یکی
رسملی
تورکجه قاموس

یکی شرق کتبخانه سی

صاحبی : قاسمزاده

م. حسین

[illegible] 1-5

16070796

70 + 8 = 78   80 + 8 = 88   70 + 8 = 78

یکی

رسملی تورکجه قاموس

لسانمزده مستعمل بالجمله

عربی ، فارسی کلمه‌لرله فرانسز ، انکلیز ، ایتالیان ، یونان

وسائر لسانلردن آلنان

بوتون الفاظ و کلماتی شاملدر

رائف نجدت   حسن بدرالدین

بکلرک تحت ریاستلرنده

متخصص بر هیئت طرفندن ترتیب ایدیلمشدر

طابع و ناشری

یکی شرق کتبخانه‌سی

م. حسین

استانبول ــ باب عالی جاده‌سی

۱۹۲۷

احمد کامل مطبعه‌سی

قاموسده کوریلن اشارتلرک مفهوملری

ا	اسم
ت	تورکجه
تر	ترکیب
حا	حال
د	ادات
ص	صفت
ض	ضمیر
ظ	ظرف
ع	عربی
فا	فارسی
ف	فعل
فرا	فرانسزجه
مص	مصدر
یتا	ایتالیانجه
نکلیز	انکلیز

طابعك افادەسی

بوتون مدنی عالمده لغتلرك تأمين ايتدكلری فائدەنك سرعت و عموميتی اعتباريلەدركه هرسنه يوزلرجەسی طبع ايدلمكده و يوزلرجەسی‌ده عامەنك استفادەسنی تأمين ايتمكده‌در .

ادوار سابقەنك كتبخانەلرمزه بر آبدهٔ عرفان اولارق بر كذار براقدقلری ــ مشهور لغتلرك، قاموس وفرهنكلرك معادلی اولاجق ــ اثرلردن سوكيلی توركيەمز ايسه بوكون محروم ياشامقده دوام ايديور .

ترقی و تكاملك فياض بر منبع نشری اولان مطبعەجيلق ، مملكتمزه ايلك تحفه اولەرق وانقولی لغتنی ويرمشدر . بزده طباعتك ظهورنده برنجی اثر اولەرق طبع ايديلن وانقولی‌دن بوكون استفاده ايتمك نه قادار مشكلسه الك صوك طبع ايديلن اثرلردن‌ده بويوك فائده بكلەمك اوقدر عبثدر . چونكه :

آ ــ املانك صوك زمانلرده حاصل ايتديكی تحولات ،

ب ــ اوتوز سنەدن بری لسانمزه كيرن يكی كلمەلر ،

ج ــ موجود لغتلرك آزلغی سببيله فيئاتلرينك پك زياده بهالی اولماسی .

بو اثرلردن استفاده ايتمكی امكانسز قيلمشدر .

١٣٢٤ سنەسنه قادار باصيلان لغتلر تدقيق ايديلەجك اولورسه لسان و املاجه يكديكرندن نه قادار فرقلی اولدقلری وبوكون آلمزده

بولونان بوتون لغتلردن هیچ برینك یکی ذوق و یکی تحسسلرمزك یکی برافادەسی اولان یکی لسانه اویمادیغی درحال آکلاشیلیر.

مثلا: وفیق پاشا مرحومك یکیدن اصلاح ایدیلەرك ایکنجی دفعه ١٣٠٦ ده طبع ایدیلن لهجەسیله ١٣٢٤ ده طبع ایدیلن علی سیدی بك استادمزك قاموسنك لسان و املالرینك بربرندن و حتی بوکونك لسان واملاسندن نەقدار آیرلدیغنی آکلامق ایچون اوفاق برمثال:

« السنهٔ تورکیەده عین اصل فتحهٔ مرققه مفقود اولدیغندن حالا فتحه ایله مثلا ال ار ارکن امك بتسملك کلمەلری کلمەلری.. »

وفیق پاشا: لهجه ـ مقدمه ـ صحیفه ٥

« دیاده حقلی اولمق شرطیله ـ (اعتراضه) کبی مشکل وعسیر، دینه حقسز اولمق قیدیله ـ (اعتراضه) کبی بسیر برشی اولدیغی وارسته کلفت تبیین وتذییردر. »

علی سیدی: قاموس عثمانی ـ مقدمه صحیفه ١

حیات اجتماعیەمزك خصوصیله صوك یکرمی سنەدنبری کچیردیکی تحولات، او تحولاتك:

١ — ییقدیغی مؤسسەلرله اورتادن قالقان کلمەلر،

٢ — یرلرینه قویدیغی مؤسسەلرله میدانه چیقان کلمەلر.

٣ — اوتوز سنه اول فرانسزجه واقع طبی و فنی تدریساتك یرینه ـ اقامه ایدیلن ـ ملی لسانله واقع تدریساتك لسانه ویردیکی عمق و وسعت.

٤ — یکی عرفانك احتیاج ویردیردیکی یکی اصطلاحاتك لسانمزده سرعتله وجوده کتیردیکی ده کیشیکلکلر.

هر مملكتدن زياده مملكتمزده هر كون يكى بر لغت كتابنك ساحهٔ انتشاره چيقاريلمسى ضرورى قيليور .

فقط اك بسيط بر لغت كتابى بيله - لغتنى يازمق ايچون قرق سنه عرب قبيله‌لرى ايچنده دولاشمش فيروز آبادى‌نك زماننده اولديغى كبى - زمانمزده‌ده سنه‌لرجه سوره‌جك بر سعيى ايجاب ايتديرمكده‌در. بو سببدن بو مشكلات قارشوسنده ييلمامش اولان كتبخانه‌مز بو كون تورك جامعه‌سنه لسانك ممكن اولديغى قادار صوك شكلنى عرض و تقديم ايده‌بيلمكله مفتخردر .

تورك جامعه‌سنه اك بيوك ثروتى اولان لسانك قاموسنى تقديم ايدركن تورك ملتنك كچيرمش اولديغى مسعود انقلابى تسعيد ايتمكى واو انقلابى حاضرلايان و جمهوريتى وار ايدن بويوك خلاصكاريمزه عرض شكران و محمدتى بورج صايارز .

بو اثرده بر چوق نقيصه‌لر بولونماسى طبيعيدر. فقط مكمل بر قاموس يازمق ايچون اصغرى ۱۰۰,۰۰۰ ليرا لازمدر، وبوكا ايسه تور كيه‌مزك مطبوعاتى بو كون مقتدر دكلدر . بويله بر اثره صرف ايديلن پارانك فائضنك بيله آلنماسى ممكن اوله‌ميه‌جغندن بزم سعيمزى نقيصه‌لريله برابر مشكور كورن قارئلرمز بوله‌جغنه اميز .

اثرك تحرير و تصنيف وظيفه‌سنى لسانده و ادبياتده اقتدارلرى مسلم اولان رائف نجدت و مرحوم حسن بدرالدين بكلر درعهده ايتديكى كبى فلسفى ، حقوقى ، اقتصادى ، علمى و فنى تعبيرات و اصطلاحاتده اك معروف واك مقتدر متخصصلريمزدن بر هيئت طرفندن تلفيق و تثبيت ايدلمش اولديغندن اثرك جداً استفاده‌لى اوله‌جغنه اميد قطعيمز واردر .

طابع

ا — 1
ب — 2
ت — 400
ث — 500
ج — 3
ح — 8
خ — 600
د — 4
ذ — 700
ر — 200
ز — 7
س — 60
ش — 300
ص — 90
ض — 800
ط — 9
ظ — 900
ع — 70
غ — 1000
ف — 80
ق — 100
ك — 20

رسملی

تورکجه قاموس

ا

ا الف . الفبانك برنجی حرفی ،
ابجد حسابنده ۱ رقمنه معادلدر.

آ ادات ندادر : آ برادر ! بکا
باقسا ك آ! تکدیر ده ده قوللانیلیر.

آب [فا] صو . آب وهوا : اقلیم .
آب ودانه : قسمت . آب حیات:
جان ویرن صو . عالم آب : عشرت
مجلسی . آب وتاب : پارلاقلق .

آبا [تا] (آبلادن مخفف) آذری
تورکلرك تورکجه ده «آنه» مقامنده
قوللاندقلری خطاب . « آنه جکم »
یرینه ده تصغیرایله « آباجی » دیرلر .

آباء [ع ا] اب کلمه سنك جمعی: بابالر.
آباء واجداد . اسلاف .

آباد ، آبادان [فص] معمور. آبادی
وآبادانی: معمورلق.

آباژور [فرا] آلافرانغه پنجره قفسی.
غلطی: پانجور. لامبا سپری.

آبامق [ت ف] مخالفت ایتمك، دایانمق،
بر شیئك اوزرینه اکیلمك.

آبانمق [ت ف] بر شیئك اوزرینه
چوکمك ، یوکانمك .

آبانوز [ت ا] سیاه وسرت برنوع
هند آغاجی که چوق مقبولدر

آبانی [تا] زمینی بیاض ، داللری
زعفران رنکنده ایپك قوماش.

آبدار [فص] پارلاق ، تازه صولو
(میوه) ، صولاق .

آبدال [تص] احمق ، صافدرون .
آبداللق : حماقت .

آبدست [فا] مسلمانجه نماز قیلمق
ایچون اصولی دائرسنده
اللرینی، یوزینی وآیاقلرینی ییقامق .

آبدستخانه [فا] آبدست آلاجق
وآبدست بوزاجق یر .

آبده [ع ا] مهم بر وقعه‌یی دائماً خاطرلاتمق ایچون یاپیلان معظم بنا ویا دیکیلن هیکل . قیمتلی اثر .

آبراش [ت ص] آلاجه بنکلی آت. (ا) آتلرده اویوزه بکزه‌ر بر خسته‌لق .

آبرو [ف ا] یوز صویی . ناموس ، حیثیت .

آبستن [ت ص] گبه .

آبلا [ت ا] بویوك قیز قارداش .

آبلاق [ت ص] یووارلاق وبیاض چهره‌لی .

آبلوقا [ت ا] دکیزدن محاصره .

آبورجوبور [ت ا] صحته مضر اوته بری ییه‌جکلر .

آبوق صابوق [ت ا] صاچمه صاپان، صایقلا.ه‌نوعندن سوزلر

آبونا [فرا] غزته ، رساله، تلفون ، الکتریق وسائره کبی بدلنی طوپدن ویره‌رك دائمی مشتری اولمق.

آپارتمان [فرا] بر بنا ایچنده آیری آیری اقامت ایدیلن دائره‌لر.

آپارمق [ت ف] آلوب کوتورمك .

آپاکسز [ت ح] بردنبره ، هیچ اومولمایان برزمانده . بغتةً .

آپیش [ت ا] اویلق آراسی. آپشاق حیوان : آپیشلری آچیق ، طاقتسز حیوان .

آپیشدیرمق [ت ف] حیوانی آرتیق یورویه‌جك طاقتی قالمایه‌جق درجه‌ده یورمق .

آپیشمق [ت ف] آپشلرینی آچه‌رق طورمق. شاشیرمق.

آپیشیق [ت ص] قویروغنی باجاقلری آراسنه قیصدیروب قاچان ییلغین حیوان .

آپولت [فرا] اونیفورمه‌لرك اوموز اوزرنده‌کی صیرمه‌لی شرید وپوسکول .

آپیقو [ت ا] تپه‌سی آشاغی دیم‌دیك طورمق. (مج) حاضر، مهیا.

آت [ت ا] بیکیر . یوك طاشیمق ، آرابا چکمك وبینمك ایچون قوللانیلان قوتلی وچه‌ویك حیوان .

آتا [ت ا] بابا، اصل تورکجه‌در. آتالر سوزی : ضرب مثل .

آتابك [ت ا] بك‌بابا . ـ سلجوق وزیرلرینه «آتابك» عنوانی ویرلدیکی کبی تورك عشیرتلرنده‌ده دوکونلرده عادت اوزره دامادك‌بلنی باغلایان رؤسایه بوعنوان ویریلیر . بدایتده‌بویوك آدملرك‌لالالرینه آتابك دیرلردی . صوکرا ایرانده رسمی عنوان شکلنی آلمشدر . آذربایجان تورکلرنده‌بوعنوان وعادت‌حالاجاریدر.

آتاشه [فرا] برسفارته، برهیئته،یاخود تشکیلاته مربوط‌اولمق‌اوزره ویریلن مأموز مخصوص، عسکری،

فنی، ملکیده اولابیلیر. آتاشه‌میلیتر، سفارته‌مربوط اردوضابطی. آتاشه‌ناوال: بحریه ضابطی. آتاشه‌قومرسیال: تجارت ارتباط مأموری.

آتاق [ت ص] دوشونمکسزین هر شیئه آتیلان، دائما اعتراض ایدن، غوغایه حاضربولونان کیمسه.

آتاقلق [ت ا] ملاحظه‌سزجه غوغاجیاق. تهور.

آتدیرمق [ت ف] آتمغه‌مجبورایتمك. باشقه واسطه ایله آتمق.

آتش [ف ا] بیلدیکمز یاقیجی ماده. تورکجه «اود» در. آتشزده: یانمش، یاقیلمش. آتشزن: یاقیجی. آتشفشان: آتش‌صاچان. آتشکده: آتشك یاندیغی یر، آتشپرستلرك عبادتخانه‌سی. آتشناك: آتشلی. آتشین: آتش کبی. آتشپاره: آتش پارچه‌سی. پك‌شدتلی آدام.

آتش بالیغی [ت ا] صارداليه‌جنسندن کوچك بر بالیق.

آتش بوجکی [ت ا] قویروغی کیجه‌لین ییلدیز کبی پارلایوب‌سونن برنوع کوچوك‌بوجك. ییلدیز بوجکی‌ده دینیر.

آتش پرست [ف ا] آتشه طاپان. آتش پرستی وآتش پرستلك: آتشه طاپما دینی.

آتشجی [ت ا] واپورلرده، فابریقه‌لرده اوجاغك آتشنی اداره ایدن آدم. آتشخانه: اوجاق.

آتش زبان [ف ص] چوق مؤثر سوز سویله‌ین ویازان.

آتشلك [ت ا] آتش‌یاقمغه مخصوص قاب، یر، کلخان.

آتشلندیرمك [ت ف] طوتوشدیرمق، آتشلی بر حاله کتیرمك.

آتشلنمك [ت ف] آتش آلمق. قیزمق. غلیانه کلمك.

آتشلی [ت ص] حرارتلی. قیزغین. چوق غیرتلی وهوسکار.

آتشی [ت ص] آتش رنکنده. جهنم زبانیسی.

آتقی [ت ا] بزطوقورکن‌مکیکله آتیلان، ارغاج. اوموزه آتیلان شال کبی شی.

آتقیلامق [ت ف] قوماشك آتقیسنی مکیکله آتارق طوقومق.

آتلاتمق [ت ف] آتلامایه‌اجبارایتمك. (مج) صاومق، کچیرمك، آلداتمق. قورتلمق.

آتلامباج [ت ا] آتلامه اویونی.

آتلامق [ت ف] صیچرامق، (آت کلمه‌سندن مشتق).

آتلانغیج [ت ا] دره‌نك‌اورتاسنه، باصوب‌اوته‌یه‌آتلامق‌ایچون قونان طاش.

آتيلمق [ت ف] كنديني آتمق. ترك ايدلمك . سوزه قاريشمق. مداخله ايتمك .

آتلى [ت ا] آت صيرتنده بولونان، سوارى

آتماجه [ت ا] يير-تيجى برقوش كه آليشديريله‌رق آوده قوللانيليير .

آتماجه

آتمق [ت ف] ال ايله اوته‌يه فيرلاتمق. صاچمق. عطف ايتمك. يالان سويله‌مك . صولمق (رنك حقنده). (مج) تورك شيوه‌سنه مخصوص اولارق بر چوق تعبيرلرده مستعملدر: باشدن آتمق : دفع ايتمك ، جان آتمق : چوق ايسته‌مك، سوزويا طاش آتمق: تعريض ايتمك، طوب آتمق: افلاس ايتمك ، كووده‌يه آتمق : اشتها ايله ييمك، يابانه آتمق: اعتبار ايتمه‌مك ، آتوب طوتمق . تفاخر ايتمك .

آتى [ع ا] كله‌جك زمان . ماضينك ضدى . آتياً : ايلريده .

آتيجى [ت ص] ايى نشان آتان .

آتيشديرمق [ت ف] عجله عجله ييمك.

آتيشمق [ت ف] ديل غوغاسى ايتمك. منازعه ايتمك .

آتيم [ت ا] سلاح آتمه. توفنكى بر دفعه آتمق ايچون لازم اولان مرمى وسائره. « برآتيملق باروت».

آثار [ع ا] اثرك جمعى . اثرلر ، نشانه‌لر . باقى قالان بر سعى محصولى: برمؤلفك، برمعمارك اثرلرى.

آثم [ع ا] كناهكار . قباحتلى .

آج [ت ص] معده‌سى بوش اولان ويمكه احتياج حس ايدن .

آج كوزلو [ت ص] كوزى دويمايان، قناعتسز وحريص .

آجلق [ت ا] معده‌نك بوش اولمسى وغدا ايسته‌مسى .

آجَنته [فرا] مركزى بر مؤسسه‌نك شعبه‌لرنده وكيللكنى ياپان مأمور واداره‌خانه‌سى . شيمدى بونك يرينه «آژانس» و «آژان» كلمه‌لرينى ترجيح ايدنلر واردر .

آجور [ت ا] بر نوع خيار .

آجى [ت ا] اضطراب ، آغرى ، (ص) طاتلينك ضدى . (مج) سرت ، خوشه كيتمه‌ين .

آجيتمق [ت ف] آجى ويرمك . جانى ياقمق ، آغرتمق .

آجيقديرمق [ت ف] آج اولاجق حاله كتيرمك .

آجيقلى [ت ص] كدرلى. موثر. آجى ودوقوناقلى .

آجيقمق [ت ف] ييمكه احتياجى اولديغى حس ايتمك .

آجيلانمق [ت ف] آجيلق پيدا ايتمك (ييه‌جك ، ايچه‌جك حقنده) .

آجياق [ت ا] آجی اولمق . سرتلك ، مرارت .

آجيمق [ت ف] آجی ، آغری دويمق . مرحمت ايتمك . قيرمايوب اسيركه‌مك .

آجينديرمق [ت ف] مرحمته كتيرمك .

آجيناجق [ت ص] تأسفه ، مرحمته شايان .

آجيو [ت ا] بورسه‌ده آقچه فرق معاملاتی .

آچديرمق [ت ف] قپالی شيئی آچمغه مجبور ايتمك .

آچماز [ت ا] شطرنج وداماده ترتيب اولونان مهارتلی اويونلر .

آچمق [ت ف] قپالی شيئی آچيق حاله كتيرمك . دلمك . قازمق . كنيشلتمك . محرمانه سويله‌مك . جلا ويرمك . (رنك خصوصنده) داها كوزل كوسترمك . تارلايی يكی اعمار ايتمك .

آچيق [ت ص] اورتولو ، قپالی اولمايان ، آچيلمش . كنيش ، چيپلاق . قويو اولمايان (رنك) واضح ، (ا) ايشسزلك . ذمت ، اختلاس . آچيق كوز : ايشكذار .

آچيق صاچيق [ت ص] پريشان قيافتلی . پرده بيرونانه (سوز) . آچيق صاچيق كزمك .

آچيقلق [ت ا] كنيشلك . فرح يره كنيش منظره .

آچيلمق [ت ف] آچيق حاله كلمك ، كشاد اولنمق . (مج) سرينی سويله‌مك . آراده طارغينلق حاصل اولمق . صيقينتيدن قورتلمق . مجبوبيتی آتمق . كنديه كلمك . منحل اولمق .

آحاد [ع ا] احدك جمعی : برلر (حساب) : آحاد ، عشرات خانه‌لری . آحاد ناس : اوته‌كی بريكی .

آختاپود [ت ا] اتی مركب بالغنه بكزه‌ين سكز آياقلی بر دكز حيوانی . برون ، بوغاز ، رحم ،

آختاپود

وساٸره‌ده پيدا اولان بوحيوان كبی چوق آياقلی برنوع اور .

آخَر [ع ص] باشقه : آخرك مالی . وقت آخرده .

آخِر [ع ص] صوك . صوكده‌كی . آخر نفس : صوك نفس . من الله الی آخره : اولندن صوكنه قادار . آخربين : ايشك صوكنی كوره‌ن . آخرالامر : عاقبت .

آخرت [ع‌ا] اوبر دنیا . اولدکدن صوکراکی عالم. آخرت آدامی: آخرته یارایاجق ایشلر یاپان. آخرت اولادی: اولادلغه‌قبول اولونان. آخرت قارداشی: قارداشلغه قبول ایدیلن.

آخرتلك [ت‌ا] اولادلغه آلنان چوجوق. دنیادن علاقه‌سنی کسمش اختیار (ص) آخرته منسوب.

آخلاط [ت‌ا] یابانی آرمود. «اخلاطك اولمشنی آیی ییر»

آخور [ت‌ا] آت ، اوکوز کبی حیوانلرك صیغماسنه مخصوص بنا . اصلاً تورکجه کلمه‌در و «آخیر» دییه یازلمسی طوغری دکلدر .) عربجه مرادفی : اصطبل، معلف .

آد [ت‌ا] اسم ، شهرت. « آدیله صانیله » . آدینی آکمق : یاد ایتمك ، آدی چیقمق: ایی ویا کوتو شهرت آلمق، آدقویمق: اسم طاقمق.

آداب [ع‌ا] ادب کلمه‌سنك جمعی . تربیه . ادب دائره‌سنده طرز حرکت . « آدابه‌موافق »، « آدابه مخالف » .

آداش [ت‌ا] عینی اسمی طاشیانلر. همنام ، نامداش .

آداق [ت‌ا] آداغش شی . نذر . بر تمنینك حصولی تقدیرنده یاپیلماسی ویاویریلمه‌سی وعداولونان شی.

آداملق [ت‌ف] نذر ایتمك ، شرطله وعد ایتمك .

آدم [ع‌ا] انسان . بشر. آدام. حضرت آدم : ایلك انسان . آدم اولادی: نجیب، اصیل انسان. ایشجی، خدمتجی: فابریقه‌نك آداملری آدامسز قالمق . آدام اولمق : تربیه اولمق، حالنی اصلاح ایتمك. یتیشمك.

آدمجیل [ت‌ص] انسانه آلیشان ، انساندن اورکمه‌ین حیوان ، قوش وسائره .

آدمیان [فا] آداملر، انسانلر. آدام اولادلری .

آدمیت [ع‌ا] آداملق ، انسانیت : « آکاه‌طالبی دکلم آدمیتك »

آدیم [ت‌ا] یورومك ایچون باجاغك ایلری کری حرکتی. خطوه. آدیم آتمق : یورومك . آدیملامق: آدیمله اولچمك . آدیمنی کری آلمق. جایمق .

آذان [ع‌ا] اذنك جمعی : قولاقلر . « تشنیف آذان » قولاقلری متلذذ ایتمك . (اسکی تعبیر) .

آذر [فا] آتش . آذر پرست : آتشه طاپان . آذرکده آتشه طاپانلرك معبدی . آذری : آتشه طاپانلره منسوت .

آراء [ع‌ا] رأیك جمعی : رأیلر . اتفاق آرا: رأیلرك بر اولمسی. اکثریت آرا: رأیلری چوق اولان طرف. آرای صائبه : اصابتلی رأیلر .

آرا [فص] زینتلندیریجی . دل آرا: دلبر. مجلس آرا: مجلس شنلندیرن. سخن آرا: پارلاق سوز سویله‌ین.

آرا [ت ا] «آره» كلمه‌سنه مراجعت.

آرابا [ت ا] دورت ویافضله تکرلکلر اوزرنده حرکت ایدن واسطهٔ نقلیه : یوك آراباسی. آت آراباسی. اوتوموبیل آراباسی . ترامواى آراباسی . اوکوز، ماندا آراباسی .

آراباجی [ت ا] آرابا یاپان . آرابایی قوللانان کیمسه

آرابا

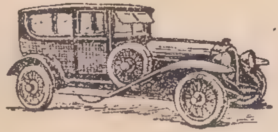

اوتوموبیل

ترامواى

آراباجیلق [ت ا] آرابایاپمق، یاخود آرابا سورمك صنعتی .

آرابالق [ت ا] آرابالری محافظه‌یه مخصوص محل . بر آرابالق اشیا : بر آرابایه صیغه‌جق اشیا .

آراندیرمق [ت ف] تحری ایتدیرمك. آرزو ایتدیرمك. « کلن کیدنی آراندیرر . »

آراتمق [ت ف] باشقاسنی آرامایه مأمور ایتمك . یوقلاتمق .

آراروت [ت ا] کوچوك چوجوقلره بولاماج حالنده ییدیریلن مغذی ماده .

آراسته [ف ص] سوسلو، مزین (١) چارشی .

آراشدیرمق [ت ف] تحری ایتمك . بولمایه، آ کلامایه چالیشمق.

آرال [ت ا] سرپمه آدالر : جزائر مجتمعه .

آرالاتمق [ت ف] آراسنی آچمق . سیرکلشدیرمك .

آرالاشمق [ت ف] سیرکلشمك .

آرالانمق [ت ف] آراده‌کی فاصله بویومك ، سیرکلنمك .

آرالق [ت ا] ایکی شی آراسنده‌کی اوزاقلق . بوشلق . فرصت.

آرام [ف ا] راحت . صبر . حضور. آرامبخش : دیکلندیریجی، حضور ویریجی. آرام جان : جانك راحتی که کنایة محبوبه‌یه دینیر. آرامجو: راحت ایسته‌ین . آرامساز: بریرده استراحت ایدن . آرامسوز : صبر و قرار بیراقمایان. آرامکزین : بریرده اقامت ایدن .

آرامق [ت ف] بولمایه ، آ کلامایه بیلمه‌یه چالیشمق تحری ایتمك. «چاره آرامق» . «آرایان مولاسنی ده بولور ، بلاسنی ده» .

آرانیلمق و آرانمق [ت ف] تحری اولونمق. ایسته‌نمك . قیمتی صوکرادن بیلنمك .

آرایش [ف ا] سوس . زینت .

آرایجی [ت ا] کومروکده تحری مأموری. آلتون، کوموش وسائره آرایان کیمسه .

آرپاغان [ت ا] یابانی آرپا .

آرپا [ت ا] اکثریتله حیوانلره ییدیریلن ذخیره. اکمکی‌ده اولور. آرپا صویی : بیرا .

آرپاجق [ت ا] کوز قپاغنده چیقان کوچوك سیویلجه . طبانجه وتوفکده ناملویه یاقین نشان آلتی . بر نوع صوغانه « آرپاجق صوغان» دینیر، غایت اوفاق اولماسندن کنایه.

آرپاجی [ت ا] آرپا صاتان کیمسه.

آرپالامق [ت ف] حیوان یمدن خسته‌لانمق .

آرپالق [ت ا] حیوان دیشلرنده‌یاشنی کوسته‌رن نشان . اسکیدن صاریقلیلره‌ویریلن تخصیصاتك اسمی.

آرت [ت ا] آرد کلمه‌سنه مراجعت.

آرتامق [ت ف] آرتوب قالمق. چوجوقلری،اقرباسی،قاریسی ویاقوجاسی اولدکدن صوکره صاغ قالمق.

آرتدیرمق [ت ف] چوغالتمق ، فضله‌لاشدیرمق. یریکدیرمك: «دیشندن طیرناغندن آرتدیرمق» . « فعالیتنی آرتدیرمق » .

آرتیق [ت ص] فضله قالان، آرتان. (١) بقیه . یمك آرتیغی : یمك بقیه‌سی .

آرتیق [ت د] فضله. غیری، بوندن بویله . نهایت .

آرته‌زیه‌ن قویوسی [ت ا] ایکی طاغ آراسنده‌کی وادیده‌طوپراغی دلمکله آچیلان‌واچندن صو فسقیه‌سی کبی فیشقیران قویو .

آرد [ت ا] «اوك» ك ضدی. آرقا. صیرت. آردینی آلمق: برایشی بیترمك . آردین آردین: آرقاآرقا.

آرد [ت ا] بوغدایی آزارآزاردوکن دکرمن خونیسی .

آرد [ف ا] اون .

آردا [ت ا] یره‌دیکیلن نشان‌دکنکی. چیقریقجی قلمی .

آردیج [ت ا] داغ سرویسی و تخمی . چوق نوعی واردر: چالی آردیجی قره آردیج ، قیزیلی آردیج .

آردیج

آردیج قوشی [ت ا] قره طاووغه بکزه‌ین صاریلی بر قوش .

آرزو [ف ا] ایسته‌ك. میل ، هوس . آرزودار، آرزوکش: ایسته‌کلی ، هوسلی ، مشتاق .

آرزولامق [ت ف] آرزو ایتمك . اوزلەمك . حسرتنی چکمك .

آرسلان [ت ا] حیوانلرك اڭ قوتلی وشجیعی عد اولونان کدی نوعندن بویوك یرتیجی حیوان. اسکی زمانەدورت آیاقلی حیوانلرك پادشاهی عد اولونوردی .

آرسلان

آرسەنیق [ت ا] صیچان اوتی دنیلن زهر .

آرش [ت د] یوری! معناسنەعسکری قوماندادر . فرانسزجە مارش کلمەسندن مخففدر .

آرشین [ت ا] «آرشون»ده یازیلیر. اوموزباشندن پارمقلرك اوجنه قادار اولچودر. قوماشلره مخصوص آرشین ٦٦ سانتیمترودر . زمین اولچمکه مخصوص آرشینك طولی فضلەدر . ذراع . ذراع معماری . باجاق آرەسنەدە آرشین دینیر . آرشینی بویوك : اوزون باجاقلی .

آرشینلامق [ت ف] آرشینله اولچمك، بویوك آدیملرله یورومك.

آرغاج [ت ا] بز طوقورکن اکنه آتیلان ایپلك ، مقابلی « آریش » در .

آرغالی [ت ا] یابانی قویون .

آرغین [ت ص] ضعیف، درمانسز: « یورغون آرغین » .

آرق [ت ا] صو یولی ، طوپراق اوزرندەقازیلان جدول، قنال. عربجه «حرق» دن آلنمشدر .

آرقا [ت ا] (اوك)كمقابلی: صرت. ظهر . (مج) استنادكاه، حامی.

آرقاداش [ت ا] رفیق ، شریك ، یولداش ، دوست . (آرقالری بر) معناسندە اسمدر. بعضیلرینك ظن ایتدیکی کبی « ار قرنداش»دن آلنمه دکیلدر. بناءً علیه آرقداش شکلندە یازمق طوغری دکلدر .

آرقالق [ت ا] وجودك بلدن یوقاریسنی اورتن البسه . حماللرك یوك طاشیمق ایچون آرقالرینه آلدقلری شی. حمال سمری. بوکا «آرقەلیج»دە دیرلر .

آرمغان [ت ا] هدیه. «چوبان ارمغانی چام ساقیزی » .

آرمود [ت ا] آرمود آغاجنك میوەسی . تربیه واصلاح ایدلمش اخلاط. پك چوق نوعلری واردر.

آرمودی [ت ص] آرمود شکلنده اولان شی . (غلط مشهوردر) .

آرموز [ت ا] کمی قاپلامه تاختالرك التصاق ایتدیکی یرکه اورالرینی قلفات یاپیلیرکن استوپی ایله طیقارلر.

آرما [تا] کمی دیرکلرینك ، سرنلرینك هیئت مجموعه‌سی . کمی تجهیزاتی . حکومتلره مخصوص قبول ایدیلن رسمی اشارت ورمزلری حاوی لوحه. اوروپا حکمدارلری ایله پرنس، مارکی ، قونت وسائره کبی اصیلزاده عائله‌لرینك‌ده آرمه‌لری واردر .

آرناوود [تا] ماکدونیا ایله آدریاتیق دکزی آراسنده‌کی اراضیده یاشایان جنکاور بر قوم .

آره [تا] (آرا) شکلنده‌ده یازانلر واردر . فاصله، اثناء ، مسافه آراسی آچیلمق : بوزوشمق آراسنی بولمق : باریشدیرمق . [کلمه اساساً ثقیل حرکه ایله باشلادیغندن (ه) ایله یازلسه‌ده تلفظنه خلل کلمه‌کدن باشقه رأیك جمعی: آراء، سوسله یجی معناسنه کلن : آرا و آرامق مصدرینك امر حاضری اولان آرا کلمه‌لریله التباس واقع اولاجغندن (آره) شکلنده یازیلماسی ترجیح ایدیله بیلیر .]

آری [ت ا] بویوك سینکه مشابه بال یاپان بر نوع بوجك . آری بکی: هرقوانده بردانه بولنان ودیکر آریلره قوماندا ایدن دیشی آری . اشك آریسی: بال یاپمایان بویوك آری.

آریلر

آری [ت ص] تمیز ، مقدس .

آری [ت ص] « آریا » لی .

آریتمق [ت ف] پیقامق، تمیزله‌مك.

آری قوشی [ت ا] یشیللی، صاریلی کوچوك بر قوش .

آریق [ت ص] یاغی سوزولمش. تمیز. ضعیف .

آریقلق [ت ا] ضعیفلك ، تمیزلك .

آریمق [ت ف] تمیزلنمك، ضعیفله‌مك. بری اولمق .

آز [ت ص] چوق مقابلی . جزؤی ، سیرك ، نادر .

آز [ف ا] حرص ، طمع . « حرص وآز » طرزنده قوللانلمشدر .

آزاد ، آزاده [ف ص] قورتلمش . سربست. آزاد ایتمك: اسارتدن ، کوله‌لکدن قورتارمق ، چوجوقلری مکتبدن صالیویرمك . آزاده خاطر ، آزاده دل: کوکلی عقده‌سز اولمق . آزاده‌سر: باشنده عائله اولمایان . سرآزاد: سربست.

آزادكى ، آزادى [فا] آزادەلك مقيد اولمامق .
سرآزاد بولونمق .

آزار [تا] اينجتمه ، اذا. تكدير. « آزار ايشيتمك » : «آزاره تحمل ايتمك » .

آزارلامق [تف] تكدير ايتمك، چيقيشمق .

آزالنمق [تف] اكسيلتمك، مقابلى: چوغالمق .

آزالمق [تف]اكسيلمك . مقابلى : چوغالنمق .

آزُردكى [فا] اينجيدلمه . خاطرى قيريلما . آزردەلك .

آزُرده [فص]اينجيدلمش. آزردەدل، آزردەخاطر: كوكلى اينجيدلمش ، خاطرى قيرلمش .

آزغين [تص] آزمش . متهور .

آزِلق [تا] چوقلغك ضدى، ندرت قلت .

آزما [فص] دنەمش . تجربەلى. كار آزما: ايش بيلن. جنك آزما: تجربەلى جنكاور .

آزمان [تا] پك ايرى . آزارەق كندى جنسنك معتاد بويو- كلككنى چوق كچن ويامختلف جنسلرك ازدواجندن حاصل اولان. ايزماريد آزمانى: فوق العادەجسامتدە ايزماريد.

آزمايش [فا] تجربه ، دنەيش .

آزِمسامق [ت ف] آز كوروب بكنمەمك .

آزمق [تف] غليانەكلمك. طاشمق، چوشمق ، (يارە حقندە) فنالاشمق. مختلف جنسلرك تزوجندن طوغمق. (مج) طوغرى يولدن انحراف ايتمك، شهوتنى ضبط ايدەمەمك .

آزموده [فص] تجربەاولونمش كور- كولو، ايش بيلير آدام .

آزوت [تا] كيمياايله تفريق ايديلن بسيط برجسم. بالكز تنفسه صالح دكلسەدە غدادە قيمتليدر .

آزى [تا] آغزك ايكى طرفندە آلتلى اوستلى قوتلى ديشلر .
كمى آزى‌يە آلمق: شركشلك ايتمك.

آزيتمق [تف] حدى تجاوز ايتمك ، يولدن چيقمق .

آزيق [تا] ييەجك شى. ذخيره. نواله .

آسا [فد] كبى . جنت آسا : جنت كبى . ديوآسا : ديوكبى .

آسان [فص] قولاى . آسانى : قولايلق .

آسانسور [فرا] چوق قاتلى بنالردە انسانلرى وياشيايى صرديونه حاجت اولمادن يوقارى‌يە چيقارب ايندير مكه مخصوص واسطه .

آسايِش [فا] حضور ، راحت . برمملكتدە عمومى راحت ،

سکون. آسایشپرور: راحت و آسایشی التزام ایدن .

آستار [تا] البسه‌نك آلتنه قاپلانان بز. یوز آلتی . آستارلامق: آستار چکیرمك :

آستان [فا] قاپو اشیکی : آستانه : پای‌تخت : اسکی دورده استانبوله «آستانهٔ علیه» دینیردی:

آسفالت [تا] قطرانه‌مشابه‌برماده. یابا قالدیرملرینه دوشه‌نیر .

آسمان [فا] کوك . آسما . آسمانی: کوکه منسوب .

آسودکی [فا] راحت ، سکونت ، آسوده‌لك .

آسوده [ف ص] راحت ، غائله‌سز اولان . آسوده‌دل: کوکلی راحت .

آسیا [ت ا] دنیاده‌کی بش قطعه‌دن بری واك بویوکی .

آسیاب [فا] دکرمن .

آسیب [فا] مصیبت . صدمه .

آش [فا] یمك . آشجی : یمك پیشیرن . آش اوی : یمك پیشن یر، مطبخ، آشخانه. آش ایرمك : (کبه قادین‌حقنده) یمکدن تیکسنمك وبعض‌ییه‌جك‌شیلری‌شدتله‌آرزوا‌یتمك.

آشاغی [ت د] یوقاری مقابلی (ص) نقصان. زیر، آلت. بایاغی، آلچاق .

آشاغیلامق [ت ف] حقیر اولمق . دوشمك . اعتباری آزالمق .

آشتی [فا] صلح ومسالمت . آشتی پرور: مسالمتی التزام ایدر .

آشفته [ف ص] پریشان ، عاشق ، طوتقون . آچیق مشربلی .

آشکار [ف ص] کیزلی اولمایان، بللی، میدانده اولان .

آشمق [ت ف] یوکسك بر شیئك اوزرندن چکمك . اوته‌یه چکمك .

آشنا [فص] بیلدك . آشنالق ایتمك : سلام ویرمك . عالم ، واقف. لسان آشنا : لسان بیلن .

آشینمق [ت ف] بر یره سورتونه سورتونه ییرانمق .

آشوب [فا] قارغاشالق، کورولتی، عربده .

آشی [تا] برآغاجك‌جنسنی‌دکشدیر- مك‌ایچون‌انتخاب‌ایدیلن‌آغاجدن کسیله‌رك دالنه صوقولوب اکلانن طومورجق. مختلف‌خسته‌لقلردن وقایه ایچون جلد آلتنه شیرینغه‌ایله ادخال اولونان‌علاج. چیچك،تیفو آشیسی.

آشیان ، آشیانه [فا] یووا ، أو ، اقامتکاه .

آشیرمق [ت ف] صاومق . قاپوب کتورمك . ایلری وارمق.

آشیری ، آشوری [ت ص]پك چوق، پك فضله اولان.
(د) بر نشیئك اوته سنده بولونان : دکیز آشیری .

آشیق [ت ا]حیوانلرك دیز قپاقلرندن چیقان اوفاق بر کمیك . بو کمیکله اوینانان اویون. آشیق آتمق: رقابت ایتمك. آشینی چفت اوطورمق: ایشی یولنده کیتمك .

آشیلامق [ت ف] آشی یاپمق، تلقیح ایتمك . خسته لغی سرایت ایتدیرمك . (صوودیکر مشروبات حقنده)خارجدن بوزقویوب صوغوتمق.

آشیلاتمق [ت ف] آشی یاپدیرمق .

آشیلی [ت ا] آشیلانمش .

آصَف [فا] چوق درایتلی وزیر .
آصفانه: وزیره یاقیشیر جه سنه.

آصْقی [ت ا] تزیین ایچون دیوارلره آصیلان چیچك،قوماش وسائره. پرده. آویزه. برشیئی آصمغه مخصوص شی : پانطالون آصقیسی . آصقیجی: کلین اوداسنی تزیین ایدن صنعتکار. (مزایده ده) آصقیده اولمق : ینه بی سورولمك اوزره تعلیق اولونمق.

آصیلمق [ت ف] تعلیق ایدلمك. بر یره ایلیشدیریلوب صارقیدلمق.
اصرارله ایسته مك .

آصْمق [ت ف] یوکسك بر یره ایلیشدیروب صارقیتمق . تعلیق ایتمك. قولاق آصمق: دیکله مك.

آصمه [ت ا] داللاری ، چوبوقلری چارطاغه آصیلان اوزوم کوتوکی. آصمه قباغی: چارداقده یتیشن بر نوع اوزون قباق .

آطلاس [ت ا] خریطه مجموعه سی . بر نوع ایپك قوماش .

آطه، ویاخود آدا [ت ا] هرطرفی صوایله چوریلمش قارا پارچاسی . آطه چایی : چای کبی ایچیلن بر نوع قوقولو اوت . آطه طاوشانی : بر نوع طاوشان .

آطه طاوشانی

آغ [ت ا] قفس کبی سیرك اورکو: بالق آغی ، اورومجك آغی .

آغا [ت ا]اسکیدن نفوذ صاحبلرینه، آمرلره ویریلن عنوان. شیمدی اوقوماسی یازماسی اولمایانلره دینیر . آق آغا : بیاض طواشی . آغا بك: بویوك برادر .

آغاج [ت ا] کوودهسی قوتلی، بویوك داللاری سرتفدان. کراسته . تاختا .

آغاج چیلکی [ت ا] آهو دودی . خوش قوقولو میوه.

آغاج قاقان [ت ا] بر نوع قوش .

آغاچ قاوونى [ت ا] ليمونه بكزر، فقط داها بويوك، أتلى ا كثيسى چوق آز بر ميوه‌در. «كيتره» آغاچ قاوونى نامى‌ده ويريلير .

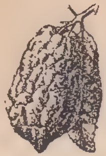

آغاچلق [ت ا] آغاچلرى چوق اولان ير . مشجره .

آغارمق [ت ف] بياضلانمق ، آق اولمق. كون آغارمق: كوندوز اولمق .

آغاز [ف ا] باشلانغيج ، ابتدا .

آغدا [ت ا] معجون حالنه كلنجه‌يه قادار پيشيريلمش شكر ، پكمز كبى شيلر . «عقيده» دن آلنمشدر .

آغدالاشمق [ت ف] شكر آغدا حالنه كلمك .

آغديرمق [ت ف] پيشيريلن شيئى قاريشديره قاريشديره قويولاشديرمق .

آغير [ت ص] خفيفك مقابلى. ثقيل . كوچ، قيمتلى ، جدى. وخيم.

آغير باشلى [ت ص] تمكينلى ، وقور.

آغيرلاشمق [ت ف] ثقلتى آرتمق ، جديت پيدا ايتمك . وخامتلنمك .

آغيرلامق [ت ف] اكرام و اعزاز ايتمك : مسافر آغرلامق.

آغيرلق [ت ا] ثقلت، بطائت، كلينه كوكيك پشين ويرديكى آقچه .

آغرى [ت ا] صيزى، صانجى، ألم. آغريسز باش : غائله‌سز . ايلك كوز آغريسى : ايلك سودا.

آغريمق [ت ف] آجيمق . وجع دويمق .

آغيز [ت ا] انسان وحيوانلرده يمكه، سسله‌نمكه مخصوص عضو . قاپلرك مدخلى: دستى آغزى. بچاغك كسكين طرفى: چاقى آغزى . (مج) سوز سويله‌مك طرزى. آغيز آرامق: سويله‌توب فكرينى آكلامق. آغيز آغزه: تام، مطابق . آغزنده ديلى يوق: حليم. آغيز بوزمق: سوكوب صايمق. آغيز غلبه‌لكى : كورولتى. آغيزى كه‌وشك : بوش بوغاز.

آغيزلق [ت ا] سيغاره ايچيلن چوبوق. نفسله چالينان سازك آغيزه كلن قسمى .

آغستوس [ت ا] ايلولدن اولكى آى. سنه‌نك سكزنجى آيى .

آغستوس بوجكى [ت ا] يازين چوق صيجاقلر اثناسنده اوتن بوجك .

آغيل [ت ا] قويون، كچى وسائره حيواناتك محافظه‌سنه مخصوص اطرافى چيت وديوارله محاط واوستى آچيق ير . مانديرا .

آغلامق [ت ف] كدردن تأثردن كوزياشى آقيتمق. ضدى: كولمك .

آغمق [ت ف] یوقاری‌یه قالقمق ، یوکسلمك .

آغو [تا] زهر. آغو آغاجی: زقوم آغاجی . آغو اوتی. بالدیران.

بالدیران

آغولانمق [تف] زهرلنمك . آغو یوتمق .

آغوش [فا] قوجاق. آغوش‌شفقت: شفقت قوجاغی. درآغوش: قوجاقلامه .

آغیش [تا] کوکجدن‌بال‌صاغدقلری آلت، «آکیش» ده دینیر.

آفات [ع ا] آفتك جمعی : بلالر ، مصیبتلر .

آفاجان [تص] پك یاراماز، بریرده دورماز چوجوق .

آفاق [عا] افقلر . آفاقگیر : آفاق طوتان ، شهرتلی .

آفاقی [عص] هوائی،اوته‌دن بریدن. (فلسفه) «انفسی» نك ضدی.

آفَت [فا] بلا، مصیبت. فوق‌العاده کوزل قادین. آفتزده: یانغین، زلزله کبی بر بلایه اوغرایان .

آفتاب [فا] کونش. آفتاب‌پرست: کونشه طاپان .

آفَریده [فص] یارادیلمش، مخلوق. فردآفریده‌یوق: هیچ کیمسه یوق .

آفریقا [تا] ارضك بش قطعه‌سندن بری .

آفَرین ! [فد] تحسین‌ایچون‌قوللانیلیر.

آفَرین [فص] یارادان معناسنه ترکیب اولارق قوللانیلیر: جهان آفرین: جهانی‌یارادان، سحر آفرین، سخن‌آفرین: سحر، سوز یارادان .

آفَرینش [فا] یارادیش،خلق‌ایدیش.

آفَرینَنده [فص] یارادیجی . الله .

آفل [عص] افول‌ایدن، غایب‌اولان. (کونش، آی ویلدیز حقنده) باتان .

آفوروز [ت ا] لعنتلەمه. خریستیان کلیساسنك برکیمسه‌یی، بر شیئی تلعین‌ایتمه‌سی . آفوروزایتمك: تلعین ایتمك .

آفیون [ت ا] خشخاش باشلرندن چیقان زهرلی واویودیجی ماده. آفیون‌یوتمق. آفیونی‌پاتلاتمق.

آق [ت ص] بیاض قارانك ضدی . تمیز. آق آغا : سیاهی اولمایان خادم، طواشی. آق صقال: اختیار.

آق جكر [تا] تنفس ايتديكمز جكر، رئه .

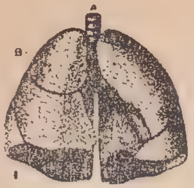

آق جكر

آق ديكن [تا] خدايى نابت بر فدان .

آق ديكن

آق عنبر [تا] باليقدن استحصال اولونان برنوع بياض عنبر

آق كونلك [تا] آرديچ آغاجندن طوپلانان ضمغ. كونلك كبى بخوردانلرده ياقيلير.

آقا [فا] ايرانده افندى يرينه قوللانيلير . تعظيم عنوانيدر .

آقادەمى [فرا] انجمن دانش . ادبا وعلما مجلسى افلاطونك طلبەسنه درس ويرديكى ميدان .

آقار [تص] جريان ايدن .

آقاسيا [تا] پك معروف برآغاج.

آق بابا [تا] بر نوع بويوك ييرتيجى قوش . نسر،

آق بابا

آق باليق [تا] كفاله بكزر بر باليق .

آقتارمق [تف] برقابدن ديكرينه نقل ايتمك. دامك كيره‌ميدلرينى دوزلتمك .

آقتارما [تا] يولجيلرى واشيايى بر واپوردن،قطاردن ديكرينه نقل ايله يوللرينه دوام ايتديرمه . كيره‌ميدلرى دوزلتمه . آقطارمه‌صورتنده‌ده يازيلير .

آقتريس [فرا] تياتروده‌رول تمثيل ايدن قادين .

آقيتمق [تف] جريان ايتديرمك.

آقتور [تا] تياتروده‌رول‌اوينايان اركك .

آقچه [تا] پارا ، وقتيله تداول‌ايدن اوفاق كوموش پارا،على الاطلاق نقد: آق آقچه قارا كون ايچوندر .

آقچه [تص] بياضمسى ، بياضجه .

آقچه آرمود [تا] پك‌لذتلى وصولو بر آرموددر .

آقچه آغاج [تا] برنوع آغاج .

آقچيل [تص] بياضمسى، آقه‌مائل

آقساتمق [ت ف] طوپال ايتمك . (مج) برايشى سكتەيه اوغراتمق .

آقساق [تص] طوپال . آقساقلق: طوپالالق .

آقسامق [تف] طوپاللامق ، (مج) بر ايش يولنده كيتمه‌مك، سكتەيه اوغرامق .

آق سُلْمَن [تا] بیاض دوزکون که سوبلیمه دنیلن زهردر.

آقسیون [فرا] شرکت حصه سندی.

آقشام [تا] کونشك باتدیغی واور- تالغك قارار دیغی وقت. آقشامجی. هر آقشام عشرتی اعتیاد ایدن ، یاخود آقشامدن اویقویه یاتان . آقشا- ملق : آقشامه مخصوص . آقشاملین: آقشام وقتی ، آقشاملی صباحلی : فاصله سز ، متمادیاً .

آقشاملامق [تف] آقشامی ایتمك ، آقشامه قادار قالمق .

آقصیرمق [تف] آقصیرمق فعلی.

آقصیریق [ات] ککرزك صوغوق، نزله ویا توز تأثیریله تخریش اولونارق اوراده کی عضله لرك بردن تقلص ایتمسی اوزرینه هوانك «خاب شو» دیه بورون و آغیزدن خارجه فیرلاماسی.

آقلیق [تا] بیاضلق. یوزه سورولن بیاض دوزکون.

آقمق [تف] مایعك آشاغی دوغری متمادی حرکتی. جریان ایتمك .

آقیندی ویا آقینتی [تا] صویك معین ایکی نقطه آراسنده متمادیاً آقماسی. جریان. آقینتی یه کوره ك چکمك : بوشنه یورولمق .

آقورد [فرا] موسیقی آلتلرینه آهنکلری مطلوبه موافق اولمق ایچون ویریلن دوزن .

آقین [تا] آقارجه سنه شدتلی هجوم. دوشمنه تعرض . آقین آقین . طاقم طاقم . آقین ایتمك : هجوم ایتمك، استیلا ایتمك .

آقینجی [تا] دشمن مملکتنه آقین ایدن سواری .

آگاه [فص] واقف ، خبردار . دل آگاه : قلبی واقف .

آكْ [تا] بین . دماغ . حافظه .

آکدیرمق [تف] خاطره کتیرتمك، بکزه مك .

آکسز ، آکسزین [تح] بردنبره . عقله کلمدیکی بر صیراده .

آکل [عص] ییجی ، اکل ایدیجی.

آکلامق [تف] سزوب قاورامق، عقل ایردیرمك . حس ایتمك ، تحقیق ایتمك . بیلمك . سوز آکلامق : انصافلی اولمق . آکلاتمق: تفهیم ایتمك ، اوکرتمك ، نقل ایتمك . اشراب ایتمك. آکلادلمق : بیلدیرلمك. آکلادیش : طرز افاده ، تعریف . آکلاشیلمق: بیلنمك، عقل ایردیرلمك. آکلاشمق : اوزلاشمق .

آکلاییش [تا] ذکا ، عقل ایردیریش. آکلاییشلی: ذکی ، فراستلی .

آکمق [تف] ذهنه کتیرمك ، یادلامق . آکیلمق : یاد اولونمق، خیر ایله ذکر ایدلمك .

آگیز [تا] صامان صاپی. بوغدای بیچیلدکدن صوکره یرده قالان صامان اوجی .

آگیرمق [تف] اشك باغیرمق . آگیرتمق : اشك کبی باغیرتمق .

آل [تـه] پارلاق قیزیل . « آل قان». «آل یاناق». «آلی آلنه».

آل [فا] حیله . تمایش .

آل [ع ا] اولاد ، عیال. احفاد . « آل رسول » ، « آل عبا »

آلا [ت د] آلافرانغه : فرنك طرزنده ، آلاتورقه : تورك طرزنده .

آلا [تد] ندا اداتیدر: آلاآلامی!

آلابالیق [تا] طاتلی صوده یاشار بر نوع بالیق .

آلا بالق

آلابندا [یتاا] « یان طرف » ، « یان طرف هپ بردن » معناسنه ایتالیانجه بحریه اصطلاحیدر. دومنی آلابندا ایتمك : دومنی سنجاغه ویا اسکله یه تمامیله چه ویرمك. آلابندا آتش: کمینك بربورداسنده کی طوپلرك هپ بردن یایلیم آتشی . (مج) آلابندا ییمك : طوب کبی شدتلی آزار ایشیتمك.

آلات [عا] آلتلر. آلات وادوات: آواداتلق .

آلاجق [تا] مطلوب . ویره جك مقابلی .

آلاجه [تا] رنکارنك بز . (صه) قاریشیق رنك. آلاجه قاراکلق: شفق وفجر زماننده پك قیصه سورن نیم ظلمت . آلاجه لی بولاجه لی: خوشه کیتمیه جك ضد رنکلی شی . آلاجه لی: رنکارنك . آلاجه لانمق : اشیا پول پول لکه لنمك وکوز قاماشوب قرارمق.

آلارغه [تد] اوزاق ! آچیق کل! مقامنده . آلارغه ایتمك : کمی ، صندال دکزه آچیلمق .

آلازلامق [ت ف] آله وده آل اولاجق درجه ده قیزارتمق. دمیرله داغلامق . اوتوله مك .

آلازلنمق [تف] نوبتدن، قان حرارتندن وجودده قیزیللق پیدا اولمق .

آلاف [ع ا] بیکلر . « الف » ك جمعی . «الوف» کبی حسابده قوللانیلیر : آلاف ویا الوف خانه سی.

آلام [ع ا] المل ، کدرلر، آجیلر .

آلامانه [ت ا] بویوك بالقجی قاییغی. قاییغه مخصوص آغ، ایغریب.

آلان [ت ا] میدان . اورمان اورتاسنده آچیقلق .

آلاو [فا] بزده مخففی « آله و » قوللانیلیر . آتش یالینی ، آتش دیلی. «آله و» کلمه سنه مراجعت.

آلاویره [ت ا] قارغشه‌لق. قارشیلقلی آلوب ویرمه . امه باصمه طولومبا .

آلای [ت ا] بش سواری بلوکندن، یاخود درت پیاده‌طابورندن مرکب قطعهٔ عسکریه . غلبه‌لك . آلای آلای: طاقم طاقم . بر آلای: بر چوق. میرآلای: آلای قوماندانك رتبه‌سی . آلایلی اولمق : آلایه نفر اولارق کیتمك. آلایلی ضابط: نفرلکدن یتیشمه ضابط .

آلای [ت ا] دبدبه. استهزا. آلای ایتمك: ذوقلنمك، اکلنمك . آلای کچیرمك: دالغین اولمق. آلایجی: استهزاجی .

آلایش [ف ا] کوستریش. طنطنه . اسراف .

آلب [ت ا] یکیت. بهادر. قهرمان.

آلبورا [ت ا] سرنلرك دیرکارینه چیقاریلوب باغلانمسی .

آلبوم [فرا] فوطوغراف ، ویارسم ویا شعرلری حاوی جزؤدان.

آلت [ت ا] اوست مقابلی. آشاغی طرف ، صوك. آلت آلته: بربرینك آلتنه کلمك ، آلت ایتمك : مغلوب ایتمك . آل آلتندن : کیزلیدن. بییق آلتندن کولمك : استهزا ایتمك . حصیر آلتی ، مندر آلتی ایتمك: اهمال ایتمك . آیاق آلتی : یول اوستی .

صامان آلتندن صو یوروتمك : دسیسه ایله ایش کورمك ، قهوه آلتی : صباحلین یینن خفیف یمك .

آلَت [ع ا] برایش ایشله‌مك ایچون قوللانیلان واسطه ، آوادانلق .

آلتون [ت ا] معروف قیمتلی صاری معدن . ذهب، زر. آلتون باباسی : چوق زنکین . آلتون اوتی: برنوع اوت . آلتونی: آلتون رنکنده. آلتون صویی : یالدیز . کلمه تورکجه (قیزیل رنك) معناسنه کلن « آل طون » دن مخففدر . «آلتین» شکلنده یازیلماسی عبثدر.

آلتی [ت ا] بش ایله یدی آراسنده‌کی رقم ، آلتی پارمق، طون بالغی، بیوك پالاموط بالغی ، توریك .

آلچاق [ت ص] یوکسکك ضدی . دون ، قیصه . (مج) دنی، سفیل . تصغیری « آلچاجق » کلیر: پك یوکسك اولمایان ، آلچاق کوکلی: متواضع .

آلچاقلق [ت ا] آلچاق اولمه ، دوشکونلك، دنائت. کوکل آلچاقلنی: محویت .

آلچالمق [ت ف] اکیلمك ، اینمك ، « صولر آلچالیور. » تدنی. ارتکاب ایتمك .

آلچی [ت ا] کیره‌جی آندیرر بیاض برنوع طوپراق ، انشاآتده

قوللانيلير وهيكل ياپيلير. آلجيلامق : آلجى ايله ياپيشديرمق ، صيوامق .

آلداتمق [تف] ياكلتمق ، حيله ايتمك، سوزنده دورمامق .

آلدانمق [ت ف] برينك حيله سنه اوغرامق. يا ڭليش دوشونمك.

آلديرمق [تف] واسطه ايله آلمق، آلمغه سوق ايتمك ،صيغديرمق ، (مج) اهميت ويرمك .

آلَستا [يتاا] چويكلكله حاضر .

آلُفته [ف ص] آليشقين . (ا) خفيف مشرب قادين . فاحشه .

آلقيش [ت ا] أل چيرپارق تحسين ايديش .

آلقيشلامق [ت ف] أل چيرپارق تقدير ايتمك .

آللاق [ت ص] حيله كار ، دونك ، « ل » خفيف اوقونور ، بالعكس قارما قاريشيق معناسنه كلن « آللاق بوللاق » تعبيرنده ثقيلدر . اصلى عربجه « علاق » كلمه سيدر .

آلليق [ت ا] قرميزيلق ، دوداق ويا ناقلره سورولن قيرمزى دوزكون .

آلمان [تا] آلمانيالى .

آلمق [ت ف] أل ايله طوتمق . نسه مك ، برابر كتورمك. تحصيل ايتمك. استيعاب ايتمك. آتش آلمق : حدت ايتمك . كوكل آلمق : خاطر خوش ايتمك. يول آلمق: مسافه قطع ايتمك . بوينك اولچيسنى آلمق : حدينى اوكرتمك . اوستنه آلمق : تعهد ايتمك. خيز آلمق : قوت آلمق. خيزينى آلمق: سكونت بولمق، ياواشلامق .

آلِن [تا] باشك اوك طرفى ويوزك اوست قسمى . ناصيه، جبهه . آلنى آچيق : اوتاناجق بر قصورى اولمايان . آلنى آق : معصوم . آلن ترى: ناموسكارانه امك. آلن دامارى: عار وحياحسى. آلن يازيسى: مقدر، سرنوشت . آلنلى: آلنى كنيش (مج) كستاخ .

آلينمق [تف] قبض اولنمق . (مج) متأثر اولمق ، وسوسه يه دوشمك. آلينغان: سويله نيلن سوزى كندينه ظن ايدن موسوس آدم .

آلەو [ت ا] آتشدن چيقان يالين . شعله . آلەولنمك : آتش يالين پيدا ايتمك، پارلامق، (مج) شدتلنمك. آلەولنديرمك :آتشك يالين چيقارمسنه سبب اولمق . (مج) تشويق ايدوب سرتلنديرمك .

آلُو [ف ا] اريك: شفتالو ، زردالو.

آلود [ف ص] بولاشمش. شراب آلود: شرابه بولاشمش. خواب آلود: اويقويه دالمش. تراب آلود : طوپراغه بولانمش .

آلودکی [فا] آلوده‌لك، بولاشیقلق: آلوده: بولاشمش.

آلِهه [عا] «آله»نك مؤنثی. اساطیر معبودلرینك دیشیسی.

آلی [ع ص] آلته منسوب اولان. علوم آلیه: اصل علملری اوکرنمکه آلت وواسطه اولان علملرکه لیسه‌لرك صوکنه‌قدر اوقونانلردر.

آلیج [تا] بر نوع یابانی اریك.

آلیش [تا] آلمق طرزی. مبایعه ایدیش. آلیش ویریش: اخذ واعطا.

آلیشمق [تف] الفت ایتمك، عادت ایدنمك. آلیشدیرمق: الفت ایتدیرمك.

آلیشقان [ت ص] آلشمش، الفت ایتمش.

آلیق [تص] مجذوب، سرسم.

آلیقویمق [ت ف] کری براقمق. طوتمق. صاقلامق.

آماج [ع ا] نشان یری، هدف. «آماجکاه» ده بو معناده‌در.

آماده [ف ص] حاضر، مهیا.

آمال [عا] «امل»ك جمعی: آرزولر، امیدلر.

آمِر [ع ف] امر ایدیجی. (١) مأمورلرك بیوکی. آمرانه: امر ایدرجه‌سنه.

آمناً [عح] امین اوله‌رق: آمناً وسالماً: صاغ و سلامت.

آمورتیسمان [فرا] بر استقراضك ویا هرهانکی بر دینك معین تقسیطلرله اطفاسی.

آموز [ف ص] اوکره‌دیجی. ادب آموز: ادب اوکره‌دن.

آمونیاق [تا] نیشادر روحی.

آمیرال [فرا] بحریه مشیری.

آمین [عا] عبرانیجه اللهك براسمیدر. دعالرك صوکنده تمنی‌یی تأکید ایتمك اوزره ذکر ایدیلیر.

آن [فا] جاذبه. حسن و آن: کوزللك.

آن [عا] دم. لحظه. هر آن: دائماً. آن‌بآن: دقیقه‌دن دقیقه‌یه. الآن: حالا، هنوز. آنی: بردنبره.

آنا [تا] چوجوق دوغوران قادین. والده. سوت آنا: سوت ویرن قادین. قاین آنا: قوجه‌یه کوره زوجه‌سنك، قاری‌یه کوره قوجه‌سنك والده‌سی.

آناج [تص] قارتلاشمش. (مج) قورناز. آناجلامق: برایشده قوللانه قوللانه قورنازلاشمق.

آناختار [ت ا] کلید آچه‌جق آلت.

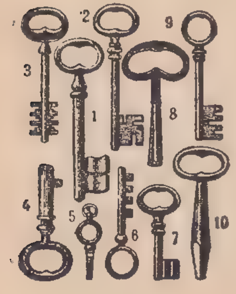

آناختارلر

آنارشی [فرا] حکومتسزلك، قارغاشالق، شورش، امنیت وآسایش فقدانی.

آنارشیست [فرا] آنارشی طرفدا ـ ری. حکومت وانضباط ایسته‌مین ، فسادجی .
آناصون [تا] رازیانه جنسندن بر نوع قوقولو اوت وتخم .
آنافور [تا] صو آقیندیسی قایالره چارپه‌رق کری‌دونرکن حاصل ایتدیکی قایناشمه . به‌داوا .
آناناس [تا] صیجاق اقلیملرده‌حاصل اولان لذتلی وقوقولو میوه ، آناناس شروبی .
آنتیقه [تا] اسکی‌زماندن قالمه‌اثر، پاره، هیکل کبی. (مج) غریب.
آنجق [تد] یالکز، محضا، لکن ، کوج حال ایله .
آند [تا] یمین ، آداق ، عهد ، آند ایچمك : یمین وعهد ایتمك.
آنسزین [ت ح] «آکسزوآکسز ـ ین » ه مراجعت .
آنغاریه [تا] بلا اجرت وجبراً کور دیریلن ایش . بر ایشی آنغاریه یاپمق : یاریم یامالاق یاپمق .
آنفاً [ع ح] یوقاریده، آنفـ الذکر: یوقاریده ذکر اولنان .
آنونیم [فرا] . شرکاسندن هیچ بریسنك اسمنه اضافه ایدیله‌ین تجاری ، صناعی ، مالی شرکت .
آو [تا] قره‌ده اورولان قوش ، حیوان کبی شکار ، دکزده طوتولان بالیق ، أله‌کچن شی، غنمیت.

آوادانلق [تا] صنعت صاحبنك آلات وادواتی . طاقم .
آوارا [یتا] ساحلدن آچیلمه .
آواره [ف ص] سرسری . بوشده کزن . آواره‌لك : آواره اولمق .
آواریه [فرا] ضرر کورن کمی حموله‌سی .
آواز [فا] سس. «آوازی چیقدیغی قادار». «آواز آواز باغیرمق».
آوازه : قوتلی سس .
آواناق [ت ص] احمق ، آلیق . ارمنیجه اشك‌صپاسی معناسنه کان « آواناغ » کلمه‌سندن آلنمشدر .
آووتمق [تف] اویالامق، آلداتمق، صاومق .
آووچ [تا] ال آیه‌سیله پارمقلر آراسنده‌کی بوشلق. کف . آووجك استیعاب ایتدیکی مقدار . آووچ آووچ : بول‌بول . آووچ آچمق: دیلنمك . آوجنی یالامق: محروم‌قالمق.
آووچلامق [ت ف] آوجك‌ایچنه آلمق ، قاورامق .
آور [ف ص] ترکیبده کتیریجی مقامنده قوللانیر فارسی امر حاضردر : پیام آور : خبر کتیریجی . رشك آور: قیصقانجلنی ، غبطه ایتمکی موجب . تعب آور : یورغونلق‌ویریجی. آورده: کتیرلمش .

آوورد [تا] ياناغك آغزك بوشلغنه كلن يرى. آووردايتمك: عظمت صاتمق ، انفعال كوسترمك .

آوستراليا [تا] دنيادەكى قطعەلرك بشنجيسى .

آوغين [تا] ديوارديبندە صوچكمكه مخصوص دليك .

آولاق [تا] آو يرى .

آولامق [تف] آواورمق، طوتمق. صيد ايتمك .

آولانمق [تف] آواولمق. آوايدلمك. غافل آولانمق : غفلت اوزره ياقەلانمق .

آونك [فا] باش آشاغى صالقم كبى صارقان شى : هونك. كستانه آونكى: ايپه آصلمش كستانەديزيسى.

آووقات [فر ا] دعوى وكيلى. محامى. (مج) چكەسى قوتلى، جربزەلى كيمسه .

آويخته [فص] آصيلمش .

آويزه [فا] بلوردن ويا معدندن قوللى وصاچاقلى ومتعدد موم ويا لامبالرى حاوى صنعتكارانه ياپلمش طاوان آصقيسى .

آويزه

آه [تد] تحسره ، يأسه ، اميده دلالت ايدن طبيعى بر ندادر .

آهسته [فص] ياواش ، عجلەسز . ضدى : تيز. آهسته آهسته : ياواش ياواش . آهسته رو : آهسته كيدن .

آهن [فا] دمير. حديد دينلن معدن.

آهنك [فا] دوزن ، توافق. چالغى، اكلنجه .

آهنين [فص] دميردن معمول . چوق قوتلى ، چوق متين .

آهو [فا] جيلان ، غزال .

آهو دودو [تا] آغاچ چيلكى .

آى ! [تد] حيرت وتأثر نداسى .

آى [تا] ارضمزك پيكى : قمر . شهر. آى باشى: آيك برنجى كونى. آى آيدينلغى : مهتاب . آى دده : چوجق لساننده آيه ويريلن اسم . آى طوتولمق: خسوف . اوچ آيلر : رجب ، شعبان، رمضان. آى پارچەسى: پك كوزل چهره ، انسان . آى باشى طوتمق: دليرمك. قادينلرده آى باشى: حيض .

آيا [تد] عجبا معناسنده ادات . «بردردە مبتلاميسك آيا بنم كبى؟»

آيا ، آيه [تا] پارمقلر داخل اولمادیغی حالده الڭ وآياغك ايچ يوزى.

آيات [عا] «آيت» ك جمعى.

آيارمق ، آيارتمق [تف] دوغرى يولدن چقارمق .

برینك خدمتجیسنی، ایشجیسنی قاندیروب آلمق.

آیاز [تا] آچیق هوالی و آی آیدینلقلی کیجه‌نك قورو صوغوغی.

آیازلامق [تف] آیازده اوشویوب بکله‌مك.

آیازلانمق [ت ف] کیجه آچیقده قالمق. آیاز ایشله‌مك.

آیاق [تا] یورومکه مخصوص عضو. صندالیه و ماصه کبی اشیانك باصه‌جاق یری. قدم. آیاق آلتی: ازدحام، چکید یر. آیاق باغی: مانع، انکل. آیاق پاتیردیسی: یالانجقدن کورولتی. آیاق تری: بر شیئی کتوره‌نه ویریلن اجرت. آیاق طاقمی: عوام. آیاق قابی: قوندیرا. آیاق یولی: خلا. ساج آیاق: اوزرینه تنجره‌قونان اوچ آیاقلی دمیر آلت. آیاق تاجری: کز کینجی. اوك آیاق: رهبر، سرکرده، متشبث.

آیت [ع ا] علامت، نشان. قرآنك مستقل معنا افاده‌ایدن هر جمله‌سی.

آیدین [ت ا] آی و کیجه معناسنه کلن «تون» کلمه‌لرندن مرکب: آیلی کیجه. (ص) واضح، روشن. آی آیدین: بللی حساب و مهتاب. کوزیکز آیدین: مبارك اولسون، دیده‌لر روشن.

آیدینلق [تا] آی ایشیغی. ضیا. ضیادار یر. قارا کافك ضدی.

آیران [ت ا] یاییقده دوکوله‌رك یاغی آلنمش یوغورت.

آییرمق [تف] تفریق ایتمك، بولمك، تقسیم ایتمك، سچمك. آیرلمق: افتراق ایتمك، آیری دوشمك.

آیری [ت ص] تفریق ایدلمش. غیری. باشقه. فاصله‌لی. آیری آیری: باشقه باشقه.

آیریلق [ت ا] مفارقت. فراق، هجران.

آیریق [تا] بر نوع چایر اوتی.

آیغیر [تا] ارکك آت. دامزلق آت.

آییقلامق [تف] تمیزله‌مك. بر بر آییرد ایتمك.

آییق [تص] عقلی باشنده. بایغین ویا سرخوش اولمیان.

آیلاق [تص] بوش کزه‌ن. ایشی اولمیان.

آیلاقجی [تا] راست کلدیکی زمان، موقت کونده‌لکجیلك ایدن.

آیلق [ت ا] بر آیده یاپیلان ویا آلنان شی. معاش.

آیلقلی [تص] اجرتی هر آی آلان.

آییلمق [تف] سرخوشلقدن، یاخود بایغینلقدن عقلی باشنه کلمك.

آیوا [تا] ألمادن بیوك مایخوش بر میوه.

آیین [فا] رسم. عادت. دعا. شهر آیین: شنلك.

آينه ، آينا [فا] انسان واشيا شكللرينك ايچنده عيناً ترسم و تجسم ايتديكى آرقەسى صيرلى جام. مرآت . تورکجەسى : «کوزکو».

آيى [ت ا] وحشى ، فقط تربيه‌يه مستعد بر حيوان .

آيى

ائتلاف [ع ا] موافقت حصولى ، اوزلاشمه . الفت ، انسيت. اتفاق ، معاهده . دوغرى املاسى : « ايتلاف » در .

ائمّه [ع ا] امامل .

أَب [ع ا] بابا ، پدر . اباعن‌جد : بابادن اوغله .

إبا [ع ف] چكينمك ، امتناع ايتمك ، استنكاف ايتمك .

أَبابيل [ع ا] داغ قيرلانغيچلرى كه سورى ايله كيدرلر .

اباته [ع ف] بر كيمسه‌نك كيجه ياتيسنى تأمين ايتمك .

اباحه [عف] بر شيئى حرام عد ايتمه‌مك . مباح قيلمق .

أَباطيل [ع ا] باطلك جمعى : بوش وبى اساس شيلر .

اِبتداء [عف]باشلامق. باشلانغيچ. ابتدائى : ايلك ويابسيط شى.

اِبتدار [ع ف] سرعتله باشلامق ، تشبث ايتمك .

اِبتذال [ع ف] چوق قوللانلمقدن قيمتسز اولمق .

أَبتَر [ع ص] اركك چوجغى اولميان وياشاميان آدم .

اِبتصار [عف] بصيرتله كوروب عبرت آلمق .

اِبتلا [ع ف]برشيئه دوشكون اولمق. (ا) دوشكونلك .

اِبتناء [ع ف] بر شيئك اوزرينه بنا ايتمك . بر شيئى اساس اتخاذ ايتمك : « بو فكره ابتناءً » .

اِبتهاج [ع ا] نشئه ، سوينج (ف) بهجت حس ايتمك .

اِبجال [ع ف] تبجيل ايتمك .

أَبجَد [ع ا] عرب الفباسنك اسمى. ابجد خوان : يكى اوقومه‌يه باشلايان .

أَبحاث [ع ا ج] بحثلر .

أَبحار [ع ا] بحرك جمعى ، دكزلر .

أَبَد [ع ا] نهايتسز زمان. الى الابد : دائما .

اِبداع [ع ف] ايجاد ايتمك . بديعى بر شى اختراع ايتمك .

اِبدال [ع ف] دكشديرمك. برشيئك يرينه باشقه‌سنى قويمق .

اَبدان [ع ا] بدنلر . وجودلر .

اَبَدی [عص] صوكی اولمایان. توكنوب بیتمه‌ین شی . ابدیاً .

اَبَدِیَّت [ع ا] صوكسز اولمق حالی . عدم زوال .

ابذال [ع ف] مبذول بر صورتده صرف ایتمك. طاغتمق .

اَبْر [ف ا] بولوط .

ابراء [ع ف] بر كیمسه ایله آلاجق ویره‌جك اولمادیغنی تصدیق ایتمك، اویولده سند ویرمك .

ابراز [ع ف] میدانه چیقارمق ، كوسترمك . اظهار ایتمك .

ابرام [ع ف] صوك درجه یالوارارق تكلیف ایتمك .

اَبرَص [عص] وجودنده بیاض بیاض لكه‌لر بولونان كیمسه .

اَبرو [ف ا] قاش. ابرولی :قاش كبی دالغه‌لر رسم كاغد ویا قماش .

اَبرولامق [ت ف] قاش كبی دالغه‌لی كورونه‌جك صورتده بویامق .

ابره [ع ا] ایكنه: پوصله‌نك ابره‌سی.

اِبریشیم [ف ا] اینجه بوكولمش ایپك ایپلك .

اِبریق [ت ا] قولبلی واغزیكلی صو قویمغه مخصوص قاپ .

اِبشار [ع ف] مژده ویرمك .

اَبصار [ع ا] كوزلر: بصرك جمعی . اولوالابصار: نفوذنظر صاحبی آدملر .

اِبِط [ع ا] قولتوق .

اِبطال [ع ف] بطال ایتمك. حكمدن دوشورمك .

اَبعاد [ع ا] بعد كلمه‌سنك جمعی . اوزاقلقلر ، مسافه‌لر .

اِبعاد [ع ف] اوزاقلاشدیرمق .

اِبقاء [ع ف] یرنده براقمق . باقی اولمسنی تأمین ایتمك .

اَبكار [ع ا] بكرك جمعی : باكرلر.

اَبكَم [ع ص] دیلسز . ابكمیت : دلسزلك .

اِبلاغ [ع ف] یتشدیرمك، بیلدیرمك. مرادفی : تبلیغ .

اَبْلَه [ع ص] احمق . آبدال . ابلهانه: احمقجه‌سنه .

اَبْلَه فِریب [ف ص] احمق آلداتان انسان ، شی ویا سوز .

اِبلیس [ع ا] شیطان . چوق حیله‌كار آدم . ابلیسانه : شیطانجه‌سنه . ابلیسكارانه : شیطانه لایق . ابلیس پسندانه : شیطانك بكنه‌جكی طرزده .

اِبن [ع ا] اوغل . ابن خلدون : خلدونك اوغلی .

أبناء [ع ا] ابن کلمه‌سنك جمعی : اوغللر. ابناء جنس: جنسمزدن اولان انسان اوغللری .

أبنیه [ع ا] بنا کلمه‌سنك جمعی: یاپیلر.

أبواب [ع ا] باب کلمه‌سنك جمعی : قاپولر .

أبوالبشر [ع ا] انسانلرك باباسی : حضرت آدم .

أبوّت [ع ا] بابالق . ابوت حق : بابالق حقی .

أبوین [ع ا] آنا بابا . «والدین» ده عینی معنایه کلیر .

آبه [تا] چوجوق دوغورتان قادین ویا دوقتور. سوز ابه‌سی: چوق سویله‌ین . ابه قوشاغی : علائم سما . ابه کومجی : بامیه کبی ینیر یومشادیجی بر سبزه .

ابه کومجی

أبهت [ع ا] عظمت ، مهابت .

آبه‌لك [تا] ابه اولمق ، قابله‌لك .

إبهام [ع ف] برشیئی مبهم اولارق سویله‌مك .

أبهر [ع ا] تمیزقانی قلبدن بدنك هر طرفنه داغیدان بویوك دامار.

أبیات [ع ا] منظوم شعر معناسنه اولان «بیت»ك جمعی: بیتلر .

أبیض [ع ص] بیاض، آق . عرق ابیض : ققفاس عرقی .

اپسم [ت ص] دلسز . اپسملك : دلسزلك .

اپسید [تا] آرابه تکرلکلرینك چنبرینی تشکیل ایدن پارچه . دوکه‌لك .

آت [تا] جانلی مخلوقاتك وجودینی تشکیل ایدن وکمیکلرك اوزرینه مربوط بولنان دامار، سیکیر وعضله‌دن مرکب ماده . میوه‌لرك ینه‌جك قسمی.

أتباع [ع ا] تابع اولانلر : طرفکیرلر ، اوشاقلر ، مطیع آرقه‌داشلر کبی .

اتّباع [ع ف] برینه اویمق، تبعیت ایتمك ، امتثال ایتمك .

اتّحاد [ع ف] برلشمك . برلك اوزره بولونمق .

اتحاف [ع ف] تحفه ، یعنی هدیه ویرمك ، هدیه ایتمك .

اتّخاذ [ع ف] آلمق : تدبیر اتخاذ ایتمك. ایدنمك . دستور اتخاذ ایتمك ، اولاد اتخاذ ایتمك .

اَتْرَ [فرا] ليمون قبوغنده‌كى كبى غايت اوچيجى بر ماده .

اتّساع [عف] كنيشله‌نمك، وسعت پيدا ايتمك .

اتّصاف [عف] صفتلانمق ، متصف اولمق. بر صفته مالك بولنمق.

اتّصال [عف] بتيشمك، متصل اولمق. وصل اولنمق .

اتْعاب [عف] يورمق ، تعب ، يورغونلغى موجب اولمق .

اتّفاق [عف] برلشمك. سوزبرلكى ايتمك .

اتفاقسزلق [تا] اويوشامامازلق . فكرده، املده برلشه‌مه‌مك.

اتّقا [عف] صاقنمق ، فنا شيلردن توق ايتمك .

اَتَكْ [تا] البسه‌نك وياهرهانكى بر شيئك آلت قسمى. داغ اتكى.

اتّكاء [عف] دايانمق، استناد ايتمك.

اَتَكْلك [تا] بلدن آشاغيسنى اورتن قادين اثوابى ، ژوب .

اَتَكْلَه‌مك [تف] اتك اويك. استبداد زمانه مخصوص كلمه‌لردندر.

اتْلاف [عف] اولديرمك، بوزمق، بيتيرمك .

اَتَمّ [ص] هر خصوصده فوق العاده تمام اولان .

اِتْمام [ف] بتيرمك ، تمام ايتمك ، نقصان براقامق .

اَتْمَك [تا] حبوبات وبالخاصه بوغداى اونندن ياپيلان الك اساسلى غدامز . (مج) ايش . مأموريت . بوكون الك زياده « اكمك » شكلنده مستعملدر .

اتمكجى [تا] اكمك ياپان وصاتان . اكمكجيلك .

اتّهام واتّهام [عف] برينه جرم ويا قباحت اسناد ايتمك .

اتهامنامه [فا] برمظنونى اتهام ايچون ويريلن راپور .

اتيان [عف] ايراد ايتمك ، بيان ايتمك .

اَثاث [عاج] اوك لزوملى اشياسى، موبيله ، مفروشات .

اثبات [عف] دليل كتيره‌رك بر شيئك دوغرى اولديغنى انكاره مجال براقامق .

اَثَرْ [عا] نشان . علامت . باقى قالان برسعى محصولى . (آثاره مراجعت) .

اِثْر [عا] ايز . برينك اثرينه اقتفا ايتمك : اونك ايزنده كيتمك .

اَثْقال [عا] ثقلتك جمعى : يوكلر ، آغيرلقلر .

اِثْم [عا] كناه . قباحت .

اَثْمار [عا] ثمرك جمعى : ميوه‌لر ، ثمره‌لر .

اَثْمان [عا] ثمنك جمعى : قيمتلر ، پارالر .

أَثناء [ع ح] آرالق ، صیره ، هنگام .

أَثنیه [عا] مدحلر ، ستایشلر .

أَثواب [عا] ثوب کلمه‌سنك جمعی : روبالر . ألبسه .

أثوابجی [تا] أثواب صاتان آدام . ألبسه‌جی .

أثوابجیلق [تا] أثواب صاتمق صنعت و تجارتی . أثوابلق (١) أثواب یاپیله‌جق قماش .

أَثیر [عا] کائناتك بوتون بوشلقلرینی دولدیران وبوتون جسملرك الك درین یرلرینه قدر نفوذ ایدنا لکتریق سیالنه مشابه غیر مادی وغیر محسوس بر جسم .

اِجابَت [ع ف] دعوتی قبول ایدوب کیتمك

اِجاره [عا] کیرا . بدل ایجار .

اِجازت [عا] اذن ، رخصت ، اجازتنامه : دیپلوما .

اِجاله [ع ف] جولان ایتدیرمك ، اجالهٔ قلم : قلم چالمق .

أَجانب [عا] اجنبیلر ، یابانجیلر .

اِجبار [عف] بر شیئی زورله یاپدیرمق . جبر ایتمك .

اِجتراء [عف] جرأت بولمق .

اِجتسار [ع ف] جسارتلنمك ، جسارته کلمك .

اِجتماع [ع ف] طوپلانمق ، برآرایه کلمك . مرادفی : تجمع .

اِجتماعیات [ع ا] هیئت اجتماعیه‌یه عائد علم : سوسیولوژی .

اِجتناب [ع ف] چکینمك .

اِجتهاد [ع ف] قدرتی یتدیکی قادار چالیشمق . (ا) استدلالدن متولد قناعت وفکر ذاتی .

أَجداد [عا] جدلر ، بویوك بابالر .

أَجْر [ع ا] مکافاة ، ایش مقابلنده آلنان پاره . ثواب .

اِجراء [عف] یاپمق ، حصوله کتیرمك . جریان ایتدیرمك ، آقیتمق .

اِجراآت [ع ا] فعالیتله قوه‌دن فعله چیقاریلان ایشلر .

أَجرام [عا] جرمك جمعی ، جسملر ، اجرام سماویه :ییلدیزلر .

أُجرت [ع ا] امك مقابلنده آلنان پارا . اجرتلی ، اجرتسز .

أَجزا [عا] جزؤك جمعی ، جزؤلر ، پارچه‌لر ، تجلید ایدلمه‌مش کتاب . طبده ، کیمیاده قوللانیلان علاجلر .

اجزاجی [ت ا] علاج یاپان .

اجزاخیلق [تا] علاج یاپوب صاتمق صنعتی .

اجزاخانه [فا] اجزاجی دکانی .

أَجساد [ا] جسدك جمعی . وجودلر ، جسملر .

أَجسام [ءا] جسمك جمعى. وجودلر.

أَجفان [ء ا] كوز قپاقلرى .

أَجَل [ء ا] اولوم زمانى .

إجل [ء ا] سبب .

إجلاء [ء ف]سوركونه كوندرمك. نفى واجلاء .

إجلاس [ء ف] اوطورتمق. يوكسك يره چيقاروب اوطورتمق .

أَجلاف [ءا] سفيل آدملر. رذيللر . بالديرى چيپلاقلر .

إجلال [ء ا] عظمت ، بيوكلك . (ف) يوكسك طوتمق .

أَجِلّه [ء ا] بويوك، جليل آدملر.

إجماع [ء ف] طوپلانمق،اتفاق ايله رأى ويرمك . اجماع امت .

إجمال [ء ف] سوزى ، يازى يى قيصه ومعنيدار سويله‌مك . خلاصه ايتمك، اجمالاً : مختصراوله‌رق.

أَجناد [ءا] جندك جمعى : عسكر، اردولر .

أَجناس [ءا] جنسك جمعى : نوعلر، چشيدلر .

أَجنَبى [ءا] يابانجى ، مسافر ، جمعى: اجانب. اجنبيلك ، اجنبيت: يابانجيلق .

أَجنِحه [ءا] جناحك جمعى : قانادلر.

أَجوِبه [ءا] جوابك جمعى .

أَجوَد [ء ص] چوق ايى اولان كيمسه. سخى ، جومرد .

أُجورات [ء ا]اجرتك جمعى. اجورات يوميه : كونده‌لكلر .

أَجوَف [ء ص] ايچى،اورتاسى بوش. قوف .

أَجهِزه [ءا] جهازك جمعى : آلتلر. اجهزۀ تنفسيه: نفس بورولرى، آق جكرلر .

أَجهَل [ءص] افراطدرجه‌ده جاهل.

أَجياف، جِياف [ء ا] جيفه‌نك جمعى : لاشه‌لر.

أَجير [ء ا] اجرتله چاليشان .

آحاد [ءا] احدك جمعى: برلر، واحدلر. آحاد ناس . على العاده انسان فردلرى .

أَحاديث [ء ا] حديثلر ، پيغمبرك سوزلرى .

أَحاسِن [ء ا] اك كوزل ، اك ايى شيلر .

إحاطه [ء ف]اطرافى صارمق. تماميله بيلمك.

إحاله [ء ف] برايشى، بر شيئى بر كيمسه‌نك عهده‌سنه ويرمك ، ترك ايتمك . احالةً : احاله صورتيله .

إحبّا [ءا] حبيبك جمعى : دوستلر.

اَحباب [ع ا] احبانك عینی .

احبابلق [ات] دوستلق .

اِحباس [ع ف] حبس ایتمك، ایدلك. طوتمق ، طوتلق .

اِحتجاب [ع ف] كیزلنمك، صاقلانمق.

اِحتجاج [ع ف] دعواسنی اثبات ایچون حجت طوتمق .

اِحتراز [ع ف] صاقینمق، چكینمك.

اِحتراس [ع ف] تحفظ ایتمك، محافظه ایتمك .

اِحتراص [ع ف] شدتله آرزو ایتمك. حرص. [ا] غلیان وانفعال نفسانی .

اِحتراف [ع ف] برصنعت ویاحرفتله حیاتی قازانمق .

اِحتراق [ع ف] یانمق .

اِحترام [ع ف] حرمت ایتمك، صایمق. تعظیم ایتمك .

اِحتساب [ع ف] حسابه چكمك .

اِحتساس [ع ف] متحسس ومتأثر اولمق، تحسس .

اِحتشام [ع ا] طنطنه. دبدبه. حشمت.

اِحتضار [ع ف] حاضر اولمق. أولمك اوزره بولونمق. جان چكیشمك.

اِحتطاب [ع ف] اودون كسمك ، تدارك ایتمك .

اِحتفال [ع ف] عموم طرفندن یاپیلان حرمت وتعظیم مراسمی .

اِحتقان [ع ف] شرینغه قوللانمق . بر عضوده قان بریكمك .

اِحتكار [ع ف] فرصت دوشنجه آزه مال اولان شیئی فوق العاده فاحش فیأتله صاتارق پارا قازانمق .

اِحتلام [ع ف] رؤیاسنده مناسبات جنسیه ده بولنمق. بلوغه ایرمك.

احتمال [ع ا] عقله یقین اوله. امكان. (د) بلكه . (ف) یوكلنمك.

اِحتوا [ع ف] حاوی اولمق .

اِحتیاج [ع ا] لزوم . محتاجلق . ضرورت .

اِحتیاط [ع ف] تدبیرلی طاورانمق، صوكی دوشونمك ، (ا) یدك اولەرق صاقلانان لزومی اولاجق شی . احتیاطاً : احتیاط اولەرق. احتیاطلی: تدبیرلی طاورانان . احتیاطلیلق ، احتیاطسزلق. تدبیر احتیاطی : احتیاط اولەرق آلنان تدبیر .

اِحتیال [ع ف] حیله ایتمك .

اَحجار [ع ا] حجرلر ، طاشلر ،

اَحد [ع ا] بر ، تك .

اَحداث [ع ا] حدثلر ، نجاستلر .

اِحداث [ع ف] یوقدن میدانه چیقارمق، اختراع ایتمك .

اَحداق [عا] حدقه‌نك جمعی : کوز ببکلری .

اَحدَب [عص] قانبور .

اِحدی [عا] بر ، واحد ، احدی عشر : اون بر .

اَحَدیّت [عا] برلك . اللهك برلکی : وحدانیت .

اَحرار [عا] حرك جمعی : سربست اولانلر .

اِحراز [عف] قازانمق . شهرت ، موفقیت احراز ایتمك .

اِحراق [عف] یاقق. آتشه‌ویرمك.

اِحرام [عا] بر نوع اوزون یوك حاولو، اورتو. حاجیلرك بورو ندکلری لباس .

اَحرا [عص] دهالایق .

اَحْزاب [عا] حزبك جمعی: طاقملر، غروپلر.

اَحْزان [عا] حزنلر ، کدرلر .

اِحساس [عف] حس ایتدیرمك .

اِحسان [عف] ایبلك ایتمك، باغشلامق. (ا) هدیه .

اَحْسَن [عص] دها کوزل، دهاحسنلی.

اَحشاء [عا] باغیرصاق ، جکر ، معده کبی داخلی اعضا .

اِحصاء [عف] صایمق . احصائیات : ایستاتستیق .

اِحضار [عف] حاضرلامق . محکمه‌یه کوتوروب اثبات وجود ایتدیرمك . تدارك ایتمك .

احضاریه [عا] محکمه‌یه جلب ایچون آلینان خرج.

اَحفاد [عا] حفیدك جمعی: طورونلر.

احقاق [عف] حق یرینه کتیرمك . حقنی آلمق .

اَحقَر [عص] دها حقیر .

اَحکام [عا] حکملر ، قرارلر .

اِحکام [عف] صاغلاملاشدیرمق . محکم قیلمق .

اَحلام [عا] رؤیالر ، خولیالر .

اَحمال [عا] یوکلر. « احمال واثقال »

اَحمَر [عص] قرمیزی . «هلال احمر»

احمرار [عف] قیزارمق. (ا) قرمیزیلق.

اَحمق [عص] عقلسز ، بودالا . احمقلق : بودالالق .

اَحوال [عا] حاللر ، وقوعات .

اَحوَل [عص] شاشی .

اَحیا [عا] «حی» ك جمعی : دیریلر . ضدی : اموات : أولولر .

إحياء [عف] ديرلتمك. حيات ويرمك. جانلانديرمق . احيا كرده : تأسيس واعمار ايدلمش .

أَحيان [عا] حينك جمعى : وقتلر ، دقيقه‌لر ، دملر . احياناً : آره‌ده صره‌ده ، وقت وقت.

أَخ [عا] اركك قارداش .

اخافه [عف] قورقوتمق .

أَخبار [عا] خبرلر ، حوادث .

إخبار [عف] بيلديرمك، خبر ويرمك. اخبارنامه : بر كيفيتى خبرويرن رسمى‌ورقه. اخباريه : خبر ويرنه ويريلن اجرت ويا مكافاة .

أُخت [عا] قيز قارداش .

إختبار [عف] صوروب خبر آلمق . خبردار بولنمق .

إختتام [عف] بيتمك، ختام بولمق .

أَختر [فا] ييلديز .

إختراع [عف] هنوزموجود اولميان، بيلنمين بر شيئ بولوب ميدانه چيقارمق . ايجاد ايتمك .

إختصار [عف] قيصالتمق، خلاصه ايتمك. اختصاراً : مختصر اوله‌رق .

إختصاص [عف] مخصوص اولمق ، منحصراً بر شيئه اطرافيله بيلمك ، دائما برعلم وفن شعبه‌سيله اشتغال ايده‌رك درين وشامل بر وقوف پيدا ايتمك. اختصاص اربابى: متخصصلر .

إختطاف [عف] قاپمق، سرعتله آلمق. كوز قماشديرمق .

إختفاء [عف] صاقلانمق ، كيزله‌نمك.

إختلاج [عف] غيراختيارى تتره‌مك. سه كيرمك .

إختلاس [عف] ذمته كچيرمك، چالمق.

إختلاط [عف] قاريشمق، كوروشمك، برابر دوشوب قالقمق . (طب) برخسته‌لق ايى اولمادن ديكر خسته‌لقلر قاريشمق. سياسى مسئله‌ده: تشوش . اختلاطات .

إختلاف [عف] اويوشمامق [ا] نزاع. اختلاف مسلح : محاربه .

إختلال [عف] بوزولمق، مختل اولمق. (ا) حكومته ، حكمداره قارشى عصيان . قاريشيقلق .

إختمار [عف] مايالانمق . اكشيوب قايناشمق .

إختناق [عف] بوغولمق، نفس آله‌مامق.

إختيار [عف] سچمك، كندى آرزو-سيله قاتلانمق . « فدا كارلق اختيار ايتمك » .

إختيار [تا] ياشلى.

اختيارلامق [تف] قوجامق .

اختيارلق ياشليلق .

اِختیاری [ع ص] کندی ایسته‌کیله اولان . ضدی : مجبوری .

اَخذ [ع ف] آلمق . طوتمق . اخذ ثار ایتمك : انتقام آلمق. اخذ واعطا : آلیش ویریش .

اِخراج [ع ف] طیشاری‌یه‌چیقارمق. اخراجات : برمملکتدن‌دیکر مملکته چیقاریلان ماللر .

اُخروی [ع ص] آخرته متعلق . اخرویات : آخرته دائر سوزلر .

اَخَس [ع ص] دها آلچاق ، دها خسیس .

اَخشاب [ع ا] کراسته . آغاجدن معمول : اخشاب او.

اَخَص [ع ص] الك‌خاص، باشلیجه. اخص آمال .

اَخضَر [ع ص] یشیل. «هلال‌اخضر»

اخطار [ع ف] خاطره کتیرمك. تنبیه ایتمك .

اَخَف [ع ص] دها خفیف .

اخفاء [ع ف] کیزله‌مك، صاقلامق.

اَخگَر [ف ا] آتش قوری .

اِخلاء [ع ف] بوشالتمق . سربست براقمق. مرادفی : تخلیه .

اِخلاص [ع ا] غرضسز مربوطیت . صمیمیت .

اَخلاط [ع ا] « خلط » لك جمعی : بالغام،صفرا، اودکبی افرازات.

اَخلاف [ع ا] «خلف» لك جمعی . باشقه‌لرینك یرینه کچنلر . ضدی : اسلاف .

اَخلاق [ع ا] « خلق » لك جمعی : خویلر . خصلتلر . اخلاقسز: فنا خویلو کیمسه . حسن اخلاق: ایی خویلر .

اَخلاقی [ع ص] اخلاقه متعلق .

اِخلاقیّات [ع ا] اخلاق مباحثی . اخلاق‌علمی .

اخلال [ع ف] بوزمق. خلل‌ویرمك.

اِخلامور [ت ا] قوقوسی کوزل بر آغاج . چیچکی چای کبی ایچیلیر .

اخلامور

اِخوان [ع ا] «اخ» جمعی : قارداشلر . اقران . آرقه‌داشلر .

اُخوت [ع ا] قارداشلق .

اَخیار [ع ص] خیرلی،فضیلتلی آدملر.

اَخير [ع ص] صوك ، طوكده‌كى . اخيراً : صوك اوله‌رق .

اَداء [ع ف] اوده‌مك . « دينى ادا ايتمك . » اجرا ايتمك .

اَدا [ع ا] طرز افاده ، اسلوب .

اَدات [ع ا] آلت، واسطه. جمعى: ادوات .

اِداره [ع ف] دونديرمك، يوروتمك. قوللانمق . تصرف ايتمك . (ا) برايشى چويرن آمرك وظيفه‌سى ومعيتى . اداره‌خانه : اداره‌ايدنلرك اجراى وظيفه ايتدكلرى محل: غزته اداره‌خانه‌سى .

اِداره‌لى [ت ص] تصرفه رعايت ايدن. الويريشلى شى .

ادامه [ع ف] ابقا ايتمك. دائم بولنديرمق.

اِدانه [ع ف] بورج ويرمك . ادانةً : بورج اوله‌رق.

أَدانى [ع ا] «ادنا» نك جمعى : اسافل ، بياغى آدملر.

أَدَب [ع ا] اوصلولق ، عقلليلق . تربيه‌لى و نازكانه معامله . شعر وانشايه متعلق علملر : ادبيات .

اُدَباء [ع ا] « اديب » ك جمعى : تربيه‌لى ونازك انسانلر ، ادبياته واقف اولانلر .

اِدبار [ع ا] طالعسزلك ، ضدى : اقبال .

اَدبسز [ت ص] اوتانماز ، ادبدن محروم .

اَدَبسزلك [ت ا] حياسزلق ، ادبدن محروميت .

اَدَبلنمك [ت ف] تربيه وادب صاحبى اولمق .

اَدبلى [ت ص] تربيه‌لى ، ايى خويلو.

اَدَبى [ع ص] ادبياته منسوب : ادبى مقاله .

اَدَبيّات [ع ا] شعر ، انشا و لسانه متعلق وادبى يازيلر .

اِدّخار [ع ف] انباره ذخيره طولديرمق. هر هانكى بر شيئى بريكديرمك .

ادخال [ع ف] ايچرى‌يه قويمق .

اِدخالات [ع ا] بر مملكته ادخال ايديلن محصولات وامتعه، ضدى : اخراجات .

ادرار [ع ا] بول ، سيديك .

اِدراك [ع ف] آكلامق : معناسنى ادراك ايتمك . يتيشمك ، ايريشمك : « بر چوق بايراملر ادراك ايده‌لم : بر چوق بايراملره يتيشه‌لم » . كمالى بولمق، اولمق : محصولاتك ادراكى . (ا) آكلايش، اذعان .

اِدّعا [ع ف] دعوا ايتمك. طاسلامق. عناد كوتمك .

ادعاجی [ت ص] ادعایی سون. عنادجی.

ادعیه [ع ا مج] دعالر . تمنیلر .

ادغام [ع ف] یان یانه کان ایکی عینی حرف بربرینه کچیره‌رك بر حرف یازلدیغی حالده ایکی حرف کبی برنجیسنی ساکن، ایکنجیسنی حرکه‌لی اوقومق .

ادفان [ع ا مج] دفن ایدیلمش، طوپراغه کومولمش ، کیزلنمش شیلر .

ادله [ع ا مج] دلیللر ، اثباتلر .

ادمان [ع ا] ممارسه پیدا ایتمك ایچون عینی شیئی تکرار تکرار یاپمق . جمناستیق . فوتبولجیلرك تعبیرنجه : « اکسه‌رسیز »

ادنی [ع ص] تورکجه‌ده معروف املاسی (ادنا) در . دها دنی ، دها آلچاق ، بایاغی . پك آز. ادنا ملاحظه‌ایله : الك جزؤی ملاحظه ایله .

ادوات [ع ا مج] اداتك جمعی. آلتلر، آوادانلق .

ادوار [ع ا مج] دورلر . زمانلر ، عصرلر .

ادویه [ع ا مج] دوالر ، علاجلر .

ادهان [ع ا مج] دهنلر ، پومادا ویا ایچ‌یاغی کبی سوروله‌جك یاغلر.

ادهان [ع ف] یاغلامق. قوقو ویا پومادا سورونمك .

ادهم [ع ص] یاغیز آت . اسمر ویا غایت قویو قومرال ادم .

ادیان [ع ا] « دین »ك جمعی . دینلر .

ادیب [ع ص] ادبلی ، تربیه‌لی . ادبیاتله اشتغال ایدن .

ادیبانه [ح] ادبلی برصورتده ، بر ادیبه یاقیشه‌جق طرزده .

اذاء [ع ف] اذیت ایتمك. عذاب چکدیرمك .

اذابه [ع ف] اریتمك ، اریدلمك .

اذاقه [ع ف] طاتدیرمق .

اذان [ع ا] مسلمانلری عبادته دعوت ایچون‌مناره‌لرده اوقونان‌شهادت ودعوت . اذان «محمدی» .

اذخار [ع ا مج] ذخیره‌لر، بریکدیریلن شیلر .

اذعان [ع ا] آکلایش . ادراك .

اذکار [ع ف] خاطره کتیرتمك . آکدیرمق .

اذکار [ع ا] ذکرلر . ذکرایتمه‌لر.

اذکیاء [ع ص] ذکیلر . عقللیلر .

اذله [ع ص] ذلیل ورسوای اولانلر .

اذن [ع ا] رخصت . مساعده . اذن ویرمك: مساعده ایتمك، قوغمق،

ایشندن چیقارمق . اذن آلمق : مساعده آلمق .

اُذن [ع ا] قولاق .

اذناب [ع ف] كناهكار اولمق .

اَذناب [ع ا] « ذنب » ك جمعی : قویروقلر .

اذنسز [ت ص] رخصتسز ، اذنسز قالمق :جزاءً مكتبده قالوب چیقامامق .

اذننامه [ا] اذن ویرلدیكنی تصدیق ایدن وثیقه .

اَذواق [ع ا] ذوقك جمعی : ذوقلر، نشئه‌لر ، لذتلر .

اذهال [ع ف] اونوتدیرمق. ذهول ایتدیرمك .

اَذهان [ع ا] « ذهن » ك جمعی : عقللر .

اَذیال [ص ا] « ذیل » ك جمعی : قویروقلر ، علاوه‌لر .

اَذیّت [ع ا] جفا، اینجتمه. اوزمه. اذا . تعذیب . اذیتلی ایش: زحمتلی ، یوروجی ایش .

اَر [ت ا] اركك . قوجه . مرد وجسور اركك .

اَرائك [ع ا] « اریكه » جمعی: تختلر، سریرلر .

ارائه [ع ف] كوسترمك، كوسترلك.

اَراجیف [ع ا] «ارجوفه»نك جمعی : اویدورمه سوزلر، روایتلر. یالان حوادث .

اراحه [ع ف] راحتلاندیرمق ، راحتلاندیرلمق ،آسوده قیلمق، قیلنمق .

اراده [ع ف] ایسته‌مك، دیله‌مك . امر ایتمك .

اراده [ع ا] ایسته‌ك. دواملی ومتین آرزو . عزم . « ارادت » صورتنده‌ده مستعملدر . امر .

ارادی [ع ص] اراده‌یه متعلق . ایسته‌یه‌رك یاپیلان شی . غیر ارادی : غیراختیاری .

اَراذل [ع ا] « ارذل » ك جمعی : غایت رذیل اولانلر. اسافل.

اَراضی [ع ا] « ارض » ك جمعی : طوپراقلر ، قره‌لر . حوالی . اراضیٔ امیریه: حكومته عائد اراضی. اراضیٔ بركانیه: وولقانلی اراضی. اراضیٔ فحمیه : معدن كوموری بولونان اراضی . اراضیٔ موات: كیمسه‌نك مالی اولمیان اراضی . اراضیٔ موقوفه : وقف ایدلمش اراضی .

اراقه [ع ف]دوكمك، آقتمق. اراقهٔ دم : قان دوكمك .

اَرامل [ع ا] « ارمله » نك جمعی : طول قادینلر. مفردی قوللانلماز.

اَرباء [ع ا] فائضله تنمیه ایتمك ، آرتدیرمق .

اَرباب [ع ا] « رب »ك جمعی : صاحبلر ، اهللر . صنعت اربابی : صنعت اهللری .

اَربعاء [ع ا] چهارشنبه کونی .

اَربعه [ع ص] درت : اطراف اربعه.

اَربعین [ع ا] قرق عددی . رومی ۹ کانون اولدن ۱۷ کانون ثانی‌یه قدر قرق کونلك مدت .

ارتاع [ع ف] اوتلاتمق. بونك یرینه ترجیحاً « رعی » قوللانیلیر.

ارتباط [ع ا] باغلانمه . مربوطیت . مناسبت .

ارتجاج [ع ف] تترەمك. چالقانمق .

ارتجاع [ع ف] کری دونمك. (۱) ترقی دشمنلکی ، استبداد طرفدارلغی ، قاره قوت.

ارتجال [ع ف] سوز، شعر ویا نطق اولجه حاضرلامقسزین لزومی حاصل اولنجه سویله‌یویرمك ، بوطرزده سویله‌نن شی. مرادفی : بالبداهه . ارتجالاً : بردنبره ، حاضرلقسز .

ارتحال [ع ف] وفات ایتمك، آخرته کوچمك. عربیده علی الاطلاق کوچمك معناسنه قوللانیلیرسه‌ده تورکجه‌ده آنجق وفات ایتمك دیمکدر.

ارتداء [ع ف] ردایه، یعنی چارشافه بورونمك . تستر ایتمك .

ارتداد [ع ف] دینی انکار ایدوب باشقه دینه کیرمك . مرتد اولمق .

ارتسام [ع ف] رسمی چیقمق، نقش اولمق .

ارتشاء [ع ف] رشوت آلمق . مرتشی: رشوت آلان .

ارتشاح [ع ف] داملادامل آقمق . صیزمق . ترله‌مك .

ارتشاف [ع ف] امه‌رك ایچمك . (طبده) امتصاص .

ارتضاع [ع ف] سوت امك.

ارتعاش [ع ف] تترەمك . رعشه‌یه طوتلمق .

ارتفاع [ع ف] یوکسکه چیقمق . یوکسلمك . [ا] یوکسکلك . ارتفاعاً : یوکسکلکجه . ارتفاع آلتی : قوزموغرافیاده شمسك ارتفاعنی اولچمکه مخصوص آلت بسیطه .

ارتقاء [ع ف] یوکسلمك، ترقی ایتمك. یوقاری‌یه چیقمق .

ارتکاب [ع ف] فنا ، مذموم برایشی ایشله‌مك. برمأمور وظیفه‌سنی سوءاستعمال ایتمك .

اَرتَنك [ف ا] مشهور نقاش « مانی » نك رسملرینی حاوی مجموعه‌یه

علم اولمشدر . اسم جنس اولەرق
تام «آلبوم» کلەسنك مقابلیدر .

ارتهان [ع ف] رهن آلمق، آلنمق .

ارتیاب [ع ف] شبهەلنمك . [ا] شبهە.
بی‌ارتیاب : شبهەسز .

ارث [ع ا] وارثك آلدیغی ترکە :
میراث . ارثاً: میراث اولەرق.

ارثی [ع ص] آنادن بابادن قالمە .

ارجاع [ع ف] کری دوندیرمك،
دوندیرلمك . ارجاع نظر :
کری‌یە باقمق . اعادە ایتمك .

ارجح [ع ص] دها مرجح .

ارجمند [ف ص] محترم. شرفلی، حیثیتلی.

ارجوان [ع ا] ارغوان: قویوقرمزی
بر چیچك . ارجوانی :
ارغوان رنکندە .

ارجوفە [ع ا] اویدورمە ، یالان
خبر . جمعی : اراجیف .

ارحام [ع ا] «رحم» ك جمعی. دول یتاغی.

ارحم [ع ص] دها مرحمتلی.

ارخاء [ع ف] کوشتمك، کوشە-
دلمك. ارخای عنان: دیزکینی
کوشەتمك. قویبویرمك. ارخای لسان:
آغزینەکلنی سویلەمك .

ارخاص [ع ف] اوجوزلاتمق. اوجوز-
لادلمق .

اردو [ت ا] عسکر . قوۀ عسکریە.
بر حکومتك قرەدەکی مسلح
قوتی .

اردوکاه [ت ا] اردونك چادیر
قوردیغی یر . «اردو»
کلەسی اصلاً تورکجە اولدیغندن
(اوردو) شکلندە یازلەسی دها
موافقدر .

ارذل [ع ص] دها آلچاق ، دها
رذیل .

ارز [ع ا] پرنج .

ارزاق [ع ا] «رزق» ك جمعی :
ییەجك وایچەجك شیلر .

ارزان [ف ص] اوجوز . لایق .
ارزانی: اوجوزلق. ارزانی:
عیناً ارزان کبی ینە لایق معناسنەدە
کلیر .

ارزن [ف ا] طاری .

ارزنین [ف ا] طاری اکمکی .

ارساء [ع ف] ثابت قیلمق . کمی
دمیرآتمق . لیمان معناسنە
کلن «مرسا» کلەسی بو مصدردن
مشتقدر .

ارسال [ع ف] یوللامق. کوندرمك،
کوندرلمك . هم اشیا ، هم
اشخاص حقندە قوللانیلیر. ارسال
مثل : ضرب مثل ذکر ایتمك .
ارسال لحیە : صقال قویبویرمك.

ارسالات [ع ا] كوندريلن شيلر .

اِرشاد [ع ف] طوغرى يولى كوسترمك ، كوسترلمك .

اَرشته [ت ا] طار واوزون پارچه‌لى بر دكز نباتى . بوندن كنايه او شكلده اينجه اوزون كسيلن خوردن أو شعريه‌سى .

اَرشَد [ع ص] دها رشيد . اك زياده طوغرى يوله كيدن . رشدو تميز صاحبى .

اِرصان [ع ف] ترصين ايتمك، متانت ويرمك. صاغلاملاشديرمق.

اَرض [ع ا] ير، زمين. طوپراق. خطه . كرهٔ ارض : يريوزى

اِرضاء [ع ف] راضى ايتمك ، اقناع ايتمك .

اِرضاع [ع ف] امزيرمك، امزيرلمك.

اَرَضه [ع ا] آغاچ قوردى .

اَرضى [ع ص] ارضه طوپراغه منسوب مؤنثى ارضيه كلير. محصولات ارضيه : طوپراق محصوللرى .

اَرضيّه [ع ا] ميرى برانبارده معين مدتدن فضله قالان امتعه ايچون آلنان اجرت. كرا ايله ويريلن انبار.

اَرغنون [ع ا] كوچوك پيانويه بكزر بر موسيقى آلتى . شمدى اك زياده قتوليك كليسالرنده چالينير.

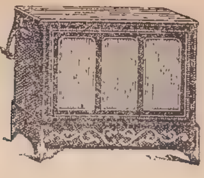

ارغنون

اَرغُوان [ف ا] برنوع قرمزى چيچك ارغوانى: او چيچك رنكنده اولان .

اَرفَع [ع ص] دها يوكسك ، دها رفيع .

اِرقاق [ع ف] صاتين آلمق واسير ايتمك. (كوله، جاريه و مملكت حقنده) .

اَرقام [ع ا] رقمك جمعى: رقملر، عددلر.

اِركاب [ع ف] بينديرمك، بينديرلمك. (آرابه ، حيوان وكمى كبى شيلر حقنده) اركاباً: بينديره‌رك. بالاركاب : بينديرمك صورتيله .

اَركان [ع ا] « ركن » ك جمعى : داياناجق يرلر ، ستونلر، بر هيئتك باشليجه اعضاسى : اركان دولت ، اركان حرب . مراسم : اركان وآداب .

اَركج [ت ا] فرونجى كوره‌كى .

اركج [ت ا] اركك كچى : تكه .

اَركك [ت ا] ديشى مقابلى. قوجه، يكيت آدام .

اَركِكجه [ت ح] برار ككه یاقیشه جق طرزده .

اركِكسز [ت ص] قوجه سی ویا حامیسی اولاجق ار ککی بولونمایان قادین وقیز .

اركِكلك [ت ا] اركك اولمق وصفی . [مج] یکیتلك ، جسارت .

اَركَن [ت ا] اولنمه مش . بکار .

اَركَنلك [ت ا] بکارلق . کنجلرك یوزنده چیقان اوفاق سیویلجه لر .

اِرَم [ع ا] افسانوی باغچه . یالانجی جنت . «باغ ارم» ترکیبنده قوللانیلیر .

اَرْنَب [ع ا] طاوشان .

اِرْواء [ع ف] صولامق . صولاتمق . قاندیرمق .

اَرواح [ع ا] روحلر ، جانلر .

اَرّه [ف ا] بیچقی ، دستره .

اِرهاب [ع ف] قورقوتمق ، ترهیب مرادفی .

اَریب [ع ص] ذکی ، عاقل .

اَریك [ت ا] اریك آغاجنك میوه سی .

اَریكه [ع ا] تخت . سریر . اریکه پیرا : تختـه زینت ویرن ، یعنی اوطوران .

اريك

اَريمك [ت ف] صلب بر شی مایعه انقلاب ایتمك . ضعیفله مك . طاغلمق « موم کبی اریمك » .

اَز [ف د] «دن» معناسنه در. کلمه لرك اولنه کیرر . ازنو : یکیدن . ازسرنو : یکی باشدن . ازقدیم : اسکیدن .

ازاء [ع ا] اوك طرف ، قارشی .

اِزاله [ع ف] یوق ایتمك . کیدرمك . ازالهٔ وجود : وجودینی قالدیرمق ، محو ایتمك . اختلافك ازاله سی : اختلافك برطرف ایدلمه سی .

اِزبار [ع ف] یازمق ، یازلمق . یازه رق بیلدیرمك .

اَزباندیت [یتا ا] حیدود . قورقونج قیافتلی آدام .

اَزبَر [ف ح] ذهننده طوتوب کتابه باقمیه رق اوقومق . ازبرجی :

درسنی آ کلامادن حرفی حرفنه ذهننده طوتان .

اَزبرله‌مك [تف] تکرار تکرار اوقویه‌رق حافظه‌سنده طوتمق .

اِزدحام [عا] قالابالق .

اِزدواج [عف] اولنمك. تأهل ایتمك. چفتلشمك .

اِزدیاد [عف] آرتمق ، چوغالمق .

اَزرَق [عص] ماوی .

اِزعاج [عف] راحتسز ایتمك. تعجیز ایتمك. ازعاجات: راحتسزلقلر.

اَزِقّه [عا] زقاقك جمعی .

اِزکام [عف] زکامه ، نزله‌یه اوغرامق .

اَزکی [عص] زیاده زکی ، پاك ، صالح .

اَزکیا [عص] زکیلر ، پاك ، صالح آداملر .

اَزَل [عا] ابتداسی اولمایان کچمش زمان .

اِزلمك [تف] تضییق آلتنده قالوب شکلنی غایب ایتمك، یاخود توز حالنه کلمك . (مج) مقهور اولمق . مغلوب اولمق .

اَزَلی [عص] موجود اولدیغی حالده ابتداسی اولمیان شی ، یعنی اسکیدنبری دائما موجود اولان شی . ازله منسوب .

اَزَلیّت [عا] ماضیده باشلانغیجی اولمامق .

ازمارید [تا] برجنس اوفاق بالق. سونمش ویره آتلمش سیغاره اوجی .

اَزمان [عا] « زمان » ك جمعی : زمانلر ، وقتلر .

اَزمك [تف] دووب توزه تحویل ایتمك . (مج) قهر ایتمك .

اَزمِنه [عا] «زمان» ك جمعی: وقتلر، دورلر. ازمنۀ قدیمه: اسکی زمانلر.

اَزِمّه [عا] « زمام » ك جمعی : یولارلر .

اَزتی [تا] آچلقدن معده‌نك ازکینلکی ، بایغینلغی .

اَزواج [عا] «زوج»ك جمعی: زوجلر، زوجه‌لر . چفتلر .

اَزهار [عا] « زهره » نك جمعی : چیچکلر .

اَزهَر [عص] پك پارلاق ، پك بیاض .

اَزیك [تص] ازیلمش . بوزوق .

اَژدَر ، اژدرها [فا] آزچوق ییلانه مشابه افسانوی قورقونج وپك بیوك برحیوان .

اژدرها

اُس [ع ا] تمل ، اصل . تورکجه‌ده بونك جمعی اولان « اساس » دها زیاده قوللانلمقده‌در .

اَسائت [ع ف] کوتولکده بولونمق. فنا ایش یاپمق .

اَسابیع [ع ا] « اسبوع »ك جمعی : هفته‌لر .

اَساتذه [ع ا] « استاذ » ك جمعی : استادلر ، معلملر .

اسار [ع ا] باغ ، بند .

اَسارت [ع ا] اسیرلك . کوله‌لك .

اُسارا [ع ا] اسیرلر .

اَساریر [ع ا] « سر » کلمه‌سنك جمعی اولان « اسرار »ك ایکنجی جمعی، یعنی جمع الجمعیدر . فقط سر واسراردن باشقه معناده قوللانیلیر: ال آیاسنده وچهره‌ده انسانك عاقبتنی کوستردیکی ادعا اولنان چیزکیلره واشارتلره دینیر .

آساس [ع ا] تمل ، اصل . حقیقی. اساسلی معلومات : بر تمله ، حقیقته مبنی اولان معلومات . اساسسز خبر : یالان خبر. اساساً: اصلاً ، اساسه مستند اوله‌رق .

اساسی [ع ص] اصلی. حقیقی. اساسلی. اصله، مبنایه ، حقیقته متعلق. مؤنثی « اساسیه » در . تشکیلات اساسیه : تملی وجوده کتیرن تشکیلات .

اَساسلاندیرمق [ت ف] صاغلام تمله بنا ایتمك. صاغلاملاشدیرمق . تحقق ایتدیرمك .

اَساسلی [ت ص] صاغلام . طوغری. اصلی اولان .

اَساطیر [ع ا] «اسطوره»نك جمعی . تاریخدن اولکی زمانه عائد افسانه‌لر . میتولوژی .

اَسافل [ع ص] « اسفل »ك جمعی : چوق آلچاق ، بایاغی آدملر. آیاق طاقمی : اسافل کروهی .

اساله [ع ف] آقیتمق .

اَسالیب [ع ا] « اسلوب »ك جمعی : طرزلر ، اصوللر .

اَسامه [ت ا] (یکیچریلکه مخصوص) قید . اهمیت . اسامه‌سی اوقونمق : اهمیتلی اولمق. اسامه‌لی: دفترده قیدلی . عربی « اسامی » کلمه‌سندن محرفدر .

اَسامی [ع ا] «اسم»ك جمعی: آدلر .

اَسب [ف ا] آت . به‌یکیر .

اَسباب [ع ا] «سبب»ك جمعی: سببلر، وسیله‌لر. لوازم ،وسائط .

اَسباط [ع ا] « سبط » ك جمعی : بنی اسرائیلك قبیله‌لری که اون ایکی دانه ایدی .

اسبال [ع ف] كوندرمك. يوللامق.

اَسب سُوار [ف ص] آته بينمش. اسب سوار اولەرق: آته راكباً.

اَسبَق [ع ص] اولجه كچمشدن دها اول كچن.

اُسبوع [ع ا] هفته. اسبوعى: هفته‌لق.

اِسبير [تا] آت اوشاغى. آرابه‌جى رفيقى.

اِسپاتى [تا] اسقامبيل اويوننده «سينك» تعبير ايديلن وشكلاً يونجه ياپراغنه بكزه‌ين سياه اشارتلى كاغدلر.

اِسپازموز [را] سيكيرلرك كريله‌رك غيرمنتظم تره‌مه‌سى واور- پرمه‌سى: اختلاج.

اِسپاناق [تا] برنوع سبزه. فضله مقدارده فوسفورى حاويدر.

اسپاناق

اِسپانيول [تا] اسپا- نيالى. اسپا- نيولجه: اسپانيا لسانى.

اِسپاولى [را] قالين سيجيم.

اِسپِتاليه [يتاا] خسته‌خانه. على الاكثر مسلمان اولميايانلره مخصوص خسته‌خانه‌لره تعبير اولنور.

اِسپَرك [تا] برنوع جهرى.

اِسپَرماچت [يتاا] بالينه‌بالغندن ياپيلان معروف موم.

اَسپَرى [تا] اهليله‌شمه‌ين بر نوع طوغان.

اِسپَنچيار [تا] اجزاجى. اجزاصاتان.

اِسپَنديك [تا] لوره‌ك بالغنك كوچوكى.

اسپيره [تا] قويونى يوزركن دريده قالان ياغ چيزيكى.

اِسپيرتيزمه [فرا] ارواح ايله قونو- شمق ادعاسنده بولنانلرك مذهبى ومسلكى.

اِسپيرتو [يتاا] كئول «قامينه‌تو اسپيرتوسى.» اسپيرتولى مشروبات.

اِسپينوز [تا] سرچه‌يه بكزر كوچك برنوع قوش كه كوزل اوتر.

اِستاتستيق [فرا] اسپينوز احصاء. احصائيات. مملكتك واردات ومصا- رفنى، اخراجات وادخالاتى وعلى- العموم هر درلو معاملاتى رقملره

كوستروب مقايسه ايدن علم. بوعلم اوزرينه يابلمش احصائى جدوللر.

اُستاد [فا] خواجه، مدرس، بيوك وقوف وملكه صاحبى. توركجه‌سى : اوسته. استادانه : استاده ياقيشير صورتده. استاد الندن چيقمش : مهارتله يابلمش.

استاده [فا] طورمش، توقف ايتمش.

اُستاذ [عا] استاد كلمه‌سنك عربجه‌لشمشى. جمعى اساتذه كلير.

اَستار [عا] «ستر» و «ستره» نك جمعى : اورتولر.

استاسيون [فرا] دمير يول موقفى.

استاقوز [تا] كميكلرينك ايچى بم بياض ولذتلى اتله طولو، يڭنكج كبى قيصقاجلى وبيوجك بر دكيز حيوانى.

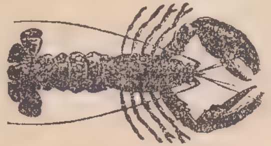

استاقوز

استاليه [يتاا] كميلرك يوك آلمق ايچون ليمانده بكلمه‌دكلرى مدت.

استامپا [يتاا] داغا. مهر. استامپا اورمق : داغا باصمق.

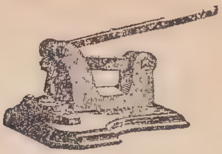

استامپا

استاووروز [را] خاچ. چارميخ. استاووروز چيقارمق : خريستيانلر خاچ اشارتى ياپمق.

استاوريد [تا] بر نوع بالق.

استباحه [ع ف] مباح عد ايتمك، قانى مباح قيلمق.

استبداد [عا] كيفى وظالمانه اداره. استبدادكارانه، مستبدانه : مستبده ياقيشير صورتده، كيفى.

استبداع [ع ف] بر شيئى بدعت عد ايتمك.

استبدال [ع ف] دكيشديرمك. يرينه باشقه‌سنى بدل قويمق. عسكرده اسكى نفرلرك يرينه قرعه نفرلرينى قويوب دكيشديرمك. استبدال نفراتى : بو صورتله دكيشديريله‌رك ترخيص اولونان نفرلر.

استبشار [ع ف] مژده آلمق. برخبره سوينمك.

استبعاد [ع ف] بعيد عد ايتمك، احتمال ويرمه‌مك. اوممامق.

استبقا [ع ف] بر شيئك بقاسنى ايسته‌مك، تمنى ايتمك.

استتار [ع ف] اورتونمك، كيزلنمك.

استثقال [ع ف] برينه صغوق معامله كوستروب حضورندن خوشلانمديغنى آكلاتمق.

استثناء [ع ف] قاعده‌دن خارج براقمق. ديكرلرندن آييرمق.

استثنائى [ع ق] استثنايه متعلق. استثنائى معامله: ديكرلرندن فرقلى معامله.

استجابه [ع ف] قبول ايتمك. دعانك قبول اولنمسى.

استجلاب [ع ف] جلب ايتمك. جلبه سبب اولمق.

استجواب [ع ف] صورمق، جواب ايسته‌مك.

استحاثه [غ ا] طوپراق ايچنده قالان بوجك، حيوان، نبات كبی شيلرك شكللرينی محافظه ايده‌رك طاش كبی قاتيلاشمسی، تحجر ايتمسی.

استحاله [ع ف] محال اولمق. حال دكيشديرمك. برحالدن بر حاله كچمك. ايپك بوجكنك قوزه‌يه قپانوب قالمسی وصوكره اورادن كلبك اوله‌رق چيقمسی استحاله‌در.

استحسان [ع ف] بكنمك. كوزل بولمق.

استحصال [ع ف] الده ايتمك. حاصل ايتمك.

استحضار [ع ف] حاضرلامق. خضوره جلب ايتمك.

استحقار [ع ف] حقير كورمك، خور باقمق.

استحقاق [ع ف] حق ايتمك، حق قازانمق. قازانمق معناسی كندنده‌مندمج اولديغی ايچون «كسب» كلمه‌سيله قوللانلمق يا كاشدر. [ا] حق ايديلن مبلغ ويا شی.

استحكام [ع ف] متين ومحكم اولمق. [ا] قلعه، طابيه.

استحلال [ع ف] حلال عدايتمك. حلاللاشمق.

استحمام [ع ف] ييقانمق، حمامه كيرمك.

استحياء [ع ف] اوتانمق. حيا ايتمك.

استخاره [ع ف] بر ايشك خيرلی اولوب اولميه‌جغنی رؤيا-سنده كورمك ايچون دعا اوقويوب اويقويه ياتمق.

استخبار [ع ف] تحقيق ايدوب خبر آلمق.

استخدام [ع ف] خدمتده قوللانمق.

استخراج [ع ف] بريردن، ياخود بر شيدن باشقه بر شی چيقارمق. اوجاقدن معدن استخراج ايتمك. «برعباره‌دن معنا استخراج ايتمك». بوكلمه برده استقبالی كشف

معناسنه قوللانیلیر : « محی الدین عربینك استخراجی» استخراجات : چیقان وچیقاریلان شیلر .

استخفاف [ع ف] خفیف واهمیتسز کورمك. خور کورمك. آدام یرینه قویماق .

استخلاص [ع ف] قورتارمق . (بومعناده غلط اولقله برابر تورکجه‌ده آنجق بو صورتله قوللانیلیر .)

استخلاف [ع ف] کندینه خلف حاضرلامق، تعیین ایتمك.

اُستُخوان [ف ا] کمیك .

استدامه [ع ف] بر شیئك ویا بر حالك دوامنی ایسته‌مك .

استدانه [ع ف] اودونج آلمق . استقراض ایتمك .

استدراج [ع ف] درجه درجه آرتدیرمق. لایق اولمدیغی حالده زنکین ومرفه اولمق. طالعی اویغون اولمق .

استدراك [ع ف] یتشمك . نائل اولمق. آکلامق ایسته‌مك.

استدعا [ع ف] طلب ایتمك . رجا ایتمك : [ا.] عرضحال : استدعانامه .

استدلال [ع ف] بر دلیله استناداً نتیجه چیقارمق. استدلالاً : استدلال صورتیله .

اَستَر [ع ف] قاطیر .

استراحت [ع ف] راحت ایتمك . دیکلنمك .

استرجا [ع ف] رجا ایتمك .

استرحام [ع ف] یالوارمق، نیاز ایتمك.

استرحامنامه [ف ا] برشی رجا ایتمك اوزره یازیلان مکتوب.

استرداد [ع ف] کری آلمق. یکیدن ضبط ایتمك .

استرقاب [ع ف] چکه‌مه‌مك، رقابت ایتمك .

اَستَرك [ف ا] مرسین یاغی .

اُستورماچه [یتا] کمیلرده قوللانیلان بربرینه طاقلمش قات قات خالاط کومه‌سی .

اُسْتُرونگیلو [را] ازماریدن آز بویوك بووارلاجه بر بالق .

اُسْتریدیه [را] صدف جنسندن آچیلوب قپانیر ایکی قبوق ایچنده یاشایان بر نوع دکز حیوانی .

اُستره‌ئوتیپ [فرا] (اصلی یونانجه‌در) مطبعه‌جیلقده دیزلمش صحیفه‌لرك قورشونله یکپاره اوله‌رق قالبنی آلوب او صورتله باصمق . باصمه قالب .

استسعاد [ع ف] اوغورلو ، مسعود عد ایتمك .

استسقاء [ع ف] صو ایستەمك . یاغمور دعاسنه چیقمق . [ا] بدنك مختلف یرلرنده صو طوپلانمه علتی .

استشاره [ع ف] دانیشمق . رأی صورمق .

استشمام [ع ف] قوقلامق . قوقو آلمق . (مج) سزمك .

استشهاد [ع ف] شاهد کتیرمك ، شهادتنه مراجعت ایتمك .

استصحاب [ع ف] یاننه آلوب کتورمك. برابر کتورمك.

استصغار [ع ف] کوچوك کورمك، اهمیت ویرمەمك .

استطاعت [ع ا] کوج یتمه، قدرت. مالی استطاعت: مالی قدرت.

استطاله [ع ف] بر شی، بر عضو اوزامق. [ا] اوزایان پارچه.

استطراد [ع ف] موضوعدن اوزا- قلاشمق . کلام آرەسنده مناسبت دوشمسی اوزرینه موضوعدن باشقه بحثه عائد اولەرق ذکر ایدیلن فقره ومعلومات . استطراداً : استطراد طریقیله . استطرادی . استطراده متعلق .

استطلاع [ع ف] مطلع اولمغه چالشمق . تحقیق ایدوب اوکرنمك .

استعاذه [ع ف] اللهه صیغینمق . «معاذالله، نعوذبالله» دیمك.

استعاره [ع ف] اودونج آلمق ، عاریت آلمق. [ا](ادبیاتده) تشبیه طرزی .

استعانه [ع ف] یاردیم ایستەمك . معاونت طلب ایتمك .

استعجاب [ع ف] حیرتده قالمق ، استغراب ایتمك .

استعجال [ع ف] عجله ایتمك. [ا] عجله .

استعداد [ع ف] برشیئه میل طبیعی، قابلیت. ذکاوت، درایت.

استعطاف [ع ف] مرحمت وشفقت ایستەمك . یالوارمق .

استعفاء [ع ف] عفو ایستەمك . بر ایشدن عفوینی طلب ایتمك . خدمتندن کندیلکندن آیرلمغه طالب اولمق. استعفانامه : بوطلبی حاوی مکتوب ویا استدعا .

استعلام [ع ف] معلومات طلب ایتمك. تحریراً صورمق .

استعمال [ع ف] قوللانمق . حسن استعمال ایتمك : یرنده ، یولیله قوللانمق . سوء استعمال ایتمك : یولسز حرکتده بولونمق، حدی تجاوز ایتمك. لزومندن فضله یمك سوء استعمالدر .

استغاثه [ع ف] امداد ایستەمك .

استغراب [ع ف] تعجب ایتمك ، حیرت ایتمك .

استغراق [ع ف]طالمق، دوشونجه‌يه طالمق . كندندن كچمك .

استغفار [ع ف] عفو ديله‌مك. توبه ايتمك . مغفرت ايسته‌مك .

استغلال [ع ف] اموال غير منقوله‌نك ايراد ويا محصولنى بورجه مقابل ترهين ايتمك .

استغناء [ع ف] موجودله قناعت وغنا حس ايتمك. احتياج كورمه‌مك، تنزل ايتمه‌مك . نازلانمق . « ناز واستغنا » .

استفاده [ع ف] فائده‌لنمك ، كار ايتمك.[ا]فائده. استفاده‌لى: فائده‌لى ، قازانجلى .

استفاضه [ع ف] فيض آلمق .

استفتاء [ع ف] فتوا ايسته‌مك .

استفتاح [ع ف] باشلامق . ابتداء ايتمك [ا] ايلك آليش ويريش كه اصناف غلط اوله‌رق « سفتاح » تعبير ايدرلر .

استفراش [ع ف] جاريه‌يى فراشنه آلمق. اودالق اتخاذ ايتمك.

استفراغ [ع ف]قوصمق. غثيان ايتمك .

استفسار [ع ف] صورمق. استفسار خاطر: خاطرينى صورمق.

استفهام [ع ف] صوروب آكلامق. [ا] صورمه . « ادات استفهام » كه توركجه‌ده « مى » كلمه‌سيدر. استفهام اشارتى : «؟»

استقامت [ع ا]طوغريلق . جهت.

استقبال [ع ف]قارشيلامق. كله‌جك زمان ، آتى . « مستقبل » مرادفى . استقبالاً : كله‌جكده .

استقرار [ع ف]يرلشمك،قرارقيلمق.

استقراض [ع ف] اودونج آلمق . فائضله پارا آلمق .

استقصاء [ع ف] برايشك، برشيئك كنهنى آراشديرمق. تدقيق و تحرى ايتمك . درجهٔ قصواسنه وارمق .

استقلال [ع ف] مستقل ، كندى باشنه اولمق . كيمسه‌يه تابع بولنمامق .

استكبار [ع ف] بويوك كورمك ، اهميت ويرمك .

استكتاب [ع ف] سويله‌يوب يازديرمق ، املا ايتمك.

استكثار [ع ف] چوق كورمك.

استكراء [ع ف] كراايله طوتمق. كرالامق .

استكراه [ع ف] تيكسينمك ، ايكرنمك .

استكشاف [ع ف] كشف وتحقيقه چالشمق . دشمنك احوالنى ، مواضعنى كشفه چيقمق.

استكمال [ع ف]تماملامق. نقصاننى اكمال ايتمك .

استكناه [ع ف] بر شیئی تمامیله آكلامق. كنهنه وارمق.

استلزام [ع ف] طبیعی وضروری بر نتیجه ایله لازم قیلمق . «هر قباحت جزایی استلزام ایدر»

استماع [ع ف] دیكلەمك. ایشیتمك. «شاهدلرك استماعی».

استمالت [ع ف] میل ایتدیرمك، جلب ایتمك.

استمداد [ع ف] یاردیم، امداد ایستەمك.

استمرار [ع ف] سورمك. دوام ایتمك.

استمزاج [ع ف] قاپالی صورتده رأی صوروب آكلامق.

استملاك [ع ف] برملك حكومت طرفندن بدلی ویریلوب صاتین آلنمق.

استمهال [ع ف] مهلت ایستەمك.

استناد [ع ف] دایانمق، كووەنمك. استناداً: كووەنەرك.

استنادگاه [ف ا] دایانەحق. كووەنەجك یر.

استناره [ع ف] نورلانمق، نورلاندیرمق.

استنباط [ع ف] كیزلی شیئی میدانه چیقارمق. «معنی استنباط ایتمك».

استنتاج [ع ف] نتیجه چیقارمق. استدلال ایتمك.

استنجاء [ع ف] طهارتلەنمك.

استنساخ [ع ف] نسخەسنی، صورتنی چیقارمق. قوپیه ایتمك.

استنطاق [ع ف] سویلەتمك ایچون صورمق. استجواب.

استنكاف [ع ف] برشیئی یاپمقدن چكینمك، النی چكمك. رد ایتمك.

استواء [ع ف] مساوی اولمق . بر سویەده بولونمق . اعتدال اوزره اولمق . «خط استوا» كرهٔ ارضك قطبلردن مساوی مسافەده اورتەسندن كچدیكی فرض اولونان خط كه كونش بوخطك جذاسنه كلدیكی موسملرده كیجه ایله كوندوز مساوی اولور وموسملر اعتدال اوزره بولونور.

استوار [ف ص] متین، صاغلام، محكم.

استوبچ [ت ا] بیاض بر شبه معدن، قورشون بویاسی.

استوپو [تیا ا] قبا كتن، كتنوین.

استهجان [ع ف] مستهجن عدایتمك. فنا كورمك، تقبیح ایتمك.

استهداء [ع ف] هدایت ایستەمك.

استهزاء [ع ف] اكلنمك، ذوقلنمك، آلای ایتمك.

استهلاك [ع ف] بیتیرمك، صرف ایتمك، هلاك ایتمك. توتون

استهلاکی: توتون صرفی. مقابلی: استحصالدر.

استیجار [ع ف] کرایله طوتمق.

استیذان [ع ف] اذن ایستەمك.

استیصال [ع ف] کوکندن قوپارمق. تنکیل ایتمك.

استیضاح [ع ف] ایضاحات ایستەمك، صورمق. [ا] ایضاحات ایستەیش:

استیعاب [ع ف] قاپلامق. ایچنه آلمق. [ا] قاپلامه، ایچنه آلمه. بر کمینك استیعاب ایتدیکی حموله: ایچنه آلەبیلەجکی یوك.

استیف [ت ا] اوست اوستە قونمش منتظم ییغین.

استیفاء [ع ف] تاماً آلمق. (حقنی، آلەجغنی، ویرکی یی).

استیفلەمك [ت ف] اوست اوستە منتظماً قویوب صیرەلامق.

استیلاء [ع ف] قاپلامق، ضبط ایتمك، احاطه ایتمك. [ا] مملکت استیلاسی، صویك، بغسته لغك استیلاسی. استیلائی: استیلا ایدن، استیلا طرزنده.

استیم [انکلیزجه ا] ماکنه قازانندە حاصل اولان محرك بخار.

استیماتور [تیا ا] کومرکلردە امتعه یه قیمت تقدیر ایدن، مخمن.

استیماره [تیا ا] کومرکدە تقدیر قیمت.

استیمان [ع ف] امان دیلەمك.

استیمبوط [انکلیز ا] کوچوك واپور. چاتانه.

استیناس [ع ف] انسیت پیدا ایتمك. آلشمق.

استیناف [ع ف] بر دعوایی، بر حکمی دها بویوك بر محکمەیه حواله ایتمك. استیناف محکمەسنه مراجعت ایتمك. شیمدی استیناف محکمەلری ملغادر، طوغریدن تمییز محکمەسنه کیدیلیر.

استیهال [ع ف] اهل اولمق. مستحق، لایق اولمق.

اسخیاء [ع ا] «سخی» نك جمعی: جومرد آداملر.

اسد [ع ا] آرسلان.

اسدیرمك [ت ف] اسمکه سبب ویرمك.

اسراء [ع ف] کیجه وقتی کوندرمك.

اسرار [ع ا] «سر» ك جمعی: کیزلی شیلر، ایشلر.

اسرار [ت ا] توتونه قاریشدیریلوب ایچیلن آفیون کبی سرسملەدیجی بر ماده. اسرار کش: بو ماده یی ایچمکه مبتلا کیمسه.

اِسراف [ع ف] لزومسزیره صرف ایتمك . صاچمق .

اَسرافیل [ع ا] ملائكه‌دن برینك اسمی . صور اسرافیل : دنیاده قیامت قوپه‌جغی زمان اسرافیلك چاله‌جغی روایت اولونان بورو.

اِسرائیل [ع ا] حضرت یعقوبك بر اسمی. اسرائیلی: موسوی، یهودی . بنی‌اسرائیل : موسویلر .

اَسره [ت ا] برحرفی مكسور اوقوتمق ایچون آلتنه قونیلان كوچوك كشیده كبی، اشارت: «ـ» عربجه «كسره» دن محرفدر .

اِسطار [ع ف] سطر سطر دیزمك، یعنی یازمق .

اَسطار [ع ا] سطرلر .

اُسطرلاب ، اُصطرلاب [ع ا] اسكی زمانلرده یلد- یزلرك ارتفاعنی آلمق ایچون قوللانیلان هیئت آلتی .

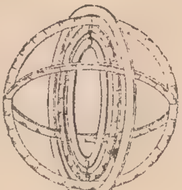

اسطرلاب

اُسطوانه [ع ا] هر طرفی عینی دوز كونلكده و بورو شكلنده اولان اوزون جسم ، شكل ، ستون . اسطوانی : اسطوانه بیچمنده .

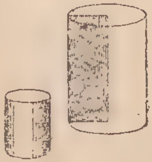

اسطوانه

اِسعاد [ع ف] مسعود ایتمك .

اَسعار [ع ا] «سعر» ك جمعی : فیئاتلر . غلای اسعار : بهالیلق .

اِسعاف [ع ف] برینك حاجتنی روا كورمك، رجاسنی قبول ایتمك. ایسته‌دیكی یاپمق .

اَسعَد [ع ص] دها مسعود .

اَسَف [ع ا] كدر. غصه.«واسفا»: اسفلر اولسون ! نه‌قدر یازیق!

اَسفار [ع ا] سفرلر . محاربه‌لر . سیاحتلر ، اسفار بحریه : دكز محاربه‌لری .

اَسفَل [ع ص] دها سفیل . دها آلچاق .

اِسفَنج [ع ا] سونكر ، اسفنجی : سونكره بكزین .

اِسفینكس [اساطیردن] قادین باشلی، آرسلان وجودلو، قارتال قنادلی مخیل بر مخلوق. بو مخلوقی مصور هیكل .

اسفینكس

اِسقاء [ع ف] صولامق .

اسقارپین [فرا] یاریم بوطین شکلنده خفیف قوندیره .

اسقارموز [تیا ا] صندالده کوره کك طاقیلوب چکلدیکی تحته چیوی ، یاخود تونج قانجه.

اسقارچه [یتا ا] کمی یه حموله نك خنجا خنج طولدیرلسی .

اسقاره [را] اتی ، بالغی آتشده پیشیرمك ایچون دمیردن ، ساچدن یاپلمش قفسلی آلت ، بو بیچمده یاپلمش قفس . «ایزغاره» طرزنده ده تلفظ اولنور .

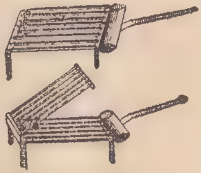
اسقاره

اسقاط [ع ف] دوشورمك. حکمسز براقمق . صاریقلیلرك جنازه یه دعا ایتمك ایچون آلدقلری صدقه. اسقاط جنین: چوجوق دوشورمه.

اسقالرا [تیا ا] کمی مردیونی .

اسقانبیل [ت ا] اویون کاغدی. بو کاغدلرله اوینانان اویون .

اسقانبیل

اسقاندیل [تا] دکزك درینلکنی اولچه جك آلت .

اسقریم [ت ا] مچ تعلیمی .

اسقوربوت [فر ا] آغزده حاصل اولان بر نوع قرحه .

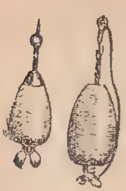
اسقاندیل

اسقومرو [تا] پولسز، اتی مقبول معروف بالق.

اسقومرو

اسقونطو [تیا ا] وعده سندن اول آلنان پاره دن تنزیل اولنان مقدار . صاتیلان برشیئك فیأتندن مشتری یه اکرام اوله رق اجرا ایدیلن تنزیلات . قیردیریلان بر سنددن آلنان قیردیرمه پایی .

اسقونه [تیا ا] ایکی دیرکلی خفیف یلکن کمیسی .

اسکات [ع ف] صوصدیرمق. سکوته مجبور ایتمك .

اسکان [ع ف] یرلشدیرمك ، مسکن ، اوطوره جق یر کوسترمك .

اسکته [ف ا] بر نوع قوش.

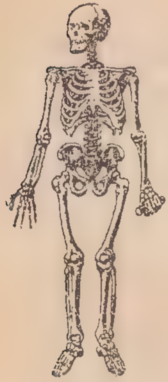
اسکلت

اسکلت [فر ا] اتلر دوکولدکدن

صوکره قالان کمیکلرك هیئت مجموعه‌سی . قدید. بربنانك اساسنی تشکیل ایدن چاتی . اسکلت حالنه کلمك : پك زیاده ضعیفلامق .

اِسکَله [ت ا] موقت ومتحرك مردیون. ساحلده کمیلرك یاناشدیغی محل. لیمان. کمینك صول طرفی. مقابلی: سانجاق .

اِسکَمله [ت ا] آرقه‌لقسز کوچوك صا ـ ندالیه.

اسکمله

اَسکی [ت ص] یکی اولمیان، سابق . اولکی . قدیم . کهنه .

اَسکیتمك [ت ف] قوللانه قوللانه ییراتمق . اسکی حالنه کتیرمك . اسکیدلمك: اسکی حالنه کتیرلمك .

اَسکیجه [ت ص] بر آز اسکی . «اسکیمسی» ده بو معناده‌در.

اَسکیجی [ت ا] اسکی شیلری آلوب صاتان ویا تعمیر ایدن .

اَسکیلك [ت ا] اسکی اولمقلق .

اَسکیمك [ت ف] اسکی اولمق . ییراتمق . حکمی کچمك. بوزولمق .

اَسلاف [ع ا] « سلف » لك جمعی : کچمشلر .

اِسلام [ع ا] مسلمانلق . مسلمان دینی . اسلامی : اسلامه منسوب .

اِسلامیت [ع ا] بوده عینی معناده قوللانیلیر .

اَسلحه [ع ا] « سلاح » لك جمعی .

اَسلَم [ع ص] دها سالم. دها صاغلام وسلامتلی .

اُسلوب [ع ا] طرز ، یول. صورت افاده . معماری طرزی .

اسلیم [ت ا] استیم کلمه‌سنك غلطی .

اِسم [ع ا] آد ، نام .

اَسماء [ع ا] اسم کلمه‌سنك جمعی: آدلر.

اِسماغ [ع ف] ایشیتدیرمك، دویورمق.

اَسماك [ع ا] سمكك جمعی: بالقلر .

اَسمَر [ع ص] قاره‌یه چالان رنك ، بوغدای رنکی . بو رنکده اولان شی وشخص . اسمرمسی واسمرجه : بر آز اسمر .

اَسمرلك [ت ا] اسمر اولمقلق . قاره‌یه مائل رنك .

اَسمَك [ت ف] روزکار برطرفدن بر طرفه جریان ایتمك. (مج) بردنبره خاطره کلمك .

اسناد [ع ف] بر شیئی ، بر فعلی بریسنك اوزرینه آتمق. عطف ایتمك. [ا] افترا ، بهتان.

اَسنان [ع ا] دیشلر. یاشلر. اسنان عسکریه: عسکرلك ایدیله‌جك یاشلر.

اَسنه‌مك [ت ف] کرکین بر شیئی الاستیق بر صورتده کوشتمك.

اسنه‌مك [ت ف] کرکین بر جسم اکریلوب طوغرولمق. انسان ایچنی چکمك ، اویقو ویا جان صیقیندیسندن آغزینی آچه‌رق نفس آلمق.

اَسنه‌مه ویا اسنه‌یش [ت ا] اسنه‌مك فعلی. ایچنی چکمه. خمیازه.

اَسواق [ع ا] « سوق » ك جمعی : چارشیلر، بازارلر.

اَسوَد [ع ص] سیاه ، قاره.

اسهال [ع ا] یوره‌ك سورمه. لینت.

اَسهام [ع ا] سهم ك جمعی : پایلر ، حصه‌لر.

اَسهَل [ع ص] دها قولای ، دها سهل.

اَسیر [ع ا] محاربه‌ده دشمن النه دوشن کیمسه. طوتساق. پاره ایله صاتین آلنان شخص: کوله، جاریه. (مج) متبلا. اسیر بازاری: وقتیله اسیرلرك صاتلدیغی محل. اسیرانه: اسیره یاقیشیر صورتده. اسیرجی: اسیر آلوب صاتان. اسیرجیلك: اسیر تجارتی. اسیرلك : اسیر اولمقلق ، اسارت.

اَسیرکه‌مك [ت ف] قورومق. صیانت ایتمك. قیرمامق. حفظ ایتمك. سوزی اسیرکه‌مك: چوق سویله‌مه‌مك. اسیرکه‌مه‌مك: صاقلامامق.

آش [ت ا] چیفتك هر تکی. مشابه اولان شی. اشی بولنماز : بکزری، امثالی بولنماز. اقران ، آرقه‌داش، دوست. زوج‌زوجه.

اشارَت [ع ف] پارمقله ویا سائر صورتله کوسترمك. ایما ایتمك. [ا] علامت، نشان. یانغین اشارتی : یانغین خبروبرن علامت.

اشاعه [ع ف] یایمق، عالمه‌دویورمق.

اَشباح [ع ا] جسملر. کوزه کورونن شیلر.

اِشباع [ع ف] طویورمق. آرتق فضله‌یه تحمل ایده‌میه‌جك حاله کتیرمك.

اَشباه [ع ا] «شبه» ك جمعی: بکزرلر، نظیرلر.

اَشبَه [ع ص] دها زیاده بکزه‌ین.

اشپورطه [ت ا] یایوان یمش سپتی.

اشْتباه [ع ف] شبهه ایتمك . [ا] شبهه. بلااشتباه: شبهه‌سز.

اشتداد [ع ف] شدتلنمك، سرتلشمك. آغیرلاشمق ، آرتمق .

اشتر [ف ا] دوه .

اشتراء [ع ف] صاتین آلمق. مبایعه ایتمك .

اشتراك [ع ق] اورتاق اولمق . بر ایشده برابر اولمق. برلکده حرکت ایتمك . بالاشتراك : اشتراك صورتیله. مشترکاً: برلکده اوله‌رق .

اشتعال [ع ف] آلولنمك، پارلامق. طوتوشمق .

اشتغال [ع ف] ایش کورمك . اوغراشمق. مشغول اولمق.

اشتقاق [ع ف] براصلدن آیریلوب چیقمق . [ا] کلمه‌لرك بر اصلدن چیقملری .

اشتکاء [ع ف] شکایت ایتمك . صیزلانمق .

اشتمال [ع ف] قاپلامق . شامل اولمق .

اشتهاء [ع ا] ایستك ، آرزو. یمك یمك خصوصنده‌کی هوس .

اشتهار [ع ف] شهرت آلمق . نام قازانمق .

اشتیاق [ع ا]قلبی‌میل. درونی آرزو.

اَشْجار [ع ا]شجرلرك جمعی: آغاچلر.

اَشْخاص [ع ا] شخص لك جمعی : کیمسه‌لر، آداملر .

اشد [ع ص] دهاشدتلی، دهاسرت.

اَشَر [ع ص] دها شریر. دها فنا .

اَشرا [ع ا] شریرك جمعی. فنا آداملر، شریر آداملر .

اشراب [ع ف] ضمناً آ کلامق . ایما ایتمك. عربده «ایچیرمك» معناسنده ایسه‌ده تورکجه‌ده بو مفهومده زبانزد دکلدر .

اَشرار [ع ا] بوده شریرك جمعیدر.

اَشراف [ع ا] « شریف » لك جمعی : معتبر آداملر ، ایلری کانلر.

اشراق [ع ف]پارلاتمق، نورلاندیرمق.

اشراك [ع ف] اللهه شریك قوشمق. متعدداللهلرك وجودینه اینانمق.

اَشْرَف [ع ص] دها شریف . پك زیاده معتبر .

اَشْعار [ع ا] شعرك جمعی .

اشعار [ع ف] یازه‌رق بیلدیرمك .

اشعال [ع ف] طوتوشدیرمق . پارلاتمق . یاقمق .

اَشعه [ع ا]شعاعك جمعی : شعاعات. ضیا حزمه‌لری .

اَشغال [ع ا] شغلك جمعى: ايشلر ، مشغوليتلر . تعطيل اشغال : ايشى براقه . غرەو .

اِشغال [ع ف] مشغول ايتمك . اوغراشديرمق . عسكر بر مملكتده يرلەشوب اوطورمق . عربيده بو صوك معناسى يوقسەده توركجەده آرتق تعمم وتقرر ايتمشدر.

اَشفاق [ع ا] شفق وشفقتك جمعى .

اَشفَق [ع ص] دها شفقتلى . زياده شفيق .

اَشقيا [ع ا] شقى نك جمعى: شقاوتده اولانلر . حيدودلر .

اشقيالق [ت ا] حيدودلق. شقاوت.

اَشَك [ت ا] يوك طاشيان معروف درت آياقلى حيوان . مركب. [مج] احمق ، عقلسز ، قبا و مناسبتسز آدام . اشكجه ، اشكه ياقيشير صورتده .

اشك

اَشك [ف ا] كوز ياشى. اشكريز ، اشك افشان: كوزياشى دوكن.

اَشكال [ع ا] شكلك جمعى: بيچملر ، صورتلر .

اِشكال [ع ف] عربيده شبهەلى اولمق معناسنه ايسەده توركجەده كوجلشديرمك مقامندە قوللانلمقدەدر. [ا] كوجلك .

اَشكبار [ف ص] كوزياشى آقيدان .

اَشَكجى [ت ا] اشك سوريجيسى . اشكجيلك : مركب سوريجيلكى .

اَشكِل [ت ا] شبهه ، وسوسه . مشكل ، كوجلك. اشكللى : وسوسەلى .

اَشَكلك [ت ا] قبالق . احمقلق .

اشكللنمك [ت ف] شبهەيه ، وسوسەيه دوشمك . شبهەلنمك .

اَشَكلنمك [ت ف] اشكجەسنه حركت ايتمك .

اِشكَمبه ، اشكنبه [ت ا] اوت يين حيوانلرك معدەسى. معدە، قارين. اشكمبەجى : اشكمبه صاتان ويا چورباسنى ياپان كيمسه .

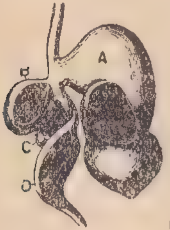

اشكمبه

اِشكَنجه [ت ا] اذيت ، اذا. قانون خارجندە عذاب، تعذيب.

اَشكين [ت ا] آت كبى حيواناته مخصوص برنوع منتظم وسريع يورويش. يوروك آت. اشكينجى: وقتيله سپاهيلرك بالفعل سفره قوشانى.

اَشْلَشْمك [ت ف] اش بولمق. چیفت اولمق.

اشمئزاز [ع ف] بوروشمق، اورپرمك.

اشمام [ع ف] قوقلاتمق. [مج] خفیف صورتده حس ایتدیرمك

اَشمَك [ت ف] قازیمق، قازمق. قوشمق.

اَشْمه [ت ا] قوملق یرده آزاجق اشنجه چیقان صو پیکاری.

اَشْنَع [ع ص] پك شنیع. پك چركین وقبا.

اَشِنمك [ت ف] حیوان طوپراغی آیاغیله قازمق، اشمك.

اُشْنه [ع ا] یوصون.

اَشْواق [ع ا] شوقك جمعی: ذوقلی وشدتلی آرزولر.

اشهاد [ع ف] شاهد كتیرمك. بریبی شاهد كوسترمك.

اَشْهَب [ع ص] (آت حقنده) قیر. كوموشی.

اَشْهَر [ع ص] زیاده شهرتلی. دها نامدار.

اَشه‌له‌مك [ت ف] قاریشدیرمق، خفیفجه اشمك. آرا-شدیرمق، قورجالامق.

اَشْیا [ع ا] شیلر. امتعه‌ومفروشات ولوازمی.

اَشیك [ت ا] قپوسوكلرینك‌دایاندیغی باصاماق. عتبه. آستان.

ساز موسیقی آلتلرنده تللرك استناد ایتدیكی كوچوك چیقینتی.

اصابت [ع ا] تام راست كلمك. اورمق. طوغری چیقمق.

اَصابع [ع ا] پارمقلر.

اصاغه [ع ف] اریدوب قالبه دوكمك، قالبده اعمال ایتمك.

اَصالَت [ع ف] كوكلی، اساسلی اولمق. [ا] زادكانلق، نجابت، اصیلزاده‌لك.

اَصَح [ع ص] دها صحیح. دها طوغری.

اَصحاب [ع ا] صاحبك جمعی: مالك اولانلر. دوستلر.

اصدار [ع ف] امر، تعلیمات چیقارمق، نشر ایتمك.

اَصْداف [ع ا] صدفلر.

اَصدقاء [ع ا] صدیقك جمعی: صادق، وفاكار دوستلر.

اصرار [ع ف] ثبات ایتمك. فكرندن دونمه‌مك.

اصطبار [ع ف] صبر ایتمك، تحمل ایتمك.

اصطبل [ع ا] آخور.

اُصطُرلاب [ع ا] اسطرلابه مراجعت.

اصطفاء [ع ف] سچمك، سچلمك.

اصطلاح [ع ا] بر فن ویا علم ایچون خصوصی معناده قبول ایدیلن کلمه . لغت .

اصطلاح پرداز [ف ا] لغت پارالایان.

اصعاد [ع ف] یوقاری‌یه چیقارمق، یوکسلتمك .

اصغاء [ع ص] دیکلمك، نظر اعتباره آلمق . اسعاف ایتمك .

اصغر [ع ض] دها کوچوك ..

اصفر [ع ص] صاری . عرق اصفر: صاری عرق ، چین ژاپون.

اصفرار [ع ف] صارارمق.

اصفیاء [ع ا] صفی نك جمعی : معناً پاك اولانلر.

اصل [ع ا] اساس ، کوك ، دیب ، قاعده . صحت ، حقیقت ، اصلی فصلی، اصلی اساسی یوقدر: یالاندر. جمعی: «اصول»در . صوی: بداصل: صویسز .

اصلاً [ع ح] اساساً . اصلندن .

اصلا [ع د] هیچ ، هیچ بروقت.

اصلاح [ع ف] ایپلشدیرمك. ایی بر حاله قویمق . اصلاح حال : طوغری یوله کلمه .

اصلاحات [ع ا] بر ایشی دوزلتمك ایچون یاپیلان تشبثات .

اصم [ع ص] صاغیر. قولاغی ایشیتمز.

اصناف [ع ف] کوچوك تجارتله اشتغال ایدن دکانجیلرله صنعتکارلر . اصنافجه : اصنافه یاقیشه‌جق صورتده ویا اصناف آره‌سنده .

اصنافلق [ت ا] اوفاق تفك تجارت وصنعتکارلق .

اصنام [ع ا] «صنم» ك جمعی: بتلر، پوتلر .

اصوات [ع ا] صوتك جمعی: سسلر.

اصول [ع ا] اساسلر، بر علمك مبادیسی، قواعد اساسیه سی. طرز ، یول .

اصولسز [ت ص] نظام وانتظام تحتنده اولمایان ، براصوله تابع بولونمایان .

اصی [ت ص] صیجاق ، اصیلق : صیجاقلق .

اصیل [ع ا] صویلو آدم . نجیب . بالذات حرکت ایدن .

اصیلانه [ح] اصیله یاقیشیر صورتده.

اصیلزاده [ف ا] اصیل آدام اولادی. نجیب .

اضائه [ع ف] ضیالاندیرمق . آیدینلاتمق .

اضاعه [ع ف] غایب ایتمك . فوت ایتدیرمك .

اضافت [ع ف] بر شیئی دیکرینه باغلایوب تابع قیمق . ایکی کلمه آره‌سنده‌نسبت بولونمق: «کونشك ضیاسی» تعبیرنده «ضیا» کلمه‌سی «کونش»ه اضافت ایدلشدر .

اضافی [ع ص] اضافت ایدیلمش . اضافتله منسوب، نسبت ایدلمش.

اُضحوکه [ع ا] کولونه‌جك، کوله‌جك شی ویا سوز .

اَضحی [ع ا] قربانلر ، عیداضحی: قربان بایرامی .

اَضداد [ع ا] ضدك جمعی: بربرینه اویمایان، بوسبوتون مخالف شیلر .

اضرار [ع ن] ضرره صوقمق ، مضرت ویرمك .

اَضراس [ع ا] آزی دیشلری .

اضطراب [ع ا] صیقینتی، اذیت، عذاب . آجی .

اضطرار [ع ف] مجبور وناچار قالمق. [ا] مجبوریت، چاره‌سزلك.

اضعاف [ع ف] ایکی قات یاپمق .

اَضعاف [ع ا] ضعفك جمعی: ایکی قات اولان شیلر .

اَضعف [ع ص] دها ضعیف .

اَضغاث [ع ا] قاریشیق شیلر .

اَضلاع [ع ا] ضلعك جمعی: کنارلر. قبورغه کمیکلری .

اضلال [ع ف] ضلالته دوشورمك. طوغری بولدن چیقارمق . آزدیرمق .

اضمار [ع ف] قلبنده کیزله‌مك .

اضمحلال [ع ف] محو و پریشان اولمق . طاغلمق.

اطاره [ع ف] اوچورمق. کوندرمك.

اطاعت [ع ف] سوز، امر دیکله‌مك. مطیع اولمق .

اطاله [ع ف] اوزاتمق . اطالهٔ لسان: دیل اوزاتمه ، فنا سویله‌مه .

اَطباء [ع ا] طبیبك جمعی: حکیملر .

اطراء [ع ف] حدندن فضله مدح ایتمك .

اطّراد [ع ا] منتظم ومتوالی جریان ایتمه . بر نسقده کیتمه . اطرادسز: ترتیبسز. اطرادسزلق: عدم انتظام .

اَطراف [ع ا] طرفك جمعی: یانلر، جهتلر ، اطرافلی : مفصل وشامل . اطرافلی تدقیقات : بوتون تفرعاته شامل تدقیقات. اطرافلیجه: اطرافلی اوله‌رق .

اطعام [ع ف] یمك یدیرمك . «فقرایی اطعام ایتمك .»

اَطْعِمه [ع ا] طعامك جمعی: یمکلر.

اِطْفاء [ع ف] سوندیرمك. حریق اطفا : یانغینی سوندیرمك. دیونی اطفا : بورجه مقابل بر شیَ ویره ویره بورجی بیترمك.

اِطفائیه [ع ا] یانغین سوندیرەن هیئت، آلای. طلومبه طاقمی.

اَطْفال [ع ا] طفلك جمعی: چوجوقلر، صبیلر.

اِطّلاع [عف] اوگرنمك، خبرآلمق، مطلع اولمق.

اِطْلاق [عف] صالیویرمك. براقمق. قاریسنی بوشامق. اسم ویرمك. شمولاندیرمك. علی الاطلاق: عمومیتله.

اِطْماع [عف] طمعنی تحریك ایتمك. طمعه دوشوروب قاندیرمق.

اِطمئنان [ع ف] امنیت کتیرمك. یوره‌کی راحت ایتمك.

اِطْناب [عف] سوزی اوزاتمق.

اَطْوار [عف]طورك جمعی: وضعیتلر، حرکتلر، طوروشلر.

اَظْفار [عف] طیرناقلر.

اَظلال [عف]ظلك جمعی: کولکه‌لر.

اَظْلَم [عف] دها ظالم.

اِظْهار [عف] کوسترمك. آشکار ایتمك.

اَعاجیب [عا] اعجوبه‌لر. تعجبی جالب شیلر.

اِعاده [عف] کری چویرمك، کتیرمك. کری ویرمك.

اِعاره [عف] عاریت ویرمك.

اِعاشه [عف] بسله‌مك. کچندیرمك.

اَعاظم [عا] بویوك آداملر.

اَعالی [ع ا]پك یوکسك اولان انسانلر.

اِعانه [ع ف] یاردیم ایتمك. نقداً معاونت ایتمك. اعانهٔ : اعانه اوله‌رق.

اِعْتاق [عف]آزادایتمك. (کوله‌یی).

اِعتبار [ع ا] حرمت، رعایت. قیمت وشرف. [ف] فرض ایتمك. اهمیت ویرمك. صایمق. اعتباراً: باشلایه‌رق. اعتبارسز: قیمت وحیثیتی اولمیان. اعتبارلی: معتبر. مالی اعتبار، مالی حیثیت، قره‌دی. اعتباری: مفروض.

اِعتدال [ع ا]موازنه. حدی کچمه‌مه.

اِعْتذار [ع ف] عذر کوسترمك. عفو دیله‌مك.

اِعْتراض [ع ف] قارشی کلمك. بر فکری ردوجرحه چالشمق.

اِعْتراف [ع ف] انکارایتمه‌یوب اقرار ایتمك. تسلیم ایتمك.

اعتزال [ع ف] بر كوشه‌یه چكيلوب كيمسه ايله كوروشمه‌مك . عزلت اختيار ايتمك .

اعتزام [ع ف] قطعى عزم و نيت ايتمك .

اعتساف [ع ف] ظلم ايتمك . جبر و زور ايله حركت ايتمك .

اعتصام [ع ف] صيقى مربوط اولمق . فالقدن ضاقينه‌رق عصمت اوزره بولونمق .

اعتقاد [ع ف] اينانمق . قناعت كتيرمك . قلباً تصديق و ايمان ايتمك .

اعتكاف [ع ف] بر يره قپانوب عبادتله مشغول اولمق .

اعتلاء [ع ف] يوكسلمك .

اعتماد [ع ف] كووه‌نمك . امنيت ايتمك . اعتماداً : كووه‌نه‌رك .

اعتمادنامه [ف ا] بر ايلچى‌يه حكومتى طرفندن ويريلن اعتمادى مشعر تحريرات .

اعتنا [ع ف] پك زياده دقت ايتمك ، اهميت ويرمك .

اعتياد [ع ف] آليشمق . عادت ايدنمك . [ا] الفت .

اعجاب [ع ف] تعجبه دوشورمك .

اعجاز [ع ف] عاجز براقمق . عاجز براقه‌جق شى يابمق . معجزه يابمق .

اعجام [ع ف] حرفى نقطه‌لامق .

اعجوبه [ع ف] پك عجيب شى .

اعداء [ع ا] عدونك جمعى : دوشمانلر .

اعداد [ع ا] عددلر ، صايیلر .

اعداد [ع ف] حاضرلامق ، يتشديرمك . اعدادى مكتب : احضارى مكتب .

اعدام [ع ف] اولديرمك . عدمه كوندرمك . يوق ايتمك .

اعراب [ع ا] باديه‌ده اوطوران عربلر . برداده‌سى : اعرابى .

اعراب [ع ف] كلمه‌لرك آخرلرنده‌كى حركه‌لرى نحو قاعده‌لرينه كوره دكيشديرمك .

اعراض [ع ا] «عرض» ك جمعى : عارض اولان علامتلر . خسته‌لغك اعراضى : كورونن علامتلرى .

اعراض [ع ف] يوز چويرمك . چكنمك .

اعراف [ع ا] جنت ايله جهنم آره‌سنده بر محل .

اعرج [ع ص] طوپال ، آقساق .

اعز [ع ص] اك عزيز . اعز املم : اك عزيز املم .

اعزاز [ع ف] حرمت واکرام ایتمك، آغیرلامق .

اعزام [ع ف] کوندرمك. سوق ایتمك.

اعزّه [ع ا] عزیزك جمعی . محترم ومبارك کیمسه‌لر .

اعشار [ع ا] عشیرلر ، اونده برلر. صوك زمانه قدر محصولاتدن آلنان ویرکی .

اعشاری [ع ص] رقملری اونر کسره تقسیم صورتیله اولان حساب اصولی .

اعصاب [ع ا] « عصب » ك جمعی : سیکیرلر .

اعصار [ع ا] « عصر » ك جمعی : یوز سنه‌لر ، وقتلر .

اعضاء [ع ا] عضوك جمعی : انسانك اعضاسی. برهیئتی، برجمعیتی تشکیل ایدن افراد : مجلس اعضاسی.

اعطاء [ع ف] ویرمك : [ا] ویریش. اخذ واعطا : آلیش ویریش.

اعظام [ع ف] نظرنده بویولتمك. اهمیت ویرمك . مبالغه ایتمك .

اعظم [ع ص] دها بویوك، اك بویوك صانع اعظم : اك بویوك صانع.

اعقل [ع ص] اك عقللی .

اعلاء [ع ف] یوکسلتمك. ملتك شانی اعلا ایتمك : یوکسلتمك .

اعلا [ع ص] عربیده املاسی «اعلی» در. پك عالی. اك یوجه. چوق کوزل، نفیس . اعلا یمکلر : نفیس، کوزل یمکلر .

اعلال [ع ف] صرف قاعده‌لرینه کوره حرفلرك تبدیلی .

اعلام [ع ا] علمك جمعی : بایراقلر. اسم خاصلر .

اعلام [ع ف] بیلدیرمك. [ا] برمجلس ویامحکمه قرارینی حاوی وثیقه.

اعلان [ع ف] مبدانه چیقارمق. عالمه بیلدیرمك . [ا] برشیئی عالمه بیلدیرمك ایچون غزته‌لرده نشر ایتدیریلن اجرتلی خبر .

اعلم [ع ص] دها عالم .

اعمّ [ع ص] دها عمومی .

اعما [ع ص] کور. «اعمی» صورتنده‌ده یازیلیر .

اعمار [ع ف] معمور ایتمك. شنلندیرمك.

اعماق [ع ا] عمقك جمعی : درینلکلر. نهایتلر .

اعمال [ع ا] عملك جمعی : ایشلر، فعللر.

اعمال [ع ف] یاپمق. ایشله‌مك وجوده کتیرمك .

اعناق [ع ا] عنقك جمعی : بویونلر.

اعوام [ع ا] عامك جمعی : سنه‌لر.

اعوان [ع ا] عونه. یاردجیلر، یارداقلر.

اَعوَج [عص] اكرى بوكرى .

اعوِجاج [غا] اكريلك . اكرى بوكرى اوله .

اَعوَر [ص] بركوزى كور. يكچشم.

اَعياد [ء ا] عيدك جمعى: بايراملر .

اَعيان [ء] عينك جمعى : كوزلر . ايلرى كلنلر، اعيان واشراف. سناتومجلسنك اعضاسى: هيئت اعيان.

اغبِرار [ء ف] خاطرى قالمق . كوجنمك . توزلانمق .

اغتِذاء [غ ف] غدالانمق. بسلنمك.

اغتِراب [ء ف] غربته كيتمك . غربت اختيار ايتمك .

اغتِرار [ء ف] غرور كتيرمك .

اغتِسال [ء ف] غسل ايتمك. ييقانمق.

اغتِشاش [ء ا] قارغاشالق. عصيان.

اغتِصاب [عف] زورله آلمق .

اغتِنام [عف] غنيمت آلمق . غصب وضبط ايتمك، استفاده ايتمك. فرصتى اغتنام ايتمك: فرصتى قاچيرمامق.

اَغذِيه ، اَغذِيه [ءا] غذانك جمعى: بسلنه جك شيلر .

اغِراء [عف] قيشقيرتمغه . تحريك، تشويق ايتمك .

اَغراض [ء ا] غرضلر . مقصدلر، نيتلر .

اغِراق [عف] بوغمق . [ا] مبالغه. اغراقيات : مبالغه‌لى سوزلر.

اَغرَب [عص] دهاغريب، پك غريب.

اَغصان [ءا] غصنك جمعى: داللر، آغاچ داللرى .

اغضاب [عف] قيزديرمق .

اغفال [ء ف] آلداتمق ، غفلته دوشورمك .

اغلاق [عف] سوزى مغلق، آكلاشلماز حاله كتيرمك .

اَغلال [ءا] بويون لاله‌لرى .

اَغلَب [عص] دها غالب. الك چوق.

اغماض [ء ف] كوز يومق . كورمزمه‌لكدن كلمك . مسامحه ايتمك. اكثريا «عين» كلمه‌سيله برلكده قوللانيلير .

اغناء [عف]زنكين ايتمك. احتياجدن قورتارمق .

اَغنام [ءا] غنمك جمعى : قويونلر . قويون ، كچى كبى حيوانلر . بونلردن آلينان ويركى .

اَغنياء [ءا] غنى نك جمعى : زنكينلر. متمول اولانلر .

اغواء [عف] آزديرمق. شاشيرتمق. طوغرى يولدن صاپديرتمق .

اَغیار [عا] غیرك جمعی : یبانجیلر ، رقیبلر ، خصملر .

افاته [عف] فوت ایتمك. غایب ایتمك. افاتهٔ وقت ایتمکسزین : وقت غایب ایتمکسزین .

اَفاخم [عا] پك بویوك، پك شرفلی کیمسه‌لر .

افاده [عف] سویله‌مك. آکلاتمق. [ا] سویله‌یش آکلادیش . شفاهی افاده: آغزدن آکلادیش . تحریری افاده: یازی ایله آکلادیش.

اَفئده [عا] فؤادك جمعی : یوره‌کلر.

اَفاضل [عا] افضلك جمعی : چوق فاضل، ممتاز کیمسه‌لر.

افاضه [ع ف] فیضلندیرمك . فیض وبرکت ویرمك .

اَفاعی [عا] افعی‌نك جمعی : یبلانلر.

افاقت [عف] خسته‌لقدن قورتلمق . ایبله‌شمك .

اِفتاء [عف] فتوی ویرمك .

اُفتاده [فص]دوشمش، دوشکون، مبتلا ، عاشق . افتادکی : دوشکونلك .

اُفتان [فص] دوشن. یالکز «افان وخیزان»: دوشه‌قالقه‌تعبیرنده قوللانلمشدر .

اِفتتاح [عف] آچمق . باشلامق .

اِفتخار [عف] اوکونمك ، قولتوق قبارتمق .

اِفتراء [عف]اصلسز اسناده بولنمق. [ا] بهتان .

اِفتراس [ع ف] (ییرتیجی حیوان حقنده) پارالامق .

اِفتراق [عف] آیرلمق. طاغلمق.[ا] آیریلق، هجران .

اِفتقار [عف] محتاج اولمق .

اَفخَم [ع ا] دها فخامتلی ، دهاعالی.

اَفراد [ع ا] فردك جمعی : تکلر . شخصلر : افراد اهالی .

اَفراز [ف ص] قالدیران ، ترکیب صورتنده‌قوللانیلیر. سرافراز: ممتاز .

اِفراز [ع ف] آییرمق . حصه‌لره افراز ایتمك .

اِفراط [ع ف] پك‌ایلری‌یه وارمق. اعتدال حدینی‌کچمك. ضدی: تفریط .

اِفراغ [ع ف] قالبه دوکمك . بر قالبه ، بر شکله صوقمق : « بو اوی خسته‌خانه حالنه افراغ ایتدیلر » .

اَفرَنج [ع ا] فرنك . فرنکی علتی. افرنجی : فرنکه منسوب .

اَفروخته [ف ص] یانمش ، یانیق . دل‌افروخته: کوکلی‌یانیق.

اَفروز [ف ص] شعله‌لندیرن ، یاقان. دل‌افروز : کوکل یاقان .

اَفزا [ف صَ] چوغالتان . فرح افزا : فرح آرتیران .

اَفزایش [ف ا] چوغالمه ، آرتمه .

اَفزون [ف ص]چوق . فضله. افزون اولمق : چوغالمق .اوزامق .

اِفساد [ع ف] بوزمق. برباد ایتمك. فساده‌ویرمك. فتنه چیقارمق.

اَفسانه [ف ا]ماصال. اصلسز روایت. خرافه .

اَفسَر [ف ا] تاج . اکلیل .

اَفسُرده [ف ص]طوکمش.صوغومش.

اَفسوس [ف د]یازیق! دریغ! حیف.

اَفسون [ف ا]سحر. بوکو. افسونجی: بوکوجی ، اوفوروکجی .

اَفسونلامق [ت ف] بوکو یاپمق .

اِفشاء [ع ف] کیزلی شیئی میدانه چیقارمق . فاش ایتمك .

اَفشان [ف ص] صاچان ، صاچیجی . زرافشان : آلتون صاچان .

اَفضَل [ع ص] دها فضیلتلی . دها مرجح .

اَفضَلیّت [ع ا]افضل اولملق. رجحان.

اِفطار [ع ف] اوروج بوزمق. [ا] رمضانده آقشام یمکی .

اَفعال [ع ا] فعلك جمعی : ایشلر . عمللر .

اَفعی [ع ا] ییلان . انکرك ییلانی.

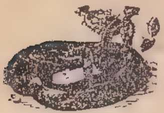

انکرك ییلانی

اَفغان [ف ا] فریاد، ایکله‌یش،ها ـ یقیرمه . دها زیاده «فغان» صورتنده مستعملدر .

اُفُق [ع ا] کوزیمز الك اوزاق کوره‌بیلدیکی کوکك ایله یرك برلشدیکی یر . افقی : دوز ، مستوی، زمینه موازی اولان .

اَفقَر [ع ص] پك فقیر .

اِفك [ع ا] افترا ، بهتان.

اَفکار [ع ا]فکرك جمعی:دوشونجه‌لر، دوشونمه‌لر . نیتلر .

اَفگار [ف ا] یاره‌لی . مجروح .

اَفکارلانمق [ت ف]مراقه دوشمك.

اَفکَن [ف ص] دوشورن. ییقان .

اَفکَنده [ف ص] دوشورلمش.

اِفلاح [ع ف] حالنی اصلاح ایتمك ، ایدلمك . سلامته چیقمق .

اِفلاس [ع ف] مفلس اولمق. طوپ آتمق .

اَفلاطونی [ت ص] آچیق موره‌چالار بر رنك .

اَفْلاق [ت ا] رومانیایی تشکیل ایدن مملکتلردن بری: «ولاشی».

اَفْلاك [ع ا] فلكك جمعی : کوکار، سیاره‌لرك، ییلدیزلرك هیئت مجموعه‌سی.

اِفْناء [ع ف] یوق ایتمك. محو ایتمك. اتلاف ایتمك.

اَفَنْدی [ت ا] اوقویوب یازمق بیلنلره ویریلن عنواندر. صاحب: افندینك اوشاغی، افندینك آتی.

اَفْواج [ع ا] فوجك جمعی : طاقملر، قافله‌لر.

اَفْواه [ع ا] آغزلر. منفذلر. افواه ناریه: طوپلر. افواه ناسه دوشمك: ناسك دیللرینه دوشمك.

اُفُول [ع ف] باتمق. غروب ایتمك.

اَفَه [ت ا] زیبکاره ویریلن عنوان.

اِفْهام [ع ف] آکلاتمق. بیلدیرمك.

اَقارِب [ع ا] اقربا. خصملر.

اَقالیم [ع ا] اقلیملر، مملکتلر.

اِقامَت [ع ف] اوطورمق. مقیم اولمق. اقامتکاه: اوطوره‌جق یر.

اِقامه [ع ف] اوطورتمق، دیکمك. نوبتجی اقامه ایتمك: نوبتجی دیکمك. یرینه قویمق. یرینه یکیسی اقامه اولندی: یرینه یکیسی قوندی.

کتیرمك، کوسترمك. شاهد اقامه ایتمك: شاهد کوسترمك، کتیرمك.

اَقانیم [ع ا] اقنومك جمعی : اصللر، رکنلر. اقانیم ثلثه: خریستیانلرجه الوهیتی ترکیب ایدن وبابا، اوغل، وروح القدسدن عبارت اولان اوچ رکن.

اِقْبال [ع ا] طالعلیلك. رفاه. پارلاق حال وموقع. توجه. ضدی: ادبار. اقبالپرست: اقباله طاپان، حریص.

اِقْتِباس [ع ف] عاریت آلمق. استفاده صورتیله آلمق.

اِقْتِحام [ع ف] کوکس کرمك. اقتحام مشکلات: مشکلاته کوکس کرمك.

اِقْتِداء [ع ف] اویمق، امتثال ایتمك.

اِقْتِدار [ع ا] کوج. قدرت. طاقت. موقع اقتدار: حکومت موقعی.

اِقْتِران [ع ف] یاناشمق. برلشمك.

اِقْتِصاد [ع ف] اعتدال ایله حرکت ایتمك: تصرف واداره‌یه رعایت ایتمك. [ا] تصرف.

اِقْتِضاء [ع ف] لازم اولمق. ایجاب ایتمك. اقتضالی: لزوملی.

اِقْتِطاف [ع ف] دوشیرمك. (میوه حقنده).

اِقْتِفاء [ع ف] پیرو اولمق. برینك آرقه‌سندن کیتمك.

اَقْداح [ع ا]قدحك جمعی: بارداقلر. ادارهٔ اقداح : ضیافتده برینك شرفنه‌قیصه برنطق‌سویله‌یوب قارشیلقلی شراب ایتمك .

اَقدار [ع ف] قدرت ویرمك . معیشتی تأمین ایتمك .

اَقْدام [ع ا] قدمك جمعی : آیاقلر .

اِقْدام [ع ف] چالشمق.ثبات‌ایتمك.

اَقْدَس [ع ص] پك مقدس . پك مبارك .

اَقْدَم [ع ص] دها اسكی ، مقدم . مرجح. اول. اقدمجه: اولجه.

اِقْرار [ع ف] دیلیله سویله‌مك . اعتراف وتسلیم‌ایتمك. ضدی: انكار .

اِقْراض [ع ف]اودونج‌پاره‌ویرمك.

اَقْران [ع ا ج] اشلر ، امثال .

اَقْرَب [ع ص] دهایقین، دهاقریب.

اَقْرَباء [ع ا] خصملر . آره‌لرنده قرابت اولانلر . اقربالق : خصملق ، قرابت .

اَقْسام [ع ا] قسمك‌جمعی: پارچه‌لر. پایلر . جزؤلر .

اَقْصا [ع ص]اك اوزاقده،اك‌صوكده بولنان . إقصای شرق: اك اوزاق شرق مملكتی (ژاپونیا ، قوره). مؤنثی: قصوی كلیر. درجهٔ قصوی : صوك درجه .

اَقْصَر [ع ص] اك قیصه .

اَقْطار [ع ا]قطرلر.جهتلر.اطراف.

اِقْعاد [ع ف] اوطورتمق .

اَقَل [ع ص] قلیلك تفضیلی: پك‌آز. اك آز .

اَقْلام [ع ا] قلملر . یازی یازیلان دائره‌لر .

اِقْلیم [ع ا]مملكت،قطعه.برمملكتك درجهٔ حرارت وقابلیتی ، آب وهواسی.پك اسكی‌زمانلرده‌یریوزینی یدی اقلیمه تفریق‌ایدییورلر وبونلره «هفت اقلیم» دییورلردی .

اَقْمِشه [ع ا] قماشلر ، بزلر .

اِقْناع [عف] قاندیرمق. راضی‌ایتمك.

اُقْنُوم [عا] اصل . عنصر . اساس.

اَقْوا [عص] دها قوتلی .

اَقْوات [عا] «قوت»ك جمعی:غدالر، ییه‌جكلر .

اَقْوال [عا] قولك جمعی : سوزلر.

اَقْوام [عا] قومك جمعی : ملتلر .

اَقْوَم [عص] دها قویم، دها مستقیم.

اَقویا [ع ا] قوی نك جمعی: قوتلی قدرتلی کیمسه‌لر.

اكْ [تا] علاوه ایدیلن پارچه، یامه.

اَكْ [تا] کنیشلك. اکلی: کنیش. اکنه بوینه: کنیشلکنه و بوینه.

اکی قونی: تام، خیلی. کیمی اکنه چکر کیمی بوینه: هر بری بردرلو و بر برینه مخالف چالیشیور مقامنده.

اَكْ [ت د] تورکجه‌ده مبالغه ایله تفضیل اداتیدر: اك بویوك: هپسندن دها بویوك.

اَکابِر [ع ا] بویوکلر. بویوك کیمسه‌لر. «اکبر»ك جمعی.

اَکاذیب [ع ا] یالانلر. کذبلر.

اَکارِم [ع ا] کرم صاحبلری. عالیجناب کیمسه‌لر.

اَکاسِره [ع ا] کسرالر. اسکی ایران پادشاهلرینك عنوانی.

اَکبَر [ع ص] دها بویوك. اکبر اولاد: اك بویوك، ایلك چوجوق.

اِکتاب [ع ف] یازدیرمق.

اِکتساء [ع ف] کیینمك.

اِکتساب [ع ف] قازانمق. الده ایتمك.

اِکتِفاء [ع ف] قناعت ایتمك، کافی کورمك.

اِکتِناه [ع ف] کنهنه وارمق. لایقیله آکلایوب بیلمك.

اِکثار [ع ف] چوغالتمق.

اَکثَر [ع ص] کثیرك تفضیلی: اك چوق. اکثریا: اك چوق وقتده، چوق کره.

اَکثَریَّت [ع ا] چوقلق: اك قالاباللق طرف.

اَکدار [ع ا] کدر، غصه‌لر، یاسلر.

اَکدی [ت ا] طالقاوق. دعوتسز مسافر. اکدیلك: طالقاوقلق.

اکدیرمك [ت ف] زرع ایتمك. تخم صاچدیرمق.

اَگدیرمك [ت ف] یانه، یاخود آشاغی یه میل ایتدیرمك.

اُکذوبه [ع ا] یالان.

اَکَر [ت ا] حیوانه بینمك ایچون اوزرینه قونان مشین پالان. آته اکر اورمق: اکر قویمق. اکری بوش قالمق: تلف اولمق. اکرقاشی: اکرك اوکو و آرقه‌سنده‌کی چیقندیلر. اکر قالتاغی: اکرك اخشابدن اولان قفسی.

اکر

اگر [ت د] ادات شرطدر: اگر کلیرسه ...

آکراد [ع ا] کردك جمعی : کوردلر.

اِکرام [ع ف] آغیرلامق . حرمت ورعایت ایتمك . کرم ایتمك.

اِکرامیّه [ع ا] اکرام مقامنده هدیه، مکافاة . پیانقوده اصابت ایدن مبلغ .

اِکراه [ع ف] زورله یاپدیرمق . تیکسینمك ، ایکرنمك .

اَکَرتی [ت ص] موقت . ساخته ، عاریت . طاقه . ایکرتی صقال : طاقه صقال .

اَکرتیلك [ت ا] موقت اولمقلق . ساخته لك. غیرطبیعیلك.

اَکَرجی [ت ا] اکریاپان صنعتکار.

اَکَرچه [ف د] هرنه قدر.. واقعا..

اَکرَلتی [ت ا] بر نوع اوت .

اَکَرله مك [ت ف] اکر اورمق .

اَکَرلی [ت ص] اکری اورولمش (حیوان) .

اَکرَم [ع ص] دها کریم. پك جومرد وعالیجناب .

اِکرمك [ت ف] ایك ایله ایپلك بوکمك.

اَکری [ت ص] طوغری اولمیان . قانبور اولان .

اَگریجه [ت ا] بالدیر سیکیری .

اَگریلتمك [ت ف] اکری بر حاله قویمق .

اَگریلك [ت ا] اکری اولمقلق .

اَکنزه ما [فرا] صولانه رق اطرافه یاییلان بر نوع جلد خسته لنی. طوزلو بالغام .

اِکساء [ع ف] البسه کیدیرمك .

اَکسَر [ت ا] دمیر چیوی . اکسرجی: دمیر چیوی یاپان وصاتان کیمسه .

اَکسز [ت ص] یکپاره . پارچه سز ویامه سز .

اَکسِز [ت ص] طار، کنیش اولمیان. اکسزلك : طار اولمقلق .

اَکسه [ت ا] بوینك آرقه طرفی .

اَکسلتمك [ت ف] آزالتمق. اکسیك حاله کتیرمك .

اِکسیر [ع ا] غایت مؤثر علاج .

اَکسیك [ت ص] تام اولمیان . اکسیکسز : تام، نقصانسز. اکسیك اتك : قادین. کیمسه سز . اکسیك طولدیرمق : تماملامق . اکسیکی کدیکی اولمامق : قصورسز اولمق. اکسیکنی کدیکنی یوقلامق: عیبنی قصورینی آرامق . اکسیك

اولمامق: دائم موجود وصاغ اولمق.
اكسيكى چوق: پك قصورلو .

اَكسيكك [ت ا] اكسيك اولقلق .

اَكسيلمك [ت ف] آزالمق. بولونمامق. غايب اولمق .

اَكشى [ت ص] لذتى ليمونه، سيركه‌يه بكزه‌ين . (مج) ناخوش .
اكشى يوز ، اكشى سوز .

اَكشيتمك [ت ف] اكشى حاله كتيرمك . يوزينى اكشيتمك، آصمق، بوروشديرمق.

اَكشيلك [ت ا] اكشى اولقلق .

اَكشيلى [ت ا] اكشيسى اولان (يمك . كوفته وسائره)

اَكشيمترك [ت ص] لذتى اكشى‌يه چالان .

اَكشيمسى [ت ص] عينى معناده .

اَكشيمك [ت ف] اكشى اولمق. بوزولمق . اكشيلك پيدا ايتمك .

اَكل [ع ف] يمك. اكل وشرب : ييوب ايچمك .

اَكلتمك [ت ف] پارچه علاوه ايتمك، يامامق .

اَكلمك [ت ف] زرع ايدلمك .

اَكلمك [ت ف] آشاغى‌يه ميل ايتمك، بوكولمك .

اَكلنجه [ت ا] كوكل اكلنديره‌جك، خوش وقت كچيره‌جك شى. اويونجاق. ذوق . اكلنجه يرلرى: خوش وقت كچيريلن يرلر . استهزا.

اَكلنديرمك [ت ف] اكلنجه بولمق. بكلتمك .

اَكلنمك [ت ف] ذوق وصفا ايتمك. استهزا ايتمك. بكلمك. وقت كچيرمك .

اَكله [ع ا] چوق يينلر، اكول آداملر.

اَكله‌مك [ت ف] الك‌ياپمق. يامه اورمق.

اَكلى [ف ص] كنيش، «اكلى قماش» اكليجه : پك طار اولمايان .

اَكلى [ت ص] اكله‌نمش، يامه‌لى .

اكليل [ع ا] تاج .

اَكليلك [ت ا] كنيشلك ، اكلى اولقلق .

اكمال [ع ف] كامل حاله كتيرمك . كماله ايرديرمك . بيتيرمك .

اَكمك [ت ف] تخم سرپمك. زرع ايتمك. (مج) سرپمك. صاوورمق . دوشوروب غايب ايتمك .

اَكمك [ت ا] بوغدايدن‌ياپيلان اساسلى غدامز . «اتمك»ده دينير.

اَكمك [ت ف] يانه، آشاغى‌يه ميل ايتديرمك. چارپيتمق. بوكمك . قانديرمق . باش اكمك :

سرفرو ایتمك . بل اكمك : فتور كتيرمك . بویون اكمك : اطاعت ایتمك .

اَكمكجی [تا] اكمك یاپان وصاتان. اكمكجیلك : اكمك یاپوب صاتمق صنعتی .

اَكْمَل [عص] اك مكمل: دها كامل.

اَكْمَلِيَّت [عا] قصورسزلق . اكمل اولمقلق. تام مكملیت .

اَكْناف [عا] طرفلر، جهتلر، جانبلر. « اطراف واكناف » .

اَكَندی [تا] اكه‌دن چیقان قیرنتی.

اَكْوان [عا] «كون»ك جمعی: دنیالر، عالملر .

اَكول [عص] اوبور. چوق یمك یین.

اَگه [تا] معدن تورپوله‌مكه مخصوص اینجه دیشلی چلیك آلت. تورپی.

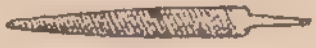
اكه

اگه‌جی [تا] معدنلری تورپوله‌ین ایشجی .

اگه‌له‌مك [تف] اكه ایله تورپوله‌مك.

اَكْیال [عا] كیله‌لر. اولچه‌جك شیلر. « اوزان واكیال » .

اَكيد [عص] صاغلام، محكم . صریح وقطعی . اوامر اكیده : قطعی امرلر . اكیداً : قطعیاً.

اَكيرمك [تف] ایك ایله ایپلك بوكمك.

اَكين [تا] ترلالرده اكیله‌رك بیتن حبوبات ، مزروعات .

اَكينجی [تا] اكین اكمكله مشغول كیمسه . چیفتجی .

اَكينجيلك [تا] اكین اكمكلك، چیفتجیلك ، زراعت ، حراثت ، فلاحت .

اَل [تا] انسانك طوتمق، ایشله‌مك ایچون بیله‌كدن پارمق اوجنه قادار اولان عضوی . ید . دست. ضاب، قولپ : هاوان‌الی ، دكرمن قولي. نوبت صره . عدد: بر ال طبانجه . بر ایشده الی اولمق : مداخله‌سی بولونمق . اقتدار : بو ایش اونك النده‌در . ال آتمق : تعرض ایتمك ، طوتمق. ال آچمق: دیله‌نمك . ال ویرمك : رفاقت ، شركت ، تألیف‌بین. ال آلتندن : كیزلیجه . الی آلتنده بولونمق : موجود اولمق ، حكمنده بولونمق . ال اورمق : باشلامق ، طوقونمق. ال اوزاتمق : آلمق ایسته‌مك . ال اوستنده : احترام واعزاز ایله. ال اوغوشدیرمق: مأیوس اولمق . ال ایریشمك : مقصده نائل اولمق. ال باصمق : یمین ایتمك. ال باغلامق : دیوان دورمق. ال برلكی: اتفاق، اتحاد . ال بولمق : یاردمجی بولمق.

ال طوتمق : (ایش) فضله مشغول ایتمك. ال چکمك: واز کچمك، فراغت ایتمك . ال چابوقلنی : حقه‌بازلق . ال دکمك: فرصت بولمق. طوقونمق. الدن : عاجلاً . الدن چیقارمق : صاتمق ، ضایع ایتمك. الده ایتمك : طوتمق، استحصال ایتمك. الده بر : حاضر. ال سورمك : طوقونمق . الده قالمق: صاتیله‌مامق. الده اولمامق: اختیار واقتدار داخلنده اولمامق . ال شقاسی: ال‌ایله ایدیلن قباطیفه. النه صو دوکه‌مه‌مك : قیاس قابل اوله‌مامق . ال قالدیرمق : دوکمکه طاورانمق ، دوکمك . دعا ایتمك . ال کسمك: واز کچمك. النی کسمك: دوامه مانع اولمق. الله‌مك : ال‌ایله طوتمق، قاریشدیرمق. ال چکدیرمك: ایشدن ، مأموریتدن منع ایتمك . اله آووجه صیغمامق : حشری ، یاراماز اولمق . اله آلمق : طرفنه جلب ایتمك. اله باقمق: محتاج اولمق. اله کچیرمك : نائل اولمق. اله کچمك، اله کیرمك : طوتلمق . اله ویرمك: اخبار ایتمك . الی آچیق: جومرد. الی آیاغی دوز کون : ایشکذار . الویریشلی: مطلوبه موافق. الی اوزون: خرسز. الی ایچنده: حکمی آلتنده. الی بایراقلی : شریر ، غوغاجی . الی بوش : حایلاز ، ایشسز . الی بوکرنده : عاجزوحیران قالمق . الی چابوق : سریع ایش کورەن. الی وارمامق : قیه‌مامق .

اَلا [ت‌ص] صاری ایله ماوی آره‌سنده‌کی رنك . (یالکز کوز حقنده مستعملدر .)

اِلّا [عد] استثنا اداتیدر: دن‌ماعدا. (ت) هله . مطلقا .

اَلآن [عح] هنوز حالا . شو آنده.

اِلباس [عف] البسه کیدیرمك .

اَلاستیق [ت‌ص] طوپلانوب آچلمق، اسنه‌مك خاصه‌سنی حائز .

اَلبَت [عد] «البته» نك مخففی: مطلقا، بهمه‌حال .

اَلبَتّه [عد] مطلقا. بهمه‌حال. «البته کیدر کلن جهانه .»

اَلبِسه [عا] لباسك جمعی : اثوابلر . کییه‌جك شیلر .

اِلتِباس [عا] مشابهتدن طولایی حاصل اولان قاریشیقلق .

اِلتِجاء [عف] صیغنمق . التجاگاه: صیغینه‌جق یر .

اِلتِحاق [عف] قاتلمق ، برلشمك .

اِلتِزام [عف] لازم عدایتمك، اختیار ایتمك. طرفدارلق ایتمك. ایجاب ایتمك. اوزرینه آلمق. ایسته‌یه‌رك یاپمق. بالالتزام : ایسته‌یه‌رك ، صورت مخصوصه‌ده .

التصاق [عف] یاپشمق ، برلشمك ، قاووشمق.

التفات [ع ف] توجه كوسترمك . خاطر خوش ایتمك ، اعتنا ایتمك ، اهمیت ویرمك . التفات كار : التفات ایدن . (ا) آشنالق .

التقاط [عف] دوشیرمك، طوپلامق.

التقام [ع ف] لقمه لقمه یوتمق .

التماس [ع ف] رجا ایتمك ، تمنی ایتمك ، التزام ایتمك .

التواء [ع ف] بوكولمك. صارلمق . (ا) بوكاوم .

التهاب [ع ف] آلولنمك. (ا) صغوق الغینلغی ایله ویاباشقه سببلرله وجودك بر طرفنده قان هجومندن حاصل اولان قیزارمه وشیش .

التهابلانمق [ت ف] التهاب پیدا ایتمك. قیزارمق ، شیشمك .

التیام [ع ف] یاره قاپانمق . اوكولمق.

الجاء [ع ف] اجبار ایتمك ، سوق ایتمك. (ا) ضرورت الجاسیله: ضرورت سوقیله . جمعی: الجاآت . زمانك الجاآتی : زمانك سائقلری .

الحاح [ع ف] اصرار وابرام ایتمك.

الحاد [ع ف] اعتقادندن نكول ایتمك. دینسز ، اعتقادسز اولمق .

الحاصل [ع د] خلاصهٔ كلام. سوزك قیصه‌سی .

الحاق [ع ف] قاتمق . ضم ایتمك .

الحالة هذه [ع ح] بوكونكی كونده. حالا ، هنوز .

الحان [ع ا] لحنك جمعی: نغمه‌لر ، مقاملر .

الحذر [ع ذ] ادات تنبیهدر: صاقین!

الحق [ع د] طوغریسی ، حقیقةً . بحق .

الخ [ع د] «الی اخره» دن مخففدر : صوكنه قدر .

الدیون [ت ا] الی كیدیرمكه مخصوص قماش ویا كودریدن پارمقلی محفظه : اللك .

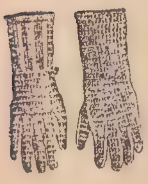

الدیون

الذ [ع ت] زیاده لذیذ. پك لذتلی .

الزام [ع ف] خصمنی اسكات ایتمك. دلیللرینی جرح ایده‌رك صوصدیرمق .

الزم [ع ص] پك لازم ، مطلق لازم. الك لزوملی .

الزمیت [ع ا] پك زیاده لازم اولملق.

السنه [ع ا] اسانك جمعی : دیللر ، لهجه‌لر .

إِلصاق [ع ف] بتيشديرمك، ياپشديرمق . قاووشديرمق .

أَلطاف [ع ا] لطفك جمعى: ايلكلر.

أَلطَف [ع ص] پك ودها لطيف . پك خوش .

إِلغاء [ع ف] بوزمق. حكمسز براقمق، لغو ايتمك. اورته‌دن قالديرمق.

أَلغاز [ع ا] لغزك جمعى: بيلمجه‌لر ، معمالر .

أَلْف [ع ا] بيك عددى . جمعى : آلاف .

أَلفاظ [ع ا] لفظك جمعى : كلمه‌لر، سوزلر .

أَلفباء [ع ا] هجا ترتيبى (الف ، به).

أُلْفَت [ع ف] آلشمق. انسيت ايتمك. كوروشمك . اختلاط ايتمك. عادت ايدنمك .

إِلقاء [ع ف] صوقمق، آتمق. صالمق. « دكزه، تهلكه‌يه القاء ايتمك» تشويق ، افساد. القاآت: تشويقات، تحريكات .

أَلقاب [ع ا] لقبلر ، عنوانلر .

إِلقاح [ع ف] كبه براقمق. نباتاتده اركك چيچكده‌كى تخم ، ديشى چيچك عضوى اوزرينه تأثير ايده‌رك مثمر قيلمق .

أَلَكْ [ت ا] اون كبى اينجه موادك اينجه‌سنى آلمق ايچون بر طرفنه كتن وياقيلدن آز چوق سيرك بز كرلمش قاصناق شكلنده‌كى آلت . الەيه‌جك آلت .

الك

الكدن كچيرمك : سچوب آييرمق .

أَلَكجى [ت ا] الك ياپان وصاتان كيمسه .

أُلكا [ت ا] اولكه ، مملكت، ديار. « اولكه » كلمه‌سنه مراجعت.

أَلَكْتريق [ت ا] اجسامك دلك وتماس نتيجه‌سنده بربرينى ياخود باشقه اجسامى چكمك خاصه‌سى. كهربا كبى ، مقناطيس كبى . بو خاصه‌نك نتيجه‌سى اولان سيال . بو سيال جذب ودفع نتيجه‌سيدر. يعنى مثبت ايله منفينك برلشمه‌سندن حاصل اولور. الكتريق كائناتك هر يرنده موجوددر. شمشك وكوك كورلتيسى الكتريقدن باشقه بر شى دكلدر. منفى الكتريق طاشيان بلوط ايله مثبت الكتريق طاشيان بلوط آره‌سنده ، ياخود مثبت الكتريق طاشيان بلوط ايله كرهٔ ارض آره‌سنده سياللر برلشير برلشمز الكتريق شراره‌سى حاصل اولور ، يعنى شمشك چاقار ، كوك كورلر ، ييلديرم دوشر . الكتريق كيميا واسطه‌سيله‌ده استحصال اولنه‌رق برچوق صنايعده، تنويراتده، تلغراف مخابراتنده وقوهٔ محركه اوله‌رق قوللانيلير .

اَلكتريقى [ت ص] الكتريقه منسوب الكتريق خاصه سنى حائز.

اَلكتريقيت [ع ا] الكتريق خاصه سى. الكتريقلى اولمق. الكتريق حامل بولونمق.

اَلكم صاغمه [ت ا] ياغمور ياغدقدن صوكره كونش كوروننجه هواده ترسم ايدن يدى رنكلى قوس. علائم سما. قوس قزح.

اَللشمك [ت ف] ال ايله ايتشمك، شقالاشمق.

اَللهمك [ت ف] ال ايله طوتمق. يوقلامق. ال ايله قاريشديرمق. سچمك.

اَللهمه [ت ا] ال ايله برر برر آيرلمش، سچمه. منتخب.

اَللّٰه [ع ا] تكرى، كائناتى يارادان معبود. چالاب. رب. مولا. خدا. الله الله! تعجب وانفعال نداسى. الله اعلم: الله بيلير.

اَللى [ت ا] اسم عدددر: بش دفعه اون.

اَللى [ت ص] الى اولان. انسان ايكى اليدر.

اَلليلك [ت ا] مقدارى اللى اولان. الليلك قائمه. اللى غروشلق، يا اللى ليرالق قائمه: اللى ياشنده اولان: الليلك آدم.

اَلَم [ع ا] آغرى، آجى، صانجى. الم چكمك: كدرلنمك. المزده: كدرلى.

اَلما [ت ا] معروف لذتلى ميوه. يووارلاق شى. كوز الماسى، چكه الماسى: كوز، چكه يووارلاغى. برالماسى: پتاتس كبى طوپراق ايچنده يتيشن سبزه. الما كورك: تلكى پوستنك بر درلوسى. بر المانك ياريسى: بر برينه پك بكزه‌ين. قيزيل الما: روما شهرى. (سن پيه‌ر كايساسنك يالديزلى قبه‌سندن كنايه).

الما

اَلماجق [ت ا] چيقنديلى كميك: يناق، چكه الماجغى.

اَلماس [ت ا] غايت براق، اكثريا رنكسز، غايت سرت وپك قيمتلى برطاش. مجوهراتده قوللانيلير. چپ چوره تراش ايدلمشنه پرلانطه تعبير ايدرلر. الماس يوزوك، كوپه. پك سوكيلى وقيمتدار شيلره صفت اوله‌رق قوللانيلير: الماسم، الماس يارم. الماس پارچه‌سى: پك كوزل كيمسه.

اَلماسپاره [ف ا] الماس پارچه‌سى.

اَلماستراش [ف ا] بلور. الماس كبى يونتلمش، تراش ايدلمش. جام.

اَلماسيه [ت ا] الماس كبى براقه اوله‌رق طوكان برنوع طاتلى.

آمالق [ت ا] آلا آغاجلری چوق یر. آلا اورمانی .

آله‌مك [ت ف] الکدن کچیرمك.

آله‌میه [ت ا] ایپلکی صارمغه مخصوص، اوفاق دولاب کبی بر آلت.

آلواح [ع ا] لوحك جمعی: سطحلر، تابلولر ، دوز تخته‌لر .

آلوان [ع ا] لونك جمعی: رنکلر .

آلوداع [ع د] اللهه ایصمارلادق مقامنده قوللانیلیر .

آلوف [ع ا] الفك جمعی : بیکلر . حسابده قوللانیلمشدر: الوف خانه‌سی .

اُلوهیّت [ع ا] اللهلق . تکریلك.

آلویرمك [ت ف] کفایت ایتمك ، یتیشمك. ایشنه،حسابنه، اویغون کلمك .

آلویریشلی [ت ص] مناسب ، کافی، اویغون. کارلی،فائده‌لی.

آلویه [ع] لوالر ، سنجاقلر .

اله [ع ا] الله تاکری. معبود .

الهام [ع ف] قلبنه طوغمق . الله طرفندن قلبنه القا ، اولنمق .

الٓهی [ع د] اللهه، الوهیته منسوب.

الٓهی ! [ع ص] « یاربی !» معناسنه ادات ندادر .

الٓهی [ت ا] اللهك اوصافنی و دعایی حاوی اوقونان منظومه .

الٓهیات [ع ا] الوهیته متعلق مباحثه دائر اولان علم. ته‌ئولوژی.

الی [ع د] ..یه‌قدر. سکز الی اون: سکزدن اونه قدر .

الیاف [ع ا] لیفلر. ایپلك کبی اینجه‌شیلر.

الیق [ع ص] دها لایق .

الم [ع ص] آغری ، آجی ویره‌ن . المی موجب اولان .

الیوم [ع ح] بوکون. حالا، هنوز .

اُم [ع ا] انا. جمعی: امهات : آنالر. ام‌الخبائث : شراب. ام دنیا : مصرده قاهره شهری .

امّا [ع د] لکن . آنجق . تعجب ایچون‌ده کلیر : اما یاپدك !

اماته [ع ف] اولدیرمك . اولو حالنه کتیرمك .

اماثل [ع ا] اشلر، امثال ، اقران.

امارت [ع ا] امیرلك، بکلك. پرنسلك.

اماره [ع ا] نشان ، علامت ، اثر.

امّاره [ع ص] امرایدیجی. مجبر. نفس اماره : فنالغه سوق ایدن نفس شهواتی .

اماكِن [ع ا] مكانك جمعی: اوطوره‌جق یرلر، مسكنلر.

اماله [ع ف] برطرفه اكمك، میل ایتدیرمك. اوزاتمق.

امام [ع ا] نماز قیلدیران ذات. اوك آیاق.

امامت [ع ا] امامليق.

امامه [ع ا] تسبیحك باشنده‌كی اوزون دانه، چبوغه طاقیلان كهربا آغیزلق وسائره.

اَمان [ع ا] امنیت. عفو. مرحمت. امان ویرمك: مساعده ایتمك. عفو ایتمك.

اَمانت [ع ا] برینه امنیت ایدیلوب براقیلان شی. (ف) امنیت ایتمك، تودیع ایتمك. بعض حكومت دوائرینه، معین ایشلرك تودیعندن كنایه، امانت عنوانی ویرلمشدر. «شهر امانتی» كبی. امانةً: امانت اولەرق.

اَمانتجی [ت ا] منتظم صورتده سیاحت ایدوب كندیسنه تودیع اولنان شیلری محللرینه تسلیم ایدن امین آدم.

اُمَّت [ع ا] قوم، ملت. عینی لسانی قونوشان خلقك هیئت مجموعه‌سی.

امتثال [ع ف] بر مثاله باقوب حركت ایتمك. اویمق. اطاعت ایتمك.

امتحان [ع ف] دەنەمك. محنت چكدیرەرك صینامق. (ا) مكتب طلبه‌سنك صنف تچمه‌سی ویا بر كیمسه‌نك بر مأموریته تعیینی ایچون بر هیئت مواجهه‌سنده معلوماتنی آكلامق اوزره سؤاللر صورلمسی.

امتداد [ع ف] اوزامق، اوزون سورمك.

امتزاج [ع ف] بربرینه قاریشمق، بربرینه اویمق. مزاجلری موافق كلمك. آلشمق.

امتصاص [ع ف] اممك. مص ایتمك.

اَمتعه [ع ا] «متاع» ك جمعی: اشیا.

امتلاء [ع ف] طولمق، بریكمك. (ا) امتلاء معده: معده طولغونلغی.

امتناع [ع ف] چكنمك. یاپمامق. توقی ایتمك.

امتنان [ع ف] باشه قاقمق.

امتیاز [ع ا] تفوق. سائرلرندن آیرلمه. برایشی یاپمق ایچون ویریلن مساعده: دمیریولی امتیازی. امتیازلی: دیكرلرندن فرقلی. امتیاز صاحبی.

اَمثال [ع ا] مثل ك جمعی: بكزر، مانند، نظیر. نمونه. امثالسز: اشی یوق، بی‌نظیر.

اَمثله [ع ا] مثاللر. نمونه‌لر .

اَمجد [ع ص] زیاده مجد، شرف صاحبی.

اَمَجه [ت ا] ال برلکیله ، عمومك یاردیمیله کورولن ایش .

امحاء [ع ف] محو ایتمك ، یوق ایتمك.

اِمداد [ع ف] یاردیم ایتمك . (ا) یاردیم . (عس) معاونت ایچون سوق ایدیلن قوت .

اَمر [ع ا] ایش. قوماندا. آخر الامر: نهایت .

اُمَرا [ع ا] امیرك جمعی . (عس) بویوك ضابطلره «امرا» عنوانی ویریلیر .

اِمرار [ع ف] کچیرمك . امرار وقت ایتمك: وقت کچیرمك .

اَمراض [ع ا] مرضك جمعی : خسته‌لقلر .

اَمرَد [ع ا] هنوز بیغی ، صاقالی چیقمامش کنج . تویسز .

اَمرنامه [ف ا] بر امری حاوی تحریرات.

اَمزجه [ع ا] مزاجلر . طبیعتلر .

اَمزیرمك [ت ف] چوجغه ممه ویرمك . امزیك امدیرمك. ارضاع .

اَمزیك [ت ا] چوجغك آغزینه آلوب امدیکی دوکه . چوجغه امزیریله جك سودك قوندیغی لاستیقلی شیشه .

امزيك

امزیکلی [ت ص] چوجغنه ممه امدیرن قادین . امزیکی اولان قاب وسائره .

اِمساك [ع ف] ال چکمك . نفسنی ضبط ایتمك . (ا) پرهیز . رمضان کیجه‌لری اوروجك باشلادیغی دقیقه . امساکیه : امساك وقتنی کوسترن جدول .

اَمصار [ع ا] مصرك جمعی : بلده‌لر، شهرلر .

اِمضاء [ع ف] مکتوبك ، سند وسائره‌نك آلتنه تصدیق ایچون اسمنی یازمق . امضالامق . (ا) بو صورتله یازیلان اسم .

اِمضالاتمق [ت ف] باشقه‌سنه امضاسنی قویدیرمق .

اِمضالامق [ت ف] امضاسنی قویمق.

اَمعاء [ع ا] باغیرصاقلر. امعاء غلیظه: قالین باغیرصاقلر. التهاب امعاء: باغیرصاق خسته‌لغی .

اِمعان [ع ف] دقت ایتمك . اهتمام ایتمك . (ا) دقت ، اهتمام .

اَمَك [ت ا] سعی ، جهد ، زحمت. چالشمه . ایش مقابلی اجرت .

اِمکان [ع ا] ممکن اولمه. عدم امکان: ممکن اولمامش .

امكانسز [ت ا] امكانى اولمايان .

امكانسزلق [ت ا] ممكن اولمايش. محال اولمه .

اَمَكدار [ت ا] امكى كچمش ، چوق وصادقانه خدمت ايتمش .

اَمَكداش [ت ا] برلكده چاليشان، زحمت چكيلن آرقه‌داش .

اَمَكسز [ت ص] امك صرف ايدلكسزين . (ا) اوكى اولاد .

اَمَكله‌مك [ت ف] اوفاق چوجق اللرى وديزلريله يورومكه چبالامق .

اَمَل [ع ا] شدتلى آرزو . اميد . طول امل: بيتمز توكنمز حرص.

املاء [ع ف] طولديرمق . سويله‌يوب يازديرمق. (ا) عباره‌يى ياكاشسز يازمق علمى. املايه كلمك: يازيله بيلمك.

اَملاح [ع ا] ملح لك جمعى: طوزلر.

املاسزلق [ت ا] عباره‌نك طوغرى يازلمامسى .

اَملاك [ع ا] ملكلر ،ماللر .

اُمَم [ع ا] امت لك جمعى .

اَمَك [ت ف] دوداقلرينى ياپشديره‌رق نفسيله چكوب ايچمك .

اَمه [ت ا] مص، جذب . امه‌باصمه طولومبه : صويى هم اموب چكى هم باصوب دفع ايدن طولومبه .

اَمْن [ع ا] قورقوسزلق . امنيت . امن وامان : امنيت وآسايش.

اُمَناء [ع ا] امينك جمعى : امين كيمسه‌لر . امنيت ايديله‌جك آداملر .

اَمنيّت [ع ف] امينلك، قورقوسزلق. اعتماد . امنيتى سوء استعمال ايتمك : برينى امنيت ايتمه‌سندن استفاده ايده‌رك طولانديرمق .

اَمنيتسز [ت ص] امنيت وآسايشدن عارى. اعتماده لايق اولمايان. كيمسه‌يه امنيت ايتمه‌ين .

اَمنيتلى [ت ص] آسايشى يرنده اولان محل . اعتماده شايان كيمسه.

اُمنيه [ع ا] مقصد. نيت. اميد، امل.

اَموات [ع ا] ميتك جمعى : اولولر. ضدى : احيا : ديريلر .

اَموال [ع ا] مال لك جمعى .

اُمور [ع ا] امرك جمعى : ايشلر ، وظيفه‌لر . امور ايتمك: اهميت ويرمك . امورنده اولمامق : اهميت ويرمه‌مك . امور آشنا: ايش بيلن. اموردیده: ايش كورمش، تجربه‌لى.

اُمّهات [ع ا] والده‌لر . برعلم وفنده اساس طوتولان كتابلر .

امهال [ع ف] مهلت ويرمك . مساعده ايتمك. تأخير ايتمك.

اُمّى [ع ا] اوقويوب يازمق بيلمين كيمسه.

لوحه ١ : ٨٤٢ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ۲ : ۸٤۲ نجی صحیفه‌یه مراجعت

أمید [ف ا] امل . مأمول . ایستك. امیدی اولمق : اومق . امید ویرمك: اومدیرمق. امیدله‌یاشامق: املنه نائل اولامامق . امید وار : امیدی اولان . امید بخش : امید ویریجی. نومید: امیدسز: مأیوس. امیدگاه : امید یری .

أمیر [ع ا] بك . قوماندان . بر مملکتك ، بر قومك رئیسی .

أمیك [ت ا] امكدن چوروموش یر.

أمین [ع ص] قورقوسز . امینتلی . قانع اولان . اعتماده شایان کیمسه . صندیق امینی : وزنه‌دار.

امینلك [ت ا] امین اولملق. امانت (دائره): شهر امینلکی .

اناث [ع ا] دیشیلر. قادینلر، قیزلر. اناث مکتبی : قیز مکتبی .

أناجیل [ع ا] انجیلك جمعی: انجیللر.

اناره [ع ف] نورلاندیرمق . آیدینلاتمق .

أنام [ع ا] خلق ، مخلوقات . ناس . سیدالانام : حضرت پیغمبر .

أنامل [ع ا] انمله‌نك جمعی : پارمق اوجلری .

أنانیت [ع ا] بنلك . غرور . خودبینلك .

أناثی [ت ا] کندینی بر شی ظن ایدن جاهل واحمق آدام .

أنائیلك [ت ا] اناثی اولملق .

انباء [ع ف] خبرویرمك. اخبار ایتمك.

انبات [ع ف] (نباتات حقنده) بیتیرمك، نشوونماسنی موجب اولمق .

أنبار [ع ا] ذخیره وساٸره صاقلامغه مخصوص یر . آنبار .

أنباز [ف ا] اورتاق ، شریك .

انبساط [ع ف] یایلمق ، آچلمق . فراحلانمق . انبساط درون: ایچی آچلمق. انبساط قلب: یوره‌كك یایلمسنی انتاج ایدن بر خسته‌لق .

أنبوبه [ع ا] اینجه بوری . انبوبی: اینجه بوری شکلنده اولان.

أنبوه [ف ا] کروه. ازدحام. قالابالق.

أنبیاء [ع ا] نبی‌نك جمعی : پیغمبرلر.

انبیق [ع ا] اقتضا ایدن موادی قاینادوب کل صویی، اسپرتو کبی شیلری چکمکه مخصوص آلت. انبیقدن چکمك : تقطیر ایتمك .

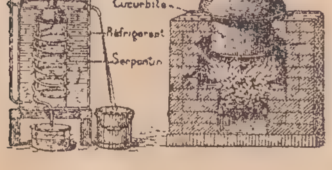

انبیق

انتاج [ع ف] نتیجه ویرمك . نتیجه‌لندیرمك. موجب اولمق.

آنتاری [ت ا] باصمه ویاتیسقه کبی اینجه‌قوماشدن یاپلمش اوزون لباس .

آنتاریلك [ت ا] انتاری یاپغه اویغون بز ، قماش .

انتباه [ع ف]اویانق . اویانیق اولمق متیقظ اولمق. ضدی: غفلت.

انتحار [ع ف] کندی نفسنی قتل ایتمك . کندینی اولدیرمك.

انتحال [ع ف] باشقه‌سنك سوزینی، یاخود شعرینی بنسه‌مك ، چالمق .

انتخاب [ع ف] سچمك ، اك ایسنی آلمق . بر چوق کیمسه‌لر ایچندن بر ویا بر قاچنی اعضالغه ، مبعوثلغه سچوب آییرمق. رأی ایله سچمك .

آنترەسو [یتا ا] منفعت ، شخصی استفاده . انترەسوجی : کندی منفعتنی دوشونن .

آنتریقه [فر ا] دسیسه ، دولاب . تسویلات . انتریقه‌جی : دساس . دالاویره‌جی .

انتزاع [ع ف] چکوب آلمق. تجرید ایتدیرمك . تجرد ایتمك .

انتساب [ع ف]منسوب، باغلی اولمق. (ا) منسوبیت .

انتساق [عف]بر نسق اوزره دیزلمش، صیرالانمش اولمق .

انتشار [ع ف] یایلمق . طاغلمق . شیوع بولمق . تعمم ایتمك .

انتظار [ع ف] بکلەمك. (ا) ترقب. انتظارصالونی: بکلەمه صالونی.

انتظام [ع ا] دوزکونلك ، ترتیب، صیرا ، اطراد .

انتظامسز [ت ص] قارمه قاریشیق، ترتیبسز . انتظامسزلق: ترتیبسزلك .

انتفاخ [ع ف] قابارمق . شیشمك. (ا) شیشکینلك .

انتفاع [ع ف] فائده‌لنمك . منفعت تأمین ایتمك . (ا) تمتع .

انتقاد [عف] براثری تدقیق‌ایدوب ایی کوتو بر مطالعه درمیان ایتمك . تنقید ایتمك .

انتقال [عف] کوچمك. نقل‌اولونمق. بولاشمق . میراث قالمق . سوزی، مسئله‌یی قاورامق . سرعت انتقال : درحال آکلامق .

انتقام [ع ف]اوج‌چیقارمق. انتقام آلمق : اوجنی آلمق .

انتقامجو [ف ص] انتقام آلمق ایچون فرصت آرایان .

آنتمك [ت ف] ایکدیش ایتمك .

انتهاء [ع ف] نهایت بولمق. بیتمك . توکنمك . (ا) صوك. نهایت.

انتهاز [ع ف] قاچیرمامق . انتهاز فرصت : فرصتی قاچیرمامق .

انتهائی [ع ص] صوڭ اولان. صوڭه، نهایته متعلق .

اُنثی [ع ا] دیشی . قیز ، قادین .

انجاز [ع ف] اجرا ایتمك ، یرینه كتیرمك . وعدینی انجاز ایتمك: ویردیکی سوزی طوتمق .

اَنجام [ع ا] صوڭ ، عاقبت . انجامی، صوڭی خیرلی .

انجذاب [ع ف] جاذبه‌یه قاپیلق . جلب اولنمق. ضدی: اندفاع.

انجلا [ع ف] عیان اولمق . تظاهر ایتمك . پارلامق .

اَنجُم [ع ا] نجمڭ جمعی : ییلدیزلر . کوکبلر ، ستاره‌لر .

انجماد [ع ف] طوكمق . عربیده بو معناسی یوقسه‌ده تورکجه‌ده صرف بویله مستعملدر .

اَنجُمَن [ف ا] مجلس . قومیسیون .

اِنجیل [ع ا] حضرت عیسانڭ مناقب ونصایحنی حاوی کتاب .

اَنحاء [ع ا] طرفلر ، جانبلر .

انحراف [ع ف] صاپمق ، طوغری یولدن چیقمق . دکشمك، بوزولمق. انحراف مزاج: کیفسزلك، خفیف خسته‌لق .

انحصار [ع ف] یالکز برشیئه ، بر شخصه حصر ایدلمك . (ا) رژی: توتون انحصاری .

انحطاط [ع ف] آشاغی‌یه‌دوغرو دوشمك ، آلچالمق . تدنی ایتمك .

انحلال [ع ف] چوزلمك ، آیرلمق . منحل اولمق .

انحناء [ع ف] اکلمك ، بوکولمك یه قانبورلاشمق .

انخساف [ع ف] (آی حقنده) طوتلمق، خسوفه اوغرامق.

اَنداخت [ف ا] آتمه . رمی . سلاح بوشالتمه .

انداخته [ف ص] آتلمش .

اَنداد [ع ا] امثال. نظیرلر، بکزرلر. بی‌انداد : امثالسز .

اَنداز [ف ص] آتان ، آتمش . تیر انداز : اوق آتان .

اَندازه [ف ا] اولچو . مانیفاطوره‌جی آرشینی . اندازه‌یه کلمز : نامعقول . اندازه‌سز : اولچوسز ، حسابسز ، غیرمحدود .

اَندازه‌له‌مك [ت ف] اندازه ایله اولچمك . تاصارلامق .

اَندام [ف ا] وجود ، بدن . سیم اندام : کوموش تنلی . بوی، قامت. موزون‌اندام. اندام آینه‌سی: بوتون وجودی کوسترن بویوك آینه.

اندامسز: بویسز، بیچیمسز. انداملی: بویلوبوصلو، بیچیملی.

اندراج [ع ف] درج ایدلمك : مندرج اولمق.

اندراس [ع ف] محو اولمق، اثری قالمامق. انقراض.

اندرون [ف ا] ایچ. قلب. وقتیله سرایك حرم دائره‌سی.

اندفاع [ع ف] اورته‌دن قالقمق، دفع اولمق.

اندك [ف ص] آز، قلیل.

اندماج [ع ف] بربرینه کچمك. کندله‌نمك.

اندود [ف ص] ایشلنمش، طلا ایدلمش. زر اندود: آلتون ایشلمه‌لی.

اندوز [ف ص] قازانان. زراندوز: آلتون قازانان.

اندوه [ف ا] کدر، اندیشه، قایغو. اندوهناك : کدرلی.

اندیش [ف ص] دوشونیجی، ملاحظه ایدیجی. دور اندیش : اوزاغی دوشونن، اولدن ملاحظه ایدن. عاقبت‌اندیش: عاقبتی دوشونن. خیراندیش: ایی‌یی دوشونن، حسن نیت صاحبی. غیراندیش: باشقه‌سنك منفعتی دوشونن.

اندیشناك [ف ص] دوشونجه‌لی. کدرلی. مغموم.

اندیشه [ف ا] دوشونجه. تفکر. کدر، غائله. شبهه، وسوسه.

انذار [ع ف] قورقوده‌رق منع ایتمك. ضدی : تبشیر.

انزال [ع ف] ایندیرمك. تنزیل ایتمك.

انزواء [ع ف] برکوشه‌یه چکلمك، دنیادن ال چکمك.

انس [ع ا] انسان. انس وجن: انسانلر وجینلر.

اُنس [ع ا] الفت. آلیشقلق. انسیت.

انساب [ع ا] نسبك جمعی: صویلر.

انسال [ع ا] نسلك جمعی: صویلر. سلسله‌لر.

انسان [ع ا] آدام، بشر. وجدانلی آدام. تربیه‌لی آدام. انسانجه: انسانه یاقیشیر صورتده.

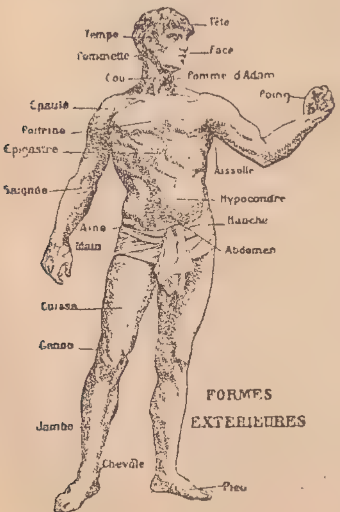

انسان

انسانلق [ت ا] آداملق . انسانيت. انسان حالى .

انسانى [ع ص] انسانه منسوب .

انسانيّت [ع ا] انسانلق. ايیلك . خیرخواهلق. عموم انسانلر.

انسانيتسز [ت ص] مروتسز، ایيلكى طوقونماز كيمسه .

انسانيتسزلك [ت ا] انسانلق حياتنه مغاير حال وحركت.

انسانيتلى [ت ص] انسان اولان ، وجدانلى ، مروتلى .

اَنسَب [ع ص] دهامناسب، دهالايق.

اَنسجه [ع ا] نسيجك جمعى: طوقومه‌لر. طوقومه كبى تشكلات عضويه .

انسداد [ع ف] طيقانمق ، قپانمق .

انسلاب [ع ف] سلب اولنمق، نزع ايدلمك .

اُنسيّت [ع ا] الفت . آليشقلق ، اعتياد .

انشاء [ع ف] ياپمق. بنا ايتمك. اعمال ايتمك . قلمه آلمق . انشا آت : ياپيلر . انشائى و انشائيه : انشا آته متعلق . عمليات انشائيه : ياپى ياپمق ايچون اقتضا ايدن عمليات .

انشاد [ع ف] طوروادای مخصوصله شعر ، نطق اوقومق .

انشراح [ع ا] آچلمه . فراحلق . انشراح درون: ايچ آچلمق.

انشعاب [ع ف] دال بوداق صالمق. شعبه‌لره آيرلمق .

انشقاق [ع ف] يارلمق ، چاتلامق . ايكى‌يه آيرلمق .

اَنصار [ع ا] ياردیم ايدنلر . هجرته ايتديكى زمان پيغمبره معاونته ايدن صحابه‌دن مدينه اهاليسنه ويريلن عنواندر .

انصاف [ع ا] حقانيتله معامله. اعتدال اوزره حركت. انصافه كلمك: حقسزلق ايتمكدن وازكچمك. مرحمت ايتمك . انصافسز : وجدانسز ، مرحمتسز. انصافسزلق: وجدانسزلق، طمعكارلق . انصافلى : وجدانلى .

انصباب [ع ف] نهر: ايرماق، چاى وسائره دوكولمك .

انصراف [ع ف] چكيلوب كيتمك.

انضباط [ع ا] انتظام، ضبط وربط. آسايش .

انضمام [ع ف] قاتلمق ، ضم ايدلمك.

انطاق [ع ف] سويلتمك . نطقه كتيرمك . ديله كتيرمك .

انطباع [ع ف] باصلمق، طبع ايدلمك. (ا) تحسس .

انطباق [ع ف] اويمق ، مطابق اويغون كلمك .

انطفاء [ع ف] سونمك. منطفى اولمق.

أنظار [ع ا] نظرك جمعی : باقیشلر ، کوزلر . انظار تماشا: تماشا ایدن باقیشلر : انظار اغیار : یابانجی کوزلر .

أنعام [ع ا] نعمتك جمعی : ماللر .

انعام [ع ف] نعمت ویرمك. ایلك ایتمك . باغشلامق .

انعزال [ع ف] بر طرفه یالکزجه چکلمك. عزلت اختیار ایتمك.

انعطاف [ع ف] عطف ایدلمك. بر طرفه دونمك، توجه ایتمك.

انعقاد [ع ف] باغلانمق. طوپلانمق. قورولمق .

انعکاس [ع ف] بر یره چارپوب کری یه دونمك، عکس ایتمك. (ضیا ، صدا .)

أنف [ع ا] بورون. (مج) کبروغرور.

انفاذ [ع ف] کچیرمك . بر امری یرینه کتیرمك . اجرا ایتمك.

أنفاس [ع ا] نفسلر ، صولوقلر .

انفاق [ع ف] بسلهمك، نفقه ویرمك. اعاشه ایتمك .

انفجار [ع ف] کون آغارمق ، شفق سوکمك ، (نباتات) چیچکلرك آچلمسی: انفجار ازهار .

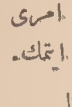
انفجار ازهار

انفراد [ع ف] تك ، یالکز قالمق . منفرد قالمق . علی الانفراد : تك تك ، هر بری آیری آلهرق .

أنفس [ع ص] پك نفیس، دها نفیس پك مقبول ولطیف .

أنفس [ع ا] ذات معناسنه اولان نفسك جمعی . نفوس .

انفساح [ع ف] کنیشلهمك. بوللانمق. انفساح رئه : آق جکرك کنیشلهیهرك الاستیقیتنی غایب ایتمسی.

انفساخ [ع ف] بوزولمق . حکمسز قالمق . منفسخ اولمق .

انفساد [ع ف] فساده اوغرامق . بوزولمق .

انفصال [ع ف] آیرلمق. یرینی براقوب کیتمك . عزل ایدلمك . ضدی : اتصال .

أنفع [ع ص] پك نافع . دها منفعتلی.

انفعال [ع ف] کوجنمك. طارلمق . متأثر اولمق . (ا) تأثر .

انفکاك [ع ف] آیرلمق . قوپارلمق. مفارقت ایتمك .

أنفلوئهنزا [یتا ا] شدتلی نزلهیه مشابه صالغین برخستهلق.

انفهام [ع ف] آکلاشلمق ، منفهم اولمق .

أنفی [ع ص] بورونه متعلق .

أنفیه [ع ا] بورونه چکیلن توتون توزی .

اَنفیه‌جی [ت ا] انفیه یاپان وصاتان آدم .

اَنقاض [ع ا] ییقیندی. ییقیلمش بنانك کراسته‌سی .

اِنقباض [ع ا] چکیلوب طوپلانمق ، بوزولمك. صیقندی. قسوت . طوتوقلق ، پکلك . ضدی : لینت.

اِنقسام [ع ف] قسملره آیرلمق ، بولونمك .

اِنقضاء [ع ف] بیتمك ، توکنمك، وعده کلك .

اِنقطاع [ع ف] کسیلمك ، بیتمك ، فاصله‌یه اوغرامق .

اِنقیاد [ع ف] بویون اکمك، اطاعت ایتمك .

اَنَك [ت ا] ایکدیش اولمش ، بورولمش (حیوان) .

اِنكار [ع ف] طانیمامق ، قبول ایتمه‌مك . رد ایتمك. ضدی: اقرار .

اَنكَر [ع ص] پك مستكره ، پك چیركین .

اَنكَر [ت ا] چنكل ساقیزی .

اَنكَرك 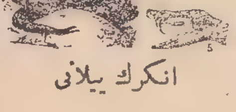 [ت ا] پك زهرلی بر نوع ییلان . انكرك ییلانی چوق نوعلری واردر .

اَنكَروس [ت ا] اسكیدن مجارلره ویریلن اسمدر .

اِنكسار [ع ف] قیرلمق . قلب قیرلمق، کوجنمك. انكسار ضیا : ضیا صودن هوایه ، یاخود هوادن صویه کچرکن استقامتی دکیشدیرمسی .

اِنكساف [ع ف] کونش طوتلمق. کسوفه اوغرامق .

اِنكشاف [ع ف] آچلمق، یایلمق، میدانه چیقمق .

اَنكُشت [ف ا] پارماق . انكشت بردهان: پارماغی آغزنده، یعنی متحیر .

اَنكُشتر [ف ا] یوزوك ، یوزوك حلقه‌سی .

اَنكَل [ت ا] مانع. حائل. مشكل.

اِنكلیز [ت ا] انكلتره اهالیسندن اولان كیمسه .

اِنكلیزجه [ت ا] انكلیز لسانی . انكلیزلره مخصوص : انكلیزجه رقص .

اَنكنار [ت ا] معروف سبزه .

اَنكُور [ف ا] اوزوم. آب انكنار انكور، شیرهٔ انكور : شراب .

اَنكیز [ف ص] قوپاریجی، ایراث ایدیجی. فتنه انكیز : فتنه قوپاران .

حيرت انكيز: حيرت ايراث ايدن.
اسرار انكيز : اسرارلى .

أَنَمك ، أَنهَمك [ت ف] اركك حيوانك خصيه‌لرينى چيقارمق . ايكديش ايتمك .

أَنمله [ع ا] پارمق اوجى . جمعى : انامل .

أَنموذج [ع ا] نمونه . اورنك .

أَنوار [ع ا] نورك جمعى : آيدينلقلر، ايشيقلر .

أَنواع [ع ا] نوعلر، جنسلر. چشيدلر.

أَنوَر [ع ص] چوق پارلاق. پك نورلو.

انهاء [ع ف] يازه‌رق ابلاغ ايتمك. يتيشديرمك .

أَنهار [ع ا] نهرك جمعى: ايرماقلر.

انهدام [ع ف] ييقمق. خراب اولمق.

انهزام [ع ف] بوزولمق . هزيمته اوغرامق . يكلمك .

انهماك [ع ف] بر شيئك اوزرينه زياده‌دوشمك. شدتله‌هوس ايتمك .

أَنيس [ع ص] انسيت ايديلن كيمسه. آرقه‌داش ، همدم .

أَنيشته [ت ا] همشيره ويا خاله‌نك قوجه‌سى .

أَنيك [ت ا] حيوان ياوروسى . آرسلان انيكى ، كوپك انيكى.

أَنيكله‌مك [ت ف] (ديشى حيوان) طوغورمق، ياوورولامق.

أَنين [ف ا] ايكلمه . ايكيلتى .

أو [ت ا] اقامت ايتمك اوزره طاشدن، كراسته‌دن ياپيلان تقسيماتلى بنا. مسكن ، خانه . عائله . صوى . اوآدمى : تكليفسز آدم. اواشياسى: دوشه‌مه وسائره طاقملرى. اوايشى: اوده ياپيلان يمك وسائره. اوبارق: چولوق چوجوق. اوخلقى: براوده اقامت ايدنلر. اوقادينى: اوه باقه‌سنى بيلن قادين .

أو

أُو [ض] مفرد غايب ضميرى. جمعى: اونلر . (اسم اشارت) اوزاقده بولنان شيئى كوسترر . اوزاق ايچون : او كتاب . ياقين ايچون : بو كتاب .

او ! [ت ذ] تحذير وتكدير اداتى.

أَواخر [ع ا] آخرك جمعى: صوكلر. صوك كونلر .

اَواسِط [ع ا] اوسـط ك جمعی : اورته‌لر . اورته‌زمانلر .

اَوامِر [ع ا] امرك جمعی: بیورولقلر.

اَوان [ع ا] وقت . زمان. هنگام.

اَوانی [ع ا]قاپلر.وازولر.موطباق، چای،قهوه‌طاقملری. کوموش اوانی : کوموش طاقملر .

اَوائِل [ع ا] اولك جمعی : ایلك زمانلر،اسکی‌زمانلر. ابتدالر.

اَوباش [ع ا] آیاق طاقمی . بالدیری چیپلاقلر .

اُوبك [ت ا] ییغین ، طاقم . غروب . اوبك اوبك: طاقم طاقم .

اوبور [ت ص] چوق یمك یین. پیس بوغاز . اكول .

اوبورلق [ت ا] پیس بوغازلق.اكوللك.

اُوبوس [فر ا] خمبره . دوشدیکی یرده انفلاق ایدن طوپ کولله‌سی .

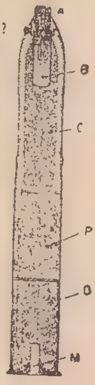

اوبوس

اُوبه [ت ا]بویوك‌وكوچوك کوچبه‌چادیری.چادیرخلق.

اوپه‌را [تیا ا] منظوم و موسیقیلی تیاترو پیه‌سی .

اُوپمك [ت ف] بوسه آلمق. تقبیل ایتمك .

اوپوش [ت ا] اوپمه ، بوسه .

اوپوشمك [ت‌ف] بربرینی قارشیلقلی اوپمك ، باریشمق .

اَوَت [ت د] تصدیق اداتیدر : های های .

اُوت [ت ا] نبات . فدان ویا آغاچ‌اوله‌جق‌قادار بویومه‌ین نبات.

اَوتاد [ع‌ا] وتدك جمعی : قازیقلر، دیرکلر .

اوتاق،اوتاغ [ت‌ا] بویوك‌وسوسلو چادیر . اوتاغجی : بو نوع چادیری یاپان

اوتاندیرمق [ت‌ف] محجوب‌ایتمك. مقابله‌دن عاجز براقه‌جق‌درجه‌ده اکرام وایلك ایتمك.

اوتانغاج [ت ا] چوق اوتانان . محجوب . چکنکن .

اوتانغاجلق [ت ا] محجوبیت .

اوتانغان [ت ص] اوتانان،محجوب .

اوتانماز [ت‌ص] اوتانمه‌سی اولمایان . عارسز . کستاخ .

اوتانمق [ت ف] محجوب اولمق ، چکنمك ، عارلانمق .

اوتانمه [ت‌ا] محجوبیت . عارلانمه .

اوتانیق [ت‌ص] محجوب . اوتانغان.

اوتدیرمك [ت‌ف] تغنی ایتدیرمك. تورکو چاغیرتمق.
چالمق: دودوك اوتدیرمك. چینلاتمق: سسیله اورته‌لغی اوتدیرمك.

اوتلاتمق [ت‌ف] حیوانلری کودوب اوت ییدیرمك. رعی ایتمك.

اوتلاق [ت ا] حیوان اوتلاده‌جق یر. اوتی چوق یر. مرعی.

اوتلامق [ت ف] حیوان کزه‌رك یردن تازه اوت ییمك.

اوتلق [ت ا] اوتله مستور یر، چایرلق.

اوتلکن [ت ا] صیغیرجق نوعندن چوق اوتن کوچوك بر قوش.

اوتلکن قوشی

اوتلی باغه [ت ا] قاره قورباغه.

اوتمك [ت‌ف] تغنی ایتمك. عکس ایتمك، چینلامق. بیهوده کوزه‌لك ایتمك.

اوتو [ت ا] قماشلری دوزلتمکه، پرداخت ایتمکه مخصوص آتشله قیزدیریلان دمیر آلت. بو آلت واسطه سیله یاپیلان پرداخت.

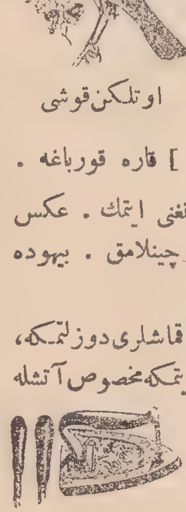
اوتو

اوتوجی [ت ا] اوتو یاپان کیمسه.

اوتوراق [ت ا] اوتوره‌جق یر. مرکز. اوطه ایچنده دفع حاجت ایچون قوللانیلان قاپ. ایشدن کسلمش کیمسه.

اوتوراقلی [ت ص] یرنده صاغلام طوران. محکم.

اوتورتمق [ت‌ف] اوتورمغه سوق، اجبار ویا مساعده ایتمك.

اوتوروش [ت ا] اوتورمق طرزی.

اوتورمق [ت ف] قعود ایتمك. حرکت ایتمیوب طورمق.
قالمق. اکلنمك. ساکن اولمق. ایشسز وقت کچیرمك. چوکمك.

اوتوری [ت د] دولایی. بوندن اوتوری: بوندن دولایی.

اوتوز [ت ا] اوچ کره اون.

اوتوزلامق [ت‌ف] اوتوز یاشنه کیرمك.

اوتوزلق [ت ا] اوتوز قسمدن مرکب شی.

اوتوله‌مك [ت‌ف] چماشیر ویا البسه‌یی اوتو ایله پرداخت ایتمك.
قیللری یاقمق.

اوته [ت د] معین بر نقطه‌دن دها اوزاق یر، دها ایلریسی.
اوته‌سنه قاریشمام: دها ایلریسنه قاریشمام. دکیزك اوته‌سی: اوبر طرفی. اوته طرف: او بر طرف.

اوته‌كى [ت ص] دها اوزاقده بولنان. مقابلى: بريكى.
اوته‌كى بريكى: راست كلن.

اوتوموبيل [فر ا] موتورله متحرك آتسز آرابه.

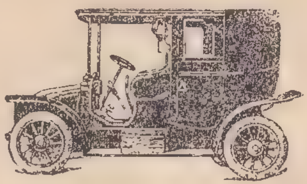

اوتوموبيل

اَوج [ع ا] اك يوكسك نقطه. ضدى: حضيض.

اُوج [ت ا] برشيك سيورى تپه‌سى. صوك پارچه‌سى. كنار. منتها. اوجى بوجاغى يوق. اوج اوجه: اوزونلامه برلشديره‌رك. اوجدن اوجه: افراطدن تفريطه. براوجدن بر اوجه: باشدن باشه. اوجنى، اورته‌سنى بولمق: قرار ويرمك. ايپ اوجى: اماره، سررشته. ايپ اوجى ويرمك: سببيت ويرمك. اوجنى بولمق: حل وفصل ايتمك. بورون اوجى: چوق ياقين ير. اوجنى قاچيرمق: حسابى شاشيرمق.

اُوج [ت ا] انتقام. بحث. اوج آلمق: انتقام آلمق. اوج طوتمق: يادس.

اوجاع [ع ا] وجعك جمعى: آغريلر، سيزيلر.

اوجاق [ت ا] آتش يانان ير. باجا. طاش، معدن چيقاريلان ويا اريتيلن ير. عائله، خاندان. يكيچرى صنفى. اوجاغنه دوشمك: حمايه‌سنى ايسته‌مك، دخالت ايتمك. اوجاق سونديرمك، اوجاغه اينجير ديكمك: برعائله‌نك محوينه سبب اولمق.

اوجاقجى [ت ا] اوجاقلرى تميزله‌ين آدام.

اوجاقلق [ت ا] موطباغك آتش يانان يرى. تمل ديره‌كى. اسكيدن ارثاً انتقال ايتمك اوزره ويريلن ملك.

اوجراق [ت ص] پك اوجده و كنارده بولنان ير.

اوجُرمك [ت ف] بحثه كيريشمك. يادس طوتمق.

اوجُشمك [ت ف] بحث طوتوشمق.

اُوجك، اوجكز [ت ا] كوچوك او. فقيرانه مسكن.

اَوجگير [ف ص] اك يوكسك موقعى طوتان. اك يوقارى‌يه چيقمش.

اوجوز [ت ص] بهالى اولمايان. بدلى، فيئاتى آز اولان. اهون.

اوجوزجی [ت ص] اوجوز شیلر آرایوب صاتین آلان ویا صاتان کیمسه .

اوجوزلاتمق [ت ف] فیئاتی ایندیرمك . اوجوز صاتمق .

اوجوزلامق [ت ف] فیئاتی ایتمك. اوجوز صاتلمق .

اوجوزلق [ت ا] اوجوز اولملق . بهالیلغك ضدی .

اوچ [ت ا] ایکیدن صوکره‌کی صایی. رقم .

اوچاری [ت ص] یلك حاشاری . یلك چاپقین .

اوچاق [ت ص] صارماشان اوت .

اوچقور [ت ا] اینجه قوشاق. اسکی طرزده شالوارلرك اینجه قوشاغی .

اوچقورلق [ت ا] اینجه قوشاغی کچیرمکه مخصوص شالوارده‌کی اولوق .

اوچقون [ت ا] آتشدن اوچان آتش پارچه‌سی. بو یوك قیویلجیم.

اوچقونمق [ت ف] اورکمك، توحش ایتمك .

اوچلشدیرمك [ت ف] اوچه ابلاغ ایتمك .

اوچلشمك [ت ف] اوچ عددینه بالغ اولمق .

اوچلك [ت ا] اوچ غروش قیمتنده ویا هر هانکی اوچه بالغ مقیاسده اولان شی. اوچلك باصمه : اوچ غروشلق باصمه .

اوچله‌مك [ت ف] اوچه ابلاغ ایتمك.

اوچله‌مه [ت ص] اوچ قات . اوچه بوکولمش . (۱) بر نوع یونجه .

اوچلی [ت ص] اوچ قسمدن، اوچ صاییدن مرکب شی .

اوچماق [ت ا] جنت . بهشت .

اوچمق [ت ف] هوایه قالقوب یره تماس ایتمکسزین کیتمك . طیران ایتمك . مایع تبخر ایتمك . رنك بوزولمق، زائل اولمق. اورته‌دن غایب اولمق، آشیرلمق. یووارلانوب دوشمك. فوق العاده سرعتله قوشمق.

اوچنجی [ت ص] ایکنجیدن صوکره کلن . اوچنجیلك: اوچنجی اولملق .

اوچورتمق [ت ف] اوچمغه سوق ایتمك . اوچمغه براقمق. اطاره ایتمك . تبخره میدان ویرمك. قیلجله اوره‌رق بر شیئك تپه‌سنی کسمك : جلاد محکومك کلله‌سنی اوچورتدی . فوق العاده سرعتله قاچیرمق ، ایصال ایتمك .

اوچورتمه [تا] چوجقلرك سیجیمه باغلایه‌رق روزكارك یاردیمیله هوایه اوچوردقلری قو- یروقلی و كاغد قاپلی چنبر.

اوچورتمه

اوچورمق [تف] اوچه- سنه یاردیم ایتمك. سرعتله كوندرمك. چالمق. چوق مدح ایتمك.

اوچوروم [تا] پك صارب ودیك، اینلمسی قابل اولمایان یر. یار.

اوچوشمق [تف] برلكده اوچمق، رقابت ایده‌رك اوچمق.

اوچوق [تا] ایصتمه‌نك، حمانك حرارتیله دوداقلرده چیقان قابارجقلر.

اوچوقلامق [تف] اوچوق دینلن قابارجقلر پیدا ایتمك.

اوچوجی [ت ص] اوچان. بجر ایدن.

اُود، اوت [تا] آتش. نار. یاقیجی علاج. اوت طوتونمق: قیللری دوشورمك ایچون «زرنیق» دنیلن یاقیجی علاجی سوروننمك. آغیز اوتی: اسكی سیستم طوپلرده قالیه دلیكنه طوپی آتشله‌مك ایچون قونیلان باروت.

اُود [ت ا] قاره‌جكرك یاننده كوچوك بر كیسه ایچنده بولونان یشیلمتراق، صاری وآجی ماده كه باغیرصاقلره دوكولور. صفرا. اودی قوپمق: فوق‌العاده اوركمك.

اَودّاء [ع ا] دوستلر. احباب.

اُودلَك [ت ص] قورقاق. اوركك. آز بر شیله اودی قوپان.

اُوده‌تمك [تف] پاره‌سنی ویردیرمك. تضمین ایتدیرمك.

اوده‌شمك [تف] قارشیلقلی آله‌جغنی ویره‌جكنی ویروب آلمق. حسابلاشمق.

اوده‌ك [ت ا] برشیئك بدلی اوده‌مه. تضمین.

اوده‌مك [ت ف] پاره‌سنی ویرمك. تأدیه ایتمك. تضمین ایتمك.

اوده‌نمك [ت ف] پاره‌سی ویرلمك. تأدیه، تضمین اولنمق.

اودون [ت ا] یاقلمق اوزره كسیلن وقورودیلان آغاج. حطب. (مج) قبا. اودون كبی آدام: تربیه كورمه‌مش، قبا وقالین قافالی آدام.

اودونج [ت ا] بالآخره اوده‌نمك اوزره برینه عاریت ویریلن پاره. اودونج ویرمك، آلمق: بورج ویرمك، آلمق.

اودونجی [ت ا] اودون كسن ویا صاتان كیمسه.

اودونلق [ت ا] اودونلرك حفظنه مخصوص یر .

اور [ت ا] وجودك مختلف یرلرنده جراحتسز والتهابسز پیدا اولان شیش ، یومرو .

اورا [ت ص] اوزاقده بولنان محل. مقابلی : بورا .

أوراد [ع ا] وردك جمعی : ذكر ایتمه‌لر .

أوراق [ع ا] ورقك جمعی: یاپراقلر. كاغدلر . وثیقه‌لر .

اوراق [تا] اكینی بیچمك مخصوص كسكین واكری آلت .

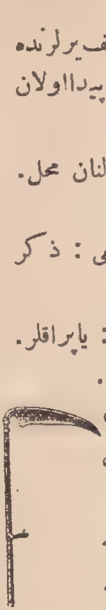

اوراقجی [ت ا] اوراقله اكین بیچن ایشجی.

اوراقلامق [ت ف] اوراقله اوراق بیچمك .

أورام [ع ا] ورمك جمعی : اورلر .

اورانغ اوتانغ [فر ا] بر نوع بویوك مایمون .

اورانلامق [ت ف] اولچمك . تخمین ایتمك. طاسارلامق.

أورپرمك [ت ف] قیللر ، ودری اوركه‌دن قالقوب دیكلمك.

اورت [ت ا] اورتمه . كیزله‌مه . كتم . اورت باص ایتمك : دویورمادن كیزله‌مك .

اورتاق [ت ا] شریك . حصه‌دار. اورتاق اولمق : شركت عقد ایتمك .

اورتاقلاشمق [ت ف] اورتاق اولمق. اورتاق آلمق.

اورتاقلاشه [ت ح] مشتركاً. مشترك.

اورتاقلق [ت ا] شركت .

اورتانجه [ت ص] اورته‌ده بولونان. وسط . اورتانجه اوغل : بویوك اوغلدن بر صوكره اولان اركك اولاد .

اورتانسیه ، اورتانجه [فر ا] بر نوع چیچك. ژاپون كلی .

اورتمك [ت ف] اوستنه براورتو چكوب قاپاتمق . ستر ایتمك . صاقلامق . قاپامق .

اورتانسیه، اورتانجه

اورتی ، اورتو [ت ا] اورتمكه یارایان شی. ستره: ماصه ، قاریوله ، اكر وسائره اورتوسی .

اورتوسز [ت ص] آچیق، چیپلاق.

اورتولو [ت ص] اورتولمش. مستور. قپالی ، مغلق ، كیزلی .

اورتونمك [ت ف] اوزرینه برشی اورتمك . تستر ایتمك .

اورته [ت ا] ایکی اوجدن مساوی مسافه‌ده اولان یر . وسط . میان . میدان. (یکیچری اوجاغنده) طابور . اورته اویونی : میدانده تیاترو طاسلاغنه بکزر اسکی برنوع اویون . اولو اورته : طورروب طورورکن، آچیقدن آچیغه. اورته‌یه آلمق : اطرافنی صارمق . اورته‌یه دوکمك : میدانه چیقارمق . اورته حاللی : نه زنکین نه‌ده فقیر .

اورتالامق [ت ف] اورته‌سنه وارمق . یاری‌یه بولمك.

اورتالانمق [ت ف] اورته‌سنه وارلمق . یاریلانمق .

اورتالق [ت] یریوزی، اطراف. میدان. خلق. اوك ایچی. اورته‌لغی سپورمك .

اورده‌ك [تا] معروف صو قوشی. بر چوق نوعلری واردر .

اورده‌ك

اورده‌ك ادالی : پایتاق کیمسه . اورده‌ك باشی : زمردیشیلی. اورده‌ك محبتی: دوستلرینك فلاکتنه آه‌واه دیمکله اکتفا . قازیرینه اورده‌ك: آلداتمق، آلداتلق.

اورده [ع ا] وریدك جمعی: طامارلر.

اوردورمق [ت ف] اورمغه اجبار ایتمك. تخریب ، غارت ، هلاك ایتدیرمك .

اوردیرمك [ت ف] اورمکه سوق ایتمك. باشقه‌سی واسطه‌سیله اورمك .

اوردینو [یتا ا] تحویل، امروحواله سندی .

اورس [ت ا] اوزرنده معدنلری دوکدکلری دمیر آلت .

اورس

اورسا [یتا ا] کمینك صول طرفی. کمی اورسا ایتمك: روزکارك کلدیکی طرفه طوغری چویرمك . اورسا آلاباندا : کمی بردنبره صوله دوندیرلمك . اورسا بوجا : کاه صاغه، کاه صوله دونه‌رك ایلریله‌مك.

اورسالامق [ت ف] کمی صول طرفه دونمك.

اورسه‌له‌مك [ت ف] بوزمق، پژمرده حاله کتیرمك ، اسکیتمك . زده‌له‌مك . قیریقلق ویرمك .

اوروشدیرمق [ت ف] بربرینه اورمغه سوق ایتمك. دوکوشدیرمك . محاربه ایتدیرمك.

اوروشمق [ت ف] دوکوشمك . مضاربه ایتمك. حرب ایتمك.

اورغان [ت ا] قالین ایپ . خالاط .

اورغانجی [ت ا] اورغان یاپوب صاتان کیمسه .

اورغون [ت ق] اورولمش. مجروح. مبتلا . مصاب . یاره .
[ا] اورولان شی ، غنیمت .

اورغونلق [ت ا] ابتلا. اورولقلق.

اورکوتمك [ت ف] آ کسزین قورقوتمق .

اورکك [ت ص] چابق و هر شیدن قورقان . متوحش .

اورککلك [ت ا] اورکك اوله .

اورکمك [ت ف] آ کسزین برشیدن قورقه‌رق صیچرامق. چکینمك.

اورکوندی [ت ا] نا کهانی قورقو ، رعشه .

اورکینوز [ت ا] استاوریدآز ـ مانی دنیلن بویوك بالق .

اورکینوز

اورگو [ت ا] اورولمش صاچ دسته‌سی.

اورگوج [ت ا] دوه‌نك صیرتنده‌کی تومسك. تپه، چیقیندی.

اورگوجله‌نمك [ت ف] اورگوج کبی تومسك پیدا ایتمك ، قانبورلاشمق .

اورگوله‌مك [ت ف] اورکو یاپمق، صاچلری اورمك .

اوره‌که [ت ا] اسکی زمان قادینلرینك یوك و سائره‌یی بوکمك ایچون تپه‌سنه طاقدقلری چتال دکنك .

اورلانمق [ت ف] اور پیدا ایتمك.

اورولمق [ت ف] دوکولمك، اولدیرلمك. یارالانمق بر خسته‌لغه طوتولمق . چالنمق . (سلاح حقنده) آتلمق .

اورمان [ت ا] آغاجلری چوق یر. بویوك قوری . اورمان کبابی: بر نوع أت یمکی .

اورمانجی [ت ا] اورمان مأموری ، اورمان بکجیسی .

اورمانلق [ت ا] آغاجلری ، اورمانلری چوق یر .

اورمق [ت ف] بر شیء قالدیروب برینك، یا باشقه بر شیئك اوزرینه چالمق . ضرب ایتمك . اولدیرمك. یارالامق. اصابت ایتدیرمك. دایامق. حرب ایتمك. یوکله‌تمك.
آشاغی اورمق : تنزل ایتمك .
آچیغه اورمق : میدانه چیقارمق .
اوسته اورمق : ضم ایتمك . باشه اورمق : مراجعت ایتمك . باشه اورمق : باش آغریسی ویرمك .
بویون اورمق : باشنی کسمك .

پوسته‌یی اورمق: پوسته‌یی صویمق. دم اورمق: ادعا ایتمك، بحث ایتمك. طیشاری‌یه اورمق: خسته‌لق میدانه چیقمق. کومور، کونش اورمق: طوقونمق. نعره اورمق: باغیرمق. یول اورمق: قطاع طریقلك، اشقیالق ایتمك. یوزه اورمق: قباحتنی یوزینه قارشی سویله‌یوب محجوب ایتمك.

اورمك [ت ف] متعدد ایپلکلری ویا الیافی بربرینه کچیره‌رك اور کویاپمق. آغ، چوراب، فانیله، صاچ اورمك. دیوار اورمك: دیوار یاپمق.

اوَرمك [ت ف] اولندیرمك. تزویج ایتمك.

اورمه [ت ا] اوروله‌رك یاپلمش شی.

اُورنَك [ت ا] نمونه. مثال، مشق. مثل. نوع.

اَوْرَنك [ف ا] تخت. سریر.

اُورنکلك [ت ا] نمونه‌لك.

اُوروبا [ت ا] البسه. اثواب.

اَوروپا [ت ا] دنیاده‌کی بش قطعه‌دن اك کوچوکی واك متمدنی.

اوروج [ت ا] یمکدن پرهیز. آچ طورمه.

اوروجسز [ت ص] اوروج طوتمایان.

اوروجلی [ت ص] اوروج طوتان.

اوروجی [ت ا] البسه‌نك، قماشك ییرتیلان یرینی اوروب تعمیر ایدن صنعتکار.

اوروبجك

اوروبجك [ت ا] اولرده، ترلالرده، کوشه بوجاقده آغ اورن معروف بوجك. عنکبوت.

اورومك [ت ف] کوپك باغیرمق، اولومق، هاولامق.

اوره‌مك [ت ف] نسلی چابق یتیشوب چوغالمق، یاییلمق. توره‌مك.

اوز [ت ا] ایچ، قلب، مایه، جوهر خلاصه. خالص. نفس، ذات. اوزکوزیله: کندی کوزیله. اوزی سوزینه اویار: قولی فعلنه مطابق.

اوز [ت ص] ایی، یارار. صالح. اویغون. حلیم. « آز اولسون اوز اولسون »

اوزاتمق [ت ف] بوینی آرتدیرمق. دها اوزون یاپمق. تمدید ایتمك. ایلری‌یه سورمك: النی اوزاتمق. براقمق، صالیویرمك: صاقال، طیرناق اوزاتمق. سوردیرمك: ایشی اوزاتمق، سوزی اوزاتمق. ال اوزاتمق: غصب ایتمك، تعرض ایتمك. اپی اوزاتمق: سربست

براقمق. دیل اوزاتمق. علیحده سوز سویله‌مك.

اوزادلمق [ت ف] اوزون سور- دیرلمك. تطویل اولونمق.

اوزون اوزادی‌یه [ت ح] اوزون اوزون تفصیلاتله.

اوزاق [ت ص] یاقین اولمایان. اوزون سورن. ایراق. دور.

اوزاقجه [ت ح] آز اوزاق.

اوزاقلاشدیرمق [ت ف] اوزاغه کتورمك، کوندر- مك. تبعید ایتمك.

اوزاقلق [ت ا] ایراقلق. بعد. یاقین اولمایش. فرق.

اوزامق [ت ف] اوزونلق پیدا ایتمك. بوی اوزامق. کونلر اوزامق. سورمك، سورونجه‌مه‌ده قالمق.

اوزان [ع ا] وزنك جمعی: طارتیلر.

اوزاتمق [ت ف] اوزون سورمك. بونجه کیتمك. یره اوزونلغنه یاتمق. غصب نیتیله تجاوز ایتمك.

اوزوکله‌مك [ت ف] ترلاده قالمش باشاقلری طوپلامق. اوزوکله‌یوب بوزوکله‌مك: اقتدارینك خارجنده برایش یاپمغه چالشمق. تردد کوسترمك.

اوزدن [ت ا] کوپه. آصتق.

اوزقندی [ت ا] بر نوع بوجك.

اوزك [ت ا] اوکوز آرابه سنك اوقی.

اوزقندی

اوزك [ت ا] چکردك. کوبك.

اوزگیج [ت ا] ایپ مردیون.

اوزگون [ت ص] اوزولمش. خسته. ضعیف.

اوزکونلك [ت ا] زبونلق. ضعف، محنت.

اوزکه [ت ص] باشقه. غیری. بیانجی. اغیار.

اوزلاشمق [ت ف] ائتلاف وموافقت ایتمك. اویوشمق.

اوزلاشمه [ت ا] اویوشمه. مصالحه. ائتلاف.

اوزله‌شمك [ت ف] اوزپیدا ایتمك، قویولاتمق.

اوزلك [ت ا] بنلك، غرور. جوهر، ماده.

اوزله‌مك [ت ف] آرزو ایتمك. مشتاق اولمق.

اوزولمك [ت ف] اسکیوب بوزولمق. درمانسز قالمق. جانی صیقلمق، مضطرب اولمق. اوزوم اوزوم اوزولمك: پك زیاده مضطرب اولمق.

اوزله‌مه [ت ا] اشتیاق . كورمك آرزوسی .

اوزوله [ت ا] ایسته‌دیكنی یاپه‌مامقدن مضطرب اولمق ، صیقیلمق.

اوزمك [ت ف] كروب كوشه‌تمك. یوروب صیقمق . جان صیقمق . اضطراب ویرمك. جفا ، اذیت ایتمك .

اوزمه‌لك [ت ا] ساقیزاوتی. قوقولو اوت توخومی .

اوزَن [ت ا] اهتمام. دقت. تكلف.

اوزوندی ، اوزوتی [ت ا] جان صیقیلمه ، اضطراب ، اوزوله . اذیت .

اوزوندیلی ، اوزونتولی [ت ص] زحمتلی ، صیقندیلی .

اوزَنگی [ت ا] حیوانه بینركن باصمغه مخصوص اكره قایشله مربوط معدنی باصاماقلر.

اوزنكی

اوزنگیله‌مك [ت ف] آته مهموز یرینه اوزنكی ایله اورمق .

اوزه‌نمك [ت ف] تكلف واهتمامله چالشمق . اوغراشمق ، چابالامق .

اوزوم [ت ا] صویندن شراب ، سركه، پكمز وساٸره یاپیلان، تازه‌سی‌ده، قوروسی‌ده یینن اوفاق دانه‌لی و صالقیملی معروف میوه. عنب، انكور. اوزوم آغاجی: آصمه. اوزوم صویی : شیرا .

اوزون [ت ص] قیصه‌نك ضدی . بویی چوق اولان . طویل. دراز. چوق سورن، مدید. الی اوزون: نفوذلی . خرسز. اوزون ایتمك. بیهوده اوزاتمق. اوزون حیوان : ییلان . اوزون طوتمق : اوزاتمق .

اوزونجه [ت ص] آز اوزون .

اوزونلق [ت ا] اوزون اولملق . طول . بوی .

اوست [ت ا] یوقاری . بر شیئك یوقاری قسمی . مافوق . مقابلی: آلت . اوست باش: قیافت. آلت اوست: قارمه قاریشیق. آیاق اوستی: آیاقده ، عجله. اوستنه آلمق: درعهده ایتمك . اوست اوسته : بربرینك اوزرینه ، هپ مساوی‌عد ایدرك. اوسته‌اورمق: علاوه‌ایتمك. اوسته‌ویرمك : مبادله‌ده فضله‌برشی ویرمك . اوست‌كلمك : غلبه ایتمك. اوسته‌كلمك: سمیرمك. اوستنه مال ایتمك : اهمیت ویرمك . اوستنه وارمق : زورلامق . اوستنه‌یاتمق:

غصب ایتمك . اوستنه یورومك : هجوم ایتمك . ال اوستی : مافوق . باش اوستنه : پكی . تپه اوستی: باش آشاغی. قالبوراوستی: سچمه، ممتاز. مكتوب اوستی: طرفه‌یازیلان آدره‌س . یول اوستی : كچید یر .

اوستوره تراش ایتمكه مخصوص آلت.

اوستوره

اوستون [ت ص] اوست كلن ، مافوق ، فائق. «ال الدن اوستوندر.»

اوستون كلمك : غلبه ایتمك.

اوستون كوری : سطحی. «فتحه» دینلن حركه : « َ » .

اوستونلك [ت ا] تفوق ، غلبه .

اوستونله‌مك [ت ف] فتحه ایله اوقومق، فتحه حركه‌سنی قویمق .

اوستونلو [ف ص]اوستنده‌اوستون حركه‌سی بولونان .

اوسته ، اوستا [ت ا] صنعتده تام مهارت ولیاقته مالك كیمسه . استاد. چراقلغدن‌چیقمش كندی باشنه چالیشان مرانغوز ، یورغانجی وسائره . معلم ، چوق بیلن .

اوستالقلی [ت ص] اوسته‌لق‌ومهارتله یاپلمش،معرفتلی، شیطنتلی.

اوسته‌له‌مك [ت ف] آرتمق ، علاوه اولنمق ، تزاید ایتمك .

اوسته چیقمق : نكس ایتمك .

اَوسَط [ع ص] اورته ، اورته‌ده‌كی، وسطی ، مؤنثی : وسطا : قرون وسطا .

اوسطوح [تا] جراح ویامهندس آلتلری طاقمی ومحفظه‌سی.

اَوسَع [ع ص] دها واسع ، دها كنیش .

اُوسقور [ت ا] واپورلرك قیچ طرفنده‌كی پروانه‌سی .

اوسكوف [تا] یوكدن اورمه كلاه.

اوشاق [ت ا] اركك چوجوق . دلیقانلی . خدمتجی .

اوشاقلق [ت ا] خدمتجیلك .

اوشغون [ت ا] كچی قولاغی‌دنیلن بر نوع اوت .

اوشمك [ت ف] ییغلمق، طوپلانمق ، هجوم ایتمك .

اوشَنج [ت ص] اوشه‌نن تنبل .

اوشَندیرمك [ت ف]بیقدیرمق ، كسل ویرمك .

اوشَكن [ت ص]اوشه‌نن ، تنبل.

اوشَنمك [ت ف] تنبلك ایتمك . چالشمغه هوسی اولمامق . تكاسل ایتمك .

اوشه‌نیك [ت ص] تنبل .

اوشه‌نیكلك [ت ا] اوشه‌نیك اولملق، تنبللك .

اوشوتمك [ت ف]صوغوق حس ایتدیرمك ، صوغوق آلدیرمق ، آلمق .

اوشورمك [ت ف] بیغمق، طوپلامق، صالدیرمق ، هجوم وتسلیط ایتدیرمك .

اوشوشمك [ت ف] هر طرفدن هجوم ایتمك ، قوشوب طوپلانمق ، آقین ایتمك .

اوشومك [ت ف] صوغوق حس ایتمك ، صوغوقدن متأثر اولمق .

اوص [ت ا] عقل، فراست، ذكا، ادراك . تربیه . ملایمت .

اَوصاف [ع ا] وصف‌ك جمعی : صفتلر . اوصاف حسنه : كوزل وصفلر .

اوصانج [ت ا] بیقغینلق ، ملال . فتور . بزكینلك .

اوصاندیرمق [ت ف] بزدیرمك ، بیقدیرمق . « جانندن اوصاندیرمق » .

اوصاندیریجی [ت ص] بیقدیریجی ، بزدیریجی . فتور ویریجی .

اوصانمق [ت ف] بیقمق ، بزمك . بیزار اولمق .

اوصلاتمق [ت ف] عقللاندیرمق . تربیه وتأدیب ایتمك .

اوصلاندیرمق [ت ف] عقلنی باشنه كتیرتمك . طوغری یوله سوق ایتمك .

اوصلانمق [ت ف]عقللانمق. تربیه اولمق. یومشامق. «تكدیر ایله اوصلانمایانك حقی كوتكدر . »

اوصلو [ت ص] عقللی ، تربیه‌لی . ذكی . حلیم .

اوصلولق [ت ا] عقللیلق ، تربیه، حلم وملایمت .

اَوضاع [ع ا] وضعلر ، طورلر، حركتلر ، طوروشلر .

اَوْضَح [ع ص] دها واضح .

اوطورمق [ت ف] « اوتورمق » كلمه‌سنه مراجعت .

اوطه [ت ا] اوك داخلاً تقسیم ایدلدیكی بولمه ، حجره . یتاق، مسافر، یمك اوطه‌سی . دائره، قلم: ترجمه اوطه‌سی ، تجارت اوطه‌سی. یر اوطه‌سی : زمین قاتنده اوطه . بو كلمه‌یی «اودا» طرزنده یازانلرده واردر .

اوطه باشی [ت ا] خانلرده كرایه ویریلن اوطه‌لره نظارت ایدن كیمسه .

اوطه‌جی [ت ا] رسمی دائره‌لرده قلملرك خدمتنی كورن خدمه.

اوطه‌شيق [ت ص] باشقه بريله‌عينى اوطه‌ده اوطوران .

اوطه‌لق [ت ا] نكاحسز آلنان جاريه .

اوغالامق [ت ف] ال ايله اوغمق .

اوغان [چغتايجه ا] الله.

اوغديرمق [ت ف] الى باصديره باصديره كزديروب صيقديرمق . دلك ايتديرمك .

اوغراتمق [ت ف] وارديرمق . دوچار ايتمك: باشنى بلايه اوغراتمق .

اوغراشديرمق [ت ف] مشغول ايتمك . چاليشمغه مجبور ايتمك . غائله‌يه اوغراتمق .

اوغراشمق [ت ف] چاليشمق ، چبالامق. مخاصمه ايتمك.

اوغرامق [ت ف] كچركن بريرده طورمق. «واپورقنديللى‌يه اوغرامز. » كرفتاراولمق. خسته‌لغه اوغرامق : خسته‌لانمق . فيرلايوب چيقمق : طيشارى‌يه اوغرامق .

اوغرى [ت ا] يول ، چيزكى ، اوغرانان ير . خيرسز ، سارق .

اوغريلامق [ت ف] خرسزلق ايتمك، چالمق .

اوغريلق [ت ا] خرسزلق. حراميلك، سرقت .

اوغل [ت ا] اركك اولاد. فرزند. اوغل آريسى : يكى يتيشن آرى . اوغل اوتى : برنوع نبات. اوغلدن اوغله: بابادن اولاده. اوغل ايدنمك: اولادلغه قبول ايتمك. اوغل بالى : اوغل آريسنك ياپديغى بياض بال. آخرت اوغلى : اولادلق . ار اوغلى ار : يكيت، مرد آدام. ايل اوغلى : خلق ، اغيار . هين اوغلى: پك حيله‌كار آدام . قحبه اوغلى : مروتسز ، دسيسه‌كار .

اوغلاق [ت ا] كچينك ياوريسى .

اوغلان [ت ا] اركك چوجوق . اوشاق هنوز بغى كلمه‌مش كنج . آت اوغلانى : سايس ياماغى. قيز اوغلان : باكر قيز .

اوغللق [ت ا] اركك اولاد اولملق. اوغل صفتى .

اوغللق [ت ا] اركك آخرت اولادى.

اوغماق [ت ا] تازه تارخانه .

اوغمق [ت ف] النى باصديره باصديره كزديروب آوجله صيقمق. دلك ايتمك . بر ماده‌يى بر جسمه صيقى صيقى سورمك .

اوغنمق [ت ف] باييلمق، صيقيلمق. ايچ ازلمك .

اوغور [لا ا] سعادت ، بركت ، يمن . ميمنت . يول : بو

اوغورده (بو یولده) هرشیئی فدا ایتدی . اوغوری آچیق : طالعلی.

اوغورسز [ت ص] میمنتسز، خیرسز، مشئوم ، برکتسز .

اوغورسزلق [ت ا] میمنتسزلك ، برکتسزلك. نحوست.

اوغورلو [ت ص] میمنتلی، مسعود . خیرلی .

اوغوشدیرمق [ت ف] بربرینه سورته‌رك اوغمق . ال اوغوشدیرمق : نه یاپه‌جغنی شاشیرمق .

اوغولدامق [ت ف] درندن قالین وقاریشیق سس ایشیدلمك.

اوغولدی [ت ا] قولاغه عکس ایدن کورولدیلی وبوغوق سس. اوغولدیلی سس : اوغولدایان سس.

اوف [ت د] تأسف، بزکینلك ، استکراه افاده ایدر .

اوفاجق [ت ص] پك اوفاق .

اوفاراق [ت ص] آزاوفاق. کوچوجك.

اوفاق [ت ص] بویوك مقابلی. کوچوك، اینجه . اوفاق تفك : اوته بری اشیا : اوفاق تفك آدام : کوچوك جثه‌لی .

اوفاقلامق [ت ف] اوفالتمق. اوفاق اوفاق یاپمق .

اوفاقلق [ت ا] کوچوکلك. اوفاق پاره .

اوفاقلی [ت ص] ایچنده اوفاق بولنان. ایریلی اوفاقلی : اوست اوسته هپسی ، بویوك کوچوك .

اوفالامق [ت ف] اوفاق اوفاق طوغرامق .

اوفالتمق [ت ف] دها کوچوك یاپمق. جمنی ، بوینی آزالتمق .

اوفالمق [ت ف] کوچولمك. دها اوفاق اولمق .

اوفاندی [ت ا] اوفالمقدن، اوفالدلمقدن قالان پارچه‌لر ، قیرینتی .

اَوفَر [ع ص] دها وافر، داها چوق.

اَوفَق [ع ص] دها موافق، پك اویغون.

اُوفكه [ت ا] حدت غضب ، تهور. « اوفکه ایله قالقان زیانله اوطورر . »

اوفكه‌لندیرمك [ت ف] حدته، غضبه کتیرمك. قیزدیرمق.

اوفكه‌لنمك [ت ف] حدتله‌نمك. غضبه کلمك .

اوفكه‌لی [ت ص] حدتلی غضبلی .

اوفلامق [ت ف] صیقینتی و کدرله « اوف » دیمك .

اوفله‌مك [ت ف] آغزله نفس ویرمك . اوفورمك . مومی اوفله‌مك: مومی سوندیرمك. طلومی اوفله‌مك : شیشیرمك . دودوك، نی اوفله‌مك : چالمق .

اوفورمك [تف] أسمك، اوفله‌مك. يل اوفورمك. دعا اوقويوب ايى اولسون ديه خسته‌يه نفس اوفله‌مك.

اوفوروك [ت ا] اوفوروكجيلرك خسته‌يه اوفله‌دكلرى نفس.

اوفوروكجى [تا] خسته‌يى رقيه ايله، افسون ايله ايى ايده‌جكنى ادعا ايدن ونفس اوفله‌ين شارلاتان.

اوفوروكجيلك [ت ا] اوفوروكجى صنعتى.

اوفوروم [تا] بر نفسده اوفوريلن هوا. بر اوفورم توتون: بر دفعه چكوب اوفوره‌جك قدر توتون.

اوق [ت ا] يايله آتيلان اوجى سيورى دميردن آرقه‌سى توى شكلنده دوز، اينجه وقيصه دكنك. تير، سهم. اوق كبى دوز اولان آلت: آرابه اوقى، صابان اوقى. اوق يايدن چيقمق: ايش ايشدن كچمك. اوق ييلانى: اوق كبى آتيلان بر جنس انكرك. اوق يمك: اوقله مجروح اولمق.

اوق

اَوقات [عا] وقتك جمعى: زمانلر.

اَوقاف [عا] وقفك جمعى. ايرادى بر امر خير ايچون وقف ايديلن عقار وسائره.

اُوقتانت [فر ا] ارتفاع تخته‌سى. (علم هيئت) عربيسى: ثمن.

اوقجى [تا] اوق ياپان وصاتان.

اوقشامق [تف] سومك، نوازش وتلطيف ايتمك. خفيفجه بكزدمك آكديرمق.

اوقشايش [تا] نوازش.

اوقلامق [تف] اوق آتمق. اوق كبى فيرلامق.

اوقلاوا [تا] خامور يوفقه‌سى آچمغه مخصوص اينجه دوز دكنك، مردانه.

اوقلق [تا] اوق قوبورى، طورباسى.

اوقوتمق [تف] اوقومغه سوق ويا مساعده ايتمك. درس ويرمك، اوكرتمك. اوفوروكجى‌يه نفس ايتديرمك. تلقين ايتمك.

اوقور [تص] اوقومق بيلير. اوقور يازار آدام.

اوقومش [تص] عالم.

اوقومق [ت ف] يازلمش بر شيئى كوزدن كچيروب جهراً، ياخود سسسز تكرار ايتمك. قرائت ايتمك. اوكرنمك، تحصيل ايتمك. شرقى سويله‌مك. دعا اوقويوب اوفورمك. ميدان اوقومق: برينى مصارعه ومجادله‌يه دعوت ايتمك.

اوقومه [تا] قرائت. « شو آدامك اوقومه‌یی یازمه‌سی واردر. »

اوقوناقلی [تص] اوقونمسی قولای یازی ، حرف، کتاب .

اوقویجی [تا] قارء. تلاوت ایدن. قاعده‌یه توفیقاً اوقویان وشرقی سویله‌ین . خواننده .

اوقه [تا] درت یوزدرهمدن عبارت ثقلت وزنی . « قیه » طرزنده قوللانلمه‌سی یا کلشدر .

اوقه‌لق [تص] براوقه آغیرلغنده اولان. اوقه ایله صاتیلان. (قاب) بر اوقه استیعاب ایدن .

اوقه‌لی [تص] آغیر، بویوك، اهمیتلی جسیم .

اوقیانوس [را] بحر محیط .

اوقیانوسیا [تا] دنیانك بشنجی قطعه‌سی : آوسترالیا .

اوك [تا] آرد مقابلی . ایلری ، یوزه کلن جهت . پیش : قپونك اوکی . کله‌جك زمان: اوکمز یازدر. جبهه: بر بنانك اوکی. اوك طرف : ایلریده‌کی طرف ، کچن طرف . حضور : معلمك اوکنه ناصل چیقه‌جقسك ؟ اوك آیاق : مشوق. اوکنه‌باقق: محجوب اولوب صوصمق . اوکه چیقمق : راست کلمك . اوکه دوشمك : رهبرلك ایتمك. اوکه‌قاتمق: اوکنده‌سوروب کتورمك . قووالامق . اوکنی کسمك، اوکنی آلمق: مانع‌اولمق . اوکنه کلمك : راست کلمك .

اوك [تا] سس ، صیحه. صیت، شهرت . قوری اوك : یالانجی شهرت .

اوكارمق [ت ف]ایی‌ایتمك. اصلاح ایتمك . تعمیر ایتمك .

اوكالمق [ت ف] ایی اولمق ، شفا بولمق .

اوكجه [ت د] اولجه . پشین .

اوكچه [ت ا]طوپوغك آلتی. آلچاق اوكچه‌لی پوتین. اوكچه آغاجی: پوتین قالبنك اوكچه‌یه کلن قسمی . اوكچه‌لری چکمك : مسارعت ایتمك. اوكچه‌یه باصمق: برینك آرقه‌سندن پك یاقین کیتمك .

اوكدوج [ت ا] مژده‌جی . خبر ویرمك ایچون اوکدن کیدن .

اوكدول [ت ا] رهن ، بحث ، یاریش مکافاتی . اوكدول آلمق : بحثی ، یادسی قازانمق .

اوكدیرمق [ت ف] ایی ایتمك . شفا ویرمك . اصلاح ایتمك .

اوكرتمك [ت ف] برینه بیلمدیکی شیئی بیلدیرمك . تعلیم

ایتمك . درس ویرمك. تأدیب ایتمك.
عقل اوكرتمك : یول كوسترمك .

اوكرنمك [ت ف] بیلمدیكی شیئی آكلایوب بیلمك. كسب وقوف ایتمك . خبر آلمق . تدرس. تعلم ایتمك . آلیشمق .

اوكسز [ت ص] یتیم، بیكس .

آق صارماشیق

اوكسز اورغانی : آق صارماشیق .
اوكسز بالنی : بر نوع قیرلانغیج بالنی.
اوكسز پارمق : سرچه پارمقدن اولكی پارمق. آدسز پارمق .

اوكسزلك [ت ا] یتیملك ، بیكسلك .

اوكسو [ت ا] یاری یانمش اودون.

اوكسورمك [ت ف] اوكسوروكه طوتلمق .

اوكسوروك [ت ا] آق جكرلرده حاصل اولان بالغام وسائره‌یی چیقارمق ایچون غیر اختیاری جكرلر تقبض ایده‌رك مكرر صورتده خارجه دفع ایدیلن كورولتیلی نفس.

اوكسوله‌مك [ت ف] اوكسو، یعنی یاری یانمش اودون قویه‌رق آتشی طوتوشدرمق. (مج) قیزشدیرمق ، تحریك ایتمك .

اوكسه [ت ا] یاپشقان معجون كبی بر ماده‌كه قوشلر ، آیاقلری یاپیشوب طوتلق ایچون دكنكلره سورولور .

اوگنه‌مك [ت ف] باغیرمق . نعره آتمق . یوكسك سسله چاغیرمق .

اوگله [ت ا] كونك اورته‌سی. زوال.

اوگله‌ین [ت ح] اوگله وقتی. زوال وقتی .

اوگلی [ت ص] شهرتلی، نامی هر طرفده ایشیدلمش .

اوگماز [ت ص] ایی اولماز ، شفا قبول ایتمز یاره، خسته‌لق.

اوگمق [ت ف] ایی ایتمك . ایی اولمق. صلاح كسب ایتمك.

اوگمك [ت ف] مدح ایتمك . ثنا وستایشده بولونمق .

اوگندره [ت ا] صابان سورركن اوكوزلری دورتمك ایچون قوللانیلان اوزون واوجی ایكنه‌لی دكنك .

اوگو [ت ص] ایی ، خوش. صالح.

اوگوت [ت ا] نصیحت . وعظ .

اوگوتجی [ت ص] نصیحت ویرن. اوكوت ویرن .

اوگوتله‌مك [ت ف] نصیحت، اوكوت ویرمك .

اوكوتمك [ت ف] ذخيره‌يى، حبوباتى دكرمنده ازوب اون حالنه كتيرمك . طحن ايتمك .

اوكوج [ت ص] اوكده ، ايلريده بولونان .

اوكوجى [ت ص] مدح ايدن .

اوكوديجى [ت ص] ازوب اون حالنه كتيرن . اوكوديجى ديشلر : آزى ديشلرى .

اوكور [ت ص] (حيوان حقنده) آليشيق، اوكرنمش، تربيه اولمش.

اوكورتله‌مك [ت ف] سچمك، انتخاب ايتمك.

اوكورتمق [ت ف] ايى ايتمك . شفاسنى ويرمك .

اوكوردشمك [ت ف] (حيوان) باريش ايتمك . آليشمق .

اوكوردى [ت د] دها اول .

اوكورغه [ت ا] بل كميكى، عمود فقارى.

اوكورده‌مك [ت ف] كوكسدن سس چيقاروب آغلامق . هونكورده‌مك .

اوكورمك [ت ف] غثيان ايده‌جك كبى كوكسدن كورولتيلى سس چيقارمق. (صيغيرلر حقنده) باغيرمق .

اوكوز [ت ا] انه‌نمش ، ايكديش ايدلمش بوغا. چيفت سورمكده، آرابه چكمكده قوللانيلير . (مج) صافدرون ، قالين قافالى آدام .

اوكوز

اوكوزلك [ت ا] حماقت . قالين قافاليلق .

اوكولده‌مك [ت ا] خوپلاتمق . (حيوان حقنده)

اوكون [ت ا] اوطورانك اوكنه قونان پاى . دفعه .

اوكى ، اووه‌ى [ت ص] اوزك مقابلى . اوكى بابا: اوز بابا اولميان ، آنانك قوجه‌سى . كذا : اوكى آنا، اوكى اوغل، اوكى قارداش .

اوكيك ، اووه‌يك [ت ا] كوكرجينه بكزه‌ين بر قوش .

اوكيك ، اووه‌يك

اوكه‌يمك [ت ف] قومرو و كوكرجين كبى قوشلر اوتمك . كوكسدن سس چيقارمق .

اوَّل [عص] برنجى، ايلك . مقدم. اولا : مقدما .

اَولا ، اولى [عص] مقدم ، مرجح.

اُولا ، اولى [ع ص]«اول»ك مؤنثيدر. « درجهٔ اولاده .»

اولاتمق [تف]اولولاتمق،بويوتمك، تقديس ايتمك. آغيرلامق .

اولاح [تا] افلاق‌اهاليسندن‌اولان كيمسه.

اَولاد [عا] ولدك جمعى : چوجوقلر. ذريت ، نسل .

اولادلق [تا] اولاد اولارق قبول ايديلن .

اولاشديرمق [تف] يتيشديرمك. الصاق‌ايتمك.قاووشد- يرمق ، ايصال ايتمك .

اولاشديرى [تح]يتيشيك. اوله‌رق متصلا .

اولاشمق [تف] يتيشمك ، اتصال ايتمك . واصل اولمق ، يتيشمك، قاووشمق .

اولاشيق [تص] بيتيشيك. ملاصق. واصل اولمش .

اولاغان [تص]اوله‌سى‌ممكن‌اولان.

اولاق [تص] متصل. ياقين.ايريشيله- بيلن . ال اولاغى : الك يتيشديكى ير .

اولاق [تا] تاتار. ساعى. پوسته ال اولاغى : ياردمجى ....

اولالامق [تف]اولواولمق. بويومك.

اولام [تا] طاقم ، بولوك .

اولامق [تف] يتيشديرمك، قاوو- شديرمق .

اولامه [تص] بربرينه‌باغلى، زنجير- لمه.اكلمه: اولامه‌يونجه: يرده‌سوروره‌رك‌يايلان‌برنوع‌يونجه .

اولان [تص] واقع.كائن. موجود.

اولانمق [تف] يتيشمك. زنجيرله‌مه بربرينه صاريلوب‌اوزانمق.

اولايجى [ت ا] ايپكى جكوب جله ياپان ايشجى .

اولت [تا] صالغين خسته‌لق. «اولت يلى»

اولتا ، اولطه [يتا ا] كمينك صاغه صوله‌صاپمه‌سى. اولته

اورمق : بر آشاغى بر يوقارى كزنمك .

اولچَر [ت ا] آتشى قاريشديره‌جق دمير . كلبرى .

اولچرمك [ت ف] آتشى اولچرله قاريشديرمق .

اولچَك [تا]حبوبات اولچمكه‌مخصوص اولچو .

اولچلمك [ت ف] اولچى ايله مقدارى، مساحه‌سى تعيين ايدلمك . مساحه ايدلمك . مقايسه اولونمق .

اولچمك [ت ف] بر شيئك ، بر جسمك طولنى ، عرضنى ،

عمقنی اولچی ایله تعیین ایتمك . تاصارلامق . اولچوب بیچمك : ملاحظه ایتمك . کوزله اولچمك : کوزله باقوب اولچیسنی ، مقدارینی تخمین ایتمك .

اولچو ، اولچی [ت ا] مساحه . مقایسه . مقیاس . اولچه‌جك آلت . اولچولن مقدار . تقدیر . اعتدال . حد . اولچی آلمق : بیچیلوب دیکیله‌جك ، یاخود یاپیله‌جق بر شیئك ابعادینی قید ایتمك . متنبه اولمق . بوینك اولچیسنی آلمق : کندی درجه‌سنی ، حدینی آکلامق . اولچیسنی بیلدیرمك : حدینی بیلدیرمك . کوز اولچوسی : تخمین .

اولدجه [ت ح] خایلی . ایی . کافی مقدارده .

اولدیرمق [ت ف] وقوعه کتیرمك . یتیشدیرمك ، کماله ایردیرمك .

أولدیرمك [ت ف] اولومنی موجب اولمق . قتل ایتمك . اعدام ایتمك . (مج) بر شیئك قاتیلغنی ، سرتلکنی کیدرمك : سبزه‌یی اولدیرمك . اذیت ایتمك ، جان صیقمق : «صیجاق بزی اولدیردی . »

اولدیریجی [ت ص] اولدیرن ، قاتل ، مهلك : اولدیریجی صوغوق .

اولوش [ت ا] پای ، حصه .

اولوشدیرمك [ت ف] پای ایتمك . تقسیم وتوزیع ایتمك .

اولوشدیری [ت ح] یر یر . سرپندی حالنده : اولوشدیری یاغمور .

اولوشمك [ت ف] بولوشمك . پایلاشمق .

اولوشیجی [ت ا] حصه‌دار . پای صاحبی .

اولطه [ت ا] بالق طوتمق ایچون سیجیمك اوجنه باغلانان چنکل ایکنه .

اولغون [ت ص] یتشمش ، کماله ایرمش : اولغون میوه .

اولغونلق [ت ا] کماله ایریشمه . اولغون اولمقلق .

أولك [ت ص] أوه مخصوص ویا اوده بولونان . اولك باصدیرمه : صاتلیه‌رق اوده ییمك اوزره یاپیلان نفیس باصدیرمه . اولك حیوان : اهلی حیوان .

أولَك [ت ا] باغچه و بوستانك آیرلدیغی قسملرك ، بولوکارك هر بری . صابان سورولورکن طوپراقده براقدیغی ایز . اولچی اوله‌رق بر اولك دونومك درتده بریدر .

اولكوج [ت ا] قیل یوله‌جق ، تراش ایده‌جك آلت . اوستوره .

اولکَر [ت ا] علم هیئتده ثریا دنیلن یدی ییلدیز . « اولکر فورطنه‌سی » .

اولکون [ت ص] صیجاقدن، صوسزلقدن پور صومش (نبات چیچك وسائره) .

اولکه [ت ا] مملکت ، دیار . بر دولتك حکمی آلتنده بولونان اراضی .

اولکی [ت ص] ابتداکی ، باشده بولونان . برنجی . اسکی . اولکی سنه : کچن سنه‌دن اول اولان سنه .

اولماز [ت ص] اولماسی ممکن دکل : محال . امکانسز . اولوراولماز : راست کلن .

اولمامش [ت ص] یتشمه‌مش ، خام . کماله ایرمه‌مش .

اولمادق [ت ص] اولمامش، امثالسز . اولمادق شی : امثالسز شی .

اولمق [ت ف] وجوده کلمك ، حصوله کلمك . وقوع بولمق . برحالدن برحاله کچمك : شراب سرکه اولدی . برمنصب ویاصفت قازانمق : یوزباشی اولمق ، آدام اولمق . ایی اولمق : صحتده بولونمق . صاغ اولمق : یاشامق . خسته اولمامق . کماله ایرمك : اوزوم اولدی . ایریشمك : صباح اولدی .

أولمك [ت ف] وفات ایتمك . جان ویرمك . صولمق ، پژمرده اولمق : بوچیچکلر أولمش . پك زیاده اضطراب چکمك : کدردن أولییور . اجلسز أولمك : قضا ایله اوغرایوب وفات ایتمك . أولوب أولوب أوله‌مه‌مك : چوق چکمك . أولورمیسك ، أولدیررمیسك : تحمل ایدلمز بر حاله قارشیسنده سویله‌نیر .

اولندیرمك [ت ف] اوصاحبی ایتمك . تأهل ایتدیرمك .

اولنمك [ت ف] اوبارق صاحبی اولمق . ازدواج ایتمك .

اولنمه [ت ا] ازدواج . تأهل .

اولو ، اولوغ [ت ص] بویوك . یوجه . عظیم . اولولر : بویوك آدملر .

أولو [ت ص] اولمش ، میت . پژمرده . (مج) تنبل ، مسکین .

اولوس [ت ا] قومك ، عشیرتك بویوکی . « اورروق » لر بر اویماق ، اویماقلر بر «ایل» ، ایللرده « اولوس » تشکیل ایدرلر .

اولوشمق [ت ف] کوپکلر هپ بردن اولومق .

اولوفَر [ت ا] نیلوفردنیلن چیچکك تورکجه‌سی .

نیلوفر

اولوق [ت ا] اوستی آچیق بورو. یاغمور اولوغی. یبو. اویولمش یول.

اولوقلی [ت ص] اولوقلری، یبولری بولونان.

اولولامق [ت ف] تعظیم وتوقیر ایتمك.

اولولانمق [ت ف] بویوکلك، عظمت طاسلامق. غرور کتیرمك.

اولواق [ت ا] بویوکك.

اولوم [ت ا] موت. حیاتك صوکی. اجل. اولوم دیرم: حیات ممات. اولومنه صوصامق: بیله‌رك، ایسته‌یه‌رك مخاطره‌یه کیرمك.

اولومجیل [ت ص] صوکی اولوم اولان. مهلك: اولومجیل خسته‌لق.

اولومق [ت ف] (کوپك) اوزون اوزون آغلار کبی اورومك.

اَوْلَوِیَّت [ع ا] رجحان. اولا اولمقلق.

اوله‌جق [ت ص] ممکن، قابل. مقدر: اوله‌جق اولور. اوله‌جق فیئات: قبول ایدیله‌بیله‌جك صوك فیئات.

اُولی [ت ص] او بارق صاحبی. متأهل.

اَوْلِیاء [ع ا] ولینك جمعی: کرامت صاحبی ظن اولونان کیمسه‌لر.

اَوَّلِیّات [ع ا] بر ایشك، وقوعاتك ابتدالری. مقدمه‌لر. بو ایشك اولیاتی واردر.

اوماج [ت ا] تازه تارخانه.

اوماجه [ت ا] آغاج کسیلنجه‌یرده قالان کوتوك دیبی.

اوماجی، اومماجی [ت ا] کوچوك چوجوقلری قورقوتمق ایچون اویدورلمش موهوم قورقونج بر شخص.

اومبرا [یتا ا] جویز رنکنده طوپراق بویا.

اومدیرمق [ت ف] امیدایتدیرمك. امیده دوشورمك.

اومسانمق [ت ف] امیده‌دوشمك.

اومولمق [ت ف] امید ایدلمك. بکله‌نمك.

اومق [ت ف] امید ایتمك، مأمول ایتمك. انتظار ایتمك. ظن ایتمك.

اومه [ت ا] بکله‌مه. امید. ترقب.

اومنیبوس [فرا] چوق یولجی آلیر و ترامبوایلر کبی رایلر

اومنیبوس

اوزرنده اولمایارق منتظم سفرلراجرا ایدر بویوك آرابه.

اومو [ت ا] امید. انتظار. ترقب.

اوموروغه [ت ا] اوكورغه كلمه‌سنه مراجعت.

اوموز [ت ا] بويونك ايكى طرفنده قوللرك باشلانغيجنه قدر اولان ير. كتف. دوش. اوموز اوپوشمك: مساوى اولمق. اوموز اورمق: ياردیم ايتمك. اوموزه اورمق: اوموزينه آلوب كتورمك. اوموز اوموزه: ازدحام. اوموز چكمك، قالديرمق: بيلمزلكه كلمك. اوموزه چيقمق: يوز بولمق، طاشيرمق. اوموز سيلكمك: مسامحه ايتمك. اوموزده طاشيمق: چوق اعزاز ايتمك. اوموزويرمك: ياردیم ايتمك: اوى اوموزنده: سرسرى.

اوموزلامق [ت‌ف] اوموزه آلمق، اوموزده طاشيمق. اوموزيله دايانمق.

اوموزلق [ت ا] اوموزه طاقيلان نشان. آپولت. كمى اوموزلى: كمينك باش وقيچ طارفلرينك يانلرنده‌كى قيريم يرلرى.

اون [ت ا] غايت اينجه اوكودلمش حبوبات توزى. بوغداى، آرپه، پرنج، پاتاتس اونى. اون‌قپانى: اون صاتيلان چارشى.

اون [ت‌ا] دوقوزدن صوكره كلن عدد. اونباشى: كوچوك ضابط رتبه‌سى. اون پارمق: ايكى ال. اون پارمغى ياقه‌سنده‌در: حقمى ايسترم. اون پارمغى قارا: مفترى.

اونامق [ث‌ف] بكنوب ايسته‌مك. ترجيح ايتمك.

اونجى [ت‌ا] اون يايان وصاتان.

اونده‌لق [ت‌ا] حاصلاتك اونده‌برينى ويرمك اوزره قرارلاشديريلان اجرت. ويركى، عشر: زيتون، اوزوم اونده‌لنى.

اونده‌لقجى [ت‌ا] عشر طوپلايان، ملتزم. اونده‌برله چاليشان صاتيجى.

اونكو [ت‌ا] عناد.

اونكول [ت‌ص] عنادجى.

اونكوللك [ت‌ا] عنادجيلق، اصرار.

اونكيشمك [ت ف] ايش عناده بينمك. تعند واصرار كوسترمك.

اونلامق [ت‌ف] اونه بولامق. اونه باتيرمق. اوزرينه اون سرپمك.

اونلق [ت‌ا] اونك محافظه ايدلديكى آنبار. اونلق صيچانى: ملوث كيمسه:

اونلق [ت ا] اون صاييدن، اون قسمدن مركب شى: براونلق:

اون پاره . اون یاشنده بولونان چوجوق .

اونلی [تص] اون عددینی حاوی : قویانك اونلیسی .

اونجی [تص] درجه‌سی اون اولان .

اونوتدیرمق [تف] اونوتمغه سبب اولمق . عفوایتدیرمك : ایلکلری فناالقلرینی اونوتدیردی .

اونوتقان [ت ص] چوق اونودان . حافظه‌سی ضعیف اولان .

اونوتمق [تف] خاطردن چیقمق : حافظه‌سندن سیلنمك : نسیان ایتمك .

اونودلمق [تص] خاطردن چیقمق : ترك ایدلمك .

اونیفورمه [فرا] رسمی البسه : آلای البسه‌سی .

اووز [تا] موشموله‌یه مشابه برمیوه .

اوولامق [تف] فیرلامق : بردنبره هجوم ایتمك .

اوومق [تف] اوغمق .

اووه ، اووا [تا] دوز قیر ، صحرا .

اووالق [تا] صحرالری چوق یر .

اوهام [عا] وهمك جمعی : قورونتولر .

اویا [تا] چماشیر ، منديل کبی شیلرك کنارینه ایشله‌نن اویمه‌لی سوس .

اویاجی [ت ا] اویا یاپان ویا صاتان کیمسه .

اویالامق [تف] اویا یاپمق ویاطاقمق . (مج) مشغول ایدوب برشیئی اونوتدیرمق . آلداتمق .

اویالاندیرمق [تف] بوکون یارین دیه‌رك وقت کچیرمك .

اویالانمق [تف] اهمیتسز شیلرله اشتغال ایدوب وقت کچیرمك . آلدانمق .

اویالی [تص] اویا ایله مزین .

اویان [تا] آتك باشنه طاقیلان سوس ، پوسکول .

اویاندیرمق [تف] بریسنك اویقوسنی قاچیرمق . بیدار ایتمك . غفلتدن قورتارمق . ذهنی آچمق . (آتش) یاقمق . اعمار ایتمك .

اویاندیریجی [تص] اویقویی قاچیران . منبه .

اویانیق [تص] اویومایان . بیدار . متیقظ . ذکی .

اویانمق [ت ف] اویقودن قالقمق . بیدار اولمق . متنبه اولمق . ذهنی آچلمق . شنلنمك .

اویانیقلق [تا] اویقو حالنده اولمامقلق بیدارلق . ذکاوت . ذهن آچیقلغی .

اویدورلمق [ت ف] تطبیق ایدلمك ، اویغون کتیرلمك .

دوزه‌دلك . تصنیع ایتمك : بو خبر اویدورلمشدر .

اویدورمق [ت ف] تطبیق ایتمك ، اویغون کتیرمك: اثوابی وجوده‌اویدورمق. ایشی‌اویدورمق: ایشنی یولنه قویمق ، دوزه‌لتمك . ایجاد وتصنیع‌ایتمك . کارلی‌برطرزده اله ایتمك: برقات البسه‌اویدورمق. آیاق اویدورمق: دیکرلریله‌برلکده وعینی زمانده آدیم آتمق .

اویدیرمق [ت ف] برینك‌واسطه‌سیله اویمق .

اویدورمه [ت ص] مصنع ، اویدورولمش .

أویرملك [ت ف] اوکندیرمك . اویروب‌چویرمك: تردده اوته‌سنه بریسنه باقمق . بجرمك . طولاییسیله آ کلاتمق ایسته‌مك ، سوزی طولاشدیرمق .

اویصال [ت ص] هرکسه اویان . رأینه صاحب اولمایان.

اویغور [ت ا] بویوك بر تورك قبیله‌سی .

اویغون [ت ص] موافق . مطابق . اویان . مناسب . اوجوز. اویغون فیئات .

اویغونسز [ت ص] مناسبتسز . موافق ، مطابق اولمایان. تربیه‌سز: اویغونسز آدام. اویغونسز مقوله‌سی .

اویغونسزلق [ت ا] اویمازلق . عدم مطابقت . سوء حرکت . یارامازلق . تربیه‌سزلك.

اویغونلق [ت ا] اویغون‌اولملق .

اویقو [ت ا] انسانلره وبر چوق حیوانلره هر کیجه عارض اولان‌ونتیجه‌سنده‌یورغونلغی‌کیده‌رن اویوشوقلق حالی . نوم . خواب . (مج) غفلت . جهالت .

اویقوجی [ت ص] اویقوبی چوق سون . چوق اویویان .

اویقوسز [ت ص] اویومامش . اویویامیان،اویقوسزقالمش: اویومامش .

اویقوسزلق [ت ا] اویومامه . اویویامامه . سهر .

اویکونمك [ت ف] متأثر اولمق . ایچنه درد اولمق .

اویله [ت ح] اوزاق . ویا غایب شیئی بکزه‌تمك،طرزینی تعریف ایتمك ایچون قوللانیلیر. یاقین ایچون «بویله» ، اورته درجه‌ده‌کی ایچون « شویله » دینیر . او یولده ، او صورتده . اونك کبی . اویله‌ایسه: او حالده ، او تقدیرده . اویله‌جه: طبق او طرزده . اویله‌سی : او درلوسی .

اویله‌لك [ت ا] طرز ، صورت، اویله‌لکله(اوصورتله)اولماز.

اویلوق [ت ا] باجاغك قالچه‌دن دیزه اولان قسمی . فخذ .

اویماق [ت ا] قبیله .

اویمق [ت ف] تابع اولمق، آرقه سندن کیتمك. امتثال ایتمك. موافقت ایتمك . مناسبتلی اولمق ، بکزه‌مك . یاقشمق. قرارلاشمق . تام کلمك .

اویمق [ت ف] قازه‌رق چقور - لاتمق . حك ایتمك . کوز چیقارمق .

اویمه [ت‌ا] اویمق صورتیله یاپیلان تزیینات ، یازیلان یازی .

اویمه‌جی [ت‌ا] اویمه‌یاپان صنعتکار.

اویناتمق [ت‌ف] یرینی د کشدیرمك. قیملداتمق. اویون اوینامغه سوق ویامساعده‌ایتمك.صیچراتمق : آت‌اویناتمق، مایمون، آیی‌اویناتمق. رقص ایتدیرمك . آلداتمق . ایچنه اویناتمق : یوق ایتمك .

اویناش [ت ا] سوکیلی، دلبر ، اش. اویون آرقه‌داشی .

اویناشمه [ت‌ا] برلکده اوینامه. ملاعبه .

اویناشمق [ت‌ف] برلکده‌اوینامق. ملاعبه ایتمك .

اویناق [ت‌ص] متحرك . ثباتسز . متلون. شوخ. اویناق‌یری: مفصل .

اویناقلق [ت ا] اویناق اولمقلق. تلون . شوخلق . خفیف مشربلك .

اوینامق [ت ف]قیملدامق . قیملدا نمق. حرکت‌ایتمك : طاش. یرندن اوینامق . صاغه صوله‌آتیله‌رق صیچرامق . هوپلامق . اکلنجه ایله، اویونله مشغول اولمق. برایش ایله بیهوده چالیشه‌رق وقت کچیرمك. خلجانه اوغرامق: یوره‌کی‌اوینادی. صارصلمق: بنانك تمللری اوینادی. عقل اوینامق : دلیرمك . قومار اوینامق. تیاترووده آقتورلك ایتمك. تیاترووده اوینامق .

اویوتمق [ت‌ف] اویقویه یاتیرمق . اویقو کتیرمك . تنویم ایتمك. اوصاندیرمق، جان صیقمق. آلداتمق.ایشی‌سورونجه‌مه‌ده‌براقمق.

اویودیجی [ت ص] اویقو کتیرن، اویودیجی علاج .

اویوز [ت ا] انسان و حیوانلرده جلده بر طاقم حوینساتك مسلط‌اولمسندن‌حصوله کان‌بر علت‌که فوق‌العاده قاشینتی‌یی موجب اولور. جرب .

اویوشدیرمق [ت ف] حسی ابطال ایتمك. وجودك‌بریرینی دوڭماز بر حاله کتیرمك .

اویوشمق [ت ف] حسی ابطال ایدلمك . دوڭماز اولمق. قارنجه‌لانمق .

اویوشمق [ت ف] متقابلاً موافقت ایتمك . ائتلاف ایتمك .

اویوشوق [ت ص] حسی زائل اولمش . دویماز (مج) تنبل . بطی .

اویوشوقلق [ت ا] اویوشوق اولمق حالی .

اویوق [ت ص] ایچی اویولمش ، قوف . قوغوق . مغاره .

اویوقلامق [ت ف] ایمیزغامق . پینه‌کله‌مك . غیراختیاری کندینی اویقویه قاپدیررکبی اولمق .

اویوقلانمق [ت ف] ایچی اویوق اولمق . اویوق پیدا ایتمك .

اویولغامق [ت ف] موقت وسیره‌ك دیکمك .

اویولغه [ت ا] پارچه‌لری طوتدیرمق ایچون موقت وسیره‌ك دیکیش .

اویولغه‌لامق [ت ف] موقت وسیره‌ك دیکیش دیکمك . ییلان کبی طالغه‌لانه‌رق حرکت ایتمك .

اویوم [ت ا] اویوله طرزی . اویولمش یر . کوز اویوی : کوز یوواسی ، چشمخانه . اویوم اویوم اویمق : چوق وهر طرفنی اویمق .

اویومق [ت ف] اویقویه وارمق ، اویقوده اولمق . غافل اولمق . کری قالمق .

اویوملامق [ت ف] (آغاج) کوك صالمق .

اویون [ت ا] اکلنجه نوعندن مشغولیت . قومار . تیاترو . اویون اوینامق . اویونه کیتمك . حیله . اویون ایتمك : اوسته‌لقلی دولابله آلداتمق . اویون چیقارمق : اویون اختراع ایتمك . اورته‌اویونی : اسکیدن میدانده اوینانان بر نوع تیاترواویونی . قلیج اویونی : قلیج تعلیمی . کاغد اویونی : اسقامبیل کاغدلریله اوینانان اویون .

اویونجاق [ت ا] چوجوقلرك اوینامه‌سی ایچون یاپیلان کوچوك شی . اهمیتسز شی . (مج) کولونج ، مسخره آدام .

اویونجاقجی [ت ا] اویونجاق یاپان وصاتان آدام .

اویونجی [ت ا] اوینایان . قمارباز . تیاترو آقتوری . آرتیست .

اَهالی [ع ا] بر مملکتده یرلی اوله‌رق اوطورانلر . خلق ، ناس . سکنه .

اهانَت [ع ف] برینه حقسزلق ، خیانت ایتمك .

اهتداء [ع ف] طوغری یوله کیرمك . اسلام اولمق .

اهتزاز [غ ف] خفیف تتره‌مك . (ا) لرزه ، رعشه .

اهتمام [ع ف] پك دقت و همتله چالشمق. (ا) اهميتلی اعتنا. دقتلی سعی.

اهداء [ع ف] هديه ايتمك. هديه كوندرمك.

اهرام [ع ا] مصرده معروف جسيم آبده‌لر. او طرزده‌كی هندسه شكللری.

اهرام

اَهل [ع ا] صاحب، مالك : اهل ثروت، اهل وقوف. ساكن، متمكن. خلق. اهل بيت: او خلقی. اهل خبره: متخصصلر. زوج زوجه: اهل وعيال. (ص) مقتدر، بجريكلی: بر ايشك اهلی اولمق.

اهلاك [ع ف] هلاك، محو ايتمك، اولديرمك. صرف ايتمك.

اَهلی [ع ص] مونس، آليشيق. مؤنثی: «اهليه». حيوانات اهليه: اهلی، انسانه آلشمش حيوانلر.

اَهليّت [ع ا] اقتدار، لياقت، استحقاق.

اَهَم [ع ص] دها مهم، پك مهم.

اهمال [ع ف] اهميت ويرمه‌مك، يا پيلمق لازمكن ياپمامق. (ا) مسامحه.

اهمالجی [ت ص] ايشنه اهميت ويرمه‌ين. دقتسز. مسامحه.

اَهمّيت [ع ا] مهم اولمقلق، دكرليلك. دقت واهتمامه لياقت.

اهميتسز [ت ص] مهم اولميان، عادی، جديتدن عاری.

اهميتلی [ت ص] مهم، دكرلی. نظر اعتباره آلنمغه لايق.

اَهْوَن [ع ص] دها خفيف، دها ضررسز. اهون شر: فنالقلرك الك خفيفی. دها اوجوز: اهون آلمشسكز.

اَهْوَنيّت [ع ا] اوجوزلق.

اياب [ع ا] كلمه كری دونمه. اياب وذهاب: كيدوب كلمه.

اَيادی [ع ا] يدك جمعی: اللر.

اَيالَت [ع ا] بر دولت اولكه‌سنك ملكی تقسيماتندن باشليجه‌سی.

اَيّام [ع ا] يومك جمعی: كونلر، زمان، هنكام، دور.

ايبليق [ت ا] اركك پيليجك انه‌نمشی، ايكديش ايدلمشی.

ايبيك [ت ا] خروسك باشنده‌كی قيرمزی ات پارچه‌سی. خروس ايبيكی: ايبيك

برنوع قيرمزی چيچكدر.

ایبیبك [ت ا] چاوش قوشی، هدهد دینیلان قوش.

ایبیبك

ایپ [ت ا] كتن، كنویر كبی الیافلی ماده‌لر بر آراده بوكوله‌رك اشیا باغلامغه مخصوص قالین سیجم. ایپ اوجی : وسیله . سبب، سررشته. ایپ اوجی ویرمك: سببیت ویرمك. ایپه اون سرمك: بهانه. ایپنه باصان: سرسم. ایپ پاره‌سی ویرمك : بلایی دفع ایتمك. ایپه چكمك: آصمق. ایپدن قوشاق : صوك درجه‌ده فقر وضرورت . ایپنی سورومك : جزاسنی آرامق . ایپ قاچقینی : آصیلاجق آدام . ایپدن قازیقدن قورتلمش: برچوق جنایتلر ایشله‌مش. ایپیله قویویه اینلمز: سوزینه كووه‌نیلمز . ایپنی قیرمش : زغین .

ایپسز [ت ص] ایپی اولمیان . هیچ بر قید ، وظیفه ایله مقید اولمیان ، چاپقین. ایپسز . صاپسز: سرسری . نه‌اولدیغی بللی اولمیان .

ایپك [ت ا] طوت یاپراغیله بسله‌نن بوجكلرك یاپدیغی قیلدن اینجه غایت یومشاق ایپلیك كبی بر ماده كه ابریشیم اعمال وقوماشلر نسج اولنور. حریر . ایپك بوجكی : ایپكی یاپان بوجك . ایپك چیچكی : هر رنكده چیچك آچان بر اوت . خام ایپك: قایناتمامش و بیاضلانمامش ایپك .

ایپك بوجكی

ایپكجی [ت ا] ایپك یتیشدیرن، ایپك وایپكلی قوماشلر صاتان آدام.

ایپكخانه [ت ا] ایپك فابریقه‌سی .

ایپكلی [ت ص] ایپكله نسج ایدلمش. قوماش وسائره .

ایپله‌مك [ت ف] خاطرلامق. صایمق، اهمیت ویرمك .

ایپله‌مك [ت ف] ایپله صارمق، باغلامق.

ایپلیك [ت ا] دیكمك ، طوقومق ایچون قوللانیلان یاموق ، كتن ، یوك سائره‌نك بوكولمش اینجه تلی. ایپلیك ایپلیك : تل تل. ایپلیكی پازاره چیقمق: رذیل رسوای اولمق . ایپلیك پینیری : تل تل بر نوع پینیر . ایكنه ایپلیك : پك ضعیف . ایكنه‌دن ایپلیكه : بوتون تفرعاتیله . یاموق ایپلیكیله باغلامق: پك موقت بر چاره بولمق .

ایپلیكجك [ت ا] ایپلیك یوماغنه بكزه‌ین برنوع چیبان، ایپلیك چیبانی . اكثریا ین خطه‌سنده اوطورانلرده ظهور ایدر .

ایپلیکخانه [ت ا] ایپلیك بوكولن یر، ایپلیك فابریقه‌سی .

ایپلیکله‌نمك [ت ف] تل تل طاغلمق، ایپلیکلری میدانه چیقمق.

ایپوپوتام [فرا] صو آیغیری. فرس الماء

ایپوپوتام

ایت [ت ا] كوپك . (مج) دكرسز، اخلاقسز آدم . ایت اوزومی : پاطلیجان نوعندن بر اوت . ایت بورونی: یبانی كل. ایت خیاری : ابو جهل خیاری. ایت درنكی : خارلدی كورولدو اكسیك اولمایان حشرات یاتاغی . ایت دیرسكی : آرپه‌جق . ایت سوریسی : خذله كروهی. ایت بوغان: آجی چیكدم. یابانك ایتی : ادبسز آدام .

ایت بورونی

ایتام [ع ا] یتیملر. ایتام اداره‌سی: یتیملرك اموالنی اداره ایدن دائره . دارالایتام : یتیملره باقیلان، تدریس و تربیه‌لرینه اهتمام ایدیلن مؤسسه .

ایتدیرمك [ت ف] ایتمكه سوق ایتمك . بالواسطه ایتمك . یاپدیرمق .

ایتدیرمك [ت ف] ایلری‌یه طوغری بالواسطه ایتمك . قاقمق .

ایتشمك [ت ف] بربرینی ایتمك ، قاقمق . بربرینی ایته قاقه اویناشمق . « ایتشمكدن ایشه وقت قالمیور . » بوغوشمق ، غوغا ایتمك .

ائتكال [ع ف] آشنمق ، اویولمق .

ایتلك [ت ا] كوپكلك ، نابكارلق، اخلاقسزلق .

ایتلمك [ت ف] قاقلمق ، ایلری‌یه سورولمك . زورله سوق اولنمق .

ایتمك [ت ف] یاپمق . ایله‌مك : « ایپلك ایتمك » . ایشله‌مك عمل ایتمك . « ایتدیكنی بولدی » . حاصل ایتمك ، بالغ اولمق : ایكی كره ایكی درت ایدر . دكمك ، قیمتنده اولمق: بوأو بیك لیرا ایدر. آتش ایتمك : سلاح بوشالتمق . آلت اوست ایتمك : چوق قاریشدیرمق . امور ایتمك : اهمیت ویرمك. بر ایتمك : برلشدیرمك. چهره ایتمك: یوز ویرمه‌مك ، صورات آصمق.

خير ايتمك : ايشه يارامق . سوز ايتمك : قرارلاشديرمق. يوق ايتمك: محو ايتمك.

ايتمك [ت ف] ايلرى يه سورمك ، دورتمك ، زورله سوق ايتمك.

اَيِتمك [ت ف] سويله‌مك ، ديمك .

ايتى [ت ص] كسكين، سرت، آجى .

ايتيك [ت ص] عينى معناده .

ايتيله‌مك [ت ف] كسكينلشمك ، سرتله‌شمك .

ايثار [ع ف] اكرام ، اعزام ايتمك. صاچمق ، بذل ايتمك .

ايجاب [ع ف] اقتضا ايتمك، ايتدير‌مك . سبب ، موجب اولمق. (ا) لزوم . جمعى : ايجابات .

ايجاد [ع ف] وجود ويرمك . يوقدن ميدانه چيقارمق . بولمق ، كشف ايتمك .

ايجار [ع ف] كرايه‌ويرمك. «أوينى ايجار ايتمك » . بدل ايجار : كرا .

ايچ [ت ا] بر شيئك ايچريسى . داخل ، درون ، جوف: اوك، صانديغك ايچى . بر شيئك اورته‌سنده‌كى قسمى ، اوزى . كوبك : جويز، بادم ، اكمك ايچى . قارن، معده: ايچ آغريسى. قلب، يوره‌ك. ايچنه طوغمق : الهام اولمق . ايچ بايلمق : آچلقدن بايغينلق كلمك . ايچ آلمامق : معده قبول ايتمه‌مك . ايچه صيغديره‌مامق : حوصله آله‌مامق . ايچى ايچنه صيغمامق : سكونت بوله‌مامق ، يوره‌كى راحت ايده‌مه‌مك . ايچ باغلامق : ميوه‌نك يننه‌جك قسمى حصوله كلمك . ايچ سورمك: اسهال اولمق. ايچ چكمك: آه ايتمك . ايچ صيقلمق : جان صيقلمق . قاوون ايچى : تورونجى يه مائل قويو صارى رنك . ايچ ياغى: باغير صاقلرى قاپلايان شحم. ايچنده : اورته‌ده، آره‌ده. ايچمزده عالم يوقدر. ظرفنده: بش كون ايچنده. ايچندن، اورته‌سندن. ايچ ايچه: برى ديكرى ايچنده .

ايچ [ت ص] ايچريده‌كى. داخلى. ايچ قاپو: ايچريكى قاپو . ايچ كوكى: قاين پدرينك اوينه آلنان داماد . ايچ قلعه: قلعه ايچنده‌كى كوچوك حصار. ايچ يوز : ايشك حقيقتى .

ايچره [ت ا] ايچرى طرف. مقابلى: طشره .

ايچَرى [ت ا] داخل. درون . ايچ طرف. ايچرى يه، ايچريده ، ايچريدن .

ايچقيرمق [ت ف] « هيچقيرمق » كلمه‌سنه مراجعت .

ایچکی [ت ا] مسکرات نوعندن ایچیلن ، ایچیله‌جك شی . عشرت .

ایچلك [ت ص] ایچه ، داخله عائد.

ایچلی [ت ص] ایچی طولو : ایچلی جویز . چابق متأثر اولان ، تأثرینی ، کیننی ایچنده صاقلایان : ایچلی قیز . ایچلی طیشلی: تکلیفسز.

ایچمك [ت ف] مایعی ، صویی نفسك اعانه‌سیله آغزیله چکوب معده‌یه ایندیرمك ، نوش ایتمك . عشرت ایتمك : بوآدم چوق ایچر. دومانی چکوب یوتمق: توتون ایچمك. جذب ایتمك : طوپراق صویی ایچر. آند ایچمك : یمین ، عهد ایتمك . قانی ایچمك : انتقام آلمق . ییوب ایچمك : عیش ونوش ایتمك.

ایچون [ت د] سبب بیان ایدر : کورمك ایچون: کورمك مقصدیله . بعضاً یمین مقامنده قوللانیلیر : الله ایچون !

ایچیرمك [ت ف] باشقه‌سنی ایچمکه سوق ایتمك ، ایچمه‌سنه مساعده ایتمك . مسکرات ویروب سرخوش ایتمك .

ایچیش [ت ا] ایچمك طرزی .

ایچیم [ت ا] ایچیلن شیئك لذتی : بو علاجك ایچیمی آغیر . بر دفعه‌ده ایچیلن مقدار .

ایچیملی [ت ص] لذتلی .

ایچین [ت د] ایچدن . درونی اوله‌رق . ایچین ایچین قیزمق: بللی ایتمسزین قیزمق .

ایخلامق [ت ف] «ایخ!» دییه‌رك دوه‌یی چوکرتمك .

ایدیتمك [ت ف] استحصال ایتمك ، الده ایتمك. صاحب اولمق.

ایدی [ع ا] یدك جمعی : اللر.

ایذاء [ع ف] اذا ایتمك . اذیت ویرمك .

ایر [ت ا] نغمه ، لحن .

ایر [ت د] ایرکن . «کیج»ك ضدی. ایر کیج : نه زمان اولسه .

ایراد [ع ف] کتیرمك : دلیل ایراد ایتمك. نقل ایتمك ، سویله‌مك : نطق ایراد ایتمك .

ایراد [ع ا] املاکك کتیردیکی کراء، محصول کبی حاصلات .

ایراق [ت ص] اوزاق . بعید . اوزاقده .

ایراقلاشدیرمق [ت ف] اوزاقلاشدیرمق . تبعید ایتمك .

ایراقلاشمق [ت ف] اوزاقلاشمق. اوزاغه کیتمك .

ایراقلانمق [ت ف] اوزاق اولمق . تباعد ایتمك .

ایراقلق [ت ا] اوزاقلق ، بعد . مسافه .

ایرانلی [ت ص] ایران اهالیسندن اولان .

ایرانی [ف ص] عینی معناده .

ایرته [ت ا] برصوکره‌کی کون . صوکره . بایرام ایرته‌سی : بایرام کچدکدن صوکره .

ایرته‌له‌مك [ت ف] ایرته‌سی کونه قالمق .

ایردیرمك [ت ف] ایرمه‌سنه سبب اولمق . ایصال ایتمك . بیلدیرمك . عقل ایردیرمك : آکلامق .

ایرشدیرمك [ت ف] یتیشدیرمك ، ایصال ایتمك . خبر ویرمك .

ایرشمك [ت ف] یتیشمك ، واصل اولمق . کماله ایرمك .

ایرکیلمك [ت ف] صو بریکمك . انسان ویاحیوان اورکمرك طورمق .

ایرکن [ت د] «کیج» مقابلی . وقت کچمه‌دن .

ایرکینتی [ت ا] طورغون صو ، چرکاب .

ایرکین [ت ص] یتیشمش ، کمالی بولمش .

ایرلامق [ت ف] تورکو ، شرق سویله‌مك .

ایرماق [ت ا] آقار صویك بویوکی ، طوغری دکزه دوکولنی .

ایرمك [ت ف] یتیشمك . واصل اولمق : مرادینه ایرمك . کماله کلمك : شفتالیلر ایردی . آیاق صویه ایرمك : متنبه اولمق .

ایرمیك [ت ا] برنوع اون . ایرمیك حلواسی : بواونله یاپیلان حلوا .

ایرن [ت ا] آلت دوداق .

ایری [ت ص] بویوك . قوجه‌مان . ایری بوی ، ایری دانه .

ایریجه [ت ص] اولدقجه ایری .

ایریك [ت ص] ایرکن یتیشن میوه .

ایریله‌شمك [ت ف] بویومك ، قالینلاشمق .

ایریلك [ت ا] بویوکك ، قالینلق .

ایریم [ت ا] ایرمه . وصول . کوز ایریمی : کوزك کوره بیلدیکی مسافه .

ایرین [ت ا] اولغون یاره ویاچیباندن آقان یشیلمتی صاری پیس ماده ، جراحت .

ایرینله‌نمك [ت ف] جراحت پیدا ایتمك .

ایرینلی [ت ص] جراحتلی .

ایز [ت ا] آیاغك یرده قالان شکلی ، اثر . علامت . ایزینه اویمق :

تابع اولمق . ایزینی بولمق : اماره الده ایتمك . ایزینه دوشمك: کلدیکی یردن عودت ایتمك .

ایزبه [ت ا] قویتو ، خراب، پیس یر .

ایزجی [ت ا] ایزدن آکلار وایز تعقیب ایدن کیمسه . مجتمعاً قیرده تنزهه کیدن کنجلر : « بوی سقاوت » . « ایزجیلر درنکی » .

ایزله‌مك [ت ف] ایزینی تعقیب ایتمك. آرقه‌سنه دوشمك .

ایس [ت ا] دومانك تماسیله بریکن سیاه ماده .

ایسته‌تمك [ت ف] واسطه‌ ایسته‌مك. چاغیرتمق .

ایستك [ت ا] آرزو ، هوس . اراده . اختیار . اشتها .

ایستك ایتمك : آرزو ایتمك .

ایسته‌کلی [ت ص] آرزولی، هوسکار. خواهشلی .

ایسته‌مك [ت ف] دیله‌مك . طلب ایتمك . آرزو ایتمك . آرامق . جلب ودعوت ایتمك. لازم اولمق .

ایسله‌مك [ت ف] ایسله قارارتمق .

ایسه [ت ف] ایمك مصدرینك صیغهٔ شرطیه‌سی. حال بوکه، اوحالده معنالرینه کلیر . « قورقولو رؤیا کورمکدن ایسه (کوره‌جك یرده) اویانیق طورمق اولادر . »

ایش [ت ا] سعی ، عملی ، کار . مشغولیت . تجارت . وظیفه .

ایش آدامی : الندن ایش کلیر آدام. ایشی اولمق : ایشی کورولمك. ایش ایشدن کچمك : بر شی اولوب بیتمك، چاره‌سی قالمامق . ایش باشی : ایشجیلرك باشنده بولنان آمر . ایشك باشی: کنهی ، اساسی. ایش باشنده : ایشیله مشغول . ایش چیقارمق : اهمیتسز شیدن غائله چیقارمق . ایش کوج : مشغولیت. ایش کوسترمك : ایش ویرمك.

ایشته [ت د] اشارت ایچون قوللانیلیر: ناه ! باق .

ایشجی [ت ا] ایش ایشله‌ین کیمسه. عمله .

ایشجیلك [ت ا] عمله‌لك . ایشجی حقی . صنعت .

ایشقیرمق [ت ف] ایصلق چالمق .

ایشقیریق [ت ا] طوپراقدن صو دودوکی .

ایشقنه [ت ا] قاره مرجان بالغی .

ایشله‌تمك [ت ف] ایش کوردیرمك. مشغول ایتمك، چالشدیرمق. فعالیتده بولندیرمق: فابریقه ایشله‌تمك، معدن ایشله‌تمك. سیروسفر ایتدیرمك: واپور، شمندوفر ایشله‌تمك. جراحتی اقتمق : پاره‌یی ، یاقی‌یی ایشله‌تمك.

ایشلك [ت ص] چوق ایشله‌ین، چوق ایشله‌ین . بجیدیر : ایشلك جاده : تجربه‌لی ، ادمانلی : ایشلك یازی .

ایشله‌مك [ت ف] ایش کورمك ، چالیشمق . مشغول اولمق . فعالیتده بولنمق . (یاره حقنده) جراحتی آقمق .

ایشله‌مه [ت ا] مهارت وصنعتله یاپلمش نقش، حك، اویمه کبی شیلر .

ایشله‌مه‌لی [ت ص] نقشلی ، مزین ، ایشلنمش .

ایشله‌تمك [ت ف] اعمال، اولنمق . حك ، نقش ایدلمك . چالیشلمق .

ایشله‌نیش [ت ا] ایشلنمه طرزی .

ایشله‌یش [ت ا] ایشله‌مه طرزی .

ایشه‌مك [ت ف] صودوكمك ، تبول ایتمك .

ایشیتدیرمك [ت ف] دویورمق . اسماع ایتمك .

ایشیتمزلك [ت ا] ایشیتمه‌مه . ایشیتمه‌یش .

ایشیتمك [ت ف] قولاقله دویمق ، حس ایتمك . خبر آلمق . دیکله‌مك .

ایشیدلمك [ت ف] دویولمق . خبر آلنمق . مسموع ومقبول اولمق .

ایشیق [ت ا] آیدینلق ، ضیا .

ایشیلامق [ت ف] قرا کلقده آره‌لق آره‌لق پارلامق .

ایشیمق [ت ف] پارلامق، پارلدامق .

ایصال [ع ف] کوتورمك . اولاشدیرمق . ایریشدیرمك .

ایصلاتمق [ت ف] اوزرینه صو دوكمك ، صویه باتیرمق . صو سرپمك . (مج) دایاق آتمق .

ایصلاق [ت ص] صویه باتیرلمش ، صو دوقونمش . نمناك .

ایصلاقلق [ت ا] ایصلاق اولملق .

ایصلانمق [ت ف] صویه بولاشمق ، صو ایچنده قالمق .

ایصلق [ت ف] ایشقیر . صفیر . ایصلق چالمق : ایشقیرمق .

ایصمارلامق [ت ف] سپارش ایتمك . تنبیه ایتمك، حواله ایتمك .

ایصیرغان [ت ا] یپراقلری ایله طوقونجه آجیتان ، یاقان بر اوت .

ایصیرمق [ت ف] دیشله طوتوب صیقمق ، قوپارمق . آووج ایصیرمق : چوق حدت ایتمك . پارمق ایصیرمق : چوق تعجب ایتمك . کوز ایصیرمق : طانیر کبی اولمق .

ایصیریق [ت ا] ایصیرمه اثری . دیش یاراسی .

ایضاً [ع ح] کذلك. تکرار .

ایضاح [ع ف] آچیق آچیق تفصیلاتیله آکلاتمق .

ایغریب [ر ا] بویوك بالق آغی .

ایفاء [ع ف] یاپمق . اجرا ایتمك .

ایقاد [ع ف] یاقمق .

ایقاظ [ع ف] اویاندیرمق. غفلتدن قورتارمق .

ایقاع [ع ف] یاپمق. وقوع بولدیرمق.

ایقان [ع ف] یقین ، قطعی وامین صورتده بیلمك .

ایقلامق [ت ف] «ایق» دییه‌رك صیقندی وزحمتله نفس آلمق.

ایقنمق [ت ف] صیقینوب زورله نفس آلمق، کندینی زورلامق.

ایك [ت ا] یاموق ، یوك وساثره‌یی بوکمکه مخصوص آلت .

ایکده [ت ا] بر نوع میوه .

ایکدیج ، ایکدیش [ت ا] انه‌عش ، خصیه‌لری چیقار- لمش .

ایکده

ایکرنج [ت ص] ایکره‌نه‌جك شی . مکروه ، مستکره . منفور .

ایکرنجلك [ت ص] ایکرنج اولمقلق. مکروهیت . تیکسینمه .

ایکرندیرمك [ت ف] استکراه ایتدیرمك. تیکسیند- یرمك .

ایکرنمك [ت ف] استکراه ایتمك . تیکسینمك .

ایکیلدی ، ایکیلتی [ت ا] ایکله‌یش، انین، ناله. عکس صدا ، طنین .

ایکیلدیلی [ت ص] صدا ویرن ، چینلایان .

ایکینجی [ت ص] برنجیدن صوکره کلن .

ایکیندی [ت ا] اوکله ایله آقشام آره‌سنده‌کی وقت. عصر .

ایکنه [ت ا] دیکیشه مخصوص چلیکدن اینجه، سیوری وآرقه‌سی دلیکلی آلت. ایکنه آردی: برنوع دیکیش. طوپلو ایکنه : آرقه‌سنده کوچوك بر یووارلاق بولونان ایکنه. ایکنه یوتمش : چوق ضعیف وناتوان .

ایکنه‌جك [ت ا] دومنی ربط ایدن سیوری دمیر .

ایکنه‌جی [ت ا] ایکنه‌یاپان، صاتان کیمسه .

ایکنه‌لك [ت ا] ایکنه محفظه‌سی .

ایکنه‌له‌مك [ت ف] ایکنه ایله دلمك. طوپلو ایکنه ایله ایلیشدیرمك .

ایکی [ت ا] بردن صوکره کلن صایی .

ایکیز [ت ا] بر حملده طوغان ایکی قارداش .

ایکیزله‌مه [ت ا] چفته .

ایکیزلی [ت ا] چفت اولان : ایکیزلی شمعدان .

ایکیلك [ت ا] ایکی صایی ویاقسمدن مرکب اولان شی .

ایکیله‌مك [ت ف] ایکی یاپمق . اشنی تدارك ایتمك .

ایکیلی [ت ص] ایکی قسملی ویا ایکی صاییلی شی .

ایل [ت ا] خلق . ناس . اغیار . یبانجی : ایل اوغلی . دیار ، مملکت : قوجه ایلی .

ایلاد [ع ف]طوغورمق،طوغورتمق.

ایلاف [ع ف] آلیشدیرمق .

ایله‌تمك [ت ف] بریره کوتورمك، ایصال ایتمك .

ایلتی [ت ا]ایکی‌قارداش زوجه‌لری.

ایلچی [ت ا] سفیر. وکیل . ممثل.

ایلری [ت د] کری مقابلی . اوك طرف. (ص) اوکده بولونان: ایلری قره‌قول . مترقی : ریاضیه‌ده بزدن ایلریدر . ایلری آلمق : اوکه کوتورمك . ایلری سورمك : اوکه سوق‌ایتمك،درمیان‌ایتمك. ایلری‌کلمك: نشأت ایتمك. ایلری کلن: اشراف. ایلری‌وارمق : حدینی تجاوز ایتمك. ایلری کیتمك : ترقی ایتمك .

ایلریله‌تمك [ت‌ف]ایلری کوتورمك.

ایلریله‌مك [ت‌ف] ایلری کیتمك .

ایلغار [ت‌ا] باشی‌بوش آتك‌درتله‌مه قوشمه‌سی . آقین، هجوم .

ایلغارلامق [ت ف] آقین ایتمك . آقینجیلق ایتمك .

ایلغامق [ت‌ف] درتله‌مه قوشمق .

ایلغین [ت‌ا] برنوع‌اورمان‌آغاجی.

ایلغینلق [ت‌ا] ایلغین اورمانی .

ایلك [ت‌ص]اولکی،برنجی،بدایتده‌کی.

ایلمك [ت‌ف] طوپلایوب‌طوتدیرمق. چاتمق .

ایلَك [ت‌ف] صیقلمامش دوکوم . اکرتی دوکوم .

ایلکله‌مك [ت‌ف] ایلك یاپمق .

ایلول [ت‌ا] شمسی‌سنه‌نك طقوزنجی آیی .

ایله [ت د]مقارنت، وساطت‌اداتیدر. ال‌ایله طوتمق،واپور ایله کیتمك. تخفیف اولنه‌رق « له » صورتنده‌ده قوللانیلیر .

آيله‌مك [تف] ايتمك، ياپمق .

ايليجه [تا] طبيعى صيجاق صو ، صيجاق معدن صويى. قاپلىجه.

ايليشديرمك [تف] ربط ايتمك، آصمق .

ايليشمك [تف] طاقلمق . تعليق اولونمق . آزاوطورمق. تردد ايتمك .

ايليشيك [تا] ارتباط ، علاقه ، مناسبت، اختلاف ، انكل، آله‌جق ويره‌جك. ايليشيكى كسمك: حسابى قطع ايتمك .

ايليق [تص] يارى صيجاق . نه‌صوغوق نه صيجاق .

ايليك [تا] كميكك ايچنده كى ياغ. مغز. ايليكه ايشله‌مك: چوق درين تأثير ايتمك. ايليك كبى: يومشاق ولذتلى شى .

ايليك [تا] البسه‌ده دوكمه‌نك طاقيلديغى دليك .

ايليكله‌مك [تف] دوكمه‌لرى كچيرمك؛ دوكمه‌له‌مك .

ايليكلى [تص] دوكمه‌لرى ايليكلره كچرلمش ، قاووشديرلمش .

ايليمق [تف] ايليق اولمق .

ايماء [عف] اشارتله آكلاتمق .

ايمان [عا] اينانمه . قناعت كتيروب قبول ايتمه . ايمانه كلمك : حقى تسليم ايتمك .

ايمپراطور [يتا ا] قرالدن دها بويوك فرض اولنان حكمدار .

ايمپراطوريچه [يتا ا] ايمپراطورزوجه‌سى . ياخود قادين ايمپراطور .

ايمدى [تح] بناءً عليه. بوحالده...

ايمرنمك [تف] كوزل ويالذيذ برشى كوروب اشتهاسى، آرزوسى كلمك .

ايميزغانمق [تف] اويقو غلبه ايدوب اوطورديغى اويوقلامق .

اين [تا] يبانى حيوانلرك يرآلتنده كى يوواسى. مغاره .

اين [فا] بو . بعدازين : بوندن صوكره .

ايناندرمق [تف]قانديرمق. ايناغه سوق ايتمك .

ايناغمق [تف] دوغرى نظريله باقمق. تصديق ايتمك. ايمان كتيرمك.

اينتى‌بوف [تص] صاچه صاپان .

اينجه‌لتمك [تف] اينجه‌ياپمق. قلمى، سسى اينجه‌لتمك .

اينجه‌لمك [تص] اينجه ، اولمق ، اينجه‌لك، ظرافت كوسترمك.

اينجه [تص] قالين مقابلى : اوفاق ، نازك، نارين. اينجه‌دن اينجه‌يه: پك مدققانه . اينجه اله‌يوب صيق طوقومق : درين درين تحقيق ايتمك.

اینجه‌جك [ت ص] پك اینجه .

اینجه‌رَك [ت صَ] نازك ، نارین .

اینجه‌لك [ت ا] قالینلق مقابلی. اینجه اولمقلق .

اینجی [ت ا] صدفك ایچندن چیقان قیمتلی یووارلاقلر که مجوهرات، حلیات یاپیلیر . اینجی کردانلق . آغزندن اینجی صاچمق : فصاحتله کوزل سوزلر سویله‌مك .

اینجیتمك [ت ف] طوقونمق ، ایلیشمك . اذیت ایتمك . رنجیده ایتمك .

اینجیر

اینجیر [ت ا] آغستوس صوکلرنده یتیشن معروف میوه . اینجیر چکردکی : کوچوکلکدن کنایه . بر اینجیر چکردکنی طولدیرماز : پك آز ، پك اهمیتسز . اینجیر قوشی : بر نوع صاری قوش .

اینجیك [ت ا] باجاغك اینجه کمیکی . دیزك آلتنده‌کی کمیك .

ایندیرتمك [ت ف] آشاغی آلدیرمق. تنزیل ایتدیرمك .

ایندیرلمك [ت ف] تنزیل ایدلمك . آزالدلمق . آشاغی‌یه قویبویرلمك .

ایندیرمك [ت ف] تنزیل ایتمك . آزالتمق . آشاغی‌یه قویبویرمك . ختم ایندیرمك : ختم بیتیرمك. کمی ایندیرمك : یکی کمی‌یی صویه القا ایتمك.

اینك [ت ا] صیغیرك دیشیسی .

اینك

اینكجی [ت ا] اینك چوبانی ، صیغیرتماج . اینك بسله‌یوب سودینی صاتان آدام .

اینكلك [ت ا] اینك آخوری .

اینمك [ت ف] یوقاریدن آشاغی کیتمك. نزول ایتمك: طاغدن اینمك . دوشمك : ییلدیرم اینمك. آزالمق : فیأت اینمك ، شیش ، حرارت اینمك . قونمق : اوتله اینمك. نزول اصابت ایتمك : یوره‌کنه ایندی .

اینمه [ت ا] نزول ، فلج ، سکته.

اینیش [ت ا] ایتمك طرزی. یوقاریدن آشاغی‌یه مائل یر. یوقوش مقابلی.

ایوان [فا] کوشك، قصر.

ایواه! [ت د] یازیق! هیهات!

ایودیرمك [ت ف] قوشدیرمق.

ایهام [ع ف] شبهه‌یه دوشورمك. ایکی معنالی کلمه‌یی اك آزقوللانیلدیغی معناده قوللانمق.

ایی [ت ص] بکنیله‌جك، مقبول. کوتو وفنانك ضدی. ایی‌ایش، ایی خوی. فائده‌لی، کارلی: ایی تجارت. کافی: بوقدر اجرت اییدر. اویغون: البسه سزه ایی کلدی. صحتده: چوجوقلر اییدر. ایی کون: اقبال، سعادت زمانی. ایی کوتو: نه‌اولورسه.

ایی‌لشدیرمك [ت ف] ایی یاپمق. ایی‌یه چویرمك. اصلاح ایتمك.

اییله‌شمك [ت ف] ایی اولمق. اعادهٔ صحت ایتمك.

اییلك [ت ا] ایی‌اولقلق، جیادت. خیر، منفعت، کرم، معاونت. صحت. اییلکه یوز طوتمق: اییله‌شمکه، باشلامق. ملایمت: اییلکله طوغری یوله سوق ایتمك. اییلك بیلیر: متشکر، نانکور اولمایان.

اییله‌نمك [ت ف] اییله‌شمك. ایی اولمق.

ب

ب توركجه الفبانك ایکنجی حرفیدر. ابجد حسابنده ۲ عددینه اشارتدر.

بِ [ف د] مثال: «ماه بماه»، «تابصباح».

بِ [ع د] مثال: «نعوذبالله، بسم‌الله، بالواسطه»

با [ف د] ایله. «باضبطه، جمال باکمال»

با [ع] ب حرفنك اسمیدر.

باوباب [ت ا] آفریقاده یتیشیر بویوك بر آغاج.

باوباب

باب [ع ا] قاپو. دائره. بر كتابك تقسيم ايدلديكی قسم كه «فصل»دن بويوكدر. ماده، خصوص: «بو بابده معلوماتم يوقدر.» كچيد، بوغاز: «باب المندب». عربی فعللرك تصريف صورتلرندن هر بری: برنجی بابك بناسی، تفعيل، مفاعله بابی.

بابا [تا] پدر، آتا. اختيار ومحترم ذات: «بابا آدام». أسكيدن بكتاشی شيخلرينه ده دينيليردی: «محمد علی بابا». زنجيلره عارض اولان عصبی و صرعوی بر حال: «باباسی طوتدی.». بابا اوجاغی: اجداددن قالمه أو. آق بابا: معروف قوش. آتا بابا كونی: محشر، بويوك مصيبت كونی. بابا يكيت: كنج ودينج اركك، قوتلی دليقانلی. بابا فينغو: بحريه اصطلاحاتندن اولوب آرمالی بر كمينك چوبوق، سرن ويلكنلرندن برينه تعبير اولونور. بابالق: بر چوجوغك باباسی يرينه قائم اولان آدام، صاف ودوغرو آدام.

بابل [تا] عراقده پك اسكی ومشهور بر بلده.

بابلخانه [فا] عموم خانه، فحش يری. خيرسزلر و تنبللر يری.

باتاريا [يتا] آلتی طوپدن متشكل بر طوپجی بولوكی. الكتريق استحصالی ايچون حاضرلانمش شيشه لرك مجموعی.

باتاق [تا] باتيلان ير، چامورلق محل. قورتارلماسی اميدی اولمايان شی: «باتاق مال». قارا باتاق: اوردك كبی صويه باتوب چيقار بر جنس صو قوشی. باتاقجی: بورجنی ويرمه ين، دولانديريجی. باتاقخانه: صاف انسانلری صويمايه ومحواتمه يه مخصوص قومار و فحش يری. باتقين: باتمش، چوكمش، ايشی خراب، مفلس.

بات پازاری [تا] عوامك تحريف ايله بيت پازاری ديدكلری ير.

باتمان [عا] مايعات وحبوباتك اولچولديكی بر نوع اولچك. اكثريا آلتی اوقه يا بر باتمان اعتبار ايديليير.

باتمق [تف] بر شيئك ايچنه كيرمك، محو اولمق، صوده يوزمه مك، صويك ديبنه چوكمك، بوغولمق، غائب اولمق، مفلس اولمق، چوق بورجه دوچار اولمق. افول ايتمك: «كونش باتدی». نفوذ ايتمك: «ايكنه باتدی». باتيرلمق: صوقولمق، غرق ويا محو ايديلمك.

باتی [تا] كونشك باطديغی ير، غربدن اسن روزكار.

باتيق [تص] باتمش، چوكوك: «باتيق كوزلی»

باج [فا] ویرکو، کومرك رسمی، ترانسیت رسمی، خراج.

باجا [تا] اصلی باجه اولوب بویوك پنجره معناسنه فار. سیدر. تورکجه. ده اوجاقلرك دومانی دیشاری یه چیقارمق ایچون چاتینك اوستنده یا پیلان منفذه دینیلیر. تپه پنجره سی.

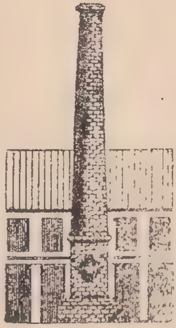
باجا

باجاق [تا] قالچادن طابانه داها دوغروسی دیزه قادار اولان عضو. اسقامبیل کاغدلرنده ارکك رسمنی حاوی کاغد. باجاقسز: باجاغی اولمایان. باجاغی وبویی قیصا، بویسز. یارامازچوجوق. «شیطانك قیچ باجاغی»: قورناز، حیله کار.

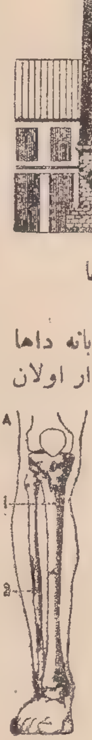
باجاق

باجاناق [تا] «باجی» دن مشتق اولارق اصلی «باجیناق» در. بونك یرینه «باجناق» یازمق دوغرو دکیلدر. ایکی همشیره نك زوجلری.

باجی [تا] آبلا. اختیار قادین، قالفا. زوجه. ینك پیشیرن زنجی قادین.

باجنك [فا] باجا.

باحث [ع ص] بحث ایدن، بحث ایدیجی، بر بحثی حاوی. برشیئه عائد، حاوی، جامع.

باحور [ع ا] شدتلی حرارت، تموزده خصوصیله یدی کون حکم سورن شدتلی صیجاق: «ایام باحور»

باختر [ف ا] کونشك باتدیغی طرف، خاور. مقابلی: غرب، مغرب.

باخره [ع ا] «بخار» دن مأخوذ اولوب مصرلیلر واپور مقامنده قوللانیرلر.

باخصوص [ف ح] خصوصیله، هله، هرشیدن اول، اك زیاده.

باد [فا] روزکار، یل. بادآورده چالشمه سزین، طالعله الـه کچن شی.

باد [ف د] یاخود بادا، «بودن» فعلندن امر غائب: اولسون، اولا. «هرچه باد اباد»: نه اولورسه اولسون.

بادات [تا] بر نوع یرالماسی

بادام [فا] معروف میوه، بادم.

بادم آغاجی

بادانا [ت ا] دیوارلره سورولن صودہ ازیلمش کیرچ طاشی . بو محلول ایله دیوارلری بویامق ، بیاضلاتمق : بادانا ایتدیرمك .

بادبان [فا] یلکن .

بادره [ع ا] بالبداهه ، بردن بره سویله‌نیلن دوغرو و کوزل سوز . آکسزین وقوع بولان بر حادثه . فلاکت‌ومصیبت .

بادزن [فا] یلپازه .

بادسر [ف ص] کبرلی، مغرور،متعصب.

بادم [ت ا] معروف میوه . بادمجك : بوغازده کوچوك دیلك یانندہ‌کی بزلر : بادمجك خسته‌لغی .

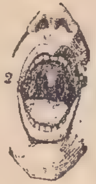

بادمجك

بادنجان [ع ا] پاطلیجان

بادنما [فا]روزکارك جهتنی کوسترن آلت که أولرك و سائر یوکسك یرلرك اوستنه قونولور.

بادنجان

باده [فا] شراب ، می .

بادهوا [فا]بەداوا، پاراسز، مجاناً. اوجوز .

بادی [ع ا ص] هرشیئك اولی، سبب اولان ، موجب.

بادی [ت ا] اوردك . (ص) اوردك کبی ایکی طرفه صاللانارق یوروین ، پایتاق .

بادیا [ت ا] آغزی پایوان صاقسی بیچیمنده طوپراق ویا بللوردن برنوع صوقابی .

بادیه [ع ا] چول، اووا ، قیر،صحرا.

بادیه‌پیما [ف ص] چولده دولاشان ، بدوی .

بار [فا] یوك ، آغیرلق ، ثقلت . باراولمق : یوك‌ویرمك ، صیقنتی ویرمك. چوق : « هربار » میوه: « برك وبار » . باریدن مصدرندن وصف ترکیبی تشکیلنه یارار : اشك‌بار : کوزیاشی‌دوکن، کهربار: جواهرسرپن، کوزل‌سوزلرسویله‌ین.

بار [ت] چوق‌باغیرمایی تصویرایدر: باربار باغیرمق .

بار [فرا] شیق و منتظم میخانه ، اکلنجه‌لی وچالغیلی یر .

باراتا [ایتا] کمیجی باشلغی ، برنوع سرپوش . بر جنس خوروس ایبیکی .

باراقا [فر] قولوبه ، صالاش .

باران [فا] یاغمور. بارانی: یاغمورلق.

باربار [فرص] وحشی، غیرمدنی .

باربود [تا] يالكززارله اوينانيلير بر قومار .

باربونيا [يتا]قيرميزيعسى برجنس لذيذ باليق. ايرى دانه‌لى بر نوع فاصوليا .

بارچاق [ت ا] قيلنج قبضه‌سنك الى محافظه ايدن سپرى .

بارِد [عص] صوغوق. هم‌ماديا‌تده،هم معنويا‌تده قوللانيلير .

بارداق [ت ا] صو وسائره ايچمكه مخصوص بلوردن ويامعدندن معمول قولپلى وياقولپسزقاپ، ماشرابا.

باردان [فا] هكبه ، چووال .

بارِز [عص] آشكار، آچيق، ظاهر.

بارسام [ت ا] وارسان دخى دينيلن كوچوك بر باليق .

بارِع [ع ص] امثالنه فائق ، ممتاز ، مكمل .

بارغام [تا] له‌وركه بكزر برنوع باليق .

بارق [ت ا] عائله ، يورد ، أو . « أو بارق صاحبى » : أولى، متأهل. «بارقلانمق»: أوبارق صاحبى اولمق ، أولنمك .

بارقا [يتا] بويوك صاندال .

بارِقه [عا]شيمشكك‌پاريلتيسى،پاريلتى.

بارَكَ‌الله [عتر] الله مبارك ايتسين ، ماشاالله .

بارِگاه [فا] اذن ورخصت معناسنه « بار » ايله محل معناسنه‌كلن « كاه » دن مركب اولوب رخصتله كيريله‌بيله‌جك بر ير ديمكدر . عينى زمانده حضور معناسنه ده‌كلير : باركاه كبريا .

باركير [فا] بيكير . يوك قالديران وطاشييان.

بارنى [G. Barni]مشهوربرفرانسز فيلسوفى و مورااليستى‌در .

بارو [فا] ديوار ، قلعه ديوارى ، حصار . سپر، صيغيناجق بر، ملجأ.

بارو [فر] آووقاتلرجمعيتى .

باروت [تا] اصلى«بارود»در،وفارسى‌در. كهرچله‌ايله كوكورت وكوموردن مركب توز حالنده معروف‌ماده‌كه اسلحهٔ‌ناريه‌ده‌وطاش قيرمق كبي‌ايشلرده قوللانيلير. مجازاًده استعمال‌ايديلير. «باروت كبى آدام»: چابوق آتش‌آلير، سريع‌الانفعال ، حدت وشدته چوق مستعد .

بارودى [فص] باروت رنكنده ، قويى زيتونى .

باروسقوب [فرا]Barascopغازاتك تحول‌درجه‌لرينى كوسترر بر آلت. بخار وغازلر حقنده‌آرشيمد

طرفندن وضع ایدیلن قانونك صحتی اثباته خدمت ایدر بر آلت .

بارومترو [یونا] مقیاس الهوا ، میزان الهوا، تبدلات هوائیه‌یی اولجه کوسته‌رن آلت.

بارون [فرا] اصالت بارومترو رتبه‌سی ، عنوانی .

باری [ع صه] یارادیجی ، خالق ، الله .

باری [فد] هیچ اولمازسه «چالیشما یورساك باری کورولتو ایتمه !»

باریشدیرمق [تف] اوزلاشدیرمق، مصالحه ایتدیرمك .

باریشمق : اوزلاشمق . باریشما : ترك مخاصمه . باریشیق: باریشمش، مصالحه ایتمش . باریشیقلق : صلح ، مصالحه ، مسالمت .

باریك [فصه] اینجه ، رقیق، نازك.

باریمق [تف] قورومق، محافظه ایتمك.

باریندیرمق [ت ف] عینی معناده اولوب بو داها چوق مستعملدر .

بارینمق [ت ف] صیغینمق ، تحفظ ایتمك .

باریوم [یتا] (کیمیا) معدنی بر جسم بسیط .

باز [فا] طوغان دینیلن ییرتیجی قوش .

باز [فصه] آچیق ، کشاده . « سر باز » باشی آچیق . باختن مصدرندن اسم مصدر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار. « قمارباز » : قومار اوینایان . « جانباز » جانیله اوینایان دیمکدر .

بازار [فا] بازار، چارشی ، آلیش ویریش . « بازار اولا » : آلیش ویریش ایدنلره تمنیٔ برکت. جمعه ایرتسی کونی تعقیب ایدن کون. ارزاق ، اشیا وامتعه صاتان اصنافك معین کونلرده طوپلاندیغی آچیق بر وسوقاق. «بازارایرتسی» : هافتانك بازاردن صوکرا کلن کونی. « آت بازاری » : آت و امثالی حیواناتك صاتیلدیغی میدان. « بالیق بازاری »: بالیق صاتیلان چارشی. «بازارقاییغی»: اوچ چیفته بویوك کورکارله چکیلن بویوك قاییق. « بازارلق » : آلیش ویریشده فیأت ایچون چکیشمه واوزلاشمه .

بازركان [فا] تاجر، آلیش ویریش ایدن اصناف . اکثریا موسویلر حقنده قوللانیلیر . « بازرکان باشی »: بویوك تاجر .

بازگون [فصه] ترسینه چه‌وریلمش ، معکوس. اوغورسز، منحوس.

بازلاماج [تا] قالین وطاتلیسی بول ساج کوزله‌مه‌سی .

بازن [فر] Basin یوکلی ویوموشاق بر نوع بز ویا باصمه .

بازنده [ف صـ] اوینایان . « بازنده زبان » : بوش بوغاز . « سازنده وبازنده » : چالوب اوینایانلر .

بازو [ف ا] قولك اوموز ایله دیرسك آراسنده‌کی قسمی ، عضد . « بازوبند » : سوس ویاقوت ایچون قوله باغلانان کوموشدن ویا صیرما ایله ایشلنمش مشیندن بر محفظه که ایچنده بر موسقا بولونور .

بازی [ف ا] اویون ، اکلنجه .

بازیچه [ف ا] اویونجاق ، چوجوق اویونجاغی .

بازیخانه ، بازیکده [ف ا] اویون محلی ، اکلنجه یری ، تیاترو .

بازی کوش [ف صـ] شوخ مشرب ، مجلس آرا ، شاقاجی.

بأس [ع ا] ضرر ، محذور ، فنالق.

باستاردا [یتاا] قادیرغا دنیلن کمینك اوفاغی ، کمینك باشنده‌کی افقی دیرك .

باستون [یتاا] دکنك . الده اولدیغی حالده کزیلن ظریف وسوسلی صوپا .

باسط [ع صـ] بسط ایدن، یایان ، بر عضوی اوزاتوب آچان .

باسور [ع ا] مایاسیل ، قالین باغیرساغك التهابی سببیله جراحت وقان کله‌سی خاستالغیدرکه مقعدك داخل وخارجنده ممه‌لر پیدا اولور.

باسیل [فرا] اینجه ،اوزون ،مستطیل شکلده بر نوع میقروب .

باسکول [فرا] ایکی مانیوه‌له ایله اشیا قویمایه مخصوص کنیش بر کوزی حاوی وزن آلتی ، بویوك ترازی .

باسکول

باش [ت ا] انسان وجودینك یوقاری وحیوان وجودینك الك یوقاری قسمی که خارجاً کوز، آغیز، قولاق وبورون کبی مهم عضولری ، داخلاً ده عقل وذکانك مرکزی اولان دماغی حاویدر. برشیئك الك یوقاریسی: داغ باشی. ابتدا، باشلانغیج: آی باشی. بر شیئك اوجی : ممه باشی . بر شیئك باشلادیغی یر ، مبدأ ومنبع: صو باشی . جانلی حیوان عددی ، رأس : بش باش آت ، سکز باش قویون (اسکیدن دها چوق رأس

استعمال ایدیلیردی .) رئیس، آمر: آشجی باشی . عقل ، فکر، ذکا. باش آشاغی: ترسنه دونمش، معکوس. باش اوجی: پك یاقین بر. باش اورمق: مراجعت ، تشبث ایتمك . باش اوستنه : پك اعلی ، پك ایی. باش اکمك: اطاعت ایتمك، تعظیم وحرمت ایتمك. باش باشه ویرمك: مذاکره ایتمك ، قونوشمق . باش بلاسی : درد ، مشکل ایش . باشبوغ : رئیس ، سردار ، سرکرده ، غیر منتظم عسکرك باش قوماندانی. باشدن آتمق : صاومق ، اهمیت ویرمه‌مك، آتلاتمق. باشدن باشه : براوجدن دیکراوجه قادار. باشدن چیقارمق: دوغرو یولدن صاپدیرمق . باشدن چیقمق . دوغرو یولدن آیریلمق ، آزمق ، فحش یولنه صاپمق . باشسز: رئیسسز ، آمری اولمایان. باشك صاغ اولسون : تسلیت وتعزیت مقامنده قوللانیلیر . شیمدی باشك طاشه کلدی : شیمدی یاپدیغك ایشك فنالغنی آکلادك ، ندامت ایتدك ، دیمك . باشدن قارا ایتمك : کمی تهلکه حالنده باشنی قارایه ووروب ساحله اوطورمق. باشدن کچمك: اوغرامق، دوچار اولمق، سرکذشته مالك اولمق . باش کوز ایتمك : أولندیرمك . باش کوز یارمق ؛ بر ایشی برباد ایتمك ، بجریکمسزلك کوسترمك . باش هواده اولمق : مغرور . باشی هوالانمق ؛ آزمق ، سفاهته ، فحشه دالمق . آغیرباشلی: وقارلی .

باشارمق [ت ف] باشه چیقارمق، بر ایشی موفقیتله ایفا ایتمك، بر ایشی حسن صورتله تسویه ایتمك . بجرمك .

باشاق [ت ا] أکین باشی. باشاق باغلامق : اکینك صاپلری اوزه‌رنده دانه حاصل اولمق .

باشاق

باشترده [ت ا] اسکی زمانلرده‌کی حرب کمیلرینه ده‌نیلیردی .

باشقا [ت د] دیکر، آخر، آیری، کندی دکیل، فرقلی. باشقاباشقا : آیری آیری ، منفرداً ، باشقالاشمق: دکیشمك، تبدل ایتمك . باشقالق : اختلاف، باشقا اولوش. باشقاجه : آیریجه ، مستقلاً .

باشلاتمق [ت ف] بدء ایتدیرمك . «چوجوغی مکتبه باشلاتمق» . باشلامه : بدء ومباشرت. باشلانغج: برشیئك باشلادیغی یر، مبدء، مقدمه. باشلاییش : باشلامق فعلی وطرزی، بدء . باشلق : ریاست ، آمریت . سرپوش ، قوقوله‌ته . آتك باشنی واکسه‌سنی محافظه‌یه مخصوص قیلیف.

باشلی [ت‌ص] باشی، تپه‌سی اولان . اساسلی ، اهمیتلی: « اك باشلی ایشمز بودو » . ایلری کلن ، باشه کچن. « بللی‌باشلی » . باشلی‌باشنه : مستقلاً . بویوك باشلی : ذکی ، عقللی . باشلیجه : اك اهمیتلی .

باشماق [ت ا] آیاق‌قابی، پاپوش . باشماقجی : آیاق قابی یاپان آدام ، خفاف .

باشماقلق [ت ا] وقتیله سلطانلرك تخصیصاتی ، خاص آرپالیق .

باشینمق [ت ف] قارشی دورمق ، دیك کلمك .

باشه [ت‌ا] ایلری کلن . آتماجه .

باصاریق [ت ا] چولها دستکاهنك آیاقلغی .

باصاماق [ت ا] مردیوه‌نك آیاق باصیلاجق یری . قدمه ، درجه .

باصان [ت‌ا] قارا باصان: آغیرلق، کابوس .

باصدی [ت‌ا] ات صویی ویا قیما ایله پیشیریلمش سبزه. دال‌باصدی: ایری کیرمز . قاش‌باصدی : باشه مائلاً باغلانان تولبند. کولباصدی: ایسقارا اوزرنده پیشیریلن أت ، پیرزولا .

باصدیرمق [ت‌ف] صیقیشدیرمق ، باصقی آلتنه‌قویمق. طبع وتمثیل ایتدیرمك . سوندورمك . غلبه چالمق . آکسزین اوزه‌رینه وارمق. اورت‌باص ایتمك، صاقلامق.

باصدیرما [ت‌ا] باصقی آلتنده طوز وبهارله تربیه ایدیلن معروف‌قوروأت، باصدیرما. «باصدیرماسنی چیقارمق» : چوق دوکمك.

باصِر [ع ص] کورن ، کوروجی .

باصِره [ع ا] کوزده‌کی کورمك قوت و خاصه‌سی : « قوهٔ باصره » . کوز ، چشم .

باصریق [ت ا] کوچوك و آلچاق چادیر .

باصقی [ت‌ا] باصوب‌صیقاجق آلت، منکنه ، جندره . ضیق ، تضییق. قالب، دامغا. حکم ونفوذ.

باصقیج [ت‌ا] باصامق ، مردیون .

باصقیجی [ت‌ا] تولبند اوزرینه قالب باصان آدام .

باصقین [ت‌ص] اوستون ، غالب ، آغیر ، ثقیل . آکسزین هجوم . باصقین ویرمك: بردن‌هجومه اوغرامق، قباحتی‌ایشلرکن طوتولمق.

باصمق [ت ف] آیاقله چیکنه‌مك . آیاق آلتنه آلمق ، تضییق ایتمك . قالب اورمق ، طبع‌ایتمك . بردن‌بره‌هجوم‌ایتمك. آیاقده دورمق. (چوجوقلر حقنده) مسلط‌اولمق .

آیاق باصمق : کیتمك، اوغرامق . عناد ایتمك . آغیر باصمق : قوت واهمیتنی کوسترمك ، غلبه ایتمك . آغیرلق باصمق : وجوده کوشکلك عارض اولمق ، کابوسه طوتولمق . باغره باصمق: قوجاقلامق . بام تلنه باصمق : حدتلندیرمك، قیزدیرمق. چوروك تاختایه باصمق : تهلکه‌لی ایش کورمك . کتابه أل باصمق: یمین ایتمك. باصیلمق: آیاقله چکننمك، غافل آولانمق .

باصمه [تا] معروف بز . طباعت، طبع . حروفات باصمه‌سی : تیپوغرافیا . طاش باصمه‌سی : لیطوغرافیا . باصمه قالب : عیناً تقلید ، عاملنك اثرذکاسی انضمام ایتمه‌ین ایش.

باصمه‌جی [تا] باصمه‌یاپان ویا صاتان آدام .

باصیق [تص] آلچاق، صیقیشتیلی، دار. پلتك: «باصیق دیل».
باصیقلق : ارتفاع اکسیکلکی .

باطل [عص] بوش ویا کلیش شی ، حقیقته مغایر ، بیهوده: «باطل اعتقادلر ، باطل فکر»

باطن [عا] ایچ، ایچ‌یوز، «ظاهر»ك مقابلی .

باطناً [عح] ایچدن اولارق ، ایچ یوزدن .

باطنی [عص] ایچه منسوب ، داخلی. ظاهری‌مقابلی:«حواس باطنیه».

باطنیه [عا] ایلك مؤسس وپیشواسی حسن صباح اولان مذهب فلسفی.

باعث [عص] سبب، موجب، سبب اولیجی .

باغ [فا] باغچه ، بوستان ، آغاجلی وچیچکلی یر ، اوزوم یتیشن محل . «باغ بوزومی» : اوزوملرك دەوشیریله موسمی ، صوك بهار .

باغ [تا] باغلاما واسطه‌سی ، بر شیئی دیکرینه ربط ایدن آلت، رابطه ، بند. «کوزباغی»: غفلت. «دیز باغی چوزولمك» : که‌وشه‌مك، چوق قورقمق .

باغبان [فا] باغجی ، باغچوان ، باغ ویا باغچه بکجیسی .

باغچوان [تا] باغچه‌یه باقان، باغچه‌یه باقمق صنعتی بیلن آدام .
باغچوانلق : باغچوان ایشی وصنعتی .

باغچه [فا] کوچوك باغ ، کوچوك بوستان . چیچکلری، میوه‌لی ومیوه‌سز آغاچلری وسبزه‌یی حاوی واکثریا أولره‌متصل محل. «حیوانات باغچه‌سی» : موزه قبیلندن اولارق مختلف جنس ونوع حیوانلردن بر قاچ نمونه‌یی حاوی کنیش ومحفوظ یر . «نباتات باغچه‌سی» : نمونه اولارق طوپلانان مختلف ومتنوع نباتاتی محتوی بویوك باغچه .

باغچه‌لك [تص] باغچه‌لری چوق اولان یر .

باغداش [ت ا] دیزلری چاپراست اولارق قویمق صورتیله اوطورمق . « باغداش قورمق » : یوقاریده تعریف ایتدیکمز وضعیتده اوطورمق .

باغداشمق [ت ف] باغداش قورمق . اویمق ، اویوشمق ، باریشمق ، مطابق کلمك .

باغدالامق [ت ف] کورەشدەخصمك باجاغنی کندی باجاغنه صاروب دوشیرمك .

باغدامق [ت ف] کیری یه بیراقمق ، کجیکدیرمك ، تعویق ایتمك . بربرینه کچیرەرك باغلامق ، تعقید ایتمك .

باغر [ت ا] قاراجکر ، کوکس ، هر شیئك ایچی ویا اوکی . « باغری یانیق » : دردلی ، محزون ومکدر. « باغره باصمق » : شفقت و محبتله قوجاقلامق . « باغری آچیق » : حالی پریشان اولان .

باغرتلاق

باغرتلاق [ت ا] بر جنس یابان اوردەکی .

باغرتمق ، باغیرتمق [ت ف] باغیرمایه مجبور ایتمك .

باغیراتوا [ت ا] کوکورتلی معدن صولرنده بولونان عضویات سفلیەنك اسمیدر .

باغرجق [ت ا] یوك آرابانك چاتال یری .

باغرداق [ت ا] « اصلی : باغلداق » بشیکدە یاتان چوجوقلرك قونداقلرینی باغلامق ایچون قوللانیلان قوماشدن اکلی باغ . قادینلرك قوللاندقلری عادت بزی .

باغرساق [ت ا] شکل دیکری : « باغیرساق » معدەدن مقعدە قادارامتدادایدن داروازون ویربرینه مربوط بوریلر ، امعا .

باغریش [ت ا] باغیرمق فعلی وطرزی ، نعره .

باغریشمق [ت ا] برلکدەوبرآغزدن باغیرمق .

باغستان [فا] باغچەلك وباغلق یر .

باغشیش [ت ا] باغیشلانان شی . بخشیش ، عطیه .

باغلاتمق [ت ف] ربط ایتدیرمك .

باغلامق [ت ف] برشیئی ایپ ویا سائر بر باغ واسطەسیله بر محله ویا بر شیئه ربط ایتمك . دوکوم یاپمق . صارمق . طاقمق . آصمق . « بل باغلامق » : کووەنمك ، اعتیاد ایتمك . « صاغلام قازیغه باغلامق » :

ایشی صاغلاملاشدیرمق، تأمین ایتمك. « طاتلی‌یه باغلامق » : اویوشمق . « کوز باغلامق » : سحر ، بویو ایتمك .

باغلانمق [ت ف] ربط اولونمق . طوتولمق ، آپریلامامق . مجبور ومربوط اولمق ، تعهد آلتنه کیرمك . « بصیرتی باغلاندی » : غافل داوراندی .

باغلداق [ت ا] باغرداق .

باغلی [ت ص] ربط اولونمش ، مربوط ، مقید . مسدود . منوط ، متوقف. « الی آیاغی باغلی »: ایسته‌دیکنی یاپامایان. «باشی باغلی »: نشانلی ، نکاحلی . « بصیرتی باغلی »: غافل . « کوزی باغلی » : جاهل ، امی ، دنیادن بی‌خبر .

باغمق [ت ف] باغلامق. آلداتمق، اغفال ایتمك . افسونلامق .

باغه [ت ا] قورباغه، قاپلومباغه کبی بر چوق حیوانلرك عمومی اسمیدر . دیکر معناسی: قاپلومباغه جنسندن بعضی دکیز حیوانلرینك قابوغی که صدف کبی وفقط داها یوموشاق وسیاهمسی اولور. صنایعده قوللانیلیر. طاراقلر اکثریا باغه‌دن یاپیلیر .

باغوت [عا] پاسقالیه.

باغی [ع ص] سرکش ، عاصی .

باغیشلاماق [ت ف] احسان ایتمك. عفو ایتمك . آلاجقندن واز کچمك .

باقاناق [ت ا] قویون ، کچی کبی کویش کتیرن حیوانلرك چاتال طیرناغی .

باقدیرمق [ت ف] باقمایه اجبار ویامساعده ایتمك. خدمت ایتدیرمك . دوقتوره کوسترمك .

باقر [ع ص] کنیش ، واسع .

باقتریولوژی [فر ا] میقروبلرك اشکال، خواص وجنسلرندن بحث ایدن علم .

باقراج [ت ا] باقیردن معمول قولبلی بویوك قاب .

باقلا [ت ا] معروف سبزه.« آغزده باقلا ایصلانمامق»: بوش بوغاز اولمق .

باقلا

باقلاوا [ت ا] معروف طاتلی .

باقمق [ت ف] کورمك ایچون بر شیئه کوزینی دیکمك. خدمت ایتمك . تداوی ایتمك . نظراعتباره

آلمق . اعاشه وانفاق ایتمك . معاینه ایتمك . مشغول اولمق . آرایوب طارامق. تابع اولمق ، حیرتده قالمق . « آغزه باقمق » : برینك سوزینه اهمیت ویرمك . اکری باقمق : فنا نظرله باقمق . « یان باقمق »: کوز اوجیله باقمق ، کین ونفرتله باقمق. « یوزینه باقامق »: التفات ایتمه مك.

باقی [عص] « فانی »نك مقابلی. دائمی، ابدی . قالان ، آرتان . قالان مقدار ویا مبلغ ، آلت طرف . آرتیق، بوندن باشقا: « باقی دعا ».

باقیر [تا] قیرمزی یه مائل معروف معدن . « باقیرچالمق » : باقیر پاصی قاریشارق زهرلی اولمق .

باقیلداق [تا] خارمانده قابوغندن چیقان چوروك دانه .

باقیلمق [تف] نظر اولونمق. دقت اولونمق، نظر اعتباره آلینمق. اهتمام اولونمق . « یوزینه باقیلیرشی دکیلدر. » : پك چیر کیندر .

باقینمق [تف] کندی اوستنه ویا اطرافنه باقمق . شاشیرمق .

باقیجی [تص] باقان ، خدمت ایدن. فاله باقان آدام . فالجی . « خسته باقیجی » : خسته خانه لرده خسته لره باقان قادین .

باقیش [تا] باقمق فعلی ، باقمق طرزی ، نظر : « بو ناصیل باقیش ؟. »

باقیشمق [تف] بربرینه باقمق .

باقیم [تا] باقما ، باقیش ، نظر . مطالعه ، تأمل . تیمار، تربیه. وجه ، صورت، جهت : « بر باقیمه کوره .. »

باقیملی [تص] ایی باقیلمش، سمیز.

باك [فا] قورقو، احتراز. «بی باك»: قورقمایان، چکینمه ین، امین وسالم.

باکر ــ باکره [عص] قیز اوغلان قیز ، تأهل ایتمه مش قادین . هیچ دوقونولمامش ، آل سورولمه مش : « باکر اورمان ».

باکوره [عا] موسمندن اول یتیشن میوه ، تورفاندا .

باکی [عص] آغلاییجی ، آغلایان ، کریان .

بال [تا] آرینك یاپدیغی معروف طاتلی. «آری بالی» : سوزولمش بال . « کوچ بالی » : سوزولمه مش بال . « بال قاباغی » : بر جنس ایری وصاری قاباق. « بال مومی »: بال آریدیلدکده آیریلان ماده که موم یاپمقده قوللانیلیر .

بال [عا] کوکل ، قلب ، خاطر .

بال [فا] قاناد ، جناح. قول، بازو. « بال ویال » ، قول وکردان ، قدوقامت ، تناسب اندام .

بالا [فص] یوکسك ، یوقاری ، عالی . « بالاپرواز » : کندینی

اولدیغندن فضله بویوك كوروب تفاخر ایدن . قامت، بوی . دوبالا : ایکی قات .

بالآخره [ع ح] صوكراء صوكنده، نهایت، عاقبت ، بعده .

بالابان [ت ا] بولغارجه‌دن مأخوذ اولوب مذكور لسانده آیی‌یه دینیلیر . كزدیریلوب اویناتیلان آیی. ایری جثه‌لی انسان ویاحیوان. بویوك داوول طوقماغی. برنوع قوش.

بالابانلاشمق ـ بالابانلانمق [ت ف] شیشما-نلامق ، ایریلشمك . لاقیردی‌یی آغیزده چیكنه‌یوب سرخوش كبی سویله‌مك .

بالار [ت ا] اینجه تاختا .

بالاتر [ف ص] چوق یوكسك، رفیع ، اعلا .

بالاتفاق [ع ح] ب : حرف جر . ال: حرف تعریف. اتفاق: برلشمك، اویوشمق . برله‌شه‌رك، اتفاق واتحاد ایده‌رك ، متفقاً .

بالالتزام [ع ح] عینی طرزده: التزام ایده‌رك ، ایش ایدینه‌رك ، قصد ونیتله یاپارق .

بالبداهه [ع ح] عینی طرزده: بردن بره، دوشونمه‌دن یاپارق، درحال، بداهةً ، ارتجالاً .

بالتمام [ع ح] تمامیله ، تكمیل .

بالجمله [ع ح] هپ ، بوتون .

بالچیق [ت ا] یاپیشقان چامور .

بالخیر [ع ح] اییلكله، خیرلیسیله .

بالدفعات [ع ح] دفعه‌لرله ، برچوق كره‌لر .

بالدیر [ت ا] دیزایله آیاق آراسنده‌كی عضوك قابا آتی . « بالدیری چیپلاق » آیاق طاقمی ، سرسری وسفیل آدام .

بالدیران [ت ا] آغو اوتی .

بالدیز [ت ا] زوجه‌نك قیزقارداشی.

بالذات [ع ح] كندیسی ، وكیل تعیین واعزام ایتمه‌یه‌رك .

بالش [ف ا] یوز یاصدیغی .

بالضروره [ع ح] ضرورت ومجبو-ریت سوقیله ، ایستر ایسته‌مز، ناچار .

بالطبع [ع ح] طبیعتیله ، شبهه‌سز .

بالطا [ت ا] اودون وسائره كسمه‌یه مخصوص صاپلی آلت ، ناجاق.

« بر بالطایه صاپ اولمق »: برایشه-یارامق، برشیئه ویابرایشه صاحب اولمق. « بالطایی طاشه وورمق »: بیلمه‌یه‌رك بر آدامك یوزینه قارشی اونی رنجیده ایده‌جك سوز سویله‌مك. « بالطه

كورەمەمش اورمان » : آغاچلری هیچ کسیلمەمش ، أل دوقونولمامش اورمان . « بالطەجی » : اسكیدن سرای خدمەسنك برقسمنه ویریلن بر عنوان مخصوص . یانغینه بالطا ایله كیدن اطفائیه افرادی .

بالطالامق [ت ف] بالطا ایله كسمك . ییقمق ، خراب ایتمك ، دەویرمك . قیروب كچیرمك ، برباد ایتمك .

بالطالق [ت ا] اهالینك محروقات احتیاجی ایچون اودون كسمەلرینه تخصیص اولونمش كوچوك اورمان ویا قورولق .

بالغ [ع ص] وارمش ، چیقمش ، واصل . سن بلوغه واران ، اركك اولان . نهایت مرتبەیی بولان ، فائق ومكمل : « قدرت بالغه » . یكون ، مجموع . « بالغاً ما بلغ » : بول بول ، فراخ فراخ ، مع زیادة .

بالغام [ت ا] آغیزدن چیقان معلوم شی . اصلی « بلغم » اولوب عربیدر .

بالفعل [ع ح] فعلاً ، حقیقةً ، تصوری دكیل ، حقیق .

بالق [ت ا] بالیق .

بالقان [ت ا] اورمانله مستور صارب ومسلسل داغلر ، سلسلهٔ جبال ، روم ایلی قطعەسنی غربدن شرقه دوغرو قطع ایدن بویوك داغ سلسلەلری كه بوندن دولایی بوقطعەیه بالقانلر نامی ویریلمشدر .

بالقانلق [ت ا] بالقانلری حاوی ، داغلق .

بالقون [فرا] توركجەلشمشدر : پنجرەلرك اوكنده اوستی آچیق ، اوك ویان طرفلری پارمقلقلی كنیشجه یر ، شهنشین .

بالكلیه [ع ح] بوس بوتون ، بوتون بوتونه ، كلیاً .

باللاندیرمق [ت ف] بال كبی طاتلی یاپمق . بر شیئی چوق مدح ایدوب ایمرندیرمك .

بالله [ع ح] معروف یمین ، اللهحق ایچون .

بالمشاهده [ع ح] مشاهده ، ایدەرك كورەرك ، معاینه ایدەرك .

بالمناسبه [ع ح] برمناسبتله ، برقولاینی كتیرەرك .

بالمواجهه [ع ح] یوزلەشەرك ، یوزلشدیرەرك .

بالنه [فرا] بر نوع سیاهسی بویوك بالیق .

بالو [یتاا] دانس ایتمك ایچون یاپیلان كبارانه اجتماعلردركه ارككلر وقادینلر البسەلرینه وتووالتلرینه چوق دقت ایتمەیه مجبوردرلر . ارككلر یا « فراق » ویا « سموكینغ » كیەرك بالویه كیدرلر . « ماسكەلی بالو » :

دعوتلیلرك ماسكه ایله یعنی یوزلری اورتولی اولارق كیتمه‌یه مجبور اولدقلری بالو.

بِالواسِطه [ع ح] برینی آرایه قویارق، برینك توسطیله، دوغرودن دوغرویه اولمایارق.

بالوز [فر] عوام طاقمنك اكلنجه ورقص ایچون طوپلاندیغی یر.

بالون [فر] هوادن خفیف بر غاز قوتیله دولدیریلارق هوایه یوكسه‌لن كره شكلنده و آلتنده

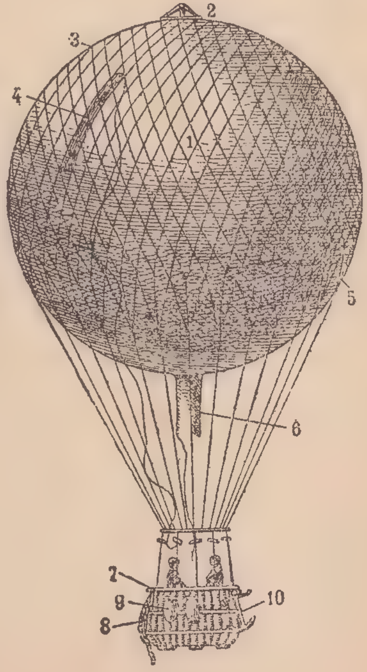

بالون

اوطورمایه مخصوص بویوك بر سپتی حاوی صعود آلتی. غازله‌دولو هوایه اوچان بر نوع رنكلی و اینجه‌طوپ كه چوجوقلرك اك قیمتلی اویونجاغنی تشكیل ایدر.

باله ـ بالت [فرا] بر وقعه‌یی تصویر ایدن رقصلی اویون، رقصلی تماشا.

بالی [ع ص] قوجا، اسكی، كهنه.

بالیده [ف ص] «بالیدن» مصدرندن اسم مفعول، بویومش، نشوونما بولمش.

بالیق [تا] دكیز، كول ونهرلرده هوا یرینه صوایله تعیش ایدر مختلف حیوانلرك عمومی اسمیدر. دكیز بالیغی، طاتلی صو بالیغی.

بالیق

« بالیق أتلی » شیشمان اولمادیغی حالده وجودی اتله مستور اولان قادین ویا اركك، « بالیق صیرتی »: اورتاسی محدب یول. « بالیق یاغی »: مورینا بالیغندن چیقان و سمیرمك ایچون ایچیلن یاغ. « آیی بالیغی » : هم قاراده، هم دكیزده یاشایان فرانسزلرك « فوق » دیدكاری حیوان.

« بالیق یومورطه‌سی » : کفال بالیغنك یومورطه‌سندن یاپیلوب غایت لذیذ وبهالیدر .

بالیقجیل [تا] لکلك کبی یوکسك باجاقلی واوزون غاغالی آلاجه برقوش که بالیق ایله تعیش ایدر .

بالیقجین [تا] بالیق یر بر نوع کوچوك دکیز قوشی .

بالیقجین

بالیقخانه [تا] بالیق صاقلانمه سنه وصاتیشنه مخصوص بویوك یر .

بالیك [فا] چاریق .

بالین [فا] یاصدیق، قولتوق یاصدیغی .

بالیوز [تا] غایت ایری چکیج .

بالیا [یتا] بزه‌صاریلی صیقی باغلانمش اشیای تجاریه‌دنکی . بویوك دنك .

بام [تد] « با » ایله باشلایان بعض صفتلرك باشنه کلوب مبالغه بیان ایدر : بام باشقا .

بام [فا] چاتی ، دام ، سقفك اوستی .

بامتَلی [تا] آلت دوداغك آلتنده‌کی قیللر . سازك اك قالین سس ویرن تلی . « بام تلنه باصمق » : حدتلندیرمك .

بامبو [فر] هند قامیشی ، هزاران . هزاران باستون .

بامکاه [فا] صباح، سحر وقتی .

بامبو

بامیا [تا] معروف سبزه .

بان [عا] بر نوع نبات وآغاج .

بان [اسلاوجه] وقتیله مجارستان جهتلرنده سنجاق بکلرینه وپرنسلره ویریلن عنوان . حاکم ، سردار ، قلعه محافظی .

بان

بان [فد] فاعلیت وتقیید اداتی اولوب « جی » معناسنه کلیر وفارسی اسملره لاحق اولور : باغبان : باغجی ، پاسبان : بکجی کبی .

بانبل [تا] قارابنکلی ، قیرمیزی کوچوك بر نوع بوجك .

بانداژ [فر] صارغی ، لفافه .

باندرول [فر] Banderole توتون كبی تحت انحصارده بولونان اشیای تجاریه‌یا كتلرینه یاپیشدیریلان دامغالی واوزه‌ری یازیلی كاغد .

باندیرا [ایتا] اجنبی سانجاغی ، بایراغی .

باندو [ایتا] موزیقه طاقمی . عسكری موزیقه‌سی .

باندیرمق [ت ف] صولی شیئه باتیرمق ، باتیروب ایصلاتمق .

بانقه [ت ا] فرانسزجه Banque كلمه‌سندن آلینمشدر . معاملات صرافیه واقتصادیه اجراسنه مخصوص مؤسسه ، بویوك برشركت مالیه . قومار اویوننده پارانك توديع اولوندیغی محل ویا شخص .

بانقنوط [انكلیزجه] Bank-note بانقه قائمه‌سی ، بانقه طرفندن تداوله چیقاریلان مختلف قیمتده اوراق نقدیه .

بانك [فا] سس ، صدا ، هایقیرمه .

بانكر [فر] بانقا صاحبی ، بر بانقه اداره ایدن ، چوق زنكین آدام .

باتمق [ت ف] صولی شیئه باصدیروب بوموشاتمق : « اتمكی ات صوینه باتمق » .

بانو [فا] قادین ، خاتون ، خانم . « بانوی بهشت » : حضرت فاطمه‌دن كنایه‌در .

بانی [ع ص] بنا ایدن ، مؤسس : « تورك جمهوریتنك بانیسی مصطفی كمال پاشادر . »

بانیو [ایتا] صویه كیرمك ، حمام ، دكیزه كیرمه . بانیو یا یقانمه‌یه مخصوص قاپ .

باووباب [تا] اصلی سودان السنه‌سندندر . وسطی آفریقاده یتیشیر بر جنس غایت بویوك آغاج .

باه [ع ا] شهوت .

باهر [ع ص] آشكار ، ظاهر ، بللی ، پارلاق .

باهل [ع ص] سرسری ، باشی بوش .

باهله [ع ا] دول قادین ، قوجاسز قادین .

باهنامه [فا] شهوتی تحریك ایدن آچیق ومستهجن یازیلری ورسملری حاوی مجموعه ویا كتاب .

بای [فص] زنكین ، كبار .

بایات [ت ص] اسكی ، تازه‌نك ضدی .

بایاتلامق [ت ف] بایات اولمق ، اسكییوب تازه‌لكی كچمك .

بایاغی [ت ص] عادی ، آشاغی . عادتا : « بن بایاغی خسته‌یم . »

باياغیلق [ت ا] آشاغیلق ، عادیلك .

بأيّ حال [ع ح] هر حالده، بهمه حال، مطلقا .

بایراق [ت ا] حكومتلرك علامت مخصوصه سنی حاوی مستطیل ویا مربع شكلنده قوماش. سانجاق. « الی بایراقلی»: « تورك » بایراغی

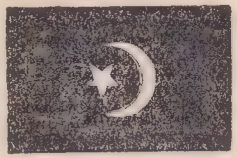

شریر ، ادبسز .

بایراقدار [تا] قاعده یه مخالفدر . دوغروسی علمداردر . چونكه « دار » داشتن مصدرندن فارسی امر حاضردر . معمافیه كلمه هیئت عمومیه سیله توركجه لشمشدر : بایراغی طوتان عسكر .

بایرام [تا] مبارك ومعزز عدایدیلن دینی وملی كونلر: شكر بایرامی، قوربان بایرامی ، استقلال بایرامی ، جمهوریت بایرامی.. «بایرام ایتمك»: سه‌وینمك، سرور كوسترمك، شهرآیین یاپمق «قارا بایرام» : یأس وماتم كونی. « بایراملاشمق»: بایرام تبریكی ایتمك.

بایراملق [ت ا] بایرامه مخصوص ، « بایراملق اثواب » .

بایع [ع ص] صاتان ، صاتیجی .

بایغین [ت ص] بایيلمش، كندندن كچمش . مخمور .

بایغینلق [ت ا] بایيلمش بر آدامك حالی ، غشی. مجالسزلق . صوسزلق وآچلقدن متولد حال .

بایقال [ت ا] اورتا آسیاده سبیریانك جنوبنده مشهور وبویوك بر كول كه اسكی توركارك منشائی بوراسیدر . اوراده بولونان برنوع یابانی آت .

بایقوش [ت ا] قوقوماو قوشی ، كیجه آجی آجی باغیران وكندیسندن بین- العوام تشأم اولونان قوش .

بایقوش

بایمق [ت ف] درمان بیراقامق ،افسونلامق .

بایير [ت ا] آز اینیشلی یر، سطح مائل . «بایير طورپی» : ایری بر نوع طورپ . قابا آدام .

بایيرجین [ت ا] بایير قوشی .

بایيرمق [ت ف] زنكین اولمق .

بایيلتمق [ت ف] بایيلماسنی موجب اولاجق حركتده بولونمق. كندندن كچیرمك : « بزی كوله‌دن بایيلتدی . »

بایيلمق [ت ف] كندینی غائب ایتمك، غشی اولمق، چوق سه‌ومك. (چوق كولمكدن ویورولمقدن كنایه

اولارق قوللانیلدیغی کبی بریله استهزا ایچون ده «آمان بابیلایم!» طرزنده ده قوللانیلیر.)

بابیلمه [ت ا] بابیلدق حالی وفعلی.

بئر [ع ا] قویو. «بئر زمزم»: زمزم قویوسی.

ببر [ع ا] هندستانه مخصوص صوك درجه ییرتیجی بر حیوان درکه پوسته کیسی چوق مقبولدر.

ببر

ببرلنمك [ت ف] ببر کبی قورولمق، قوتنه مغرور اولمق، بوبورلنمك.

ببك [ت ف] کوچوك چوجوق. چوجوق طبیعتلی آدام. قیز چوجوغی شکل وقیافتنده موقاوادن، تاختادن، آلچیدن وساٸره‌دن یاپیلان قیز چوجوقلرینه مخصوص اویونجاق. چوق سوسلو: «صانکه بر ببك!» «کوز ببکی»: کوزك اورتاسی که ایچنده باقان آدامك یوزی کوزو کورر. استانبولده بوغاز ایچنده روم ایلی ساحلنده بر صیفیه: ببك اسکله‌سی.

ببغا [ف ا] پاپاغان.

بت [ت ا] چهره‌نك رنکی. بکیز.
«بت بکیز قالماق»: چهره‌نك طبیعی رنکی زائل اولمق.

بت [ف ا] پوت، صنم، دابر. «پوت کبی دورمق.» لاقیردی بیلمه‌مك وطور وحرکتدن محروم اولمق.

بتپرست [ف ص] پوته طاپان.

بتخصیص [ع ح] خصوصیله، باخصوص، هله.

بتر [ف ص] «بدتر» دن مخفف: داها فنا. «الله بترندن صاقلاسین.»

بتکده [ف ا] بتخانه، بتپرستلرك عبادتخانه‌سی.

بتمامها [ع ح] تمامیله، بوتون، تکمیل.

بتول [ع ص] ارککلردن تمامیله مجتنب قادین. تارك دنیا. عفیفه. حضرت فاطمه ایله «مریم» ه ده اطلاق اولونور.

بث [ع ا] داغیتمه، نشر ایتمه. اظهار ایتمه، فاش ایتمه: «بث شکوا»

بثر - بثره [ع ا] بر نوع کوچوك سیویلجه.

بج [ماجار - ه] وقتیله ویانه شهرینه ویریلن اسم. «بج طاووغی»: هندی ایله سوکلون آراسنده بر نوع حیوان که یری سودان قطعه‌سی اولوب استانبوله ویانه‌دن کتیریلدیکی جهتله بو اسمی آلمشدر.

بجا [ف ص] یرنده، مناسب، موافق، لایق.

بجايش [ف ا] ایکی مأمورك كندی موافقتلریله بربرینك یرینه كچمه‌سی ، مأموریت مبادله‌سی .

بجد [ت ا] سرچه نوعندن اوفاق بر قوش .

بجرمك [ت ف] برایشی مهارتله یاپمق، برایشده موفق‌اولمق، برایشك حقندن کلمك . أولدورمك.

بجریلمك [ت ف] موفقیتله یاپیلمق . أولدورولمك .

بجریك [ت ا] موفقیت. استعداد.

بجریکسز [ت ص] الندن ایش‌کلمز، عاجز .

بجریکلی [ت ص] الندن ایش‌کلن ، متشبث .

بچه [و ا] انسان وحیوان یاوروسی. « مغبچه »: میخانه‌جی‌چیراغی :

بحاث [ع ص] چوق مباحثه ایدن .

بحار [ع ا] کمیجی .

بحار [ع ا] بحرك جمی .

بحث [ع ا] قونوشمق، سوزآچمق، بر موضوع حقنده تدقیق‌وتتبع صورتیله مطالعه‌ده بولونمق . مناقشه ایتمك . برشی‌حقنده ادعاده‌بولونمق: « بحثه کیریشمك » .

بحر [ع ا] دکیز . نظمده وزنلرك آیریلدیغی قسملر : «بحر هزج، بحر رجز » .

بحراً [ع ح] دکیزدن، دکیزطریقیله.

بحران [ع ا] خسته‌لغك الك تهلکه‌لی زمانی . مملکتك ویاخود بر ایشك قاریشیق بر حال آلماسی : « مملکتده اقتصادی بحران وار. »

بحرین [ع ا] ایکی‌دکیز. ایچ‌وطیش دکیزدن کنایه‌در : آق دکیزله هند دکیزی .

بحریه [ع ا]دونانمایه‌وعساکربحریه‌یه عائد ایشلر :

بحسب [ع د] جه ، جهتنجه ، نظریله ، اعتباریله .

بحق [ع ح] حقیله، لایقیله، تماميله.

بحکم [ف ح] حکمنجه . « بحکم‌قدر »

بحمدالله [ع ح] اللهه شکراولسون، اللهك یاردیمیله .

بحور [ع ا] بحرك جمی .

بحیره [ع ا] کوچوك دکیز ، کول.

بخار [ع ا] بوغو ، «بخار کمیسی» : ماکینه‌لری بوغـو ایله ایشلر ویورور کمی، واپور .

بخال [ع ص] پك‌بخیل اولان، چوق جیمری اولان .

بخت [ف ا] طالع ، قسمت ، اقبال ، تصادف . « جوان بخت » : طالعی آچیق اولان .

بَخْتَرِی [ع ص] صالیناصالینایوروین، خرامی خوش .

بَخْتِیار [ف ص] بختلی ، طالعلی ، مسعود .

بَخْش [ف ا] هبه، احسان، باغیشلاما. عفو .

بخش ـ بخشا [ف ص] باغیشلایان : « صفا بخش ، تسلی بخش » : صفا ویرن، تسلی ویرن .

بخشایش [ف ا] باغیشلاییش ، عطیه، عفو .

بخشش [ف ا] باغشیش، غارصونلره وخدمتجیلره ویریلن پارا .

بخشنده [ف ص] باغیشلایان ، احسان ایدن .

بُخل [ع ا] خسیسلك ، جیمریلك . جمعی : بخلا .

بَخور [ع ا] « تورکجه‌ده ضمه ایله سویله‌نیلیر . توتسو، کونلك .

بَخوردان [ف ا]توتسویاقابه‌مخصوص قاب (« دان » فارسیده ظرف اداتی‌اولدیغی ایچون‌بخوردانلق دیمك یاکلیشدر.)

بَخیل [ع ص] خسیس ، جیمری ، طمعکار .

بَخیه [ف ا] دیکیش .

بَد [ف ص] فنا ، کوتو ، چیرکین ، صوغوق .

بُدّ [ع ا] آیرِیله، اوزاقلاشمه . « لابد »: ترك ایدیله‌من، الزم .

بَدْء [ع ا]باشلامه، شروع، باشلانغیج. ابتدا « همزه‌دن باشقا الیف یازمق دوغرو دکیلدر . »

بداصل [ف ص] کوتو خویلی، عادی، اصالتسز .

بَداعت [ع ا] بدیع و کوزل‌اولوش، کوزللك . یکیدن یاپیلمش، یارادیلمش .

بَداوت [ع ا]بدویلك ، یاری‌مدنی، یاری وحشیلك .«حضارت»ك ضدی .

بَداهت [ع ا] بدیهیلك ، واضح وآشکار اولوش، آچیقلق.
بردن بره سوز سویله‌ییش . دلیل واثباتدن مستغنی اوله .

بداهةً [ع ح] بردن بره ، دوشونمکسزین .

بِدایت [ع ا] باشلانغیج،مباشرت . ابتدا .

بدایةً [ع ح] بدایت صورتیله .

بَدایع [ع ا] بدیعه‌نك جمعی. کوزل شیلر ، کوزللکلر : بدایع ادبیه ، بدایع طبیعت .

بَدبخت [ف ص] طالعی فنا، طالعسز .

بَدبین [ف ص] هرشیئی فنا کورن، هیچ بر شیدن ممنون کورونمه‌ین ، امیدسز .

بَدَخشان [فا] هندستانده یاقوت معدنیله مشهور برمملکت.

بدخواه [فا ص] هرکسك فنالغنی ایسته‌ین ، غرضکار .

بَدر [ع ا] اون دورت کیجه‌لك آی . مکه ایله مدینه آراسنده‌کی مشهور محل که اوراده پیغمبرمز محاربه ایتمشدر : « بدر غزاسی » .

بَدَرقه [فا] دلیل ، رهبر ، یول کوستریجی ، قلاووز (رانك کسریله غلطدر .)

بَدَستان [ت ا] اصلی « بزستان » اولوب اوللری بز وسائر قوماشلر صاتیلان محله تعبیر اولونوردی . بوکون قیمتلی قوماشلر ، سلاحلر ، مجوهرلر صاتیلان چارشی‌یه دینیلیور .

بِدَع [ع ا] بدعتك جمعی .

بِدعَت [ع ا] صوکره‌دن حادث اولان شی ، پیغمبرك زماننده‌ن صوکره حادث اولان شی . یکیلك .

بَدَل [ع ا] قارشیلق ، معادل ، بر شیئك یرینی طوتان . برشیئك یرینه ویریلن . « بدل نقدی »: عسکرلکدن قورتولمق ایچون ویریلن پارا .

بَدَلاً [ع ح] بدل اولارق ، بدل صورتیله ، عیناً وشخصاً تعبیرلرینك مقابلی .

بَدَن [ع ا] وجود ، کووده ، جسم ، تن . « بدن دیواری »: بنانك دورت طرفنه یاپیلان قالین دیوار .

بَدَناً [ع ح] بدنیله ، جسمیله ، شخصیله .

بَدوح [ع ا] مکتوب ظرفلرنده آدره‌سك نهایتنه یاپیلان معناسز حلزونی بر اشارتدرکه بوکون متروکدر .

بَدَوی [ع ص] چولده یاشایان ، مدنی ایله وحشی آراسنده .

بَدَویت [ع ا] بدویلك حالی .

بَدید ، بدیدار [فا ص] آشکار ، واضح ، میدانده .

بَدیع [ع ص] نمونه‌سی اولمایان بر شیئی ایجاد وابداع ایدن . جناب حق . کوزل ومثلسز . نظریات ادبیه‌نك بر فصلی : « علم بدیع » .

بدیعه [ع ا] چوق کوزل شی ، یکی ونفیس شی .

بدیعی [ع ص] چوق کوزل ، چوق نفیس ومستثنا . بدیع علمنه منسوب .

بَدیعیات [ع ا] کوزللکلرك اسرار وقواعدندن بحث ایدن علم ، أسته‌تیك .

بَدیهه [ع ا] دوشونه‌دن بردن سویله‌نیلن کوزل سوز ، حاضر جوابلق .

بدیهی [عص] آشکار ، اثباته محتاج اولمایان .

بدیهیات [عا] دلیل واثباته محتاج اولمایاجق درجه‌ده ظاهر وآشکار اولان شیلر .

بذر [عا] توخوم، دانه. کتن توخومی.

بذل [عا] کوکل آرزوسیله صرف ایتمك، اسیرگه‌مکسزین بول بول صرف ایتمه. «ابذال» غلطدر.

بذله [قا] خوش ، توخاف سوز . «بذله کو»: لطیفه‌جی، شاقاجی، صحبتی خوش .

بر [فد] استعلا بیان ایدر برادات. اوزره، اوست. مثاللر: بروجه‌بالا، بر معتاد ..

بر [فا] کوکس ، سینه . ازبر وبرابر کلمه‌لرنده‌کی «بر» بوندندر.

بر [فا] یمیش، میوه .

بر [فص] «بردن» مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار . کوتورن، آلان . «دلبر»: کوکل آلان .

بر [عا] قارا، دکیزمقابلی. «برجدید»: آمریقا وآووسترالیا .

بر [عا] خیرو حسنات، تقوی، اطاعت .

بر [تع] صاینك اك کوچوکی وایلکی، تك. مساوی: «ایکیسی بردر».

اصلا : «بر درلو قانمایور .». مؤثر ومفید : «برهبر» .

بره [عا] خسته‌لقدن قالقما، ایی اولما، شفا .

برآ [عح] قارادن ، قارا طریقیله .

برائت [عا] بری اولمق ، وارسته اولمق . برایشده وبرجرمده مدخلی اولمامق . دعواده قباحتسز چیقمق .

برابر [فح] برلکده، بر آراده ، مساوی ، مقابل .

برابری [فا] برابرلك، مساویلك ، بر حذایه کلمك .

برات [عا] رتبه، نشان ویا برامتیاز ویریلدیکنی تصدیق ایدن فرمان. «کمی براتی»: کمینك تابعیتنی کوسته‌رر کاغد. «لیلهٔ برات»: پیغمبرمزه نبوتك تبلیغ بوریولدیغی کیجه که شعبانك اون بشنه تصادف ایدر .

برادر [فا] ارکك قارداش. دوست. آرقاداش .

براده [عا] قارلق ، صو و سائره صوغودولاجق قاب .

براعت [عا] برچوق مزیتلر وفضیلتلرله امثالنه تفوق. «براعت استهلال»: حسن ابتداء، حسن دلالت .

براق [عا] معراج کیجه‌سی پیغمبرك رکوبنه تخصیص ایدیلن حیوان.

بَرّاق [عص] پك پارلامق، تميز، شفاف.

بُرّان [ف ص] كسن، كسيجى، كسكين،

بَرانداز [فص] «برانداختن» مصدرندن، يوقارى يه آتان، دفع و برطرف ايدن «موانع برانداز»: انكللرى بر طرف ايدن.

بَرّانى [عص] خارجى، ياباَنجى.

براوو [يتاا] آفرين.

بَراهمه [اعا] «برهمن»ك جمعى: هند عالملرى.

بَراهين [اعا] «برهان» ك جمعى: دليل، اثبات.

بَراى [فد] ايچون.

بَرايا [اعا] (بريه)نك جمعى: مخلوقات.

بَرباد [فص] بوزوق، خراب، فنا، پريشان. محو اولمش، پيس.

بَرباق [تا] قاناريا يمى، برنوع توخوم.

بَربَر [تا] تراش ايدن وصاچ كسن آدام.

بَربَر [تا] آفريقاده ساكن برقوم.

بَربَرستان [تا] بربر قوميله مسكون قطعه.

بَربط [اعا] برنوع ساز.

بَرپا [فص] آياقده دوران، قائم.

بَرتر [فص] داها يوكسك، اعلا.

بُرج [اعا] قلعه چيقينتيسى وياقوله سى، قلعه، حصار، قوله. سماده مدار شمسك منقسم اولديغى اون ايكى قسمك بهرى.

بَرجا [فص] يرنده، مناسب. (نابرجا): مناسبتسز. (پابرجا): صاغلام، ثابت قدم.

بَرجسته [فص] كوزل ومتين سوز.

بَرجيس [فا] مشترى دينيلن سياره.

بَرچين [ف ص] طوپلاييجى.

بَرخانه [فا] بويوك وغير منتظم قوناق.

بَرخاى [فص] يارامز، خايلاز، خويرات.

بَرخوردار [ف ص] سعى وغيرتنك ثمره سنى اقتطاف ايدن، فيضياب، مسعود.

بَرد [اعا] صوغوق. «بردالعجوز»: قوجاقارى صوغوغى.

بُرد [اعا] دولو. كوزقاپاقلرنده اوفاق شيشلر.

بُرد [اعا] برنوع قوماش.

بَردار [فص] آصيلمش، دار آغاجنه آصيلمش. يميشلى، ميوه دار. مطيع.

برداشته [فص] یوكسكه قالدیریلمش. رفع وازاله اولونمش.

بردوام [فص] دوام اوزره بولونان. دائم.

بردوش [ف ص] اوموز اوزرنده ، اوموزلانمش. (خانه بردوش): أوی اوموزنده، یوردسز، سرسری.

برده [عا] عربلرك احرام كبی بوروندكلری عبا . خرقه .

برز [فا] زراعت.

برزخ [عا] ایكی شی آراسنده‌كی فاصله . ایكی قارایی بربرینه برلشدیرن وایكی دكیزی بربرندن آییران دار یر. صقینتیلی یر، جهنم.

برش [ف ا] كتن یاپراغیله یاپیلان آفیونلی شروب .

برص [عا] وجودده لكه‌لر یاپان بر خسته‌لق .

برطرف [فص] آتیلمش ، اورتادن چیقاریلمش ، زائل،مندفع.

برعكس [ف ح] عكسنه ، خلافنه ، بالعكس .

برعش [عا] سیوری سینك .

برغموت [فا] لیمون جنسندن بونام ایله معروف آغاجك میوه‌سی .

برغوث [عا] پیره .

برغوس [یونانجه] قلعه . بورغاز بوكلمه‌دن آلنمشدر .

برغول [ف ا] بولغور .

برف [ف ا] قار .

برق [عا] شیمشك، شیمشك پارلتیسی. (سیالهٔ برقیه): الكتریق .

برقرار [فا] قراراوزره، برقرارده، بر حالده، دواملی، دائم.

برقع [عا] پچه ، یوز اورتوسی، یاشماق .

برك [فا] یاپراق ، ورق . (بی برك ونوا) : ألده آووجده یوق.

بركات [عا] بركتك جمعی .

بركان [عا] یانارداغ، وولقان.

بركت [عا] نعمت ، بوللق، فیض. میمنت . (بركت ویرسین) : حمد اولسون ، اللهه شكر اولسون. (هابركت !.) آلینان پارا ویا شی ایچون دعا مقامنده قوللانیلیر .

بركتسزلك [ت ا] اوغورسزلق ، میمنتسزلك .

برگذار [تا] یادكار اولمق اوزره ویریلن هدیه .

برگزیده [ف ص] سچیلمش، منتخب.

برگشته [فص] ترسنه دونمش،معكوس.

بركشیده [فص] چكیلمش .

بُركه [ع ا] صو بیریکینتسی، کوچوك حوض .

برلشدیرمك [ت ف] بربره کتیروب بر ایتمك، توحید ایتمك.

برلشمك [ت ف] بر اولمق، اتحاد ایتمك .

برلك [ت ا] بر و تك اولمه، وحدانیت. اتحاد، جمعیت : « معلملر برلکی» صفت مقامنده ده قوللانیلیر: «اونلر برلك اولشلر. »

بُرم [ف ا] چاز- داق .

بَرنا [ف ص] یکیت ، دلیقانلی، جوان.

بَرنامه [ف ا] مکتو- بلرك اوستنه یازیلان القاب . سرنامه . آدره‌س.

برنجی [ت ص] الك ایلری اولان . الك باشلی ، الك مهم: «شیمدی برنجی ایشیمز بودر . »

بُروج [ع ا] برجك جمعی. علم هیئتده کرهٔ سماده هر بری شمسی آیلرك برینه تقابل ایدن آیری آیری اون ایکی یلدیز موقعی که هیئت عمومیه سنه « منطقة البروج » دیرلر .

منطقة البروج

بُرودَت [ع ا] صوئوقلق. «مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

بُروز [ع ا] میدانه چیقمه ، ظهور.

بِروش [فر ا] قادینلرك کوکسه ویا باشه طاقدقلری مجوهر .

بِره [ت ا] اوفاق یارا ، چوروك .

بره [ت د] أی ، هی ، یاهو ! .

بُرهان [ع ا] دلیل ، اثبات .

برهمزده [فص] قارماقاریشیق ایدیلمش.

برەلەمك [ت ف] ووروب چوروتمك. زدەلك.

برهمن [ع ا] هند مجوسی پاپاسی. هند عالمی. براما مذهبنه منسوب.

برهنه [ف ص] چیپلاق، آچیق.

برهوا [ف ص] هوایه کیتمش، اوچورولمش، غائب اولمش.

بری [ت د] بو طرفده، یاقینده، داها یاقین.

بری [ع ص] «برائت» دن: قورتولمش، سالم، عاری، آزاده.

بری [ع ص] قارایه منسوب اولان، بحری مقابلی. «عساکر بریه»

بریان [ف ا] کباب. بین العوام «پریان» دینیلیر.

برید [ف ا] خبرجی، مژدەجی، پوستەجی، تاتار.

بریده [ف ص] کسیلمش.

بریزوله [یتا] پیرزولا، کولباصدی.

بریعه [ع ا] کوزللکی و ذکاسیله تمایز ایدن قادین.

بریق [ع ا] پاریلتی، ضیا.

بریق [انکلیزجه] ایکی دیرکلی بر نوع کمی.

برین [فص] پك یوکسك، یوجه، رفیع وعالی.

بریق

بریه [ع ا] چول، صوسز صحرا. «بریة الشام»: شام چولی.

بریه [ع ا] خلق، ناس. جمعی: برایا.

بز [ع ا] بز، پاموق ویا کتندن معمول بیاض طوقومه.

بز [ت ض] بن ضمیرینك جمعی.

بزاز [ع ص] بزجی، بز صاتان، مانیفاطورەجی.

بزازستان ـ بزستان [ف ا] بدستان.

بزاق [ع ا] توکوروك.

بزدیرمك [ت ف] بیقدیرمق، اوصاندیرمق.

بزر [ع ا] سبزه وچیچك توخومی.

بزرك [ف ص] بویوك.

بزرکوار [ف ص] بویوك مرتبەلی، عالی.

بزع [ع ا] جلدی چیزەرك قان چیقارمه، حجامت.

بَزَغ [ع ا] قورباغا .

بَزَك [ف ا] تسبيح بوجكى .

بَزَك [ت ا] سوس ، زينت .

بَزَكْجى [ت ا] كلينلرى سوسله‌يوب كيدين قادين ، مشاطه .

بَزْكين [ت صـ] بزمش، اوصانمش، مفتور ومأيوس .

بَزَليه [يونانجه] نوخوده بكزه‌ين معروف سبزه .

بزليه

بَزْم [فا] محبت، عيش و عشرت مجلسى.

بِزِم [ت ضـ] بز ضميرينك مضاف اليهيدر .

بَزْمك [ت ف] بيقمق ، اوصانمق.

بزومك [ت ف] دوناتمق، سوسلندرمك .

بَزه‌ن [ت ا] سوس ، زينت .

بزه‌نمك [ت ا] سوسلنمك، تزين ايتمك.

به‌زيك [فرا] برنوع ايسقانبيل اويونى.

بَس [ت د] تأكيد ومبالغه اداتيدر: بس بللى .

بَس [فد] اكتفا اداتى اولوب كافى، يتيشير معناسنه كلير . « الله بس باقى هوس » .

بَسا [آرناوودجه] عهد، تعهد ايتمك. عهدو پيمانله عقد اولونان متاركه.

بَسائط [ع ا] بسيطك جمعى : بسيط اولان شيلر .

بَساتين [ع ا] بستان جمعى: بوستانلر.

بَساريه [ت ا] باليق داليانلرنده بويوك خالاطلرك باغلاندقلرى قازيق.

بِساط [ع ا] دوشه‌مه ، كيليم، خالى. سجاده .

بَساطت [ع ا] بسيطلك .

بَسالت [ع ا] شجاعت، يكيتلك .

بَسّام [عصـ] دائما تبسم ايدن، كولر يوزلى .

بُستان [ع ا] بوستان .

بستر [فا] دوشه‌ك. پ ايله غلطدر.

بَسته [فصـ] باغلى، باغلانمش، مربوط. هرقيلره ويريلن آهنك .

بسته‌كار [فا] شرقى ويامنظوم تماشا اثرلرينه مقام وآهنك ويرن صنعتكار آدام .

بَسْط [ع ا] يايمه، سرمه، آچمه. اطرافلانديرمق، شرح وايضاح ايتمك.

بَسلَتمك [ت ف] اعاشه ایتدیرمك، ییوب ایچه‌جكنی تدارك ایتدیرمك. (بسله‌مك): اعاشه ایتمك.

بسلنمك [ت ف] ییوب ایچمك. سمیرمك. شیشمك.

بسله‌مه [ت ا] بوغازی طوقلغنه طوتولان خدمتجی قیز. آلتی دولدو- رولمش شی.

بسله‌یجی [ت ص] تغذیه ایدن، مغذی.

بَسمَله [ع ا] (بسم الله) دیمك. (ایشه بسمله ایله باشلادم.)

بسی [ت ا] حیوان سمیرته‌جك یر. (بسی‌یه قومق) : سمیرتمك.

بسیم [ع ص] كولر یوزلی، متبسم.

بش [ت ا] دورتدن صوكره كلن عدد. (بش قارداش): توقات.

بَشارت [ع ا] مژده، ایی خبر ویرمه.

بَشاشت [ع ا] كولر یوزلیلك، شن بولونمه.

بَشام [ع ا] كوزل قوقولی بر نوع آغاج كه اوندن مسواك یاپیلیر.

بَشَر [ع ا] انسان، انسان جنسی، حیوان ناطق. (ابو البشر): حضرت آدم. (علم البشر) : انسانك احوال

عروق بشر

طبیعیه‌سندن بحث ایدن یكی بر علم. (عروق بشر): انسان عرقلری.

بَسیط [ع ص] دوز، ساده، آچیق.

بسیطه [ع ا] قوزموغرافیا اصطلاحـ تندن: ارتفاع تاختاسی.

بَسیلی [ت ص] صورت مخصوصه‌ده سمیردیلمش.

بَشَره [ع ا] انسان جلدینك خارجی طبقه‌سی، دری.

بُشری [ع ا] مژده.

بَشَری [عص] انسانه منسوب اولان.

بَشَرِیّت [ءا] انسانلق، انسانلق حالی.

بشوش [عص] کولر یوزلی.

بَشیر [عص] مژده‌جی. (بشیرنذیر): تبشیر وتهدیده مأمور بویوریلان پیغمبرمز.

بَشیك [ت ا] کوچوك چوجوقلری یاتیروب صاللایارق اویوتدقلری معروف یاتاقلق، مهد.

بشیك

بَصائر [ءا] بصیرت و انتباهی موجب حاللر. دلائل وبراهین.

بَصارت [ءا] دقت نظر، کوز آچیقلغی.

بَصبَصه [ءا] کوپکك قویروغنی صاللایارق یالتاقلانمه‌سی، مداهنه، تبصبصی، دالقاووقلق.

بَصَر [ءا] کورمه، رؤیت، کوزده‌کی کورمه خاصه‌سی. کوز.

بَصره [تا] عراقده بر شهر.

بَصَل [ءا] صوغان.

بَصیر [عص] کورن، کوروب آکلایان. قلب کوزیله کورن، بصیرت صاحبی. هرشیئی کوروب بیلن الله.

بصیرت [ءا] قلب کوزیله کورمه، کوز آچیقلغی، ادراك، فراست. (بصیرتی باغلانمق): غفلتده بولونمق، غافل داورانمق.

بضاعت ــ بضاعه [ءا] سرمایه.

بَضایع [ءا] بضاعه‌نك جمعی.

بَط [ءا] قاز. قاز شکلنده قاب، صراحی.

بَطّال [عص] ایشسز کوجسز، تنبل. متروك. ایری، قوجامان. حکمسز، حکمدن ساقط: (بطال اوراق). عربجه‌ده شجیع وقهرمان معناسنده قوللانیلیر: (بطال غازی).

بَطالت [ءا] ایشسزلك، عطالت.

بَطائت [ءا] بطی اولما، آغیرلق، یاواشلق.

بَطانت [ءا] بویوك قارینلیلق، شیشمانلق.

بَطحاء [ءا] مکه‌ده بر دره‌نك اسمی اولوب شهر مذکوره‌ده علم اولمشدر.

بَطش [ءا] شدت وحدتله طوتوش، قوت. غلبه.

بُطلان [ءا] باطللق، باطل اولمه، حقسزلق. معطل وحکمسز اولمه: (بطلان حس)

بَطْن [ع ا] قارين. نسل ، سلاله .

بُطون [ع ا] بطنك جمعى .

بَطى [ع ص] آغير، ياواش، آغير حركتلى .

بَطير [ع ا] نعابند ، نالباند .

بَظْر [ع ا] قادينلرك عورت محلنده كى اك حساس أت پارچاسى . توركجه سى ديلجيك .

بَعْث [ع ا] كوندرمك « يوللامق » ارسال . ديريلتمه ، احيا: « بعث بعدالموت »

بَعْثت [ع ا] طرف الهيدن بر پيغمبرك كوندرلمه سى .

بَعْدَ [ع د] صوكره . « بعدالظهر » : اوكله دن صوكره .

بُعد [ع ا] اوزاقلق .

بَعض [ع ا] برشيئك جزئى پارچا . مقدار .

بعضاً [ع ح] بعض كره ، آراصيرا.

بَعضى [ع ا] توركجه ده غلط اولارق « بعض » مقامنده قوللانيلير .

بَعيد [ع ص] اوزاق . « هم ماديا تده هم ده معنويا تده قوللانيلير . »

بَعير [ع ا] دوه .

بَعيم [ع ا] هيكل، پوت . قابا وجاهل آدام .

بعينه [ع ح] عينيله ، اولديغى كبى .

بُغات [ع ا] باغينك جمعى .

بَغايت [ع ا] صوك درجه ده ، پك زياده .

بَغتةً [ع ح] بردن بره، آكسزين، نا كهان .

بَغداد [ع ا] عراق حكومتنك مركز اداره سى .

بغدادى [ع ص] بغداد شهرينه منسوب اولان : بغدادلى . توركجه بوله وطاوان معناسنه كلير .

بُغْض [ع ا] سه‌وممه: كين ونفرت.

بَغْل [ع ا] قاطير .

بَغَل [ف ا] قولتوق . « زيربغل » : قولتوق آلتى .

بَغْى [ع ا] آزغينلق ، سركشلك .

بِغَيرِ [ع ح] سلب وانكار معناسنه كلوب ديكر بر كلمه ايله برابر تركيب تشكيلنه يارار. « بغيرحق » حقسز يره ، حقسزلقله .

بَغيض [ع ص] بغض و ظلم ايدن . انساندن قاچان ، مردمكريز.

بَقاء [ع ا] «فنا» نك ضدى. باقيلك. بولونديغى حالده قالمه ، ابديت ، ثبات . « دار بقا » آخرت .

بَقّار [ع ا] صيغيرچوبانى، صيغيرتماج.

لوحه ۳ : ۸٤۳ نجی صحیفه‌یه مراجعت

.نوع ۸ : ۸٤٦ نجی صحیفه‌یه مراجعت

بِقاع [ع ا] بقعه‌نك جمعى .

بَقّال [ع ا] ارزاق ومأكولات صاتان آدام ، باققال ، باق آل .

بَقايا [ع ا] بقيه‌نك جمعى ، تحصيل اولونامايوب ايرتسى سنه‌يه قالان ويركو و سائره . « قرعه بقاياسى » : قرعه اصابت ايدوب‌ده سلاح آلتنه آلينمه‌لرى تأخير اولونان افراد .

بَقَر [ع ا] صيغير ، اوكوز ، اينك وماندا كبى حيوانلر .

بُقراطيّون [ع ا] يونان قديم حكيم شهيرى بقراطك اصول ومسلكنه تابع اولانلر .

بُقعَه [ع ا] قطعهٔ ارض ، مملكت .

بَقلَه [ع ا] معروف سبزه ، باقلا .

بَقلِيّه [ع ا] نباتات اصطلاحاتندندر . «فصيلهٔ بقليه» : سبزه قبيلندن اولان نباتات .

بَقِيّه [ع ا] آرتوب قالان‌شى . آلت طرف ، مابعد . محو اولان بر شيئك قالابيلن برقسمى . « بقية السيوف » : بر محاربه‌ده مغلوبلردن صاغ قالابيلنلر .

بَك [ت ص] بويوك ، كبار ، زنكين ، اصيل . اسملره لاحق اولور : احمد بك . قائمقام ومير آلايلره ويريلن رسمى عنوان . « كلخان بكى » : سرسرى وچاپقين آدام .

بَك [ت ا] يوزده‌ووجودده بولونان طبيعى اوفاق وسياه نقطه‌لر ، بن ، خال .

بَكا [ت ض] «بن» ضميرشخصيسنك مفعول اليه صورتى‌در . تلفظ ايديلديكى كبى «بانا»طرزنده يازانلرده واردر .

بُكاء [ع ا] آغلاما « كريه » ناله .

بُكات [ع ا] « باكى » نك جمعى : آغلايانلر .

بَكار [ت ص] عربى «بكر» كلمه‌سندن غلطدر . أولنمه‌ين أركك ويا قادين . أولى اولدينى حالده آيرى بر مملكتده يالكز ياشايان آدام . « بكار طلبه » : ابوينى اولماديغى ايچون جمعه كيجه‌سى مكتبده قالان وياتان ليلى طلبه .

بَكارت [ع ا] قيزلق . صفوت ومعصوميت .

بَكام [ف ص] مرامنه نائل اولان ، بختيار .

بَكامَت [ع ا] ديلسزلك ، ابكملك .

بَكتاش [ت ا]معادل، اقران، كفو.

بَكتاشى [ت ص] وقتيله حاجى بكتاش ولى‌نك طريقتنده بولونان آدام .

بكجى [ت ا] بر يرى محافظه يه مأمور آدام .

بكر [ع ص] بوزولمامش ، اركك كورمه مش قيز ، قيزاوغلان قيز. تورکجه ده بکارت مقامنده اسم اولارق ده قوللانيلير .

بكره [ع ا] قويو و سائره ده قوللانيلان ماقارا ، چيقريق. بيكير ايله چه ويريلن صو دولابى .

بكرى [ت ص] صوك درجه عشرته مبتلا اولان .

بكز [ت ا] يوز . چهره نك رنكى . « بكزى آتدى » : يوزينك رنكى اوچدى، صارار دى، قورقدى.

بكزاده [ت ص] اصيل، كشى زاده.

بكزتمك [ت ف] بر شيئى ديكر برشيئه مشابه ايتمك . بر شيئك عينى ياپمق . برشيئى ديكر برشى صانمق .

بكزه يش [ت ا] مشابهت، عينى اولمه .

بكك‌ـ بنك [ت ا] بن كبي لكه .

بككلى [ت ص] لكه لى ، بوللى .

بكلتمك [ت ف] بكلمه يه سوق واجبار ايتمك ، انتظار ايتديرمك .

بكلشمك [ت ف] مشتركاً وبرلكده بكلمك .

بكلك [ت ا] بك صفت وعنوانى . زادكانلق ، امارت، پرنسلك.

بكلك [ت ص] دولته عائد ، ميرى .

بكله مك [ت ف] انتظار ايتمك . قورومق ، محافظه وصيانت ايتمك .

بكله مه [ت ا] صيانت . انتظار . «بكله مه اوطه سى»

بكله يجى [ت ص] انتظار ايدن. محافظ.

بكندى [ت ا] بكنمه. « خنكار بكندى» : برنوع پاطليجان يمكى .

بكنديرمك [ت ف] برينه بكنه جكى بر شيئى كوسترمك ، انتخاب ايتديرمك . قبول وتقدير ايتديرمك .

بكنمه مزلك [ت ا] خوشلانمامه ، عدم تنزل .

بكم [ع ص] ابكمك جمعى .

بل [ت ا] وجودك قالچه يوقاريسنده اولان الك اينجه محلى، قوشاق يرى، قارنك آرقاسى. «بل باغلامق»: اعتماد واستناد ايتمك ، كووه نمك . « بل صوغوقلغى»: امراض افرنجيه دن برى ، آلت تناسل خسته لكى .

بل

بل [ت ا] باغچه بللمه يه مخصوص معروف آلت .

بَلاء [ع ا] غم ، كدر ، مصيبت وفلاكت . آغير وصيقينتيلى ايش ويا شخص ، ثقلت، مشكلات. جزا: «بلاسنى بولدى» . شوتركيبده مزعج آدام معناسنه كلير: «باش بلاسى»

بلا [ع د] سلب اداتى. توركجه «سز» معناسنه كلير . يالكز عربى كلماته داخل اولور. اونك ايچون «بلاپروا» ديمك يا كاشدر. «بلامدت»: مدتسز مدتى معين اولمايارق .

بلاد [ع ا] بلده‌نك جمعى . شهرلر .

بِلادت [ع ا] آبدااللق، قالين‌قافاليلق.

بَلاغ [ع ا] ايريشديرمه، يتيشديرمه، ايصال، تبليغ.

بَلاغت [ع ا] كوزل سوز سويله‌مه‌سى، مرام ومقصدك حسن صورتله افاده‌سى . كلامك فصيح اولوشى ومقتضاى حاله موافق بولونوشى .

بَلالَت [ع ا] نم، نمليلك ، ياشلق .

بَلالى [ت ص] مشكل ، صيقينتيلى . كنديني زورله وتهديدله برفاحشه‌يه دوست طوتدوران آدام .

بَلاهَت [ع ا] بودااللق ، ابلهلك .

بَلايا [ع ا] بليه‌نك جمعى .

بَلبال [ع ا] تاسا ، وسوسه .

بُلبُل [ف ا] كوزل سسلى معروف قوش .

بلبل

بَلچيقا [ت ا] غربى آوروپاده كوچوك فقط معمور ومدنى بر مملكت .

بَلَد ـ بَلْدَه [ع ا] ير، شهر، مملكت.

بُلدان [ع ا] «بلد» وبلده‌نك جمعى .

بَلَدى [ع ص] بلده‌يه منسوب، شهرلى، بدوى مقابلى .

بَلَديه [ع ا] برشهرك تميزلكنه، عمران وانتظامنه باقان دائره .

بَلَش [ت ص] «بلاش» دن غلط مجاناً . بەداوا ، اجرتسز .

بَلع [ع ف] يوتمق . امك .

بَلعَم [ع ص] آچ كوزلى ، اوبور .

بلعوم [ع ا] غيرتلاق.

بُلَغا [ع ا] «بليغ» ك جمعى .

بلغم [ع ا] بالغام.

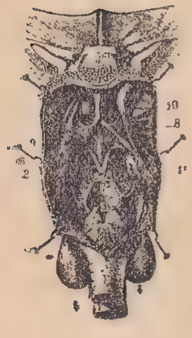

بلعوم

بَلقيس [عبرانى] يمنده اجراى حكومت ايدن بر ملكه‌نك اسمى .

بلكه [ف د] احتمال اداتى : اولوركه، مأمولدركه ، محتمل .

بَلّنمك [ت ف] اوكره‌نيلمك . بل ايله ايشلنمك ، قازيلمق .

بَلله‌مك [ت ف] اوكرنمك ، ضبط وحفظ ايتمك .

بَلله‌مه [ت ا] اوكرنمه . آتك بلنى اورتمك ايچون اكرك آلتنه قونولان فانيلا .

بِللور ، بيللور [ت ا] معروف جوهر، شفاف وپارلاق طاش ويا جام ، بلور .

بَللى [ت ص] آشكار،ظاهر،ميدانده.

بَلليسز [ت ص] مجهول، غير معين، بليرسز .

بُلَند [ف ص] يوكسك، عالى. «ماديات ومعنوياتده قوللانيلير .»

بلّور [ع ا] بيللور، شفاف جام .

بَلّوط [ع ا] ميشه آغاجى ، پالاموط.

بُلوغ [ع ا] اركك چوجوقلرك اركك اولوشلرى ، عاقل وبالغ اولوش. اركككك ياشنه وصول .

بِلى [ع د] أوت .

بَلى [ف د] أوت «عربيدن آلينمشدر.»

بَلِيّات [ع ا] « بليه‌نك » جمعى .

بَليد [ع ص] آبدال ، احمق .

بليرمك [ت ف] ظاهر وآشكار اولمق.

بَليغ [ع ص] « بلاغت » ك صفتى ، كوزل ودوزكون سوز سويله‌ين ويا يازى يازان، دوزكون وصنعتلى : « كلام بليغ » .

بليكله‌مك [ت ف] شاشقين شاشقين باقمق ، شاشه قالمق .

بَليل [ع ص] ايصلاق. ياغمورلى، سرين روزكار .

بَلِيّه [ع ا] مصيبت ، مشكلات ، بلا.

بَم [ت د] بعض صنعتلره ادخال ايديله‌رك مبالغه بيان ايدر : « بم بياض »

بَمّ [ع ا] طنبور ، قانون كبى سازلرده‌كى اك قالين تل .

بَن [ت ض] ضمير متكلم ، سوزى سويله‌ينك كنديني كوسترمه‌سى ايچون قوللانديغى لفظ . «سنلى بنلى»: تكليفسزجه‌سنه ، لاابالیانه . «بنم»: بن ضمير شخصيسنك مضاف اليهى اولوب نسبت وملكيت بيان ايدر : « بنم كتابم » كبى .

بِن [ع ا] « ابن » دن مخفف ، اوغل : احمد بن محمد .

بُن [فا] تمل ، دیب . آلت طرف. قیچ . « بی سروبن »: باشسز، قیچسز .

بِناء [ع ا] یاپی ، یاپما ، تأسیس . بر مسأله ویا دعوایی بر شیئك اوزه‌رینه قوندورمه . أو وسائره . جمعی : ابنیه .

بَنّاء [ع ص] یاپی یاپان، قالفا، معمار.

بِناءً [ع ص] دایانارق، استناداً ایده‌رك « بناءً علیه ، بنابرین ، بناءً علی ذلك » : بونك اوزه‌رینه، بوندن دولایی .

بَنات [ع ا] «بنت»ك جمعی ، قیزلر .

بَنادِر [ع ا] «بندر» ك جمعی: لیمانلر ایشلك اسكله‌لر .

بِناگوش [فا] قولاغك آشاغی صارقان یوموشاق قسمی كه كوپه آصیلان یردر ، قولاقممه‌سی.

بَنام [ف ص] مشهور ، آدی چیقمش، ناملی .

بَنان [ع ا] پارماق ، پارمق اوجی . « مشار بالبنان » : پارمقله كوستریلن ، مشهور .

بِنت [ع ا] قیز ، كریمه .

بَنج [ع ا] بالك اوتی دینیلن منوم بر نبات ، اسرار .

بَند [ف ا] باغلامه ، ربط وقید . كندی حكمی آلتنه آلمق . مقاله، فقره، فصل ، ماده ، بحث، قافیه‌لری مختلف اوزون برمنظومه‌نك پارچالری. « تركیب بند »: أسكی بر شكل نظم . « بند » كلمه‌سی صفت اوله‌رق باغلایان ، باغلی معنالرینه‌ده كلیر ووصف تركیبی تشكیلنه یارار: پای بند ، زنجیر بند .

بَندَر [فا] تجارتكاه اسكله ، ایشلك لیمان .

بَندَگان [فا] بنده‌لر .

بَندَگی [فا] بنده‌لك، عبودیت .

بَنده [فا] باغلی ، اسیر . كوله ، قول . منسوب .

بنده‌پرور [ف ص] كندیسنه منسوب اولانلری قاییران ، رفاه وترفیعلرینه چالیشان منعم ولطفكار .

بَنزین [فرا] كیمیوی بر ماده كه جراحلقده ، لكه‌جیلكده واوتوموبیل كبی وسائط نقلیه‌ده قوللانیلیر .

بَنَفشه [فا] منكشه، معروف كوزل قوقولو چیچك.

بنفشه

بَنگ [فا] قورودولمش خشیش، اسرار .

بَنَك [تا] بر شیئك اوزه‌رنده بولنان پول كبی لكه‌لر .

بَنلك [ت ا] كندی شخصنه چوق اهمیت ویره‌نك حالی، کبروغرور.

بَنمسه‌مك [ت ف] تصرف و تملك ایتمك.

بنوّت [ع ا] اوغللق، اولادلق.

بنون [ع ا] «ابن»ك جمعی، اوغللر.

بَنی [ع ا] «بنون» معناسنده‌اولان «بنین» لفظنك نونی ساقط اولمش شکلیدرکه‌اضافتسز قوللانیلماز بنی بشر.

بُنیاد [ف ا] تمل، اساس.

بُنیان [ع ا] یاپی، بنا.

بنیه [ع ا] وجود بناسی، بدن.

بو [ت د] یاقین اشارت ایچون قوللانیلیر.

بو [ع ا] بابا. «ابو» نك مخففی.

بو [ف ا] قوقو، رایحه.

بوّاب [ع ا] قاپوجی، مکتب قاپوجیسی.

بوّابه [ع ا] شهرده بعض یرلره طاق ظفر شکلنده یاپیلان بیوك قاپو.

بَوادر [ع ا] بادره‌نك جمعی.

بَوادی [ع ا] بادیه‌نك جمعی.

بَوار [ع ا] هلاك‌اولمه. «دارالبوار» جهنم.

بَوارِق [ع ا] بارقه‌نك جمعی.

بَواقی [ع ا] باقی‌نك جمعی. «وقس علیه‌البواقی»: کیری‌قالانلری‌ده بوکا قیاس ایت.

بَواطین [ع ا] باطن ك جمعی.

بوّال [ع ص] چوق ایشه‌ین، صیق صیق تبول ایدن.

بوالفُضول [ع ص] بوش بوغاز، دانقالاق.

بوالهَوَس [ع ص] هوساتنه تابع، ثباتسز. هرجائی. «بلهوس» شکلنده‌ده قوللانیلیر.

بوبَر [هند- جه‌دن مأخوذ] بیبر.

بوبر

بوجا [ت ا] ده‌ویرمه، نقل، آقطارمه.

بوجاق [ت ا] کوشه. «اوجی بوجاغی یوق»: چوق کنیش.

بوجَك [ت ا] کوچوك حیوان، حشرات انواعی.

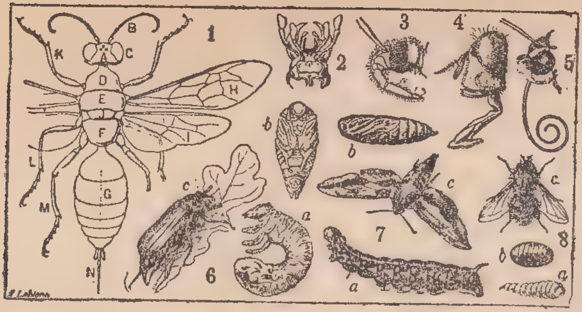

بوجكلر

بوجور [ت ص] بودور، قیصه بویلی، اوفاق تفك .

بود [ت ا] باجاغك یوقاری وقالین قسمی . یاغسز لوپ أت .

بود [ف ا] وارلق ، وجود . « بود ونبود » : وجود وعدم .

بوداتمق [ت ف] آغاجلرك بوداقلرینی كسدیرمك . قیصالتمق .

بوداق [ت ا] اینجه و كوچوك دال. « كوزینی بوداقدن اسیركه‌مه‌مك » بر شیدن قورقامق .

بودجه [فرا] سنه‌لك واردات ومصارفاتك موازنه‌سی .

بودروم [ت ا] یر آلتنده كمرلی بویوك مخزن .

بودور [ت ا] چوق قیصه بویلی، بوجور .

بورا [یو] شمال روزكاری، پویراز. بردن‌بره ظهور ایدن فورطنه. شدتلی تكدیر .

بورازان [ت ص] بورو چالان نفر ویا چاووش .

بوراق [ت ص] زراعته الویریشلی اولمایان یر .

بورج [ت ا] اعاده اولونمق اوزره آلینان پاره . وظیفه، وجیبه.

بوردا [یتا ا] كمینك باش یانی . « بوردا ایتمك » : یان یانه یاناشمق ، رامپا ایتمك .

بورسه [فر] بورسه ، صرافلرله اوراق نقدیه وتحویلات آلیش ویریش ایدنلرك طوپلاندقلری یر ، اسهام عمومیه وامور صرافیه معاملاتنك اجرا ایدیلدیكی دائره .

بورغو

بورغو [ت ا] دونه‌رك تاختا و سائره دلمه‌یه مخصوص آلت. شیشه‌لردن طپیا چیقارمایه مخصوص آلت .

بورقمق [ت ف] « اعضا حقنده » اینجیتمك .

بورك [ت ا] « بورمق » دن : خاموردن ویا یوفقادن یاپیلوب ایچینه قیما ویا پینیر قونان معروف یمك .

بورمالی [ت ص] قیوریلمش کبی حلزون شکلنده .

بورمق [تہ ف] دوندوروب بوکمك، قیوریرمق .

بوروشمق [ت ف] چکیلوب طوپلانمق ، أوتوسی بوزولمق . صفتی : بوروشوق .

بوروجه [ت ا] کوچوك دانەلی بر نوع فاصولیه .

بورون [ت ا] معروف عضو. اوج. « بورونی بویوك »: کبرلی. « بورون بورونه » : باش باشـه ، یاقیندن قارشی قارشی‌یه . « بورون سورتمك » : پشیمان اولوب ذلیلانه صـوقولمق . « بوروندن کلـمك » : راحتدن صوکره آجی کلمك .

بورون

بوروندوروق [ت ا] سرت آتلری ضبطایچون بورونلرینی صیقمایه مخصوص تاختا قیصقاج .

بورو - بوری [ت ا] ایچی بوش اسـطوانه . نفسـله چالینان پردەسز چالغی آلتی .

بوز [ت ا] صوغوقدن دوکمش صو ، صوغوق شی‌ویا انسان .

بوز [ت ص] طوپراق و دوه توبی رنکنده اولان .

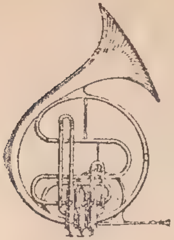

بورو

بوزا [ت ا] ا کشیمسی معروف مشروب .

بوزارمق [ت ف] بوزرنکنی آلمق.

بوزاغی [ت ا] اینکك کوچوك یاوروسی .

بوزغون [ت ص] بوزولمش، پریشان، مغلوب . « اسم مقـامندەده قوللانیلیر » : مغلوبیت .

بوزمق [ت ف] دوزکونلکنی ازاله ایتمك ، خراب وویران ایتمك. افساد ایتمك . مغلوب ومنهزم ایتمك. محجوب ایتمك ، چیلدیرمق .

بوزمك [ت ا] طوپلایوب صیقمق.

بوزوشمق [ت ف] آرا آچیلمق ، دشمن اولمق .

بوزوشوقلق [ت ا] آرا آچیقلغی ، منافرت.

بوزوق [ت ص] بوزولمش، فنالاشمش، خراب اولمش .

بوزوقلق [ت ا] خلل ، بوزوق شیئك حالی. اوفاق‌پارا.

بوس [فا] اوپه، پوسه .

بوستان [فا] باغچه، چیچك وسبزه باغچه‌سی . قاوون وقارپوز. «بوستان قورقولنی» : مضرقوشلری قورقوتمق ایچون باغ وباغچه‌لره وتارلالره قونولان انسان جسامتنده قوقلا . قالب و قیافتی یرنده وفقط هیچ بر ایشه یارایامایان آدام .

بوسش [فا] اوپوش .

بوسه [فا] اوپه، بر کره اوپه .

بوش [ت ص] ایچنده کیمسه ویا بر شی اولمایان. معناسز، بیهوده، ایشسز، مشتریسز. تطلیق اولونمش. غافل : « بوش بولوندم . »

بوشاتمق [ت ف]تطلیق ایتدیرمك.

بوشالتمق [ت ف]بر شیئك ایچنده‌کنی چیقاروب بوش براقمق .

بوشامق [ت ف] تطلیق ایتمك .

بوشانمق [ت ف]قورتولمق، آیرلمق. شدتله آقمق ، یاغمق . پاطلامق .

بوص [ت د] بوی . « بویی بوصی یرنده »

بوغ [اسلاوجه‌دن] رئیس، باش .

بوغا [ت ا] صیغیر آیغیری .

بوغاچا [ت ا] بر نوع بوره‌ك.

بوغا

بوغاز [ت ا] آغیزك نهایتنده‌کی دار یر . ایکی داغ آراسنده‌کی دار کچید . ایکی قارا آراسنده‌کی دار دکیز . ییه‌جك ، یم . « بوغاز ایچی» : استانبول بوغازینك ایکی ساحلی . «بوش بوغاز : که‌وه‌زه . پیس بوغاز : اوبوز . بوغازبوغازه کلمك : دوکوشمك، غاوغا ایتمك .

بوغچه [ت ا] باغلانمق اوزره اشیا صارمه‌یه مخصوص درت کوشه‌لی قوماش .

بوغدای [ت ا]حبوباتك اك مهمی که اونکله اکمك یاپیلیر .

بوغماجه [ت ا]بوغازی طیقایان شدتلی اوکسورك .

بوغمق [ت ا] أل ویا ایپ ایله صیقوب أولدورمك . صویه دالویروب اولدورمك. دالدیرمق ، مستغرق ایتمك . « بر قاشیق صوده بوغمق»: پك زیاده کین وخصومت کوسترمك .

بوغدای

بوغو [تا] بخار .

بوغونتو [تا] بوغولمه. اضطراب. فضله پارا آلوب آلداتمه .

بوغوق [تص] بوغولقده اولان بر آدامك بوغازندن كلير كبي آچيق وواضح اولمايان (سس) .

بوغولانمق [تف] بخارله أورتولمك.

بوغوم [تا] بوغولمش ويا صيقيلمش ير. كميكلرك اويناق يری، مفصل.

بوفه [فرا] طباق، بارداق كبي شيلری، چرز كبي ييه‌جكلری صاقلامغه مخصوص دولاب.

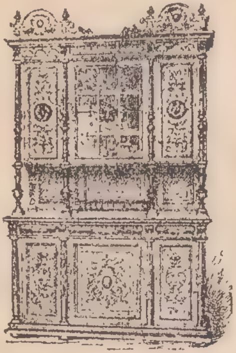

بوفه

بوقاغی [تا] كوستك، زنجير، پرانغه. آتك آياغنه وورولان بند.

بوقاغی

بوقلمون

بوقلمون [فا] دريسی رنكلی كورونور بر نوع حيوان. جانفس كبي چه‌ويريلدجه باشقا باشقا رنك كوسته‌رن قوماش. ثباتسز وهرجائی انسان .

بوقليجه بلبل [تا] كسكين أوتوشلی بر نوع كوچوك قوش.

بوك [تص] بوكامق مصدرندن كلير: بوكاق، احمق، آواناق، صاف.

بوكالتمق [تف] شاشيرتمق، آليقلاتمق . بوغمق .

بوكری [تص] اكری، معوج . «اكری كلمه‌سيله برابر قوللانيلير.» اكری بوكری برآغاج.

بوكلوم [تا] بوكولمش وقيوريلمش شيئك تشكيل ايتديكی حلقه، قيوريم . قات : ايكی بوكلوم .

بوكمك [تف] قيويرمق. چه‌ويروب ده‌ويرمك. «بويون بوكمك»: تظلم ايتمك .

بوكو [تا] بوكمه، باغلاما، عقده. سحر، افسون .

بوكورتلن [تا] دوت كبي اوفاق بر ميوه ويره‌ن ديكنلی ير چالی وبونك ميوه‌سی .

بوكورمك [تف] باغيرمق (ماندا، اوكوزوده‌وه كبي حيوانلر حقنده قوللانيلير.)

بول [تص] كنيش، چوق، مبذول. «بول كيسه‌دن» : باشقاسنك مالندن سماحت كوسته‌ره‌رك .

بول [ع ا] سیدیك، ادرار. ایشه‌مه.

بولاشدیرمق [ت ف] سورمك، یاپیشدیرمق، آلوده ایتمك. تلویث ایتمك. «یوزینه کوزینه بولاشدیرمق»: بجره‌مه‌مك.

بولاشمق [ت ف] سورولمك، یاپیشمق. کچمك، سرایت ایتمك (علت ساریه حقنده).

بولاشیق [ت ص] یاپیشمش. لکه‌لی، کیرلی، علت ساریه.

بولاماچ [ت ا] چوجوقلر ایچون پیشیریلن بر نوع طاتلی.

بولامق [ت ف] سورمك، یاپیشدیرمق. لکه‌لتمك.

باتیرمق: بالیغی اونه بولامق.

بولانتی [ت ا] معده‌نك بوزولارق غثیان ایده‌جك برحاله کلمه‌سی.

بولاندیرمق [ت ف] قاریشدیرمق. بوزمق، برباد ایتمك.

وسوسه وسوء ظنه دوشمك: بو ایش بنم معده‌می بولاندیردی.

بولانیق [ت ص] قاریشیق، صاف وبراق اولمایان. مشوش.

فرصتدن استفاده ایتمك: «بولانیق صوده بالیق آولادی.»

بولدوغ [انکلیزجه] آلت چکه‌سی ایلری‌یه اوزانمش چارپیق دیشلی، آچیق قیصاباجاقلی بر جنس کوپك.

بولغار [ت ا] اساساًآسیاده اورال داغلری جهتنده‌سا کن‌ایکن مؤخراًروم‌ایلی جهتنه کلوب‌اسلاو-لاشمش بر ملت. بالقان‌دولتلرندن بری.

بولغو [ت ا] «بولمق» دن: عقل ایله برشیئی بولمق‌استعدادی، ادراك، عرفان. کشف واختراع.

بولغور [ت ا] برنج کبی پیلاو پیشیرمه‌یه یارایان بوغدای.

بوللاق [ت ص] قاریشیق، مشوش. یالکز «آللاق» کلمه‌سیله برابر قوللانیلیر: آللاق بوللاق.

بوللق [ت ا] کنیشلك، وسعت، فیض وبرکت.

بولمق [ت ا] آرایارق ویا تصادفی اولارق بر شیئه نائل‌اولمق. غائب‌اولمش برشیئی تکراراًله‌کچیرمك.

بولمك [ت ف] تقسیم ایتمك.

بولوط [ت ا] دکیزلردن‌سمایه‌قالقان بوغو، سحاب.

بولوك [ت ا] پارالانمش بر شیئك هر برپارچاسی. قطعه. جزء، حصه. بنانك برقسمی، زمره. بر طابور پیاده ویا بر آلای سواری عسکرینك منقسم بولوندیغی قسملرك بهری.

بولوناز [ت ص] اله‌کچمه‌سی غیرقابل، مفقود، نادر. اعلا، انفس، ممتاز.

بولونمز [ت ص] تقسیم اولونماز ، لایتجزا .

بوله [ع ا] بسیدیکدن چیقاریلان بر ماده ، جوهر بول .

بولوش [ت ا] بولمق طرزی، ادراك، کشف .

بولوشلی [ت ص] فواستلی ، عقللی، مدرك .

بوم [ت د] مبالغه وتأکید بیان ایدر، یالکزاولارق قوللانیلماز: بوم بوش .

بوم [ع ا] بایقوش .

بوم [فا] یر، زمین ، طوپراق .

بومبا [یتا] کمینك قیچنده‌کی بویوك سه‌ره‌ن. محاربه‌لرده وطاش‌اوجاقلرنده‌قوللانیلان‌معلوم‌مادۀ ناریه .

بومبار [تا] قویون وسائره‌نك قالین باغیرصاغی که دولدورولوب صوجوق یاپیلیر .

بومباردمان [فر] طوپه طوتمق .

بونجوق [تا] جامدن‌مختلف رنکلی واکثریاماوی دلیکلی دانه.

بونژور [فر] صباحلر خیراولسون.

بونو [یتا] پولیچه ، آچیق حواله .

بوی [ت ا] اوزونلق . یوکسکلك . قدوقامت . بر عشیرتك منقسم بولوندیغی اویماقلرك بهری .

بویا [ت ا] رنك ویرمك اوزره اجسام واشیایه سورولن ویااشیانك ایچنه باتیریلان نباتی ویامعدنی مایع . رنك ، لون .

بویاجی [ت ا] بویا یاپان وصاتان آدام . قوندورالری بویایان آدام .

بویاجی کوپی [ت ا] بویاجینك بویایی قویدیغی کوپ. پك چابوق وقولای یاپیلان باشدن صاوما ایشدن کنایه اولارق‌ده قوللانیلیر : بویاجی کوپی می بو ؟..

بویله‌جه [ت ح] عینیله بوطرزده .

بوینوز [ت ا] بعض حیوانلرك باشنده بولونان ایکی اوزون وبویوك طیرناق کبی بر ماده .

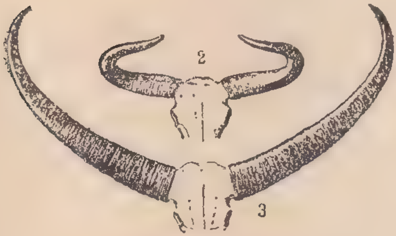

بوینوز

بوینوزلی [ت ص] بوینوزی اولان . زوجه‌سی ناموسسزاولان آدام .

بویوتمك [ت ف] بویومه‌سنه خدمت ایتمك ، یتیشدیرمك، تربیه

ایتمك . اولدیغندن زیاده بویوك گوسترمك .

بویوك [ت ص] طول ، عرض وارتفاعی چوق اولان، اولو. مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر .

بویون [تا] باشی بدنه ربط ایدن عضو . مجازاً ذمت، بورج ومسئولیت معناسنه‌ده کلیر . بویون باغی : کوملکك یاقه‌سنه باغلانان شرید کبی قوماش پارچه‌سی .

بویون باغی

بویورمق [ت ف] امر ایتمك ، سویله‌مك. «تعظیماً قوللانیلیر . »

بویوندوروق [تا] چیفت سورن، آرابه چکن اوکوزلرك بوینه کچیریلن آغاجدن چرچیوه . تحکم واسارت آلتنده بولونمق .

بویدان [فا] عطریات محفظه‌سی .

به [فص] أیی .

به [ع د] اوکا، اونکله. «محکوم به»: اوکا حکم اولونمش. «معمول به» اونکله عمل اولونان ، مرعی .

بها [فا] قیمت ، دکر .

بهاء [ع ا] کوزللك ، ظرافت .

بهائم [ع ا] « بهیمه » نك جمعی ، دورت آیاقلی حیوانلر .

بهادر [ف ص] ییکیت ، جسور ، قهرمان .

بهار [فا] مارت ، نیسان و مایس آیلرینه تصادف ایدن موسم ، یازك باشلانغیجی ، فصل ربیع .

بهار [ع ا] عربیده صاری پاپاتیا معناسنه اولوب تورکجه‌ده دارچین و قارانفیل کبی کوزل قوقولی شیلر حقنده قوللانیلیر . جمعی : بهارات .

بهاریه [ع ا] اسکی شاعرلرك بهاری تصویر ایده‌رك بالمناسبه بویوك برذاتی مدح ایچون یازدقلری قصیده . بهار کلمه‌سی فارسی اولدیغی ایچون بونی عربی قاعده‌سنجه «بهاریه شکلنه قویمق غلطدر . »

بهالاشمق ـ بهالانمق [ت ف] قیمت وفیأتی چیقمق .

بهالی [ت ص] فیأتی یوکسك ، چوق قیمتلی .

بهانه [فا] وسیله ، سبب ، اصلسز عذر .

بهبود [فا] اییلك ، صحت ، صاغلق.

بهت [ع ا] شاشمه ، شاشالامه ، شاشقینلق .

بهتان [ع ا] برینه یالاندن بر شی اسناد ایتمك .

بهتر، بهترین [فص] أك أيی، أنفس.

بهجت [ع ا] كوزللك ، بشاشت.

بهر [ف د] هر بر، هر بری .

بهرام [فا] مریخ سیاره‌سی .

بهرمن [فا] مجوسی، بتخانه. قیرمیزی یاقوت .

بهره [فا] پای ، حصه ، نصیب .

بهزاد [فا] مشهور أسکی بر رسام . اصیل .

بهشت [فا] جنت ، فردوس .

بهلول [عص] چوق کولن. خیرلی وشرفلی انسان .

بهله [فا] ألدیون .

بهی [ت د] هی ! أی ! به ! اکثریا حدت وتکدیر معناسنه قوللانیلیر: بهی آدام !.

بهی [عص] کوزل مؤنث : بهیه .

بهیج [عص] کوزل وشن .

بهیمه [عا] دورت آیاقلی حیوان .

بهیمیت [عا] حیوانلق حالی، حیوانیت.

بهین [ف ص] پك ايی ، اعلا .

بی [ف د] نفی وسلب اداتی اولوب اسملرك باشنه کلیر واسملری صفت یاپار : بی ادب ، بی تاب ، بی پروا .

بیّاب [عا] ساقا ، صوجی .

بیابان [فا] چول ، صحرا .

بی اختیار [فح] کندی ایسته‌مکسزین، بلا اختیار .

بیاض [عا] آقلق. آق. مسوده‌نك تمیزه چکیلمه‌سی .

بیاضلاتمق [ت ف] آغارتمق، بیاض یاپمق .

بیاضمتراق ـ بیاضمسی [ت ص] آز آق، آز بیاض .

بیان [عا] آکلاتمه، آچیق وکوزل سویلمه ، افاده .

بیانات [عا] بیانلر ، بویوك رسمی آداملرك غزته محرر ومخابرلرینه سویله‌دکاری مهم سوزلر .

بیت أو، اوطه، مسکن. ایکی مصراعدن عبارت شعر .

بیت المال [ع ا] ورثه‌سی معلوم اولمایان أولولرك اموالنی حفظ ایدن صاندیق واداره .

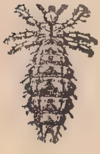

بیت [ت ا] تمیزلکه رعایت ایتمه‌ین آداملرك اوستنده بیته

وباشنده وطاووقلرله سائر حیوانلرده حاصل اولان کوچوك برجنس بوجك. کهله. «بیت بازاری»: چارشینك اسکی البسه صاتیلان یری. «بیت بتیکی»: کیزلی عیب .

بیتکین [ت ص] بیتمش، محو وخراب اولمش، طاقتی قالمامش.

بیتمك [ت ف] صوکه ایرمك، تمام اولمق، ختام بولمق، توکنمك، خراب اولمق، فتور کتیرمك. استهزا ایله قاریشیق شاشمق. چوق سه‌ومك. توخوم فلیزله‌نوب طوپراقدن دیشاری‌یه چیقمق.

بیتوتت [ع ا] کیجه‌له‌مك، بریرده کیجه‌یی کچیرمك .

بیته ویه [ت ح] دائما .

بیچاق [ت ا] «بیچمك» دن، کسه‌جك آلت .

بیچقی [ت ا] دسته‌نك بویوکی .

بیچمك [ت ف] کسمك. یارمق، بولمك، حصاد ایتمك. کسوب بیچمك: حل و فصل ایتمك. پای بیچمك: قیاس ایتمك. اولچوب بیچمك: ملاحظه وتدبیر ایتمك .

بیچون [ف ص] امثالسز (صفات الهیه‌دندر .)

بیچیم [ت ا] بیچمك طرزی. اثواب شکل وصورتی. طرز واسلوب، اندام، تناسب اعضا. اوراق وقتی، حصاد موسمی. «بیچیمنه کتیرمك»: صیراسنه کتیرمك، اویدورمق .

بیچیمسز [ت ص] چیرکین، یاقیشیقسز.

بیخ [ف ا] کوك، اصل .

بیخود [ف ص] کندینی غائب ایتمش، کندندن کچمش، مدهوش.

بید [ف ا] سوکود آغاجی .

بیدا [ع ا] صحرا، چول .

بیداد [ف ا] غدر، جور، ظلم .

بیدار [ف ص] اویانیق، اویقوسز .

بئر [ع ا] قویو .

بیرا [یتا ا] آرپاصویی، معروف ایچکی.

بیراخانه [ت ا] بیرا ایچمه‌یه مخصوص یر.

بیرون [ف ا] دیشاری، خارج .

بیز [ت ا] قوندوراجی و سراجلرك ایکنه‌یی کچیره‌جکلری یری دلمه‌یه مخصوص تاختاصاپلی سیوری دمیردن آلت .

بیزار [ف ص] بیقمش اوصانمش .

بیشه [ف ا] اورمان .

بَیْضاء [ع ص] « ابیض » ك مؤنثی چوق بیاض .

بَیْضه [ع ا] یومورطه .

بَیْضی [ع ا] یومورطه شكلنده .

بَیْطَر [ع ا] حیوانلرك امراض وتداویسنه واقف آدام. حیوانلرك طبیبی .

بَیْع [ع ا] صاتمق، صاتمه، فروخت.

بَیْعَت [ع ا] برینك حاكمیتنی تصدیق وعرض صداقت ایتمه .

بیقدیرمق [ت ف] اوصاندیرمق ، بزدیرمك .

بیك [ت ع] اون كره یوز. پك چوق: بیك كره سویله‌دم ، بیك یاشا . « بیك دره‌دن صو كتیرمك » واهی عذرلر سویله‌مك .

بیكار [ت ا] منبع .

بیگانه [ف ص] یابانجی .

بیگاه [ف ص] وقتسز، مناسبتسز زمانده اولان .

بیكباشی [ت ا] بیك قادار عسكردن متشكل طابوره قوماندا ایدن ضابط، قدملی یوزباشیلقدن صوكره‌ن عسكری رتبه .

بیكلك [ت ا] بیك درهم یعنی ایكی بوچوق اوقه استیعاب ایدن شیشه .

بیلاردو [یتا] اوستی كنارلی ویشیل چوخا دوشه‌لی مستطیل بویوك بر ماصه كه ایچنده كی بیلالرله و الده طوتولان قامیش دكنكلرله مختلف اویونلر اوینانیر .

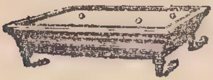

بیلاردو

بیلَت [فر] تیاترو، سینه‌ما، واپور، دمیر یول وتراموای كبی بر یره كیره‌بیلمك ایچون اجرت مقابلنده آلینان مطبوع كاغد .

بیلَتمك [ت ف] بر آلت قاطعه‌یی بیله‌كی طاشنه سوردیروب كسكین ایتدیرمك .

بیلدیر [ت د] كچن سنه .

بیلدیرجین [ت ا] صوك بهاره یاقین آولانان أتی لذتلی بر قوش .

بیلدیرمك [ت ا] آكلاتمق ، خبر ویرمك ، آشكار ایتمك .

بیلدیرجین

بیلدیك [ت ص] بیلینن، معروف اولان، یابانجی اولمایان .

بیلَك [ت ا] قول ایله أل آراسنده دیرسكدن آشاغی اولان عضو.

بیلگی [ت ا] معلومات، علم، وقوف.

بيلگيچ [تص] عالملك طاسلايان.

بيلگيلى [تص] معلوماتلى، عالم .

بيلمك [تف] واقف اولمق، اوكرنمك . طانيمق. ظن ايتمك . مسئول طوتمق. « چوق بيلمش »: حيله كار .

بيلمه‌جه [تا] مغلق شى، معما .

بيله [تد] حتى ، ولو .

بيله‌زيك [تا] قادينلرك سوس ايچون بيلكلرينه طاقدقلرى حلقه .

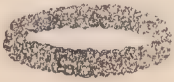

بيله‌زيك

بيله‌گى [تا] آلات قاطعه‌يى بيله‌ين آلت .

بيم [فا] قورقو .

بيمار [فص] خسته، مريض، معلول.

بيمارخانه [فا] خسته‌خانه، تيمارخانه .

بى‌منت [فص] ايتديكى ايلكى باشه قاقمايان .

بين [عا] آرا ، آرالق .

بين [تا] دماغ . عقل ، ذكا .

بين [عص] آچيق، واضح، آشكار.

بينا [فص] كورن ، كوريجى .

بينسز [تص] عقلسز .

بينك [تص] بينمه‌يه مخصوص. « بينك آت » .

بينمك [ت ف] حيوانك اوستنه چيقوب اوطورمق . واپور، تراموای كبى وسائط نقليه‌يه كيرمك. « دالنه بينمك » : مسلط اولمق ، قيزديرمق . « كوپلره بينمك » : حدتلنمك .

بينونت [ع ا] مفارقت ، اختلاف ، آچيقلق .

بينه [عا] برهان ، حجت .

بينهما [عح] ايكيسى آراسنده .

بينيجى [تص] آته بينمه‌ده ماهر آدام.

بيوايه [فص] ملجأسز ، حاميسز ، كيمسه‌سز .

بيوت [عا] أو معناسنه كلن بيتك جمعى .

بيوه [فص] طول قادين .

بيهده ـ بيهوده [فص] بوش، نافله، فائده‌سز .

بيولوژى [فرا] اجسام عضويه‌نك حياتندن بحث ايدن علم.

بييق [تا] اركك اوست دوداغى اوزرنده بيتن قيللر . « بييق آلتندن كولمك » : استهزا ايتمك.

پ

پ تورکجه ألفبانك اوچونجی حرفیدر.

پا ـ پای [فا] آیاق. « برپا »: آیاق اوستنده .

پابوج [تا] آیاغه کیلن شی، پوطین، قوندیرا. (اصلی «پاپوش») در.

پاپوج

« ایکی آیاغنی بر پابوجه صوقمق » : صیقمق ، مضطرب ایتمك . « پابوجی دامه آتیلمق » : اعتباردن دوشمك .

پاپا [یتا] قاتولیکلرك حضرت عیسانك وکیلی اولارق طانیدقلری اك بویوك رئیس روحانیسی اولوب رومادە اوطورور .

پاپادیا، پاپاتیه [تا] اورتاسی صاری وکنارلرندەکی یاپراقلری بیاض خدایی نابت معروف چیچك.

پاپارا [تا] سادە صوایله خاشلانمش پینیرلی تیریت ، ولذتسز یمك. تکدیر ایشیتمك .

پاپازی [تا] برنوع کوملکلك بز.

پاپاس [ر ا] رئیس روحانی، راهب.

پاپاس، پاس پاس [فر] آیاقلری سیلمك ایچون قاپو اوکنه قونولان تویلی حصیر .

پاپاس

پاپاغان [ت ا] طوطی قوشی . بر شی آکلامقسزین ازبر ایدن آدام . مقلد .

پاپافینقو [نیا] کمی دیرەکینك اوچنجی یلکنی .

پاپوش [ف ا] پابوج، آیاق قابی .

پاپیروس [تا] اسکی مصرلیلر طرفندن قابوغی کاغد مقامندە قوللانیلان برنوع نبات .

پات [ت د] برشیله وورلدقده چیقان سسی تقلید ایدر : پات کوت.

آکسزین: پات دیبه بریسی کلسه . .

پات [ت ا] بر نوع چیچك .

پاتاتس [تا] منشائی آمریقا اولان نشاستەلی معروف ومغذی سبزە.

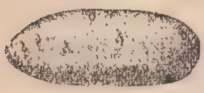

پاتاتس

پاتاقلامق [تف] پات كوت دیه دوكمك .

پاترونا [تیا] بحریه اركاننه، آمیراللره وقتیله ویریلن عنواندر .
پطرونه .

پاتلاق [تص] پاتلامش، یاریق ، رخنه .

پاتلامق [تف] سسله چاتلامق ، تضییقله یاریلمق . آتش آلوب سسله طوتوشمق . صیقینتیدن محو اولمق. فیرلامق. چوق حدت ایتمك. چوق ییمك. « اود پاتلامق »: چوق قورقمق .

پاتَنته [یتا] پاتنته ، اصنافه اجرای صنعت ایچون ویریلن تذكره. اصناف تذكره‌سی . ایجاد اولونان برشی ایچون ویریلن برات. تابعیت وحمایه تذكره‌سی. واپورلره حركت ایتدكلری محلك احوال صحیه‌سی حقنده ویریلن وثیقه .

پاتته‌دن [تح] بردن بره، آكسزین.

پاتیردامق [تف] یورور كن كورولتو ایتمك ، « پاتیر پاتیر » ، « پاتیر كوتور » : كورولتولر .

پاتیسقا [تا] اینجه ودوز كون بز.

پاتیك [تا] كوچوك ترلك، چوجوق آیاق قابیسی .

پاچا [تا] پاچاغك آلت طرفی، قویون، صیغیر آیاغندن یاپیلان یمك .

پاچاورا [ت ا] كیرلی بز، اسكی بز پارچاسی . قیمتسز شی . مبتذل فاحشه .

پاچالری صیوامق [تف] حاضرلانمق.

پاداش [فا] مكافات. یولداش .

پادام [فا] طوزاق، قوش طوزاغی.

پادزَهر [فا] زهره قارشی ایچیلن علاج ، پانزهر .

پادشاه [فا] حكمدار .

پادِشَه [فا] پادشاهك مخففی .

پارا [تا] غروشك قرقده برجزئی. آقچه ، نقد ، مسكوكات .

پاراتونر [فر] سپرصاعقه .

پاراسز [ت ص] پاراسی اولمایان ، زوكورت ، فقیر .

پاراغراف [فر] فقره‌لرك ، بندلرك باشنه قونولان براشارت، فقره ، بند .

پارالانمق [تف] پارچا پارچا اولمق. زنكین اولمق . چوق چالیشوب اوغراشمق .

پاراوان [فر] اودالرده قاپولرك داخل ویا خارجنه قونولان

آچیلیر قاپانیر ظریف تاختا پرده ، بولمه ، پاراوانا .

پارتی [فر] قسم ، طرف . سیاسی فرقه. قومارده ویا ازدواجده قازانق : ایی بر پارتی یاپدی .

پارتیزان [فرص] فرقه‌جی، طرفگیر، سیاسی فرقه طرفداری .

پارچا [تا] فارسی «پاره» دن آلینمش قطعه، لیمه، بولوك. کوچوك، دکرسز. برشیئك اقسامندن بهری. آز مقدار . آز وقت : بر پارچه بکله‌ییك . « پارچا پارچا » : چوق قیریلمش ، قیریق .

پارچالامق [تف] قیروب پارالامق، پارچا پارچا ایتمك .

پارچالانمق [تف] پارچا پارچا اولمق، چوق چالیشوب چاپالامق، اوته‌یه بری‌یه قوشوب اوغراشمق .

پاردون [فر] عفو . ایدرسکز .

پارده‌سو [فر] یازلق اینجه پالتو .

پارس [فا] قاپلان نوعندن برحیوان.

پارسا [فص] عابد ، صوفی ، عفیف.

پارسه [فا] اویونجیلرك، مغنی ومغنیه‌لرك اجرای صنعتدن صوکره سیرجیلردن طوپلادقلری پارا ، پارصا .

پارکه [فر] اوفاق پارچالردن یاپیلمش تاختا دوشه‌مه. مالطه طاشیله دوشنمش ظریف قالدیریم .

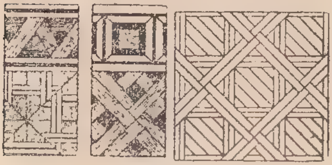

پارکه

پارلاتمق [ت ف] پارلاق یاپمق ، پارلایاجق درجه‌ده اوغوب سیلمك، جلا ویرمك. تنویر ایتمك.

پارلاق [ت ص] پارلایان، مجلا، ایشیقلی، شفاف، براق . کوزه چارپاجق درجه‌ده کوزل. شانلی .

پارلامق [تف] لمعان ایتمك ، ضیا ویرمك ، نور صاچمق . مشتعل اولمق. نفوذ واعتبار قازانمق. بردن بره حدت ایتمك .

پارلامنتو [یتا] ملت وکیللرینك مذاکره صالونی، مجلس مبعوثان .

پارماق [تا] انسانلرده و بعض حیوانلرده ال و آیاقلرك نهایتلرنده بولونان اوزونلقلرك بهری که انسانلرده بشر

پارماق

دانه‌در. آرابه تکرلکنك مركزندن چنبرینه قادار اوزانان چوبوقلرك بهری. «آغزه‌بر پارماق بال چالمق»: طاتلی وایی برشی کوسته‌روب ویاسویله‌یوب آلداتمق. «پارمقله کوستریلمك»: معروف وممتاز اولمق.

پارماقلق [ت ا] تاختا ویا ده‌میردن صیراچوبوقلردن

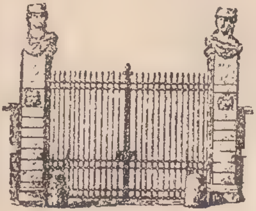

پارماقلق

عبارت بوله وحائل.

پارولا [یتا] نوبتجی عسکرلر ویا بر زمره آره‌سنده اشارت مخصوصه اولمق اوزره قوللانیلان برکلمه.

پاره [فا] پارچا، قطعه، عدد «پاره پاره»: پارچا پارچا. «یکپاره» برپارچه‌دن عبارت.

پاریلتی [تا] شعشعه، لمعان، جلا، پارلاقلق. «پاریل پاریل»: چوق پارلامه.

پازار [تا] اصلی «بازار» در. هفته‌نك جمعه ایرتسندن صوکره کلن کون. چارشی.

پازند [فا] مجوسیلره عائد پهلوی لساننده دین کتابی.

پازواند [ت ا] فارسی «پاسبان»دن غلط: چارشی بکجیسی.

پازی [تا] یابانی پانجار.

پاس [تا] بعض معدنلرك رطوبتدن طوتدقلری کیر.

پاساپورت [فر] مرور تذکره‌سی، ممالك اجنبیه‌یه کیدنلره ویریلن یول تذکره‌سی. «أله پاساپورت ویرمك»: قوغمق، صاومق.

پاساق [تا] کیرلی، بچمسز لباس.

پاساقلی [ت ص] پژمرده قیافتلی، بجرکسز، صالقیم صاچاق.

پاسبان [فا] کیجه بکجیسی، چارشی بکجیسی.

پاستا [تیا] خاموردن یاپیلان کوچوك قطعه‌ده معروف ظریف طاتلی.

پاسقالیا [را] خریستیانلرك بیوك بایرامی که اوکون حضرت عیسانك دیریلوب مزاردن چیقدیغنه اعتقاد ایدرلر.

پاش [فص] صاچمق، سرپمك معناسنه کلن «پاشیدن» مصدرندن مشتق اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه کیرر: «زرپاش» آلتون سرپن.

پاشا [ت ا] اسکیدن وزرا وارکان عسکریه‌یه ویریلن بر عنوان مخصوص ایدی. بوکون یالکز لوا، فریق ومشیر کبی ارکان عسکریه‌یه مخصوص بر عنواندر.

پاصدیرمه [ت ا] باصدیرمه .

پاطلیجان [ت ا] معروف سبزه .

پاغوریا [ر] ینکج انواعندن برجنس چاغانوز.

پاغوریا

پافتا [فر] بر خریطه‌نك منتظماً کسیله‌رك حین حاجتده برلشدیریلن پارچالرندن هر بری .

پاك [ف ص] تمیز ، لکه‌سز .

پاکت [فر] برلکده باغلانمش ویا کاغده صاریلمش اشیا دمتی، دسته ، بوغچه ، دمت .

پاکت اتمك [ت ف] باغلایوب صارمق .

پاکدامن [ف ص] اتکی تمیز یعنی عفیف، ناموسلی .

پاکیزه [ف ص] تمیز، خالص، لطیف.

پال [ت ا] برجنس بیاض کوکرجین .

پالا [ت ا] یاصصی ، ایکی یوزلی قیلنج . قاییق کوره کنك یاصصی یری . « پالا چالمق » : بوشنه یورولمق .

پالا

پالاز [ت ا] قوش وخصوصیله قاز یاوروسی . « قوش پالازی » : اکثریا چوجوقلره مسلط اولان تهلکه‌لی بر بوغاز خسته‌لغی .

پالاس ـ پلاس [ف ا] اسکی کیلیم ، عبا .

پالاس پاندراس [ت ح] بردن بره آلارق ، چال یاقا ایده‌رك .

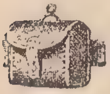

پالاسقا [مجارجه] عسکر فشنکلکی ، سواری چانطه‌سی .

پالاسقا

پالامار [یتا] کمیلری قارایه باغلایان غایت قالین خالاط .

پالاموت [ت ا] میشه و بوکا بکزر بعضی آغاجلرك کستانه‌یه مشابه آجی میوه‌سی. بو میوه‌نك دباغتده قوللانیلان قابوغی. معروف پالاموت بالیق .

پالاموت

پالاموت بالغی

پالان [ف ا] اکثریا یوك حیوانلرینه اورولان سمر .

پالاندوز [ف ا] پالان یاپان، سمرجی.

پالانقا [مجارجه] آغاج وطوپراقله یاپیلمش و اطرافی خندقله چه‌وریلمش خصارجق .

پالاورا [یتا] حرب کمیلرنده طوپ آنبارینك اوستنده‌وکوکر-ته‌نك آلتنده‌کی ایکنجی قات .

پالاوراجی [ت ص] آتوب طوتان.

پالَت [فر] رساملرك اوزرنده بویا ازدکلری تاختا ویا طاباق .

پالتو [فر] قیشین اوستدن کیلن قالین لباس .

پالوده [ف ا] پالوذه ، پلته .

پالی [ف ا] هندستانك بر قطعه‌سنده قونوشولان برّ لسان .

پالیاچو [یتا] صویتاری ، مقلد .

پامال [ف ص] آیاق آلتنده قالمش ، چیکننمش . پایمال .

پاموق [ت ا] فارسی « پنبه » دن محرف . باصمه‌کبی منسوجات اعماله وشیلته‌کبی شیلر دولدورمایه یارایان نباتی، یوموشاق، بیاض وخفیف برماده. پاموق بزی. پاموق ایپلکندن منسوج بز که : بوندن ایچ کوملکی وسائره یاپیلیر . پاموق ما کنه‌سی-پاموق قوزه‌سنی تمیزلمك وایپلك حالنه قویماغه مخصوص ما کنه .

پانایر، پنایر [ر] سنه‌ده بر ویا بر قاچ دفعه بر محلده یورطی مناسبتیله قورولوب بر قاچ کون دوام ایدن بویوك پازار .

پانتالون [فرا] معروف لباس . فرانسزلر دونه‌ده بو اسمی ویررلر .

پانجار [ت ا] تورشیسی یاپیلان وعصاره‌سی شکر اعماله یارایان معروف قیرمیزی سبزه .

پانجور [فر] یکی طرزده یاپیلان معلوم پنجره قفسی .

پاندومیما [ر] لاقیردیسز ، یالکز اشارتلرله اویناتان مضحکه.

پانهاده [ف ص] آیاق باصمش، داخل، واصل .

پای [ت ا] حصه، قسمت. تکدیر.

پای [ف ا] پا ، آیاق .

پایان [ف ا] صوك ، نهایت، آخر .

پای‌انداز [ف ص] آیاق آتان. بویوك بر ذاتك کذرکاهنه دوشه‌نن چوخا وخالی .

پایبند [ف ا] پایواند ، حیوانلرك یورومه‌لرینی منع ایچون آیاقلرینه آتیلان باغ . کوستك .

پایتاق [ت ص] اکری باجاقلی .

پایتخت [فا] بر دولت حکمدارینك ویا رئیس جمهورینك اقامت ایتدیکی شهر . مرکز حکومت .

پایدار [فص] قائم ، اینجه‌یرلشمش، سوره‌کلی ، دائم .

پایدوس [ت ا] موقت تعطیل ، اذن ، آزاد .

پایزن [فا] آیاغنه پرانغا وورولمش جانی .

پایلاشمق [ت ف] بولوشمك ، مقاسمه ایتمك .

پاینده [فص] ثابت ، دواملی . دهسته‌ك .

پایه [فا] رتبه ، قدر واعتبار .

پپه ـ پپه‌مه [ت ص] دیلی طوتوق، ککه‌مه .

پتك [ت ا] آریلرك یوواسی، بالی آلینمش کومچ .

پچه‌مه [ت ا] یمك خاولوسی، پشکیر، ال بزی .

پچه [ت ا] یوز أورتوسی، نقاب.

پچه [فا] انسان وحیوان یاورو‌سی ، چوجوق .

پخته [ف ص] پیشمش ، پیشکین . تجربه‌لی .

پداورا [ر ا] کیره‌میدلرك آلتنه دوشه‌نن اینجه تاختا . قوطیجیلرك قوللاندقلری اینجه چام تاختاسی .

پدر [فا] بابا ، آتا .

پدرود [فا] وداع، وداعلاشمه.

پذیر ـ پذیرا [فص] «پذیرفتن» فعلندن اولوب وصف ترکیبی تشکیل ایدیلیر. قبول ایدن. «ختام پذیر» : ختام قبول ایدن، خام بولان .

پر [فا] قاناد .

پر [فا] دولو ، مملو .

پراتیقا [ت ا] سفائنه قارانتینه‌دن ویریلن مساعده تذکره‌سی.

پراصا [ت ا] معروف سبزه .

پراکنده [فص] داغینیق،متفرق وپریشان .

پران [فص] اوچوجی ، اوچان.

پرانقا [یتا] مجرملرك آیاغنه‌وورولان زنجیرلی حلقه .

پرتاب ـ پرتاو [فا] صیچرامه، کندینی آتمه ، آتیلمه .

پرتو [فا] ضیا ، نور ، ایشیق ، پارلاقلق .

پرتوسوز [فا] پرتاوسز، کونشه طوتولدقده شعاعلری بر نقطه‌یه طوپلادیغندن آلتنه‌کلن شیئی

یاقان جام که اشیایی نظرلرده بویوتدیکی ایچون کوچوك ، اینجه یازیلرك اوقونماسنه یارار .

پرچم [فا] باشلرینی تراش ایدنلرك تپه ده بیراقدقلری صاچ، کاکل.

پرچین [ت ا] قاقیلان چیوینك اوته یاندن چیقان اوجنی قیوروب قاقمق صورتیله تقویه . علی العموم تحکیم وتقویه .

پرخاش [فا] حرب ، قاوغا .

پرداخت [فا] جلا ، پارلاقلق ، تراشدن صوکره اوستورانك آشاغیدن یوقاری یه دوغرو سوروله سی ، پرداخ .

پرداخلامق [ت ف] جلا ویرمك، پرداخ ایتمك .

پرداز [فص] «پرداختن» مصدرندن، دوزه لتیجی ، ترتیب وتنظیم ایدیجی. « سخن پرداز » : کوزل سوز سویله ین .

پرده [فا] قاپو ویا پنجره لره اورتو . بوله . مقام، آهنك . موسیقی آلتلرنده مختلف صدالری کوسته رن درجه لر . حجاب وناموس .

پرست [فص] طاپان ، طاپینان ، عبادت ایدن، چوق سه ون، مفتون اولان .

پرستار [فا] خدمتجی، بنده، بسله مه.

پرستش [فا] طاپینمه، عبادت. ابتلا ومحبت .

پرستشکار [فص] طاپان ، مفتون .

پرستو [فا] قیرلانغیج .

پرسش [فا] صوروش ، سؤال.

پرسته معبود .

پرسنك [ف ا] ترازینك اکسیکنی اکمال ایچون بر کوزینه قونولان طاش . سوز آراسنده مناسبتلی مناسبتسز ایراد وتکرار اولونان عینی سوزلر ، ورد زبان .

پرکار ــ پرکال [فا] اولچمه یه و دائره چیزمه یه مخصوص آچیلیر قاپانیر ایکی باجاقدن عبارت مهندس آلتی . اوستونج طاقیمی .

پرکاله [فا] پارچا .

پرنده [تا] طاقلا .

پرنده [فص] اوچیجی ، طیار .

پرنس [فر] حکمدار عائله سنه منسوب آدام . موئثی : پرنسس .

پروا [فا] قورقو ، چکینمه ، تکلف.

پرواز [فا] اوچمه ، طیران . «بالا پرواز» : یوکسکلرده اوچان، پك یوکسکدن آتوب طوتان .

پرواز [ت ا] بر شیئك اطرافنه میخلانان تاختا كه اكثریا اویمالی اولور. آینا و لوحه كبی شیلرك كناری. اثواب و سائره كنارلرینه دیكر رنك و قوماشده چكیلن یول.

پروانه [فا] كلبك. واپور چرخی.

پروتستان [فا] پاپایی و پاپاسلغی طانیمایان واونلری پروتستو ایدن بر خریستیان مذهبنه منسوب آدام.

پروتستو [یتا] برحكمی ویابرسوزی و حركتی قبول ایتمیه‌رك تحریراً ویا شفاهاً یاپیلان شدتلی اعتراض.

پروتوقول [فر] مختلف دولتلر مرخصلرندن مركب بر مجلسك مذاكرات ضبطنامه‌سی.

پرور [فص] بسله‌ییجی، بسله‌ین، تربیه ایدن.

پروردكار [فا] صفات الهیه‌دن: كافهٔ مخلوقاتی بسله‌ین، جناب حق.

پرورده [فص] بسلنمش، یتیشدیرلمش.

پرورش [فا] تربیه، بسلنمه، تغذیه.

پرورشیاب [فص] تربیه كورن، تربیه اولونان.

پروتوپلازما [یونانجه] حجیرات نباتیه و حیوانیه درونندەكی جوهر اصلی، ابتدائی نوه.

پروژه [فرا] بر شیئك یاپیلاجغی شكلی كوسته‌رن رسم. بر شیئك ویا مسأله‌نك ایلك دوشونولن شكلی. لایحه.

پرودروم [فرا] بر خسته‌لغك ظهورندن اول كورولن قیریقلق.

پروغرام [فرا] بر ضیافت ویا مراسمك صیرا و ترتیبنی بیلدیرن ویا مكتبلرده درسلرك كوننی كوسته‌رن جدول. بر شخصك و بر هیأتك اتخاذ ایده‌جكی مسلك وخط حركتی بیلدیرن بیاننامه.

پروقا [فرا] ایكره‌تی صاچ.

پروكار [ت ا] بربر. اصلی فرانسزجه اولوب Perruquier كلمه‌سندن آلینمشدر: پروقایاپان وصاتان آدام.

پرووا [یتا] دەنەمه، تجربه. كمینك باش طرفی.

پرویز [فا] اسكی ایران حكمدارلرندن وساسانیان سلاله‌سندن برینك لقبی. غالب.

پروین [فا] اولكر دینیلن یدی ییلدیزك هیأت مجموعه‌سی، ثریا.

پَرسه [ت ا] حذا ایچی، حذا. (مج) حال ، درجه « ایش بو پرسه‌یه کلدکدن صوکره . . »

پَرهوده [فا] هذیان ، صاچماصاپان سوز .

پَرهیز [فا] ییوب ایچمکده احتیاطلی داورانمق ، خسته‌لقدن دولایی دوقوناجق یمکلری یمه‌مك. «پرهیز-کار » : صوفی ، زاهد .

پَری [فا] جن طائفه‌سنك الك کوزلی عد اولونان بر قسمی. کوزل قادین . « پری کبی »: چوق کوزل .

پَریده [فص] اوچمش، اوزاقلاشمش اولان .

پَریشان [فص] داغینیق، قاریشیق. کدرلی .

پَریشیده [فص] پریشان .

پریمادونا [یتا]اوپرانك باش مغنیه‌سی. برنجی آقتریس .

پَژمُرده [فص] صولمش، صولغون، بوروشوق . اسکی، پیس ویپرتیق .

پَس [فص] « پست » دن غلط ، آلچاق، آشاغی . یاواش ، سسسز . (ا) کیری ، آرقا . صوکره .

پَساوند [فا] نظم قافیه‌سی، ردیف .

پَست [فا] آلچق ، آشاغی .

پستان [فا] ممه .

پستَر [فا] دوشه‌ك ، یاتاق .

پَستَکَرانی [ت ص] صاچما ، صاچما صاپان : « پستنکرانی سوز » .

پَستیل-پسدیل [ت ا] ییمش أزمه‌سنك یوفقا حالنده قورودلمشی : قایصی پستیلی. مج : پسدیلی چیقارمق : چوق دوکمك .

پسته [فا] فیستیق .

پسَر [فا] اوغل ، ارکك اولاد . اوغلان .

پسقوپوس [را] باش پاپاس ، مترەپولید .

پَسَك [تا] دیش کیری،دیش پاصی.

پَسمانده [فص] کیری قالمش، آرتیق، بقیه .

پَسَند [فا] بکنمه ، تقدیر . «خود پسند » کندینی بکنمش . « مشکل پسند » : هیچ [بر] شی بکنمه‌ین .

پَسَندیده [فص] بکنیلمش، مقبول، منتخب .

پِسی [ت ا] كدی . « پسی بالیغی »: دیل بالیغنه بكزه‌ین یاصصی بر جنس بالیق .

پَسین [ف ص] صوكره‌كی ، كیڑیده‌كی.

پَش [ت ا] فارسی «پیش» دن غلط. بعض البسه‌نك یانلرینه علاوه اولونان پارچالر .

پَش [ت ا] فارسی «پس» دن غلط. آرقا آرت . «پشنه دوشمك»: تعقیب ایتمك .

پُشت [ف ا] آرقا . پشت بر دیوار: آرقاسی دیوارده .

پَشتمال [ف ا] بویوك خاولو ، بویوك سیله‌جك .

پَشرَو [ت ا] فارسی «پیشرو» دن غلط. موسیقیده‌اصل مقامدن اول چالینان نغمه . برنوع مرمی .

پَشكَش [ت ا] فارسی «پیشكش» دن غلط . اوكه چكیلن هدیه « پشكش چكمك » : اولمایاجق بر شیئی تكلف ایتمك .

پَشكیر [ت ا] فارسی «پیشكیر» دن غلط . اوكه طوتولان . پچته ، یمك خاولوسی .

پَشم [ف ا] یوك ، یاپاغی .

پَشَنك [ت ا] فارسی «پیشاونك» دن غلط. قافله‌نك اوكندن كیدن آدام. كاروانك باشنه دوشوب یول آچمایه آلیشیق حیوان .

پَشَه [ف ا] سیوری سینك .

پَشه‌كار [ت ا] فارسی «پیشه‌كار» دن غلط. اورتا اویونلرنده‌قاووقلی ایله قونوشارق اویونه باشلایان اویونجی .

پَشیز ـ پشیزه [ف ا] آقچه پول. بالیق پولی .

پَشیمان [ف ص] ندامت كتیرمش، نادم. یاپدیغی فنالقدن متأثر اولان.

پَشین [ت ص] فارسی « پیشین » دن غلط . ویره‌سی‌یه اولمایان . اوكدن اولدن . واقع اولان: پشین جواب . اوكدن .

پَطریق [ت ا] روم وارمنی كیلیسالرینك بویوك رئیس روحانیسی ، باش پاپاس .

پُفكَرده [ف ص] سوندورولمش .

پَك [ت ص] سرت ، قاتی ، متین ، صاغلام. عنود. چوق ، زیاده. الی پك : خسیس.

پَكتین [فر] شالغام ، الما وآرمود شكرلرنده تخمرله حصوله كلن ماده .

پَكسماد [ف ا] مكرر پیشیریلمش قورو وقاتی اكمك .

پَكشدیرمك [ت ف] سرتلشدیرمك، صاغلاملاتمق .

پَكلك [ت ا] سرتلك ، قاتیلق ، متانت .

پکمز [ت ا] قایناديلوب قويولاشد- يريلمش شيرا .

پلاچقا [آرناودجه] چاپول ، ياغما.

پلاس [فا] عبا، چول كبى شيلر .

پلاسپاره [فا] اسكى عبا پارچاسى .

پلاق [فر] معدن‌صفحه، معدنى‌لوحه.

پلان [فر] ياپيلاجق بربناوساترەنك شكلى ويا رسمى . ترتيب ، تدبير .

پلانچته [فر] مساحه تاختاسى.

پلتك [ت ص] سوز سويلركن حر- فلردن بعضيلرينى حقيله تلفظ ايده‌مه‌ين ، باصيق ديللى .

پلته [تا] فارسى «پالوده»دن محرف. صو، شكر ونشاسته ايله ياپيلان معروف طاتلى. (مج) پك كەوشك ، متانتسز .

پلسنك [ت ا] صبجاق مملكتلرده يتيشن صيجاق آغاج .

پلنك [فا] قاپلان .

پليد [ف ص] پيس ، ملوث ، آلچاق .

پناه [فا] صيغينما ، آلينما . حفظ وحمايه . صيغيناجق بر، ملجأ .

پنبه [ف ا] پاموق. كل رنكنده ، آچيق قيرميزى .

پنج [فا] بش . « پنجاه » : اللى.

پنجره [فا] معروف‌هوا وضيادليكى.

پنجشنبه [فا] معلوم كون ، پرشنبه.

پنجه [فا] أل آيه‌سيله بش‌پارماغك مجموعى . يير تيجى حيوانلرك اوك آياقلرينك پارماقلريله طيرناقلرى (مج) قوت وسطوت . بويوك لكه : « ياناقلرى پنجه پنجه اولمش »

پند [فا] نصيحت ، اوكود .

پنس [فر] عمليات‌اثناسنده‌برعضوى طوتمق ايچون مستعجل ايكى شعبه‌لى بر آلت .

پنكان [فا] بر نوع طاش ، قان فنجانى .

پنهان [فص] كيزلى ، خفى .

پنيال [يتا] مچ ؛ شيش .

پنير [فا] پينير .

پوپا [يتا] كمينك آرقاسى . كمى‌يه آرقادن كلن روزكار .

پوت [ت ا] بوروشوق ، ديكيشده حصوله‌كلن‌شيش ويچمسزلك.

پوت [ت ا] فارسى«بت» دن غلط: صنم .

پوتور [ت ص] بوروشمش بر نوع كسوه .

پوته [فا] معدن دوكمك ايچون طوپراقدن معمول ظرف .

پوج [تَ ا] قوپروق صوقومى .

پوجا [ت ا] كمينك صاغ يانى، سنجاق طرفى .

پوجالامق [ت ف] كمى‌يى صاغه دوندوروب روزكارى قيچه ياقين آلمق . سرخوش كبى سنده‌له‌مك .

پوچ [فا] بوش شى، هيچدن عبارت.

پودوق [ت ا] يكى دوغمش دەوه ياوروسى .

پورتاقال [ت ا] منشأ اصليسى پورتكيز اولان معروف ميوه.

پورتاقالاتا [ت ا] پورتاقال شربتى.

پورتكيز [تا]اسپانيانك غربنده بر مملكت .

پورسلن [فرا]چينى ، فغفورى .

پورصوق [تا] تيلكى بويوكلكنده وحشى بر حيوان .

پورصوق [ت ص] بوروشوق ، صارقيق .

پورصومق [ت ف] كەوشەيوب صارقمق .

پوروز [ت ا] غير مستوى كنار. (مج) قصور، انكل، مشكلات.

پوروزسز [ت ص] دوز ، قيريق ويپرتيق اولمايان . (مج) نقصانسز ، قصورسز .

پوزش [فا] معذرت ، عذر .

پوزينه [فا] مايمون ، شەبەك .

پوس [فا] اوپمه .

پوساريق [ت ا] سراب .

پوست [فا] دەرى، جلد. شيخلك. مقام ، مسند .

پوسته [يتا] مختلف يوللر وواسطه‌لرله كوندريلن مكتوبلر وسائره . مخابره .

پوستال [ت ا] سورتوك قادين ، فاحشه .

پوستكى [ت ا] قيللرى اوستنده بولونان حيوان دەريسى . « پوستكى سرمك » : چوق اوطورمق. «پوستكيسنى چيقارمق» : چوق دوكمك .

پوستين [فا] كورك .

پوسكورمك [ت ف] آغزله‌صو اوفله‌مك. داغيتمق ، كيرى دفع ايتمك . « آتش پوسكورمك » .

پوسكول [ت ا] ايپلك ويا ايپك وياخود صيرمادن يوقاريسى

طوب و آشاغیسی داغینیق آصق. (مج) مشکلات، موانع. «پوسکوللی بلا» بلای مبرم.

پوسکی [ت ص] اسکی صفتیله برابر قوللانیلیر: اسکی پوسکی.

پوسه [ف ا] بوسه، اوپوش، اوپمه.

پوسیده [ف ص] چوروك، چورومش.

پوش [ف ص] اورتن کیین، لابس. «سرپوش»: باشه کییلن شی.

پوشش [ف ا] اورتو، اورتەجك شی.

پوشیده [ف ا] اورتولمش، مستور. اورتو، پرده.

پوص [ت ا] هوادە پیدا اولان آلچاق دومان. سیسك خفیف.

پوصا [ت ا] صویی ویاغی آلینان شیلرك قالان قسمی. تورتو.

پوصله [ت ا] کوچوك مخطره، تذکره. بر حساب آلیش ویریش خلاصەسنی حاوی کاغد. جهات اصلیەیی واحوال هوائیەیی وکمیلرك یولنی کوستەرن معروف آلت. «پوصلەیی شاشیرمق»: نه یاپاجغنی بیلەمەمك.

پوصو [ت ا] دشمن ووورمق ایچون بکلەنیلن کیزلی یر، کمین.

پوغاچا [ت ا] بورەك، بوغاچا.

پوف [ت د] آهنك تقلیدی: روزکار پوف پوف اسییور. یانان بر شیئی سوندورمك فعلنی ده تصویر ایدر: پوف دییە مومی سوندوردی.

پوف [ت ا] نفرت واستکراه اداتی.

پول [ت د] معدندن یاپیلان یووارلاق پارلاق و اوفاق لوحەجق که صیرما وتل ایله قاریشیق اولارق اثواب وسائره ایشلەمەیه یارار. پارا، آقچه. طاولا طاشلری. بالیغك صیرتندەکی دائروی لوحەجقلر، مکتوبلره وسائرەیه یاپیشدیریلان مطبوع کوچوك کاغد پارچاسی.

پولاد [ف ا] چلیك. قوتلی شیلر ایچون مشبه به اولور: پولاد کبی آدام.

پولتیقه [فرا] امور سیاسیه، مناسبات سیاسیه. مملکتك داخلی وخارجی ادارەسی. یوزه کولمه، تملق.

پولیچه [یتا] حواله، چك.

پولیس [فرا] انضباط و آسایشه مأمور آدام ویا هیأت، ضابطه.

پومادا [فر] یارالره وتزین ایچون صاچه سورولن یاغلی ویومشاتیجی مرهم.

پونچ [انکلیزجه] روم ویاقونیاق لیمون وصیجاق صودن مرکب مسکر وایصیدیجی مشروب.

پونطو [يتا] طباعتده حرفلرك حجمنى اولچمه‌يه مخصوص مقياس : « شـو يازى اون ايكى پونطـولق حرفلرله ديزيلمشدر . »

پوه‌پوه [ت د] تقدير و آلقيش اداتى. آلقيش ، قولتـوق : « بن اويله پوه پوهه كلدمم . »

پويان [ف ص] قوشان . (مج) دالمش .

پويراز [تا] شمال روزكارى . « آغزى پويرازه آچيق » : نافله بكله‌يوب برشى قازانامامق .

په‌په [ت د] تحسين و تقدير اداتى اولوب اكثريا استهزا مقامنده قوللانيلير .

په‌په‌مه [ت ص] كككه‌مه‌نك باشقا دورلوسى .

پهلو [ف ا] يان ، بدنك ايكى يانندن هر برى .

پهلوان [ف ا] كورشجى . جسور ، قهرمان .

پهله [ت ا] فارسى پهلودن محرف : يان . تيلكينك يانلرندن چيقان كورك .

پهن ـ پهنا [ف ص] كنيش ، اكلى. وسعت .

پى [ت ا] صاتيلق برشيئه طالب اولان بر آدامك رهن مقامنده اولمق اوزره پشين ويرديكى بر مقدار پارا .

پى [ف ا] «پاى» دن مخفف . ايز ، آرت . « پى درپى » بربرى آرقاسندن ، تدريجاً .

پياپى [ف ح] بربرينى متعاقب متواليا .

پياتا [يتا] طاباق .

پياده [ف ا] يايان يوروين آدام . يايان يوروين عسكر صنفى . خفيف برچيفته قاييق . سطرنجده اوكده‌كى طاشلر .

پياز [ف ا] صوغان .

پياسه [يتا] ميدان . عمومك كزينمه‌سنه مخصوص ير . معاملات صرافيه وتجاريه محلى . جارى فيأت ، نرخ ، مسكوكات وتحويلات قيمتى .

پياله [ف ا] قدح .

پيام [ف ا] خبر .

پيانقو [يتا] برچى نامنه برچوق كيمسه‌لردن پارا آلوب نومرولرله قرعه چكه‌رك اوشيئى ويا طوپلانان پارانك مهم برقسمنى قرعه‌ده چيقان نومرولرك صاحبلرينه ويرمك اصولى .

پيانو [يتا] معروف و مقبول موسيقى آلتى .

پيپو [يتا] ايچنه توتون قونولارق ايچيلن قيصا چوبوق .

پیچ [ت ا] غیر مشروع مناسبتدن دوغان چوجوق .

پیچ [ف ص] دولاشیق بوكلوملی ، قیوریملی .

پیچاپیچ [فص] پك دولاشیق، بربرینه دولاشمش ، قیوریم قیوریم.
« پیچ وتاب » : اضطراب .

پیدا [فص] ظاهر ، موجود ومیدانده اولان .

پیده [رومجه] معروف یاصصی اكمك.

پیر [فا] اختیار، یاشلی آدام. برصنعت ویاطریقتك مؤسسی .

پیرا [ف ص] «پیراستن» فعلندن اولوب وصف تركیبی تشكیلنه یارار .
دونادیجی ، تزیین ایدن .

پیراسته [ف ص] مزین، دونادیلمش .

پیرامن-پیرامون [فا] اطراف، چوره.

پیراهن [فا كوملك .

پیرایش [فا] دوناتما، تزیین. زینت ویرمه .

پیرایه [فا] زینت .

پیرمغان [فا] مخانه‌جی. مرشد.

پیرو [ف ص] برینك آرقاسی صیرا كیدن تابع .

پیروهی [ت ا] تاتار بوره كنك قیماسز ویوغورتسزی .

پیره [ت ا] چوق صیچرایان معروف كوچوك حیوان .

پیره‌زن [فا] قوجاقاری .

پیره‌لنمك [ت ف] پیره‌دولمق. وسوسه‌یه دوشمك .

پیرهن [فا] كوملك .

پیس [ت ص] تمیز اولمایان ، كیرلی . چیركین. پیس بوغاز: اوبور .

پیست [ت ص] كدی‌یی قوغمقده قوللانیلیر .

پیسله‌مك [ت ف] كیرلنمك ، دفع حاجت ایتمك .

پیش [فا] اوك ، ایلری، حضور.

پیشانی [فا آلین ، جبهه .

پیشدار [فا] تأمین امنیت ایچون قطعات عسكریه‌نك معین برمسافه ایله اوكنده كیدن برقسم عسكر.

پیشگاه [فا] حضور .

پیشكین [ت ص] ایی پیشمش ، كماله ایرمش . تجربه كورمش .

پیشمك [ت ف] آتشده طوتولوب خاملغی كیتمك ، ینه‌جك حاله كلمك . اولمق ، كماله ایرمك . تجربه

حاصل ایتمك . پیشمش آشه صوقاتمق: ایش بوزمق .

پیشوا [فا] رئیس ، آمر، اوك آیاق اولان .

پیشه [فا] صنعت، ایش. عمل، خوی.

پیشیریم [تا] بردفعه پیشه جك مقدار .

پیشیك [تا] تردن خصوصیله چوجوقلرده اولان قیزاریقلیق.

پیصریق [تص] مسکین، بجرکسز، طوتوق .

پیغام [فا] خبر ، پیام .

پیغامبر [فا] پیابر ، پیغمبر، طرف الهیدن خبر کتیروب اوامر و نواهی‌یی تبلیغ ایدن ذات .

پیغوله [فا] کوشه، بوجاق، زاویه .

پیك [فا] خبر ومکتوب کوتورب کتیرن . برسیاره‌نك اطرافنده دونن سیاره . (مج) . هرحرکتنده برینه تابع اولان .

پیکار [فا] جدال ، جنك .

پیکار [تا] یردن چیقان صو ، منبع .

پیکان [فا] اوقك اوجنده‌کی سیوری دمیر .

پیکر [فا] یوز. چهره.

پیکه [فر] قابارتمالی، نقشلی، پاموقدن معمول قالین بز .

پیل [فا] فیل .

پیلاکی [تا] زیتون یاغیله پیشن بالق، فاصولیا ویا طوماتس .

پیلاو [تا] پرنجله یاپیلان معروف یمك .

پیله‌مك [تف] آلینان شیئك قیمتنك بر مقدارینی اولجه ویرمك، تأمین ایتمك .

پیلیچ [تا] طاووغك یاوروسی .

پیما [فص] اولچن، اولچیجی. «بادپیما» روزکاری اولچن ، پك چابوق کیدن .

پیمان [فا] عهد ، یمین .

پیمانه [فا] قدح، شراب بارداغی.

پینتی [تص] خسیس، خسیسلکندن دولابی پژمرده قیافتده کزن .

پینیر [تا] فارسی « پنیر » دن . سوتدن چیقاریلان وبر مایه‌ایله قاتیلاشدیریلان ومختلف نوعلری اولان معلوم یه‌نن ماده .

پیوست [فا] اولاشمه . اتصال.

پیوسته [فص] اولاشمش ، متصل ، دائمی .

پیوند [فا] اولاشمه، اتصال، تعلق، ارتباط ، ، باغ .

ت

ت [ا] تورکجه الفبانك دردنجی حرفی . ابجد حسابنده ۴۰۰ رقمنه معادلدر .

تَ [ع د] عربجه‌ده قسم اداتیدر . یالکز الله اسمیله برابر قوللانیلیر: تالله .

تا [ف د] انتها ادانیدر . تا قواغه کیتدك : قواغه قدر . تا که: شو مقصدله که .

تاب [ف ا] طاقت،قوت. تاب‌وتوان: کوج‌وقوت . بیتاب : مجالسز. تاب آور : کوجی یتن . رونق ، تازه‌لك . (ص) پارلاق . مهتاب : آی آیدینلغی. آب وتاب. طراوت. شب‌تاب : ییلدیز بوجکی. عالم‌تاب: عالمی تنویر ایدن . تابدار : منور ، ضیادار.

تابان [ف ص] پارلاق. ضیادار . پارلایجی .

تابستان [ف ا] یاز موسمی .

تابش [ف ا] پارلایش ، پارلاقلق .

تابِع [ع ص] برینك آرقه‌سی صره کیدن ، تبعیت واطاعت‌ایدن. مربوط اولان . « مکتبلر معارف وکالتنه تابعدر . » جمعلری : تبعه ، توابع ، تابعین .

تابعین [ع ا] پیغمبریمزك کندیسیله دکل صحابه‌سندن بر ویا بر قاچیله کوروشن ذواته تعبیر اولنور. صحابه‌لرله کوروشه‌میوب یالکز تابعین ایله کوروشنلره‌ده «تبع تابعین» دیرلر.

تابناك [ف ص] پارلاق ، منور ، لمعه‌دار .

تابَنده [ف ص] پارلایان ، ضیا نشر ایدن .

تابوت [ف ا] اولوبی نقل ایتدکلری قپالی صندوق .

تابولغه ، طاوولغه [ت ا] اوزی قیرمزی سرت بر آغاج .

تأبید [ع ف] ابدی حالنه قویمق . « بوایش نامنی تأبید ایتدی»: نامنك الی‌الابد ذکر ایدلمسنی تأمین ایتدی دیمکدر .

تاتار [ت ا] کوچوك بر تورك قومنك اسمی ایکن جنکیز عسکرینك پیشدارلری اولدیغی ایچون مغوللره وبر چوق تورك اقوامنه « تاتار » دینمشدر .

تاتار [ت ا]مکتوب نقل ایدن سواری، پوسته‌جی .

تاتارجق [ت ا] کوچوك وسس‌سز بر نوع سیوری سینك .

تأثر [ع ف] متأثر اولمق، آجيسنى دويمق. مكدر اولمق.

تأثير [ع ف] ايشله‌مك. ايچنه ايشله‌مك، نفوذ ايتمك. متأثر ايتمك. فائده ويرمك: علاج تأثير ايتمك.

تاج [فا] باشه كييلن مرصع و قيمتدار بر نوع باشلق كه اسكيدن پادشاهلر، قراللر كييرلردى.

تاج

تاجلامق [ت ف] تاج كيمك. تتوج مراسمى اجرا اولونمق.

تاجدار [فا] تاج صاحبى، حكمدار.

تاجر [ع ا] تجارت ياپان كيمسه. جمعى: تجار.

تأجيل [ع ف] مهلت ويرمك. ضدى: تعجيل.

تأخر [ع ف] كرى قالمق. صوكره‌يه قالمق. گجكمك.

تأخير [ع ف] كرى براقمق. صوكره‌يه براقمق. گجكديرمك.

تأدب [ع ف] ادب و تربيه قازانمق. اوتانمق. حدينى بيلمك.

تأديب [ع ف] ادب و تربيه اوكرتمك. جزا ويروب تربيه ايتمك.

تأديه [ع ف] اوده‌مك. ادا ايتمك. بر بورجك تأديه‌سى: ويرلمسى.

تار [فا] تل. ايپليك. (ص) قرا كاڭق، مظلم. ايرانده معروف بر چالغى.

تار

تاراج [فا] چاپول. يغما، غارت.

تارك [ع ص] ترك ايديجى. واز گچيجى. تارك دنيا: دنيادن واز گچوب بر كوشه‌يه چكيلمش، منزوى.

تارلا [ت ا] بوغداى، آرپه كبى حبوبات اكيلمش طوپراق. تارلا قوشى: تارلالرده طولاشير بر نوع كوچوك قوش. تارلا فاره‌سى.

تارلا فاره‌سى

تارلا قوشى

تارم [فا] قبه. (مج) كوك قبه‌سى.

تارمار، تارومار [ف ص] قارمه قاريشيق، پريشان.

تاريخ [ع ا] بر وقعه‌نك وقوع بولديغى، بر مكتوبك و سائره‌نك يازلديغى كون آى، سنه و عصرينى كوسترن قيد. وقت. مختلف تاريخلرده: مختلف زمانلرده. تاريخ آتمق: تاريخنى اشارت ايتمك. تاريخ سويله‌مك: بر وقعه‌نك تاريخنى تثبيت ايده‌جك

شعر یازمق. بچمش واسکی وقعه‌لری جمع ایدوب یازمقدن عبارت علم: تاریخ علمی. بوعلمه متعلق کتاب، درس.

تاریخلی [ت ص] تاریخی آتلمش: فلان تاریخلی مکتوب.

تاریخی [ع ص] تاریخ علمنه متعلق، تاریخ وقایعنه عائد.

تاریك [ف ص] قرانلق.

تازگی [ف ا] تازه‌لك. طراوت.

تازنه [ت ا] طنبور، عود مضرابی.

تازه [ت ص] یکی. بایات اولمایان. قورو اولمایان. تازه خبر: یکی خبر. تازه قیز: کنج، کورپه قیز.

تازه‌لشمك [ت ف] تازه‌لك پیدا ایتمك. کنجلشمك.

تازه‌لك [ت ا] کورپه‌لك. کنجلك. بایات اولمامقلق.

تازه‌له‌مك [ت ف] یکیله‌مك. تازه‌لك ویرمك. سیغاره‌یی تازه‌له‌مك: یکیسنی یاقمق.

تازه‌لنمك [ت ف] طراوت کسب ایتمك. کنجلشمك. یکیله‌نمك.

تازی [ت ا] اینجه اوزون وجودلی آو کوپکی.

تازی

تازی [ف ص] عربی. عربه منسوب اولان. زبان تازی: عرب لسانی.

تازیانه [ف ا] قامچی، قیرباچ.

تازیلامق [ت ف] تازی کبی قورو وضعیف اولمق.

تأسس [ع ف] تمللشمك، یرلشمك، تشکل ایتمك.

تاسع [ع ص] دوقوزنجی. تاسعاً: دوقوزونجی درجه‌ده.

تأسف [ع ف] کدر ایتمك. آجی دویمق. آجیمق.

تاسه، تاسا [ت ا] کدر، درد، قایغو. تاسه چکمك: اسف ایتمك، کدر چکمك.

تاسه‌سز [ت ص] قایغوسز، لاقید.

تاسه‌سزلق [ت ا] قایغوسزلق. غمسزلق.

تاسه‌لانمق [ت ف] کدرلنمك. قایغولانمق.

تاسه‌لی [ت ص] کدرلی، مغموم.

تأسیس [ع ف] تمللشدیرمك. یرلشدیرمك، تشکیل ایتمك. قورمق. مؤسسه. فائده‌لی تأسیسات: مفید مؤسسه‌لر.

تأكد [ع ف] صاغلاملاشمق، قطعیت کسب ایتمك.

تاكه‌ئومتره [فر] خريطه اخذنده قوللانيلان برآلت .

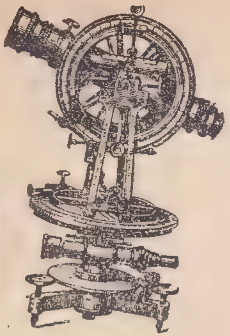

تاكه‌ئومتره

تأكيد [عف] صاغلاملا- شديرمق . قطعيت ويرمك . تحكيم ايتمك . تكرار ايتمك .

تالاز [تا]طالغه. قبارمه. (ايپك).

تالازلانمق [تف]طالغه‌لانمق. قبارمق

تالامق [تف] يغما و غارت ايتمك.

تالان [فا] يغما ، غارت، چاپول.

تالان [ت ص] قارمه قاريشيق ديمك اولان «آلان تالان» تركيبنده قوللانيلير .

تألم [عف] الم چكمك ، كدرلنمك. آجيمق .

تالى [عص] صوكره‌دن كلن، ايكنجى درجه‌ده .

تأليف [ع ف] اوزلاشديرمق ، باريشديرمق. (كتاب حقنده) جمع وتحرير ايتمك. [ا] جمع وتحرير اولنان اثر .

تام [ع ص] بوتون . نقصانسز . اكسيكسز .

تامانسير

تامانسير بر نوع تبت طاووغى .

تام‌تام [ا] طم‌طم ديدكلرى عرب و هند دونبلكى .

تام‌تام

تامپون [فرا] مهر باصمق ايچون قوللانيلان مركبلى قوطى .

تأمن [ع ف] امين اولمق، امنيت‌ده اولمق ، امنيت ايتمك .

تأمل [ع ف] اطرافلى دوشونمك . دوشونوب طاشنمق .

تأمين [عف] امنيت ويرمك. قورقوسنى دفع ايتمك . شبهه‌سنى ازاله ايتمك . بر شيئك حصولنى محقق حاله كتيرمك : ميشتنى تأمين ايتمك .

تأنّی [عف] عجله ایتمه‌مك. دوشونه دوشونه حرکت ایتمك. احتیاط ایتمك.

تأنیث [عف] مؤنث یاپمق. «کلمه‌یی مؤنث صیغه‌سنه نقل ایتمك».

تأنیس [ع ف] آلیشدیرمق. انسیت ایتدیرمك.

تاو [ت ا] ایشلنه‌جك ویا بر شیده قوللانه‌جق بر شیئك حرارت، رطوبت، صلابت کبی خصوصاتده تام مطلوب درجه‌یی بولمه‌سی. قوام. نصاب: دمیر تاونده دوکولور. سمیزلك، اولغونلق. تاوینی قاچیرمق: مناسب وقتی قاچیرمق. تاوینه کتیرمك: قوامنه کتیرمك. تاو ویرمك، ایصلاتمق، نملندیرمك.

تاوا [تا] یاغ اریدوب بالق وکوفته کبی شیلر قیزارتمغه مخصوص اوزون صاپلی یایوان موطباق آلتی. قویروغنی تاوا صاپنه چویرمك: تأدیب ایتمك.

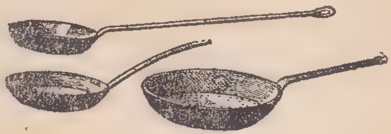

تاوا

تاوان ، طاوان [ت ا] او چاتیسنك آلتنه، ایچ طرفدن میخلانان تخته‌لر. آغیز طاوانی: داماق. تاوان باشنه ییقلمق: پك زیاده محجوب اولمق.

تاوانلامق [ت ف] براوه ویااوطه‌یه تاوان یاپمق.

تاوخانه [ت ا] آتشله ایصدیلان چیچکلك. فقرایه مخصوص ایصدلمش یر. تاوخانه کبی: قارمه قاریشیق.

تاوسامق [ت ف] تاوی کچمك. کوشه‌مك. صوغومق.

تاولامق [ت ف] تاو ویرمك. لازم اولان درجه‌ده ایصلاتمق. ویا ایصیتمق. قوامنی کتیرمك.

تاولاندیرمق [ت ف] تاوه کتیرمك. (حیوان حقنده) سمیرتمك.

تاولی [ت ص] تاوینی بولمش، تاوی ویرلمش. قوامنه کلمش. سمیرتلمش.

تأویل [عف] حقیقی معناسندن باشقه معناایله تفسیر ایتمك. سوزی دکشدیرمك.

تأهّل [عف] اولنمك. تزوج ایتمك.

تائب [عص] توبه ایدن. توبه‌کار.

تأیّد [ع ف] صاغلاملانمق، قوتلنمك.

تأیید [عف] صاغلاملاشدیرمق. معاونت ایتمك.

تب [فا] صيتمه ، حما .

تبادر [ع ف] بردنبره ذهنه كلمك .

تبار [فا] صوى . نسل ، نسب .

تبارك الله [ع] الله مبارك ايتسين ! ماشاءالله !

تباشير [عا] مژده‌لر ، بشارتلر .

تباشير ، تبه‌شير [تا] كيرج وآلچى‌يه مشابه بياض ويومشاق برماده، سياه تخته‌ده يازى يازمقده قوللانيلير . تبه‌شيره پينير باقيشلى : الك اوفاق شيدن‌ده منفعت بكله‌ين ، حريص .

تباعد [ع ف] اوزاقلاشمق .

تباه [ف ص] محو وخراب اولمش . (ا) خرابى .

تباين [عف]متخالف اولمق. بربرينه ضد اولمق .

تبجيل [ع ف] تعظيم. اولولامق .

تبحر [عف] دكزه‌طالمق. (مج) علمده اختصاص صاحبى اولمق .

تبخر [عف] مايع بخاراولوب اوچمق.

تبخير [عف] بوغو حالنه كتيرمك . مايعى قاينادوب بخاريايمق. اشيايى بخار ايچنه صوقوب تميزله‌مك ، توتسوله‌مك .

تبدل [عف] دكشمك،تحول ايتمك .

تبديل [عف] دكشديرمك . باشقه بر هيئته ، قالبه صوقمق . تبديلاً : دكشديره‌رك.

تبذير [عف]اسراف ايتمك.طاغتمق. سرپمك .

تبر [فا] بالطه .

تبرا ، تبرى [عف]اوزاق طورمق . چكلمك . برى اولمق.

بالطه

تبرد [عف] صوغومق .

تبردار [فا] بالطه‌جى . بالطه ايله مسلح عسكر .

تبرع [ع ف] برشيئى،برمالى كندى رضاسيله‌ويرمك، وقف ايتمك.

تبرك [عف] بركت صايمق. اوغور صايمق. تبركاً: اوغورصايه‌رق.

تبريد [ع ف] صوغوتمق . (مج) مناسبتى كوشه‌تمك .

تبريك [ع ف] يكى برشى ، موجب ممنونيت بر حادثه ويا ايى بر حركت ايچون برينه مبارك اولسون ديمك وتقدير وتحسين ايتمك .

تبريه ، تبرئه [ع ف] برشيده ويا جرمده مدخلى اولمديغنه حكم ايتمك، برى عد ايتمك، برائتنه حكم ويرمك . تبرئهٔ ذمت ايتمك : قباحتلى اولماديغنى اثبات ايتمك .

تبسم [ع ف] كولومسه‌مك . [ا] كولومسه‌مه .

تبسی ، تپسی [ت ا] كوچوك سینی. قاباره. تپسی قورمق: عشرت سفره‌سی حاضرلامق.

تبسیرمك [ت ف] صیجاقدن ویا صیتمه‌دن دوداق قبارمق.

تبشیر [ع ف] مژده ویرمك .

تبصبص [ع ف] آلچاقجه یالوارمق. ذلیلانه یالتاقلانمق .

تبصر [ع ف] دقتله ، بصیرتله باقوب كنهنه وارمق .

تبصره [ع ا] دقتله، بصیرتله باقوب اشیانك كنهنی ، ماهیتنی آكلامغه واسطه اولان قوهٔ ذهنیه.

تبعاً [ع ا] تابع اوله‌رق .

تبعه [ع ا ج] بر دولتك حكمی آلتنده بولنان اهالی .

تبعیت [ع ا] تابع اولمقلق. اویمقلق، پیرولك .

تبعید [ع ف] اوزاقلاشدیرمق . سورمك .

تبل [ت ا] قات . قیوریم .

تبلر [ع ف] بلور كبی اولمق. بللور كبی منتظم صورتده طوكمق .

تبللش [ت ا] بربرینه كچمش ، قاریشمش . تبللش اولمق : مسلط اولمق .

تبلیغ [ع ف] یتیشدیرمك ، ایریشدیرمك . نقل وایصال ایتمك .

تبنی [ع ف] اوغللغه قبول ایتمك .

تبول [ع ف] ایشه‌مك . صودوكمك.

تبیان [ع ف] آچیق افاده و بیان ایتمك .

تبین [ع ف] میدانه چیقمق . عیان اولمق . ثابت اولمق .

تبییض [ع ف] بیاضلاتمق، آغارتمق. مسوده‌یی بیاضه چكمك .

تبیین [ع ف] آچیق آچیق بیان وافاده ایتمك .

تپشمك [ت ف](حیوان) بربرینه چفته آتمق . غوغا ایتمك .

تپمك [ت ف] آیاغیله اورمق. كری اورمق. (حیوان) آردایاغیله اورمق . چفته آتمق . بر صدمه عكس العمل حصوله كتیرمك: طبانجه تپمك . (مج) نعمتی تپدی : قدرینی بیلمدی، ردایتدی. حسته‌لق تپدی، نكس ایتدی. حوراتپمك: رقص ایتمك.

تپه [ت ا] حیوانك آرد آیاغیله اورمه‌سی. تپه‌لچه: طوقومقسزین یالكز دوكمكله یاپیلان كچه .

تپنمك [ت ف] آیاقلرینی یره اوره‌رق وچبالایه‌رق صیچرامق. حدتندن چیرپنمق.

تپه [ت ا] تومسك یر. كوچوك طاغ. برشیئك یوقاری طرفی، اوجی. باش. باشلق. تپه‌سی آتمق: اوفكه‌لنمك. آجی تپه‌سندن چیقمق: چوق آجی چكمك. تپه اوستی: باش آشاغی. تپه‌جامی، تپه پنجره‌سی: تاواندن، قبه‌دن آیدینلق ویرن باجا. تپه‌دن طیرناغه: باشدن آیاغه. قان تپه‌یه صیچرامق: زیاده حدت ایتمك.

تپه‌لك [ت ا] سرپوشك تپه‌سنه دیكیلن سوس.

تپه‌لمك [ت ف] اتلاف ایتمك، تپه‌سنه اوروب اولدیرمك. كوزلجه دوكمك.

تپه‌لمه [ت ا] كوزلجه دوكمه.

تپه‌لمه [ت ا] تپه تشكیل ایده‌جك قدر طولدیرمش. طوپ طولو.

تپه‌لی [ت ص] باشنده سورغوج بولنان قوشه دینر: تپه‌لی طاووق.

تپی [ت ا] چوق صیق وانجه قار.

تپیرله‌مك [ت ف] اینجه الـه‌مك.

تتابع [ع ف] فاصله‌سز بربری آردنجه كلمك. تعاقب.

تتبع [ع ف] برشیئی اطرافلیجه تدقیق وتحقیق ایتمك. درین آراشدیرمق.

تتره [ت ا] بز طوقوركن پاموغی چیریشله‌دكلری ماده.

تتره‌مك [ت ف] اهتزاز ایتمك. غایت قیصه وسریع حركتلرله صاللانمق. (مج) قورقمق.

تتمه [ع ا] بر شیئی تماملامق ایچون علاوه اولنان شی.

تتمیم [ع ف] تماملامق. بیتیرمك.

تتوج [ع ف] تاج كیینمك.

تتویج [ع ف] تاج كیدیرمك.

تیتیز [ت ص] خویسز. زور ممنون اولور. مشكل پسند.

تیتیزلك [ت ا] تیتیز مزاج. خویسزلق. مشكل پسندلك.

تیتیزلنمك [ت ف] خویسزلانمق. تیتیز مزاجلق ایتمك.

تتیك [ت ص] چابوق اورانان. حركتنده سریع اولان. تتیك طاورانمق: متیقظ وسرعتله حركته حاضر بولنمق.

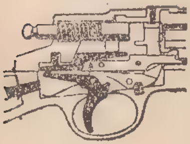

تتیك

تتیك [ت ا] توفك ویا طبانجه ایله آتش ایتمك ایچون پارمقله باصیلان زنبرك. تتیكنی بوزمامق: تلاش ایتمه‌مك.

تتیكلك [ت ا] حركتنده سرعت، چالاككلك.

تثقیب [ع ف] دلمك. دلیك آچمق.

تَثلیث [عف] برشیئی اوچه ابلاغ ویا تقسیم ایتمك. اصحاب تثلیث: خریستیانلر .

تَثْنِیه [ع ا] عربیده ایکیدن عبارت جمع صیغه‌سی .

تُجّار [ع ا] تاجرك جمعی . تاجرلر ، بازرکانلر .

تَجارِب [ع] تجربه‌لر .

تِجارَت [ع ا] آلیش ویریش. امتعه ومحصولات آلوب صاتمق . آلیش ویریشدن حاصل اولان کار.

تجارتگاه [ف ا] تجارت محلی. تجارتی چوق، تجارته الویریشلی یر.

تجارتلی [ت ص] آلیش ویریشده کار براقان ، استفاده‌لی .

تِجاری [ع ص] تجارته، تاجرلره عائد. تجاری درس. مونثی: تجاریه. امتعهٔ تجاریه . معاملات تجاریه .

تَجاسُر [ع ف] جرأتلنمك . اجتسار ایتمك .

تَجانُس [ع ف] هپ برجنسدن اولمق.

تَجاوُز [ع ف] اوته سنه کچمك . آشمق. تعرض ایتمك .

تجاوزکارانه [ف ح] تجاوز صورتیله. تجاوز ماهیتنده .

تجاوزی [ع ص] تجاوزه عائد. تعرضی. تجاوزی حرکت : ماهیتی تعرض اولان حرکت .

تَجاهُل [ع ف] کندینی بیلمز کبی کوسترمك .

تَجَبُّر [ع ف] کبرلنمك . جبروت پیدا ایتمك .

تَجْبیر [ع ف] قیریق ویا چیقیق کمیکی دوزلتمك .

تَجَدُّد [ع ف] یکیله‌نمك ، تازه‌لنمك.

تَجْدید [ع ف] یکیله‌مك. تازه‌له‌مك. تجدیداً : یکیله‌مك صورتیله .

تَجْرِبه [ع ف] دنه‌مك . صینامق . (ا) دنه‌مه .

تَجَرُّد [ع ف] عاری ، یالکز اولمق. صویمق ، چیپلاق اولمق . یالکز یاشامق .

تَجَرُّع [ع ف] جرعه‌چکمك. یودوم ایچمك .

تَجْرید [ع ف] آییرمق. عاری قیلمق. صویمق .

تَجریم [ع ف] جزای نقدی آلمق . زیانه اوغراتمق . جرمه آلمق.

تَجْزِئه [ع ف] جزءلره آییرمق ، پارچه‌لامق. غلط اوله‌رق «تجزیه» جزالاندیرمق معناسنده قوللانلمقده‌در.

تَجَسُّد [ع ف] جسدباغلامق. وجود پیدا ایتمك . کووده‌لنمك .

تَجَسُّس [ع ف] صاق ایله آراشدیرمق، یوقلامق. برشیئك ایچ یوزینی آکلامغه چالیشمق .

تَجَسُّم [ع ف] جسم پیدا اتمك. جسم حالنه كلمك. كوزكه‌اوكنه كلمك. خيالك تجسم ايتمسى.

تَجْسيم [ع ف] وجود، جسم ويرمك.

تَجَفُّف [ع ف] قورومق.

تَجْفيف [ع ف] قوروتمق. باتاقلغى تجفيف ايتمك: باتاقلغى قوروتمق.

تَجَلُّد [ع ف] تكلفله جسارت كوسترمك، سركشلك ايتمك.

تَجَلّى [ع ف] كورنمك، عيان اولمق. (ا) مظهريت، طالع، قدر.

تَجْليد [ع ف] كتابه جلد ياپمق. قاب كچيرمك.

تَجَمُّع [ع ف] طوپلانمق. بريكمك.

تَجَمُّل [ع ا] سوس، زينت، سفاهت.

تَجَن [ت ا] طاغ كچيسى.

تَجَنُّن [ع ف] دليرمك، جنت كتيرمك.

تَجْنيس [ع ف] ايكى معنالى سوز سويله‌مك. جناس قوللانمق.

تَجْويد [ع ا] قرآن كريمى اصوليله اوقومق علمى.

تَجْويز [ع ف] جائز كورمك، جواز ويرمك. مانع اولمامق.

تَجْويف [ع ف] اويمق.

تَجَهُّز [ع ف] حاضرلانمق، لازم اولان شيلرى تدارك ايتمك.

تَجْهيز [ع ف] لوازمنى تدارك ايتمك، حاضرلامق. عسكرى تجهيز ايتمك: عسكره لازم اولان شيلرى تدارك ايتمك.

تَجْهيل [ع ف] بريسنه جهل اسناد ايتمك. جهالتنى يوزينه اورمق.

تَحاشى [ع ف] قورقوب چكنمك. اوركمك.

تَحْت [ع د] آلت. آشاغى. مقابلى: فوق. تحت محاكمه‌يه آلمق: محاكمه آلتنه آلمق.

تَحْتانى [ع ص] آلت طرف. تحتانى قات: آلت قات. مقابلى: فوقانى.

تَحَتُّم [ع ف] بريسنك اوزرينه الزم وواجب اولمق.

تَحَجُّر [ع ف] طاش حالنه كلمك. طاش كبى قاتيلاشمق، طوكمق.

تَحَدُّث [ع ف] حادث اولمق. وقوع بولمق.

تَحَدُّر [ع ف] يووارلانه‌رق ايتمك.

تَحْديث [ع ف] نقل وروايت ايتمك. كورديكى ايشيتديكى سويله‌مك.

تَحْديد [ع ف] حدود تعيين ايتمك. سينور قويمق.

تَحَذُّر [ع ف] صاقنمق. حذر ايتمك.

تحذير [ع ف] صاقيندیرمق. حذر توصیه ایتمك .

تحرّز [ع ف] صاقنمق .

تحرّس [ع ف] عینی معناده .

تحرّك [ع ف] قیملدانمق . کندی کندینه حرکت ایتمك. حرکه‌لنمك ، حرکه آلمق .

تحرّی [ع ف] ارامق. (ا) جمعی: تحریات . تحری مأموری : ضابطه وقوعاتی وجنایات حقنده تحقیقات وتحریات اجرا ایدن سیویل پولیس مأموری .

تحریر [ع ف] یازمق . قلمه آلمق . قید ایتمك : تحریر نفوس .

تحریرات [ع ا] پوسته ویا مأمور مخصوصله کوندریلن رسمی مکتوب .

تحریراً [ع ح] یازی ایله . مقابلی : شفاهاً : آغزدن .

تحریص [ع ف] برینك حرصنی ، طمعنی اویاندیرمق .

تحریض [ع ف] قیشقیرتمق. تشویق ایتمك .

تحریف [ع ف] بر یازی‌یی ، بر سوزی ، بر حقیقتی دکیشدیره‌رك بوزمق ، سقطلامق .

تحریك [ع ف] قیملداتمق . حرکته کتیرمك . تشویق ایتمك . قیشقیرتمق . حرکه‌لمك .

تحریللی ، تحریرلی [ت ص] چیزکیلی. منقش: تحریللی کوز .

تحریم [ع ف] حرام ایتمك. «مسکرات دیناً تحریم ایدلمشدر .»

تحزّن [ع ف] کدرلنمك. محزون اولمق.

تحزین [ع ف] کدرلندیرمك . تاسالاندیرمق .

تحسّر [ع ف] اله کچیریله‌مین، یاخود قاچیریلان شی ایچون یانوب یاقلمق . حسرت چکمك .

تحسّس [ع ف] حس ایتمك ، دویمق .

تحسین [ع ف] بکنمك. آلقشلامق. مدح ایتمك .

تحشّد [ع ف] بر نقطه‌یه متعدد یرلردن کله‌رك طوپلانمق . عسکرك حدودده تحشدی .

تحشید [ع ف] بر نقطه‌یه متعدد یرلردن سوق ایده‌رك طوپلامق، بریکدیرمك . جمع ایتمك . « فلان نقطه‌یه عسکر تحشید ایدلدی . » جمعی : تحشیدات .

تحشیه [ع ف] بر کتابك کنارینه، یاخود زیرینه حاشیه یازمق. نوط علاوه ایتمك .

تحصّل [ع ف] حصول بولمق. حاصل اولمق . وقوع بولمق .

تحصّن [ع ف] مستحکم بر موقعه چکیلەرك مدافعەسنی تأمین ایتمك .

تحصیل [ع ف] حاصل ایتمك . اله کچیرمك . قازانمق . ویرکی وایراد طوپلامق . علم اوکرنمك ، اوقومق . تحصیلی اولمامق : جاهل اولمق. تحصیلات: ویرکی وسائرەدن جمع اولنان پاره .

تحصیلدار [فا] ویرکی ویا وارداتی طوپلامغه مأمور کیمسه.
تحصیلدارلق : تحصیلدار مأموریتی .

تُحَف [عص] غریب. عجیب . نادر. کوزل . کولونج ، اکلنجەلی.
تحفه کیتمك: تعجبی موجب اولمق.

تحفجی [ف ا] هدیەلك اوفاق تفك چوراب ، منـدیل ، دوکمه کبی شیلر صاتان کیمسه .

تحفّظ [ع ف] صاقنمق، قورونمق. محتمل تعرضه قارشی تدبیرلی طاورانمق .

تحفظخانه [فا] خستەلق بولاشمش یر-لردن کلنلرك قرانتنه بکلە-دکلری یر .

تحفلق [تا] غرابت ، کولونجلك. لطیفه .

تحفه [عا] هدیه. آرمغان. نادیدەشی.

تحقّق [ع ف] صحیح وحقیق اولدیغی میدانه چیقمق. حقیق وصحیح مقداری تعیین ایدلمك .

تحقیر [عف] حقارت ایتمك . خوار کورمك. تحقیرآمیز: حقارتلی.

تحقیق [ع ف] بر شیئك حقیقتی آرامق و میدانه چیقارمق . اثبات ایتمك . (ا) جمعی : تحقیقات. عدلیه تحقیقاتی ، ضابطه تحقیقاتی .

تحکّم [ع ف] حکم سورمك . حاکم کسلمك .

تحکیم [ع ف] محکم حاله کتیرمك . صاغلاملاشدیرمق. حکم تعیین ایتمك .

تحلّل [ع ف] حل اولمق. اجزاسی بربرندن آیرلمق .

تحلّی [ع ف] زینتلنمك . دوناتمق . سوسلنمك .

تحلیف [ع ف] یمین ویرمك . یمین ایتدیرمك .

تحلیل [عف] مرکب برجسمك اجزا-سنی بربرندن آییرمق. برشیئی مرکب اولدیغی اقسام اعتباریله آیری آیری تدقیق ایتمك .

تحلیه [عف] سوسلەمك . بزەمك.

تحمّض [عف] اکشیمك. اکشیلك پیدا ایتمك . حامض اولمق .

تحمّل [عف] بریوکی اوستنه آلمق. آغیر برشیئه قاتلانمق. جفایه تحمل : جفایه قاتلانمق .

تحملکداز [فص] تحمله مجال براقمیان.

تَحْميد [ع ف] حمد وثنا ایتمك . شكر ایتمك .

تَحْميس ، تحميص [عف] قاوورمق. قاووروب دوكمك (قهوه ، نوخود وسائره) بوكبی شیلر قاووروب دوكولن وصاتیلان یر.

تَحْميق [ع ف] برینه احمقلق اسناد ایتمك . احمقلغنه حكم ایتمك.

تَحْميل [عف] یوكلتمك. حواله ایتمك: بوایشی سزه تحمیل ایتدیلر.

تَحْنيط [عف] اولوبی، لاشه‌یی توتسوله‌مك، اجزا ایله‌موميا یاپمق.

تَحَوُّل [ع ف] دكشمك . بر حالدن باشقه حاله كچمك .

تَحْويل [عف] دكشدیرمك. برحالدن باشقه حاله قویمق . (ا) بورج سندی . جمعی : تحویلات . «اسهام وتحویلات» .

تَحيّات [عا] تحیه‌نك جمعی : سلاملر.

تَحَيُّر [عف] حیران اولمق. شاشمق.

تَحَيُّز [ع ف] بر یر طوتمق . مقام مخصوص صاحبی اوله‌رق حرمت واعتبار كورمك . (ا) (فیزیقده) هرجسمك بر مكان اشغال ایتمسی.

تَحيّه [عا] سلام ، آشنالق ، دعا.

تَخالُف [ع ف] ایكی شی بر برینه اویمامق، ضد ومخالف اولمق.

تَخت [فا] حكمدارلرك كندیلرینه مخصوص اوله‌رق رسماً اوطوردقلری بویوك صاندالیه ، سدیر . سریر . (مج) حكمدارلق .

تَخترَوان [فا] ایكی حمال ، یاخود ایكی استر طرفندن قالدیریلان ویولجی نقلنه مخصوص اولان بر نوع سدیه ویا محفه .

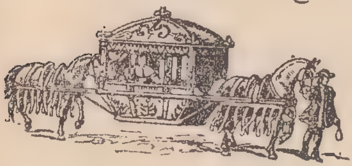

تختروان

تَختگاه [فا] تخت یری. تختك قورولدیغی یر . پایتخت .

تَخت نِشین [ف ص] تختده اوطوران. حكمدارلق سورن .

تَخته [فا] صفحه حالنده بیچیلمش آغاچ . كراسته . لوحه . پارچه . (ص) آغاچدن معمول شی: تخته قلیچ، تخته قاشیق. آقچه تخته‌سی: پاره‌صایمغه مخصوص لوحه. برتخته‌ده: بر دفعه‌ده وپشین .

تخته‌پوش [فا] طام اوززنده چاشیرسرمكه مخصوص دوشه‌مه‌لی یر . تخته قوروسی: تخته بیتی، معروف بوجك.

تخته‌قوروسی

تَخْتیم [ع ف] مهرلەمك .

تَخْجیل [عِ ف] اوتاندیرمق .

تَخَدُّر [ع ف]اورتونمك، تسترایتمك. (قادین حقنده)

تَخْدیر [ع ف] (قادینی) اورتوب قاچیرمق .

تَخْدیش [ع ف] طیرمالامق. (مج) تحریك ایتمك .

تَخْریب [ع ف] خراب ایتمك . ییقمق . معمور یری ویران ایتمك .

تَخْصیص [ع ف] برشیئی برینه ویا بر جهته مخصوص ومعین اولەرق آییرمق . تخصیصات : بر ایشه مخصوص اولەرق ویریلن مبلغ.

تَخَطُّر [ع ف] خاطرلامق . خاطره کتیرمك .

تَخْطیط [ع ف] چیزکی چیزەرك تعیین ایتمك . تحدید ایتمك .
تخطیط اراضی : طوپوغرافیا .

تَخْطِئه [ع ف] خطا اسناد ایتمك . خطاسنی بولوب چیقارمق .

تَخْفیف [ع ف]خفیفلەتمك. آغیرلغنی آزالتمق . قولایلاشدیرمق .

تَخَلُّص [ع ف] (اسکی شاعرلرجه) شعرده بر مخلص قوللانمق.

تَخَلُّق [ع ف] برخویلەمتصف اولمق. «کوزل اخلاق ایله تخلق ایتمك . »

تَخْلیص [ع ف] قورتارمق .

تَخْلیط [ع ف] قاریشدیرمق. ایچنه باشقه شیلر قویوب مخلوط یاپمق .

تَخْلیف [ع ف] برینی کندینەخلف براقمق .

تَخْلیل [ع ف] اکشیتمك . سرکه حالنه کتیرمك .

تَخْلِیه [ع ف] بوشالتمق : براوی ، برمملکتی تخلیه ایتمك. سربست براقق : محبوسی تخلیه ایتمك، سبیلنی تخلیه ایتمك : سربست براقق . قوییویرمك .

تُخْم [ف ا] نباتاتك چیچکدن صوکره ویردکلری دانەکه طوپراغه کومولدکده کندیسندن عینی نبات بیتر.

تَخَمُّر [ع ف]مایەلانمق. اکشیمك.

تَخْمیر [ع ف] مایەلاندیرمق. شرابی تخمیر ایتمك .

تَخْمیس [ع ف] برشیئی بش قات، یا بش کوشەلی یاپمق .

تَخْمین [ع ف] ظن وقیاسله حکم ایتمك . مقدارینی تقریبی کسدیرمك. تخمیناً: آشاغی یوقاری.

تَخْویف [عف] قورقوتمق. یوره کنه قورقو ویرمك .

تَخَیُّل [ع ف] بر شیئی ذهننده تصور ایدەرك وجود ویرمك. جمعی : تخیلات .

تَخْيير [ع ف] مختار براقق. ایسته‌دیکی کبی حرکتده، یاخود انتخابده سربست براقق.

تَدابیر [ع ا] تدبیرك جمعی.

تَداخُل [ع ف] بربرینك ایچنه کیرمك. بر بورج تقسیطی ویا معاش ویرلمدن اول دیکرلری ایشله‌مك و بریکمك: معاشلری تداخلده قالدی.

تَدارُك [ع ف] آرایوب بولمق. الده ایده‌رك حاضربولوندیرمق.

تدارکلی [ت ص] اقتضا ایدن شیلری وقت وزمانیله حاضرلایان.

تَدافُع [ع ف] کندیسنی محافظه ودشمنه مدافعه ایتمك.

تدافعی [ع ص] مدافعه‌یه مخصوص.

تَداوُل [ع ف] الده طولاشمق، الدن اله کزمك. (پاره‌حقنده) کچمك.

تَداوی [ع ف] خسته‌یه، یاره‌یه باقمق، تیمار ایتمك، علاج ایله ایی ایتمك.

تَدبیر [ع ف] برایشك اولمه‌سی ایچون اقتضا ایدن چاره‌یی دوشونوب یاپمق. (ا) بو چاره‌نك کندیسی. «حسن تدبیر»، «سوء تدبیر». تدبیر اتخاذ ایتمك: چاره‌حاضرلامق.

تدبیرسز [ت ص] ایشك صوکنی دوشونمه‌ین. لازم کلن چاره‌لری یاپمایان.

تدبیرلی [ت ص] اولکینك ضدی: احتیاطلی.

تَدَرُّس [ع ف] درس آلمق، درس اوقومق.

تَدْریج [ع ا] درجه‌درجه ایلریله‌مه. آزارآزار حرکت. تدریجاً: آزار آزار.

تدریجی [ع ص] تدریجاً، یاواش یاواش اولان شی.

تَدْریس [ع ف] درس اوقوتمق. اوکرتمك. خواجه‌لق ایتمك.

تَدْفین [ع ا] دفن. طوپراغه کومه.

تَدْقیق [ع ف] اینجه‌دن اینجه‌یه، قیلی قیرق یاره‌رق حقیقتی آکلامق. (ا) جمعی: تدقیقات.

تَدْمیر [ع ف] محو ایتمك. هلاك ایتمك.

تَدَنّی [ع ف] اشاغی‌یه اینمك. تنزل ایتمك. آشاغیلامق. ضدی: ترقی.

تَدْویر [ع ف] چویرمك، دوندیرمك، دور ایتدیرمك. مدوریاپمق.

تَدْوین [ع ف] کتاب تألیف وترتیب ایتمك. دیوان حالنه قویمق.

تَدْهیش [ع ف] اورکوتمك. شاشیرتمق. دهشته اوغراتمق.

تَدْهین [ع ف] یاغ سورمك. پوماد سورمك. یاغلامق.

تَدَیُّن [ع ف] بر دینه سالك اولمق. بردینی قبول ایتمك.

تَذاکِر [ع ف] تذکره‌نك جمعی.

تَذَبْذُب [ع ا] قرارسزلق. تردد، قاریشیقلق.

تَذْکار [ع ف] آکمق. ذکرایتمك.

تَذاکُر [ع ف] برایشی مشترکاً دوشونمك، قونوشمق.

تَذْکِره [ع ا] خاطرلامه‌یه، خاطرلاتمه‌یه وسیله اولان کاغد. ورقه. مکتوب. رساله. وثیقه: اصناف تذکره‌سی. کومروك تذکره‌سی.

تذکیر [ع ف] خاطره کتیرمك. درخاطر ایتدیرمك. بر کلمه‌یی مذکر صیغه‌سنه قویمق.

تَذَلُّل [ع ف] کندینی ذلیل کوسترمك، ذلته قاتلانمق.

تَذْلیل [ع ف] ذلیل، حقیردوشورمك.

تَذْهیب [ع ف] آلتونله یالدیزلامق. یالدیزله تزیین ایتمك.

تَذْییل [ع ف] قویروق طاقمق، ذیل علاوه ایتمك.

تَرْ [ت ا] صیجاقدن وجودك مساماتندن دوکولن صودانه‌لری. آلن تری: سعی، امك. آیاق تری: هکیمه ویریلن اجرت. تر آلیشدیرمق: تر قوروتمق. تر دوشکی: لحوسه‌نك یاتیرلدیغی دوشك. تر دوکمك: ترله‌مك. قان تر ایچنده قالمق: چوق یورولوب ترله‌مك.

تَرْ [ت ص] یکی ترله‌مش. تازه. تر بییقلی: بییغی هنوز چیقان.

تُراب [ع ا] طوپراق. ترابی: طوپراغه منسوب. عملیات ترابیه: طوپراق اوزرنده یاپیلان عملیات.

تَراجِم [ع ا] ترجمه‌نك جمعی.

تَراخی [ع ا] کوشکلك، رخاوت، اهمال. وظیفه‌سنده تراخی کوسترمك: وظیفه‌سنی اهمال ایتمك.

تَرادُف [ع ف] بربرینه اویغون کیتمك، بربرینی تعقیب ایتمك. ایکی مختلف کلمه‌نك برمعنایه کلمسی.

تَرازو [ف ا]

ترازو

ترازی دیدیکمز طارتی آلتی.

تِراش [ت ا] اوستره ایله قیللرك دیبلرندن قازلمسی. دیکنه تراش: خام تکلیف.

تراش [فا] سطحى يونتمه. (ص) اوزرندن سطحى صورتده يونتان. قلمتراش: قلم يونتمغه مخصوص چاقى. الماستراش: الماس طرزنده يونتلمش جام.

تراشيده [ف ص] تراش اولمش. يونتولمش. ناتراشيده: يونتلمامش، قبا آدام.

تراضى [ع ف] ايكى طرف متقابلا راضى اولمق.

تراكم [ع ف] بريكمك، ييغيلمق.

تراكيب [ع ا] تركيبك جمعى.

ترامپته [فرا] چيفته چوماقله چالنان كوچوك طاول. ترامپته‌جى: ترامپته چالان.

ترامپته

ترامپا [يتا ا] مبادله. برمالى باشقه بر مال ايله دكيشديرمه.

ترامواى [انكليزجه] رايلر اوزرنده اسكيدن بيكيرلرله، شمدى الكتريقله حركت ايدن عمومى آرابه.

ترانسپورت [فرا] طاش باصمه‌سنده اجزالى كاغد واسطه‌سيله بر طاشده‌كى رسمك ويا يازى‌نك باشقه طاشه نقلى.

ترانسيت [فر ا] بر مملكتدن باشقه بر مملكته كتورمك اوزره اوچنجى بر مملكته كوموروك ويرمكسزين. مال كتيريلوب ادخار ايدلمسى.

ترانه [فا] نغمه، آهنك. لحن.

تراورس [فرا] دميريولى رايلرينك آلتنه عرضاً دوشه‌ديلن دمير ويا آغاج طبان.

تراويح [ع ا] رمضان كيجه‌لرى قيلينان اوزون نماز.

تربه [ع ا] بر آدمك مزارينى حاوى اولمق اوزره ياپيلان بنا.

تربه‌دار [ع ا] تربه‌يه باقمغه مأمور ايديلن كيمسه.

تربيع [ع ف] بر شيئى درت قاته ابلاغ ايتمك. درده آييرمق. درت كوشه‌لى ياپمق. تربيعاً: مربع اوله‌رق.

تربيه [ع ا] بسله‌يوب يتيشديرمك. بيوتمك. علم وادب اوكرتمك. (ا) يمكه چاشنى ويرمك اوزره علاوه ايديلن صالچه.

تربيه [ت ا] آرابه بيكيرينك ديزكينى.

ترتب [ع ف] تعلق ايتمك، عائد اولمق. حصه‌سنه دوشمك.

ترتيب [ع ف] صيره‌لامق. صيره‌سنه قويمق. ديزمك. حاضرلامق. (ا) صره. طرز. نظام. مرتبلك.

ترتيبيه [ع ا] مرتب اجرتى و حرفلرك آشينمه پاييله برابر كاو

اولەرق جمعاً برمطبعەیە ترتیب‌اجرتی اولەرق ویریلن مبلغ .

تَرتیل [ع ف] قرآن کریمی مقامله اوقومق .

تَرجَمان [ع ا] باشقه باشقه لسان قوللانان‌ایکی‌طرفك‌مراملرینی شفاهاً ترجمه ایدەرك آکلادان لسان آشنا .

ترجمانلق [ت ا] ترجمان وظیفه ومأموریتی .

تَرجَمه [ع ف] بر اثری بر لساندن دیکر لسانه تحریراً نقل ایتمك.
(١) بو صورتله نقل ایدیلن اثر . جمعی اولان « تراجم » سرکذشتلر، سیر ، معناسنه کلیر . مفردی بو معنا ایله یالکز « ترجمهٔ حال » تعبیرنده مستعملدر .

تَرَجّی [ع ف] یالوارمق . اومق .

تَرجیح [ع ف] بر شیئی دیکرندن اوستون طوتمق .

تَرجیع [ع ف] کری چویرمك ، تکرار ایتمك .

تَرَحُّم [ع ف] مرحمته‌کلمك. آجیمق. ترحماً : مرحمةً

تَرحیب [ع ف] برینه « مرحبا » دیمك .

تَرحیم [ع ف] رحمت اوقومق . رحمتله یاد ایتمك .

ترخانه ، تارخانه [ت ا] یوغورتله اون ویا قباوکو- دلمش بوغدای قاریشدیریلەرق قورودلدقدن صوکره حاصل اولان مادەکه نفیس چورباسی اولور .

تَرخیص [ع ف] رخصت ویرمك . خدمتنه نهایت ویرمك .

تَردامَن [ف ص] ناموسسز . ملوث.

تَرَدُّد [ع ف] قرار ویرەمەمك . قرارسزلق کوسترمك. اندیشه ایتمك . بلاتردد: دوشونمکسزین، قرارینی درحال ویرەرك .

تَردیف [ع ف] آردی‌صره‌یوروتمك، برابرینه قاتمق : « حرمتلرمی تشکرلرمه تردیف‌ایدەرم. » تردیفاً: تردیف ایدەرك .

تَرذیل [ع ف] رذیل،رسوای‌ایتمك.

تَرزَبان [ف ص] حاضر جواب . دیلی زنده .

تَرزی [ت ا] اثواب بیچوب دیکن صنعتکار .

تَرزیخانه [ت ا] ترزی دکانی .

تَرزیلك [ت ا] ترزی صنعتی .

تَرس [ت ا] یوزك ضدی. آرقه . باصمەنك ترسی . بیچاغك ترسی . بعض حیوانلرك وبالخاصه قوشلرك بیسلکی . ترسی دونمك :

منفعل اولمق . ترسنه دونمك : كريسين كرىٔيه كيتمك ، عودت ايتمك. ترسندن اوقومق: دولا يسيله آ كلامق .

ترس [ت ص] يوزى آرقه‌سنه ، آرقه‌سى يوزينه ياخود يوقاريسى آشاغيسنه كله‌جك طرزده دونمش، معكوس اولان شى . طوغرى اولميان شى . شئامتلى : ايشى ترس كيتمك. طبيعتى عكسى اولان : ترس آدام. ترس طرفندن قالقمق: ايشى راست كيتمه‌مك . ترس باقمق : سرتلكله باقمق .

ترس [ف ا] قورقو . خوف .

ترسا [ف ا] خريستيان . عيسوى . نصرانى .

ترسان [ف ص] قورقان . قورقاق، خائف .

ترسانه [ت ا] حرب كميلرى انشا اولونان محل و فابريقه‌سى .

ترسانه‌لى [ت ص] ترسانه‌يه وعلى الاطلاق بحريه‌يه منسوب .

ترسب [ع ف] صويك ، مايعك ديبنه چوكمك ، دوروولمق .

ترسلك [ت ا] معكوسيت. اكريلك، عكسيلك. شئامت. اوغورسزلق . خويسزلق .

ترسله نمك [ت ف] خشونت كوسترمك. عكسيلك ايتمك.

ترسناك [ف ص] قورقمش، قورقاق، خائف .

ترسيم [ع ف] رسم ايتمك. چيزمك. رسمنى ياپمق .

ترش [ف ص] اكشى . ترش رو : اكشى يوزلو. ترشى: تورشو دنيلن شى .

ترشح [ع ف] صيزمق. مساماتدن طامله طامله چيقمق. ترله‌مك.

ترشه [ت ص] آچيق يشيل رنكنده. [ا] آچيق يشيل رنك .

ترصد [عف] كوزتمك. كوزتله‌مك. دقتله انتظار ايتمك .

ترصيص [ع ف] قورشونلامق . قورشونه تحويل ايتمك .

ترصيع [ع ف] مجوهراتله تزيين ايتمك .

ترصين [ع ف] صاغلاملاشديرمق . تحكيم ايتمك. رصانت ويرمك.

ترضيه [ع ف]راضى ايتمك. تجاوز وتحقيره اوغرايان آدامدن عفوديله‌مك : « ترضيه ويرمك ». صحابه‌نك اسمى كچدكجه «رضى الله عنه» ديمك .

ترغيب [ع ف] رغبت ويرمك . تشويق ايتمك .

ترفنده [ف ص] موسمندن اول يتيشه‌ن ميوه ، سبزه. تورفانده . صوك ترفنده : موسمى كچدكدن صوكره يتيشن .

ترفیع [ع ف] یوقاری قالدیرمق. یوکسلتمك .

ترفیق [ع ف] یاننه آرقه‌داش قاتمق .

ترفیه [ع ف] رفاهنی تأمین ایتمك. رفاه ایله، صیقنتیسز یاشاتمق.

ترقّب [ع ف] بکله‌مك . کوزتمك. فرصت ترقب ایتمك: فرصت کوزتمك .

ترقوه [ع ا] کوپریجك کمیکی .

ترقّی [ع ف] یوقاری قالقمق . یوکسلمك . ایلریله‌مك . ترقی پرور : ترقی‌یه خدمت ایدن .

ترقیق [ع ف] اینجه‌لتمك. رقته کتیرمك . یومشاتمق .

ترقیم [ع ف] رقم آتمق . یازمق.

ترقین [ع ف] یازلمش براسمی، بر رقمی چیزمك ، بوزمق . دفتردن‌اسمنی چیزمك. قیدینی‌ترقین ایتمك : عزل ایتمك ، پول ویرمك . اخراج ایتمك .

ترك [ع ف] براقق. صالیویرمك. واز کچمك . بوشـامق . ترك حیات : أولوم .

تُرك [ع ا] جهانکیرلکله مشهور تورك ملتی .

ترکّب [ع ف] بر قاچ جزئك برلشمه‌سندن حاصل اولمق .

ترکتاز [ف ا] قوشوب هجوم ایتمه. چاپول وغارت .

ترکه [ع ف] أولن آدمك براقدیغی شیلر . متروکات.

ترکی [ت ا] اکرك آرقاسـنه باغلانان شی . ترکی‌چانطه‌سی . ترکی‌یه آصمق، ترکی‌یه آلمق: اکرك آرقه‌سنه آلمق، ترکی قایشلرینه‌باغلامق.

ترکیب [ع ف] بر قاچ شی ویا اجزایی برلشدیروب بر شی وجوده کتیرمك. [ا] برقاچ جزؤ ویا جسـمك برلشمه‌سـندن حاصل اولان ماده : ترکیب کیمیوی . بر قاچ کلمه‌دن متشکل تعبیر .

ترکیشمك ، ترکیمك [ت ف] بربریـنـك آردندن کلمك .

ترلك [ت ا] اوده کییلن خفیف آیاق قابی .

ترله‌مك [ت ف] تر دوکمك . وجودك مساماتندن تر صیزمق. (بییق حقنده) تازه‌بیتمك. قان ترله‌مك : چوق یورولمق .

ترلی [ت ص] ترله‌مش .

ترمنتی [ت ا] یبانی فستق آغاجی. بوآغاجدن چیقاریلان یاغ .

ترمومتره [ر ا] حرارتی تعیین ایچون قوللانیلان آلت . میزان‌الحراره.

ترمه [ت ا] برنوع يبان طوربى.

ترميم [ع ف] مرمت ايتمك. تعمير ايتمك.

ترن، ترن [فرا] دميريولى قطارى.

ترنم [ع ف] كوزل ومعتدل سسله توركو چاغيرمق، اوتمك. تغنى ايتمك.

ترويج [ع ف] رواج ويرديرمك. يوروتمك. قبول ايتديرمك وايتمك.

تره [ت ا] صلاته كبى يننن آز ياقيجى، قوقولو ومعدوى براوت. كردمن.

تره [ت ص] تازه. ترهباغى: تازه ساده باغ.

ترهات [ع ا] صاچمه صاپان سوزلر. هذيان. مالايعنى.

ترهيب [ع ف] قورقوتمق. تخويف ايتمك.

ترياق [ع ا] وقتيله زهره وخسته لقلره قارشى علاج ظن ايديلن بر معجون. آفيون.

ترياكى [ت ص] آفيون، توتون، قهوه كبى مكيفاته مبتلا.

ترياكيلك [ت ا] ترياكينك حالى. خويسزلق، تيتيزلك.

تريد [ع ا] ات صوينه طوغرانمش اكمك.

ترز [ت ا] اثوابك اتكنه اكلهنن اكسز پارچه. اكسز تخته.

تريلدهمك [ت ف] تترهمك.

ترينكت [يتاا] كمى بروواديركنك برنجى سرنى ويلكنى.

تز [ت ص] (فارسى تيزدن) سريع چابق. تزجانلى: صبرسز. النه تز: الى چابق.

تزاحم [ع ف] غلبهلك طوپلانمق. ازدحام.

تزايد [ع ف] چوغالمق، آرتمق، زيادهلشمك.

تزبير [عف] يازمق. تحرير ايتمك.

تزك [ت ا] اينك ترسى، مايس. قازاركن بويوك پارچه حالنده قوپان طوپراق.

تزكاه [ت ا] دستكاه.

تزكيه [عف] تميزلهمك. قصورلردن تبرئه. برينك حسن حال اصحابندن اولديغنى اثبات ايتمك. تزكيهسى بوزوق: سوءحال صاحبى. تزكيهسنى دوزلتمك: احوالنى اصلاح ايتمك، اعادهٔ اعتبار ايتمك.

تزلزل [عف] صاللانمق. صارصيلمق.

تزوج [ع ف] اولنمك، نكاحلانمق.

تزويج [ع ف] اولنديرمك.

تزوير [ع ف] يالان قاريشديرمق. يالان طولانله فيرلداق چويرمك.

تَزَهُّر [عف]چیچکله‌نمك. چیچك آچق.

تَزَیُّن [عف] سوسله‌نمك.

تَزْیید [عف] چوغالتمق. آرتیرمق. زیاده‌لشدیرمك.

تَزْییف [عف]چوروتمك. اكلنمك، استهزا ایتمك.

تَزْیین [عف] سوسله‌مك. تزیینی: سوسه عائد. مؤنثی: تزیینیه: صنایع تزیینیه.

تَسَاؤُل [عف]دیله‌نمك. دیلنجیلك ایتمك.

تَسَامُح [عف] مسامحه ایتمك، قصوره باقمامق.

تَسَاوی [عف] مساوی اولق. برابر وبردرجه‌ده اولمق.

تَسْبیح [عف]«سبحان الله» دیه‌رك اللهی تقدیس ایتمك. (ا) ذكرلری صایمق ایچون حاضرلانمش دانه‌لر دیزیسی. تسبیح بوجکی: تسبیح دانه‌سنه بکزر بربوجك.

تَسْبیع [ع ف] برشیئی یدی قات، یدی‌مثل یاپمق. یدیلشدیرمك.

تَسَتُّر [عف] اورتونمك. صاقلانمق. کیزله‌نمك. قادین ارككدن قاچمق.

تَسَجُّد [عف] سجده‌یه یاتمق. سجده قیلمق.

تَسْجیع [ع ف] عباره‌ده جمله‌لرك صوڭ كلمه‌لرینی عینی وزن وقافیه‌ده دوشورمك.

تَسْجیل [ع ف] دفتره قید ایتمك. سجله کچیرمك.

تَسْجین [ع ف] زندانه قویمق. حبس ایتمك.

تَسْحیر [عف] سحر یاپمق، سحرله بند ایتمك.

تَسْخیر [عف] ضبط ایتمك، استیلا ایتمك.

تَسْخین [عف] ایصیتمق.

تَسْدید [ع ف] طوغری یوله سوُق وتوجیه ایتمك.

تَسْدیس [عف] برشیئی آلتی قات، آلتی مثلی یاپمق. آلتی‌یه ابلاغ ایتمك.

تَسَرّی [ع ف] اوطه‌لق ایدنمك. اوطه‌لق کبی قوللانمق.

تَسْریب [عف]یوللامق. سوق ایتمك.

تَسْریر [عف]سویندیرمك. مسرور ایتمك.

تَسْریع [ع ف] چابوقلاشدیرمق. عجله ایتدیرمك.

تَسْطیح [عف] دوزله‌نمك. یاصی ودوز یاپمق. سطح حالنه کتیرمك.

تَسْطیر [عف]یازمق، سطرلر تشکیل ایتمك.

تسعه [عا] دوقوز .

تسعين [عا] دوقسان .

تَسكَرِه [ت ا] سديه . ايكى آدم طرفندن كتوريلن خسته نقلنه مخصوص قوللى تخته .

تَسكيت [عف] صوصديرمق .

تَسكين [عف] ياتشديرمق . سكونتى اعاده ايتمك .

تَسَلسُل [عف] زنجيرلەمه كيتمك ، سلسله تشكيل ايتمك .

تَسَلُّط [عف] مسلط اولمق . برينه چاتوب باشنه بلا اولمق .

تَسَلُّم [عف] تسليم اولنانشى آلوب قبول ايتمك . سالم اولەرق آلمق .

تَسَلّى [عف] بر آجى يى اونوتديرمق ايچون آووتمق ، نصيحت ويرمك . تسلى بولمق : آجى يى اونوتمق . تسلى آميزسوزلر : تسلى ويرەجك سوزلر . تسلى بخش : تسلى بخش ايدن .

تَسليَت [عف] تسلى . تسليت ياب : تسلى بولان .

تَسليح [عف] سلاحلانديرمق . سلاح ويرمك .

تَسليط [عف] مسلط ايتمك . صا تاشديرمق .

تَسليم [عف] سالم اولەرق ذورايتمك . ويرمك ، امانت ايتمك . تسليم اولمق : مقاومت ايتميوب مطاوعت كوسترمك . دخالت ايتمك . قبول ايتمك : حقى تسليم ايتملى .

تَسليميَّت [عف] كندينى تسليم ايتمك . توكل .

تَسَمُّم [عف] زهرلەنمك .

تَسميم [عف] زهرلەمك .

تَسمين [عف] سميرتمك .

تَسميه [عف] آدقويمق . اسم ويرمك .

تَسويد [عف] قارارتمق . قارالامق . مسوده يازمق .

تَسويل [عف] يالانلرله اغفال ايتمك . (ا) جمعى : تسويلات .

تَسويه [عف] دوزلەتمك . مساوى قيلمق . برسويه يه كتيرمك . (برمسئله يى) حل ايتمك . (بورجى) اودەمك . تسويه صورتى : اوزلاشمه طرزى . تسويه آلتى : مساحەنك دوزلكنى تعيينه مخصوص آلت .

تسويه آلتى

تَسهيل [عف] قولايلاشديرمق .

تَسيار [عف] كوندرمك . ارسال ايتمك .

تَسَيُّب [عا] مسيبلك . اهمال ومسامحه .

تَسییر [ع ف] كوندرمك. یوللامق.

تَشابُه [ع فَ] بربرینه بكزه‌مك.

تَشارُك [ع ف] اورتاق اولمق. مشاركت.

تَشاعُر [ع ف] شاعرلك طاسلامق.

تَشَأُّم [ع ف] اوغورسز عد ایتمك. بر شیده شئامت كورمك. اوغورسزلق معناسی چیقارمق.

تَشَبُّث [ع ف] بر ایشه صارلمق، باشلامق، قالقشمق.

تَشَبُّه [عف] كندینی بكزتمكه اوزنمك.

تَشبیه [ع ف] بكزه‌تمك.

تَشَتُّت [ع ف] چاتاللاشمق. دال بوداق صالمق.

تَشتیت [ع ف] چاتاللاشدیرمق. طاغیتمق، قاریشدیرمق.

تَشجیع [ع ف] جسارت ویرمك. غیرته كتیرمك.

تَشحیذ [ع ف] بیله‌تمك. كسكینلشدیرمك.

تَشَخُّص [ع ف] شخص صورتنه كیرمك. مجسم كورونمك. طانمق. آكلاشلمق.

تشخیص [ع ف] جسم وصورت پیدا ایتدیرمك. طانیمق.

تَشَدُّد [ع ف] شدتله‌نمك. دهاقوتلی، دها سرت اولمق.

تَشدید [ع ف] شدتلندیرمك. دها زیاده شدت ویرمك. (ا) عربیده تك یازیلان حرفی چفت، یعنی مكرر وبرنجیسنی ساكن، ایكنجیسنی متحرك تلفظ ایتمك.

تَشَرُّف [ع ف] شرفلنمك (مج) كوروشمك.

تَشریح [ع ف] انسانك یاخود حیوانك وجودینی داخلی تشكلاتی كوستره‌جك طرزده واصولی دائره‌سنده دیدیك دیدیك كسمك. (مج) بر شیئك تفرعاتنی برر برر آكلاتمق. (ا) وجودی تشریح ایتمك علمی.

تشریحخانه [فا] تشریح عملیاتنك یاپلدیغی محل.

تَشریع [ع ف] قانون وضع ایتمك.

تَشریف [ع ف] شرفلندیرمك. شرف ویرمك. (مفعول به آلیر.) [ا] جمعی: تشریفات: مراسم. تشریفاتجی، تشریفاتی: مراسمده هر كسك موقع ومقامنه، قدمنه كوره ایدیله‌جك معامله‌یی تنظیم ایدن مأمور، پروتوقول مدیری.

تَشریك [عف] برلشدیرمك. اورتاق ایتمك. اشتراك ایتدیرمك.

تَشرين [ت ا] شمسی سنه‌نك اونجی واون برنجی آیلرینه ویریلن اسمدر ، اونجی‌یه تشرین اول ، اون برنجی‌یه‌ده تشرین ثانی دینیر .

تَشَعُّب [ع ف] شعبه‌لره آیرلمق . داللانمق . دال بوداق صالمق.

تَشعیب [ع ف] شعبه‌لره آییرمق . داللاندیرمق .

تَشعیل [عف] پارلاتمق، آلولندیرمق.

تَشَفّی [ع ف] شفا بولمق . افاقت ، سکونت بولمق . تشفی صدر : اوجنی آلارق یوره‌کی فرحلانمق. بو مقامده «تشفیه» کلمه‌سنی ده قوللانانلر واردر .

تَشَکُّر [ع ف] شکر ایتمك . بر ایلکه ، بر معاونته قارشی حس ایدیلن منتدارلغی بیان ایتمك.

تَشَکُّل [ع ف] شکل آلمق . بر هیئته کیرمك . تجسم ایتمك . حصوله کلمك . جمعی : تشکلات .

تَشَکّی [ع ف] شکایت ایتمك .

تَشکیل [عف] برشیئه شکل ویرمك. بر صورت وهیئته صوقمق . وجوده کتیرمك . جمعی: تشکیلات: ترتیبات .

تَشمیر [ع ف] صیغامق .

تَشَنُّج [ع ف] سیکیرچکیلوب بوزولمك. (ا) اسپازموس .

تَشنَکی [ف ا] صوصامه. صوصایش. عطش .

تَشنه [فص] صوصامش. پك هوسكار.

تَشنیع [ع ف] پك شنیع ، پك چیركین عد ایتمك .

تَشَوُّش [ع ف] قاریشمق . قارمه قاریشیق اولمق .

تَشَوُّق [ع ف] شوق و آرزو کوسترمك .

تَشویش [عف] قاریشدیرمق. قارمه قاریشیق ایتمك .

تَشویق [عف] شوق وغیرته کتیرمك قیشقیرتمق .

تَشَهُّد [عف] نمازر کعتلرینك صوكنده « التحیات » یی اوقویوب شهادت کتیرمك. تشهد مقداری : پك قیصه بر مدت .

تَشهیر [عف] هر کسه کوسترمك، عالمه معلوم ایتمك . شهرتلندیرمك. (سلاح حقنده) سلاحه طاورانمق، سلاح چکمك .

تَشیید [ع ف] متانت ویرمك . محکملکنی زیاده‌لشدیرمك .

تَشییع [عف] کیدن آدمه بر مدت رفاقت ایتمك . سلامتله‌مك . مقابلی : استقبال .

تَصاحُب [ع ف] صاحب چیقمق . طرفدارلق ایتمك .

تَصادُف [ع ف] راست كلمك . (ا) طالع. تصادفاً: راست كله .

تَصادم [عف] چارپشمق. طوقوشمق.

تَصارلامق ، تاصارلامق [ت ف] قورمق. ذهننده حاضرلامق .

تَصانيف [عا] تصنيفك جمعى .

تَصاوير [عا] تصويرك جمعى .

تَصحيح [عف] صحتنى اعاده ايتمك . صحيح، يعنى طوغرى حاله افراغ ايتمك . ياكاشى دوزلتمك .

تَصَدُّر [ع ف] باشه كچمك. صدره كچمك. الك باشده اوطورمق.

تَصَدُّق [عف] صدقه ويرمك .

تَصَدّى [عف] ابتدار، تشبث ايتمك.

تَصدير [عف] باشه كچيرمك. صدور ايتديرمك، چيقارتمق: حكمى تصدير ايتمك .

تَصديع [عف] باش آغرتمق. باش آغريسى ويرمك .

تَصديق [عف] كرچك اولديغنى قبول واعتراف ايتمك. اوت ديمك.

تَصَرُّف [عف] مالى كبى قوللانمق . مالك وصاحب اولمق. اداره: اسرافك ضدى . اقتصاد .

تَصريح [عف] آچيق آچيق افاده ايتمك .

تَصريف [عف] كيفنجه اداره ايتمك. (صرفده) فعل وكلمه لرك صيغه لانمه سى .

تَصَعُّب [ع ف] كوجلشمك. كوجلك پيدا ايتمك .

تَصَعُّد [ع ف] يوكسلمك. قالقمق. جمعى تصعدات : يردن هوايه يوكسلن بخار ، توز، تعفن كبى شيلر.

تَصعيب [عف] كوجلشديرمك. جمعى: تصعيبات : مشكلات .

تَصغير [ع ف] كوچولتمك، اوفالتمق.

تَصفيح [ع ف] ياصيلاتمق. صفحه حالنه قويمق . ال چيرپمق .

تَصفير [ع ف] صارارتمق. صارى يه بويامق . ايصلق چالمق .

تَصفيف [ع ف] صيرالامق صف صف ترتيب ايتمك .

تَصفيه [ع ف] تميزلەمك. صاف حاله كتيرمك .

تَصَلُّب [ع ف] قاتيلاشمق . صلب اولمق . صلابت ، قاتيلق پيدا ايتمك .

تَصليب [ع ف] چارميخه كرمك. خاچ چيقارتمق . قاتيلاشديرمق .

تَصليه [عف] صلاة وسلام اوقومق.

تَصميم [ع ف] قلباً ، قطعى صورتده. قرارلاشديرمق .

تَصَنُّع [ع ف] ساخته، جعلی حرکت ایتمك. تکلفلهچکی دوزن ویرمکه چالشمق.

تَصنیع [ع ف] اویدورمق. یاقشدیرمق. ایجاد ایتمك. یالاندن اویدورمق. برشیئی صنعی اولارق یاپمق. باجاق تصنیع ایتمك: صنعی باجاق یاپمق.

تَصنیف [ع ف] صنفلره آییرمق. صنفلره کوره ترتیب ایتمك، طوپلامق، صیرهلامق. کتاب جمع وتألیف ایتمك.

تَصَوُّر [ع ف] ذهننده صورت ویرمك. فکراً قورمق. تخیل ایتمك. نیت ایتمك.

تَصَوُّری [ع ص] تصوردن عبارت اولان. نظری، فعلی، عملی اولمایان.

تَصَوُّف [ع ا] متافیزیق. باطنی شیلرله اشتغال ایدن فلسفه شعبه‌سی.

تَصویب [ع ف] دوغری اولدیغنی قبول ایتمك. صوابدردیمك.

تَصویر [ع ف] رسم یاپمق. صورتنی یاپمق. رسمنی چیقارتیرجه‌سنه تعریف ایتمك. (ا) رسم. جمعی: تصاویر.

تَضاد [عف] ایکی شی بربرینه ضد اولمق. (ا) اختلاف، مباینت.

تَضاعُف [ع ف] ایکی قات اولمق، ایکی مثل آرتمق.

تَضَرُّر [عف] ضرر کورمك. ضرره اوغرامق.

تَضَرُّع [ع ف] فوق‌العاده تواضعله یالوارمق. تضرعات: یالواریشلر.

تَضریر [ع ف] ضرره اوغراتمق. اضرار ایتمك.

تَضعیف [عف] ایکی قات یاپمق برمثلی آرتدیرمق.

تَضلیل [عف] آزدیرمق. طوغری یولدن چیقارمق اضلال ایتمك.

تَضَمُّن [عف] حاوی اولمق. ضمننده بولنمق: بو سوز شو معنایی تضمن ایدر. کفیل اولمق.

تَضمین [عف] ضرروزیانی اوده‌مك.

تَضییع [ع ف] بیهوده ضایع ایتمك. تلف ایتمك، فوت ایتمك.

تَضییق [ع ف] طارلاشدیرمق. صیقیشدیرمق. جبر ایتمك. صیقمق.

تَطابُق [ع ف] ایکی شی بربرینه اویغون کلمك. اویمق، مطابق کلمك.

تَطاوُل [ع ف] اوزانمق. اوزون اولمق.

تَطبیق [ع ف] اویدورمق. مطابق کتیرمك. بکزه‌تمك. نظامی تطبیق ایتمك: نظامی اجرا ایتمك. (ا) جمعی: تطبیقات: عملیات. تطبیقاً: کوره.

تَطحین [ع ف] اوکوتمك .

تَطَرُّق [ع ف] یول بولمق . حلول ایتمك .

تَطَفُّل [ع ف] طالقاووقلق ایتمك .

تَطلیق [ع ف] بوشامق . براقمق .

تَطمین [ع ف] مطمئن ایتمك، خشنود ایتمك معنالرنده قوللانیلیر .

تَطویل [ع ف] اوزاتمق .

تَطهیر [ع ف] تمیزله‌مك .

تَطَیُّر [ع ف] تشأم ایتمك . اوغورسز عد ایتمك .

تَطییب [ع ف] خوش معامله ایتمك . تطییب خاطر : کوکلنی آلمق،

تَظاهُر [ع ف] میدانه چیقمق . ظهور ایتمك . بربرینه یاردیم ایتمك . مظاهرت .

تَظَلُّم [ع ف] ظلمدن شکایت ایتمك . مظلومیت کوسترمك .

تَظلیل [ع ف] کولکه‌لندیرمك .

تَعادی [ع ف] بربرینه دوشمانلق ایتمك .

تَعارُض [ع ف] بربرینه ضد ، معارض اولمق . تباین . تخالف .

تَعارُف [ع ف] طانیشمق . بربرینی طانیمق .

تَعاضُد [ع ف] بربرینه یاردیم ایتمك . تعاون .

تَعاطی [ع ف] آلوب ویرمك . مکتوب تعاطی ایتمك؛ مخابره ایتمك . سلام تعاطی ایتمك: بربرینه سلام ویرمك . افکار تعاطی ایتمك: بربرینه فکرینی سویله‌یوب مذاکره ایتمك .

تَعاقُب [ع ف] بربرینك آرقه‌سندن کیتمك . بربرینی تعقیب ایتمك .

تَعالی [ع ف] یوکسلمك . دها عالی اولمق .

تَعامُل [ع ف] معتاد طرزده معامله ایتمك .

تَعامی [ع ف] کورمزلکه کلمك . کندینی کور کوسترمك .

تَعاوُن [ع ف] بربرینه یاردیم ایتمك .

تَعَب [ع ا] یورغونلق . زحمت ، مشقت .

تَعَبُّد [ع ف] طاپمق . عبادت ایتمك .

تَعَبُّس [ع ف] یوز اکشیتمك .

تَعبیر [ع ف] افاده ایتمك . تفسیر ایتمك . (ا) سوز ، جمله ، ترکیب . اصطلاح .

تعبیرنامه [ف ا] رؤیا تعبیرینه مخصوص کتاب .

تَعبيه [ع ا] عسكرى يرلى يرينه يرلشديروب حاضرلامق ، ترتيبات آلمق .

تَعَجُّب [ع ف] شاشمق . تحير . استغراب .

تَعجيز [ع ف] عاجز حاله كتيرمك. راحتسز ايتمك .

تَعجيل [ع ف] عجله ايتمك. ايتديرمك. چابوق اولهسنى ايستهمك . چابق اولسنه چاليشمق . تسريع ايتمك .

تَعجين [ع ف] يوغورمق. خامور ياپمق .

تَعداد [ع ف] صايمق. برر برر ذكر ايتمك .

تَعَدُّد [ع ف] بردن زياده اولمق . بر قاچ دانه اولمق . تعدد زوجات : بردن زياده زوجه آلمق.

تَعَدّى [ع ف] تجاوز ايتمك . ظلم وغدر ايتمك .

تَعديل [ع ف] عدله موافق اولمق اوزره دكيشديرمك، دوغرولتمق. افراطدن وتفريطدن قورتارمق، اعتداله كتيرمك . حد اعتداله ارجاع ايچون دكيشديرمك .

تَعديه [ع ف] كچيرمك. تجاوز ايتديرمك . (صرفده) متعدى قيلمق.

تَعَذُّر [ع ف] عذر بيان ايتمك. ممكن اولمامق .

تَعذيب [ع ف] عذاب ويرمك . عذاب چكديرمك .

تَعذير [ع ف] اساسسز عذرلر، بهانه‌لر آرامق .

تَعَرُّض [ع ف] صاتاشمق. طاقلمق. هجوم ، تجاوز ايتمك .

تَعرفه [ع ا] تعريفنامه . اوقات جدولى . فيئات ليسته‌سى .

تَعَرّى [ع ف] صويونمق. برشيدن برى اولمق .

تَعريب [ع ف] عربلاشديرمق . عربجه‌يه ترجمه ايتمك .

تَعريض [ع ف] طوقونه‌جق سوز سويله‌مك .

تَعريف [ع ف] آكلاتمق. اطرافيله، شكلنى، علامتلرينى سويليه‌رك آكلاتمق .

تَعزير [ع ف] آزارلامق . توبيخ وتكدير ايتمك .

تَعزيه [ع ف] اقرباسندن برى وفات ايدنه تسلى ويرمك ، تسلى ويره‌جك سوزلر سويله‌مك .

تَعزيه نامه [ف ا] تعزيه مكتوبى . « تعزيت نامه » ده دينير .

تَعَسُّر [ع ف] كوجلشمك .

تَعسير [ع ف] كوجلشديرمك . تصعيب ايتمك .

تَعَشُّق [ع ف] عاشق اولمق .

تعشير [ع ف] عشرینی ، اونده برینی آلمق .

تعصب [ع ف] دینده وسائرەدە لزومندن فضله غیرتکشلك ایتمك . دین یوزندن دیکر دین اصحابنه کین وخصومت کوسترمك.

تعصیر [ع ف] اوزوم ، زیتون کبی شیلری صیقوب صویی چیقارمق .

تعطف [ع ف] آجیمق . مرحمت ایتمك .

تعطیر [ع ف] کوزل قوقو ویرمك.

تعطیل [ع ف] ایشسز براقمق. عاطل بر حاله کتیرمك . ایشی ، فعالیتی کسمك ، سکتەیه اوغراتمق. تعطیل کونلری: چالیشلمایان کونلر.

تعظم [ع ف] بویوکلك صاتمق . کبر ایتمك .

تعظیم [ع ف] بویوك کورمك. حرمت ایتمك . جمعی : تعظیمات .

تعفن [ع ف] پیس، لش کبی قوقمق. تعفنات : پیس قوقولر .

تعقیب [ع ف] آرقەسندن کیتمك. قوو‌الامق. آرقەسنه دوشمك.

تعقید [ع ف] دوکوملەمك. (عبارە حقنده) مغلق یازمق .

تعقیم [ع ف] قیصیر حاله کتیرمك . ثمرەسز براقمق، نتیجەسز براقمق. (طبابتده) مایع بر غدایی ایچندەکی بوتون میقروبلر تلف اولونجەیه قادار قایناتمق .

تعلق [ع ف] آصلمق، آصیلی اولمق. عائدیت وعلاقەسی اولمق. (ا) ارتباط . تعلقات : اقربا .

تعلل [ع ف] بهانه آرامق. بهانەلرله ایشدن قاچمق .

تعلم [ع ف] اوکرنمك ، بللەمك . تحصیل ایتمك .

تعلیق [ع ف] آصمق . مشروط قیلمق . تأخیر ایتمك .

تعلیل [ع ف] سبب کوسترمك .

تعلیم [ع ف] اوکرتمك. تدریس ایتمك . ادمان ایتمك . عسکر تعلیمی . تعلیمات : خط حرکت حقنده اوامر .

تعمد [ع ف] قصد ایتمك . بیله بیله وایستەیه ایستەیه یاپمق. تعمداً: قصداً ، اولجه دوشونەرك و قرار ویرەرك .

تعمم [ع ف] عمومیلشمك .

تعمید [ع ف] وافتیز ایتمك .

تعمیر [ع ف] بوزوق شیئی دوزەلتمك. اونارمق .

تعمیق [ع ف] درینلشدیرمك (مج) کنهه وارەجق صورتده درین تحقیق ایتمك .

تَعمیم [ع ف] عمومیلشدیرمك. هرطرفه نشر ایتمك . (ا) بوتون تعلق ایدنلره عینی مألده یازیلان تحریرات.

تَعَنُّد [ع ف] عناد، اصرار ایتمك .

تَعویض [ع ف] بر شیئه بدل دیکر بر شیئی قویمق .

تَعویق [ع ف] کری براقمق ، آلیقویمق .

تَعَهُّد [ع ف] اوزرینه آلمق . بر شیئی یاپه‌جغنه سوز ویرمك.

تعهدلی [ت ا] پوسته‌خانه‌دن برقاچ مثلی اجرت آلنه‌رق وصولی تأمین وتعهد اولنان مکتوب، پاکت وسائره .

تَعَیُّن [ع ف] عیان اولمق. میدانه چیقمق . ثابت اولمق .

تَعییب [ع ف] عیبلامق ، تقبیح ایتمك .

تَعیین [ع ف] تخصیص ایتمك . آییرمق. عیان صورتده کوسترمك. بر مأموریته نصب ایتمك . (ا) عسکرلره وبعضاً مأمورلره ویریلن ارزاق مقداری .

تَغافُل [ع ف] ساخته غفلت کوسترمك .

تَغَدّی [ع ف] غدالانمق ، بسله‌نمك مقامنده مستعملدر .

تَغَذّی ، تَغذیه [ع ف] عینی معناده .

تَغریب [ع ف] سورمك. سورکونه کوندرمك .

تَغَلُّب [ع ف] غلبه وجبر ایله غصب ایتمك ، تحکم ایتمك .

تَغلیط [ع ف] یاکیلتمق، تشویش ایتمك .

تَغلیظ [ع ف] قابالاشدیرمق .

تَغَنّی [ع ف] ایرلامق . تورکو سویله‌مك .

تَغَنّی [ع ف] زنکین اولمق . غنا کتیرمك ، محتاج اولمامق .

تَغَیُّر [ع ف] دکیشمك. باشقه‌لاشمق. بوزولمق .

تَغییر [ع ف] دکیشدیرمك . باشقه‌لاشدیرمق . بوزمق .

تُفّاح [ع ا] الما .

تَفاخُر [ع ف] اوکونمك .

تَفاریق ، تفاریك [ت ا] اوفاق تفك شیلر ، هدیه‌لر ، بیبلولر .

تَفاسیر [ع ا] تفسیرلر .

تَفاضُل [ع ف] فضیلتده مسابقه ایتمك. (ا) مقدار فضله‌سی .

تفاضلی [ع ص] ایکی رقم آره‌سنده مقدارجه اولان فرقدن متولد نسبت .

تَفَأُّل [ع ف] فال آچمق . بر شیئی اوغور صایمق .

تَفاوُت [ع ا] ایکی شی آره‌سنده‌کی فرق .

تَفتیح [عَ ف] آچمق .(ا) ککیرمه .

تَفتیش [ع ف] آراشدیرمق. حقیقتی میدانه چیقارمق ایچون آرامق . معاینه ایتمك .

تِفتیك [تا] اینجه ویوموشاق کچی قیلی . یوکی . بویله یوموشاق اولان بر نوع کچی . بویله یوکدن یاپیلان اشیا .

تفتیکله‌نمك [ت ف] ایپلیك ایپلیك سوکولوب آیرلمق .

تَفَحُّص [عف]اطرافیله آراشدیرمق، تفتیش وتحقیق ایتمك .

تَفَحُّم [عَ ف] کومورلشمك .

تَفَخُّر [عف] اوکونمك. قورولمق.

تَفَرُّج [عف]فرحلانمق.(ا) کزنمه، تنزه . تفرجگاه : مسیره .

تَفَرُّد [ع ف] تك قالمق ، هر کسدن آیریلوب یالکیز قالمق. امثالسز، بردانه اولمق . کندی باشنه اولمق.

تَفَرُّس [ع ف] ذکاوتیله آکلامق. سزمك .

تَفَرُّع [عف]فرعلر پیدا ایتمك، داللانمق. شعبه‌لره آیرلمق .

تَفَرُّغ [ع ف] فارغ اولمق . برملکك فراغ معامله‌سنی یاپدیرمق .

تَفَرُّق [ع ف] طاغلمق .

تَفرِقه [ع ف] آیرلمق . (ا) آیریلق . نفاق . غزته صحیفه‌سنك آلتنه چیزکی ایله آیریلارق مابعدلی یازیلان حکایه، علمی مباحثه وسائره کبی شی .

تَفریح [ع ف] فرحلاندیرمق .

تَفرید [ع ف] آییرمق، تجرید ایتمك .

تَفریش [ع ف] دوشه‌مك، سرمك، یایمق .

تَفریط [ع ف] اعتدال نقطه‌سندن آشاغیده قالمق . افراطك ضدی .

تَفریق [ع ف] آییرمق . سچمك . فرق کوزه‌تمك .

تَفَسُّخ [عف] چورومك. چورویوب دوکولمك .

تَفسیر [ع ف] مجمل ، یاخود قپالی بر سوزی شرح ، تفصیل وبیان ایتمك . قرآن کریمه معنا ویروب ایضاح ایتمك . (ا) قرآنك تفسیرینه متعلق علم .

تَفصیل [ع ف] اطرافیله آکلاتمق، تفصیلاتی ایضاح ایتمك . تفصیلاً : اوزون اوزادی‌یه .

تَفضیل [ع ف] مرجح طوتمق . (ا) صرفده مقایسه ایله ترجیح بیان ایدن صیغه .

تَفَقُّه [ع ف] فقیه اولمق. علم فقهده یدطولا صاحبی اولمق .

تَفَك [ت مص] اوفاق صفتیله برابر واوندن صوکردقوللانیلیر. اوفاق تفك : کوچوك یاپیلی . کوچوك واهمیتسز شی . تصغیری : اوفاجق تفه‌جك .

تَفَکُّر [ع ف] دوشونمك . فکر ایتمك . جمعی : تفکرات

تُفنك ، توفنك [ت ا] باروتله پاتلایوب مرمی‌یی فوق‌العاده سرعت وشدتله اوزاغه آته‌رق اصابت ایدنی اتلاف ویاجرح ایدن آتشلی آلت .

تفنکجی ، توفنکجی [ت ا] توفنك یاپان ویاصاتان . توفنکله مسلح . سلاحشور .

تفنکلك ، توفنکلك [ت ا] سلاح چاتیسی.

تَفَنُّن [ع ف] برشیئك انواعنی بیلمك . فنلرده یدطولا صاحبی اولمق .

تَفَوُّق [ع ف] اوسته چیقمق. باشقه لرندن اوستون اولمق.

تَفَوُّه [ع ف] آغزه آلمق. سویله‌مك . کلمه‌یی آغزندن چیقارمق. (مج) مناسبتلی مناسبتسز سوزلرسویله‌مك . جمعی : تفوهات : صاچمه ، کفر آمیز سوزلر .

تَفویض [ع ف] احاله ایتمك. برینك عهده‌سنه ویرمك .

تَفه‌جی [ت ا] مراجعه‌جی. (اوفاق مقیاسده) .

تَفَهُّم [ع ف] آکلامق .

تَفهیم [ع ف] آکلاتمق .

تَفَیُّض [ع ف] فیض بولمق. فیضلنمك.

تَقابُل [ع ف] قارشیلاشمق ، قارشی قارشی‌یه کلمك. برشیئه بدل وقارشیلق طوتلق .

تَقارُب [ع ف] بربرینه یاقلاشمق. بربرینه یاقین کلمك .

تَقارير [ع ا] تقریرك جمعی .

تَقاسيط [ع ا] تقسیطك جمعی .

تَقاص [ع ف] اوده‌شمك . حساب بلاشمق . صایشمق .

تَقاصُر [ع ف] قصور ایده‌رك عدم کفایت کوسترمك .

تَقاضا [ع ف] بورجنی ویرمك ایچون مدیونی صقیشدیرمق. (ا) سرزنش .

تَقاطُر [ع ف] داملا داملا، قطره قطره آقمق، داملامق.

تَقاطُع [ع ف] کسشمك. بربرینه قطع ایتمك. بربرینك اوستندن کچمك . چاپراست اولمق .

تَقاعُد [ع ف] اختیارلق ویا سقطلق سببیله وظیفه‌سندن چکیله‌رك

دون مخصصاتله استراحت ایتمك . تقاعد معاشی : بو صورتله آلنان مخصصات ، تقاعدیه.

تَقَبُّض [ع ف] طوپلانوب چکیلمك. بوزولمك . صیقشمق .

تَقَبُّل [ع ف] قبول ایتمك. اوستنه آلمق .

تَقْبیح [ع ف] چیركین كورمك. بكنمه‌مك .

تَقْبیل [ع ف] اوپمك. بوس ایتمك.

تَقَدُّم [ع ف] ایلری‌یه كچمك . ایلریده بولونمق. دهااولكی زمانده موجود اولمق . علمجه ، موقعجه ، سنجه دیكرندن اول ، ایلریده اولمق .

تَقْدِمه [ع ا] كندندن بویوكه ویریلن هدیه .

تَقْدیر [ع ف] قدرینی بیلمك ، بكنمك ، قیمت بیچمك . اعتبار ایتمك .

تَقْدیر [ع ا] قدر . حكم ازلی . حال . بوتقدیرده : بوحالده.

تَقْدیری [ع ص] لفظی وظاهری اولمایوب اعتباری اولان .

تَقْدیس [ع ف] مبارك طوتمق . مقدس عد ایتمك . حمد وثنا ایتمك .

تَقْدیم [ع ف] اوكه كچیرمك ، ایلری‌یه سورمك . بر شیئی دیكرندن مقدم بولندیرمق. كندندن بویوكه بر شی ویرمك : هدیه ، مكتوب تقدیم ایتمك. برینی طانیمایانه طانتمق ، پره‌زانته .

تَقَرُّب [ع ف] یاقلاشمق یاقین كلمك.

تَقَرُّح [ع ف] یاره اولمق. قرحه پیدا اولمق .

تَقَرُّر [ع ف] یرلشمك . قرار بولمق. قرارلاشمق . قراری ویرلمك .

تَقْریب [ع ف] یاناشدیرمق . یاقلاشدیرمق. آشاغی یوقاری تخمین ایتمك . تقریباً ، یاقین تخمین اوله‌رق. (۱) مناسبت ، وسیله. بر تقریب ایله صاووشمق : بر وسیله دوشوروب ، برفرصت بولوب قاچمق.

تَقْریر [ع ف] یرلشدیرمك. تعیین ایتمك . صاغلاملاتمق . (۱) مجلسه تقریرویرمك: راپور ویرمك. درسی اطرافیله آكلاتمق : مدرس درسنی تقریر ایتدی . افاده : تقریر ویرمك .

تقریرلك [ت ا] اوزرینه تقریر یازیله‌جق بیاض و خصوصی قطعه‌ده كاغد .

تَقْریض ، تَقْریظ [ع ا] بر اثر ، بر كتاب حقنده مدح وتقدیرایچون یازیلان بند .

تَقسيط [ع ا] قسم قسم و معين مدتلرده تأديه‌سی مشروط مبلغك هر قسمی .

تَقسيم [ع ف] بولمك ، پارچه‌لره آییرمق ، توزیع ایتمك . (حسابده) بر عددی معین ومساوی پارچه‌لره آییرمغه‌متعلق اعمال اربعه‌دن دردنجیسی . (ا) آلاتورقه ساز ـ نده‌لرك یالکز بری طرفندن اجرا اولنان فصل .

تَقَشُّع [ع ف] توکورمك ، بالغام چیقارمق .

تَقشیر [ع ف] قشرینی ، یعنی قبوغنی چیقارمق ، صویمق .

تَقصیر [ع ف] قیصالتمق ، برایشی قصورلو یاپمق . قصور ایتمك . (مج) صوچ ، قباحت .

تَقطیر [ع ف] داملاتمق . اینبیقدن چکمك .

تَقطیع [ع ف] پارچه‌لره کسمك ، پارچه پارچه ایتمك . شعری وزنك حرکات و سکناتنه اویه‌جق طرزده اوقومق .

تَقفیه [ع ف] قافیه یاپمق ، قافیه بولمق . قافیه‌لندیرمك .

تَقَلُّب [ع ف] دونمك ، قلب اولمق . آلت اوست اولمق . باشقه‌قالبه کیرمك . تحوله اوغرامق . (ا) جمعی : تقلبات : تحوللر .

تَقَلُّد [ع ف] حمائل ، کردانلق کبی بوینه آصمق . تقلدسیف : قلیچ قوشانمه .

تَقَلُّص [ع ف] برعضو چکیلوب طوپلانمق . بوزولمك .

تَقلیب [ع ف] دوندیرمك ، چویرمك . آلت اوست ایتمك . دەویرمك .

تَقلید [ع ف] حمائل ، کردانلق آصمق ، قوشاتمق . طاقمق . تقلیدسیف مراسمی : قلیچ قوشانمه مراسمی .

تَقلید [ع ف] اصلنه بکزه‌ده‌رك یاپمق . برینك حرکتنی تقلید ایتمك . برینك یازیسنی تقلیدایتمك . (ص) ساخته . تقلید انکلیز چاقیسی : خالص انکلیز اولمیوب اوکابکزه‌دلمش چاقی .

تَقلیل [ع ف] آزالتمق . تنقیص ایتمك .

تَقَوُّس [ع ف] یای کبی اکری اولمق .

تَقوی ، تقوا [ع ا] اللهدن قورقوب منهیاتدن چکنمه ، پرهیز . اهل تقوی : فنا شیلردن توقی ایدن انسانلر .

تَقویس [ع ف] یای کبی اکری یاپمق ، او حاله کتیرمك .

تَقویم [ع ا] وقتی ، سنه‌لری ، آیی ، کونلری ، موسملری کوسترن

جدول، (۱) صورت، بچیم: انسان احسن تقویم اوزرینه یارادلمشدر. (یعنی الڭ کوزل بچمده.)

تقویه [ع ف] قوتلندیرمك. قوت ویرمك. قوتنی آرتدیرمق.

تقییح [ع ف] یاره‌جراحت پیدا ایتمك، ایرینله‌نمك.

تقید [ع ف] باغلانمق، مقیداولمق. چالشمق، اوغراشمق.

تقیید [ع ف] باغلامق. قیدآلتنه آلمق. شرط قویمق. جمعی: تقییدات.

تك [ت ا] جفت مقابلی، بر اولان شی. تك طبانجه: بر آتشلی طبانجه. اوچ، بش، یدی کبی تك اولان عددلر. اش: قوندیره‌نڭ تکی غایب اولدی. تك‌توك: نادر. راحت، ساکن: بوچوجق تك دورمایور. تك باشنه: یالکزباشنه.

تك [ت د] تاکه. شونڭ‌ایچون‌که. محضا. یترکه: تك‌کلسین‌ده کیج کلسین

تکاپو [ف ا] اوته‌یه بری‌یه قوشه‌رق آرامق. اوغراشمق. قاووق صاللامق.

تکاثر [ع ف] چوغالمق. چوقلق ادعا ایتمك.

تکاثف [ع ف] صیقلاشمق، قویولاشمق. کثافت پیدا ایتمك.

تکاسل [ع ف] اهمال ایتمك. تنبللك ایتمك. اوشنمك.

تکالیف [ع ا] تکلیفڭ جمعی. ویرکیلر.

تکبر [ع ف] کبرلنمك. تعظم کوسترمك.

تکبیر [ع ف] اللهڭ بیوکلکنی یاد ایتمك. «الله اکبر» دیمك. تکبیرخوان: تکبیراوقویان، «الله اکبر» دیین.

تکثر [ع ف] چوغالمق. آرتمق.

تکثیر [ع ف] چوغالتمق، آرتدیرمق.

تکثیف [ع ف] قویولاشدیرمق. صیقلاشدیرمق. شفافلغنی کیدرمك. تضییق‌ایله قویولاشدیرمق. (هوا، صو، بخار، وسائره)

تکدر [ع ف] بولانمق، کدرلنمك.

تکدیر [ع ف] بولاندیرمق (صو، مایع حقنده). کدرویرمك. آزارلامق.

تکذیب [ع ف] یالان‌اولدیغنی ادعا ایتمك.

تکرمکر [ت ح] یووارلانه‌یووارلانه.

تکرار [ع ف] برکره دها یاپمق: رجایی تکرار ایتمك.

تکرارلامق [ت ف] تکرار ایتمك.

تکرر [ع ف] تکرارلانمق. تکرار ایدلمك.

تَکَرلك [ت ا] پرده یووارلا - نوب کیدن، یاخود کیده- بیلن مدور شی. پینیر، آرابه تکرلکی.

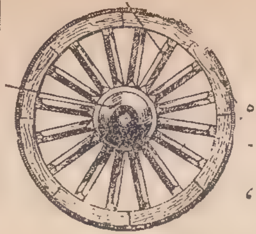

تکرلك

تَکَرله‌مك [ت ف] یووارلامق. (مج) دقتسزلکله صالیو- یرمك.

تَکَرله‌مه [ت ا] صاچه‌صاپان‌مقدمه، سوز.

تَکرلنمك [ت ف] یووارلانمق. دوشمك.

تَکری، تاکری [ت ا] الله. خدا. چالاپ. تکرینك کونی: بوتون کون.

تَکریر [ع ف] تکرار ایتمك. تکرار سویله‌مك.

تَکریلق [ت ا] الوهیت. اللهلق. تکریلق سوز: انصافلی سوز.

تَکریم [ع ف] تعظیم و حرمت ایتمك. اولولانمق.

تَکَسُّر [ع ف] قیرلمق. کسر اولمق.

تَکَفُّل [ع ف] کفیل اولمق، تعهد ایتمك.

تَکفور، تکیر [ت ا] حاکم، آمر، پرنس.

تَکفیر [ع ف] کفر اسناد ایتمك، کفرینه حکم ایتمك.

تَکفیل [ع ف] کفالته ربط ایتمك. کفیل ویردیرمك.

تَکفین [ع ف] کفنه صارمق. (جنازه‌یی)

تَکَل [ت ا] قاشی طوتدیرمق ایچون قبا و سیرك دیکیش.

تَکلی [ت ا] اکر آلتنده حیوانك اوستنه اورتولن کچه.

تَکَلُّس [ع ف] کیره‌چ حالنه کیرمك. کیره‌چلشمك.

تَکَلُّف [ع ف] زائد زحمته قاتلانمق. کوسترش ایچون اوزنمك. (ا) رسمیت. مراسم پرورلك.

تَکلله‌مك [ت ف] تکل اورمق. قبا و سیرك دیکمك. ایلیشدیرمك.

تَکَلُّم [ع ف] سویله‌مك. لاقیردی ایتمك.

تَکلیس [ع ف] کیره‌چ حالنه قویمق.

تَکلیف [ع ف] کلفت یوکلتمك. برینك قبولنه باغلی بر شی ایلری سورمك. جمعی: تکلیفات. (ا) لاابالی اولمایان تعظیملی معامله. قانونك هر کسه سیاناً تحمیل ایتدیکی

وظیفه ، ویرکو وسائره . جمعی : تکالیف .

تَکلیفسز [ت ص] ایچلی طیشلی ، صمیمی. لاابالی. تکلیفسزلك: لاابالیلك. تکلیفلی : لاابالی اولمایان.

تَکَمُّل [ع ف] کماله ایرمك. مکمّلله‌شمك .

تَکمه [ت ا] حیوانك آرد آیاغیله تپه‌سی . علی العموم آیاقله اورمه ،

تکمه‌له‌مك [ت ف] تکمه اورمق. تکمه ایله دوکمك .

تَکمیل [ع ف] بیتیرمك . مکمل یاپوب بیتیرمك. (ص) بوتون، هپ .

تکنه [ت ا] تخته‌دن یاپیلان ویا یکپاره آغاچدن اویولوب یونتولان مستطیل بویوك قاب. خامور، چماشیر تکنه‌سی . کمینك ظرفی و دکزده یوزن قسمی. تکنه‌ده خامور: حاضر ایش . تکنه قازندیسی : اختیارلقده طوغان جیلیز اولاد .

تَکنیه [ع ف] کنیه قویمق .

تَکَوُّن [ع ف] وجود بولمق، تشکل ایتمك ، وار اولمق .

تَکوین [ع ف] وار ایتمك : وجود ویرمك ، یاراتمق .

تَکه [ت ا] کچینك ارککی. تکه بورونی: کمرلی و بویوك بورون.

تکه صقالی : بر نوع اوت . دکز تکه‌سی : قاریده‌س .

تکه

تکه‌له‌مك [ت ف] دیشی کچی آزمق . (ارکك کچی) هجوم ایتمك . (مج) نه اولدم دلیسی اولمق .

تکیر [ت ص] سیاه بنه‌ك یاخود چیزگیلرله قاریشیق کول رنکی حیوان : تکیر کدی، تکیر قاپلان.

تکیربالغی [ت ا] باربونیه‌نك کوچوکی.

تَکین [ت ص] تك اولان، بر دانه. منندسز . بوش ، خالی .

تَکیه [ع ا] طیانه‌جق یر. وقتیله شیخلرك درویشلرینی طوپلادقلری یر .

تَل [ت ا] پك اوزون وایپلك کبی اینجه شی . صاچ تلی . قلابدان تلی ، الکتریق تلی . کمان تلی . تللر طاقنمق : سوینمك، شنلك ایتمك . تل قیرمق : پوط قیرمق . هر تلدن چالمق : هر شیدن آکلامق. تل چکمك : (عوام لسانده) تلغراف چکمك .

تل دولاب [ت ا] ییه‌جك محافظه ایتمك ایچون اطرافنه تل چكیلمش دولاب.

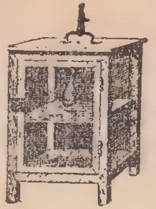

تل دولاب

تَلّ [ع ا] تپه. كوچوك طاغ. جمعی: تلال.

تَلاتین [ت ا] روس سختیانی.

تَلاحُق [ع ف] بر برینی متعاقب كله‌رك برلشمك، بربرینه قاتلمق.

تَلاش [ع ا] اندیشه و اضطرابله قاریشیق استعجال، كورولتی. غائله.

تَلاصُق [ع ف] یاپشمق، بیتیشمك.

تَلاطُم [ع ف] بر برینه چارپمق. دكز چالقانمغه دینیر: دریانك تلاطمی: طالغالانمه‌سی.

تَلافی [ع ف] تلف اولان شیئی برینه اعاده ایتمك، تعمیر ایتمك. تلافیء مافات: زیانی قاپاتمق.

تَلاقی [ع ف] بربرینه قاووشمق، برلشمك. ملاقات.

تَلأْلُؤ [ع ف] اینجی كبی پارلدامق.

تلامذه، تلامیذ [ع ا] «تلمیذ»ك جمعی: چراقلر، شاگردلر.

تِلاوَت [ع ف] كوزل سسله ومقامله اوقومق.

تَلَبُّس [ع ف] كیینمك.

تَلبیس [ع ف] كیدیرمك، بر شیئك عیبنی اخفا ایچون ساخته ستره قوللانمق. (ا) حیله، ساخته كارلق.

تَلبیه [ع ف] لبیك دییه باغیرمق.

تَلتیك [ت ا] اكسیك، قصور، تلتیكسز: قصورسز. تلتیكلی: اكسیكی اولان، اكسیك قالان: تلتیكلی حساب.

تَلثیم [ع ف] اوپمك. حرمتله تقبیل ایتمك.

تَلَحُّم [ع ف] ات پیدا ایتمك. ات باغلامق.

تَلخ [ف ص] آجی. فلك حیاتی تلخ ایتدی: حیاتی آجیلاندیردی، زهرله‌دی. تلخكام: مأیوس، آجی‌یه اوغرامش. تلخناك: آجی، مرارتلی.

تَلخی [ف ا] آجیلق، مرارت. كدر.

تَلخیص [ع ف] خلاصه ایتمك: سوزی طوپارلایوب قیصه سویله‌مك، تفصیلاته كیرمه‌مك.

تَلخیصی [ص] وقتیله باب عالیدن عرض اولونه‌جق ایشلرك خلاصه‌سنی یاپان مأمور، تلخیصجی افندی.

تَلَذُّذ [ع ف] لذت دویمق. حظ ایتمك. (ا) حظ. تلذذات: حظوظات.

تَلَزُّج [ع ف] لزوجتلی ، یعنی قویو و یاپشقان حاله کلمك . (بال کبی) .

تَلَسقوب [ر] دوربین. رصد آلتی .

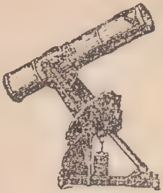

تلسقوب

تَلس [ت ص] اسکیوب تللری میدانه چیقمش (قماش) .

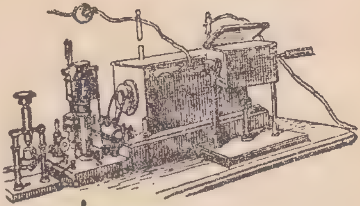

تلسز تلغراف

تَلسز [ت ا] تلسز تلغراف: تلی اولمدیغی حالده مخابره ایدن تلغراف جهاز وماکنه‌سی .

تله سیمك [ت ف] قماش اسکیوب تللری میدانه چیقمق ، تفتیکله‌نمك .

تَلَطُّف [ع ف] لطف و نزاکتله معامله ایتمك .

تَلطیف [ع ف] لطف ایتمك، برینه ایلك ایده‌رك کوکلنی آلمق.

تَلَعُّب [ع ف] اوینامق .

تَلعین [ع ف] لعنت ایتمك . لعنت اوقومق .

تَلَغراف [یونا] اوزاق مسافه‌لردن تللی ویا تلسز سریع مخابره آلتی. تلغرافنامه : بوالتله کوندریلن مکتوب . تلغراف چکمك: تلغرافله مکتوب کوندرمك. تلغراف‌چیچکی: تل ویا ایپ ایله باغلی ساقسیده بیتن و داللری آشاغی‌یه صارقان بر نوع صارماشیق .

تَلَغرافخانه [ت ا] تلغراف‌دائره‌سی.

تَلَف [ع ا] محو، هلاك، یوق‌اولمه، تلف اولمه : مالنی بو یولده تلف ایتدی. محاربه‌ده تلف اولدی. جمعی : تلفات . یونانیلرصاییسز تلفات ویردیلر .

تَلَفُّظ [ع ف] لفظی، کلمه‌یی، حرفی آغزیله‌سویله‌مك .

تَلَفون [یو] اوزاق‌مسافه‌دن یان‌یانه ایمشلرکبی ایکی کشینك‌طوغریدن طوغری‌یه بربریله قونوشمه‌سنه خدمت ایدن آلت . تللیسی‌ده ، تلسزی‌ده واردر .

تَلفیق [عف] برلشدیرمك، برآرایه کتیروب استیف ایتمك .

تَلَقُّب [ع ف] لقب آلمق. لقبلانمق.

تلقّى [ع ف] قارشيلامق ، آلمق، قبول ايتمك . بو خبرى فنا تلقى ايتدى : فنا قارشيلادى. امرلرى تلقى ايتدى : قبول ايتدى .

تلقيب [ع ف] لقب طاقمق .

تلقيح [ع ف] آشيلامق ، اركك چيچك ديشى چيچكى آشيلايوب ميوه، تخم ويرمه‌سنى تأمين ايتمك.

تلقين [ع ف] بر شيئى برينك ذهننه قويمق ، اوكرتمك . ذهننه كيرمك .

تلكى [ا ت] كوپكدن كوچوك كديدن بويوك كوپكه مشابه حيله كار بر حيوان . پوستندن اك كوزل كوركلر اولور . حيله كارلنى ضرب مثل حكمنده‌در. (مج) دساس آدم .

تلكيشديرمك [ت ن]ايلشديرمك. قانجه، ايله طوتديرمق،

تلكيشمك [ت ف] حيوانلر طيرمالاشوب بوغوشمق .

تلكيلك [ت ا] چوق تلكينك بولوبولونديغى چاليلق ير . (مج) حيله كارلق . خدعه .

تلله‌مك [ت ف] تللرله سوسله‌مك . تلله ديكمك. تلله‌يوب پوللامق: بر طاقم زينتلرله بر شيئك اصلنى كيزله‌مك .

تللنديرمك [ت ف] تل طاقمق . چبوغى تللنديرمك :

صاچاق توتونى لوله‌دن تل تل صارقيدەرق آتش ويرمك .

تللى [ت ص] تللر طاقش . تللى پوللى : جيجيلى بجيلى . تللى ببك : هوپپا .

تلمّذ [ع ف] شاكردلك ايتمك .

تلميح [ع ف] ايما ايتمك ، صراحةً سويله‌مه‌مك. ضمناً آكلاتمق.

تلميذ [ع ا] شاكرد . طلبه. چراق. قالفه . پيرو : عيسانك تلميذلرى.

تلوّن [ع ف] رنك دكيشديرمك . باشقه رنكه كيرمك . (ا) دونكلك ، ثباتسزلق .

تلوه [ت ا] فنجانده وجزوه‌ده قالان قهوه طورطيسى .

تلويث [ع ف] بولاشديرمق . كيرلتمك . بوزمق، بربادحاله كتيرمك

تلوين [ع ف] رنك ويرمك. بويامق.

تلهّب [ع ف] آلولنمك طوتوشمق.

تلهّف [ع ف] آه وانين ايتمك .

تلهيب [ع ف] آلولنديرمك . طوتوشديرمق .

تليين [ع ف] يوموشاتمق . لينت ويرمك .

تماثُل [ع ف] بكزه‌مك.مشابه‌اولمق. مثلى اولمق .

تماثيل [ع ف] تمثالك جمعى : مثاللر، نمونه‌لر .

تمادى [ع ف] اوزامق . سورمك . دوام ايتمك .

تمارض [ع ف] يالاندن خسته‌لانمق. مكتبه كيتمه‌مك ايچون تمارض جائز دكلدر .

تماس [ع ف] بربرينه دكمك . طوقونمق . بر بحثه تماس ايتمك : بحثى آچمق .

تماشا [ع ف] باقوب سير ايتمك . مشاهده ايتمك . (ا) تنزه . كزمه . تماشا عالمى : تياترو عالمى.

تمام [ع ا] ختام . صوك . تمام ايتمك : نقصان براقمسزين بيتيرمك . (ص) نقصانسز . صافى، مناسب. تماماً : تماميله ، بوسبتون. ناتمام : بيتمه‌ين ، اكسيك .

تماملامق [ت ف] بيتيرمك ، نقصان براقمامق . اكسيكنى اكمال ايتمك .

تماميت [ع ا] تمام اولمقلق، بوتونلك. تماميت ملكيه: مملكتك بوتونلكى .

تمايل [ع ف] بر طرفه اكيلمك . ميل ومحبت كوسترمك .

تمتع [ع ف] كار ايتمك . فائده كورمك . تمتع حصه‌سى : كار حصه‌سى .

تمثال [ع ا] صورت ، رسم . نمونه. انموذج .

تمثل [ع ف] برشكله كيره‌رك اويله كورونمك ، شيطان ييلان صورتنه تمثل ايتدى: ييلان صورتنده كوروندى .

تمثيل [ع ف] بكزه‌تمك . مثلنى ، عيننى ياپمق . طبع ايتمك ، براثرى بر پيه‌سى تياترو صحنه‌سنده اوينامق ، كوسترمك .

تمجيد [ع ف] مجدو عظمتنى اعتراف ايتمك . (ا) صباح اذانندن صوكره اوقونان دعا . تمجيد پلاوى: هرزمان تكرار ايديله ايديله بيقيلان شى .

تمدح [ع ف] اوكونمك ، كنديني مدح ايتمك .

تمدن [ع ف] مدنى اولمق. چولى وچادرلرى براقوب برشهرده، بر مدينه‌ده اوطورمق و شهرده‌كى ترقياتدن مستفيد اولمق . معارف ، صنايع و سائره‌ده ترقى ايتمك .

تمديد [ع ف] اوزاتمق. سوردورمك. حرف املايى چكه‌رك اوقومق.

تمر [ع ا] خرمانك كنديسى . تمر هندى : هند خرماسى (دمير هندى) .

تمرد [ع ف] قارشى طورمق . عناد ، سركشلك ايتمك .

تمرین [ع ف] ادمان ایتمك. تکرار ایده ایده ملکه پیدا ایتدیرمك.

تمزّق [ع ف] ییرتلق، پاره‌لانمق.

تمزیق [ع ف] ییرتمق.

تمساح [ع ا] صیجاق مملکتلرده نهرلرده وبالخاصه نیلده یاشایان کرتنکله نوعندن غایت بیوك ویرتیجی بر حیوان.

تمسخر [ع ف] مسخره‌لق ایتمك. برینی مسخره‌یه چویرمك.

تمسّك [ع ف] طوتونمق. یاپشمق، استنادایتمك. (ا) بورج سندی.

تمسکن [ع ف] مسکینلشمك.

تمشیت، تمشیه [ع ف] یوروتمك. یورومه‌سنی تسهیل ایتمك. امورك تمشیه‌سی: ایشلرك یورودلمه‌سی.

تمغا [فا] دامغا. بر جسمك اوزرینه نشان اولمق اوزره بویا ایله یاخود قیزغین دمیر وسائره ایله باصیلان مهر، بومهری باصمغه مخصوص آلت. نشان، علامت. آلتنده تمغاسی یوق: ایچریسی مجهول. تپه تمغاسی: چوجغك باشنك تپه‌سنده‌کی یوموشاق یر، بنغلداق.

تمغاجی [ت ا] کومرکده قورشون تمغا اورمغه مأمور کیمسه.

تمكّن [ع ف] یرلشمك. مکان ایدنمك. تمللی اوطورمق، ساکن اولمق.

تمکین [ع ا] وقار، آغیرلق، متانت. ضدی: خفت.

تمکینلی: وقارلی. آغیرباشلی.

تمل [ت ا] بربنانك، بردیوارك صاغلام طوپراق بولنجه‌یه‌قدر قازیله‌رق آچیلان چقور ایچنه انشا اولونان قسمی. اساس. بنیاد. قویوق. بر ایشك اصلی، اساسی، تمل آتمق: تمل یاپمق، تأسیس ایتمك. تمل طوتمق: یرلشمك، پایدار اولمق.

تملّق [ع ف] یالتاقلانمق. تبصبص ایتمك، طالقاووقلق ایتمك.

تمللشمك [ت ف] یرلشمك، تمل طوتمق. دائمی اولمق، تقرر ایتمك.

تمللنمك [ت ف] تمل طوتمق. تقرر ایتمك.

تمللی [ت ص] اساسلی. دائمی. ثابت. سوره‌کلی.

تملیح [ع ف] طوزلامق.

تملیك [ع ف] برملکی برینه ویرمك، ملکه صاحب ایتمك.

تمنّا [ع ا] شرقلیلره مخصوص ال ایله ویریلن سلام. اولری بزده ده قوللانیلیردی. شمدی ترك ایدلمشدر.

تمنّی [ع ف] آرزو ایتمك، ایستەمك . رجا ، دعا ایتمك .

تموّت [ع ف] ئولو حالنه كلمك .

تموّج [ع ف] طالغەلانمق. چالقانمق.

تمّوز [ع ا] شمسی سنەنك یدنجی آییدر . حزیراندن صوكره آغستوسدن اول كلیر .

تموّل [ع ف] مالدار ، زنكین اولمق ، مال ایدنمك .

تمهید [ع ف] یایمق. دوشەمك. دوزلتمك ، تسویه ایتمك.

تمهیل [ع ف] مهلت ویرمك .

تمیز [ت ص] پاك ، طاهر. ضدی: كیرلی .

تمیّز [ع ف] اقرانندن آیرلمق ، دها ممتاز اولمق ، سچلمك .

تمیزلك [ت ا] نظافت ، طهارت.

تمیزلەمك [ت ف] تطهیر ایتمك . پاك قیلمق كیرینی ، لوثنی كیدیرمك .

تمیّع [ع ف] بر جسم مایع حالنه كچمك.

تمیّه [ع ف] صولانمق .

تمییز [ع ف] سچمك . آییرمق . (ا) ایی یی كوتودن تفریق ایتمك خاصەسی . الك یوكسك محكمه .

تَن [ف ا] وجود . كووده. بدن.

تناسب [ع ا] ایكی شی آراسنده اویغونلق بولنمق . نسبت .

تناسُخ [ع ف] روحك برجسمدن دیكرینه كچمەسی .

تناسُل [ع ف] نسل یتشمك . اورەمك . طوغورمق .

تناظُر [ع ف] بربرینەمنظرەجه، وضعیتجه متناسب بولنمق .

تنافُر [ع ف] بربرندن نفرت ایتمك.

تناقُص [ع ف] آزالمق، اكسیلمك.

تناقُض [ع ا] بر سوزك دیكرسوزی چوروتمەسی . بربرینه ضد شیلر .

تناوُل [ع ف] یمك، اكل ایتمك.

تناهی [ع ف] بیتمك، توكنمك، نهایت بولمق .

تنباكو [ف ا] توتون كبی ونارگیله ایله ایچیلن یاپراقلری قالین بر نوع توتون .

تنبّت [ع ف] بیتمك . یردن چیقمق .

تنبل [ت ص] اوشەنن ، چالشقان اولمایان ، ایشه هوسی اولمایان .

تنبللەشمك [ت ف] تنبل اولمق . تن‌پرورلكه آلشمق .

تَنبول [فا] هندلیلرك دیش ودودا‌قلرینی قارارتمق ایچون چیکنه‌دکلری براوتك یاپراغی .

تَنَبُّه [ع ف] اویانمق . غفلتدن قورتلمق .

تَنبیه [ع ف] اویاندیرمق . ایقاظ ایتمك. اخطار ایتمك. سیکیرلری اویاندیرمق .

تَنپَرَوَر [فص] وجودینی ایی بسله‌مکی دوشونن، وجودینك‌راحتنه باقان .

تَننه [ت ا] دانته‌لا .

تَنته [تا] یوقاری طرفه ، کونشك نفوذینه‌مانع اولمق ایچون چکیلن پرده .

تَنَجَره [ت ا] آتشده یمك پیشیرمکه مخصوص دمیر، باقیر ، چنقو قاپ، تنجره کبابی: بر نوع کباب . تنجره یووارلانمش قپاغنی بولمش: بربرینه‌اویغون آرقه‌داشلر .

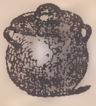
تنجره

تُند [فص] سرت، شدتلی ، قاتی. تندباد : سرت روزکار .

تَندُرُست [فص] وجودی صاغلام. صحتده .

تَندرستی [فا] صحت، وجود عافیتی.

تَنَزُّل [ع ف] ایتمك، آشاغیلامق. (ا) کوکل آلچاقلنی، کبرسزلك.

تَنَزُّلاً [ع ح] تنزل ایده‌رك .

تَنَزُّه [ع ا] کزمه، تفرج. اکلنمك ایچون کزوب طولاشمه .

تَنزیل [ع ف] ایندیرمك . طرح ایتمك .

تَنزیه [ع ف] فنا شیلردن بری ایتمك. فنالقلردن‌منزه اولدیغنی اعتراف ایتمك .

تَنسخ ، تنسوخ [فا] نادر ، نفیس شی . تفاریق . تنزو .

تَنسیب [ع ف] مناسب کورمك .

تَنسیق [ع ف] نظامه قویمق . صیره‌لامق. جمی : تنسیقات.

تَنَشیر [ت ا] اولوبی ییقادقلری‌درت آیاقلی کره‌وت. تنشیره کلمك: اولمك .

تَنشیط [ع ف] شنلندیرمك . کیفلندیرمك .

تَنَصُّر [ع ف] خریستیان اولمق .

تَنصیر [ع ف] خریستیان ایتمك .

تَنصیف [عف] یاری یاری‌یه‌بولمك.

تَنظیر [ع ف]بکزه‌تمك، نظرینی یاپمق .

تَنظيف [ع ف] تميزلمك . تطهير ايتمك . (ا) جمعی: تنظيفات.
تَنظيم [عف] صره‌لامق. دیزمك. نظامه قويمق . دوزلتمك ، ترتيب ايتمك . يازمق .
تَنَعُّم [ع ف] نعمتدن مستفيد اولق.
تَنف [ت ا] چادير ايپی .
تَنَفُّر [عف] ايكرنمك. اكراه ايتمك. تيكسنمك ، نفرت ايتمك .
تَنَفُّس [عف] نفس آلمق . صولوق آلمق . يورغونلق آلمق .
تنفسخانه [فا] يورغونلق، نفس آله‌جق محل .
تَنفير [ع ف] ايكرنديرمك . نفرت ايتديرمك .
تَنقيح [ع ف] لزومسز شيلری چيقاروب اصلاح ايتمك .
تَنقيد [ع ف] موآخذه ايتمك . قصورينی ، ياخود مزيتلرينی اورته‌يه چيقارمق .
تَنقيص [عف] آزالتمق. ايندیرمك.
تَنقيط [عف] نقطه‌لامق . عباره‌يی نقطه ، ويرکول وسائره‌ايله آييرمق .
تَنقيه [ع ا] حقنه ، احتقان .
تَنگ [ف ص] طار .

تَنكار [فا] يورق معدنی . قويومجی لحيمی .
تَنگدست [فص]زوكورت. تنكدستی: زوكورتلك .
تَنگدل [ف ص] مضطرب ، متأثر .
تَنَكُّر [عف] كنديني بيلديرمه‌مك ، تبديل قيافت ونامله كزمك .
تَنگنا [فا] طارلق. طار، صيقندی‌لی ير .
تَنَكه [ت ا] اوستی قالايلانمش اينجه دمیرصفحه‌سی. (ص) بومادّه‌دن ياپلمش شی : تنكه قوطی ، تنكه جزوه . آغزی تنكه قاپلی : پك صيجاق يمكه متحمل .
تَنگی [فا] طارلق ، يوقسوللق.
تَنكيح [ع ف] نكاحنی قييمق . اولنديرمك .
تَنكير [ع ف] مجهول وطانلماز حاله كتيرمك . عربيده كلمه‌يی حرف تعريفسز قوللانمق .
تَنكيل [عف] دفع ايتمك ، جزاسنی ويرمك .
تَنميق [ع ف] يازمق .
تَنَوُّر [عف]نورلانمق. آيدينلانمق. پارلامق .
تَنّوره [ع ا] وقتيله مولوی درويشلرينك سماع اثناسنده كيدكلری كنيش اتكلی البسه .

لوحه ٥ : ٨٤٤ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ٦ : ٨٤٥ نجی صحیفه‌یه مراجعت

تنوّع [ع ف] چشیداولمق، نوعلری دکیشمك .

تنویر [غ ف] آیدینلاتمق، نورلاندیرمق .

تنویم [ع ف] اویوتمق .

تنوین [ع ف] عربیده حرف تعریفی اولمایان معرفه کلمه‌لرك صوکنه ایکی اوستون، ایکی اسره ویا اوتره قویه‌رق «نون» کبی اوقومق: موقتاً کبی.

تنها [ف ص] یالکز. تك. بوش، خالی .

تنهالاشمق [ت ف] یالکز قالمق . خالی اولمق، قالابالق چکامك.

تنهالق [ت ا] یالکزلق .

تنیا انسان وبعض حیواناتك باغیرصاقلری ایچنده یاشایان بر نوع صوغلجان: دود وحید .

تنیا

توآلت [فرا] اوستنه باشنه چکی دوزن ویرمه . بیقانوب طارانمه ،

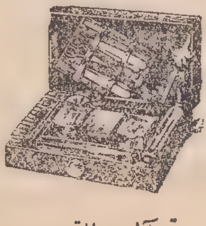

توآلت طاقمی

کینمه ، سوسلنمه . توآلت طاقمی : آینه ، طراق و سائره . سوسلو قادین البسه‌سی .

تووالت ماصه‌سی [ت ا] تووالت آلات و ادواتی جامع ماصه .

توآلت ماصه‌سی

توّاب [ع ص] توبه قبول ایدوب عفو ایدن . جناب حق .

توابع [ع ا] تابعك جمی. برآدمه تابع اولوب آرقه‌سندن کیدنلر . خدمه . غونه .

تواتُر [ع ف] برخبر آغزدن آغزه یاییله‌رق شایع اولمق .

توارُث [ع ف] میراثه قونمق. میراث اوله‌رق انتقال ایتمك .

توارُد [ع ف] بر بری آرقه‌سندن کلمك ، اوست اوسته ورود ایتمك . ایکی کشینك عینی زمانده ، عینی شی خاطرینه کلمك .

تواری [ع ف] بر شیئك آرقه‌سنه صاقلانمق .

تواریخ [ع ا] تاریخك جمی .

توازُن [ع ف] طارتیسی بر کلمك . دنك اولمق .

تَوازی [عف] موازی اولمق . یان یانه بر استقامتده اوزانمق.

تَواضُع [عا] آلچاق کوکللیلك . کبرسزلك . محویت .

تَوافُر [عف] چوغالمق. وافراولمق.

تَوافُق [عف] اویغون کلمك. بر برینه اویمق . موافق دوشمك .

تَوالی [عف] بر بری آرقه‌سندن کلمك ، دوام ایتمك . علی‌التوالی: آره‌سی کسلمکسزین .

تَوْأَم [عا] ایکیز . اش .

تُوان [فا] کوچ ، قوت . ناتوان: ضعیف . توانا : قوی . تاب وتوانم کسلدی : قدرت و طاقتم قالمدی .

تُوانگَر [فا] زنکین . مالدار .

تَوْبَه [عف] ایشله‌نن کناهه ندامت کتیره‌رك بر دها یاپمامغه عهد ایتمك . توبهٔ نصوح : صمیمی وحقیقی توبه. توبه‌شکن: توبه‌بوزان. توبه‌کار: ایشله‌دیکی فنالقلردن فارغ اوله‌رق اصلاح حال ایدن . توبه‌لی : توبه ایتمش .

تَوْبیخ [عف] آزارلامق . تکدیر ایتمك.

توب جامدن معمول تسخینه مساعد بوری . تجربه‌بوریسی.

توب

توت [فا] طوت دیدیکمز میوه .

تُوتدیرمك [تف] دومان چیقارتمق . یاقمق .

تَوَتُّر [عف] کرلمك .

تُوتسی [تا] بخور، اوت وساٸره‌نك آتشده یاقیله‌رق چیقاردیغی دومان .

توتسیله‌مك [تف] توتسی یاپمق، تبخیر ایتمك .

توتمك [تف] دومان چیقارمق. کوزده توتمك : زیاده آرزو ایتمك .

توتن [تا] شلاله .

توتون [تا] دومان، یانان شیدن چیقارق هوایه قاریشان سیاهمسی غاز. قورو دقدن صوکره یاپراقلری اینجه‌قیله‌رق سیغاره یاپیلوب ایچیلن معروف اوت.

توتون

توتونجی [ت ا] توتون زرع ایدن، ایشله‌ین ویا صاتان کیمسه.

توتونجیلك [ت ا] توتون تجارتی .

توتونله‌مك [ت ف] دومانده قورو- تمق . توتسیله‌مك .

توتیا [ع ا] چنقو دنیان معدن .

تَوثیق [ع ف] تحکیم ایتمك، صاغلا - شدیرمق .

تَوجیه [ع ف] یوزینی بر طرفه چویرمك . طوغرولمق . دونمك . میل ایتمك . یاناشمق .

تَوجیه [ع ف] چویرمك، دوندیرمك.

تَوَحُّش [ع ف] اورکمك .

توخوم [ت ا] تخم .

تَوحید [ع ف] برلشدیرمك . بر ایتمك . اللهك برلکنه ایمان ایتمك. اهل توحید: اللهك برلکنه ایناناناز ، موحدین .

تَوحیش [ع ف] اورکوتمك .

تَودیع [ع ف] امانت ایتمك. امانت اوله‌رق تسلیم ایتمك .

تَورات [ع ا] حضرت موسایه نازل اولان کتاب .

تُوران [ف ا] ترکستان وتاتارستان طرفلری .

تورانی [ع ص] تورانه منسوب . تورکلر تورانیدر .

تورپی ، تورپو [ت ا] معدنی رنده‌- له‌مکه مخصوص اکه کبی آلت

تورپیدو [فرا] قرووازوردن کوچوك‌- چوق یوللو و طورپیل آتمغه مخصوص حرب کمیسی . تورپیدو که‌چر ، یاخود تورپیدو مخربی : تورپیدودن بویوك و آکا مقابله‌- ایده‌جك حرب کمیسی .

تورپیل [فرا] دکز آلتندن صورت‌- مخصوصه‌ده قووانلرله آتیلان بویوك مرمی. سابح تورپیل: دکز آلتنده دشمنه‌قارشی تثبیت ایدیله‌رك براقیلان ، تماس ایدر ایتمز پاطلایان بویوك مرمی . تورپیل تارلاسی : تحت‌البحرسابح‌طورپیللریرلشدیرلمش دکز ساحه‌سی .

تورپوله‌مك [ت ف] تورپی ایله‌- دوزلتمك، پرداختلامق.

تورشو [ت ا] بعض‌سبزه ومیوه‌لرك طوزلو صو ویا سرکه ایچنده‌ محافظه ایدلمسی .

تورشوجی [ت ا] تورشو یاپوب‌- صاتان آدم .

تورشوجیلق [ت ا] تورشی یاپمق صنعتی .

تورشولق [ت ا] تورشو یاپمغه‌- یارار، تورشویه‌مخصوص: تورشولق پاطلیجان .

تورشومق [ت ف] تورشواولمق. طوزلو صو ویا سرکه ایچنده اکشیمك.

تورّع [عف] منهیاتدن پرهیز وتوقی ایتمك.

تورك [ت ا] آسیا ، آوروپا وآفریقانك هرطرفنه یاییلان دنیانك اك جنکاور وجهانکیر ملتی. (ص) تورك ملتنه منسوب و تورکیه جمهوریتنك تبعەسندن اولان.

تورکجه [ت ا] تورك لسانی ، لسانمز.

تورکجه‌لشدیرمك [ت ف] تورك دیلنه‌چویرمك.

تورکلشمك [ت ف] تورك‌اولمق، تورکلکی قبول ایتمك.

تورکلك [ت ا] تورك اولمقلق.

تورّم [ع ف] ورم اولمق . ورم دینیلن « سل الرئه » خسته‌لغنه طوتولمق.

توره [عبرانیجه] قانون ، نظام.

تورەدی [ت ص] تورەمش . عاصی. اصلی نسلی بلیرسز اولەرق بردنبره میدانه چیقمش.

تورەلامق [ت ف] نظامه‌صوقمق.

تورەمك [ت ف] طوپلانوب‌وجود بولمق . آزمق ، عصیان ایتمك.

توریث [ع ف] وارث‌تعیین ایتمك.

توریخ [ع ف] تاریخ آتمق.

توریس قوشی [ت ا] بر نوع قارغه.

توریه [ع ا] مرامنی کیزلی قپاقلی افاده ایتمه.

توز [ت ا] اینجه اون حالنده‌طوپراق، غبار . ریك . هر شیئك اون کبی اینجه‌سی . آیاغنك توزیله : مواصلت ایدر ایتمز . توزی دومانه قاتمق : چوق عجله ایتمك . اوزرینه توز قوندیرمامق : هیچ بر عیب وقباحتی قبول ایتمه‌مك.

توز [ت ا] شفاق کوشه‌سی . قولاق توزی : قولاغك شفاغه بیتشدیکی یر.

توزارمق [ت ف] توز اولمق.

توزامق [ت ف] توز قالدیرمق . توز ایتمك.

توزلامق [ت ف] توز قوندیرمق. اوزرینه توز اکمك.

توزلانمق [ت ف] اوزری توز طوتمق.

توزلق [ت ا] بالدیری توزدن محافظه ایدن چوخه پاچالق.

توزندی [ت ا] توز کبی اینجه شی.

تَوزيع [ع ف] طاغيتمق، تقسيم ايتمك ، هر كسه حصه‌سنى ويرمك .

توزلق

تَوَسُّط [ع ف] آرايه كيرمك .

تَوَسُّع [ع ف] كنيشله‌نمك .

توسكورتمك [ت ف] كرى پوسكورتمك .

توسكورى [ت ح] كريسين كريه.

تَوَسُّل [ع ف] صارلمق . وسيله اتخاذ ايتمك .

تُوسَن [فا] ايى ، سرت آت .

تَوسيط [ع ف] آرايه‌قويمق، واسطه اتخاذ ايتمك .

تَوسيع [ع ف] كنيشله‌تمك .

تُوشه [فا] آزيق . ذخيره . رزق.

تَوشيح [ع ف] سوسلنديرمك .

تَوصيف [ع ف] صفت ويرمك . تعريف ايتمك .

تَوصِيه [ع ف] اصمارلامق ، تنبيه ايتمك . التماس ايتمك .

تَوصيه‌نامه [فا] التماسى حاوى مكتوب.

تَوضيح [ع ف] آچيق بيان ايتمك . ايضاح ايتمك .

تَوَطُّن [ع ف] بر يرى وطن اتخاذ ايتمك ، يرلشمك .

تَوظيف [ع ف] وظيفه ويرمك .

تَوعيد [ع ف] مجازاتله قورقوتمق .

توغ [فا] برزمان پاشالره رتبه‌لرينه كوره برايكى ويا اوچ اوله‌رق ويريلن سرغوچ .

تَوَغُّل [ع ف] اشتغال ايتمك . اوغراشمق .

توغله ، طوغله [ت ا] فرونده پيشمش . كرپيچ

تَوفير [ع ف] چوغالتمق .

تَوفيق [ع ف] اويدورمق . موافق و مطابق كتيرمك . (١) هدايت ربانيه .

توقات [ت ا] ال ايچى . ال ايچى ايله اوورولان شامار . آچيق ومرعالق دره .

تَوَقُّع [ع ت] بكله‌مك . اميدوانتظار ايتمك .

تَوَقُّف [ع ف] طورمق . متعلق اولمق .

تَوَقّى [ع ف] صاقنمق، چكنمك .

تَوقيت [ع ف] وقت وساعتنى تعيين ايتمك .

تَوقير [ع فَ] تعظيم واعزاز ايتمك.

تَوقيع [ع ا] وقتيله براتلره ، فرمانلره چكيلن طغرا .

تَوقيف [ع ف] طورديرمق. دردست ايتمك . محكوميتدن اول موقتاً حبس ايتمك .

توك ، توى [ت ا] انسان وحيوان اوزرنده بيتن قيل ، صاچ. خاو . توكلر اوتمك : اوشومك . توكلر اورپرمك : اوركمك ، تترەمك. ديلده توى بيتمك : برشيئى چوق سويله‌يوب تكرار ايتمك. دوه تويى : آچيق قهوه رنكى . صيچان تويى : قويو قير رنكى .

توكتمك [ت ف] بتيرمك ، صرف واستهلاك ايتمك . صفرى توكتمك : افلاس ايتمك . نفس توكتمك : بيهوده يره سويله‌يوب يورولمق .

تَوَكُّل [ع ف] اسبابنه توسل ايتمكله برابر ايشنى اللهه حواله ايتمك.

توكنمك [ت ف] تويى چيقمق .

توكنمك [ت ف] بيتمك .

توكورمك [ت ف] آغزدن توكورى وبالغام و سائره كبى شيلرى طيشارى يه فيرلاتوب آتمق.

توكوروك [ت ا] آغزده حاصل اولان وتوكوريلن صاليا.

تَوكيل [ع ف] وكيل ايتمك .

تول [ت ا] پك اينجه بز . تولبند.

تولبند . دلبند [ت ا] اينجه وسيكرك بز . غاز .

تَوَلُّد [ع ف] طوغمق . دنيايه كلمك. ايلرى كلمك .

تَولِيَت [ع ف] بروقفه متولى نصب ايتمك . (ا) متولليلك .

تَوليد [غ ف] طوغورمق. طوغورتمق . (مج) انتاج ايتمك.

تومان ، تومن [ت ا] بويوك كومه. اون بيكدن عبارت مقدار . تومن تومن : بيكلرجه .

تومَسك [ت ا] يومروشى. چيقنتيلى يووارلاق .

تومسلمك [ت ف] يامرى يومرو اولمق قانبورلاشمق .

توممك [ت ف] شيشمك ، اورلانمق.

تونج [ت ا] باقيرايله قالايدن مركب معدن . برنج ، برونز .

تونه‌ك [ت ا] طاوق كبى قوشلرك اوزرنده تونه‌دكلرى صيريق.

تونه‌كله‌مك [ت ف] تونه‌كك اوزرينه چيقوب طورمق .

تونَل [انكليزجه] طوپراق آلتندن كچن لغم كبى يول . لغم .

تَوَهُّم [ع ف] ظن ایتمك. وهم ایتمك. وسوسه‌یه دوشمك.

تُوَیج [ع ا] کوچوك تاج.

تَهاجُم [ع ف] اوشوشمك. هر طرفدن هجوم ایتمك.

تَهالُك [ع ف] کمال هوسله آتلمق. تهلکه‌یی دوشونمکسزین بر شیئه طالمق.

تَهَجّی [ع ف] هجه‌له‌مك.

تَهدید [ع ف] قورقوتمق.

تَهذیب [ع ف] دوزلتمك. اصلاح ایتمك.

تَهزیز [ع ف] خفیف تتره‌تمك.

تَهَکُّم [ع ف] جدی طور ایله استهزا ایتمك.

تَهلُکه [ع ا] مخاطره، هلاکی موجب اوله بیله‌جك حال.

تَهلیل [ع ف] اللهك اسمنی ذکر ایتمك.

تُهمَت [ع ا] جرم، صوچ اسنادی.

تَهَمتَن [ف ص] مشهور افسانوی رستم زالك لقبی. قهرمان.

تَهنیَت [ع ا] تبریك، تسعید.

تَهَوُّد [ع ف] یهودی اولمق. یهودی دینی قبول ایتمك.

تَهَوُّر [ع ف] فوق العاده اوفکه‌لنمك.

تَهوین [ع ف] قولایلاشدیرمق. خفیفله‌تمك.

تَهی [ف ص] بوش. تهی دست: زوکورت.

تَهَیُّج [ع ف] هیجانه، کلمك. جوشمق.

تَهییج [ع ف] هیجانه کتیرمك. جوشدیرمق.

تَهیِئه [ع ف] حاضرلامق.

تَیاترو [را] پیه‌سلرك تمثیل ایدلدیکی یر. تمثیل ایدیلن پیه‌س.

تَیبیس [ع ف] قوروتمق. قوروـ لامق.

تیجان [ع ا] تاج کلمه‌سنك جمعی.

تیر [ف ا] اوق. تیرانداز: اوق آتان، اوقله مسلح اولان.

تیرامولا [یتا] خلاط چکمه.

تیرپید [ت ا] کوچوك باغچوان قازمه‌سی.

تیرخوس [ت ا] آتش بالغی. صاردالیه.

تیرکَش [ف ا] اوق محفظه‌سی.

تیره [ت ا] پاموق ایپلك.

تیره [ف‌ص] بولانیق . قاراکاق .

تیریل [ت ص] زوکورت ، پاره‌سز .

تیز [ف‌ص] کسکین. حدید. چابق، تز . تیزالدن : عجله .

تیزاب [فا] کذاب دینیلن یاقیجی صو .

تیزه [ت ا] والده‌نك همشیره‌سی .

تیسر [ع‌ف] قولایلاشمق . نصیب اولمق .

تیشه [ف ا] کسر : دولکر آلتی .

تیغ [ت ا] سراج آلتلرندن یاصصی واکری ایکنه ، بیز .

تیغ [ف ا] قیلیج .

تیغلامق [ت‌ف] پاره کسکین کسکین آغریمق .

تیقظ [ع ف] اویانمق . اویانیق اولمق (ا) کوزنی آچمق .

تیقن [ع ف] تماميله بیلمك، لایقیله اوکرنمك .

تیکسینمك [ت ف] ایکرنمك . استکراه ایتمك .

تیمار [ت ا] خسته‌یه ، یارایه ، حیوانه ایدیلن خدمت وتداوی. تبدیل هوا. وقتیله سپاهیلره عشرینی آلمق مقابلنده معین مقدار عسکر ویرمك اوزره مالکانه اوله‌رق ویریلن میری اراضی .

تیمارخانه [ت ا] بیمارخانه ، دلیلره مخصوص خسته‌خانه .

تیمم [ع ف] صویك قیطلغنده تمیز طوپراغه الارینی سوره‌رك آبدست المق .

تیمن [ع ف] اوغورلو ، میمنتلی صایمق .

تیمور [ت ا] دمیر .

تین [ع ا] اینجیر .

تیه [ع‌ا] چول. صوسز قورو صحرا.

ث

ث [ا] تورکجه الفبانك بشنجی حرفی . ابجد حسابنده ۵۰۰ عددینه اشارتدر .

ثابت [ع ص] یرنده طوران. ثبات ایدن. غیرمتحرك. ثبوت بولمش.

ثابته [ع ا] یرندن قیمیلدانمایان بیلدیزلر .

ثار [ع‌ا] اوج. انتقام . اخذثار: انتقام المق .

ثاقب [ع ص] پك پارلاق .

ثالِث [ع ص] اوچنجی . ثالثاً : اوچنجی درجه‌ده .

ثامِن [ع ص] سکزنجی . ثامناً : سکزنجی درجه‌ده .

ثانی [ع ص] ایکنجی . ثانیاً : ایکنجی درجه‌ده .

ثانِیه [ع ا] دقیقه‌نك آلتمش قسمندن هر بری .

ثَبات [ع ا] برنده طورمق . برقرار وپایدار اولمق .

ثَبْت [ع ف] یازوب ضبط ایتمك . قید وتحریر ایتمك .

ثُبوت [ع ف] تحقق ایتمك . میدانه چیقمق .

ثِخَن [ع ا] قالینلق .

ثَدی [ع ا] ممه .

ثَراء [ع ا] طوپراق .

ثَرْوَت [ع ا] زنکینلك ، مالدارلق . مال ، ملك .

ثُرَیّا [ع ا] اولکر دینلن ییلدیز کومه‌سی .

ثَعلَب [ع ا] تلکی .

ثُغور [ع ا] سینورلر ، حدود .

ثَقْب [ع ف] دلمك .

ثِقلَت [ع ا] آغیرلق .

ثِقه [عا] اعتماد ، اطمئنان ، وقوف . [ص] اعتماده شایان کیمسه .

ثَقیل [عص] آغیر ، کران . صیقندیلی ، جان صیقان .

ثَلاثه [ع ا] اوچ عددی .

ثُلث [ع ا] اوچده بر .

ثُلثان [ع ا] اوچده ایکی .

ثَلج [ع ا] قار .

ثَمَره [ع ا] میوه ، یمش ، (مج) فائده . کار . نتیجه .

ثُمُن [ع ا] سکزده بر .

ثَمَن [ع ا] بها ، قیمت ، بدل .

ثَمین [ع ص] بهالی . قیمتدار . درثمین : قیمتلی اینجی .

ثَناء [ع ف] مدح ایتمك . ثناخوان ، ثناکار ، ثناور : مدح ایدن .

ثَنایا [ع ا] ثنیه‌نك جمعی . مدحلر ، ستایشلر .

ثَواب [عا] خیره قارشی الله طرفندن ایدیلن مکافات . خیرلی ایش .

ثَوابِت [عا] ثابته‌نك جمعی برندن قیملدانمایان ییلدیزلر

ثَوْب [عا] کییه‌جك شی . روبا ، اثواب .

ثَور [ع ا] اوكوز ، بوغا. (هيئت) اون ايكى برجدن برى .

ثِياب [ع ا] ثوبك جمعى : اثواب ، البسه .

ثَيِّب [ع ص]با كراولمايان، بكرى ازاله ايدلمش قادين. صرف قادينلره مخصوص برحال اولديغى ايچون بونى مؤنث ياپوب «ثيبه» ديمك معناسزدر.

ج

ج [ا] جيم، توركجه الفبانك آلتنجى حرفيدر. ابجدحسابنده ٣عددينه مقابلدر. « جيم قارننده برنقطه » : جاهل .

جا ، جاى [فا] ير، محل. «جابجا» : ير ير ، موقع موقع . « بجا » : يرنده. «جاى ملاحظه» : ملاحظه يرى ، دوشونوله جك شى. « جانشين » : برمقامده اوطوران .

جائِز [ع ص] ياپيلمه سنده محذور اولمايان ، اجراسنه رخصت ويريلمش اولان .

جائِزه [ع ا] تقديم اولونان بر شيئه وا كثريا بر شعر وقصيده يه مقابل ويريلن بخشيش .

جائِل [ع ص] جولان ايديجى .

جائِله [عص] قلبده دولاشان خاطره.

جابا [ت ا] به داوا ، مجاناً .

جابِر [ع ص] جبر ايديجى . قيريق تعمير ايديجى . قيريقجى .

جابى [عا] تحصيلدار، جبابت ايدن.

جاجيق [ت ا] يوغورتله خيار ويا ديكر بر سبزه دن ياپيلان معروف صلاطه .

جادالوس [ت ص] جادى خويلى . آغزى قالاباليق، شارلاتان.

جادو [ف ص] سحرباز ، بوكوجى .

جاده [ع ا] كنيش وايشلك يول.

جادى [ت ا] مزاردن چيقوب دولاشديغى وهم اولونان قورقونج خيال، غول ، خورتلاق . عجوزه ، اخلاقسز قوجا قارى .

جاذِب [عص]جذب وتسخيرايديجى. كوكل چكن، كوزل .

جاذِبه [ع ا] جاذبك مؤنثى، انسانك كوكلنى جذب ايدن خاصه . جسملرك يكديكرينى جذب ايتمك قوت وخاصه سى . « جاذبهٔ عموميه » : بوتون مواد و اجرامك بر قانون داخلنده بربرينى جذب ايتمه لرى خاصهٔ

عمومیه‌سیدر که‌مشهور نیوتون طرفندن کشف ایدیلمشدر .

جار [ت ا] اوچوروم ، یار . چارشاف .

جار [ع ا] قومشو ، مجاور .

جارجار [ت ص] لزومسز یره‌متمادیاً قونوشان .

جارِح [ع ص] جرح ایدن، یارالایان.

جارِس [ت ص] یایغاراجی، که‌وه‌زه، تربیه‌سز .

جارلق [ت ص] دلال واسطه‌سیله یاپیلان اعلان .

جاری [ع ص] جریان ایدن، آقان. کچمکده اولان ، حاضر : سنهٔ جاریه . تداولده بولونان ، مستعمل ومعتبر. « حساب جاری »: ایکی مؤسسهٔ مالیه ویا ایکی کیمسه آراسنده فائض ورأس‌المالری حساب ایدیلمك اوزره جریان ایدن قارشیلقلی حساب .

جارِیه [ع ا] خالاییق ، پارا ایله صاتیلوب آلینان خدمتجی قیز ویا قادین .

جازِم [ع ص] جزم ایدن ، قطعی اولارق قرار ویرن. نحو عربیده فعل مضارعی مجزوم ایدن حرف .

جاسوس [ع ص] خفیه . محاربه‌ده دشمن اوردوسنك وضعیت عسکریه‌سنی اوکرنمك اوزره ، کیزلیجه کوندریلن آدام . کندی وطنی علیهنده دشمن طرفندن قازانیلمش خائن آدام .

جاعِل [عص] یاپان، قیلان، یارادان.

جاغیل [ت ص] قالابالیقلی اوغولتویی تصویر ایدر: جاغیل جوغول.

جاغیلدامق [ت ف] قالابالیقلی اوغولتو ایتمك .

جاف جاف ـ جاف جوف [ت ا] آغیز قالابالیغی، شاتافاتلی سوز .

جالِب [ع ص] جلب ایدیجی ، کندینه دوغرو چکن ، جذب ایدن .

جالِس [ع ص] جلوس ایدن، تخته چیقان ، اوطوران .

جام [ف ا] بارداق ، قدح. «جام جم »: ایران اساطیرنده شرابك موجدی عد اولونان جمشیدك سحار قدحی .

جام [ت ا] معروف شفاف جسم، شیشه . «جام کوز»: طمعکار، حریص .

جامادان [ت ا] اسکیدن پوطورله کییلن چاپراز دوکمه‌لی قیصه یلك .

جامجی [ت ص] پنجره جاملرینی طاقان آدام . جام صاتان .

جامِد [ع ص] ذوكمش ، دوكوق، طاش كبی .

جامِع [ع ص] جمع ایدن، طوپلایان. شامل، حاوی. اسلام معبدی .

جامِعیّت [ع ا] جمع ایدیجیلك، بر شیئك حاوی و محیط اولمه سی، طوپلولق .

جامكان [ف ا] جامله احاطه اولونمش ویااورتولمش یر. مغازه لرده اشیا تشهیر ایدیلن اوك طرف . سبزه و چیچكلرك صوغوقدن محافظه سی ایچون یاپیلان جاملی یر ، سه ر .

جاموس [ع ا] ماندا ، صو صیغیری .

جاموس

جامه [ف ا] لباس، اثواب، چاماشیر .

جامه خواب [ف ا] یاتاق .

جامه دان [ف ا] البسه دولابی .

جامه شوی [ف ا] چاماشیر ییقایان، چاماشیرجی .

جان [ف ا] جوهر حیات ، حیات، روح . قلب ، كوكل، قوت و قدرت . سه وكیلی: جانم ، «جانم افندیم » : رجا ایده رم افندم . « ایكی جانلی » : گبه قادین. « جانه یاقین » سه ویملی ، قانی صیجاق . « جان أریكی » : بر نوع یشیل أریك .

جانانْ [ف ص] معشوقه ، دلبر ، سه ویلن قادین .

جاناوار [ت ا] ییرتیجی وحشی حیوان. ظالم آدام .

جانِب [ع ا] طرف ، جهت ، یان طرف .

جانباز [فا] جانیله اوینایان آدام، معروف صنعتكار . آت آلوب صاتان .

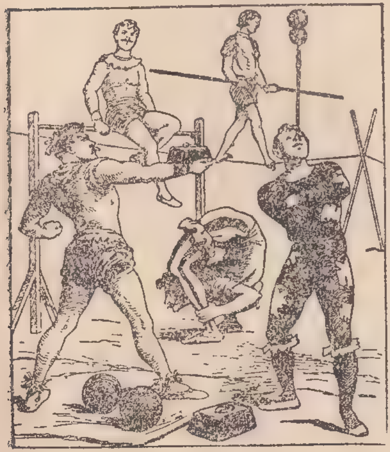

جانباز

جانِبدار [ف ص] طرفدار ، طرفگیر. محاربه لرده یوریوش حالنده

بولونان بر قطعهٔ عسکریه‌نك یانلرینی محافظه ایتمك مقصدیله یوروین مفرزه.

جانفی [فا] محاوره ، مذاکره .

جانفس [ت ا] اینجه پارلاق ایپك قوماش .

جانلاندیرمق [ت ف] جان ویرمك ، دیریلتمك . تازه حیات ویرمك ، شنلندیرمك.

جانی [ع ص] جنایت ایشله‌ین .

جاوِد ، جاوِدان ، جاودانه ، جاودانی، جاوید، جاویدان [فص] دائمی ، ابدی .

جاولاق [ت ص] چیپلاق. « جاس جاولاق» چیریل چیپلاق . تویسز : باشی جاولاق .

جاه [فا] نصب ، قدر واعتبار .

جاهِد [ع ص] جهد ایدن . چالیشان .

جاهِل [ع ص] جهل ایچنده قالان، بیلمه‌ین ، اوقومایان . کنج، تجربه‌سز ، عجمی .

جاهِلیّت [ع ا] جاهللك، جهل. عربلرك اسلامیتدن اولکی دوری .

جایدیرمق [ت ف] واز کچیرمك .

جایِع [ع ص] آچ اولان ، قارنی آجیقان .

جایگیر [ف ص] یرلشن، یرطوتان، پایدار .

جایِر [ت ا] مکرر قوللانیلارق بر شیئك سرعتله یاندیغنی ویا ییرتیلدیغنی تصویر ایدر .

جَبابِره [ع ا] « جبار » ك جمعی .

جَبّار [ع ص] صفات الهیه‌دن اولوب قدرت وجبروت صاحبی معناسنه کلیر . قوهٔ جبریه استعمال ایدن ، جبر وظلم ایدن .

جِبال [ع ا] جبللر ، وطاغلر .

جَبان [ع ص] « جبانت » دن ، قورقان .

جَبانَت [ع ا] قورقاقلق .

جِباه [ع ا] جبهه‌نك جمعی .

جِبایَت [ع ا] اجاره کبی شیلری طوپلامق ، وارداتی تحصیل ایتمك .

جَبخانه [ت ا] اصلی «جبه‌خانه» در. باروت وسائر اسلحهٔ ناریه‌نك حفظ اولوندیغی یر . اسلحهٔ ناریه لوازماتی .

جبر [ع ا] قیریغی دوزلتمك . زورلامق. علوم ریاضیه‌دن بر علم .

جَبراً [ع ح] زورله ، قوۀ جبریه ایله .

جَبرائیل ـ جبرئیل ـ جبریل [عبرانیجه‌دن] پیغمبرلره وحی تبلیغه مأمور اولان ملائکه .

جَبَروت [ع ا] کبر ، عظمت وجلال. «عالم جبروت»: عالم لاهوت.

جبره [ت ا] صویی آلنان اوزوم پوصه‌سی. بو پوصه‌دن چیقاریلان راقی .

جَبری [ع ص] زورله یاپدیریلان. معاملۀ جبریه . جبر علمنه منسوب ومتعلق : اشارات جبریه . ارادۀ جزئیه‌یی انکار ایدن «جبریه» مذهبنه منسوب .

جَبَل [ع ا] طاغ .

جِبِلّت [ع ا] یارادیلیش ، طینت ، خوی. « اکثریا ذم مقامنده سویله‌نیلیر . »

جِبِلّی [ع ص] طبیعی ، خلقی ، یارادیلیش مقتضاسی .

جَبَه [ع ا] زره .

جُبّه [ع ا] علمیه صنفنه منسوب اولانلرك کیدکلری معروف اوستلك لباس .

جَبَه‌جی [ت ا] اسکی عثمانلی اوردو سنك زره‌لی صنفنه منسوب عسکر.

جبه‌خانه [ف ا] جبجانه .

جبه‌لی [ت ا] وقتیله تیمار اصحابنك یدك کوتوردکلری مسلح وزره‌لی عسکر. قافله‌یی محافظه‌یه مأمور سواری .

جَبهه [ع ا] آلین ، ناصیه . بر بنا وسائره‌نك اوك طرفی. اوردونك اوك طرفی ، خط حرب .

جَبیره [ع ا] قیریق ویا چیقیق اولان عضوه صاریلان تخته .

جَبین [ع ا] آلین ، ناصیه ، جبهه .

جَبین [ع ص] « جبانت » دن : قورقاق ، یورکسز .

جِبین [ت ا] سیوری سینك ، تاتارجق کبی حیوانلرك اسم عمومیسی . « جبینلك » : بو کبی حیوانلرك مضراتندن محافظه مقصدیله یاتاغك اوستنه آچیلان تولدن اورتو.

جُثّه [ع ا] کووده، بدن ، قالب .

جَحد [ع ا] بیله‌رك انکار .

جحیم [ع ا] جهنم .

جَدّ [ع ا] بابا ویا آنانك باباسی ، بویوك بابا ، دده .

جِدّ [ع ا] چالیشوب چابالامه، جهد ، سعی وغیرت .

جِدّاً [ع ص] کرچکدن ، هزل و لطیفه طرزنده اولمایارق، جدی اولارق ، حقیق .

جُدا [ف ص] آیری ، آیریلمش .

جِدار [ع ا] دیوار . ایکی یری آییران زار . حجاب .

جِدال [ع ا] غوغا، جنك. شدتلی مباحثه ، منازعه .

جِداول [ع ا] « جدول » ك جمعی .

جُدَری [ع ا] چیچك خستەلکی . « تلقیح جدری » : چیچك علتنه مبتلا اولانك چیبانندن آلینمش جراحتله یاپیلان آشی .

جَدَل [ع ا] مباحثەده نزاع ایتمه، منازعهٔ فکریه ، مناظره .

جَدوَل [ع ا] قانال . خانه خانه بولونمش چیزکیلی کاغد ویا دفتر. « جدول تختەسی »: دوغرو چیزکی چیزمەیه مخصوص دوز واوزون تخته .

جَدّه [ع ا] بویوك آنا ، بابا ویا آنانك آنەسی .

جَدی [ع ا] کچی یاوروسی ، اوغلاق . کونشك کانون اولك درقوزنده کیردیکی برج .

جِدّی [ع ص] حقیق ، صحیح . آغیر باشلی .

جَدید [ع ص] یکی ، هیچ قوللانیلمامش .

جَدیر [ع ص] لایق ، شایان .

جُذام [ع ا] مسکینلك دینیلن علت که وجودده چیبانلر حاصل اولور .

جَذب [ع ا] کندینه چکمك .

جَذبه [ع ا] جناب حقك بر انسانی طرف معنویسنه جذب ایتمەسندن حصوله کلن حالت معنویه ، حیرت واستغراق. کندیندن کچیش، مجذوبیت. روحك هیجانی، جوشغونلق.

جَذر [ع ا] کوك ، اصل. کندی مثلنه ضرب اولونمقله بر عدد حاصل ایدن رقم . اوچ دوقوز عددینك جذریدر .

جِذع [ع ا] آغاچلرك ساقی .

جُذور [ع ا] جذرك جمعی .

جَزوه [ت ا] قهوه پیشیرمەیه مخصوص صاپلی کوچوك قاب .

جَرّ [ع ا] چکمه ، سوروکلەمه . جلب وجذب. وقتیله صوفتالرك اوچ آیلرده وعظ صورتیله مملکت دولاشارق پارا طوپلامالری . نحو عربیده اسمك درت حالندن بری. « حروف جر » : داخل اولدیغی اسمی مجرور ایدن حرفلر. « جراثقال »: ثقلتلرك جرورفعندن و سائر احوالندن بحث ایدن فن ، فن میخانیکی .

جَرائِد [ع ا] غزته معناسنه كلن « جريده » نك جمعى .

جَرائِم [ع ا] صوچ وقباحت معناسنه كلن «جريمه» نك جمعى.

جُرأت [ع ا] جسارت ، يكيتلك ، قورقمايارق ايلرى يه آتيلمه.

جَرّاح [ع ا] « جرح »دن: يارالره وامراض خارجيه يه باقان و عمليات ياپان طبيب .

جَراحَت [ع ا] يارا ، يارادن آقان مايع ، ايرين . جراحلق علمى .

جَراد [ع ا] چكركه . (مج) ياغماجى كروهى .

جَرّار [ع ص] جرايديجى. عارسز ديلنجى .

جَرَب [ع ا] اويوز عاتى .

جَرْبَزَه [ع ا] بجريكليلك . كوزل وسربست قونوشمق خاصه سى.

جُرثومه [ع ا] كوك ، توخومك تكون ايتمه سى .

جَرح [ع ا] يارالامق ، يارا رد وابطال ايتمه ، قبول ايتمه مك.

جَرَس [ع ا] حيوانك بوينه آصيلان چينغيراق .

جُرعه [ع ا] يودوم ، ايچيم. قابك ديبنده قالان صوك قطره .

جُرف [ع ا] اوچوروم ، يار .

جِرْم [ع ا] جسم، حجم، بويوكلك.

جُرْم [ع ا] قباحت، كناه، صوچ.

جَرَم [ع ا] آيريلمه، انفكاك. شبهه. يالكز قوللانيلماييوب دائما «لا» ايله برابر استعمال ايديليير. «لاجرم»: شبهه سز ، البته ، مطلقا .

جُروح [ع ا] جرحك جمعى .

جُروف [ع ا] معدن پوصاسى .

جَرى ـ جريان [ع ا] آقمق ، آقه ، آقينتى . كچمه ، مرور. وقوع ، حادث اولمه. « ماجرا » كچن، وقوع بولان شى.

جَرىء [ع ص] جرأتلى ، كوزى قورقماز ، جسور .

جَريب [ع ا] عربستانده قوللانيلان بر نوع اولچك .

جَريح [ع ص] يارالانمش ، يارالى.

جَريحه [ع ا] يارا .

جَريده [ع ا] غزته ، بويوك دفتر ، روزنامه .

جَريمه [ع ا] صوچ » قباحت ، جرم . جزاى نقدى .

جُزْء [ع ا] « كل » مقابلى ، بر كلك مركب اولديغى اقسامدن بهرى. قسم ، پارچا ، بولوك . قرآنك منقسم

اولدیغی اوتوز اجزادن بهری. پارچا پارچا نشر اولونان بر کتابك بهر قسمی .

جَزاء [ع ا] قباحت ایشلهینلره چکدیریلن اذیت . عذاب. « آغیر جزا محکمهسی » : جنایت محکمهسی یرینه قبول ایدیلمش یکی بر تعبیردر . « روز جزا » : قیامت کونی .

جَزائر [ع ا] جزیرهنك جمعی .

جَزّار [ع ا] دهوه قصابی . (مج) غدار ، خونخوار .

جزالاندیرمق [ت ف] جزاویرمك.

جَزالَت [ع ا] رکاکتسزلك، بلاغت.

جُزدان [ف ا] اصلی «جزءدان» در. اوراق وسائرهقویمایه مخصوص محفظه که جمنه کوره جیبده ویا ألده طاشینیر . چانطه .

جَزر [ع ا] کونش وآیك تأثیریله دکیز ونهرلرده صویك ساحلده ارتفاعی آزالارق چکیلمهسی. بونك مقابلی « مد » در .

جَزَع [ع ا] صبرسزلقله تلاش آثاری کوسترمه، آغلایارق شکایت ایتمك .

جَزَل [ع ا] رکیك اولمایان ، دوغرو وکوزل اولان لفظ. عروض وزننده بر بحرك اسمی : بحر جزل .

جَزم [ع ا] قطعی قرار ویرمه، بر شیئی کسوب آتمه ، قویاً عزم ایتمه . سکون وحرکهسزلك اشارتی اولان (ْ) اشارتی.

جَزیره [ع ا] آطه. «جزیرةالعرب»: عربستان قطعهسی. عربستان شبه جزیرهسی .

جَزیل [ع ص] درست اولان، رکیك اولمایان ، بلیغ .

جِزیه [ع ا] ویرکی ، خراج .

جزیه کُذار [ف ص] ویرکی ویرن، خراجه باغلی ، تابع.

جُزئی [ع ص] آز مقدارده ، بر شیئك تمامی اولمایوب برقسمی اولان . جزئیات : اوفاق تفك شیلر.

جَسارَت [ع ا] یکیتلك، جسورلق.

جَسامَت [ع ا] بویوکلك .

جَسبان ــ چَسبان [ف ص] یاقیشیر ، لایق .

جُست [ف ا] آراشدیرما ، « جست وجو» ویاخود « جستجو » : آراشدیروب صورمه ، تحقیق .

جُست [ف ص] الی وآیاغی چابوق، سریع الحرکه . تئیك . « مترادفی چالاك ایله برابر قوللانیلیر: جست وچالاك .

جَسته [ف ص] صیچرامش، آتلامش، فیرلامش. «بر جسته»: ایی، لطیف، اعلی. «جسته جسته»: پارچا پارچا، درجه درجه.

جَسَد [ع ا] بدن، کووده، وجود (اکثریا اولولر حقنده قوللانیلیر.)

جِسر [ع ا] کوپرو.

جِسم [ع ا] کووده، جسد، تن. ابعاد ثلثه‌سی اولان هر بر شی.

جِسمانی [ع ص] بدنه متعلق، معنوی وروحانی اولمایان، مادی.

جَسور [ع ص] یورکلی، جسارت صاحبی. یکیت.

جَسیم [ع ص] بویوك «مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر.»

جَعفَری [ع ص] امام جعفرك اجتهادینی قبول ایدن، شیعی.

جَعلی [ع ص] یاپمه، ساخته، غیرصمیمی، اویدورمه، کوستریش.

جَغَتای ـ چغتای [ت ا] تورکستان وماوراءالنهر یعنی اورتا آسیاده بخارا، طاشکند وسمرقند جهتلرنده ساکن تورك قومنه واوراده سویله‌نیلوب یازیلان شرقی تورك لسانه‌ویریلن اسم، یکی اویغور لسانی. جنکیزك اوغلی.

جُغرافیا [یونا] کرهٔ ارضك احوال طبیعیه ومدنیه‌سندن باحث معروف علم.

جُغرافیون [ع ا] جغرافیا فنیله اشتغال ایدنلر، جغرافیه متخصصی.

جَفّ [ع ص] دوشونمکسزین، وهلةً، بردن. هپ، بوتون. «جف القلم»: دوشو ـ نمکسزین، تأمل ایتمکسزین بر شی سویله‌مك ویازمق. دفعةً.

جَفا [ع ا] اذیت، اینجیتمه، وفاسزلق. جفا پیشه: جفاکار. جفاکش: جفا چکن.

جِفر [عا] ارقام وحروف ورموزله افاده اولونان وکویا انسانی غیبه مطلع ایدن بر علم موهوم. (تلغراف رموزاتی ایچون فرانسزجه‌دن آلدیغمز «شیفره» کلمه‌سی بو عربی لفظدن آلینمشدر.)

جَفن [ع ا] کوز قاپاغی.

جَفیف [ع ص] قورومش، قورو.

جَق [ت د] ادات انتهادر. «صباحه جق»: صباحه قادار.

جِگَر [فا] معروف داخلی عضو، باغیر. «جکر آغزه‌کلمك»: قورقوب اورکمك. «جکری بر پاره ایتمز»: دکرسز آدام. «جکر پاره، جکر کوشه»: پك سوکیلی شخص. «جان جکر» چوق سویشن آرقاداش. «جکر یاقمق»: چوق کدر ایتمك.

جَلّ [ع ا] « جلال » دن : جليل وعزيز اولسون .

جِلاء [ع ا] پارلاقلق ، پارلاتمه ، پرداخت .

جَلائِل [ع ا] « جليله » نك جمعی ، بويوك اولان شيلر.

جَلّاد [ع ا] اعدامه محكومه اشخاصی اولدورمه يه مأمور شخص .
(مج) پك مرحمتسز آدام .

جَلادَت [ع ا] يكيتلك ، شجاعت، متانت .

جلال ـ جَلالَت [ع ا] بويوكلك، اولولق ، نهايت درجه‌ده عظمت . « ذوالجلال » : جلال صاحبی الله . حدت وغضب : جلالی، جلاللی .

جَلْب [ع ا] چكمه، كندی طرفنه كوتورمه، كتيرتمه . دعوت، احضار. مظنونك ويا شاهدك محكمه‌يه دعوتی ايچون يازيلان پوصله .

جَلَب [ع ا] اصل مواشی معناسنه كلیرسه‌ده تجارت مقصديله قويون آلوب صاتمقله مشغول آداملره دينيليور .

جِلْد [ع ا] دری. مشين . كتاب قابی . كتاب .

جلدلتمك [ث ف] كتابه قاب كچيرمك.

جَلسه [ع ا] اوطورمه، طوپلانمه، اجتماع: « بويوك ملت مجلسنك مختلف جلسه‌لرنده بو مسأله موضوع بحث اولمشدر . »

جُلوس [ع ا] اوطورمه ، قعود . بر حكمدارك تخته كچمه‌سی. « جلوسيه » : جلوسه دائر سويله‌نيلن قصيده .

جِلوه [ع ا] ناز ، عشوه . كوزل برطرزده ظهور وتجلی. «جلوه ساز » : جلوه ايدن، تجلی ايدن .

جلوه‌كاه [ذ ا] تجلی وظهور محلی .

جَلی [ع ا] آچيق، ظاهر، آشكار، عيان . قالين يازی .

جَليد [عص] جلادت صاحبی، جسور، چی ، قيراغی .

جَليس [ع ا] برابر ، برلكده اوطوران ، رفيق .

جَليل [ع ص] بويوك ، جلالتلی .

جَم [ف ا] حكمدار . جمشيد كبی ايران قديمك اساطير وخرافاتنده موهوم برحكمدار اسميدر كه شرابك موجدی عد اولونور . « جام جم » : باده ، عشرت قدحی .

جَمّ [ع ا] جماعت ، طوپلولق ، طوپ ، جمعی .

جَماد [ع ا] حيات وحساسيتی، نشو ونما خاصه‌سی اولمايان جسم ، طاش كبی اجسام .

جَمادات [ع ا] جمادك جمعی ، طاش كبی جانسز جسملر .

جَمادی [ع ا] عربی آیلرینك بشنجی وآلتنجیسی اولوب برنجیسنه جمادی‌الاولی ، ایکنجیسنه جمادی‌الآخره دیرلر . (مج) سوابق احوال « بن اونك جمادی‌الاولی بیلیرم . »

جِماع [ع ا] جمعدن : چیفتلشمه، مقارنت جنسیه .

جَماعَت [و ا] بر یره طوپلانمش انسانلر، زمره ، بولوك . بر امامه اویوب نماز قیلان مسلمانلرك مجموعی . بر مذهبه تابع وبرهیأت تشکیل ایدن اهالی. هیأت اجتماعیه .

جَمال [ع ا] کوزللك، حسن وآن. کوزل یوز .

جَمّال [ع ا] دوه‌جی ، دوه سوریجیسی .

جَماهیر [ع ا] جمهورك جمعی .

جُمجُمه [ع ا] قفا طاسی .

جِمجِمه [ت ا] کوچوك قارپوز ، جیمجیمه .

جَمره [ع ا] یانمش کومور پارچاسی، قور، قیغلجیم: شباطده هوایه ، صویه ، طوپراغه عارض اولان حرارتلردن هر بری .

جَمْع [ع ا] طوپلامه، بیریکدیرمه، حاوی وجامع اولمق. بردن زیاده اشخاص واشیایه دلالت ایدن کلمه. حسابده اعمال اربعه‌نك برنجیسی . « جمعاً »: طوپلامق صورتیله، هپ.

جمعلندیرمك [ت ف] بر کلمه‌یی جمع یاپمق .

جُمعه [ع ا] مسلمانلرك معروف کونی که هفته‌نك آلتنجی کونیدر . مسلمانلرك جامعلرده اجتماع کونی اولدیغی ایچون بو اسم ویریلمشدر .

جمعه‌لق [ت ص] جمعه کوننه مخصوص (البسه).

جَمعیّت [ت ص] طوپلولق، بر یره جمع اولونمه، هیئت، جماعت، مجلس وانجمن ، دوکون ، سوزك بر قاچ جهتدن مشابهت ومناسبتی جامع اولماسی .

جُمَل [ع ا] جمله‌نك جمعی .

جَمَل [ع ا] ارکك دوه .

جُمله [ع ا] مجموع ، طوپ، بیریکمش مقدار. بوتون، هپ. معنی افاده ایده‌جك قادار کلمه‌دن مرکب سوز. برشمس ایله اطرافنده‌کی سیاره‌لردن و اونلرك پیکلردن مرکب طاقم وهیأت . « ازجمله » : خصوصیله.

جُملةً [ع ص] هپ ، هپ برابر ، بوتون .

جُمودیّه [ع ا] بوکسك داغلرك آراسنده تراکم ایدن بوز کتله‌لرینك هیئت مجموعه‌سی .

جوديه

جُمهور [ع ا] خلق، ناس، عموم، بويوك جماعت. هيأت. «رئيس جمهور» : جمهوريت ايله اداره اولونان مملكتلرده ملت طرفندن انتخاب وتعيين اولونان دولت رئيسى.

جُمهوريّت [عا] الك صوك ومتكامل برشكل حكومت اولوب حكمدار يرينه خلق طرفندن انتخاب اولونان ذات رئيس دولت اولور.

جُمود [عا] دوكوق اوله، دوكوقلق.

جَميع [ع ا] بوتون ، هپ ، جمله.

جَميل [عص] كوزل، جمال صاحبى. « ذكر جميل » : أيلكله ياد ايتمك ، مدح ايتمك .

جَميله [ع ا] جميلك مؤنثى . محضا برينك خاطرينى خوش ايتمك ايچون ياپيلان حركت .

[ع ا] بشرك غيرى اولارق، جِن اجسام لطيفه‌دن عبارت برجنس مخلوقات . پك ذكى شخص .

جَناب [ع ا] اصل معناسى جانب، جهت وخاولى كبى معنالره كليرسه‌ده لسانمزده يالكز تعظيم تعبيرى اولارق حضرت مقامنده قوللانيلير : جناب حق ، سفير جنابلرى. بويوكلك، شرف واصالت. « عالى جناب » : خسيس اولمايان، قلبى بويوك وتميز اولان، خيرخواه.

جَنابَت [ع ا] كيرليلك. اوزه‌رينه غسل آبدستى آلمق واجب اولان كيمسه. « شتم وتعزير تعبيرى اولارق صفت مقامنده قوللانيلير» : جنابت آدام .

جَنّات [ع ا] « جنت » ك جمعى .

جَناح [عا] قوش قانادى. قول، بازو . حرب نظامنى آلان اوردونك ايكى جهتندن هر برى، يان.

جَنازه [عا] انسان أولوسى. تكفين ايديلوب تابوته ياتيريلان أولو. «جانلى جنازه» : چوق ضعيف آدام.

جِناس [عا] تلفظلرى بر ، معنالرى آيرى اولان ايكى كلمه‌يى بر يرده قوللانمق كه بر نوع صنعت ادبيه‌در .

جَنان [عا] يورك، قلب، كوكل .

جنان [ع ا] « جنت » ك جمعى .

جنايت [ع ا] انسانك باشقاسنه دوقونور آغير بر صوچ ايشله‌مه‌سى. جزايى موجب قباحتلرك اك آغيرى . فنالق .

جنب [ع ا] يان ، يان طرف .

جنت قوشى [ت ا] آوستراليا قطعه‌سنه مخصوص تويلرى رنكلى غايت كوزل بر قوش .

جنت قوشى

جنبان [ف ص] قيميلدانان ، متحرك .

جنبش [ف ا] قيميلدانمه ، حركت . ذوق ، اكلنجه .

جنبيه [ع ا] يان طرفه آصيلان بر نوع اكرى قاما وخنجر .

جنت [ع ا] آخرتده ايى ، ديندار انسانلره موعود اولان مكان معنوى. (مج) پك مزين ومفرح ير.

جنت [ع ا] «جن»دن جن طوتمه، دليلك .

جنتلى [ت ص] جنته نائل اولان. مرحوم .

جنحه [ع ا] جنايتدن آشاغى قباحت .

جند [ع ا] عسكر .

جندره [ت ا] منكنه، سيلندير. صيقيشديراجق آلت ، باصيق ماكنه‌سى . دار دره ويا بوغاز. دار وصيقينتيلى محل . « جندره‌يه قويمق » : تضييق آلتنه آلمق .

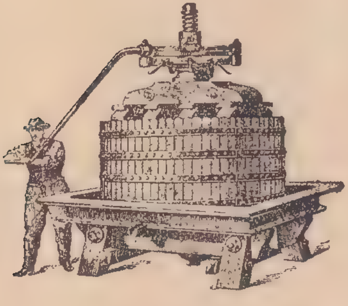

جندره

جندى [ع ا] عسكره منسوب . سوارى . سواريلكده ماهر آدام .

جنرال [فرا] مشير ، فريق ويالوا رتبه‌سنده بولونان اركان عسكريه‌يه ويريلن عنوان عمومى .

جِنس [ع ا] صنف، نوع . صوى، نسل . قوم ، قبيله. دورلو. ايي صويدن: جنس آت. « جنس لطيف » : قادينلر .

جَنك [ف ا] حرب ، محاربه .

جَنكاوَر [ف ص] جنكه آليشيق ، جسور .

جَنكجو [ف ص] حرب آرايان ، غوغايي سه‌ون، محاربه‌ايچون وسيله‌يه منتظر .

جَنوب [ع ا] جهات اربعه‌نك بری، شمال مقابلی. جنوب روزكاری: لودوس .

جُنوب [ع ا] جنابت اوله .

جُنود [و ا] جندك جمعی .

جُنون [ع ا] ده‌ليرمه، چيلديرمه، دليلك ، جنت .

جَنَويز [ت ا] اسکی جنوه حکومتی و اهاليسی .

جَنين [ع ا] آناسنك قارننده‌کی چوجوق . « اسقاط جنين » چوجوق دوشورمه .

جَوّ [ع ا] سما بوشلغی ، هوادن عبارت بوشلق ، فضا .

جو [ف ا] آرپا .

جو [ف ا] آرامه ، آراشديرمه : « جست وجو » . آرايجی ، آرايان : « جنكجو »

جَوائز [ع ا] جائزه‌نك جمعی .

جَواب [ع ا] سؤاله قارشی سويله‌نيلن سوز . مکتوبه مقابل يازيلان مکتوب .

جَواد [ع ص] « جود » دن : جومرد ، کريم ، سخی .

جِوار [ع ا] ياقين ، ياقين ير ، اطراف .

جَوارِح [ع ا] جارحه‌نك جمعی .

جَواری [ع ا] جاريه‌نك جمعی .

جَواز [ع ا] جائز اولما، مساعده.

جَواسيس [ع ا] جاسوسك جمعی .

جُوال [ف ا] چوال. «جوالدوز»: معروف بويوك ايكنه .

جَوّال [ع ص] زياده جولان ايديجی، فعال ، آتشين .

جَوامِد [ع ا] جامدك جمعی .

جَوامِع [ع ا] جامعك جمعی .

جُوان [ف ا] « زبانزدی جيمك کسريله‌در.» کنج، دليقانلی.

جَوانب [ع ا] جانبك جمعی .

جُوانبَخت [ف ص] طالعی کنج ، بختيار .

جُوانمَرد [ف ص] جومرد ، کريم، عالی جناب .

جَواهِر [ع ا] جوهرك جمعی .

جوجه [ت ص] قیصا بویلی، بودور.

جُود [ع ا] جومردلك، سخاوت، أل آچیقلغی .

جَودت [ع ا] ایيلك، جيادت . خالص اولمه .

جَوْر [ع ا] حقسزلق ايدوب اينجيتمه، اذيت، جفا .

جورجونا [ت ا] ياىغارالى وكولونج اويون، كورولتى وپاتيردى، رذالت .

جورنال [فرا] مشهوداتی مبين ويريلن مذكره . كوچوك لايحه، راپور، كيزلى تحقيقاتى مشعر ورقه . ژورنال .

جَوْز [ع ا] معروف ميوه، جويز.

جَوْزاء [ع ا] معروف برج .

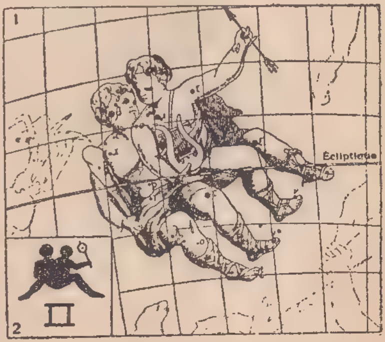

جوزاء

جوش [فا] قاينامه، جوشمه، غليان.

جوشان [ف ص] جوش ايديجى .

جوشِش [فا] جوشمه قاينامه، غليان.

جوشغون [ت ص] جوشمش، طاشقين، غليانه كلن، متهيج .

جوشمق [ت ف] طاشمق، فيضان ايتمك. هيجان وتهوره كلمك.

جَوْشَن [فا] زره .

جوع [ع ا] آجلق .

جَوْف [ع ا] ايچ، ايچده‌كى بوشلق. قوف، اويوق .

جَوَلان [ع ا] دولاشمه، كيدوب كلمه، دوران .

جومبا [ت ا] ديوارك حذاسندن ديشارى يه چيقمش پنجره .

جومَرد [ت ص] فارسى «جوانمرد» دن غلط. ألى آچيق، سخى.

جومباداق [ت ه] بردن بره صويه ويا درين يره دوشن شيئك سسنى تقليد ايدر : جومباداق دوشدى .

جَوهَر [ع ا] فارسى «كوهر» دن معرب . كندى نفسيله قائم اولان شى، ذات، طينت، جبلت . استعداد. الماس وسائره كبى قيمتلى

طاش. جمعی: جواهر. «جواهرجی» الماس کبی ذی‌قیمت طاشلری و بونلری حاوی تزییناتی یاپان وصاتان آدام.

جُوی [ف ا] آقارصو، ایرماق.

جَوی [ع ص] جو هوایه منسوب: احوال جویه .

جویا ـ جویان [ف ص] آرایجی .

جویبار [ف ا] نهر ، ایرماق، آقار صو .

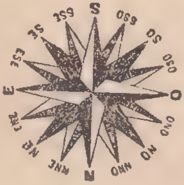

جهات

جِهات [ع ا] جهتك جمعی.

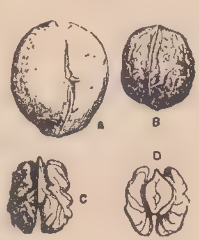

جویز

جویز [ت ا] معروف میوه. هندستان جویزی : هندستانده حاصل اولان بر آغاجك میوه‌سی .

هندستان جویزی

جِهاد [ع ا] دین اوغورنده محاربه. مجادله ومناقشه .

جِهار [ع ا] سسله وعلناً سویله‌مه ویا اوقومه .

جِهار [ف ا] چار، چهار، دورت .

جِهاز [ع ا] برایشده لازم اولان آلات وادوات. کاین ایچون لازم اولان اشیاوتزیینات. جنازه‌نك قالدیریلماسی ایچون لزومی اولان کفن وسائر مالزمه . « جهاز خالایغی » کلینك جهاز میانده کوتوردیکی جاریه. « جهاز لامق »: کاینه جهاز ویرمك .

جهاز تنفسیٔ بشر تنفسله یاشانان آق جکر وتوابعی.

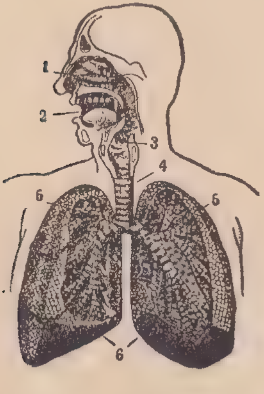

جهاز تنفسیٔ بشر

جُهّال ـ جُهَلا [ع ا] جاهلك جمعی .

جَهالت [ع ا] بیلمه‌مزلك، جاهللك، علوم وفنوندن بی‌بهره اوله.

جِهان [ع ا] دنیا ، کائنات ، یر یوزی ، زمین .

جِهانگیر [ف ص] دنیایی ضبط ایدن ، بویوك فاتح .

جهانُنما [ف ا] خریطه ، جوغرافیا . چاتینك اوزرنده هر طرفه نظارتی اولان آچیق تراچا .

جَهان [ف ص] صیچرایجی ، فیرلایجی ، سریع الحرکه .

جِهَت [ع ا] طرف ، یان ، یر ، محل ، سمت . سبب ، موجب . وسیله ، بهانه . « من جهةٍ » : بر باقیمه کوره ، بر جهتجه .

جَهد [ع ا] چالیشما ، سعی واقدام .

جَهر [ع ا] سسنی یوکسلتمه .

جهراً [ع ح] آچیقدن ، علناً ، یوکسك سسله .

جَهل [ع ا] جهالت ، بیلمه‌مزلك ، علمسزلك . « جهل مرکب » بیلمدیکنی بیلمه‌مك ، ایکی قات جهالت .

جُهَلا ــ جَهَله [ع ا] جاهل‌ك جمعی .

جهنّم [ع ا] آخرتده کناهکارلرك جزا وعذاب کوره‌جکلری یر . جنت مقابلی .

جَهود [ع ص] زیاده چالیشان . یهودی . (مج) عنادجی وغرضکار آدام .

جَهول [ع ص] پك جاهل .

جَهیز [ت ا] عربی جهازدن غلط .

جِیادت [ع ا] ایلك ، تمیزلك ، صاغلاملق . اکثریا هوا حقنده قوللانیلیر . جیادت هوا .

جَیب [ع ا] جب . اثوابك بعضی یرلرینه یاپیلان کیسه .

جیبره [ت ا] صوبی آلینان اوزوم وسائر میوه پوصاسی « جیبره راقیسی » : اوزوم پوصاسنك تقطیرندن چیقان دوز راقی .

جیجوز [ت د] فقدان بیان ایدر : پارالر جیجوز .

جیر [ت د] کورولتی‌یی تصویر ایدوب مکرر قوللانیلیر . « جیر جیر ایتمك » : چوق سویله‌مك .

جیجی [ت ص] کوزل ، سوس . قاقا مقابلی .

جیّد [ع ص] خوش ، لطیف .

جیرتلاتمق ــ جیرلاتمق [ت ف] بر بوجك ویا سائره‌یی جیرت ایتدیروب اوتدورمك .

جیرتلاق [ت ص] بوش شیلرله افتخار ایدن . خودپسند .

جیرلاق [ت ص] که‌وه‌زه .

جیرلدامق [ت ف] كه‌وه‌زه‌لك ایتمك .

جیرو [یتا] آلاجقلی طرفندن سندی باشقه‌سنه چه‌ویرمك .

جیرید [تا] وقتیله آتله وخزراقله اوینانیلان اویون. چوققدن كنایه : « فاره‌لر جیرید اوینایور. »

جیر ـ جیزیر [ت ا] أت وبوكا بكزرشیلرك یانار كن چیقاردیغی سسی تصویر وتقلیدایدر: یوره‌كم جیز ایتدی. «جیزیردامق»: جیزیر جیزیر ایتمك .

جیزلامق [ت ف] جیزایده‌رك یانمق.

جیش [ع ا] عسكر .

جیغیلدی [ت ا] جیویلتی .

جیفه [ع ا] لش ، لاشه .

جیلان [ت ا] كییك انواعندن كوچوك وجوال برحیوان، غزال .

جیلان

جیلق [ت ص] یوزوق، قوقمش، چوروك. مج: بوش، بیهوده.

جیمری [ت ص] پك خسیس، پینتی، مسكین .

جیمناستیق [ت ا] صحت و حیات ایچون یاپیلان بدن حركتلری . جیمناستیق ترابه‌زی : جیمناستیق یاپمق ایچون یاپیلان ترابه‌ز.

جینیز [ت ا] قیل یولمایه ویاخود باتان دیكن وسائره‌یی طوتوب چیقارمایه مخصوص اوفاق ماشا شكلنده كوچوك آلت .

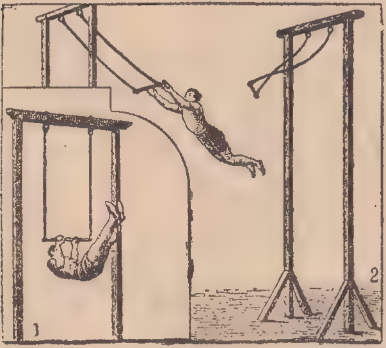

جیمناستیق

جیلیز [ت ص] ضعیف، قوتسز.

جیواطا [یتا] ویده دلیكی. بویوك وقالین اكسر .

جیوجیو [ت ص] یومورطه‌دن یكی چیقمش قوش ویاطاووق یاوروسی .

مختلف جیمناستیق حرکت وآلتلری

جیوجیولی [ت ص] کورولتولی ، بسسلی، حرارتلی، جانلی. روحلی .

جیوش [ع ا] جیشك جمعی .

جیویلدامق [ت ا] اوتوشمك .

جیوه [ف ا] جیوا، معروف مایع معدن که بر یرده دورمایوب چوق حرکت ایدر .

جیوه‌لك [ت ا] جانلی واویناق یاورو.

جیویق [ت ص] زیاده صولو وبولاشقان. «اکثریا مکرر قوللانیلیر.» : اللری چامور ایچنده جیویق جیویق ..

جیباق [ت مه] بویوك قوشلرك ودایاق یین چوجوقلرك باغیر- ماسنی تصویر وتقلید ایدر : قوشلر جیباق جیباق باغریشیدیور. چوجوغی جیباق جیباق باغیرتدی .

چ

چ تورکجه الفبانك یدنجی حرفی . فارسیدن آلینمشدر. ابجد حسا- بنده ج کبی ٣ رقمی کوسترر .

چابالامق [ت ف] أل وآیاقلری اوینادوب دپرنمك : چالیشمق ، اوغراشمق .

چابك [ف ص] سریع ، چابوق .

چابوجاق [ت ح] پك سرعتله ، سرعتله وکورولتوسزجه، علی العجله .

چابوق [ت ص] آززمانده، سریع، سریعاً .

چابوقلق [ت ا] سرعت ، عجله . «ال چابوقلغی»: حقه‌بازلق.

چاپ [ف ا] مجسم برشیئك قالیبلغی، بوش اسطوانی شیلرك داخلی قطری مقداری ، طوپ ناملوسنك قطر داخلیسی اولچوسی. حجم، جثه.

چاپا [ت ا] طوپراق قازمایه مخصوص معروف آلت ، کوچوك باغچوان قازماسی. کمی دمیری .

چاپاچول [ت ص] پاچاسی بول یعنی پیچیمسز وقیافتسز، سونه‌په، پاساقلی .

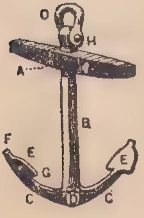

چاپا

چاپار [ت ا] تاتار.

چاپارز [ت ص] فارسی «چپراست» دن محرف : انکل ، مانع .

چاپاری [ت ا] اوجنده قیرق‌قادار ایکنه بولونان نوع بالیق اولطه‌سی .

چاپاق [ت ا] كوزدن آقوب كيرپيكلرده بيريكن وقورويان مايع ، كير . بر نوع باليق .

چاپاقلاشمق [ت ف] چاپاق طوتمق.

چاپان [ت ا] تاتار ، اولاق ، چاپار . « چاپان اوغلى » : محذورلى وتهلكه‌لى شى .

چاپاناق [ت ا] قاچيريلمش مال ، قاچاق مال .

چاپراز [ت ا] فارسى «چپ راست» دن محرف : بربرى آراسندن كچيريله‌رك قاووشديريلمش شى . بربرينى مائلاً قطع ايدن ايكى خطك استقامتى .

چاپراشمق [ت ف] قارما قاريش اولمق .

چاپراشيق [ت ص] قارماقاريشيق، دولاشيق .

چاپراق [ت ا] اكر أورتوسى.

چاپقن [ت ا] ياغما مقصديله دشمن طوپراغنه آتله كيروب هجوم ايتمك.

چاپقيلامق [ت ف] آقينجيلق ايتمك .

چاپقين [ت ص] اوته‌يه بري‌يه قوشان خوارده ، سفيه ، ياراماز . عشرت وقوماره مبتلا . زندوست. كلخان بكى .

چاپوت [ت ا] اسكى البسه، ياما، پاچاورا .

چاپول [ت ا] ياغما . دشمن طوپراغندن آلينان مال .

چاپولجى [ت ص] ياغماجى، آقينجى.

چاپوللامق [ت ا] دشمن طوپراغنده ياغماجيلق ايتمك. خلقك مالنى قاپمق ، چارپمق .

چات [ت د] ووروما سسى. قاپو چالينماسى كبى بر سس تصوير وتقليد ايدر. پاتلاما ، چاتلاما . « چات پات » : آرا صيرا، تك توك.

چاتاق [ت ص] بربرينه چاتمش . كرفت .

چاتال [ت ا] صاپى بر اولوب اوجى ايكى ويا بر قاچ قول اولان شى ويا آلت . يمك ييك ايچون قوللانيلان ديشلى معروف معدنى آلت.

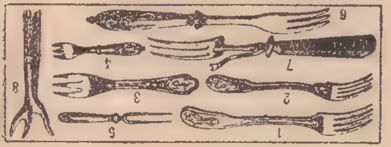

چاتال

چاتاللاشمق ــ چاتاللانمق [ت ف] دال بوداق صاليويروب برقاچ قوله آيريلمق. قاريشيق اولمق . كوجلشمك : بو ايش چاتاللاندى .

چاتانا [ت ا] بخارله متحرك بر كوچوك واپور، استيمبوط.

چاندیرمق [ت ف] ووروشدیرمق، مصدامه ایتدیرمك .

چاترا پاترا [ت ا] برلسانی شویله بویله سویلهمه، یکی سوز سویلهمه‌یه باشلایان چوجوغك لاقیردیسی .

چاتقی [ت ا] چاتیلان وقورولان شیلر .

چاتقین [ت ص] بویوك ، نفوذلی ویا زنکین بر آدامه انتساب ایدن .

چاتلاتمق [ت ف] ایکی‌یه آییرمق. پارچالامق . بریسنی قیزدیرمق ومضطرب ایتمك. آتی چوق قوشدوروب أولدیرمك . بر شیئی پارچالری بوس بوتون آیریلامایاجق درجه‌ده شق ایتمك ، چاتلاق حالنه کتیرمك : بارداغی چاتلاتدم .

چاتلاق [ت ص] قیریق ، یاریق .

چاتلامق [ت ف] ایکی‌یه یاریلمق، قیریلمق، یارالانمق، چوق یورومکدن اولمك. چوق یمکدن ، حدت وحسددن ، صیجاق وسائر صیقینتیدن أولمك درجه‌سنه کلمك . چوق آغریمق : باشم چاتلایور . « آلین داماری چاتلامق » : اوتانمامق، حیاو حجاب قالمامق. «طاش چاتلامق»: چوق صوغوق اولمق ، بر شیئك وقوعی محال اولمق .

چاتمق [ت ف] قورمق. توفنکلری اوج اوجه ایلیشدیروب دوردورمق. مصادمه ایتمك: دیواره چارپدی، اوغرامق، دوچار اولمق: بلایه چاتدم. تصادف ایتمك: بر میراث یدی‌یه چاتدم. یاقلاشمق : امتحانلر چاتدی . انتساب ایتمك، دالقاووقلقله بویوك بر آدامك توجهنی قازانمق : احمد فلانه چاتدی. « قاش چاتمق »: قاشلری ایندیروب یوز اکشیتمك، صورات آصمق. « کیف چاتمق »: اکلنمك .

چاتی [ت ا] بر بنانك اوزه‌رینی اورتن سقفك اوستی . انسان وحیوانلرك کمیکلرینك هیأت مجموعه‌سی، اسکلت .

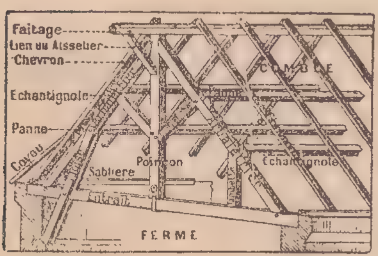

چاتی

چاتیردامق [ت ف] قورووسرت شیلر قیریلیرکن چاتیر چاتیر سس چیقارمق .

چاتیردی [ت ا] قیریلان ویا ییقیلان شیئك چیقاردیغی سس.

چاتیشمق [ت‌ف] بربرینه چارپارق قارشولاشمق .

چاتیق [ت‌ص] چاتیلمش، قورولمش، متصل . صوراتی آصمش ، عبوس .

چاتیلمق [ت ف] ایکی شـیئك اوجلری برله‌شوب قورولمق. آییشوب قالاقالمق. قدید اولمق. حیوانك باجاقلری آیریلوب هلاك اولمق.

چاج [فا] خارمانلامش بوغدای ییغینی .

چاچارون [ت‌ص] که‌وه‌زه، شارلاتان.

چادر [فا] چادیر، خیمه، متحرك مسکن. قیشله‌خارجنده بولونان عسکرلرك اقامتگاهی .

چار [فص] « چهار » ك مخفی : دورت.

چار [روسـجه] وقتیله روس ایمپراطورلرینه ویریلن عنوان .

چار [فا] «چاره» دن مخفف اولوب یالکیز « چارناچار » تعبیرنده قوللانیلیرکه ایستر ایسته‌مزدیمکدر .

چار [ت د] چابوق صفتیله برابر قوللانیلوب تأکید اداتی‌در : چار چابوق .

چارپا [فا] دورت آیاقلی حیوان .

چارپاره [فا] دورت تخته‌دن معمول رقص آلتی. زیل.

چارپدیرمق [ت‌ف] ووردیرمق . چالدیرمق. اکریلتمك، چارپیق یاپمق . اویناتمق ، خلجانه کتیرتمك .

چارپمق [ت‌ف] وورمق، مصادمه ایتمك. ییقمق. زورله آلمق. باشه وورمق . « کوزه چارپمق » نظر دقتی جلب ایتمك . « کونش چارپمق » : کونش آلتنده چوق دوروب خسته‌لانمق .

چارپیشدیرمق [ت ف] ووروشدیرمق ، مضاربه و مصادمه ایتدیرمك .

چارپیشمق [ت ف] ووروشمق، مصادمه ومحاربه ایتمك .

چارپیشیق [ت ص] بری برینه چارپمش ، قاریشیق ، چاپراشیق . ایکری ، چارپیق ، چتره فیل .

چارپیق [ت‌ص] اکری، اکریلمش ، برطرفه مائل . غیر منتظم. ترس .

چارپیلمق [ت ف] اکریلوب بوکولمك . بردن بره دکیشمك ، متغیر ومنفعل اولمق . جن طوتمق . اعضای بدندن بری اکریلمك ویرندن اوینامق .

چارپینتی [ت ا] شـدتله اوینامه . خلجان، قلبك شدت وسرعتله چارپماسی .

چارداق [ت ا] دورت کمر تشکیل ایدن اوفاق کوشك اوستی. صارماشیقلی آغاج ونباتلر صاریلمش بردیر کدن یاپیلمش کولکهلك. باغچوان قولوبهسی ، چارطاق .

چارسو [ف ا] چارشی ، بازار .

چارشاف [ت ا] یاتاغه سهریلن و یورغانه قاپلانان بزدن اورتو. قادینلرك تستر ایچون قوللاندقلری معروف اورتو که مملکتمزده وقوعه کلن بویوك مدنی انقلاب ایله قوللانیلمامایه باشلامشدر .

چارشانبا [ت ا] معروف کون . چارشنبه ، چهارشنبه . « دوقوز آیك صوك چارشانباسی بر آرایه کلمك » : هر ایش بر آرایه کلوب طوپلانمق .

چارشی [ت ا] آلیش ویریش یری ، بازار .

چارطاق [ف ا] دورت کمر، چارداق.

چارمیخ [ف ا] مجرمی خاچه کرمك ایچون قورولمش صلیب شکلندهدار آغاجی، صلیب، چارمیق.

چاروب [ف ا] سوپورکه .

چاره [ف ا] علاج، تدبیر. یاردیم.

چاره جوی [ف ص] چاره آرایان، تدبیر دوشونن .

چارهساز [ف ص] چاره یاپان ، چاره وتدبیر دوشونن .

چاربچه [روسـجه] وقتیله روس ایمپراطوربچهلرینه ویریلن اسم.

چاریق [ت ا] کویلیلرك کیدکلری آیاق قابی .

چاسار [ت ا] اسکی آلمانیا وآووستریا ایمپراطورلرینه تورك مورخلری طرفندن ویریلن اسم که «سزار» دن محرفدر . قیصر .

چاریك ـ چهاریك [ف ا] دورتده بر ، ربع . ساعتك دورتده بری ، اون بش دقیقه.

چاشنی [ف ا] لذت، طاد، چشنی .

چاغ [ف ا] وقت ، موسم . یاش .

چاغ [ت ا] بولاشیق چوقوری ، لغم ، صو یولی .

چاغلا [ت ا] خام بادم .

چاغلامق ـ چاغیلدامق [ت ف] قاینایارق وکوپورهرك و طاشلره چارپارق دوشمك ویاطاشمق: داغلرده صولر چاغلار.

چاغلایان

چاغلایان [ت ا] کوپورهرك وسس چیقارارق شدتله آقان صو، شلاله .

چاغلی [ت ا] متناسب اعضالی ، صاغلام ، سمیز، تاولی.

چاغنوس ـ چاغانوس [تا] دکز ینکجی .

چاغیرمق [ت ف] باغیرمق ، یوکسك سسله اوقومق .

چاقال [ت د] کوپکه بکزر یابانی بر حیوان .

چاقدیرمق [ت ف] قاقدیرمق . میخلاتمق، صوقمق. (مج) ایچیرمك ، عشرت ایتدیرمك .

چاقشیر [ت ا] اینجه‌قوماشلی‌اوزون بر نوع شالوار . قوشلرك آیاغنده‌کی توی.

چاقماق [ت ا] چاقاجق آلت ، « چاقماق طاشی » : دمیرله ویا بر برینه شدتله ووردلدیغی زمان قیغلجیم چیقاران نیم شفاف و غایت سرت طاش .

چاقماقجی [تا]چاقماق یاپان اصناف.

چاقماقسز [ت ص] بر ایشه یارامایان (طبانجه وتوفنك) .

چاقماقلی [ت ا]اسکی بر نوع توفنك.

چاقمق [ت ف] قاقمق : اکسر ویا قازیق چاقمق. قبول ایتدیرمك. پارلامق ، عشرت قوللانمق .

چاقی [ت ا] آچیلوب قاپانان کوچوك جیب بچاغی .

چاقیر [تا] شراب ، می . «چاقیر کیف » : آز سرخوش ، نیم مست .

چاقیر [ت ص] ماوی چیزیکلی الا رنکنده .

چاقیر [ت ا] ایری وکسکین پنچه‌لی بر نوع طوغان .

چاقیشدیرمق [ت ف] راقی ایچمك، عشرت قوللانوب کیف ایتمك .

چاقیل [ت ا] دکز کنارلرنده بولنان مختلف رنکلرده اوفاق طاشلرکه باغچه یوللرینك تفریشنده یارار .

چاقیم ـ چاقین [تا] شمشك. یالیم.

چاقینتی [ت ا] عشرت ایته .

چاك [فا] یاریق، ییرتیق، چاتلاق. « چاك چاك » : پارچا پارچا .

چاك [ت ا] چینغراغك بویوکی که کایسالرده بولونور . « چاکنه اوت طیقامق » : محوایدوب سسنی کسمك .

چاك [ت مه] چوق سوز چاك سویله‌مه‌یی تصویرایده‌رك مکرر قوللانیلیر: بوتون کون چاك چاك ایتمکدن ایشه باقدیغمز یوق .

چاکر [فا] قول ، کوله ، بنده.

چال [ت ح] بر اسمدن اول قوللانیلارق اونك دوروماییوب حرکت ایتدیکنه دلالت ایدر . چال چکه . وکذا براسمدن اول اولارق شدتله قاپمایه‌ده دلالت ایدر : چال یاقا ایتمك .

چالا [ت ح] براسمدن اول قوللانیلارق اونك دائما و شدتله استعماله دلالت ایدر : چالا قلیچ .

چالاب [ت ا] الله ، تاکری .

چالاغان [ت ا] ایصیران . آزغین کوپك . « چالاغان اوتی » : ایصیرغان اوتی .

چالاك [ف ص] حرکتی سرعتلی ، چه‌ویك . چوال .

چالدیرمق [ت ف] ووردورمق . سرقت ایتدیرمك ، قاپدیرمق . بر موسیقی آلتیله اجرای صنعت ایتدیرمك .

چالغی [ت ا] موسیقی آلتی ویا طاقیمی . موسیقی ، آهنك .

چالقامق [ت ف] صاللایوب قاریشدیرمق ، صاوورمق . آغیزك ایچنده صویی تحریك ایتمك ، غارغارا ایتمك . کوبك آتمق .

چالقانتی [ت ا] چارپینتی ، تلاطم . معده بوزوقلغی .

چالقانمق [ت ف] صاللانمق ، دالغالانمق .

چالمق [ت ف] وورمق ، چارپمق : قیلنج چالمق . یره دوشورمك ، آتمق : یره چالدی . بر موسیقی آلتنده اجرای صنعت ایتمك . قاپویه وورمق . چیرپمق ، سرقت ایتمك ، قاپمق . « آغیزینه بر پارماق بال چالمق » : آووتمق ، امیده دوشورمك . آز بکزه‌مك : قیرمیزی یه چالییور . دوغرو سویله‌مه‌مك ویا دیکر بر لسانی آکدیرمق : دیلی روم‌جه‌یه چالییور . « دودوکی چالمق » : نائل مرام اولمق ، موفق اولمق . « هر تلدن چالمق » : هر شیئه ، بوتون علوم وفنونه آشنا اولمق .

چالی [ت ا] آغاج ایله اوت آرسنده دیکنلی نبات . «چالی قوشی» : آری قوشنك بر نوعی .

چالی قوشی

چالیشدیرمق [ت ف] چابالاتمق ، ایش ویرمك .

چالیشقان [ت ص] چوق چالیشان .

چالیشمق [ت ف] چابالامق ، سعی و غیرت ایتمك . ایشله‌مك . درسه و تحصیله دوام ایتمك .

چاليق [ت ص] بر طرفه مائل ، چارپيق، صولمش . بودالا، يان يان كيده‌ن (آت) . مطرود.

چاليم [ت ا] قليجك كسكين طرفى . طور ، مشوار . ساخته طور ، قورولمه. « چاليمنه كتيرمك » : ييچيمنه اويدورمق .

چالين [ت ا] چاقماق .

چام [ت ا] معروف صحته فائده‌لى آغاچ . (مج) « چام‌ده‌ويرمك»: بويوك بر قابالق ايتمك . « چاملر بارداق اولمق» : أسكى حال د كيشمك.

چام

چاماريوا [بتا] « بحريه » آرمايه چيقمق قومانداسى .

چاماشير [ت ا] دون و كوملك كيبى ايچ البسه‌سى .

چامچاق [ت ا] آغاچدن ياپيلمش صو قابى .

چاملق [ت ا] مختلف چام آغا- چلرينى حاوى محل . آرنا- وودلغك جنوب غربى قسمى .

چامور [ت ا] صو ايله طوپراغك قاريشوب بولاشماسى . (مج) « چامور صيوامق » : لكه‌دار ايتمك. « چاموره طاش آتمق » : ادبسزه صاتاشوب آغزينى آچديرمق .

چامه كو [فا] شاعر ، ناظم .

چاميچ [ت ص] اوفاق تفك . خيرچين . قورو اوزوم ويا دوت .

چاناق [ت ا] طوپراق قاپ ، طوپراقدن يمك قاپى . (مج)

چاناق

«چاناق طوتمق»: ديلنمك، ايسته- مك . « قان چاناغى » : قان هجوميله قيزارمش كوزدن كنايه .

چاناقلق [تا] « بحريه » سفائن ديركلرينك باشلرينه دوغرو ياپيلان دوز ويا اسطوانى يرلر .

چانطه [تا] مشين وسائره- دن ياپيلان

چانطه

مختلف بويوكلكده معلوم محفظه كه اثواب، چاماشير ، ييه‌جك ، اوراق ويا پارا قويمايه يارار . (مج) « چانطه‌ده ككليك » : قولاى اولان ، ايفاسى

تدارکی پك ممکن اولان شی ویا ایش .

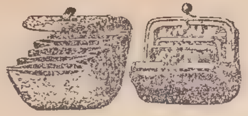

پاراچانطه‌سی

چانغیردامق [ت ف] بربرینه دوقونان دمیر پارچالرینك کورولتوسی کبی کورولتو ایتمك، چاك کبی سس ویرمك .

چانقیل [ت د] قایا و کورولتولی سس : چانقیل : چونغول.

چاودار

چاودار [ت ا] حبوباتدن بری اولوب صاپی بوغدایککندن داها اوزون ورنکی داها اسمردر .

چاووش [ت ا] اونباشیدن بویوك عسکر .

چاه [ف ا] قویو. چوقور. ماغارا، زندان .

چای [ت ا] دکیزه آقمایوب دیکر بر نهره آقان صو ، نهر وایرماغك کوچوکی . « چایه وارمادن پاچالری صیوامق » : لزومندن اول بر ایشه حاضرلانمق .

چای [ف ا] هند و چینه مخصوص بر نبات اولوب یاپراغی خاشلایارق صویی ایچیلیر . چایدان : چای قونان دمله‌نن قاب.

چای

چایدان

چایلاق [ت ا] معروف قوش .

چایر [ت ا] اوت بیتن یر ، اوتلق، حیوان اوتلامایه مخصوص یر .

چایلاق

چایر قوشی [ت ا] سرچه‌یه بکزه‌ین فقط اوندن بیوك قوش . چایر ماکنه‌سی :

چایر قوشی

چایر بیچمکه مخصوص بر نوع اوراق ماکنه‌سی .

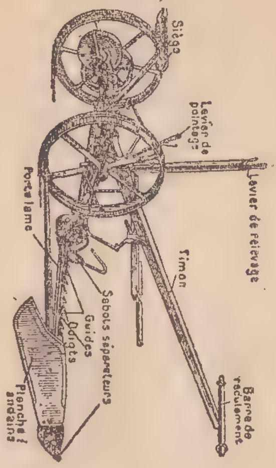

چاپیر ماکنه‌سی

چاییرلق [ت ا] یشیل اوت ایله مستور یر ، یشیللك .

چپ [ف ص] صول .

چپکن [ت ا] قوللری یاریق اولوب اکثریا صارقیدیلان خرجلی صالتا . ابتدائی برلیاس .

چپل [ت ص] کثیف ، بولانیق . قاریشیق فورطنا .

چتر [فا] کولکه‌لك ، چادیر ، شمسیه .

چتره‌فیل [ت ص] تورکجه‌یی بوزوق بر شیوه ایله سویله‌مه .

چتله [ت ا] اوزه‌ری چنتیلمش چوبوق . « یازی بیلمه‌ین اکمکجی وسائر اصناف قوللانیر . »

چته [آرناوودجه] بر رئیسك اداره‌سنده بولونان مسلح وعاصی بر زمره ، چاپولجی وآقینجی بولوکی.

چته‌جی [ت ص] چته‌یه داخل آدام، شقی . شقاوت سیاسیه‌ده بولونان شخص .

چتین [ت ص] صاغلام ، متین ، سرت ، قاتی .

چرا [فا] اوتلاق ، مرعا .

چراغ [فا] قندیل و موم کبی تنویر واسطه‌سی .

چراغ [ف ص] اوجاق وقندیله یعنی أوه بارقه مالك اولمش . وظیفه ومأموریته نائل اولان. تقاعد معاشنه مظهر اولان .

چرچیوه [تا] دوغراماجی قفسی، قورنیش . بر پنجره ویا لوحه‌نك اطرافی .

چرخ [فا] دونن پروانه‌لی تکرلك، چارق . سما ، فلك . بخت، طالع .

چرخجی [ت ا] چارقجی ، بر واپورك ماکنه‌سنی ویا هرهانکی بر ماکینه‌یی ایشله‌تن آدام.

چرخه [فا] بر قطعهٔ عسکریه‌یه منسوب ایلری قوللرك دشمن ایله محاربه‌یه باشلامق اوزره‌یاپدقلری حرکت .

چِرزلنمك [ت ف] قهوه آلتی یاپمق ، وقتسز بر شی ییوب اشتهاسنی بوزمق .

چِرك [فا] کیر، پاس ، پیسلك.

چِركاب [فا] بیریکمش پیس صولر، چیرکف .

چَركَس [تا] قافقاسیه‌ده‌سا کن اسلام قوملرندن بری .

چِركَف [ت ا] «چرکاب» دن محرف . بیریکمش پیس صو . (مج) ادبسز وتربیه‌سز آدام. چیرکفه‌طاش آتمق: تربیه‌سز آداملره بولاشمق .

چَركه [ت ا] چنکانه‌لرك‌چادیری.

چِركین [ت ص] کوزلك ضدی ، چیرکین . کوتو .

چیرکینلتمك ـ چیرکینلشـدیرمك [ت ف] چیرکین ایتمك ، چیرکین کوسترمك ، چیرکینلك ویرمك .

چَری [تا] عسکر. «چری‌باشی»: چنکانه‌لرك‌رئیسی. «یکیچری»: وقتیله تشکیل ایدیلن معلوم عسکر اوجاغی که‌مؤخراً لغو وامحا ایدیلمشدر .

چَسپان [فص] مناسب ، لایق .

چُست [فص] چه‌ویك، سریع‌الحرکه. «اکثریامترادفی اولان‌چالاك کلمه‌سیله برابر قوللانیلیر ..»

چشم [فا] کوز .

چشم زخم [فا] نظر دکه‌سی.

چَشمه [فا] ایچیله‌جك صویری که یا دائمی آقار ویا موصلغی اولور ، آچیلنجه آقار . پیکار .

چشنی ـ چشنه [ت ا] طات ، لذت . بر قاچ جنس اکمکك قاریشدیرلماسیله ائمکجیلره کوستریلن عیار .

چشنیلی [ت ا] اجزالی ، قاپسوللی (توفنك) .

چَشیت ـ چَشید [تا] نوع، جنس، اورنك .

چَغانه [فا] چنکی دفی ، بر نوع ساز. «اکثریا چنك‌کلمه‌سیله برابر قوللانیلیر .»

جغتای [ت ا] جنکیز خانك‌طورونی چغتای خانك اسمنه نسبتله آسیاده ماوراءالنهر جهتلرنده‌سا کن تورك قومنه و سـویله‌دکاری شرق تورکجه‌سنه ویریلن اسم .

چِفت [فص] تك اولمایان. برطاقیم تشکیل ایدن‌ایکی شی ، زوج و زوجه . بر چفت تشکیل ایدن ایکی تکك بهری ، أش . « چفت سورمك » : حراثت ایتمك ، صاپان ایله اراضی‌یی ایشله‌مك .

چفتجی ـ چیفتجی [ت ا] اوكوز چفتیله صاپان سوره‌رك طوپراغی ایشله‌ین آدام ،

چفتلشمك ـ چیفتلشمك [ت ف] چفت اولمق. حیواناتك ازدواج ایتمه‌سی، مجامعه.

چفتلك ـ چیفتلك [ت ا] چفت سوروب محصولات یتیشدیرمه‌یه مخصوص كنیش محل.

چفته ـ چیفته [ت ص] ایكی قات ، ایكیلی ، ایكی یانلی ، قاتمرلی . قاییغك بر آدام طرفندن چكیلن ایكی كوركی . ایكی ناملولی آو توفنكی. حیوانك ایكی آرد آیاغیله برابر تكمه آتمه‌سی .

چیفته‌لی [ت ا] ایكی آیاغیله بردن ووران . (مج) اوغورسز ، حیله كار .

چك [انكلیز] آچیق و أودنمه‌سی قطعی وضروری بانقه‌حواله‌سی، پولیچه .

چكاچاك [ڤ ا] قاتی جسملرك خصوصیله سلاحلرك چارپشماسندن حصوله كلن سس .

چكچك [ت ا] دورت تكرلكلی أل آراباسی .

چكدیرمك [ت ف] نقل ایتدیرمك، طاشیتمق . چكه‌رك یوروتمك . چیقارتمق ، چكه‌رك سوكدورمك: دیشمی چكدیره‌جكم. كوره‌كله یوروتمك. تحمل ایتدیرمك، اذیت ایتمك .

چكدیرمه [ت ا] كوره‌كله حركت ایتدیریلیر بویوك اودون وسائره قاییغی .

چكمجه [ت ا] ماصا و یازیخانه‌نك چكیلمكله آچیلیر كوزی . چكیلیر كوزلری اولان كوچوك صاندیق ویا دولاب .

چكمك [ت ف] بر اوجندن طوتوب اوزاتمق . كندینه دوغرو جذب ایتمك . سوروكله‌یوب كوتورمك ، جر ایتمك . قویودن صو چیقارمق. آیاقدن كییلن برشیئی كیمك: پانطالونی چكدم. كوكل آلمق: بو كوزل منظره آدامی چكر. منع ایتمك، قورتارمق. كرمك، یایمق. چیزمك، تحدید ایتمك : خط چكمك. یازمق : صح چكمك . سورمك : دوزكون چكمك . (ضیافت) ویرمك . (تلغراف) ووردیرمق ، كشیده ایتمك . درد وكدره دوچار اولمق. بكزه‌مك ، آكدیرمق : آناسنه چكمش . « ایچ چكمك » : آه ایتمك . كوكل ایسته‌مك . « اله چكمك » : واز كچمك .

چكمن [ت ا] چیكن. یاغمورلق. بول شالوار .

چَکمه [ت ا] چکمك فعلی. ماصا و دولاب کبی شیلرك دیشا ـ ری یه چکیلمکله آچیلیر کوزی . (ص) موزون ومنتظم: چکمه بورون .

چَکه [ت ا] آغزك آلتنده معلوم عضو . (مج) که‌وه‌زه‌لك . «چکه چالمق » : قونوشمق ، چوق سـویله‌مك. « چکه‌سی دوشوك» : که‌وه‌زه، بوناق. «چکه‌یورمق»: بیهوده یره چوق سویله‌مك .

چَکه‌جك [ت ا] ایسقارپینلری قولایجه کیمك ایچون مستعمل معروف آلت .

چَکه‌مزلك ـ چکه‌مه‌مزلك [ت ا] حسد .

چَکی [ت ا] طارتی، وزن. دورت قنطاردن عبارت وزن که اودون، طاش وساٸره طارتیسنده قوللانیلیر. (مج) نظام، ترتیب، موازنه . «چکی دوزن » : سـوس ، زینت .

چکیج

چَکیج [ت ا] برطرفه چیوی قاقـاغه مخصوص طوقاق .

چکیده [فص] سوزولمش، داملامش.

چَکیردك [ت ا] میوه‌نك ایچنده‌کی تك ویا متعـدد توخوم . « چکیردکدن یتیشمه » : بر ایش ویا صنعتده کوچوکلکندن بری آلیشمش اولان . « ایکی درهم بر چکیردك » : چوق سوسلی کزن وقیریتان .

چَکیرکه [ت ا] « چوکمك » دن. بولوط کبی چوکوب مزرو- عاتی و بوتون نباتاتی خراب ایدن و اوچان کوچـوك بر حیوان. « کیجه

چکیرکه

چکیرکه‌سی » : آغستوس بوجکی . « چکیرکه‌قوشی »: صیغیرجق قوشی.

چَکیشدیرمك [ت ف] فصل وذم ایتمك .

چَکیشمك [ت ف] طوتوشمق ، غاوغا ایتمـك . « جان چکیشـمك » : أولمه‌یه یاقلاشـمق ، احتضارده اولمق .

چَکیلمز [ت ص] تحمل اولونماز ، معجز .

چَکیلمك [ت ف] سوروکلنمك . عزلت وانزوایی اختیار ایتمك، برشیئه قاریشمامق . بوزولمك وکریلمك. رجعت ایتمك. دفع اولمق. داغیلمق .

چَلَب ـ چالاب [ت ا] الله ، معبود ، مولا .

چَلَبی [ت ا] افندی ، آغا ، بك. کبار ونازك .

چلتیك [تا] باشاغندن آییقلانمامش پرنج، قابوغی ایچنده بولونان پرنج . پرنج تارلاسی .

چلمك [تف] وورمق، چارپمق. دوشورمك ، یره وورمق. کسمك . قاپمق . سلب ایتمك .

چلنك [تا] جواهرله سوسلنمش سرغوج .

چله [فا] درویشلرك چکدکلری قرق کونلك ریاضت . (مج) شفقت ، اذیت .

چلیپا [فا] خاچ ، صلیب .

چلیك [تا] قیصه کسیلمش دال، قیصه دکنك. قوتلی دەمیر، پولاد .

چلیم [ت ا] طور ، ادا ، چالیم . اندام ، جثه .

چلیمسز [ت ص] اندامسز، ضعیف، جیلیز .

چمرنمك [ت ف] صویه کیرمك ویا آبدست آلمق اوزره قول وآیاقلری البسەدن صیبرارق حاضر-لانمق. (مج) برایشه حاضرلانمق، تصدی ایتمك .

چمن [فا] آغاج وچیچکلری حاوی چایير. یشیل وقیصه اوتله، یعنی چیمله اورتولو یر ، یشیللك .

چمنتو [یتا] قومله قاریشیق اولارق خرج وصیوا کیبی قوللانیلوب چابوق طوکار و رطوبته قارشی چوق دایانیر بر طوپراق .

چنار [فا] بویوك و اوزون داللی و چوق پایدار اولور معروف آغاج .

چنار دالی

چنبر [فا] دائره ، بر دائرەیی احاطه ایدن شی . قادینلرك باشلرینه باغلادقلری یازمه ، یمنی . فیچیلره و سائرەیه کچیریلن مدور دمیر قوشاق . « فلکك چنبرندن کچمك » : دنیایی آکلامق ، تجربەلی اولمق .

چنبر

چنتمك [تف] بچاقله دیش دیش ایتمك . اینجه دوغرامق .

چنتیك [ت ص] اوفاق کدیك ، چتله دیشی . (مج) عیب ، قصور ، پوروز .

چَند [ف د] بر قاچ ، بعضی .

چَندان [ف د] چند ، اوقادار ، او درجه‌ده .

چَنك [ف ا] پنجه . فرانسزلرك « هارپ » دیدكلری معروف موسیقی آلتی .

چَنكال [ف ا] ییرتیجی حیوان ویا قوش پنجه‌سی . چنكل .

چَنكل [ف ا] برشی آصمایه مخصوص دمیردن قانجه . « چنكل طاقمق » : آصیلمق ، مسلط اولمق ، بر ایشه یاپیشوب آیریلامامق .

چَنكی [ت ا] دف چالارق شرقی سویلیه‌رك كوبك آتمق كبی اویونلری یاپان رقاصه كه باشلیجه چنكانه قیزلرندن اولور .

چنكى

چوب [ف ا] دكنك ، تخته پارچاسی .

چوبان [ف ا] حیوانلری گزدیروب اوتلاتان آدام . چوبان آرمغانی چام ساقیزی : ناچیز هدیه .

چوبوق [ت ا] اوزون دكنك ، دوز دال . توتون ایچمه‌یه مخصوص ایچی دلیك دكنك اوجنده توتونك قوندیغی لوله بولونور . معدن دكنكی .

چوپ [ت ا] صامان ، اوت و سائره پارچاجغی . سوپرونتی .

چوپجی [ت ا] آرابا ایله قاپو قاپو گزوب اولردن سوپرونتیلری آلان بلدیه خدمتجیسی .

چوپلك [ت ا] سوپرونتی آتیلان محل ، مزبله .

چوپلنمك [ت ف] قوش كبی قیرنتیلر یمك ، آز یمك . جزئی بر شیله قناعت ایتمك .

چوپور [ت ا] یوزده‌كی چیچك بوزوغی ، یوزده‌كی قیرمیزی لكه‌لر . (ص) چیچك بوزوغی .

چوجوق [ت ا] كوربه ، یاورو ، كوچوك . (مج) هوپپا ، عقلی برشیئه ایرمه‌ین . «چولوق چوجوق» : عائله . «چوجوق اویونجاغی» : پك اهمیتسز وقولای ایش .

چوچور ـ چورچور [ت ا] قایالرده بولونان دیكنلی و چیركین بر بالیق .

چوخه [ف ا] یوكدن معمول معروف قوماش .

چوخه‌دار [ف ا] آیاق خدمتنده قوللانیلان مأمور خدمه‌سی .

چور [ت ا] اینجه چوب . «چورچوب» : چالی چیرپی .

چوراب [ت ا] آیاغه گیيلن معروف شی . «باشه چوراب اورمك» :

حیله و دسیسه قورمق . چوراب سوكوكی : بر برینی تعقیب ایدن شی ، متوالیاً .

چوراق [ت ص] محصولات ویرمه ین، عقیم .

چوربا [ت ا] یمكده قاشیقله ایچیلن صولی صیجاق طعام. قاریشیق: هر طرف چوربا اولدی .

چورباجی [ت ا] بر كویك بویوكی و زنكینی ، مختار. خرستیانلرك ایلری كلن زنكینی .

چورچار [ت ص] بیهوده صرف اولونان، ضایع . یازیق : چوجوقلر اوقادار پارایی چورچار ایتدیلر .

چوره‌ك [ت ا] دكیرمی ویوموشاق و یاغلی كوچوك اكمك . « چورك اوتی » چورك و اكمك اوزرینه اكیلان سیاه كوچوك حبه‌لر.

چورودلمك [ت ف] افساداولونمق، بوزولمق . دلیللرله بر دعوا ویا بحث جرح وابطال اولونمق.

چوروك [ت ص] رطوبتلی بر یرده ویا اوزون برمدت طورمقدن بوزولمش و تعفن ایتمش . اعتبار و احتجاجه غیر صالح ، مردود . صاغلام اولمایان. « چوروك تخته » : تهلكه . « چوروك چاریق » : قیمتسز ایشه یارامایه‌جق بر حالده . اسم مقامنده‌ده قوللانیلیر : بره ، بره‌لنمش یر : یاناغنده بر چوروكی وار .

چوزمك [ت ف] دوكوم ، باغ وسائره‌یی آچمق. حل ایتمك. البسه‌لرك دوكمه‌لرینی آچمق .

چوزوك [ت ص] چوزولمش . چوزوك .

چوش [ت د] هم اشكی دوردیرمق ایچون ، هم ده بودالاجه بر حركتده بولونان آدام ایچون قوللانیلیر بر تعبیر مخصوصدر .

چوغالمق [ت ف] چوق اولمق ، تكثر وتزاید ایتمك

چوق [ت ص] مقداری زیاده اولان. آزمقابلی . پك زیاده، فضله، چوقلق ، كثرت : چوقدن ممنون اولمایان آزی‌ده بولماز .

چوقال [ت ا] زره ، جبه . چوملك، طوپراقدن قولپلی قاپ .

چوقجه [ت ص] آززیاده، اولدجه .

چوقور [ت ص] اویولمش، درین، مقعر . مزار . « بر آیاغی چوقورده» : أولومه یاقلاشان اختیار.

چوقولاتا [یتا] قاقائو اوندن یاپیلان سیاه‌رنكلی مغذی شكرله‌مه.

چوكان [فا] اوجی اكری دكنك، بر نوع جرید .

چوکدرمك [ت ف] اوطورتمق، دەوەیی دیز اوستنه اوطورتمق .

چوکمك [ت ف] ایمك ، قونمق، یاتمق، قاپلامق. ضعیفلایوب اختیارلامق .

چوکوك [ت ص] چوکمش، یاتمش، چوقورلاشمش، أکیلمش.

چول [ت ا] قوملق و صوسز اووا .

چول [ت ا] قیلدن معمول قابا منسوجات انواعی. قیلدن ویا یوکدن حیوان اورتوسی .

چولاق [ت ص] بر قولی سقط ویا اکسیك اولان. سقط، بوزولمش ، چارپیلمش .

چولپا [ت ص] بر آیاغی سقط اولان، آیاق اعتباریله صولاق؛ (مج) بجریکسز .

چوللانمق [ت ف] چول اورتونمك. آبانمق ، مسلط اولمق.

چولاق

چوللق [ت ا] معروف قوش .

چومار ـ چوقمار [ت ا] ایری باشلی چوبان کوپکی.

چوماق ـ چوقماق [ت ا] باشی ایری دکنك ، طوپوز .

چومز [ت ا] وقتیله مدرسه‌لرده‌کی طلبه یاماغی ، یاماق .

چوملك [ت ا] سوزولمش چاموردن معمول طوپراق قاب. طوپراق تنجره . «چوملك حسابی» : جاهل ایشی .

چوملمك [ت ف] دیزلری طوپلایوب قالچه‌لر بالدیرلره دوقوناجق صورتده معلق اوطورمق.

چون [ف د] کبی . ناصل . نیچه. چونکه. مادامکه. «چون وچرا»: ناصل و نیچون .

چونکه [ت د] سبب و علت بیان ایدر ، اولدیغندن ، اولدیغی ایچون .

چووال [ت ا] حبوبات و آرپا وضعنه مخصوص بویوك کیسه.

چه [ف د] ادات تصغیردر .

چه [ت ا] شمال اسلاولرندن بر قوم. «چه‌ك» دینسی طوغرو دکلدر.

چهار [فا] دورت . « چهار یار » : خلفای راشدین .

چهارشنبه [فا] چارشانبا، معلوم کون .

چهره [فا] یوز ، سیما ، (مج) عبوسلق ، اکشی یوز ،

دارغینلق. « چهره زوکوردی » : چیرکین .

چهل [ف ا] قیرق عددی .

چه‌وریتی [ت ا] کرداب. مختلف حبوباتی قاریشدیرمقله حاصل اولان ذخیره مخلوطی .

چه‌وره [ت ا] بر شیئك محیطی، اطراف ، کنار. تولبنددن یمنی. « چپ‌چه‌وره » : داثراًمادار.

چهیز [ت ا] جهاز .

چیبان [ت ا] وجودده قان بوزولماسندن حاصل اولان یومرو.

چیپلاق [ت ص] کینمه‌مش ، صویونمش ، عریان . تویی دوکولمش . سوسسز ، ساده . طاقیمسز . زوکورت . « بالدیری چیپلاق » : آیاق طاقیمی ، کلخان بکی. چیریل چیپلاق : بوس بوتون چیپلاق .

چیپیل [ت ص] کوزلری چاپاقلی .

چیت [ت ا] چالی قامیش ودکنك کبی شیلردن اورولمش موقت بولمه ویا دیوار .

چیت [ت مه] خفیف بر سس تقلیدوتصویر ایدر: چیت پیت یورومك. « چیتیرپیتیر دخی دنیلیر.» غایت خفیف سسس : درسخانه‌ده چیت یوق .

چیتلاتمق [ت ف] پارماقلری ویا آتشده طوزکبی برشیئی چیتیرداتمق، پاطلاتمق. احساس‌ایتمك.

چیتلنبیك [ت ا] کوچوك دانه‌لی وتك چکردکلی سیاه بر میوه .

چیچك [ت ا] آغاچ و نباتاتك میوه و توخومدن اول ویردکلری رنکارنك وقوقولی یاپراقلر . (مج) حیله‌باز .

چیچك

چیرالامق [ت ف] چیراقویمق، طوتوشدیرمق .

چیرپی [ت ا] آغاچلردن کسیلن دال وبوداقلر مجموعی، آغاچ قیرپینتیسی. (مج) تخمین ، حساب ، ترتیب .

چیرپیشدیرمق [ت‌ف] اینجه‌دکنکله خفیفجه وورمق . کاغده چابوق چابوق یازی یازمق.

چیرپینتی [ت ا] اویناما. ساحلده دکیزك یالادیغی قومسال ویا چاقیللق. خلجان .

چیروز [رم] اوسقومری بالیغنك قورودولمشی . (مج) ضعیف آدام .

چیرچیر [ت ا] دائما اینجه سس چیقاران شی ، اینجه بر سسله آقان صو. (مج) که‌وه‌زه .

چیره [فا] غالب. «چیرهدست»: طوتدیغنی ایشی یاپان ، ماهر .

چیریش [ت ا] یاپیشقان معجون .

چیز [فا] شی . « ناچیز » : بر شی دکل ، اهمیتسز .

چیفیت [ت ا] یاهودی. «تزییف مقامنده قوللانیلیر . »

چیزکی [ت ا] خط .

چیزمك [ت ف] چیزکی چکمك، خط ترسیم ایتمك .

چیزمه [ت ا] قونچی دیزه قادار اوزون آیاق قابی .

چیزیك [ت ص] چیزیلمش، چیزکیسی اولان (ا) چیزمك ایزی ، یول .

چیش [ت ا] ایشهمه ، تبول . « چیش ایتمك » ایشهمك .

چیغ [ت ا] داغدن یووارلانان قار کومهسی. یوکسك سس، کورولتی ، یایغارا .

چیغارا ـ سیغارا [ت ف] اسپانیولجهدن الینمشدر. فشنك کبی کاغده صاریلمش توتون.

چیغیرمق [ت ف] دعوت ایتمك . سسلنمك ، چاغیرمق .

چیغلق [ت ا] فریاد وفغان ، باغریشمه .

چیغیر [ت ا] چیغ ایزی، یول. (مج) طرز ، اسلوب .

چیقار [ت ا] منفعت شخصیه .

چیقارتمق [ت ف] اخراج ایتدیرمك ، یوکسلتدیرمك . استحصال ایتدیرمك. « چیقارتمه »: چوجوقلرك ایصلادارق کاغده چیقاردقلری ضمغلی ورنکلی رسم .

چیقارمق [ت ف] دیشاری آتمق. سوکمك ، چکمك . کوسترمك، عرض ایتمك، یوکسلتمك. استحصال ایتمك. ایجاد ایتمك ، نشر ایتمك. پیدا ایتمك. نتیجه چیقارمق. طوتولمق. «الدن چیقارمق»: صاتمق. غایب ایتمك. «باشدن چیقارمق » : آزدیرمق، فنایوله سوق ایتدیرمك.

چیقریق [ت ا] قویودن صو چیقارمق ایچون ال ایله دوندیریلن دولاب . ایپلك صارمایه مخصوص چرخ .

چیقیشمق [ت ف] کیریشمك . بتیشمك . آزارلامق .

چیقیقچی [ت ا] چیقیق عضولری یرینه اعاده ایدن عملی جراح .

چیگ [ت ص] پیشمهمش، خام. (مج) تجربه کورمهمش عجمی. چی .

چیگ [ت ا] صیجاقدن تبخرله هوایه قالقان نمك کیجه سرینلکنده اینجه بر صورتده یره

یاغمه سندن حاصل اولان رطوبتکه چاییر و یاپراقلرك اوزرنده اینجی داملالری کبی کورونور .

چیکدم [ت ا] بیاض صاری و پنبه چیچکلی بر نوع نبات .

چیکدم

چیکسه‌مك [ت ف] چیك یاغمق. غایت اینجه یاغمور یاغمق.

چیگنه‌مك [ت ف] آیاقله باصمق. دیشله ازمك. قهر و تضییق آلتنه آلمق.

چیلك [ت ف] معروف و مقبول میوه.

چیلك

چیم [ت ا] چمن اوتی، یوصون .

چیلبیر [تا] یوغورت و یومورطه ایله یاپیلان یمك .

چیلینکیر [تا] کلید و آناختار کبی دمیرجیلك اینجه ایشلرینی یاپان صنعتکار .

چیما [یتا] خالاط اوجی ، کمی‌یی باغلایان خالاطلر .

چیمدیك [ت ا] پارماق اوجلریله صیقما .

چیمشیر [ت ا] طاراق اعمالنه یارایان بر نوع آغاچ .

چیملنمك [ت ف] فیلیزلنمك .

چیممك [ت ف] صویه دالوب چیقمق ، کوموملك.

چین [ت ا] آسیانك شرقنده‌کی بویوك مملکت .

چین [ت د] معدن کبی سرت بر شیئك سسنی تقلید و تصویر ایدر. چین چین اوتمك .

چین [ف ا] قیوریم ، بوکلوم ، بوروشوق .

چینی [ت ص] چینه مخصوص . چین اصولی بویانمش ، نقش ایدلمش طوغله ، طباق و سائره .

چینی طباق

چینقو [یتا] بسیط معدندن معمول تنکه .

چینکانه [ت ا] معلوم کوچبه قوم، قبطی. (مج) عارسز و حیاسز. خسیس ، جیمری .

چینله‌مك [ت ف] چین چین اوتمك .

چینله‌مه ـ چینلاما [ت ا] چین چین ایتمه ، اوغولداما .

چینه [ذ ا] قوش یمی .

چیوی [ت ا] تخته وساٸره میخلامایه مخصوص اوجی سیوری و باشی یاصصی دمیر پارچه‌سی ، اکسر .

چیوید [ت ا] قویو ماٸی رنكلی معروف بویا که چاما شیرده قوللانیلیر .

چیوید آغاجی

چییان [ت ا] بویوك ودر . یسی سرت بر جنس قیرق آیاق . صوقمه‌سی تهلكه‌لیدر .

ح

ح تورکجه الفبانك سکزنجی حرفی اولوب عربیدن آلینان کلمه‌لره مخصوصدر . اونك ایچون تورکجه کلمه‌لرك بو حرفله یازیلماسی دوغرو دکیلدر . ابجد حسابنده ٨ رقمنه اشارتدر .

حاج [ع ا] «حج»دن معین‌موسمنده کعبه‌یی زیارت ایدن آدام . اکثریا حرف تعریفیله قوللانیلیر : الحاج. « حاج‌الحرمین » : ایفای‌حج ایتدکدن صوکره روضهٔ پیغمبری‌یی زیارت ایتمش اولان . حاجی

حاجات [ع ا] حاجت‌ك جمعی .

حاجِب [ع ا] «حجاب»دن. قاپوجی، پرده‌جی، قاش. آرا زاری.

حاجَت [ع ا] احتیاج ، لزوم ، ضرورت .

حاجِز [ع ص] آییران ، بولن ، تفریق ایدن . بدنك ایچنده بعض اویوقلری آییران بولمه‌زارلرینه تعبیر اولونور . « حجاب حاجز » : کوکسی قارندن داخلاً آییران بویوك زار .

حاجّه [ع ا] حجه کیتمش قادین، حاجی قادین .

حاجی [ع ا] حاج‌دن غلط، کعبه‌یه کیدوب ایفای حج ایدن آدام. « حاجی باتماز » : نه دورلو آتیلسه آیاق اوستی طوران اویونجاق.

حادّ [ع ص] سیوری، اینجه‌اوجلی، کسکین. سرت، مؤثر، شدتلی. مؤنثی : حاده. زاویهٔ حاده : (هندسه‌ده) قائمه‌دن دها طار زاویه.

حادِث [ع ص] یکی ظهور ایدن، حدوث ایدن، میدانه‌چیقان. قدیم اولمایان، صوکرادن اولان.

حادِثه [ع ا] وقعه، وقوع بولان حال وکیفیت، ماجرا. جمعی: حوادث‌که وقوعات دیمکدر.

حادّه [ع ا] تل و صیرمه یاپمایه مخصوص أریمش‌معدندن معمول آلت. « حادهٔ تدقیقدن‌کچیرمك » : اینجه‌دن اینجه‌یه تدقیق ایتمك.

حاذِق [ع ص] ماهر، علم ویا صنعتده وقوف تامی اولان. (اکثریاطبیبلر حقنده قوللانیلیر.)

حارّ [ع ص] صیجاق، حرارتلی. مؤنثی: حاره. ممالك حاره : یاقیجی مملکتلر. منطقهٔ حاره : خط استوانك ایکی جهتنده بولنان منطقه‌لرکه هوالری دائما صیجاقدر وقیشلری یوقدر.

حارِث [ع ص] حراثت ایدیجی، اکینجی، چیفتجی.

حارِس [ع ص] حراست ایدیجی، محافظ، بکجی.

حارِق [ع ص] یاقان، یاقیجی.

حارِقه [ع ا] آتش.

حازِم [ع ص] حزم واحتیاط صاحبی، بصیرتلی، تدبیرلی.

حاسِد [ع ص] حسد ایدن، قیصقانج.

حاسِر [ع ص] حسرت چکن، مرام ومقصدینه نائل اولامایان.

حاسِم [ع ص] فصل وحسم ایدیجی، حل ایدن.

حاسّه [ع ا] انسان و حیواناتده‌کی دویغو خاصه‌سی.

حاشا [ع د] نفی، استثنا وتبعیده دلالت ایدر. اولمایه، الله کوسترمه‌سین، بزدن اوزاق: حاشا، بن‌سزك قطعیاً علیهکزده بولونمادم.

حاشِر [ع ص] حشر ایدن.

حاشیه [ع ا] بر کتاب ویا یازینك کنارینه یازیلان و ایچنده‌کی برکلمه ویا جمله‌یی ایضاح وتفسیرایدن عباره، هامش، در کنار.

حاصِب [ع ا] اورتالغی توزطوپراق ایچنده‌بیراقان‌شدتلی روزکار.

حاصِد [ع ا] اکین بیچن آدام، اوراقجی.

حاصِر [ع ص] حصروتخصیص‌ایدن.

حاصِل [ع ص] حصول بولان، وجوده کلن، پیدا وظاهر

اولان . بيتن ، يردن چيقان . استنتاج اولونان : حاصل كلام . ثمره : عمرمك حاصلى .

حاصلات [ع ا] حاصلك جمعى . زراعت و سائر مساعينك ويرديكى ثمره ، ايراد .

حاضر [ع ص] « حضور » دن . كوز اوكنده اولان شخص . بالذات بر يرده بولونان . ضدى : غائب . مهيا ، آماده . ياپيلمش و ديكيلمش حالنده صاتيلان ، ايصمار - لامه اولارق ياپديريلمايان . شيمديكى ، بوكونكى حال . « حاضر جواب » : درحال مناسب جواب بولوب سويله‌ين سريع الانتقال آدام . « حاضره قونمق » : ميراث وسائره صورتيله امكسز ثروته قونمق . ذاتاً ، تام صراسى معنالرنده حال اولارق ده قوللانيلير : حاضر كلمشكن شوايشى كوره‌لم .

حاضرلامق [ت ف] بوتون لوازمى تدارك و اكمال ايدوب مهيا و آماده اولمق .

حاضرلق [ت ا] برايشه ويا سياحته مهيا اولمق ايچون لزومى اولان لوازم ، تداركات .

حاضرلوب [ت ا] صوده چوق پيشن قاتى يومورطه .

حاطب [ع ص] اودون دەوشيريجى .

حافر [ع ص] حفر ايدن ، قازان . (ا) حيوان طيرناغى .

حافظ [ع ص] حفظ ايدن ، صاقلايان ، قرآنى حفظ ايدوب ازبر اوقويان . « حافظ كتب » : كتبخانه مأمورى . « قوهٔ حافظه » : انسانلرده‌كى خاطرلامق خاصه‌سى .

حافظه [ع ا] حس اولونان شيئك اثرينى ذهنده حفظ ايدن قوت ، ازبرله‌يوب اونوتمامق قوتى .

حافى [ع ص] مكرم وبشوش آدام . يالين آياق يوروين .

حاكم [ع ص] حكم ايدن ، آمر ، غالب . اوستده بولونان : شهر دكيزه حاكمدر . عدليه مأمورى . مملكتى اداره ايدن . « حاكم حقيقى » : جناب حق .

حاكميت [ع ا] حاكملك ، آمريت ، حكم و اقتدار . « حاكميت مليه » : وطنك اداره‌سنده ملتك حاكم اولمه‌سى .

حاكى [ع ص] نقل وحكايه ايدن .

حال [ع ا] اولوش ، بولونوش ، صورت ، هيئت ، كيفيت . شيمديكى زمان ، ماضى ايله مستقبل آراسى . مجال ، قوت ، طاقت ، درد ، كدر : حالمى الله بيلير . توركجه صرفه و عربجه نحوه عائد اصطلاح مخصوص . « حال صورمق » :

برینك ناصل اولدیغنی استفسار ایتمك. «حالده»: شرط وتقدیر، مباینت وضدیت بیان ایدر: اوكلدیكی حالده بزه كیده‌رز. اونلر بزی دعوت ایتدكلری حالده بز كیتمدك. «بای حال»: مطلقا. بعضاً صفت معناسنده‌ده قوللانیلیر: ماه حال. اهل حال: وجد وحال صاحبی. حال آشنا: حالدن آكلار. بهمه‌حال: مطلقا. حال بوكه: شو قدركه، درحال: اوآنده. سعهٔ حال: رفاه، بوللق. حال صورمق: برینك خاطرینی استفسار ایتمك. عرض حال ایتمك: حالنی آكلاتمق. عرضحال: رسمی برمقامه ویریلن استدعا. علی حاله: بولوندیغی حالده. فی الحال: همان. لسان حال: دیل ایله سویله‌میه‌رك حال وطوریله آكلاتمه.

حالا [ع ح] شیمدیكی حالده، حال حاضرده.

حالا [ت د] شیمدی، آلان، الیوم. داها، هنوز.

حالات [ع ا] حالتك جمعی.

حالت [ع ا] صورت، كیفیت، شایان دقت اولان حال: حالت احتضار. «الحالة هذه: شیمدیكی حالده، بوكونكی كونده.

حاللاشمق [ت ف] بربرینه حالنی و دردینی سویله‌یوب شكایت ایتمك، دردلشمك، حسبحال ایتمك.

حامد [ع ص] حمد و شكر ایدن.

حامض [ع ص] اكشی معناسنه كاوب كیمیا اصطلاحاتندندر.

حامضیت [ع ا] اكشیلك. برجسمك حامض اوله‌سی.

حامل [ع ص] یوكلی، طاشییان، كوتورن. حائز، اوزرنده بولونان. صاحب، متصرف. كبه.

حامی [ع ص] حمایه ایدن.

حانث [ع ص] ایتدیكی یمینی برینه كتیرمه‌ین.

حاوی [ع ص] شامل، جامع، محیط قاپلایان.

حائز [ع ص] مالك، صاحب، طاشییان، حامل.

حائط [ع ا] دیوار، جدار.

حائل [ع ا] ایكی شی آراسنده‌واقع اولوب برندن دیكرینك كوروـ نمه‌سنه ویا اختلاطلرینه مانع اولان.

حب [ع ا] دانه دانه حالنده یوتوـ لان علاج. (مج) «حبی یوتمق»: متضرر اولمق، محو اولمق.

حب [ع ا] سه‌وكی، محبت.

حَباب [ع ا] صو اوزرنده حاصل اولان قبارجق .

حَبس [ع ا] بر قباحتلی یی بر یره قاپامق. طوتمق، ضبط ایتمك.

حبسخانه [ت ا] متهملرك حبس و توقیفنه مخصوص محفوظ بنا .

حَبَش [ت ا] آفریقاده بر مملکت اهالیسی که زنجی‌یه یاقین اسمردر .

حبش

حَبْط [ع ا] مباحثه و مناقشه‌ده اسکات .

حَبْل [و ا] ایپ ، رابطه .

حَبَل [ع ا] کبه قالمق ، کبه‌لك .

حُبور [ع ا] سه‌وینج ، سرور .

حبّه [ع ا] دانه . « حبه‌یی قبه یاپمق » : مبالغه ایتمك .

حَبیب [عص] سه‌وکیلی، سه‌ویلن، دوست .

حَتّی [ع د] بیله ، او درجه‌ده ، بر درجه‌ده‌که .

حَجّ [ع ا] مکه‌ده کعبه‌یی زیارت وطواف مراسمی .

حِجاب [ع ا] پرده، حائل. صیقیلمه، اوتانمه . محجوبت . « حجاب حاجز » : کوکس ایله قارین آراسنده‌کی زار .

حَجّاج [ع ا] مشهور ظالم .

حُجّاج [ع ا] حاج وحاجی‌نك جمعی.

حِجاز [ع ا] مکه ، مدینه ، طائف وحوالیسندن عبارت جزیرة العربك غرب وشمال قسمی. موسیقیده معروف مقام .

حِجامت [ع ا] بدندن قان چکمك وآلمق عملیاتی .

حُجّت [ع ا] دلیل، برهان، وثیقه، سند .

حُجَج [ع ا] حجتك جمعی .

حَجْر [ع ا] بر سبب قانونیدن دولایی بر ینك کندی مالنی تصرفدن منع اولونماسی .

حَجَر [ع ا] طاش. «حجراسود» کعبه‌نك قاپوسی یاننده دیوارده بولونان سیاه طاش .

حُجره [ع ا] کوچوك اوطه . مواد عضویه‌نك ایچنده آری کومجی شکلنده اولان اوفاق دلیکلر.

حَجْز [ع ا] برندن اولان مطلوبك استیفاسنی تأمین ایچون بر مال ویا ملکنی محکمه معرفتیله رهن حکمنه قویوب ضبط ویاصاتیلماسنی طلب معامله‌سی .

حَجله [ع ا] كلين اوداسی، كردك.

حَجم [ع ا] برجسمك بویوكلكی، جثه ، جسامت .

حُجَیره [ف ا] پك كوچوك حجره . جمی : حجیرات .

حَد [ع ا] سینور، درجه، مرتبه. جمی : حدود . « برینه حدینی بیلدیرمك » : تربیه‌سنی ویرمك .

حداثَت [ع ا] یكیلك ، ابتدا ، كنجلك. « حداثت سن »: یاش كوچوكلكی .

حَداد [ع ا] ده‌میرجی، چیلینكیر.

حَدائِق [ع ا] حدیقه‌نك جمی .

حَدَب ـ حَدَبه [ع ا] قانبورلق ، یومرو ، چیقینتی .

حِدَّت [ع ا] كسكینلك ، شدت، سرتلك . اوفكه ، غضب .

حِدتلنمك [ت ف] اوفكه‌لنمك ، غضبه كلمك .

حدتلی [ت ص] اوفكه‌لی، غضبلی.

حَدَث [ع ا] یكی‌ظهور، یكی واقع اوله . صوكرادن اوله .

حَدَس [ع ا] ظن وتخمین .

حَدسیات [ع ا] ظنیات وتخمینات.

حَدَقه [ع ا] كوز ببكی ، كوزك قاراسی .

حُدوث [ع ا] صوكره‌دن پیدا اوله ، ظهور ، جریان .

حُدود [ع ص] حدك جمی .

حَدیث [ع ا] یكی ، نو ظهور ، قدیم اولمایان. حضرت پیغمبرك سوزی .

حَدید [ع ص] حدتلی ، تیتیز . كسكین . ده‌میر .

حدیدی [ع ص] ده‌میره منسوب ، ده‌میردن معمول .

حَدیقه [ع ا] آغاجلی باغچه .

حِذاء [ع ا] قارشیلق ، قارشی قارشی‌یه اوله . استقامت .

حَذاقَت [ع ا] مهارت « طبیبلر حقنده قوللانیلیر . »

حَذَر [ع] صاقینمه ، احتراز .

حَذف [ع ا] آرادن قالدیرمه ، طی ، سیلمه .

حَرّ [ع ا] حرارت ، صیجاقلق .

حُرّ [ع ص] جمی : احرار . اسیر اولمایان ، سربست اولان، قانون دائره‌سنده وانتظام اجتماعی‌یی اخلال ایتمه‌مك شرطیله ایسته‌دیكنی یاپان .

حَرّاث [ع ا] اكینجی ، چیفتجی.

حَراثَت [ع ا] اكینجیلك، چیفتجیلك.

حرارت [ع ا صيجاقلق ، صيجاق . صوسزلق. صيجانك ويرديكى صيجاقلق . « حرارت غريزيه » : انسانك وجودنده‌كى طبيعى و داخلى صيجاقلق .

حراست [ع ا] صاقلامه ، بكله‌مه ، حفظ .

حرام [ع ا] ممنوع . ديناً ممنوع اولان شى . دوقونولمه‌سى ممنوع ، مقدس : مسجد حرام .

حرام زاده [ف ص] نا مشروع اختلاطدن تولد ايتمش، پيچ.

حرامى [ت ا] حرام ماله ال اوزاتان آدام ، خيرسز .

حرب [ع ا] جنك ، محاربه . « ديوان حرب » : عسكرى محاكمه . « اركان حرب » : فضله تحصيل كورن ممتاز ضابط .

حربه [ع ا] قيصه ميزراق ، سونكو .

حربيه [ع ا] فنون حربيه‌نك تدريس ايديلديكى عالى عسكرى مكتب.

حرث [ع ا] چيفت سورمه ، تارلايى ايشله‌مه . « صوك سنه‌لرده لسانمزده معنويات‌ده‌ده قوللانيلمايه باشلانمشدر . » عرفان .

حرز [ع ا] امين ير ، ملجأ . محافظهٔ نفسه وسيله اولاجق شى. « حرز جان » : جانى تأمين ايدن شى . ويا طلسم .

حرص [ع ا] طمع ، آچ كوزليلك ، شدتلى آرزو. شدت وابتلا ايله بر شيئك اوزرينه دوشمك .

حرصلانمق [ت ف] چوق آرزو ايتمك . قيزمق .

حرف [ع ا] الفبايى تركيب و كلمه‌لرى تشكيل ايدن و اوقويوب يازمايه آلت اولان اشارتلرك بيرى. (مج) : سوز، كلام . « جامع حروف » : محرر. حرف آتمق : ضمنى اولارق دوقوناقلى سوز سويله‌مك.

حرف اندازلق [ت ص] سوز آتمق ، رموزاتله دوقوناقلى سوز سويله‌مك .

حرفت [ع ا] صنعت ، كسب وكار.

حرق [ع ا] ياقمه . « احراق » داها مستعملدر .

حرقت [ع ا] احتراق اثرى ، ياتيقلق . « حرقة البول » بل صوغوقلغى دينيلن خسته‌لق .

حركت [ع ا] جمعى حركات . قيملدانمه، ده‌پرنمه، اوينامه، يورومه ، سكوتك ضدى . عمل ، اجرا ، بر ايشده بولونمه . طرز ، طور ، معامله ، كيديش. يوله چيقمه، عزيمت . جوشغونلق ، تلاش . « حركت ارض » : زلزله . « حركت اضافيه » : كرهٔ ارضك دونمه‌سندن

دولابی دونر کبی کورونن سمانك ظاهری حرکتی .

حَرَکه [ع ا] اوستون ، اسره ، اوتره‌دینیلن خط اشارتلرندن هر بری. حرفك ساکن اولمامه‌سی .

حرکه‌لندیرمك [ت ف] برحرفه حرکه یازمق ویا حرکه ایله اوقومق ، تحریك ایتمك.

حَرَم [ع ا] دخولی هرکسه مساغ اولمایان معزز یر : حرم شریف: کعبه . اسلام أولرینك قادینلره مخصوص دائره‌سی که تورکیه‌ده بو دائره جمهوریت انقلابیله قالقمش‌در. زوجه . « حرم آغاسی » : وقتیله سرایلرده حرم دائره‌سنه چیقوب کیرن خادم عرب. «حرمین»: مکه ایله مدینه .

حِرمان [ع ا] محروم اوله ، محرومیت .

حُرمَت [ع ا] شرف و حیثیت . رعایت ، اعتبار ، اکرام و اعزاز .

حرمتلی [ت ص] شایان حرمت ، شرف و حیثیت صاحبی . (مج) بویوك ، اوقتالی .

حُروب [ع ا] حربك جمعی .

حُرور [ع ا] صیجاق روزکار ، کونش حرارتی، صیجاقلغك مایهٔ اصلیه‌سی .

حُروف [ع ا] حرفك جمعی .

حروفات [ع ا] حرفك جمع الجمعی. قورشوندن دوکولمش مطبعه حرفلری .

حَرون [ع ص] دوغرو یورومه‌ین خویسز آت . (مج) معند .

حُرّیت [ع ا] سربستلك ، آزادکی، اسیر اولمامق .

حَریر [ع ا] ایپك . حرارتلی .

حریری [ع ص] ایپکدن معمول . ایپك کبی یوموشاق .

حَریص [ع ص] حرصلی ، کوزی طویمایان ، هرشیئی ، فضله ایسته‌ین .

حریف [ع ص] صنعت آرقداشی ، هم مسلك . عادی آدام .

حَریق [ع ا] یانغین .

حریق زده [ف ص] یانغینه اوغرامش، أوی یانمش .

حَریم [ع ا] هرکسه دخولی ممنوع اولان محترم یر. حرم دائره‌سی.

حِزب [ع ا] طائفه ، طاقم ، فرقه ، بولوك .

حَزم [ع ا] متین و دوغرو رأی . عزم .

حُزن ـ حَزَن [ع ا] کدر ، غم ، غصه .

حَزیران [تا] سریانیجه‌دن آلنمشدر. معلوم آی که یاز بو آیدن اعتباراً باشلار .

حَزین [ع ص] حزن و کدر ویرن، مغموم ، حزنلی .

حِس [ع ا] دویغو ، روحده‌کی دویمه‌قوتی، حواسی خمسه‌نك بریله اولونان‌درك. آکلامه. «حس قبل‌الوقوع» : بر شیئك وقوعندن اول اوندن خبر ویرن قلبی برتأثر وتحسس .

حِساب [ع ا] صایی، صایمه. تخمین، ملاحظه.دفترطوتمه . صایی‌یه متعلق اصول وقواعددن بحث ایدن علم . «علی‌الحساب» : حساب کورولدکده محسوب اولونمق اوزره جسته جسته ویریلن پارا .

حِسابلاشمق [ت ف] آلاجق ویره‌جك حسابنی کوروب ایلیشیکی کسمك .

حِسابلامق [ت ف] تقدیر وتخمین ایتمك ، ملاحظه ایتمك .

حَسّاس [ع ص] چوق دویان ، دویغولی ، ایجلی .

حُسام [ع ا] کسکین قیلنج .

حَسب [ع ح] کوره ، جهتیله ، اقتضاسنجه، بناءً . «حسب القرابه» : قرابت جهتیله، «حسب المسلك» : مسلك اقتضاسی. «حسب حال» : برینه‌بیان‌حال‌ایله کندیسندن عقل و رأی صورمه ، قونوشمه .

حَسَب [ع ا] اصالت، ایی صوی .

حَسبةً لله [ع ح] الله‌رضاسی ایچون

حَسبی [ع ص]قارشیلقسز، عوضسز، مجاناً .

حَسَد [ع ا] باشقه‌سنك نعمت و فضیلتنی چکمه‌یوب زوالنی ایسته‌مه ، قیصقانمه .

حَسَده [ع ا] حاسدك جمعی .

حَسرت [ع ا] اله کچمه‌ین ویا کچوب‌ده غائب اولان بر نعمته تأسف ایدوب یانمه و ایچ چکمه . اشتیاق ، کوره‌جکی کلمك .

حَسم [ع ا] کسمه ، قطع ، حل و فصل .

حَسَن [ع ص] کوزل .

حُسن [ع ا] کوزللك،«حسن‌خط»: یازی کوزللکی، قاعده‌یه‌مطابق یازی یازمه . «حسن ظن» : بری حقنده ایی فکرده بولونمه، کندیسنی ایی ظن ایتمه .

حَسناء [ع ص] کوزل قیز ویا قادین .

حَسَنه [ع ا] کوزل ایش ، ایی ایش ، خیر .

حسنی [ء ا] احسن، دها کوزل.

حسود [ع ص] حسدجی، قیصقانچ.

حسّی [ع ص] دویغویه متعلق، دویغو ایله آکلاشیلان. قلبه خطاب ایدن: بو اثر حسی‌در.

حسّیات [ع ا] دویغویه متعلق خاصه‌لر، دویغو تأثیری.

حسیب [ع ص] اصیل، مزیت صاحبی.

حشاری ـ حاشاری [ت ص] یاراماز، خیرچین، عارسز.

حشّاش [ع ص] اسرار ایچن.

حشر [ع ا] طوپلامه، بر یره بیریکدیرمه. «حشره‌دك»: قیامته قادار. «روز حشر»: قیامت کونی. (مج) حشر ونشر اولمق: اوغراشمق.

حشرات [ع ا] مفردی اولان «حشره» لسانمزده قوللانیلماز. بوجك و چیبان قبیلندن کوچوك ویرده سورونور حیوانلر، هوام. (مج) دکرسز، مضر و مشئوم آداملر. کروه.

حشفه [ع ا] ارککلرده آلت تناسلك باشی.

حشم [ع ا] معیت خلق، اتباع و متعلقات.

حشمت [ع ا] اتباع کثرتندن متولد عظمت، مهابت.

حشمتلی [ع ص] عظمت و طنطنه صاحبی. اجنبی حکمدارلره ویریلن عنوان: حشمتلو انکلتره قرالی.

حشو [ع ا] دوله، دولدورمه، دولدورولان شی. قیریلاجق شیلرك آرالرینه قونولان صامان و-یاموق کبی شیلر. (مج) سوز و یازیده قوللانیلان فضله و معناسز کلمه‌لر. جمعی: حشویات.

حشیش [ع ا] قورو اوت. اسرار.

حشیم [ع ص] حشمتلی، محتشم.

حصات [ع ا] اوفاق طاش، چاقیل. مثانه و قره جکر بوبرکلرله وسائر اعضای داخلیه‌ده حاصل اولان طاش.

حَصاد [ع ا] اکین بیچمه، اکین بیچیمی وقتی.

حصّاد [ع ا] اکین بیچیجی، اوراقجی.

حصار [ع ا] اطرافنی قوشاتمه، قلعه.

حصافت [ع ا] متانت رأی، دوغرو دوشونوش.

حصان [ع ا] آیغیر.

حَصانت [ع ا] بر موقعك ضبط ایدیله‌میه‌جك درجه‌ده متین و مستحکم اولوشی .

حِصبه [ع ا] قیزاموق .

حَصر [ع ا] صیقیشدیرمه، محدود بر یرك ایچینه آلمه، تضییق. یالکز برشیئه صرف وتخصیص ایتمه.

حصن [ع ا] قلعه ، حصار .

حُصول [ع ا] حاصل اولمه ، وجوده کلمه .

حُصون [ع ا] حصنك جمعی .

حِصّه [ع ا] پای ، نصیب . « قصه‌دن حصه » : بر حکایه‌دن آلینان عبرت پایی .

حِصّه‌دار [ف ص] حصه صاحبی ، حصه‌سی اولان بر شرکته پارا ویروب مشترك اولانلرك بهری.

حَصیر [ع ا] اینجه سازدن اورولمش بره‌سرمه‌یه مخصوص دوشه‌مه.

حصیرلی

حَصیف [ع ص] حصافتله متصف ، تدبیرلی ، عقللی .

حَصین [ع ص]متین، محکم، مستحکم.

حُضّار [ع ا] حاضرك جمعی، حاضر بولونان انسانلر .

حَضَر [ع ا] مقیم اولمق حالی ، سفر مقابلی ، کوجبه‌لکك ضدی . صلح واسایش .

حَضرت [ع ا] « حضور » دن . اوك ، پیشگاه . بوکلمه اصل معناسندن تجرد ایده‌رك تعظیم و احترام تعبیری اولارق قوللانیلمایه باشلامشدر . پاشا حضرتلری کبی .

حُضور [ع ا] حاضر اولمه ، موجود بولونمه . اوك ، پیشگاه . راحت ، مسالمت ، اسایش .

حَضیض [ع ا] اك آشاغی موقع ، اوج مقابلی . بر سیاره‌نك کونشدن اك اوزاق بولوندیغی موقع.

حَطّاب [ع ا] اودونجی .

حَطَب [ع ا] اودون .

حَطیبه [ع ا] اودونلق یر .

حَظّ [ع ا] حصه ، خیر جهتندن اولان نصیب . خوشه کیتمه، خوشلانمه ، سه‌ویمه ، مسرت .

حُظوظ [ع ا] حظك جمعی .

حُظوظات [ع ا] حظك جمع الجمعی. حظوظات نفسانیه : نفس وشهوته متعلق اذواق و لذائذ .

حَظیره [ع ا] اطرافی محفوظ قبرستان ، مزار . (حطیره صورتنده استعمالی غلطدر .)

حُفّاظ [ع ا] حافظك جمعی .

حَفر [ع ا] طوپراغی قازمه ، چوقور آچمه .

حَفره [ع ا] قازیلمش چوقور .

حَفریّات [ع ا] قازمایه ، چوقور آچمایه متعلق ایشلر ، عملیات ترابیه . آثار عتیقه ومعدن وسائره تحریسی ایچون یری قازمه عملیاتی .

حِفظ [ع ا] صاقلامه ، قورومه ، حمایه . خاطرده طوتمه . قرآنك ازبراو کره‌نیلمه‌سی . «تحت الحفظ» : محافظه آلتنده ، قاچماسین دییه پولیس ویا ژاندارمه کبی مسلح افرادله کوتورولمك صورتیله . «حفظ صحت» : فن طبك محافظهٔ صحت قواعدندن وخسته‌لغك اوکنی آلمق اصولندن باحث علمی .

حَفَظَنَااللّه [ع] الله بزی صاقلاسین .

حَفیظه [ع ا] حافظك جمعی . ملكار .

حَفید [ع ا] اولاداوغلی ، طورون . جمعی : احفاد .

حَفیره [ع ا] قازیلمش یر ، چوقور .

حَفیظ [ع ص] صاقلایان ، محافظه ایدن ، حافظ . «حفیظ‌الله !» : الله صاقلاسین ، الله صاقلایجیدر .

حَفیف [ع ا] قوش اوچارکن ، روزکار اسرکن حاصل اولان سس ، خیشیرتی .

حق [ع ا] الله . دوغرولق ، باطلك مقابلی . عدل ، انصاف . برآدامه عائد اولان شی ، آلاجق . برایش وزحمتك اجر واجرتی : امك حقی ، آیاق حقی . بر آدامك امکنه مقابل لایق اولدیغی مادی ومعنوی اجر : معلمك حقی بویوکدر . پای ، حصه . براسمه مضاف اولارق «ده» ادات الصاقیله برابر دائر ومتعلق معناسنی افاده ایدر : اونك حقنده حکم ویرـ یلدی . « حق اولمق » : دوغرو سویله‌مك ، سوزی دوغرو وحقلی اولمق . « حق ایتمك » : استحقاق ولیاقت قازانمق . « حقندن کلمك » : غلبه ایدوب انتقام آلمق ، جزای سزاسنی ویرمك . « حق ویرمك » : تصدیق ایتمك . « حقنی ییمك » : آلاجغنی انکار ایدوب ویرمه‌مك . « حق یولی » : الله یولی ، دوغرو یول ، حقیقت و فضیلت یولی . « الحق » : دوغروسی . « بحق » حقیله . « بغیرحق » : حقسز یره .

حقّا [ع ح] دوغروسی ، الحق . « حقاکه » : دوغروسی بوکه .

حَقارت [ع ا] حرمتسزلك، اعتبارسزلق، حقیر وعادی کورمه، عدم تعظیم . ذلتله معامله ایتمه .

حَقّانی [ع ص] حق ، دوغرولنی التزام ایدن ، عادل .

حَقّانیت [ع ا] حقه و دوغرولغه موافق معامله، حقه رعایت وحرمت ایتمه، انصاف، عدالت .

حَقائق ــ حقایق [ع ا] حقیقتك جمعی .

حقپرست [ف ص] اللهی طانییان. دوغرولنی و عدالتی سەون ، دوغرولقدن هیچ آیریلمایان .

حِقد [ع ا] کین ، کیزلی غرض و عداوت ، حد .

حَقلامق [ت ف] حقندن کلمك ، غلبه چالمق ، دوکمك .

حُقنه [ع ا] شیرینغه ، احتقان آلتی .

حُقوق [ع ا] حقك جمعی. هر کسك حقندن، افرادك بر بریله اولان مناسباتندن ، عدالتدن بحث ایدن معروف علم . «حقوق فاکولتەسی»: حقوق و بوکا متعلق علوم تدریس ایدیلن مکتب عالی که دارالفنونك بر شعبەسیدر. دوستلق، آرقەداشلق، برندن دیکرینه کچمش ایلك وخدمت حقلری : اونکله حقوقم اسکیدر .

حُقّه [ع ا] کوچوك یووارلاق قوطو، یازی یازمق ایچون ایچنه مرکب قونان قوطو . حقه بازك ال چابوقلغیله أویروب چەویردیکی قوطو.

حقەلر

حقه باز [ف ا] أل چابوقلغیله بر طاقم حقەلر وسائر شیلر أویروب چەویرەرك اویونلر ومعرفتلر کوستەرن آدام . (مج) حیله کار، دولاندیریجی.

حَقیر [ع ص] د کرسز، قیمتسز، دنی، حرمت و اعتباردن محروم .

حَقیق [ع ص] حقلی ، مستحق ، لایق ، سزا .

حَقیقَت [ع ا] برشیئك دوغروسی، اصل، کنه ، برایشك ماهیتی. اصلی معنا ، مجازك تشبیه واستعارەنك غیری . دوغرولق . صداقت و فداکارلق ، وفا ، صحیح .

حقیقةً [ع ح] صحیحاً، کرچکدن ، دوغروسی .

حقیقتسز [ت ص] وفاسز .

حقیقتلی [ت ص] وفالی ، فداکار .

حقیقی [ع ص] صحیح ، دوغرو ، ساخته اولمایان .

حكّ [ع ا] قازيمه ، اويمه . بريازى وسائره‌يى چاقى و سائره ايله قازيبارق حذف وطى ايتمه .

حكّاك [ع ا] حك ايله مشتغل صنعتكار . معدن و شمشير و سائره اوزه‌رينه چليك قلمله يازى ورسم اويمق صنعتنى ياپان آدام .

حكّام [ع ا] حاكمك جمعى .

حكايت ـ حكايه [ع ا] نقل ايتمه ، بر وقعه ويا سركذشتى صيراسيله آكلاتما ، روايت . ماصال . رومان .

حكايه‌جى [ت ا ص] حكايه‌لر وماصاللر سويله‌مه‌يى سه‌ون . رومان يازان محرر .

حكايه‌نويس [ف ا ص] حكايه يازان محرر ، رومانجى .

حكم [ع ا] ايكى خصم ومعارضك آرالرنده‌كى اختلاف ويا ادعايى حل وفصل ايچون حاكم اتخاذ ايتدكلرى كيمسه .

حكم [ع ا] حكمتك جمعى .

حكم [ع ا] حاكملك ، حكومت وآمريت . امر ، قوماندا . قرار ، محكمه‌ده ويريلن قطعى نتيجه . قدرت . اهميت ، نفوذ وسطوت . تأثير : قيش حكمنى اجرا ايديور . منزله ، مقام ، مرتبه ، مثابه : معلم طلبه‌نك باباسى حكمنده‌در . اقتضا ، ايجاب : قانون حكمنجه . «حكمى اولمق» : نفوذلى وقوتلى اولمق . «حكم سورمك» : حاكم اولمق ، حكومت سورمك ، «حكمى كچمك» : امرى نافذ وجارى اولمق .

حكما [ع ا] حكيمك جمعى .

حكمت [ع ا] علم وعدلك امتزاج واجتماعندن حصوله كان فضيلت ، حكيملك . فلسفه . سر : بونده بر حكمت وار . اخلاقه دائر قيصا وبليغ سوز ، مثل . «حكمت طبيعيه» : اجسامك احوال طبيعيه‌سندن بحث ايدن علم كه فرانسزجه‌سى اولان «فيزيق» لسانمزده مستعملدر .

حكمدار [ف ا] امر وحكم صاحبى اولان انسان ، ايمپراطور ، قرال .

حكمران [ف ا] حكم و سلطنت سورن ، حاكم ، حكمدار .

حكمرانى [ف ا] حكم سورن ذاته منسوب ومتعلق . حكم سورمه ، حكمدارلق .

حكمسز [ت ص] حكم و تأثيرى اولمايان . اهميتسز .

حكمنامه [ف ا] بر محكمه وهيئتك حكم وقرارينى حاوى ورقه . حكمى حاوى كاغد .

حكميات [ع ا] فلسفه‌يه متعلق سوزلر ، حكيمانه فكرلر .

حكومت [ع ا] بر مملكتی، بر وطنی اداره ایتمه . بر مملكتده حكم سورن و اونی اداره ایدن هیأت . دولت . مملكتلری اداره طرز واصولی : حكومت جمهوریه ، حكومت مشروطه .

حكیم [ع ص] عقل واخلاقیله ممتاز آدام. حكمت وفلسفه متخصصی، فیلسوف . بوتون علوم و فنونه واقف عالم آدام. طبیب ، دوقتور. « حكیم مطلق » : جناب حق .

حل [ع ا] چوزمه ، عقد مقابلی. قاریشیق بر ماده ویا مسأله‌یی ایضاح وفصل ایتمه ، قرار و نتیجه ویرمه . اریتمه ، اذابه . برجسمی كیمیا قاعده‌سنجه مركب اولدیغی اجزایه تحویل ایله تركیبنی بوزمه ، تحلیل .

حلائل [ع ا] حلیله‌نك جمعی .

حلاج [ع ا] پاموق آتان آدام .

حلال [ع ا] حرام اولمایان شی. مشروع . زوج ویازوجه .

حلال [ع ص] هرشیئی ، هرمسأله‌یی حل وفصل ایدن .

حلاللاشمق [ت ف] بر برینه حقنی حلال ایتمك .

حلاوت [ع ا] طاتلیلق، شیرینلك. ذوق ولذت .

حلزون [ع ا] قابوقلی سوموكلی بوجك. ساعت‌زنبركی كبی كیتدكجه دارلاشان دائره شكلی .

سوموكلی بوجك

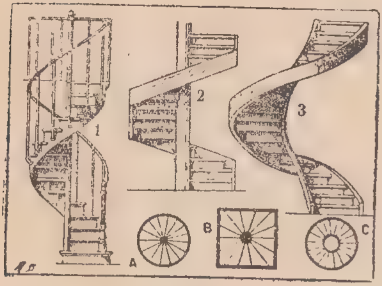

حلزونی

حلزونی [ع ص] حلزون شكلنده اولان .

حلف [ع ا] آند ، یمین .

حلق [ع ا] بوغاز ، حلقوم .

حلقوم [ع ا] بوغاز، بوغازك معده یولی اولان دلیكی. « راحت حلقوم » : راحت لوقوم دینیلن معروف یوموشاق شكر .

حلقوی [ع ص] حلقه ویا حلقه‌لی شكل وصورتنده اولان .

حلقه [ع ا] اورتاسی بوش دائره، دائره شكلنده اولان شی ، ایپدن ، تلدن و یا معدندن اوفاق دائره ، حلقه .

حِلْم [ع ا] انسانده طبیعت یاواشلنی و یوموشاقلغی ، صبر وتحمل . حدت وغضبك عکسی .

حلم [ع ا] جمعی : احلام . رؤیا . رؤیاده غسله محتاج اولمه . احتلام .

حُلَل [ع ا] حله‌نك جمعی .

حلو [ع ا] طاتلی ، لذیذ .

حَلوا [ع ا] اون ویا نشاسته‌دن یاپیلان معروف طاتلی .

حُلول [ع ا] کیرمه ، دخول ، کلوب چاتمق . نفوذ ایتمك ، بر انسانك روحنه کیرمك .

حلویّات [ع ا] طاتلی یمکلر ، شکرلمه‌لر .

حُلّه [ع ا] بر نوع لباس . اوچ طلاق ایله ترك اولونان زوجه‌نك تکرار نکاحی آرزو ایدیلدیکی زمان ایرتسی کونی تطلیق ایتمك شرطیله بر دیکرینه نکاح اولونماسی .

حَلیف [ع ا] یمین ایده‌رك بریسیله عهدلشن آدام .

حَلیق [ع ص] تراش ایدیلمش .

حَلیل [ع ا] زوج ، قوجا .

حَلیله [ع ا] زوجه .

حَلیم [ع ص] حلم صاحبی ، یوموشاق طبیعتلی ، حدتلی اولمایان .

حِلْیه [ع ا] زینت ، سوس . پیغمبرمزك اوصاف حسنه‌سی وبوندن بحث ایدن کتاب .

حَمائِل [ع ا] قیلیچ ویا نشان باغی . بویونه آصیلان نسخه .

حَمائِم [ع ا] حمامه‌نك جمعی .

حُمّا ـ حمّی [ع ا] صیتما ، نوبت ، تیفوس .

حمار [ع ا] اشك .

حَماسَت [ع ا] شجاعت ، فطری جسارت .

حَماقَت [ع ا] احمقلق ، بودالالق ، آبداللق .

حَمّال [ع ا] حمل‌دن : یوك طاشییان آدام . (مج) قاباوتربیه‌سز آدام .

حمالیّه [ع ا] حمال اجرتی ، بر یوك واشیانك طاشینماسی اجرتی .

حَمام ـ حَمامَه [ع ا] کوکرجین ، قومرو .

حَمّام [ع ا] ییقاناجق یر . « قدرت حمامی » : قاپلیجا .

حمایه [ع ا] قورومه ، صحابت .

حَمْد [ع ا] مدح ، ثنا . شکر ، شکران ، تشکر (یالکز جناب حق حقنده مستعملدر .) « له الحمد » : الله‌ه شکرلر اولسون . « الحمدلله » : شکر الله‌ه .

حَمراء [ع ص] احمرك مؤنثی ، قیرمیزی ، قیزیل . « الحمراء » : قیرمیزی سرای ، اندلسك غرناطه شهرنده عربلردن قالمه مشهور بنای محتشم .

حَمره ـ حمرت [ع ا] قیرمیزیلق ، قیزیللق .

حُمض [ع ا] اکشیلك ، ککره‌لك کیمیوی بر ماده و بر تعبیر مخصوصی .

حُمق [ع ا] احمقلق، بودالالق .

حُمَقاء [ع ا] لسانمزده احمقك جمعی اولمق اوزره مستعملدر .

حَمل [ع ا] یوك، آغیرلق . کبه‌لك . اسناد . یوکلتمه ، احاله ایتمه . « وضع حمل » : دوغورمه، تولید .

حَمَل [ع ا] قوزو . کونشك مارت آینده کیردیکی معروف برج .

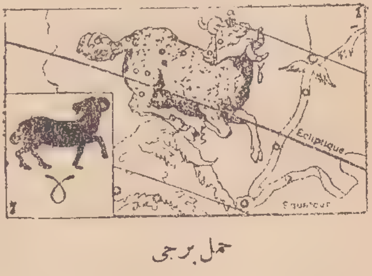

حمل برجی

حَمله [ع ا] صالدیرما ، آتیلمه ، هجوم ، صولت .

حَمَله [ع ا] حاملك جمعی . « حمله قرآن » : قرآنی آکلایارق حفظ ایتمش اولانلر .

حمله‌جی [ت ا] صندال وقاییقلرده قیچدن برنجی صفده اوطوران و کوره‌ك چکن آدام .

حُموضت ـ حموضه [ع ا] اکشیلك . « مولدالحموضه » : کیمیاء اصطلاحاتندن اولوب اکثر اجسامی ترکیب ایدن عناصر بسیطه‌نك باشلیلرندن بری‌در .

حَمول [ع ص] حملدن. تحملی زیاده اولان ، محن ومشاقه چوق تحمل ایدن .

حَموله [ع ا] کمی یوکی، برواپورك طاشیدیغی اشیا .

حَموی [ع ص] صیتمه‌یه منسوب ومتعلق .

حَمیّت ـ حمیه [ع ا] انسانلغه، خصوصیله وطن وملیته عائد مزیت . وطننی سه‌ومه وتجاوز و حقارتدن حمایه غیرتی، غیرت وطنیه .

حَمید [ع ص] مدحه شایان ، حمد وثنایه لایق . « رب حمید » : جناب حق .

حِمیَر [ع ا] عربلرك جاهلیت دورنده یمن جهتنده ساکن اولان بر قوم .

حِمیه [ع ا] پرهیز .

حِنّاء [ع ا] صاچ وصاقاله وقادینلرك بارمقلرینه سوردکلری طاریعتراق بویا ، قینا .

حَناجر [ع ا] حنجره‌نك جمعی .

حنان [ع ا] مرحمت .

حَنّان [ع ص] رحیم، مرحمتلی. اللهك اسمای حسناسندندر .

حَنبلی [ع ص] اهل سنت مذاهب اربعه‌سندن امام حنبلی‌نك مذهبنه منسوب وتابع اولان .

حِنث [ع ا] یمین وعهدنده ثبات ایتمه‌مه .

حَنجره [ع ا] بوغاز، بلغوم، غیرتلاق باشی .

حنطه [ع ا] بوغدای .

حَنَفی [ع ص] امام اعظم ابوحنیفه‌نك مذهبنه تابع اولان .

حَنَك [ع ا] آغیز طاوانی، داماغ، آغیزك آلت جهتی .

حُنوط [ع ا] اسکی مصریلرك یاپدقلری کبی أولوبی برطاقم اجزاله چورومه‌یه‌جك و قوقمایه‌جق بر حاله کتیرمه. (تحنیط کلمه‌سی داها چوق مستعملدر .)

حَنیف [ع ص] دین اسلامه تابع اولان، اسلامیتده ثبات ایدن، وحدته ایناناں .

حَنین [ع ا] آرزو اشتیاق. شدت اشتیاقدن آغلایوب فریاد ایتمه . ایکلمه ، انین .

حَوّاء [ع ا] حضرت آدمك زوجه‌سی .

حَوّاج [ع ا] حاجه‌نك جمعی ، حج ایتمش قادینلر .

حَواجب [ع ا] حاجبك جمعی .

حَوادث [ع ا] حادثه‌نك جمعی. احوال عالمه و مملکته عائد خبرلر ووقعه‌لر. (مفرد مقامنده‌ده قوللانیلیر.)

حَوارِیون [ع ا] حضرت عیسانك اون ایکی کشیدن عبارت اصحاب وانصاری که انجیلك مختلف نسخه‌لرینی ضبط ودین مسیحی‌یی نشر و تعمیم ایتمشلردر .

حَواس [ع ا] حاسه‌نك جمعی .

حَواشی [ع ا] حاشیه‌نك جمعی ،

حَواصب [ع ا] حاصبك جمعی ، شدتلی روزکارلر .

حَوافر [ع ا] حافرك جمعی .

حَوانه [ع ا] بریسنك عهده‌سنه بر ایش بیراقمه ، ترك وتفویض، سپارش، احاله . وورمه، صالدیرمه. بر بارانك تأدیه‌سنی برشخص ثالثه چه‌ویرمه ویا بوبابده ویریلن رسمی امر . حائل : چوجوقلره عارض اولان صرعه نوبتی .

حوالهٌ [ع ح] حواله طریقیله ، بر تأدیه‌نك شخص ثالثه چو - ریلمه‌سی صورتیله .

حواله‌لی [ت ص] بر محله حاکمیت ویا نظارتی اولان. تأدیه‌سی بر شخص ثالثه احاله اولوندیغنی اشعار ایدن برشرحه مالك بولونان: حواله‌لی بر سند. صرعه علتنه مبتلا: حواله‌لی چوجوق.

حواله‌نامه [فا] برمبلغك تأدیه‌سی بر شخص ثالثه ویا بر دائره‌یه احاله اولوندیغنی بیلدیرن امرنامه: بانقه حواله نامه‌یی قبول ایتدی.

حَوالی [عا] مفردی اولان «حول» لسانمزده قوللانیلماز. اطراف، جوار.

حَوائِج [ع ا] حاجتكُ جمعی. « مادیاتده قوللانیلیر. »

حوت [ع ا] بویوك بالیق. کونشك شباط آینده کیردیکی برج.

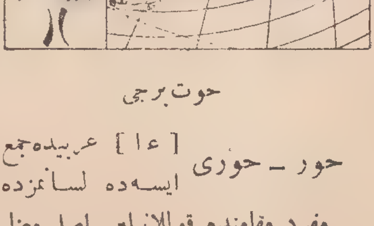

حوت برجی

حور - حوری [ع ا] عربیده جمع ایسه‌ده لسانمزده مفرد مقامنده قوللانیلیر. اصل معناسی کوزلری ایری وسیاهی چوق سیاه و بیاضی چوق بیاض قیزلر. جنت قیزی، اهل جنته موعود اولان کوزل قیزلرك بهری. چوق کوزل قیز.

حَوْزه [ع ا] بر شیئك ایچی، حدودك داخلی. برحکمدارك حکم ایتدیکی مملکتلرك مجموعی.

حَوصَله [ع ا] قوش قورصاغی، معده. (مج) استیعاب واستعداد درجه‌سی، قابلیت ذهنیه، درونی اقتدار: بونی حوصله‌مه صیغدیرامایورم.

حَوْض [عا] سوس ایچون ویا صو بیریکدیرمك ایچون باغچه‌لرده یاپیلان مختلف وسعتده و شکلده چوقور.

حَوْل [عا] سنه، ییل. اطراف. قوت و قدرت. « لاحول ولا قوة الا بالله العلی العظیم »: قوت وقدرت آنجاق الله‌ه مخصوصدر.

حُوَیصَل [ع ا] جلد آلتنده اولان بر طاقم قابارجقلر.

حُوَینات [عا] حوینك جمعی اولوب مفردی تورکجه‌ده قوللانیلماز: کوزله کورونمز کوچوك حیوانلر، میقروبلر.

حَیّ [عا] دیری، زنده، حیاتده اولان. « جناب حی لایموت »: الله.

حَیّاً [ع ح] دیری اولارق، اولدورمکسزین. مقابلی میتاً.

حَیا [ع ا] اوتانمه، حجاب، محجوبت عار، ناموس.

حَیات [ع ا] دیریلك، جانلیلق، صاغلق، یاشاییش، عمر. یاشاییش طرزی.

حَیاتیّون [ع ص] فلسفه‌ده روحیون ایله مادیون مسلکلری آراسنده بر مسلك مخصوصه تابع فیلسوفلرکه بونلر حیاته برموجودیت واهمیت ویررلر. فرانسزجه‌سی: Vitalistes

حِیاض [ع ا] حوضك جمعی.

حِیاط [ع ا] حائطك جمعی، دیوارلر.

حَیّاكَ الله [ع] الله عمرکی اوزون ایتسین!

حَیث [ع ا] اعتبار. یالکز «من» حرف جریله برابر عربی ترکیبلرده بولونور: من‌حیث‌المجموع.

حَیثیّت [ع ا] ذکر، اعتبار، شرف، ناموس.

حَیدَر [ع ا] آرسلان. حضرت علینك لقب مخصوصی. کنایه طریقیله جسورمعناسنده قوللانیلیر.

حیدریّه [ع ا] أسکیدن درویشلرك کیدکاری بر نوع لباس.

حَیران [ع ا] شاشقین، متحیر.

حیرانلق [ت ا] شاشقینلق، حیرت.

حَیرَت [ع ا] شاشقینلق، شاشیرمه، شاشیروب قالمه. نه یاپاجغنی بیلمه‌مه.

حَیِّز [ع ا] مکان، طرف، موقع، میدان.

حَیض [ع ا] قادینلره هرآی عارض اولان حال که رحمدن قان آقار، عادت، آی باشی.

حِیطان [ع ا] حائطك جمعی.

حَیف [ع د] حقسزلق، جور و غدر. یازیق، هیهات، ایواه!..

حَیفا [د] یازیق، واه، ایواه.

حِیَل [ع ا] حیله‌نك جمعی.

حَیلولَت [ع ا] آرایه کیرمه.

حیله [ع ا] آلداداجق طرزوترتیب، دوبارا، اویون، خدعه. ساخته‌کارلق.

حیله‌باز [فص] حیله یاپان، حیله‌کار، دوباراجی.

حیله‌سز [ت ص] دوغرو، صاف، خالص.

حین [ع ا] زمان، وقت.

حَیوان [ع ا] جانلی شی، انسانك غیری اولان ادراکسزجانلی شی. یوك‌قالدیران‌وآرابه‌چکن‌وبینیلن

آت ، بیکیر، استر، اشك وسائره (مج) عقلسز وادراکسز انسان ، احمق ، بودالا ، حسسز. دیریلك ، حیات .

حیوانیّت [ع ا] حیوانلق . انسانك مادیت وشهوتی .

حیّه [ع ا] ییلان .

خ

خ [ا] تورکجه الفبانك دوقوزنجی حرفی . ابجدده ٦٠٠ رقمنه معادلدر .

خائب [ع ص] محروم ، مأیوس ، بی بهره . ضرره اوغرایان.

خائف [ع ص] قورقان، قورقاق .

خائن [ع ا] خیانت ایدن ، غدر و حیله یاپان ، امنیتی سوءاستعمال ایدن ، کوردیکی ایلکه قارشی فنالق یاپان . وطننه ضرر ایراث ایدن.

خاتَم [ع ا] مهر. یوزوك . «خاتم الانبیا» : صوك پیغمبر، حضرت محمد .

خاتِم [ع ض] مهرله‌ین ، مهرباصان. بیتیرن ، ختم ایدن .

خاتمه [ع ا] صوك. بر کتابك صوك فصلی ویا مقاله‌سی. فاتحه ومقدمه مقابلی .

خاتون [ع . ف] قادین ، شایان حرمت قادین .

خاچ [ارمنیجه] صلیب، چلیپا، ایستاوروز .

خاچ

خاچلامق [ت ف] چارمیخه کرمك، خاچ شکلنده برتخته‌یه میخلایارق صلب ایتمك .

خاچواری [ت ص] صلیب شکلنده، اولان ، عموداً بر برینی اورتاسندن قطع ایدن ایکی خط مستقیم صورتنده اولان .

خاخام [ت ا] موسویلرك روحانی مأموری . « خاخام باشی » : اك بویوك رئیس روحانیسی .

خاخام

خادع [ع ص] حیله وخدعه ایدیجی . حیله‌کار .

خادم [ع ص] خدمت ایدن، خدمتجی . خادم آغا : طواشی .

خار ـ خاريل [ت د] بول وسربست آقان برشيئي تصوير ايدەرك مكرر قوللانيلير : خارخار، خاريل خاريل . « خاركور » : كوپكلرك خاريلتيسى كبى بيتمزتوكنمز بوغوشمه وكورولتو .

خار [فا] ديكن . «خاروخس» : چالى چيرپى .

خارا [فا] مرمر . سرت طاش .

خارِج [ع ص] طيش ، طيشارى . داخلى مقابلى .

خارِجيّه [ع ا] اجنبى دولتلرله اولان مناسبات سياسيه‌يه وكرك اجنبيلرك مملكت داخلنده‌كى ، كرك تبعه‌نك ممالك اجنبيه‌ده‌كى امورتجاريه وحقوقيه‌سنه باقان يوكسك مقام : خارجيه وكالتى .

خارِق [ع ص] ييرتيجى، ييرتان . يالكز شو تعبيرده قوللانيلير: خارق العاده : عادتى ييرتان يعنى عادت وطبيعتك خارجنده اولان .

خارِقه [ع ا] خارق العاده، فوق العاده شى . عادتك خارجنده اولارق يتيشمش ممتاز انسان، دها: مصطفى كمال بر خارقه‌در .

خاره [ت ا . ص] قوماش، كاغدوسائره اوزرنده‌كى دالغه‌لى چيزكيلر ، دالغالى قوماش ويا كاغد . بويله بر قوماشدن معمول اولان .

خاره‌لنمك [ت ف] خاره كبى دالغه‌لى اولمق .

خازِن [ع ا] خزينه‌دار ، خزينه محافظى .

خاسِر [ع ص] « خسار »دن. ضرر وزيانه اوغرايان .

خاشاك [فا] چورچوپ، سوپرونتو.

خاشِع [ع ص] خشوع ايدن، اكيلن، متواضع .

خاشلامق [ت ف] قاينار صويه داليرمق ويا اوستنه قاينار صو دوكمك . تكدير ايتمك ، پايلامق .

خاشلامه [ت ا] خاشلامق طرز وفعلى. ساده صوده خاشلانمش أت .

خاشه، خاشا [ت ا] صيرمه‌لرله مزين اكر اورتوسى.

خاشا

خاص [ع ص] بر آدامه ويا برشيئه مخصوص اولوب عمومه عائد اولميان، خصوصى ، مخصوص . عوامه شامل اولميوب ممتاز برصنفه عائد اولان. خالص ، صاف، حيله‌سز ، بياض : خاص اكمك . عام وعوام مقابلى .

خاصکی [ت ا] وقتیله سرای خدمتنه مأمور اولان بوستانجی‌صنفی وضابطانی .

خاصّه [ع ا] بر آدامه ویا شیئه مخصوص حال. قوت، تأثیر، کیفیت . «بالخاصه» : صورت مخصوصه‌ده، مخصوصاً، آیریجه. حکمدارلرك معیتنده‌کی عسکر : خاصه آلایی .

خاصّةً [ع ح] آیریجه ، بالخاصه .

خاصیّت [ع ا] برشیئه‌مخصوص‌اولان حال وقوت ، بویله بر تأثیر وقوتی اولمق فضیلتی .

خاضع [ع ص] خضوع‌ایدن، تواضع کوسترن ، آلچاق کوکللی .

خاطر [ع ا] دوشونجه وحفظ ایتمه قوتی ، فکر ، ذهن ، قوهٔ حافظه. کوکل، قلب، حس‌ودویغو قوتی . صایغی ، رعایت و حرمت . کیف، حال: خاطرصورمق . «خاطر قالمق» : کوجنمك . «جمعیت‌خاطر» انسانك عقلی وفکری یرنده وطوبلی اولمه . «درخاطرایتمك» خاطرلامق.

خاطرلامق [ت ف] خاطرده‌طوتمق، اونوتمامق .

خاطرلی [ت ص] خاطری صاییلیر ، سوزی کچر کیمسه .

خاطره [ع ا] خاطره‌کلن‌شی، فکره کلن شی ، جمعی : خاطرات: خاطره کلن شیلر، ماضیده‌کی‌سیاسی ویا خصوصی خاطره‌لره عائد یازیلان اثرلر .

خاطف [ع‌ص] سرعتله کیدرکن‌بردن بره قاپوب کوتورن . کوز قاماشدیریجی .

خاقان [ت ا] حکمدار ، اصل چین و ترکستان حکمدارلرینك عنوانی‌در . «خاقانی» خاقانه‌منسوب.

خاك [ف ا] طوپراق ، توز . « خاك ایله یکسان ایتمك » محو ایتمك، طوپراقله برابریپقمق‌واثر بیراقامق.

خاکپا ــ خاکپای [ف ا] آیاغك طوپراغی.ویاتوزی، آیاغك باصدیغی طوپراق ، یر .

خاکدان [ف ا] طوپراق، دنیا، کرهٔ ارض .

خاکسار [ف ص] طوپراقله‌برابر،ذلیل، حقیر .

خاکستر [ف ا] کول ، آتش کولی، رماد .

خاکی [ف ص] طوپراغه منسوب ویا طوپراقدن عبارت اولان ، بشر . طوپراق رنکنده : خاکی البسه .

خال [ع ص]وجودویوزده‌اولان‌سیاه نقطه ، بن .

خالد [ع ص] دائم ، باقی ، ابدی.

خالص [ع ص] تمیز، صاف، قاریشیق وساخته اولمایان .

خالطه [تا] کوپکلره طاقیلان بویون حلقه‌سی ، طاسمه .

خالق [ع ا . ص] یارادان، یارادیجی.

خالقیّت [ع ا] یارادیجیلق ، یاراتق حال وصفتی .

خاله [ع ا] بابانك قیز قارداشی .

خالی [ع ص] بوش، تنها ، ایچنده برشی اولمایان ، ایصسز .

خالی [ت ا] اوطه کیلیمی .

خام [ف ص] پیشمه‌مش. اولمامش ، کماله ایرمه‌مش .عجمی، تجربه‌سز. ایشلنمه‌مش . بوش، بیهوده ، منا- سبتسز ، عبث : خیال خام .

خام‌خالاط [ت ص] بچیمسز، شاپشال.

خامارات [ت ص] چالیشقان ، الندن ایش کلن .

خامس [ع ص] بشنجی .

خاموش [ف ص] صوصان، ساکت، ابکم .

خاموشی [ف ا] سکوت .

خامه [ف ا] قلم .

خامه‌ران [ف ص] قلم یوروتن، یازان.

خان [ف ا] تورك حکمدارلرینه وآسیا امیرلرینه مخصوص بر عنوان . حکمدار ، حاکم ، امیر .

خان [ع ا] شهرده وشهر خارجنده مسافرلرك اقامتنه مخصوص بویوك بنا ، مسافرخانه ، اوتل، آپارتمان .

خاندان [ف ا] بویوك سلاله، اصیل وبویوك عائله .

خاندانلق [ت ا] اصالت ، بویوك بر سلاله‌یه منسوبیت .

خانقاه [ع ا] تکیه ، درکاه .

خانگی [ف ص] خانه‌یه منسوب، أوده أوده بولونان ، أوده‌کی .

خانلق [ت ا] حاکملك، امارت ، حکمدارلق .

خانم [ت ا] «خان» لك مؤنثیدر . قادینلره ویریلن حرمت تعبیری. زوجه . «خانم الی»: کوزل قوقولی بر چیچك. «کیرلی خانم»: برنوع یومو- شاق وبیاض تازه پینیر . خانم بوجکی: کللره عارض اولور سیاه بنکلی قرمزی بر بوجك .

خانم ألی

خانم بوجکی

خانمان [ف ا] خاندان ، سلاله ، أو بارق ، خانه خلق واشیاسی .

خانه [فا] أو ، مسكن . رقلرك صاغدن صوله معتبراولان صیرا ودرجه‌لرینك بهری . « خانه‌خراب »: أوی ییقلمش ، پریشان‌حال، مفلس، جاهل سرسری .

خاو [ت ا] اینجه توی .

خاور [فا] شرق ، مشرق .

خاورا [ت ا] یهودیلرك معبدی . (مج) کورولتولی یر .

خاولی [ت ص] اینجه تویی حاوی اولان. تویلی یاپیلان سیله جك: أل خاولیسی ، حمام خاولیسی .

خاویار [ت ا] مرسین بالنی یومورطه سندن یاپیلان سیاه، غایت لذیذ وقیمتدار مغذی بر ماده .

خای ـ خا ـ خاینده [فص] چیکنه یـن.

خایلاز [ت ص] تنبل .

خایه [فا] یومورطه ، خصیه .

خاییده [ف ص] آغیزده چیکننمش. « اکثریا آغیزدن آغیزه چوق دولاشمش و مبتذل اولمش سوز حقنده صرف اولونور . »

خایر [ت د] نفی ایچون ویریلن جواب ، أوت مقابلی .

خَباثت [ع ا] خبیثلك ، کوتولك، فنالق .

خَبّاز [ع ا] أتمکجی .

خبازان [ع ا] أتمکجیلر ، أتمکجی اصنافی .

خبازت [ع ا] اتمکجیلك ، اتمکجیلك صنعتی .

خَبائث [ع ا] کوتولکلر، خبیثلکلر. « ام‌الخبائث » : فنالقلرك آناسی ، عشرت .

خُبث [ع ا] خباثت .

خَبَر [ع ا] بر حادثه‌نك تبلیغی ، نقل اولونان سوز ، بر وقعه‌ده بولونمایانلره ویریلن معلومات ، حوادث . علم ، قوت ، معلومات . نحوده جمله‌نك سندینه تعبیر ایدیلیر. « علم وخبر » : بر شیئك آلندیغنی بیلدیرن رسمی سند ، ورقهٔ رسمیه.

خبرت ـ خبره [ع ا] برایش ومسأله حقنده معلومات مکمله. برشیئك کنهنه واقف اولمه. وقوف وتجربه. « اهل خبره » : متخصصلر. برایش ویامسأله حقنده مکمل وقوف ومعلوماتی اولانلر .

خبردار [ف ص] بر ایشدن خبر و معلوماتی اولان .

خبرلشمك [ت ف] بربرینه خبر کوندرمك، مکتوبلاشمق.

خُبز [ع ا] اکمك ، نان .

خَبيث [ع ص] كوتو، فنا، مفسد، مردار ، ناپاك ، صويسز ، فرومايه :

خَبير [ع ص] خبر ومعلوماتی اولان، واقف .

ختام [ع ا] بيتمه ، تمام ، صوك، نهايت .

ختان [ع ا] سنت ، سنت ايتمه .

خَتْم [ع ا] مهرلمه. بيتيرمه. قرآنی ابتداسندن نهايتنه قادار اوقومق.

خَجالَت [ع ا] اوتانمه ، محجوبيت .

خُجسته [ف ص] قوتلی ، اوغورلی ، مبارك ، مسعود .

خَجل [ع ص] اوتانمش، محجوب.

خَجلَت [ع ا] اوتانمه ، خجالت .

خَدّ [ع ا] ياناق ، رخ .

خُدا [ف ا] الله ، تاكری. افندی ، صاحب . « كد خدا » : أو صاحبي ، كتخدا. « خدايي نابت »: اكه‌دن كندی كندينه بيتمش ، تربيه و تحصيل كورمه‌دن كندی كندينه يتيشمش .

خدا داد [ف ص] الله ويركيسی .

خُدّام [ع ا] خادمك جمعی . معهود اوفوروجی خواجه‌لرك كويا جين طائفه‌سندن اولارق جلب ايتد- كاری خدمتجيلره‌ده تعبير اولونور.

خُداوَند [ف ا] افندی ، صاحب ، مالك .

خداوندكار [فا] حاكم ، حكمدار، آمر .

خَدَر [ع ا] بر عضوك اويوشماسی.

خَدْشه [ع ا] راحتسزلق، مراق، وسوسه .

خُدعه [ع ا] آلداتمه ، اويون ، حيله ، دولاب .

خَدَم [ع ا] خادمك جمعی ،

خدَمات [ع ا] خدمتك جمعی .

خدمَت [ع ا] برينك ايشنی كورمه. ايش، وظيفه مأموريت.

خدمتجی [ت ا] خدمت ايتمه‌يه مخصوص اركك ويا قادين.

خدمتكار [خ ا خدمتجی .

خَدَمه [ع ا] خادمك جمعی، خد- متجيلر. لسانعزده‌مفرد‌مقامنده- ده قوللانيليلر .

خَدنك [ف ا] اوق .

خَديعه [ع ا] خدعه ، حيله .

خديو [ف ا] وزير. اسكيدن‌مصر واليلرينه ويريلن عنوان .

خَذَلان [عا] معاونتسز قالوب ذلت و فتوره دوچار اولمه .

خَذَله [عا] آلچاق و نامردانسانلر، اراذل .

خَر [فا] اشك .

خركور ـ خاركور [تا] منازعه، كوپكارك خيرـ لديسى كبى غوغا .

خَراب [عا] ويران ايتمه ، بوزمه، يقمه ، ويرانلق ، تخريب. (صه) ويران، يقلمش ، بوزولمش، معمورك ضدى .

خَرابات [عا] ميخانه ، عشرت و سفاهت يرى .

خراباتى [فص] ميخانه مداومى ، بكرى، پژمرده وسرخوش.

خَرابه [عا] ويرانه ، اسكى ابنيه يقنديسى . منهدم اولمش برمعموريتك آثار باقيه‌سى. خراب ويارى يقيق أو .

خَراج [عا] ويركى ، جزيه .

خَراج [تا] برمالك مزايده‌يه چيقارلماسى: خراج مزاد .

خراجكذار [فص] خراج،ويركى ويرن ، خراجه كسيلمش اولان .

خَرار [تا] بويوك چووال .

خُراسان [فا] ايرانده بر ولايت، بوراده قوللانيلان طوغله توزى ايله كيرچدن مركب برخرج كه چنتو مقامنده استعمال اولونوردى.

خراسانى [فا] صاريقدن بويوك قاووق .

خراش [فص] طيرمالايجى .

خَرّاط [عا] «خرط»دن، چيقريقجى.

خُرافات [ع خرافه‌نك جمعى . اسكى وباطل اعتقاد وحكايه‌لر، عقل وفنه مغاير صاچمه صاپان سوزلر وفكرلر.

خِرام [فا] صالانمه ، صالينارق ناز و ادا ايله يورومه .

خِرامان [فص] صاللانارق نازوادا ايله يوروين .

خَرتوج [فرا] طوب فشنكى . خارتوج .

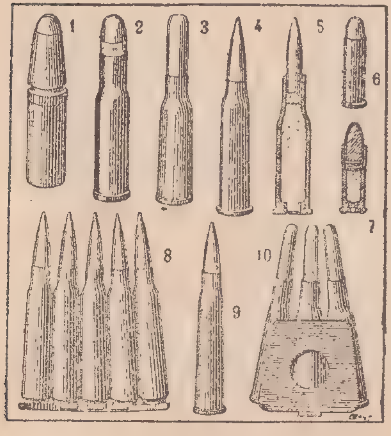

خرتوج

خَرْج [ع ا] صرف ، بوزمه ، صرف اولوناجق پارا، مصرف. برمعامله‌ٔ رسميه ايچون ويريلن رسم. محكمه خرجى ، انتقال خرجى . بر شيئك اعماله يارايان مواد. ديوارصيوا- مه يه يارايان معلوم مخلوط. اثوابه سوس ايچون علاوه ايديلن شيلر. «خرجى اولمق»: اليندن ايش كلمك. : بوايش اونك خرجى دكيلدر. «خرج عالم»: هر كسه كوره الويريشلى، هر كسك آلوب قوللانابيله‌جكى. « خرجى ايچندن چيقمق » : آيريجه مصرف ايتمه‌يه حاجت اولمامق .

خُرج [ع ا] مشيندن بويوك هكبه.

خرجامق ـ خارجامق [ت ف] خرج ايتمك، صرف ايتمك ، بريى ايسته‌يه‌رك تهلكه‌يه صوقمق ، أولدورمك .

خَرجراه [ف ا] پول مصرفى .

خرجلق [ت ا] امور عاديه ايچون كونده صرف ايديلن پارا .

خرجلى [ت ص] كيرچ و قوم خليطه‌سيله ياپيلمش. سوسلى (اثواب) . مصرفلى .

خَرخَره [ع ا] خيريلتى .

خِرَد [ف ا] عقل ، فكر ، ذهن .

خُرد [ف ص] كوچوك ، اوفاق . « خردوخاش »: پارچا پارچا .

خَرْدَل [ع ا] معروف ياقيجى دانه. يكارده أته سورولن معجون ، خار- دال .

خردل

خُردوات [فا] خرده‌نك جمعى اهميتسز اوفاق تفك شيلر. ده‌ميردن كهنه آلات وادوات .

خُرده [ف ا] اوفاق شى ، اوفاق پارچا . اينجه معنا ، نكته، كيزلى معنا ، مضمون . پك اينجه وكوچوك : خرده يازى .

خرده‌بين [فا] كوزك كورمه‌يه‌جكى درجه‌ده كوچوك شيلرى وحيواناتى كورمه‌يه مخصوص آينا ، ميقروسقوب . (ص) الك كوچوك ودقيق شيلرى كوره‌بيلن ، مدقق.

خرده‌بينانه [ف ص] مدققانه، درين تدقيقات ايله .

خرده‌دان [ف ص] نكته‌دان، ظريف آكلايشلى .

خريستيان [ر ا] عيسا دينه تابع اولان، عيسوى.

خُرطوم [ع ا] فيلك بورنی. طولومبايه. طاقيلان خورطوم. بورو.

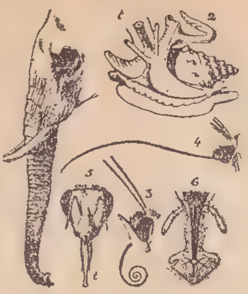

خرطوملر

خَرق [ع ا] يارمه، ييرتمه.

خِرقه [ع ا] بزوقوماش پارچه‌سی. درويشلرك كيدكلری اوست لباس. كيجه‌لك انتاريسنك اوزرينه كييلن پاموقلی لباس.

خِرقه‌پوش [ف ص] خرقه كيين، درويش.

خَركاه [ف ا] بويوك چادير، اوتاق.

خَركله [ف ا] بينيلمه‌يه ويوك طاشيمايه آليشمامش آت و قيصراق و مركب سوروسی، صويسز و خويسز بينك حيوانی. (مج) ادب وتربيه‌دن محروم آدام، حياسز آدام. « اسانمزده هركله شكلنده شايعدر. »

خَرگوش [ف ا] طاوشان.

خُرَّم [ف ص] سه‌وينجلی، ممنون ومسرور. مفرح، دلكشا.

خُرما [فا] معروف ميوه. خورما.

خَرمَن [ف ا] حبوباتك صاماندن آيريلماسی ايچون ياپيلان عمليات. بوعمليات ايچون حاضرلانمش اكين‌ده‌متلری. أكينلرك دوكولمه‌سی ايچون حاضرلانمش دائروی ميدان، خارمان.

خُرمهره [ف ا] قاطير بونجوغی.

خَرنوب ـ خَرّوب [ع] كچی بوينوزی دينيلن ميوه.

خُروج [ع ا] چيقمه، ديشاری چيقمه.

خُروس [ف ا] طاووغك ارككی، خوروس. « خوروس عقللی » نه ياپديغنی بيلمه‌ين. خروسجق اوتی: قودوزه علاج ظن اولونان بر نبات. خروس كوزی: مروره مشابه بر اوت. خروس منطاری: بر نوع مانطار.

خروس

خروسجق اوتی

خروسلانمق [ت ف] خوروس کبی قاباروب قورولمق .

خروس کوزی

خروس مانطاری

خُروش [ف ا] شماته ، کو- رولتو، تلاش. باغیرمه ، چاغیلتی .

خروشان [فص] باغیروب شماته ایدن . سس چیقاران، چاغلایان .

خِرید [ف ا] صاتین آلمه، مبایعه.

خریدار [ف ص] آلیجی ، مشتری، طالب .

خَریده [ع ا] باکره ، قیزاوغلان قیز . دلنمه‌مش اینجی .

خَریطه [ع ا] دنیانك ، بر قطعه ویاممکلتك جغرافی. احوالنی کوستر معلوم رسم . (مج) « بو خریطه‌ده یوقدی .»: مأمول دکیلدی.

خَریف [ع ا] کوز موسمی، خزان.

خَزان [ف ا] صوك بهار ، کوز موسمی .

خزانه [ع ا] خزینه .

خَزائن [ع ا] خزینه‌نك جمعی .

خَزْع [ع ا] کسمه ، یارمه ، عملیات .

خَزَف [ع ا] طوپراقدن یاپیلان چاناق چوملك کبی شیلر .

خَزینه [ع ا] پارا و چوق قیمتلی اشیا قونولان و صاقلانیلان یر . وزنه ، صاندیق . آقارصویك ویاغمور صوینك بریکوب حفظ اولو- ندیغی محل، صهریج . دفن ایدیلمش پارا ومال، دفینه . پارا ومجوهراتدن وسائر قیمتلی اشیادن عبارت یوك .

خزینه‌دار [ف ا] برخزینه‌نك اداره ومحافظه‌سنه مأمور آدام.

خَس [ف ا] چوپ ، فائده‌سزاوت. « خس وخاشاك » : چور چوپ. « خارو خس »: چالی چیرپی.

خَسار ــ خسارات [ع ا] زیان، ضرر.

خَساست [ع ا] آلچاقلق، بایاغیلق.

خِسّت [ع ا] خسیسلك، جیمریلك، ناکسلك .

خَسته [ف ص] کیفسز ، صحتی یرنده اولمایان ، بر علت و مرضه دوچار اولان ، مریض .

خسته‌خانه [ف ا] خسته‌لرك قبول و تداوی اولوندیغی عمومی محل.

خسر ـ خُسران [ع ا] خسار، زیان.

خُسرَو [ف ا] حکمدار، شاه.

خُسوف [ع ا] آیك طوتولماسی.

خَسیس [ع ص] طمعکار، بخیل، جیمری. آلچاق، عادی.

خسیسه [ع ا] کوتو خوی، فنا طبیعت.

خَشَب [ع ا] آغاجك اودون قسمی، کراسته یاپیلان قورو آغاج.

خشت [ف ا] کرپیج، طوغلا.

خَشخاش [ع ا] توخو- ملری طبا- بتده منوم کي قوللا- نیلان معر- وف نبات که آفیون استحصال اولونور.

خشخاش

خُشك [ف ص] قورو، یابس.

خشم [ف ا] حدت وغضب.

خَشَن [ف ا] سازنوعندن برنبات که البسه یاپیلیر.

خِشن پوش [ف ص] مرائی، ریاکار، منافق.

خَشِن [ع ص] خشونتلی، خشین، سرت.

خُشنود [ف ص] راضی وممنون، قانع.

خشنودی [ف ا] رضا وممنونیت.

خُشوع [ع ا] تواضع، کوکل آلچاقلغی.

خُشونت [ع ا] سرتلك، قاتیلق، درشتلك.

خَشین [ع ص] سرت، قاتی، خشونتلی.

خَشیت [ع ا] توحش، قورقو.

خصال [ع ا] خصلتك جمعی.

خَصائص [ع ا] خاصیتك جمعی.

خَصائل [ع ا] خصلتك جمعی.

خصلت [ع ا] طبیعت، خوی.

خَصم [ع ا] دشمن.

خصم [ت ا] اقربا و تعلقاتدن اولان.

خُصماء [ع ا] خصمك جمعی، دشمنلر.

خُصوص [ع ا] خاص و مخصوص اولما، عموم مقابلی. ایش،

كيفيت، جهت، ماده. « باخصوص، على الخصوص ، خصوصيله » : هله، هپسندن زياده .

خصوصاً [ع ح] خصوصى اولارق، آيريجه ، هله .

خصوصى [ع ص] عمومه عائد اولميوب برذات ويا برشيئه عائد اولان . ذاتى ، شخصى ، غير رسمى .

خُصوصِيَّت [ع ا] خصوصيلك . بر آدامك شخصنه منسوب ومربوط اولما، منسوبيت، اختصاص.

خُصومَت [ع ا] خصملق ، دشمنلق عداوت .

خُصيه [ع ا] خايه .

خَصيصه [ع ا] بر شيئه مخصوص اولوب باشقاسنده بولونمايان كيفيت .

خَصم [ع ا] مخاصم، ايكى خصمدن هر برى .

خضاب [ع ا] بويا .

خِضاره [ع ا] سبزه ، سبزوات .

خِضر [ع ا] بو نام ايله معروف « خضرالياس، روزخضر»: نيسانك ۲۳ نجى كونى .

خَضراء [ع ص] اخضرك مؤنثى، يشيل.

خُضرت [ع ا] يشيللك .

خُضوع [ع ا] تواضع ، خشوع .

خط [ع ا] چيزگى ، چيزيك. يازى. برضيرا وچيزگى صورتنده شى. دەمير يول . « خط حركت » : بر مأموره ويريلن تعليمات و ايديلن تنبيهاتك داخلنده وظيفه گورمەسى . « خط دست » : بر كيمسەنك كندى اليله يازديغى يازى .

خَطاء [ع ا] ياكيلش، ياكيلشلق، غلط . ياكيلما ، سهو ، ايستەمەيەرك ياپيلان قصور. قباحت، كناه . « خطا وصواب جدولى » : بر كتابك ايچندەوقوعه كلن ياكيلشلرى و تصحيحلرينى حاوى جدول .

خطاب [ع ا] برينه ويا بر جماعته سوز سويلەمە، توجيه كلام.

خَطابَت [ع ا] خطيبلك . فصاحت وبلاغتله سـويلەمە . ناطقه پردازلق .

خَطّاط [ع ا] كوزل يازى وخصوصيله ثلث وتعليق كبى يازيلر يازان صنعتكار .

خَطايا [ع ا] خطيئەنك جمعى ايسەده خطانك جمعى مقامندەده قوللانيلمقدەدر .

خُطَب [ع ا] خطبەنك جمعى .

لوحه ۷ : ۸٤٥ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ٤ : ٨٤٤ نجی صحیفه‌یه مراجعت

خطبا [ع ا] خطیبك جمعی .

خطبه [ع ا] خطیبك جامعده منبرده اوقودیغی نصایح دینیه. بر جماعته قارشی ایراد اولونان مقاله ونطق .

خطر [ع ا] تهلکه، اولومه یاقلاشمه، مخاطره .

خطف [ع ا] شیمشکك پاریلداماسی، قاماشدیرمه .

خطمی [ع ا] ابه کومجنه بکنزه‌ین معروف چیچك. که قوروسی خاشلانارق کوکسی یوموشاتمق ایچون ایچیلیر . بیاض خطمی : دیکر بر نوعی .

خطمی

بیاض خطمی

خطور [ع ا] خاطره کلمه، خاطرلامه.

خطوط [ع ا] خطك جمعی .

خطوه [ع ا] آدیم .

خطه [ع ا] مملکت، دیار، اولکه، قطعه .

خطیب [ع ا] جامعده خطبه اوقویان آدام . فصاحت و بلاغتله نطق ایراد ایدن ذات .

خطیر [ع ص] مخاطره‌لی، وخیم . بویوك ، شانلی، عالی، مهم: امر خطیر .

خطیئه [ع ا] سهو، قباحت، کناه.

خفاء [ع ا] کیزلیلك ، کیزلی شی، ستر.

خفاش [ع ا] یاراسه، کیجه قوشی.

خفاف [ع ا] آیاق قابنك انواعنی صاتان آدام ، قاواف . اسکی طرزده وقابا آیاق قابلری وترلك وامثالی کبی شیلرك حاضرلرینی صاتانلره سویلندیکی ایچون قوندوراجی‌دن فرقلی‌در. « خفاف ایشی »: عادی آیاق قابی ، عادی ایش .

خفایا [ع ا] «خفیه»نك جمعی. کیزلی اولان شیلر .

خفت [ع ا] خفیفلك. هوپپالق، وقارسزلق. «شعورینه خفت کتیرمك » : چیلدیرمق .

خَفْتان [ع ا] اوستدن كيلير متروك اوزون بر نوع لباس، قافتان .

خُفْته [ف ص] ياتمش ، اويومش .

خَفَقان [ع ا] يورك اويناماسى ، چارپينتى .

خَفى [ع ص] كيزلى ، صاقلى .

خَفيّاً [ع ح] كيزلى اولارق، كيزليجه.

خَفيف [ع ص] آغير اولمايان . جدى ومهم اولمايان. «خفيف مشرب» : هوپپا .

خَفيه [ع ا] كيزلى تحقيقات ايشلرنده قوللانيلان و حكومت عليهنده كيزلى تشبثلرى اخباره مأمور قيلينان آدام. خفى نك مؤنثى اولارق قوللانيلديغى زمان بالطبع صفت اولور : مسائل خفيه .

خُفْيه [ع ا] كيزلمه، صاقلانمه. جمعى: خفايا .

خَلّ [ع ا] سركه.

خَلا [ع ا] بوشلق . بوش ير ، تنهالق ، فضاء. هواسى آلينمش ير . انسانك تنها قالديغى آبدستخانه.

خَلاخِل [ع ا] خلخالك جمعى .

خَلاص [ع ا] قورتارمه ، رها . قورتولمه .

خلاصكار [ف ص] قورتاريجى : مصطفى كمال پاشا توركلرك خلاصكارى‌در .

خُلاصه [ع ا] برشيئك اك روحلى وقوتلى پارچاسى ويا نتيجه‌سى، زبده ، يوصاسى و لزومسز شيلرى چيقدقدن صوكره كيرى‌يه قالان ايى و اوزلى قسم . اوزون برمقاله ويا كتابك آز سوزله افاده اولونان مفيد مفهومى ، نتيجه . « خلاصهٔ كلام » : سوزك نتيجه‌سى ، الحاصل.

خلاصةً [ع ح] مختصراً ، خلاصه طريقيله ، آز سوزله .

خَلاعَت [ع ا] كستاخلق ، يوزسز-لك .

خَلاط ـ خالاط [ت ا] قاليق ايپ، كمى ايپى .

خِلاف [ع ا] قارشى ، ضد . مغا-يرت ، مخالفت ، اختلاف . يالان .

خِلافكير [ف ص] عكسنى ، ضدينى التزام ايدن ، مخالف . مقابلى : طرفكير .

خِلافَت [ع ا] خليفه‌لك، پيغمبر‌ه وكالةً وقتيله مسلمانلره امامت وآمريت ايتمك وظيفه‌سى . وقتيله بو وظيفه ياووز سليم زماننده عثمانلى پادشاهلرينه انتقال ايتمشه‌ده امور دنيويه‌نك اموررو‌حانيه ايله قاريشمه‌سى

تشتتی وضعف اداره‌یی موجب و ترقی‌یه حائل اولدیغندن بویوك جمهوریت انقلابیله تورکیه‌ده خلافت الغا اولو‌نمشدر .

خلّاق [ع ص] مبالغه ایله خلق ایدیجی، چوق یارادان، الله .

خلاقَت [ع ا] گوزل خویلیلق ، ایی اخلاقلی اوله .

خلال [ع ا] آرالق . زمان آرالغی. « خلال رمضانده » : زمضان ایچنده. دیش ویا قولاق قاریشدیراجق شی .

خَلائِق [ع ا] مفردی مستعمل اولمایان « خلیقه نك » جمعی، مخلوقات ، یارادیلمش ذی روحلر و خصوصیله انسانلر. جاریه، خالایيق.

خَلالَت ـ خلّت [ع ا] محبت، صمیمی دوستلق .

خَلَجان [ع ا] تیترمه ، اوینامه ، اضطراب، یورك چارپینتیسی. « باشلیجه صوك معناده قوللانیلیر. »

خَلخال [ع ا] عرب قادینلرینك آیاقلرینه طاقدقلری زینت ، آیاق بیله‌زیکی .

خُلد [ع ا] بقا ، ابدیت . جنت .

خَلط [ع ا] قاریشدیرمه ، مزاج . مناسبتسز سوز سویله‌مه ، هذیان .

خَلع [ع ا] صویوب چیقارمق ، حکمداری تختندن ایندیرمك .

خِلَع [ع ا] خلعتك جمعی .

خلعَت [ع ا] وقتیله برینه مکافات مقامنده گیدیریلن قافتان .

خَلف [ع ا] آرقه طرف. «قدام»ك ضدی .

خَلَف [ع ا] صوگره‌دن گلن ، برینك یرینه قائم اولان. سلفه مقابلی. ذریت ، نسل، اولاد واحفاد. « خیرالخلف » : خیرلی اولاد .

خُلف [ع ا] ویردیکی سوزده دورمامه ، نقض .

خُلَفاء [ع ا] خلیفه‌نك جمعی .

خَلق [ع ا] یاراتمه ، یارادیش . ایجاد ، اختراع . بر ملتك اساسنی تشکیل ایدن عوام، اهالی. « خلق حکومتی » : خلقك منفعتنی دوشونن وارزوسنی یاپان حکومت، خلقك سینه‌سندن تشکل ایدن حکومت، جمهوریت حکومتی، دەموقراسی. جماعت ، قالابالیق .

خُلق [ع ا] اخلاقك مفردی‌در . مع مافیه لسانمزده اخلاق اکثریا مفرد مقامنده قوللانیلیر . خوی ، طبیعت .

خلقَت [ع ا] یارادیلما، یارادیلیش. یارادیلیشده اولان حال ، طبیعت .

خلقی [ع ص] خلقته منسوب، جبلی.

خَلَل [ع ا] بوشلق ، رخنه . بوزوقلق ، اکسیکلك ، ضعف .

خلوّ [ع ا] بوش اولما ، خالیلك .

خَلْوَت [ع ا] یالکیز قالمه ، تنهایه چکیلمه . تنها یر . « خلوته چکیلمك ، کیرمك » : صرف عبادتله وذکر و مراقبه ایله مشغول اولمق اوزره تنهایه بر اوطه‌یه قاپانمق . حمامك برقورنالی ویالکز برآدامك ییقانمسنه مخصوص بولمه‌سی .

خلوتسرای [ف ا] تنها چکیلوب اوطورمایه مخصوص کوشك .

خلوتکزین [ف ص] اختیار خلوت ایدن ، تنها بر یره چکیلوب عبادت ومراقبه ایدن .

خُلود [ع ا] ابدیت ، بقا ، دوام.

خُلوص [ع ا] خالصلك ، صافیلك، دوغرولق ، یالانجی وحیله‌کار اولمامق ، صمیمیت . مداهنه ، ریا . « خلوص چاقق » : مداهنه ایتمك .

خلوصکار [ع ص] برآدامه صمیمی محبتی اولان .

خَلوق [ع ص] حسن اخلاق صاحبی، ایی خویلی .

خَلیج [ع ا] کورفز ، قوی ، دکزك نهر شکلنده قارا ایچنه دوغرو اوزامش کیتمش قسمی، اوزون کورفز .

خَلیطه [ع ا] برقاچ شیئك، خصوصیله معدنلرك یکدیکریله امتزاجندن حاصل اولان ترکیبلی ماده : باقیر وکوموش خلیطه‌سی .

خَلیعُ العِذار [ع ص] چاپقین ، تربیه‌سز ، حیاسز .

خَلیفه [ع ا] پیغمبر وکیلی. وقتیله خلافت مقامنده بولونان ذات.

ینه وقتیله ملغا باب عالی قلملرنده کاتب بولونان ذات . « بو معناده دها زیاده جمعی، یعنی خلفا مستعملدی . »

خَلیل [ع ص] دوست ، صادق و فداکار محب .

خَم [ف ص] اکری ، بوکولمش . اسم مقامنده‌ده قوللانیلیر: بوکاوم قیوریم . «خم بخم» : بوکاوم بوکاوم، قیوریم قیوریم .

خُم [ف ا] کوپ . « خم می » : شراب کوپی .

خُمخانه [ف ا] میخانه، شراب کوپلری محلی .

خُمار [ع ا] عشرتك نشئه‌سی کچدکدن صوکرا کلن باش آغریسی و سرسملك .

خمّار [ع‌ا] خمرصاتیجی ، میخانه‌جی.

خماسی [ع ص] بش حرفدن مرکب اولان کلمه .

خمبره [فا] دمیردن ایچی اویوق وبملو یویوجك مرمی ، قومبارا. طوپراقدن یووارلاق و کوچوك بر محفظه که بر طرفنده یاریغی اولوب چوجوقلر پارا بیریکدیرمك ایچون قوللانیرلر ، قومبارا .

خمبره‌خانه ـ خومباراخانه [فا] قومبارا باپیلان عسکری فابریقه .

خمخمه [ع ا] سوزی گکیزدن سویله‌مه ، خیم خیم قونوشمه.

خمر [ع‌ا] سرخوش ایدیجی اوزوم شیراسی ، شراب ، باده ، می .

خمس [ع ا] بشده بر . بر شیئك بش جزئندن بری .

خمسه [ع ع] بش .

خمسی ـ خامسی [ت ا] قارا دکیزده چوق چیقار برنوع کوچوك بالیق .

خمسین [ع ا] اللی . قیشین اربعیندن صوکرا کان اللی کونلك موسم .

خمور ـ خامور [ت ا] عربی « خمیره » دن . اون واوکابکرزر برشیئك صوویادیکر بر مایعله قاریشدیریلماسندن حاصل اولان یوموشاق ماده. مایه . (مج) مایه ، جوهر ، طینت . « خامور ایشی » : خامور ایله یاپیلان بورك کبی یمکلر. «خامورایشنه قاریشمق»: انسان بجره‌میه‌جکی ووظیفه وصلاحیتی خارجنده ایشلره کیریشمك . پیشمه‌مش: خامورا کمك، «خامورسز بایرامی » : یهودیلرك خامورسز اکمك ییدکلری یوم مخصوص .

خموش [فا] خاموشك مخففی .

خمیازه [فا] أسنه‌مه. استثقال .

خمیده [فص] اکریلمش، بوکولمش ، قانبور .

خمیر ـ خمیره [ع‌ا] خامور. مایه.

خمیس [ع ا] پنجشنبه ، پرشنبه کونی .

خناث [ع ا] خنثی‌نك جمعی .

خنادق [ع ا] خندقك جمعی .

خنازیر [ع ا] خنزیرك جمعی .

خنّاس [ع‌ا] شیطان .

خنّاق [ع ص] بوغان. (ا) بوغمق صورتیله اعدام ایدن جلاد.

خناق [ع ا] غشای مخاطینك التهابیله موصوف بوغاز خسته‌لغی .

خُنثى [عا] كنديسنده هم اركَكلك وهم ديشيلك علامتى موجود اولان شخص، هم اركك هم قادين. اركَكلك وديشيلك علائمنى جامع نبات.

خَنجَر [عا] اوجى سيورى وايكى طرفى كسكين قامايه بكزر معروف آلت جارحه.

خَنداخَند [فص] عموميتله سوركلى كولمه‌يى تصوير ايدر : مجلس خندا خند.

خَندان [فص] كولن ، شن ، مسرور ومسعود.

خَندَق [عا] شهر ويا قلعه‌نك ، تارلا ويا سائره‌نك اطرافنه كچمه‌يه مانع اولمق اوزره قازيلان چوقور ، هنده‌ك.

خَنده [فا] كولمه. استهزا. اكانمه.

خِنزير [عا] دوموز ، خنزير. (مج) غدار ، خائن.

خِنصِر [عا] كوچوك پارماق ، سرچه پارماغى.

خُنكار [فا] سعادت‌معناسنه كلن « خنك » كلمه‌سيله « آر » دن بر وصف تركيبى اولوب وقتيله پادشاهلره علم اولمشدى.

خواب [فا] اويقو ، نوم.

خوابگاه [فا] ياتاق، ياتاق اوطه‌سى.

خَوانِم ـ خوانيم [عا] خانمك جمعى.

خَواتين [عا] خاتونك جمعى.

خُواجه [فا] افندى، آغا ، چلبى، سيد ، صاحب ، صاريقلى افندى ، خوجا . معلم ، مدرس ، استاد.

خُوار [فص] حقير، ذليل، اعتبارسز.

خْوار [فص] « خوردن » فعلندن، يين ، يييجى. « مردم خوار » : انسان ييه‌ن ، يام يام.

خَوارِج [عا] خارجى‌نك جمعى. امام على‌يه قارشى عصيان ايدن فرقه.

خُواردا ـ خووداردا [ت ص] چاپقين، سفاهت اوغرنده چوق پارا صرف ايدن.

خْوارَزم [عا] بحر خزرك شرق جهتنده كائن مملكت.

خوارزمى [عص] خوارزم قطعه‌سنه منسوب اولان ، خوارزم اهاليسندن اولان.

خَوارق [عا] خارقه‌نك جمعى.

خَواصّ [عا] خاص وخاصه‌نك جمعى.

خَواطر [عا] خاطره‌نك جمعى.

خَواقين [ع ا] تورکجه‌دن معرب . خاقانك جمعی .

خوان [ف ا] یمك صوفراسی، تپسی، یمك ماصه‌سی. طعام، نعمت.

خوان [فص] « خواندن » فعلندن امر حاضر اولوب «اوقویان» معناسنه کلیر ووصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر : دعاخوان .

خوانَنده [فص] کوزل سسله شرقی وتورکی سویله‌ین . اجرتله موسیقی اصولی اوزره شرقی ، غزل وسائره اوقویان .

خواه [فص] ایسته‌مك معناسنه کلن « خواستن » مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی تشکیلنه یارار. خیرخواه: هرکسك ایلکنی ایسته‌ین. بعضاً اسم مقامنده قوللانیلیر و « آرزو، ایسته‌ك » معناسنه کلیر. « دلخواه » : کوکلك آرزوسی . « خواه ناخواه » : ایستر ایسته‌مز، طوعاً وکرهاً .

خواهر [ف ا] قیزقارداش، همشیره .

خواهش [فص] ایسته‌ك، ایسته‌یش، آرزو .

خواهشگر [فص] ایسته‌کلی، آرزوکش، طالب .

خوب [فص] کوزل. جمعی: خوبان.

خود [ف ا] کندی. «خودبخود» : کندی کندینه .

خودبین [فص] یالکز کندینی کورن، مغرور ومتکبر .

خودبینلك [تا] غرور، انانیت .

خودپَسَند [فص] کندینی بکه‌نن ، مغرور .

خودپَرست [فص] کندینه طاپینان، کندینی بکنمش، مغرور.

خودرأی [فص] یالکز کندی رأی وفکریله ایش کورن .

خور [ت ص] (فارسی « خوار » دن) حقیر ، ذلیل. « خور طوتمق» : کوزتمه‌مك ، فنا معامله ایتمك .

خور [ت د] اویورکن چیقاریلان سسی وبول بول آقان شیئك صداسنی تقلید و تصویر ایدر : خور خور اویومق ، خور خور آقمق .

خور [ف ا] کونش. ییه‌جك. یمك وایچمك معناسنه کلن « خوردن » مصدرندن امرحاضرده اولور وبو حالده وصف ترکیبی صورتنده قوللانیلیر : کوفته‌خور .

خورا [رومجه] بر نوع رقص . خورا تپمك : هپ برآراده دانس ایتمك .

خوراطه [رومجه] شاقا ، اکلنجه، لطیفه ، مزاح .

خورتلاق [ت ا] أولمشکن دیریلن آدام ، معناً أولمشکن حیات عمومیه‌یه قاریشمق ایسته‌ین شخص . جادی .

خورتلامق [ت ف] خورت خورت ایدوب سسلنمك (حیوانات وحشیه) . عوامك فکرنجه کناهکار آدام مزارده جادی اولوب خورت خورت ایتمك . دیریلمك . معناً أولمش ایکن حیات عمومیه‌یه وهر هانکی بر مسأله‌یه قاریشمق .

خورده [ف‌ص] یه‌نیلمش، ایچیلمش .

خورشید [فا] کونش .

خورلامق [ت ف] خوار و حقیر طوتمق ویا قوللانمق .

خورلامق [ت ف] اویورکن بوغازدن کلن قالین سسله قالین خور خور ایتمك .

خورلق [ت ا] حقارت ، ذلت .

خوروز [ت ا] طاووغك ارککی خروس .

خوریات ـ خوریات [ت‌ص] قابا، کویلی ، الی هیچ بر شیئه ، خصوصیله اینجه شیلره یاقیشمایان .

خوریاتلق [ت ا] قابالق، تربیه‌سزلك ، خوریاتلق .

خوش [ف‌ص] ایی، کوزل. غریب ، توحاف . «خوش کورمك»: مسامحه ایتمك ، داریلمامق . «خوش کلدیکز» : صفا کلدیکز .

خوشا [ف ح] نه خوش! نه کوزل! زهی !

خوش آمدی [فا] برینه خوش کلدیکز دیمك مراسمی، استقبال مراسمی .

خوشاب [فا] صو وشکرله پیشمش قورو یمیش ، خوشاف . «خوشافك یاغی کسیلمك» : بوزولمق، برجواب ویره‌مه‌مك، محجوبه اولمق .

خوشاف [ت ا] خوشاب .

خوشبو [ف ص] کوزل قوقولی ، ایی قوقان .

خوشگوار [ف ص] لذیذ و هضمی قولای .

خوشلاشمق [ت ف] اییلك حس ایتمك ، تلذذ ایتمك .

خوشلانمق [ت ف] اییلك حس ایتمك ، تلذذ ایتمك .

خوشلق [ت ا] اییلك، کوزللك . غریبلك ، نشئه‌سزلك : بو کون بر خوشلغکز وار .

خوش نوا [ف ص] کوزل سسلی .

خوشه [فا] باشاق. «خوشه‌چین»: باشاق طوپلایان .

خوطوز [ت ا] وقتيله فراجه كين قادينلرك باشلرينه ياپدقلرى سوسـلو اورتى . قوش تپه‌سى ، بنالرده ياپيلان بر نوع تزيينات.

خَوف [ع ا] قورقو. « بين الخوف والرجا» : قورقو ايله اميد آراسنده .

خوليا [ف ا] قورونتو ، تصور ، خيال .

خون [ف ا] قان . خون آشام : قان ايچن ، ظالم ، سفاك .

خوناب ـ خونابه [ف ا] قانلى صو ، صو ايله قان قار- يشيق . قانلى كوز ياشى .

خونبها [ف ا] قان بهاسى ، ديت .

خونخوار [ف ص] قان ايچن ، ظالم، سفاك .

خونريز [ف ص] قان دوكن ، ظالم، غدار .

خَوَنه [ع ا] خائن‌نك جمعى .

خونى [ت ا] آغزى دارقابلره مايعات دوكه‌ده مستعمل آلت .

خونين [ف ص] قانله ملمع ، قانلى .

خوى [ف ا] طبيعت ، اخلاق . عادت ، معتاد : فلان شيئى خوى ايتمشدر .

خويسز [ت ص] ايى خويى اولمايان ، فنا خويلى ، خيرچين .

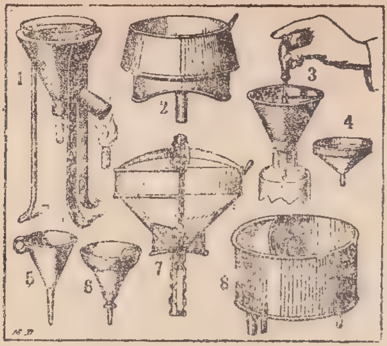

خونيلر

خويش ـ خويشاوند [ف ا] اقربا ، تعلقات .

خويلانمق [ت ف] خيرچين اولمق ، مغبر اولمق ، داريلمق ، كوجنمك ، حدت ايتمك .

خِيار [ع ا] برايشى ياپوب ياپمامه‌ده سربست ومستقل اولمه ، مخيرلك. « اونك حق خيارى واردر . »

خِيابان [ف ا] ايكى طرفى آغاچلى كنيش ومنتظم يول، بولووار.

خيار ـ خيار [ت ا] سبزه ايله ميوه آراسنده معروف يشيل شى ، صالاتالق .

خيار

خيارجق [ت ا] خيار شكلنده اولارق وجوده عارض اولان شيش .

خِياط [ت ا] بر شى ديكيله‌جك ايبلك ، ابريشيم .

خَیّاط [ع ا] دیکیشجی ، ترزی .

خِیاطَت [ع ا] ترزیلك، دیکیجیلك. کسیلن بر عضوك دیکیلمه‌سی.

خَیال [ع ا] بر شی ویا شخصك انسانك فکر و ذهننده تجسم ایدن صورتی. حقیقتی اولمادیغی حالده تجسم ایدن موهوم شکل. کولکه کبی آز وقاریشیق کورونن ویا خاطره کلن شی : خیال کبی کورو- نویور . بر شی ویا شخصك صویه ویا آینایه عکس ایدن صورتی . قورونتو .

خَیال [ع ا] قارا کوز دینیلن اسکی معروف اویون .

خیالات [ع ا] خیالك جمعی، قورونتولر.

خَیالَت [ع ا] اصلی اولمادیغی حالده کوزك اوکنده تجسم ایدن موهوم صورت ، کورونن خیال .

خیالجی [ت ص] خیاله، قورونتویه مبتلا . قارا کوز اویونی اویناتان آدام .

خیام [ع ا] خیمه‌نك جمعی، چادیرلر.

خَیّام [ع ا] چادیرجی .

خِیانَت [ع ا] کندیسنه ایدیلن امنیت واعتمادی سوءاستعمال ایده‌رك حیله کارلقده بولونمه. کندی وطنی علیهنده دشمنه خدمت ایتمه. خائنلك . اکثریا عوام، خصوصیله قادینلر صفت مقامنده قوللانیرلر : خیانت آدام .

خَیْر [ع ا] ایلك، ایی ایش، شر مقابلی. فائده ، منفعت. «خیری قالمامق »: آرتیق ایشه یارامامق ، قوللانیلماز حاله کلمك . « خیرینی کورمك» : استفاده ایتمك. «خیرینی کور ! » : یکی صاتین آلینان شی حقنده دعادر . استهزا طریقیله‌ده قوللانیلیر. فعل خیر، : ایی ایش . صباح شریفکز خیر اولسون، خیرخبر، خیردعا.

خیر [ت د] کوکسدن چیقان قیصیق وبوغوق سسی تقلید وتصویر ایده‌رك اکثریا مکرر قوللانیلیر : نزله‌دن کوکسی خیر خیر ایدییور. « خیر چیقارمق » : غاوغا چیقارمق.

خَیْرات [ع ا] خیرلی ایشلر ومؤسسات. مؤسسات خیریه. لسانمزده مفرد مقامنده‌ده قوللانیلیر .

خیرچین [ت ص] تیتیز ، ترس ، عنادجی ، عصبی .

خیرخواه [ف ص] هر کسك ایلکنی ایسته‌ین .

خَیْرسز [ت ص] کیمسه‌یه ایلکی دوقونمایان .

خیرسز [ت ا] باشقالرینك مالنی چالان آدام .

خیرلاشمق [ت ف] بربرینه «خیر» ایدن کوپکلر کبی غاوغا ایتمك ، چکمه‌جزلکدن بر بریله اوغراشمق .

خیرلامق [ت ف] خیر ایتمك ، کوکسدن نفس آلمق ، اویقوده خورولدامق . سببسز یره غاوغا ایتمك .

خیروات [ت ا] اسلاو عرقندن بر ملت .

خیره [ف ص] قاماشمش، دونوق، قاریشیق . شاشقین، حیران. بیهوده ، عبث .

خیره‌لنمك [ت ف] بوللانمق ، قارارمق .

خیز [ت ا] سرعت ، شدت . یوکسك سس .

خیز [ف ص] خاستن مصدرندن: قالقان. «سحرخیز»: صباح ایرکن قالقان.

خیزاب [ف ا] دالغا ، موجه .

خیزران [ف ا] هزارن دینیلن معروف قامیش .

خیزان [ف ص] قالقان ، قالقارق. «افتان وخیزان» : دوشه قالقه .

خیزلی [ت ص] سریع ، چابوق . شدتلی ، یوکسك سسله .

خیشیر [ت ا] قاوون و قارپوزلرك سرت قالان بیاض قسمی . سرت قوماشلرك قیمیلداندقجه چیقاردقلری سسی تصویر وتقلید ایدوب مکرر قوللانیلیر : خیشیر خیشیر ایتمك .

خیشیرداتمق [ت ف] خیشیر خیشیر ایتدیرمك .

خیشیرتی [ت ا] خیشیر خیشیر ایتمه.

خَیْط [ع ا] ایپلك ، تیره، لیف.

خَیل [ع ا] آت‌سوروسی ، سواری بولوکی (مج) کروه ، زمره ، طاقیم . «سرخیل» : رئیس ، سرکرده ، فرقه باشی .

خَیلی [ت ص] چوق: خیلی طلبه یتیشدیردی .

خیلیجه [ت ص] چوقجه ، أیجه .

خِیَم [ع ا] خیمه‌نك جمعی .

خیم‌خیم [ت ص] بوروندن سویله‌ین، بورنی سقط اولمقله سسی خیم خیم ایدر کبی چیقان .

خَیْمه [ع ا] چادیر. «خیمه‌نشین»: چادیرده‌اوطوران، کوچبه.

خینیج [ت ا] اوفکه ، انتقام .

خُیوط [ع ا] خیطك جمعی .

خُیول [ع ا] خیلك جمعی .

د

د توركجه الفبانك اونجی حرفیدر . ابجدده ٤ رقمنی کوستر ر .

داء [ع ا] خسته‌لق، علت ، درد، مرض. « داءالکلب »: قودوز علتی .

دأب [ع ا] عادت، قاعده، اصول، آیین .

دابه [ع ا] اوزرینه بینیلن هر دورلو حیوانه تعبیر اولونور .

داخل [ع ص] کیرن ، دخول ایدن ، برشیئك ایچریسنده بولونان . (ا) ایچ، ایچ طرف ، بر شیئك ایچریسی ، بر دولتك ایچی، خارج مقابلی .

داخلی [ع ص] ایچه ویا ایچری‌یه منسوب ، مملکتك ایچنه عائد . عائله‌یه متعلق ، محرم .

داخلیه [ع ا] بر دولتك کندی اولکه‌سنه یعنی پایتخت، شهر وقصبه‌لرینه متعلق ایشلرك اداره‌سنه مأمور رسمی دائره: داخلیه‌وکالتی. «داخلیه‌وکیلی» : داخلیه دائره‌سنك اك بویوك آمری .

داد [فا] عدالت .

داد [فا] ویرمك معناسنه کلن « دادن » مصدرندن : ویرکی ، احسان. «خداداد» : الله‌ویرکیسی. ویریش ، صاتیش . «دادوستد» : آلیش ویریش ، اخذ واعطا .

دادا [فا] دادی .

دادانمق [تا] بر شیئك طادینی طاتوب آلیشـق ، مبتلا اولمق .

دادر [فا] برادر ، قارداش .

داده [فص] ویریلمش . « قرار داده » : قراری ویریلمش .

دادی [تا] چوجوغه باقان قادین خدمتجی ، دادا .

دار [ع ا] بویوك أو، برقاچ دائره‌یی حاوی مسکن. محل، مکان، مقام. « دارالفنون » ، بر چوق شعبه‌لره یعنی فاکولته‌لره آیریلمش علوم وفنون عالیه تدریس ایدیلن یوکسك مکتبلرك مجموعی. « دارالاستحضار » : کیمیا، تحلیلیه عملیات جراحیه وسائره‌یه مخصوص دائره ویاقوغوش، لابورا. تووار. «دارفنا» : دنیا. «داربقا» : آخرت . « دارالحرب » محاربه‌نك جریان ایتدیکی و ایتمك احتمالی بولوندیغی یرلر. «دارالسلام» : جنت ، وقتیله بغداد شهرینه ویریلن عنوان . «دارالشفقه»: شفقت ومرحمت یری، یتیم چوجوقلرك تعلیم وتربیه‌سنه

مخصوص مكتب . « دارالملك » : پایتخت .

دار [فا] اعدامه محکوم اولانلری آصمق ایچون دیکیلن دیرك . « بردار » : آصیلمش ، مصلوب .

دار [فص] طوتمق معناسنه کلن داشتن فعلندن امر حاضراولوب وصف ترکیبی تشکیلنه کیرر . «دفتردار»: دفتر طوتان، ولایتلرده اك بويوك ماليه مأموری .

دار [فا] حرب ، غوغا . دائما «کیر» مرادفیله برابر قوللانیلیر: کیر ودار .

دار [تص] بول وکنیش اولمایان صیق. آز، غیر کافی : وقتم پك داردر. صیقینتیلی،مضایقه‌ده‌بولونان، ضرورت چکن . صبرسز : ایچی دار آدام . آنجق کوچ حال ایله : دار قاچدم. « ألی دار »: خسیس، جیمری «دارده‌بولونمق»: ضرورتده اولمق ، پاراسی اولمامق . « داره کتیرمك » : مجبور ایتمك . « داره کلمك » : صیقیلمق ، مجبور اولمق ، مضطر قالمق .

دارا [فا] اسکی ایرانك مشهور بر شاهی اولوب مجازاً حکمدار معناسنه‌ده کلیر .

دارات [فا] شان وحشمت، دبدبه وطنطنه .

داریز [ت ا] رطوبتلی تارلا ، صولاق یر .

دارچین [فا] بهاراتدن معروف قابوق که‌توزحالنده‌قوللانیلیر، تارچین .

دارغین [تص] کوجنمش،منفعل. حدتلی .

دارفلفل [فا] قارا بیبره بکزه‌ین اوزون دانه‌لی معروف بهار.

دارماداغان [ت ص]قارماقاریشیق.

دارنده [فص] طوتان ، طاشییان، صاحب .

دارو [فا] علاج ، دوا .

داری [ت ا] معروف اوفاق دانه‌لی حبوبات . « داریسی باشکزه » : باشقاسناك نائل اولدیغی بر نعمته مظهریتی مقامنده قوللانیلیر بر تعبیر مخصوصدر .

داری

دارلمق [ت ف] کوجنمك، منفعل اولمق . حدتلنمك ، قیزمق . آزارلامق ، پایلامق .

دارین [ع ا] دنیا وآخرت .

داستان [فا] حكايه ، ماصال ، سركذشت ، دستان . بر ملتك قهرمانلقلريني ترنم ايدن اوزون منظومه. « ديللرده دستان اولمق»: اشتهار ايتمك. « اكثريا مقام تزييفده قوللانيلير . »

داش [ت د] اسملرك صوكنه الحاق اولونارق رفاقت، مشاركت بيان ايدر : يولداش ، آرقاداش ، وطنداش ، آدداش (آداش) .

داشته [فا صه] اسكيمش ، ييپرانمش .

داعى [ع صه] دعا ايدن ، دعاجى . جلب ودعوت ايدن ، سبب اولان ، موجب : بو ايش داعىٔ مسئوليتدر. علميه صنفنك بنده كز مقامنده قوللانديغى بر تواضع تعبيرى.

داعيه [ع ا] انسانى بر خصوصه تشويق ايدن قوتلى بر حالت وسبب : داعيهٔ تفوق .

داغ [فا] قيزغين دمیرله ووريلان دامغا. ياقى ، اثر بيراقان يارا ، جريحه . « داغ درون » : يورك ياراسى ، اونوتولمايه جق آجى .

داغ [ت ا] كرهٔ ارضك چوق يوكسك يرى ، جبل . « داغ آيپسى »: قابا ، يابانى آدام. « داغ كيبي » : ايرى وجودلى ، يكيت . « آراده داغلر وار » : پك بويوك فرق وار . « داغلرك شنلكى » : آيى . « قارا داغ »: حرب عموميدن صوكرا صربستانه علاوه ايديلن معروف مملكت .

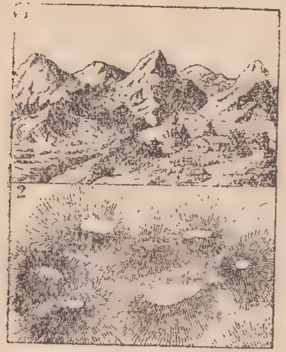

داغ

داغدار [ف صه] قيزغين دمیرله داملانمش. يارالى، جريحه‌دار .

داغستان [ت ا] قافقاسيانك معروف مملكتى .

داغلامق [ت ف] قيزغين دمیرله ياقمق .

داغيتمق [ت ف] صاچمق، توزيع وتقسيم ايتمك . اوته برى يه پوسكورتوب دفع ايتمك : روزكار بولوطلرى داغيتدى .

داغيلمق [ت ف] صاچيلمق. توزيع و تقسيم اولونمق . منتشر اولمق (غزته وسائره) .

داغينيق [ت صه] پراكنده، پريشان، قاريشيق، متفرق، انتظامسز،

دافع [ع ص] دفع ايدن ، ايتوب اوته‌يه سورن . كچيرن ، صاوشديران، قارشى قويان. جالب وجاذب كلمه‌لرينك ضدى .

دال [ع ا] « د » حرفنك اسمى .

دالّ [ع ص] دلالت ايدن .

دال [ت ا] آغاجك شعبه‌لرى ، بوداغك بويوكى. «دال باصدى»: آغاجك داللرينى اكريلته‌جك قادار چوق كيراز وسائر ميوه . « دال صالمق » : چوغالمق . « بر دالده دورمامق »: برشيده ثبات ايتمه‌مك. « دالدن داله »: ثباتسزلق، تلون، هرجائى مشربلك. « دالنه بينمك »: مسلط اولمق ، قيزديرمق .

دالامق [ت ف] داغلامقدن : ياقمق، آجيتمق ، قاوورمق. ايصيرمق ، ديشيله قوپارمق : فلانى كوپك دالادى. .

دالاوره [ت ا] حيله ، انتريقه .

دالديرمق [ت ف] صو، طوپراق وسائره ايچنه صوقمق ، باتيرمق .

داللانمق [ت ف] دال بوداق پيدا ايتمك . تشعب ايتمك ، مشكللشمك.

دالغا [ت ف] دكيزك اوينايوب صاللانماسى . تموج ، تلاطم .

دالغالانمق [ت ف] دالغا پيدا ايتمك ، تموج ايتمك . دالغالر پيدا ايده‌رك يورومك .

دالغالى [ت ص] دالغاسى اولان ، متموج .

دالغيچ [ت ا] دكيزك ديبنه دوشمش شيلرى چيقارمق ايچون قعر دريايه دالمايه آليشمش آدام كه بر آلت مخصوص ايله تنفس ايدر.

دالغين [ت ص] دالمش، كنديندن كچمش ، بيهوش ، مستغرق ومدهوش . عقلى باشنده اولمايان ، اونوتقان .

دالقاووق [ت ص] رياكار، كاسه‌ليس ، طفيلى ، مداهنه وصويتاريلق ايدوب وقار وحيثيتنى كوزه‌تمه‌ين آدام .

دالمق [ت ف] باتمق، صو وسائره ايچنه كيرمك ، آشاغى وارمق. خبرسز واذنسز بر يره صوقولمق : اويومق « اكثريا خسته حقنده قوللانيلير.» درين‌درين دوشونمك. كنديندن كچمك ، بر ايشله فضله مشغول اولمق. بيلمه‌ديكى بر ايشه كيريشمك .

داليا [ت ا] فرانسزلرك «داهليا» ديدكلرى چيچكك انواعى .

داليان [ت ا] بعض دكيز كنارلرنده باليق طوتمق ايچون كه‌ريلن

آغ. « داليان كبي » : بويلى بوصلى. متناسب اندامل كنج.

داليه [ع ا] دال شكلنده اولان. دلتا.

دام [ت ا] بنا اورتوسى، سقف، طام. « پابوجى دامه آتيلمق » : حرمت ومحبتدن محروم اولمق، اونك يرينه باشقاسى سه‌ويلمك. « دامدن دوشمك » : صيراسز ومناسبتسز لاقيردى سويلمك.

دام [فا] طوزاق، آغ، حيله.

دام [ع ف] دائم وباقى اولسون. « مادام » : دائم وباقى اولدقجه.

داما [ت ا] آلتمش دورت خانه‌يه تقسيم ايديلمش بر تخته اوزرنده اوينانان معروف اويون. « داما ديمك » : بيتيرمك، آرتيق داها ايلرى‌يه كيده‌مه‌يوب قالمق، يارى يولده برايشدن واز كچمك.

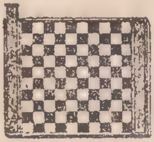

داما

داماد [فا] كووه‌ى.

دامار [ت ا] انسانك وجودنده قانك جولان ايتديكى يوللركه مختلف قالينلقده بورولردن عبارتدر. (مج) خوى، طبيعت. « دامارى طوتدى » : عناده باشلادى. « دامارسز » : خويسز. « دامارينه دوقوندى » : حدت ايتدى. « آلتنك دامارى چاتلامش » : ناموسسز، حياسز، اوتانماز. « قان آلاجق دامار » : استفاده ايديله‌جك شى. « داماره كيرمك » : برينك توجهنى قازانوب ايسته‌ديكنى ياپديرمق.

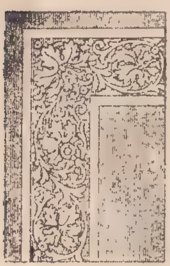

داماسقو

داماسقو [يتا] برنوع دوشه‌مه‌لك قوماش.

داماق [ت ا] آغزك دامنى تشكيل ايدن يوقاريكى قسمى. « طاقى داماقده قالمق » : چوق خوشه كيتمك، فضله ذوقياب اولمق.

دامان [فا] أتك، دامن.

دامغا [ت ا] تمغا كلمه‌سنه مراجعت.

داملا [ت ا] بر مايعدن غايت كوچوك بر كره تشكيل ايدوب آقان مقدار، قطره. برنوع نزول، سكتهٔ قلب. « بر داملا » : پك آز. « داملا داملا » : آزار آزار.

داملاتمق [ت ف] قطره قطره آقيتمق، داملا ايله علاج قويمق.

داملامق [ت ف] داملا داملا آقمق. (مج) بردن بره چيقوب كلمك.

آز یاغمور یاغمق . « بوروندن قان داملامق » : چوق زحمت چکمك.

داملالق [ت ا] دامك صاچاغی آلتنه کلن آرالق.بر که دامك یاغموری اورایه داملار . داملا حسابیله آلیناجق علاجی داملاتوب داملالرینی صایمایه مخصوص لاستیکلی شیشه.

دامَن [ف ا] اتك، دامان . « دامن بوس » أتك اوپن . « دامن درمیان » : اتکنی قالدیروب بلنه باغلامش اولان ، حاضر و مهیا .

دامَنکَش [ف ص] اتکنی چکن ، بر ایشه قاریشمایان .

دامَنگیر [ف ص] برینك اتکنی طوتان، استمداد ایدن .

دامیز [ت ا] حیوان اوره‌تمه‌یه مخصوص دام ، آخیر .

دامیزلق [تا] چیفتلشدیرمك‌ایچون بسله‌نیلن ارکك ویا دیشی حیوان .

دان [ف د] عربی وفارسی اسملره لاحق اولوب ظرفیت بیان‌ایدر: جزؤدان ، قلمدان .

دان [ف ص] دانستن‌مصدرندن، بیلن. « سخندان » : سوز بیلن . « نکته‌دان » نکته بیلن. « نادان» بیلمه‌ین ، جاهل .

دانا [ف ص] بیلن ، عالم ، فاضل .

دانا [ت ا] اینك یاوروسی، طانا. « آناسیله داناسیله » : هپسی برابر ، بر خانه خلقنك جمله‌سی .

دانته‌لا [یتا] ایپلکله اورولن دیش دیش شرید. تنته .

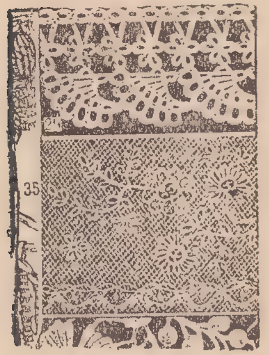

دانته‌لا

داندینی [ت د] کوچوك‌چوجوقلری صیچراتمقده‌وبعضاً ده‌مقام تزییفده‌قوللانیلیر: داندینی ببك هوپالا.

دانس [فرا] قادین‌وارکك برلکده رقص ایتمه‌سی .

دانسینغ [انکلیزجه] دانس‌ایدیلن‌یر.

دانش [ف ا] بیلکی، علم، معلومات. «انجمن‌دانش»: علوم وفنون و ادبیات جمعیتی ، آقاده‌می .

دانشمند [ف ص] بیلکیچ ، عالم و فاضل .

دانَنده [ف ص] بیلن ، بیلیجی ، معلوماتلی ، واقف .

دانه [ف ا] حبه ، تانه . توخوم ، اکیلن حبه . اسلحهٔ ناریه‌یه

دولدوزولان مرمی ، قورشون . عدد ، مقدار . « دانه دانه » : دانه‌لری آیری آیری اولان ، قاریشیق اولمایان .

دانه‌چین [ف ص] دانه طوپلایان .

دانه‌له‌مك [ت ف] دانه دانه ایتمك.

دانیشمق [ت ف] بر ایش حقنده بربرینك فکرینی صورمق . مشاوره ایتمك .

دانیشیق [ت ا] مشاوره، مذاکره، موافقت. « دانیشیقلی دوکوشوکلی » : حقیقتده متفق اولدقلری حالده ظاهراً اختلافلی کورونن .

دانیق [ت ص] تامیله « شاهد » ك مقابلیدر .

دانیقلق [تا] شاهدلك، شهادت، اثبات .

داو [ت ا] آفریقاده بولونان بر جنس یابان حیوانی .

داو [فا] سطرنج و داما و کاغد اویونلرنده نوبت .

داوودی [ع ا] حضرت داودك صداسنه بکزه‌ین قالین و مؤثر (سس) .

داور [فا] حکمدار، حاکم . وزیر. الله .

داورانمق [ت ف] آیاغه قالقمق، آیاغه صیچرامق . قارشی دورمق اوزره‌حرکت وغیرت‌ایتمك. « ته‌تیك داورانمق » : تدبیرلی و احتیاطلی داورانمق. « سلاحه داورانمق » : سلاحه صاریلمق .

داوول [تا] معروف ابتدائی آلت موسیقی .

داولومباز [ت ا] یانندن چرخلی واپورلرك پروانه‌لری اوزه‌رینی ستراایدن نصف دائره‌شکلنده‌کی محفظه .

داه [ت د] آتی ویاسرکبی سوروب یوروتمه‌ده قوللانیلیر . « داه ایتمك » : قوغمق .

داه‌داه [ت ا] چوجوقلرك آت و میدیللی کبی بینك حیوانلره ویردکلری اسم .

داهی [ع ص] چوق‌ذکی، خارق‌العاده ذکا صاحبی .

داهیه [ع ا] مصیبت ، بویوك آفت . « داهی » معناسنده صفت مقامنده‌ده مستعملدر .

دایامق [ت ف] برشیئك اوستنه استناد ایتدیرمك . دیك و سرت‌جواب‌ویرمك، قارشی‌دورمق.

دایاق [ت ا] دایاناجق شی ، دکنك ، عصا . دستك . دوومه ، وورما ، ضرب .

دایالی [ت ص] دستکلی ، یاصلانمش ، اتکا ایتمش. تفریش اولونمش : دوشه‌لی دایالی بر او-

دایامق [ت ف] دستك قویمق ، اتكا ایتدیرمك . بر شیئه استناد ایتدیرمك . عنف وشدتله ویرمك .

دایانقان [ت ص] دایانان ، دایانیقلی، متحمل .

دایانمق [ت ف] آرقاسنی ویا وجودك دیكر بر یرینی بر شیئه یوكله‌ته‌رك دورمق ، اتكا و استناد ایتمك ، كووه‌نمك ، امنیت و اعتماد ایتمك . ثبات و مقاومت ایتمك . سورمك ، بوزولمامق : بو شاپقا چوق دایاندی . صبر وتحمل ایتمك: بن صوغوغه‌چوق دایانیرم. آرقاسنی ویرمك، آلتنه كیرمك : هپ‌بردن دایانالم‌ده شونی قالدیرالم .

دایانیق [ت ا] بقا ، دوام . ثبات ومتانت .

دایانیقسز [ت ص] دوامسز ، عمرسز . ثباتسز .

دایانیقلی [ت ص] دواملی ، چوق سورر ، ثباتلی ، متین .

دائر [ع ص] دور ایدن ، دونن ، دولاشان. برشی حقنده اولان، عائد ، متعلق .

دائراً [ع ح] دونه‌رك ، دولاشارق ، احاطه ایده‌رك .

« دائراً مادار » : چیه چه‌وره ، اطرافنی دولاشارق .

دائره [ع ا] معروف هندسی شكل. بویوك برقوناغك ویا آپارتمانك منقسم اولدیغی بولوكلردن بهری كه بر قاچ اوطه وسائره‌دن مركبدر . ایچنده دولت و مملكت معاملاتی كورولن بنا . خواننده‌لر طرفندن أل ایله‌چالینان معروف‌چالغی ، دف.

دائم [ع ص] دوام ایدن ، دوام اوزره اولان سوركلی، بلافصله.

دائما [ع ح] دوام اوزره، هروقت.

دائن [ع ص] بورج ویرن ، اقراض ایدن، آلاجقلی. مدیون‌مقابلی.

دایه [ف ا] چوجوغه باقان خدمتجی قادین ، دادی .

دایی [ت ا] آنه‌نك قارداشی . یاشلیجه و قهرمانجه آدام .

«قابا دایی» : جسور ، حرب‌وضرب آدامی .

دب [ع ا] آیی .

دباغ [ع ا] دریلردن مشین وكاوساله یاپان آدام .

دباغت [ع ا] حیوان دریلرندن مشین و سائره اعمال ایتمه صنعتی .

دباغخانه [ف ا] دریلر سپیله‌نوب مشین‌وسائره‌اعمالنه‌مخصوص فابریقه ، داباقخانه .

دَبْدَبه [ع ا] پاتیردی ، کورولتو. طنطنه ، حشمت ، دارات .

دُبُر [ع ا] مقعد ، قیچ .

دَبستان [ف ا] مکتب .

دَبّوس [ع ا] طوپوز .

دَبّوی [ت ا] عسکری آنبار ، سلاح و البسه آنباری ، ده‌پو .

دَبه‌لنمك [ت ف] آرقا اوسنی یاتوب ایکی یانه چابالامق .

دبیر [ف ا] منشی، کاتب .

دَپرَتمك [ت ف] یرندن اویناتمق، تحریك ایتمك .

دَپرشدیرمك [ت ف] قیمیلداتمق، حرکته کتیرمك .

دَپره‌شمك [ت ف] قیمیلداتمق ، اوینامق ، حرکته‌کلمك، چابالامق ، دپرنمك .

دَپوزیتو [یتا] رهن ، ودیعه ، تأمینات.

دِثار [ع ا] اوست لباسی. اسکیدن فارسی وصف ترکیبی تشکیلاتنه کیره‌رك کثرت وبوللق افاده ایدردی: مرحمت دثار .

دَجاج ـ دجاجه [ع ا] ، طاووق ، طاووق جنسی.

دَجّال [ع ا] کویا قیامت کونی ظهور ایده‌جك برشخص .

دُخان [ع ا] دومان . توتون .

دُختَر [ف ا] قیز ، بریسنك قیزی ، کریمه .

دَخْل [ع ا] کیرمه ، قاریشما ، مداخله . نفوذ ، تأثیر . تعریض ، تعییب .

دَخْمه [ف ا] مزار ، تربه .

دُخول [ع ا] کیرمه ، داخل اولمه.

دُخولیّه [ع ا] تیاترو ، سینه‌ما ، بالو ، قونسر وسائره کبی بریره کیرمك ایچون ویریلن اجرت. خارجدن بر مملکته کیرن اشیای تجاریه‌دن آلینان رسم .

دَخی [ت د] هم ، کذلك، ده .

دَخیل [ع صد] برینه دخالت والتجا ایدن .

دده [ت ا] بویوك بابا ، جد ، درویش .

دَر [ف ا] قاپو .

دَر [ف د] ده ، ایچنده. «درپیش»: اوکده . « درخاطر» : خاطرده « در انبار » : آنبارك ایچنده . « درآنبار ایتمك .»

دَر [ف ص] دریدن مصدرندن ، ییرتیجی ، ییرتان ، یاران .
« صفدر » : دشمن صفلرینی یاران.

در [ت ف. د] ایمك مصدرینك مفرد غائبی اولوب جمله‌لرده رابطه‌وظیفه‌سنی کورورادات خبردر. منفیسی : «دکل» در .

دُر [ع ا] اینجی . (جِ) کیمسه طرفندن سویلنمه‌مش سوز .
« دریتیم » : برصدفده تك بولونان بویوك‌ومقبول اینجی‌دانه‌سی. حضرت پیغمبردن‌ده کنایه اولور .

دَرآغوش [ف ا] قوجاقلاما .

دَرّاجه [ع ا] وه‌لوسیپد، بیسیقلت.

دِراز [ف‌ص] اوزون. «دورودراز» : اوزون اوزادی‌یه، اکی قوکی، مفصلاً .

دُرّاعه [ع ا] فراجه ، بینیش .

دراغون [فرا] بر صنف سواری عسکری .

دَرّاك [ع ص] چوق درك ایدن ، فراستلی ، آکلاییشلی .

دَراهم [ع ا] درهمك جمعی .

دِرایَت [ع ا] ذکا ، معلومات ، اقتدار ، تجربه. بجریکلیلك ، استعداد .

دَربار [ف ا] قاپو محلی ، درگاه ، بر بویوك ذاتك قاپوسی اوکی.

دَربان [ف ا] قاپوجی ، بواب .

دَربَدَر [ف ص] قاپو قاپو کزن، سرسری .

دَربَند [ف ا] دار کچید ، قارادە بوغاز. کوچوك قلعه .

دَرْج [ع ا] صوقمه ، داخل ایتمه، آرایه صیقیشدیرما. بر مقاله‌یی ویا حوادثی غزته‌یه قویوب نشرایتمه.

دُرْج [ع‌ا] کوچوك قوطو، مزینات قوطوسی .

دَرَجه [ع ا] یوقاری‌یه چیقاجق باصاماق. درکه‌مقابلی. دائره‌نك منقسم اولدیغی ۳٦۰ قسمك بهری. میزان‌الحراره‌نك‌منقسم اولدیغی‌اقسامك بهری. مرتبه ، پایه ، رتبه مقدار .
« درجه درجه » : یاواش یاواش ، تدریجاً .

دَرحال [ف د] آنیده ، همان .

دِرَخت [ف ا] آغاج .

دِرَخش [ف ا] ضیا ، پارلامه، کدر.

دِرَخشان [ف ص] پارلاق، ضیادار، نورلی .

دَرد [ف ا] کدر ، آجی ، آغری ، مادی ومعنوی ناخوشلق،مشقت.

دردانه [ا] اینجی دانه‌سی .

دَردَست [فا] الده ایتمه ، طوتمه ، توقیف . (صـ) ألده بولونان ، یاپیلمقده ویا کورولمکده اولان : دردست تحریر مقاله .

دُرَر [ع ا] دُرك جمعی : اینجیلر .

دُرَربار [فصـ] اینجیلر یاغدیران ، اینجی کبی سوز سویله‌ین .

دَرز [ت ا] دیوارك طاشلری آرالرنده‌کی یاریقلری خرجله دولدورمق عملیاتی .

درزی [ع ا] شام جوارنده ساکن بر عرب قومی .

دَرس [ع ا] اوکره‌نیلمك ایچون اوقونان شی ، بر علم وفنك اوکره‌نیلمه‌سی ایچون هر کون آلینان تعلیم . (مج) اوکرتمه ، تلقین . «ایی بر درس ویرمك» : شدتلی تنبیه واخطارده بولونمق .

دُرُست [فصـ] صحتی برنده ، صحیح ، سالم ، دوغرو ، خطاسز .
(ح) دوغرو وخطاسز اولارق : درست یازمق .

دَرسخانه [فا] درس یری ، درس ویرمه‌یه مخصوص اوطه .

دُرشت [فصـ] سرت ، قاتی ، قابا ، ترس .

درع [ع ا] دری ویا تلدن زره .

دَرعُهده [فا] عهده‌سنه آلما ، اوستنه آلما .

دَرْك [ع ا] آکلامه ، ادراك ایتمه ، تفهم .

دَرکار [فصـ] ایشده بولونان ، ایشك ایچنده اولان ، ظاهر ، آشکار ، عیان .

دَرگاه [فا] قاپو محلی ، قاپواوکی ، بویوکلرك مرجع عمومی اولان قاپولری . تکیه .

دَرکنار [فا] کنارده بولونان ، بر یازینك کنارینه یازیلمش مختصر مطالعه ، هامش ، حاشیه .

دَرَکه [ع ا] آشاغی‌یه اینن باصاماق ، درجه‌نك ضدی . آشاغیلق .

درم [فا] آقچه ، پارا ، درهم .

دَرْمان [فا] چاره ، تدبیر . علاج ، دوا . قوت ، طاقت .

دَرمانده [فصـ] عاجز ، چاره‌سز قالمش ، بیچاره .

دَرمیان [فصـ] اورتاده ، آراده بولونان . «درمیان ایتمك» : آرایه سورمك ، ایراد وبیان ایتمك .

دَرَن [ع ا] اور . ورم ، سل الرئه .

دَرَنده [فصـ] ییرتیجی ، مفترس .

دَرنَك [ت ا] جمعیت، دوكون ، دیرنك .

دِرَنْك [ف ا] تأنی، تأخر، یاواشلق. مكث وآرام، قرار، استراحت.

دَروازه [ف ا] شهر ویاقلعه قاپوسی.

دُرود [ف ا] دعا .

دُروس [ع ا] درسك جمعی .

دُروع [ع ا] درعك جمعی .

دُروغ [ف ا] یالان .

دَرون [ف ا] ایچ ، ایچ طرف . داخل . قلب .

دَرویش [ف ا] فقیر ومحتاج آدام. بویوك جمهوریت انقلابیله الغا ایدیلن تكیه‌لره وقتیله دوام ایده‌رك چله ورياضتله اشتغال ایدن آدام . صاف، متوكل، قناعتكار ومتواضع آدام . توكلی و قناعتكارلغی ذلت ومسكنت درجه‌سنه كتیرن آدام .

دَره [ت ا] ایكی طاغ آراسنده‌كی اوزون چوقور ، وادی. یالكز قیشین آقار كوچوك چای . « دره بكی » : وقتیله بعض مملكتلرده مستبدانه حكمران اولان متنفذ وجبار آدام. « دره‌دن تپه‌دن »: اوته‌دن بریدن. «بیك دره‌دن صو كتیرمك»: بهانه‌لر ایجاد ایتمك ، تعلل ایتمك .

دُرَّه [ع ا] اینجی دانه‌سی ، دردانه.

دِرهَم [ع ا] آقچه، پارا . اوقه‌نك درت یوزده بری .

دَری [ت ا] انسان وحیوانك اتنی ستر وبوتون بدنی احاطه ایدن قابوق ، جلد . میوه‌نك قابوغی ، قشر . « بردری بركمیك »: چوق ضعیف .

دُرّی [ع ص] اینجی كبی پاریلدایان، پارلاق .

دَریا [ف ا] دكز، بحر. «دریادل»: قلبی دكز كبی كنیش اولان ، قیدسز .

دَریچه [ف ا] قاپو . پنجره .

دَریده [ف ص] ییرتیلمش، ییرتیق.

دِریغ [ف ا] اسیركه‌مه . (د) یازیق، حیف! « بی‌دریغ»: اسیركنمه‌ین ، بذل اولونان .

دَریلنمك [ت ف] دری باغلامق ، دری ایله اورتونمك .

دَرین [ت ص] عمقی زیاده اولان . چوقور . قویتو . (مج) چوق زیاده‌دالینان. اینجه. اطرافلی وتفصیلاتلی : درین تحقیقات .

دُزد [ف ا] خیرسز .

دُزد دار [ف ا] قلعه محافظی .

دَسائس [ع ا] دسیسه‌نك جمعی .

دَساتیر [ع ا] دستورك جمعی .

دَسّاس [ع ص] حیله‌کار ، دسیسه‌کار.

دسپوت [را] پاپاس، روم‌متره‌پولیدی.

دَسْت [فا] أل .

دَسْتار « صاریق .

دَستان [ت ا] با : داستان .

دَستاویز [فا] اوفاق هدیه .

دَسْتبُرد [فا] قدرت ، غلبه .

دَسترَس [ف ص] الی یتیشن، مقتدر، موفق ، نائل .

دَستره [فا] أل بچقیسی، تسته‌ره .

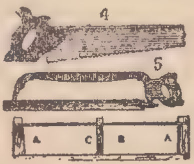

دستره

دَستك [ت ا] بر دیواری ویا بنایی تحکیم و تقویه ایچون علاوه ایدیلن دیرك . استنادگاه . « هم مادیات هم معنویاتده قوللانیلیر . »

دَستگاه [فا] بز وسائره دوقونان آلت ، تزگاه . قهوه‌جی و میخانه‌جی کبی اصنافك بویوك ماصالری که مشروبات و سائره اوراده بولونور . بوفه . قاراده انشا اولونان کمیلرك اوتوردلماسنه مخصوص کره‌سته‌دن ترتیبات. ارباب صنعتك قوللاندقلری آلات و ادوات .

دَستگیر [ف ص] دوشه‌نك الینی طوتان، یاردیمجی .

دَستمال [فا] أل سیله‌جك، یاغلق.

دَستمایه [فا] سرمایه ، بضاعه .

دَستور [ع ا] رخصت ، اذن .

دُستور [ع ا] وزیر . قاعده ، قاعدهٔ اساسیه . قوانین مجموعه‌سی. جمعی. دساتیر. « دستور العمل »: مقتضاسیله عمل اولوناجق ونمونه اتخاذ قیلیناجق قاعده ونظام و قانون .

دَسته [فا] ده‌مت، طوتام. صاپ.

دَستی [فا] طوپراقدن صو و سائر مایعات قویمایه مخصوص‌قاب، تستی .

دَستیار [ف ص] یاردیمجی ، ظهیر .

دستیاری [فا] یاردیم ، معاونت و مظاهرت .

دَسکَره [فا] اشیا ، خصوصیله خسته نقلنه مخصوص ایکی

کشی طرفندن طاشینیلان تخته . تسکره .

دَستینه [فا] أل بیله‌زیکی .

دَسَم [ع ا] یاغ .

دَسیسه [ع ا] حیله، کیزلی اویون، دالاویره .

دَسیسه‌کار [ف ص] دسیسه‌جی ، حیله‌کار ، دساس .

دَشت [فا] اووا ، قیر ، چول، صحرا .

دُشمن [ف ص] دوست اولمایان ، خصم ، دوشمان .

دُشنام [فا] سوکمه ، کفر ایتمه، طعن .

دُشوار [ف ص] کوج ، زور .

دُعاء [ع ا] االهه یالوارما ، نیاز .

دعا کو [ف ص] دعاجی ، دعا ایدن. وقتدن دعا ایتمکله موظف آدام .

دَعائم [ع ا] دعامه‌نك جمعی .

دِعامه [ع ا] بنایه وورولان دیرك، دستك .

دَعاوی [ع ا] « دعوی » نك جمعی.

دعوا ـ دعوای [ع ا] حقنی مدافعه ایچون محکمه‌یه مراجعت . علوم ریاضیه‌ده حلی تکلیف اولونان مسأله . ادعا .

دَعواجی [ت ا] بر محکمه‌یه مراجعتله دیکر برندن دعوی ایدن آدام ، مشتکی .

دَعوالی [ت ص] حقنده دعوی اولونان، منازع‌فیه ، ادعاسی بویوك .

دَعوَت [ع ا] چاغیرما، تکلیف‌ایتمه. جلب ، بر شیئك حصولنه سببیت ویرمه . حرمت و اکرام فکریله ویریلن یمك ، ضیافت. دعا ونیاز . جمعی : « دعوات » یالکنز سوك معناده قوللانیلیر .

دعوتلی [ت ص] برضیافته چاغیریلان، مدعو .

دَعوتیّه [ع ا] دعوت ایدن خدمتجی‌یه ویریلن بخشیش . برینی محکمه‌یه جلب ایچون یازیلان ورقه . ضیافت و سائره‌یه دعوت ایچون یازیلان تذکره ویا مطبوع ورقه .

دَغدغه [ع ا] کورولتو وپاطیرتی، تلاش،اضطراب، راحتسزلق.

دَغَل [فا] حیله ، خیانت . قالپ پارا .

دَف [ع ا] معروف آلت موسیقی، تف .

دَفاتِر [ع ا] دفترك جمعی .

دَفائن [ع ا] دفینه‌نك جمعی .

دَفتَر [ع ا] یازیلمامش دوز بیاض ویا چیزکیلی کتاب ، بر برینه ربط اولونمش کاغدلرك مجموعی . «دفتر اعمال» : انسانلرك حسنات و سیأتندن بحث ایدن ، ایییلكلری وکوتولكلری عیناً قید ایدیلن دفتر، دفترمعنوی . «دفترخانه، دفترخاقانی»: املاك ، فراغ ایشلرینه باقان دائره .

دَفتَردار [ف ا] ولایتلرك اك بویوك مالیه مأموری اولان ذات.

دَفع [ع ا] صاوما ، قاقما، قووما ، اوته‌یه ایتمه ، جلب وجذب ضدی. « دفع حاجت » : آبدست بوزما .

دَفعه [ع ا] کره ، نوبت .

دَفعةً [ع ح] بر دفعه‌ده ، بردن بره ، آکسزین .

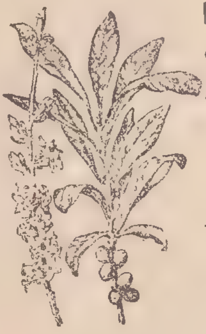

دفنه

دَفن [ع ا] طوپراغك ایچینه صوقما ، کومه .

دَفنه [ت ا] کوزل قوقولی یاپراقلری شهر آیینلرده، تنزه‌وحراسمده تزیینات‌مقامنده قوللانیلان طفلان جنسندن معروف کوچوك آغاچ .

دَفه‌جی [ت ا] فاحش فائضله‌اوته‌کینه بریکنه پارا افراض ایدن ، مراجعه‌جی ، تفه‌جی .

دَفین [ع ص] کومولمش، کومولی، مدفون .

دَفینه [ع ا] یره کومولمش قیمتلی مال ویا پارا . (مج) پك قیمتلی ویا معلوماتلی اولوب خارجدن کوسته‌ریشی اولمایان مال ویا آدام.

دَقّ [ع ا] چالما، وورما: «دق‌باب ایتمك» : قاپو چالمق . (یالکز بوتعبیرده مستعملدر .)

دَقائق [ع ا] دقیقه‌نك جمعی .

دِقّت [ع ا] اینجه‌لك . اینجه‌دن اینجه‌یه دوشونمه ، اهتمام ایله ذهن صرف ایتمه ، اهمیت ویرمه اهمیتله چالیشما .

دَقیق [ع ص] اینجه اوفاق،ظریف، نازك . (ا) اون .

دَقیقه [ع ا] اینجه. آکلاشیلماسی کوچ مسأله وکیفیت، نکته. « بو معناده اکثریا جمعی اولان دقائق قوللانیلیر . » ساعتك منقسم اولدیغی آلتمش جزءدن بیری .

دقیقه‌سَنج ـ دقیقه‌شناس [ف ص] اینجه و کوچ ایشلری ونکته‌لری قاورایان.

دَك [ت د] زمان ومكانده قوللا- نيلان انتها اداتيدر . « كرك دك و كرك عيني معنايي افاده ايدن دكين زمانمزده پك قوللانيلمامقده‌در. »

دَكاكين [ع ا] دكانك جمعى .

دُكّان [ع ا] اوفاق اصنافك ويا تاجرلرك اشيايي ايچنه قويدقلرى محل .

دكانجى [تا] بردكانده اوطوروب اشيا صاتان آدام .

دَگديرمك [ت ف] دوقوندورمق، تماس ايتديرمك . اولا- شديرمق ، واردیرمق .

دَگَر [تا] قيمت ، بها . قدر وحيثيت . اهليت ولياقت . معادل . شايان .

دَگلى ـ دگلو [ت صـ] بردورلو، بر نوع . بر مقدار ودرجه‌ده اولان . اعتنالى ، دقتلى.

دَگمك [تا] دوقونمق. چارپمق، راست كلك. اولاشمق ، حاصل اولمق. يتيشمك. تأثير ايتمك. بر قيمتده اولمق : بو ، بش ليرا دكر. « أل دكمك » : وقت بولوب باپابيلمك. « باشى طاوانه دكمك » : اوكونمك، تفاخرايتمك .

دَگمه [ت ا] دكمك فعلى .

دگمه [ت ف] اولور اولماز، راست كله ، تصادفى : بو ايش دكمه آدامك خرجى دكيلدر .

دگنك [تا] اينجه صوپا، باستون،

دگنكجى [تا] قاپيقجيلرك. حماللرك باشى. « ألى دكنكلى »: ادبسز .

دَلّاك [ع ا] حمامده مشتريلرى ييقايان آدام ، تللاق .

دَلال [ع ا] ناز ، عشوه .

دَلّال [ع ا] بر شيئك صاتيلاجغنى ويا بر اعلان وتنبيهى چارشى و قالابالق يرلرده يوكسك سسله هركسه دويوران آدام ، املاك وسائره آليش ويريشنده بايع ايله مشترى آراسنده واسطه اولان .

دَلالَت [ع ا] يول كوسترمه . رهبرلك . علامت .

دَلائل [ع ا] دليلك جمعى .

دل [فا] يورك ، كوكل، قلب .

دل آرا ـ دلارا [ف صـ] كوكلى تزيين ايدن، دلبر.

دل آگاه [ف صـ] قلبى اويانيق ، بصيرتكار .

دلاوَر [ف صـ] يوركلى ، جسور .

دل آويز ـ دلاويز [فص] كوكلى آصيلى طوتان دلبر .

دلخون [فص] يوره‌كى قانلى ، پك متأثر .

دلداده [فص] كوكل ويرمش ، عاشق .

دلباز [فص] كوكل اكلنديرن ، لطيف وجاذب .

دلبر [فص] كوكل آلان، كوزل، محبوبه .

دلتنك [فص] كوكلى دارالمش ، مضطرب ، مغموم .

دلخواه [فص] كوكل ايسته‌كى .

دلدار [فص] برينك كوكلنه مالك اولان ، معشوقه .

دلدل [ع ا] پيغمبريمزك استرى.

دلربا [فص] كوكل قاپيجى، كوزل، كوزل قادين .

دلستان [فص] كوكل آلان ، كنديته مفتون ايدن .

دلفريب [فص] كوكل آلداتيجى ، كوزل ، جاذب .

دلك [ع ا] اوغمه، اوغوشدورما. ال سورتمه .

دلگير [فص] كوكلى قالمش، كوجنمش.

دلنشين [فص] كوكلده يرطوتان، كوزل . « اشيا حقنده قوللانيلير . »

دلمك [ت ف] بر شيئك ايچنه دليك آچمق ، بر ياندن بريانه چوقور آچمق . « قولاق دلمك » : ايقاظ ايتمك .

دلنواز [فص] كوكل اوقشايان ، خوشه كيدن ، كوزل .

دلو [ع ا] قوغه . قويودن صو چكيلن قاب . اون ايكى برجدن برى كه كونش شباطده بو برجه كيرر .

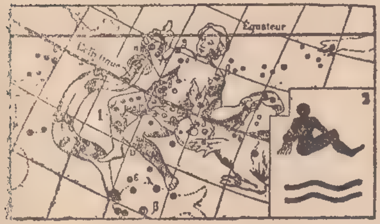

دلو برجى

دلى [ت ص] عقل ويا شعورى يرنده اولمايان ، چيلغين ، مجذوب ، مجنون. آزغين. دوشكون، مبتلا . «دلى صاچاسى» : معناسز ومناسبتسز سوز. « دلى دولو » : رابطه‌سز . « ظيردلى »: بوس بوتون دلى آزغين آدام . « نه‌اولدم دليسى » : نائل اولديغى ثروت واقبالى هضم ايده‌مه‌يه‌رك شيماران و مغرور اولان . « دلى‌يه پوستكى صايديرمق »: عبثله اشتغال ايتمك .

دلير [فص] جسور، شجيع، يكيت.

دلبرتمك ـ دەلبرتمك [ت ف] چیلدیرتمق ، چوق قیزدیرمق . عشق وسودایه مبتلا ایتمك .

دلیشمن ـ دەلیشمن [ت ص] دلیجە طورلی ، طور و حرکتنده قیدسز و سربست اولان .

دلیقانلی [ت ا] بلوغه ایرمش کنج ارکك . (ص) یکیت ، جسور .

دَلیك ـ دەلیك [ت ا] رخنه .

دَلیل [ع ا] قلاووز ، رهبر ، یول کوستریجی . بردعوا ومسألەیی اثباته یارایان شی ، برهان . نشان ، علامت .

دَم [ع ا] قان ، خون .

دَم [ف ا] صولوق ، نفس . « دم واپسین » : صوك نفس . آن ، زمان ، لحظه . « هر شیدن دم وورمق » : هر شیئی بیلمك ادعاسنده بولونمق . « دم‌بسته » : ساکت . «دم‌چکمك» عشرت ایتمك .

دِماء [ع ا] قان معناسنه کلن دمك جمعی .

دَمادَم [ف ح] صیق صیق ، دائما ، آن با آن .

دِماغ [ع ا] بین . عقل ، شعور .

دماغچه [ف ا] بینك آرقا طرفنده‌کی قسمی که آیریجه برکیسه ایچنده‌در .

دماغ

دَمان [ف ص] هیجانلی ، غضبلی، کوکره‌مش .

دمبدم [ف ص] دمادم .

دَمبسته [ف ص] نفسی طوتولمش . حیران .

دَمت ـ دەمت [ت ا] اکین باغی . برلکده باغلانمش چیچك وسائره، دسته . «دەمتلەمك»: دەمتلره تقسیم ایتمك .

دُمدار [ف ا] اوردونك آرقاسندن کیدن قوۀ عسکریه که اوردونك کیریسنی محافظه ایدر ، پیشدار مقابلی .

دَمدَمه [ع ا] حدتلی سوزسویلەمه . قیروب کچیرمه ، استیصال .

دَمساز [ف ا] آرقاداش ، همدم .

دمشق [ت ا] شام .

دَمع [ع ا] کوز یاشی .

دَمعه [ع ا] بر داملا کوز یاشی .

دمگذار [ف ص] وقت کچیرن ، یاشایان .

دمل [ع ا] قان چیبانی .

دموع [ع ا] دمعك جمعی .

دموی [ع ص] قانلی ، قانی چوق . شخص ومزاجه وصف اولور: دموی آدام ، دموی مزاج .

دمنده [ف ص] اوفله یجی، اوفله ین .

دمیده [ف ص] بیتمش، سورمش ، تنبت ایتمش .

دمیر — دەمیر [ت ا] معروف سرت معدن. زنجیرله دکیزك دیبنه براقیلان چنکل شکلنده آغیر دمیر پارچاسی . « دەمیر رسمی » : برلیمانه دەمیرلەمك ایچون ویریلەسی مجبوری اولان پارا . صفت مقامندەده قوللانیلیر: دەمیر قاپو «دەمیریول» : شمندوفر .

دەمیر باش [ت ا] کیرایه ویریلن چیفتلك وفابریقه وسائره ده کیراجی طرفندن قوللانیلوب مقاوله ختامنده صاحبنه اعاده اولونماسی شرط اولان آلات و ادوات و حیوانات وسائره . (مج) دکیشمز وداٸمی شی .

دمین — دەمین [ت د] برآز اول ، مقدما .

دن [ت د] ابتدا ، مرور، فاعلیت وصدور بیان ایدر ؛ برشیئك نەدن معمول اولدیغنی کوستررو : آلتوندن قلم . کلیت و جزئیت یعنی بر کلدن جزء اولدیغنه دلالت ایدر: ادبادن بر ذات . افضلیت بیان ایدر: مکتب أودن ایی در . زمانجه سبق و ابتدا بیان ایدر : بن بونك بویله اولاجغنی اولدن بیلیوردم . طرز و اسلوب بیان ایدر : طوپدن ، آچیقدن .

دناءت [ع ا] دنیلك ، آلچاقلق ، ذلت .

دناءتکار [ف ص] دنی آلچاق .

دنبال — دنباله [ف ا] قویروق . «دنبالەرو»: برینك آرقەسی صیره کیدن ، تابع .

دندان [ف ا] دیش .

دندانه [ف ا] دیش دانەسی. چرخ وسائره دیشی .

دنس [ع ا] کیر، پاس . «مادیات ومعنویاتده مستعمل » .

دنك [ت ا] حیوانه یوکلەنن یوکك یاریسی . تجار اشیاسی، بالیا. (مج) موازنه . موازنەلی ، متوازن، مساوی ، کفو .

دنکلشمك [ت ف] دنك اولمق ، موازنه حاصل ایتمك .

دنی [ع ص] آلچاق . ذلیل، ضوبسز.

دُنیا [ع ا] جهان ، عالم ، آخرتك ضدی . کرهٔ ارض . «دنیایه کتیرمك» : دوغورمق. «یکی دنیا»: آمریقا وآووستراليا .

دُنیوی [ع ص] دنیایه منسوب ومتعلق اولان ، دنیا ایشلرینه عائد اولان ، اخروی‌نك ضدی .

دُو [ف ص] ایکی . «دوجهان» : دنیا وآخرت .

دَواء [ع ا] علاج . (مج) تدبیر ، چاره ، درمان .

دَوابّ [ع ا] دابه‌نك جمعی، حیوانلر.

دَوات [ع ا] دیویت .

دَوار [ع ا] باش دونمه‌سی .

دَوّار [ع ص] چوق دور ایدن ، دائما دونن .

دَواعی [ع ا] داعیه‌نك جمعی .

دَوام [ع ا] دائم اولمه ، سورمه، امتداد ایتمه. ثبات. برمأموریته کیدوب کلمه،ملازمت . «علی‌الدوام»: متمادیاً ، فاصله‌سز ، بیته‌وی‌یه .

دَوامسز [ت ص] چوق سورمه‌ین ، بقاسز، موقت. ایشنه‌مداومت ایتمه‌ین ، ثباتسز .

دَوان [ف ص]قوشان،خیزلی‌یوروین.

دَواهی [ع ا] داهیه‌نك جمعی .

دَوائر [ع ا] دائره‌نك جمعی .

دوبارَه [ف ا] ایکی کره . طاولا اویوننده ایکی زارکده ایکی کله‌سی. (مج) حیله، خدعه،اویون، دوبارا .

دوباراجی [ت ص] حیله‌کار. دساس.

دوبا [ت ا] بویوك وآلتی‌دوزاولوب چاتانا و رومورکورله چکیلن و آغیر حموله نقلیاتنده قوللانیلان مراکب بحریه‌دن بری. کوپریلرك آلتلرینه قونان شاماندیرا کیبی‌قاپالی وایچی بوش سابحه .

دوت [ت ا] معروف میوه .

دوتا [ف ص] ایکی قات، بوکولمش، قانبور .

دوندوری [ت ص] دورمایوب‌دائما اوتن ، چوق سویله‌ین، کوه‌زه «دوندوری‌لیلا»: کوه‌زه قادین .

دوچار [ف ص] اولاشمش،چاتمش، چاتان ، دوشکون ، مبتلا ، کرفتار. «معنویاتده قوللانیلیر.» : بر فلاکته دوچار اولمق .

دود ـ دوده [ع ا] قورت دینیلن اوفاق بوجك .

دود [ف ا] دومان ، توتون .

دوداق [ت ا] آغیزك اوست وآلت کناری ، لب. (مج)

كنار . « دوداغنى ايصيرمق » : شاشوب قالمق. « دوداق بوكمك»: آغلامه كبى بر وضعيت آلمق. اهميت ويرمه‌مك . « دلبر دوداغى » : بر نوع طاتلى. « دوداق صارقيتمق»: صومورتمق ، داريلمق . « دوداق دوداغه » : اوپوشمك .

دودمان [ف ا] عائله ، سلاله ، خاندان .

دودو [ت ا] ارمنى قادينلرينه ويريلن عنواندر . خانم ، قادين ، طوطى .

دودوك [ت ا] نفسله چالينان و اينجه برسس چيقاران معروف ساز . واپور ولوقوموتيفك بخارله سس چيقاردقلرى بورو . (مج) اوزون واىچى بوش شى : دودوك ماقارناسى . (مج) دودوكى چالمق : قازانمق ، بر شيدن بردن مستفيد اولمق . «واى دودوكم!» تزييف واستهزا مقامنده قوللانيلير .

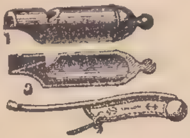
دودوكلر

دَوْر [ع ا] دونمه ، بر شيئك كندى محورى اوزرنده حركتى. بر شيئك اطرافنده دولاشما . بر مملكتك هرطرفنى كزوب دولاشما، سياحت. برشيئك ديكرينه تسليمى . زمان، عصر: جمهوريت دورى. خسته ـ لغك مختلف صفحه‌لرى. «دورفلك»: طالع ، قدر .

دُور [ف ص] اوزاق. «دورادور»: پك اوزاق . « دور ودراز »: اوزون اوزادى يه .

دَوَران [ع ا] دونوب دولاشما ، چرخ كبى دونمك. جولان. آغزدن آغزه كزمه. فلك، طالع.

دورانديش [ف ص] هرشيئى اوزاقدن دوشونن، بصيرتكار، مدبر .

دوربين [ف ص] اوزاقدن كورن ، هر شيئك نتيجه‌سنى أولدن آكلايان ، تدبيرلى ، دورانديش. (ا) اشيا ومناظرى اوزاقدن كورمه‌يه مخصوص معروف آلت . تله‌سقوپ .

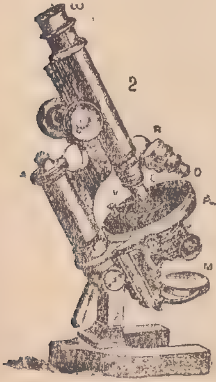
تله‌سقوب

دورت [ت ع] اوچدن صوكرا كلن صايى .

دورتوش [ت ا] دورتمك فعلى . تشويق .

دورتوشديرمك [ت ف] بربرينى متعاقب دورتمك.

زورله بر ایش یاپدیرمق ، اجبار وتشویق ایتمك .

دورتمك [ت ف] حیوانی سیوری بر د کنکله یورومه‌یه مجبور ایتمك . ایتمك ، ایلری‌یه سورمك . زورله برایش‌یاپدیرمق. اغواایتمك.

دورلو ـ تورلو [ت ا] نوع ، جنس ، چشیت .
یمك قابی . برلکده پیشمش مختلف سبزه‌لرله أتدن عبارت یمك. بعضاً صفت‌ده اولور : بو نه‌درلو یازی ؟ بعضـاده جملهٔ منفیه‌ده « هیچ بر وجه ایله ، قابل دکل » معنالرینه کلیر : بر دورلو اقناع ایده‌مه‌دم .

دوریه [ع ا] بر قاچ عسکر ویا پولیسك تأمین انضباطاچون شهری دولاشماسی .

دوز [ت ص] اینیشی ، یوقوشی ، چوقوری و تپه‌سی اولمایان ، مستوی ، پوروزسز . دوغرو ، مستقیم. ساده ، زینتسز. ده‌وریك وقیوریق اولمایان، دیك. اوزومدن چیقاریلان راقی . « دوم دوز » : چوق دوز اولان. « دوزآیاق » : یوقوشی وسردیوه‌نی اولمایان .

دوز [فص] « دوختن» مصدرندن، دیکیجی ، دیکن. «پالاندوز» : پالان دیکن. « چوالدوز » : چوال دیکمه‌یه یارایان بویوك ایکنـه ، چوالدیز . « زر دوز » : آلتونله دیکیلمش ، آلتون تل ایله نقش اولونمش .

دوزتمك [ت ف] دوز ومستوی یاپمق، پوروزینی قالدروب دوغرولتمق،دوزله‌مك. یولنه قویمق، ترتیب وتنظیم ایتمك .

دوزجه [ت ص] ساده ، عادی ، پوروزسز ، زینتسز . حال دخی‌اولور: دوزجه‌حرکت ایدیبور. اسم‌ده اولور : دوزجه‌سنی ایستر۔سه‌کز سز حقسزسکز .

دوزخ [ف ا] جهنم .

دوزگون [ت ص] تسویه وتنظیم ایدیلمش، مستوی . یولنه قونمش ، منتظم . (١) قادینلرك یوزلرینه سوردکاری توز، توالت توزی .

دوزگونلی [ت ص] یوزینه دوزکون سورن .

دوزلتمك [ت ف] دوز ومستوی ایتمك. یولنه قویمق، تنظیم ایتمك. تصحیح وتعمیر ایتمك ،

دوزله‌مك [ت ف] دوز ومستوی یاپمق ، تسویه ایتمك .

دوزمك [ت ف] یاپمق، ایشله‌مك، بجرمك. ترتیب‌وتنظیم‌ایتمك. وجوده‌کتیرمك. پالاندن‌اویدورمق.

دوزمه [ت ص] پالاندن ایجاد اولونمش ساخته .

دوزَن [ت ا] نظام ، ترتيب . آهنك ، آقورد. اویدورما سوز ، صنیعه .

دوزینه [یتا] اون ایکی پارچادن عبارت طاقم .

دوست [فا] سەویلن آدام، محب، آرقاداش. معشوق، معشوقه. غیرمشروع زوج ویازوجه، مترس.

دوش [ت ا] رؤیا .

دوش [فا] اوموز . « خانه بر دوش » : أوی اوموزنده ، فقیر وسرسری .

دوش [فرا] یوقاریدن آشاغی سرپینتی صورتیله صوغوق صودوکمه‌یه مخصوص سوزگچلی آلت . بو آلتله صو دوکمه ، بر نوع بانیو .

دوش

دوشَتمك [ت ف] زمینی قاپلامق ، یره سرمك. تفریش ایتمك.

دوشَش [فا] طاولاده یوننده ایکی زارك‌ده آلتی کلمه‌سی . (مج) راست کله ، ایی تصادف .

دوشَك [ت ا] یاتاق .

دوشکون [تص] دوشمش، آشاغی صارقمش، دوشوك. ثروت و سعادتی غائب ایتمش . مبتلا ، مفتون ، منهمك .

دوشمك [ت ف] یوقاریدن آشاغی‌یه بردن‌بره وبلا اختیار ایتمك، سقوط ایتمك ، یوقاریدن اینمك . یورور کن‌ویادورور کن بردن‌بیقیلوب یره یاتمق، دەوریلمك، منهدم‌اولمق. یاتمق . ثروت و قیمت و اعتبارجه آشاغیلامق. تدنی وانحطاط ایتمك. اوجوزلامق. درجه وشدتی آزالمق. قوتی زائل اولوب ضعیفله‌مك . اوغرامق ، مصاب اولمق . تصادف ایتمك، ظهور ایتمك: کون دوشرکه چوق آلیش ویریش اولور . یاقیشمق : نم علیهمده بولونمق سزه دوشرمی؟ صیغینمق: اوجاغکه‌دوشدم. « ألدن آیاقدن دوشمك » : طاقتسز قالمق ، کوتوروم اولمق . « اوستنه دوشمك » مسلط اولمق ، چوق اوغراشمق. فضله شفقت کوسترمك. « حسابدن‌دوشمك » : تنزیل‌ایتمك. « دامدن دوشمك » : مناسبتسز و صیراسز سوزسویله‌مك. « کوچوك دوشمك » : محجوب اولمق ، مقابله ایده‌مه‌مك . « کوزدن دوشمك » : توجه ومحبتی غائب‌ایتمك. « دوشوب قالقمق » : برابر یاشامق .

دوشنمك [ت ف] يايلمق، اوزانمق، انبساط ايتمك . سوزى تفصيل ايتمك . كيرمك ، قويولمق : يوله دوشندى . تفريش اولونمق .

دوشورمك [ت ف] ايندیرمك ، اسقاط ايتمك. تصادف ايتديرمك ، راست كتيرمك . « صيراسنى دوشورمك » : مناسبت كتيرمك. « كوچوك دوشورمك»: محجوب ايتمك .

دوشوك [ت ص] دوشمش، يرندن چيقمش. آشاغى يه صارقمش. قصورلى ، رابطه‌سز : بو جمله دوشوكدر .

دوشونجه [ت ا] دوشونمه ، تفكر. انديشه .

دوشونمك [ت ف] تفكر ايتمك ، ذهنى يورمق ، تدقيق ومطالعه ايتمك . خاطره كتيرمك ، فكراً بولمق . كدر ايتمك .

دوشونمه ، دوشونوش [ت ا] تفكر، مطالعه انديشه، غائله ، وسوسه ، دالغينلق .

دوشه‌مك [ت ف] يايمق، يره‌سرمك. زمينى بر شيله قاپلامق ، تفريش ايتمك .

دوشه‌مه [ت ا] اودا و سائره‌نك زمينى قاپلايان تخته وسائره. مفروشات .

دوشه‌مه‌لى [ت ص] ايى تفريش اولونمش اولان، مفروش.

دوشيزه [ف ا] قيز، قيز اوغلان قيز، باكر .

دوقتور [فرا] طبيب. اصل برفنده مأذون اولانلره ويريلن عنوا- ندر . بناءً عليه حقوقدن مأذون اولانلره‌ده دوقتور دينيلير . بزده يالكز « طب » دن مأذون اولانلره سويله‌نيليور .

دوقه ــ دوقا [يتا] آوروپاده اصا- ات عنوانى اولوب وقتيله بو عنوانى حائز اولانلر ايى واسع مملكتلرده حكمسوردكلرندن حاكم معناسنى‌ده احتوا ايدر. مؤنثى: دوشس .

دوكمك [ت ف] برمايعى وياحبوبات كبى بر شيئى بولونديغى قاپ ويا محلدن ديشارى‌يه ويا ديكر برقابه بوشالتمق . دوشورمك . صاچمق ، سرپمك . آقيتمق . ووسائط نقليه چيقارمق ، سوق و تحشيد ايتمك : فلان دولت حدوده عسكر دوكدى. اريمش معدن و سائره‌يى قالبه افراغ ايتمك : حروفات دوكمك ، توپ دوكمك . ديشارى آتمق . « صو دوكمك»: ايشه‌مك، آبدست بوزمق. « يوز صويى ، آبرو دوكمك » : حيثيتى اخلال ايده‌جك طرزده يالوارمق .

دوكمك ـ دوومك [ت ف] وورمق، حرب ايتمك .
هاوانله ويا ديكر بر آلتله برشيئی قيرمق ويا أزمك. برمعدنی قيزديروب وورارق ايشله‌مك. طوپه طوتمق : دشمن قلعه‌يی دوودی .

دوكه [ت ا] قالبه دوكولمش عادی ده‌مير. أريدلمش ده‌مير.

دوكن [ت ا] خارمانده اكينی دوودكلری چاقاق طاشلی آلت .

دوكوچ [ت ا] چاماشير طوقماغی .

دوكور [ت ا] زوج وزوجه‌نك بابالری .

دوكوش ـ دووش [ت ا] ضرب.

دوكوم [ت ا] اريتمه، دوكمه، اذابه.

دوكوم [ت ا] باغ ، عقده .

دوكومخانه [ت ا] معدندن مختلف آلات و ادوات ياپيلان فابريقه .

دوكومله‌مك [ت ف] دوكوم ياپارق باغلامق.

دوكون [ت ا] شنلك، وليمه، سور.

دوكه [ت ا] كنج اينك ، دوغورمامش اينك .

دول [ت ا] رحمك ايچنده‌كی ياورو، جنين. صوی، عرق . «دول « ياتاغی » : رحم .

دول [ت ص] قوجاسز قادين، قوجادن بوشانمش ويا قوجاسی اولمش قادين .

دُوَل [ع ا] دولتك جمعی .

دولاب [ع ا] قويودن صو چيقاروب باغچه‌لری صولامايه مخصوص دونر ماكينه. هرنوع دونر چرخ، چيقريق . ديوارك ايچنه اويولمش ويا آيريجه ياپيلمش رافلی و قاپادلی اشيا وضعنه مخصوص محل كه بونك دونر نوعی ده واردر . (مج) حيله، دسيسه : هركس دولابنی چويرر .

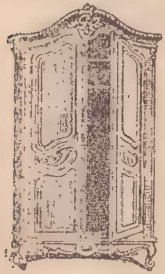
دولاب

دولبند ـ تولبند [ت ا] اينجه و سيرك بياض بز .

دولت [ع ا] بخت ، طالع ، سعادت، نعمت، ثروت. مستقلاً اداره اولونان مملكت .

دولتلی ـ دولتلو [ت ص] مسعود، طالعلی ، اقبال و ثروت صاحبی . اسكيدن وزيرلره ومشيرلره ويريلن لقب وعنوان .

دولكر [ت ا] بنالرك قاپو و پنجره‌دن باشقا اخشاب قسملرینی یاپان آدام. «دولكر بالغی» برنوع بالق.

دولكر بالغی

دوم [ت د] «دو» هجاسیله باشلایان بعض تورکجه صفتلرك باشنه قونوب مبالغه تأکید بیان ایدر: دوم‌دوز.

دومان [ت ا] آتشدن قالقان سیاه هوا، توتون، سیس، پوص. توزك هوایه قالقماسندن حاصل اولان بولانیقلق. بوغو. «دومانی اوستنده»: تازه، تازه کسیلمش. «توزی دومانه قاتمق»: چوق قوشمق، چوق عجله ایتمك.

دومن [تا] مراکب بحریه‌نك استقامتنی دوزلتن و ایسته‌نیلن طرفه چه‌ویرن معلوم آلت. (مج) دومنده: الك کیریده. دومن نفری، دومنجی: صنفك الك کیریسنده بولونان.

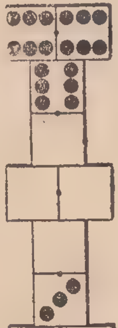

دومینه

دومینه، دومینو [یتا] نومرولو پوللرله اوینانان براویون. بواویونك پوللری.

دون [ت د] ایچنده بولونیلان کوندن اولکی کون.

دون [ح ص] آلچاق، دنی، آشاغی، آشاغیده اولان. «مادون»: آلتده بولونان.

دونبه‌لك [ت ا] بسیط و ابتدائی بر آلت موسیقی. (مج) عقلا دومبه‌لکی: عقلالق ادعاسنده بولونان کولونج جاهل.

دوندیرمك [ت ف] دور ایتدیرمك، چه‌ویرمك. کیری‌یه چه‌ویرمك: بنی یاری یولدن دوندردیلر.

دونك [ت ص] سوزندن دونن، ثباتسز، متلون. مکتبده صنفی کچه‌مه‌ین.

دونکی [ت ص] برکون اول واقع اولان. (مج) پك یکی، قدمی اولمایان: او، داها دونکی چوجوق قدر.

دونم ـ دونوم [تا] طول وعرضی یوز آرشون ویا متره‌دن عبارت اراضی اولچیسی، هکتار.

دونمك [ت ف] دور ایتمك. عودت ایتمك. دکیشمك: بنم طالعم دوندی. اسکی دینی بیراقوب باشقه بر دینه سلوك ایتمك. جایمق، سوزنی طوتمامق. بکزه‌مك: صیچانه دوندی. «کوزلری دونمش»: حدتدن چیلغنه دونمش.

دونمه [ت ا] دونمك فعلى ، دور عودت ، رجعت. تحول. دين دکیشدیرمه ، اهتدا . نکول . صفت مقامنده‌ده قوللانیلیر: دیندن دونمش ، مهتدی .

دوناتما [ت ا] ملی برمسرتك اظهاری ایچون شهرك تزیین و تنویر ایدیلمه‌سی ، شهرآیین . حرب کمیلر. ینك مجموعی ، فیلو .

دوناتمق [ت ا] سوسله‌تمك. شهر‌آیین اجرا ایتمك . تجهیز اولونمق . « دوناتمق » : سوسلندیرمك . (مج) سوکوب صایمق ، تکدیر ایتمك .

دونوش [ت ا] کیری کلمه، عودت، رجوع .

دونوشین [ت د] دونرکن، عودتده.

دونوم [ت ا] دور ، دوران . رجعت ، عودت ، کره ، دفعه ، نوبت . « کون دونومی »: کونشك یازابتداسنده شمالدن وقیش ابتداسنده جنوبدن خط استوایه دوغرو رجعتی و کوندوز ویا کیجه‌نك بویومه‌یه باشلاماسی .

دوواق [ت ا] کلینك ویا یکی دوغمش چوجوق باشنه طاقیلوب یوزینی اورتن تولدن سوسلی أورتو .

دوولّلو ـ دوئلّلو [یتا] آوروپاده تحقیر ایدیلن بر آدامك خصمنه ووروشما تکلیفی که شاهدلر حضورنده قیلنج ویا رووِلور ایله یاپیلیر .

دوه ـ دەوه [ت ا] معروف حیوان . « دەوه باغیردان » : طاشلمق یوقوش . « دەوه ـ ده قو ـ لاق» : اهمیتسز و آز اولان. « دەوه یورویوشی»: یاواش فقط دواملی یورویوش ویا ایش. «یوق دەوه نك باشی » : مناسبتسز و دوغرو اولمایان سوزه قارشی استهزا و استغراب

دەوه

دەوه قوشی

دەوه بالغی

تعبیریدر. «دهوه قوشی»: آفریقاده اوچامایان بویوك قوش كه تویلری شاپقا تزییناتنده قوللانیلیر. «دهوه بالغی»: برنوع بالق. «دره دیکنی»: بر نوع اوت.

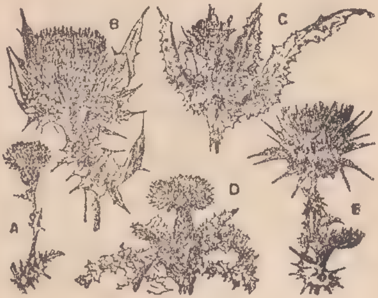

دهوه دیکنی

ده [ت د] هم ظرف مکان، هم ظرف زمان اولور. مصدرلرده علاوه اولونارق استمرار بیان ایدر. «بیکده بر»: پك سیرك، پك آز. عطف و ربط اداتی اولوب دخی معناسنه ده کلیر. «برده»: شوراسی‌ده وارکه. ولوکه.

دِه [فا] اون.

داها [ت د] مقدار ویا زمان علاوه‌سنه دلالت ایدر: برآز داها چالیشکز، برآز داها بکله‌یکز. باشقا، زیاده، آرتیق. صفتلرك باشنه کیروب تفضیل بیان ایدر: بواوندن داها چالیشقاندر. تکرار، کذلك: بر داها کتسین. حالا، هنوز معناسنه ظرف زمان‌ده اولور: داها کله‌دی.

دَهاء [ع ا] خارق‌العاده ذکا.

دُهات [ع ا] داهی‌نك جمعی.

دَهان [فا] آغیز. «انکشت بردهان»: پارماغی آغیزنده، شاشوب قالمش، متحیر.

دَهر [ع ا] زمان، اوزون مدت، دور، هنکام. جهان، دنیا، طبیعت، عالم.

دهری [عص] زمان وطبیعته متعلق. عالم. ملحد، اخرته اینانمایان، مادیوندن، ماته‌ریالیست. جمعی: دهریون.

ده‌زه‌نفکته [فرا] تطهیر، تبخیر. «ده‌زه‌نفکته آلتی»: تطهیر آلتی.

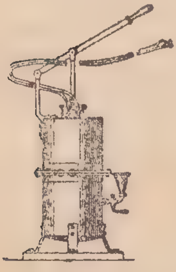

ده‌زه‌نفکته آلتی

دهش [فا] ویرمه، اعطا، احسان.

دَهشَت [ع ا] قورقونج برشی ویا تهلکه اوکنده شاشوب قالما. اورکه، قورقا، قورقونج شی.

دهشتلی [ت ص] قورقونج، مدهش.

دهقان [فا] کویلی ، چیفتجی . کوی مختاری .

دەقور [فرا] تزیینات ، تیاترودە صحنه تزییناتی .

دهلیز [ع ا] سوقاق قاپوسیله مردیون آراسندەکی آرالق. برطرفی دیوار دیکر طرفی پنجرەلردن عبارت اوزون ویاری قارانلق آرالق ویا یول .

دَهَن [فا] دهانك مخففی ، آغیز .

دُهْن [ع ا] سورونەجك یاغ .

دَهناء [ع ا] کنیش وصوسزاووا، چول .

دُهور [ع ا] دهرك جمعی .

دەنەمك [ت ف] تجربه ایتمك .

دەوریك [ت ص] یاتیق، چەور- یلوب قاتلانمش .

دەوریم [ت ا] چەوریله، قاتلانما، بوکولمه ، انحنا .

دەوشیرمك [ت ف] طوپلامق . قاتلامق ، صارمق . یمش ومحصول طوپلامق ، اقتطاف ایتمك .

دەوشیرمه [ت ا] طوپلاما ، جمع . اقتطاف . اوتەدن بریدن طوپلانمش غیر منتظم عسکر .

دەویرمك [ت ف] ییقمق ، دوشورمك ، بر یانه یاتیرمق ، باش آشاغی چەویرمك . « چام دەویرمك » پوت قیرمق ، قابا ویا مناسبتسز برشی سویلەمك، غاف یاپمق .

دەوریلمك [ت ف] ییقیلمق ، یووارلانمق .

دیار [ع ا] « دار»ك جمعی ایسەدە مفردمقامندە شو معنایه کلیر : مملکت ، خطه .

دیاقوس [ر ا] مترەپولیدك معیتندەکی کنج پاپاس .

دَیّان [عص] مکافات ومجازاتی حقیله ویرن (الله) ، قهار .

دیانَت [ع ا] دیندارلق .

دیانتلی [ت ص] دیندار ، احکام دینیه یه رعایت ایدن .

دیب [ت ا] بر شیئك الك درین وآشاغی یری . کوك ، تمل . برشیئك ویا براودانك الك کیریسی، الك آرقا طرفی. مقعد . (مج) اصل، اساس. « دیبنه داری اکمك » : بیتیرمك . اسراف ایتمك .

دیبا ـ دیباج [ف ع . ا] داللی چیچکلی بر جنس ایپك قوماش .

دیباجه [ع ا] مقدمه ، کتاب مقدمەسی .

دیجیك [ت ا] توفنكك دیبنی تشكیل ایدن قالین قسمی .

دیبسز [ت بص] اصلسز، اساسسز ، یالان .

دیبك [تا] طاش ویا آغاجدن هاوان. « دیبك قهوه » : هاوانله دوكولن قهوه .

دیپلومات [فرا] امور سیاسیه ایله مشغول آدام . دولتك مناسبات خارجیه‌سنی اداره ایدن ذات. سیاسی، قورناز، ذكی، عقللی .

دیپلوماتلق [ت ا] امور سیاسیه ایله اشتغال ایدنلرك مسلكی وبومسلكده‌مهارت، سیاست. (مج) حیله ودسیسه، قورنازلق .

دیپلومه ـ دیپلوما [را] بر فنده برعلم و صنعتده اثبات كمال واقتدار ایدنلره ویریلن مأذونیت كاغدی ، شهادتنامه .

دیپوزیتو [یتا] (با) دپوزیتو .

دیت [ع ا] مقتولك وجود ویا مجروحك عضو بدلی اولارق جانی طرفندن تأدیه ایدیله‌سی لازم كلن مال وپارا ، قان بهاسی .

دیترتمك ـ تیترتمك [ت ف] تیتره‌مه‌سنی موجب اولمق ، چوق قورقوتمق .

دیتره‌شمك [ت ف] هپ بردن قورقوب تیتره‌مك .

دیجور [ق ص] قاراكلیق ، مظلم .

دیدار [فا] یوز ، چهره ، سیما، كوزل یوزك كورونمه‌سی .

دیدنه [ع ا] عادت .

دیده [فا] كوز ، چشم .

دیده [ف ص] كورمش .

دیده‌بان [فا] كوزجی ، بكجی ، محافظ .

دیدیركین [ت ص] یرینی بكنمه‌ین، یرینی یادیرغایان. « دیدیركین اولمق » : سرسری اولمق .

دیدیرمك [ت ف] سویله‌مه‌یه سوق واجبار ایتمك .

دیدیشمك [ت ف] یكدیكرینی راحتسز ایتمك ، ازعاج ایتمك . غوغا ایتمك .

دیدی قودی [ت ا] برینك ویا برقاچ كیشینك علیهنده بولونمق ، قیل وقال ، كفت وكو.

دیدیك [ت ص] سویلنمش : او آدامك دیدیكی دیدیكدر . « دیدیك دیدیك » : پارچا پارچا .

دیدینمك [ت ف] اوغراشمق ، چوق جهد ایتمك .

دیر [ع ا] مناستر ، كیلیسا ، میخانه .

دیرسك [ت ا] قول ایله بیلك کمیکنك التصاق یرندهکی بوکوم. اورتاسندن بوکوملی ویا بربره دایانمایه مخصوص کراسته. کوشه، زاویه.

دیرهك [ت ا] دوز واوزون آغاج ویا تخته. بنالرده آغاج ویا طاشدن ستون، عمود. واپور وکمیلرده عمودآدیکیلن آغاج. (مج) اوزون بویلی آدام.

دیرلانمق [ت ف] مناسبتسز ولزومسز برچوق سوز سویلهیوب تعجیز ایتمك.

دیریلتمك [ت ف] حیات ویرمك، احیا ایتمك.

دیرلك [ت ا] حیات، یاشاییش، نفقه، معاش. کچینمه، معاشرت.

دیرلکسز [ت ص] امتزاجسز، کچینیلمهسی کوج.

دیرلهمك [ت ف] طوپلانمق، دیوشیرلمك، درلهمك.

دیریلمك [ت ف] جانلانمق. (مج) قوت و طراوت کلمك، تازه حیات بولمق.

دیرهمك [ت ف] کروب سرتلشدیرمك. تعند ایتمك.

دیرمه ـ درمه [ت ا] طوپلاما، دهوشیرمه، جمع وتحشید، اقتطاف. «دیرمه چاتما»: اوتهدن بریدن دهوشیریلوب چاتیشدیرلمش، اوتهدن بریدن طوپلانیلمش غیر منتظم هیأت.

دیرنك ـ درنك [ت ا] اکلنجه ایچون وقوع بولان طوپلانما، جمعیت. دوکون، ولیمه.

دیرهنمك [ت ف] دایانمق، قوتلی داورانمق، دیك وقارشی دورمق. مخالفت ایتمك.

دیری [ت ص] جانلی، زنده، بر حیات. أیی پیشمهمش.

دیرین ـ دیرینه [ف ص] اسکی، قدیم.

دیز [ت ا] باجاق ایله بالدیر کمیکلرینك التصاق ایتدیکی یر، زانو. «دیزدیزه»: یانیانه. «دیزلرینه قاپانمق»: آیاقلرینه صاریلوب یالوارمق. «دیزلرینك باغی چوزولمك»: قورقمق، هیچ برشی سویلهیهمهمك. «دیزی دیبنده»: دائما برابر.

دیزدیرمك [ت ف] صیرایه قویدورتمق. صیرالاتمق. مطبعهلرده مرتبه دوکه حروفاتی صیرالادارق یازی ترتیب ایتدیرمك.

دیزدیز [ت ا] ویزیرتی، اوصاندیریجی کورولتو.

دیزلاتمق [ت ف] ویزیرداتمق. فیرلاتمق، قاچیرتمق. اوردکوتمك.

دیزگین [ت ا] حیوانك آغزینه كچیریلن كه باغلی قایش . (مج) «دیزكینی چكمك» : بر ایش ویا مسأله‌ده چوق ایلری كیدنلره مانع اولمق .

دیزلاق [ت ص] طاسلاق، چیلاق.

دیزلك [ت ا] دیزه قدر كیلن معلوم شی .

دیزمان [ت ص] ایری ، قابا ، قوجه‌مان .

دیزمه [ت‌ا] صیرالاما ، تصنیف ، ترتیب ، دیزیش .

دیزی [ت ا] صیرالاما ، بر صیرا تشكیل ایدن شی : بردیزی اینجی .

دیزیلی [ت ص] صیرالانمش : دیزیلی عسكر . ترتیب اولونمش : دیزیلی صحیفه‌لر .

دیش [ت ا] انسان و حیوانلرك آغیزلرنده‌كی معلوم كمیك دانه‌لر. چرخ ودستره كبی چنتیكلی شیلرك هرچنتیكی. چاقینك مختلف پارچالری. حرفلرك چنتیك یرلری . « دیش بوداق» : معروف برجنس غیرمثمر اورمان آغاجی . « دیش بیله‌مك »: حرصلانمق ، انتقام آلمق ایچون فرصت كوزتله‌مك. «دیش كچیرمك»: سوزینی یاپدیرمق ، تعرض ایتمك . « دیشجی » : دیش طبیبی .

دیش [ت ا ، د] طیش ، ایچ مقابلی ، خارج ، بر شیئك دیشاریسی. دیش قاپو: خارجی‌قاپو. دیش ده‌كیز : بحر محیط .

دیشاری [ت ا] دیش طرف ، خارج ، ایچری مقابلی ، آچیق یر. (مج) «دیشاری‌چیقمق» : دفع حاجت ایتمك. آبدست بوزمق. « دیشاری كیتمك » : مملكتدن چیقمق ، سیاحت ایتمك « دیشلی»: طیشلی ، دیشاریسی اولان، خارجی. « ایچلی دیشلی » : تكلیفسز ، محرم.

دیشلنمك [ت‌ف] دیش كچیریلمك، ایصیریلمق .

دیشلی [ت ص] دیشی اولان : دیشلی چرخ ، دیشلی‌حرف. (مج) ضرری دوقونان ضرر ایراثنه مقتدر .

دیشی [ت ص] انسان و حیوانده اركك مقابلی ، قادین. بری برینه كیرر برچیقتدن‌عبارت آلات وادواتك دیكرینی اخذوقبول ایدن تكی : دیشی قوپچا، دیشی‌آناختار.

دیشیك ــ ده‌شیك [ت‌ص]ده‌لینمش. «ده‌لیك ده‌شیك»: هر طرفی ده‌لینمش .

دیشیلمك ــ ده‌شیلمك [ت‌ف] ده‌لینمك،یاریلمق.

دیشیلی [ت ص] دیشیسی اولان .

دیك [ت ص] آشاغیدن یوقاری عمودی وضعیتده بولونان. صارب . خشین ، سرت ، یوکسك : دیك سس . دقتلی وحدتلی : دیك یاقیش . دیك سویله‌مك : ترس جواب ویرمك ، قارشی کلمك . « دیکینه » : ترسنه .

دیکدیرمك [ت ف] آیاقده دوردورمق ، اقامه ، رکز ایتدیرمك . کوکلشمك اوزره یره قودورمق، غرس ایتدیرمك. ایکنه وایپلکله خیاطت ایتدیرمك .

دیکدیرمك ـ دیندیرمك [ت ف] دوردورمق تسکین ایتمك، راحتلاندیرمق .

دیکر [ف ص] باشقا ، آخر .

دیکر گون [ف ص] باشقادورلو، متغیر.

دیکسینمك ـ تیکسینمك [ت ف] ایکرنمك، بر یمك وسائره‌دن اکراه ایتمك .

دیکلنمك [ت ف] قالقوب دیك دورمق ، اورپرمك .

دیکلنمك [ت ف] سکونت بولمق ، دورمق، استراحت ایتمك.

دیکله‌مك [ت ف] قولاق ویرمك. قبول ایتمك .

دیکیلمك [ت ف] آیاقده دورمق ویا دوردورلمق ، رکز ایدیلمك . غرس اولونمق . ایکنه وایپلکله خیاطت ایدیلمك. دیم دیك دوروب کیتمه‌مك .

دیکیلی [ت ص] دیکیلمش ، رکز اولونمش. « بر دیکیلی آغاجی یوق »: هیچ برشیئی یوق، هیچ برملکه‌مالك دکیل. «دیکیلی طاش»: آثار عتیقه‌دن عمودی وحجری اثر.

دیکن [ت ا] بعضی نباتاتده بولونان سیوری وباتان ایکنه ، خار. (مج) مانع ، انکل .

دیکنجی [ت ص] البسه دیکن ، اسکی قوندورا دیکمکله کچینن ، یاماجی .

دیکیش [ت ا] دیکمك فعل وصنعتی، خیاطت. «دیکیش طوتدورمق » : ایلیشمك ، ثبات ودوام ایتمك .

دیکیشجی [ت ا] دیکیش دیکن قادین ، ترزی .

دیکیم [ت ا] دیکمه ، دیکیش. « دیکیمخانه » : عسکره اثواب وسائره دیکیلن یر .

دیل [ت ا] انسان و حیوانك آغزنده‌کی معروف عضو، لسان، زبان . انسانلرك تکلم ایتدکلری لهجه‌لرك بهری ، لغت. دکیزك ایچنه دوغرو اوزانمش اوزون ، قوملق واوستی دوز وآلچاق قاراپارچاسی. (مج) ذم ، غیبت . « آغزی وار

دیلی یوق » : هیچ بر شیئه سس چیقارمایان ، سسسز ، متحمل ، محجوب. « دیل آلتی » : طاووقلره عارض اولان بر خسته‌لق. « دیل اوجنده اولمق » : بر شی خاطره کلدیکی حالده ینه قاچمق . « دیل اوزاتمق» : برینك علیهنده بولونمق، اطالهٔ لسان ایتمك. «دیلی اوزون»: تربیه‌سز، ادبسز. «دیل چیقارمق»: اکلنمك ، استهزا ایتمك. « دیلنی طوتمق » که‌وه‌زه‌لك ایتمه‌مك . هر شیئی بی‌پروا سویله‌مکدن چکینمك. « دیللره دوشمك » : فنالقله شهرت بولمق . « قوش دیلی » : بعضاً چوجوقلرك قونوشدقلری اویدورما برلسان . استانبولده قاضی کوینده برمحله. «دیلنی کسمك» : صوصمق. « دیللرده کزمك ، دیله کلمك » : سوء شهرت قازانمق .

دیلباز [ت ص] اصلی فارسی «دلباز» در. کوکل اویناتان، شوخ، کوزل. مع مافیه تورکجه‌ده: کوزل سوزلی ، طاتلی سوز، سویله‌ین معناسنه‌ده کلیر . مقابلی : پیصیریق .

دیلجك [ت ا] کوچوك دیل، دیل شکلنده کوچوك آلت . دیلاق ، بظر .

دیلسز [ت ص] لاقیردی سویله‌یه‌مه‌ین، ابکم. سکوتی، ساکت، حلیم .

دیلَك [ت ا] آرزو ، ایسته‌ك ، رجا .

دیللشمك [ت ف] سویلشمك ، مکالمه ومصاحبه ایتمك .

دیللنمك [ت ف] دیله کلمك ، سوز سویله‌مه‌یه باشلامق . دیلی آچیلوب چوق سویله‌مك. ادبسزلك ایتمك ، دیللره دوشمك ، مذموم ومنفور اولمق .

دیللی [ت ص] چوق وایی سویله‌ین.

دیلماج [ت ا] عامیله «ترجمان»ك مقابلی‌در .

دیلمك [ت ف] اوزون اوزون یارمق ، دیلیم دیلیم کسمك : قاوونی دیله‌لی .

دیلنجی [ت ا ص] آووچ آچارق راست کلندن پارا ایسته‌ین فقیرآدام، سائل، عارسز وطمعکار.

دیلندیرمك [ت ف] دیلنمه‌یه مجبور ایتمك ، دیله‌نه‌جك حاله کتیرمك .

دیلنمك [ت ف] دیلنجیلك ایتمك. دیله‌نیرجه‌سنه ایسته‌مك .

دیله‌مك [ت ف] ایسته‌مك. آرامق .

دیلیم [ت ا] اوزونلغنه کسیلمش پارچا. بویله پارچالرك بهری : بر دیلیم اکمك ، بر دیلیم پورتاقال .

دیمك [ت ف] سویلەمك ، آغیزدن برسوز چیقارمق. اسم طاقمق، تسمیه ایتمك. نقل وروایت ایتمك . معنا ویرمك . بر معنایه کلمك : بو جواب نه دیمك؟ «دیمك اولویورکه» : یعنی ، بوندن شو آکلاشیلیورکه.

دیمومت [ع ا] دائم اولما، دائملك ، دوام .

دین [ع ا] بورج .

دین [ع ا] هر ملت و قومك عبادت واعتقاد خصوصنده اللهه قارشی طوتدیغی یول . «یوم الدین» : قیامت کونی .

دیناً [ع ح] دینجه، دین نقطهٔ نظرندن.

دینار [ع ا] اسکی بر آلتون سکەسی.

دینج [ت ص] کنج، جانلی، وجودی صاغلام .

دینجلشمك [ت ف] کنجلشمك ، صاغلاملاشمق .

دیندار [ف ص] احکام دینیەیە تماماً رعایت ایدن ، متدین .

دینسز [ت ص] دینەواللهە ایناتمایان. ملحد .

دینیلمك ـ دەنیلمك [ت ف] سویلەنلمك . نقل وروایت اولونمق .

دیو ـ دیە [ت د] کویا،سوزدە، دیەرك ، ضانکە . ظنیلە ادعاسیلە ، بهانەسیلە .

دیو [ف ا] شیطان ، جین ، عفریت، دەو . « دیو آیناسی » اشیایی بویولتن آینا. «کندینی دیو آیناسندە کورمك» : کندینی بویوك ویوکسك ظن ایتمك ، خودبین ومغروراولمق.

دیوار [ف ا] طاشدن، طوغلەدن، کرپیچ و یا تختەدن یاپیلان سد ؛ جدار .

دیوان [عا] بویوك مجلس. حضور. اسکی شاعرلرك شعر مجموعەسی. « دیوان ادبیاتی »: ادبیات قدیمە . « دیوان افندیسی »: وقتیلە وکلانك رسمی وخصوصی باش کاتبلری. «دیوان حرب»: عسکرلری وضابطلری استنطاق ومحاکمە ایدن محکمە. «دیوان دورمق» : ویریلەجك امری آلمق اوزرە آیاقدە اللرینی قاووشدیروب دورمق .

دیوانچە [عا] کوچوك شعر مجموعەسی.

دیوانخانە [ف ا] اوطەلر آراسندەکی کنیش صوفا .

دیوانە [ف ص] دلی ، مجذوب ، آلیق ، آبدال .

دیوانی [ع ص] دیوانە منسوب. (۱) بر نوع کرفت یازی .

دیّوث [ع ص] زوجه‌سنك ناموسسزلغنه تحمل ایدن، زوجه‌سنی ناموسسزلغه تشویق ایدن ، پزه‌ونك .

دیوثلق [ت ا] پزه‌ونكلك ، ناموسسزلق ، آلچاقلق .

دُیون [ع ا] بورج معناسنه كلن « دین » ك جمعی . « دیون عمومیه » : دولتك عموم بورجلرینه قارشی تخصیص ایتدیكی وارداتی تحصیل واداره ایدن دائره .

دیویت [ت ا] استعمالدن ساقط اولان اسكی طرزده برحقه كه صاری معدندن اولوب قلم قویمق ایچون‌ده یتیشیك بر بوروسی واردر.

دیهیم [ف ا] تاج ، اكلیل .

ذ

ذ توركجه الفبانك اون برنجی حرفی اولوب ابجدحسابنده (٧٠٠) رقمنه معادلدر .

ذات [ع ص] صاحب معناسنه كلن « ذو » نك مؤنثیدر. توركجه‌ده اكثریا مذكر اولارق قوللانیلیر : ذات‌الزوج. كندی ، نفسی: بالذات كلدی . اصل ، جوهر ، صفت مقابلی. محترم ومعزز شخص . «حد ذاتنده »: اصلنده، عارضی اولمایارق.

ذات‌الرئه [ع ا] آق جكر التهابی.

ذاتاً [ع ح] حد ذاتنده اولارق ، طبیعی وجبلی اولارق . كندیلیكندن .

ذاتی [ع ص] عارضی اولمایان . ذات وشخصه مخصوص ، خصوصی، شخصی .

ذاتیّات [ع ا] ذات وشخصه عائد خصوصات ، شخصیات .

ذاكِر [ع ص] ذكر ایدن ، ذكر و تسبیحله مشغول .

ذال [ع ا] «ذ» حرفنك عربی اسمی در.

ذاهِب [ع ص] كیدیجی ، كیدن . بر فكر و ظنه صاپان .

ذاهِل [ع ص] ذهول ایدیجی ، اهمال ایدن ، اهمالجی .

ذائِق [ع ص] ذوق دویان ، طادان .

ذائِقه [ع ا] حواس خمسه‌دن لذت دویمق خاصه‌سی .

ذُباب ـ ذُبابه [ع ا] سینك .

ذَبْح [ع ا] بوغازلامه ، كسمه ، قوربان كسمك .

ذِبحه [ع ا] قوش بالازی .

ذَبيحه [ع ا] قصابلرك كسدكلرى حيواناتدن آليِنان رسم .

ذَبيح [ع ص] بوغازلانمش، قوربان ايديلمش . قوربان ايديلمش حيوان .

ذَخائر [ع ا] ذخيره‌نك جمعى .

ذَخيره [ع ا] وقتنده صرف اولونمق اوزره تدارك و آنباره قونولان حبوبات ومأكولات .

ذِراع [ع ا] آرشين . « ذراع اعشارى » : متره .

ذِروه [ع ا] تپه ، داغك الك يوكسك نقطه‌سى .

ذَرّه [ع ا] پك اوفاق بر پارچا ، بر آرپانك يوزده بر جزئى . « ذره قادار » : هيچ ، اصلا .

ذُرّيت [ع ا] نسل ، صوى، اولاد واحفاد. بر آدامك صلبندن كانلر .

ذَريعه [ع ا] وسيله ، بهانه ، مناسبت .

ذَكاء [ع ا] ذكاوت غلطدر. ذهن كسكينلكى ، سرعت انتقال ، هر شيئى چابوق آكلاما ، عقل و فطانت .

ذَكَر [ع ا] اركك‌لرك آلت تناسلى. اركك . ايكنجى معناده جمعى مستعملدر : ذكور .

ذِكر [ع ا] آكما ، خاطره كتيرمه، ياد . آغيزه آلما ، اسمنى سويله‌مه. بيان وافاده. تسبيحله ومختلف صورتده اسماء حسنايى سويله‌مه ، ورد چكمه . مدح و ستايش . « ذكر جميل » : مدح و ثنا ايله اسمى ياد اولونمه .

ذَكى [ع ص] ذهنى كسكين ، ذكا صاحبى ، فطين ، عقللى .

ذُلّ ـ ذِلّت [ع ا] ذليل اولما، دنائت، آلچاقلق .

ذلك ـ ذالك [ع ا] بو ، شو . « مع ذلك » : بونكله برابر . « كذلك » : بونك كبى ، بويله . « بناءً على ذلك » : بونك اوزرينه .

ذَلول [ع ا] مطيع ، ياواش .

ذَليل [ع ص] آلچاق ، دنى ، حقير .

ذَمّ [ع ا] برينك فنالغنى سويله‌مه ، عيبلامه، چكيشديرمه، قدح، هجو.

ذَمّام [ع ص] چوق ذم ايدن ، چكيشديريجى .

ذِمام [ع ا] كندى طرفنى حمايه مجبوريتى .

ذَمائم [ع ا] ذميمه‌نك جمعى .

ذِمّت [ع ا] حمايه ، وقايه مجبوريتى. عهده . بر آدامك كندى

عهده‌سنده كچیروب تأدیه‌سنه مجبور اولدیغی پارا، بورج. « تبرئهٔ ذمت » : عهده‌سنده بورج اولمادیغی اثبات ایتمه. عربی تعبیراتده « ذمه » صورتنده قوللانیلیر. « بری الذمه » : تبرئهٔ ذمت ایتمش، ایلیشیكسز.

ذِمَم [ع ا] ذمتك جمعی.

ذَمیم [ع ص] ذمه مستحق، مذموم، معیوب.

ذَمیمه [ع ا] مذموم شی، فنا ایش ویا خوی.

ذَنْب [ع ا] كناه، صوچ.

ذَنَب [ع ا] قویروق.

ذُنوب [ع ا] كناه معناسنه كلن ذنبك جمعی.

ذو [ع ص] صاحب، مالك، متصرف، حائز. ذوالوجهین: ایكی یوزلی. ذوالجلال، جلال وقدرت صاحبی، الله. ذوی‌العقول: عقللیلر. ذوارِبعةالاضلاع: دورت ضلعلی.

ذَوات [ع ا] ذاتك جمعی.

ذوالفِقار [ع ا] (اصل معناسی قابورغالی‌در.) پیغمبرمزك حضرت علی‌یه اهدا ایتدیكی مشهور قیلنجی.

ذوالقَرْنَین [ع ا] مشهور اسكندر كبیره ویریلن لقب.

ذوالمَعاشَین [ع ا] هم قاراده، هم دكیزده یاشایان حیوان.

ذَوْب ـ ذَوَبان [ع ا] اریمه، أریمك.

ذَوْق [ع ا] طاتما، طات، لذت. متلذذ اولما، حظ، محظوظیت، خوشلانما. اییِ ایله فنایی، كوزل ایله چیركینی فرق ایتمك قدرتی، حسن طبیعت. اكلنجه، جنبش، كیف، صفا. اكلنمك، استهزا.

ذوقلنمك [ت ف] استهزا ایتمك.

ذوقیاب [ف ص] متلذذ اولان، خوشلانان.

ذوقِیّات [ع ا] ذوق و اكلنجه‌یه متعلق اولان شیلر.

ذَوی [ع ص] « ذو » نك جمعی: تركیبسز قوللانیلماز. ذوی‌العقول.

ذَهاب [ع ا] كیتمه. « ایاب و ذهاب » : كیدوب كلمه. برفكر وظنه صاپما، ظن، اعتقاد.

ذَهَب [ع ا] آلتون.

ذهبی [ع ص] آلتونه منسوب، آلتوندن معمول، زرین.

ذِهْن [ع ا] دوشونمه و آكلاما قوت وقدرتی، قوهٔ مفكره. خاطر، قوهٔ حافظه.

ذهناً [ع ح] ذهنجه ، ذهنله ، قوۀ مفکره ایله ، آغیزله و قلمله اولمایارق ، دماغله .

ذهول [ع ا] قصدی اولارق او- نوتور کبی یاپمق ، مشغولیت سببیله غفلت ایدوب اونوتمق ، مسامحه .

ذی [ع ص] « ذو » کلمه‌سنك حالت جری‌در . لسانمزده شو شکلده قوللانیلیر : ذی شان ، ذی قیمت .

ذی الحجه [ع ا] حج اجرا ایدیلدیکی عربی آی .

ذی القعده [ع ا] معلوم عربی آی .

ذیل [ع ا] اتك ، دامن . بر کتابك مابعدی اولمق اوزره باشقاسی طرفندن یازیلان کتاب . کتابه یاپیلان علاوه . مکتوب و سائره آلتنه یازیلان شی ، هامش : جمعی : اذیال ، ذیول .

ذیلاً [ع ح] ذیل وعلاوه اولارق ، هامشده . « ذیلاً جواب یازمق » : برمکتوب ویاتحریراتك آلتنه جواب یازمق .

ر

ر تورکجه الفبانك اون ایکنجی حرفیدر . ابجدده ٢٠٠ عددینی کوسترر .

را أسکی طرزده‌کی تاریخلرده ربیع- الاول آینه اشارتدر .

رابط [ع ص] ربط ایدیجی ، ربط ایدن : رابط .

رابطه [ع ا] باغ ، بند . مناسبت ، علاقه . منسوبیت ، انتساب . ترتیب ، اصول ، نظام . جمله‌لری بربرینه باغلایان ادات . جمله‌لر آرا- سنده‌کی انتظام وانسجام : بو جمله‌ده رابطه یوقدر .

رابطه‌سز [ت ص] مناسبتسز ، نظامسز ، اویغونسز .

رابطه‌لی [ت ص] ترتیبلی ، مناسبتلی ، جدی وآغیر باشلی ، منتظم ، دوزکون : رابطه‌لی آدام ، رابطه‌لی جمله .

رابع [ع ص] دوردنجی .

رابعاً [ع ح] دوردنجی درجه‌ده ، دوردنجی اولارق .

راپور [فرا] برمسأله حقنده اجرا ایدیلن تدقیقات و تحقیقاتك نتیجه‌سنی حاوی ویریلن لایحه ویا تقریر . تداوی‌یه محتاج بر مأمورك طبیبدن آلدیغی تذکره .

راتبه [ع ا] معاش ، وظیفه .

راجح [ع ص] رجحانلی ، مرجح ، مادةً ومعناً اوستون .

راجع [ع ص] رجعت ایدن، کیری دونن. تعلق ونسبتی اولان، دوقونان، عائد.

راجل [ع ص] یایا، پیاده. (مج) معلوماتسز.

راجی [عص] رجا ایدن، یالواران.

راح [ع ا] شراب.

راحت [ع ا] دیکلنمه، ایشسزلك، استراحت، غائله‌سزلك، رفاه، آسایش. صفت مقامنده‌ده قوللانیلیر: «راحتمیسکز؟ اوتوموبیل آرابادن داها راحتدر.» راحت راحت: بول بول، فراح فراح. راحت لوقوم: معروف لزوجتلی شکرلمه.

راحتسز [ت ص] ایی وفراحلی بر وضعیتده بولونمایان، مضطرب اولان. راحت قوللانیلمایان، قوللانیلماسی صیقینتی‌یی موجب اولان، اویغونسز. کیفسز، خسته.

راحل [ع ص] رحلت ایدن.

راحله [ع ا] یوك حیوانی، یوك دوه‌سی.

راحم [ع ص] رحم ایدن، مرحمتلی. «ارحم الراحمین»: مرحمتلیلرك اك مرحمتلیسی اولان جناب حق.

راحه [ع ا] أل آیاسی، آووج ایچی.

راده [ع ا] درجه، مرتبه، صیرا. تقریب، تقریبی مقدار وزمان: ساعت اون بش راده‌لرنده‌در. یاشم اوتوز راده‌لرنده‌در.

رادیقال [فرا] اساسلی و جذری اصلاحات طرفداری فرقهٔ سیاسیه. بو فرقه‌یه منسوب آدام.

راز [فا] سر، کیزلی شی.

رازقی [فا] اوزومك معروف نوعی، رزاقی.

رازی [فص] سره منسوب، اسرارانکیز، اسرارلی.

رأس [عا] قافا، باش، تپه. برنجی. رئیس. باشلانغیج: رأس سنه. جانلی شی عددی: یکرمی رأس صغیر. الك یوقاری مقام. «رأس المال»: سرمایه، فائضی محسوب اولمایان پارا. «مسقط رأس»: بر آدامك دنیایه کلدیکی یر.

رأساً [ع ح] کندی باشنه، کندیلکندن، خودبخود. کیمسه‌یه تابع اولمقسزین، مستقل اولارق.

راست [فص] دوغرو، مستقیم. صاغ، صول مقابلی. حقانیتلی، محق. اسم مقامنده‌ده قوللانیلیر.

راست [ت ا] تصادف، اصابت. موفقیت. «راست کتیرمك»: موفق ایتمك. «راست کلمك»:

تصادف ایتمك . « راست كله » : تصادفی .

راستِق [فا] قاشه سورولن معدنی قارا بویا : راستیق .

راستگو [فص] دوغرو سویله‌ین، یالان سویله‌مه‌ین .

راستلامق [تف] تصادف ایتمك، راست كلمك .

راستی [فا] دوغرولق .

راسِخ [ع ص] پایدار، متین، ثابت، صاغلام . بر علمك كنهنه واقف اولان .

راسِم [ع ص] رسم ایدن، رسم‌یاپان.

راسِمه [ع ا] رسم، عادت، مراسم: راسمهٔ تبریكی ایفا ایتدم .

راشِد [ع ص] رشد صاحبی، عقللی، دوغرو یولدن كیدن .

راشی [ع ص] رشوت ویرن .

راصِد [ع ص] رصد ایدیجی، كوزه‌ییجی ، مدقق . اجرامی و علائم جویه‌یی مشاهده و معاینه ایچون رصدات اجرا ایدن .

راضی [ع ص] رضا ویرن، موافقت ایدن ، خوشنود .

راطِب [ع ص] یاش ، نملی . « دوغروسی رطیب‌در . »

راعِد [ع ص] كورله‌ین ، كوك كورله‌مه‌سی سسنی چیقاران .

راعی [ع ص] حیوان سوروسنی اوتلاتان . چوبان .

راغ [فا] داغ اتكی، چایرلق، چمنلك.

راغِب [ع ص] رغبت ایدن ، ایستكلی ، طالب .

راف [تا] دیواره قائماً میخلانمش تخته‌كه اوزرینه اوته بری قونولور . دولابك قاتلرینی تشكیل ایدن تخته‌لرك بهری ، صیرا .

رأفت [عا] لطف، مرحمت، آجیمه.

رافادان [تا] قابوغیله برابر صوده آز پیشمش یومورطه .

رافِض [ع ص] ترك ایدن .

رافِضه [عا] شیعیلردن بر فرقه .

رافِضی [ع ص] شیعیلردن رافضه فرقه‌سنه منسوب .

رافِع [ع ص] رفع ایدن، قالدیران، یوكسلتن .

راقِم [ع ص] یازان ، چیزن . « راقم‌الحروف » : بو حرفلری یازان ، بومحرر. (ا) برنقطه‌نك بر سطح معروفك حذاسندن درجهٔ ارتفاعی .

راقی [تا] عربی « عرق » دن غلط. كئول انواعندن معروف قوتلی ایچكی .

راكِب [ع ص] بينن ، بينيجى ، بينمش . بر واسطۀ نقليه‌يه كيرن : وَاپوره راكب اولدى .

راكِباً [ع ح] بينمش اولديغى حالده .

راكَت [فرا] تەنيس اويوننده طوپلره وورمق ايچون قوللانيلان اوجى مدور سوسلو بر نوع چوماق .

راكِد [ع ص] جريان ايتمه‌ين ، صاكن، حركتسز، دورغون.

راكِع [ع ص] نمازده ركوع ايدن.

رام [فص] تابع ، اطاعتلى ، منقاد، سرفرو ايدن .

رامپا [يتا] ايكى گمى ويا واپورك وياخود بر واپورله ديكر بر شيئك يان يانه ياناشماسى ، قارين قارينه كلمه‌سى: واپور ريختيمه رامپا ايتدى .

رامپاجى [ت ا] اسكى محاربات بحريه‌ده رامپا ايديليرايديلمز دشمن سفينه‌سنه كيرن عسكر .

رامشگر [فا] چالغيجى ، سازنده .

رامِى [ع ص] آتيجى، مرمى انداحت ايدن .

ران [ف ص] سورن ، سوروجى ، سوق ايدن ، اويناتان . « خامه‌ران » : قلم اويناتان . اجرا وانفاد ايدن ، سورن . « راندن » مصدرندندر .

ران [فا] اويلق .

رانده‌وو [فرا] موعد ملاقات. بر يرده بولوشمق ايچون سوز ويرمه . كوروشوله‌جك ير.

راوَند [ع ا] طبابتده قوللانيلان معروف بر نبات كه‌اك‌ايى جنسى چينده چيقار .

راوند

راوِى [ع ص] روايت‌ايدن، حكايه ايدن ، ناقل .

راه [فا] يول ، طريق. مسلك ، اصول « خرج راه » بر مأمور ويا ضابطه رسماً ويريلن يول مصرفى. « شاهراه ، شهراه » : بويوك وگنيش يول، بولووار . « همراه »: يولداش .

راهِب [ع ا] پاپاس ، كشيش ، تارك دنيا .

رَهْبَر [ف ص] يوله كوتوريجى، يول كوسترن ، قلاووز ، رهبر ، مرشد .

راهبه [عا] قادین پاپاس، مناسترده اوطوران اخروی قیز ، تارکهٔ دنیا .

راهوان [تا] بینیجی‌یی صارصمادن سرعتله یوروین آت و حیوانك یورویوش طرزی. بوطرزده یوروین : راهوان آت .

رأی [عا] کورمه ، کوروش ، نظر ، مشاهده. «رأی العین» : کندی کوزیله کوره‌رك . فکر ، مطالعه . بر ایش ومسأله حقنده دوشونمه نتیجه‌سی اولارق سویله‌نیلن سوز و بولونان تدبیر. «رأی ویرمك»: بر مسأله حقنده هرکس فکرینی سویله‌مك . «رأی طوپلامق» : برمجلس اعضاسنك برمسأله حقنده آیری آیری فکرلرینی صوروب طوپلامق ، یاخود ویردکلری رأی پوصله‌لرینی طوپلامق .

رایت [عا] سانجاق ، بایراق . جمعی : رایات .

رایج [عص] رواجی اولان، کچن، سورولن ، سوروملی : رایج مال . خلق آراسنده قوللانیلان، متداول : رایج پارا. (ا) رواج ، اعتبار ، دکر : ذخیره‌نك رایجی .

رایحه [عا] قوقو .

رائش ـ رایش [عص] رشوت آلان ایله رشوت ویرن آراسنده واسطه اولان .

رئف [عص] رأفتلی، مرحمتلی ، شفیق .

رائق [عص] خالص ، صاف ، ساده ، سلیس .

رایگان [فص] بدلسز، قارشیلقسز، بەداوا . (مج) مبذول .

رائی [عص] «ر» حرفنه منسوب. «قصیده رائیه» : «ر» قافیه‌لی قصیده. رؤیت ایدن، کورن.

ربّ [عا] افندی، مالك ، اهل ، صاحب ومتصرف. کائناتك صاحب ومالکی اولان الله. جمعی : ارباب . «ارباب ناموس» : ناموس صاحبی آداملر ، ناموسلی انسانلر .

ربا [عا] فائض ، نما ، کذشته .

رُبا [فص] «ربودن» مصدرندن قاپان ، جذب ایدن. «دلربا» : کوکل قاپان ، پك کوزل .

رباب ـ ربابه [عا] کمان نوعندن بر ساز ، کمانچه .

رباط [عا] باغ ، رابطه. متین بنا. کاروانسرای ، منزل ، قوناق. اعضای بدنی ربط ایدن بعضی سیکیرلر .

رباطت [عا] قلب صاغلاملغی ، قوت قلب .

رُباعی [عا] دورت حرفلی مصدر. دورت مصراعلی یعنی ایکی

بیتدن متشکل اسکی برشکل نظم. جمعی : رباعیات .

رَبّانی [ع ص] اللهه منسوب، الهی، متعبد .

رباه [فا] تیلکی .

رِبْح [ع ا] کار ، قازانج ، تمتع . فائض ، کذشته .

رَبْط [ع ا] باغلامه ، ایلیشدیرمه. جمله‌لری لزومی اولان کلمه‌لر و اداتلرله باغلایارق یولیله صیرالاما ، انتظام وارتباط . جصر وتخصیص « ضبط وربط»: انتظام وآسایش، دیسیپلین .

رُبْع [ع ا] دورتده بر، چه‌یره‌ك. « ربع مسکون » : اسکی ویا کایش برتعبیر اولوب کرهٔ ارضك قارا قسمنه دینیلیردی .

رِبْقه [ع ا] ایلیك ، بوینه آتیلان حلقه ، کمند باغی .

رَبوبیّت [ع ا] افندیلك، مالکیت. الوهیت .

رَبّی [ع ا] ربم . تورکجه‌ده رب مقامنده‌ده‌قوللانیلیر: آمان‌یاربی.

رَبیب [ع ا] اوکی اوغول .

رَبیبه [ع ا] اوکی قیز ، دایه .

رَبیط [ع ص] مربوط . رابطه‌لی، بیتیشیك .

رَبیع [ع ا] ایلك بهار. «ربیع‌الاول » : عربی آیك اوچنجیسی که وقتیله بهارك ابتداسنه تصادف ایدردی. « ربیع‌الآخر»: عربی آیك دردنجیسی .

رَبیعی [ع ص] ایلك‌بهاره منسوب، تازه .

رُتَب [ع ا] رتبه‌نك جمعی .

رُتْبه [ع ا] صیرا ، باصامق، پایه، درجه ، قدر واعتبار. مقدار، مرتبه ، دولت مأمورلرینه ویریلن شرف وقیمت درجه‌سی .

رُتْره‌ت [فرا] retraite برپولیچه‌نك اعاده‌حسابنی‌ده‌محتوی‌اولارق حامل طرفندن کشیده اولونمش یکی پولیچه .

رَجاء [ع ا] امید ، امل، اومه . نیاز ، یالوارمه .

رِجال [ع ا] رجلك جمعی .

رَجَب [ع ا] عربی‌آیك یدنجیسی .

رُجْحان [ع ا] اوستون اولما،تفوق ایتمه ، بکه‌نیلمه .

رَجَز [ع ا] عروض وزننده‌بربحرك اسمی‌درکه دورت دفعه ، « مستفعلن » دن تشکل ایدر .

رَجَس [ع ا] چیرکین ایش. مادی ومعنوی پیسلك ، عذاب واضطراب .

رجعت [ع ا] کیری دونمه . بر فکردن واز کچمه . « خط رجعت» : ایجابنده اوردونك کیری یه دوغرو چکیله‌جکی یر .

رجفان [ع ا] شدتلی صارصیلمه : رجفان ارض . خلجان . شدتله کورولدمه : رجفان رعد ،

رجل [ع ا] بلوغه ایرمش ارکك، آدام . (مج) اهل، مقتدر . ایلری کلن : رجال حکومت .

رجل [ع ا] آیاق .

رجم [ع ا] طاشلامه ، طاشه‌طوتمه، طاشنه طوتارق أولدورمه . وحشیانه اعدام جزاسی .

رجوع [ع ا] کیری‌دونمه ، عودت ، جایما ، سوزندن دونمه ، فکرندن واز کچمه .

رجولیت [ع ا] ارککلك ، ارلك .

رجیم [ع ص] طاشلانمش ، طاشله قوولمش ، رجم اولونمش . مطرود .

رچته [یتا] طبیبك خسته ایچون ویردیکی علاجلرك ترکیباتنی وطرز استعمالنی کوسته‌رن کاغد .

رچل [ت ا] شکرله قاینادلمش میوه طاتلیسی .

رچینه [یتا] چام کبی بعض آغاجلرك ویردیکی ساقیز .

رحال [ع ا] رحلك جمعی .

رحل [ع ا] سمر ، پالان . « شدرحل ایتمك » : عزیمته ویا سیاحته حاضرلانمق .

رحلت [ع ا] کوچ ، نقل مکان. عزیمت . دنیادن آخرته کوچمه ، وفات .

رحله [ع ا] اوزه‌رینه کتاب و سائره قونولمق اوزره تخته‌دن یاپیلان‌دار وآلچاق‌ماصه ویا صیرا .

رحله

رحم [ع ا] مرحمت ، آجیمه .

رحم [ع ا] قادینلرده و دیشی حیوانلرده اولان دول یاتاغی . قرابت . « صلهٔ رحم » : اقربا و تعلقاتی زیارت .

رحمان [ع ا] مرحمت‌صاحبی‌اولان‌الله.

رحمانی [ع ص] اللهه منسوب، خیره مستند . « شیطانی » نك مقابلی .

رحمت [ع ا] اسیرکه‌مه، مرحمت. جناب حقك قوللرینك کنا- هلرینی عفو بویورماسی . (مج) قوللرینه مرحمتنك نشانه‌سی اولان فائده‌لی یاغمور .

رحمتلك ـ رحمتلی [ت ص] اللهك رحمتنه مظهریتی دعا اولونان ، مرحوم .

رَحمی [ع ص] رحمته منسوب .

رَحمی [ع ص] دول یاتاغنه منسوب.

رَحیق [ع ا] ایی وصاف شراب .

رَحیل [ع ا] کوچمه، عزیمت، رحلت.

رَحیم [عص] آجییان، مرحمتلی، مشفق.

رُخ [ف ا] یاناق . (مج) یوز، سیما .

رَخاء [ع ا] بوللق، معیشت کنیشلکی. رخاوت .

رَخاصَت [ع ا] نازه‌لك ، نزاکت وملایمت .

رُخام [ع ا] مرمر طاشی .

رَخامَت [ع ا] سسك اینجه ولطیف اولماسی .

رَخاوَت [ع ا] کوشکلك . تنبللك، اهمال .

رَخْت [ف ا] آت طاقیمی . یول لوازمی . مفروشات .

رُخسار ـ رخساره [ف ا] یاناق، رخ،

رُخسوده [ف ص] یاناغنی سورن ، یوز سورمش .

رَخش [ف ا] کوزل وچه‌ویك آت.

رَخشان ـ رخشنده [فص] پارلاق، تابان .

رُخصَت [ع ا] مساعده ، اذن ، مأذونیت .

رخصتسز [ت ص] لازم کلن رسمی مساعده‌یی حائز اولمایان.

رخصتنامه [ف ا] رسمی رخصت ومساعده‌یی حاوی کاغد، اذننامه .

رَخْنه [ف ا] ییقیق و بوزوق یر ، کدیك، یاریق، ییرتیق، آرالق. (مج) ضرر وزیان ، خلل .

رَخیص [ع ص] اوجوز . نازك ، ملایم .

رَخیم [ع ص] سسی وسوزی اینجه ولطیف اولان .

رَدّ [ع ا] کیری چه‌ویرمه ، ایتوب اوته‌یه آتمه، دفع. کیری دوندورمه ، قبول ایتمه‌مه . انکار ایتمه ، طانیمامه . چوروتمه ، جرح ایتمه .

رِداء [ع ا] بلدن یوقاری‌یه مخصوص اورتو ، شال .

رَدائَت [ع ا] کوتولك، باياغیلق ، آلچاقلق ، فساد وخیانت .

رَدی ء [عص] کوتو، باياغی، فاسد، آزغین .

رَدیف [ع ص] صوکرادن کلن ، برینك آردی صیرا کلن ،

حيوانده برينك آردينه بينن . لغو ايديلن اسكى تشكيلات عسكريه‌ده برصنف. منظومه‌لرده بيت صوكلرنده قافيه‌يى متعاقب تكرر ايدن كلمه‌لر .

رَذالَت [عا] آلچاقلق، ماسقارالق اوتاناجق و كولونه‌جك ايش، عار ، دنائت .

رَذائل [ع ا] « رذيله » نك جمعى.

رَذيل [ع ص] آلچاق ، خويسز ، ماسقارا. آشاغى ، باياغى .

رُذَلاء [ع ا] « رذيل » ك جمعى .

رَذيله [ع ا] رذيلك مؤنثى . فنا خوى .

رَز [فا] اوزوم آغاجى ، آصما ، باغ كوتوكى .

رَزّاق [ع ص] بوتون مخلوقاتك رزقنى ويرن ، الله .

رَزاقى [ت ا] برجنس اوزوم .

رَزانَت [ع ا] وقار ، آغيرلق ، متانت ، جديت .

رِزق [ع ا] ييه‌جك ايچه‌جك شى، ذخيره ، قوت. نفقه ، جمعى : ارزاق . (برنجى معناده)

رَزم [فا] غاوغا ، جنك ، حرب.

رزمكاه [ف] ميدان حرب.

رَزه [ت ا] قاپويه كچيرمك ايچون ياپيلان دمير .

رَزين [ع ص] وقور، آغير، متين.

رَژى [فرا] توتون كبى محصولات انحصارى وبونلرى انحصار آلتنه آلان شركت واداره .

رَس [ف ص] يتيشن ، ايريشن . « دسترس » : الى يتيشن ، نائل . مددرس: امداده يتيشن .

رسا [ف ص] يتيشن ، يتيشديرن .

رِسالت [ع ا] ايلچيلك. پيغمبرلك .

رسالتپناه [ف ص] پيغمبرلكك ملجأى اولان حضرت پيغمبر .

رِساله [ع ا] كوچوك كتاب ، مجموعه ، مكتوب .

رَسّام [ع ص] ايى رسم ياپان ، صنعت ترسيمده ماهر .

رَسان [ف ص] يتيشديرن، كوتورن.

رَسائل [ع ا] رساله‌نك جمعى .

رُستاخيز ـ رستَخيز [ق ا] قيامت، محشر .

رُستاق [ع ا] كوى ، چيفتلك .

رَسته [ف ص] قورتولمش، رها بولمش.

رُسُل [ع ا] رسولك جمعى .

رَسْم [ع ا] يازما ، چیزمه . اثر ، علامت . شکل ، صورت . ترتیب ، پلان . برانسان ویا حیوان ویا موقع ومنظره‌نك كاغد اوزرینه ال ایله یاپیلان بکزری . تصویر ، تمثال . تصویر یاپمق صنعتی . فوطوغرافله آلینان تصویر . طرز ، ترتیب ، اصول . عادت ، طور . آلای . آیین . « بو معناده جمعی : مراسم کلیر » . ویرکو . جمعی : رسوم . دولت و حکومت نامنه یاپیلان حرکت وسویله‌نیلن سوز .

رَسْماً [ع ح] دولت نامنه ، رسمی اولارق ، دولتجه مقبول اولاجق صورتده و مراسم معتاده ایله . (مج) عادت یرینی بولسون دیه جدی اولمایارق ، صورت ظاهره‌ده : رسماً حسن قبول کوستردی .

رَسْمی [ع ص] دولت طرفندن ویا دولت نامنه اولان : اعلان رسمی ، امر رسمی . مجرد عادت یرینی بولسون مقصدیله اجرا اولونوب جدی وصمیمی اولمایان . « غیررسمی » : دولت نامنه اولمایان ، خصوصی .

رَسْمیّت [ع ا] رسمیلك ، صفت رسمیه .

رَسَن [ف ا] ایپ ، خالاط .

رَسَن بند [ف ص] خالاطله ساحله باغلی (واپور) .

رُسْوای [ف ص] رذیل ، کبازه ، ماسقاره ، رذالتلریله اشتهار ایتمش ، حیثیتسز .

رُسوب [ع ا] طورطو ، چوکونتی ، صویك دیبنده‌کی توز وسائره .

رُسوخ [ع ا] صاغلاملق ، ثبات ، متانت . برفن وصنعتك کنهنه واقف اوله .

رَسول [ع ا] ایلچی ، سفیر . پیغمبر .

رُسوم [ع ا] « رسمك » جمعی ؛ جمع الجمعی ده « رسومات » کلیر .

رسومات [ع ا] ویرکی . کومروك اداره‌سی .

رَسید [ف ا] دفترده برپارانك آلندیغنی کوسته‌رن بر اشارت . اصل معناسی : ایریشدی ، یتیشدی ، واصل اولدی .

رَسیده [ف ص] یتیشمش ، واصل اولمش .

رَشادَت [ع ا] خلق دوغرو یوله سوق وارشاد ایتمه .

رَشاش ــ رشاشه [ع ا] سرپینتی .

رِشته [ف ا] ایپلك ، تل . (مج) رابطه ، علاقه . « سر رشته » : ایپ اوجی ، وسیله .

رَشْح [ع ا] تراه‌مه ، صیزما . [ترشح داها مستعملدر .]

رشحه [ع ا] دستی کبی بر قابدن چیقان صوصیزینتیسی ، داملا .

(مج) تحسس ، انطباع . جمعی : رشحات : صیزینتیلر . تحسسات و انطباعات .

رُشد [ع ا] دوغرو یولده کیتمه ، دوغرو یولی بولما . دوغرو دوشونمه، عقل وتمیز صاحبی اولمه. بالغ اولمه ، ارکك اولمه .

رشدی [ع ص] سن رشده واصل اولان چوجوقلره مخصوص . أسکیدن ابتدائی مکتبلردن صوکرا کلن مکتبلره دینیلیردی : مکتب رشدی ، رشدیه مکتبی ، مکاتب رشدیه .

رَشف [ع ا] مایعی أمه‌رك ایچمه .

رَشك [فا] حسد، غبطه، قیصقانمه. حسد و غبطه‌یی موجب ، محسود .

رُشوَت [ع ا] حقلی ویا حقسز بر ایش کوردورمك ایچون بر مأموره ویریلن غیر مشروع پارا ویا هدیه .

رَشید [ع ص] دوغرو یولده کیدن ، عقل و درایت صاحبی، مالنی حسن اداره‌یه مقتدر ، اسراف و سفاهتدن چکینن. سن رشده واصل، عاقل وبالغ . چوجوقلقدن چیقوب ارکك اولان .

رَشیق [ع ص] اندامی موزون و جاذب اولان .

رَشیم [ع ا] « رشم » دن : توخومك مایهٔ انباتیه‌سی اولان کوچوك دانه .

رَصّاد [ع ا] رصد دینیلن آلتله اجرام سمائیه‌یه باقان متخصص آدام ، هیأتشناس .

رَصاص [ع ا] قورشون . قالای .

رَصانَت [ع ا] متانت، صاغلاملق .

رَصَد [ع ا] کوزتمه ، کوز دیکوب متمادیاً باقما . اجرام سمائیه‌یی دوربینله معاینه ایتمه. اجرام سمائیه‌یی معاینه‌یه مخصوص دوربین ویا آلت.

رَصَدخانه [فا] اجرام سمائیه‌یی خصوصی آلتلرله سیر و معاینه ایتمه‌یه واحوال هوائیه‌یی بیلدیرمه‌یه مخصوص بنا ودائره .

رَصیف [ع ص] « رصف » دن : متین ، صاغلام. برصورتده بنا ایدیلمش .

رَصین [ع ا] صاغلام، محکم، متین.

رِضا [عا] راضی اولمه، خوشنودلق، ممنونیت . موافقت ، قائل اولمه. ایسته‌ك ، آرزو، اراده ، اختیار . مقدراته بویون اکمه ، توکل . « رضاءً لله » : الله رضاسی ایچون.

رِضاع ـ رِضاعَت [ع ا] سودأمه.

رضوان [ع‌ا] رضا ، خوشنودلق. جنتك قاپوجیسی اولان ملكك اسمی. « روضهٔ رضوان » : جنت.

رضی [ع ف] بعض دعا تعبیراتنده قوللانیلیر : رضی الله عنه : الله اوندن راضی اولسون .

رضیع [ع‌ا] سود قارداش، صاغدیچ.

رطب [ع ص] یاش، نملی ، تازه، یشیل . « رطب ویابس » : یاش و قورو ، مناسبتلی ومناسبتسز سوز .

رطل [ع‌ا] اسكی مایعات اولچوسی. لیتره ، بویوك قدح ، شراب قدحی ، پیاله .

رطوبت [ع ا] یاشلق ، نملیلك ، ایصلاقلق. هواده‌کی ویاأوك ایچنده‌کی نم .

رطیب [ع ص] یاش ، ایصلاق . تازه ، یشیل .

رعایا [ع ا] رعیه‌نك جمعی .

رعایت [ع‌ا] كوزتمه ، حرمت‌ایتمه ، صایما ، صایغی .

رعایتكار [ف ص] رعایت وحرمت‌ایدن، ملتفت ومكرم .

رعایة [ع ح] حرمت و اعتبار ایده‌رك ، صایارق .

رعب [ع ا] قورقو .

رعد [ع ا] كوك كورله‌مه‌سی .

رعدانداز [ف ص] كوك كورله‌مه‌سی كبی شدتلی سس چیقاران، كورله‌ین .

رعشه [ع ا] تیتره‌مه ، اوركه ، قورقو ویا صوغوقدن تیتره‌یش .

رعنا [ع‌ا] كوزل، پارلاق، لطیف. « كل رعنا » : یاری قیرمیزی ، یاری صاری كل . « پك ایی » معناسنه حال‌ده اولور .

رعونت [ع ا] سونه‌پهلك ، حماقت. انسانه آغیر كله‌جك طورلرده بولونمه .

رعی [ع ا] اوتلاما ، اوتلاتمق ، حیوانلرك مرعاده اوت‌یه‌مه‌لری، اوتلاتما .

رعیه ـ رعیت [ع‌ا] سورو ، اوتلاتیلان حیوان سوروسی . بر چوبانك كوتدیكی حیوانلر . بر حكومتك حكم و اداره‌سنه تابع اولوب ویركی ویرن خلق ، تبعه .

رغائب [ع ا] رغیبه‌نك جمعی. « لیلهٔ رغائب » : پیغمبرمزك رحم مادره دوشدكلری كیجه كه رجبك ایلك جمعه كیجه‌سی‌در .

رغبت [ع ا] ایسته‌ك ، آرزو ، میل . قبول ، حسن قبول ، حسن تلقی ، اعتبار .

رغد [ع ا] قولایلق ، کنیشلك ، رفاه .

رغم [ع ا] عنادینه وضدینه حرکت ایتمه ، نسبت ، بریسنك خوشنه کیتمه‌ین بر حرکتی بالالتزام یاپمق .

رغماً [ع ح] ضدینه ، عنادینه .

رغیبه [ع ا] رغبت اولونان شی . بویوك ومقبول عطیه .

رف [ع ا] راف .

رفاقت [ع ا] رفیق اولمق ، آرقاداشلق ، شریکلك . یول آرقاداشلغی . معیت .

رفاه ـ رفاهت ـ رفاهیت [ع ا] یاشاییشده بوللق وقولایلق ، راحت و ثروت ایچنده یاشاما .

رفت [فا] کیتمه ، کیدیش ، حرکت عزیمت . « آمد و رفت » : کیدوب کلمه .

رفتار [فا] کیدیش ، یورویش ، طور و حرکت . صالینارق یورومه ، کوزل یورویش .

رفته [فص] کیتمش ، کچمش ، ماضی اولمش .

رفته رفته [فح] کیت کیده ، تدریجاً .

رفدان [ع ا] رافادان یومورطه .

رفرف ـ رفرفه [ع ا] پرده و دوشه‌مه یاپیلان قوماش . صاچاق . صالقیم سوکود کیبی داللری صارقیق اولان کوزل آغاچ . قوشك قانادلرینی اویناتماسی .

رفض [ع ا] رافضی اولمق ، رافضیلك .

رفع [ع ا] یوقاری قالدیرما ، یوکسلتمه . لغو وفسخ ایتمه ، نزع . بر عددك قوتنی زیاده‌لشدیرمه .

رفعت [ع ا] رفیعلك ، یوکسکلك . « اکثریا معنویاتده قوللانیلیر . »

رفق [ع ا] ملایمت ، یاواشلق ، طاتلیلق .

رفقا [ع ا] رفیقك جمعی .

رفیع [ع ص] یوکسك ، عالی ، بلند .

رفیق [ع ا] آرقاداش . اورتاق . شریك . یاماق ، معاون . زوج .

رفیقه [ع ا] آرقاداشلق ویا اورتاقلق ایدن قادین ، قادین آرقاداش . زوجه ، قاری .

رق [ع ا] قوللق ، محکومیت .

رقاب [ع ا] رقبه‌نك جمعی .

رقابت [ع ا] هر هانکی ایش ، علم ، صنعت وتجارتده امثالنه تفوق ایتمك واونلره رغماً قازانمق ، قازانمه غیرتی . مسابقت . قیصقانما .

رَقّاص [عص] رقص ایدن، اوینا. یان، کوچوك ساعتك ایچنده صاغه صوله حرکت ایدن آلت .

رَقامیو [یتا] قبول ایدیلەبەرك پروتستوایدیلمش پولیچەنك عکسنه کشیده ایدیلەسی .

رُقَباء [ع ا] رقیبك جمعی .

رَقَبه [ع ا] بویون . قول، کوله ، جاریه. مالکیت، حق تصرف.

رِقّت [ع ا] اینجەلك ، رقیق اولما. (مج) آجیما، متأثر اولما ، رحم وشفقت .

رقتلی [ت ا ص] مرحمتلی ، رحم وشفقتی اولان. مؤثر، سوزشلی: رقتلی بر سرگذشت .

رَقص [ع ا] اوینا ما ، صیچراما، خورا تپه . دانس .

رَقصان [عص] رقص ایدیجی، رقص ایدن .

رُقعه [ع ا] بز وقوماش پارچاسی، یاما . یازی یازیلاجق کاغد ویا دەزی پارچاسی. استدعا نامه ، عرضحال . معروف یازی .

رَقَم [ع ا] یازی ، یازما ، یازی ایله قید واشارت. حسابده صاییلرك اشارتی . « رقم قویمق » : نوصرو قویمق .

رُقوم ــ ارقام [ع ا] رقمك جمعی.

رَقیب [ع ص] رقابت ایدن ، باشقه بریسیله عینی شیئه طالب اولان. برقادینی سەون عاشقلرك بهری . مسابقه ایدن .

رِقّیت « رق » دن؛ قوللق، کولەلك، عبودیت .

رَقیق [ع ص] رقت صاحبی، رقتلی. اینجه ، نازین . مرحمتلی ، سریع التأثر .

رُقیه [ع ا] سحربازلرك اوقودقلری شی ، افسون . «رقیه خوان»: اوفوروکجی .

رَگ [فا]دامار . « رك جان »: جان داماری .

رکاب [ع ا] اوزنکی .

رَکاکت [ع ا] قوتسزلك، کەوشکلك. سویله‌ییشده ضعف ونقصان، طوتقونلق . جملەده رابطەسزلق ، سلاستك ضدی .

رَکانت [ع ا] وقار، تمکینلك .

رَکب [ع ا] سواری طاقیمی. بینمه.

رُکَب [ع ا] رکبەنك جمعی .

رُکبان [ع ا] راکبك جمعی .

رُکبه [ع ا] دیز ، زانو .

رَكْز [عا] دیکمه، یره صاپلایوب دیکمه .

رَكْعَت [ع ا] نمازده‌كی معروف حركتك مجموعی .

رُكْن [ع ا] بر شیئك صاغلام طرفی، تمل دیرکی، کوشه، استنادگاه . ستون ، عمود . بر هیأتك ، بر فرقه‌نك الك قوتلی و اهمیتلی عضوی . جمعی : ارکان .

رُكوب [ع ا] بینمه ، راكب وسوار اولمه. واپور، ترامواى اوتوموبیل و آرابا کبی وسائط نقلیه‌یه کیرمك .

رُكود [عا] راكدلك، دورغونلق.

رُكوع [عا] اوكه‌دوغرو حرمتكارانه اکیلمك. نمازده اللری دیزلره دایایوب اکیلمك حركتی .

رُكونت [عا] رکانت ایله مترادفدر.

رَكیك [عص] رکاکتلی، دیلی طوتوق.

رَكین [عص] رکانتلی ، وقور .

رَم [فا] اورکمه، تیترمه، رعشه.

رِماح [ع ا] رمحك جمعی .

رَماد [ع ا] آتش کولی .

رِمال [ع ا] رملك جمعی .

رَمّال [عا] رملدن : قومك اوزه‌رینه بر طاقیم اشارتلر یاپارق ویا دیگر صورتلرله غیبدن خبر ویرمك ادعاسنده بولونان و آبداللری قاندیران دولاندیریجی ، باقیجی .

رُمّان [ع ا] نار، معروف میوه .

رُمّانی [عص] نارچیچکی رنکنده اولان .

رِمایت [ع ا] اوق ، قورشون کبی شیلری آتماده ماهر اولما . آتیجیلق .

رُمْح [ع ا] میزراق ، قارغی ، سونکو .

رَمَد [ع ا] کوز آغریسی ، کوز خسته‌لغی .

رَمْز [ع ا] کیزلیجه اشارت ، اشارتله مرام آکلاتما، ایما ، برشیئی آچیقجه وصراحتله سویله‌مه‌مه. تمثال . « رمزیون » : خیاللری، حسلر وفکرلری تمثاللرله افاده ایدن برنوع مسلك ادبی و بومسلك ادبی‌یه منسوب شاعر وادیبلر ، سه‌مبولیزم، سه‌مبولیك .

رَمَضان [ع ا] معروف اوروج آیی .

رَمَق [عا] حیات بقیه‌سی ، آنجاق نفس آلاجق درجه‌ده حیات. (مج) جزئی مقدار ، پك آز .

« سد رمق » : اوله‌یه‌جك درجه‌ده یمه وكچینمه .

رمل [ع ا] قوم ، ریك .

رمل [ع ا] عروضده هر مصراعی دورت « فاعلاتن » دن متشكل وزن مخصوص .

رموز [ع ا] رمزك جمعی .

رموزات [عا] رمزك جمع الجمعی .

رمه [فا] سورو .

رمیده [فص] اوركمش، اورپرمش، رعشه‌لی .

رمیم [ع ص] چورومش، بوزوق، منفسخ .

رنان [عص] چوق سس چیقاران، چینلایان .

رنج [فا] زحمت ، مشقت، آغری.

رنجبر [فا] زحمت چكن. چیفت سورن ، اكین اكن ، باغ چاپالایان ، یاپی ایشلرنده بر قازان وطاش طوپراق طاشییان كونده‌لكجی آدام ، عمله .

رنجش [فا] اینجیتمه ، زحمت و اذیت ویرمه .

رنجور [فص] خسته ، مریض ، نامزاج .

رنجه [فا] اذیت ، مشقت .

رنجیده [فص] اینجینمش، كوجنمش، قیریلمش .

رند [فاص] لاابالی آدام ، قلندر . عشرته منهمك ، فیلسوف. اهل دل آدام .

رنده [فا] تخته‌لری یونتوب دوزلتمه‌یه مخصوص معروف مارانغوز آلتی.

پینیر وساثره‌یی اوفاق اوفاق دوغرامایه مخصوص تنكه‌دن معروف رنده موطباق آلتی .

رنده‌له‌مك [تف] رنده‌دن كچیرمك، رنده ایله دوزلتمك ویا دوغرامق .

رندیده [فص] رنده‌لنمش .

رنك [فا] اشیا واجسامك كونشك بعض شعاعلرینی بلع وقبول و بعضیلرینی رد وطرد ایتمه‌لریله نظرده كوستردكلری صورتلرك بهری. (مج) صورت وطرز. حیله. «رنك آتمق»: صولمق. « رنكدن رنكه كیرمك »: محجوب اولمق . « رنك ویرمك »: بللی ایتمك . « رنك ویرمه‌مك » : كیزله‌مك، بللی ایتمه‌مك. « رنكسز» ثباتسز، سجیه‌سز، هوائی مشرب.

رنكارنك [فص] چوق رنكلی ، بر قاچ رنكده اولان .

رَنکین [ف ص] رنکلی ، پارلاق رنکلی . (مج) کوزل ، مزین ، لطیف وجاذب .

رَوْ [ف ص] رفتن مصدرندن : کیدن ، یوروین . « تیز رو »: چابوق کیدن . « قلمرو » قلمك یورودیکی و حکم سوردیکی یر ، مملکت ، اولکه .

رُو ــ رُوی [فا] یوز ، سیما . سطح . « آبرو » : یوز صویی . « روکردان » : یوز چویرن . « رومال » : یوز سورن .

رَوا [ف ص] لایق ، جائز ، مناسب.

رَوابِط [ع ا] رابطه‌نك جمعی .

رُوات [ع ا] راوی‌نك جمعی .

رَواج [ع ا] کچیم ، سوروم ، اعتبار . تداولده بولونان قیمت ، رایج .

رواجسز [ت ص] سورومسز .

رَوافِض [ع ا] رافضی‌نك جمعی .

رِواق [ع ا] اوستی اورتولو و اوکی آچیق یر ، کمر آلتی ، صوندورما ، صاچاق آلتی ، چارداق ، قبه .

رَواقی ــ رواقِیّون [ع ص . ا] مدرسه‌نك اوکنده کی صاچاق آلتنده تدریس وتدرس ایتدکلری ایچون اسکی یونان حکماسنك بر صنفنه اطلاق ایدلمشدر .

رَوان [ف ص] کیدن ، یوروین ، آقان ، جاری . روح. «روان بخش» : روح ویرن ، لطیف و مفرح .

رَوانه [ف ص] کیدن ، یوروین .

رَوانی [ت ا] معروف طاتلی .

رِوایَت [ع ا] خبر نقل ایتمك ، حکایه . شایعه .

رَوایِح [ع ا] رایحه‌نك جمعی .

روبا ــ روباه [فا] تیلکی .

روبا [یتا] کییله‌جك شی ، اثواب ، البسه .

روح [ع ا] انسان و حیوانلرده‌کی مادهٔ حیاتیه ، جان . فعالیت ، قوت ، جوالیت ، حساسیت . تأثیر ، مؤثرلك. برمادهٔ نباتیه‌دن وسائره‌دن چیقاریلان خلاصه : نانه روحی ، لقمان روحی ، نیشادیر روحی .

روحانی [ع ص] روحه متعلق. جسمانی‌نك ضدی. مادی اولمایان، معنوی. آخرته و امور دینیه‌یه متعلق. خوش وجاذب .

روحسز [ت ص] جانسز، تأثیرسز، کوزل و جاذب دکل ، سه‌ویمسز .

روحلاندیرمق [ت ف] جانلاندیرمق، قوت وتأثیرینی آرتدیرمق .

رود [فا] ایرماق . کمانچه .

روز [فا] کون ، کوندوز . « روز جزا » : قیامت کونی ، محشر . «روز مره » : هر کونکی ، یومی .

روزکار [فا] وقت ، زمان، عهد، هنکام .

روزکار [ت ا] یل، باد .

روزن [فا] پنجره .

روزنامچه ـ روزنامه [فا] هر کونکی وقوعات وخاطراتی یازمایه مخصوص دفتر . هر کونکی مصارفی قیدایتمه‌یه مخصوص آل دفتری . غزته ، تقویم .

روزه [فا] اوروج .

روزه‌ت [فرا] برنشان صاحبنك ، یاخود قلوب منسوبنك یاقه‌سنه طاقدیغی رنکلی دوکه .

روزه‌ت

روزی [فا] رزق ، آزیق .

روزینه [فا] کونده‌لك .

روس [ت ا] روسیه اهالیسندن، روسیه‌لی ؛ موسقوف .

رؤس [ع ا] رأسك جمعی. اسکیدن علمیه رتبه‌سی ایدی .

رؤسا [ع ا] رئیسك جمعی .

روستا [ف ا] کوی چیفتلك .

روسیا [ت ا] أوروپانك شرق شمالیسنده کائن بویوك بر مملکت که جمهوریت ایله ادره اولونور .

روش [فا] کیدیش، یورویوش. طرز ؛ اسلوب ؛ حرکت ؛ جریان .

روشن [فص] ضیادار ، آیدین ، پارلاق . بللی ، آچیق ، عیان. « دیده‌لر روشن » : کوزلر آیدین .

روشنا [فص] روشن .

روشنایی [فا] روشنالق، آیدینلق.

روضه [ع ا] باغچه ، صویی وچچکی بول باغچه. «روضهٔ مطهره»: حضرت پیغمبرك مرقدی .

روغن [فا] (رانك ضمیله غلطدر.) یاغ .

روغن [فا] آیاق قابی اعمالنده قوللانیلان پارلاق سختیان ، روغان ، روغانی .

رؤف [ع ا] رأفت و مرحمت صاحبی، رائف ،چوق مشفق. « رب رؤف » : جناب حق .

رَوْق [ع ا] پرده. أواوکی. خالص، صافی.

روقا [را] اوزون قیویرجیق یاپراقلی بر نوع صالاطا.

روکَت [فرا] بر نوع فشنك، بویوك هوائی فشنك.

روگردان [فا] یوز چه‌ویرن، میل ورغبت ایتمه‌ین.

روم [تا] معلوم عرق. روم‌ایلی: تورکیه‌نك آوروپاده قالان قسمی.

روم [فرا] چاوداردن و شکر قامیشیله سائر بعض مواددن تقطیر و استحصال اولونان سرت بر مسکر.

رومال [فص] یوز سورن.

رومان [فرا] بویوك حکایه، حکایه طرزنده یازیلان ادبی اثر.

رومانجی [تا] بویوك حکایه‌یازان محرر ویا ادیب.

رومانیا [تا] بولغارستانك شمالنده‌کی دولت ومملکت.

رومانتیزم [فرا] اون دوقوزنجی عصرده فرانسه‌ده «شاتو بریان»: و «ویقتور هوغو» کبی بویوك شاعرلرطرفندن تأسیس ایدیلن جوشغون حسیاتله مزین ادبی بر مکتب ومسلك، «قلاسیزم» ك ضدی. صفتی: رومانتیك.

رومانه‌سك [فرا] رومانلره مخصوص، رومان کتابلرینه لایق، شاعرانه وخیالپرورانه. مبالغه‌لی.

روموركور [فرا] کمی چکن، واپورلره قلاغوزلق ایدن کوچوك واپور.

رومی [عص] روم عرقنه منسوب.

رَوَنده [فص] کیدن، یورویَن.

رَوْنَق [ع ا] پارلاقلق، لطافت، طراوت.

رونُما ـ رونُمون [فص] یوز کوسترن، میدانه چیقان، ظهور ایدن.

رووولوه‌ر [فرا] مکرر آتشلی طبانجه.

رووه‌لور

روی [فا] رو، یوز. «روی نکار»: برنوع زانباق چیچکی. پنبه رنکده کوچوك دانه‌لی اوزوم.

رَوِی [ع ا] قافیه‌نك صوك حرفی.

رُؤیا [ع ا] اویقوده کورولن شی.

رُؤیَت [ع ا] کورمه. اداره، نظارت. باقما.

رَوِیَّت [ع ا] بر ایشك هرجهتنی تفکر ومطالعه ایتمه. بصیرت، لیاقت.

رَه [فا] راهك مخففی ، یول .

رَها [فا] خلاص ، قورتولما ، قورتولوش .

رُهابین [ع ا] رهبانك جمعی .

رَهائِن [ع ا] رهینه‌نك جمعی .

ره‌آلیزم [فرا] حیاتی وروح بشری بوتون حقیقتلریله تصویر اسا۔ سنه مستند برمسلك ادبی ، ادبیاتده حقیقیون مکتبی ، ایده‌آلیزمك ضدی .

ره‌آلیست [فرص] ره‌آلیزم مکتب ادبیسنه منسوب اولان . حقیقت بین . حسیات وخیالاتدن تجرد ایده‌رك هرشیئی مادی دوشونن .

رَهایاب [فص] خلاص بولان ، قو۔ رتولان .

رُهبان [ع ا] راهبك جمعی .

رُهبانِیت [ع ا] راهبلك ، کشیشلك .

رَهبَت [ع ا] قورقما ، خوف واحتراز .

رَهبَر [فص] یول کوسته‌رن ، قلا۔ ووز ، دلیل .

ره‌پرتوار [فرا] اسامی دفتری ، جدول ، فهرست . بر تیاترو قومپانیاسنك اوینادیغی پیه‌سلرك هیئت مجموعه‌سی . نوطه مجموعه‌سی .

رَهرَو [فص] یوله کیدن ، یول آلان ، یولجی ، سالك .

رَهزَن [فص] یول کسن .

ره‌ژیسور [فرا] مدیر . تیاترووده صحنه مدیری . پیه‌سلرك طرز تمثیلنه نظارت ایدن شخص .

ره‌ژیم [فرا] طرز معیشتده اتخاذ اولونان اصول . خسته‌لقدن شفایاب اولمق ایچون یاپیلاجق پرهیز . اداره و حکومت طرزی . نظام . ترتیب ، اصول اداره .

ره‌کتور [فرا] دارالفنونی تشکیل ایدن عالی مکتبلردن برینك مدیری .

ره‌قور [فرا] عمومیتله سپورلرده احرازایدیلن اعظمی موفیقت . «ره‌قور قیرمق» هرهانکی بر سپور ویا سائره‌ده احراز ایدیلمش موفقیتك فوقنه چیقمق .

رَهگُذار [فا] یولك کچدیکی یر ، ممر ، کچید .

ره‌ن [فرا] شمال کییکی ، صیغین .

ره‌نلر وسوق ایتدکلری آرابه .

رَهن [ع ا] اودونج آليتان برشيئك يرينه ويريلن قيمتلى بر شى .

رَهنُما [فص] يول كوستەرن ، قلاووز.

رَهنُمون [فص]رهبر،يول كوستەرن.

رەوەرانس [فرا] حرمت وتعظيم. وجودك يوقارى قسميله اكيلەرك‌ياپيلان‌احترام. حرمتكارانه سرفرو .

رَهياب [فص] يول بولان ، كيره بيلن ، فرصت بولا بيلن .

رَهين [ع ص] رهن ايديلمش ، ترهين اولونمش . قرين ، مقارن ، ياقين .

رَهينه [ع ا] رهن اولونان شى .

رَيّا [ع ا] كوزل قوقو ، رايحه .

رِيا [ع ا] ايكى يوزليلك ، يالاندن كوستەريش ، ساخته صورتلرده كورونمه ، تبصبص .

رِياح [ع ا] ريح ك جمعى .

رَياحين [ع ا] ريحانك جمعى .

رِياسَت [ع ا] رئيسلك، باش اولما.

رِياض [ع ا] روضەنك جمعى .

رِياضَت [ع ا] نفسى قيرما ، ييوب ايچمەيى آزالتمق صورتيله تربيۀ نفس ، زهد وتقوى مقصديله لذائذ حياتدن اجتناب . « رياضت بدنيه»: تعليم، حركت، ژيمناستيق ، سپور .

رِياضى [ع ص] رياضه منسوب ، رياضته منسوب . حساب و هندسه كبى علوم مثبتەيه منسوب ، بوعلملرده متخصص و متمايز اولان. جمعى : رياضيون .

رِياضيات [ع ا] علوم رياضيه .

ريا كار [فص] ريالى ، مرائى، ايكى يوزلى ، يالاندن خلوص كوستەرن ، غير صميمى ، دالقاووق.

ريال [اسپانيولجەدن] اسپانيا و آووستريا كوموش سكەسى .

رَيّان [ع ص] صويه قانمش .

رَيب [ع ا] شبهه .

ريح [ع ا] يل ، روزكار . بين العوام يل ديديلن صيزى .

ريخ [ت ا] قوم . اولجه يازى‌يه دوكولن قوم دانەلرى .

رَيحان [ع ا] فسلكن ديتيلن كوزل قوقولى نبات .

ريخته [فص]دوكولمش، آقيديلمش.

رِيز [فص] دوكمك، آقيتمق ، صاچمق معناسنه كلن « ريختن » مصدرندن مشتقدر . دائما وصف

تركيبي صورتنده قوللانيلير: خونريز: قان دوكن. اشكريز : كوز ياشی دوكن .

ريزان [ف ص] دوكولن ، آقان .

ريزه [فا] دوكونتو ، قيرينتی ، اوفاق پارچا .

ريزه [ت ا] قارا دكيز ساحلنده بر تورك قصبه‌سی .

ريسمان [فا] ايپ ، خالاط .

ريش [فا] يارا ، جريحه . صفت مقامنده‌ده قوللانيلير : يارالی ، مجروح. « دلريش » : قلبی يارالی .

ريش [فا] صاقال .

ريشخند [فا] بييق آلتنده كولمه، استهزا .

ريشه [فا] صاچاق، پوسكول، آغاجك كوكنده اولان ليف كبی صاچاق.

ريعان [ع ا] آرتما ، بركتلنمه . كنجلكك بدايتی .

ريك [فا] قوم . ريغ .

ريكدان [فا] أسكيدن يازی‌يی قوروتمق ايچون قوللانيلان توزك قونديغی اوستی دليكلی قاب .

رينغا

[تا] برجنس ياصصی باليق .

رينغا بالغی

ريمه [فا] چاپاق .

رئه [ع ا] آق جكر .

رئيس [ع ا] باش ، آمر ، بر دائره‌يه ويا مجلسه ويا دولته رياست و اونی اداره ايدن ذات : محكمهٔ تميز رئيسی، بويوك ملت مجلسی رئيسی ، جمهور رئيسی .

ز

ز توركجه الفبانك اون اوچونجی حرفيدر. ابجده ٧ رقمنه معادلدر.

زا [ف ص] دوغوران .

زاء [ع ا] « ز » حرفنك عربی اسمی .

زاج [ع ا] ده‌ميرايله حامض كبريتدن حاصل اولان مادهٔ كيمويه‌نك تجارتده‌كی اسمی .

زاجر [ع ص] زجر ايدن ، منع ونهی ايدن .

زاحف [ع ص] ييلان كبی قارنی اوزرينه سورونه‌رك يوروين.

زاحفه [ع ا] بوطرزده سورونه‌رك يوروين حيوان .

زاخر [ع ص] طاشقين معناسنده اولوب دكيزه وصف اولور.

زاد [ف ص] دوغما ، دوغمش . « لسان مادر زاد » : آنادن دوغدقدن صوكرا اوكرەنيلن لسان، ملی واصلی لسان .

زاد [ف ا] يیەجك، رزق ، ذخيره، آزيق ، نواله .

زادگان [ف ا] زادەنك جمعی. توركجه مفرد مقامنده اصيل و اصيل زاده معنالرنده قوللانيلير .

زادكی [ف ا] زادەلك ، اصالت .

زاده [فص] دوغمش، مولود . (مج) حصوله كلمش ، تكون ايتمش .

زاده [ف ا] اوغل ، ابن ، ولد : شاعر زاده .

زار [ت ا] داخلی برعضوی قاپلايان ويا آييران اينجه دری : قولاق زاری . طاولا و سائر اويونلرده اويونلرده قوللانيلان مكعب شكلنده كميكدن معلوم شی .

زار [ت د] زور كلمەسيله برابر قوللانيلير و ايستر ايستەمز معناسنه كلير: زار زور بوايشی ياپاجغز.

زار [فص] ايكلەين ، سسله آغلايان، نالان . ضعيف ، درمانسز : جسم زار .

زار [ف ا] آغلاما ، ايكلەمه، ناله .

زار [ف د] مكان اداتیدر : خرابه زار ، كلزار .

زارِع [ع ص] زرع ايدن ، اكين اكن ، چيفتجی .

زاری [ف ا] آغلاما ، ايكلەمه ، فغان ايلمه .

زاغ [ف ا] قارغه .

زاغار [ت ا] آو كوپكی .

زاغار

زاغلامق [ت ف] قيليچ و بيچاغه بيلەمكله جلا ويرمك .

زاكی [ع ص] صاف، تميز، صالح، خالص .

زال [ف ا] ياشلی و آق صاقاللی آدام. عجملرك اسكی قهرمانلرندن رستمك باباسی .

زانغيردامق [ت ف] شدتله وسسله تيترەمك، زينغيردامق .

« زينغيردی » : شدتله و سسله تيترەيوب اويناما: ديشلرينك زينغيرديسنی ايشيديبوردم .

زانو [ف ا] دیز. « زانو بزمين »: ديز چوكمش .

زانی [ع ص] زنا ايدن اركك ويا قادين ، غير مشروع معاملهٔ جنسيەده بولونان .

زاوِيه [ع ا] كوشه ، بوجاق ، حجره. تكيه. «زاويەنشين»:

تکیه‌ده اوطوران ، منزوی . ایکی خطك تلاقیسندن حاصل اولان شکل هندسی .

زاهد [ع ص] زهد وتقوی ایله مشغول ، عابد ، دیندار .

زاهر [ع ص] پارلاق .

زاهق [عص] محو ومضمحل اولان.

زاهل [عص] اضطرابی سکون بولان.

زائد [ع ص] آرتان ، آرتیق . زیاده‌لشن ، الحاق و علاوه اولونمش. فضله، لزومسز، لزومدن زیاده. ریاضیه‌ده شو شکلده بر اشارت : + .

زائر [ع ص] زیارت ایدن، کورمه‌یه کیدن .

زائل [ع ص] زوال بولان ، دائم اولمایان ، موقت ، فانی .

زبان [فا] لسان ، دیل . لغت ، لهجه .

زباندراز [ف ص] دیل اوزاتان ، اطالهٔ لسان ایدن . ذم وقدح ایدن .

زبانزد [ف ص] دیلك آلیشدیغی ، مألوف ومتداول .

زبانه [فا] ترازی و سائره دیلی. آله‌و ، یالین. « زبانه کش » : آله‌ولنن ، آله‌وی چیقان .

زبانی [ع ا] اهل جهنمی آتشه آتمایه مأمور اولان عذاب ملائکه‌سندن هر بری .

زبده [ع ا] بر شیئك اك کوزل قسمی . خلاصه ، نتیجه .

زبر [ف ح] اوست ، اوستده . « زیر وزبر » : آلت اوست.

زه‌بر [فرا] وسطی آسیاده یاشایان یبانی اشك .

زه‌بر

زبرجد [عا] زمرده بکزر یشیل رنکلی قیمتلی بر طاش .

زبللایی [ت ص] چوق ایری وقوروقونج ، ایزباندیت .

زبور [عا] یازیلمش شی، مکتوب، کتاب . حضرت داوده وحی اولونان کتاب سماوی که « مزامیر داود » اسمیله‌ده معروفدر .

زبون [ف ص] قوتسز ، ضعیف ، حالسز ومجالسز .

زبونکش [فص] ضعیفی أولدورن، مدافعه‌دن عاجز بر آدامه مرحمت ایتمه‌یوب کرك فعلاً وکرك قولاً هجوم ایدن ، عاجزلره تسلط ایدن .

زبونلامق [ت ف] ضعیف وقوتسز دوشمك .

زَبيب [ع ا] قورو اوزوم. قورو اینجیر .

زُجاج ـ زُجاجه [ع ا] جام ، شیشه ، صیرچا .

زَجّاج [ع ا] جامجی ، شیشه‌وجام یاپان آدام .

زَجْر [ع ا] کرك سسله و کرك سسسز ال واشارتله‌منع‌ونهی. زورلامه ، اجبار ، کرهاً برایشه سوق. آنغاریا کبی مشقتلی ایشلرده قوللانما ، بعضی محکوملرك خدمات شاقه‌ده قوللانیلملری کبی برمعامله. جور واذیت .

زَجراً [ع ح] منع ایده‌رك. جبراً، قوۀ جبریه ایله . خدمات شاقه‌ده استخدام اولونارق تجزیه ایدیلمك قصدیله . « زجریه » : مسکراتدن آلینان رسم .

زُحاف ـ زُعاف [ع ص] درحال أولدورن . جزا یرده‌یرلیدن متشکل برصنف‌عسکر، بو عسکرك کیدکلری آلتی اوستی بر کنیشلکده فس .

زِحاف [ع ا] شعرده بولونماسی لازم کلن حرفك حذف وسقوطی‌که نقائص نظمیه‌دندر . عروضده برحرفك اسقاطیله وزنك تبدیلی .

زَحْف [ع ا] ییلان کبی‌حشراتك قارین اوزه‌رینه سورونه‌رك یورومه‌سی .

زُحَل [ع ا] معروف یildizکه بویوك سیاره‌لرك آلتنجیسی اولوب مشتری‌دن صوکرا کلیر .

زَحْمَت [ع ا] صیقیشما ، صیقینتی، اذیت ، راحتسزلق . زور، قولایلق ضدی. یورغونلق .

زَخّار [ع ص] پك دالغالی ، چوق جوشغون‌وطاشقین (ده‌کیز). بحر زخار .

زَخارِف [ع ا] زخرفك جمعی .

زُخْرُف [ع ا] یالدیز ، پارلاق فقط قیمتسز سوس .

زَخَم ـ زخمه [فا] وورما، ضرب. یارا،جریحه. مضطرب. اوزنکیلرك آصیلدیغی قایش .

زَدّ [ف ص] وورمق معناسنه کلن « زدن » فعلندن مشتق اولوب «زبانزد» کبی نادر بعضی ترکیبلرده قوللانیلیر .

زَده [فص] وورولمش، اوغرامش ، مصاب ، دوچار : فلاکت زده، حریق زده .

زده‌لنمك [ت ف] وورولمق ، بره‌لنمك، چورومك. ضرر وخساره اوغرامق .

زَرْ [فا] آلتون، آلتون مسكوكات.

زُرّاع [ع ا] زارعك جمعى . جمعى داها چوق مستعملدر .

زِراعَت [ع ا] چيفتجيلك، اكينجيلك.

زِرافه [ع ا] بوينى اوزون، اوك آياقلرى آرد آياقلرندن يوكسك معروف حيوان كه آفريقاده ياشار.

زرافه

زَرّاق [ع ص] رياكار: زاهد زراق.

زَرَانْدود [ف ص] آلتون سورولمش، ياليديزلانمش .

زَرْباف [ف ص] آلتون صيرما ايله دوقونمش .

زَرْتار [ف ا] آلتون تل، صيرما، (مج) كونش شعاعى .

زَرْد [ف ص] صارى .

زَراوَند [فا] طبابتده قوللانيلان برنبات .

زراوند

زَردالو [ف ا] شكلاً اريكه ولذتجه قايصى يه بكزه‌ين ميوه .

زرداوا [ت ا] پوستندن كورك ياپيلان برحيوان .

زرداوا

زَرْدُشت [فا] كندى نامنه نسبتله ايران قديمده بردين ابداع ايدن آدام .

زردشتى [فا] زردشتك اثر ايجادى اولان أسكى ايران دينينه تابع آدام، آتشپرست، مجوسى .

زَردوز [ف ص] آلتون وصيرما ايله ايشله‌ين، صيرمالى .

زَرده [ف ا] زعفرانله وپرنج ايله پيشيريلن معلوم طاتلى .

زرزه‌وات [تا] فارسى «سبزوات» دن غلط، يمكده قوللانيلان نباتات انواعى .

زَرْع [ع ا] توخوم صاچما، اكمه، اكين .

زُرْق [ع ا] وقتيله صوفيلرك كيدكلرى ماوى اثواب (مج) ريا، مرائيلك ديندارانه نمايش .

زَرگَر [ف ا] آلتوندن شيلر ياپان، قويومجى .

زِرنيخ [ف ا] صيچان اوتيله كوكورتدن مركب بر مخلوط كه قيللرى دوشورمك ايچون قوللانيلير، زيرنيق .

زِرْه [ف ا] دەميردن، تل وسائرەدن ياپيلان معروف جنك لباسى. حرب كميلرينه كولله تأثير ايتەمك ايچون قاپلانان چليك لوحه .

زرهلى [ت ص] زره كيين، زرهله كنديني محافظه ايدن : زرهلى عسكر .

زرهلى [ت ا] قالين چليك قاپلاما ايله قاپلانمش حرب كميسى.

زَرّين [ف ص] آلتوندن، آلتوندن ياپيلمش. آلتون كيبى، آلتون رنكنده : زلف زرين .

زِشْت [ف ص] چيركين .

زَعامت [ع ص] بويوك تيمار .

زَعفران [ع ا] صارى‌يه بويامايه يارايان معروف نبات، صافران..

زعفران

زُعْم [ع ا] باطل ظن .

زُعَما [ع ا] زعيمك جمعى .

زَعيم [ع ا] بويوك تيمار صاحبى، تيمارجى .

زَغَن [ف ا] چايلاق .

زِفاف [ع ا] كووەى وكلينك كردكه كيرمەسى .

زِفْت [ع ا] چام آغاجندن ومعدن كوموروندن چيقان معروف سياه مادەكه قاتى اولوب آتشده أريز، زيفت. (مج) قارا كليق وآجيلقدن كنايه اولور .

زِفتله‌مك ـ زيفتله‌مك [ت ف] زيفت سورمك، زيفتله قاپلامق وطيقامق .

زِفتلنمك ـ زيفتلنمك [ت ف] زيفت سورولمك، (مج) حرام ييمك .

زَفير [ع ا] نفس ويرمه، كوكوس كچيرمه .

زُقاق [ع ا] شهر وقصبه ايچنده ايكى طرفى أولرله محاطيول، سوقاق.

زَقّوم [ع ا] ميوەسى آجى بر جنس آغاج، اهل جهنمك طعامى .

زَكاء [ع ا] صاغلق، صفوت، صلاح حال . « ذكا » ايله « ذكا » يى بربرينه قاريشديرمامالى.

زَكات [ع ا] بر مسلمانك مال و نقدندن صدقه‌ایچون آیبردیغی مقدار .

زُكام [ع ا] نزله .

زَكى [ع ص] صاف ، تميز ، صلاح صاحبى .

زَلّ [ع ا] قایما، آیاق‌قایما. (مج) خطا.

زَلازِل [ع ا] زلزله‌نك جمعى .

زُلال [ع ا] صاف ، صوغوق وطاتلى صو . یومورطه آق كبى بر مادهٔ كيمويه .

زِلزال [ع ا] اویناما ، تيتره‌مه ، حركت ، زلزله .

زَلزَله [ع ا] طوپراغك تيتره‌مه‌سى ، صارصيلماسى ، حركت ارض.

زُلف [ف ا] قادين صاچى ، يوزك ايكى جهتندن صارقان صاچ پارچالرى . « زلف عروس » : فاصوليه جنسندن كوزل چيچكلى بر نبات .

زُلفه [ع ا] اوفاق‌صاچاق ویاپوسكول.

زَلَق ــ زلقه [ع ا] سورچمه، آیاق قایما .

زَلّه [ع ا] سورچوب قایما . خطا ، قباحت ، كناه .

زُلَيخا [ا] حضرت يوسفك زوجه‌سى.

زِمام [ع ا] یولار ، دیركين . (مج) اداره .

زِمامدار [ف ص] یولارى طوتان . (مج) مملكتى اداره ايدن .

زَمان [ع ا] وقت ، چاغ . دور ، عهد . مهلت . موسم .

زَمانه [ع ا] دور ، دوران . زمان حاضر ، دهر . بخت ، طالع ، فلك .

زُمَر [ع ا] زمره‌نك جمعى .

زُمرد ــ زمرّد [ع ا] معروف يشيل طاش ، زومرود .
(مج) پك‌يشيل شيدن كنايه اولور : چايرلر زمرد كبى .

زُمُرُدين [ف ص] زمرد رنكنده ، زمرد كبى يم‌يشيل .

زُمره [ا] جماعت . صنف ، نوع ، كتله .

زَمزَم [ع ا] كعبه‌نك يانندەكى معروف قويونك صويى .

زَمزَمه [ع ا] ترانه، ترنم، متموج نغمه .

زَمستان [ف ا] قيش ، شتا .

زَمَن [ع ا] زمان ايله مترادف اولوب لسانمزده قوللانيلماز .

زَمهرير [ع ا] قيشك الك صوغوق وقتى . « زمهرير ظرفاسى »: قيش وقتنده اينجه اثواب كين .

زَمين [فا] یر ، ارض . كرهٔ ارض ، قوماش وسائره‌نك چیچكلردن خارج اصل یوزی . طرز، ادا . مفهوم، مآل،موضوع.

زَن [فا] قادین ، قاری . جمعی : زنان .

زَن [ف ص] وورمق معناسنه كلن « زدن » فعلندن امر حاضر اولوب وصف تركیبی تشكیلنه‌یارار. رهزن ، سكه‌زن ، لافزن كبی .

زِناء [ع ا] غیر مشروع مجامعه . « ولد زنا » : غیر مشروع چیفتلشمه‌دن دنیایه كلن چوجوق ، پیچ .

زَنابیر [ع ا] زنبورك جمعی .

زَنابیل [ع ا] زنبیلك جمعی .

زَنادیق [ع ا] زندیقك جمعی .

زُنّار [ع ا] پاپاس قوشاغی .

زَنانه [ف ص] قادین جنسنه منسوب ویا مخصوص ، زننه .

زَنبه‌رك [تا] تحریكه ویاصیقیشد-یرمایه یارایان دمیر یای . « زهر زنبه‌رك » : چوق آجی ، چوق سرت .

زَنبق [ع ا] صوغانلی و اوزون صاپلی و كوزل قوقولی معروف چیچك ، زانباق .

زَنبور [ع ا] اشك آریسی .

زَنبیل [ع ا] اوته بری طاشیمق ایچون حصیر كیبی أورولمش قاب ، سنبیل .

زَنپاره ـ زانپارا [ت ص] قادینلره دوشكون ، دائما قادینلرله غیرمشروع مناسبتده بولونان.

زَنج [ع ا] آفریقاده ساكن سیاه یوزلی قوم، بونلرك مملكتی، سودان.

زَنجَفیل [تا] هندستاندن كلن معروف بهار .

زَنجی [ع ص] آفریقاده‌كی سیاه عرقه‌ومملكتلری اولان سودانه منسوب ، سیاهی .

زَنجیر [فا] بربرینه كچمش حلقه‌لردن متشكل دمیراپ وباغ. مجرملرك آیاغنه باغلادقلری دمیر باغ ، زنجیر. (مج) مسلسل شی ، سلسله.

زَنَخ ـ زَنَخدان [فا] چكه .

زَند [ع ا] چاقماق . بیلك .

زِند [فا] مجوسی دیننك واضعی اولان زردشتك براقدیغی مقدس كتاب كه « زنداوستا » نامیله‌ده معروفدر .

زِندان [فا] حبسخانه ، قاراكلق محبس، زیندان . (مج) پك قاراكاق وصیقیجی یر .

زَنداوستا [فا] مجوسيلرك كتاب مقدسى اولوب زردشت طرفندن يازيلمشدر .

زندگان [فا] زنده‌نك جمعى .

زِندگى [فا] ديريلك ، جانليلق، حيات .

زَندوست [فص] قادينلردن چوق خوشلانان ، زانپارا .

زِنده [ف ص] جانلى ، ديرى ، برحيات . روحلى ، جوال ، چه‌ويك ، دينج ، صحتى يرنده .

زِنديق [ع ص] دينسز ، منكر ، ملحد .

زَنك [فا] پاس . زنج ، سودان ، سياهيلر مملكتى . « بو معناده زنكبار زياده قوللانيلير . »

زنگى [فا] سياهى ، زنجى .

زَنكين [ت ص] پاراسى ومالى چوق اولان ، فقيرك ضدى .

زنهار [ف د] صاقين ، آمان !

زوّار [ع ا] زائرك جمعى .

زوال [ع ا] زائل اولما . تدنى وانحطاط . قباحت ، صوچ ، مسئوليت : ايلچى‌يه زوال يوق .

زوالپذير [ف ص] محو و خراب قبول ايدن، بقاسز، فانى.

زَواللى ـ زاواللى [ت ص] بيچاره. عاجز. مسكين.

زَواهر [ع ا] زهره‌نك جمعى .

زَوايا [ع ا] زاويه‌نك جمعى .

زَوائد [ع ا] مفردى اولان زائده قوللانيلماز. فضله ولزومسز شيلر .

زَوْج [ع ا] جيفت ، أش ، ايكى شيدن مركب طاقيم. برچيفت تشكيل ايدن ايكى شيئك بهرى . قوجا ويا قارينك بهرى . لسانمزده اكثريا قوجا مقامنده قوللانيلير .

زَوْجه [ع ا] زوجك مؤنثى، قارى، رفيقه ، حرم .

زَوجيّت [ع ا] قارى وقوجا حال وكيفيتى .

زَوْجَين [ع ا] قارى وقوجا، زوج وزوجه .

زود [ف ص] چابوق ، تيز ، سريع.

زور [ت ا] « فارسيدن مأخوذ » زحمت، راحتسزلق: معده‌سندن زورى واردر. كوجلك، اضطراب: ادرار زورى. مجبوريت، اضطرار، جبر : نه‌زورم وار ؟ قوت: بوتون زورينى ويردى . زور ايله: جبراً. صفت‌مقامنده قوللانيلير: زوروظيفه، زور درس .

زور [فا] قوت، مکنت ، جبر ، عنف .

زوراکی [تح]ایسته‌مه‌یه‌رك،زورله، کرهاً .

زوربا [ت ص] زورله معامله ایدن، غاصب ، جبار ، مستبد . خاشاری ، راحت دورماز .

زوربالق [تا] تحکم ، استبداد.

زَوْرَق [ع ا] قاییق ، صاندال .

زورلامق [تف] زورله ایشلتمك، اجبار ایتمك .

زورلی [ت ص] قوتلی ، کوجلی .

زورنا [ت ا] فارسی « سرنا » دن کسکین بر سس چیقاران و اکثریا داوول ایله برابر اوفله‌نه‌رك چالینان چالغی . « زیل زورنا » کندینی بیلمیه‌جك درجه‌ده سرخوش.

زَوْزَك ـ زه‌ورك [ت ص] که‌وه‌زه ، تمکینسز و منا- سبتسز .

زوزکلنمك [ت ف] زوزکلك ایتمك . که‌وه‌زه‌لك ایتمك .

زوقا [ت ا] بالاموط کیبی بویوکجه بالیقلری طوتمایه مخصوص اوجی ایکنه‌لی قورشون . (مج) زوقایی یوتمق : آلدانمق .

زوکورت [ت ص] پاراسز ، مفلس، فقیر. «چهره‌زوکوردی»: چیرکین ، چیرکین یوزلی .

زوکورتله‌مك [ت ف] پاراسزقالمق، مفلس اولمق .

زه [فا] یای کیریشی . اثواب و سائره کنارینه دیکیلن شرید وغایطان وسائره. برشیئك کنارینه چیزیلن خط .

زُهّاد [ع ا] زاهدك جمعی .

زَهادَت [ع ا] زهد وتقوی ، پر- هیزکارلق .

زه‌پلین [آلمانجه] بویوك حرب بالونی. هوائی سفینهٔ حربیه.

زُهد [ع ا] پرهیزکارلق، منهیاتدن توقی ایله عبادته حصر اوقات ایتمه ، تقوی .

زَهر [فا] یه‌نیلمه‌سی وقوقوسی اولومه سببیت ویرن شی ، آغو، سم. (مج) پك آجی شی .

زَهراء [عص] « ازهر » ك مؤنثی . یوزی پك بیاض وپارلاق .

زَهراب ـ زهرابه [فا] آجی و زهرلی صو. (مج) آجی ، درد وکدر .

زَهرآلود [ف ص] زهرله قاریشیق ، زهرلی . (مج) پك آجی و مؤلم .

زهرخَنْد [فا] آجی کوله ، استهزا ایله کولوش .

زَهرَه [ع ا] چیچك. جمعی: ازهار .

لوحه ۹ : ۸٤٦ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ۱٤ : ۸۵۰ نجی صحیفه‌یه مراجعت

زَهره [فا] جكره بيتيشيك اولان اود ، جسارت .

زُهره [ع ا] كرهٔ ارض جسامتنده بولونان بويوك پارلاق يلديز ، چوبان يلديزى . اسكيدن حسن وعشق الهه‌سى تلقى اولونوردى . « امراض زهرويه » : فرنكى وبل صوغوقلنى كبى خسته‌لقلر .

زَهى [ع ص] نه كوزل ، نه‌موطلى ! « اكثريا استهزا مقامنده قوللا. نيلير . »

زُهير [ع ا] كوچوك چيچك .

زى [ع ا] شكل ، قيافت ، قيليق .

زياده [ع] آرتما ، چوغالما . آرتان مقدار ، فضله . (ص) چوق ، داها چوق . آرتان . لزومسز . داها .

زياده‌لشديرمك [ت ف] آرتديرمق ، چوغالتمق .

زيارت [ع ا] برينى كورمه‌يه كيتمك . تيمن و دعا مقصديله مقدس بر يره كيتمك .

زيان [فا] ضرر ، خسار .

زيانسز [ت ا] ضررسز ، اولدقجه ايى ، فنا دكل .

زيب [ت د] بردن بره غير مأمول برطرفدن چيقيويرمه‌يى تصوير ايدر : زيب بر آدام چيقدى . مكرر قوللانيلارق صيچراماىى تصوير ايدر: زيب‌زيب‌صيچرامايه باشلادى. « زيب زيب طاشى » : چوجوقلرك اويناديقلرى اوفاق يووارلاق طاشلر.

زيبارمق [ت ف] صيزمق ، ياتمق ، كبرمك .

زيبا [ف ص] سوسلى ، مزين . ياقيشيقلى ، كوزل .

زَيبق [ع ا] جيوا .

زَيبك ــ زه‌يبك [ت ا] آيدين وازمير حواليسنده وقتيله كنديلرينه مخصوص غريب قيافتى اولان بر قسم خلق ، افه .

زيبنده [ف ص] ياقيشيقلى ، كوزل ، زيبا .

زيبلامق [ت ف] صيچرامق ، هوپلامق ، يوقارى‌يه دوغرو زيب ديه آتيلمق .

زيبيدى [ت ص] پژمرده ، ييرتيق پيرتيق ، ميسكين ، ميميلتى .

زيبين [ت ا] قيصا وپاموقلى مينتان .

زيپير [ت ص] چيلغين ، پرواسز ، دلى .

زَيت [ع ا] زيتون‌ياغى . على الاطلاق ياغ .

زَيتون [ع ا] زيتون‌ياغى چيقاريلان ويه‌نيلن معروف ميوه .

زیتون دالی و دانه‌سی

زَیتونلق - زَیتینلك [تا] زیتون آغاجلرینی حاوی اورمان.

زَیتونی [ع ص] زیتون رنکنده، آز قهوه رنکنه وفستقی‌یه مائل قویو یشیل رنکده اولان.

زیر [فا] آلتده، آلت. (ص) آشاغیکی، بالا مقابلی.

زیر [ع ا] سازك اك اینجه تلی.

زیرا [ف د] تعلیل اداتی: چونکه.

زیرباداں [ت ح] بردن بره، مناسبتسز بر وقتده.

زیردست [ف ا] أل آلتنده بولونان، مادون، تبعه. جمعی: زیردستان.

زیرزیر - ظیرظیر [ت د] سورکلی و اوصاندیریجی بر سس تقلید و تصویر ایدن: بوتون کون باشمك اوجنده زیرزیر ایدوب دوردی.

زیرزوب [ت ص] مناسبتسز، دلیشمن.

زیرلاق [ت ص] زیریلتی ایدن، زیرزوب. چوق اوتن بر جنس بوجك، جیرلاق.

زیریلدامق [ت ف] ویزیردامق، کورولتو ایتمك.

زیریلدی - زیریلتی [تا] ویزیلتی، کورولتو. نزاع، کچیمسزلك.

زیفوس صیچرایان چامور لکه‌سی. (ص) فائده‌سز، بوش: او ایش زیفوس چیقدی.

زیفیر [تا] جیغارا آغزلغنده حاصل اولان سیاه وآجی ماده. (مج) قاراکلیق وآجیلقدن‌ده کنایه اولور.

زیل [تا] پارماغه ودف کبی دائره‌لره طاقیلان کوچوك چانلر. «زیلسز اوینامق»: چوق‌سه‌ویملك. «قارنم زیل چالییور»: قارنم چوق آچ.

زیلغید [تا] قورقوتما، تهدیدایتمه.

زیمپارا [ت ا] اینجه وسرت قوملی طاش معدنی.

زینبا [تا] قاییش، قوماش ومعدن کبی شیلرده پارچاسنی قوپارارق دایك آچمایه مخصوص آلت.

زینبالامق [تف] زینبا وورمق، زینبا ایله دلمك.

زَيْن ـ زينتِ [ع ا] سوس .

زينهار [ف ص] صاقين، آمان! زنهار .

زيوانا [ت ا] جيغارانك آغيزطرفنه كچيريلن ايچى دليك اوفاق موقاوا .

زُيوت [ع ا] زيتك جمعى .

زيوَر [ع ا] سوس، زينت، زيب.

زُيوف [ع ا] مفردى اولان «زيف» لسانمزده قوللانيلماز . قالب وسيليك پارا ، مغشوش اولما .

زَئير [ع ا] آرسلانك كوكوسدن چيقارديغى سس ، كورلەمە ، جكرده وساٸر عضولرده حاصل اولان سس .

ژ

ژ بوحرف توركجه كلمەلرك هيچ برنده قوللانيلماز. يالكز فارسى وفرانسزجەدن مأخوذ برقاچ كلمەده بولونور . ابجد حسابنده «ز» حرفنه معادلدر .

ژاژ [ف ا] دەوه ديكنى . لزومسز ومناسبتسز لاقيردى . هرزه ، هذيان .

ژاژخا ـ ژاژخاى [ف ص] بوش وصاچما سوزلر سويلەين ، هرزه كو، هذيان ايدن.

ژاله [ف ا] چى ، شبنم .

ژاندارما [ف ا] محافظۀ آسايشه مأمور معاشلى بر صنف عسكر ، شهر خارجنك انضباطنه مأمور پوليس ضبطيه .

ژاغوآر [فرا] جنوبى آمريقادەقپلان جنسندن ييرتيجى بر حيوان.

ژاغوآر

ژَنده [ف ص] يامالى، أسكى پوسكى.

ژَنْك [ف ا] پاص .

ژَنكار [ف ا] باقير پاصى ، كوز طاشى .

ژورنال [فرا] يوميه دفترى . بر شى حقنده مافوقه معلومات ويرمه . بريسنك عليهنده آمره تحريراً شكايتده بولونما . غزته .

ژوری [فرا] jury عدول هیأتی.

ژوژقومیسر [فرا] افلاس ایشلرینه باقمق اوزره محکمه طرفندن تعیین اولونان مأمور .

ژولیده [فص] داغینیق، قارماقاریشیق، بر برینه کچمش، طاراغامش. « اکثریا صاچه وصف اولور . »

ژیان [ف ص] قیزغین، کوکرەمش، جوشمش .

ژیمناستیق [فرا] جیمناسنیق ، تربیهٔ بدنیه .

ژیوه [فا] جیوا .

ژیبون [فرا] چین ومالەزیادە یاشایان بویوك بر مایمون .

ژیبون

س

س [ا] تورکجه الفبانك اون بشنجی حرفیدر ، ابجد حسابنده ٦٠ رقمنی کوستترر .

سا [ف ص] سورن ، سوریجی . جبهەسا : آلنی سورن

سا [ف‌د] کبی . عنبرسا : عنبرکبی.

سایِح [ع ص] یوزن .

سابِع [ع ص] یدنجی . سابعاً : یدنجی اولەرق ، یدنجی درجەدە .

سابِق [ع ص] کچمش . اولکی . سابقده : کچمش زمانده . سابقاً : بوندن اول .

سابِقه [ع ا] کچمش شی ، وقعه . اولجه ایشلەنمش ومحکومیتی انتاج ایتمش جرم. سابقهٔ مکرره : مکرر جرم ومحکومیت . جمعی : سوابق. بر آدامك سوابق احوالی: ماضیسی .

سابقه‌لی [ت ص] اولجه جرم ایشلەیوب محکوم اولمش شخص.

ساتر [ع ص] اورتن ، ستر ایدن .

ساج [ت ا] اینجه دمیر لوحه . تپسینك اوزرینه قاپادیلەرق اوستنه آتش قونان وتپسیده‌کی یمکك آلتلی اوستی پیشمەسنی تأمین ایدن ساجدن معمول موطباق آلتی. [ص] ساجدن معمول : ساج صوبا .

ساج [عا] هندستانده غایت سرت بر آغاج : تیك آغاجی .

ساج آیاق [ت ا] اوزرینه تجره قونیلان دمیر سهپا .

ساجِد [عص] سجده ایدن، سجده‌یه واران .

ساحِر [عص] سحر یاپان. بویوجی. سحرباز .

ساحِل [ع ا] نهر، کول، دکز کناری . قییی .

ساحلخانه [ف ا] دکز کنارنده صیفیه . یالی .

ساحه [ع ا] میدان، آچیق یر . فضا . زمین .

ساختگی [ف ا] ساخته‌لك. تصنیع . یاپمه شی .

ساخته [ف ص] دوزمه، اویدورمه، یالاندن. قلب. تقلید. جعلی.

ساخته‌کار [ف ص] برشیئی تقلیدایدن. دوزمه شی‌یاپان، دوزیجی. قلبزن . یالان اویدیران .

ساخته‌کارلق [ت ا] تقلیدجیلك . یالانجیلق، قلبزنلك . امضا، مهر، وسائره‌نك تقلیدی .

ساخته‌لك [ت ا] تقلید، دوزمه یالان اولمقلق . جعلیلك .

ساخته‌وقار [فص] جعلی وقارطاقینان. یالاندن وقار کوسترن .

سادات [ع ا] «سید» ك جمعی .

سادِس [ع ص] آلتنجی. سادساً : آلتنجی اوله‌رق، آلتنجی درجه‌ده .

سادگی [ف ا] ساده‌لك . بسیطلك، زینتسزلك .

ساده [ف ص] دوز، بسیط. تزییناتدن عاری. خالص، تمیز. تکلفسز. یالکز، مجرد . قاتمرلی اولمایان . [ت د] آنجق .

ساده‌دل [ف ص] یوره‌کی تمیز، حیله‌سز آدام . صاف رون .

ساده‌دللك [ت ا] صافدرونلق .

ساده‌دلی [ف ا] صافدرونلق .

ساده رو [ف ص] یوزی تویسز کنج.

ساده‌لوح [فاص] ساده‌دل معناسنده.

سارّ [عص] سویندیریجی، مسرتی موجب .

سار [ف د] مکان اداتیدر، کوهسار: طاغلق یر

سارا [ف ص] صافی . خالص .

ساربان [ف ا] دوه سوریجیسی .

سارده‌لا، صاردالیه [ایتا]طوزلانمش و فوچیده استیف ایدلمش آتش بالغی .

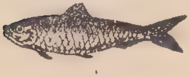

صاردالیه

ساردونیه، صاردونیا [ایتا] معروف کوچك چیپچك .

سارِق [عصـ] سرقت ایدن، چالان، [ا] خرسز، اوغری، حرامی.

ساری [ع.صـ] سرایت ایدن، بولاشان (خسته‌لق وسائره).

ساز [تا] حصیر و سپت یاپیلان اینجه ویوموشاق قامیش. دکزسازی: برنوع دکز اوتی.

دکز سازی

ساز [فا] نی کبی اوفله‌نن چالنی آلتی. علی‌الاطلاق چالنی. اینجه‌ساز: آلاتورقه چالنی طاقمی.

ساز [فصـ] یاپان، اویدیران. چاره‌ساز: چاره بولان. ناساز: غیر موافق. اویغون کلمه‌ین.

سازان [تا] اکثریا سازلی صولرده بولونان بر نوع طاتلی صو بالغی.

سازجی [تا] چالغیجی. سازچالان.

سازکار [فصـ] اویغون. موافق.

سازلق [تا] ساز ویا قامشی بول اولان یر.

سازَنده [فا] ساز چالان آدام. چالغیجی، مطرب.

ساطِع [عصـ] یوکسلوب میدانه چیقان.

ساطور [عا] ات و سائره قیمه‌یه مخصوص آغیر واکلی بچاق، بالطه. ساطیر.

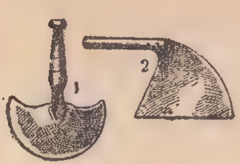

ساطور

ساعَت [عا] بر کونك، یعنی کوندوزله کیجه‌دن عبادت زمانك تقسیم ایدلدیکی ٢٤ قسمدن هربری که اوده ٦٠ دقیقه‌یه منقسمدر. اوساعت: آنیده. برساعت اول: ممکن مرتبه چابوق. ساعت بساعت: آن بآن. ساعت باشی: مجلسده اوطورانلرك هپ بردن سکوت ایتمسی. ساعت طوتمق: ساعت الده وقتی حساب ایتمك. اشراط ساعت: قیامت علامتلری. اشرف ساعت: اوغورلو زمان.

ساعت

ساعتجی [تا] ساعت یاپان ویا صاتان آدام.

ساعِد [عا] قولك الایله‌دیرسك آره‌سنده‌کی قسمی؛ بیلك.

ساعی [ع ص] چالیشان. سعی ایدن.
[تا] تاتار، اولاق. مکتوب
ویا خبر کوتورن .

ساغر [فا] شراب قدحی، پیاله .

سافل [ع ص] آلچاق . آشاغیده
بولونان .

ساق [ع ا] بالدیر. اینجیك. آغاجك
کوك ایله داللر آره سنده کی قسمی.
کووده سی . صاپ .

ساقز ، ساقیز [ت ا] بعض آغا.
چلردن صیزان ضمغ کبی
ماده. چام ساقزی : چام آغاجندن
چیقان رچینه. یرساقزی : ناطرون.
لبان ساقزی : کوندك. قاره ساقز:
قره کوندك . ساقز آغاجی : اصل
آغزده
چکنن
ساقیزی
ویرن
آغاج .
چکه
ساقزی:
وردزبان .

ساقیز آغاجی

ساقزبادمی: اینجه قبوقلی دیش بادمی.
ساقز لبلبیسی : طوزله قاوورلمش
قبوقلی لبلبی .

ساقسونیا [ا] بو اسمده کی مملکتده
چقان پورسلن طباق ،
وازو وسائره .

ساقسی [تا] اینجه
طوپراقطو-
لدیریله رق
چیچك و
سائرنباتات
دیکیلن
معروف و
قابل نقل
قاب .

ساقسی

ساقط [ع ص] سقوط ایدیجی .
دوشن. دوشمش. حکمدن
دوشن . ملغا ، مفسوخ .

ساقی [ع ص] صو ویرن ، صو طا-
غیدان . (ا) عشرت مجلسنده
قدح صونان .

ساقیلك [ع ا] عشرت عالمنده ساقی
وظیفه سی .

ساقینامه [فا] ساقی یه خطاباً سو-
یله نمش شعر .

ساقیه [ع ا] بوستان دولابی .

ساکت [ع ص] سکوت ایدن .
صوصان . خاموش .

ساکن [عص] سکون حالنده اولان.
یرندن اوینامایان. حرکتسز.
اقامت ایدن. اوصلو. سسسز. حرکه
ایله اوقونمیان حرف .

سال [فا] ییل ، سنه . سال حال :
بوسنه .

سالار [فا] باش ، رئيس ، قوماندان . سپهسالار : عسكر قوماندانی : سرعسكر. قافله‌سالار : كروان باشی .

سالامورا [يتا] پينير ، بالق ، سبزه كبی شيلرك بوزولماسی وحافظه ايدلمك ايچون ايچنه ياتيرلدقلری طوزلو صو . سالامورا صوبی : طاتسز شی .

سالب [تا] طاغده بيتن بر اوتك كوكندن چيقان اون كبی بياض ماده‌كه پيشيريلوب ايچيلير .

سالب اوتی

سالخورده [فص] ياشلی ، اختيار.

سالديده [فص] سنه‌لر كورمش ؛ ياشلی وتجربه ديده .

سالك [عص] سلوك ايدن . بر يولده كيدن . بر يول تعقيب ايدن . برمسلكه ، برمذهبه كيرن.

سالم [عص] صاغ ، صاغلام . خسته‌لنی ، عيب وقصوری اولمايان . سلامتده وامنيتده بولونان . سالماً : صاغ وصاغلام اوله‌رق .

سالنامه [فا] بر سنه‌لك تقويمی ، وقايع و احوالی كوسترن و هرسنه چيقان كتاب .

سالوس [فا] مرائی‌صوفی. رياكار.

سالوسی [فا] رياكارلق . ريا .

ساله [فا] سنه‌لك ، ييللق . صدساله : يوزسنه‌لك، يوزياشنده.

ساليانه [فا] سنه‌ده بر كره آلنان ويركی .

ساليه [را] توكوروك . آغزدن آقان صو .

سام [عا] چولدن‌اسن غايت‌صيجاق وزهرلی روزكار ، سام يلی .

سامان [فا] ثروت . راحت . آسايش . بی‌سروسامان : پريشان وآرامسز .

سامانسوز [فص] مالملكی، اسباب راحت وحضوری ياقوب محو ايدن .

سامح [عص] سماحتلی ، جومرد .

سامع [عص] ايشيدن ، ديكله‌ين . قوۀ‌سامعه : ايشيتمك خاصه‌سی.

سامعه [عا] ايشيتمك حسی. حاسه وقوۀ سامعه .

سامی [عص] يوكسك ، عالی .

سانتيم [فرا] يوزده بر . فرانغك يوزده بری .

سانتيمتره [فرا] متره‌نك‌يوزده بری.

سانجاق [تا] بايراق . سنجاق كلمه‌سنه مراجعت .

سائح [ع ص] ذهنه بردنبره كلن ذهنده حصول بولان .

سانحه [ع ا] دوشونيه‌رك ذهنه كلن. فكر و ملاحظه .

سانسقريت [ع ا] هندوستانك مقدس لسانى . برهمنلر لسانى .

سانطور [ت ا] قانونه بكزه‌ين، فقط كوچوك طوقماقلرله چالينان بر نوع تللى چالغى .

سانطورلى [ت ص] شعشعه‌لى ، دبدبه‌لى .

ساهر [ع ص] اويقوسز قالان . كيجه اويويه‌مايان . سهرعلتنه مبتلا .

ساهره [ع ا] ير يوزى .

ساهور [ع ا] اويقوسزلق .

سايبان [ف ا] كولكه‌لك. چارطاق. تنته .

سائر [ع ص] سير ايدن ، يورويِن . كچن. منتشر، متداول. ديكر، باشقه . سائر فى المنام : اويوركن اوياعقسزين قالقوب كزن ، سومنامبول .

سايس [ت ا] آته باقوب تيمار ايدن آدام .

سائق [ع ص] كتورن ، سوق‌ايدن.

SIGNES	VALEURS	SIGNES	VALEURS	SIGNES	VALEURS
अ	a	क	ka	द	da
आ ा	á	ख	kha	ध	dha
इ ि	ĭ	ग	ga	न	na
ई ी	i	घ	gha	प	pa
उ ु	u	ङ	na	फ	pha
ऊ ू	û	च	ca	ब	ba
ऋ ृ	r	छ	cha	भ	bha
ॠ ॄ	ṛ	ज	ja	म	ma
ऌ ॢ	l	झ	jha	य	ya
ए े	e	ञ	ña	र	ra
ऐ ै	ai	ट	ta	ल	la
ओ ो	o	ठ	tha	व	va
औ ौ	au	ड	da	श श	ça
		ढ	dha	ष	sha
		ण	na	स	sa
		त	ta	ह	ha
		थ	tha	ळ	la

سانسقريت الفباسى

سائقه [ع ا] سوق‌ايدن حال، سبب. جهالت سائقه‌سيله : جهالت سببيله .

سائل [ع ص] صوريجى . سؤال ايدن . ديله‌نن ، ديلنجى .

سائل [ع ص] آقان ، جريان ايدن. مايع .

سائليت [ع ا] مايعلك . آقيجى اولمقلق .

سايه [ف ا] كولكه ، ظل . (مج) حمايه . تصاحب . سايه‌دار :

کولکه ویرن ، کولکه‌سی اولان .

سایه‌گاه [ف ا] کولکه‌لك یر .

سایه گُستَر [ف ص] کولکه صالان ، کولکه ایدن . حامی .

سایه‌نِشین [فض] کولکه‌ده اوطوران، کولکه‌یه صیغینان .

سَبّ [ع ا] سوکمه ، طعن . « سب وشتم » : طعن ودشنام .

سَبا [ا] یمنده بلقیسك پای تختی اولان شهر .

سَبّابه [ع] شهادت پارمغی، اشارت پارمغی .

سُبات [ع ا] طالغینلق . کندن کچمه .

سَبّاح [ع ص] یوزیجی ، یوزکج .

سَباحَت [ع ف] صوده یوزمك .

سباع [ع ا] ییرتیجی حیوان .

سُباعی [عص] یدیلی . یدی حرفلی کلمه.

سِباق [ع ا] « مابعد » ك ضدی . برشیئك کچمش اولان اوست طرفی. « سباق وسیاق » : عباره‌نك باشلانغیجی ایله صوکی آره‌سنده‌کی اویغونلق .

سَبَب [ع ا] برشیئك اولماسنی انتاج ایدن وسیله . باعث . بهانه . واسطه . جمعی: اسباب : لوازم .

سببلنمك [ت عی] کچنمك، تعیش ایتمك.

سببلی [ت ص] برسببه، بروسیله‌یه مستند اولان .

سَبَبِیَّت [ا] سبب اولمه . سببیت ویرمك : سبب اولمق .

سَبت [ع ا] جمعه ایرتسی کونی .

سُبحان [ع ا] اللهك اسمای حسنا - سندندر .

سُبحانی [ع ص] الٓهی ، ربانی .

سُبحه [ع ا] تسبیح .

سَبز [ف ص] یشیل .

سبزه [ا] بامیه ، باطلیجان ، لاحنه وساٸره کبی زارزاوات دنیلن یشیللکلر . علی‌الاطلاق یشیل نبات.

سَبط [ع ا] طورون ، حفید . بر بابادن تورەمش قبیله . جمعی : اسباط .

سَبُع [ع ا] ییرتیجی حیوانلر، جانوارلر.

سُبُع [ع ا] یدیده بر .

سَبعه [ع ا] یدی عددی .

سبعین [ع ا] یتمش عددی. یتمشلر: تورات ، زبور و انجیلی عبرانیجه‌دن یونانجه‌یه ترجمه ایتمش اولان یتمش کشیلك هیئت. ترجمهٔ سبعین: یتمشلرك ترجمه‌سی .

سَبق [ع ف] كچمك ، تقدم ايتمك . ايلريده بولونمق .

سَبَق [ع ا] بربرینی كچمك ادعاسی . درس .

سَبقت [ع ف] كچمك، اولجه اولمق.

سَبقخوان [ف ص] درس اوقویان، شاكرد .

سَبك [ع ا] معدنی قالبه دوكمك . عبارەنك ترتیبی . سبك وربط: عبارەنك دوزكونلكی ، رابطه‌سی .

سُبك [ف ص] خفیف. چابوق. تمكینسز.

سبكبار [ف ص] یوكی خفیف. یاننده چوق اشیا و لوازم اولمایان.

سبكپای [ف ص] آیاغنه چابوق . سرعتلی وخفیف یوروین .

سبكپَرواز [ف ص] چابوق اوچان .

سبكرو [ف ص] چابوق كیدن .

سبكروح [ف ص] آغیر جانلی اولمایان. كوروشمه‌سی خوش اولان.

سبكمِزاج [ف ص] خفیف مزاجلی. خفیف مشرب .

سبكمَغز [ف ص] خفیف بینلی، عقلسز.

سَبو [ف ا] دستی. شراب قونیلان قاب.

سبوح [ع ا] الله . جناب حقك اسمای حسناسندندر .

سَبیل [ع ا] یول، طریق. جاده‌لرده كلنك كچنك صوایچمه‌سی ایچون یاپیلان اوستی قپالی و پنجره‌لرنده صو مشربه‌لری بولونان بنا .

سِپار [ف ص] ویرن ، فدا ایدن . جانسپار : جانی فدا ایدن .

سِپارِش [ف ا] اصمارلامه. برشیئك یاپیلمسی ایچون امر ویرمه، خبر كوندرمه .

سُپاره [ف ا] قرآن كریم جزؤی .

سِپاس [ف ا] شكر ، حمد، ثنا .

سپاسكُذار [ف ص] حمد ایدن، شكر ایدن . متشكر، منتدار.

سِپاه ، سِپَه [ف ا] عسكر ، اوردو.

سپاهی [ف ص] عسكره منسوب ، عسكری. وقتیله یكیچریلرده سواری صنفی .

سپت

سَپت [ت ا] قامیشدن ویا اینجه سكود دالندن چاماشیروساثره وضعنه مخصوص اوریله‌رك مختلف شكللرده یاپیلان قاب. سپتده یاموق: ادخار ایدلمش معلومات .

سپتجی [ت ا] سپت اورن ویا صاتان آدام .

سپتلك [ت ا] سپت یاپمغه مخصوص. سپته قونمغه مخصوص. قارن سپتلكی : قارنك كوبك جهتی .

سپتله‌مه [ت ص] سپت شکلنده اورلمك.

سپر [فا] قالقان. آرقه‌سنه صاقلانه‌جق شی. محافظه واسطه‌سی. روزکار سپری، شاپقه سپری. سپر صاعقه: ییلدیرم سپری.

سپرده [ف ص] تسلیم وترك اولونمش.

سپکن [ت ا] سرپیلن شی. صولی سپکن: صو ایله قاریشیق یاغان قار.

سپنج [فا] مسافرخانه. (مج) فانی دنیا.

سپه [فا] عسکر. سپاه.

سپهدار [فا] عسکرباشی. سردار. سرعسکر.

سپهر [فا] کوك. سما. فلك. (مج) طالع، قدر.

سپهسالار [فا] سرعسکر. سردار.

سپی [ت ا] دریلری سختیان یاپمق ایچون اجرا ایدیلن عملیات، دباغت. کورکلرك بویانوب تربیه ایدلمه‌سی.

سپیجی [ت ا] دری ویا کورکلره سپی ویرن. دباغ. کورك بویاجیسی.

سپید [ف ص] بیاض. آق. سفید.

سپیده‌دم [فا] صباح آیدینلغی. (ح) چوق ایرکن.

ستّ [ع ا] آلتی عددی.

ستاد [فا] آلیش. اخذ. داد وستاد: آلیش ویریش.

ستادیه [فرا] مسافه‌یی تخمینه مخصوص آلت.

ستّار [ع ص] پك زیاده اورتن، ستر ایدن. اللهك اسمای حسنا سندندر.

ستاره [فا] ییلدیز. ستاره‌شمار، ستاره شناس: منجم.

سِتاره [فا] اوچ تللی بر نوع طنبوره آهنك.

ستان [ف ص] آلان، قبض ایدن. جان ستان: جان آلیجی.

ستان [ف د] ظرف مکان اداتی. کلستان: کل یری، کللك. سنکستان. طاشلق.

ستایش [فا] مدح وثنا.

ستد [فا] «ستاد» ك مخففی.

ستر [عف] اورتمك، قپامق. کیزله‌مك.

ستر، ستره [ع ا] اورتمه. اورته‌جك شی، پرده.

ستره، ستری [ت ا] اسکیدن رسمی لباس اولان دوز یاقه‌لی، اوزون اتکلی چوخه پالطو.

ستم [فا] حقسزلق ، جور ، ظلم. تعزیز .

ستمدیده [فص] مظلوم ، مغدور .

ستمکار، ستمگر [فص] ظلم و حقسزلق ایدن .

ستمکش [فص] ظلم چکن. مغدور .

ستوده [فص] مدح اولونمش ، اوکونمش . ممدوح .

ستون [فا] دیرك ، عمود. غزته وکتاب صحیفه‌لرینك یوقاریدن آشاغی‌یه آیرلمش اولدیغی ، عمود شکلنده قسملر .

ستون ، ستین [ع ا] آلتمش عددی.

سته [ع ا] آلتی عددی . آلتی کونلك مدت .

ستی [ع ا] خانم. « سیدتی » دن مخفف.

ستیز ، ستیزه [فا] غاوغا ، جنك وجدال .

ستیزه‌جو [فص] غوغاجی. غوغا آرایان .

ستیزه‌کار [فص] ایشی کوجی غوغا اولان .

سجاده [ع ا] اوزرنده سجده‌ایدیلن، نماز قیلنان خالی .

سجان [ع ا] زندانجی . حبسخانه غاردیانی .

سجاوند [فا] قرآن کریمه مخصوص تنقیط اصولی .

سجایا [ع ا] سنجیه‌نك جمعی .

سجده [ع ا] نمازده اکیلوب یوزینی یره سورمه . یره قپانمق : سجده‌یه وارمق : سجده ایتمك . سجده‌کاه : سجده یری .

سجع [ع ا] نثرك قافیه‌لی اولمه‌سی. بو کون مقبول دکلدر .

سجل [ع ا] مقاوله‌لری، وثیقه‌لری، حکملری وسائره‌یی قیدایتمکه مخصوص اساسلی دفتر. سجل احوال: مأمورلرك ترجمهٔ حاللرینی قیدایدن دائره.

سجللی [ت ص] محکمه دفترینه کچیر- لمش . سابقه‌لی .

سجن [ع ا] زندان . محبس .

سجود [ع ا] نمازده سجده‌ایتمك.

سجیم [ت ا] غایتان کبی اورو- لمش اینجه ایپ . سجیم کبی یاغمور : داملالری سجیمه بکزه‌ین صیق یاغمور .

سجیه [ع ا] طبیعت، جبلت، مزاج. جمعی : سجایا .

سچدیرمك [ت ف] سچمکه سوق ویا مساعده ایتمك. فرق ایتدیرمك .

سَچکین [ت ص] سچیلمش، منتخب، گزیده.

سَچلمك [ت ف] انتخاب اولونمق. فرق اولنه بیلمك.

سَچمك [ت ف] بر شیئك ایسنی بولوب آییرمق. انتخاب ایتمك. فرق ایتمك، کورمك.

سچمه [ت ا] انتخاب ایتمه. فرق. تمییز. [ص] سچلمش، منتخب.

سَحاء [ع ا] بین زاری. التهاب سحایا: بین زارلرینك التهابی.

سَحاب [ع ا] بولوط. جمعی: سحائب.

سحابه [ع ا] تك بولوط.

سَحّار [ع ص] چوق ومؤثر سحر یاپان. بویوجی. (مج) سحر کبی جذب ایدن.

سَحَر [ع ا] کون آغارمەسی. چیڭ صباح.

سِحر [ع ا] بویو. بویوجیلك. جاذبه.

سِحر آمیز [ف ص] بویو کبی. مؤثر اولان، جذب ایدن.

سحرباز [ف ا] بویوجی. کوز باغیجی.

سحربازلق [ت ا] بویوجیلك.

سحرخیز [ف ص] سحر وقتی، یعنی صباح ایرکن قالقان.

سحرگاه [ف ا] صباح، سحر وقتی.

سحرلەمك [ت ف] بویو ایتمك.

سَحْق [ع ف] دوکمك. دوکرك قیرمق، ازمك.

سَحور [ع ا] رمضانده امساکدن اول صباحه قارشی ییلن یمك.

سَخاء [ع ا] جومردلك. سماحت.

سَخافت [ع ا] عقل کوشکلکی. عقلسزلق. عقل خفیفلکی.

سَخاکار [ف ص] جومرد، الی آچیق.

سَخانت [ع ا] صیجاقلق. قیزغینلق.

سَخاوت [ع ا] جومردلك. الی آچیقلغی. سخاوتلی = جومرد.

سَخْت [ف ص] سرت، قاتی، کوچ. خشین. قوتلی، متین.

سختدل [ف ص] قاتی یوره‌کلی.

سختگیر [ف ص] صیقی وقوتلی طوتان.

سختلك [ت ا] قاتیلق، سرتلك. کوجلك. صیقندی. اضطراب.

سختی [ف ا] سختلك.

سَختیان [ت ا] دباغت اولونمش کچی دریسی.

سختیانجی [ت ا] سختیان یاپان ویا صاتان آدام.

سختيانجيلق [ت ا] سختيان ياپيق صنعتى. سختيان تجارتى.

سُخَن [فا] سوز. لقردى. كلام .

سَخن [ع ا] صيجاقلق. حرارت.

سُخَن آرا [ف ص] كوزل وزينتلى سوز سويلهين .

سخن پرداز [ف ص] دوزكون و منتظم سوز سويلهين. طلاقتلى .

سخن چين [ف ص] ديدى قوديجى. غماز .

سخندان [ف ص] سوز بيلير، كوزل سوز سويلر .

سخنسَنج [ف ص] سوزى طارتان.

سخنوَر [ف ص] فصيح ، نطوق ، ناطقه‌لى .

سُخونَت [ع ا] صيجاقلق. حرارت. قيزغينلق .

سَخى [ع ص] جومرد ، سخاوتلى ، ويركيلى .

سخيف [ع ص] كوشك، ضعيف، بوش .

سَدّ [ع ف] قپامق ، باغلامق . طيقامق. [ا] بر سطحدن دها يوكسك اولان سطح. باغچه سدى. دشمنك تجاوزندن محافظه ايچون بر شهرك اطرافنه وقتيله بنا ايديلن ديوار: سد اسكندر، سد چين. صو نهرى وريختيم ديوارى. (مج) مانع، انكل. سد رمق: آچلقدن اوليه‌جك قدر قارنى طويورمق .

سَداد [ع ا] دوغرولق ، حق . انصاف .

سُداسى [ع ص] آلتى شيدن، آلتى قسمدن مركب اولان. آلتى حرفلى كلمه .

سَذَب [ع ا] صدف اوتى .

سِدره [ع ا] عربستان كرازى ديلن آغاچ .

سُدُس [ع ا] آلتيده بر .

سُدّه [ع ا] قاپو. اشيك. (طبده) اعضا ومسامات طوتقونلغى .

سَديد [ع ص] دوغرو . مصيب .

سَدير [ت ا] اوستى مندرلى وشيلته‌لى كره‌وت .

سدّيه [يتا] خسته‌لرى واسكيدن كبارلرى نقل ايچون قوللانيلان و ايكى كشى طرفندن قالديريلان اطرافى قپالى وقولتوقلى صنداليه .

سَرّ [ف ا] باش ، فقا ، كلله . رئيس ، بر طائفه‌نك بيوكى : سرمحرر. ذروه، تپه، اوج ، كنار. سررشته : ايپ اوجى . سر مو : قيل اوجى. سردن كچدى: اسكيدن

برصنف عسکر. سر دومن: کمیده دومنی اداره ایدن .

سِرّ [ع ا] جمعی : اسرار . کیزلی ایش ویا سوز . سر صاقلامق: سر اولان شیئی سویله‌مه‌مك. سر طوتمق . کیزلی طوتمق . سراً : کیزلیجه. محرمانه .

سَرا [ف ص] تغنی ایدن. ایرلایان .

سَرّاء [ع ا] رفاه . خوشحالاق . مقابلی . « ضراء » .

سرآغاز [ف ا] یکیدن باشلامه .

سرآمد [ف ص] باشه کلن. باشده بولونان. ایلری کلن. جمعی: سر آمدان .

سرآهنك [ف ا] چالغی طاقمنك باشی . اورکستره شفی .

سَراب [ع ا] چولده اوزاقدن صو کبی کورونن وضیانك انعکاسندن ایلری کلن خیال .

سراپا [ف ح] باشدن آیاغه قدر .

سراپرده [ف ا] وقتیله بویوك قوناقلرده حرم ایله سلاملق آره‌سنه آصیلان بویوك پرده .

سِراج [ع ا] چراغ . ایشیق . قندیل . شعله .

سَرّاج [ع ا] اکر طاقمی وسائره یاپان ویا صاتان کیمسه .

سراجخانه [ا] سراج اصنافنه مخصوص چارشی .

سراجلق [ت ا] اکر و سائر آت طاقملری یاپمق صنعتی.

سراچه [ف ا] کوچوك سرای .

سَرادق [ع ا] بویوك پرده .

سَراسَر [ف ح] باشدن باشه . بر اوجندن اوبر اوجنه قدر . بر دوزی‌یه .

سَراسمه ، سراسیمه [ف ص] سرسم. حیران . باشی دونمش .

سرافراز [ف ص] باشنی یوکسلتن . (مج) امثالندن تمیز ایدن .

سرافکنده [ف ص] باشنی اکن .

سرانجام [ف ا] عاقبت . باشه کلن وقعه‌نك نتیجه‌سی .

سرانگشت [ف ا] پارمق اوجی .

سَراویل [ع ا] شالوار، ایچ طونی.

سَرای [ف ا] وقتیله پادشاهلرك اوطوردقلری بویوك ومحتشم بنا .

سِرایت [ع ف] بولاشمق . کچمك . انتشار ایتمك .

سَرائِر [ع ا] « سریره »نك جمعی. سرلر .

سَرایَنده [فص] تغنی ایدن. خواننده.

سَرباز [فص] قورقوسز ، پرواسز. ایرانده بر صنف عسکر .

سَربَست [ف ص] حر . آزاده . لزومسز یرده محجوب طاورانمایان .

سَربسته [ف ص] باشی باغلی، اورتولی، گیزلی .

سَربستی [فا] سربستلك. حریت .

سَربُلَند [فص] باشی یوکسك: عالی ممتاز .

سَربَند [فا] باشه باغلانان شی .

سَرپدیرمك [ت ف] آزار آزار صاچدیرمق .

سرپشدیرمك [ت ف] آزارآزار صاچمق . آزارآزار توزیع ایتمك .

سَرپلمك [ت ف] آزارآزارطاغلمق. نشو ونما بولمق .

سرپمك [ت ا] آز مقدارده صاچمق. طاغتمق .

سَرپندی [ت ا] آزار آزار سرپه‌رك یاغان یاغمور .

سَرپوش [فا] باشه کییلن شی .

سَرت [ت ص] قاتی ، درشت ، کسکین ، تیز . خیرچین . شدتلی .

سَرتاج [فا] باش تاجی .

سرتَسر [ف ح] باشدن باشه .

سرتلشدیرمك [ت ا] قاتیلاشدیرمق. شدتلندیرمك.

سرتله‌شمك [ت ف] قاتیلاشمق . شدتلنمك .

سَرتلك [ت ا] قاتیلق . شدت . سرت اولمقلق .

سَرج [ع ا] حیوان اکری .

سرچه [ت ا] اولرك باغچه‌لرنده وهریرده بولونان کوچوك قوش .

سَرچه [ت ا] آدسز پارمق .

سَرچین [ت ا] مکیك دیلی .

سَرحد [فا] جدود باشی .

سرخ [ف ص] قرمزی . قزیل .

سرخوش [فص] مست. شراب‌ویا باشقه ایچکی ایچه‌رك باشی دونمش .

سرد [ع ف] سوزینی ، ادعاسنی سویله‌مك .

سرد [ف ص] صوغوق . سرت . سرداب : صویی صوغوتمغه مخصوص سرین یر .

سَردار [ف] عسكر قوماندانى .

سررِشته [فا] ايپ اوجى. وسيله، بهانه .

سَرزده [ف ص] باش كوسترمش .

سَرزَنِش [فا] باشه قاقه. تكدير. شكايت .

سَرسَرى [فص] باشى بوش كزن، دربدر ، آواره .

سَرسَم [فص] باشى دونمش، حيران. آليق .

سَرشار [فص] طوپ طولو. طاشقين.

سِرِشت [فا] خلقت، جبلت، طبيعت.

سِرِشته [ف ص] يوغورلمش .

سِرِشك [ف ا] كوز ياشى .

سَرَطان [ع ا] ينكچ . اون ايكى برجدن برى كه حزيرانده در.

سرطان برجى

سُرعَت [ع ا] چابوقلق . عجله .

سَرَف [ع ا] لزومسز يره صرفيات.

سَرفُرو [فا] باش اكمه. اطاعت .

سِرقَت [ع ا] خيرسزلق ، اوغريلق. چالمه .

سَركار [ف ا] ايش باشى .

سَرگُذَشت [ف ا] باشدن كچن وقوعات ، ترجمهٔ حال .

سَرگِران [فص] سرسم. سرخوش.

سَرگَردان [ف ص] باشى دونك . متحير ، آواره .

سرگَرده [ف ا] بر طائفه نك ، بر چته نك رئيسى .

سرگَرم [ف ص] باشى قيزمش. سرخوش . جوشه كلمش .

سرگَش [ف ص] باش قالديران ، اطاعتسز ، معند .

سرگَشته [ف ص] باشى دونمش ، شاشقين .

سركشلك [ت ا] اطاعتسزلك . معندلك ، مخالفت .

سركَنجبين [ت ا] بال ايله سركه شربتى .

سَركوى [فا] محله ، سوقاق باشى. اسكى شعرلرده محبوبه نك سمتى .

سِركهٔ [ت ا] اكيشمش اوزوم صوبى .

سَرگی [ت ا] سریلن و یاییلان شی ، صاتلمق اوزره یره سرلمش اشیا ، میوه وسائره . دکان اوکنده تشهیر ایدیلن اشیا وسائره . مختلف یرلرك محصولات ومعمولاتی عمومه کوسترلمك اوزره تشهیر ایتدکلری یر : مشهر . بعضاً بوردرو معناسنده قوللانیلیر .

سَرگین [ت ص] سرلمش. دوشمش. خسته ، دوشکون .

سَرِلمك [ت ف] یایلمق ، دوشمك . یاتمق ، خسته‌لانمق .

سَرلَوحه [فا] لوحه‌نك ، کتابك ، یاخود بر مقاله ویا فقره‌نك باشنه یازیلان عنوان . دیباجه ، سرنوشت .

سَرما [فا] صوغوق . قیش .

سَرمایه [فا] تجار و اصنافك ، تجارتلرینه ، ایشلرینه اساس اتخاذ ایتدکلری وایشله‌تدکلری مال ویا پاره ، رأس‌المال. بضاعه. (مج) علم ومعلومات .

سرمایه‌دار [فا] سرمایه‌لی. سرمایه صاحبی .

سرمایه‌سز [ت ص] سرمایه‌سی اولمایان . سرمایه‌اولمقیسزین.

سرمایه‌سزلك [ت ا] سرمایه‌دن محرومیت .

سَرمَد [ع ا] ابدیت بقای دائمی.

سرمدی [ع ص] ابدی . دائمی . زوالسز .

سَرمَست [فا ص] سرخوش .

سرمستی [فا] سرخوشلق .

سَرمق [ع ا] قره پازی . قویون صارماشیغی .

سَرمك [ت ف] یایمق ، آچمق . دوشتمك، یاتیرمق. دوشورمك .

سِرمو [فا] قیل اوجی . (د)قیل قادار .

سُرمه [فا] قاشه و کوز کیرپیکلرینه سورولن سیاه بویا، کحل، سورمه .

سُرمه‌دان [فا] سورمه قوطیسی.

سَرَن [ت ا] عمومیتله اسطوانه شکلنده اوزون، قالین‌ودوز کراسته . کمی دیرکلرنده‌یلکنلرك مربوط بولوندقلری چاپراست وافقی آغاجلر .

سُرنا [فا] زورنا دینلن چالغی .

سَرنامه [فا] مکتوب ، رساله ، مقاله ، کتاب باشنه یازیلان عنوان. سرلوحه.

سرند [ت ا] بر نوع پورصوق آغاجی .

سرنگون [فص] باش آشاغی‌یه کلمش ، معکوس . (مج) طالعسز .

سرنوشت [فا] باشه یازیلان . آلن یازیسی . قدر .

سرو [فا] سروی ویا سلوی دینلن آغاج. سروسیمین : کوموش سروی ، دکزه عکس ایدن مهتاب ضیاسی .

سرود [فا] تورکو ، نغمه .

سرور [عا] سوینج . مسرت.

سرور، سورور [تا] قیزیل ، زیرنیق .

سرور [فص] ایلری کلن ، رئیس.

سروستان [فا] سرویلك ، سروی اورمانی .

سروش [فا] وحی کتیرن ملك ، جبرائیل .

سروم [فرا] مصل . قانك مایع قسمی . مختلف خسته‌لقلری تداوی ایچون تحت‌الجلد زرق اولونان مایع علاج .

سروی، سلوی [تا] سرو آغاجی .

سروی دالی

سرویلك [تا] سروی آغاچلری چوق یر .

سره [تا] باش پارمغك اوجندن شهادت‌پارمغنك اوجنه قدر اولان اولچو .

سره [عا] کوبك .

سرهنگ [فا] چاوش ، قواص، یاساقچی .

سریانی [عا] اسکی زمانلرده سوریه‌ده یاشایان بر قوم ولسانلری .

سریر [عا] تخت . قاریوله. سریر آرا : تختده اوطوران .

سریره [عا] کیزلی شی ، کیزلی حال . جمع: سرائر .

سریری [عا] طبابتك تطبیق وعملی قسمی . (ص) بو قسمه متعلق .

سریریات [عا] طبابتك عملیات وتطبیقاتی یاپیلان وکوستریلن خسته خانه .

سریع [تص] چابوق ، تیز ، سرعتلی . سریعاً : سرعتله.

سرین [تا] آز صوغوق. خوشه کیده‌جك و اوشوتمیه‌جك درجه‌ده صوغوق .

سرینلك [تا] آزولطیف صوغوق.

سرینله‌مك [تف] خفیفجه صوغومق.

سَرِیه [عا] دشمن اوزرینه سوق ، اولونان سواری بولوکی. جاریه، اوطه‌لق .

سَزا ، سَزاوار [فص] لایق مناسب.

سزاواری [فا] لیاقت . لایق اولمقلق .

سَزدیرمك [ت ف] طولاییسیله آکلاتمق، حس ایتدیرمك .

سزگی [ت ا] ادراك ، سزمك استعدادی .

سَزِلمك [ت ف] طولاییسیله آکلاشلمق ، حس ایدلمك .

سَزمك [ت ف] طولاییسیله آکلامق ، حس ایتمك .

سَس [ت ا] صدا ، صوت، آواز، انسان ویا حیوان آغزندن چیقان صدا. سس چیقارمق : سویله‌مك. سس چیقمق : خبر کلمك . سس کسلمك : سکوت حاصل اولمق . سسی کسمك: سویلرکن صوصمق. سس ویرمك : چاغیرانه جواب ویرمك .

سُست [فص] کوشك ، صاغلام ، اولمایان .

سسله‌نمك [ت ف] چاغیرمق. چاغیرانه جواب ویرمك .

سَطْح [عا] بر شیئك طیش یوزی. سطح ارض : یر یوزی ، صورت ظاهره .

سطحاً [ع ح] آنجق طیش یوزی اعتباریله .

سَطحی [عص] طیش یوزه عائد . درین اولمایان .

سَطْر [عا] یازی صره‌سی . یازی دیزیسی .

سَطرِنج [عا] دامه‌یه بکزه‌ین مهارتلی بر اویون .

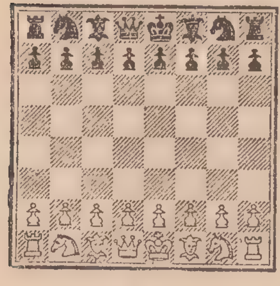

سطرنج

سطرنجلی [ت ص] سطرنج تخته‌سی کبی منتظم مربعلره آیرلمش شکلده اولان .

سُطوت [عا] صولت ، قوت ، صالدیرمه ، صیچرامه .

سُطوح [ع ا] سطحك جمعی .

سُطور [عا] سطرك جمعی .

سَعادَت [عا] بختیارلق. موطلولق. وقت سعادت : پیغمبرمزك زمانی .

سعادتمَند [فص] مسعود، بختیار، سعادتلی .

سُعال [ع ا] اوكسوروك. سعال ديكى: بوغماجه اوكسوروك.

سَعْد [ع ا] بختيارلق. مباركلك. اوغور.

سُعداء [ع ص] سعيدك جمعى.

سِعْر [ع ا] حوايج ضروريه‌يه قونان فيئات. جمعى: اسعار. غلاى اسعار: بهاليلق. فيأتلرك يوكسلمه‌سى.

سِعه [ع ا] كنيشلك، بوللق، سعهٔ حال: وقت وحالى يرنده اولمق.

سَعْى [ع ا] امك، جهد، چالشمه. ايش.

سَعيد [ع ص] بختيار، اوغورلو. مبارك.

سَعير [ع ا] آتش. جهنم.

سِفاد [ع ا] حيوانلرك چفتلشمه‌سى.

سَفارت [ع ا] ايلچيلك سفارتخانه: ايلچى ومعيتنك اوطورديغى بنا.

سَفّاك [ع ص] قان دوكوجى، خونريز.

سَفالَت [ع ا] آلچاقلق. آشاغيلق. ضرورت صيقينديسى.

سَفاهَت [ع ا] لزومسز يره مالنى اسراف ايتمك. سوسه، ذوق واكلنجه‌يه انهماك و بو يولده اسراف.

سَفائِن [ع ا] سفينه‌نك جمعى: كميلر. سفائن تجاريه: تجارت كميلرى. سفائن حربيه: حرب كميلرى.

سِفتاح [ت ا] ايلك آليش ويريش. آليش ويريشه باشلامه. عربجه «استفتاح» دن غلطدر. سفتاحلامق [ت ف] سفتاح ايتمك.

سُفْته [ف ص] اورته‌دن دلينمش. درناسفته: دلينمه‌مش اينجى.

سَفَر [ع ا] يولجيلق، سياحت. محاربه. مقابلى «حضر». نوبت، دفعه. سفر طاقى: يولجيلقده يمك طاشيمغه مخصوص قاپلر طاقى.

سُفَراء [ع ا] سفيرك جمعى.

سَفَربَر [ف ص] سفر اوزرنده. حربه‌سوق اولنمش ويا حاضرلانمش عسكر. سفر برى، سفر برلك: حربه حاضر بولنمقلق.

سَفَرجَل [ع ا] آيوا.

سُفره [ع ا] صوفرا. اوزرنده يمك يينن ماصه، تپسى وسائره.

سفره‌جى [ت ا] سفره خدمتى كورن شخص.

سَفَرى [ع ص] سفره، يولجيلقه مخصوص، متعلق.

سَفسَطه [ع ا] ظاهراً منطقى كورونديكى حالده حقيقتده باطل ويا كلش اولان قياس.

سَفْك [ع ا] دوكمه ، آقيتمه . سفك دماء : قان دوكمه .

سَفَله [ع ص] سافلك جمعى .

سُفلى [ع ص] آشاغيده بولونان ، تحتانى. مقابلى: علوى. آلچاق. پژمرده قيافتلى .

سَفينه [ع ا] گمى. سفينهٔ حربيه: حرب گميسى، سفينهٔ تجاريه: تجار گميسى .

سَفيه [ع ص] مالنى ذوق وصفايه ، سوسه بيهوده اسراف ايدن. سفاهت سورن .

سقا قوشى [ت ا] بويونى قرمزى ، گوزل اوتن كوچوك بر قوش .

سقا قوشى

سَقّاء [ع ا] صو طاشيان آدام .

سِقام [ع ا] خستەلق ، علت . جمعى : اسقام .

سَقامَت [ع ا] بوزوقلق. ياكلشلق. سقطلق .

سَقَر [ع ا] جهنم . طامو .

سَقَط [ع ا] بر شيئك دوشوك ويا راماز قسمى ياكلش، نقصان. (ص) عليل، اعضاسندن برى ناقص اولان آدام . خطالى ، ناقص .

سِقْط [ع ا] آناسنك رحمندن وقتسز دوشن ويا دوشوريلن چوجوق .

سَقَطات [ع ا] سقطەنك جمعى : دوشوكلر ، نقصانلر . ذ.ع ايديلن حيوانلرك باش، جگر، باغيرساق ، اشكمبه وسائرەسى .

سقطلامق [ت ف] سقط ايتمك ، عليل حاله گتيرمك . بوزمق .

سَقْف [ع ا] طام ، چاتى ، طاوان.

سَقَنقور [ع ا] مصر كرتنكلەسى . قوم كرتنكلەسى. بونك دريسنه بكزەين بر نوع دلبند .

سُقوط [ع ا] دوشمه . آشاغى اينمه . نزول .

سَقْى [ع ف] صو ويرمك ، صو وارمق . صولامق .

سَقيم [ع ص] خسته . ياكلش . خطالى . صاغلام اولميان .

سَگ [ف ا] كوپك . ايت .

سُكّان [ع ا] ساكن اولانلر . سكنه ، اهالى ، خلق .

سَگبان [ف ا] بيوك دائرەده آو كوپكلرينه باقان خدمتجى . وقتيله يكيچريلردن برصنف عسكر. سكبان باشى: بوعسكرك قوماندانى.

سکته [ع ا] طورغونلق. انقطاع. خلل . فجأة : سکتهٔ قلب .

سکدیرمك [ت ف] بر آیاق اوزرنده قوشدیرمق. صیچراتمق.

سکر [ع ا] سرخوشلق . مستی .

سکّر [ع ا] شکر .

سکرات [ع ا] سرخوشلق، مستلك. سکرات موت: جان چکشمه.

سکران [ع ص] سرخوش. مست .

سکرتمك [ت ف] صیچرایه‌رق قوشمق. علی الاطلاق قوشمق.

سکره‌ك [ت ص] آره‌لقلی. مقابلی : صیق . نادر .

سکره کلشدیرمك [ت ف] آره‌سنی آچمق ، سکرك حاله کتیرمك .

سکره کلك [ت ا] آره‌لقلی . سکرك اولمقلق .

سکرمك [ت ف] قیمیلدامق . بر آز اوینامق .

سکز [ت ا] یدیدن صوکره کلن عدد .

سکزلك [ت ا] سکز جزؤدن ویا قسمدن مرکب شی. سکز غروش قیمتنده اولان .

سکزلی [ت ص] سکز جزؤ ویا قسمی حاوی .

سکزنجی [ت ص] سکز درجه‌سنده اولان .

سکسان [ت ا] سکز دفعه اون .

سکسانلك [ت ا] سکسان قسمدن مرکب . سکسان یاشنده اولان .

سکستانت [فرا] افقی و عمودی زاویه‌لری اولچمکه مخصوص آلت.

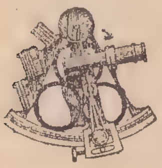

سکستانت

سکسك [ت ا] بر نوع طوغان .

سکمك [ت ف] بر آیاق اوزرنده صیچرامق . قوشمق .

سکمن [ت ا] سکبان .

سکنات [ع ا] طورمه. طوروشلر. مقابلی : حرکات .

سکنی ، سکنا [ع ا] اوتورولان، اسکان ایدیلن یر. مکان . اقامتگاه .

سکوت [ع ا] صوصمه . لاقیردی سویله‌مه‌مه . سکوتی: سویله‌مه‌یی سومز .

سکود [ت ا] بر نوع آغاج . « سوکوت » کلمه‌سنه مراجعت .

سکون [ع ا] راحت طورمه . حرکت ایتمه‌مه . آسایش . دینمه . بر حرفك حرکه‌لی اولماسی.

سکونت [ع ا] طورغونلق . آسایش .

سکه [ع ا] ضرب اولونمش آقچه . سوقاق ، یول . مولوی کلاهی .

سکه‌زن [ف ا] سکه‌یی ضرب ایدن ایشجی .

سکین [ع ا] بچاق .

سکینت [ع ا] و قارلی سکونت . راحت . آرام .

سل [ع ف] چکمك . صیییرمق . سل سیف ایتمك: قیلیجی چکمك.

سل [ع ا] ورم خسته‌لغی: سل الرئه.

سلاجقه [ع ا] سلجوقك جمعی . سلجوقیلر .

سلاح [ع ا] حرب آلتی . سلاح آتمق : توفنك وسائره ایله آتش ایتمك .

سلاحخانه [ف ا] سلاح انباری.

سلاحدار [ف ا] سلاحلری حفظه مأمور اولان کیمسه .

سلاحشور [ع ا] مسلح آدام . جنکاور کیمسه. توفنکجی.

سلاحلاندیرمق [ت ف] سلاح ویرمك. تسلیح ایتمك.

سلاحلانمق [ت ف] سلاح ایدنمك. سلاح طاقمق . سلاحه صارلمق .

سلاحلق [ت ا] سلاحلری قویمغه مخصوص مشین قوشاق .

سلاست [ع ا] افاده‌ده سهولت . طلاقت .

سلاسل [ع ا] سلسله‌نك جمعی .

سلاطین [ع ا] سلطانك جمعی .

سلاله [ع ا] صوی ، ذریت. اولاد. خاندان .

سلام [ع ا] مصیبت ومخاطره‌دن بری اولمه . آشنالق . دارالسلام : جنت .

سلامت [ع ا] نقائص وعیوبدن بری اولمق. امنیت . خیرلی عاقبت. قورتولمه ، خلاص . طوغریلق .

سلاملاشمق [ت ف] بر برینه سلام ویرمك .

سلاملامق [ت ف] سلام ویرمك .

سلاملق [ت ا] وقتیله اولرده ارککلره مخصوص دائره . استبداد زماننده عثمانلی پادشاهلرینك جمعه نمازینه کیتدکلری وقت یاپیلان مراسم ونمایش .

سلب [ع ف] قاپمق ، زورله آلمق. نفی و انکار ایتمك . مقابلی : اثبات .

سَلْخ [ع ف] يوزمك، دريسى چيقارمق . عربى آيك صوك كونى.

سلخخانه [فا] قويون ، صيغير و سائره‌نك كسيلوب يوزولديكى ير . مذبحه .

سَلْسَبال [عا] سرين، طاتلى وخفيف صو .

سَلْسَبيل [عا] لذتلى صو . جنتده بر پيكارك اسمى .

سَلْسِره [ت ا] كميلرده ايش باشنه بوروسى ، يا دودوكى .

سِلْسِله [عا] زنجير . صيره. ذريت دفترى ، شجره .

سُلْطان [عا] پادشاه . حكمدار. اصل معناسى : « خلقه مسلط اولان » در .

سَلْطَنَت [عا] پادشاهلق. سلطانلق. دبدبه . طنطنه .

سلطنتلى [تص] دبدبه‌لى ، طنطنه‌لى .

سَلَف [عا] كچمش ، اسكى . شمديكندن بر اولكى. مقابلى : خلف . بر مأموريته يكى تعيين اولونان كيمسه‌يرينه تعيين اولونديغى آدامه نسبتله « خلف » ، يرينه تعيين اولونديغى آدامده كنديسنه «سلف» در . جمعى : « اسلاف » كلير و اجداد ، كچمشلر ، اسكى آداملر ديمكدر .

سِلْك [عا] ديزى ، صيره . اينجى و تسبيح دانه‌لرينك ديزلديكى غيطان. ترتيب. طاقم. يول، مسلك.

سلله ، سيلله [تا] طوقات . شامار.

سَلَم [عا] مردبون . باصاماق .

سِلندى [تا] دره كبى آقاز ياغمورسيلى.

سِلندير [فرا] اسطوانه . سلندير شاپقه : اسطوانه شكلنده شاپقه .

سُلوك [ع ف] بر يوله كيرمك . بر صنفه داخل اولمق .

سَلْوى ، سلوا [عا] بيلديرجينك ايريسى .

سَلوى [ت ا] سروى آغاجى .

سَله [تا] بر نوع سپت. كنيش و ياپوان اولور .

سَليس [عص] سلاستلى ، دوزكون سوز ، عباره .

سِليسيوم [فرا] برنوع شبه مغدن. چاقمق طاشى و قوم بونك مركباتندندر .

سَليقه [عا] كوزل سويله‌مك و يازمق استعدادى . فطرى فصاحت .

سَليم [ع ص] عيب وقصورى اولمايان. صاغلام . طوغرى . درست .

سمّ [ع ا] زهر. آغو . سم قاتل: مؤثر زهر .

سَما [ع ا] كوك ، آسمان . جمعی : سماوات .

سمات [ع ا] داملغالر، نشانلر، علامتلر.

سَماحت [ع ف] جومردلك ، أل آچيقلغى .

سِماط [ع ا] سفره . يمك ماصه‌سى . سفره اورتوسى .

سَماع [ع ا] ايشيتمه .

سَماع [ع ا] موسيقى ديكلمه . وقتيله مولوى درويشلرينك آيينى .

سماعخانه: بو آيينك اجرا اولونديغى محل .

سَماعى [ع ص] قولاقدن ايشيدلمش. بر قاعده‌يه تابع اولمايان . بر نوع شرقى .

سُماقى [ع ا] «صوماكى» كلمه‌سنه مراجعت.

سَماوى [ع ص] كوكه ، جو هوايه متعلق و منسوب . مؤنثى : سماويه . اجرام سماويه: يلديزلر .

سَمائى [ع ص] سماوى . كذا .

سمپاره [فا] زيمپارا. زيمپارا كاغدى.

سَمْت [ع ا] جهت ، طرف. محله. سمت رأس: باشك متوجه بولونديغى طرف . سمت قدم : آيا‌غك متوجه بولونديغى جهت .

سَمحاق [ع ا] كميكى اورتن اينجه زار.

سَمَر [ت ا] يوك حيوانلرينك صيرتنه قونان شى، پالان، سمر اورمق: سمر قويمق .

سمرجى [ت ص] حيوان سمرلرينى ياپان ايشجى .

سمرجيلك [ت ا] سمر ياپمق صنعتى.

سمسار [ع ا] آليش ويريشده واسطه اولان كيمسه. دلال، قوميسيونجى .

سمسارلق [ت ا] دلالاق . قوميسيونجيلق .

سمساريه [ع ا] سمسارك آلديغى قوميسيون .

سمع [ع ف] ايشيتمك . ديكلمك، (ا) قولاق. سمعاً: ايشيده‌رك، ديكله‌يه‌رك . سمعاً وطاعةً : باش اوستنه ! .

سمعى [ع ص] ايشيتمكه متعلق. قوهٔ سمعيه : ايشيتمك حاسه‌سى .

سَمَن [ع ا] سميزلك . ياغليلق .

سَمَن [فا] ياسمين . سمنبر : كوكسى ياسمين كبى بياض . سمنبو : ياسمين كبى قوقان .

سَمَند [فا] يوروك و كوزل آت. قوله آت .

سَمَندر [فا] آتشده یانمقسزین یاشایان موهوم بر حیوان . بر نوع کرتنکله .

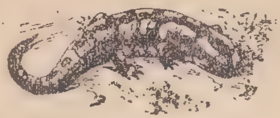

سمندر

سُمُوّ [ع ا] یوکسکلك . علویت . رفعت .

سَمٰوات ، سماوات [ع ا] سمانك جمعی : کوکلر .

سَموح [ع ص] زیاده‌سیله جومرد . پك سخاوتلی .

سَمّور [فا] سامور . کورکی پك مقبول بر حیوان . سمور کورك . بو حیوانك دریسندن یاپیلان کورك .

سَموم [ع ا] چولدن اسن غایت صیجاق و زهرلی روزکار . سام یلی .

سُموم [ع ا] سمك جمعی . زهرلر .

سَمّی [ع ص] زهرلی . سمه متعلق .

سِمید ، سمیت [ت ا] حلقه . حلقه شکلنده اکمك . یاغلی سمید . جان قورتاران سمیدی : تخلیصیه سمیدی ، کمیلرده سمید شکلنده مانطار .

سمیدجی [ت ا] سمید یاپان وصاتان آدام . سمیدجی اکمکی : سمید یاپمق ایچون خاص طرفی آلندقدن صوکره قالان قاباجه اوندن یاپیلان ایکنجی درجه‌ده و اوجوز اکمك .

سَمیر [ع ص] لسانمزده ترکیب اوله‌رق و « متصف » معناسنده قوللانیلیر : درایت سمیر : درایتله متصف .

سَمیرتمك [ت ف] برینك سمیرمه‌سنه تأمین ایتمك . سمیزلك ویرمك . قبارتمق .

سمیرکین [ت ص] سمیروب شیشمش آغیرلاشان .

سمیرمك [ت ف] سمیز اولمق . سمن پیدا ایتمك .

سَمیز [ت ص] یاغلی . بسیلی . أتنه طولغون .

سمیز اوت [ت ا] یاپراغی قالین و اکلیجه معروف سبزه .

سمیزلك [ت ا] یاغلیلق . سمن .

سَمیع [ع ص] ایشیدن . اللهك اسمای حسناسندندر .

سَمین [ع ص] یاغلی . سمیز .

سَن [ت ا] ضمیر شخصینك مخاطب صیغه‌سی .

سِنّ [ع ا] دیش . یاش . جمعی : اسنان . اسنان عسکریه : عسکر-

لك چاغنده بولونانلر . سناً : یاش اعتباریله .

سنار [ت ا] قالافاتجی دمیری .

سنامکی [ت ا] یاپراغی قوتلی مسهل اولان بر نوع اوت .

سنان [ع ا] کسکین اوج . سونکو اوجی، مزراغك سیوری دمیری.

سنبل

سنبل [فا] کوکی صوغان کبی اولان معروف چیچك .

سنبله [ع ا] باشاق. اون ایکی برجدن بری که آغستوسه تصادف ایدر .

سنبله برجی

سنبلی [ت ص] بلوطلی وقپالی ، فقط یاغمورسز هوا .

سنت [ع ا] پیغمبرمزك امتثال اولنه‌جق افعال و اقوالی . هیچ بر مناسبتی یوقکن بزده « ختان » معناسنه‌ده قوللانیلیور .

سنتجی [ت ا] ختان عملیه‌سنی اجرا ایدن آدام .

سنتینه ، سینتینه [ینا] کمینك ایچریدن الك آشاغی قسمی .

سنج [ف ص] طارتان. سخن سنج: سوزی طارتان .

سنجاب [فا] تیون . آغاچلر اوزرنده یاشایان کمیریجی توکلری قورشونی بر نوع کوچوك حیوان. بونك پوستندن یاپیلان کورك. سنجابی: سنجاب رنکنده یعنی قویو قورشونی .

سنجاب

سنجاق ، سانجاق [تا] بایراق. رایت . لوا . اسکیدن ولایت ایله قضا آره‌سنده تقسیمات ملکیه‌دن بری ایدی، اخیراً لزومسزلغنه بناءً لغو ایدلدی . (بحریه‌تعبیرنده) کمینك صاغ طرفی. صول طرفی‌ده « اسکله » در .

سنجاقدار [تا] سنجاغی طوتان، علمدار .

سنجان [ت ا] ساقیز ویرن بر نوع چالی ، موسی آغاجی.

سَنجیده [ف ص] طارتلمش. موزون ویرنده سوز .

سَنَد [ع ا] طیانیله‌جق یر. ملجاء. بورجلینك آلاجقلی‌یه بورجی اولدیغنه دائر امضا ایدوب ویردیکی کاغد ، وثیقه . دلیل .

سَندان [ع ا] اورس .

سُندُس [ع ا] اسکی برنوع ایپکلی قماش .

سندلشمك [ت ف] سندآلوب‌ویرمك.

سندلی [ت ص] سنده مستند .

سنده‌له‌مك [ت ف] آیاقده‌طوره‌میوب صارصلمق .

سِندیق [فرا] افلاس ایشلرینی نتیجه‌لندیرمك ایچون محکمه طرفندن تعیین اولونان وکیللر .

سندیقه [فرا] معین بر تجارتده اصحابنك اتحاد ایده‌رك تشکیل ایتدکلری هیئت .

سَنقور [ت ا] شاهین .

سَنگ [فا] طاش. سنك‌خارا: مرمر طاشی .

سنگدِل [فا] طاش یوره‌کلی ، مرحمتسز .

سنکسار [فا] رجم . طاشلامه .

سنکستان [فا] طاشلق یر .

سنکنین [ف ص] طاشدن اولان . پك سرت ، قاتی .

سِنِمّار [ا] مشهور وتاریخی معمارك اسمی .

سُنَن [ع ا] سنت ك جمعی . سنن سنیه : پیغمبرك سنتلری .

سُنوح [ع ف] عقله‌کلمك . سانح اولمق .

سنور [ر] حدود .

سَنَوی [ع ص] سنه‌یه منسوب ـ سنه‌لك . ییللق .

سنه [ع ا] ییل .

سَنی [ع ص] یوکسك، یوجه، عالی.

سُنّی [ع ص] اهل سنت مذهبنه تابع .

سِنین [ع ا] سنه‌نك جمعی .

سو [فا] جانب ، جهت .

سوء [ع ا] فنالق . فنا . کوتو ـ سوء حرکت ، سوء معامله ـ سوء نیت .

سِوا [عص] غیری. باشقه. ماسوا: اللهدن باشقه شیلر .

سَواء [ع ص] مساوی . یکسان ـ

سَوابق [ع ا] سابقه‌نك جمعی ـ

سَواحِل [ع ا] ساحلك جمعی : قییلر .

سِواد [ف ص] سیاهلق. قارالامه. سواد القلب : یورەکك اورتەسی .

سُوار [ف ص] آتلی ، آته وسائرەیه بینمش .

سُواری [ف ا] آتلی. آتلی عسکر.

سواریلك [ت ا] بینیجیلك. آتلی عسکر اولمقلق .

سُؤال [ع ا] صورمه. استفهام . دیلنجیلك .

سَوانِح [غ ا] سانحەنك جمعی .

سوبَسو [ف ح] طرف طرف، یر یر.

سوبو [ت ص] اسطوانی، یاصصی ومدور .

سوبیه [ت ا] بادم ایچی وقاون چکردیکی کبی شیلردن یاپیلان بیاض شربت .

سوبیه [ت ا] مرکب بالغی .

سوبیه [فر ا] پانطالونك پاچەسنی دوز طوتمق ایچون طبانك آلتندن کچیریلن مشین ویا قوماش پارچەسی .

سوپورتمك [ت ف] سوپورمکه مجبور ایتمك ویا مساعده ایتمك .

سوپورگه [ت ا] سوپورەجك آلت. سوقاق سوپورکەسی : سورتوك قادین .

سوپورگەجی [ت ا] سوپورکه یاپان وصاتان آدام .

سوپورلمك [ت ف] سوپورکەایله توزی آلنمق .

سوپورمك [ت ف] سوپورکەایله توزی آلوب تمیزلەمك.

قاشی فورچه ایله اوغوب توز و قیللری سیلکمك. سوپورر کبی بر شیئك بوتوننی سوروب کتورمك.

سوپورندی [ت ا] سوپورمك نتیجەسنده چیقان توز وچورچوب .

سوپورندیجی [ت ا] اولردن سوپورندیلری آلان تنظیفات مأموری ، چوپجی .

سوپورندیلك [ت ا] سوپورندینك آتلدیغی یر ، چوپلك، مزبله .

سوپوریجی [ت ا] سوپورمکله موظف اولان . ایشی سوپورمك اولان ایشجی . اوجاق سوپوریجی : اوجاقلری تمیزلەین کیمسه .

سوت [ت ا] (ت حرکەلندیکی وقت « د » ه قلب اولور) قادینلرك ودیشی حیوانلرك چوجق

ویاورولرینی بسلەمك ایچون ممەلرندن کلن بیاض ومغذی مایع . (مج) سوت بیاض : چوق بیاض ، بم بیاض . سوت لیمانلق : فوق‌العاده ساکن دکز . آناسنك آق سودی : حلال شی . سوت آنا : آناسی اولمدیغی حالده بر چوجغی امزیرن قادین ، مرضعه . سوت اوتی : چوبان مایەسی ، پینیریاپمادە قوللانیلان براوت . سوت‌قارداش : بر قادیندن سوت اممش بابالری آنالری آیری چوجقلر . سوت‌باشی : قایماق . سوت دیشی : چوجقلرده ایلك چیقان دیشلر . سوت‌قوزیسی : سوتدن کسلمەمش قوزی . قوش سودی : دنیاده بولونماز شی . سوتدن کسمك : چوجغەممەویرمکدن واز کچمك . بسوت کسلمك : بوزولمق . سوت‌ویرمك : امزیرمك . سودی بوزوق : حرامزاده ، اخلاقسز .

سوتجی [ت ا] سوت استحصال ایدن وصاتان کیمسه .

سوتجیلك [ت ا] اینك ، قویون وسائره بسلیەرك وسوت استحصال ایدرك یاپیلان تجارت . سوت صاتیجلیغی .

سوتخانه [ت ا] سوت بولونان ومحافظه ایدیلن محل .

سوتلك [ت ا] سوتخانه .

سوتلگن [ت ا] عصارەسی سوت کبی بیاض اولان اوت . چوق نوعلری واردر : آغاج سوتلکنی ، بالق سوتلکنی ، صاری سوتلکن . قوزیلرك معده ویاباغرصاقلرنده سوت ایچمکدن حاصل‌اولان سوت کبی بیاض عقدەلر .

سوتلی [ت ص] سوتله یاپلمش ، یاخود سودی حاوی : سوتلی قهوه . صاغمال .

سوتلیجه [ت ا] برجنس سوتلکن .

سوخته [فص] یانمش . طوتشمش . یانیق . دلسوخته : یورەکی یانیق .

سود [فا] فائده . قازانچ . کار ، منفعت . سود وزیانی بیلمك : ایی‌یی وکوتویی تفریق ایتمك . چەسود : نه فائده ؟

سوداء [عص] « اسود »ك مؤنثی : سیاه . [ا] عشق . هوس . شدتلی میل . قاره سودا : مالخولیا ، مراق .

سودا [فرا] طوزه مشابه کیمیوی بر ماده . چاماشیر ییقامەده قوللانیلیر .

سودازده [فص]سودایه اوغرامش ، مبتلا ، عاشق .

سَوداگَر [فا صـ] سودالی .

سَودالی [تصـ] عشقه مبتلا اولمش. مائل ، مفتون .

سودان [ا] آفریقا قطعه سنك مركزی كه اهالیسی زنجی در.

سودانلی ، سودانی [صـ] سودان اهالیسندن اولان زنجی .

سَوداوی [عصـ] سودایه منسوب.

سُودمَند [فا صـ] قازانجلی ، مفید .

سوده [فصـ] سورولمش. سورمش. رخسوده : یوزینی سورمش.

سُوديرمك [ت ف] سومكه اجبار ایتمك ، كندیسنك سولمه سنی انتاج ایده جك طرزده حركت ایتمك. سومكه مساعده ایتمك، اوقشاتمق .

سور [عا] شهرك اطرافنه چویریلن. بویوك دیوار، بدن.

سور [فا] دوكون، شنلك. شهر آیین .

سوراخ [فا] دلیك . كدیك .

سورتلمك ، سوزتولمك [ت ف] تماس ایتدیرلمك. تماس ایده رك كچلمك .

سورتمك [ت ف] تماس ایتدیره رك سورمك . بر شیئی صیق صیق اوعه رق آشیندیرمق: بورون سورتمك : كبری قیرمق . طبان سورتمك : چوق كزمك .

سورتمك ، سورتونمك [ت ف] بر شیئه طوقونه رق كچمك . غوغایه وسیله آرامق . .

سورتوك [تصـ] بوتون كون طبان سورتن سرسری قادین . سوقاق سوپوركه سی .

سورج [تا] خطا یا كله ، آیاق قایمه .

سورجدیرمك [ت ف] یا كلتمق. آیاق قایمه سنی انتاج ایتمك .

سورجمك [ت ف] آیاغی قایمق. یا كلمق .

سورديرمك [ت ف] بر شیئی دیكر بر شیئك اوزرینه كزدیرتمك. مسح ایتدیرمك. اوزرینه قویدیرمق. بویا سوردیرمك. بویاتمق.

سورديرمك [تف] نفی ایتدیرمك، سوركونه كوندرتمك. دوام ایتدیرمك ، اوزاتمق. ایلری سوق ایتدیرمك ، قوشدیرمق : آت سوردیرمك. صبان سوردیرمك. كچیرتمك: راحت سوردیرمك. انفاذ ایتدیرمك : حكم سوردیرمك . رواج قازاندیره رق صاتمق : مالنی سوردیریور . اسهال ویرمك : سوردیره جك علاج .

سورشدیرمك ، سوروشدیرمك [ت ا] ایکی شیئی بربرینه سورمك. اوغمق .

سورشمك ، سوروشمك [ت ف] بربرینه سوروتمك .

سورك ، سوره‌ك [ت ا] دوام ، بقا . حیوان سوروسی . چوق سورن ، سرعتله کیدن .

سورکسز [ت ص] دوامسز . چوق قیصه .

سورکلی ، سوره‌کلی [ت ص] چوق سورن ، دواملی .

سورگو ، سورگی [ت ا] صبان سورلدکدن صوکره طوپراغی دوزلتمك ایچون اوزرندن چکیریلن اسطوانه . قپویی محکم قپامق ایچون ایچریدن یوواسنه سوریلن دمیر ویا آغاج . بویوك مالا .

سورکوله‌مك [ت ف] سورکویی سوروب قپامق . طوپراغی سورکو ایله دوزلتمك . مالا ایله صیوایی تسویه ایتمك .

سورکون [ت ا] قوغالامه . نفی ، طرد . سورکونه کیتمك : نفی ایدلمك . (ص) سورولمش آدام . مطرود ، منفی .

سورکونلك [ت ا] منفی . سورکون حالی . منفا . اسهال .

سورلمك ، سورولمك [ت ف] تماس ایتمك . طلاایدلمك . اوغلمق . ال سورولمك : طوقونلمق . باشلانلمق .

سورلمك ، سورولمك [ت ف] قوغولمق ، نفی ایدلمك . یورودلمك ، قوشدیرلمق . صبان قوللانلمق . (تارلا حقنده) ایشله‌دلمك . کچیرلمك ، رواج بولمق ، چوق صاتلمق .

سورمك [ت ف] خفیفجه طوقونه‌رق کزدیرمك ، قویمق ، یاپشدیرمق : مرهم سورمك . ال سورمك : طوقونمق . بلشلامق .

سورمك [ت ف] اوکنه قاتوب کوتورمك . قوغالامق . طرد وتبعید ایتمك ، نفی ایتمك . یوروتمك . کچیرمك : عمر سورمك . صاتمق ، صرف ایتمك : مالنی بوراده سورویور . ایتمك .

سورمك [ت ف] دوام ایتمك ، آرقه‌سنی کسمه‌مك . وقت کچمك . اسهاله اوغرامق . نباتات طوپراقدن چیقوب بیتمك ، فیلیز ، بوداق پیدا ایتمك .

سورمه [ت ا] سوروله‌جك شی . قادینلرك کوز کنارلرینه و کیرپیکلره سوردکلری سیاه بویا . قاپویی ایچریدن قپامغه مخصوص کوچوك

دمیر سورکو . ماصه ودولابده چکیلەرك آچیلان کوز ، چکمجه . سورمه طاشی : آنتیمون .

سورمه‌دان ، سرمه‌دان [فا] کوزه چکیلن سورمه‌یی صاقلامغه مخصوص محفظه.

سورمه‌له‌مك [ت‌ف] سورمه چکمك. قپونك ایچریدن سو-رمه‌سنی سورمك .

سورمه‌لی [ت‌ص] سورمه سورو-لمش. کوزی سورمه‌لی: مرائی . سورولور بر آلتی حاوی شی .

سورنا [فا] زورنا . سورنازن : زورنا چالان ، زورناجی .

سوروتمك [ت ف] کندی اوستنه برشی سورمك ویا کندی کندینی بر یره سورمك . لوانطه سورونمك. اوته‌ده بریده طولاشمق. سفالت چکمك . یرده سورونمك: کندینی یره‌سوره سوره یورومك. یرده متروك قالمق .

سوروتمك [ت ف] سوروکله‌نمك، یردن قالدیرمیه‌رق چکد-یروب کتورتمك .

سوروتمه [ت ا] دکز دیبنده سو-روکانه‌رك بالق واستریدیه صید اولونان بر نوع آغ . دکز اوستنده سوروتیله‌رك بالق‌طوتولان بر اولطه .

سوروکله‌تمك [ت‌ف] یردن قالدیر-مقسزین چکدیروب کوتورتمك . جر ایتدیرمك .

سوروکله‌مك [ت‌ف] یردن قالدیر-مقسزین چکوب کو-تورمك. جر ایتمك. زورله وزحمتله طاشیمق. آرقه‌سنه طاقه‌رق برلکده کوتورمك .

سوروکله‌نمك [ت‌ف] یرده سورو-نه‌رك حرکت ایتمك. بلا اختیار کتورلمك .

سوروم [ت ا] رواج . اعتبار . بر مالك سورولمه‌سی ، چوق صاتلمه‌سی . بر غزته‌نك سورومی : صاتیلدیغی مقدار .

سوروم [ت ح] سورمك ، سورو-نمك ومشتقلرینه مکررعلاوه ایدیله‌رك تأکید ایچوندر: سوروم سوروم سورونمك .

سورومك [ت ف] یردن قالدیر-مقسزین چکوب کتورمك. برابر کتورمك . طاشیمق. آیاغنی سورومك: امهال ایتمك. ایشی سور-ومك : اشقیالق ایتمك .

سورونجه‌مه [ت ا] تأخیر . تأخر. بر ایشی اوزاتوب بتیر-مه‌مك. تعویق : ایشی سورونجه‌مه‌یه دوشورمك .

سوروندیرمك [ت ف] سفالت چکدیرمك . سفالته اوغراتمق .

سورونمك [ت ف] يردن قالقمقسزين وجودينی چكه چكه يورمك . سوروكلهنمك . ضرورت و سفالت چكمك .

سوره [ع ا] قرآن كريمك منقسم اولديغی فصللرك هر بری .

سوری، سورو [ت ا] قويون، صغير وبوكابماثل حيوانلردن بر چوغنك بر آرهده بولونمسی ، كومه . چوق قالابالق . بر سوری كتاب : برچوق كتاب .

سوريجی [ت ا] سورن. آت، اشك، دوه كبی حيوانلری سورن ويا كرالايان كيمسه .

سوريجيلك [ت ا] سوريجنك وظيفهسی ، صنعتی .

سوز [ت ا] حرفلردن ، حركات و سكناتدن مركب اولهرق بر معنايه ، بر شيئه دلالت ايدن لفظ، كلمه ، كلام . خبر ، شايعه . سوز ويرمك : وعد ايتمك . سوزنده طورمق: وعدينی انجاز ايتمك. سوز ايتمك : مقاوله ايتمك، قرار ويرمك. برينك سوزی كچمك : اوندن بحث ايدلمك . ديدی قودی : « صوكره سوز اولور. » سوزآتمق : حرف اندازلق ايتمك ، ضمناً طوقونمق . سوز آچلمق : بحثی كچمك . سوز آياغه دوشمك : كيمسه كيمسهيی ديكلهمهمك ، هر قفادن بر سس چيقمق . سوز ابهسی : سوز اويدرمهسنی، سويلهمهسنی بيلن. سوز ينك اری : سوزنده صادق آدم . سوز اهلی: كوزل سوز سويلهين. سوزباشی: فصل ابتداسی. سوز بر ايتمك : اتفاق ايتمك . سوزبرلكی: اتفاق. سوز بيتمك : موافقت حاصل اولمق. سوزچيقارمق: اشاعه ايتمك. دشمن سوزی: افترا سوزدوشمك: بالمناسبه بحثی كچمك. سوزده: صانكه، كويا . سوز ديكلهمك : قانمق ، اطاعت ايتمك. سوزطوتمق: ديكلهمك، اطاعت ايتمك . سوز قالديرمق : سرزنش و تعريفه تحمل ايتمك . سوزكسمك: قرار ويرمك. سوزی كسمك : سويلهديكنی بيتيرمهدن سكوت ايتمك . سوز كچيرمك : ديكلهتمك، نافذ اولمق. سوز كليشی: مثلا . سوز كوتورمك : تعريفی تنقيدی قابل اولمق. بوكاسوز يوق: ديهجك يوق. سوز آلوب ويرمك: قرارلاشديرمق .

سوز [ف ا] يانمه . طوتوشمه . آتش. سوزدل: يورهك يانمهسی.

سوز [ف ص] ياقيجی ، محرق . دلسوز : يورهك ياقان .

سوزان [ف ص] ياقان. آتش سوزان: ياقيجی آتش .

سوزجی [ت ص] اعتراضجی .

سوزديرمك [ت ف] سوزگچدن گچيرتمك .

سوزش [فا] يانمه، ياقه، ياقلمه، تأثير. حزن. يورەك يانمەسی. تأثر .

سوزشلی [ت ص] آتشلی، محرق، مؤثر، حزين .

سوزگج [ت ف] مايعاتی سوزوب پوصه و طورتيلرينی طوتمغه مخصوص دليكلی قاب. چوبان سوزگجی : بر جنس چيچك .

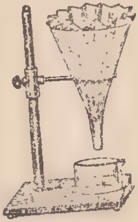

سوزگج

سوزگی [ت ف] اينجه سوزگج.

سوزلەشمك [ت ف] اتفاق ايتمك. قرار ويرمك. معارضه ايتمك .

سوزلمك ، سوزولمك [ت ف] سوزگجدن گچيرلمك . خفيف صورتده قايەرق كيتمك، اوچمق. چوق ضعيفلەمك. (كوز) مخمور اولمق .

سوزلی [ت ص] اولدن تعليمات آلمش . اتفاق ايتمش .

سوزمك [ت ف] مايعی سوزگجدن گچيرمك. ياری قپالی كوزله دقتله باقمق .

سوزن [فا] ايگنه .

سوزناك [فص] ياقيجی. مؤثر. [ا] شرق موسيقيسندن بر مقامك اسميدر .

سوزنده [ف ص] ياقان. پك مؤثر .

سوزنی [فا] بر نوع اينجه نقش.

سوس [ت ا] زينت. بزەك. چكی دوزن. توآلت . مشابهت : برشی سوسنی ويرمك: بكزەتمك. كنديسنه زنكين سوسی ويرمك : زنكين اولماديغی حالده كندينی زنكين كوسترمك .

سوسلنديرمك [ت ف] بزەمك . تزيين ايتمك .

سوسلنمك [ت ف] بزنمك . كندينه سوس ويرمك. تزيين ايتمك .

سوسلی [ت ص] سوسلنمش . بزنمش . مزين .

سوسن [ف ا] صوسام اوتی . برنوع خوش قوقولو چيچك .

سوسن

سوشمك [ت ف] بربرینی سومك.

سَوْق [ع ف] اوكه قاتوب سورمك. كوتورمك . كوندرمك ، ارسال ایتمك. سوق طبیعی: دوشونمه‌رك طبیعتك سوقیله یاپیلان ومعقول اولان حركت .

سوق [ع ا] چارشی، پازار. جمعی: اسواق .

سوقاق [ت ا] شهر وقصبه ایچنده‌كی یول . سوقاق لاقیردیسی : اهمیتسز ودكرسز سوز .

سَوِقیّات [ع ا] عسكر ، ارزاق ومهمات وسائره سوق ایشلری .

سوكديرمك [ت ف] بر شیئی كوكنده ویاصوقولمش اولدیغی یردن چیقارتمق . دیكلمش ویا یاپشمش بر شیئی چكدیروب آییرتمق. صیق ویامقاومتلی برشیئی یارديرمق: آقینديی كوج سوكدوره‌بيلدی. (عباره‌یی) اوقومق .

سوكديرمك [ت ف] سب وشتم ایتديرمك .

سوكشديرمك [ت ف] متقابلاً سوكديرمك .

سوكشمك [ت ف] بربرینه سوكمك.

سوكلمك ، سوكولمك [ت ف] قوپارلمق .

كوكندن ویا صوقولمش اولدیغی یردن چكیلوب چیقارلمق.. دیكیش بوزولمق. يارلمق ، ایچندن چكلمك.

سوكلون [ت ا] كوزل واتی لذيذ بر آو قوشی .

سوكلون

سوكمك [ت ف] برشیئی كوكندن یاخود صوقولمش اولديغی یردن چكوب قوپارمق . دیكلمش ویا میخلانمش بر شیئی آییرمق . صیق ویا سرت بر شیئی یاروب چكمك. عمل ايتديرمك، سورديرمك. ظهور ایتمك : شفق سوكمك .

سوكمك ، سوومك [ت ف] سب وشتم ایتمك .

سَوْگَنْد [ف ا] یمین . آند .

سوكندى [ت ا] سوكولمش شى؛ سوكوك .

سوكو [ت ا] طاوشانجيل اوتى .

سوكود [ت ا] صولاق يرلرده حاصل اولان بر آغاچ . چوق نوعلرى واردر .

سوكوش [ت ا] ساده صوده قاينامش ات .

سوكوك [ت ص] ديكيشى چوزلمش. چوراب سوكوكى: كيتدكجه توسع ايدن بوزوقلق .

سوكون [ت ا] بردنبرده ظهور. سواريلر سوكون ايتدى : بردنبره ظهور ايتدى .

سوكه [ت ا] قپو و پنجره چرچوه‌سنك ديواره ميخلانان درت طرفندن هر برى .

سَوكى [ت ا] محبت ، عشق ، شفقت .

سوكيلى [ت مد] سويلن محبوب .

سولپوك [ت ص] كوشك،صارقيق.

سولپومك [ت ف] كوشه‌مك،صارقمق

سولكى [ت ص] صولوق، پژمرده، بوروشوق ، كوشك .

سِوِلمك [ت ف] سوكى‌يى جلب ايتمك. محبوب اولمق. اولاد سويلير .

سولوك [ت ا] طاتلى صوده‌ياشايان اوفاق سياه بر مخلوق‌كه قان امـمك ايچون بدنك بر طرفنه طوتولور .

سولوك

سولوگن [ت ا] قيرمزى بويا كبى قوللانيلان قيرمزى مينيوم معدنى. حمض رصاص .

سولومَن [ت ا] سلمن . معروف زهر . طاتلى سولومن : قالومل .

سولينه [را] صدف قبوقلى برنوع دكز حيوانى ، قاميش بوجكى .

سومتَر [ت ا] بر نوع بوغداى .

سومورمك [ت ف] حيوان يمى بورونيله ايته‌رك وطوپلايه‌رق يمك. (مج) يمكى تكميل سيلوب سوپورمك .

سومسك [ت ص] سونه‌په،مسكين.

سَومك [ت ف] بر شيئه محبتى اولمق. قلباً مربوط اولمق . عاشق اولمق. بكنمك. حظ ايتمك. اوقشامق . خوشلانمق .

سومكورمك [ت ف] بورونده بريكن سوموكى نفسله دفع ايتمك .

سومنات [ا] هندستانده كجراتده مشهور بتخانه اولوب محمود غزنوى طرفندن تخريب اولونمشدر.

سوموك [ت ا] بورونده آقان لزوجتلى مايع .

سوموكلى [ت ص] سوموكى آقان، سوموكى چوق اولان .
سوموكلى بوجك : صاليانغوز .

سونه په [ت ص] مسكين. ميمينتى. پپس .

سونج ، سوينج [ت ا] سوينمه ، سرور . شادى .

سونجلى [ت ص] سونجى موجب اولان . مسرتلى .

سوندا [فرا] اسقانديل. برشيئك درينلكنى ، ياخود ايچنده نه بولونديغنى معاينه ايچون قوللانيلان آلت . جراح سونداسى .

سويندرمك [ت ف] بركيمسه نك سوينمه سنى موجب اولمق.

سوندورمك [ت ف] يانان شيئك يانمه سنه مانع اولمق .

سونكر [ت ا] دكيزدن چيقاريلان يومشاق ومساماتلى برجسم. سيلمكه، اوغمغه، صو چكمكه يارار. سونكرطاشى: سونكره بكزه ين غايت خفيف بر طاش .

سونكو ، سونكى [ت ا] اينجه اوزون ، اوجى سيورى دورتوب دەلەجك دمير سلاح. توفنكه طاقيلير . سونكو طاوران : سونكو قوللانمغه حاضر اول قوما ندا سى . وجود سونكوسى : عمود فقارى، بل كميكى. سونكوسى آغير: كميكلرى قالين وبطى آدام .

سونكوله مك [ت ف] سونكو ايله دەلمك، اورمق، پارەلامق .

سوينمك [ت ف] سوينج حس ايتمك . مسرور اولمق .

سونمك [ت ف] يانان شيئك يانمه سى ختام بولمق. پارلاقلغى زائل اولمق .

سونوك [ت ص] سونمش. پارلاقلغى، شان و شهرتى اولمايان .

سونوكلك [ت ا] سونمش اولمقلق. پارلاقلقدن محروميت . شانسزلك .

سونه [ت ا] اركك اوردەك. يشيل باشلى بر نوع يبان اوردەكى.

سوينيش [ت ا] سوينمه. مسروريت.

سوى [ع ص] دوز ، طوغرى . مساوى . سوياً : مساوات اوزره ، بر دوزى يه .

سويجى [ت ص] سون. محبت ايدن. عاشق. [ا] همجنسنى سومك اخلاقسزلغنه مبتلا قادين .

سویجیلك [ت ا] قادینلرك بر برینی سومك ، بر برینه عاشق اولمق اخلاقسزلغی .

سُوَیْداء [ع ا] قلبك اورته‌سنی تشکیل ایدن وسیاه ظن اولونان نقطه . تخمك کوبکی ، اوزی .

سویله‌تمك [ت ف] سویله‌مکه سوق واجبارویامساعده ایتمك. اقرار واعتراف ایتدیرمك . (مج) سازی سویله‌تمك : کوزل چالمق .

سویله‌شمك [ت ف] مذاکره ایتمك. تعاطئ افکار ایتمك . بر شی حقنده قونوشمق .

سویله‌مك [ت ف] لاقیردی ایتمك. تکلم ایتمك . دیل بیلمك . افاده ایتمك . اخطار ایتمك ، خبر ویرمك. آچیق سویله‌مك : طوغریدن طوغری‌یه سویله‌مك . بویوك سویله‌مك : تفاخر ایتمك. تورکو سویله‌مك: تغنی ایتمك . چوق سویله‌مك : کوزه‌لك ایتمك .

سویله‌نمك [ت ف] دنیلمك ، تلفظ اولونمق . روایت ایدلمك. سویله‌نلدیکنه کوره : روایت ایدلدیکنه کوره .

سویله‌نمك [ت ف] کندی کندینه سویله‌مك. دنیلمك. روایت اولونمق .

سویله‌یش [ت ا]سویله‌مك طرزی. افاده

سَویم [ت ا] محنت. سومه. جاذبه.

سویملی [ت ص] خوشه کیدن . سویله‌جك لیاقتی حائز اولان . جاذبه‌لی .

سَوِیّه [ع ا] برابرلك ، دوزلك . مساویلك . درجه : سویه‌سی یوکسك آدم. بر سویه‌ده: مساوی. علی السویه : بر دوزی‌یه ، هپسی مساوی طوتیله‌رق .

سه [ف ا] اوچ رقمی. طاولا اویو- ننده) سه یك: اوچله بر. سه‌با دو : اوچله ایکی . دوسه : چفته اوچ . چهاروسه : اوچله درت . پنج‌وسه : بشله اوچ . شش‌وسه: آلتی ایله اوچ .

سُهاء [ع ا] کوکك شمالنده دب اکبرك یاننده کوچوك بر ییلدیز.

سِهام [ع ا] سهمك جمعی: اوقلر .

سه‌پا ، سه‌پا [ف ا] اوچ آیاقلی شی .

سهر [ع ا] اویویه‌مامق علتی. اویقوسزلق.

سَهل [ع ص] قولای. سهل ممتنع : قولای و ساده کوروندیکی حالده بولونوب سویله‌نمسی و تقلیدی زور اولان سوز .

اوقلر

سَهلاً [ع ح] قولایلقله . اهلاً وسهلاً : خوش کلدیکز .

سَهم [ع ا] اوق. جمعی: سهام. حصه، پای ، حصه‌یه مقابل ویریلن سند . جمعی : اسهام .

سَهو [ع ا] یاکلش ، خطا . غلط. سهوقلم : یاکلش یازلمه . سهواً: یاکلشلقله . خطاءً .

سُهولت [ع ا] قولایلق . قولای اولملق . یاواشلق، ملایمت.

سهولت‌بخش [ف ص] قولایلق ویرن.

سهولتلی [ت ص] قولایلی. قوللانیشلی.

سَهی [ف ص] طوغری ، دوز .

سُهَیل [ع ا] پك پارلاق بریلدیز.

سیبیا [یتا] کوره‌کی ترسنه قوللانه‌رق صندالی کری‌یه‌طوغری‌یوروتمه.

سیِّئات [ع ا] « سیئه‌نك » جمعی : فنالقلر .

سیّاح [ع ا] اوزاق یرلره سفرایدن آدام . یولجی .

سِیاحت [ع ا] اوزاق‌یره سفر. یولجیلق

سیاحتنامه [ف ا] بر سیاحك کزدیکی یرلرده کوردیکی شیلری قید ایده‌رك وجوده کتیردیکی اثر.

سِیادَت [ع ا] افندیلك ، بکلك . سید اولملق .

سیّار [ع ص] کزن ، طولاشان . بر یرده طورمایان .

سیّاره [ع ا] کونشك اطرافنده‌دونن ییلدیز . ارض کبی .

سِیاسَت [ع ا] حکومت ، مملکت اداره‌سی . جزا . بالخاصه اعدام‌جزاسی. دیپلوماتلق. سیاست اربابی : مملکتی اداره ایدن رجال و دیپلوماتلر . سیاست میدانی : اعدام یری . سیاسةً : سیاست نقطهٔ نظرندن .

سیاسی [ع ا] سیاسته متعلق . دیپلوماتیق. مؤنثی: سیاسیه.

سیاسیّات [ع ا] سیاسته‌متعلق‌ایشلر.

سیاسیّون [ع ا] « سیاسی »نك‌جمعی: سیاسیاتله اوغراشانلر .

سِیاق [ع ا] سوزك کلیشی . طرز، اسلوب. « سباق » ه مراجعت.

سیاقَت [ع ا] برنوع کرفت یازی.

سیّال [ع ا] آقان ، آقیجی . مایع.

سیّاله [ع ا] آقان شی . مایع . سیالهٔ برقیه : الکتریق .

سیّان [ع ص] مساوی .

سِیاه [فص] قاره. اسود . بحرسیاه: قاره دکز .

سیاهلاتمق [ت ف] قارارتمق .

سیاهلانمق [ت ف] قارارمق .

سیاهلق [تا] قاره‌اولمقلق. قاره‌رنك.

سیاهی [ت ا] زنجی .

سیب [ف ا] المّا .

سیخ [ف ا] دمیر شیش .

سیّد [عا] افندی ، بك . ایلری کلن. رئیس. سیدالانام : پیغمبرمز. پیغمبرمزك عائله‌سنه‌منسوبیتی اولان.

سیدلك [ت ا] پیغمبرمزك عائله‌سنه منسوبیت ، سیادت .

سیدیك [تا] مثانه‌دن دوکولن‌صو، ادرار. سیدیك قاوغی:مثانه.

سیدیکلی [ت ص] اوستنه‌چیش‌ایدن، چیشلی .

سَیْر [ع ف] یورومك. کیتمك ، حرکت ایتمك . یولجیلق ، سفر . کزمه، تفرج . تماشا . اوزاقدن باقوب قاریشمامق .

سِیَر [ع ا] «سیرت»ك جمعی . پیغمبرك ترجمهٔ‌حالندن بحث ایدن کتاب وعلم .

سیر [ف ص] طوق . دلسیر : یوره‌کی طویمش .

سیراب [ف ص] صویه قانمش . حرارتی تسکین ایتمش . صولی، طراوتلی .

سَیَران [ع ا] تفرج ، کزنمه . تماشا. سیرانکاه: سیریری.

سیرت [عا] انسانك‌احوال‌معنویه‌سی. اخلاق ، طبیعت. ترجمهٔ‌حال.

سیرتو [د ا] برنوع رقص. خورا.

سیرجی [تا] برشیئی تماشایه کیدن. تماشا کر . (مج) اوزاقدن باقوب قاریشمایان .

سیره‌ك [ت ص] آرالقلی. مقابلی : صیق . زمانجه صیق وقوع بولمایان . نادر .

سیره‌کلشمك [ت ف] صیقلغی‌زائل اولمق. آره‌لقلی‌اولمق.

سیره‌کلك [ت ا] سیره‌ك اولمقلق .

سیرکینمك [ت ف] اویقودن خلجانله اویانمق .

سیرکه [ت ا] اکشیمش اوزوم صویی . صلاطه وتورشوده قوللانیلیر .

سیرکه [ت ا] کهله و بوکا مماثل بوجکلرك یومورطه‌سی .

سیروقو [یتا ا] جنوب شرقیدن‌اسن روزکار .

سیس [ت ا] یره اینمش بولوطدن عبارت دومان . پوص .

سیسلنمك [ت ف] سیرکنمك معناسنده .

سیسلی [ت ص] پوصلو . رطوبتلی، دومانلی .

سیغاره [ت ا] قیلمش توتونك ایچیلمك اوزره اینجه بوری شکلنده کاغده صارلمشی. یاپراق سیغاره: قیلمامش توتون یاپراغنك کاغدسز سیغاره شکلنده صارلمشی ، پورو .

سیغورطه [یتا ا] برآدامك حیاتی و یاخود منقول و غیر منقول اموالنك حریق ، غرق وسائر قضالره قارشی سنوی معین اجرت مقابلنده تأمین وقضا وقوعنده تضمیننك تعهد ایدلمه‌سی . بو کبی تعهداتله اشتغال ایدن شرکت ، قومپانیه .

سیغورطه‌جی [ت ا] سیغورطه مأموری .

سیغورطه‌لی [ت ص] سیغورطه ایدلمش سیغورطه‌یه قونمش .

سَیْف [ع ا] قیلیچ . اهل سیف: عسکر. سیف وقلم صاحبی : عسکرلکده‌ده ، تحریرده‌ده مهارتی اولان .

سیف

سیفری [ت ص] سیوری .

سیفون [ر ا] برقابدن دیکر قابه مایع نقل ایتمکه مخصوص بوری .

سَیْفی [ع ص] سیفه ، قیلجه منسوب . قیلج شکلنده اولان شی .

سیکیر [تا] انسانك و حیوانلرك بدنلرنده عضلات ایچنده منتشر الیاف که بعضیسی حس ایتمکه ، بعضیسی ده اعضانی حرکت ایتدیرمکه یارار. اعصاب . سیکیره طوقونمق: جان صیقمق .

سیکیرلی [ت ص] عصبی . تیتیز . سیکیرلری قوتلی .

سیکیرلیلك [ت ا] عصبیت. عصبی مزاج . تیتیزلك .

سیکیرمك [ت ف] خفیف صیچرامق. سیلکنمك. سیکیرآتمق.

سیگیل [تا] قورباغه کبی حیوانلرك پیسلکندن صویك اوزرنده حاصل اولان یشیل قبارجیق. الده، آیاقده و ممه‌ده چیقان ناصیره مشابه قبارتی . ثؤلول .

سَیْل [ع ا] یاغموردن بریکوب شدتله آقان صو . شدتله کلن شی .

سَیلاب ، سیلابه [فا] سیل کبی آقان صو .

سَیَلان [ع ف] آقمق. جریان ایتمك. [ا] سیلان دم : قان آقمه‌سی.

سَیلانی [ف ص] سیلان آطه‌سنده چیقان قیمتلی بر نوع طاش.

سیلکمك [ت ف] خفیفجه صاوورمق. صاللایارق اوستنده‌کی توزی وسائره‌یی دوشورمك . آغاجی سیلکمك : صاللایوب میوه‌لرینی دوشورمك .

سیلکمه [ت ا] خفیفجه صاوورمه. اوفاق طوغرانمش یاطلیجانله پیشیریلن ات یمکی .

سیلکندی [تا] اورکمه. ارتعاش .

سیلکنمك [ت ف] صارصیلوب اوزرنده‌کی توزی، یوکی دوشورمك ویا اویوشوقلغی دفع ایتمك.

سیلکی [ت ا] اویقوده صیچرامه . رعشه وخلجان ایله اویانمه . (ص) تترهك .

سیلکی [ت ا] سیله‌جك شی . بز، یمنی ، پاچاوره کبی .

سیلمك [ت ف] یاش بر شیئی الیله ویا بز کبی بر شیله قورولامق. تمیزله‌مك. حذف ایتمك . (یازی‌یی) بوزمق .

سیلندیر [فا] اسطوانه ، مردانه .

سیلینتی [ت ا] سیلمه نشانی . حذف وحك اثری .

سیلنمك [ت ف] قورودلمق، تمیزله‌نمك . حذف اولونمق. آشینمق . زائل اولمق .

سثله [عا] «سائل »ك جمعی: دیلنجیلر.

سیله‌جك [تا] بویوك حمام خاولیسی.

سیلی [فا] سیلله، طوقات. سیلیخور: شامار یین .

سیلیك [تص] سیلنمش، بوزولمش.

سیم [فا] کوموش. کوموش‌پاره. (ص) کوموشدن معمول .

سیما [ع ا] یوز ، چهره ، بکز . ملك سیما : ملك یوزلو .

سیّما [ع د] با خصوص .

سیماب [فا] جیوه . زیبق .

سیمبر [ف ص] کوکسی کوموش کبی بیاض .

سیمتن [ف ص] کوموش بدنلی .

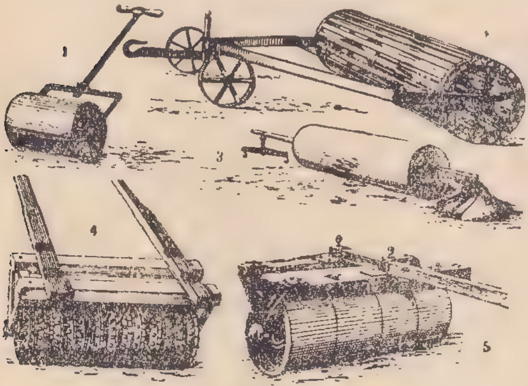

سیلیندیرلر

سیمرغ [فا] ایران اساطیرنده موهوم بر قوش ، عنقا .

سیمك [ت ف] (حیوان حقنده) دیواره ایشه‌مك . قیزمق ، آزمق .

سیمكش [ف ا] حاده‌دن كوموش تل چكن صنعتكار . صیرمه كش .

سیمكشخانه [ف ا] صیرمه تلی ایشله‌نیلن فابریقه .

سیمیا [ع ا] اسكی زمانلرده غایه‌سی آلتون اعمال ایتمك اولان و كیمیانك بر شعبه‌سی عد اولونان باطل علم . سیمیاكر : بو علم ایله مشغول اولان .

سیمین [ف ص] كوموشدن معمول كوموش كبی بیاض .

سیناره [ر ا] بویوك زوقا .

سیناریت [ع ا] اوركینوز بالغنك كوچوكی .

سینسی [ت ص] كیزلی . صاقلی . كیزلی وبللی ایتمیه‌رك حركت ایدن . كیزلیدن صوقان ییلان كبی خبرسز اضرار ایدن ، منافق .

سینسیلك [ت ا] سینسی اولمقلق . منافقلق .

سینك [ت ا] معروف مضر بوجك . انواعی

چوقدر : قاره سینك ، یشیل سینك ، آت سینكی ، سیوری سینك وسائره .

سینكلك [ت ا] سینكلری قوغمغه مخصوص اوجی پوسكوللی آلت .

سینكین [ت ص] هضمی قولای . قابل هضم .

سینله‌مك [ت ف] وحشی حیوان حقنده : درینده‌ن ایكله‌مك .

سینمك [ت ف] چوقوره ، دلیكه صوقولوب طورمق ، یاتمق ، كیزله‌نمك . یمك سینمك : هضم اولونمق . قوقو سینمك : كچمك ، نفوذ وحلول ایتمك . قورقوب بوزولمك .

سینه [ف ا] كوكس ، صدر . سینه چاك : كوكسی پارچالانمش . سینه زن : كوكسنی دوكه‌رك ماتم اجرا ایدن . سینه سوز : محرق ، مؤلم .

سینی [ت ا] بویوك یمك تپسیسی . میدان سینیسی : پك بویوك سینی .

سیواسه [ت ا] اكلی آغزلی وایلری سوروله‌نجه كسر دستره .

سیوریتمك [ت ف] سیوری ایتمك ، اوجنی كسكین ایدوب اینجه‌لتمك .

سیوریمك [ت ف] سیوری اولمق . بوی آتمق ، اوزامق .

سیوری [ت ص] اوجی اینجه وکسکین. بویلو. سیوری عقللی: هوپپا. ظیرظوب.

سیوری بورون [ت ا] پالاموط بالغنك بر جنسی.

سیوریلتمك [ت ا] اوجی اینجه‌لدوب کسکین ایتمك.

سیوریله‌شمك [ت ف] اوجی اینجه وکسکین اولمق. اینجه‌لوب اوزامق.

سیوریلك [ت ا] سیوری اولقلق.

سیوریمك [ت ف] سیوری اولمق. (مج) میدانه چیقمق، ترقی ایتمك.

سیویشمك [ت ف] قایمق. قایوب کیتمك، غایب اولمق.

سویشیك [ت ص] قایار، لزوجتلی. یاپشقان، معجز.

سیُوف [ع ا] سیف‌لك جمعی: قلیجلر.

سیویل [فرا] باشی بوزوق. ملکی. عسکری اولمایان. رسمی قیافتده بولونمایان.

سِیَه [ف ص] سیاهك مخففی.

سیهپوش [ف ص] قاره‌لر کیمش. سیاه اثوابلی.

سیهدِل [ف ص] قاره یورکلی. کوتو یوره‌کلی، بدخواه.

سیهفام [ف ص] سیاهه بویانمش.

سیهکار [ف ص] کوتو عمللی.

سَیِّئه [ع ا] کوتو ایش. کوتولك. قباحت، کناه. کوتو بر عملك نتیجه‌سی اوله‌رق چکیلن زحمت. جمعی: سیئات. مقابلی: حسنه، حسنات.

ش

ش [ع ا] الفبانك اون آلتنجی حرفیدر. ابجد حسابنده ۳۰۰ رقمنی کوستررر. عربی شعبان آینك رمزیدر.

شَئامَت [ع ا] اوغورسزلق یمنسزلك.

شئامتلی [ت ص] اوغورسز. مشئوم.

شاب [ع ا] نشادره بکزه‌ین معروف بوروشدیریجی ماده. شابه اوطورمق: مضطر قالمق. شاب دکزی: بحر احمر. شاب طاشی: شاب دکزندن چیقان داللی بیاض مرجان. شاب کسلمك، شاب کبی طوکمق: شاشیروب قالمق.

شاب [ع ص] كنج، دليقانلى. يكيت. شاب امرد : تويسز كنج .

شاباش [ف ا] تحسين . آفرين .

شابان [ت ص] شاشمش ، واله، حيران .

شابخانه [ا] شاب چيقاريلان ير، شاب اوجاغى .

شابشال [ت ص] دوكوك صاچيق.

شابقه [ت ا] مدنى ملتلر طرفندن كييلن وصوكزمانده بزده‌ده تعمم ايده‌رك كييلن سپرلى سرپوش.

شابقه‌جى [ت ا] شابقه ياپان ويا صاتان آدام .

شابقه‌لى [ت ص] باشنده شابقه بولو- نان آدام .

شاپر [ت د] اوپركن ويا يمك ييركن دوداقلرك حاصل ايتديكى كور- لتى‌يى تقليداً مكرراوله‌رق قوللانيلير . شاپر شاپر يمك . شاپر شوپور اويمك .

شاپراق ، چاپراق [ت ا] عسكر اكرينك اور- توسى .

شاپرداتمق [ت ف] يمك ييركن‌ويا برينى‌اوپركن دوداقلرينه شاپر شوپر ديه سس چيقارتمق .

شاپردامق [ت ف] اوپركن ويا ييركن دوداقلر سس چيقارمق .

شاپردى [ت ا] شاپردامقدن حاصل اولان سس .

شاپلاتمق [ت ف] اوپركن دودا غنى ، طوقات اوروركن آووجنى « شاپ » ديه پاطلاتمق .

شاپلاق [ت ا] سيله ، طوقات .

شاپلامق [ت ف] « شاپ » ديه سس چيقارمق .

شاتو [ت ا] دوز طام، تاراچا .

شاتو [فرا] قرون‌وسطاده قلعه كبى مستحكم مالكانه . قوله .

شاخ [ف ا] دال ، بوداق . داللى بوينوز . (آت حقنده) شاخه قالقمق : ايكى آرد آياغى اوزرينه قالقمق .

شاخدار [ف ص] داللى بوداقلى ، بوينوزلو .

شاخسار [ف ا] آغاچلق ، داللرى بوداقلرى چوق ير .

شاخص [ع ا] مساحه ايچون ديكيلن نشان . فلاما.

شاخلانمق [ت ف] آت آرد آياق- قلرى اوزرينه قالقمق . (مج) بردنبره غليان ايده‌رك ميدانه آتلمق .

شاد [ف ص] ممنون ، مسرور ، سوينجلى .

شاداب [ف ص] صويه قانمش ، تر وتازه .

شادان [فص] سوینن ، محظوظ ، ممنون .

شادروان [ا] اطرافی چشمه‌لی بویوك بر حوض ایچنه آقان فسقیه .

شادكام [فص] مرامنه نائل اوله‌رق سوینن، مسرور .

شادمان [فص] ممنون ، مسرور.

شادمانی [فا] ممنونیت ، سوینج .

شادمرك [فص] سوینجدن أولن.

شادی [فا] سرور ، سوینج ، ممنونیت .

شاذ [عص]قاعده‌یه اویمایان. مستثنا.

شار [ت ا] شهر ، قصبه ، بلده .

شارب [عص] ایچن . شارب‌اللیل والنهار: كیجه كوندوز ایچن، دائما سرخوش كزن .

شارب [ع ا] بییق . جمعی : شوارب .

شارح [عا] بر كتابی شرح ایدن كیمسه. شرح یازان مؤلف.

شارع [ع ا] نظام ، قانون وضع ایدن . جاده .

شارق [ع ص] طلوع ایدن، پارلا-یان . مقابلی: غارب: غروب ایدن .

شارلاتان [فرا] حزیتی اولمادیغی حالده لافله ، حیله ایله موقع طوتمغه چالیشان . لافزن ، شاقلابان . طولاندیریجی . ساخته دوقتور .

شارلاتانلق [ت ا] شارلاتان اولمقلق .

شارلامق ، شارلدامق [ت ف] (صو حقنده) شارل شارل آقمق .

شارلدی [ت ا] صویك بول بول آقاركن ویردیكی سس .

شاشالامق [ت ف] شاشیروب قالمق .

شاشیرتمق [ت ف] شاشیرمه‌سنی موجب اولمق . حیرته دوشورمك . یاكلتمق .

شاشیرمق [ت ف] حیرت ایتمك. نه یاپه‌جغنی بیله‌مه‌مك . یاكلق. حسابی شاشیرمق : حسابی طوته‌مامق ، یوصله‌یی شاشیرمق : نه یاپدیغنی بیلمه‌مك .

شاشقین [تص] شاشیروب قالمش، متحیر . سرسم ، آلیق .

شاشقینلق [ت ا] شاشیرمقلق . سرسملك . آلیقلق .

شاشمق [ت ف] یولدن چیقمق . یاكلق ، اصابت ایته‌مك . حیرت ایتمك .

شاشی [ت ص] ایکی کوزی بر استقامتده باقمایان . احول. شاشی کوز ، شاشی آدم ، شاشی باقیشلی .

شاشیلامق [ت ف] شاشی باقمق.

شاشیلق [ت ا] شاشی اولملق .

شاطر [ع ص] شن . شطارتلی . چویك. وقتیله بویوك ذاتلرك آتلری یاننده یورویه‌رك کیدن اوشاق.

شاعر [ع ا] شعر سویله‌ین ادیب. جمعی : شعرا .

شاعرانه [ح] شاعره یاقیشیر طرزده.

شاعرلك [ت ا] شاعر اولملق.

شافت [ا] واپور ماکنه‌سنده محوری اطرافنده دونه‌رك پروانه‌یی تحریك ایدن دمیر میل .

شافع [ع‌ص] شفاعت ایدیجی. برینك عفوی ایچون آرایه کیرن .

شافعی [ع ص] درت مذهبدن امام شافعی مذهبنه منسوب اولان .

شافول [ت ا] بال تکنه‌سی .

شافی [ع ص] شفا ویرن . (مج) قناعت بخش .

شاق [ع‌ص] کوج، زحمتلی. مؤنثی شاقه. خدمات شاقه: طوپراق قازمق ، طاش طاشیمق کبی آغیر وزحمتلی ایشلر .

شاقراق [ت ص] چوق ولطیف سویله‌ین ، نشئه وشطارتله بلبل کبی اوته‌ن کیمسه .

شاقردامق [ت ص] شاقر شاقر ایتمك. شاقیر شاقیر دیبه سس چیقارمق: یاغمور شاقردامق. بلبل شاقیردامق .

شاقردی [ت ا] شاقیر شاقیر دیبه چیقان سس .

شاقشاق [ت ا] اسکیدن حقه‌بازك آرقه‌داشنه اوردیغی چاتلاق تخته پارچه‌سی .

شاقلابان [ت ا] صویتاری. مقلد. هوپپا .

شاقلابانلق [ت ا] صویتاریلق . مقلدلك. خفیف مشربانه تحفلق .

شاقلاتمق [ت ف] شاق دیبه سس چیقارتمق. قامچی‌یی شاقلاتمق .

شاقلامق [ت ف] شاق دیبه سس چیقارمق .

شاقول [ع ا] دیوارجیلرك دیوارك دوغرولغنی اولچمك ایچون قوللاندقلری اوجنده آغیر بر قورشون پارچه‌سی بولونان بر ایپدن عبارت آلت . شاغول .

شاغوللامق [ت ف] شاقول ایله اولچمك. تاصارلامق : اولچمك .

شاقولی [ع ص] یوقاریدن آشاغی یه دوم دوز این . عمودی .

شاقا ، شقا [ا] لطیفه . شاقایه بوزمق . لطیفه یه چویرمك .

شاقاجی [ف ص] لطیفه جی . لطیفه یی سور .

شاقالاشمق [ت ف] بربریله شاقا ایتمك . ملاطفه .

شاکر [ع ص] شکرایدیجی . متشکر .

شاگرد [فا] علم اوکرنن ، طلبه ، مکتبلی ، تلمیذ . چیراق .

شاگردلك [ت ا] شاگرداولملق .

شاکی [ع ص] شکایت ایدن . مرادفی : مشتکی .

شال [ت ا] اموزه آتیلان ، یا بویونه صاریلان یوك قماش .

شالوار [ت ا] اسکیدن کییلن کنیش اوست طونی .

شالوارلی [ت ص] شالوار کیین .

شالوپه [فرا] بیوك صندال .

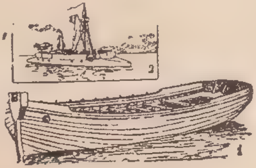

شالوپه

شام [ا] سوریه قطعه سنك اسمی . برالشام : سوریه نك شرقنده کی بادیه . شام ایشی : دمشق شهرنده یاپیلان طاتلی انواعی . شام فستیغی : معروف ومقبول فستیق . شام شکری : ایچی دلیك ، قامیش کبی اوزونجه بر نوع رنکلی شکر .

شام [فا] آقشام .

شامامه [ت ا] کوچوك قاوونه بکزه ین کوزل قوقولی فقط ییمز میوه . (مج) جیلیز . بچیمسز .

شامپانیا [فرا] فرانسه نك بونامده کی ایالتنده چیقان مشهور وامثالسز شراب .

شامدان [ت ا] « شمعدان » دن غلط . موم دیکیلن آلت .

شامگاه [فا] آقشام وقتی .

شامل [ع ص] شمولی اولان ، قاپلایان . حاوی ، متضمن اولان .

شامه [ع ا] قوقو آلمق حاسه سی . قوهٔ شامه دن مخففدر .

شأن [ع ا] ایش ، فعل ، وقعه ، حادثه . جمعی : شئون ، شئونات .

شان [ع ا] حال ، صورت ، کیفیت : بر انسانك حال وشانی . علو قدر ومرتبه . شهرت ، صیت ، اعتبار کوسترش .

شانس [فرا] طالع . قمارده قازانمه .

شانسز [ت ص] شاندن محروم . شهرتسز، مجهول. كوستر. يشسز .

شانلی [ت ص] شهرتلی، نامدار . كوستريشلی .

شانه [فا] طراق .

شاه ، شَه [فا] پادشاه . بالخاصه ايران شاهنه دينير .

شاهانه [ف ص] پادشاهه ياقيشه‌جق صورتده .

شاهباز ، شهباز [فا] بر جنس ايری بياض طوغان . (مج) يكيت آدم .

شاهبال ، شهبال [فا] قوش قنادينك اك اوزون توبی.

شاهِد [ع ا] كورديكی ، بيلديكی شيئی محكمه حضورنده يمين ايله سويله‌ين. شاهدزور : يالانجی شاهد .

شاهَد [فا] دلبر ، كوزل .

شاهدانه [فا] ايری انجی دانه‌سی .

شاهِدلك [ثا] شهادت. شاهد رولی .

شاهراه ، شهراه [فا] بويوك يول ، جاده .

شاهِقه [ع ا] طاغ تپه‌سی، ذروه . جمی : شواهق .

شاهلق [ت ا] پادشاهلق ، حكمدارلق .

شاهمَردان [ت ا] بويوك و آغر چكيچ ويا طوقماق .

شاهنامه ، شهنامه [فا] شاهلرك ترجمهٔ حاللرينی ، منقبه‌لرينی يازان كتاب .

شاهِنشاه ، شَهِنشاه [فا] پادشاهلرك پادشاهی .

شاهنشين ، شهنشين [فا] اوطه‌نك سوقاغه‌طوغری چيقينديسی كه‌اوچ طرفدن‌طيشاريسی كورونور .

شاهوار ، شهوار [فا] ايری دانه‌لی اعلا جنس انجی .

شاهين [ت ا] طوغان نوعندن ييرتيجی وآوجی قوش .

شاهين

شاهينجی [ت ا] آو شاهينلرينی تربيه واداره ايدن .

شاياق [ت ا] قباجه چوخه .

شايان [ف ص] لايق . مناسب . مستحق .

شائبه [ع ا] لکه، نقصان، قصور، جمعی شوائب .

شاید [ف د] اگر، بالفرض، اولورکه.

شایسته [ف ص] لایق . شایان .

شایع [ع ص] دویولمش، هرکسك معلومی اولمش . تقسیم ایدلەمش . حصۀ شایعه .

شایگان [ف ص] لایق ، مناسب . مبذول .

شب [ف ا] کیجه . شب وروز : کیجه کوندوز. شب یلدا: سنه‌نك اك اوزون کیجه‌سی که ۲۲ کانون اوله تصادف ایدر وقیش موسمی اونکله باشلار .

شباب [ع ا] کنجلك . کنجلك چاغی .

شبابی [ع ص] کنجلکه مخصوص و متعلق .

شباط [سریانیجه‌دن] شمسی سنه‌نك ایکنجی آیی . یکرمی سکز کوندن عبارتدر و درت سنه‌ده بر یکرمی طقوز کون اولور. اوسنه‌یه « سنۀ کبیسه » دینیر .

شب‌افروز [ف ص] کیجه پارلایان .

شبان [ف ا] چوبان .

شبّان [ع ا] « شاب »ك جمعی: کنجلر.

شبانروز [ف ا] کیجه و کوندوزه بردن تعبیر اولونور .

شبانگاه [ف ا] کیجه وقتی .

شبانه [فص] کیجه‌یه مخصوص ومتعلق.. صحبت شبانه : کیجه صحبتی .

شب‌بوی [ف ا] شاب‌بوی دینیلن معروف و مبذول چیچك .

شب‌بوی

شب‌پره [ف ا] کیجه قوشی، یاراصه.

شب‌تاب [ف ا] آتش بوجکی ، ییلدیز بوجکی .

شبچراغ [ف ا] ذی قیمت بر نوع طاش، شیمشراق طاشی .

شبخون [ف ا] کیجه باصیقنی .

شبخیز [ف ص] کیجه قالقان .

شبرنگ [ف ص] کیجه رنکنده ، سیاه .

شبرو [ف ص] کیجه یول یوروین .

شب زنده‌دار [فص] کیجه‌یی احیا ایدن .

شبستان [ف ا] اسکی ایرانیلرده حرم دائره‌سی .

شَبَع [ع ا] طوقلق .

شَبعان [ع صِ] طوق . آچ اولما‌یان ، سیر .

شَبَك [ت ا] قیچی قیرمزی وتویسز بر نوع کوچوك مایمون .

شَبَكه [ع ا] آغ ، قفس . دمیر یوللرك هیئت‌مجموعه‌سی . (آغه مشابهتنه بناءً)

شَبَکی [عص] آغ وقفس شکلنده اولان .

شَبنَم [فا] چی ، ژاله .

شِبه [ع ا] بکزه‌یش . بکزه‌ین شی ، مشابه ، نظیر . شبه جزیره : یاریم آطه .

شُبهه [عا] شك . التباس . تردد . بر شیئك طوغری اولوب اولما‌دیغنی کسدیره‌مه‌مك .

شبهه‌سز [ت ص] صاغلام ، صحیح . تردد ایتمکسزین .

شبهه‌سزلك [ت ا] عدم تردد . شبهه ایتمه‌مه .

شبهه‌لندیرمك [ت ف] شبهه‌یه دوشورمك .

شبهه‌لی [ت ص] مشکوك . امنیتی سلب ایدن .

شَبیه [ع ص] مشابه ، بکزر ، نظیر ، اش .

شپشپ ، شیپ شیپ [ت ا] آرقه‌سزواوکچه‌سز بر نوع ترلك .

شِتا [ع ا] قیش ، فصل‌شتا : قیش موسمی .

شِتاب [فا] عجله ، چابوقلق ، مسارعت .

شتابان [فص] عجله ایدن . قوشان ، چابوق اولان .

شتائی [ع ص] قیشه مخصوص ، قیشلق .

شُتُر [فا] دوه .

شتربان [فا] دوه‌جی . دوه چوبانی .

شَتم [ع ف] سوومك . سب ایتمك . سب وشتم ایتمك : سوکوب صایمق . جمعی : شتوم : سووه‌لر ، کفرلر .

شَتّی [ع ص] متنوع ، مختلف . جنسلری باشقه باشقه .

شُجاع [ع ص] یکیت ، بهادر ، شجاعتلی .

شَجاعَت [عا] یکیتلك ، بهادرلق ، جسارت .

شَجَر [ع ا] آغاچ . جمعی : اشجار .

شَجَره [ع ا] تك آغاچ . بر سلاله‌نك ، بر عائله‌نك فاصل

تشعب ایتدیکنی کوسترن جدول . سلسله‌نامه .

شجره‌لی [تَ صـ] نسل و نسبی شجره ایله‌مثبت بولونان.

شُجعان [ع ا] شجیعك جمعی : بهادرلر ، یکیتلر .

شَجیع [ع صـ] یکیت ، جسور . مرد .

شَحْم [ع ا] ایچ یاغی . جمعی : شحوم .

شحنه [ع ا] وقتیله ضابطه مدیری.

شخرم [ت ا] یاریق . شرحه . شخرم‌شخرم: شرحه شرحه.

شَخْص [ع ا] انسانك جسمانی هیئتی. ذات، نفس، کشی. کیمسه. جمعی : اشخاص . شخصاً : شخص اعتباریله .

شخصی [ع صـ] شخصه ، عائد . ذاته عائد . مؤنثی: شخصیه .

شخصیّات [ع ا] شخصه ، نفسه عائد سوزلر وایشلر . آدامك خصوصی احوالنه عائد افعال واقوالی .

شخصیّت [ع ا] برآدمك شخص و ذاتی اعتباریله موجودیتی ، هویتی . مزیت ویا وقوفی ویاخود نفوذ وموقعی‌اعتباریله اهمیتی حائز وممتاز انسان .

شَدّ [ع ف] صیقمق ، صیقی باغلامق .

شُد [فا] کیتمه، کیدیش «آمدشد» کلوب کیتمه .

شَدّاد [ا] عاد قومنك ، یعنی حمیرلرك شدت وظلمیله ویاپدیرینی غایت جسیم ومتین بنالرله شهرت آلمش بر حکمداری .

شدادانه [فصـ] ظالم ومستبد شداده لایق اولان .

شَدائد [ع ا] زحمتلر ، شدتلر ، چتینلکلر . قیشك شدائدی .

شدّت [ع ا] سرتلك ، پکلك . درشت معامله. زور. زوراق.

شدتلندیرمك [ت ف] شدتی . آرتدیرمق. کوجلشدیرمك ، سرتلشدیرمك .

شدتلنمك [ت ف] شدت پیدا ایتمك . سرتلشمك .

شدتلی [ت صـ] سرت . چتین . صیقی ، مساعده‌سز .

شَدّه [ع ا] تشدید دینلن(ّ)اشارتی. اوزونده بولوندیغی حرفی مکرر وبرنجیسنی ساکن، ایکنجیسنی‌متحرك اوقومق لازم کلدیکنی کوسترر .

شَدید [ع صـ] سرت ، قاتی ، شدتلی . مساعده‌سز .

شَذْره [ع ا] دیکر بر معدنك ایچندن طوپلانان آلتون پارچه‌لری. جمعی : شذرات وشذور.

شَرّ [تا] تقسيم افاده ایدر: یدیشر، اون ایکیشر کبی .

شَرّ [ع ا] کوتولك،فنالق. مقابلی: خیر . جمعی شرور .

شَرّ [ع ا] کوتو آدم . فاسد . فنالق ایدن . جمعی : اشرار .

شِراء [ع ا] مبایعه . صاتین آلمق. بیع وشرا : آلیم صاتیم .

شَراب [عا] ایچیله جك شی. اوزوم صویندن یاپیلان معروف ایچکی، خمر، می .

شرابجی [ت ا] شراب یاپان ویا صاتان کیمسه .

شرابجیلق [تا] شراب یاپمق صنعتی وتجارتی .

شِراپنَل [فرا] محاربه ده قوللانیلان وهواده انفلاق ایدن برنوع طوپ مرمیسی .

شَرارت [ع ا] شریرلك. فنالق .

شَراره [ع ا] قیویلجیم . شراره پاش : قیویلجیم صاچان .

شراع [ع ا] یلکن .

شَرافت [ع ا] شریفلك . اعتبار ، حیثیت ، علوقدر . صوی . اصالت .

شَرائِط [ع ا] بر ایشك حصولی ایچون اقتضا ایدن سببلر ، وسیله لر. شرطلر ، مقاوله شرائطی.

شَرایِع [ع ا] شریعتك جمعی .

شَرایین [ع ا] شریانك جمعی : قیرمزی قان طامارلری .

شُرْب [ع ا] ایچمك . شرب مدام: سرخوشلق .

شَرْبَت [ع ا] میوه عصاره لریله صو وشکردن یاپیلان طاتلی مشروب . مسهل علاج .

شربتجی [ت ا] شربت یاپوب صاتان آدام. شربتجی اوتی : بیرایه مایه مقامنده قوللانیلان برنوع اوت، عمر اوتی .

شربتجیلك [ت ا] شربت یاپمق و صاتمق صنعتی .

شربتخانه [ت ا] شربت یاپیلان و صاتیلان یر. شربتجی دکانی.

شربتلك [تا] شربت یاپمغه الویریشلی شی ، میوه .

شِرّت [ع ص] یارامازه ، خیرچین ، شریر .

شرتلك [تا] یارامازلق، خیرچینلق، شریرلك .

شَرْح [ع ف] آچمق ، یارمق . بر متنی ایضاح وتفصیل ایتمك. (ا) بو درلو ایضاح وتفسیری حاوی کتاب.

شَرْحه [عا] یاریق ، یاره . بیچاق یاره سی . پارچه . دیلیم . شرحه شرحه : پارچه پارچه .

شَرذمه [عا] اهميتسز و كوچوك جماعت.

شِرَر [عا] شراره‌نك جمعی: قیویلجیملر.

شَرْط [ع ا] بر شیئك حصول بولمه‌سی ایچون متوقف اولدیغی شی. بر شیئك وجودی بر دیکر شیئك وجودینه، یاخود تحققنه باغلی اوله‌سی. بر مقاوله‌ده طرفیندن یاپیلمه‌سی تعهد ایدیلن شی. وجودی الزم شی.

شَرْط [ع ا] علامت، نشان. اشراط ساعت: قیامت علامتلری.

شرطلاشمق [ت ف] طرفین متقابلاً شرطلر درمیان ایده‌رك مقاوله ایتمك.

شرطنامه [ف ا] شرطلری حاوی مقاوله نامه.

شُرْطه [عا] کمی ایچون مساعد روزکار.

شَرْع [عا] دینك اوامر و نواهیسنه مستند قانون، شریعت. شریعت موسی: موسوی دیننه مستند قانون. شریعت زردشت: زردشت مذهبنه مخصوص قانون. «شرع» کلمه‌سی یالکز اسلام ایچون قوللانلمشدر.

شَرعیات [عا] شریعته متعلق ایشلر.

شَرَف [ع ا] یوکسك مرتبه، اولولق. یوکسکلك. فخر. ممتازیت.

شُرَفاء [ع ا] شریفك جمعی.

شرف‌افزا [فص] شرف آرتدیران.

شرف‌بخش، شرف‌بخشا [فص] شرف‌ویرن

شرف‌رسان [فص] شرف ایریشدیرن.

شرف ریز [فص] شرف دوکن، ویرن.

شرفلندیرمك [ت ف] شرف، اعتبار، افتخار قازاندیرمق.

شرفلنمك [ت ف] شرف و اعتبار قازانمق. قیمتی آرتمق.

شرفه [ع ا] مناره‌نك یوقاریسنده اطرافنده اذان اوقونان محل.

شرفیاب [فص] شرف بولان.

شَرَفیّه [ع ا] بر محلك اعماری اوزرینه فضله قیمت پیدا ایدن املاك صاحبلرندن تعویضاً آلنان مبلغ.

شَرْق [ع ا] کونشك طوغدیغی طرف. مشرق. مقابللری: غرب و مغرب. شرق قریب: آناطولی، قفقاسیه، سوریه، عربستان و سائر آسیانك غربنده‌کی مملکتلر. اقصای شرق: چین، ژاپون مملکتلری.

شرقاً [عح] شرق جهتندن: شرق جهتنده.

شرقی [ع ص] شرقه منسوب . مؤنثی شرقیه. السنهٔ شرقیه: شرق لسانلری .

شرقی [ت ا] تورکی . شرَق سویله‌مك : تغنی ایتمك .

شِرْك [ع ا] اللهه شریك واردیه فرض وقبول ایتمك . متعدد اللهلرك موجود اولدیغنه ایناغق. مشركلك.

شُرَكاء [ع ا] شریكك جمعی : اورتاقلر .

شِركت [عا] اورتاقلق. قومپانیه. تسمیه‌سز شركت : آنونیم شركت .

شِرلاغان [تا] صوسام یاغی .

شِرلامق [ت ف] شیریل شیریل آقمق .

شِرلدامق [ت ف] شرلدی ایتمك. شارلدامق .

شرلوب [تف] یوغورتلی یومورطه.

شَرْم [فا] اوتانمه ، محجوبیت . حیا .

شرمسار، شرمناك، شرمنده [فص] اوتانغاج ، محجوب معناسنه‌در .

شِروانی [ت ا] چاتی آره‌سنده اوطه ویا صوفه . دكان اوستنده كوچوك اوطه .

شُروب [ع ا] میوه و سائره عصاره‌سیله شكردن پیشیر-
یله‌رك یاپیلان قویو شربت. صوعلا. وه‌سیله ایچیلیر. طاتلی مایعله قاریشیق علاج .

شُروح [ع ا] شرحك جمعی .

شُرور [ع ا] شرك جمعی: فنالقلر.

شُروع [ع ف] باشلامق .

شِرْیان [ع ا] قیرمزی تمیز قانی نقل ایدن ونبض اوران طامار. جمعی : شرایین .

شِریت ، شرید [ت ا] صیرمه ، ایپك، یوك وسائره‌دن اورمه ویاصصی قایتان .

شریتله‌مك [ت ف] شریتله تزیین ایتمك ، كنارینه شرید چویرمك .

شَریحه [ع ا] ات دیلیمی .

شَریر [ع ص] چوق كوتو آدام، شر ایشله‌ین ، فنالق ایدن ، فسادجی .

شَریطه [ع ا] شرطی حاوی ماده‌لرك هر بری .

شَریعت [ع ا] شرع، دینی شرائطه مستند قانون. طوغری یول. عربلرك « شـارع » كلمه‌سنی جاده مقامنده قوللانعه‌لری بو معناسـندن ایلری كلمكده‌در .

شَريف [ع ص] شرف صاحبی ، مبارك ، مقدس . اصیل نجیب. ایلری کلن. اشراف مملکت: مملکتك ایلری کلنلری .

شَريك [ع ص] اورتاق . مشترك . آرقه‌داش . مکتب شریکی .

شریکلك [ت ا] اورتاقلق. آرقه‌دا-شلق .

شرينغه ، شيرينغه [يتا] احتقان آلتی . حقنه . تحت‌الجلد سروم زرقنه مخصوص آلت.

شَسْت [فا] آلتمش. « شصت»‌ده یازیلیر .

شَش [فا] آلتی. شش جهت: آلتی طرف. دوشش : ایی تصادف.

شَشْپَر [فا] دیللی طوپوز دنیلن کرز، حرب آلتی .

شَشخانه [فا] ایچی آلتی کوشه‌لی، نامليسی یيولی طوپ، توفنك.

ششخانه‌جی [ت ا] ششخانه دنیلن توفنك یاپان اوسطه .

شَصْت [فا] آلتمش . شست . کمانکش زهکیری .

شَطّ [ع ا] بویوك نهر ، ایرماق . شط‌العرب : دجله ایله فرات برلشه‌رك حاصل ایتدکاری کنیش نهر .

شَطارَت [ع ا] شنلك . شوخلق نشئه ، کیف .

شطارتلی [ت ص] شن. شاطر. شوخ.

شَطْحِيّات [ع ا] هزلیات . لطیفه‌لر، نکته‌لر .

شَطْرَنج [ع ا] سطرنج .

شَطَفات [ع ا] یوزه قارشی مدح ایتمه. مداهنه. طالقاووقلق. قولتوق ویرمه .

شِعار [ع ا] علامت، نشان . علامت فارقه .

شُعاع [ع ا] ضیادن ، یاخود کونشدن باقانك کوزینه اوزانیر کبی کو-رونن نورتلی، پرتو. جمعی : شعاعات واشعه .

شَعائِر [ع ا] عادات ، آداب .

شَعْب [ع ا] جماعت، طائفه . جمعی: شعوب .

شِعب [ع ا] طار یول . طاغ یولی. جمعی : شعاب .

شَعْبان [ع ا] سنهٔ قمریه‌نك سکزنجی آیی .

شَعْبَذه [ع ا] ال چابوقلغی ، حقه-بازلق . تورکجه‌ده الك زیاده « د » ایله وشین حرفنك ضمیله قو-للانلمقده‌در. شعبده باز : حقه‌باز .

شُعبه [ع ا] دال ، بوداق. بولوك، قسم ، فرع . جمعی : شعبات.

شَعْر [ع ا] قیل .

شِعْر [ع ا] فهم، ادراك ، آكلامه. موزون و مقفا سوز. مقابلی : نثر . جمعی : اشعار .

شُعَراء [ع ا] شاعرك جمعی .

شِعْرِی [عص] نباتات و حیواناتده قیل کبی اینجه اولان طامارلر. مؤنثی: شعریه . «شهریه» دیدکلری، چوربا یاپیلان تل تل خمور بوندن غلطدر .

شِعْری [عص] شعره منسوب. طبیعت شعریه : شاعرلکه مستعد طبیعت .

شَعْرِیَّت [ع ا] قیل کبی بوریلرك اینجه‌لکی فضله اولدیغی نسبتده مایعاتی دهازیاده‌ودهاسرعتله یوقاری یه چیقارمق خاصه‌سی .

شَعْشَعه [ع ا] پارلاقلق . ظاهری زینت .

شعشعه‌لاندیرمق [ت ف] شعشه ویرمك .

شعشعه‌لی [ت ص] دبدبه‌لی ، پارلاق .

شُعْله [ع ا] آلو .

شعله‌دار [ف ص] آلولی . پارلاق . آیدین .

شعله گیر [فص] آلوله‌نن، طوتوشان،

شعله‌لندیرمك [تا] آلولندیرمك، آیدینلاتمق .

شعله‌لنمك [ت ف] آلو حاصل ایتمك. آیدینلانمق ، طوتوشمق .

شُعُور [ع ا] ادراك . آكلامه . عقل .

شَعیر [ع ا] آرپه .

شَغاف [ع ا] یوره‌کی احاطه ایدن زار ، تامور .

شُغْل [ع ا] ایش . اشتغال ایده‌جك شی ، مشغله .

شِفاء [ع ا] خسته‌لقدن قورتولمه . ایی اولمه . عافیت . شفا بولمق: اعادهٔ عافیت ایتمك. دارالشفا : تیمار خانه .

شفابخش [فص]شفاویرن.ایلیشدیرن.

شفاپذیر [فص] شفا قبول ایدن . قابل تداوی .

شفاخانه [فا] خسته‌خانه، دارالشفاء، تیمارخانه .

شَفاعَت [ع ا] بر صوچلی ویا محتاج ایچون توسط ایتمك .

شفاعتجی [ت ص] شفاعت ایدیجی . توسط ایدن .

شَفّاف [ع ص] ایچندن ضیا كچن واوته طرفی کورولن جسمك وصفی . جام شفافدر .

شفافلق [ت ا] شفاف اولمقلق .

شِفاه [ع ا] شفه‌نك جمعی : دوداقلر.

شفاهاً [ع ا] آغزدن، یازی ایله اولمایه‌رق. مقابلی : تحریراً.

شفاهی [ع‌ص] آغزدن اولان. شفاهی امتحان: تحریری اولمایان امتحان .

شفتالو [ف ا] معروف میوه. انواعی چوقدر . (مج) بوسه . بر شفتالی آلمق ، ویرمك : اوپمك ، اوپدیرمك .

شفره ، شیفره [فرا] محرمانه تلغراف چکمك، یاخود مکتوب یازمق ایچون رقمدن عبارت رمزلی اصول و ترتیب . شفره‌یی آچمق : حل ایتمك .

شفره‌لی [ت ص] شفره ایله یازلمش تلغرافنامه ، مکتوب .

شفعاء [ع ص] شفیع‌ك جمعی .

شفعه [ع ا] بر ملکه حصه‌دار ویا متصل قومشواولانلرك ، اومال صاتیلق اولدیغی تقدیرده عین فیأتله دیکرلرینه ترجیحاً صاتین آلمق‌حقی.

شفق [ع ا] کونش باتدقدن صوکره قالان‌خفیف آیدینلق . آلاجه قاراکلق . غلط اوله‌رق صباح آیدینلغی مقامنده مستعملدر . شفق سوکمك: طاك یری آغارمق .

شفق [ع ا] آجیمه ، سومه ، اسیرکه‌مه . جمعی : اشفاق .

شفقت [ع ف] آجیه‌رق واسیرکه‌یه‌رك سومك. عوضسز محبت.

شفقتسز [ت ص] محبتی ، مرحمتی اولمایان .

شفقتلی [ت ص] محبت ومرحمتی اولان. چوق سون .

شفوی [ع ص] دوداغه منسوب .

شفه [ع ا] دوداق. شق‌شفه‌ایتمك: آغزینی آچوب سویله‌مك .

شفیع [ع ص] شفاعت ایدن . شفیع‌المذنبین ، شفیع روز جزا : پیغمبرمز .

شفیع [ع ص] صاتیلق بر ملکه حصه‌دار و قومشو اولدیغی ایچون دیکرمشتریلر اوزرینه‌رجحان حقی اولان .

شفیق [ع ص] مرحمت و شفقتی اولان . شفقتلی. مشفق .

شق [ع ف] یارمق . چاتلامق . ییرتمق،پارالامق. ایکی‌یه آییرمق. (ا)یاریق، چاتلاق. جمعی‌شقوق. شق شفه ایتمك : آغزینی آچوب سوز سویله‌مك .

شق [ع ا] برشیئك یاریسی. ایکی قسمندن بیری . ملحوظ ایکی احتمالدن هر یری .

شقاء [عا] فنالق. محنت، رذالت. شقیلك .

شِقاق [ع ا] اتفاقسزلق. نفاق. منافرت.

شَقاق [ت ا] کوزله قولاق آره سنده اوستنده‌کی یومشاق و نازك یر، طولون.

شَقاوَت [ع ا] شقیلك. حیدودلق. اشقیالق. یارامازلق.

شَقایق [ع ا] بویوك و کوزل بر چیچك.

شقایق

شُقوق [ع ا] شقك جمعی.

شُقّه [ع ص] قماش ویا کاغدپارچه‌سی. کوچوك تذکره.

شَقی [غ ص] کوتو. خبیث. بدکردار. حیدود. سرکش.

شَقیق [ع ا] ایکی‌یه بولونمش بر شیئك یاریسی. اوزقارداش.

شَقیقه [ع ا] اوز قیز قارداش. (طبابتده) یاریم باش آغریسی.

شَك [ع ا] شبهه. ظن. تردد. بلا شك: شبهه‌سز.

شِکار [ف ا] آو. شکار ایتمك: آولامق. شکاراولمق: آولانمق. غنیمت. داشکار: یوره‌ك آولایان.

شکاری [ف ا] شاهین وطوغان کبی آو قوشی. شکره.

شِکاف [ف ص] ییرتان. یاران. داشکاف: یوره‌ك یاران، الیم، آجیقلی. موشکاف: قیلی‌یاران، مدقق. صف‌شکاف: دشمن‌صفلرینی یاران بهادر.

شِکایت [ع ا] کندی حالندن، دردندن ویاخود بر شیدن، بر آدامدن متحصل خشنودسزلغنی اظهار ایتمه. برتجاوزه قارشی حقنی دعوا ایتمك. اشتکا، جمعی: شکایات.

شکایتجی [ت ص] دعواجی. مشتکی.

شکایتنامه [ف ا] شکایتی حاوی عرضحال، مکتوب.

شَکَر [ف ا] قامش ویاپانجاردن توز ویاپارچه حالنده چیقاریلان معروف بیاض وطاتلی ماده. طاتلیلقدن کنایه: شکر آدام، شکر کبی. شکرعلتی: بر نوع ادرار خسته‌لغی. کلبشکر: کل رچلی.

شُکر [ع ا] برایلکه مقابل حسن اولونان منتدارلغك اظهاری.

شَکَرآب [فص] امتزاج ایتمین . مخالف . بوزوق . شکرله صو کبی .

شُکران [عا] ایلیك بیلمه . منتدارلق .

شُکرانه [فا] شکران علامتی .

شَکَربار [فص] شکر یاغدیران ، یعنی پك طاتلی اولان .

شکرجی [تا] شکر استحصال ایدن وتجارتی یاپان کیمسه . شکردن شکرلمه ، رچل یاپان وصاتان آدام .

شکرجیلك [تا] شکر تجارتی و صنعتی .

شکرخَنْد [فا] شکر کبی طاتلی کولوش .

شکرخواب [فا] اوطورورکن کان طاتلی اویقو .

شکررنك [فص] شکررنکنده ، بولانیقجه . (مج) بوزوق . آرالری شکر رنکدر .

شکرریز [فص] شکر دوکن ، شکر صاچان .

شُکرگذار [فص] ادای شکر ایدن . ایلیك بیلن . نعمتشناس .

شکرگذاری [فا] نعمتشناسلق .

شَکَرگُفتار [فص] سوزی شکر کبی طاتلی .

شکرلَب [فص] شکر دوداقلی . دوداغی شکر کبی طاتلی .

شکرلەمك [تف] شکر قویمق ، قاتمق . شکر شربتیله تربیه ایتمك .

شکرلەمه [تا] شکرله تربیه ایدلمش ویا یاپلمش میوه وسائره : کستانه شکرلەمەسی .

شکرلەنمك [تف] شکر پیدا ایتمك ، شکر شربتینی مص ایدەرك شکرلەمه حالنه کلمك .

شکرلی [تا] شکری حاوی : شکرلی قهوه .

شَکْره [تا] آو آولامقده قوللانیلان ییرتیجی قوشلره دینیر .

شِکَسْت [فا] قیرمه . کسر . شکست اولمق : قیرلمق . شکست ایتمك : قیرمق . [ص] قیران . پیمانه شکست : قدحقیران .

شکسته [فص] قیرلمش . قیریق . شکستهخاطر : خاطری قیرلمش .

شُکُفته [فص] آچلمش . نوشکفته : یکی آچلمش . ناشکفته : آچیلمامش .

شَکْل [عا] صورت ، بیچم ، هیئت . رسم . نوع ، جنس . چشید . جمعی : اشکال : صورتلر ، رسملر ، چهره علامتلری .

شکلاً [عح] شکلجه ، بیچمجه . صورت ظاهرەده .

شکلی [عص] شکله ، صورته عائد .

شکم [فا] قارن .

شکمبه [فا] اشکنبه . اشکمبه .

شکمپرست [فص] قارننه چوق اهمیت ویرن، بوغازدوشکونی.

شکمپرور [فص] ییوب ایچمکی چوق سون . اشکنبه بسله‌ین.

شکن [فص] قیران . حیثیت شکن: حیثیتی قیران .

شکنج [فا] بوکلوم . قیویرم .

شکنجه [فا] اشکنجه .

شکوا، شکوی [ع ا] شکایت . دعوی .

شکور [عص] چوق شکر ایدن .

شکوفه [فا] چیچك .

شکوك [ع ا] شكك جمعی: شبهه‌لر، ترددلر .

شکوه [ع ا] اولولق ، عظمت ، مهابت .

شکوه [ع ا] شکایت ، دعوا .

شکیب [فا] صبر. ناشکیب:صبرسز.

شکیبا [فا] صبر ایدن . صبور .

شکیمه [ع ا] کم ، ثبات، مقاومت.

شلاله [ع ا] بویوك چاغلایان .

شلاله

شلته، شیلته [ت ا] یوك دوشك ویا مندر اوزرینه یاپیلان پاموقله طولدیریلمش یوموشاق دوشه‌مه . یاتاق ، مندر ، ارکان شیلته‌سی .

شلطاق ، شالطاق [تص] غوغاجی.

شلغم [فا] طوربه بکزه‌ین معروف سبزه ، چومور .

شللاق ، شاللاق [تص] چبلاق. شاللاق ماللاق : کستاخجه‌سنه چیلاق اوله‌رق .

شلغم

شم [ع ا] قوقلامه . قوقو آلمه خاصه‌سی .

شماتت [ع ا] دشمنلرك کورولتی ایله اظهار مسرت ایتمه‌لری .

شَماته [ع ا ه] کورولدی ، پاتیردی. پایغاره .

شماته‌جی [ت ص] کورلدیجی، پاتیردیجی.

شماته‌لی [ت ا] کورلدیلی، پاتیردیلی.

شُمار [ف ا] صایی. حساب. بی‌شمار: صاییسز .

شَمار ، شامار [ت ا] طوقات. شمار آتمق ، شماریمك .

شِمال [ع ا] صول طرف . شرقه متوجه آدامك صولنه تصادف ایدن جهت . پویراز .

شمالاً [ع ح] شمال جهتندن .

شمالی [عص] شماله منسوب ، قطب شمالی : شمالده‌کی قطب .

شَمّامه [ع ا] شامامه دینلن و ییمه‌ین میوه .

شَماندیره [ت ا] گمی باغلانمق ایچون لیمانده دمیر آتیلارق دکز یوزنده طوتیلان ایچی بوش وهرطرفی کوزلجه قپادلمش دمیر فوچی. قندیل شماندیره‌سی : یاغ قندیلنك فیتیلنی یاغ اوستنده طوتان تللی مانطار .

شَمائل [ع ا] خویلر ، اخلاقلر ، طبیعتلر .

شمدن [ت ص] « شمدیدن » تعبیرندن مخفف . اکثریا اسکی شعرلرده تصادف اولونور .

شمدی [ت د] حال‌زمانی. الآن. بوآنده. شمدیلرده: بواثناده

شمدیجك [ت د] همان شمدی .

شمدیکی [ت ص] بو زمانکی . حال حاضرده‌کی .

شمدیلك [ت د] شمدی‌یه مخصوص اولمق اوزره . هنوز .

شُمُرده [ف ص] صاییلمش. معدود.

شَمس [ع ا] کونش .

شمس آباد [ف ص] کونشی چوق یر . کونش کورن یر.

شمس سپر [ف ا] کونش سپری . شاپقه سپری .

شَمسه [ع ا] کونش شکلنده‌لوحه. بعض نشانلره‌مخصوص اوله‌رق رتبه‌سنه کوره کوکسه طاقیلان‌معدنی لوحه .

شَمسی [ع ص] کونشه منسوب . شمسی‌سنه: تقسیماتی کره‌مزك کونش اطرافنده دورینه کوره‌حساب ایدیلن سنه . مؤنثی : شمسیه . حروف شمسیه : عربجه الفباده اوللرینه حرف تعریف کلدیکی زمان لامنی اوقوتمایان حرفلر . بالعکس اوقوتان حرفلره‌ده حروف قمریه‌دینیر. منظومهٔ شمسیه . شمس ایله اوکا

تابع اوله‌رق اطرافنده‌دونن سیاره‌لرك هیئت مجموعه‌سی .

شَمسیّه [ع ا] کونشدن محافظه ایچون الده طوتیلان مینی‌مینی چادیر کبی معروف آلت .

شمسیه‌جی [ت ا] شمسیه یاپان ویاصاتان شخص .

شمسیه‌جیلك [ت ا] شمسیه تجارتی واعمالی صنعتی .

شمسیه‌لك [ت ا] شمسیه یاپمغه یارایان بز ، قماش .

شمسیه‌لی [ت ص] شمسیه‌سی اولان. الده شمسیه طوتان .

شَمشاد [ف ا] شمشیر آغاجی .

شِمشك [ت ص] کوك کورله‌دیکی زمان بلوط آره‌سنده حامل اولان قوتنی آنی پارلتی که الکتریق شراره‌سندن باشقه برشی دکلدر. شمشك چاقمق: شمشك حاصل اولمق. شمشك کبی : نا کهانی وپك سریع .

شِمشیر [ف ا] قیلیج. سیف. شمشیر بران : کسکین قیلیج .

شِمشیر [ت ا] غایت سرت و حکی قابل بر آغاج . چمشیر آغاجی.

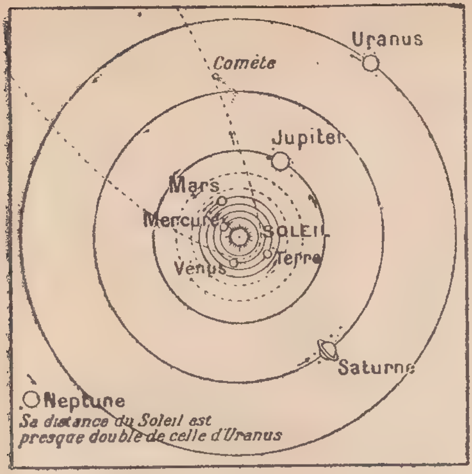

منظومهٔ شمسیه

شَمع [ع ا] بال مومی . علی العموم موم .

شَمعدان [ف ا] مومك یاقمق اوزره دیکیلدیکی آیاقلی ، آیاقسز، قوللی قولسز معدنی آلت. شامدان .

شمعدان.

شمعدانجی [ت ا] شمعدان یاپان ویا صاتان آدام .

شَمعه [ع ا] موملی فیتیل. یاقیلان موم .

شمعه‌لی [ت ا] موملو شی . موم سورولمش بز ویا فیتیل، کبریت . خلق آره‌سنده « شامالی» تلفظ اولونور .

شمندوفر [فرا] دمیر یولی .

شموس [عا] شمسك جمعی: كونشلر.

شمول [عا] شامل وحاوی اولمقلق. ایچنه آلمق . قاپلامق . جمع واحاطه ایتمك . دلالت ایتمه . عالم شمول : دنیایی قاپلامش .

شمولله‌نديرمك [تف] شامل اوله‌جق برحاله كتیرمك. تعمیم ایتمك .

شمّه [عا] بر كره قوقلامه. پك جزؤی مقدار .

شمیم [ع ص] كوزل قوقان . عنبر شمیم : عنبر كبی قوقان .

شمینه

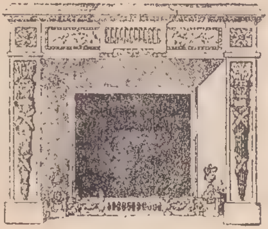

[فا] اوطه‌لری ایصتمق ایچون صورت مخصوصه‌ده شمینه یاپیلمش اوجاق .

شن [تص] سوینجلی ، مسرور ، كولر یوزلی آدام . معمور ، فراح یر .

شناس [فص] بیلن . تاریخ‌شناس: تاریخ بیلن ، مورخ. خاطر شناس : خاطر صایغی بیلن .

شناعت [ع ا] كوتولك . فنالق . خباثت . رذالت .

شناور [ف ص] یوزیجی . یوزكج .

شنایع [ع ا] شناعتك جمعی .

شنبه [فا] جمعه ایرتسی كونی . علی‌الاطلاق كون .

شنلك [تا] ممنونیت، مسروریت، بشاشت. معموریت. دونانمه شهرآیین .

شنلكسز [تص] معموریتسز .خراب.

شنلكلی [تص] معمور ، مسكون ، آبادان .

شنلنديرمك [تف] ممنون ومسرور ایتمك : اعمار ایتمك . نشئه ویرمك .

شنلنمك [تف] سوینمك ، مسرور اولمق . معمور اولمق .

شنو [ف ص] ایشیدن . ایشیدیجی . دورشنو : تلفون . اوزاقدن ایشیدن . (دوربینه قیاساً) .

شنیع [ع ص] كوتو . فنا . خبیث . معیوب .

شنیعه [عا] كوتو، عیب ایش. رذالت.

شو [ضمیر] پك یاقین پك ده اوزاقده اولمایان شیلره اشارت ایچوندر. شو آدام . شو كتاب . شو أو .

شو ، شوی [فا] ییقامه . (صه) ییقایان. مرده شوی : اولو ییقایان.. غسال .

شَوارِب [ع ا] شاربك جمعی: بییقلر.

شَوّال [ع ا] قمری آیلرك اونجیسی كه ایلك اوچ كونی شكر بایرامیدر.

شواليه [فرا] اوروپاده قرون وسطاده اصالت رتبه‌سی . اصل معناسی : سواری .

شَواليه [ت ا] ایكی قوللی سپت ویا كوفه .

شَواهِد [ع ا] مدار اثبات مثاللر . دليللر .

شَواهِق [ع ا] شاهقه‌نك جمعی .

شَوائِب [ع ا] شائبه‌نك جمعی .

شبوباره [اسلاوجه] تپه‌سی یووار- لاق. دیلیملی برنوع سرپوش.

شوخ [فصه] نازلی، شیوه‌لی، اویناق.

شورا [ت ا] بلك یاقین وبلك اوزاق اولمایان یر. شوراده بوراده: اوته‌ده بریده .

شورا [ع ا] مذاكره محلی. مجلس. مشاوره هیئتی .

شورانگيز [فصه] غوغایه، قاریشقلغه سبب اولان .

شورِش [فا] قاریشقلق ، اغتشاش، عصیان .

شورولوب [ت د] بردنبره وجرصله یوغنی تقلید ایچون قوللا- نیلیر .

شوره [فا] چوراق ، غیر منبت طوپراق .

شوره‌زار [فا] چوراقلق محل .

شوریدگی [فا] قاریشقلق . (مج) مفتونیت .

شوریده [فصه] پریشان. (مج) مبتلا .

شوریده‌بخت [فصه] طالعسز .

شوریده‌حال[فصه] حالی پریشان .

شوریده‌خاطر [فصه]خاطری پریشان، ذهنی قاریشیق .

شوسه [فرا] قیرمه طاشلرله یاپیلان جاده .

شَوْق [ع ا] شدتلی آرزو ، میل ، هوس . نشئه ، كيف .

شوق ، شاوق [تا] ایشیق، ضیاء، آیدینلق .

شوقلی [ت صه] هوسكار ، آرزولو. نشئه‌لی كيفلی .

شَوقی [عصه] شوقه، نشئه‌یه منسوب.

شَوْك [ع ا] دیكن ، شوك الظهر : بل كمیكی .

شَوْكَت [ع ا] عظمت، جلال، هیبت.

شوكران [فا] بالديران اوتى. شوكران مائى : كوچوك بالديران .

شَوْكه [ع ا] دوه ديكنى .

شَوْكى [ع ص] شوكه منسوب . ديكنه بكزه‌ين . نخاع شوكى : مردار ايليك .

شوم [ص] اوغورسز ، شئامتلى ، مشئوم .

شوهر [فا] قوجه . زوج .

شويله [ت ح] پك ياقين پك‌ده اوزاق اولمايان طرزى افاده ايدر. اويله يا ئه، شويله ياپ. شويله بويله: ايكيسى اورته‌سى . شويله طورسون: صرف نظر. شويله‌جه: شوطرزده.

شويله‌لك [تا] شوطرز. شويله‌لكله: شو طرز ايله .

شَهاب [ع ا] آلو . شعله . آتش پارچه‌سى . شهاب ثاقب : اوچان ييلديز .

شَهادت [ع ا] انسانك كورديكى و بيلديكى شيئى محكمه حضورنده سويله‌مك. حقيقتى افاده ايتمك. شاهدلك. اقرار واعتراف. دلالت. كوزله كورولن شيلر . كلمهٔ شهادت: اسلامك آلتى شرطلرندن برى . شهادت پارمغى: شهادت كتيريليركن قالديريلان پارمق كه باش پارمغك يانندهكيدر ، اشارت پارمغى .

شهادتنامه [فا] بر مكتبدن چيقاركن آلينان ديپلوما . بر علمه قابليتى ، لياقتى ، حسن حالى و سائره‌يى اثبات ايچون يازيلوب ويريلن وثيقه .

شَهامت [ع ا] ذكا ايله ممزوج شجاعت.

شَهْبا [ع ص] اشهبك مؤنثى : كوموشى . جلب شهرينه‌ده دينير.

شَهْبَنْدَر [فا] قونسلوس . باش شهبندر : جنرال قونسلوس.

شهبندرخانه [فا] قونسلوسخانه .

شهبندرلك [ت ا] قونسلوسلق .

شَهْد [ع ا] بال .

شُهَداء [ع ا] شهيدك جمعى .

شَهداب ، شهدابه [فا] بال شربتى.

شَهدانه [فا] ايرى دانه‌لى مقبول انجى . كنوير تخمى .

شهدكام [فص] مراديني كورمك لذتنه نائل اولمش .

شَهْر [ع ا] آى .

شَهر [فا] بويوك بلده .

شهرآرا [فص] شهره زينت ويرن.

شهرآيين [فا] دوناغما، شنلك .

شهراه [فا] بویوك جاده .

شُهرت [ع ا] آد ، صان ، اوك ، شان ، نامدارلق . بر آدامك معروف اولدیغی نام ولقب .

شهرتشعار [ف ص] شهرتلی . مشهور .

شهرتگیر [ف ص] شهرتی هر طرف طوتان .

شهرتلی [ت ص] مشهور ، آدلی صانلی .

شهرستان [فا] بویوك شهر .

شهرلی [ت ص] شهر اهالیسندن اولان .

شهری [ف ص] شهر اهالیسندن . کویلی وطشره‌لی اولمایان . نازك ، ظریف . همشهری : عینی شهر ویا مملکت اهالیسندن اولان .

شهری [ع ص] آیه منسوب . آیده بر اولان . آیلق . شهری معاش : بر آیده آلنان معاش .

شهریار [فا] حکمدار . پادشاه .

شهزاده [فا] پادشاه اوغلی .

شهسُوار [فا] پك ماهر ویاقیشقلی بینیجی .

شَهلاء [ع ص] قویو ماوی ، الا (کوز) . (خلق آره‌سنده) شاشی کوز .

شَهوانی [ع ص] شهوته منسوب . میل شهوانی .

شَهوَت [ع ا] ارککك دیشی یه ، دیشینك ارککه حس ایتدیکی شدتلی ومادی میل وهوس و بونك نتیجه‌سنده دویدیغی حظ ولذت .

شهوت‌انگیز [ف ص] شهوت حسیاتی تحریك ایدن .

شهوت‌پرست [ف ص] شهوته چوق دوشکون . هوسات نفسانیه‌سنه مغلوب .

شُهود [ع ا] حاضر بولونوب کورمه . مشاهده . کوزله کورونمه . عالم شهود : کوزله کورونن مادی عالم .

شُهود [ع ا] شاهدك جمعی .

شُهور [ع ا] آیلر .

شَهی [ع ص] لذیذ . اشتهایی جلب ایدن .

شَهید [ع ص] وطن ودینی اوغورنده محاربه‌ده تلف اولان . جمعی : شهدا .

شَهیر [ع ص] شهرت قازانمش . آدلی صانلی .

شَهیق [ع ا] هیچقیریق . نفس آلمه . مقابلی : زفیر : نفس ویرمه .

شیء [ع ا] نسنه ، ماده . جانسز موجود . جمعی : اشیا . چوق

شی : عجایب ! هر شی : هر نه اولورسه اولسون .

شیاطین [ع ا] شیطانك جمعی .

شیب [ع ا] صاچ وصاقال آغارمق. اختیارلق .

شیب [ت ا] بر نوع تللی بورونجك.

شیخ [ع ا] یاشلی آدام. اختیار. تکیه شیخی : تکیه نك رئیسی. تکیه لرده، شیخلرده لغو ایدلمشدر . قبیله رئیسی : قبیله یه ریاست ایدن.

شیخوخت [ع ا] اختیارلق .

شیدا [ف ص] مفتون، دیوانه. عاشق شیدا: چیلدیرر جه سنه عاشق.

شیدائی [ف ا] عشق دیوانه لکی . چیلغین عشق .

شیر [ف ا] سوت .

شیر [ف ا] آرسلان . شیر خدا : حضرت علی .

شیرازه [ف ا] شرقلیلرك کتاب تجلیدنده کتاب یاپراقلرینك جلده مربوط بولوندیغی یرك ، یعنی صیرتك ایکی اوجنده ابریشیمدن اورولن اینجه شرید. (مج) نظام ، انتظام . رابطه .

شیرانه [ف ح] آرسلانه لایق بر صورتده. آرسلانجه .

شیرنجه [ف ا] اتك آلتنده کمیکه یاقین حاصل اولان بر قان چیبانی که عملیات یاپلمدیغی تقدیرده اولومی انتاج ایدر . آنتراقس .

شیرخوار [ف ص] سوت ایچن . سوتدن کسلمه مش چوجوق

شیردان [ف ا] کویش کتیریجی حیوانلرك ایکنجی معده سی، شیردن .

شیردل [ف ص] آرسلان یوره کلی، جسور .

شیر روغن [ف ا] شیرلاغان یاغی صوسام یاغی .

شیرگیر [ف ص] آرسلان طوته جق درجه ده جسور . چاقیر کیف مقامنده قوللانیلیر .

شیرمرد [ف ص] آرسلان ارکك، یعنی آرسلان کبی جسور .

شیره [ف ا] اوزوم صویی، شیرا .

شیرین [ف ص] طاتلی. (مج) سویملی. شیرین زبان : طاتلی دیللی.

شیرینلك [ت ا] سویملیلك. جاذبه.

شیش [ت ا] پیشیریله جك کباب وسا. ئره یی کچیردکلری اوجی سیوری، اینجه و اوزونجه آغاچ ویا دمیر چبوق. سونکو. چوراب ، تنتنه اورمکه مخصوص اوزون ایکنه . نه شیش یانسین نه کباب : هیچ برطرف زیان ایتمه سین .

شیش [ت ا] بدنك، بر طرفنده حاصل اولان قبارمه، اور . [ص] قبارمش ، شیشمش .

شیشیرتمك [ت ف] شیشکین حاله کتیرتمك ، قبارتمق .

شیشیرلمك [ت ف] قباردلق . شیشکین حاله کتیرلمك .

شیشیرمك [ت ف] قبارتمق . شیشمه‌سنی موجب اولمق. آورت شیشیرمك . تفاخر وتکبر ایتمك . قارنی شیشیرمك : کبه براقمق .

شیشقو [ت ص] شیشمان ، ملحم آدام .

شیشك [ت ا] ایکی یاشنده‌قوزو.

شیشکین [ت ص]شیشمش،قبارمش.

شیشکینلك [ت ا] شیشکین اولمقلق.

شیشله‌مك [ت ف] شیشله‌ده‌لمك. شیش صاپلامق . شیشه کچیرمك .

شیشله‌نمك [ت ف] شیشله ده‌لنمك. شیشه کچیرلمك .

شیشلی [ت ص] شیشی اولان . شیشلی باستون .

شیشمان [ت ص] اتی یاغی چوق آدام . ملحم .

شیشمانلق [ت ا] شیشمان اولمقلق .

شیشمك [ت ف] قباریق. شیش پیدا ایتمك. (صو حقنده) طاشمق .

شیشه [ف ا] صیرچه‌دن قاب: علاج شراب شیشه‌سی. پول شیشه، پك اینجه وقارنی غیرمنتظم شیشه، . لامبا شیشه‌سی .

شیشه‌جی [ت ا] شیشه صاتان آدام .

شیشه‌خانه [ت ا] شیشه یاپیلان محل .

شَیْطان [ع ا] ابلیس، آدم‌اولادینه کین‌باغلامش‌وطرد اولونمش بر ملك. (مج) ذکی ، قورناز آدام. شیطان‌تویی : برکیمسه‌یی باشقه‌لرینه سودیرن آ کلاشلماز حال .

شیطانلق [ت ا] حیله ، خدعه . قورنازلق .

شیطانی [ع ص] شیطانه منسوب ، عائد . مقابلی : رحمانی .

شَیطَنَت [ع ا] شیطانلق، ابلیسلك. حیله ، فتنه .

شیطنتکارانه [ف ح] شیطانجه‌سنه.

شیعه [ع ا] طرف ، فرقه ، شیعه مذهبی : حضرت علی وآل عبایه طرفدار اوله‌رق تشکیل اولونان مذهب .

شیعی [ع ص] شیعه‌یه منسوب .

شیفتگی [فا] قاچقینلق، مفتونیت.

شیفته [فص] مبتلا، مفتون، قاچیق.

شیق [فرا] کوزل ، ظریف . خوش، ادالی. تام مودایه موافق.

شیقلق [تا] کوزللك ، ظرافت. مودایه تبعیت .

شیللق [تا] پك بایاغی سوسلنه‌رك سورتوك کزن قادین .

شیله [تا] کوزل قوقولو بر نوع اوت .

شیلین [انکلیزجه] انکلیز لیراسنك یکرمیده بری قیمتنده کوموش سکه .

شِیَم [عا] شیمه‌نك جمعی .

شیمارتمق [تف] یوز ویروب آزدیرمق .

شیمارمق [تف] یوز بولمق. حدی تجاوز ایتمك .

شیمپانزه [فرا] بر نوع بویوك مایمون.

شیمپانزه

شیماریق [ت ص] یوز بولوب آزمش. شیمارمش .

شیمه [عا] خوی ، طبیعت .

شَین [عا] عیب ، قصور، لکه .

شینشیله [ا] آمریقانك بر نوع کوموش سنجابی . بونك پوستندن یاپیلان کورك .

شینل [ا] قولسز ویاقه‌سی کورکلی بر نوع قاپوط .

شینیك [تا] مملکته کوره استیعاب درجه‌سی د کیشن بر نوع ذخیره اولچکی .

شیو [تا] اینیش . اینیشلی یر . بایر . سطح مائل. استحکامك اوك و آرقه‌سنده یاپیلان میللی سطحلر .

شُیوخ [عا] شیخك جمعی .

شُیوع [عا] دویولمه یاییلمه. شیوع بولمق : هرکس طرفندن ایشیدیلوب معلوم اولمق .

شیوغار [تا] طوب آربه‌سی اوقنك اوکنه قونان آغاج، چاتغار.

شیولنمك [تف] آشاغیسی کنیش اولوب یوقاری‌یه طوغری طارالمق . میللی سطح شکلنی آلمق.

شیولی [تص] میللی . منحنی .

شیون [فا] ناله ، فغان . ماتم .

شؤون [عا] شأنك جمعی . وقعه‌لر. اولان شیلر .

شیوه [فا] طرز ، اسلوب . ناز، عشوه .

شیوه گر [فـ صـ] نازلی، ادالی، عشوه‌باز.

شیوه‌لی [تـ صـ] یوقاریکی معناده .

ص

ص [ا] تورکجه الفبانك اون یدنجی حرفیدر. ابجد حسابنده ۹۰ رقمنه معادلدر. عربی آیلردن صفرك رمزیدر.

صائب [ع صـ] صواب اولان ، اصابت ایدن. خطاسز، طوغرو . رأی صائب . اصابتلی رأی.

صابی [عا]ییلدیزه طاپان مجوسی.

صائل [ع صـ] صالدیریجی . صولت ایدیجی .

صائم [ع صـ] اوروجلو، اوروج طوتان.

صائن [ع صـ] قورویجی . صیانت ایدیجی .

صابان ، صبان [ت ا] چفت سورمکه مخصوص زراعت آلتی. صابان اوكجه‌سی: صابانك دمیری. صابان قیران : پك بویوك كوك .

صابر [ع صـ] صبر ایدیجی . صبور.

صابوق [تـ صـ] صابمش، صاپتمش. طوغرو یولی شاشیرمش . آبوق صابوق : صاچمه صاپان سوز ، هذیان .

صابون [ت ا] ال یيقامغه ، بدن و چاماشیردن کیری ، یاغی چیقارمغه یارایان وزیتون یاغی، صودا وسائره ایله یاپیلان معروف بیاض ماده. صابون طاشی : لکه چیقارمغه مخصوص برنوع کیل .

صابونجی [ت ا] صابون یاپان ویا صاتان آدام .

صابونجیلق [ت ا] صابون یاپمق صنعتی وتجارتی .

صابونلامق [ت ف] صابونله ییقامق.

صابونیه [عا] الماسیه نوعندن برحلوا.

صاپ [ت ا] بر شیئك طوتولاجق یری . نباتاتك ساقی میوه‌لرك داله بيتیشیك اولدقلری اینجه چبوق. طاوه صاپی: طاوه‌نك طوتیله‌جق یری.

صاپسز [تـ صـ] صاپی اولمایان. ایپسز صاپسز. بریره باغلی اولمایان، سرسری .

صاپلی [تـ صـ] صاپی اولان. طاوه شکانده کفچه .

صاپارطه [ت ا] شدتلی توبیخ .

صاپان ، صپان [تا] اوزاغه طاش آتمغه مخصوص وایکی اوجندن برر غیطانه باغلی کوچوك بر کیسه . اسکی زمانده حربده سلاح وظیفه‌سنی کوروردی. صاپان‌طاشی: صپانله آتیلان طاش .

صاپان‌بالغی [ت ا] کوپك بالغنك ایری جنسی .

صاپان [ت ا] کمیجیلکده مقاره‌نك ویا اسقارموزك اطرافنه صاریلان ایپ ، خلاط ویا دمیر .

صاپمق [ت‌ف] شاشیرمق. طوغری یولدن آیرلمق. عقلنی‌قاچیرمق. ضلاله دوشمك .

صاپقین [ف ص] صاپمش . طوغرو یولی شاشیرمش .

صاپقین [تا] صاپلانه‌جق آلت ، زیبقین .

صاپلامق [ت‌ف] صوقمق ، باتیرمق. دیکمك . صاپلانمق : صوقدیرمق، باتیرمق. صاپلانمق : صوقولمق ، باتیرلمق . (مج) بر فکرده اصرار ایتمك .

صاپمق [ت ف] یول ، استقامت دکیشدیرمك. طوغرو یولدن انحراف ایتمك . دونمك . صاپلمق : دونولك .

صاپه [ت ص] طوغری یولدن اوزاق اولان . طولاشیق . کسدیرمه اولمایان .

صاتاشمق [ت‌ف] راحتسز ایتمك. تعرض ایتمك . غوغایه مجبور ایتمك . شاقا، لطیفه صورتیله طاقلمق .

صاتدیرمق] ت ف] بریسنك واسطه‌سیله صاتمق ویا صاتلغه مساعده ایتمك .

صاتلمش [ت ص] پاره‌سی ویریلوب آلنمش . نذر ایدلمش . کندینی صاتمش .

صاتلمق [ت ف] صاتلمش اولمق .

صاتمق [ت ف] پاره مقابلنده برینه بر شی ویرمك ، بر شیئی دکرینه کوره پاره ایله‌مبادله ایتمك. (مج) کندینی‌صاتمق: کندینی مالك اولمدیغی مزیتلری حائز کوسترمك .

صاتون ، صاتین [ت ا] مبایعه . اشترا . صاتین آلمق : اشترا ایتمك ، پاره مقابلنده آلمق .

صاتی [ت ا] صاتیش .

صاتیجی [ت ص] صاتان ، بایع .

صاتیجیلق [ت ا] صاتیجی‌اولمقلق. بایعلك .

صاتيش [ت ا] صاتمه . صاتيلان مقدار . فروخت .

صاج [ت ا] انسانك باشنده‌كى قيللر . صاچ قيران وصاچ دوكن: صاچلرك دوكولمه‌سنى انتاج ايدن خسته‌لقلرك اسمى . عرب صاچى : قارمه قاريشيق ايش . صاچلى صاقاللى: ياشلى باشلى . صيرمه صاچ پك كوزل صاريشين صاچ .

صاچاق [ت ا] سوبس مقامنده بر شيئك كنارندن صارقان شى . پوسكول . چاتينك اصل بنادن طيشارى يه چيقان قسمى .

صاچاقلى [ت ص] اطرافنده صاچاغى اولان .

صاچمق [ت ف] سرپمك، غير منتظم صورتده، راست كله طاغتمق .

صاچمه [ت ا] آو توفنكنده قوللانيلان مينى مينى قورشون دانه‌لرى . رابطه‌سز ومناسبتسز سوز . صاچمه صاپان : مناسبتسز شى وسوز .

صاچمه‌لامق [ت ف] مناسبتسز سوز سويله‌مك .

صاچندى [ت ا] صاچلمش شيلر .

صاچى [ت ا] وقتيله كلينك باشى اوزرندن صاچيلان پاره .

صاچيق [ت ص] صاچلمش . آچيق صاچيق : طاغنيق، عريان . بى ادبانه .

صاحب [ع ص] مالك . متصرف . دوست . صحابت ايدن . صاحب چيقمق: ملكيت ادعا ايتمك . حمايه ايتمك . سوزينه صاحب : سوزنده طورمق .

صاحبسز [ت ص] صاحبى اولمايان . حاميسز ، بيكس .

صاحبسزلك [ت ا] حمايه‌سزلك ، بيكسلك .

صاحبقران [فا] دائما مسعود ، موفق ومظفر اولان .

صاد [ا] « ص » حرفنك اسميدر .

صادر [ع ص] صدور ايدن، ظهور ايدن .

صادق [ع ص] دوغرو، صحيح . مقابلى : كاذب . صداقتلى ، وفاكار . صادقانه : صداقتله .

صارارتمق [ت ف] صارى ياپمق . صارى يه بويامق .

صارارمق [ت ف] صارى اولمق . صارى رنكنه كيرمك .

صاراقه [ت ا] استهزا ، اكلنمه ، صاراقه يه آلمق: استهزا ايتمك .

صاراوله [ت ا] كمى يلكنلرينى طوپلايوب صارمق .

صارپ [ت ص] اوزرينه چيقلمه‌سى مشكل ، ديك . صارپه صارمق : مشكللشمك ، زورلاشمق .

صارپلاشمق [ت ف] صارب اولمق. زور ، کوچ ایش .

صارداليه [ينا] آتش بالغنك بر جنسی .

صارصاق [ت ص] تیتره‌ك. آبدال.

صارصمق [ت ف] چارپمق ، دورتمك ، سیلکمك صورتیله قیمیلداتمق ، تتره‌تمك .

صارصیندی [تا] تزلزل. صدمه.

صارغی [ت ا] صاره‌جق شی . صارمغه مخصوص بز. یاره باغی .

صارِف [ع ص] صرف ایدیجی . دکشدیریجی .

صارِقتمق [ت ف] آشاغی‌یه‌طوغری اوزاتمق، صاللاندیرمق.

صارقمق [ت ف] آشاغی‌یه‌طوغری اوزانمق. آصیلی طورمق . ایتمك .

صارقندی [ت ا] تعدی، تجاوز. صاتاشمه .

صارقیندیلق [تا] تعرض، کستاخانه صاتاشمه .

صارقیق [ت ص] صارقمش ، آصیلی .

صارلمق [ت ف] برشیئك اطرافنی دونه‌رك صارمق . برینك بوینه ، بلنه اللرینی طولامق . بر شیئی تهالکله ، عزم ویا هوسله قاورامق. درت الله صارلمق: بیوك برشوق ایله تشبث ایتمك .

صارِم [ع ص] کسکین (قلج‌حقنده) .

صارْماش [ت ا] متقابل صارله . صارماش طولاش .

صارماشمق [ت ف] بربرینه صارلمه ،قوجاقلاشمق.

صارماشیق [ت ا] راست کلدیکی شیئه صاریلارق هر هانکی استقامتده اطرافه اوزانان نباتاتك نوعلری .

صارماشیق

صارمساق [ت ا] زنبقیه فصیله‌سندن کسکین قوقولی معروف سبزه .

صارمساق

صارمق [ت ف] برشیئك اطرافنی چویروب طولامق، قوشاتمق. باغلامق. احاطه ایتمك، محاصره‌ایتمك. قوجاقلامق . (مج) خوشه کیتمك . یاقشمق .

صارمه [ت ا] صارمق صورتیله یاپیلان شی. یاپراق طولمه‌سی.

صاریبج [ت ا] یاغمور صوینی بیریکدیرمکه مخصوص خزینه.

صاری [ت ا] کوکورت رنکی . بکزی ویا قیللری صاری آدام. یومورطه صاریسی: یومورطه‌نك اورته‌سنده‌کی صاری قسم .

صاری آصمه [ت ا] بر نوع آو قوشی .

صاریجق [ت ا] صیغیرجق قوشنك بر نوعی .

صاریجه [ت ص] آز صاری اولان.

صاریشین [ت ص]صاچلری صاریجه وتنی بیاض اولان .

صاری صبر [ت ا] کیمیاده وصنایعده بویامق ایچون قوللانیلان برنوع نبات .

صاری یونجه [ت ا] چاییرلرده کندیلکندن بیتن ، عینی زمانده اکیله‌رك یتشدیریلن برنوع اوت :

صاریق [ت ا] باشه صاریلان توابند وسائره . بورمه صاریق : قات قات صارلمش صاریق . صاریغی بورمه : بر نوع خامور ایشی .

صاریقلی [ت ص] باشنده صاریغی اولان . امام .

صاریلق [ت ص] صاری اولملق . بکنز اوچوقلنی .

صاریلق [ت ا] صفرانك قانه قاریشمه‌سندن ایلری کلن وبوتون وجودی ، حتی کوزلرك آقنی بیله صارارتان خسته‌لق .

صاریلی [ت ص] ایچنده صاری رنك بولونان .

صاریلی [ت ص] صارلمش .

صاریمتراق [ت ص] صاری‌یی آکدیران .

صاریمسی [ت ص] صاری‌یه بکزه‌ین ، آز صاریسی اولان .

صاعد [ع ص] یوقاری‌یه چیقان ، صعود ایدن .

صاعقه [ع ا] ییلدیرم . جمعی : صواعق . سپر صاعقه : ییلدیرم سپری ، پاراتونه‌ر .

صاغ [ت ص] صاغلام . حیاتده بولونان ، جانلی، زنده . سالم. مرضدن سالم : صحتده بولونان . خالص ، صاف. مغشوش اولمایان . صاغ آقچه : آلتون پاره قیمتنده اولان . باشك صاغ اولسون : تعزیت مقامنده عافیت تمنیسی .

صاغ [ت ا] صول مقابلی. انسانك و حیوانلرك قلبلری بولونان طرفك مقابلی اولان طرف ، او استقامتده‌کی جهت. [ص]صاغ طرفده‌کی :

صاغ ال، صاغ آياق، صاغ كوز الخ. صاغى صولى يوق : تيتيز ، خشين آدام . صاغه صوله باقمامق : آدابه اصوله رعايت ايتمه‌مك .

صاغالمق [ت ف] صحت بولمق. ايى اولمق.

صاغديج [ت ا] كوكينك صاغنده كيدن قلاغوز . صاغديج قادين : يينكه .

صاغديجلق [ت ا] صاغديج وظيفه‌سى.

صاغديرمق [ت ف] حيوان صاغمه‌سنه مساعده ايتمك ، راضى اولمق. حيوانى صاغمغه باشقه‌سنى مأمور ايتمك . (مج) آلداتوب پاره قوپارمق .

صاغر [ت ا] قولاغى آغيردويان ويا بوسبتون دويمايان شخص. ايچى طولو اولديغى ايچون سس چيقارمايان شى . صاغر جام : شفافلغى ازاله ايدلمش جام. صاغر كاف : « ن » كبى اوقونان « ڭ ».

صاغرلق [ت ا] قولاغك ايشيتمه‌مسى.

صاغرى [ت ا] حيوانك بليله قويروق صوقومى آره‌سنده‌كى طولغونجه و يووارلاق قسم. (طبوغرافياده) مائله .

صاغلام [ف ص] قوى، محكم . خسته اولمايان، تندرست . صحيح. متين . امين . طيانقلى .

صاغلامق [ت ف] تأمين ايتمك . تحكيم ايتمك .

صاغلاملاشديرمق [ت ف] صاغلام حاله قويمق. تأمين ايتمك .

صاغلاملامق [ت ف] عينى معناده.

صاغلاملق [ت ا] صاغ ، صاغلام اولمقلق. صحت. طيانقلق. دوغرولق . امنيت .

صاغلانمق [ت ف] صاغلام اولمق . قوتلنديرلمك .

صاغلق [ت ا] حيات، صحت ، صاغلاملق. باش صاغلغى: عافيت تمنيسى، تعزيت. صاغلغه يوزطوتمق: نقاهته كيرمك، ايلشمكه باشلامق . الله صاغلق : آفرين اوكا .

صاغلق [ت ا] طوغرى خبر . صاغلق ويرمك : طوغرى خبر ويرمك .

صاغلمق [ت ف] ممه‌لرندن سودى آلنمق. (مج) اغفال ايديلوب پاره‌سى آلنمق .

صاغلى [ت ا] صاغ طرفى اولان. صاغلى صوللو : صاغ وصولى اولان ، هم صاغ هم صول طرفده: مكتبليلر صاغلى صوللو ديزلمشلردى.

صاغليجاق [ت ا] صاغلق ، صحت وعافيت .

صاغمال [ت ا] صاغیلان و سودی آلنان . قویون ، اینك و سائره کبی .

صاغمق [ت ف] ممه‌یی پارمق اوجلریله صیقوب صیغایه‌رق سودی چیقارمق. آلدادوب پاره‌سنی چکمك. بولوطلردن صاغناق بوشانمق .

صاغمه [ت ا] صاغلمش . صیغانمش کبی یووارلاق شکل آلمش شی . الکم صاغمه : ألك قاصناغی کبی صاغلمش شی که یاغمورلی زمانلرده هواده حاصل اولان رنکارنك قاصناق کبی قوسدر . قوس قزح . بو تورکجه تعبیری عربجه‌دن محرف ظن ایدنلر اصلی « علائم سما » در دیه معناسز بر تأویل بولمشلردر .

صاغناق، صاغاناق [ت ا] بردنبره کثرتله یاغنه‌رق کچن یاغمور . بردنبره اسن ودرحال کسیلن شدتلی روزکار . (مج) ناکهانی و چوق سورمه‌ین ضرر ، ضربه .

صاغی [ت ا] قوش ترسی .

صاغیم [ت ا] صاغمه ، صاغیش. برصاغیم: برکره‌ده صاغیلاجق مقدار .

صاغیملی [ت صـ] صاغمال .

صاف [ع صـ] صفوته مالك اولان. تمیز ، خالص . براق .

صاف‌دَرون [ف صـ] یوره‌کی تمیز . بون . ساده‌دل .

صاف‌درونلق [ت ا] ساده دللك. بونلك .

صاف‌دل [ف صـ] صاف یوره‌کلی .

صافلق [ت ا] ساده‌لك . تمیزلك. خالصلك . بوَنلك .

صافی [ع صـ] خالص. تمیز . تصفیه ایدلمش .

صاقار [ت صـ] بر ایشه یارامز . الی سوردیکی ایشی برباد ایدن. اوغورسز ، چفته‌لی .

صاقاغی [ت ا] آتك سوموکی. رعام.

صاقِردامق [ت ف] صوغوقدن ، قورقودن چوق تتره‌مك.

صاقِرغه [ت ا] قویون و کوپك کبی حیوانلرك قولاقلرینه آصیلان وقان ایله طولان کنه .

صاقساغان [ت ا] آلاجه قارغه دینلن خیرسز قوش . متعدد نوعلری واردر .

صاقساغان

صاقسی ، ساقسی [ت ا] ایچنه چیچك ویاخود نادر نبات دیکیلن قاب .

لوحه ١١ : ٨٤٨ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ۱۲ : ۸٤۸ نجی صحیفه‌یه مراجعت

صاقلامق [ت ف] كیزله‌مك . ستر ایتمك. حفظ ایتمك، قورومق. صاقلانمق : كیزلنمك .

صاقلانباج [تا] صورت مخصوصه‌ده صاقلانان آرقه‌داشلرینی آرایوب بولمقدن عبارت چوجق اویونی.

صاقلایش [تا] صاقلامه ، كیزله‌مه، اخفا .

صاقلی [تص] صاقلانمش . كیزلی. محفوظ .

صاقنمق [تف] چكنمك ، احتراز ایتمك . كندینی كوزتمك ، وقایه ایتمك .

صاقنمه [ت ا] احتراز .

صاقین [تا] «دقت ایت ! كندیكی قورو!» معناسنده تنبیه اداتی.

صال [تا] صو اوزرینه صالدقلری بر برینه باغلی كراسته‌دن عبارت نقلیه واسطه‌سی .

صالاجاق [ت ا] اوستنده أولوئی ییقادقلری كروه‌ت، تنشیر.

صالاش [تا] باراقه‌مسی موقت دكان.

صالاشپور [ت ا] آستارلق اینجه وسیرك پاتسقه .

صالاق [ت ا] اسكیدن حربده قوللانیلان اوجی طوپلو وزنجیرلی بر نوع طوقماق (ص) بدلا ، احمق .

صالت [ت د] یالكز ، انجق .

صالته [ت ا] بر نوع قیصه چاكت. چپكن.

صالته [ت ا] كوپك و كدیلرك تعلیم نتیجه‌سنده آرد آیاقلری اوزرنده طورمه‌لری .

صالته [یتا ا] كمیجیلكده «آتلا» قوماندا‌سی .

صالجه [یتا ا] طوماتس صویی وسائره ایله یاپیلان یمك تربیه‌سی .

صالح [ع ص] ایی آدام ، صلاح حال صاحبی. مساعد، موافق، ایشه یارار . حربه صالح آدام : حرب ایده‌بیلیر آدام. اعمال صالحه : مقبول عمللر ، ایشلر . صالحات : صالح ایشلر، خیرلر ایشله‌ین قادینلر.

صالدیرمق [ت ف] هجوم ایتمك ، برینك اوزرینه آتلمق .

صالغین [ت ص] صالدیران ، هجوم ایدن. هر كسه سرایت ایدن.

صالقیم [ت ا] اوزوم ، خرما وسائره كبی برچوق میوه‌یی ویا چیچكی حاوی صاچاق كبی صاپ . آقاسیا آغاجی . صالقیم سكود : داللری یاپراقلری صارقیق بر نوع صالقیم آغاجی .

صالقیم

صالقیمق [ت ف] کوشه یوب صارقق.

صاللاباش [ت ص] بلااختیار باشنی صاللایان.

صاللاپاتی [ت ص] صایغیسز، مناسبتسز سوز سویله ین وایشه قاریشان.

صاللاصیرت [ت ح] صیرته صاللایه رق. صاللا صیرت ایتمك: صیرته یوکلنمك.

صاللامق [ت ف] بر شیئی طوته رق ایلری یه کری یه یاخود صاغه صوله ویا آشاغی یه یوقاری یه متعدد کره لر ایتوب قیملداتمق. ال، باش ودیکر اعضایی بو صورتله تحریك ایتمك. (مج) تأخیر وتعویق ایتمك. اهمیت ویرمك.

صاللاندیرمق [ت ف] بر شیئی صاللانه جق صورتده آصمق.

صاللانمق [ت ص] متقابل استقامتلرده قیملدانمق، واروب کلمك. دوشمك اوزره اولمق. صارصیلمق. آصیلمق.

صاللی [ت ص] صال کبی اکلی یایوان واسنه ین.

صالمق [ت ف] براقق، قویمق. یایمق. کوندرمك. هجوم ایتمك وایتدیرمك. ایلری سورمك. کندی حالنده ترك ایتمك. خبر کوندرمك.

صالمه [ت ص] باشی بوش کزن. بلا قید قویویرلمش.

صالنجاق [ت ا] صاللانه جق شی. ایکی نقطه دن بر یره مربوط اولوب صاللانه بیلن ایپ، چوجوق یاتاغی.

صالندی [ت ف] صاللانمق حرکتی. تموج. تزلزل.

صالندیلی [ت ص] صالندیسی اولان. ثابت ومتین اولمایان. طالغه لانان.

صالنمق [ت ف] یورورکن صاغه صوله منتظم صاللانمق.

صالون [فرا] مسافر قبولنه مخصوص بویوك اوطه: سرکی محلی. واپور، شمندوفر، قازینو کبی یرلرده عمومك اوطوره بیله جکی واسع محل. صالون آدامی: کبار مجلسلرك، صالونلرك آداب ومراسمنه واقف آدم. کبار، نازك وظریف آدام.

صاله [فرا] بویوك صوفه، دیوانخانه.

صالی [ت ا] هفته نك بازار ایرتسندن صوکره کان اوچنجی کونی.

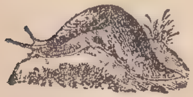

صالیانغوز سوموکلی بوجك [ت ا] قبوغی بولونان سوموکلی بوجك.

صاليق [تا] خبر. برنوع طوپوز.

صاليويرمك [ت ف] براقمق. قوييويرمق. محبوسى تخليه ايتمك. طوتهميوب قاچيرمق. حيوانى قوشمق ايچون سربست براقمق. (صاقالحقنده) اوزاتمق.

صاليه [تما] توكوروك.

صامت [ع ص] سكوت ايدن. صوصان. سسسز.

صامسه [ت ا] برنوع بقلوا.

صان [تا] شهرت، اعتبار. صانلى: شهرتلى.

صانجى [تا] كسكين آغرى. قارن آغريسى.

صانجيلانمق [ت ف] صانجىيه طوتولمق.

صانجيلى [ت ص] صانجيسى اولان.

صانجيمق [ت ف] آغريمق.

صانع [ع ص] ياپيجى، اعمال ايديجى. ياراديجى. صانع كائنات: جناب حق.

صانغى [ت ص] سرسم. شاشقين.

صانغيلامق [ت ف] سرسملشمك. شاشقينلاشمق.

صانكه [ت د] كويا كه. طوت كه. مثلا.

صانمق [ت ف] ظن ايتمك. فرض ايتمك.

صانى [ت ا] ظن. تخمين.

صاوات [ت ا] كوموش اوزرينه ياپيلان قره قلم نقشلر.

صاواتلى [ت ص] صاواتى اولان.

صاواش [ت ا] غوغا، جدال.

صاواشمق [ت ف] غوغا ومنازعه ايتمك. اوغراشمق.

صاواق [ت ا] صويك تقسيم اولديغى يردهكى حوض.

صاورمق [ت ف] هوايه آتمق، هوايه قالديرمق، قيرلاتمق.

صاوروق [ت د] بدلا. احمق.

صاوساقلامق [ت ف] تعويق ايتمك. وقت كچيرمك.

صاوشديرمق [ت ف] كچشديرمك. قورتلمق، باشدن آتمق.

صاوشمق [ت ف] كچمك، مندفع اولمق. كيتمك، قاچمق.

صاول! [ت د] چكيل! واردا!

صاولمق [ت ف] برطرفه چكلمك.

صاومق [ت ف] قوغمق. نزاكتله دفع ايتمك. كچمك. باشدن

صاومق: اهميت ويرميهرك ياپمق،

دفع ایتمك. صاتوب صاومق : تکمیل صاتمق .

صایغی [ت ا] حزم و احتیاط . ادب . خاطرشناسلق .

صایغیسز [ت ص] ملاحظه‌سز ، بی پروا . خاطر نا شناس . احتیاطسز .

صایغیسزلق [ت ا] ملاحظه‌سزلق. احتیاطسزلق . خاطر صایمازلق .

صایغیلی [ت ص] صایغیسی اولان. باشقه‌لرینك خاطرینه رعایت ایدن. تربیه‌لی. اوستنه وظیفه اولمایان شیلره قاریشمایان .

صایقلامق [ت ف] اویورکن، یاخود حما نوبتنك تأثیریله آبوق صابوق سویله‌مك . صاچه صاپان سویله‌مك .

صایمازلق [ت ا] حرمتسزلك .

صایمق [ت ف] تعداد ایتمك. خاطره رعایت ایتمك ، حرمت ایتمك. اهمیت‌ویرمك. احترازایتمك.پوستکی صایمق: مالایعنی شیلرله مشغول‌اولمق.

صایی [ت ا] عدد ، حساب .

صاییسز [ت ص] حسابسز . صاییسی بیلنمین . تعداده کلمز .

صایشمق [ت ف] حسابلاشمق. محسوب ایتمك .

صاییلی [ت ص] معدود ، صاییسی بللی . معروف . نامدار .

صَبّ [ع ف] صو وهرهانکی مایع دوکولمك ، بوشالمق .

صَبا [ع ا] لطیف و خفیف شمال شرقی‌روزکاری. اسکی شعرلرده « باد صبا » : صبا روزکاری‌طرزنده قوللانلمشدر .

صَباح [ع ا] کوندوزك باشلانغیجی. کونش طوغدیغندن اوکله‌یه‌قدر اولان وقت. صباحلین : صباح‌وقتی.

صَباحَت [ع ا] کوزللك . چهره پارلاقلغی .

صباحلامق [ت ف] صباحه قدر اوطورمق، بکله‌مك . صباحلاتمق : صباحه قدر اویوتمامق .

صَباوَت [ع ا] چوجقلق. طفولیت، چوجقلق چاغی .

صُبْح [ع ا] صباح وقتی .

صُبحدَم [فا] صباح وقتی .

صَبْر [ع ا] باشه کلن فلاکته ، آجی‌یه ، عکسیلکه قاتلانمه .

صِبْغ، صِبغه [ع ا] بویا .

صِبْغه [ع ا] واقتیز ، تعمید. دین.

صبور [ع ص] چوق صبرلی .

صبى [ع ا] كوچوك چوجق .

صبيان [ع ا] صبى‌نك جمعى . كوچوكلر، كوچوك چوجقلر.

صبيح [ع ص] كوزل يوزلو . شيرين .

صبيه [عا] كوچوك قيز، قيز چوجق.

صبا [ت ا] اشك ياورويى .

صح [ع ف] رسمى اوراقك، مقاوله و معاهده‌لرك صحتنى قبول و تصديق ايچون امضا مقامنده ايديلن اشارت. صح چكمك: صح اشارتى قويمق . چيزيلن بر عباره‌نك ابقا اولونديغنى كوسترمك ايچون‌ده اوزه‌رينه چيزكينك كنارينه « صح » اشارتى قونور .

صحائف [ع ا] صحيفه‌لر .

صحابت [عا] وقايه ، حمايه . طرفدارلق .

صحابه [ع ا] صاحبلر ، مصاحبلر . پيغمبرمزك صحبتيله مشرف اولانلر .

صحابى [ع ا] عينى معناده .

صحاره [ت ا] مشين قابلى يولجى صنديغى ، واليز .

صحارى [عا] صحرانك جمعى. اوولر، قيرلر .

صحاف [ع ا] كتابجى ، كتاب آلوب صاتان .

صحبت [ع ا] قونوشمه . اختلاط، مناسبت .

صحت [ع ا] عافيت . طوغرولق. صاغلاملق . كرچكلك .

صحراء [ع ا] اووا . قير . دوز وصوسز اراضى .

صحرانشين [فص] صحراده اوطوران. .

صحرائى [عص] صحرايه ، قيره‌منسوب ويا متعلق .

صحف [ع ا] صحيفه‌لر ، جزءلر . كتاب ياپراقلرى .

صحن [ع ا] بر مكانك اورته‌سى . اورته ير . اوك اورته‌سنده آولو . مكان .

صحن [ت ا] ايچنه يمك قونان باقير، ياخود چينقودن قپاقلى قاب .

صحنلق [ت ا] صحنلرك قونديغى ير. مرديوه‌نك دونديكى يرده براقيلان كنيشجه دوزير. ترامواى آرابه‌لرينك اوك و آرقه‌لرنده‌كى بوش ير .

صحنه [ع ا] تياترووده اويونجيلرك اوينادقلرى ير .

صحو [عا] آييلمه، آييقلق . كنديته كلمه .

صحى [ع ص] صحته منسوب ومتعلق. صحته نافع .

صحیح [ع ص] طوغری . كرچك . صاغلام . تام . قصورسز .

صحیحاً [ع ح] كرچكدن .

صحیحلشدیرمك [ت ف] صحیح حالنه قویمق .

صحیحلشمك [ت ف] صحیح اولمق ، صحیح اولدیغی میدانه چیقمق . تحقق ایتمك .

صحیفه [ع ا] كاغدیاپراغنك بریوزی .

صحیّه [ع ا] صحت ایشلریله مشغول اولان دائره .

صخره [ع ا] پك بویوك و سرت طاش ، قیا .

صخور [ع ا] صخره‌نك جمعی : بویوك وسرت قیالر .

صد [ف ا] یوز عددی . صدهزار: یوز بیك. صدبار: یوز كره . صدپاره : یوز پارچه ، یعنی پارچه پارچه . صدبرك : یوز یاپراقلی ظن ایدیلن یاپراقلری صیق مقبول برنوع كل .

صدا [ع ا] سس ، صوت . ندا . عكس صدا : طاغه قارشی ویا قبه‌لی بریرده، یاخود صهرنج آغزنده باغیریلنجه معكوساً ایشیدیلن سس . صدا نویس : فونوغراف . (بانكنویس) ده دینیر .

صدارت [ع ا] اسكیدن استبداد زماننده باشوكیللك، صدر اعظملق .

صُداع [ع ا] باش آغریسی ، تعجیز .

صداقت [ع ا] دوغرولق. صمیمی دوستلق ، وفاكارلق .

صدد [ع ا] مرام ، مقصد ، كلامك موضوعی .

صدراعظم [ع ا] عثمانلی ایمپراطورلغنده رئیس وكلا .

صدر [ع ا] كوكس . یوره‌ك . بر شیئك اوكی، باش قسمی . بر اوطه‌نك، برصالونك الك شرفلی اوطوره‌جق یری .

صدری [ع ص] كوكسه منسوب .

صدغ [ع ا] شقاق ، طولون .

صدغی [ع ا] شقاغه منسوب، متعلق.

صدف [ع ا] ایچندن اینجی چیقان برنوع استریدیه و اونك قابوغی كه قیمتلیدر وتزییناتده قوللانیلیر. صدف اوتی : برنوع قوقولو اوت .

صدقه [ع ا] الله رضاسیچون فقیرلره ویریلن پاره وسائره .

صدمه [ع ا] چارپمه . ضربه . صارصینتی .

صُدور [ع ا] صدرك جمعی: كوكسلر.

صُدور [ع ف] صادراولمق. ظهور ایتمك ، چیقمق .

صَدیق [ع ا] جدی دوست. دوغرو آدام .

صِدّیق [ع ص] دائما دوغرو سویله‌ین وسوزندن دونمه‌ین آدم.

صِراجه [ت ا] بوغازده وبدنك دیكر قسملرنده اورلر چیقمه‌سندن عبارت خسته‌لق .

صَراحَت [ع ا] آچیقلق . وضوح. قاریشیق اولمامق . شبهه وتأویل كتورمه‌مك .

صُراحی [ت ا] صو شیشه‌سی .

صِراط [ع ا] یول .

صَرّاف [ع ا] فرق ایله‌پاره بوزان. پاره ایشلریله اوغراشان ، بانكر. آدام صرافی : آدمك‌ایيسنی كوتوسندن تفریق ایدن كیمسه .

صرافلق [ت ا] صراف صنعتی .

صرافِیّه [ع ا] صرافك بوزدیغی‌پاره‌یه مقابل آلدیغی اجرت. (ص.) معاملات صرافیه : صراف ، بانقه معاملاتی .

صِرب [ا] اسلاو جنسندن بولغارلرك قومشوسی بر قوم .

صِربستان [ت ا] صرب مملكتی .

صِرت ، صیرت [ت ا] كوكسك مقابل طرفی، آرقه. طاغ یاماجی .

صِرتلامق [ت ف] صیرتنه آلمق .

صِرتلان ، صیرتلان [ت ا] ییرتیجی بر حیوان .

صیرتلان

صِرچه ، صیرچه [ت ا] اینجه جام.

صَرصَر [ع ا] شدتلی روزكار .

صَرعه [ع ا] نوبتی طوتونجه انسانی یره دوشوروب تپندیرن بر خسته‌لق .

صَرف [ع ف] خرج ایتمك . پاره ویروب یرینه بر شی آلمق. قوللانمق . (ا) كلمه‌لرك تحولاتندن بحث ایدن علم .

صَرفِیّات [ع ا] صرف اولونان شیلر. مصارف .

صَرفِیّون [ع ا] صرف علمی ایله اوغراشان عالملر .

صِره ، صیره [تا] دیزی، صنف، سطر . نوبت .

صره [تا] اوطوریله‌جق تخته قنایه.

صُرّه [ع ا] پاره کیسه‌سی .

صِره‌سز [ت ص] وقتسز، مناسبتسز.

صِره‌لامق [ت ف] صره صره دیزمك. بربری آردنجه قویمق .

صِره‌لی [ت ص] صیره‌لانمش. منتظم. مناسبتلی .

صره‌واری [ت ح] دیزی شکلنده بربری آرقه‌سنجه .

صَریح [ع ص] آچیق ، آشکار . شبهه وتردد کوتورمه‌ین .

صَریر [ع ا] غیجیردی . صریر خامه : قلم غیجیردیسی .

صَعب [ع ص] صعوبتلی . کوج . چتین ، زور .

صُعوبت [ع ا] کوجلك . زورلق.

صُعوبتلی [ت ص] زحمتلی ، کوج .

صُعود [ع ف] یوقاری‌یه چیقمق ، یوکسلمك .

صِعید [ع ا] مصر قطعه‌سنك جنوب قسمی.

صِغار [ع ا] صغیرك جمعی : کوچوکلر.

صِغَر [ع ا] کوچوکلك .

صُغرا [ع ص] اصغرك مؤنثی : چوق کوچوك. مقابلی: کبرا.

صَغیر [ع ص] کوچوك . اوفاق . هنوز بلوغه ایرمه‌مش چوجق.

صَفّ [ع ا] دیزی ، صیره .

صَفاء [ع ا] صافیلك . راحت ، حضور . ذوق ، اکلنجه .

صِفات [ع ا] صفتلر ، وصفلر .

صِفَت [ع ا] کیفیت، صورت. چهره. اسمك حال وشانی بیلدیرن کلمه.

صَفح [ع ف] عفو ایتمك . یوز چویرمك .

صَفحه [ع ا] بر نشیئك یوزی . کتاب صحیفه‌سی. برمسئله‌نك بر ایشك کوستردیکی شکل .

صَفدَر [ف ص] دشمن صفلرینی یاران تارومار ایدن . بهادر .

صِفر [ع ا] حسابده قوللانیلان نقطه که یالکز باشنه یاخود رقمك صولنده هیچ برقیمتی یوقدر، رقمك صاغنه قونجه اورقمی اون کره بویولتور. بوآدم صفردر : ذره‌قدر دکری یوقدر. صفری توکتمك : بیتمك ، درمانی قالمامق .

صَفَر [ع ا] عربی سنه‌نك اون ایکنجی آیی .

صَفْراء [ع ا] قره جكرك افراز ایتدیکی یشیل مایع .

صفرالی [ت ص] باشی دونن ، کوزی قارااران .

صفراوی [ع ص] صفرایه منسوب ومتعلق. صفراوی مزاج. صفراسی غالب مزاج .

صَفْرت [ع ا] صاریلق . بکز اوچوقلغی .

صَفْره [ت ا] حوله‌سی اولمدیغی زمان کمی دوریلمه‌مك ایچون دیبنه یرلشدیریلن آغیرلق .

صَفْصاف [ع ا] قامش آغاجی .

صُفوف [ع ا] صفلر ، دیزیلر .

صَفِی [ع ص] خالص، صافی. منتخب .

صَفیحه [ع ا] یاپراق حالنده معدن لوحه‌سی.

صَفیر [ع ا] کوك یاقوت. ایصلق .

صَقاق [ع ا] چکه آلتی .

صَقال [ت ا] ارککلرك چکه ویا ناقدنده بیتن قیللر . لحیه . ریش .

صقالللانمق [ت ف] صقالی کلمك.

صَكّ [ع ا] محکمه‌ده ویریلن حجت وبونده‌کی اصطلاحات .

صَكّاك [ع ا] اعلام. صك یازان.

صکسار ، صانسار [ت ا] پوستندن کورك یاپیلان کدیدن بویوجك قوش وطاوقلری بوغان یپرتیجی بر حیوان .

صانسار

صُكوك [ع ا] صك ك جمعی : حجتلر ، براتلر .

صَلاء [ع ا] جمعه کونلری ، اوکله وقتندن بر آز اول وجنازه اولدیغی تقدیرده مناره‌ده اذاندن غیری اوقونان دعا. میدان اوقومه.

صَلابَت [ع ا] متانت ، قوت . صاغلاملق . صلابتلی، متین.

صَلابوریه [ت ا] بویوك یلکنلی قاییق .

صَلات [ع ا] نماز . دعا .

صَلاح [ع ا] ایی حال . اییلك . حسن حرکت .

صَلاحیَّت [ع ا] برشیئی یاپمق ، یاخود بر ایشه قاریشمق خصوصنده‌کی حق. اهلیت، استعداد.

صلاخوان [ف ا] مناره‌ده صلا اوقویان ، مؤذن .

صَلاطه [ت ا [مارول ، طوماتس کبی یشیللکلر طوغرایه‌رق

سيركه و زيتون ياغى ايله ياپيلان ويمك آره‌سنده بينن شى .

صَلاطه‌لق [ت ا] صلاطه ياپمغه يارايان شى . خيار .

صَلْب [عف] آصمق. آصمق صورتيله اعدام .

صُلْب [ع ا] قاتى ، سرت. مايع ، غاز اولمايان .

صُلْب [ع ا] نسل ، ذريت .

صُلْح [ع ا] باريشيقلق. آسايش . اويوشمه . اوزلاشمه. حربك ضدى . صلحاً : عوغاسز .

صُلَحاء [ع ا] صالح آدملر، طوغرى وحسن‌حال صاحبى كيمسه‌لر.

صلح‌نامه [ف ا] صلح شرطلرينى حاوى كاغد .

صَلْصال [ع] لوله‌جى چاموريجى .

صَلَوات [ع ا] صلاتلر ، دعالر .

صَلْوَله [ع ا] صلات وسلام كتيرمك.

صِله [ع ا] اولاشمه . وطن و اقرباسنه قاووشمه. صلهٔ رحم : غربتده‌كى آدامك وطننى زيارت ايتمه‌سى.

صَليب [ع ا] خاچ .

صُمّ [ع ص] صاغيرلر .

صِماخ [ع ا] قولاق ، قولاق دليكى.

صَمان ، صامان [ت ا] حبوبات صاپى.

صمانلق [ت ا] صامان حفظنه مخصوص انبار .

صمانى [ت ا] صمان رنكنده .

صَمْت [ع ا] سكوت. سس‌سزلك.

صَمَد [ع ا] اللهك اسماى حسنا - سندندر .

صَمَدانى [ع ص] صمد اولان الله‌ه منسوب .

صمدانيت [ع ا] الوهيت. تاكريلق.

صَمصام [ع ا] كسكين قيلج .

صَمْغ [ع ا] ضمغ . بعض آغاچلردن آقان ياپشقان ساقيز .

صَموت [ع ص] سكوتى . سكوت اختيار ايدن .

صَميمى [ع ا] حقيقى . قلبى .

صِناب [ع ا] خردال تربيه‌سى . موستاردا .

صَناديد [ع ا] صنديدك جمعى: ايلرى كلنلر ، بويوكلر . رئيسلر . ليدرلر .

صَناديق [ع ا] صندوقك جمعى : صنديقلر .

صِناعَت [ع ا] واسع مقياسده ، فنى وسائطله تطبيق ايديلن صنعت ، حرفت، فابريقه‌جيلق .

صناعى [ع ص] صناعته وصنايعه متعلق.

صنايع [ع ا] صنعتلر.

صندل [ع ا] قوقولو هند آغاجى.

صندال [ت ا] معروف كنيشجه قايق.

صندالجى [ت ا] صندال صاحبى، صندال ايشله‌تن.

صندالى [ع ا] قرال تختى.

صنداليه [ع ا] آرقه‌لقلى حصير اسكمله.

صنداليه‌جى [ت ا] صنداليه ياپان وصاتان آدام.

صندوق [ع ا] البسه وسائره حفظنه مخصوص بويوك محفظه. صنديق. خزينه، وزنه. صندوق امينى: وزنه‌دار.

صندوقجى [ت ا] صنديق ياپان و صاتان كيمسه.

صندوقكار [ت ا] وزنه‌دار. صنديق امينى.

صنع [ع ا] ايش. فعل، عمل.

صنعت [ع ا] بر شيئى ياپمقده‌كى مهارت. اوسطه‌لق. هنر.

صنعتكار [ف ا] صنعتده ماهر. آرتيست.

صنعى [ع ص] طبيعى اولمايان. اويدبرمه. ساخته.

صنف [ع ا] ترتيب، صره، طاقم. زمره، طبقه.

صنم [ع ا] هيكل، بت.

صنوبر [ع ا] چام فستيغى ويرن آغاج.

صنوف [ع ا] صنفك جمعى.

صنيعه [ع ا] ايش. اويدورمه جعلى شى. حيله.

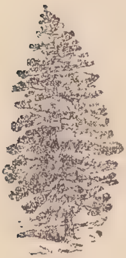

چام فستيغى

صو [ت ا] ايچديكمز رنكسز، لذتسز، قوقوسز مايع. على الاطلاق مايع. نهر، دكز. عصاره. تاو. شفافلق. صولر قرارمق: آقشام اولمق. صو ويرمك: دمير ادواتى آتشده قيزديره‌رق صويه باتيروب تاو ويرمك. آرپه صويى: بيرا. آغز صويى: صاليا. آغز صويى آقمق: ايمرنمك. آقان صولر طورمق: اعتراض ايده‌جك نقطه بولونمامق. صو اقتضا ايتمك: غسله محتاج اولمق، جنب اولمق. قره صو: كوزه عارض اولان برنوع ضعف. ازوب صويى ايچمك: ايشه يارامز حاله كلمك. صو باشى: كهيا. بيك دره‌دن صو كتيرمك: بيك درلو بهانه بولمق. صو ترازيسى: شهره

صویی تقسیم ایچون یوکسکچه یره یاپیلان حوض ، تقسیم یری . صو تره‌سی : روقا دیدکلری یشیل وبهارلی صلاطه . صو کتورمك : اعتراضه مساعد اولمق . صودن : اهمیتسز ، بوش شی. صودوکمك : آبدست بوزمق . صو دوکونمك : غسل ایتمك ، ییقانمق. صویه‌صابونه طوقونمامق: هیچ برطرفی انجیتمه‌مك، هیچ بر طرفه مضرت ویرمیه‌جك طرزده حرکت ایتمك. صو دولابی: بوستانلری صولامق ایچون قویودن صو چیقارمغه مخصوص چرخلی دولاب. صو قرلانغیجی : بر نوع قوش . صو قباغی : ییلمز ایچی اویوق برنوع قباق که صوده‌باتمدیغی ایچون یوزمه اوکره‌نلر قولتوقلری آلتنه باغلارلر . صو کبی بیلمك : ازبر، یاکلشسز بیلمك. صوکیسی: کمیلرك تام صویك سطحنه تصادف ایدن چیزکیسی . صویجه کیتمك : برینك مزاجنه کوره حرکت‌ایتمك. قره صولری : دکزك ساحله یاقین صولری. آچیق صولر : قره‌صولرك اوته‌سنده‌کی انکین دکز .

صَواب [ع ا] طوغری. حق .

صووارمق [ت ف] حیوانلره صو ایچیرمك .

صَواعِق [ع ا] صاعقه‌نك جمعی : ییلدیرملر .

صَواق [ت ا] صویك تقسیم اولوندیغی حوض .

صَوْب [ع ا] طرف ، جهت .

صُوب [ت ا] نسل. صوی‌صوب: اقربا، متعلقات ، سلسله .

صوبا [ت ا] قپالی برمحلی ایصیتمق ایچون ایچنده آتش یاقیلان ودومانی کندینه مخصوص باجا واسطه‌سیله طیشاری‌یه ویرن‌اوجاق.

صوباجی [ت ا] صوبا یاپوب‌صاتان آدام .

صوبا [ت ا] قالین دکنك. باستون دایاق .

صَوْت [ع ا] سس . صدا. صوت بلند ایله : یوکسك سسله .

صوچ [ت ا] قباحت، کناه، جرم.

صوجوق [ت ا] بومبار ایچنه طولدیریله‌رق قورودلمش وقیلمش بهارلی ات .

صور [ع ا] بوینوزدن یاپلمش بوری .

صُوَر [ع ا] صورتك جمعی: شکللر، هیئتلر .

صورَت [ع ا] شکل. طیشاریدن کورونوش. چهره. منظره. طرز. اسلوب. رسم. حال. تقدیر.

صورتا : كورونوشده . صورت پذير : شكل وصورت آلان . صورتياب : ميدانه كلن ، وجود بولان. صورتسز: چيركين، اوتانماز، عبوس .

صورديرمق [ت ف] واسطه ايله صورمق .

صوروشديرمق [ت ف] هرطرفه صورمق، تحقيق ايتمك.

صوروشمق [ت ف] بربرينه صورمق.

صورغوچ [ت ا] باشه طاقيلان توغ. چلنك .

صورمق [ت ف] سؤال ايتمك .

صوروق [ت ا] سؤال .

صورى [ع ص] صورت ظاهرده اولان . ظاهرى، خارجى .

صوص [ت د] سكوت ايت !

صوصاتمق [ت ف] صوسزلق ويرمك.

صوصاق [ت ص] صوصامش .

صوصام ، صوسام [ت ا] سميده و سائره‌يه قو- نيلان و ياغى تعصير ايديلن معروف كوچوك حبه .

صوصامق [ت ف] صو ايچمك احتيا- جنى دويمق .

صوصديرمق [ت ف] صوصمغه مجبور ايتمك .

صوصمق [ت ف] سكوت ايتمك . لقيردى سويله‌مه‌مك ، سس چيقارمامق. سس، كورولتى كسلمك .

صوغان [ت ا] يكه‌طو- غرا نان معروف كسكين قوقولو وياقيجى سبزه .

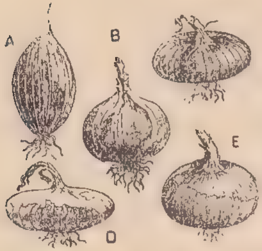

صوغان

صوغلجان [ت ا] طوپراق ايچنه كيرن ، بعضاً ده انسانلرك باغرصاقلرنده اوره‌ين برنوع قورت.

صوغوتمق [ت ف] صوغوق حاله كتيرمك .

صوغوم [ت ا] دويمه. كوزطوقلغى.

صوغوق [ت ا] برودت .

صوغومق [ت ف] صوغوق اولمق. صيجاقلغنى غائب ايتمك .

صوغوقلق [ت ا] صوغوق اولمقلق. بارد حركت و معامله . يمكدن صوكره يينن اوزوم ، طاتلى كبي صوغوق شيلر. حمامده صوئغه

مخصوص ایصینامش محل . بل صوغوقلغی : مجرای بول خسته‌لغی .

صُوف [ع ا] یوك . یوكدن معمول بر نوع قماش .

صوفه [ت ا] اوطه قاپولرینك آچلدیغی کچید . دیوانخانه ..

صوفته [ت ا] صاریقلی الهیات طلبه‌سی كه لغو ایدلمشدر .

صوفره [ت ا] سفره . یمك ماصه‌سی .

صوفی [ع ص] تصوفله اشتغال ایدن . زاهد .

صوقولغان [ت ص] هر یره صوقولان . كیركین . مونس . چابق الفت ایدن .

صوقلمق [ت ف] كیرمك . آره‌لق بولوب كیرمك .

صوقمق [ت ف] قویمق ، صاپلامق . باتیرمق . انجیتمك . ایكنه‌لمك . (ییلان وساتره حقنده) ایصیرمق .

صوقوم [ت ا] صوقولان یر . قویروق صوقومی : بل كمیكنك آلت طرف منتهاسی .

صوك [ت ا] نهایت . عاقبت . [ص] نهایتده‌كی . كریده‌كی . اك صوكره‌كی .

صوكره [ت د] بعده . بر شیئی متعاقب .

صول [ت ا] انسان وحیوانلرده قلبك بولوندیغی طرف . مقابلی : صاغ . [ص] صول طرفده‌كی .

صولاق [ت ص] صول الیله یازان وایش كورن .

صولاق [ت ص] صولو یر .

صولامه [ت ا] صو ویرمه . اسقا .

صولاندیرمق [ت ف] آز صولو حاله كتیرمك .

صَوْلَت [ع ا] صالدیرمه . هجوم . شدت .

صولمق [ت ف] رنكنی ، لطافتنی غایب ایتمك . صارمق .

صولوغان [ت ا] نفس طارلغی .

صولوق [ت ا] نفس . (ص) صولمش . صولوق صولوغه : نفس نفسه .

صولوقلانمق [ت ف] نفس آلمق ، دیكلنمك ، یورغونلق آلمق .

صولومق [ت ف] صیق صیق نفس آلمق .

صَوْم [ع ا] اوروج .

صوم [ت ا] ایچی طولو ، یكپاره .

صوماكی [ت ا] بر نوع رنكلی مرمر .

صَوْمَعه [ع ا] عبادت یری . زاویه .

صومورتمق [ت ف] صورت ایتمك . دوداقلرینی صارقیته‌رق صورت آصمق .

صومون [ت ا] یووارلق اكمك . ودیده‌لی چیوینك اوجنه

کچیرلمکه مخصوص اورته‌سی دلیکلی وایچی ویدا ییولی مربع دمیرپارچه‌سی.

صَون [ع ا] محافظه. حمایه. صون صمدانی: جناب حقك صیانتی .

صوندیرمه [ت ا] اوستی اورتولو ، اوکی آچیق یر .

صونغور [ت ا] آق طوغان .

صونمق [ت ف] اوزاتمق، تقدیم ایتمك.

صوی [ت ا] سلاله ، نسب . ذریت . جنس . نوع .

صوی‌تاری [ت ا] خلق اکاندیروب کولدیرن . پالیاچو .

صویسز [ت ص] پس پایه ، فنا خویلی. صویی اولمایان .

صویغون [ت ا] صویمه . حیدودلق، خیرسزلق .

صویلی [ت ص] اصیل ، نجیب .

صویمق [ت ف] البسه‌سنی چیقارمق. آیتقلامق، قبوغنی چیقارمق، دریسنی یوزمك. مالنی غصب ایتمك، آشیرمق .

صوینِدی [ت ا] صویلوب آتیلان شیلر ، قابوقلر .

صوینمق [ت ف] کندی البسه‌سنی چیقارمق .

صویجی [ت ا] خرسز .

صَهباء [ع ا] شراب .

صِهر [ع ا] زوجه طرفندن اولان اقربالق .

صَهْرِنج [ع ا] صارنیچ .

صِهریّت [ع ا] زوجه مناسبتیله اقربالق.

صَیّاد [ع ا] آوجی .

صَیّاغ [ع ا] قویومجی .

صِیاغَت [ع ا] قویومجیلق .

صِیام [ع ا] اوروج .

صِیانَت [ع ف] قورومق. وقایه ایتمك .

صیت [ع ا] ایی ویا کوتو نام قازانمه.

صیتمه [ت ا] اولا اوشود کدن صوکره شدتلی حرارت کتیرن معروف خسته‌لق . حما . (ایصیتمه‌دن مخففدر) .

صیتمه‌لانمق [ت ف] صیتمه‌یه طوتلق.

صیتمه‌لی [ت ص] صیتمه‌یه طوتلمش. صیتمه‌سی اولان (یر) .

صیجاق [ت ص] صوغوق اولمایان. ایصینمش ، (ا) صیجاقلق. حمام .

صیجاقلق [ت ا] صیجاق اولمقلق. حرارت .

صیچان [ت ا] فاره .

صیچرامق [ت ف] بولوندیغی یردن یردنبره هوایه آتلمق . آتلامق .

صَیحه [ع ا] فریاد . نعره . ندا .

صَید [ع ا] آو ، شکار . صید ماهی : بالق آوی .

صَیدَلانی [ع ا] اجزاجی .

صَیدَله [ع ا] اجزاخانه . اجزاجیلق .

صیر [ت ا] چناق وچوملکلرك ایچنه، آینه‌نك آرقه‌سنه سورولن جلا .

صیرمه [ت ا] اینجه كوموش ویا آلتون تل .

صیرمه‌كش [ت ا] صیرمه چكن صنعتكار .

صیرمه‌لی [ت ص] صیرمه ایله سوسلنمش .

صَیرورَت [ع ف] اولمق . حصول بولمق . تحول ایتمك .

صیریتغان [ت ص] دائما دیشلرینی كوستروب كولن .

صیریتمق [ت ف] دیشلرینی كوستروب كولمك .

صیریق [ت ا] اینجه اوزون آغاچ .

صیرم [ت ا] دری دیلیمی ، شریدی . دریدن یاپلمش خلاط .

صیزدیرمق [ت ف] مساماتندن آزار آزار آقیتمق . سرخوش ایدوب اویوتمق . برندن پاره قوپارمق .

صیزلامق [ت ف] دریندن آجی آجی آغریمق .

صیزلانمق [ت ف] شكایت ایتمك ، تظلم ایتمك .

صیزلدی [ت ا] شكایت . تظلم . خشنودسزلق اظهاری .

صیزمق [ت ف] داملا داملا آقمق . ترشح ایتمك . سرخوش اولوب اویومق .

صیزندی [ت ا] برقابدن ، بریردن برمایعك داملا داملا آقه‌سی .

صیزی [ت ا] درین آغری .

صیسقه [ت ص] پك ضعیف . قارننه صو طولمش .

صیغ [ت ص] درین اولمایان .

صِیَغ [ع ا] صیغه‌نك جمعی .

صیغامق [ت ف] پاچالری ، البسه یكلرینی طوپلایوب یوقاری قالدیرمق .

صیغدیرمق [ت ف] ایچنه تماميله آلدیروب یرلشدیرمك .

صیغشدیرمق [ت ف] زورله صیغدیرمق ، استیعابه ایتدیرمك .

صیغشمق [ت ف] صیق صیق یه یرلشمك.

صیغلق [ت ا] صیغ اولان یر.

صیغمق [ت ف] ایچنه کیره بیلمك. استیعاب اولونمق.

صیغنمق [ت ف] التجا ایتمك.

صیغه [ع ا] شکل وصورت. منصرف کلمه لرده کی تحوللر.

صیغیر [ت ا] اوکوز.

صیغیرتماج [ت ا] صیغیر چوبانی.

صیغیرجق [ت ا] بر نوع کوچك قوش.

صیغیرجق

صیغین [ت ا] بویوك کیك.

صَیف [ع ا] یاز موسمی.

صَیفی [ع ا] یازه منسوب ومتعلق.

صیفیّه [ع ا] یازین اوطورولان قیر اوی. کوشك.

صیق [ت ص] بربرینه یاقین. طار. چوقجه وقوع بولان. مقابلی: سیره‌ك.

صیقشدیرمق [ت ف] آره‌لق بولوب صوقمق. ال ایله برینك اوته‌سنی بریسنی صیقمق. تضییق ایتمك. زورلامق.

صیقشمق [ت ف] بربرینی صیقه‌جق طرزده بر یره طولمق. (مجـ) مضطر قالمق. زوره کلمك.

صَیقَل [ع ا] جلا. جلا ویره‌جك آلت.

صیقلاشدیرمق [ت ف] صیق بر حاله قویمق. دها صیق یاپمق.

صیقلاشمق [ت ف] بربرینه یاقلاشمق. صیق وقوع بولمق.

صیقلق [ت ا] طارلق. صیق اولمقلق.

صیقلمق [ت ف] تضییق اولونمق. مضطرب اولمق. محجوب اولمق.

صیقمق [ت ف] طارالتمق. تضییق ایتمك. ال ایله طوتوب تضییق ایتمك. زورلامق. صیقنتی ویرمك. (سلاح حقنده) بوشالتمق.

صیقندی [ت ا] طارلق. ضرورت، اضطراب. ثقلت.

صیقنمق [ت ف] کندینی صیقمق. ایقنمق.

صیقی [ت ص] طار. سیره‌ك اولمایان. شدتلی. [ا] زور، زحمت. اضطراب. توفنکه طولدیرولان بز وسائره.

صینامق [ب ف] دەنەمك . تجربه ایتمك .

صِیندیرغی ، صیندیریغی [ت ا] بوزغونلق یری .

صیندیرمق [ت ف] بوزمق ، مغلوب ایتمك. ییلدیرمق.

صینغین [ت ص] بوزوق، پریشان.

صینمق [ت ف] بوزولق، طاغلمق.

صینیق [ت ص] بوزوق ، مغلوب پریشان .

صیوا [ت ا] دیوارلرك یوزینه سورولن خرج .

صیواجی [ت ا] صیوا اوران .

صیواشمق [ت ف] بولاشمق .

صیوامق [ت ف] صیوا کبی اوزرینه سورمك .

صویشیق [ت ص] یاپیشیق. معجز .

صیرلمق [ت ف] اصولله چکلمك، سورتیله‌رك سطحی سورتده یپرتلق .

صیرمق [ت ف] دریسنی صویمق. ایچنده بر شی براقمایوب تمیزله‌مك .

صیریق [ت ص] قبوغی ، زاری صیرلمش. (مج) عارلانمایان.

ض

ض [ا] الفبانك اون سکزنجی حرفی . ابجد حسابنده ۸۰۰ دیمکدر .

ضابِط [ع ا] ضبط ایدن. اردوده قوماندا ایدن رتبه‌لی عسکر.

ضابطان [ع ا] ضابطلر .

ضابِطه [ع ا] پولیس . شهرك ضبط وربطنه باقان، آسایشی محافظه ایدن دائره .

ضاحِك [ع ص] کولن . کولوجی.

ضارِب [ع ص] دایاق آتان، ضرب ایدن .

ضالّ [ع ص] یولنی شاشیرمش ، ضلالته دوشمش .

ضامِن [ع ص] کفیل. تضمینی تعهد ایدن .

ضایِع [ع ص] غایب ، تلف اولمش.

ضایِعات [ع ا] غایب ایدیلن شیلر، تلفات.

ضبّ [ع ا] کرتنکله .

ضَبْط [ع ف] صيق طوتمق. فتح ايتمك. عقلده طوتمق. قيد ايتمك.

ضبطنامه [ف ا] برمجلسك، برمحكمه‌نك مذاكراتی، مقررات وافاداتی قیداولونان وثیقه، دفتر.

ضَجْرَت [ع ا] صيقندی. اضطراب. ضرورت.

ضحك [ع ا] كولمه.

ضُحى، ضحا [ع ا] قوشلق وقتی.

ضَخامَت [ع ا] فضله شيشمان اولمق.

ضَخْم [ع ص] بويوك، ايری.

ضِدّ [ع ا] برشيئك عكسی، مخالفی. ترس. عكسی. مباين.

ضِدِّيَّت [ع ا] عكسيلك. مباينت. عناد.

ضَرّاء [ع ا] فنالق، ضرورت وقتی، حالی.

ضَراعَت [ع ا] محويت.

ضَرْب [ع ا] دوكمك. اورمق. (مسكوكات حقنده) كسمك. (حسابده) اعمال اربعه‌نك اوچنجيسی.

ضَرَبان [ع ا] اورمه. چارپمه.

ضربخانه [ف ا] پاره‌نك كسيلديكی دائره.

ضربه [ع ا] اوروش. چارپيش. صدمه.

ضَرَر [ع ا] زيان. ضررسز: اولدقجه ايی. ضررلی: مضر.

ضِرْس [ع ا] آزی ديشی.

ضُروب [ع ا] ضربك جمعی. ضروب امثال: ضرب مثللر.

ضَرورَت [ع ا] چاره‌سزلك، مجبوريت. فقر وسفالت.

ضروری [ع ص] الزم، مجبوری.

ضَرير [ع ص] كور، اعما.

ضَعْف [ع ا] درمانسزلق. ضعيفلك. عجز.

ضِعْف [ع ا] ايكی قات، ايكی مثلی.

ضُعَفاء [ع ا] ضعيفلر. خسته‌لر. عاجزلر.

ضعيفله‌مك [ت ف] ضعيف دوشمك. قوتسز قالمق.

ضعيفلك [ت ا] درمانسزلق. ضعف.

ضَلال، ضَلالَت [ع ا] يا كلش يوله صاپمه. باشدن چقمه.

ضِلْع [ع ا] قبورغه كميكی، هندسه شكللرينك اطرافنده دوزخطلرك بهری.

ضَم [ع ا] علاوه ايتمك. قاتمق.

ضمان [ع ا] ضامن اولمقلق. كفالت.

ضمائر [ع ا] ضميرك جمعى : قلبلر .

ضمائم [ع ا] ضم اولونان شيلر .

ضمن [ع ا] ايچ . مقصد. ضمناً : دولاييسيله: ضمنى. آچيقدن اولمايه‌رق .

ضمور [ع ا] برعضوك بسلنه‌مه‌مكدن قورويوب قالمه‌سى، بويويه‌مه‌مسى .

ضمه [ع ا] اوتره. حرفك اوزرينه مضموم اوقونه‌جغنى كوسترمك ايچون قونان (ُ) اشارتى .

ضمير [ع ا] قلب ، درون. وجدان. كيزلى. (صرفده) بر اسمك يرينى طوتان كلمه .

ضميمه [ع ا] ضم وعلاوه اولونان شى.

ضوابط [ع ا] ضابطه‌نك جمعى . رابطه‌لر . قانونلر .

ضياء [ع ا] آيدينلق . ايشيق .

ضياپاش [ف ص] ضيا ويرن .

ضيادار [ف ص] ضيالى اولان .

ضياع [ع ا] غايب اولمه. غيب. اولوم.

ضيافت [ع ا] مسافر قبول ايتمك ، يمك اكرام ايتمك .

ضيف [ع ا] مسافر . دعوتلى .

ضيق [ع ا] طارلق . ضيق نفس : نفس طارلنى . ضيق صدر : كوكس طيقانيقلنى .

ضيق [ع ص] طار .

ضيوف [ع] ضيفك جمعى: مسافرلر .

ط

ط توركجه الفبانك اون دوقوزنجى حرفيدر. ابجدده ۹ رقمنه معادلدر.

طاب [ع ف] « طيب » دن ايى وتميز اولسون . « طاب ثراه » : طوپراغى پاك اولسون .

طاباق [تا] صوفراده وسائره‌ده قوللانيلان معلوم قاب . لوقانطه‌ده مشترى‌يه ويريلن يمك مقدارى. بر ويا ايكى ياپراقدن عبارت كاغد قطعه‌سى، طاباقا. « فينجان طاباغى» : قهوه ويا چاى فينجاننك آلتنده طوتولمايه مخصوص كوچوك طاباق. «طاباق طوتمق » : سببيت ويرمك ، مجبور ايتمك .

طابان [ت ا] آیاغك آلتی. قو- ندورانك آلتنی تشکیل ایدن کوسه‌له. (مج) دایانعه، ثبات، قاعده. «طابان طابانه»: تماميله ضد «دال طابان»: بالدیری چیپلاق. «طابانه قوت»: قوشارق قاچمق. «طابانی قالدیرمق»: قاچمق، فرار ایتمك.

طابانجا [ت ا] معروف آلت ناریه؛ رووولور.

طابانجه

طابانسز [ت ص] ثباتسز، متردد، قورقاق.

طابخ [ع ص] یمك پیشیرن، آشجی.

طابع [ع ص] طبع ایدن، براثری طبع ایدن کتابجی.

طابور [ت ا] دورت بولوكدن مرکب پیاده عسکری که بر آلایك دورتده بری‌در.

طابیا [ت ا] منفرد استحکام، طوپ محلی.

طاپا ـ طیپا [ت ا] شیشه وسائره طیقادیلان مانطار.

طاپمق ـ طاپنمق [ت ا] عبادت ایتمك، پرستش ایتمك، عاشق اولمق.

طاپو [ت ا] اراضی‌یه‌نك تفویضی اثناسنده ویریلن سند.

طات [ت ا] آغیزله اولونان حس، ذوق، لذت.

طاتدیرمق [ت ف] لذتنه باقدیرمق، لذتنه باقاجق قادار آز یه‌دیرمك.

طاتسز [ت ص] لذتسز، «طاتسز آدام» صوئوق آدام.

طاتسزلق [ت ا] لذتسزلك، صوئوقلق.

طاتلانمق [ت ف] طاتلی اولمق، طادی آرتمق.

طاتلی [ت ص] لذتلی، یمكلرك شکرله یاپیلان قسمی: «طاتلی باقیش» جاذب برطرزده شاشیلق. «طاتلی بلا»: اولاد. «طاتلی دیل»، نازکانه سوز.

طاتلیلق [ت ا] حلاوت. لطف، ایيلك، یاواشلق.

طاتمق [ت ف] آغیزله بر شیئك لذتنی دویمق، (مج) تجربه ایتمك، دەنەمك.

طاحون ـ طاحونه [ع ا] صو دکیرمنی.

طارا [یتا] طارتیلان شیئك دوکو- نتوسی.

طاراق [ت ا] صاچ دوزلتمه‌یه مخصوص معروف آلت. باغه، یوك و کتن طاراغی. طوپراغی دوزلتمك

ایچون باغچوان طاراغی. ایستریدیه‌یه بکزه‌ین بر نوع ده‌کیز بوجکی که غایت لذتلی در. « بیك طاراقده بزی اولمق» : برچوق ایشلره تشبث ایتمك.

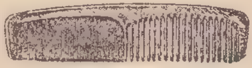

طاراق

طاراتمق [ت ف] طارامایه مجبور ایتمك. دوبا ایله ده‌کیزی آییقلامق.

طارامق [ت ف] صاچی طاراقله آییروب تمیزله‌مك. آراشدیرمق: هر طرفی آرایوب طارادیلر.

طارامه ـ طاراما [ت ا] طارامق ایشی، آراشدیرما. طوپوغرافیاده خریطه‌لرك ساحللرینی وداغلرینی برطرز مخصوصده ترسیم ایتمك صنعتی. برنوع قیرمیزی خاویار.

طاراقلامق [ت ف] طوتوب چکه‌رك خیرپالامق، دیدیکله‌مك.

طارتدیرمق [ت ف] وزن ایتدیرمك، قانطار و یا ترازی‌یه چکدیرمك.

طارتمق [ت ف] وزن ایتمك. ایی و اینجه‌دوشونمك: برکیمسه‌یی تجربه ایتمك.

طارتی [ت ا] طارتمق ایشی، وزن، چکی. موازنه، تخمین.

طارتیلمق [ت ف] وزن ایدلمك. سنده‌له‌مك. صاتاشمق، صارقینتیلق ایتمك.

طارچین [ت ا] بهاراتدن معروف قابوق که توز حالنده قوللانیلیر.

طارطاغان [ت ص] پریشان، طاغینیق.

طارِق [ع ا] صباح یلدیزی، زهره.

طارق بن زیاد [ع ا] اندلسی فتح ایدن معروف عرب قوماندانی.

طارَم [ف ا] چارداق. قبه، سما.

طاری [ع ص] بردن بر شی ویا شخصده ظاهر اولان، عارض: کوزلرینه عمی طاری اولدی.

طاز [ت ا] باش تپه‌سنك صاچسز اوله‌سی، صاچ دوکوله‌سی.

طازلاق [ت ص] باشنك تپه‌سنده صاچی اولمایان. چیپلاق.

طاس [ع ا] آلتی یووارلاق باقیر وسائر معدندن قاب. «اسکی حمام اسکی طاس» : اسکیسی کبی، «باش طاسی» : بینی احاطه ایدن قافا کمیکی، قحف. «سفر طاسی».

طاس [ت مه] ت ایله باشلایان بعض کلمه‌لردن أول قوللانیلوب تأکید ومبالغه بیان ایدر: طاس تمام.

طاسلاق [ت ص] طاسك دیی کبی چیپلاق اولان، جاولاق، (ا) بر ایشك هنوز هیولا صورتنده میدانه قونوب اکمال و تزیین اولونمامشی. ترتیب ، پلان ، چرچیوه .

طاسلامق [ت ف] کوسته‌ریش یاپمق.

طاش [ت ا] معروف سرت جسم. حجر ، قایا . یوزوك وسائر تریناتده قوللانیلان قیمتلی معدن . « طاش آتمق : سوز آتمق . «بیله‌زیك طاشی» : قویونك آغزینه قونولان اورتاسی دلیك طاش ، طاشدن قویو حلقه‌سی . « طاش چاتلاسه » : غیرقابل ، نه یاپیلیر . « طاش چیقارمق »: اویونده مساعده ایتمك. کچمك تفوق ایتمك. .

طاشرا ـ طشره [تا] برشیئك طیش طرفی ، خارج. « بو معناده طیشاری داها چوق مستعملدر . »

طاشرالی ـ طشره‌لی [ت ص] معلوم .

طاشقین [ت ص] طاشمش، آرتمش. جوشمش ، جوشغون .

طاشلامق [ت ف] طاشه‌طوتمق، طاش آتمق ، حرف اندازلق ایتمك .

طاشمق [ت ف] فضله کلمك. اطرافه یاییلمق .

طاشیمق [ت ف] بریردن بریره کوتورمك ، اوستنده بولوندورمق .

طاشینمق [ت ت] کوچ ایتمك. بریره پك صیق کیدوب کلمك. « دوشونوب طاشینمق » : اوزون اوزادی‌یه دوشونمك .

طاصما ـ طاسما [ت ا] قوزولرك، کوپکلرك بویونلرینه طاقیلان باغ .

طاعت [ع ا] اطاعت . عبادت ، زهد وتقوی .

طاعون [ع‌ا] وبا، یومورجاق علتی.

طاغار [ت ا] دریدن طوربا که چوبانلر ییه‌جکرینی قورلر .

طاغارجق [تا] کوچوك طاغار.

طاغی [عص] طغیان ایدن، عاصی. سرکش ، آزغین .

طاق [عا] بنا کمری، نصف دائره صورتنده قاپو ویا پنجره اوستی. قبه. « طاق ابرو » : کمر شکلنده اولان قاش. «چار طاق »: دورت کمردن مرکب اولان معروف کولکه‌لك یر، آصماوسائره صاریلمایه مخصوص آغاجدن یاپیلمش آصنی، چارداق.

طاقا [تا] بر نوع مرکب بحری .

طاقاطوقه [تا] کورولتو، ولوله.

طاقاو [ت ا] آت نعلی. طاقاوجی: نعلبند، نالباند .

طاقَت [ع ا] قوت، قدرت، کوج.

طاقتفرسا [ف ص] طاقتی بیپراتان، دایانیلماز .

طاقدیرمق [ت ف] قودیرتمق ، یاپیشدیرتمق، آصدیرمق. قوشاندیرمق ، باغلاتمق .

طاقطاق [ت ا] چاماشیر دوکه‌یه مخصوص یاصی طوقماق .

طاقِ ظفر [ف ا] بر مظفریتك خاطره‌سی اولمق اوزره یاپیلان مصنع و مزین کمر . مظفر قومانانك استقبالی و آلتندن کچمه‌سی ایچون انشا ایدیلن موقت وچیچکلرله سوسلی کمر .

طاقلا ــ طاقلاق [ت ا] باشی‌یره قویوب بوتون بدنی چه‌ویرمکدن عبارت اویون ، پرنده . « تپه طاقلاق » : باش آشاغی دوشمه ، هر شیئی غائب ایتمه .

طاقمق [ت ف] آصمق، ایلیشدیرمك. ربط ایتمك . « قولب طاقمق » : عذر وسبب بولمق . « آد طاقمق » : برینه مناسبتسز وقبا بر نام ویرمك .

طاقوز [ت ا] تاختادن قاما .

طاقیر [ت مه] « طام طاقیر » : بوش ، بوم بوش .

طاقیردامق [ت ف] طاقیردی ایتمك. کورولتو ایتمك .

طاقیردی [ت ا] حیوان آیاقلرینك چیقاردیغی قورو وسرت سس .

طاقیشدیرمق [ت ف] طاقوب یاقیشدیرمق، مناسب صورتده آصمق .

طاقیلمق [ت ف] آصیلمق ، مربوط و معلق قالمق . ایلیشوب قالمق . استهزا ایتمك . یاپیشوب آیریلامق ، آرقاسی صیرا کیتمك .

طاقیم [ت ا] « طاقمق » دن برلکده قوللانیلوب هپسی بردن بر ترتیب تشکیل ایدن وآنجق برلکده استعمال ایدیلیرسه ایشه یارایابیلن شیلر : چای طاقیمی، هپ برلکده ایش کورن آداملر ، عونه، رفقا، جماعت . مقدار ، قسم ، بولوك . بولوکدن کوچوك قطعهٔ عسکریه . « آیاق طاقیمی » : آشاغی طبقه‌ده انسانلر ، « طاقیمیله » : هیأتیله ، تامیله ، اولدیغی کبی .

طاقیه [ت ا] باشه کییلن معروف شی. خفیف سرپوش .

طاك [ت ا] صباح ، فجر، شفق ، سما .

طاكيری [ت ا] كونشك دوغدیغی طرف، مشرق .

طاكری ـ تاكری [تا] «طاك» دن . الله ، مولا .

طاكمق [تف] شاشمق، تعجب ایتمك .

طال ـ دال [ت ص] چیپلاق ، یالین. « طال طابان »: آیاغی چیپلاق .

طالاز ـ تالاز [ت ا] دالغا. ایپك كبی بیاض ویومشاق شیلرك قابارماسی ، قاباریق .

طالاش [ت ا] تاختالرك رندەلنمەسندن چیقان قیرینتی .

طالاشمان [ت‌ص] حدتلی، غاوغاجی، هركسه صاتاشان .

طالاشمق [ت ف] بوغوشـوب ایضیریشمق، غاوغا ایتمك.

طالاق ـ دالاق [ت ا] معدەنك صول طرفنده بر عضوكه قانلی وسیاهمسی بركەوشك أت پارچاسندن عبارتدر .

طالِب [ع ص] ایستەین. ایستكلی، برشیئی آلمایه ویا بروظیفه ومأموریتی درعهده ایتمەیه نامزد اولان .

طالِح [ع ص] ایی اولمایان ، صالحك ضدی .

طالع [عص] طلوع ایدن، دوغان. (ا) بخت ، قدر ، قسمت .

طالعسز [ت‌ص] بدبخت،قسمتسز، شانسسز .

طالیقا [ت ا] دورت تكرلكلی كوچوك آرابه .

طام ـ دام [ت ا] بناأورتوسی ، سقف .

طامات ـ دامات [ت ا] یاپان اوردەكی .

طامات [عا] صاچما صاپان سوزلر.

طامو [ت ا] جهنم .

طامیز ـ دامیز [ت ا] حیوان أورەتمەیه مخصوص طام ، آخور .

طانغو ـ تانغو [فرا] بر نوع دانس هواسی .

طانق ـ تانق [فرا] میترالیوزلرله مجهز زرهلی حرب اوتوموبیلی .

طانیق [ت ص] شاهد .

طانیقلق [ت ف] شهادت، نشان، علامت .

طانیمق [ت ف] بریله معارفەسی اولمق. فرق وتمییز ایتمك .

طاو [تا] قوماردە ضم ایتمه. صحت وسعادتە ادارۀ اقداح ایتمه .

طاوا ـ تاوا [ت ا] اياغله باليق و كوفته كبی شيلر قيزارتمغه مخصوص واوزون قولبلی آلت.

طاوار [ت ا] حيوانات و مواشينك بهری.

طاوان [ت ا] أو چاتيسنك آلتنه ميخلانان تاختالردن متشكل سطح.

طاوراندیرمق ـ داوراندیرمق [ت ف] آياغه قالديرمق. جسارت ويرمك.

طاوشان [ت ا] اتی لذتلی معروف كوچوك حيوان. «طاوشان يوركلی» : قورقاق

طاوشانجيل [ت ا] طاوشانلری آولايان بويوك قوش، عقاب

طاوشانجيل

طاولا [ت ا] آت آخيری. معروف اويون.

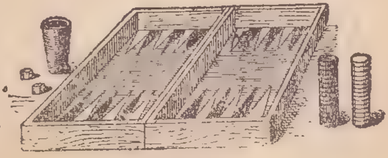

طاولا

طاووس [ع ا] معروف كوزل تويلی وچيركين سسلی قوش.

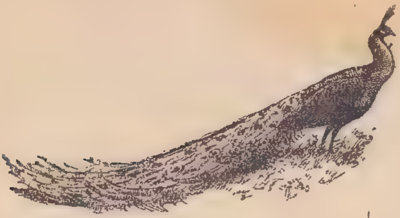

طاووس

طاووق [ت ا] چوق يومورطلايان معلوم كومس حيوانی.

طاووق

طاهر [ع ص] پاك، تميز.

طای [ت ا] آت ياوروسی.

طائر [ع ص] طيران ايدن، اوچان.

طايع [ع ص] «طوع» دن برشيئی ايسته يه رك ياپان.

طايعاً [ع ح] ايسته يه رك، طوعاً.

طائف [ع ص] «طواف» دن. دونن زيارت ايدن. مكه جوارنده بر قصبه.

طائفه [ع ا] بولوك، جماعت، قوم، قبيله. كميجی، طايفا.

طايا [ت ا] دادی معناسنه كلن «دايه» دن، سود ننه.

طب [ع ا] خسته لری ايی ايتمك فن وصنعتی، «طب فاكولته سی».

علوم طبیه تحصیلنه مخصوص مکتب عالی که دارالفنونك الڭ مهم برشعبه‌سیدر .

طباً [ع ح] فن طبه تطبیقاً .

طبابت [ع ا] طبیبلك ایتمه .

طبّاخ [ع ا] « طبخ » دن یمك پیشیرن آدام . آشجی .

طباخت [ع ا] آشجیلق ، یمك پیشیرمك صنعتی .

طباشیر [ع ا] تباشیر .

طباع [ع ا] طبیعت ، عادت ، خوی .

طباعت [ع ا] کتاب وغزته باصمه صنعتی .

طباق [ع ا] مطابقت ، اویما ، اویغونلق .

طبایع [ع ا] طبیعتك جمعی .

طبخ [ع ا] پیشیرمه ، قایناتمه ، یمك پیشیرمه .

طبخیه [ع ا] برشیئك پیشیریله‌سی ایچون ویریلن اجرت .

طبع [ع ا] مهر ، دامغا و سائره باصما . طبیعت ، خلقت ، کتاب وغزته‌ومجموعه باصما ، کتاب باصیشی . « بالطبع » : طبیعتیله ، طبیعی اولارق ، شبهه‌سز .

طبعاً [ع ح] طبیعت اقتضاسنجه ، طبعتیله ، کندیلکندن .

طَبَق [ع ا] یمك و سائره وضعنه مخصوص قاب ، طاباق .

طِبْق [ع ا] بر شیئك اویغونی . عینیله ، تمامیله ، طبیق .

طبقات [ع ا] طبقه‌نك جمعی :

طبقه [ع ا] قات ، یوفقا ، صنعت ، زمره ، طبقهٔ اجتماعیه .

طبقه ـ طاباقا [ت ا] توتون ویا سیغاره قوطوسی .

طبل [ع ا] داوول . قولاقده سس عکس ایتدیرن زار .

طبله [ع ا] بویوك تپسی ، سینی ، طابلا .

طبله [ع ا] عسکرك هر کونکی تعییناتلری مقدارینی کوسترن جدول . خسته‌خانه‌لرده خسته‌نك مرضنی وصورت تداویسنی کوسترن لوحه .

طبله‌کار [ف ا] یمك طابلالرینی طاشیان خدمتجی .

طبّی [ع ص] فن طبه منسوب ومتعلق .

طبیب [ع ا] خسته‌لره باقان ذات ، دوقتور .

طبیعت [ع ا] یارادیلیشده‌کی حال وکیفیت ، کائنات ، دهر ، داغ ودکیز کبی اشیا واشباح محیطه ،

كائناتى یارادان و اداره ايدن قوت ونظام . انسان وحيوانك خواصى. یارادیلیش، خلقت، جبليت، خوى، عادت. مزاج. ذوق. « طبيعتجه»: ذوق سليمه موافق. « ماوراء الطبيعه»: طبيعتك فوقنده وخارجنده يعنى غير طبيعى اولان احوالدن بحث ايدن فلسفه، مه تافيزيك .

طبيعتسز [ت ص] ذوق سليمى اولمايان.

طبيعى [ع ص] طبيعته منسوب ، طبيعت اقتضاسندن. شبهه سز .

طبيعيات [ع ا] فلسفه نك طبيعته عائد شيلردن بحث ايدن قسمى . علوم طبيعيه .

طبيعيون [ع ا] علوم طبيعيه ايله توغل ايدن عالملر .

طحال [ع ا] ذالاق .

طَحن [ع ا] اوکوتمه : بوغدایی طحن ایتمه .

طحنيّه [ع ا] بوغدای و سائره یی اوكوتديرمك ايچون ويريلن اجرت .

طَحين [ع ا] اوكودولمش حبوبات، اون . شكرلى دارى اونى. « طحين حلواسى » : دارى اونيله یاپیلوب حاضر صاتيلان طاتلى .

طرابزان ـ طيرابزان [ت ا] قيصا وقالين پارماقلق.

طراپزه ـ طيراپه زه [يونا] ماصا ، صوفرا .

طراتور ـ طاراتور [ت ا] فنديق، جه ويز ايچى أز. مه سيله اتمك ايچى وسيركه وصارمساقدن یاپیلان صالچا .

طَرّار [ع ص] يان كسيجى ، دولاندیریجی .

طِراز [ع ا] ايپك وصيرما ايله ايشله مه، نقش . سوس ، اسلوب ، طرز. مختصر ومفيد بر عباره . [فص] دوناتان، سوسله ين، نظامه قويان : شاعر بديعه طراز .

طِرازنده [فص] نقش ايدن ، سوسلنديرن .

طرانبا ـ طيرامبا [ت ا] بر شى ويره رك يرينه ديكرينى آلما ، مبادله .

طَراوَت [ع ا] تازه لك ، تروتازه اوله .

طَرائق [ع ا] طريقتك جمعى .

طَرَب [ع ا] سه وينج، ذوق وصفا سه وينجدن كلن جوشغونلق.

طِرپان ـ طيرپان [ت ا] اكين بيچمه يه مخصوص بويوك اوراق. (مج) «طيرپان آتمق»: طيرپانله بيچر كبى حرص وسرعتله يیوب بيتيرمك ويا قيروب كچمك .

طَرْح [ع ا] آتما، بيراقما. توزيع، تعيين : ويركى طرح ايتمك. ترتيب وتنظيم: كوزل برباغچه طرح ايديلدى. تنزيل . حسابده اعمال اربعه‌نك ايكنجيسى .

طرح‌افكن ـ طَرح‌اَنداز [ف ص] وضع اساس ايدن، ترتيب‌ايدن ، واضع، مؤسس .

طُرخان ـ تورخان [ت ا] ممتاز واصيل آدام.

طُرخوش [ع ا] كوزل قوقولى بر جنس نبات .

طَرْد [ع ا] دفع وتبعيد ايتمه . قوغما ، اخراج .

طَرديّه [ع ا] ادبيات قديمه‌ده بر مثنوى آراسنده بر مناسبتله ايراد اولونان غزل .

طَرْز [ع ا] صورت، بيچيم. اسلوب، ادا، ترتيب .

طَرَف [ع ا] جهت ، يان. ير ، مملكت ، حوالى .

طرفدار [ف ص] برينك طرفنى طوتان، بى‌طرف اولمايان .

طرفگير [ف ص] طرف طوتان ، طرفدار .

طُرفنده ـ طورفاندا [ت ص] موسمندن اول يتشديريلن نادیده سبزه ويا ميوه.

طُرفه [ع ا] يكى ونادیده شى ، تحفه. ياهوديلرجه يه‌نيلمه‌سى ممنوع وكناه اولان شى .

طَرْفه [ع ا] كوز قاپاغنك بر كره آچيلوب قاپانمه‌سى .

طَرَفَين [ع ا] ايكى طرف ، ايكى مخاصم طرف .

طُرُق [ع ا] طريقك جمعى .

طُرّه [ع ا] آلين صاچى ، قيويرجيق صاچ لوله‌سى .

طَرىّ [ع ص] طراوتلى، تروتازه .

طَرَيان [ع ا] طارى وعارض اولما.

طَريد [ع ص] مطرود ايله مترادفدر. يزيد طريد .

طَريف [ع ص] غريب ، ناديده، ظريف .

طَريق [ع ا] يول، جاده، مسلك، معنوى يول .

طَريقَت [ع ا] يول ، مسلك ، دينى ومذهبى يول .

طَريقه [ع ا] طريقت .

طَعام [ع ا] آش ، يمك .

طَعاميّه [ع ا] أسكيدن تكيه وبو كيبى عطالت مؤسسه‌لرينه يمك ويرمك ايچون تخصيص اولونان واردات .

طَعْم [ع ا] يەمه ، اكل . طاد ، لذت .

طُعْم [ع ا] رزق، آزيق. چاشنى، لذت .

طُعْمه [ع ا] ييتى ، رزق . لوقما .

طَعْن [ع ا] ذم وقدح، سوكمه ، تشنيع .

طَعنه [ع ا] طعن ، سوكمه .

طُغات [ع ا] طاغىنك جمعى .

طُغرا [ع ا] وقتيله فرمانلره ومسكوكاته ترسيم اولونان علامت .

طُغرول ـ طوغرول [ت ا] آق طوغان .

طُغيان [ع ا] طاشما ، طاشقينلق. آزغينلق، سركشلك .

طَفره [ع ا] يوقارى صيچراما ، آتلامه . عظمت صاتمه .

طَفره‌فُروش [فص] اوست‌پرده‌دن آتوب طوتان، شارلاتان .

طافلان

طِفل [ع ا] كوچوك چوجوق، صبى.

طَفلان، طافلان تافلان [تا] دفنه انواعندن باغچه‌لرده يتيشديريلن بر كوچوك آغاج كه يشيل ياپراقلى‌در.

طفلانه [ف ص] چوجوقجه ، چوجوقلره ياقيشير بر طرزده .

طُفولَت ـ طُفوليّت [عا]چوجوقلق، صباوت .

طُفَيْلى [عص] دعوتسز ضيافتلره كيدن. دالقاووق، يوزسز، كاسه‌ليس.

طُفَيْليّات [ع ا] كندى باشلرينه بسلنمه‌يوب باشقالرينك كوكلرندن وياقانلرندن تغذى وتعيش ايدن نباتات وحيوانات .

طِلاء [ع ا] سوروله‌جك شى . كوموشدن معمول شيلرى يالديزلامايه مخصوص مايع حالنده آلتون. « طلا ايتمك » : آلتونله يالديزلامق. آغيران عضو اوزرينه سورولن علاج ، سوروله‌جك ياغ ومرهم و سائره .

طُلّاب [ع ا] طالبك جمعى .

طَلاق [ع ا] بوشامه ، نكاحك فسخى .

طَلاقَت [ع ا] دوزكون و قولاى وسريع لاقيردى سويله‌يش.

طَلاوَت [ع ا] كوزللك ، حلاوت ، لطافت .

طَلَب [عا] ايستەمه ، آراما . ميل، آرزو ، رغبت .

طَلَبَه [ع ا] طالبك جمعى اولوب شاكرد ديمكدر. لسانمزده مفرد مقامنده قوللانيلديغى ايچون توركجه قاعده‌سيله جمعلنديره‌رك طلبه‌لر ديمك جائزدر. طلبه فرانسزجه «ئه‌توديان» مقابلى اولارق قوللانيلا بيلير.

طَلَح [ع ا] ضمغ آغاجى.

طِلِسْم [ع ا] سحرنوعندن موهوم برشى كه گويا او بوزولمادقجه بردفينه ضبط اولونامازمش. فسون. (مج) چاره، تدبير، قوت وتأثير.

طَلْع [ع ا] چيچكلرك ذريت ماياسى حكمنده اولان صارى توخوم توزى.

طَلْعَت [ع ا] يوز، سيما. گوزللك، جاذب و منور چهره.

طُلوع [ع ا] دوغما، گونشك ظهورى. (مج) حدوث، ظهور.

طُلوعات [ع ا] طلوعك جمعى، لسانمزده اكثريا شو معنالرده قوللانيلير؛ ذهنه گلن پارلاق فكرلر. كليشى گوزل، سوزلر سويله‌نن عادى تياترو: طلوعات قومپانياسى.

طَليعه [ع ا] اوكدن گيدب يولى كشف ايدن عسكر، پيشدار، ايلرى قره‌غول.

طَمْث [ع ا] عادت، گورمه، حيض.

طُمطُراق [ع ا] تلفظى طنطنه‌لى و دبدبه‌لى اولان.

طَمَع [ع ا] حرص، احتراص، دويمامازلق، آچ گوزلولك.

طَمَعكار [ف ص] چوق طمع ايدن، آچ گوزلى، جيمرى.

طناب [ع ا] چادير ايپى.

طَنّاز [ع ص] هركسله اگلەنن، مستهزى.

طَنْبور [ع ا] اوزون قوللى تام‌تللى وقارپوزلى چالغى.

طَنبورا ـ طانبورا [ت ا] طنبورك كوچوكى.

طَنبورى [ع ا] طنبور چالمقده ماهر آدام.

طَنْطَنَه [ع ا] گورولتو. آلايش، دبدبه، شعشعه، حشمت و عظمت.

طَنين [ع ا] سسك ايشيديله‌سى. طينلاما، چينلاما. صيزلاما، ويزيلتى.

طَنين‌انداز [ف ص] طنين آتان، طينلايان، چينلايان.

طَواشى [ع ا] خادم عرب، حرم آغاسى.

طَواف [ع ا] اطرافنده دولاشما، مقدس بر يرى زيارت.

طَوائِف [ع ا] طائفه‌نك جمعی .

طوب ـ دوب [ت د] بعضی صفتلرك باشنه كلوب مبالغه وتأكيد بيان ايدر : طوب طولو ، دوب دولو .

طوبی [ع ص] نه كوزل ! زهی !

طوبی ـ طوبا [ع ا] جنتده بر آغاج .

طوپ [تا] لاستيكدن ويامشبندن طوپارلاق معروف شی . قاتلانوب دسته حالنه قونمش قوماش وسائره : بر طوپ بز . باروت وصرمی ايله دولدورولوب آتيلان بويوك وآغير سلاح . (مج) « طوپ آتمق » : افلاس ايتمك . «طوپی آتمق» : أولمك . « آلتون طوپی » : چوق كوزل چوجوق . « قار طوپی » : كوزل ، بياض وطونبول چوجوق . « طوپدن » : بردن ، مجموعاً .

طوپاچ [ت ا] چوجوقلرك قيرباجله دوندوردكلری تاختـادن اويونجاق .

طوپارلاق [ت ص] يووارلاق . جبخانه صانديغی .

طوپارلامق [ت ف] طوب ايتمك . جمع ايدوب يووارلامق . طوپلايوب طاقيله كوتورمك .

طوپاق [ت ا] يووارلاق شی ، طوب . حيـوان آياغنك طوپوغی .

طوپال [تا] بر آياغی سقط ومعلول اولان .

طوپجی [ت ا] طوپی قوللانان ، طوپله محاربه ايدن عسكر صنفی .

طوپراق [ت ا] دنيانك اوزه‌رينی قاپلايان قاتی ماده . خاك ، تراب . ير ، ارض ، مملكت ، وطن ، اراضی . « قاراطوپراق » : مزار . صفتده اولور : طوپراق تجره .

طوپلاشمق [تف] بر يرده بولو-شمق ، اجتماع ايتمك .

طوپلامق [تف] جمع ايتمك . صارمق ، قالديرمق : طوپلامق . «عقلنی باشنه طوپلامق» : اوياغمق ، كنديني طوپلامق » : اييلشمك .

طوپلانمق [ت ف] تجمع ايتمك . بير-يكمك ، سميرمك ، شيشما-نلامق . جمع و تحشيد ايدلمك : أپی عسكر طوپلاندی .

طوپلی [ت ص] طوپلانمش ، منتظم ، سمیز .

طوپوز [ت ا] اوجی طوقاقلی أسكی حرب آلتی . (مج) قيصا وقالين آدام . «طوپوز آلتنده» : قهراً ، جبراً .

طوپوق [ت ا] آیاغك باجاغه‌ربط اولوندیغی یرده‌کی مفصلك تشکیل ایتدیکی یومرو .

طوت ـ دوت [ت ا] معروف میوه. « آهو طودی » آغاج چیلکی .

طوتار ـ طوتاریق [تا] صرعه. (مج) حدت.

طوتاش [ت ا] بیتیشیك، متصل، یاقین .

طوتام [تا] طوتاجق یر، قولب. حال ، روش . طور .

طوتاماق [ت ا] طوتولان اصول، مشوار ، مسلك . ثبات ، اطراد. طوتولاجق قولب، صاپ .

طوتاماقسز [ت ص] مسلکسز ، ثباتسز .

طوتدیرمق [تف]أل‌دوقوندورمق، حس ایتدیرمك .

طوتساق [ت ص] حربده‌طوتولان، اسیر .

طوتقال [ت ا] یاپیشدیریجی ماده .

طوتقون ـ طوتغون [ت ص] طوتولمش ، مضبوط ، مبتلا ، عاشق . طور حرکتی آغیر .

طوتمق [ت ف] أل ایله آلمق ، ألده بولوندورمق .

طوتمق [تف] أل ایله آلمق، ألده بولوندورمق. نکاحنده بولوندورمق، زوجی اولمق. صاقلامق: عقلنده‌طوتمق‌بیراقمامق: دیلنی‌طوتمق. قوللانمق : خدمتجی طوتمق .

طوتوق [تص] طور حرکتی آغیر اولان . مفلوج . محجوب ، اوتانغاج . قیصیق .

طوتونمق [تف] استناد ایتمك. أورتمك . قوللانمق استعمال ایتمك .

طوتوم [تا] معامله، طوروحرکت.

طَوْر [اا] صوزت، حال وحرکت، طرز وعظمت ، کوسته‌ریش .

طُور [ع ا] داغ ، جبل . « طور سینا » : حضرت موسانك وحیه مظهر اولدیغی داغ .

طوتوشدیرمق [ت ف] بر برینه طوتدیرمق ، غاوغا ایتدیرمك . آله‌ولندیرمك. اصولجه النه بیراقمق .

طوراق ـ دوراق [تا] طورولان یر. منز، موقف، استاسیون .

طوراقلامق [تف] لاقیردی‌سویلرکن تردده ، کسیك کسیك سویله‌مك .

طورامان [تص] ایری‌وقوتلی‌دلیقانلی، قابا وجاهل کنج ایریسی.

طوربا [تا] قیلدن یاپیلمایان کوـ
چوك چوال، خصیه‌ظرف.

طورپ [تا]

طورپ

صالاطاسی
یاپیلان یاقیجی
برکوك . (مج)
«طورپ کبی» :
چوق صاغلام
وقوتلی .

طورپیدو [انکلیزجه] هجوم ایچون
قوللانیلان سرعتلی کوچوك
زرهلی .

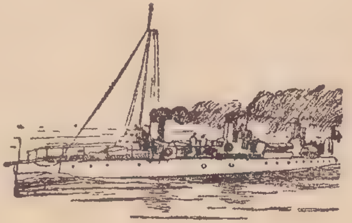

طورپیدو

طورپیل [فرا] دشمن سفائنی
دلوب باتیرمایه مخصوص
باروتله دولو دکیز لغمی . دشمن
سفینه‌لرینی باتیرمق ایچون زرهلیلردن
صالیویریلن مصادمه طبپاسیله مجهز
آلت .

طورتی [تا] بعض مایعانك دیبنده
قالان قویو شی ، پوصا .

طوردیرمق [ت ف] رکز ایتمك ،
اقامه ایتمك . بکلتمك ،
توقیف ایتمك .

طورشی [تا] بعض سبزه ومیوه‌لرك
طوزلو صو وسیرکه ایچنده
قورولمشی. «طورشیسنی قورمق» :
صاقلایوب قوللانمامق .

طورغای [تا] بویوك چایر قوشی.

طورغو [تا] اوفاق سرچه قوشی
نوعی .

طورلاق [تص] کنج وعجمی : طوـ
رلاق آدام . آلیشمامش .

طورمق ـ دورمق [ت ف] حرکت
ایتمه‌مك . توقف
ایتمك. «قارشی طورمق» : مخالفت
ایتمك .

طورناویدا [یتا] ویدا یعنی بورغولی
چیویلری چه‌ویروب
صیقیشدیرمایه وکه‌وشتمه‌یه مخصوص
اوجی یاصصی ده‌میر آلت .

طورنا [تا]

طورنا

بالیقجیل ولیلك
انواعندن بویوك
بر قوش .

طورو ـ طوری
[تا] سیاه ایله
قیرمیزی آراسنده بر طونده بولونان
(آت) .

طورو ـ دورو [تص] براق، صاف،
شفاف .

طوروق ـ دورووق [ت ا] ذروه، تپه. اوج. كومه، ييغين. (ص) صاف، راكد.

طوروقلامق [ت ف] تپه و كومه تشكيل ايده‌جك قادار دولدورمق.

طورولمق ـ دورولمق [ت ف] صاف و براق اولمق.

طورون [ت ا] اولادك اولادى، حفيد.

طورونج [تا] معروف آجى بر جنس پورتاقال كه شربتى ايچيلير.

طوريك [تا] پالاموط باليغنك بويوكى.

طوريتا [تا] اوركينوزدينيلن باليق.

طوز [ت ا] دكيز صويندن تبخرله استحصال اولونان بياض وقاتى بر ماده.

طوزاق [ت ا] قوش ويابانى حيوان طوتمغه مخصوص آلت. (مج) حيله.

طوزلا ـ طوزلاق [ت ا] طوز استحصال ايتمه‌يه مخصوص محل، مملحه.

طوزلق [تا] صوفراده طوز قويمايه مخصوص كوچوك قاب.

طوس [ت د] بعض تورکجه صفتلردن اول كلوب تأكيد و مبالغه بيان ايدر: طوس دوغرو، طوس طوپارلاق.

طوس [ت ا] قوچ كبى باش، آلين ويا بوينوزله ووروه.

طوسقا [ت ا] جنوبى آرناوودلق و اهاليسى.

طوسون [تا] طانا حالندن چيقوب ايكى ياشنى كچمش قاراصيغير آيغيرى، كنج بوغا. (مج) قوتلى وييكيت كنج.

طوطى [فا] آفريقا و هندستانده انواعى بولونان معروف قوش، پاپاغان.

طَوْع [ع ا] طاعت، اطاعت. «طوعاً»: ايسته‌يه‌رك، اجبار ايديلمكسزين. «طوعاً و كرهاً»: ايستر ايسته‌مز.

طوغان

طوغ [ت ا] توغ، سرغوج.

طوغان [تا] ييرتيجى قوش. «بوز طوغان»: بر نوع آرمود.

طوغرام [تا] پارالامه، كسمه.

طوغرامق ـ دوغرامق [ت ف] پارچا پارچه كسمك، پارالامق.

طوغرامه ـ دوغرامه [تا] پارچا پارچا كسمه.

قاپو، نجره وچرچیوه کبی پارالانمش کراسته‌دن یاپیلان ایش وبو ایشه یارایان کراسته .

طوغورغان ـ دوغورغان [ت ص] چوق‌دو-غوران ، ولود .

طوغورمق ـ دوغورمق [ت ف] دنیایه کتیرمك . تولید ایتمك .

طوغرو ـ دوغرو [ت ص] اکری اولمایان دوز ، مستقیم ، یالان اولمایان .

طوغروجه ـ دوغروجه [ت ح] دوغرودن دوغرویه ، بلا واسطه .

طوغلا [ت ا] فوروندە پیشمش قیرمیزی وسرت کرپیچ .

طوغو ـ دوغو [ت ا] محل تولد، مسقط‌رأس، وطن .

« کون دوغوشی » : شرق وشرق جنوبی روز کاری .

طَوْف [ع ا] طواف ، دولاشما ، زیارت .

طوفان [ع ا] هر طرفی قاپلایان چوق شدتلی وعمومی یاغمور .

طوق [ت ص] دویمش ، دولغون ، صیق ، قالین : طوق قوماش . « طوق کوزلی »: قناعتکار، حریص وخسیس اولمایان .

طَوْق [ع ا] کردانلق ، حیواناتك بوینه طاقیلان طاسما . طاقت، اقتدار : بو ایش طوق بشردن خارجدر .

طوقاق [ت ا] قالین تخته چکیچ . قاپو قنادینه آصیلی دەمیر (مج) « طوقاق کبی » : أتلی جانلی .

طوقوشدیرمق [ت ا] بربرینه دوقوندورمق .

طوقوندورمق ـ دوقوندورمق [ت ف] ایلیشدیرمك، تماسه کتیرمك. آل‌سوردورمك. اینجیتدیرمك. ایما ایتمك .

طوقوش [ت د] دکیش لغتی ایله برابر قوللانیلیر : دکیش طوقوش : مبادله ، ترامپا .

طوقومق ـ دوقومق [ت ف] نسج ایتمك. ایپلکلردن بز،وقوماش یاپمق. « اینجه اَلەیوب صیق دوقومق »: فضله آراشدیرمق، « مکیك دوقومق » : چوق کیدوب کلمك .

طوقوما ـ دوقوما [ت ا] دوقوماسی صیق بز .

طوقا [ت ا] قوتلی باغ . کمرك او-جنده‌کی بویوك قوپچا .

طوقا [یتا] قدحلری طوقوشدورما .

طوك ـ دوك [ت ا] صوئوقدن جامد حالنه کچن‌مایعا-ت ، بوز باغلاما .

طوگدورما ـ دوندورما [ت ا] بوز حالنه گچیرمه. بوز حالنه کتیرلمش لیموناتا، سوت وسائره.

طوکوز [ت ا] دوموز.

طوگوق ـ دوگوق [ت ا] دونمش، بوز باغلامش براق اولمایان، دومانلی.

طول [ع ا] بوی، اوزونلق. اوزون مدت: چوقلق. کرهٔ ارضك شرقدن غربه امتدادی، عرض مقابلی.

طول [ت ا] قوجه‌سی وفات ایتمش قادین.

طولاق ـ دولاق [ت ا] باجاغنه دولادقلری چوخا کناری ویا اکسز عبا.

طولام ـ دولام [ت ا] صاریلان بر شیئك بر صاریلماسی.

طولامق ـ دولامق [ت ف] صارمق. (مج) آغیر برایشی یوکلتمك: وبو وظیفه‌یی بنم باشمه دولادیلر.

طولاما ـ دولاما [تا] برنوع پارماق یاراسی.

طولان ـ دولان [تا] دسیسه، آلداتمه، طولاندیرما.

طولانباج ـ دولانباج [ت ا] دونه دونه بوکولن، دولاشیق وقاریشیق.

طولاندیرمق ـ دولاندیرمق [ت ف] چه‌ویرمك واحاطه ایتمك، اطرافنی آلمق. حیله و دسیسه ایله آلداتوب صویمق، آشیرمق.

طولاندیریجی ـ دولاندیریجی [ت ص] حیله ایله پارا چارپان.

طولانی [ع ص] بویلی، بویی اکندن زیاده.

طولایی ـ دولایی [ت ا] دور، اطراف. مناسبت. «دن طولایی»: سببندن، جهتله. «دولاییسیله»: بالمناسبه.

طولغون ـ دولغون [ت ص] ایچی دولو، دولمش، قاباریق. چوقجه، دکرلیجه. «آتنه دولغون»: آز شیشمان، طیقناز.

طولو ـ دولو [تا] کوکدن یاغان ایری ویووارلاق بوز دانه‌لری صورتنده یاغمور. «یاغموردن قاچوب دولویه طوتولمق»: خفیف بر فلاکتدن قاچوب داها آغیرینه دوچار اولمق.

طولوم

طولوم [ت ا] حیوانك قارنی یارلمدن

چیقاریلان دریسی که ایچنه صو وسائره قونور .

طولومبا

طولومبا [ت ا] صویی قویودن چکن ماکینه. یانغین سوندور- مکه مخصوص آلت .

طولومباجی [ت ا] یانغین سوندورمه یه کیدن آدام. صو طولومبالرینی تعمیر ایدن (مج) تربیه سز.

طوماتس ـ دوماتس [ت ا] بیلد- یکمز یووارلاق سبزه .

طومار [ع ا] دفتر ، کتاب ، مکتوب. صاریلان بر شی : کاغد طوماری .

طومان [ت ا] بول وقیصا ایچ طونی .

طومبا [یتا] یاتاغه آتیلوب راحتی بولمق وچوجوق لساننده یاتمق .

طومبادیز [ت ص] شیشمان و بیچیمسز.

طومباز [ت ا] آلتی دوز نهر قاییغی. کوپری دوباسی .

طومباق [ت ا] آلتونله قاریشیق باقیر ویا تونج .

طومبالاق [ت ص] یووارلاق ، طومبول ، شیشمان .

طومبولا [روسجه] نومرولری حاوی کاغدلرله ویازارله اوینانیلان برنوع پیانقو .

طومبای [ت ا] دیشی ماندا .

طومروق

طومروق [ت ا] آغاجك فیلیز اوله جق پیدا ایتدیکی دوکه سی، طومورجق. چیچك .

طوموز ـ دوموز [ت ا] معروف حیوان . مقام تحقیرده: پیس، عنادجی ، ظالم.

دوموز

طون ـ دون [ت ا] بلدن آشاغی کییلن لباس. آتك رنکی . « دونسز » : هیچ شیئی اولمایان ، پسپایه .

طونج [ت ا] باقیرله قالایدن مرکب معدن .

طونوس [ت ا] بر نوع کارکیر طوان .

طونیلاتا [یتا] بیك کیلودن عبارت واحد قیاسی .

طوی [ت ا] قازدن بویوك ویابانی قوش، (مج) عقلسز ، مجمی ، تجربه سز .

طویورمق ـ دویورمق [ت ف] ایشیتدیر- مك .

طویورمق ـ دویورمق [ت ف] قارنی طوق ایتمك .

طویغار [ت ا] تارلا قوشـنك برنوعی، چایر قوشی .

طویغو ـ دویغو [ت ا] ایشیتمه، دویما، معلومات ، حس ، حساسیت .

طویغوسز ـ دویغوسز [ت ص] حسسز ، قاباروحلی، طاش یورکلی، ادراکسز،

طَویل [ع ص] اوزون .

طویلق [ت ا] تجربه‌سزلك، خاملق، جهالت .

طَویله [ع ا] بربرینه باغلانمش بر صیرا حیوان . حیوان قاطاری. حیوان طاولاسی .

طویوم ـ دویوم [ت ا] دویما ، قانما. قناعت .

طویوملق ـ دویوملق [ت ا] بر کره دویاجق مقدار .

طَهارَت [ع ا] تمیزلك ، بیقانما .

طَهور [ع ص] چوق تمیز. تمیزله‌یجی.

طَیّار [ع ص] اوچان . هوایه‌قالقان ، منقلب اولان .

طَیّاره [ع ا] هواده سیاحت آلتی ، حرب ایدن سفینهٔ هوائیه .

طَیِّب [ع ص] ایی ، خوش، لطیف.

طیب ـ طیپ ـ طیپر ـ طیپیش [ت ه] داملاما ویا خفیف یورومه طیب طیب داملایوردی ، طیپیش طیپیش یورویوردی .

طیپیردامق [ت ف] طیپیر طیپیر ایده- رك خفیف صورتده یو- رومك . اوینامق ، وورمق: یورکی طیپیردایوردی .

طیپیردی [ت ا] خفیف صـورتده یورومه سسی . اوینااما ، وورما ، خلجان .

طیپه [ت ا] شیشه وسائره طیقا- دقلری مانطار ، طاپا .

طَیر [ع ا] قوش .

طَیَران [ع ا] اوچما ، اوچوش . غازه تحـول ایدوب هوایه قاریشما .

طیراق [ت ه] قاتی شیلرك چیقار- دیغی سـس : طیراق قاپو قاپاندی .

طیرانق ـ طیرینق [ت د] پارا کبی معدنی بر شیئك سسی. پیشین ویریلن پارا : طیرانق پاراسنی صایدی .

طيرطيل [تا] كلبك

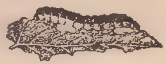

توخومندن چيقان طيرطيل اوزون قورت .

طيرقاز [تا] قاپونك آرقاسنه سورولن اودون ويا دەمير سوركو.

طيرمالامق [ت ف] طيرناقله قازيمق، چيزمك، تخريش ايتمك . تهييج ايتمك .

طيرمانمق [ت ف] طيرناقلرى ايليشديرەرك يوقارى چيقمق .

طيرميق [ت ا] كوچوك چنكل . بر نوع زراعت آلتى. طيرناقله ييرتيلان شيئك اثرى .

طيرناق [ت ا] انسان وحيوانك أل وآياق پارماقلرينك اوجندەكى سرت وحسسز كميك .

طيريل [ت ص] چيپلاق . (مج) پاراسز .

طَيْف [ع ا] اويقودە ويا قارا كالقدە قورقودن تجسم ايدن خيال. بر منشوردن كچەرك انكسار ايدن ضيانك تحلل ايتديكى رنكلرك مجموعى.

طيس [ت مه] قازك سسنى تقليد وتصوير ايدر. حرف تنبيه دە اولور : صوص ، سكوت ايت !. اسم دە اولور : سكوت، نفس آلمايوب مبهوت قالما : « طيس قالمق » : هيچ جواب ويرەمەمك.

طيق [ت مه] خفيف وانجە بر سس تقليد وتصوير ايدر: طيق طيق پنجرەيە ووردى .

طيقاج [تا] شيشە وسائرە آغزينى طيقامايە مخصوص بزدن ويا آغاجدن طيپا .

طيقامق [ت ف] بر شيشە وسائرەنك آغزينى قاپامق . « آغزينى طيقامق » : سكوتە مجبور ايتمك ، اسكات ايتمك . « لاقيرديى آغزە طيقامق» : بريسنك سوزينى بيتيرمەدن رد ايتمك .

طيقانمق [ت ف] قاپالى اولمق ، قاپانوب ايشلەمەمك . نفس طوتولمق . اشتها قاپانوب ييەمەمك.

طيقالى [ت ص] قاپانمش ، مسدود .

طيقمق [ت ف] زورله وايتەرك باصارق صوقمق . دار وصيقينتيلى بر يرە صوقمق .

طيقناز [ت ص] آز شيشمان، طوپلى.

طيقير [ت د] قورو وانجە سس تصوير ايدر : بو بورك طيقير طيقير اولدى . پنجرە طيقير طيقير قاپنايوردى .

طيقيردامق [ت ف] خفيف وقورو سس چيقارمق .

طيقيردى ـ طيقيرتى [ت ا] قورو وخفيف چيقان سس : آياق طيقيرتيسى .

طيقسيرمق [ت ف] قاپالی آغیزله خفیف صورتده آقصیرمق .

طيقيز [ت ص] زياده طيقناز ، پك قالين . پك صيق وقاتی دو- لدورلمش .

طيقيشديرمق [ت ف] باصارق صوقمق عجله ایله بیمك .

طيقيشمق [ت ف] دار بر يره و باشقالری آراسنه صوقولمق.

طيقيلمق [ت ف] آرایه كيرمك ، صوقولمق .

طين [ت د] معدنی برشیئك كسكين سسنی تقليد و تصوير ايدر : طين ايتمك ، طين طين اوتمك .

طين [ع ا] چامور، طوپراق، بالچيق .

طيناز [ت ا] اوت پيغينی .

طينت [ع ا] جبلت ، يارادیلیش .

طينغير [ت د] معدنی پارا و صحن كبي شيلرك سسنی تقليد و تصوير ايدر وا كثريا مكرر ويا طينغير مينغير صورتنده قوللانيلير .

طينغيردی [ت ا] معدنی شيلرك كو- رولتوسی كبي قورو سسلی كورولتو .

طينلامق [ت ف] طين ايتمك، معدنی بر سس چيقارمق .

طينماز [ت ص] سس چيقارماز ، سكوتی .

طينمق [ت ف] سس چيقارمق ، بر شی سويلهمك .

طيور [ع ا] « طير »ك جمعی، قوشلر.

ظ

ظ توركجه الفبانك يكرمنجی حرفی اولوب اكثريا عربيدن آلنمش كلهلرده بولونور . ابجد حسابنده (۹۰۰) عددينه دلالت ايدر .

ظالم [ع ص] ظلم ايدن ، غدار ، مرحمتسز .

ظاهر [ع ص] ظهور ايدن، ميدانده اولان، آچيق، آشكار، خارج ، باطن مقابلی. البته، شبههسز.

ظاهری [ع ص] طيشدن كورونن ، صوری .

ظرافت [ع ا] ظريفلك ، نازكلك، كباراق ، اينجهلك .

ظرف [ع ا] قاب، قيليف، محفظه. قهوه فينجانی ايچنه قونان معدنی قاب . مكتوب و اوراقك قونديغی كاغددن ياپيلمش قاب. « ظر- فنده »: ايچنده، اثناسنده، داخلنده.

ظُرَفا [ع ا] ظریفك جمعی .

ظُروف [ع ا] ظرفك جمعی .

ظَریف [ع ص] ظرافتلی، نازك، كبار، اینجه، « جمعی سه‌ویجی قادین معناسنده قوللانیلیر . »

ظَفَر [ع ا] مقصده وصول، موفقیت. دشمنی یكمه، غلبه، غالبیت .

ظفریاب [ف ص] موفقیته نائل اولان، غالب، مظفر .

ظِل [ع ا] كولكه، سایه .

ظلال [ع ا] ظلك جمعی .

ظُلْم [ع ا] دوغرولغه وعدالته‌مغایر حركت، غدر، مرحمتسزلك، حقسزلق .

ظُلمات [ع ا] ظلمتك جمعی .

ظُلْمانی [ع ص] ظلمته منسوب، مظلم، قاراكایق .

ظُلْمَت [ع ا] قاراكایق، آیدینلق اولمایان یر. « مادیات‌ومعنویاتده قوللانیلیر » .

ظَلوم [ع ص] چوق ظلم ایدن، پك ظالم .

ظَلیل [ع ص] پك كولكه‌لی، كثیف .

ظَنّ [ع ا] صانما، سزمه، قطعی اولارق بیلمكسزین حكم ایتمه، احتمال ویرمه. شبهه، تردد. «حسن ظن» : بر آدام حقنده ایی ومثبت بر فكر حاصل ایتمه . « سوءظن»: بری حقنده فنا فكر پیدا ایتمه .

ظُنون [ع ا] ظنك جمعی .

ظَواهِر [ع ا] ظاهرك جمعی. بر شی ویا شخصك كوزه كورونن شیلری .

ظَهْر [ع ا] آرقا، صیرت . كاغد، مكتوب وسائره‌نك آرقاطرفی. « قوةالظهر » آرقادن كلن قوت، امداد .

ظُهْر [ع ا] اوكله، اوكله وقتی، زوال .

ظَهریّه [ع ا] بر مكتوب ویا ورقه‌نك آرقاسنه یازیلان‌یازی، آرقاسنده‌كی شرح .

ظُهور [ع ا] میدانه چیقما، ظاهر اولما، كورونمه. حاصل‌اولما، وجوده كلمه . « نوظهور » : یكی چیقما، یكی ایجاد، مودا .

ظهورات [ع ا] ظهورك جمعی. هیچ بكله‌نیلمه‌ین برشیئك بردن ظهوری . آكسزین وقوعه كلن احوال وشرائطك ایجاب ایتدیردیكی مصارف. « ظهوراته تابع اولمق» : اولدن صورت اجراسی تعیین وتثبیت اولونمایوب ظهور ایده‌جك احوال وشرائطه كوره حركت ایتمك « ظهو-

رات واپوری » : تعرفه خارجنده فوق‌العاده برلزوم اوزه‌رینه تحریك ایدیلن واپور .

ظهوری [تا] وقتیله اورتا اویوننده قومیق روانی ایفا ایدن مقلد. « ظهوری قولی » : اورتا اویونی طاقیمی .

ظَهیر [عص] آرقا چیقان، یاردیمجی، معین .

ظیرظوپ [ت ص] دلیشمن ، قاچیق. هوپبا، شیماریق. زیرزوب.

ظیرلامق ـ ظیریلدامق [ت ف] ویزیلدامق، دیرلامق، ظیریلتی وکورولتو ایتمك.

ع

ع تورکجه الفبانك یکرمی برنجی حرفی اولوب لسانمزده یالکز عربی کلمه‌لرده‌قوللانیلیر. ابجدده ۷۰ عددینی کوستریر.

عابِد [ع ص] عبادت ایدن، طاپان، طاپینان ، صوفی .

عابِر [ع ص] عبور ومرور ایدن، کچن .

عاتِق [ع ص] آزاد اولمش ، آز ادلی. اسکی ، قدیم . بو بو ایکنجی معناده « عتیق » داها چوق مستعملدر .

عاجِز [ع ص] اقتدارسز، ضعیف، کوشه‌ك ، الندن هیچ بر ایش کله‌ین. درمانسز. «عاجزلری» بن، بنده کز معناسنه تواضع تعبیری.

عاجِل [ع ص] عجله‌لی ، سرعتلی ، مستعجل .

عادَت [عا] کوره‌نه‌ك، آلیشیلمش شی، الفت. اصول ، هرکس طرفندن رعایت ایدیلن حال. قادینلرك آیده بر کوردکلری حیض ، آی باشی . « خارق العاده » : عادتك فوقنده و خارجنده قبیلندن . « علی العاده »: عادتا ، یابانجی .

عادتا ـ عادةً [ع ح] عادت اولدیغی اوزره ، هر وقتکی کیبی ، عادی صورتده .

عادِل [ع ص] عدالت صاحبی ، حق ودوغرولغی سه‌ون ، ظالمك ضدی .

عادی [عص] عادت اولان، هروقتکی. فوق‌العاده اولمایان ، بایاغی ، آشاغی. کبارك ضدی .

عادیلك [تا] بایاغیلق، آشاغیلق، ظرافتسزلك .

عار [عا] اوتاناجق شی ، عیب ، حیا ، حجاب ، اوتانما .

عارسز [ت ص] اوتانماز، یوزسز حیاسز .

عارسزلانمق [ت ف] عارسزلق ايتمك ، قوغولديغى حالده ينه اوتانمايارق مراجعت ايتمك .

عارسزلق [ت ا] اوتانمازلق ، حياسزلق .

عارِض [ع ص] طبيعى اولمايوب صوكرادن كلن، صوكرادن ظهور ايدن، پاپيشان، مسلط اولان (ا) ياناق .

عارضه [ع ا] عارض اولان حال صوكرادن كلن نقيصه .

عارِف [ع ص] عرفان صاحبى اولان، بيلن .

عارلانمق [ت ف] اوتانمق، محجوب اولمق .

عارى [ع ص] چيپلاق . خالى ، بوش .

عارِيَت [ع ا] اودونچ ، اعاده اولونمق اوزره آليننان شى .

عازِم [ع ص] عزم ايدن ، قصد ونيت ايدن، قطعى قرارويرن، بر يره كيدن .

عاشِر [ع ص] اوننجى .

عاشِق [ع ص] عشق ايله سەوەن، مبتلا ، مفتون ، پرستش ايدن . ساز شاعرى .

عاشوراء [ع ا] محرمك اوننجى كونى. اوكون پيشيريلن معروف طاتلى .

عاصِم [ع ص] عظمتلى ، ناموسلى ، عفيف .

عاصِمه [ع ا] قلعه ايله محفوظ اولان شهر .

عاصى [ع ص] عصيان ايدن ، سركش. كناهكار. حايدود.

عاطِف [ع ص] يوزينى چەويرن ، ميل ايدن برينه لطف وتوجهله باقان. ايكى كلمه ويا جملەيى ربط ايدن : حرف عطف ، و او عاطفه .

عاطِفَت [ع ا] توجه ، ميل، شفقت ومرحمت .

عاطِل [ع ص] عطالتله متصف ، تنبل . ايشسز .

عافِيَت [ع ا] صحت ، وجود صاغلاملغى .

عاقِبَت [ع ا] صوك، آخر، انجام ، نهايت. نتيجه. «عاقبة الامر»: ايشك صوكنده .

عاقِد [ع ص] بر مقاوله و شركت وسند و سائره عقد و امضا ايدنلرك بهرى . عقد ايدن .

عاقِل [ع ص] عقللى ، اوصلو ، سن رشده واصل .

عاكِف [ع ص] اعتكاف ايدن ، عبادت ايچون عزلتى اختيار ايدن . « معتكف داها چوق مستعملدر . »

عال [ع ص] یوکسك . « عال العال » : چوق یوکسك .

عالَم [ع ا] کائنات ، مخلوقات ، کافۀ اجرام سماویه ، جهان ، دنیا ، کرۀ ارض . خلق ، انسانلر . جمعیت ، جماعت ، اجتماع . « عالم آب » : عشرت جمعیتی .

عالِم [ع ص] علملی ، بیلن ، بیلگیلی ، بیلگینج .

عالی [ع ص] یوکسك ، یوجه .

عالی جَناب [ف ص] یوکسك روحلی ، جوامرد .

عام [ع ا] ییل ، سنه . جمعی : اعوام .

عامّ [ع ص] عمومه عائد ، عمومی . عادی ، بایاغی . « خرج عام » : هرکسك خرجی اولابیله‌جك درجه‌ده اوجوز و عادی . خاصك ضدی . خلق ، عموم . جمعی : عوام .

عامِر [ع ص] اعمار ایدن ، معمور . مسکون . اعمار اولونمش ، کوزل ایشلنمش . دولته عائد ، رسمی .

عامِل [ع ص] فاعل ، یاپان . مؤثر .

عامّه [ع ا] عموم ، هرکس ، جمله ، خلق .

عائِد [ع ص] عودت ایدن ، دونن . تعلق ایدن ، راجع ، دائر .

عائِده [ع ا] برینه راجع و عائد اولان ویرکی عوائد .

عائِله [ع ا] زوج ، زوجه واولاد وسائر یاقین اقربا مجموعی .

عَباء [ع ا] یوکدن معمول قابا قوماش . بو قوماشدن یاپیلان اوستلك روبا . « آل عبا » : پیغمبرمزك عائله‌سی .

عبا پوش [ف ص] عبا کیین . درویش .

عِباد [ع ا] عبدك جمعی .

عِبادَت [ع ا] قوللق . طاپما ، طاپینما ، پرستش . طاعت وتقوی .

عِبارَت [ع ا] بر شیئك مجموعی . مرکب ، متشکل .

عِباره [ع ا] یازیلی بر سوزك عناصر لفظیه‌سی وطرز تشکلی . بر قاچ جمله‌دن مرکب فقره .

عَبّاسی [ع ص] پیغمبرمزك عموجه‌سی حضرت « عباس »ه منسوب .

عَبّاسِیّه [ع ا] عربلرك امویلردن صوکرا تشکیل ایتدکلری حکومت .

عَبَث [ع ا] فائده‌سز ، بوش ، مناسبتسز ، بیهوده ، صاچما .

عَبْد [ع ا] کوله ، قول ، بنده .

عِبَر [ع ا] عبرتك جمعی .

عِبرانی [ع ص] بنی اسرائیل قومنه منسوب . اسکی یاهودی لسانی .

عِبرَت [ع ا] درس آليناجق شى. انتباه وتيقظى موجب حال وحادثه.

عُبودِيَّت [ع ا] بنده‌لك، قوللق. منسوبيت، خلوص.

عُبور [ع ا] بر طرفدن او برطرفه كچمه، آشلاما.

عُبوس ـ عُبوسَت [ع ا] يوز اكشيلكى، چهره چاتيقلنى.

عَبوس [ع ص] چاتيق چهره‌لى، صومورتقان، اكشى يوزلى، يوزى هيچ كوله‌ين.

عُبَيد [ع ا] كوچوك كوله، كوچوك قول.

عبيدانه [ف ص] حقير برقوله‌ياقيشير برصورتده.

عَبير [ع ا] عنبر.

عِتاب [ع ا] تكدير، آزارلاما، پايلاما.

عِتاق ـ عِتق [ع ا] كوله وجاريه آزادى. آزاد ايتمه.

عَتَبه [ع ا] قاپو اشيكى، محترم و مقدس ير، زيارتكاه. باصاماق، قدمه. پايه.

عِترَت [ع ا] نسل، ذريت، صوى، اقربا. عشيرت.

عَتَه [ع ا] بوكاقلق، بوكاما.

عَتيق [ع ص] أسكى، قديم. (١) آزاد ايدلمش كوله، آزادلى.

عُثمانلى [ت ص. ا] سلطان عثمانك تأسيس ايتديكى دولت‌كه جهان حربى نتيجه‌سنده منقرض اولارق يرينه مستقل ومدنى تورك جمهوريتى تأسس ايتمشدر. أسكيدن غرب توركلرينه وعثمانلى ايمپراطورلنى تبعه‌سندن اولان غيرمسلملره‌ويريلن اسم.

عَجالَت [ع ا] عجله ايله ياپيلان ويا بولونان شى.

عجالةً [ع ح] عجله ايله، سريعاً، همان.

عَجائِب [ع ا. ص] عجيبه‌نك جمعى اولمقله لسانمزده مفردوصفت مقامنده‌ده‌قوللانيلير: عجيب، غريب، توخاف. حال اولارق‌ده‌مستعملدر: غريب شى !.

عَجَب [ع ا] تعجب‌اولوناجق‌شى، شاشما، شاشه قالما، تعجب. صفت مقامنده‌ده قوللانيلير: عجيب، غريب، توخاف. عجبا مقامنده‌ده ايراد اولونور.

عُجْب [ع ا] كبرو وغرور، خودبينلك.

عَجَبا [ع د] مراقى متضمن تردد اداتى‌دركه‌استفهامله‌قوللانيلير: عجبا بكنه‌جكمى ؟.

عَجز [عا] عاجزلك ، بجريكسزلك ، اقتدارسزلق .

عَجَزه [ع ا] عاجزك جمعى « دارالعجزه »: عاجزوعليل انسانلره باقيلان شفقت مؤسسه‌سى.

عَجَلعجائب [ت ص] « عربى اعجب العجائب دن » چوق غريب، پك توخاف وكولونج.

عَجَله [ع ا] بر ايشى چابوق ياپمايه چاليشمه، صبرسزلق ، شتاب .

عجله‌جى [ت ص] عجله ايله ايش كورن ، ايچى دار ، صبرسز .

عَجَم [عا] ايرانلى ، ايران اهاليسندن اولان .

عَجمستان [ذ ا] ايران .

عجمى [ع ص] ايرانلى . عربك غيرى. (مج) مبتدى ، تجربه‌سز ، بجريكسز . ياباْنجى .

عجميلك [ت ا] تجربه‌سزلك، معلوماتسزلق، مبتديلك، مهارتسزلك .

عَجوز ـ عجوزه [ع ا] اخلاقسز و صوراتسزقوجاقارى. « بردالعجوز » : قوجا قارى صوغوغى كه مارت صوكنده اولور .

عَجول [ع ص] عجله‌جى ، ايچى دار، صبرسز .

عجيب [ع ص] تعجبه لايق اولان ، غريب ، توخاف ، شاشيلاجق.

عَجيبه [ع ا] تعجبه لايق شى ، شاشيلاجق ايش .

عَدّ [ع ا] صايى ، صايما ، تعداد . صاناما ، طوتما ، اعتبار و اتخاذ ايتمه ، صايما .

عَدَد [ع ا] حساب ، صايى .

عَدالَت [ع ا] دوغرولق ، دوغرولقدن آيريلماما ، هركسك حقنه رعايت ايتمه، انصاف ومرحمت، ظلمك ضدى .

عَداوَت [ع ا] دشمنلق ، خصومت . كين ، غرض .

عِدَّت [ع ا] زوجندن آيريلان ويا قوجاسى وفات ايدن قادينك تكرار أولنمك ايچون بكله‌ديكى مدت .

عُدَد [عا] صايى . رقم . دانه .

عَدَسه [ع ا] مرجمك دانه‌سى . مرجمك دانه‌سى كبى اورتاسى قالين وكنارى اينجه جام كه كوزلك و دوربين وساڠره‌ده قوللانيلير .

عَدْل [ع ا] عدالت ، حقانيت ، ظلم مقابلى .

عَدْلِيّه [عا] وطنداشلرك حقوقنه ، محكمه‌لره‌ودعوالره باقان رسمى دائره .

عَدَم [عا] وجودك ضدى ، يوقلق. اولماما ، فقدان : عدم لياقت .

عَدْن [ع] جنت ، فردوس . اصل معناسی : مسکن ، اقامتگاه‌در.

عَدُوّ [عا] دشمن ، خصم .

عُدوان [عا] دشمنلق ، خصومت. ظلم ، حقسزلق .

عُدول [عا] يولدن چيقما ، صاپما. كرى دونمه ، واز كچمه . عادلك جمعى . « هيأت عدول » : جرم وجنايتك موجود اولوب اولماديغنى تحقيقه‌وقراری‌ويرمه‌يه مأمور ايديلن منتخب هيأت ، ژورى .

عَديل [عص] « عدل » دن : مساوى ، نظير ، أش .

عَديم [عص] « عدم » دن : برشيئى اولمايان ، محروم ، يوق .

عَذاب [عا] جزا. آخرتده كنا. هكارلره ويريله‌جك جزا و اذيت. اذيت، اشكنجه . صيقينتى.

عِذار [عا] ياناق. « خليع العذار»: حياسز ، عارسز، اوتانماز . « كلعذار » : كل ياناقلى .

عَذْب [عص] طاتلى، خوش، لذيذ .

عُذْر [عا] ياپيلان برقصور وقباحتك عفوايديلمه‌سى ايچون سويله‌نيلن سبب وبهانه . بر قباحتك عفوى . مانع، انكل .قصور، عيب، سقطلق.

عَذراء [عا] باكر ، قيز اوغلان قيز .

عَذوبت [عا] طاتليلق ، لطافت ، لذت .

عِراق [عا] بغداد وبصره جهتلر- ينك اسمى اولوب حرب عموميدن صوكرا عثمانلى اپمپراطور- لغندن آيريلوب نيم مستقل بر اداره ايدن دولته علم اولمشدر .

عَرَب [عا] معروف أسكى برملت. « جزيرة العرب » : عربلرك وطن اصليلرى بولونان بويوك شبه جزيره ، عربستان .

عُربان [عا] چول عربلرى، عرب بدويلر .

عَربده [عا] غاوغا ، كورولتو .

عَربى [عا] عرب عرقنه ولسانه منسوب . (ا) عربجه، عرب لسانى .

عربيات [عا] علوم وادبيات‌عربيه.

عَرْش [عا] چارداق ، طاوان ، چاتى ، قبه . تخت ، سرير. « لسانمزده بو ايكى معنا ايله چوق قوللانيلماز . » جناب حقك دوقو- زنجى قات كوكده تصور اولونان سريرى . الك يوكسك فلك .

عَرْصه [عا] بنا ياپيلاجق بوش اراضى پارچاسى، بنادن‌خالى

میدان . جمعی اولان عرصات باشقا معنایه کلیر : محشر ، محشر میدانی.

عَرْض [ع ا] کوسترمه ، بویوك برذاتك اوکنه قویما، تقدیم. بویوك بر ذاته افاده ایتمه . «عرض محضر» : بر ایش حقنده بر چوق کیشی طرفندن مهرلەنەرك ویریلن عرضحال.

عَرْض [ع ا] کنیشلك ، اڭ ، طول مقابلی . کرۂ ارضك خط استوادن قطبلره دوغرو مسافه‌سی : عرض شمالی، عرض جنوبی.

عِرْض [ع ا] ناموس، عفت، پرده.

عَرَض [ع ا] فطری اولمایوب ایکرتی اولان حال وصفت .

عَرْضحال [ع ا] برایش ضمننده رسمی بر مقامه ویریلن تحریرات ، استدعا .

عُرْف [ع ا] قانون ایله معین و مقید اولمایان و فوق‌العاده احوالده تطبیق اولونان حکم واجرا آت.

عَرَفات [ع ا] مکه جوارنده حاجیلرك عرفه کونی توقف ایتدکلری محل .

عِرْفان [ع ا] بیلیش ، آکلاییش، حقیقته وقوف. علم ومعرفت، فرانسزجه «کولتور» مقابلی اولارق استعمال اولونا بیلیر .

عَرَفه [ع ا] بایرامدن بر کون اولکی کون. هر هانکی بر حادثه‌یه تقدم ایدن کون ویا کونلر ؛ « عرفه چیچکی » : بایرامدن بر کون اول بایراملق اثوابنی کیین . چوق ومفرط بر شکلده سوسله‌نن .

عُرْفی [ع ص] قوانین‌عادیه‌یه تابع اولمایوب فوق‌العاده احواله اویغون اولان، احوال‌فوق‌العاده‌ده بر هیئت عسکریه‌یه ترك اولونان موقت اداره‌یه متعلق: ادارۂعرفیه، دیوان حرب عرفی . « تکالیف عرفیه » : فوق‌العاده ویرکی .

عَرَق [ع ا] تر . ترکیبی صیزارق حاصل اولان ومیوه‌دن‌تقطیرله آلنان اسپرطو ، راقی .

عِرْق [ع ا] اصل ، کوك. دامار. ذریت. سلاله نسل. جنس، نوع ، شعبه .

عَرَقیه [ع ا] تیفتیکدن اینجه بر کلاه‌که اسکیدن درویشلر کییرلردی .

عَرَمْرَم [ع ص] پك چوق ، پك کثرتلی .

عُروج [ع ا] یوقاری چیقما ، یوکسلمه .

عَروس [ع ا] کلین، أولنمك‌اوزره سوسله‌نن قیز .

عَروض [ع ا] شعرك وزنلرندن بحث‌ایدن علم. عرب‌وزنی.

عُروق [ع ا] دامار وذریت‌معناسنه کلن عرقك جمعی .

عُریان [ع ص] چیپلاق .

عریانی [ت ا] بر نوع أریك .

عَریض [ع ص] کنیش ، اکلی ، واسع. « عریض وعمیق »: اوزون اوزادی‌یه، اطرافلی، اکنه بوینه ، درین درین .

عریضه [ع ا] کوچوکدن بویوکه کونده‌ریلن مکتوب .

عِزّ [ع ا] قدر وقیمت ، اعتبار ، شرف .

عِزّت [ع ا] اعتبار، قدروقیمت. شرف،قدرت «عزت‌نفس»: مقبول درجه‌ده غرور ، وقار وحیثیتی محافظه‌یه اعتنا .

عَزَب [ع ا] بکار ، أولنمه‌مش . أسکیدن سلاح انداز بحریه نفرینه دینیلیردی .

عَزرائیل [عبرانجه‌دن] قبض روحه مأمور ملائکه .

عَزْل [ع ا] بر مأموری ایشندن چیقارما .

عُزْلَت [ع ا] انزوا ، بر کوشه‌یه چکیلوب کیمسه ایله الفت وتماس ایتمه‌مه .

عَزْم [ع ا] قطعی قصد ونیت . حرکت ایتمه. ثبات. «عزمکار»: ثباتکار ، متشبث ، تشبث ایتدیکی شیئی باشاران .

عَزْو [ع ا] حمل واسناد ، برآدامه برایش ویا سوزی یاقیشدیرما.

عُزوبَت [ع ا] بکارلق، ارکنلك.

عَزویات [ع ا] برینه عزوواسناد اولونان شیلر . افترالر .

عَزیز [ع ص] عزت صاحبی قیمتلی. محترم. (ا) ولی ، مرشد ، مبارك بر ذات . بو معناده جمعی : اعزه .

عَزیمت [ع ا] بریره حرکت، یوله چیقما .

عَساکر [ع ا] عسکرك جمعی .

عُسْر [ع ا] کوجلك ، مشکلات . زحمت .

عُسرت [ع ا] کوجلك. ضرورت، صیقینتی .

عَسَس [ع ا] کیجه‌لین نوبت‌کزن عسکری‌قول ، کیجه‌بکجیسی. أسکیدن پولیس مدیرلرینه عسس باشی دیرلردی .

عَسکر [ع ا] دولت و مملکتك دشمنلره قارشی محافظه‌سی ایچون سلاح آلتنه آلینان آدام‌ویا آداملر ، چری .

عَسَل [ع ا] بال .

عَسیر [ع ص] زور ، کوج .

عِشاء [ع ا] آقشام وقتی . یاتسو نمازی .

عَشاء [ع ا] آقشام یمکی .

عُشّاق [ع ا] عاشقك جمعی .

عَشائر [ع ا] عشیرتك جمعی .

عَشَبیّه [ع ا] اوت قبیلندن اولان شیلر .

عُشْر [ع ا] جمعی اعشار. اونده بر، اوندالق .

عَشَر [ع ا] اون .

عِشرَت [ع ا] مسکرات استعمالی. ایچکی .

عَشَره [ع ا] اون ، اون کیشی ویا شی مجموعه‌سی. « عشرهٔ مبشره » : پیغمبرمز طرفندن جنتله تبشیر بویوریلان صحابهٔ کرامدن اون ذات .

عِشْق [ع ا] چوق سه‌ومه، فضله محبت ، سه‌وکی ، سودا ، علاقه ، ابتلا ، مفتونیت . « الله عشقنه » اللهی سه‌ورسه‌کز . « پیر عشقنه » : مجاناً ، مکافات بکلمه‌یه‌رك ، قارشیلقسز .

عشقباز [ع ص] یالاندن عشق کوسته‌رن .

عِشْوَه [ع ا] کوزل قادینلرده‌کی طور و ادا ، شوخلق ، جلوه ، شیوه ، ناز .

عَشیرَت [ع ا] قبیله ، اویماق .

عُصات [ع ا] عاصی‌نك جمعی .

عصاره [ع ا] صیقیلان میوه وسائره‌نك صویی . اوز .

عَصَب [ع ا] سیکیر. جمعی اولان اعصاب داها مستعملدر .

عَصَبه [ع ا] سیکیر، برتك سیکیر. خصم ، اقربا ، قبیله .

عَصَبی [ع ص] سیکیرلی. حدتلی. حساس وسریع الانفعال .

عصبیلك [ع ا] سیکیرلیلك. غیرت وحمیت .

عَصْر [ع ا] یوز سنه‌دن عبارت زمان. دور، زمان . ایکندی وقتی. صویی ایچون میوه وسائره‌نك صیقیلماسی ، تعصیر .

عَصری [ع ص] عصره منسوب ومتعلق. یکی، ترقیات عصریه ایله متناسب، معاصر، صوك سیستم، آلامود ، فرانسزجه moderne مقابلی .

عِصْمَت [ع ا] معصوملق، رذائلدن اجتناب . ناموس ، عفت وفضیلت .

عِصیان [ع ا] عاصی اولما، سرکشلك، اطاعتسزلق . کناه .

عَصیده [ع ا] برنوع طعام، آسیده.

عَصیر ـ عصیره [ع ا] عصاره ایله مترادفدر .

عُضال [ع ا] اطبانی تشخیص وتداویسندن عاجز براقان مرض .

عَضُد [ع ا] قول ، بازو . (مج) استنادگاه .

عَضَله [ع ا] سیکیرلی قابا أت .

عضلی [ع ص] سیکیرلی أته متعلق. أتلی. عصبی‌نك ضدی .

عُضْو [ع ا] بدنی ترکیب وتشکیل ایدن جزءلرك بهری . أل ، آیاق ، جکر ، معده کبی .

عضوی [عا] اعضای بدنه منسوب اولان ، حیاته مالك اولوب جماداتدن اولمایان ، حیوانی ویانباتی اولان .

عَطاء [عا] ویرمه. بخشش اولارق ویرمه ، باغیشلاما ، احسان ، ویرگی ، عطیه .

عَطّار [ع ا] عطریات ویا اجزای طبیه صاتان آدام. محله آرالرنده اوفاق تفك شیلر صاتان دکانجی ، آقتار .

عُطارِد [عا] گونشه أك یاقین اولان معروف ییلدیز .

عَطالَت [عا] ایشسزلك، بوش دورما، تنبللك، دورغونلق. «عطالت حس» دویماما، دویغوسزلق .

عَطایا [ع ا] عطیه‌نك جمعی .

عِطْر [ع ا] گوزل قوقولی شیلر ، عطریات .

عَطسه [عا] آقصیرما، آقصیریق.

عَطش [عا] صوصاما ، صوسزلق .

عَطشان [عص] صوصایان ، صوسز .

عَطْف [ع ا] اگه ، چه‌ویرمه ، میل ایتدیرمه، توجیه . حمل واسناد . کلمه ویا جمله‌نك ربطی .

عَطوف [عا] چوق مرحمتلی ، مشفق.

عَطیّه [ع ا] احسان ، ویرگی .

عظام [عا] عظیمك و عظمك جمعی .

عَظْم [ع ا] کمیك .

عِظَم [ع ا] بویوکلك ، اولولق ، عظمت .

عُظَماء [ع ا] عظیمك جمعی .

عَظَمت [ع ا] بویوکلك ، قدرت . کبرونخوت، دبدبه، طنطنه .

عظمتلی [ت ص] بویوك، جلال صاحبی. کبرلی ، مغرور .

عُظمی [عص] اعظمك مؤنثی، چوق بویوك .

عَظیم [غص] بویوك، اولو، عالی. مهم.

عظیمه [عا] بویوك ایش، مهم مسأله.

عَفافَت [ع ا] عفت .

عِفَّت [ع ا] ناموس ، عصمت . منهیاتدن اجتناب .

عِفریت [ع ا] جن طائفه‌سنك مضر و قورقونج بر جنسی . (مج) حدتلی وتهورلی آدام .

عَفْو [ع ا] برینك قباحتنه باقماما ، معذور طوتمق ، عزل ایتمك ، استعفاسنی قبول ایتمك. جزاینی کاملاً محو ویا تخفیف ایتمه .

عَفُوّ [ع ص] عفو ایدن ، مرحمتلی.

عُفونَت [ع ا] پارا وچیبانك چورویوب قوقماسی ، چورومه ، التهاب. فنا قوقو . آغیرلق : هوانك عفونتی .

عَفیف [عص] عفتلی، ناموسلی، مستقیم.

عِقاب [ع ا] عذاب ، جزا .

عُقاب [ع ا] قارا قوش، طاوشانجیل .

عَقار [ع ا] ایراد کتیرن ملك.

عَقارَت [ع ا] قیصیرلق .

عَقائد [ع ج] عقیده‌نك جمعی .

عَقَب [ع ا] اوكجه . کیری، آرقا. بر زمانی تعقیب ایدن زمان . « درعقب » : درحال ، همان .

عُقْبا ــ عقبی [ع ا] آخرت. مجازات ومکافات .

عَقَبه [ع ا] تهلکه‌لی یوقوش . دار ومخاطره‌لی کچید . (مج) تهلکه .

عَقْد [ع ا] باغلامق، ربط . ایکی کیشی ویا ایکی طرف آره‌سنده برایشی قرار وتعهد آلتنه آلما. مقاوله، نکاح، اتفاق عقدی. ترتیب، تنظیم، تشکیل . قورمق : مجلس عقدی .

عُقْده [ع ا] دوکوم. (مج) حلی مشکل برایش ومسأله، معما . « عقدۀ لسان » : ککه‌له‌مه .

عَقرَب [عا] معروف زهرلی حیوان. ساعتك ایکی ابره‌سندن قیاصاسی. اون برجك بری . (مج) مضر ومشئوم آدام .

عَقْل [ع ا] دوشونمه خاصه‌سی ، فهم وادراك، آكلاما. تفکر، ملاحظه . حافظه . رأی ، تدبیر . « عقل ایتمك » : دوشونمك. «عقل باشده اولمق » : یاپدیغنی بیلمك . « عقل باشه کلمك » : آییلمق ، کندینه کلمك ، اوصلانمق . « عقل باشدن کیتمك » : کندینی غائب ایتمك ، شاشیرمق .

عُقَلاء [عا] عاقلك جمعی . لسانمزده مفرد مقامنده شو معنایه‌ده کلیر: عقللی کچینمك ایسته‌ین، عقللیلق صاتان .

عَقلیّات [دا] صرف عقل ایله کشف و تحقیق اولونان . نقلیاتك ضدی .

عُقوبَت [عا] جزا. اذیت، عذاب، اشکنجه .

عُقود [عا] عقدك جمعی .

عَقور [عص] آزغین ، قودورمش.

عُقول [عا] عقلك جمعی .

عَقیب [عص] «عقب» دن بر شیئك آردندن کلن .

عَقیده [عا] اعتقاد، ایمان، قلبده‌کی ایناننا خاصه‌سی . معروف شکر .

عَقیق [عا] معروف قیمتلی قیرمیزی طاش .

عَقیم [عص] قیصیر، اولادی اولمایان. (مج) نتیجه‌سز ، ثمره‌سز .

عَکّام [عا] دەوه کیراجیسی، اسکی دورده حجه صره ایله کیدن خدمه .

عَکس [عا] بریره چارپما، وورما. سس ، کولکه ، آیدینلق کبی شیلرك بریرده اثرپیدا ایتمه‌سی.

عَکسی [عص] ترس، ضد ، مغایر. عنادجی ، فنا طبیعتلی .

عَلاء [عا] یوکسکلك، رفعت، شرف.

عِلاج [عا] خسته‌لنی کچیرمك ایچون استعمال ایدیلن شی ، دوا ، (مج) چاره ، تدبیر .

عَلاقه [عا] مربوطیت، ایلیشیك. کوکل ایلیشکنلکی ، عشق . مناسبت .

علاقه‌دار [فص] ایلیشیکی اولان ، مناسبت ورابطه‌سی بولونان، حصه‌دار ، ذی مدخل .

علاقه‌لی [تص] علاقه‌دار . عاشق.

عَلّام [عص] چوق بیلن . «صفات الهیه‌دندر . » : علام الغیوب.

عَلامَت [عا] نشان ، اشارت . اثر ، ایز. رمز . برشیئك بیلنمه‌سنه واسطه اولان شی .

عَلّامه [عص] هرعلمه آشنا اولان.

علانی [عص] آچیقده اولان، آشکار.

عِلاوه [صا] برشیئه قاتیلان شی، ضم. برغزته‌نك مهم بروقعه ظهورنده چیقاردیغی آیریجه کوچوك نسخه .

عَلائق [عا] علاقه‌نك جمعی .

عَلائِم [عا] علامتك جمعی .

عِلَّت [ع ا] خسته‌لق . سقطلق . سبب .

عِلَل [ع ا] علتك جمعی .

عَلَم [ع ا] علامت ، نشان ، اشارت. سانجاق ، بایراق . اسم خاص. جمعی : اعلام . « قاموس الاعلام » : اسم خاصره مخصوص لغت کتابی . مناره تپه‌سی .

عِلْم [ع ا] بیلمه ، بیلگی ، خبر ، وقوف . اوقومق و تحصیل ایله اوکره‌نیلن شیلر ، فن. « علم وخبر» : بر دائرهٔ رسمیه‌یه ویرلك اوزره محله ویادائره‌دن آلینان تصدیقنامه. پوصله .

عُلَما [ع ا] عالمك جمعی .

عَلَمدار [ف ا] بایراق طاشیییان ، بایراقدار .

علمی [ع ص] علمه منسوب . «طریق علمی » : صاریقلی خواجه‌لر صنعتی ، علمیه .

عَلَناً [ع ص] آشکار اوله‌رق .

عَلَنی [ع ص] آشکار ، میدانده .

عُلُوّ [ع ا] یوکسکلك ، عالیلك : علو جناب . علو همت .

علوی [ع ص] یوکسك .

عُلْوِیَّت [ع ص] یوکسکلك ، علویلك.

عَلوفه [ع ا] عسکر معاشنك اسکی اسمی.

عُلوم [ع ا] علمك جمعی .

عَلِیّ [ع ص] یوکسك ، عالی .

عُلیا [ع ص] پك یوکسك .

عَلیل [ع ص] علتلی ، سقط .

عَلیم [ع ص] چوق بیلن ، علمی چوق اولان .

عَلَیه [ع د] اونك اوزرینه. « رحمة الله علیه » : اوکا اللهك رحمتی اولسون . « مدعی علیه » کندیسنه قارشی دعوی اولونان .

عِلِّیّون ـ علیین [ع ا] سماء وجنتك الك یوکسك محلی .

عَم [ع ا] بابا قارداشی ، عمجه .

عَما [ع ا] کورلك ، عمی .

عماد [ع ا] دیره‌ك . ستون ، عمود.

عِمارَت [ع ا] معمورلق. اسکیدن صوفتالره‌ویریلن عمك پیشیر. یلدیکی وتوزیع ایدیلدیکی یر. عمارت چورباسی : بادهوا شی .

عِمامه [ع ا] صاریق .

عُمّان [ع ا] بویوك دکیز، اوقیانوس.

عمجه ـ عموجه [تا] بابا قارداشی.

عَمْد [ع ا] قصد . نیت ، بیله‌رك وایسته‌یه‌رك برشیئی یاپما .

عمداً [ع ح] قصداً بیله‌رك وایسته‌یه‌رك .

عُمْده [ع ا] دایاناجق ، اعتماد ایدیله‌جك شی ، دستك ، پناه . نظریه ، پرنسیب .

عُمر [ع ا] یاشایش، مدت حیات .

عُمران [ع ا] معمورلق، مدنیت، رفاه وترقی .

عُمْق [ع ا] درینلك .

عَمَل [ع ا] ایش . اجرا ، تطبیق، اسهال، لینت. «دستورالعمل» : اوكا تطبیق حركت اولونان قاعدهٔ اساسیه .

عملمانده [فص] ایشدن قالمش ، ایش كوره‌مه‌ین عاطل .

عَمَله [ع ا] ایشجی ، كونده‌لكله چالیشان آدام .

عملی [ع ص] ایشه منسوب. تجربه‌لی، اجرا آتلی ، نظرینك ضدی ، پراتیك .

عَمَلیّات [ع ا] برعلم وفنك تطبیقات جهتی ، نظریاتك مقابلی . خسته‌نك وجودی اوزه‌رنده یارمق ویا كسمك صورتیله یاپیلان طرز تداوی.

عَمُود [ع ا] دیرك ، ستون. «عمود فقاری » : بل كمیكی .

عُموم [ع ا] هر كسه عائد اولما ، خصوصی مقابلی. بوتون انسانلر، خلق . هپ ، بوتون .

عمومی [ع ص] عمومه منسوب، جمله‌یه عائد ، هر كسه شامل .

عَمی [ع ا] كورلك .

عمیّا [ع ح] كور كورینه ، دوشونمه‌یه‌رك . لسانمزده بونك یرینه غلط اولارق « علی العمیا » تعبیری قوللانیلیر .

عمیق [ع ص] دەرین . « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

عَن [ع د] دن . « عن قریب » : یاقینده. « عنهامنها »: شوندن بوندن ، اوته بری ، شویله بویله، آشاغی یوقاری .

عُنّاب [ع ا] معروف میوه . هناب .

عِناد [ع ا] مخالفنده ثبات،عكسیلكده اصرار .

عَناصر [ع ا] عنصرك جمعی .

عِنان [ع ا] دیزكین . معنویاتده قوللانیلیر : « عنان اداره »

عَنانت [ع ا] اركككدن محرومیت، عدم اقتدار .

عِنایت [ع ا] ایلك اتمه ، لطیفه واحسان ، « عنایت اولا »:

دیلنجیلری دفع ایچون مستعمل بر تعبیردرکه اللهدن سکا عنایت اولسون، دیمکدر.

عنایةً [ع ح] لطفاً ، کرماً .

عِنَب [ءا] اوزوم . (مج) بنت عنب شراب .

عَنْبَر [ءا] معروف کوزل قوقولی سیاه بر ماده . کوزل قوقو. «مسك ایله عنبر»: چوق اعلی، پك مناسب ، مطلوبه موافق .

عنبرین [فص] عنبرکبی کوزل قوقان.

عَنْتَری [ءا] انتاری .

عِنْد [ءا] باش، حضور. وقوعنده، حالنده.

عَنْدَلیب [ءا] بلبل .

عِنْدی [عص] بر آدامك کندی تصور ایتدیکی .

عِنْدیّات [ءا] بر آدامك حقیقته موافق اولمیه‌رق کندیلکندن سویله‌دیکی ، تصور ایتدیکی شیلر .

عُنْصُر [ءا] اساس، اصل ، ماده، خلقت، مادهٔ اصلیه . عضو. قدرت .

عَنْعَنه [ءا] آغیزدن آغیزه سویله‌نن سوزلر، منقولات. اسکی عادت.

عُنْف [ءا] سرتلك ، قابالق .

عُنْفُوان [ءا] کنجلك و کوزللکك الك جانلی و پارلاق وقتی، تازه‌لك ، رونق .

عَنْقا [ءا] موهوم بویوك قوش. (مج) اسمی اولوب جسمی اولمایان شی.

عَنْکَبوت [ءا] اورومجك .

عُنْوان [ءا] اسم ، نام ، لقب . سرنامه .

عَنود ــ عنید [عص] عنادجی .

عَوارِض [ءا] عارضه‌نك جمعی .

عَواطِف [ءا] عاطف و عاطفتك جمعی .

عواقب [ءا] عاقبتك جمعی .

عَوالِم [ءا] عالمك جمعی .

عَوام [ءا] عام و عامه‌نك جمعی : آشاغی طبقهٔ اجتماعیه . عموم.

عَوامِل [ءا] عاملك جمعی .

عَوائِد [ءا] عائده‌نك جمعی. ایراد، تخصیصات. «مفردی لسانمزده بو معناده قوللانیلماز.»

عُود [ءا] معروف قوقولی آغاج که یاقیلنجه کوزل بر قوقو ویرر . معروف موسیقی آلتی .

عَوْدَت [ءا] کیری دونمه، رجعت.

عودی [عص] عود چالفده ماهر .

عورت [عا] وجودك كوستريلەسی عیب اولان یری . قادین ، زوجه ، قاری .

عوض [عا] بدل ، قارشیلق .

عوعوه [عا] كوپك هاولاماسی.(مج) هذیان .

عوق [عا] آلیقویما ، تأخیر .

عون [عا] یاردیم ایتمه، امداد یاردیم ایدن معاون. «بوصوك معناده دها زیاده جمعی اولان اعوان قوللانیلیر.»

عونه [عا] عربیده بویله بر لغت یوقدر. لسانمزده «فنا یاردیمجیلر، یارداقلر» معناسنده قوللانیلمقده‌در.

عهد [عا] سوز ویرمه ، تعهد . مقاوله، میثاق. زمان ، دور، عصر .

عهدنامه [فا] معاهده كاغدی ، بر معاهده‌نك شرائطنی حاوی وامضالی رسمی كاغد .

عهده [عا] بر ایشی اوستنه آلما ، وعد ، تكفل. آلتنده قالماما، بجرمه: بو آدام بو ایشك عهده‌سندن كله‌بیلیر. مسئولیت. العهدة علی الراوی: صحیح اولوب اولماماسی مسئولیتی روایت ایده‌نه عائددر .

عهود [عا] عهدك جمعی .

عیادت [عا] بر خسته‌یی زیارت .

عیاذ [عا] صیغینما، التجا ، « العیاذ بالله ! » اللهه صیغیندق ،

عیار [عا] آلتون و كوموش كیبی شیلرك خالصلك درجه‌سی . مسكوكاتك تام وزنلی اولماسی. ساعتك دوغرو كیتمه‌سی، ترازیلرك دوغرو اولماسی (مج) درجه ، مرتبه .

عیاش [عا]چوق مسكرات قوللانان، سرخوش .

عیال [عا] برأوده ساكن واعاشه‌لری بر آدامه منحصر اولان انسانلرك مجموعی ، عائله ، زوجه وچوجقلر .

عیان [عص] كوزله كورنن، آشكار.

عیب [عا] اوتانه‌جق شی، چیركین كورونن حال ، عار ، قصور، نقصان .

عید [عا] بایرام .

عیدیه [عا] بایرام قصیده‌سی .

عیسوی [ع ص] عیسایه منسوب ، خرستیان .

عیش [عا] یاشاییش . ییوب ایچوب ذوق ایتمه .

عین [عا] كوز . پیكار ، قاینق . برشخص ویا شیئك كندیسی ذاتی، تماميله بكزه‌ین شخص ویاشی،

طبيق. «ع» حرفنك اسمى. «اصابت عين» كوزدكمه، نظر. «رأى العين»: كندى كوزيله .

عيناً [عح] برشيئك كنديسى واصلى مالك بدل و نقدى اولمايەرق كنديسندن : كتيرديكى مالك كومروكنى عيناً ويردى . تامله .

عينى [عص] كوزه منسوب . نقد وبدل اولمايەرق كنديسندن اولان . « اشياى عينيه » : تجارك كومروك رسمى اولارق پارامقابلنده بيراقدقلرى اشيا .

عينى [تا] طبيق ، تامله، فرقسز.

عيوب [اع] عيبك جمعى .

عَيّوق [اع] كوچوك وپارلاق بر ييلديز . (مج) سمانك پك يوكسك بر يرى . « سسى عيوقه چيقيوردى . »: چوق باغيرييوردى.

عُيون [اع] كوزمعناسنه كلن عينك جمعى .

غ

غ توركجه الفبانك يكرمى ايكنجى حرفى اولوب ابجدحسابنده ۱۰۰۰ عددينه معادلدر .

غار [اع] اين ، مغاره .

غارَت [اع] ياغما ، آقين، چاپول.

غاردن‌بار [انكليزجه] باغچه‌ميخانه‌سى، باغچه بيراخانه‌سى .

غارديان [فرا] قولجى ، محافظ ، نوبتجى .

غارصون [فرا] اركك چوجوق ، اوغلان . بيراخانه‌ده كى خدمتجى .

غارنيتور [فرا] قورى أت يكلرينك يانته قونولان سبزه. قادين البسه‌سى وساٸره‌يى تزيين ايچون علاوه اولونان شيلر . سوس .

غاز [فرا] صلب ومايع اولمايوب هوا كبى خفيف وسيال و اوچوجى جسم. معدنى بر مايع كه لامبالرده ياقيلير ، پترول . پك اينجه تول ، تولبند .

غازوز [فرا] معلوم كوپورن‌شربت.

غازه [قا] قيزيللق دوز كونى، دوزكون .

غازى [ع ص] غزا ايدن ، بويوك ومهم برمحاربه‌يى قازانان.بويوك وشجيع محارب و مجاهد : غازى مصطفى كمال پاشا .

غاشیه [ع ا] اورتو ، زار ، پرده .

غاصب [عص] غصب ایدن ، زورله آلان ، زوربا .

غاغا [تا] قوشلرك دوداق و دیش خدمتنی كورن عضوی .

غاف [فرا] چام دەویرمه ، بیلمەیه‌رك بر جمعیتده سوزله بویوك بر خطا یاپما . بوت قیرما ، بالطایی طاشه وورما .

غافل [ع ص] غفلت ایدن، احتیاطسز دقتسز .

غالا [فرا] شعشعەلی شنلك . آلای .

غالب [ع ص] غلبه ایدەن مظفر .

غالبا [ص ح] قوی بر احتماله كوره . امید ایتدیكمه كوره .

غالبیت [ع ا] غالبلك ، یكمه ، اوستونلك .

غاله‌تا [یتا] پكسماد ، قورودولمش اكمك .

غالی [ع ص] بهالی .

غالیوت [ت ا] باشی وقیچی بر وآلتی دوز اسكی بر نوع كمی .

غامض [عص] آكلاشیلماسی كوچ ، مبهم ، مغلق .

غانبوط [ت أ] كوچوك قطعه‌ده وفقط جسامتنه كوره آغیر طوپلرله مجهز حرب كمیسی .

غانبوط

غانغرن [فرا] چوروین وأولوحالنه كچن وكسیلوب آییقلانماسی لازم كلان عضو .

غائب [ع ص] حاضر اولمایان ، كورونمەین ، نرەده اولدیغی بیلنمەین ، ضایع . متكلم ومخاطبك غیری اولان شخص ثالث .

غایت [ع ا] صوك ، صوك درجه ، نهایت . نتیجه ، مقصد . « غایة الغایه » : الك صوك درجه .

غایدا [ت ا] بولغارلرك چالدقلری طولوملی دودوك . بولغار ملی آلت موسیقیسی .

غائط [عا] انسان قاذوراتی ، نجاست .

غائله [ع ا] صیقینتیلی ایش ، باش آغریسی ویرن مشغولیت ، بلا ، حلی مشكل مسأله .

غایه [عا] مقصد . واریلاجق نتیجه . «غایهٔ خیال» : مفكوره ، ایده‌آل .

غبار [ع ا] توز ، اینجه طوپراق .

غَبَاوَت [ع ا] بودالالق ، قالين قافاليلق .

غَبْراء [ع ا] یر یوزی . (ص) توزلی .

غِبْطه [ع ا] بریسنك موفقیتنه ایرنمه. « غبطه مقبول ومشروع در . مقبول اولمایان حسددر . »

غَبْغَب [ع ا] چکه آلتی .

غَبْن [ع ا] آلیش ویریشده آلداتما.

غَبِی [ع ص] آبدال ، احمق .

غَثَیان [ع ا] قوصما ،قی، استفراغ.

غداء ـ غِذاء [ع ا] بسله‌ین شی، بسله‌نمك اوزره یینن وایچیلان شی .

غَدّار [ع ص] غدر ایدن ، ظالم ، مرحمتسز . خائن .

غَدْر [ع ا] وفاسزلق، ظلم، خیانت، امنیتی سوء استعمال ، جور، جفا . حقسزلق .

غُدّه [ع ا] بویون وقاصیق کبی یرلرده حاصل اولان یومرو .

غَرّاء [ع ص] پارلاق ، نورلی .

غُراب [ع ا] قارغا ، قوزغون .

غَرابَت [ع ا] غریبلك ، یابانجیلق. توحافلق .

غرافیت [فرا] قورشون قلمی یاپیلان کومور معدنی .

غَرام [ع ا] شدتلی عشق وسودا.

غرام [فرا] کیلو اوقه‌نك بیکده بر قسمی ، یکی درهم .

غَرامَت [ع ا] دین ، بورج .

غرامفون [فرا] پلاقلر واسطه‌سیله کندی کندینه هر دورلو شرقیلری وهوالری چالان معروف موسیقی آلتی .

غراموفون

غراندی [یتا] واپورك اورتاده بولونان بویوك دیره‌کی .

غَرائب [ع ا] غریبه‌نك جمعی .

غَرْب [ع ا] کونشك باتدیغی جهت. باطی. کونشك باتدیغی طرفده بولونان قطعه‌لر وممکتلر، مرکزی وغربی آوروپا. آفریقانك مصردن باشقه شمالی سواحلی .

غُرَبا [ع ا] غريبك جمعی .

غُربت [ع ا] غريبلك، يابانجيلق. وطنك خارجنده بولونما . يابانجی یر ، وطن خارجی .

غَرْس [ع ا] آغاج ويا فدان دیکمه .

غَرَض [ع ا] مقصد ، نيت . بدخواهانه و کیزلی نیت وقصد . کیزلی خصومت ، کین .

غَرْغَره [ع ا] صويی وهر هانکی برمايعی بوغازده چالقالامق . بوکا مخصوص مايع علاج .

غَرْق [ع ا] صويه باتما ، باتيرما . بوغما ، بوغولما . (مج) چوق ويرمه ويا آلما .

غَرْقاب [ف ص] صويه باتمش اولان مغروق .

غُرَماء [ع ا] غريمك جمعی . « تقسیم غرما » : بورجلينك مالنی آلاجقلیلر آراسنده تقسیم ایتمه .

غُروب [ع ا] باتما ، کورونمز اولما ، افول . زوال .

غِروپ [فرا] کومه، طوب. جماعت، زمره ، حزب .

غُرور [ع ا] بيهوده کووه‌نوب آلدانما ، غفلت . قورولما ، کبر ونخوت .

غِروش [ت ا] قیرق‌پارادن مرکب برمبلغ که تورك مسکوکاتنك واحد قیاسیسی حکمنده‌در .

غُرّه [ع ا] پارلاقلق، پارلایان شی. فجرك ایلك ضیاسی. یکی‌باشلایان عربی آی ، برکونلك هلال. آتك آلننده‌کی بیاض لکه .

غَریب [ع ص] يابانجی ، غربتده یاشایان. کیمسه‌سز، زاواللی. توخاف ، عجیب . مؤثر ، آجیقلی .

غریبسه‌مك [ت ف] کندینی یابا یالکز کوروب متأثر اولمق .

غریبلك [ت ا] يابانجيلق، کیمسه‌سز- لك ، زاواللیلق .

غریبه [ع ا] غریب کیفیت، ایشید- یلمه‌مش حال ويا وقعه ، کورولمه‌دك وایشیدیلمه‌دك ایش . غایت توخاف بر روایت ويا حکایه.

غَریزه [ع ا] انسانده‌کی طبیعت ، جبلت .

غریزی [ع ص] طبیعی ، جبلی ، خلقی . «حرارت غریزیه»: انسان وحیوانده داخلی صیجاقلق .

غِریو [ف ا] فریاد، باغیرما، چیغلیق.

غَزا [ع ا] دشمن ایله جنك ایتمه و غالب کلمه . جهاد ، بویوك محاربه .

غُزات ـ غُزاة [ع ا] غازی‌نك جمعی .

غَزال [ع ا] کنج آهو ، کییك یاورو ـ سی. (مج) دلبر، محبوبه. «چشم غزال» : بویوك و کوزل کوز .

غزال

غزته [فرا gazette دن] هر کون انتشار ایدن حوادث ورقه‌سی ، جریده .

غَزَل [ع ا] ادبیات قدیمه‌ده بر شکل نظم‌که موضوعی اکثریا عاشقانه وحسبرورانه اولور .

غَزَلیّات [ع ا] غزل قبیلندن شعرلر، عشقه وعشرته داثر منظومه‌لر.

غَزوه [ع ا] جنك ، غزا .

غَسّال [ع ا] أولو ییقایجی .

غَسل [ع ا] ییقاما ، صو ایله تمیزلمه. أولونك ییقانماسی.

غُسل [ع ا] ارکك وقادینك معامله‌ٔ زوجیه‌دن وسائره‌دن صوکرا وجودی شرائط مخصوصه‌سی داخلنده ییقاماسی .

غِش [ع ا] آلداتما، حیله، خیانت. اکثریا مترادفی اولان «غل» ایله برابر قوللانیلیر : غل وغش.

غشاء [ع ا] اورتو ، زار .

غشاوه [ع ا] پرده ، اورتو .

غَشْی [ع ا] کندیندن کچمه، بایلما.

غَصْب [ع ا] زورله ضبط ایتمه . زورله آلما .

غُصن [ع ا] دال ، بوداق.

غُصون [ع ا] غصنك جمعی .

غُصّه [ع ا] کدر ، غم، تاسا ، قایغو .

غَضَب [ع ا] اوفکه، حدت، قیزغینلق.

غُضروف [ع ا] قیقیرداق: مواد غضروفیه .

غَضَنفر [ع ا] آرسلان . (مج) جسور آدام .

غَضوب [ع ص] غضبلی ، حدتلی ، قیزغین .

غطاء [ع ا] اورتو، اورته‌جك شی.

غَطس [ع ا] صویه دالدیرما، باتیرما.

غَفّار [ع ص] چوق غفران ومرحمت ایدن. « صفات الهیه‌دندر. » « غفارالذنوب » .

غُفران [ع ا] عفو ، مرحمت . « يالكز جناب حق حقنده قوللانيلير . »

غَفْلَت [ع ا] غافللك، خبرسزلك، دالغينلق، بيلمه‌مزلك. « على الغفله » : آكسزين ، بردن بره.

غَفُور [عص] چوق مغفرت ، عفو ومرحمت ايدن . « يالكز جناب حق حقنده مستعملدر . »

غَفير [عص] احاطه ايدن ، قاپلايان. چوق. يالكز شو تعبيرده قوللانيلير: جم غفير .

غِلّ [ع ا] كين ، غرض ، كيزلى خصومت. دائما «غش» كلمه‌سيله برابر قوللانيلير : غل وغش .

غَلاء [ع ا] بهاليلق ، يوكسك فيأت.

غَلاص ـ قالاص [ت ا] رومانيانك بو اسملى ايسكله سندن كلن دورت بش سانتيمتره قالينلغنده كزسته كوتوكى .

غلاف [ع ا] قيليف، ظرف ، قين.

غُلام [ع ا] كنج اركك ، اركك چوجوق ، اوغلان . كوله .

غَلَبه [ع ا] اوستون كلمه ، يكمه ، مظفر اولما .

غلبه‌لك ـ قالاباليق [ت ا] ازدحام ، چوقلق. كورولتو، پاطيرتى . معيتده بولونانلر .

غَلَط [ع ا] ياكليش، سهو . « غلط مشهور » : ياكليش اولديغى حالده استعمال اولونان .

غِلْظَت [ع ا] غليظلك ، قالينلق ، قابالق ، نزاهت مقابلى .

غُلغُل ـ غُلْغُله [فا] كورولتو ، چيقيلتى .

غِلمان [ع ا] غلامك جمى . جنت خدمه‌سى .

غُلُوّ [ع ا] آياقلانما، عصيان. سوزده مبالغه .

غَلوانومتره ـ غالوانومتره [فرا] الكتريك جريانك قوت وشدتنى اولچمه‌يه مخصوص آلت .

غَلّه [ع ا] ذخيره، محصول، واردات.

غَلَيان [ع ا] قايناما، جوشما. عصيانه ياقين برطوروحركت، شدتلى مراق وحساسيت : افكار عموميه غليانده‌در .

غليسرين [فرا] يوموشاتيجى وطاتليمسى بر مايع .

غَليظ [ع ص] قابا، عادى، چيركين ، بى‌ادبانه، نزيه اولمايان. صيق، كثيف .

غَمّ [ع ا] قايغو ، تاسا ، كدر .

غَمآباد [فص] كدرى بول، قايغولى، تاسالى .

غَمّاز [ع ص] منافق، دیدی قودیجی، هر کسك علیهنده بولونان. جاسوس.

غَمْز [ع ا] کوز قیرپما. غمازلق، منافقلق. علیهده بولونمه.

غَمزه [ع ا] کوز قیرپما. دلبرانه بر ناز و عشوه ایله کیرپیك سوزه‌رك باقما.

غَمگُسار [ف ص] غم وکدری دفع ایدن، تسلی ویرن، آرقه‌داشلق ایدن.

غُموم [ع ا] غمك جمی.

غِنا [ع ا] کافی کورمه، فضله ایسته‌مه‌مه. زنکینلك. (مج) اوصانچ، بیقما.

غَنائم [ع ا] غنیمتك جمی.

غُنچه [ف ا] آچیلمامش کل ویا چیچك. طومورجق.

غنچه‌دهان [ف ص] آغزی غنچه کبی کوچوك وکوزل اولان.

غَنَم [ع ا] قویون. جمی: اغنام.

غُنوده [ف ص] اویوقلامش، اویومش.

غَنی [ع ص] زیاده ایسته‌مه‌ین. محتاج اولمایان. زنکین. بول، کثرتلی: جمی: اغنیا.

غَنیمَت [ع ا] حربده دشمندن آلینان مال. نعمت، فرصت.

غَوّاص [ع ا] دالغیج.

غَوامِض [ع ا] قولای آکلاشیلمایان اینجه‌لکلر، کیزلی نکته ودقیقه‌لر.

غَوائِل [ع ا] غائله‌نك جمی.

غَوْث [ع] یاردیم، مدد. مددکار.

غوجوق [بولغارجه‌دن] یکپاره قویون وقوزی پوستندن یاپیلان قالین وقابا لباس.

غَوْر [ع ا] دیب، اك درین محل. (مج) کنه، اساس، حقیقت.

غوریل ـ غوریلا [فرا] الك زیاده انسانه بکزه‌ین بویوك جثه‌لی بر نوع مایمون.

غوریل

غورولتو [تا] قارنك غورغور ایتمه‌سی.

غَوْغا [ف ا] محاربه جنك. منازعه، اوروشمه، غاوغا. دارغینلق.

غوغوق [ت ا] بو سسله اوتن معروف قوش. (مج) استهزا مقامنده‌ده مستعملدر.

غول [ع ا] تنها وقارا کلقلرده قو- رقودن انسانك او کنده تجسم ایدن قورقونج خیال .

غول [فرا] فوت بول او یوننده طوپك قلعه یه کیرمه سی .

غَیّاً [ع ا] جهنمده بردره ویاقویو.

غِیاب [ع ا] غایب اولمه، کوز او کنده بولونمامه. غیاباً، غیابی « حکم غیابی » .

غِیاث [ع ا] یاردیم ، امداد ، یارد- یمجی .

غَیْب [ع ا] کوروئمه ین حال، مجهول شی . او کنده اولماما ، حضور ضدی . کوزله کوروئمه ین عالم ، روحانیات .

غِیبَت [ع ا] برینك آرقه سندن سوز سویلمه ، چکیشدیرمه. « سو- یله نن سوز دوغرو اولورسه غیبت، دوغرو اولمازسه افترا دینیلیر . »

غَیْبوبَت [ع ا] کوروئمز اولمق ، باشقا برده بولونمق .

غیجیر [ت مه] دیشلرلرك بربرینه صیق صیق سورولمه سی کبی سرت و کسکین برسس تقلید و تصویر ایدر . (ا) ساقیزك ایچنه قونان لاستیك کبی برماده .

غیجیرداتمق [ت ف] بر شیئی غیجیر غیجیر اوتدورمك .

غیجیردی ـ غیجیرتی [ت ا] غیجیر غیجیر سس چیقارما . دیشلرك ، پوطینلرك ، تخته- لرك غیجیرتیسی .

غیجیقلامق [ت ف] غیدیقلامق. (مج) شبهه و تردده دوشمك .

غیدیق [ت ا] یومورطلایاجق طاوو- غك باغیرماسی . غیجیق ، پارمقله انسانك بعض طرفلرینه دوقونارق غیر اختیاری کولمه سنی کتیرمك حرکتی .

غیدیقلانمق [ت ف] بربرینه پارمقله دوقونولدقده سیکیر راحتسزلغی دویوب بلااختیار کولمك.

غَیْر [ع ا] باشقا ، اوزکه، ماعدا، دیکر . عربی صفتلرك باشنه کیروب سلب و نفی معناسیله مرکب صفتلر تشکیل ایدر : غیر طبیعی ، غیرمسلم ، غیرجائز کبی. « من غیر حد » : حدم اولمایارق . « غیر ازکذشته » : فائضدن باشقا، فائض محسوب ایدیلمه دیکی حالده . « الی غیرالنهایه » : صوکی کلمه مك اوزره. جمعی اولان اغیار یابانجیلر ورقیبلر معناسنه کلیر .

غَیْرَت [ع ا] سعی، همت، چالیشما ، حمیت ، معزز بر شیئه تجاوز قارشیسنده عصبیت کوسترمك خصلت و مزیتی . صبر و تحمل . « برینك غیرتی کوتمك » : اوکا طرفدارلق ایتمك .

غيرتكش [فص] چاليشقان. حميتلى. قيصقانچ. طرفدار.
غيرتلاق [ت ا] آق جكرك بوغازه كلن بورو سى.
غيرغير [ت د] متمادى و مزعج ويزيلتى، غاوغا.
غيرى [ت ص] باشقا، ديكر. آيريلق، فرق: آرامزده آيرى غيرى يوقدر. آرتيق: غيرى صبر قالمادى.
غيطان ـ غايطان [تا] باموق ويا ايپكدن سيجيم.
غيظ [ع ا] غضب، حدت، قيزغينلق.
غيور [ع ص] غيرتلى، چوق چاليشقان، پك حميتلى.

ف

ف [ا] توركجه الفبانك يكرمى اوچونجى حرفى اولوب ابجدده ۸۰ عددينه دلالت ايدر.
فا [فرا] آلافرانغا موسيقيده بر پرده.
فابريقه [فرانسزجه fabriqae كلمه‌سندن] ايچنده ماكنه‌لرله معمولات صناعيه استحصال اولونان محل.
فات [عف] «فوت»دن كلوب يالكز شوتركيبده قوللانيلير: تلافئ مافات: فوت اولان شيئى تلافى ايتمك.
فاتح [ع ص] فتح ايدن، بر مملكتى حرباً آلان.
فاتحه [عا] قرآنك برنجى سوره‌سى كه اللهك كتابى اونكله باشلار. هر ايشك باشنده وأولولره جلب رحمت ايچون دعا مقامنده اوقونور. (مج) باشلانغيچ، بدء ومباشرت، «الفاتحه»: فاتحه سوره‌سنك اوقونماسى لزومنى آكلاتير برتعبير مخصوص‌در.
فاجر [عص] فسق وفجور صاحبى، منافق.
فاجعه [عا] آجيناجق حال وحادثه، آفت، فلاكت. آجيقلى پيه‌س، درام. «فاجعه نويس»: آجيقلى پيه‌سلر يازان تماشا محررى.
فاچيست ـ فاشيست [يتا] ايتاليده «موصولينى»نك تأسيس ايتديكى «فاشيزم» عنوانلى سياسى وملى برمذهبه منسوب اولان، مفرط مليتپرور.
فاحش [عص] چيركين و ايكرنچ، اخلاق وفضيلته مغاير. بوس بوتون يولسز، مبالغه‌لى، پك فضله: غلط فاحش، فاحش فيأت.
فاحشه [ع ا] زنا، رذالت. ايدن ناموسسز قادين، اوروسپى.

فاخر [عص] فخرایدن، مفتخر. قیمتلی کوزل ومحتشم : لباس فاخر، خلعت فاخره.

فاراش [تا]سوپرونتولری طوپلامایه مخصوص تنکه‌دن برنوع یارم قوطو.

فارِس [تا] آتلی، سوارى، بینیجیلکده ماهر.

فارس [عا] ایرانك جنوبی. ایران. «بحر فارس»: بصره کوفزی.

فارسی [عص] فارس اقلیمنه ویابوتون ایران مملکتنه و بومملکتك لسان وملتنه منسوب. ایرانده سویله‌نیلن دیل، عجمجه.

فارِغ [عص] فراغت ایدن، وازکچن آزاده، مستریح.

فارفارا [تص] شارلاتان، ثباتسز؛ خفیف مشرب؛ اویناق.

فارِق [عص] فرق وتمییز ایدن. آیران فرق ایدیلمه‌سنه سبب و آلت اولان : علامت، فارقه.

فاره [عا] کوچوك صیچان، أوصیچانی.

فاس [تا] آفریقانك شمالنده اجنبی بویوندوروغی آلتنده یاشایان بر اسلام مملکتی.

فاسِد [عص] بوزوق، بوزولمش. فسادجی، ایش بوزان.

فاسِق [عص] فسق و فجور صاحبی، کناهکار.

فاش [فص] میدانه چیقمش، شیوع بولمش.

فاشیر ـ فیشیر [ت مه] بول آقیه‌یی تصویر وتقلید ایدوب مکرر قوللانیلیر : صولر فاشیر فاشیر آقیبوردی.

فاصِل [عص] آییران، بولن، تفریق ایدن. «خط فاصل» چیزکی، حدود.

فاصِله [عا] آییران شی، بولمه. آرالق، انقطاع. «بلافاصله»: آرالقسز، متمادیاً.

فاصونه [فرا] چیزیکلی یوکلی قوماش.

فاضِل [عص] علم و فضل صاحبی عالم ومتفنن.

فاطِر [عص] یارادیجی. «قدرت فاطره» : اللهك یارادیجی قوتی.

فاطورا [یتا] نمونه، اورنك، قوماش اورنکلری مجموعه‌سی. برمال ایچون صاتانك ویردیکی فیأت جدولی.

فاعِل [عص] ایشله‌ین، یاپان، مؤثر، تأثیر ایدن. نحوده مستند الیه.

فاق [تا] طوزاق. (مج) «فاقه باصمق» : تهلکه‌یه دوشمك. آلداتمق، یوت قیرمق.

فاقفون [آلمانجه] كوموش تقليدى نيكل ايله قاريشيق بر معدن خليطه‌سى .

فاقه [ع ا] فقر واحتياج ، ضرورت .

فاكهه [ع ا] ميوه ، يمش .

فال [ع ا] اوغور ، طالع . بخت وطالعى آكلامق ايچون برطاقيم مغاير عقل وفن واسطه‌لره مراجعت ايتمه . « كوزلرينى فال طاشى كبى آچمق » : حرص وحيرتله باقمق . فالجى ، فال آچان ، باقان .

فالصو [يتا] موسيقيده برپرده‌نك ايفا ايديله‌مه‌مسندن دولايى ياپيلان خطا . (مج) بر ايشى يوزينه كوزينه بولاشديرما ، قصور ، خطا .

فام [فا] رنك ، لون .

فاميليا [يتا] عائله ، خاندان . زوجه .

فانتازيا [ر ا] يالاندن كوسته‌ريش ، بوش طنطنه‌ودبدبه . عربلرك شنلكلرده‌نعره وتوفنك آتارق آت قوشديرمالرى .

فانته‌زى [فرا] كلوب كچن هوس . وهم‌وخيال . كيف ، مراق . فضله سوس . سوسلى وخيالى بر نوع ادبى پارچا .

فانوس [ع ا] فنار ، فه‌نر .

فانى [عص] زوال بولان ، باقى اولمايان . پك ضعيف : پير فانى .

فانيله [فرا] ترى ايچمك وتنى صيجاق طوتمق ايچون كيلن يوكدن دار كوملك و يا دون . يوكدن يورغان وسائره .

فائده [ع ا] قازانج ، منفعت . استفاده‌يى موجب فقره .

فايراب [انكليز] واپور آتشجيسنه آتشى زياده‌لشديرمك ايچون ويريلن قوماندا .

فائز [ع ص] نجات بولان ، نائل مرام اولان .

فائض [ع ص] فيضان ايدن ، طاشان ، طاشقين . (ا) اقراض اولونان پارا ايچون سنه‌ده ويا آيده آلينان معين كار ، كذشته .

فايطون [فرا] كوروكلى آچيق آرابا .

فائق [عص] معناً فوقده اولان ، اوستون ، اعلا ، فوق‌العاده : احترامات فائقه .

فبها [ع د] پك اعلا ، نه كوزل ، اولسون .

فتاح [ع ص] فتح ايدن ، آچان . جناب حق .

فتاده ــ افتاده [فص] دوشمش ، دوشكون . مبتلا ، عاشق .

فَتّان [عص] فتنه‌جی، قاریشدیریجی، قورناز. کوکل آلان ، مفتون ایدن .

فُتّان ـ اُفتان [ف ص] دوشن ، دوشه‌رك . « افتان و خیزان » : دوشه قالقه .

فتاوا ـ فتاوی [عا] فتوانك جمعی .

فَتْح [عا] آچما ، ابتدا . بر مملکتی دشمن الندن آلما . «فتح‌میت»: أولونك تشریح ایدیلمه‌سی .

فَتحه [عا] ده‌لیك اوستون. حرکه‌سی.

فتحی [عص] فتح وظفره منسوب .

فَتَرت [عا] ایکی پیغمبر آراسنده‌کی زمان . بر حکومتك منقطع اولدیغی دور . قارغاشالق ، حکومتسزلك .

فِتق [عا] یارما ، چاتلاما . فاسیق یاریغی ، فیتیق .

فِتَن [عا] فتنه‌نك جمعی .

فِتْنه [عا] باشدن چیقارمه . آزدیرمه . قاریشیلق ، فساد ، آفت .

فِتنه آمیز ـ فتنه انکیز [فص] فتنه‌جی فسادجی .

فتوا ـ فتوی [عا] بر سأله ویا حقنده مفتی طرفندن ویریلن دینی حکم وقرار.

فُتُوّت [ع] کنجلك . جومردلك . مردلك ، مروت .

فُتوح [عا] فتحك جمعی . جمع‌الجمع اولان « فتوحات » داها‌چوق مستعملدر .

فُتور [عا] که‌وشکك . امیدسزلك، اوصانما ، یأس .

فَتیل ـ فتیله [عا]فیتیل. «فیتیلی آلمق»: بردن‌بره حدت ایدوب پارلامق .

فُجاه فجئه [عا] آکسزین‌وقوع‌بولما.

فُجاْة ـ فجئة [ع ح] بردن بره ، آکسزین.

نزول کبی بر حادثه ایله : فُجأةً وفات ایتدی .

فَجر [عا] طاڭ یرینك آغارماسی، صباحك پك ایرکن زمانی . (مج) « کوزلری والفجر اوقویور. » چوق ذکی وفراستلی‌در .

فجر

فُجور [ع ا] گناه، سفاهت، فحشباز.

فَجيع [ع ص] چوق آجيقلى، أليم، تأثيرلى، فاجع.

فَجيعه [ع ا] فاجعه، مصيبت، بلا.

فُحش [ع ا] ادب وناموسه مغاير سفاهت، زنا، اوروسپولق.

فَحم [ع ا] كومور.

فَحواء [ع ا] معنا، مآل، مفهوم.

فُحول [ع ا] فحلك جمعى. ايلرى گلنلر. علماى فحول.

فِخام [ع ا] فخم ويا فخيمك جمعى. بويوكلر، عاليلر.

فَخامَت [ع ا] بويوكلك، قدر وشانى بويوك اولما، عظمت.

فخامتلو [ت ص] اسكيدن صدر اعظملره وپرنسلره ويريلن رسمى عنوان.

فَخذ [ع ا] اويلوق، باجاق.

فَخر [ع ا] اوكونوله جك شى، اوكونمه، مدار افتخار.

فخرى [ع ص] اجرتسز قبول اولونان عنوان ووظيفه. معاشسز واجرتسز.

فَخريِه [ع ا] شاعرك كنديني مدح يولنده سويله ديكى قصيده.

فَخم ـ فَخيم [ع ص] بويوك، معظم.

فَخور [ع ص] چوق اوكونن، فخر ايدن متعظم.

فَداء [ع ا] بر آدامك اوغورينه ويريلن شى، اسيرگه‌مه‌مه، قوربان.

فَداكار [ف ص] خلقك منفعتى قار-شيسنده كندى منفعتنى فدا ايدن، ايبلك ياپمق ايچون حيات وراحتنى فدا ايدن، حميتلى، مشفق.

فِدان ـ فيدان [ت ا] آغاجك تازه‌سى. تازه آغاج ويا چيچك.

فَدائى [ع ص] برمقصد، بر امر خير اوغورنده هرفداكارلغى گوزه آلديران وحياتى استحقار ايدن.

فِديه [ع ا] بر آدامك اسارتدن ودوچار اولديغى بلادن قورتو-لماسى ايچون ويريلن پارا فديهٔ نجات.

فَذلَكه [ع ا] اجمال، نتيجه، خلاصه. پوليسك تنظيم ايتديكى تحقيقات اوراقى.

فَر [ف ا] نور وضيا، زينت.

فَرّ [ع ا] گيرى چكيلمه، رجعت، فرار. «كر و فر»: حربده جعلى رجعت ايدوب هجوم ايتمه.

فَراجه [ت ا] أسكيدر قادينلرمزك سوقاقده گيدكلرى اوست لباسى.

فَراخ [ف ص] كنيش، بول. شن، مسرور . كوكلى شنلنديرن.

فراخلانمق [ت ف] آچيلمق. شن وممنون اولمق .

فراخلق [تا] آچيقلق. سه‌وينج.

فَراخى [ث ا] عسكرى انضباط جاووشلرينك بوينلرينه طاقدقلرى لوحه .

فِرار [ع ا] قاچما ، صاووشما ، بر عسكر ويا مأمورك موقعنى ترك ايده‌رك كيتمه‌سى .

فِرارى [ع ص] قاچان ، قاچاق .

فِراز [فا] يوقوش. (مج) يوكسلتى.

فِرازى [فا] يوكسكلك . « سر فرازى » : ممتازيت .

فِراسَت [ع ا] درحال آ كلاما ، سرعت انتقال ، ذهن اوياتيقلغى .

فَراست [ع ا] آت يتيشديروب تربيه ايتمه و آته بينمك

فِراش [ع ا] ياتاق ، دوشه‌ك . يايغى .

فَرّاش [ع ا] فرش ايدن آدام ، ياتاقلرى ياپان خدمتجى . (ف) اسكى ضبطيه .

فَراشَت [ع ا] كعبه‌يى سوپورمه خدمت و صفتى . أسكيدن توجيه اولونان روحانى برعنوان .

فَراعنه [ع ا] فرعونك جمعى .

فَراغ [ع ا] واز كچمه : هيچ بر ايشله مشغول اولماما. استراحت. بر ملكك حق تصرفنى باشقاسنه ترك ايتمه .

فَراغَت [ع ا] أل چكمه ، صرف نظر . عدم مشغوليت . استراحت .

فِراق [عا] آيريلق، هجران، فرقت.

فْراق [فرا] رسمى مقاملرده ، ايام رسميه‌ده ، بالو ومسامره‌لرده كييلن سياه بر ستره‌كه اوكدن اتكلرى اولمايوب يالكز آرقاده واردر و يلكى آچيقدر .

فراق

فِراقلى [ت ص]تأثيرلى، حزين .

فَراموش [فا] اونوتما ، خاطردن چيقارما .

فرانجه‌لا [يتا] مختلف شكلده ياپيلان خاص ايتمك .

فرانجه‌لا

فرانق [فرا] فرانسز پاراسنك واحد قياسيسى .

فِراوان [فا ص] چوق ، بول .

فَرائد [ع ا] فريده‌نك جمعى .

فَرائِض [ع ا] فريضه‌نك جمعى . « علم فرائض » : ميراثدن بحث ايدن علم .

فَربه [ف ص] سميز، اتلى ، ياغلى .

فَرتوت [فص] معتوه، بوناق، كهنه.

فَرْج [ع ا] قادينك وديشى حيوانك تناسل آلتى .

فَرَج [ع ا] صيقينتيدن صوكرا سه‌وينج. «الصبر مفتاح الفرج»

فَرجام [فا] عاقبت ، صوك ، انجام.

فَرجه [ع ا] ياريق. (مج) كيره‌جك ير ، مدخل . آچيقلق ، فراخلق .

فرجه‌ياب [ف ص] كيره‌جك ير بولان ، فرصت بولان .

فَرَح [ع ا] كوكل آچيقلنى، سه‌وينج، معنوى ذوق .

فَرِح ـ فَرحان [ع ص] مسرور، سه‌وينجلى .

فرحلانمق [ت ف] سه‌وينمك ، كوكل آچيلمق .

فرحلق [ت ا] كوكل آچيلما .

فَرُّخ [ف ص] اوغورلى ، مسعود .

فَرخُنده [فص] مبارك ، اوغورلى.

فَرْد [ع ا] انسان . تك ، أشى اولمايان ، چيفت اولمايان عدد. «جزء فرد» : برجسمى تركيبايدن ذراتك بهرى .

فَردا [ف ا] يارين، يارينكى كون. آتى ، استقبال . قيامت .

فِردَوْس [ع ا] جنت . باغچه .

فَرديّت [ع ا] برلك ، تكلك .

فَرز [ف ا] سطرنج اويوننده وزير مقامنده اعتبار اولونان طاش.

فَرزانگى [فا] علم، عرفان، فائقيت. ممتازيت .

فَرزانه [فص] حكيم ، فاضل، عالم، ممتاز ، يكانه .

فَرزَند [ف ا] اوغول، چوجوق .

فَرَس [ع ا] آت ، اسب .

فُرس [ت ا] ايرانه وايرانليلره مفرد وجمع صورتيله تعبير اولونور وداها زياده اسلاميتدن اولكى وعجملر عجمستان حقنده سويله‌نيلير .

فَرسا [فص] آشيندیران، اسكيتن، يوران .

فِرِستاده [ف ص] كونده‌ريلمش ، مرسول .

فَرسَخ [عا] اوچ ميللك برمسافه. « فرسخ فرسخ » : بول بول ، زياده ، پك چوق .

فَرسوده [فص] أسكيمش، ييپرانمش، بوزولمش .

فَرْش [ع ا] دوشه‌مه، يايغا، سرمه، ياتاق ، سجاده ، كيليم .

فرِشته [فا] ملك . (مج) كوزل طبيعتلى .

فُرْصَت [ع ا] بر ايشك اجراسنه مساعد وقت وحال، استفاده ايتمك صيراسى .

فَرْض [ع ا] عد و اعتبار ايتمه ، طوتما ، تقدير. ديناً اجراسى الزم اولان . واجب ، ضرورى .

فَرَضا [ع ح] فرض وتقدير صورتيله بالفرض، فرض ايده‌لم كه ، طوتالم كه .

فَرَضيه [عا] فرض وتقدير اساسنه مبنى اولان شى ويا مسأله . نظريه . جمى : فرضيات .

فَرْط [ع ا] شدت ، زياده‌لك ، حددن زياده اولما ، آشيرى درجه .

فَرْع [ع ا] بر اصله ابتنا ايدن شى ، شعبه ، دال ، اصل مقابلى. اهميتجه ايكنجى واوچونجى درجه‌ده اولان شى .

فِرعَون [ع ا] أسكيدن خطهٔ مصريه‌ده حكم سورن قبط ملوكنك عنوان عموميسى . (مج) عنود ومتكبر آدام .

فَرْعى [ع ص] اصله واساسه عائد اولماوب شعبات وفروعاته متعلق اولان .

فَرغانه [ت ا] اورتا آسياده ماوراءالنهرك شرق جهتنده بربويوك قطعه كه توركلرله‌مسكوندر. (مج) رطوبتلى وچامورلو اراضى .

فَرَق [ع ا] باشـقالق ، آيريلق ، آييرما ، ايى كورمه ، سچمه ، طانيما. برشيئك ديكر برشيدن‌فضله ويا اكسيك اولديغى مقدار . فهم ، ادراك ، آ كلاما . مساوى طوتما .

فَرَق [ع ا] باش تپه‌سى . باش .

فِرَق [ع ا] فرقه‌نك جمى .

فُرقان [ع ا] حقى باطلدن تفريق ايدن قرآن كريم .

فرقَت [ع ا] آيريلق ، مفارقت .

فرقَتزده [فص] آيريلق چكن، سه‌و۔ ديكندن آيريلان .

فِرَقَتَين [عا] قوروتدن بويوك‌اخشاب سفينهٔ حربيه .

فَرقَد ـ فرقدان [ع ا] قطب شما۔ لى‌يه ياقين ايكى پارلاق ييلديزدن هر برى كه چولده سياحت ايدنلره رهبر اولور .

فِرقَه [عا] انسان زمرەسی، جماعت، بویوك بر قاچ آلایدن مرکب قطعهٔ عسکریه. حیات سیاسیەده بر فکر ومسلك اطرافنده طوپلانان‌لرك تشکیل ایتدیکی زمره، پارتی.

فَرما [فصه] امر ایدن، آمر، بویوران. «حکم فرما»: حکم بویوران، حکم ایدن.

فَرماصون-فارماصون [فرا] بوتون مدنیت عالمنده اسکیدن بری تشکل ایتمش انسانیت واخوته، صلح و مسالمته، حریت وجدانیه‌یه طرفدار انسانی برجمعیت. مجازاً بین العوام یاکایش اولارق دینسز معناسنده مستعملدر.

فَرمان [فا] امر، اراده، بویوروق. تحریراً ویریلن حکمدار امری، یرلیغ، برات.

فرمانبَر [فصه] ویریلن امری آلوب اجرا ایدن، مطیع.

فرمانده [فصه] امر ویرن، آمر.

فرمانرَوا [فصه] امری یوروین، حکمی جاری.

فرمانفَرما [فصه] امر بویوران، حکم ایدن.

فرمانلی [تصه] فرمان حکمداری‌یی حامل وحائز اولان. «فرمانلی ضابط»: بیکباشی و اوندن یوقاری رتبه‌ده بولونان ضابط.

فرمایِش [فا] بویورما، امرایتمه.

فرموده [فا] امر، اراده، فرمان. امر بویورلمش.

فَرَنك [فا] فرانسز، آوروپالی. فرنك اوزومی‌اوزومه مشابه بر میوه. فرنك‌انجیری: برنوع انجیر.

فرنك اوزومی

فَرَنگی [فصه] فرنکلره، آوروپالیلره منسوب ومتعلق. علت افرنجیه دینیلن صاری ومدهش خسته‌لق.

فرنك‌انجیری

فُرو [فصه] آشاغی. «سرفرو»: باش آشاغی باش اکمه، اطاعت ایتمه.

فروخت [فا] صاتما، صاتیش.

فُروز [فصه] تنویر ایدن، پارلادان.

فُروزان [فصه] منور، پارلاق، ضیادار.

فُروسَت ـ فُروسِیَّت [ع ا] آت یتیشدیرمه و آته بینمه علم وهنری .

فُروش [ف ص] صاتان. « فروختن مصدرندن امر حاضر اولوب وصف ترکیبی تشکیل اولونور : خود فروش ، معلومات فروش .

فُروع [ع ا] فرعك جمعی. جمع الجمعی: فروعات .

فُروغ [ف ا] نور ، ضیا ، شعله .

فُروق [ع ا] فرقك جمعی .

فُرومانده [ف ص] کیری قالمش، عاجز، مفتور .

فُرومایه [ف ص] صویی آشاغی، صویسز آلچاق .

فَرْوَه [ع ا] اوسته کیلن کورك.

فَرْهَنْك [ف ا] علم وهنر ، ادب و معرفت . قاموس .

فَریاد [ف ا] استمداد ایچون چیقاریلان سس، باغیرما ، واویلا. شکایت ، صیزلانما .

فریادرَس [ف ص] امداده یتیشن ، مددجی .

فِریب [ف ا] آلداتما ، حیله. (ص) آلداتان. « دلفریب » : کوکلی آلداتان ، شیوه کار .

فَرید [ع ص] تك ، یکتا ، امثالسز .

فریده [ع ا] فریدك مؤنثی. امثالسز اینجی .

فَریضه [ع ا] دیناً اجراسی لازم شی . بورج، وظیفه. جمعی، فرائض .

فِریفته [ف ص] آلدادیلمش، مغرور.

فَریق [ع ا] بولوك ، فرقه ، بویوك جماعت . میر لوالقدن بویوك مشیرلکدن کوچوك عسکری رتبه .

فَزا [ف ص] « فزودن فعلندن اسم مصدر اولوب وصف ترکیبی تشکیل ایدیلیر. » آرتدیران، تزیید ایدن : فرحفزا ، جانفزا . .

فَزایِش ـ افزایِش [ف ا] تزیید ، آرتدیرما .

فَزَع [ع ا] فلاکته قارشی ضعف کوسترمه ، قورقوب برینك حمایه‌سنه التجا ایتمه .

فُزود ـ اَفزود [ف ص] آرتدیران، آرتان، چوغالان.

فُزون ـ اَفزون [ف ص] زیاده ، فضله ، چوق .

فُزونی [ف ا] زیاده‌لك ، کثرت ، آرتما .

فَس [ت ا] ایلك دفعه آفریقاده فاسده یاپیلان قیرمیزی برسرپوش. بو ابتدائی سرپوش ١٩٢٥ ده

تورکیه‌دن قالدیر- یلمش، بوتون تورکیه تورکلری مدنی سرپوش اولان شا- پقایی قبول ایتمشدر.

فس

فساد [ءا] بوزو. قلق، چوروکلك، یولسزلق. «مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر.» : فساد معده، فساد اخلاق. نفاق، قاریشیقلق، صلاح مقابلی. «کون وفساد» : موجوداتك وجود بولوب صوکرا محو اولماسی. «عالم کون وفساد» : بوحالی کوسته‌رن دنیا.

فسانه ـ افسانه [فا] ماصال، اصلسز حکایه، اساطیر.

فستان ـ فیستان [آرناوودجه‌دن] آرناوودلرك وبعض یونان عسکرلرینك کیدکلری کنیش وچوق قیرمالی پاتیسقه‌دن برلباس. قادینلرك کیدکلری مختلف بیچیمده قیرمالی اتکلك.

فستق [ءا] معروف میوه، فیستیق.

فسحت [ءا] کنیشلك، کنیش میدان.

فسخ [ءا] لغو، ابطال، حکمسز بیراقما، بوزما.

فسده [ءا] فاسدك جمعی.

فسرده ـ افسرده [فص] دوکمش، جامد.

فسق [ءا] یولدن چیقما، کناه ایشله‌مه.

فسقه [ءا] فاسقك جمعی.

فسقیه [ءا] صویی یوقاری‌یه آتوب پوسکورتن حوض موصلوغی، فواره.

فسلکن [یونا] ریحان دینیلن کوزل قوقولی اوت.

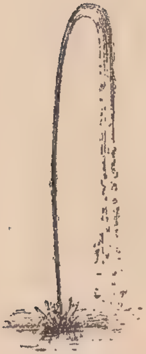

فسقیه

فسوس ـ افسوس [فص] یازیق، حیف!.

فسون ـ افسون [فا] بوکو، سحر، اوفوروك.

فسیح [ءص] کنیش، آچیق، واسع.

فشافش [فا] آتیلان اوقك هواده بیراقدیغی سس. خیشیلتی.

فشان ـ افشان [فص] صاچان، صاچیجی.

فصاحت [ءا] بر لسانك دوغرو وخطاسز سویلنمه‌سی ویاز- یلماسی.

فَصّاد [ع ا] قان آلان آدام، حجامتجی.

فَصّال [ع ص] ذم ایدن آدام، چکیشدیرن.

فُصَحاء [ع ا] فصیحك جمعی.

فَصْد [ع ا] قان آلما.

فَصْل [ع ا] آیریلق، آیریلما، حل، حکم، کسمه. بر کتابك آیرلدیغی قسملرك بهری. سنه‌نك منقسم اولدیغی دورت موسمك بهری. بر دفعه‌ده چالینان موسیقی هوالری. چکیشدیرمه، ذم ایتمه.

فُصوص [ع ا] فصك جمعی.

فُصول [ع ا] فصلك جمعی.

فَصولیه ـ فاصولیا [ت ا] معروف سبزه.

فَصیح [ع ص] فصاحتله سوز سویله‌ین، برلسانی دوغرو و سلاستله یازان. بو طرزده سویله‌نیلن (سوز) : کلام فصیح.

فاصولیا

فَصیله [ع ا] طاقیم، زمره، خلق. بر جنسه منسوب اولان نباتاتك هیأت مجموعه‌سی.

فَضاء [ع ا] سماده‌کی نا متناهی بوشلق، بعد مجرد. کنیش اوروا، آچیق میدان.

فَضاحَت [ع ا] رسوایلق، رذالت.

فَضائِح [ع ا] فضیحه‌نك جمعی.

فَضائل [ع ا] فضیلتك جمعی.

فَضْل [ع ا] مزیت، هنر و معرفت، اخلاقله برابر علم، کمال، کرم، احسان. رجحان، زیاده‌لك، نقص مقابلی.

فُضَلاء [ع ا] فاضلك جمعی.

فَضَلات [ع ا] فضله‌نك جمعی. قاذورات

فَضْله [ع ا] زیاده، آرتیق، لزومسز شی.

فُضول [ع ا] فضله ولزومسز شی ویا سوز. «بوالفضول»: فضله‌سوز سویله‌ین. (ص) خودبین، کبرلی، فودول: هم کل هم فودول (فضول).

فُضولاً [ع ح] حقسز و نظامسز اولارق، زوربالقله.

فضوللق ــ فودوللق [ت ا] كبر غرور، سر-كشلك .

فُضولی [ع ص] كندیسنه عائد اولمایان ایشلره قاریشان، فضله و لزومسز سوزسویله‌ین، متجاوز. (ح) حقسز اولارق، بغیرحق، اوتوبجی عصر هجریسنك اك بویوك وحساس شاعری محمدك مخلصی .

فِضّه [ع ا] سیم، كوموش .

فَضیحه [ع ا] فضاحت، رذالت، عیب . رذیلانه ایش .

فَضیلَت [ع ا] قدر ومزیت . هنر و معرفت . حسن اخلاق، عفت وعصمت، یارادیلیشده‌كی ایییلك، روح ودماغ تمیزلكی .

فَطانَت [ع ا] آكلاییش، ذهن آچیقلغی، فراست .

فِطْر [ع ا] اوروج بوزما . «عیدفطر»: رمضان بایرامی .

فِطرَت [ع ا] یارادیلیش، طینت، خلقت .

فِطره [ع ا] رمضان‌بایرامنده ویریلن صدقه .

فِطری [ع ص] یارادیلیشده اولان، جبلی، طبیعی.

فِطنَت [ع ا] ذهن آچیقلغی، اویانیقلق. اون ایكنجی عصرده یتیشن مشهور شاعر قادین .

فَطین [ع ص] فطانت صاحبی، عقللی اویانیق .

فَعّال [ع ص] چوق ایشله‌ین، غیور.

فِعْل [ع ا] ایش، عمل . یاپیلان‌شی و یا ایش . صرفده حدث و زمانه دلالت ایدن كلمه كه مختلف تقسیماتی واردر. «بالفعل» : ایشله صحیحدن، اصالةً، بالذات .

فِعلیّات [ع ا] یاپیلان شیلر، وجوده كتیریلن ایشلر .

فغان [ف ا] فریاد، ایكلمه .

فَغفور [ف ا] وقتیله چین ایمپراطورلرینه ویریلن عنوان .

فغفوری [ت ا] چین ایمپراطورلرینه مخصوص یاپیلان پورسلن، چینی طاباق .

فِقار [ع ا] قابورغا كمیكلری . «ذوالفقار» : مشهور بر قیلنج كه بدرغزاسنده اغتنام اولونارق حضرت پیغمبر طرفندن جناب علی‌یه احسان بویورلمشدی .

فَقاهَت [ع ا] فقهده اختصاص، فقیهلك .

فَقد ــ فقدان [ع ا] یوق اولما، بولونماما، اكسیكلك.

فَقْر [ع ا] فقیرلك، یوقسوللق . اكسیكلك . «فقرالدم» قانسزلق.

فُقَراء [ءا] فقيرك جمعى .

فقرالق [ت ا] فقر ، يوقسوللق .

فقَرات [ءا] فقره‌نك جمعى .

فِقره [ء ا] قابورغا كميكى . جمله ، بر قاچ جمله‌دن متشكل كلام. بند ، ماده. قيصاحكايه ، قصه .

فَقط [عد] آنجق، يالكز ، لاكين.

فِقه [ءا] بيلمه. مسائل شرعيه‌علمى، اسكي اسلام حقوقى .

فُقَها [ءا] فقيهك جمعى .

فَقير [ء ص] پاراسز ، مالسز ، محتاج ، يوقسول . بی‌چاره ، زواللى . « توركجه‌ده جمعى مفرد مقامنده‌قوللانيلير » .

فَقيه [ءص] علم فقه عالمى .

فَكّ [ءا]آچما ، آييرما. «فك شفه» لاقيردى سويله‌مه . چوزمه ، حل ايتمه . قوپارمه قورتارما .

فَكّ [ءا] چكه .

فِكار [فص] مجروح ، يارالى .

فَكاهَت [ءا] مزاح، لطيفه، لطيفه كولق .

فِكر [ءا] دوشونمه . رأى. عقل، ذكا . خاطر ، قوۀ حافظه . نيت جمعى : افكار . غائله وكدر معناسنه‌ده كلير .

فكرَتِ [ءا] فكر ، تفكر، تأمل، دوشونمه .

فِكَن ـ اَفكَن [فص] دوشورن ، يره آتان .

فِكَنده‌ـاَفكنده [فص]يره‌آتيلمش. دوشكون .

فَلاح [ءا] سلامت ، نجات، قورتولوش . سعادت .

فَلّاح [ء ا] اكينجى ، چيفتجى . عرب ، زنجى .

فَلاحَت [ءا] زراعت، چيفتجيلك .

فَلاسفه [ءا] فيلسوف ك جمعى .

فَلاطون ـ اَفلاطون [ء ا] يونان حكماى‌قديمه‌سندن مشهور « پلاطون » .

فَلاكَت [ءا] مصيبت، بلا ، آفت.

فلاما [يتا] ميزارق اوجنه طاقيلان وياكمى ديره‌كنه چكيلن اينجه بايراق. مهندسلرك قوللاندقلرى‌اينجه اوزون دكنك .

فِلان ـ فلانجه [تا] اسمى ذكر اولونمق ايسته‌نمه‌ين شخص وياشى . « فيلان فيستيق ، فلان فستيكز » : شويله ، شويله بويله .

توم ۱۳ : ۸۴۹ نجی صحیفه‌یه مراجعت

یکی رسملی تورکجه قاموس

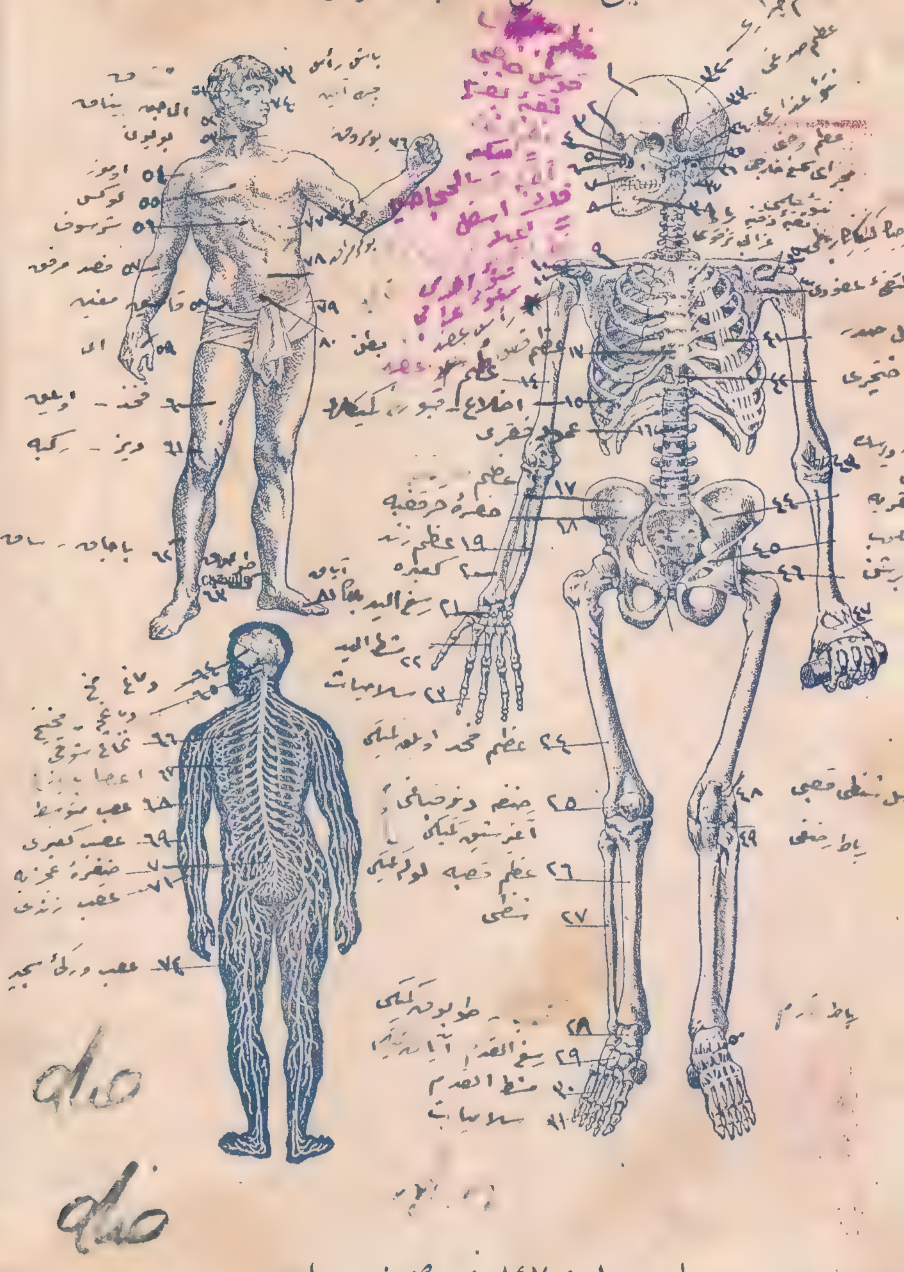

لوحه ۱۰ : ۸۴۷ نجی صحیفه‌یه مراجعت

فلاوطا ـ فیلاوطا [یتا] معروف دودوك .

فَلَج [ع ا] ایمه ، نزول .

فَلْس [ع ا] باقیرسکه ، مانغیر پارا ، قوتسز پارا . « فلس احمره محتاج » : بوس بوتون زوکورد . جمعی اولان «فلوس» اکثریا مقام هزلده قوللانیلیر : فلوس یوق !.

فَلَسطین [ت ا] ارض مقدس و«قدس» شهرینی حاوی خطه .

فَلْسَفه [ع ا] علم حکمت . هر کسك دوشونجه طرزی .

فُلْفُل [ع ا] قره بیبر .

فَلَق [ع ا] صباح ، فجر .

فَلَقه [ع ا] مکتبده چوجوقلری دوکمك ایچون وقتیله قوللانیلان آلت ، فالاقا .

فَلَك [ع ا] سما ، کوك . زمان ، دنیا . (مج) طالع ، بخت ، قدر .

فُلْك [ع ا] صاندال ، کمی .

فَلَکیات [ع ا] سمایه عائد معلومات ، علم هیئت .

فلنطه ـ فلینطه [نکلیز] قیصا آوجی توفنکی .

فُلورِین [ت ا] آووستریا مسکوکاتنك واحد قیاسیسی .

فُلوریا ـ فیلوریا [ت ا] یشیللی وصاریلی وکوزل سسلی بر قوش. کوزل وصاری برچیچك.

فَلوقه ـ فیایقا [یتا] صاندال . کمی صاندالی .

فَم [ع ا] آغیز . جمعی : افواه .

فَنّ [ع ا] چشید ، نوع . علم . معارف بشریه نك هر شعبه ونوعی . عقل وتجربه واثبات ایله وجوده کلن . (مج) حیله . «هزارفن» : هر فنه آشنا اولان ، هر تلدن چالان .

فَناء [ع ا] یوق اولما ، زوال ، دوا ـ مسزلق ، عدم ، بقانك ضدی .

فنار

فنا [ت ص] کوتو ، چیرکین .

فَنار [یونا] جامله قاپالی موم ویا لامبا محفظه سی . ساحللرك مخاطره لی قسملرنده کیجه واپورلره

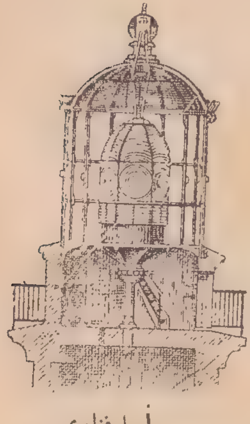
ساحل فناری

یول کوسته‌رن قوله‌لر ویادوبه‌لر اوزرنده ثابت ویا دونر مشعل .

فنالاشمق [ت ف] کوتولشمك . خسته‌لنی آغیرلاشمق . بردن خسته‌لغه طوتلق .

فنالق [ت ا] کوتولك، ضرر، غدر. خسته‌لق، نشئه‌سزلك. باییلما.

فَنْد [ف ا] یالان، حیله.

فُندق [ع ا] معروف‌میوه، فیندیق. (بج) فیندیقجی: یالان وعدله ارککلری آلداتان عشوه‌باز قادین.

فُنون [ع ا] فن ك جمعی .

فَواحش [ع ا] فاحشه‌نك جمعی .

فؤاد [ع ا] قلب ، یوره‌ك .

فَوّاره [ع ا] فیسقیه .

فَواکِه [ع ا] فاکهه‌نك جمعی .

فَوائِد [ع ا] فائده‌نك جمعی .

فَوْت [ع ا] قاچیرما ، غائب ایتمه . أولوم ، أولمه .

فَوْج [ع ا] بولوك ، جماعت . فوج فوج: بولوك بولوك، آقین آقین.

فوچی [ت ا] تخته‌دن چنبرلی استوانه شکلنده بویوك قاب، واریل.

فوچی

فوت‌بول [انکلیز] آیاقله اوینانان طوپ اویونی .

فَوْر [ع ا] بر ایشه درحال تشبث ایتمه. «علی‌الفور» : همان ، بلاافاتهٔ زمان .

فُورا [یتا] بحریه‌ده آچیل قوماندا‌سی. «فورا یلکن»: یلکنی آچیك. « فورا ایتمك » : آچمق .

فَوَران [ع ا] قاینایوب فیشقیرما ، غلیان. « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

فُورطنه [ت ا] شدتلی روزکار ، دکیزك قابارماسی ودالغالانماسی .

فورچا [ت ا] أثواب، دیش وسائره تمیزله‌مه‌یه ویا بویا سورمه‌یه مخصوص قیلدن ویا صامان و حصیر تللرندن یاپیلمش آلت .

فورچا

فورکَته [یتا] قادین صاچلرینی طوتمایه مخصوص ماشا کیبی تل ویا باغه ، فیرکه‌ته .

فورکته

فورما [بتا ا] مطبوع كتابك هر جزئی كه اون آلتی صحيفه‌دن مركبدر . بردن ماكينه‌يه قونوب باصيلاجق صحيفه‌لر مجموعی . شكل ، صورت ، هيأت .

فورمول [فرا] شكل ، اسلوب ، اصول ، قاعده، ترتيب ، تركيب .

فورون [تا] اكمك وساٸره پشيريلن محل .

فَوز [عا] ظفر ، نجات .

فوسفور [يونا] كميكرده و ساٸر ماده‌لرده بولونان مستعد اشتعال برعنصر كه كبريت وساٸر مواد ناريه اعمالنه يارار وقارا كليقده پارلار .

فوصور [ت د] ابی يانان چوبوق ويا جيغارادن چيقان خفيف سسی تقليد وتصوير ايدر و مكرر قوللانيلير : فوصور فوصور چوبوق ايچييوردی .

فوطوغراف [يونا] بو اسمده ماكينه ايله رسم چيقاران آدام

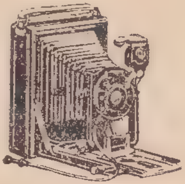

فوطوغراف

فوطه [عا] پشتمال .

فَوق [ع ا] اوست . مافوق : اوسته‌كی ، آمر . « فوق مايتصور » : تصور اولونابيله‌جك درجه‌نك اوستنده .

فَوقانی [ع ص] اوستده اولان .

فوق‌العاده [ع ص] عادتك فوقنده ، كوروبله‌مش .

فول [ع ا] باقلا .

فولاد [ع ا] چليك ، پولاد .

فوق [فرا] هم صوده وهم قاراده ياشايان آيی بالغی .

فوق بالينی

فوقستروت [نكليز] دانس هوالرينك اك كوزل و منتشر برقسمی كه برچوق نوعلری واردر .

فوللق [ت ا] طاووقلرك يومور- طلادقلری يووا ويا سپت .

فوليا [تا] معروف صاری چيچك .

فوليسپيد [نكليز] واپورقايودانك چرخجی‌يه‌ويرديكی سرعت امری .

فوليا

فوندو [يتا] حصه سندی، اسهام عمومیه.

فوندا [تا] چالیلق ، چالی اورمانی .

فوندا

فونوغراف [یونا] سسلری وشرقی وهوالری حفظ ایدوب ایسته‌نیلدیکی زمان تکرار ایدن پلاقلری حاوی موسیقی ماکنه‌سی .

فویا [يتا] الماس طاشلری آلتنه قونولان اینجه ورق (مج) ساخته‌لك «فویاسی میدانه چیقدی» : نه ساخته آدام اولدیغی میدانه چیقدی .

فِهرِست ، فِهرِس [ف ا] بر کتابك فصللرینی ، قسملرینی صحیفه رقملریله کوسته‌رن جدول . بر کتبخانه‌ده‌کی کتابلرك و یا بر مغازه‌ده‌کی اشیانك اسامیسنی حاوی دفتر ، قاتالوغ .

فَهم [ع ا] ادراك ، آکلایش .

فَهیم [ع ص] مدرك، ذکی، آکلایشلی.

فی [ع د] ظرفیت بیان ایدر : ده، ایچنده. «فی الحقیقه»: حقیقتده . «فی سبیل الله»: الله یولنده. أسکیدن تاریخ باشنه‌ده قونولوردی .

فِیأت [ع ا] فی . بها ، قیمت، بدل.

فَیّاض [ع ص] چوق فیض ویرن، چوق فیضلی .

فیت [تا] فنالغه ، فساده تشویق ایتمه ، اغفال وافساد . قارده ویا اویونده غائب ایتدکدن صوکرا قازانما ، مساوی اولما .

فیتله‌مك [ت ف] فتنه‌له‌مك، مفسدلك ایتمك . .

فیرلاتمق [ت ف] شدتله وسسن چیقاراجق صورتده آتمق. فیأتی آرتدیرمق .

فیرلامق [ت ف] بردن بره آتیلمق. فیأتی آرتمق ، یوکسلمك.

فیروز [ف ص] مسعود ، طالعلی . مظفر .

فیروزه [ف ا] کوك رنکده قیمتلی بر طاش، پروزه.

فیریل [ت د] شدت و خلجانله عجله عجله دولاشمایی تقلید و

تصویر ایدر و مکرر قوللانیلیر : فیریل فیریل دونویوردی. «فیرفیر»ده دینیلیر .

فیریلداق [ت ا] چویرلنجه بر مدت دونن اویونجاق.

فیریلداق

(مج) خدعه، انتریقه.

فیستیق [ت ا] معروف میوه . (مه) فلان فیستیق ، فلان فیستیکز : شو بو ، شویله بویله .

فیستیقی [ت ص] شام فیستیغنك ایچی رنكنده اولان، آچیق یشیل. « فیستیق مقام » : خیریلتی .

فیسکه [تا] پارمقله خفیفجه ورما. « فسکه دوقوندورمامق » : توزقوندورمامق، مدافعه و حمایه ایتمك.

فیسیولوژی ـ فیزیولوژی [فرا] وجودك مختلف اعضالرینك وظیفه‌لرندن بحث ایدن علم ، فن منافع الاعضا .

فیش [فرا] قوماردەوساٸرەدە پارایه بدل قوللانیلان کمیك ویا فیل دیشندن مختلف رنکده مارقا .

فیشیردامق [تف] یورورکن فیشیر فیشیر ایتمك : اتکرینی فیشیرداتارق یورویوردی .

فیشقیرمق [تف] صودار بر منفذدن شدتله صیچرامق، فوران ایتمك .

فیشقیریق [تا] تضییقله صویی آتوب فیرلاتان آلت ، فیسقیه .

فیشقی [تا] تازه حیوان کوبره‌سی.

فیشنك [ت ا] توفنك و طابانجالره دولدورولان باروت و قورشونی حاوی شی. شنلکلرده آتیلمق اوزره یاپیلان العاب ناریه .

فیص [ت د] یاواش و کیزلی لاقیردی ایتمه‌یی تقلید وتصویر ایدر ومکرر قوللانیلیر: فیص فیص برشیلر قونوشدیلر .

فیصلاشمق [تف] کیزلی ویاواش سویلشمك .

فیصیلدامق [تف] سوءمقصدله کیزلی کیزلی قونوشمق ، کیزلی ومضر تلقیناتده بولونمق .

فیصیلتی ـ فیصیلدی [تا] اکثریا سوء مقصدله ویاواش سسله ایدیلن لاقیردی .

فَیْض [ع ا] بوللق، برکت. نعمت. کرم. ایلریله‌مه. معنوی سعادت.

فَیَضان [عا] طاشما، جوشما. صویك طاشماسی .

فَیْفاء [ع ا] بویوك صحرا ، چول، بیابان .

فیقیردامق [ت ف] فیقیر فیقیرایده‌رك سسله قاینامق ، سرعتله قابارمق ، اوینامق : دکز فیقیردا۔مایه باشلادی . متمادیاً حرکت ایتمك ، قیپیردامق ، قاینامق .

فیکور [فرا] دانس ایدیلیرکن یاپیلان مختلف حرکت ویر۔ویوش : فوقستروتك فیکورلری تا۔نغویه نسبتله قولایدر .

فیل معروف بویوك حیوان که دیشلری صنایعده مواد مختلفه اعماله یارار.

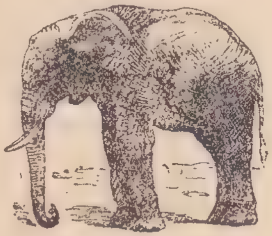

فیل

فیلم [فرا] سینه‌ماشریدی. سینه‌ماده کوسته‌ریلن مختلف پیه‌س ومنظره۔لرك بهری .

فیلده‌قوز [فرا] کتن کبی اینجه برنوع ایپلك ویوندن اورولن شیلر.

فیلدیر [ت د] سرعت وتلاشله دور وحرکته دلالت ایدوب مکرر قوللانیلیر: فیلدیرفیلدیرسنی آرایورم۔کوزلری فیلدیر فیلدیر ایدییور .

فیلسوف [عا] علوم فلسفه ایله اشتغال ایدن ، فلسفه متخصصی ، عالم ، حکیم ، عاقل . دنیایه اهمیت ویرمه‌ین ، قلندر مشرب .

فیلو [یتا] دوناغا ، بر قاچ سفینهٔ۔حربیه‌دن مرکب مفرزهٔ بحریه.

فیلوش [فرا] بر نوع أورمه وقفسلی قوماش که بر مدت مودا اولمشدی .

فیلوقسرا [یونا] کوتوکارك کوکلنه عارض اولارق باغلری خراب ایدن غایت کوچوك بوجك .

فیلوقسرا

فیله‌تو [یتا]دانانك بل کمیکنك ایکی جهتنده‌کی أت و بوندن یاپیلان کولباصدی .

فیلیز [تا] آغاج وچیچك فدانی .

فیلیزلنمك [ت ف] فیلیز سورمك ، بشیرمك .

فیمابعد [ع د] بوندن صوکرا .

فینجان [تا] قهوه ، چای وسائره ایچمه‌یه مخصوص کوچوك چاناق . بویوك ویا بك آچیق کوزدن کنایه اولور : کوزلری فینجان کبی.

فینجان

فينك [تا] شوخلق، آچيقلق.

فينو [يتا] اينجه، ظريف. كوچوك (ا) پك كوچوك و ظريف كوپك جنسى.

فينو

فيوض [عا] فيضك جمعى. جمع الجمعى: فيوضات.

فئه [عا] بولوك، طاقيم، كروه، جماعت.

فيه [عد] اونده، اوكا دائر. «منازع فيه»: اوكا دائرمنازعه اولونان، منازعه‌لى. «مفعول فيه»: ظرفيت بيان ايدن مفعول.

ق

ق توركجه الفبانك يكرمى دوردنجى حرفى اولوب حركه‌لنديكى زمان اكثريا «غ» يه تحول ايدر. آياق، آياغى كبى. ابجد حسابنده ١٠٠ عددينى كوسترر.

قاآن [تا] خان، خاقان. تاتار ومغول حكمدارلرينه وقبيله رئيسلرينه ويريلن عنوان.

قاب [تد] تأكيد ومبالغه بيان ايدر: قاب قارا.

قاب [تا] محفظه. قاپاق، جلد. صو و يمك وسائره وضعنه مخصوص شيلر. صحن، طاباق. «آياق قابى»: پوطين وسائره. «صاغلام آياق قابى دكلدر.»: شايان اعتماد اولمايوب مفسددر. «قابنه صيغمامق»: صبرسزلق كوسترمك، تلاش ايتمك.

قابا [تص] خفيف اولديغى حالده حجمى بويوك: قابا شيلته. عادى، باياغى، ظريف ونازك اولمايان. «قابا دايى»: جسور طاسلاغى.

قابارتمق [تف] بر شيئك ثقلتنى آرتديرمقسزين حجمنى بويولتمك. آرتديرمق. «قولاق قابارتمق»: دقتله ديكله‌مك. «قولتوقلرينى قابارتمق»: مغرورومفتخراولمق.

قابارجق [تا] صويك يوزنده حاصل اولان هوا ايله دولو شيشجك. بدنك اوزرنده حاصل اولان سيويلجه.

قاباره [فرا] ميخانه.

قاباريق [تص] قابارمش، شيشمش. سيويلجه.

قاباق [تا] معروف سبزه. «بال قاباغى» احمق آدام.

قابض [عص] قبض ایدن، طوتان، آلان .

قابل [ع ص] قبول ایدن، آلان . مستعد . ممكن. (۱) أبه .

قابله [ع ا] ابه قادین .

قابلو [فرا] تحت البحر تلغراف خطی.

قابلوباغه ـ قابلومباغه [ت ا] معروف حیوان .

قابلیت [ع ا] قبول ایتمك خاصه سی. مستعد اولما ، استعداد ، اقتدار .

قابورغا [ت ا] كوكوس كمیكلرینك بهری .

قابوق [ت ا] بر شیئك اوستنی اورتن سرت قشر . میدیه ، ایستریدیه كبی بعضی حیواناتك محفظه لری .

قابینه [فر ا] اودا ، دائره . هیئت وكلا. حكومت: فرانسه قابینه سی دوشدی .

قاپاروز [ت ا] غصب و رشوت صورتیله آلینان مال، ارتكاب، غیر مشروع قازانج .

قاپاق [ت ا] هر دورلو قابك اوستنی اورته یه مخصوص شی . بعضی اعضای بدنی اورته یه مخصوص زار ویا عضو : كوز قاپاغی . « قاپاغی آتمق » : قاچوب صیغینمق. « تجره یووارلانمش قاپاغنی بولمش »: ایكی كیشی تام بربرینه اویغون. « مقام تزییفده قوللانیلیر . »

قاپامق [ت ف] آچیق بر شیئی اورتمك ، كچیلمز و ایشلنمز برحاله قویمق. حبس ایتمك. ایشلتمه مك. آچیق برحسابی دولدورمق، تسویه ایتمك. « كوز قاپامق »: كورمه مزلكه كلمك ، مسامحه ایتمك .

قاپاما [ت ا] قاپامق ایشی. صوغانله پیشمش معروف أت یمكی .

قاپان [ت ص] جبر وشدتله آلان غصب ویاغما ایدن . « دمیر قاپان » : میقناطیس. « صامان قاپان » : كهربا. (ا) حیوان ویا قوش طوتمایه مخصوص آلت ، طوزاق .

قاپان

قاپانیق [ت ص] هر طرفی قاپالی اولان . بولوطلی ، مغموم . مظلم .

قاپچاق [ت ا] اسكیدن قلعه محاصره سنده دیواره طاقیلان بویوك چنكل. طولومباجی چنكلی .

قاپدیرمق [ت ف] ضبط وغصب ایتدیرمك .

قاپسول [فرا] توفنك وطابانجالری آتشله مك ایچون اجزایی

حاوی اینجه تنکه‌دن اوفاق محفظه. آجی علاجلری حاوی محفظه.

قاپلامق [ت ف] هر طرفی احاطه ایتمك. اورتمك. قاب كچیرمك. انتشار وتعمم ایتمك.

قاپلاماجی [ت ا] مختلف ماده‌لری آلتون ویا كوموشدن بر طبقه ایله اورتمك صنعتنی بیلن آدام.

قاپلان [ت ا] معلوم ییرتیجی حیوان.

قاپلان

قاپلومبغه [ت ا] وجودی طاش كبی سرت بر محفظه ایچنده یاشایان صوغوق قانلی حیوان.

قاپلومبغه

قاپلیجه [ت ا] صیجاق معدن صوینی حاوی حمام، قاپلیجه.

قاپمق [ت ف] شدتله آلمق، چارپمق، آلوب كوتورمك. زورله آلمق. جزئی تماسله یاقالامق: خسته‌لق قاپمق. «بولوطدن نم قاپمق»: وسوسه ایتمك. «كلاه قاپمق»: وضعیتدن استفاده ایده‌رك منفعتنی تأمین ایتمك.

قاپو [ت ا] هر دورلو بنانك كیریلوب چیقیلاجق یری، باب. (مج) «قاپو آچمق»: مقدمه یاپمق، یول آچمق. «قاپویی بویوك آچمق»: چوق مصرفه كیرمك. «جمله قاپوسی»: بر دائره‌نك عمومی بویوك قاپوسی. «قاپو یاپمق»: مقصدینی تأمین ایچون مقدمه یاپمق.

قاپودان [ت ا] رئیس. كمی سواریسی.

قاپولانمق [ت ف] خدمته كیرمك. یرلشمك.

قاپوط ـ قاپوت [فرا] قالین پالطو، یاغمورلق.

قاپوسقا [ت ا] لاخانه. لاخانه یمكی.

قاپیتولاسیون [فر] بر مملكتده دیكر بر دولت تبعه‌سنه او مملكت ضررینه اولارق ویریلن حقوق ویاامتیازات، عدلی واقتصادی اسارت. تسلیم شرائطی ومقاوله‌سی.

قاپیشمق [ت ف] یاغما ایتمك.

قات [ت ا] طبقه، بر بری اوستنه قونولمش صیرالرك بهری. أثواب

و سائره طاقیمی. برمقدارك دیگر مثلی. درجه.

قاتل [عص] قتل ایدن، أولدورن.

قاتلامق [ت ف] چاماشیر، قوماش وسائره‌یی بوكمك.

قاتلانمق [ت ف] قات قات اولمق، ناچار قبول ایتمك، تحمل ایتمك.

قاتمر [ت ا] بر شیئك قات قات اولماسی، چوق‌یاپراقلی اولماسی.

قاتمق [ت ف] علاوه وضم ایتمك. قاریشدیرمق فساده دوشورمك: عالمی بربرینه قاتدی.

قاتولیك [یونانجه‌دن] پاپانك ریاست روحانیه‌سنه تابع خرستیان.

قاتی [ت ص] سرت، خشین، قورو. مرحمتسز.

قاتیش [ت ا] الحاق، ضم. مزج. خلط.

قاتیشمق [ت ف] بربرینه كیرمك. بربرینه قاریشمق.

قاتیق [ت ا] اكمكله برابر یه‌نیلن شی.

قاتیم [ت ا] قاتما، قاتیش، قاریشدیرمه.

قاچ [ت ك] صایی حقنده سؤاله مخصوصدر: قاچ كون، نه‌قادار؟ « برقاچ »: برمقدار. « قاچه؟ »: نه مبلغ مقابلنده نه فیئاتله.

[ت ا] نا محرملك. قاچ كوچ قادینلرك ارككلره كوزوكمه‌مه‌سی.

قاچاق [ت ص] قاچمش، فراري، قاچیریلمش: عسكر قاچاغی، قاچاق مال.

قاچاق [ت ا] قاب كلمه‌سیله برابر قوللانیلیر: قاب قاچاق: موطباق ادواتی، چاناق چوملك.

قاچقین [ت ص] قاچمش، قاچاق، فراری.

قاچلی [ت ص] هانكی سنه‌یه منسوب، هانكی سنه‌ده طوغمش، هانكی سنه‌ده مكتبدن چیقمش: فلان قاچلی در ؟.

قاچمق [ت ف] كیزلیدن كیتمك، فرار ایتمك.

قاچاماق [ت ا] ایشه كیتمه‌یش. بهانه، عذر. قاچاجق یر.

قاچیرمق [ت ا] فرار ایتدیرمك.

قاچیق [ت ص] چارپیق. عقلی باشندن قاچمش، دەلی.

قاچینمق [ت ف] اجتناب ایتمك، چكینمك.

قاداسترو [فرانسزجه‌دن] ویركی ویره‌جك اراضی واملاكك وسعت وقیمتنی تثبیت ایتمه، وبو املاكك خریطه‌سنی یاپما. تحریر املاك دفتری.

قادِر [ع ص] قدرت صاحبی، مقتدر.

قادِرغه ـ قادیرغا [یونا] اسکی بویوك یلکنلی حرب کمیسی .

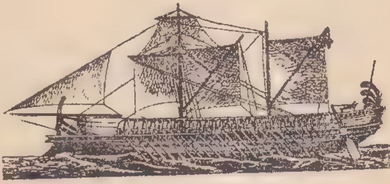

قادرغه

قادرو [فرانسزجه‌دن] هرهانکی بردائره‌ده مأمورین اسامیسی، موظف مأمورلرك هیأت مجموعه‌سی.

قادِمه [ع ا] ایلری قاراقول.

قادین، [ت ا] خانم ، « قادین قادینجق »: تربیه‌لی وتدبیرلی قادین . « قادین بودی » : یومور طالی برنوع کوفته. «قادین کوبکی»: بر نوع خامورلی طاتلی.

قاذورات [ع ا] پیسلك، نجاست.

قارِئ [ع ص] اوقویان ، مطالعه ایدن .

قار [ت ا] قیشین دوکمش حالنده یاغان بیاض رنکده بر نوع یاغمور. « قار کبی » : بم بیاض، چوق بیاض . « قار طوپی » : بر جنس بیاض چیچك ، چوق بیاض وسمیزجه چوجوق .

قارا ـ قره [ت ص] سیاه . (مج): ماتملی ، معیوب : یوزی قارا. اسمر : قارا اکمك . (ا) : سیاهلق. زنجی. « قارالی کیمك » : ماتم اثوابی کیمك «آلین قاراسی» : طالعسزلك . « قارا حما » : بر نوع تیفوس . « قارا خبر » : وفات خبری. « قارا آغاچ » : معروف بویوك اورمان آغاجی که تخته‌سی اسمر وسرت‌در .

قاره ـ قره [ت ا] ارضك دکیز خارجنده‌کی طوپراق .

قارا باتاق

قارا باتاق [ت ا] اورده‌که بکزر بر جنس دکیز قوشی .

قارابینا [یتا] قیصا شیشخانه تو - فنکی .

قاراطاووق [ت ا] اتی لذتلی بر آو قوشی .

قارا بینا

قاراقتەر [فرا] طبیعت، مسلك ، سجیه.

قاراقتەریستیك [ف ص] برشیئی دیکر شیلردن آییران، فارق.

قارا طاووق

قارا قوش [تا] یرتیجی بر قوش.

قاراقوشی [ت ص] قارا قوش اسمیله معروف خودبین بر آدامه یاقیشان . « حکم قارا قوشی » : قارا قوش اسملی خود بین وجبار آدامك قانونه مغایر حکمی کبی ، عندی حکم .

قاراقول [ت ا] بلده‌لرده کیجه کزن عسکر . نوبتجی عسکری . اوفاق دائره .

قاراقونجولوز [ت ا] جادی .

قاره کوز [ت ا] خیال اویوننده معروف شخص . خیال اویونی .

قارارمق [ت ف] سیاهلانمق. قارا- کلیق اولمق .

قاربون [فرا] اشجار ونباتاتده بو- لونان بر عنصرکه حامضی حیواناتی بوغار ، فحم .

قارالامق [ت ف] سیاهلاتمق، تسوید. یازی اوکرنمك ایچون مشق یازمق .

قارالاما [ت ا] سیاهلاتما ، سیاهه بویاما . یازی اوکرنمك ایچون تکرار تکرار یازیلان سطرلر، مشق.

قارامان [ت ص] بك اسمر وسیاهمسی (آدام) . قونیه ولایتنده بر قصبه‌نك اسمی .

قارایَل [ت ا] شمال وباطی آراسنده اسن روزکار .

قارپوز [ت ا]معروف میوه. «آیاغنك آلتنه قارپوز قابوغی قویمق» : حیله وفساد ایله موقعندن دوشور- مك ، قایدیرمق .

قارْت [ت ص] قاتیلاشمش . کنجلك طراوتی زائل اولمش، کچکین.

قارت ـ قارت دو ویزیت [فرا] زیارت کاغدی . اوستنه رسم وعنوان یازیلی اینجه وظریف برموقاووا پارچاسی.

قارتال [تا] ییرتیجی بویوك برجنس قوش .

قارتلاشمق ـ قارتلانمق [ت ف] تازه‌لکی کچوب قارت وسرت اولمق. بویومك، کچکین اولمق .

قارتوج ـ قارتوش [فرا] فیشنك ، خارطوج .

قارجغار [ت ا] برموسیقی مقامی .

قارخانه [ت ا] یاز ایچون قاری صا- قلایوب صاتدقلری یر .

قارشی [ت ا] بر شیئك مقابلنده بولونان یر ویا شی، مقابل . حضا. (ص) برشیئك جبهه‌سی مقابلنده بولونان: قارشی محله. مخالف. ظرف زمان‌ده اولور: صباحه قارشی اویاندم.

قارشیلاشدیرمق [ت ف] مقابله ایتمك موازنه ایتمك .

قارشیلاشمق [ت ف] قارشی قارشی‌یه، یوز یوزه کلمك، موا- جهه اولونمق .

قارشیلامق [ت ف] استقبال ایتمك . قارشی دورمق . « قار- شیلق»: بدل، مقابله بالمثل. جواب، اعتراض، تعریض . قره‌دی .

قارغا [ت ا] معرف سیاه و مضر قوش . « قارغاجق بورغاجق » : غایت فنا وعجمی یازی .

قارغا

قارغاشالق [ت ا] غاوغا ، فساد ، قاریشیقلق .

قارغی [ت ا] اوجی ده‌میرلی دکنك، میزراق .

قارغیش [ت ا] لعنت ، لعنتله‌مه ، بددعا .

قارغیمق [ت ف] لعنتله‌مك ، تلعین ایتمك .

قارغین [ت ا] برنوع بویوك رنده .

قارلق [ت ا] صو وساٸره‌یی صو- غوتمایه مخصوص جامدن ویا باقیردن قاب .

قارماشمق [ت ف] چالقانمق ، آلت اوست اولمق .

قارمق [ت ف] دالدیرمق، صوقمق.

قارموق [ت ا] بویوك قانجا .

قارما قاریش ـ قارما قاریشیق [ت ص] پك قاریشیق ، چوق‌مشوش، ترتیبسز ونظامسز .

قارن ـ قارین [ت ا] انسان وحیوا- نك بلدن باجاقلرك التصاق محلنه قادار اوزایوب معده ایله باغیرصاقلری وبوبرکلره مثانه‌یی ویا رحمی احتوا ایدن بویوك عضو، بطن. هرشیئك بویوك وبوش محلی: واپورك قارنی. ایچ، باطن: هرکسك قارننده‌کنی الله بیلیر .

قارنداش ـ قارینداش [ت ا] بر قارندن چیقمش، قارداش، برادر، همشیره.

قارنلی ـ قارینلی [ت ص] قارنی بو- یوك ، شیشمان .

قاروچه [ت ا] فرانسزجه‌دن: بر نوع آرابا .

قارناوال [لاتینجه‌دن] فرنكلرك بویوك پرهیزدن اول یوزلرینه ماسكه طاقمق و توخاف البسه كیمك و سائره صورتیله یاپدقلری شنلكلر .

قاروره [ع ا] صیرچادن معمول شیشه. خسته‌لرك ادرارینی حفظ و معاینه‌یه مخصوص شیشه . اوردك.

قارون [ع ا] حضرت موسانك اقرباسندن زنكینلكیله مشهور بر آدام . (مج) چوق زنكین .

قاری [ت ا] زوجه . قادین. عادی قادین . « قاریلر حمامی»: غایت كورولتولی یر .

قاری [ع ص] قرائت ایدن، اوقویان، ارباب مطالعه. قرآنی ایی و تجویدله اوقویان. «برنجی معناده جمعی: قارئین، ایكنجی معناده قراء كلیر.»

قاریش [ت ا] آچیق الك باش پارماغی اوجندن صرچه پارماغی اوجنه قادار اولان مسافه كه اولچی كبی قوللانیلیر. «برقاریش یر» : داریر.

قاریشان [ت ص] امتزاج ایدن . مداخله ایدن .

قاریشدیران [ت ص] آلت اوست ایدن . فساد قویان .

قاریشدیرمق [ت ف] مزج ایتمك، آلت اوست ایتمك . فساد قویمق . بر ایشه ویا سوزه نفاق صوقمق .

قاریشدیریجی [ت ص] مفسد، منافق.

قاریشمق [ت ف] آلت اوست اولمق، اختلاط وامتزاج ایتمك . نظام و ترتیبی بوزولمق . بر برینه كیرمك . مداخله ایتمك . بولاشمق. اداره ایتمك .

قاریشیق [ت ص] قاریشمش ، خالص وصاف اولمایان . بر برینه كچمش ، آكلاشیلماز . انتظامسز.

قاریشلامق [ت ف] قاریشله اولچمك. « آلین قاریشلامق » : میدان اوقومق .

قاریمق [ت ف] حیوانك قارنی یوقلایوب سمیزلكنه باقمق .

قارنجه [ت ا] معلوم كوچوك بوجك . (مج) حقیر وناچیز. كثرتدن‌ده كنایه اولور .

قارنجالانمق [ت ف] قارنجا قارنجه دولمق. اویوشمق . ألم یاغمم قارنجالاندی. یاسدن دلیك ده‌شیك اولمق: قارنجالی توفنك.

قارینا [یتا] واپور ومراكب بحریه تكنه‌لرینك تحت البحر قسمی.

قاریولا [ت ا] اوستنده یاتاق یاپیلوب یاتیلان یاتاقلق .

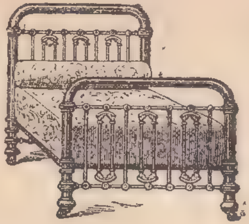
قاريولا

قاز [تا] معروف قوش. (مج) احمق. «قازك آياغنى آكلامق»: كيزلى برحقيقتى كشف ايتمك.

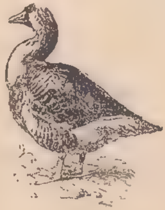
قاز

قازاق [تا] قازيمق- دن مشتق اولوب صاقالى تراش اولمش ديمكدر. روسيه ده آير- يجه بر صنف تشكيل ايدن سوارى عسكرى.

قازان ـ قزغان [تا] پك بيوك تنجره. «واپور قازانى»: واپورما كنه سنه ايستيم ويرن صويك قايناديغى معدنى محفظه.

قازانج [تا] قازانيلان شى، كار. «قازانج ويركيسى»: هر وطنداشك قازانجنه كوره حكومته ويرديكى ويركى كه ١٩٢٦ ده تأسيس ايديلمشدر.

قازانديرمق [تف] كار ايتديرمك.

قازانمق [تف] كار ايتمك، مستفيد اولمق. ايديمك، دوچار اولمق.

قازديرمق [تف] يرى آچديرمق، حك ويانقش ايتديرمك: بر مهر قازديردم.

قازمق [تف] طوپراغى أشمك و آچمق. اويمق، حك ايتمك.

قازمه ـ قازما [تا] طوپراغى أشمه، حفر. حك. طوپراغى قازمايه مخصوص معروف آلت.

قازما

قازمير [فرا] يوكدن برنوع قوماش.

قازيق [تا] بريره قاقيلمق ايچون ياپيلمش اوجى سيورى بيوك ومنتظم اودون، وتد. (مج) حيله. «قازيق كسيلدى»: قازيق كبى ديم ديك اولدى.

قازيقجى [تص] حيله كار. اضرار ايدن.

قازيقلامق [ت ف] قازيقله اعدام ايتمك. اضرار ايتمك، حيله ياپمق.

قازيمق [ت ف] كسكين بر آلتله سطحده كى شيئى اويمق.

قازيقى [ت ا] بر شيئى قازيمقدن چيقان شى. يازينك قازيلمش ويا تصحيح اولونمش يرى .

قازينو ـ غازينو [يتا] شيق وظريف قهوه خانه .

قاس ـ قاص [ت د] ق ايله باشلايان بعض صفتلرك باشنه كيروب مبالغه وتأكيد بيان ايدر : قاس قاتى . « قيس قيوراق و قوس قوجامان ده بو قبيلدندر » .

قاستور

قاستور [فرا] قوندوز دنيلن حيوان، كوركى مقبولدر .

قاسم [عص] تقسيم ايدن ، آييران . سنه يى ايكى قسمه آييران كون كه قيشك باشلانغيجى در. «قاسم چيچكى»: صوك بهارده بيتيشن چيچك، قريزانتم.

قاسى [عص] قسوت ويرن . قاتى ، سرت .

قاش [ت ا] كوزلر اوزرنده كى معلوم قيللر. « قاش چاتمق »: صورات ايتمك ، يوز اكشيتمك. « قاش ياپايم ديركن كوز چيقارمق » : ايش دوزلتمك مقصديله ايش بوزمق .

قاشاغى [ت ا] حيوانلرى قاشييوب توزلرينى دوشورمه يه مخصوص آلت .

قاشانديرمق [ت ف] آتى دوردوروب ايشه تمك .

قاشر ـ قاشه‌ر [تا] برنوع پينير.

قاشقاوال [يتا] يابوانجه وقالين تكرلك بچيمنده پينير. برنوع ايتاليان پينيرى .

قاشيق

قاشيق

[تا] مايع ويا دانه حالنده اولان ييه‌جكى آغزه كوتورمه يه مخصوص آلت. «قاشيق آتمق»: چوق ييمك .

قاشيمق [ت ف] طيرناقله ويا ديكر بر سرت شيله وجودك قاشينان يرينى اوغمق، « باش قاشيميه وقت بولامامق » : چوق مشغول اولمق .

قاشينمق [ت ف] قاشينمق احتياجنى دويمق . (مج) غاوغايه و سائره‌يه بهانه آرامق : داياغه قاشينيور .

قاصد [عص] قصد ايدن، عزم ونيت ايدن . (ا) مكتوب و خبر كوتورن آدام ، پوسته‌جى .

قاصر [عص] قصورلى، عاجز، ناقص، قيصا .

قاصرغه ـ قاصیرغا [ت ا] چوق شدتلی روزکار، فورطنه ، کرباد .

قاصمق [ت ف] چکوب دارالتمق . اکسیلتمك .

قاصناق [ت ا] چنبر . نقش ایشله‌نن تخته‌دن اکلی چنبر .

قاصه ـ قاصا [یتا] پارا و اوراق نقدیه قونان دمیر صاندیق، بویوك مغازه‌لرده پارا ویریلن ماصا .

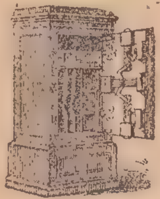

قاصا

قاصادار [ت ا] قاصه مأموری ، خزینه‌دار .

قاصیق [تا] قارنك آلت طرفی.

قاضم [عص] کمیریجی: حیوانات قاضمه.

قاضی [ع ص] ایفا و ادا ایدن . حاکم. لغو ایدیلن محکمهٔ شرعیه رئیسی .

قاضیعسکر [تا] وقتیله شیخ الاسلاملقدن صوکرا کلن رتبهٔ علمیه‌نك صاحبی ایدی.

قاطانا [مجارجه‌دن] آغیر سواری. « قاطانا بیکیری »

قاطبه [عا] بوتون ، جمله ، هپ .

قاطبةً [ع ح] جملةً ، علی العموم. اصلا .

قاطع [عص] قطع ایدن ، کسن. دوردوران .

قاعد [عص] قعود ایدن ، اوطوران.

قاطیر [تا] معروف حیوان، استر .

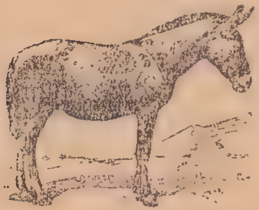

قاطیر

قاعده [ع ا] آیاقلق ، تمل ، بر شیئك اوزه‌رنده طوردیغی: هیکلك قاعده‌سی. اصول ، یول ، نظام. برعلمك احتوا ایتدیکی دستورلرك بهری .

قاعدةً [ع ح] اصولاً ، نظاماً .

قاغشامق [ت ف] ییقیلمق . چوق اسکیمك. چوق اختیارلامق.

قاغی [ت ا] ایکی تکرلکلی اوکوز آراباسی .

قاف [ع ا] « ق » حرفنك اسمی . موهوم بر داغك اسمی . (مج) « بورنی قاف داغنده » : متکبر ، مغرور .

قافله [ع ا] کاربان ، قاطار، طاقیم طاقیم کونده‌ریلن اشیا واشخاصك بهر طاقیمی . زمره ، فرقه .

قافيه [ع ا] نظمده مصراع صوكلرينك آهنك اعتباريله توافق وتطابقى .

قاقان [ت ص] چاقان، ووران «آغاج قاقان» : غاغاسيله آغاجلرك قابوغنى غاغالايان قوش انواعى .

قاقائو [ت ا] آمريقاده يتيشن قهوه‌يه بكزر برحبه كه چوقولاته اعمالنه يارار .

قاقمق [ت ف] وورمق . چاقمق . ايتمك . وورارق صوقمق : چيوى قاقمق .

قاقه ـ قاقا [ت ا] قاقمق ايشى . (ص) آرقاسندن وورولارق قابارتما رسملرله سوسلنمش: قاقه تپسى .

قاقوله [ت ا] هنددن كلن بهارادن بر جنس .

قاقه ـ قاقا [ت ا] چوجوق لسانده پيسلك ، نجاست . (ص) فنا ، چيركين ، ياراماز .

قاقيشديرمق [ت ف] دورتمك ، ايته‌رك تخريالامق .

قاكتارما ـ قانتارما [ت ا] آز يلى آتلرى ضبط ايتمك ايچون كم ايله برابر وورولان و دوداقلرك اوجلرينى صيقان ده‌مير .

قاكيرمق [ت ف] دونديرمك ، چويرمك ، قاصمق .

قاكلى [ت ا] تكرلكلى . ايكى تكرلكلى اوكوز آراباسى ، قاغنى .

قال [ع ا] سوز . «قيل وقال»: ديدى قودى .

قالاى [ع ا] معروف بياض معدن. (مج) يالاندن زينت. تكدير .

قالايلامق [ت ف] باقير اوانيه قالاى سورمك. تكدير وتعزير ايتمك .

قالب [ع ا] برشكلده دوكوله‌سى مطلوب اولان شيلره مخصوص ظرف . نمونه . «باصما قالب»: بر شيئى آكلامادن وذكا اثرى كوستره‌دن ياپيلان ايش .

قالبلامق [ت ف] قالبيه كچيرمك .

قالبور [ت ا] ألكك بويوكى. (مج): «قالبور اوستنه كلمك» : يوكسلمك ، ممتاز اولمق .

قالپاق [ت ا] دريدن، آستراقاندن معمول كنارسز آغيرسرپوش.

قالتاق [ت ا] اكر. (مج) ناموسسز قادين ، فاحشه .

قالچا ـ قالچاق [ت ا] باجاغك يوقاريسى.

قالچين [ت ا] قالچايه قادار چيقان اوزون چوراب . عبادن توزلق .

قالديرمق [ت ف] يوقارى چيقارمق. رفع ولغو ايتمك. طاشيمق. چوق شى صاتين آلمق . يوكلنمك. تحمل ايده‌بيلمك. «آل قالديرمق.»: وورمق .

قالديريم [ت ا] سوقاقلرده كى طاش دوشه‌مه .

قاليسيوم [لاتينجه] كلس وكيرچ جنسندن بسيط بر جسيم .

قالفات [ت ا] فرانسزجه‌دن : كمى وسائره تخته‌لرينك آرالرينى طيقايوب اوستنه زيفت وسائره سورمك عمليه‌سى . (مج) ساخته تعمير سوسى .

قالفا [ت ا] عربجه‌دن . معلم‌معاونى. ايكنجى اوستا. معمار. جاريه وخالاييقلرك باشى .

قالقان [ت ا] اسكى محاربه‌لرده اوق وقيلنجه قارشى مدافعهٔ نفسه يارايان معدندن وسائره‌دن آلت. « قالقان بالغى»: شكلى قالقانه بكزه‌ين بويوك وياصصى بالق.

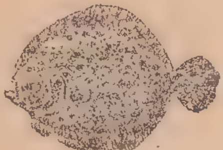
قالقان بالغى

قالقمق [ت ف] قيام ايتمك، آياقده دورمق .

قالقيق [ت ص] قالقمش ، ديك .

قالمق [ت ف] اولديغى يرده دورمق، قرار بولمق . تأخر ايتمك . حركت ايتمه‌مك . آرتمق ، فضله كلمك . «كوز قالمق»: حسد ايتمك.

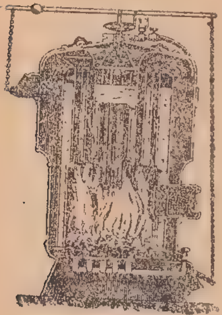
قالوريفر

قالوريفر [فرا] عصرى و صحى تسخين اصولى وآلتى .

قالوش ـ غالوش [فرا] چاموردن محافظه ايچون پوطينلرك اوستندن كيلن قوندورا . لاستيك .

قاليجه [فا] كوچوك خالى .

قاليق [ت ص] اكسيك . اكسكلك .

قالين [ت ص] قطرى ودرينلكى چوق اولان . قابا ، كثيف ، (مج) ذكاسى اولمايان .

قالينوس [ر] له‌ووره‌كه بكزه‌ين بر جنس باليق .

قاليون [اسپانيوليه‌دن] أسكى بر نوع سفينهٔ حربيه كه يلكنلى در وغايت بويوكدر .

قالیون

قاما [تا] دیواره و کراسته یه طاقیلان تخته چیوی . ایکی طرفی کسکین اوجی سیوری و اکلی بویوك بیچاق.

قامارا [ایتالیانجه دن] اودا ، واپور اوداسی . مجلس مبعوثان .

قامیال [فرا] پولیچه .

قامیو [فرا] مختلف اجنبی پارالر آرا- سنده کی فرق و تموج ، آقچه فرق.

قامت [ع ا] بوی ، اندام .

قامچی

قاملیا

قامچی [تا] قیرباج.

قاملیا [فرا] قالین یاپراقلی بر آغاجك صاری چیچکی اولوب پك مقبول در .

قاموس [ع ا] بویوك ده کیز ، بویوك ده کیزك اورتاسی . مفصل لغت کتابی .

قامینه تو [یتا] اسپرتو ایله قهوه وسائره پیشیرمکه مخصوص طاقم .

قامیون [فرا] بویوك یوك اوتوموبیلی.

قامیونت [فرا] کوچوك قامیون . اشیا و انسان طاشیمایه مخصوص بویوجك اوتوموبیل .

قان [تا] انسان و حیوانك داماولرنده جولان ایدن قیرمیزی مایع ، دم ، خون . (مج) جنایت . خصومت غاوغا ، حرب . « قان آرامق » : قصاص ایسته مك. «قان آغلامق» : چوق آغلامق ، پك متأثر اولمق .

قاناپه [فرا] آرقالی و ایکی یانلی بویوك سدیر .

قاناپه

قاناتمق [ت ف] قان آقاجق صورتده یره له مك .

قاناريا [تا] معروف قوش .

قاناريا

قانال [فرا] صو يولى ، جدول. ايكى دكيزى برلشديرن صتمى بوغاز .

قاناليزاسيون [فرا] قانال آچما . عصرى بر طرزده بر شهرك لغم مجرالرينى ياپما .

قانامق [تف] قانى آقمق ، يارالانوب قان چيقمق :

قانبور [ت ص] آرقاسى چيقيق و تومساك .

قانتارمه ــ قانطارمه [ت ا] آزيلى آتلرك آغيزلرينه وورولان دمير .

قانجا [ت ا] اوجى چنكللى اوزون دكنك .

قانجيق [ت ص] ديشى (مج) خائن ، حيله كار .

قانچه لار [يتا] شهبندرخانه مدير ويا كاتبى .

قانچه لاريا [يتا] سفارت وياقونسلوسخانه لرده برقلم مخصوص .

قانديرمق [ت ف] اقناع ايتمك . دويورمق .

قانسر [فرا] علاجى هنوز تماميله بيلينمه ين معروف تهلكه لى خسته لق ، سرطان .

قانع [ع ص] قناعت ايدن ، حالندن خوشنود اولان .

قانغال [تا] ايپ وتل كبى شيلرك چه وريلوب آلديغى دائروى شكل ، حلقه . بو صورتله چه وريلمش شيئك هر برچه وريمى . «قانغال ايتمك » حلقه حلقه ديوشيرمك .

قانلى [تص] قانه بولاشمش . قانى چوق ، « صوغوق قانلى » : بارد . تلاشسز .

قانمق [تف] دويمق . قانع وراضى اولمق .

قانون [عا] قاعده ، قضيه . اصول ، نظام. موسيقى آلتى. عسكرلرك انضباطنه باقان عسكرى مأمور .

قانى ــ هانى [ت د] نره ده ؟ تنبيه واخطاره ده دلالت ايدر .

قانيقسامق [تف] قان دوكمه يه مائل اولمق . بر شيئه چوق آليشمق .

قاو [ت ا] چاقمق وسورتمه ايله طوتوشدورولان قوروشى .

قاواق [ت ا] يوكسك معلوم آغاچ . «قاواق يللرى باشده اسمك» : كنديني بويوك كورمك ، مغروراولمق .

قاوال [تص] عموميتله ايچى بوش بورو كبى شيلره تعبيراولونور . چوبانلرك چالدقلرى دودك .

قاواليه [فرا] سوارى ، آتلى . قادينه رفاقت ايدن اركك ، باللورده قادينله دانس ايدن اركك .

قاورامق [ت ف] شدتله طوتمق ، قاپمق، برشيئك ويافكرك كنهنه وارمق .

قاورايش [ت ا] قاورامق ايشى . آكلايش قابليق .

قاوروق [ت ص] قاورولمش، يانمش، كونشدن قورومش . خسته‌لقله بوبويه‌مه‌مش .

قاوشاق [ت ا] ايكنجى نهرك برلشديكى ير .

قاولاق [ت ص] قابوغى آيريلوب دوكولمش: قاولاق آغاچ. « قاص قاولاق »: چيرچيپلاق، بوس بوتون صويولمش .

قاوورمق [ت ف] طاوا وسائره‌ده قاريشديروب پيشيرمك . ياقمق .

قاوورمه ـ قاوورما [ت ا] ياغده قاورولمش أت يمكى . طاواده كندى ياغيله قاورلوب صاقلانيلان أت .

قاووشديرمق [ت ف] برلشديرمك. كوروشديرمك .

قاووشمق [ت ف] برلشمك ، تماس ايتمك . كوروشمك . وصاله نائل اولمق .

قاووق [ت ا] ايچى بوش شى ، قاب وقتيله باشه كييلن شى. (مج) « قاووق صاللامق :» دالقاووقلق ايتمك ، هرشيئه أوت افندم ديمك .

قاوون [ت ا] قاربوز كبى لذيذ برميوه «قاوون ايچى» : پنبه يه چالار قويو صارى رنك .

قاوون

قاهر [ع ص] قهر ايدن ، جبر ومحو ايدن . اوستون كلن، غالب.

قاهره [ع ا] مصرك مركزاداره‌سى.

قايا [ت ا] ايرى وسرت طاش، صخره.

قاياجق [ت ا] كوچوك قايا .

قاپاغان [ت ا] دوشه‌مه ايچون قوللانيلان بر نوع طاش (فر) آرتوواز .

قايان [ت ص] سرعتلى ، شدتلى. (ا) داغدن سرعت و شدتله اينن سيل صويى .

قايپاق [ت ص] قايار ، بر يرده دورماز ، صيوبشيق .

قايپاقجى [ت ا] مال آشيران، غاصب.

قائد [ع ا] قوماندان .

قايديراق [ت ا] چوجوقلرك اويناديقلرى ياصى طاش .

قایدیرمق [ت‌ف] سورته‌رك ایندیرمك. (مج) آیاغنی قایدیرمق: موقعندن ومأموریتندن دوشورمك.

قایریلق [ت ف] باقیلمق ، حمایه ایدلمك. ایشه تعیین اولونمق.

قایغانا [ت‌ا] چالقانوب یاغده پیشن یومورطه . (فر) اوملت .

قایغو [ت‌ا] کدر ، تاسا. اندیشه ، دوشونجه .

قایغوسز [ت‌ص] حسسز ، لاقید .

قائل [ع‌ص] سویله‌ین. نقل‌وروایت ایدن . رضا ویرن .

قائم [ع‌ص] آیاقده دوران موجود ، برینك یرینی طوتان. عمودی. دائما نماز قیلان .

قایماق [ت ا] سودك و یوغوردك اوستنده بیریکن خلاصه . « قایماق کبی »: چوق‌لذتلی ، بیاض ویوموشاق .

قایمق [ت‌ف] پارلاق ومجلا برشیئك اوزرنده سورتونه‌رك کیتمك. « دیل قایمق » : یا کیلمق .

قائمقام [ع‌ا] برینك یرینه گچن ، وکیل . بر قضانك بویوك ملکیه مأموری. بیکباشیدن صوکرا کلن عسکری رتبه .

قائمه [ع‌ا] تداوله‌چیقاریلان کاغدپارا.

قاینارجه [ت‌ا] صیجاق معدن صویی باتیوسی ، بولغارستانده بر قصبه .

قایناق [ت‌ا] یردن قاینایوب چیقان صو پیکاری .

قاینامق [ت‌ف] مایع برشیئك آتشده فیقیر فیقیر ایتمه‌سی . چوق بولونمق: بوراده قارنجه‌لر قاینایور. کیزلیجه ترتیب اولونمق : بوراده بر ایش قاینایور. صویك ایچنده باتمق، قعر دریایه ایمك ، محو اولمق: واپور قاینادی کیتدی ، بزم پاره‌لر قاینادی.

قاینامه [ت‌ا] غلیان. قاینامق ایشی.

قاییصی [ت‌ا] شفتالی جنسندن بر میوه .

قاییش [ت ا] قایشا حالی. اوزون واکسز کوسه‌له ومشین دیلیمی .

قاییصی

قاییق

قاییق [ت‌ا] صویك اوزرنده قایوب کیدن کوچوك تکنه که مختلف

جسامتده اولوب کوره کایسی ویلکنلیسی واردر .

قَباحت [عا] صوچ ، فنا وچیرکین ایش ، قصور .

قباله [عا] ابه‌لك ، ابه‌لك علم وصنعتی .

قَبّان [عا] بویوك ترازی ، قنطار .

قَبائح [عا] قبیحه‌نك جمعی .

قَبائل [عا] قبیله‌نك جمعی .

قُبح [عا] چیرکینلك . چیرکین ایش .

قُبحیات [عا] چیرکین افعال وحرکات .

قبر [عا] مزار ، مرقد .

قبرستان [فا] مزارلری حاوی محل ، مزارلق .

قَبض [عا] أل ایله طوتمه . آلمه ، اخذ ، تسلم . پکلك ، انقباض .

قَبضه [عا] آووج ، پنچه . برشیئك طوتولاجق یری . بر آووج طولوسی ، بر طوتام .

قبط [عا] اسکی مصر اهالیسی .

قبطی [عص . ا] اسکی قبط قومنه منسوب . چینگانه .

قَبْل [عد] اوك ، ایلری ، اول . « ماقبل » : کچن ، مابعدمقابلی .

قبل [عا] طرف ، جهت ، نزد .

قبله [عا] نمازده دونولن طرف که کعبه‌نك بولوندیغی جهتدر . (مج) هرکسك توجه ومراجعت ایتدیکی محل .

قُبله [عا] اوپمه ، بوسه .

قبله‌نما [فا] قبله‌یی کوستەرن پوصله .

قُبور [عا] قبرك جمعی .

قَبول [عا] ویریلن برشیئی آلمه . زیارته کلن برآدامی ایچری‌یه آلمه .

قبوللانمق [ت ف] مال ایدینمك . ضبط وغصب ایتمك .

قُبّه [عا] تپه‌سی یووارلاق بنا . نصف کره شکلنده کارکیر طاوان .

قَبیح [عص] چیرکین . مذموم ، معیوب .

قبیحه [عا] چیرکین فعل وحرکت .

قَبیل [عا] جنس ، صوی ، نوع ، مقوله .

قَبیله [عا] برصویدن توره‌یوب برلکده یاشایان ابتدائی جماعت ، کوچبه خلق ، عشیرت ، اویماق .

قاتاقوللی [ت ا] حیله ، اویون . فیریلداق .

قتال [عا] ووروشمه ، مضاربه ، انسان کسمه .

قتل [ع ا] اولدورمه .

قحبه [ع ا] فاحشه ، اوروسپو . (ص) وقاسز ، حیله کار .

قحط [عا] قورافلق ، قیتلق ، یاغمورسزلق . آچلق : قحط وغلا .

قحف [ع ا] قافا کمیکی .

قد [ع ا] بوی ، قامت .

قدائف [ت ا] طاتلی یاپیلمق اوزره مختلف شکلده یاپیلمش خامور .

قدح [ع ا] بارداق ، صو وسائره ایچمه یه مخصوص کوچوك وبویوك جامدن ، باوروسائره دن بارداق .

قدح [ع ا] ذم ، سوکمه .

قدر [ع ا] حکم الهی ، قضا ، طالع .

قدر [ع ا] دهکر ، قیمت ، مزیت ، حیثیت . رتبه ، مقدار .

قدر ـ قادار [ت د] مقدار ، تقریب ، انتها بیان ایدر .

قدرت [عا] قوت ، اقتدار . جناب حقك الهی قوتی .

قدردان [فص] آداملرك قیمتنی بیلن و آکلایان ، قدر شناس .

قدریل ـ قادریل [فرا] ایکی ارکك وایکی قادین ایله اوینانیلان بر نوع اسکی رقص .

قدس [ع ف] « مقدس اولسون » معناسنه دعا .

قدس [ع ف] « مقدس و معزز ایتسین » معناسنه دعا .

قدس [ع ا] مقدسلك ، عزیزلك ، پاکلك .

قدسی [عص] مقدس ، معزز ، عالم لاهوته منسوب . « قدسیان » : ملائکه .

قدم [ع ا] آیاق . آدیم . یاریم آرشینلق مسافه اولچوسی . (مج) اوغور ، میمنت .

قدم [ع ا] أسکیلك . زمانجه ایلری بولونما .

قدماء [ع ا] قدیمك جمعی . اسکی زمان آداملری .

قدمسز [ت ص] اوغورسز ، مشئوم .

قدمسز [ت ص] یکی ، وظیفه ده اسکی اولمایان .

قدمه [ع ا] باصاماق ، درجه .

قدوس [ع ص] چوق مقدس . « صفات الهیه دندر . »

قدوم [ع ا] کلمه ، وصول ، مواصلت .

قدوه ـ قدوت [ع ا] اقتدا اولوناجق ، اویولاجق ذات .

قَديد [ع ا] كونشده قوروتولمش أت، پاصديرما. (مج) ايسكلت. ضعيف آدام.

قَدير [عص] قدرت صاحبي «صفات الهيه‌دن اولوب باشقاسی حقنده قوللانيلماز»

قَديم [ع ا] أسكی . ازلی .

قُرا [ع ا] قريه‌نك جمعی .

قُرّاء [ع ا] قارئك جمعی .

قُرآن [ع ا] پيغمبرمزه نازل اولان كتاب مقدس. مصحف شريف.

قَرابَت [ع ا] اقربالق ، خصملق ، ياقينلق .

قَرابينا ـ قارابينا [فرا] كنيش آغيزلی أسكی و قيصا بر توفنك .

قُرابيه ـ قورابيه [ت ا] بادم و سائره ايله ياپيلان معلوم طاتلی .

قَراجه ـ قاراجا [ت ا] يابان كچيسی نوعندن بوينوزسز بر جنس حيوان .

قَرار [ع ا] دورما ، سكون. ثبات. دوام . حكم و صورت حل . «قرارگاه عمومی» : اردو اركاننك و قوماندا هيئت عاليه‌سنك حربده بولونديغی محل .

قرارسز [ت ص] ثباتسز ، دوامسز، اويناق .

قِراغی ـ قيراغی [ت ا] آياز هوالرده دوكمش حالده ياغان چی .

قِرال [اسلاوجه‌دن] ايمپراطور صفتی حائز اولمايان حكمدار .

قِراليچه [أسلاوجه‌دن] قرالزوجه‌سی . قرال اولان قادين .

قِران [ع ا] ياقينلق ، مقارنت .

قِرانتا ـ قيرانطا [ت ص] قير ، قيرله قاريشيق. قيرانتا بييق.

قِرانتينه ـ قارانتينا [يتا] سارى خسته‌لقلرك سرايتنه مانع اولمق ايچون شبهه‌لی و بولاشيق يرلردن كلنلرك بر محلده بكلتديرلدكلری مدت، بو ايشلرله مشغول دائره.

قَرنفيل ـ قارانفيل [تا] بهاراتدن معروف سياه حبه . قوقوسی برآز بو بهاری آ‌كنديران معروف كوزل چيچك .

قَراوانا ـ قاراوانا [ت ا] باقيردن لكن كبی بويوك يمك قابی .

قرائت [ع ا] اوقوما ، عباره سوكمه ، مطالعه .

قَرائن [ع ا] قرينه‌نك جمعی .

قُرب [ع ا] ياقينلق ، بعد مقابلی .

قرباج ـ قیرباج [ع‌ا] دریدن یاپیلان یکپاره قامچی. آرابه‌جیلره مخصوص اوزون دکنکلی قامچی.

قربان [ع‌ا] الله ایچون کسیلن حیوان. (مج) بر اوغوره فدا اولما: هر شی سنك اوغورنده قربان اولسون.

قربه [ع‌ا] صقالرك صو طاشیدقلری دریدن قاب. کوچوك چوجوقلرك قارینلرینك شیشمه‌سی، قیربا.

قربیت [ع‌ا] یاقینلق، هم‌جوار اولما.

قرحه [ع‌ا] یارا، چیبان.

قرص [ع‌ا] دائروی شی، دائره، کره، جرم. یاقیلاجق بوواراق بخور.

قرض [ع‌ا] اودونج، بورج.

قرطاس [ع‌ا] کاغد.

قرطاسیه [ع‌ا] لوازم تحریریه مخصوص کاغد و پاراسی.

قرعه [ع‌ا] طالع دەنەمك ایچون چکیلن قاپالی کاغد وسائره. عسکره آلینان آداملرك چکدکلری قاپالی کاغد.

قرمز [ع‌ا] لعل، قیزیل بویا.

قرن [ع‌ا] بوینوز. یوز سنەلك زمان، عصر. عمومیتله زمان، دور، عهد.

قرناء [ع‌ا] قرینك جمعی.

قرنابیت ـ قارنابیت [ت‌ا] لاخانه‌یه بکزه‌ین بر جنس سبزه، قرنبهار.

قروم [ت‌ا] صاری بویا یاپیلان سیاه بر معدن.

قرون [ع‌ا] قرنك جمعی.

قرونومتره [یونا] غایت دوغرو ایشله‌ین ساعت که باشلیجه بحریه‌ده وعملیات ریاضیه‌ده قوللانیلیر.

قروی [عص] قریه‌یه، کویه منسوب، کویلی.

قره [ع‌ا] تازه‌لك. «قرة العین»: کوز آیدینلغی، سه‌وینج. (یالکز بو تعبیرده مستعملدر.)

قریب [عص] یاقین. اقربا، هم جنس.

قریحه [ع‌ا] کندیلکندن کلن فکر، بردن دوشونوش، دوشونوب هیچدن بر شی وجوده کتیرن قوۀ مفکره.

قریر [عص] شاد، مسرور، سه‌وینمش.

قریش [ع‌ا] عربلرك الك اصیل بر قبیله‌سی.

قریزانتهم [ت‌ا] معروف ژاپون چیچکی.

قَرين [ع ص . ا] ياقين ، قريب . بريسيله مناسبت وقرابتى اولان ، خصم ، آرقداش .

قَرينه [ع ا] مغلق ومبهم اولان بر شيئك آكلاشيلماسنه سبب اولان حال ، اماره ، نشانه .

قَريه [ع ا] كوى .

قَزّ [ع ا] خام ايپك .

قَزّاز [ع ا] ايپكجى ، ايپك صاتان .

قُزَح [ع ا] ملك . « قوس قزح » : هواده‌كى ياغمور قطره‌لرى آراسندن كچن كونش شعاعاتنك تحلل ايده‌رك كوستردیكى يدى رنكك بولونديغى لطيف و اوزون قوس ، علائم سما ، الكم صاغما ، تيراژه .

قُزَحيه [ع ا] كوز طبقه‌لرندن برى .

قَزوى ـ قازه‌وى [ت ا] ساز حصير-رندن برنج وسائره قابى ، زنبيل .

قَسّام [ع ا] تركه‌يى تقسيم ايدن مأمور .

قَساوَت [ع ا] غم ، تاسا ، غائله . حسسزلك ، سرتلك .

قِسْط [ع ا] حصه ، نصيب ، پاى . تقسيط . « قسط اليوم » : بر آيدن برقاچ كون خدمتى وياغيبوبتى اولان مأموره آيلنى نسبتنده ويريلن ويا كسيلن پارا .

قسطاس [ع ا] ميزان ، بويوك ترازى .

قُسطَنطينيه [يونانجه‌دن] استانبولك بانيسى اولان « قسطنطين » ه منسوب ، استانبول .

قِسْم [ع ا] پارچا ، طاقيم ، بولوك ، جزء . نوع ، قبيل ، جنس .

قَسَم [ع ا] آند ، يمين .

قِسمَت [ع ا] تقسيم ايتمه ، حصه‌لره آييرما ، پاى ايتمه . « قدر » نصيب . مقدار .

قَسوَت [ع ا] غصه ، كدر ، صيقينتى .

قِشر [ع ا] قابوق . « قشر ارض » : كرهٔ ارضك قابوغى عد اولونان قسم خارجيسى .

قُشور [ع ا] قشرك جمعى .

قَصّ [ع ا] كوكس . عظم القص : كوكس تخته‌سى ، كوكس كميكى .

قَصّاب [ع ا] أت صاتان آدام ، قاصاب . « قاصاب سونكريله سيلنمش يوز » : اوتانماز .

قَصاتوره ـ قاصاتورا [ت ا] عسكرلرك طاقدقلرى وقوللاندقلرى دوز وقيصا قيليج .

قَصّار [ع ا] الكه‌جى . يیقايیجى .

قصاص [عا] قاتلك قتلى وجارحك جرحى جزاسى.

قصائد [ع ا] قصيده‌نك جمعى .

قصب [ع ا] قاميش . نفس بورولرى . جمعى : قصبات .

قصبه [ع ا] نفس بورولرندن برى. كويدن بويوك شهردن كوچوك مملكت .

قصد [عا] تصوّر ، نيت ، ايسته‌مك بر ايشه تشبث ايتمه ، بالالتزام ياپيلان. سوء نيت، غرض.

قصر [عا] قيصالتما، قيصما . كسمه، « قصر البصر » : اوزاقدن كورەممك خسته‌لغى .

قصر [ع ا] كاشانه ، كوشك .

قصص [ع ا] قصه‌نك جمعى .

قصور [ع ا] نقصان، اكسيكلك. عذر ، سقطلق ، عيب . صوچ .

قصور [ع ا] كوشك معناسنه . قصرك جمعى .

قصوى ـ قصوا [عا] صوك درجه‌ده بولونان ، اوزاق ، نهايت ، آخر ، اقصى .

قصه [ع ا] حكايه، فقره، روايت. سركذشت ، «قصه‌دن حصه»: حكايه‌لردن آليناجق درس عبرت .

قصيده [عا] ايلك بيتى حائز مطلع يعنى مقفا و ديكر بيتلرك ايكنجى مصراعلرى مطلعله قافيه‌لى اولان واون بش بيتى تجاوز ايدن أسكى بر شكل نظمدر .

قصير [ع ص] قيصا ، قيصا بويلى، بويسز .

قضاء [ع ا] حكم ازلينك وقوع بولماسى ، مقدراتك ظهور ايتمه‌سى. ناحيه‌دن بويوك وولايتدن كوچوك اداره دائره‌سى . « اجل قضا » : غير طبيعى أولوم .

قضاءً [ع ح] قصداً اولمايارق ، خطا ايله .

قضاة [ع ا] قاضى‌نك جمعى .

قضارا [فح] قصداً اولمايارق ، تصادفاً ، شايد .

قضايا [ع ا] قضيه‌نك جمعى .

قضيب [عا] اينجه دال، چوبوق . اركككك آلت تناسلى .

قضيه [ع ا] صدق و كذبه احتمالى اولان سوز . بر فكرى اثبات ايچون ايراد اولونان دعوى .

قطار [عا] بربرى آرقاسنه ديزيلمش حيوان سوروسى ، قافله ، بر لوقوموتيفك چكديكى دمير يول واغونلرى ، ترن .

قطاع [ع ا] قطع ، كسمه .

قُطّاع [ع ا] قاطعك جمعى . «قطاع طريق» : يول كسنلر ، انسانلرى صويان خايدودلر .

قَطائف [ع ا] معروف طاتلى ، قادائيف .

قُطب [ع ا] كرۀ ارضك خط استوادن الك اوزاق اولان ايكى اوجندن بيرى . بر قوم ويا جماعتك رئيس ومقتداسى، مرشد، «قطب العارفين» : عارف وعالملرك رئيسى وپيشواسى .

قُطر [ع ا] طرف ، محل . «بو معناده اكثرياجمعى اولان اقطار قوللانيلير . » بر دائره‌نك مركزندن كچه‌رك محيطك بر نقطه‌سندن ديكر نقطه‌سنه قادار اوزانان خط مستقيم .

قَطَرات [ع ا] قطره‌نك جمعى .

قَطران [ع ا] چام آغاجندن ويا معدن كومورندن چيقاريلان آغير قوقولى ، قويو ولزوجتلى بر مايع .

قَطره [ع ا] داملا .

قَطْع [ع ا] كسمه ، آييرما ، يوق ايتمه . «ماديات و معنوياتده قوللانيلير . » حل و فصل .

قطعاً [ع ح] هيچ ، اصلا ، بوس بوتون .

قِطعه [ع ا] بولوك ، پارچا، قسم . مملكت ، خطه . كره ارضك منقسم اولديغى بش بويوك پارچانك بيرى . عدد : بش قطعه تارلا . عسكرى بر قوت . ايكى وداها زياده بيتدن متشكل اسكى بر شكل نظم.

قطعى [ع ص] كسديرمه ، شبهه‌يه محل بيراقمايان ، مقرر ، رد واعاده‌سى ممكن اولمايان .

قطعياً [ع ح] عربيده مستعمل دكيلدر . حالبوكه لسانمزده «قطعاً» دن زياده بو قوللانيلير . قطعى اولارق ، اصلا تردده محل وياعاده‌سى ممكن اولماياجق صورتده، اصلا .

قُطن [ع ا] پاموق .

قطنى [ع ص] پاموغه متعلق ، پاموقدن معمول. پاموق كبى.

قَطيفه [ع ا] ايپك ، ويا پاموقدن و يوكدن لطيف و قيمتلى قوماش ، قاديفه .

قَعده [ع ا] بر كره اوطورما .

قَعر [د ا] ديب ، نهايت .

قُعود [ع ا] اوطورما . حكمدارلرك تخته اوطورماسى .

قَفاء [ع ا] باشك آرقا طرفى ، اكسه. توركجه‌ده باش معناسنده

قوللانيلير . (مج) ذكا ، فطانت ، عقل . حماقت ، عقلسزلق : سنده بو قافا واركن . . « قافادار » : هم فكر ، آرقاداش . « قافا آلما- مق » : ادراك واحاطه ايده‌مه‌مك ، آكلايامامق . « قافا طوتمق » : سرتلشمك ، ديكله‌مه‌مك ، قارشى كلمك . « آت قافالى » : احمق .

قَفتان ـ قافتان [ت ا] تلطيف معناسنده كيديرـ يلن سوسلو لباس ، خلعت ، خفتان . (مج) « بيچيلمش قافتان » : پك مناسب .

قَفَس [ع ا] معلوم قوش محبسى . اينجه تخته‌لردن ياپيلوب پنجره‌لره طاقيلان كوچوك آرالقلرى حاوى سبد . « قفسه كيرمك » : آلدانمق . « قفسه صوقمق » : آلداتمق .

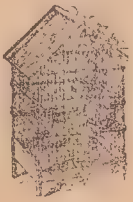

قفس

قُفل [ع ا] كليد .

قُلّاب [ع ا] چنكل ، قانجا .

قلابدان [ت ا] تل ايله قاريشيق ايپليك . باقيردن يالديزلى صيرما تقليدى .

قلابالق ـ قالاباليق [ت ا ص] چوقلق ، چوق انسانلرك بر آراده بولونوشى ، غلبه‌لك .

قلاده [ع ا] كردانلق .

قَلّاش [عص] حيله‌كار ، دوباراجى ، باتاقجى ، قالله‌ش .

قَلاص ـ قالاص ـ غلاص [ت ا] روما- نيانك غلاص اسكله‌سندن كلن قالين كراسته كوتوكى .

قِلاع [ع ا] قلعه‌نك جمعى .

قلاعه [ع ا] يلكن .

قَلاميش ـ قالاميش [ت ا] ده- كيز قييسنده كائن قاميشلق ، سازلق . استانبولده آناطولى ساحلنده بر صيفيه .

قَلائد [ع ا] قلاده‌نك جمعى .

قَلائل [ع ا] قليلك جمعى .

قَلْب [ع ا] مركز حيات اولان معلوم عضو ، يوره‌ك . مركز حسيات اولان كوكل . (مج) هرشيئك اك مهم ونازك يرى ومركزى .

قَلْب [ع ف] دكيشديرمك ، تبديل ، تحويل .

قَلْب [ع ص] ساخته ، مغشوش . يالانجى . قالب .

قَلبزَن [ف ص] تقليد پارا ياپان ، قالبازان .

قلّت [ع ا] آزلق ، ندرت ، قیطلق .

قلتبان [ف ص] ناموسسز، دیوث.

قلزم [ع ا] دەکیز . بحر احمر . بحر احمر ساحلندە وسویش جوارندە اسکی بر شهر .

قلع [ع ا] کوکندن سوکوب آتما، قوپارما، چیقارما .

قلعه [ع ا] شهرك مدافعەسنه یارایان قالین ومحکم دیوارلردن ویا سپرلردن یاپیلمش تأسیسات ، حصار.

قلعه‌بند [ف ص] بر قلعەنك داخلندە سربست گزوب دیشاریسنه چیقامامایان محکوم .

قلق [ع ا] کوکل دارلغی ، اضطراب صیقینتی .

قلم [ع ا] قامیش ، نای . أسکیدن قوللانیلان قامیشدن آلت تحریر.

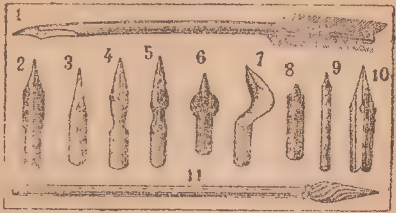

قلم

علی العموم یازی یازیلان آلت . معدن وطاشی اویمایه مخصوص اوجی کسکین چلیکدن آلت . رسمی دائرەلرك یازی اودالری . « آشی قلمی»: آغاجه آشیلاناجق بوداق پارچاسی . چوجوقلره آشیلاناجق چیچك جراحتی حاوی زیوانه . « قلمه آلمق » : یازمق . « جف القلم » : ایی دوشونمەدن همان بر شیئه حکم ویرمك .

قلمتراش [ف ا] قامیش قلمی آچمایه مخصوص بر نوع چاقی .

قلمرو [ف ا] بر حکمدار ویاحکومتك ادارەسی آلتندە بولونان یر .

قلمکار [ف ا] دولبند اوزەرینه اینجه فورچا ایله نقشلر یاپان صنعتکار . اودا طاوانلرینی ودیوارلرینی بویالرله سوسلەین نقاش . آلتون وکوموش ویا سائر معادنه نقشلر وچیچکلر حك ایدن صنعتکار.

قلندر [ف ا] دربدر ، لاابالی . دنیایه اهمیت ویرمەین آدام، فیلسوف طبیعتلی انسان .

قلوب [ع ا] قلبك جمعی .

قلوب ـ قولوب [انکلیز] طوپلانوب اکلنمك ، قمار وسائرە اویناماق ایچون خصوصی محل .

قلور [ف ا] اجسام بسیطەدن غاز حالندە صاری و آغیر قوقولی بر مادەکه مایعه تحول ایدر .

قلوروفورم [فرا] عملیات جراحیه‌ده حسی ابطال ایچون قو. للانیلان مایع.

قُله [ع ا] داغ تپه‌سی. یوکسك وداثروی بنا. تورکجه‌لشمش اولدیغندن «قوله» شکلنده یازمق شایان ترجیحدر.

قلیشه [فرا] کتاب» مجموعه وغز. ته‌لرده باصیلان فوطوغرافلرك وأل یازیلرینك قالبلری.

قلیك [فرا] مفسد متعصب برزمره، برجماعت، محترص ومنفعتپرست برکتله.

قَلیل [ع ص] آز، مقداری چوق اولمایان.

قُلیه ـ قالیه [ت ا] أتسز پیشمش قاباق و پاطلیجان کبی سبزه.

قُمار [ع ا] پارا مقابلنده کاغدوساثره ایله اوینانیلان اویون.

قمار باز [ف ص] قومارجی، دائما قمار اوینایان.

قُماش [ع ا] ایپکدن، یوکدن، وکتندن قیمتلی منسوجات، قوماش. «هند قوماشی»: اله کچمز شی، قیمتلی شی.

قَمَر [ع ا] آی.

قُمری [ع ا] معروف قوش، قومرو.

قَمَریه [ع ا] باغچه‌لرده اوستی اورتولی واطرافی آچیق کوچوك کوشك، چارداق.

قَمع [ع ا] قهر وتنکیل ایتمه.

قَمل [ع ا] کهله، بیت.

قمیز ـ قیمیز [ت ا] اسکی تورکلرك ایچکیسی اولوب قیصراق سودندن یاپیلیردی.

قَمیص [ع ا] کوملك.

قناب ـ قیناب [ت ا] اینجه سیجیم.

قَناد ـ قاناد [ت ا] قوشلرك قوللری حکمنده اولان کنیش واوزون تویلر. قاپوپنجره کبی شیلرك آچیلوب قاپانیر واکثریا چیفت اولان قاپاقلری. بنالرك ایکی جناحندن بری. (مج) حمایه، تصاحب والتزام. «قول قاناد»: اعضای بدن. استنادکاه، قوت وقدرت.

قَنادیل [ع ا] قندیلك جمعی.

قَناطر [ع ا] قنطره‌نك جمعی.

قَناعَت [ع ا] قسمته راضی اولما، فضله بر شی ایسته‌مه‌مه، اکتفا.

قناق ـ قیناق [ت ا] پارمق، مفصلی، پارماغك چیتلایان یری.

قَنبَر [ع ا] حضرت علینك صادق و مشهور كوله‌سی . « قنبرسز دوكون اولماز . » : هر یره كیرن وهر ایشده بولونانلر حقنده سویله نیر بر ضرب مثل .

قُندُوز [ع ا] دریسندن كوزل كورك یاپیلان حیوان ، قوندوز .

قَندیل [ع ا] ایچنده زیتون یاغی یاقیلان بسیط و ابتدائی تنویر آلتی « قندیل كیجه‌سی » : مناره‌لرده قندیل یاقیلان مقدس كیجه‌لر . « قندیللی تمنا » : ألی پك آشاغی وتكرارتكرار ایندیروب قالدیرارق یاپیلان معهود باب عالی تمناسی .

قَنطار [ع ا] چوق آغیرشیلری طارتان بویوك ترازی قانطار . قرق اوقه‌دن عبارت آغیرلق مقداری . یكی قنطار : یوز كیلوغرامدن عبارت نقلت . « قنطاری بلنده » : كوزی آچیق، آلداتماز آدام .

قَنطارون [ع ا] داغلرده حاصل اولان بر نوع صاری چیچك .

قنطاریه [ع ا] قانطار رسمی .

قَنطَره [ع ا] كاركیر وكمرلی كوپری .

قنوت [ع ا] اطاعت. طاعت وعبادت.

قنوط [ع ا] مأیوسیت ، امیدسزلك.

قُوا [ع ا] قوتك جمعی .

قُوّاد [ع ا] قائدك جمعی .

قَواص ـ قاواص [ت ا] « عربی قواس دن مأخوذ » امر چاووشی . محكمه خدمه‌سی ، محضر ، مباشر . سفارت معیتنده قیافت مخصوصه یی حامل محافظه مأموری .

قَواطه ـ قواطا [ت ا] آجی وسرت بر نوع طوماتس .

قَواعِد [ع ا] قاعده‌نك جمعی . صرف ونحو كتابی معناسنه تورکجه مفرد مقامنده‌ده قوللانیلیر .

قَواف ـ قاواف [ت ا] « عربی خفاف دن غلط » حاضر آیاق قابی صاتان اصناف .

قَوافِل [ع ا] قافله‌نك جمعی .

قَوافی [ع ا] قافیه‌نك جمعی .

قَوّال [ع ص] فصاحتله چوق سویله‌ین كوه‌زه .

قَوالیب [ع ا] قالب ك جمعی .

قِوام [ع ا] دورروش ، قائم و كائن اولما . بر شیئك وجودی كندیسیله قائم اولان شی . دیرك . مایع بر شیئك قویولق درجه‌سی .

قَوانوز ـ قاوانوز [ت ا] طوپراقدن آغزی كنیش

دستی کبی بویوك قاب ، اوفاق کوب .

قَوانین [ع ا] قانونك جمعی .

قَوائم [ع ا] قائمه‌نك جمعی .

قوباد [ت ص] قابا ، خانطال .

قوباء [ع ا] طوزلی بالغام .

قوبور [ت ا] ایچی بوش دار اوزون قاب . آبدستخانه دلیکندن لغمه اینن عمودی موضوع کونکلر.

قوپا [فرا] برنوع قاپالی آرابا . بارداق . ایسقانبیل کاغدلرینك یورك بیچملی بنکلیسی .

قوپارمق [ت ف] کسمك، قطع ایتمك. چکوب آییرمق. جبراً آلمق. کورولتولی وقاریشیق برحال وجوده کتیرمك .

قوپچا [ت ا] دوکه وایلك یرینه تلدن وساتره‌دن ار ککلی دیشیلی چنکل .

قوپمق [ت ف] قیریلوب آیریلمق . آیریلوب دوشمك. کورولتولی وتهلکه‌لی برشی چیقمق: قیامت قوپدی .

قوپوز [ت ا] أسکی تورکلرك شعر ترنم ایده‌رك چالدقلری ابتدائی موسیقی آلتی .

قوپوق [ت ص] قوپمش ، کسیلمش، کسیك (مج) دربدر، سرسری. پاراسز .

قوپون [فرا] بیلت ، اسهام وساـ ئره‌نك هرتقسیطك تأدیه‌ـ سنده کسیلوب براقیلان پارچاسی .

قوپیه [فرا] بریازینك آلینان صورتی، استنساخ .

قوّت [ع ا] طاقت ، قدرت ، زور، کوج. بر دولتك بری وبحری عسکری، سطوت. صحت، صاغلاملق، تأثیر، نفوذ . خاصه ، حاسه : قوهٔ حافظه .

قُوت [ع ا] یاشامق ایچون یه‌نیلن شی، آزیق ، غدا . جمعی اقوات . «قوت لایموت» : آچلقدن اوله‌میه‌جك قادار رزق .

قوت ـ قوط [ت ا] طالع ، بخت ، سعادت .

قوتلی ـ قوطلی [ت ص] مسعود ، اوغورلی. مبارك.

قوترا ـ قوطرا [انکلیز] بر دیرکلی ویلکنلی نارین وظرـ یف تنزه کمیسی .

قوتلانمق [ت ف] اوغورلی وقیمتلی اولمق .

قوجانمق [ت ف] اختیارلانمق، چوق زحمت ویرمك .

قوجاق [ت ا] آغوش، آچیق قوللرله کوکس آراسی . قوجاق قوجاغه : بربرینه صاریلمش .

قوجاقلاشمق [ت مج] بربرینه صاـ ریلمق .

قوجاقلامق [ت ف] قوللرله کوکسك اوزرینه صارمق، (مج) احاطه ایتمك، شامل وجامع اولمق.

قوجامان [ت ص] بویوك، ایری.

قوجه ـ قوجا [ت ص] بویوك. اختیار، یاشلی. أسکی، مشهور: قوجه راغب پاشا. مقتدر، عاقل. قوجه حریف! نه ایشلر کوردی. زوج. « قوجه اوغلان »: آبی. « قوجایه وارمق »: أولنمك.

قوجینمق [ت ف] آلینمق، خویلانمق، قوشقونمق. تلاش ایتمك.

قوچ [ت ا] دامیزلق ارکك قویون. (مج) شجیع جسور آدام.

قوچاق [ت ص] جسور، متین.

قوچان [ت ا] لاخانا ومارول کبی یاپراقلی سبزه‌لرك دیبی. مصر بوغدایی کبی بعض حبوباتده دانه‌لرك بیتیشیك اولدقلری سرت واوزون شی. بعض مطبوع دفترلرك ایکی‌یه بولونمش یاپراقلرندن مشتری‌یه ویریلن اوست قسمی کسیلدکدن صوکرا دفترده قالان دیکر پارچاسی.

قوچقار [ت ا] دوکوش ایچون تربیه اولونمش قوچ.

قوداماں [ت ص] بویوك، خانطال. اشراف واعیاندن، ایلری کلن، متنفذ.

قودس [ت ا] کومس. (مج) دار یر، محبس.

قودورمق [ت ف] قودوز اولمق. (مج) آزمق، حدت وتهوره کلمك، صالمق.

قودوز [ت ص] قودورمش، (ا) قودورما علتی.

قور [ت ا] یانوب قیزارمش کومور ویا اودون.

قور [فرا] معاشقه، ملازمت عاشقانه. درس، صنف.

قوراده [ت ص] قورویوب ضعفله‌مش. أسکیوب ییپرانمش، ایشه یاراماز شی.

قوراق [ت ص] قورو، یاغمورسز، یابس.

قورباغا [ت ا] صوده یاشایان معلوم حیوان.

قورت ـ قورد [ت ا] کوپکه بکزه‌ین معروفییریجی حیوان. « اسکی قورت »: قورناز آدام. « قورت ماصالی اوقومق »: برینی اویالاندیرمق ویا آلداتمق ایچون سویله‌نیلن اوزون سوزلر، وعدلرله وقت قازانمق. آیاقسز وسورونه‌رك یورور کوچوك بر حیوان که مختلف نوعلری واردر. « قورت ییکی »: شبهه‌لی حال. عذر، قصور، عیب، محذور.

قورت [فرا] تهٔيس اويناپان محل.

قورتارمق [ت ف] برینی محو ویا تهلکه‌دن چیقارمق ، تخلیص ایتمك . رهندن چیقارمق .

قورتلانمق [ت‌ف] قورت طوتمق، عفوتنلنمك . صبرسزلق وتلاش کوسترمك .

قورتولمق [ت‌ف] برتهلکه‌ومخاطره‌دن خلاص ورها بولمق ، برائت قازانمق . باغنی قوپاروب قاچمق. فیرلایوب آیریلمق . «ایپدن قازیقدن قورتورلمش » : سابقه‌لی ، ادبسز ، جانی .

قورتولوش [تا] نجات ، سلامت، خلاص . قاچمق و قورتولمق اسبابی . قاچما ، فرار .

قورجالامق [ت ف] قاشیمق ، تحریش ایتمك. قاریشدیرمق .

قورجی ـ قوروجی [تا] بکجی، محافظ .

قورده‌له [فرانسزجه‌دن] اوزون وانجه ایپك قوماش، شرید.

قوردون [فرا] قالین ایپ وغایطان، شریت . ساعت آصمایه مخصوص آلتون ویاسائره‌دن زنجیر. بر محلی محافظه ایدن آداملرك تشکیل ایتدکلری خط . ریختیم .

قورساق ـ قورصاق [تا] قوش معده‌سی . عمومیتله معده . اینجه باغیرصاق قوروسی .

قورسه [فرا] قادینلرك کوکسلرینی دوزکون وبللرینی اینجه کوستره‌مك ایچون کیدکلری سرت و دیك برنوع یلك .

قورشون [تا] آغیر یوموشاق بر معدن. توفنك ویا رووولور ایله آتیلان مرمی . (ص) قورشون معدننده یاپلمش : قورشون بورو .

قورشونی [ت‌ص] قورشون رنکنده، آچیق کول رنکنده ، سنجابی . (فرانسزجه‌سی) غری .

قورصان [ایتالیانجه‌دن] دکیز خایدودی .بوخایدودلرك بیندکلری کمی .

قورغو [تا] وهم ، قورونتو .

قورقاق [ت ص] جسور اولمایان ، چوق قورقاق .

قورقمق [ت‌ف] قورقویه‌دوچار اولمق. چکینمك ، احتراز ایتمك . اورکمك ، دهشت دویمق. جسارت ایده‌مه‌مك ، مطیع اولمق . و هم واندیشه ایتمك. «باشندن قورقمق»: مسئولیتدن قورقمق .

قورقو [تا] بر تهلکه ومخاطره‌نك یاقلاشماسندن متولد تأثیر و هیجان ، خوف . قورقاقلق .

قورقولق [تا] قورقوتمايه مخصوص شی. «بوستان قورقولنی»: مضر قوشلری قورقودوب قاچیرتمق ایچون بوستانلرده اودون ویاچاورا. لردن انسان شکلنده یاپیلان شی. دوشمك تهلكه‌سی اولان یرلرده دیوار ویارمقلقدن چكیلن كنار. (مج) بوستان قورقولنی: كوستریشلی فقط الندن هیچ برشی كلمه‌ین عاجز وشخصیتسز آدام.

قورقونچ [ت ص] قورقو ویرن، مدهش، مخوف.

قورمق [ت ف] مختلف پارچالردن متشكل برشیئك پارچالرینی بر یره كتیروب ركز و تأسیس ایتمك، چاتمق. برلشدیرمك، ترتیب ایتمك. عقدوتشكیل ایتمك. طوپلامق. ساعت وسائره‌نك زنبره كینی طوپلامق چوق ودرین دوشونك.

قورنا [تا] چشمه وحمام وسائره موصلوغی آلتنده صودوكولوب بیریكمه‌یه مخصوص مرمرویاطاشدن كوچوك حوض.

قورناز [ت ص] حیله‌كار. آلدانماز.

قورنيش [فرا] پرده‌نك مربوط اولدیغی سوسلی و یالدیزلی تخته. آصیلاجق بر لوحه ورسمك اطرافنه چه‌وریلن اویغالی تخته‌دن چرچیوه. صاچاق.

قورو [ت ص] یابس. صوسز، یاغمورسز. أتسز، ضعیف. دوشنمه‌مش، چیپلاق: قورو تخته. ساده، قاتیقسز: قورو اكمك. بوش، اصلسز، تأثیرسز: قورو پاطیردی.

قورو [تا] میوه وسائره‌نك قورو. دلمش. «پیچ قوروسی»: اوفاق تفك معناسنه كلوب اكثریا تزییفده قوللانیلیر.

قورووه‌ت [فرا] زرهلیدن كوچوك حرب سفینه‌سی.

قورق [تا] اوزومك اولمامشی، خام واكشی یشیل اوزوم.

قورولامق [تف] باش و ایصلاق بر شیئی سیلوب قورو ایتمك.

قوروم [ت ا] بنا، تأسیس، یاپیلیش. خلقت، یارادیلیش. غرور، نخوت.

قوروم [تا] اوجاقلرده‌كی قالین ایس.

قورولتای [تا] «قورولمقدن»: انجمن. شوراء، مجلس، اجتماع.

قورونتو [تا] اصلی اولمادیغی حالده ذهنده قورولان شی. وهم، خولیا.

قوری ـ قورو [تا] باقیلمش كوچوك اورمان.

قوریجی [ت ا] اورمان و سائره بکجیسی .

قوریمق [تَف] حفظ وصیانت ایتمك ، صاقلامق . کمایت واداره ایتمك : بوایش مصرفی قورور .

قوز [ت ا] جەویز ، اسقامبیل وسائر کاغد اویونلرنده قازانان کاغد . (مج) « قوز پایلاشمق ، قوزی بای ایتمك » : اوزلاشمق . زورله بر حق الده ایتمك . « قوز قیرمق » : خطا ایتمك ، غاف یاپمق .

قوزالاق [ت ا] سروی آغاجنك میوه‌سی حکمنده اولان شی . غیر طبیعی برصورتده کوچوك وجیلیز قالمش شی .

قوزغون [ت ا] بویوك قاراقارغا .

قوزغونجق [ت ا] حبسخانه قاپو-سنده‌کی دەمیر پارمامقلقلی پنجره . بوغاز ایچینك آناطولی ساحلنده اسکداردن صوکرا کلن اسکله .

قوزغونی [ت ا] چوق و قویو سیاه .

قوزموغرافیا [یونانجه‌دن] علم هیئت .

قوزه ـ قوزا [ت ا] یووارلاق اوفاق شی .

قوزو ـ قوزی [ت ا] قویون یاورو‌سی . (مج) یوموشاق طبیعتلی آدام .

قوس [ع ا] یای . محیط دائره‌نك بر پارچاسی .

قوستوم [فرا] قیافت ، کسوه . بر چشید قوماشدن یاپیلان البسه‌طاقیمی ، یعنی جاکت ، پانتالون ویلك .

قوسقوس [ت ا] اوفارلاق یووارلاق دانه‌لی خامورکه پلاو وچوربا پیشر .

قوسقون [ت ا] آتك قویروغندن کچن قایش .

قوش [ت ا] هواده اوچان کوچوك حیوان ، مرغ . « قوش‌باشی » : بویوجك پارچەلر شکلنده : قوش باشی کباب ، قوش باشی قار . « قوش پالازی » : تهلکه‌لی بوغاز خسته‌لغی (مج) « قوش سودی » : بولونماز وقیمتلی شی .

قوشاق [ت ا] بله صاریلان شی .

قوشانمق [تف] قوشاق باغلامق ، بلنه قوشاق ، کمر ، قیلینج وسائره صارمق .

قوشخانه [تا] وقتیله بویوك قوناقلرده قوشلره مخصوص محل باشلجه قوش أتلرینی پیشیر-مه‌یه مخصوص کوچوك پنجره على-العموم کوچوك پنجره .

قوشقولانمق [تف] قوش کبی قورقوب اورکمك ، شبهه‌لنمك ، توحش ایتمك .

قوشلق [ت ا] قوشلره يم ويريلن وقت، صباح ايله اوكله آراسنده‌كی وقت . بويوك قوش قفسی. پلاولق تنجره . « قوشلق يمكی » : اوكله‌دن اول يه‌نيلن يمك .

قوشمار [ت ا] قوش طوزاغی .

قوشمق [تف] عجله ايله يورومك، چوق سرعتله كيتمك. ياقيشديرمق، اسناد واضافه ايتمك. ترفيق ايتمك ، معيتنه ويرمك . حيوانی آرابايه طاقمق .

قوشمه ــ قوشما [تا] قوشمق ايشی. رقص هواسی، شرقی، شعر .

قوشو [ت ا] سرعتله يورويوش . ياريش .

قوشوم [ت ا] حيوانك آرابايه طاقيلماسی . حيوان طاقيمی .

قوص [ت ص] قابا ، قابارمش ، قوجامان .

قوصَره [ع ا] خورما دالندن ياپيلان بر نوع سپت .

قوصمق [تف] ييديكنی چيقارمق، غثيان ايتمك. «قان قوصمق» : قان توكورمك . (مج) چوق مصيبت وصيقينتی چكمك .

قوصمق ــ قوصوتی [تا] قوصولان شی .

قوطو [تا] برشی قويمايه مخصوص تخته ، تنكه و سائره‌دن ياپيلمش محفظه . (مج) مضبوط ، كوچوك ومنتظم : قوطو كبی أو .

قوغمق ــ قوومق [تف] دفع ايتمك، سورمك ، يرندن چيقارمق . قبول ايتمه‌مك ، كيری چه‌ويرمك .

قوغو [تا] بوينی اوزون يابانی قاز.

قوغوش [تا] بويوك اودا ، قيشلا اوداسی .

قوغوق [تص] ايچی بوش، اويوق، قوف .

قوف [تص] قوغوق ، ايچی بوش . (مج) جاهل ، احمق .

قوفا [ت ا] دجله نهرنده قوللانيلان بر نوع قاييق .

قوق [انكليز] معلوم معدن كوموری.

قوقا [تا] هندستان جوزی آغاجنك كوكی .

قوقائين [فرا] قوقا دينيلن نباتك ياپراقلرنده بولونان بر ماده مؤثره اولوب كيف ايچون بياض توز حالنده بورونه چكيله‌رك وياصوده‌كی محلولی تحت الجلد شيرينغا ايديله‌رك ابطال حس ايچون قوللانيلير .

قوقارد [فرا] ياقايه طاقيلان علامت فارقه .

قوقلا [ر] قيز چوجوقلرك اوينادقلری ببك . ببكلر

وسائره ایله اویناديلان معلوم اويون.
(مج) اوفاق تفك آدام . برينك النده آلت اولان شخصيتسز آدام. مفرط برطرزده سوسلى ، عجيب بر شكلده شيق .

قوقلامق [ت ف] بورونله چكيله‌رك بر شيئك قوقوسنى آلمق ، استشمام ايتمك .

قوقمش [ت ص] فنا قوقو پيدا ايتمش. متعفن .

قوقمق [ت ف] قوقو ويرمك . تعفن ايتمك .

قوقو [ت ا] بورونله دويولان شى ، رائحه . عطريات .

قوقوز [ت ص] پاراسز، زوكورت .

قوقوله‌تا [يتا] قاپوط وياغمورلق باشليغى .

قوقوليا [ر] ايپك قوزاسى.

قوقوماو [ت ا] بايقوش .

قوقونا [ر] خرستيان قادينلرينه ويريلن اسم ، مادام .

قول [ت ا] معلوم عضو، بازو. آتك اوك آياغى. آغاچ دالى. شعبه، بولوك. « قول اوردو »: اوردودن كوچوك فرقه‌دن بويوك عسكرى قوت. « قول باغلامق » : سربست بيراقمامق ، حركتنه مانع اولمق. « كشف قولى » : دشمنك احوالنى تدقيق ايتمه‌يه مأمور عسكرى بر طاقيم ويا بولوك .

قول [ت ا] كوله، اسير، صاتين آلنمش آدام . مخلوق ، عبد . « قاپو قولى » : وقتيله اسيرلر و كوله‌لردن تشكيل قيليننان عسكر . « قوللكز »: مقام تواضعده بن و بنده‌كز نامنه قوللانيلير .

قَوْل [ع ا] سوز، كلام. سوزلشمه ، موافقت . « قول مجرد »: عندى سوز ، اثبات اولونمايان سوز .

قولا [يتا] كاغد وسائره ياپيشديرمايه مخصوص قايناديلمش نشاسته‌دن معجون . طوتقال . فرنك كوملكنه وسائره‌يه سورولوب اوستندن اوتوله‌مكله ديك وپارلاق وسرت برشكل آلديران نشاسته‌دن ياپيلمش ماده .

قولاج [ت ا] ايكى قول آچيلديغى زمان برينك اوجندن ديكرينك اوجنه قادار اولان مسافه اولچوسى.

قولاچان [ت ا] سرقت و چاپولجيلق مقصديله كزوب دولاشما . على العموم كزوب دولاشما .

قولاغوز ـ قولاووز [ت ا] رهبر ، يول كوسترن.

قولاغوزلق [ت ا] دلالت، رهبرلك. تأهله ويا ديكر برائتلافك حصولنه توسط .

قولاق [ت ا] انسان و حيوانده ايشيتمه‌يه مخصوص اولان ايكى

عضو . « قولاق آصمق » : دقتله دیکلمك. « ألی قولاغنده » : نرهده ایسه، حاضر. « کوز قولاق اولمق»: متیقظ اولمق . « جان قولاغیله » : غایت دقتله . « دهوهده قولاق » : جزئی شی. « قولاغی دلیك»: واقف، هرشی بیلیر وایشیدیر. « قاباقولاق»: بر نوع خستهلق . « قولاق مسافری اولمق » : حس ایتدیرمکسزین سویلهنیلن سوزلری دیکلمك. « یرك قولاغی وار »: برشی نه قادار گیزلی سویلنسه ینه دویولور .

قولالامق [ت ف] کوملك وساٸرهیی قولایهیاتیروب اوتولهمك. قولا ویا توتقال ایله یاپیشدیرمق .

قولان [تا] اکلی ، یاصصی ایپ. حیوانه باغلانان قایش باغ . صالینجاق ایپی .

قولای [ت ص] کوج وزور اولمایان. چاره ، تدبیر .

قولایلامق [ت ف] تسهیل ایتمك . صوکنه یاقلاشدیرمق .

قولب [تا] قابلرك طوتولاجق یری. (مج) وسیله ، بهانه ، سبب.

قولبه ـ قولوبه [تا] بکجی، چوبان وساٸرهنك بارینماسنه مخصوص بسیط کوچوك اوطه .

قولتوق [تا] قولك اوموزمفصلنك آلتندهتشکیل ایتدیکی زاویه. کوشه ، تنها یر . سوقاق کوشهلرنده کوچوك دکان. قول دایاناجق یرلری اولان بویوك و راحت صاندالیه . (مج) مداهنه ، یوزه قارشی مدح . تفاخر ، اوکونمه .

قولتوقلامق [ت ف] قولتوغنه کیرمك، قولندن طوتمق. مداهنه ایتمك .

قولجی [تا] بکجی. خدمتجی بولان آدام .

قولرا ـ قولهرا [یونانجهدن مشتق] معروف ساری خستهلق .

قوللامق [ت ف] آراشدیرمق. قاییرمق . بکلهمك : فرصت قوللامق .

قوللانمق [ت ف] ایشده بولوندورمق، استعمال ایتمك تعیین ایتمك، قاییرمق ، چالیشدیرمق . کمك ، اسکیتمك . برشیٸی عادت ایدینمك. اداره ایتمك . ایشلتمك .

قوللانیشلی ـ قوللانیقلی [ت ص] قولای ، راحت ، اویغون .

قولوجقا [تا] یومورطایه یاتمش ویا پیلیج چیقارمش طاووق .

قولودیوم [لاتینجه] طبابتده وفوطوغرافیلقده مستعمل بر مایع .

قولوریدیه [ر] بر جنس کوچوك بالیق .

قولون [فرا] دیرك ، ستون . غزته ستونی .

قولونی [فرا] مهاجر خلق، مهاجرله اسکان اولونمش مملکت . مستملکات. اجنبی مملکتده بولونان وطنداشلرك هیئت مجموعه‌سی .

قولونیا [ت] صحی وخفیف لاوانطا.

قولیس [فرا] تیاترووده صحنه کیر۔ یسی وآرایی .

قولیوز [ر] اوسقومری‌یه بکزر بر نوع بالیق .

قوم [ت۱] اوفاق‌وسرت دانه‌لرحالنده اولان طوپراق اینجه‌طوپراق، توز . « قوم خسته‌لنی» : مثانه وبو۔ برکده و قارا جکرده حاصل اولان اینجه طاشلر خسته‌لنی. (مج) کثرتدن وازدحامدن کنایه اولور: قوم کبی.

قَوْم [ع ا] امت ، جماعت ، ملت . جمعی : اقوام . « جمعیت‌اقوام»: حرب عمومی‌بی متعاقب تشکل ایدن ملتلر مجلسی .

قومار [ت ا] پارا مقابلنده معلوم اویون .

قوماندا [فرا] امر . عسکری امر و اداره .

قوماندان [فرا] امر، عسکری باش .

قومانیا [یتا] واپور ارزاقی. واپور کیلاری .

قومبارا [ت ا] چوجوقلرك پارا بیریکدیردکلری قوطو .

قومپانیا [فرانسزجه‌دن] شرکت، زمره ، جماعت ، طاقیم .

قومبینه‌زون [فرا] تدبیر ، چاره ، تشبث . قادینلرك کید۔ کلری بر نوع ایچ چاماشیری .

قومپارتیمان [فرا] ترنلرده واغون دائره‌سی .

قومپلیمان [فرا] التفات ، تعظیم وتکریم . مداهنه، مدح وثنا. جمیله‌کارانه ، طور وحرکت .

قومه‌دی [فرا] کولونج تماشاپیه‌سی، مضحکه . کولونج ایش .

قومرال [ت ا] قویو صاری ، آچیق کستانه رنکی .

قومرو [ت ا] بر نوع سه‌وملی قوش. « آریه‌جی قومروسی کبی » : محروم ومهجور ، مأیوس ودالغین .

قومسال [ت ا] قوملق یر ، قوملی ده‌کیز کناری . (فرانسز۔ جه‌سی) پلاژ .

قومشو ـ قونشو [ت ا] یاقین یرده اوطوران، مجاور .

قومق ـ قویمق [ت ف] یرلشد۔ یرمك، وضع ایتمك، براقمق ، تعیین ایتمك . کیمك : باشنه شاپقا قویمش . « اورتایه

قوبمق » : اظهار ایتمك . « اوسته قومق » : آرتدیرمق .

قومقوما [ت ا] هرطرفی بووارلاق دستی ویا شیشه . (مج) فتنه قومقوماسی : فسادجی آدام .

قومونیزم [فرا] حرب عمومی صوکلرنده روسیه‌ده تأسس وانتشارایدن سیاسی واجتماعی بر طریقت . مفرط سوسیالیزم ، بولشه‌ویزم ، مساوات مطلقه طرفدارلغی .

قومونیست [ف‌صه] قومونیزم مسلکنه تابع اولان ، مساوات مطلقه طرفداری .

قومیته [فرا] برمجلس ویا انجمنك شعبه‌سی . اختلال ویا انقلاب طرفداری کیزلی بر هیئت . نظام وانتظام دشمنی کیزلی بر زمره .

قومیسر [فرا] مرخص ، فوق‌العاده مأمور . پولیس ضابطی ، پولیس آمری .

قومیسیون [فرا] مجلس شعبه‌سی ، انجمن . ایصمارلامه ، سپارش . تجارت توسطی ، دلالیه .

قومیسیونجی [ت ا] بر تجار ایله فابریقه‌لر آراسنده توسط ومیانجیلق ایدن آدام .

قومیق [فرا] توخاف ، کولونج . تیاترو اویونلرینك مضحك نوعی . تیاترودهمضحك رولی تمثیل ایدن صنعتکار . کولونج طورن وحال . مقلد ، صویتاری .

قوناق [ت ا] یولجیلقده کیجه قوناجق یر ، منزل . ایکی منزل آراسنده‌کی مسافه . اقامتگاه . چوق بیوك أو .

قوناقجی [ت ا] اثنای سفرده قوناق حاضرلایان آدام . سفر بر عسکرك یول اثناسنده قوناجق محللرینی احضار وترتیب ایدن ضابط .

قونت [فرا] مارکی ایله بارون آراسنده بر اصالت عنوانی ، بوعنوانی حائز ذات .

قونترول [فرا] تفتیش وتحقیق ، مراقبه .

قونترولور [فرا] قونترول ایدن آدام ، مفتش .

قونتس [فرا] قونت زوجه‌سی ویا قیزی .

قونج [ت ا] چوراب وپوتین کبی شیلرك یوقاری قسمی ، بالدیره کلن قسمی .

قونجولوس [ت ا] اوماجی ، یابانی وامپیر .

قونجا [ت‌ا] غنجه .

قونداق [ت‌ا] صیق باغلانمش طوب شی . اسکی طرزده صیم صیق باغلانمش چوجوق . بوصورتله

باغلاما طاقیمی. توفنكك آرقاسنده‌كی قسمی .. تكرلكسز طوپك آغاجدن اولان استنادكاهی. آتش قومق ویا نغین یاپمق ایچون یاغلی پاچاورالردن حاضرلانوب صاریلمش شی .

قونداقجی [ت ا] توفنكك قونداقلرینی یاپان آدم . یانغین ایچون قونداق قویان شریر .

قوندورا [ت ا] اوكچه‌لی آغیر آیاق قابی . ایسقارپینك قاباسی .

قوندوز [ت ا] پوستندن كورك یاپیلان معروف حیوان .

قوندوكتور [فرا] یول كوسترن، قولاووز ، ترامواییلرده بیلت ویرن مأمور .

قونسر [فرا] موسیقی جمعیتی ، بر موسیقی هیئتی طرفندن ویریلن ضیافت موسیقیه .

قونسلوس ـ قونسولوس [ت ا] «فرانسزجه»دن: شهبندر، اجنبی برمملكتده سیاسی وتجاری مأمور .

قونسرواتور [فا] محافظه‌كار، محافظه‌كار فرقه‌سنه منسوب اولان .

قونسرواتووار [فرا] موسیقی انجمنی، موسیقی وتماشا مكتب عالیسی ، دارالبدایع .

قونصول [فرا] آینا آلتنه قونولان چكمجه‌لی دولاب ویاماصا.

قونسولتو [یتا] برخسته‌نك مرضنی تشخیص وطرز تداویسی قرارلاشدیرمق ایچون برقاچ طبیبك مذاكره ایتمه‌لری ، مشاورهٔ طبیه .

قونسولید [فرا] اسهام عمومیه اسهام اوراقی .

قونسولیدجی [ت ا] قونسولید ایله قماراوینایان آدام.

قونشمنتو [یتا] بر مالك ، اشیای تجاریه‌نك كوندریلدیكنی مشعر واپور ویا شمندوفر اداره‌سی طرفندن ویریله‌ن ورقه‌كه اونی كوسترمكله مالی آلابیلیرلر .

قونطوراتو [یتا] مقاوله‌نامه .

قونغره [فرا] بر مسأله‌یی قرارلاشدیرمق ایچون دولتلر مرخصلرندن مركب فوق‌العاده مجلس ، مسائل فكریه واجتماعیه‌یه ، علوم وفنونه عائدمذاكراتده بولونمق اوزره طوپلانان انجمن .

قونفور [فرا] راحت وسهولت اسبابی.

قونفه‌رانس [فرا] قونغره‌نك برآز داها كوچوكی. برمسأله‌یی مذاكره ایتمك اوزره دولتلر مرخصلرندن متشكل مجلس، مذاكره ومشاوره. برذات طرفندن بر محلده علناً برمسأله ویاعلم حقنده سویله‌نن سوزلر، نطق . مصاحبه .

قونقور [فرا] مسابقه امتحانی .

قونمق [ت ف] دورمق ، بیتوتت ایتمك ، منزل طوتمق . موقتاً یرلشمك . ایتمك . وضع اولونمق . « حاضره قونمق » : زحمتسزجه بر شیئه مالك اولمق. «قوش قونماز» : معروف لذتلی سبزه .

قونو [تا] « قونمق » دن ، مسافر.

قونوشمق [ت ف] قونشو ویاقین اولمق. کوروشمك ، اختلاط ایتمك ، مکالمه ایتمك .

قونوق [تا] مسافر ، قونو .

قونوقلق [فرا] مسافرلك . ضیافت .

قونیاق [تا] شرابدن تقطیرله چیقاریلان معروف ایچکی .

قووا ـ قوغا [ت ا] قویودن صو چیقارمایه مخصوص قاب. بانچه صولامایه وصوطاشیمایه مخصوص مختلف شکلده قاب .

قووالامق [ت ف] آرقاسنه دوشمك، تعقیب ایتمك .

قووان [تا] آری یوواسی. قیشنك زیوانه سی. (مج) آری قووانی: چوق قالابالیق یر .

قووان [ت ص] آرقاسنه دوشن ، تعقیب ایدن. « یلقووان » : روزکاره کوره دونن شی که روزکارك جهت وزاننی کوستەریر . اوجاغك ویاصوبا بوروسنك تپه سنه قونولان باشلق. ساعتك ایکی ایکنه سندن دقیقه لری کوستەرن اوزونی.

قوه [ع ا] قوت . نیت ، تصور . اجرا اولونمایوب تصورده بولنان ایشك حالی . خاصه : قوهٔ حافظه .

قووه ر [فرا] طاباق، قاشیق، چاتال، بیچاق وخاولو کبی صوفرا طاقمی. بعض لوقانطه وبیراخانه لرده بوطاقیم نامنه آلینان فضله پارا .

قوی ـ قواء [ع ا] قوتك جمعی .

قوی [عص] قوتلی متین . صاغلام، صحیح ، امین .

قوی [تا] کوچوك کورفز .

قویتو [ت ص] بر قوی تشکیل ایدن، محفوظ وقارا کلقجه، ایچرلك.

قویروق [تا] اکثریاحیوانلك قیچلری اوزرندن اوزانان اینجه أت پارچاسی . ذنب ، ذیل. بر شیئك آرقاسنه قاتیلان شی . بر آدامك آرقاسنه طاقیلوب هیچ آیریلمایان آدام . صوك ، الك کریده کی قسم . کوزك اوجی : کوز قویروغیله باقیوردی . اسلحهٔ ناریه نك کیریده کی قسمی . «قویروق آجیسی» : انتقام آرزوسی ، انتقامی آلینامامش وقعه . « قویروغه باصمق » : قیزدیرمق .

کوجندیرمك سببیت ویرمك. «قویروغی تیترەتمك» : أولمك . قویروق صاللامق»: تبصبص ایتمك. «قویروق صوقومی» : بل کمیکنك نهایتی . «قویروغی قیصمق»: قورقوب قاچمق. «قیل قویروق» : زوکورت .

قَویم [عص] درست ، دوغرو .

قویون ـ قوین [تا] کوکس ، آغوش . قوجاق . «قوجاق اوطوردیغی حالده ، قویون یاتدیغی حالده آغوش معناسنه کلیر .» «یوزی قویون» : یوزی یره کلەجك صورتده ، یوزی آشاغی‌یه .

قویو [تص] بر مایعك چوق صولی اولمایانی، کثیف. رنکك آچیق اولمایانی .

قویو [تا] قازیلمش دلیك، چوقور. أولرده ، بوستانلرده اولان صو چوقوری . «ایکنه ایله قویو قازمق» : چوق زحمتلی وبیتمز ایشه کیریشمك .

قویولاشدیرمق [ت ف] مایعی دها قویوو کثیف یاپمق. برونکی داها قویو بر حاله ارجاع ایتمك .

قویوم [تا] آلتون و کوموشدن معمول سوسلی‌ماده‌لر وشیلر، آوانی .

قویومجی [تا] بومادەلری وشیلری یاپان صنعتکار .

قویون [تا] معلوم حیوان (مج) «قویون کبی آدام» : چوق حلیم آدام . «هرقویون کندی باجاغندن آصیلیر» : هرکس عملندن مسئولدر .

قویوویرمك [تف] براقمق ، صالیویرمك،مانع اولمامق.

قَهّار [عص] چوق قهر ایدن ، محو ایدن . «صفات الهیه‌دندر».

قَهر [عا] زورلاما ، زورله ایش یاپدیرما، جبر ، اجبار. تذلیل صورتیله غلبه ، محو وهلاك ایتمه ، چوق کدر ایتمه ، متأثر اولما .

قهرلانمق [تف] چوق کدر وتأسف ایتمك .

قهرَمان [فا] یکیت، چوق‌جسور، بهادر ، وطن اوغورنده فوق‌العاده یارارلق کوسته‌رن . رومانلرده‌وتیاترولرده‌اك‌مهم‌اشخاص وقایع .

قَهقَری [ع ص] بردنبره آرقاسنی چه‌ویرمه‌یه‌رك بردنبره دونمك حرکتنه منسوب ومتعلق : رجعت قهقریه .

قَهقَهه [عا] چوق وسسلی کولمه . صارماشیق جنسندن برچیچك .

قَهوه [عا] قهوه ایچیلن عمومی محل، قهوەخانه . «قهوه آلتی» : صباحلین یه‌نیلن یمك . یمك‌وقتنك

غیرنده یه‌نیلن مختصر یمك. « قهوه پاراسی» : بخشش . قهوه آغاجی: قهوه‌یی ویره‌ن آغاج .

قهوه آغاجی

قی [ءا] قوصما ، غثیان .

قیادت [ءا] قائدلك ، قوماندانلق.

قیاس [ءا] بر شیئی دیگر بر شیئه بکزه‌ته‌رك تقدیر وحکم ایتمه. بکزتمه، مشابهت . قاعده‌یه توافق، دعوی .

قیاصره [ءا] قیصرك جمعی .

قیافت [ءا] خارجی شکل، هیئت، صورت، قیلیق . بر آدامك کیدیکی اثوابك منظرهٔ عمومیه‌سی .

قیاق ـ قییاق [ت ص] اسیر کمه‌ین، قییان، غدار. شدید، جسور . فوق‌العاده .

قیام [ءا] آیاغه قالقما ، آیاقده دورما . نمازك آیاقده قیلنان قسمی . بر ایشه قالقیشما ، تشبث . قارشی دورما ، آیاقلانما ، عصیان. « یوم القیام » : قیامت کونی .

قیامت [ءا] آخر زمانده بوتون أولولرك قالقوب دیریله‌سی، دنیانك بوزولماسی و محو اولماسی . (مج) آفت ، بویوك مصیبت . کورولتی پاطیردی .

قیپردی [ت ا] خفیف و متمادی قیمیلدانما .

قیپمق [ت ف] کوزلری عجله ایله یوموب آچمق .

قیت ـ قیط [ت ص] نادر ، آز بولونور ، سه‌یرك ، آز .

قیچ [ت ا] آرقا طرف ، کیری ، آرد . حیوان کیریسی ، صاغری . مقعد . واپورك آرقاطرفی.

قیچین [ت ج] آرقایه دوغرو ، کیریسین کیری یه. «قیچین قیچین کلمك» : سومسوك سومسوك برینك یاننه صوقولمق .

قید [ءا] ربط ، باغلاما . باغ ، رابطه. یازیلان ویا کلن اوراق رسمیه‌نك مألنی وتاریخ ونومروسنی دفتر مخصوصنه یازما. اوراقك تاریخ و نومروسی . اهمیت ویرمه ، غایغو . بر آدامك بر صنعت ومأموریته ویا برچوجوغك مکتبه قبولیله اسمنك دفتر مخصوصنه کچیریله‌سی .

« لاقید » : قیدسز ، قایغوسز . هیچ بر شیئه اهمیت ویرمه‌ین ، حسنز . « قید حیات » : حیاتده بولوندقجه .

قیر [ت ا] شهر وکوی دیشاریسی، غیر مسکون یر ، صحرا .

قیر [ت ص] کیرلی بیاض ، کول رنکنه چالار بیاض .

قیراج [ت ا] قیر حالنده‌ایشلنمه‌مش اراضی ، غیر منبت یر.

قیراط [ع ا] قویومجیلر آراسنده مستعمل کوچوك بر وزن اولوب بش آلتی آرپا آغیرلغندن عبارتدر .

قیراغی [تا] آیاز هوالرده طوکمش حالنده یاغان ویاخود یاغدقدن صوکره طوکان چی .

قیران [ت ص] محو وتلف ایدن، تهلکه‌لی . « صاچ قیران» : صاچی دوشورن خسته‌لق .

قیرانتا [ت ص] قیر، قیر سرپمش ، قیرله قاریشیق .

قیرچین [تا] حیوانلره عارض اولان خسته‌لق .

قیرچیل [ت ا] بیاضله قاریشیق، قیر رنکنده .

قیرپمق [ت ف] بر شیئك کوشه وکنارلرینی کسوب آلمق . انسانك صاچ وصقالنی ویا حیوانك یاپاغیسنی کسمك . بر مصرفدن تنقیحات یاپمق .

قیرپیق [ت ص] قیرپیلمش ، کسیلمش .

قیرغین [ت ص] قیریلمش ، شدتی کچمش . ایلیق : قیرغین صو . خاطری قیریلمش ، دارغین . (ا) حیوانه عارض اولان بر نوع صالغین خسته‌لق .

قیرق [تا] اوتوز دوقوزدن صوکرا کلن عدد. (مج) چوق : قرق کره سویله‌دم . « قرق آیاق » : ایکی طرفده پك چوق آیاغی اولان اوزون و اوفاق بر قورت . چوق آیاقلی قاصیق بیتی .«قرق آنبار» : بر چوق شیلری حاوی برمحفظه . « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

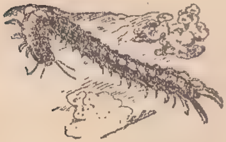
قرق آیاق

قیرقلامق [ت ف] لخوسه قیرق کونونی دولدورمق .

قیرقلر [تا] قیرق عزیز ومبارك آدام.(مج) قیرقلره قاریشمق: غائب اولمق، میدانده کورونمه‌مك .

قیرقلر ایلی [تا] شرقی ترا کیاده اولجه قیرق کیلیسه دنیلن تورك قصبه‌سی .

قیرقلق [تا] قیرق یاشنده اولان، قیرق غروش ویا لیرا قیمتنده بولونان .

قیرقمق [ت ف] قیرپمق .

قیرقیم [ت ا] قویون و سائر حیواناتك یاپاغیسی قیرپیلان موسم .

قیرلانغیج [ت ا] قیشین صیجاق مملکتلره

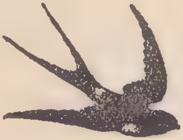

قیرلانغیج

هجرت ایدن معلوم سیاه قوش .

قیرقیز [ت ا] سبیریانك غرب جهتلرنده وحزر دکزینك شمالنده ساکن تورك قومی .

قیرلاغان [ت ا] طاعون ، وبا اوری .

قیرمق [ت ف] سرت بر شیئی اوراروق پارچه‌لره آییرمق . دوغرامق، پارالامق . اتلاف ایتمك . ایندیرمك ، تنزیل ایتمك ، اسقو - نطو ایتمك . کوجندیرمك . چوق پارا قازانمق . بر شیئك شدتنی کسمك ، تسکین ایتمك . « بورون قیرمق » : کبر وغروری آزالمق . « پوت قیرمق » : خطا ایتمك ، غاف یاپمق . « قیردیغی جوز بیکی

کچدی . » : یاپدیغی مناسبتسزلکلرك حد وحسابی یوق .

قیرمه‌جی ـ قیرماجی [تا] مطبعه لرده باصیلمش فورمالری قیروب قاتلایان ایشجی .

قیرمه‌لامق ـ قیرمالامق [ت ف] اوقالتمق . اثواب وسائره‌یه قیرمالر یاپمق .

قیریق [ت ص] قیریلمش، منکسر . «مادیات ومعنویاتده مستعملدر» (ا) بر عضوك ویا برشیئك قیریلمش یری . « قیریق دوکوك » : دارما داغین ، غیر مربوط ، پریشان .

قیریقجی [ت ا] قیریلان عضولری باغلایارق اپی ایدن عملی جراح ، چیقیقجی .

قیریم [ت ا] چوق حیوان کسیلمه سی . اثواب قیرماسی .

قیرینتی ـ قیریندی [ت ا] قیر - یلان بر شیئك پارچالری ، اوفانتی : اکمك قیر - ینتیلری ، جام قیرینتیلری . بقیه ، آز شی .

قیز [تا] قادینلرك کنجی وأولنمه - مشی . دیشی چوجوق واولاد . صفت مقامنده‌ده قوللانیلیر : قیز چوجوق . « قیز اوغلان قیز » : باکر ، أولنمه‌مش . « قیز آلمق » : ازدواج ایتمك . « قیز کبی » :

محجوب وتربیه‌لی آدام . « قیزویرمك » : أولندیرمك .

قیزارتما [ت ا] طاوا ویا تجره‌ده قیزارتیلمش أت ویا بالیق یمکی . (ص) طاواده قیزارتیلمش .

قیزارمق [ت ف] قیرمیزی، قیزیل اولمق . اوتانمق . قاورولوب پیشمك (أت، بالق وسائره). « قیزاروب بوزارمق ، قیزاروب مورارمق » : محجوب اولمق .

قیزاق [ت ا] قار وبوزده قایمایه مخصوص تکرلکسز وآلچاق بر نوع آرابا . بوزده قایمق ایچون تخته پارچه‌سی . اوزه‌رنده واپور انشا ایدیلوب برابر دکیزه ایندیریلن دستکاه .

قیزامق ـ قیزامیق [تا] اکثریا چوجوقلره عارض اولان ساری وتهلکه‌لی بر خسته‌لق .

قیزان [ت ا] کویلی چوجوغی ، جسوروسلاحلی کنج کویلی. « قاري قیزان » : تکمیل أوخلق. بوتون خلق .

قیزدیرمق [ت ف] آتشده قیزارتمق . حدتلندیرمك .

قیزغین [ت ص] چوق صیجاق . دارغین . آزغین .

قیزیل [ت ص] قیرمیزی ، آل . قیرمیزی اولاجق درجه‌ده ایصینمش ، قیزغین: قیزیل ده‌میر . (ا) ساری برخسته‌لق‌که چوجوقلره عارض وبوتون وجودك قیزارماسنی موجب اولور . « قیزیل روسیه ». بولشه‌ویك روسیه .

قیزیلجق [تا] معروف قیرمیزی میوه.«قیزیلجق دکنکی» دایاق ، تأدیب .

قیش [ت ا] معلوم صوغوق موسم. « یاز قیش»: دائما ، هروقت.

قیشلاق ـ قیشلا [ت ا] قیشـین وقتیله اردو ویا عسکرك چکیلدیکی یر. حیواناتاهلیه نك قیشین بارینديغی محل ، مرعا . عسکرلرك اقامتنه مخصوص بویوك بنا.

قیشلامق [ت ف] قیش اولمق. صوغوق اولمق . قیش کچیرمك .

قیشین [ت د] قیش موسمنده ، قیش زمانی .

قیصا [ت ص] بویی آز اولان . مختصر .

قیصقاج [تا] ده‌میرجیلرك قیزغین ده‌میری طوتدقلری ماشه . استاقوز کبی حیوانلرك طوتوب صیقمایه‌وکسمه‌یه مخصوص عضولری.

قیصالمق [ت ف] قیصـا اولمق ، چکیلمك . مختصر و مجمل اولمق .

قیصدیرمق [ت ف] صیقان بر شیئه طوتدوروب صیقدیرمق . أله کچیرمك ، یاقالامق .

قیْصَر [ع ا] أسکی روما وبیزانس ایمپراطوری . آلمانیا ایمپراطورلرینه ویریلن عنوان .

قیصراق [ت ا] بیکیر دیشیسی .

قیصریق [ت ص] میسکین ، بجه ریکسز ، پیصیریق .

قیصقانج [ت ص] قیصقانان . غیور. حسود. (ا) قیصقانمق طبیعتی، رقابت .

قیصقانمق [ت ف] سه‌ودیکنك باشقه سیله مناسبتنی وسه‌ویشدیکنی چکه‌مه‌مك، رقابتده بولونمق . چکه‌مه‌مك . حسد ویا غبطه ایتمك . اسیرکه‌مك ، دریغ ایتمك .

قیصمق [ت ف] صیقوب طوتمق، تضییق ایتمك . آزالتمق ، کوچولتمك .

قیصیر [ت ص] طوغورمایان ، چوجوغی اولمایان، محصولات ویرمه‌ین ، غیر منبت .

قیصیق [ت ص] قیصیلمش ، صیقیشمش . بوغوق .

قیصیقلی [ت ص] قایادن چیر چیر آقان .

قیصیلمق [ت ف] تضییق اولونمق، طوتولمق. سربست ایشله‌مه‌مك : سسم قیصیلدی .

قیط [ت ص] نادر ، آز بولونور.

قیغیلجیم [ت ا] آتشدن صیچرایان ذره‌لر .

قیقیرداق [ت ا] یوموشاق کمیك، قولاغك خارجی قسمی .

قیل [ت ا] انسانلرك وبعض حیوانلرك وجودنده بیتن سرتجه وقالینجه توی . (مج) جزئی ، آز مقدار : صنفندن دونمه‌سنه قیل قالدی . « قیلی قیرق یارمق »: چوق تدقیق ایتمك . « قیل قویروق » : بر جنس اوردك . (مج) قیلیقسز ، زوکورت .

قیل [ع ا] سوز . « قیل وقال»: دیدی قودی .

قیلاو [ت ا] قویونلرده پك تهلکه‌لی بر خسته‌لق .

قیلچیق [ت ا] بالیقلرده اینجه ایکنه کیبی کمیکلر .

قیلمق [ت ف] ایتمك ، یاپمق . ادا ایتمك : نماز قیلدم .

قلیج [ت ا] معروف آلت قاطعه .

قیلیق [ت ا] قیافت ، شکل ، خارجی صورت . طرز . رسم ، تصویر .

قيَم [ع ا] قيمت جمعى .

قيِّم [عص] بر وظيفه وايشه نظارت ايدن . جامع خدمتجيسى . « قيوم » غلطدر .

قيمت [ع ا] بها، بدل ، دكر . اعتبار ، مزيت .

قيمت شناس [ف ص] قدر وقيمت بيلن، قيمت ومزيتى تقدير ايدن ، مزيت صاحبلرينى آكلايان وتشويق وحمايه ايدن .

قيملدانمق ـ قيملدامق [ت ف] آز حركت ايتمك. « قيملداتمق » : اويناتمق . تحريك ايتمك .

قين [ت ا] آلت قاطعه قيليفى .

قينا [ت ا] « عربى حنادن » . عربستانده حاصل اولان برنوع نبات كه قوروسنك توزى قادينلرك پارمق وصاچلرينى قيرميزيمسى بررنكده بويامايه يارارادى . « قينا كيجه‌سى » : اسكيدن كلين اولاجق قيزه قينا قويدقلرى دوكون كيجه‌سى. پرشنبه كيجه‌سى ياپيلان دوكونا كانجه‌سى.

قيناقينا [ت ا] آمريقادن كلير آجى بر آغاج قابوغى كه صيتمايه قارشى پك مؤثر اولان كينين وسولفاتو بوندن ياپيلير .

قيود [ع ا] قيدك جمعى ، جمع الجمعى : قيودات .

قيوراق [ت ص] دولانوب صاريلمش. « قيص قيوراق باغلامق » : هيچ قيميلدانامياجق برحالده صيم صيق باغلامق. چوق قيوريلمش، بوروشوق. (مج) ظريف جلوه‌لى ، شوخ وشاقراق ، اويناق .

قيوريلمق [ت ف] بوكولمك، چكيلوب طوپلانمق، بوزولمك. قاتلانمق . « قيوريله قالمق » : أولمك ، كبرمك .

قيوريم [ت ا] بوكاوم. «قيوريم قيوريم»: چوق قيوريجق . صانجيدن بوكولوب دورما .

قيوم [ع ص] قائم وباقى اولان ، ازلدن ابده قادار موجود اولان. « اسماء الهيه‌دن در .»

قيوريجق [ت ص] دوز دورمايوب قيوريلان ، بوروشوق . (ا) قويروغى اينجه و قيصا برجنس قويون .

قيورمق [ت ف] بوكمك . قاتلامق. (مج) بجرمك، باشه چيقمق.

قيه ـ قييه [ت ا] اوقفا .

قيى [ت ا] كنار . ساحل . « قييده بوجاقده » : كوشه‌ده كنارده، اوته‌ده بريده .

قييجى [ت ص] قييان ، مرحمتسز . توتون وسائره قييان .

قيبيق [ت] اينجه اينجه دوغرانمش.

قيبيم [تا] اينجه دوغرانمش شيئك حالى .

قيمق [تف] اينجه اينجه دوغرامق . أولدورمك ، غدر وهدر ايتمك. اسيركەمەمك ، آجيمامق . ياراق ويرمك . عقد ايتمك .

قيبمه ـ قيما [تا] قيبليمش أت، كوفتەلك أت .

قيبميق [تا] بالطاضربەلريلە قيرلايان كميك، أتويا تخته پارچاسى.

ك

ك [ا] توركجه الفبانك يكرمى بشنجى حرفيدر . ابجدده ٢٠ رقمنه اشارتدر .

كائن [عص] موجود. واقع. بولونان.

كائنات [ع ا] موجودات . بتون جهان . فخر كائنات : پيغمبرمز .

كأن [ع د] صانكه ، كويا .

كأس [ع ا] كاسه . برداق . (نباتاتده) چيچكك آلتنده كاسەيەبكزەين يشيل ياپراقلرى .

كابوس [ع ا] قورقونچ رؤيا . اويقوده انسانەچوكن مزعج آغيرلق .

كاتب [ع ا] يازيجى . يازى يازان.

كاتبلك [تا] يازيجيلق ، كتابت.

كاتم [ع ص] كتم ايدن، بر شيئى سويلەمەين،صاقلايان .

كاخ [ف ا] كوشك . يوكسك بنا.

كاذب [عص] يالانجى ، ساخته .

كار [فا] ايش ، فعل . قازانچ . كسب وكار : صنعت ، تجارت . كار قديم : آنتيقه. تل كارى : تللە ايشلنمش ، قلم كارى : قلم ايلە نقش ايدلمش . سركار : ايش باشى . نابكار : ايشه يارامااز . دركار: ظاهر ، آشكار . كار آزما ، كار آزموده : ايش بيلن ، تجربەلى. كار آشنا ، كاروان ، كارشناس ، كار آكاه : ايش بيلن ، كارديده: ايش كورمش. كارساز : ايشلەين، ايش كورن. كارخانه ، كاركاه : فابريقه. كاركذار : الندن ايش كلن ، كار پرداز : ايران شهبندرلرينه ويريلن عنوان . كاركير : مؤثر ، نافذ . كاركير : ايش طوتان .

کار [ف د] فاعلیت اداتی . اسملرك آخرینه کلیر: خدمتکار: خدمت ایدن . لطفکار : لطف ایدن . ساخته‌کار : ساخته‌لك یاپان . کناهکار : کناه ایشله‌ین .

کاردندار [فا] جنك، محاربه .

کارگیر [تا] اخشابك غیری طوغله، طاش وخرج ایله یاپلمش بنا .

کاروان ، کروان [فا] یولجی قطاری .

کاروانسرای [فا] شهر، قصبه و یول اوزرنده کاروانلرك قونمسنه مخصوص بویوك خان .

کاریز [فا] طوپراق آلتنده صو یولی . لغم .

کاسب [عص] کسب ایدیجی . چالیشه‌رق قازانان .

کاسد [عص] رواجی اولمایان .

کاسه [فا] دزین و طاش شکلنده طباق . چناق .

کاسه‌لیس [فا] چناق یالاییجی ، دالقاوق .

کاش ، کاشکی [ف ص] تحسر افاده ایدر : کاشکی کلسه ایدم: کلسه‌ایدم‌دها ایی اولاجقدی .

کاشانه [فا] مکلف او . قوناق . کوشك .

کاشف [عص] کشف ایدن . کیزلی شیئی میدانه چیقاران .

کاظم [عص] اوفکه‌سنی هضم ایدن .

کاغد [ت ا] اوزرینه یازدیغمز زار کبی اینجه‌وطبقه حالنده‌یاپراق .

کاغدجی [تا] کاغد یاپان و صاتان کیمسه .

کاغدخانه [تا] کاغد فابریقه‌سی . استانبولك مشهورمسیره‌سی .

کاف [ع ا] «ك» حرفنك اسمی .

کافر [ع ص] صاقلایان ، کیزله‌ین ، زراعت ایدن . (مج) الوهیته ایناغمایان ، حقیقتی انکار ایده‌رك صاقلایان . حقی قبول ایتمین . ایلك بیلمین .

کافرستان [فا] کافرلر مملکتی . جنوبی آفریقاده برمملکت .

کافرلك [تا] کفر . الوهیتی انکار .

کافل [عص] اوزرینه آلان، تکفل ایدن . ضامن .

کافور [ع ا] هندستانده یتیشن بر آغاج . بونك بیاض و سرت قوقولی ضمغی .

کافوریه [ع ا] برنوع اوت .

کافّه [عص] هپسی . هپ . بوتون .

كافّةً [ع ح] عموميتله . جميعاً .

كافى [عص] كفايت ايدن. الويرن. (د) يتر الويرر. كافى : نقصان.

كاكُلْ [ف ا] يوزك ايكى طرفنه‌صا- رقان صاچ .

كاكُلى [ت ص] كاكلى اولان .

كالا [ف ا] قماش . سرمايه .

كالأوّل [ع د] اولكى كبى .

كالِبَدْ [ف ا] وجود ، بدن ، قالب. هيئت .

كام [ف ا] مرام ، مراد . آرزو.

كامبخش [ف ص] آرزو و تمنى‌يى باغشلايان ، مرادينه ايرديرن .

كامبين [ف ص] مرادينى كورن ، كورمش . آرزوسنه نائل اولمش .

كامُران [ف ص] مسعود ، بختيار . مرادينه ايرمش .

كامُرانى [ف ا] بختيارلق .

كامكار [ف ص] بختيار . بر مراد.

كامِل [عص] تام ، بوتون . نقصا- نسز . (ا) علم وهنر صاحبى. كماله ايرمش .

كاملاً [ع ح] تماميله. تام اوله‌رق.

كامِن [ع ص] كيزلى .

كامُور [ف ص] مقصدينه ، آرزوسنه نائل اولان .

كامِياب [فص] مرادينى ، مقصودينى بولمش .

كان [ف ا] معدن ، معدن اوجاغى. منبع .

كَأَنَّ [ع د] صانكه ، كويا ، كان‌لم يكن : اولمامش كبى ، هيچ حكمنده .

كانُون [ع ا] منغال، آتش اوجاغى. كانون اول وكانون ثانى : شمسى سنه‌نك برنجى وصوكنجى آيلرى .

كاو [ف ا] اوكوز .

گاوُر [ت ص] كافر، دينسز، مشرك.

گاوُرلق [ت ا] دينسزلك. كافرلك.

گاوساله [ف ا] بر ياشنه كلمش طانا . طانا دريسندن ياپيلان كون ، كوله .

گاوكير [ت ا] كاركير كلمه‌سندن غلطدر .

كاه [ف د] صامان. صامان چوپى. مخففى : كه .

گاه [ف د] بعضاً . آره‌ده صره . وقت ، ناگاه : بردنبره .

گاه [ف د] یر ، مكان . نمازگاه: نماز یری .

كاهل [ع ص] غیرتسز ، تنبل .

كاهن [ع ص] غائبدن خبر ویرن. فال باقیجی .

كاهنانه [و ح] كاهنه یاقیشیر صورتده.

كاهنی [ت ا] بر نوع بوره‌ك .

كاهی [ف د] بعض دفعه .

كاهیجه [ف د] آره‌ده صره‌ده ، بعضاً .

كَباب [ع ا] آتشده قزارتیلمش ویا قاورولمش أت .

كَبابجی [ف ا] كباب یاپوب صاتان .

كَبابجیلق [ت ا] كبابجی صنعتی .

كَبابه [ع ا] بر نوع قاره بوبر.

كُبّاد [ع ا] آغاج قاوونی . كیتره.

كِبار [ع ا] كبرلی جمی. بویوكلر . باشی بویوك كیمسه‌لر . سویه‌سی یوكسك كیمسه‌لر . كبار وصغار : بویوك كوچوك . (مج) ظریف ، نازك ، تربیه‌لی انسانلر .

كِبارانه [ف ح] كبار اولانه یاقیشه‌جق طرزده . كبارجه .

كِبارلاشمق [ت ف] بویوكلرصره‌سنه كیرمك. كبرلنمك.

كِبارلق [ت ا] بویوكلك ، نازكلك. كبرلیلك .

كَبائر [ع ا] كبره‌نك جمی : بویوك شیلر . كناهلر .

كَبَد [ع ا] قره‌جكر .

كَبَدی [ع ص] قره‌جكره ، كبده منسوب ومتعلق .

كِبْر [ع ا] بویوكلك. عظمت. نجابت.

كِبَر [ع ا] یاشجه بویوكلك. ایریلك.

گَبْر [ف ا] مجوسی ، آتش‌پرست .

كُبَراء [ع ا] بویوكلر . كبیرك جمی .

گَبَرْتمك [ت ف] اولدیرمك.اولدیره‌جك قدر دوكمك .

كِبرلی [ت ص] متكبر . كبروغرور كتیرمه .

گَبَرْمك [ف ف] اولمك،هلاك‌اولمق.

گبره [ت ا] آتی تیمار ایتدكلری قیل كیسه .

كُبْرى [ع ص] اكبرك مؤنثی : زیاده بویوك اولان .

کبریاء [ع ا] عظمت، جلال، غرور. اولولق . جناب حق .

کبریت [ع ا] کوکورد. کبریت احمر: آلتون ، دیکر معدنلرله امتزاج ایدنجه اونلری آلتون یاپه جغی فرض اولونان وکیمیا کرلر طرفندن تخیل وتحری ایدیلن موهوم ماده .

کبریت [ت ا] آتش یاقق ایچون قوللانديغمز اوجنده فوسفور بولونان کوچك چوب پارچه سی . یکی ایجاد اولوندیغی زمان فوسفورك آلت طرفنه ، قولای یانمق اوزره ، کوکورد سورلدیکی ایچون «کبریت» اسمی ویرلمشدر .

کبریتچی [تا] کبریت یاپان وصاتان آدم . (مج) چوق خسیس آدم .

کبریتلك [تا] کبریت قویمغه مخصوص قاب ویا محفظه .

کبریتی [ع ص] کوکورد ماهیتنده ، کوکوردی حاوی .

کبریتی [ص] کوکوردرنکنده اولان.

کبش [ع ا] قوچ. درت یاشنه کیرمش ارکك قویون .

کبش [ف ص] سرسم ، احمق .

کبك [ف ا] ککلك .

کبوتر [ف ا] کوکرجین .

کبود [ف ص] ماوی . کوك رنکنده اولان .

کبه [ت ا] چوبانلرك کیدکلری قالین عبا .

گبه [ت ا] حامله قادین . قارنده یاوروسی بولنان قادین ویا دیشی حیوان .

کبه لك [تا] حمل . کبه حالی، کبه اولمقلق .

کبی [ت د] تشبیه اداتیدر . مثللو . مشابه .

کبیر [ع ص] بویوك . اولو . جمعی : کبرا و کبار .

کبیره [ع ا] بویوك کناه . جمعی : کبائر .

کبیسه [ع ص] طولدیرلمش ، اکمال ایدلمش(ا) سنهٔ کبیسه: شباط آیی یکرمی طقوز کون اولان سنه .

کپازه [ت ص] قیمتسز ، اوجوز . (مج) رذیل، مسخره

کپازه لك [تا] کپازه اولمقلق .

کپجه [ف ا] یمك کوپوکنی آلمغه ، قویار کن چوپنی سوزمکه یارایان دلیکلی یایوان بر نوع بویوك قاشیق. کفچه .

کپك [ت ا] حبوباتك الك اوستنده قالان غایت اینجه قبوقلری . انسانك باشنده بوکا مشابه حاصل اولان قوناق .

کَپَنْك [ت ا] دکانك اوکونی، قپو قنادی شکلنده اولیه‌رك یوقاریدن آشاغی‌یه ایندیریله‌رك ، یاخود یاندن قونه‌رق ، قپایان قاپاقلر .

کَپَنَكْ [تْ] بر نوع بوغدای بوجکی، برنوع چوبان اثوابی .

کَتائِب [ءا] کتیبه‌لر جمعی : ارزولر.

کِتاب [ء ا] یازلمش ویا باصلش بر قاب ایچنده طوپلانمش کاغدلر مجموعی. کتاب الله : قرآن کریم. اهل کتاب: کتب سماویدن برینه ایمان ایدنلر . ام الکتاب : قرآن کریم .

کُتّاب [ء ا] کاتبك جمعی : یازیجیلر .

کِتابَت [ء ا] کاتبلك ، یازیجیلق یازی یازمق .

کِتابجی [ت ا] کتاب صاتان . صحاف .

کتابجیلق [ت ا] کتابجی صنعتی.

کتابخانه [ت ا] کتاب صاتیلان محل: باب‌عالی جاده‌سنده (معارف کتابخانه‌سی) کبی.

کتابسز [ت ص] دینسز ، کتابی اولمایان .

کتابه [ءا] بنا اوستنده ، آبده‌ده، مزار طاشلرنده حك ایدیلن یازیلر، اسم ، عنوان .

کتابی [عص] کتابه منسوب، متعلق کتب سماویه‌دن برینه اینانان: اهل کتاب .

کَتان [ء ا] ساقنك الیافی ایپلك حالنه قونیله‌رق طوقونان بر نوع اوت . بو الیافدن یاپیلان بز وساره : کتان منديل . کتان تخمی : بو اوتك تخمی . کتان حلواسی : شکردن قیشین یاپیلان اینجه صاچ کبی تل تل حلوا .

کتانجی [ت ا] کتان ایشله‌ین ویا صاتان کیمسه .

کَتْب [عف] یازمق، قید ایتمك.

کُتُب [ء ا] کتابك جمعی .

کُتُبخانه [فا] کتابلری حفظ ایتمکه مخصوص دولاب . کتابلرك حفظ اولوندیغی اوطه ویا دائره . کتاب صاتلمیه‌رق یالکز مطالعه اولونمغه مخصوص عمومی محل .

کَتَبه [ء ا] کاتبلر . یازیجیلر .

کَتخُدا [ف ا] اصلی « کد خدا » در. کهیا. برقوناغك ، چفتلکك وساره‌نك بوتون اموریی اداره ایدن آدام . وکیل امور . (مج) باشقه‌لر- ینك ایشینه فضولی قاریشان کیمسه.

کتخدالق [ت ا] کهیالق. کتخدا صفتی ، موقعی .

کَتِف [ع ا] اوموز .

کِتْفیه [غ ا] عرب بدویلرینك اوموزلرینیده اورتمك اوزره باشلرینه صاردقلری ایپکلی اورتوکه بزده غلط اولەرق « کفیه » دینیر .

کُتْلَه [ع ا] ییغین ، حجم .

کَتْم [ع ف] گیزلەمك ، صاقلامق ، سویلەمەمك . سرینی کتم ایتمك .

کِتْمان [ع ف] سر صاقلامق .

کَتَن [ت ا] کتان .

کَتُوم [عص] گیزلەین ، سر صاقلایان .

کتوملق [ت ا] سر صاقلامق خصلتی .

کَتیبه [ع ا] اوردو . عسکر .

کتیبه پرور [فص] عسکر یتیشدیرن ، حمایه ایدن .

کَتیرتمك [ت ف] باشقەسی واسطەسیله کتیرمك .

کتیردلمك [ت ف] بالواسطه جلب ایدلمك .

کتیرمك [ت ف] اوزاقدن یاقینه نقل وجلب ایتمك ، ذکر وایراد ایتمك . (مثال ، دلیل) . وضع ایتمك . چویرمك . حاصل ایتمك . ایکی اوجنی بریره کتیرمك : دوزلتمك ، اویدورمق . حق کتیره : الله ویره . دنیایه کتیرمك : طوغورمق . دیله کتیرمك : تشهیر ایتمك . صوکنی کتیرمك : باشلانان شیئی مطلوبه موافق نتیجەلندیرمك . کری کتیرمك : اعادە ایتمك . کویش کتیرمك : قویون کچی کبی حیوانلر ییدکلری اوتلری معدەلرندن چیقارەرق تکرار چیکنەمك . یرینه کتیرمك : ایفا ایتمك . ایمانه کتیرمك : ایمان ایتمك . یأس کتیرمك : مأیوس اولمق .

کَثافت [ع ا] قبالق ، قویولق . صیقلق ، قالینلق ، چوقلق . نفوسك کثافتی . مایعك کثافتی . قراکلغك کثافتی .

کَثْرت [ع ا] چوقلق ، زیادەلك .

کَثیر [ع ص] چوق . بول . کثیر العیال : عائلەسی غلبەلك اولان . کثیرالاضلاع : (هندسه) چوق ضلعلری اولان شکل .

کَثیف [عص] کثافتی حائز اولان . قویو . قالین . صیق . شفاف اولمایان .

کَج [ت س] ایرکن اولمایان ، وقتندن صوکرایه قالان . اصلی وطوغریسی « کیج » در . ایرکج : اول و آخر ، نه زمان اولسه .

کجیکدیرمك [ت ف] کج براقدیرمق . تأخر ایتمك .

کچیکمك [ت ف] کج قالمق . تأخر ایتمك .

کچیکمه [ت ا] تأخر .

کَج [فص] اکری، چارپیق، کج بین: اکری باقان، شاشی . یاکلش کورن . کج رأی : رأیی یاکلیش . کجرو : اکری کیدن ، سقیم مسلك صاحبی . کجفهم : ترس آکلایان . حسود . کجنهاد : طینتی بوزوق .

کچر [ت ص] تداول ایدن. صاتیله بیلن.

کچیرتمك [ت ف] برینك کچمه سنی تسهیل ایتمك .

کچیرلمك [ت ف] امرار ایدلك . طاقلمق . قاپلانمق .

کچیرمك [ت ف] مرور ایتدیرمك. طاقمق . قومق . تداول ایتدیرمك . اله کچیرمك : یاقالامق. قیلجدن کچیرمك : قتل عام ایتمك .

کچشدیرمك [ت ف] صاومق. دفع ایتمك .

کچکین [ت ص] کچمش ، یاشلی اختیار .

کچلمز [ت ص] کچلمسی قابل اولمایان، ترك ایدلسی ممکن اولمایان .

کچلمك [ت ف] مرور ایدلك. جایلق .

کچمش [ت ا] مرورایتمش شی، ماضی .

کچمك [ت ف] بر طرفدن اوبر طرفه کیتمك، انتقال ایتمك، بر دکیشدیرمك ، مرور ایتمك ، کیرمك ، ایشلهمك ، نفوذ ایتمك . نهایتلنمك . صرف نظر ایتمك . سورولمك ، متداول اولمق . بولاشمق، سرایت ایتمك. تجاوز ایتمك ، کریده براقمق . اله کچمك : میسر اولمق . ایش باشنه کچمك : ایشه باشلامق ، ایشی اله آلمق . ایش ایشدن کچمك : فرصت فوت اولمق. ایلری کچمك : تقدم ایتمك . باشه کچمك : هر کسك اوست طرفنده بولونمق. بربرینه کچمك : منازعه، غوغا ایتمك . طاوان باشه کچمك : پك محجوب ویا متأثر اولمق. جاندن کچمك : فدا کارلق ایتمك. کندندن کچمك: بایيلمق ، کندینی بیلمهمك. کوکلدن کچمك : آرزو ایتمك . یرك دیبنه کچمك : چوق محجوب اولمق . کچمش اولسون : خسته یی ویا بر قضا ، بر تهلکه کچیرمش اولان کیمسه یه سویله نیر . کچمش اوله : « آرتق فرصت قالمدی » مقامنده قوللانیر .

کچمه [ت ا] یرلی وثابت اولمایان ، طاقمه . بربرینه طاقلمش .

كچن [ت‌ص] مرور ایدن . كچمش .

كچندیرمك [ت‌ف] یاشاتمق، نفقه‌سنی ویرمك .

كچنمك [ت‌ف] یاشامق ، تعیش ایتمك، معیشتنی تدارك ایتمك. امتزاج ایتمك .

كچنمه [ت ا] امتزاج . تعیش. معاشرت .

كچه [ت ح] كچه‌رك . كچدیكی حالده.

كچه [ت‌ا] یالكز دوكومله یاپیلان یوك عبا . خالی ، سجاده ، كلیم .

كچه‌جی [ت ا] كچه یاپان ویا صاتان آدام .

كچه كلاه [ت‌ا] كچه‌دن یاپیلمش مخروط شكلنده سرپوش. كچه كلاه ایتمك: یكیچریلرده قباحتلی بی طرد ایتمك.

كچه‌لشمك [ت ف] اویوشمك . كچه كبی اولمق .

كچی [ت ا] اغنام جنسندن سوت ویره‌ن فائده‌لی واهلی برحیوان. انواعی چوقدر . آنقره كچیسی : تفتیك. یبانی كچی: طاغلرده یاشایان وحشی نوعی .

كچی بوینوزی [ت‌ا] خروب .

كچی صقالی [ت‌ا] بر نوع فدان .

كچید [ت ا] كچه‌جك یر . ایكی طاغ آره‌سنده طار بوغاز ، دربند. نهرك كچیله‌بیله‌جك درجه‌ده منبع یری . كچید رسمی : عسكرك قوماندانلری اوكندن مراسم مخصوصه وانتظام ایله كچمه‌سی. غلط اوله‌رق « رسم كچید » دینیر .

كچیم [ت‌ا]معاشرت، امتزاج. رواج.

كحال [ع ا] كوز هكیمی . كوزه سورمه چكن .

كحالت [ع‌ا] كوز هكیملكی. سورمه‌جیلك .

كحاللق [ت‌ا] كوز هكیملكی .

كحل [ع ا] كوز سورمه‌سی . كوز علاجی .

كحیل [ع ص] سورمه چكلمش . سورمه‌لی .

كد [ع‌ا] امك. سعی.(ف) چالشمق، اوغراشمق ، زحمت چكمك . امك ویرمك .

كد [ت‌ا] جنتیك . اویوق. رخنه، بر ایشه كد اورمق: سكته‌دار ایتمك .

كدا [ف‌ا] دیلنجی . فقیر . یوقسول، كداچشم : كوزی آچ .

كدبانو [ف‌ا] كدخدانك مؤنثی: كهیا قادین .

گداخته [ف ص] اریمش .

گداز [ف ص] اریدن . محو ایدن . طاقت کداز : طاقتی اریدن .

کَدَر [ع ا] بولانقلق. مقابلی: صفوت یورەك اضطرابی، غم ، قایغو. کدر ایتمك : تاصالانمق .

کدرلنمك [ت ف] کدرایتمك، تأسف ایتمك .

کدشمك [ت ف] قاشینمق .

کَزْمك [ت ف] اویمق . جنتمك . دیش دیش ایتمك .

کَدورت [ع ا] بولانیقلق ، کدر .

گَده [ف د] یر، محل،موقع. آتشکده: آتش یری. میکده : میخانه.

کَدی [ت ا] آرسلان جنسندن کوچوك و یبرتیجی معروف حیوان که بالخاصه فارەلری آولار . اکثریتله اهلی اولور. برچوق انواعی واردر. کدی اوتی : بر نوع حشیشه . کدی بالغی : پیسی بالغنك بویوکی . کدی کوزی: برنوع قیمتلی طاش، عین الهره .

گِدی [ت ص] بزەونك. قالتابان. سوکمك ایچون اولمایارق سزرنش مقامنده قوللانیلیر .

گدیك [ت ا] جنتك، یاریق. رخنه. دوشنمش ایش یری. اصنافه اجرای صنعت ایچون وقتیله ویریلن امتیاز . کدیکلی، امتیازلی.

کَذا [ع ح] بونك کبی ، شویله .

کَذّاب [ع ص] چوق یالان سویلەین.

کَذّاب ، کزاب [ت ا] فارسی «تیزاب»دن محرفدر . طاشلری تمیزلەمك ایچون قوللانیلان معروف یاقیجی صو .

گُذار [ف ا] مرور . کچن . کذار ایتمك : کچمك. (ص) کچمش. دمکذار : وقت کچیرن . رهکذار: کچەجك یول ، یول اوزری . خدمتکذار : خدمت ایدن . شکر کذار : شکر ایدن . کارکذار : فعال. جزیەکذار : ویرکو ویرن.

گُذارش [ف ا] کچش .

گُذارنده [ف ص] کچیجی و کچیریجی.

گُزاف [ف ص] بوش لاقیردی، معناسز سوز .

کِذْب [ع ا] یالان .

گُذَر [ف ا] «کذار» ك مخففی .

گُذَران [ف ص] کچن ، کچمش . سابق . کذران اولمق : کچمك .

گذرگاه [فا] كچيد . كچيله‌جك يول .
گذشت [فا] كچش . مرور . [ص] كچن .
گذشته [ف ص] كچمش اولان .
[ا] اودونج پاره‌نك فائضى . جمعى : كذشتكان : كچمشلر ، اسلاف .
سركذشت : باشدن كچن وقعه .
كذلك [ع ح] بونك كبى .
كَرّ [ع ا] برشيدن رجوع ايتدكدن صوكره تكراراوكا ميل وتوجه ايتمه . كروفر : حيلى رجعتلرى متعاقب هجوملرله ياپيلان محاربه . كرار : بو طرزده محاربه ايدن بهادر . حيدر كرار : حضرت على .
گر [ف د] اكرك مخفف و ياپان معناسنه فاعليت اداتى . آهنكر : دميرجى . زركر : قويومجى .
كِراء [ع ا] بر شيئى صاتين آلمايه‌رق يالكز قوللانمق ايچون ويريلن اجرت .
كَرّات [ع ا] « كره » نك جمعى . دفعه‌لر . كرات جدولى : حسابده ضرب ايچون ازبرله‌نن جدول .
كُرّات [ع ا] يووارلاق معناسنه كلن « كره » نك جمعى . يووارلاقلر .
گراتا [را] بوينوزلو ، پزه‌ونك ، قالتابان . قوندره‌نك اوكچه‌سنى چكمكه مخصوص آلت .
كِراراً [ع ح] كره‌لرله ، دفعه‌لرله . تكرار تكرار .
كِراز [تا] تك چكردكلى معروف ميوه . كراز دوداقلى : دوداقلرى چوق قرمزى اولان .
گَراس [فا] نواله . لقمه .
گَراسته [فا] اورمانلرده كسيلن ، انشا آتده ، طوغرامه جيلقده قوللانيلان تخته ، ديره‌ك وسائره . « كره‌سته » طرزنده زبانزددر .
كراسته‌جى [تا] كراسته‌صاتان .
كَرّاسه [ع ا] دفتر . يازمه كتابك سكز صحيفه‌لك فورماسى .
كِرالامق [ت ف] كرا ايله‌طوتمق . ويا كرايه ويرمك .
كِرام [ع ا] كريمك جمعى : كرم ، شرف صاحبلرى .
كَرامت [ع ا] لطف ، احسان . عزيزلك . اوليانك معجزه‌لرى .
گِران [ف ص] آغير . ثقيل . كرنبها : بهاسى آغير ، قيمتلى . كران جان : آغير ، اوصلو . كرانخواب : آغيراويقولو . كرانخوار : اوبور . كراندست : الى آغير . كرانسر : متكبر . كرانكوش : صاغير .

کَران [فا] نهایت . کنار . بیکران : نهایتی ، اوجی بوجاغی اولمایان .

کَراهت ، کَراهِیَّت [عا] ایکرنمك. خوشلانماق. اکراه ایتمك. مع الکراهه : اکراه ایده‌رك .

کَرپَتَن ، کَرپَدن [ت ا] چیوی سوکمکه ، دیش چیقارمغه مخصوص دمیر قیصقاج .

کِرپی ، کیرپی [ت ا] دریسی اوزرنده قیل یرینه چالی کبی دیکنلر بولونان وتعرضه اوغرادیغی زمان وجودینی ایچری‌یه چکمرك دیکنلی برطوب شکلنی آلان کمیریجی وزراعته مضر کوچك بر حیوان .

کَرپیچ [ت ا] طوغله شکلنده کسیله‌رك‌قورودولمش‌چامور.

کِرپیك ، کیرپیك [ت ا] کوز قپاغنك کنارلرنده‌کی قیللر .

کَرتمك [ت‌ف] کرتیك،چنتیك‌یاپمق.

کَرتَنکله [ت ا] کلر جنسندن بر حیوان .

کَرته [ت ا] پوصله‌نك تقسیماتی اولان اوتوز ایکی قسمندن هربری. درجه .

کَرتیك [ت ا] چنتیك .

کُرجی [تا] کرجستان‌اهالیسندن اولان کیمسه .

کَرچَك [ت ا] طوغرو . حقیقت، (صه) صحیح ، حقیق . کرچکدن : حقیقة .

کَرچکلك [ت ا] طوغرولق .

کَرچه [فد] هرنه قدر .

کَرخانه [فا] کارخانه. فابریقه .

کُرد [عا] کردستان اهالیسندن اولان ، کرد .

کَرد [فا] توز. طوپراق. [صه] دونن .

کِرد [فا] دکیرمی . یووارلاق . اطراف.

کرد [فا] شجیع ، بهادر .

کِرداب [فا] دکزده ، نهرده‌غایت درین چیقوره تصادف ایدن یرده صولرك دونه‌دونه قایناشمه‌سی.

کِردار [فا] ایش ، طور . روش. بدکردار : فنالق یاپان .

کِرداکرد [فح] چپ چوره .

کِردآلود [فصه] توزلو،توزطوپراق ایچنده .

کَردان [فصه]دونیجی . سرکردان: سرسم ، سرسری .

گَرْدان ، گَرْدن [فا] بویونك اوك طرفی .

گِرْدانلق [ت ا] كردانه طاقیلان سوس ، مجوهرات .

گِردباد [فا] قاصیرغه . دونه‌رك اسن شدتلی روز كار .

گَرْدِش [فرا] دونمه . دوران .

گَرْدَك [ت ا] زفاف كیجه‌سنده كلین وكوكی اوطه‌سی .

كِردِگار [فا] جناب حق .

گَرْدَل [تا] یاریم فوچی شكلنده اخشاب قوغه .

گَرْدن [فا] كردان .

گَرْدُون [فا] فلك . كوك .

گَرْدونه [فا] آرابه .

گَرْده [فص] یاپلمش .

گَرْدیرمك [ت ف] كركین بر حاله قویمق .

گُرْز [فا] وقتیله محاربه‌ده قوللا- نیلان بویوك دمیر طوپوز .

گَرَسْته [ت ا] كراسته .

گُرُسنگی [فا] آچلق .

گُرُسنه [فا] آچ اولان ، قارنی طوق اولمایان .

كُرْسی [عا] اوزرینه اوطوریله‌جق شی . صندالیه . تخته . مدرسك درس ویرمك ایچون او- طوردیغی موقع . مركز .

كِرِشمه [فا] ناز ، غمزه .

گِرِفت [فص] بربرینه كیروب قاریشمش . مغلق . طولا مباجلی . (ا) طوتمه . آلمه .

گِرِفتار [فص] اوغرامش. دوچار، مبتلا .

گِرِفته [فص] طوتولمش . آلنمش

گُرك [فا] قورد دنیلن وحشی حیوان .

گَرْك [ت ص] لایق . یاقیشیر . (ا) یاقیشق .

كَرْكَدان [فا] غایت بویوك ، پك وحشی بر حیوان . بورونك اوزرنده بر ، بعضاً ایكی مدهش بوینوزی واردر . بوینوز ندن یاپیلان شیلر: كركدان تسبیح. كركدان طاراق .

كَرْكَس [فا] آق بابا .

گَرْگَف [ت ا] قماشی كروب ایپكله ویا سائره‌ایله نقش ایشله‌مك

ایچون قوللانیلان درت آیاقلی اوفاق دستگاه.

کَرْکَنَس [تا] اوفاق بر ییرتیجی قوش.

کَرْکی [ت ا] کره‌جك آلت.

کَرْکی [ت ا] بویوك بالطه.

کَرْکین [ت ص] قورولمش، کرلمش. (مج) قوپاجق، بوزولاجق درجه‌یی بولمش: بو ایکی حکومت آره‌سنده مناسبات کرکیندر.

کَرْکینلك [ت ا] کرکین اولمقلق.

کَرِلمك [ت ف] قورولمق. هرطرفندن چکیلوب کرکین حاله کتیرمك.

کَرَم [ع ا] علو جناب. کوزل خوی.

کَرْم ع ا] باغ، آصمه، جمی: کروم.

گَرْم [ف ا] صیجاقلق، حرارت. (ص) صیجاق.

گَرْما [ف ا] صیجاق هوا. وقت گرما: حرارت زمانی، یاز.

کُرَماء [ع ا] کریمك جمی. کرم صاحبلری.

گَرْمابه [فا] صیجاق صوبانیوسی. حمام.

گَرْما گَرْم [ف ص] چوق‌ایصنمش، چوق حرارتلی.

کَرَمْبه [ت ص] دکزه طوغری اوزانان طاشلق بورون.

کَرْمَشیك [ت ا] یبانی قیزلجق.

گُرْمك [ت ف] چکوب کرکین حاله قومق. آصمق.

کَرَمْکار [ف ا] کرم ایدن، عنایت صاحبی. جومرد.

کرمکاری [ف ا] جومردلك. کرمکارلق.

گُرمگستر [ف ص] کرم ایدن.

گَرْمی [ف ا] حرارت. صیجاقلق. (مج) فعالیت، غیرت.

کِره‌مید [ت ا] بنالری یاغموردن محافظه ایچون طاملره قونیلان یاصی و معلوم شکلده پیشمش طوغله‌پارچه‌لری.

کره‌میدجی [ت ا] کره‌مید یاپان ویا صاتان.

گَریمك [ت ف] قوللرینی، باجاقلرینی کره‌رك اویوشوقلغنی دفع ایتمك.

کَرْوان [تا] کاربان.

کُروب [عا] اندیشه‌لر، کدرلر.

کَرّوبی [عا] بویوك‌ملك. کروبیون: اشرف ملکلر.

كَرەوَتّ [ت ا] اوطورمق ، ياخود ياتمق ايچون تختەدن ياپيلان و اوزرندەشيلتەسريلن يوكسكجەير.

كُروم [ع ا] «كرم»ك جمعی آصمەلر. باغ كوتوكلری .

گُروه [ف ا]سورو، جماعت.زمره.

كُرَوی [ع ص] يووارلاق ، كره شكلندە اولان شی .

كَرَوِيز [ت ا] مايدانوزه بكزەين قوقولو معروف سبزه .

كَرْه [ع ا] ايكرنمه . خوشلانمامه . كرهاً : ايستەميەرك، خوشلانميەرق. طوعاًو كرهاً:ايسترايستەمز.

كَرّه [ع ا] دفعه . مره .

كُرّه [ع ا] يووارلاق . كرهٔ ارض : دنيا .

گِرِه [ف ا] دوكوم .

گَری [ت ا] آرقه طرف . صوك قسم. كری دونمه . مؤخر. كری آلمق: استرداد ايتمك . كری چويرمك ، كری ويرمك : اعاده ايتمك. كری دونمك : عودت ايتمك. كريسنی آلمق : بتيرمك . كری طورمق : قاريشمامق ، عاطل طورمق . كری قالمق : آرقەده قالمق ، تأخر ايتمك . كری قالمامق : فارغ اولمامق. كری قومق : تأخير ايتمك: كری كلمك: دونمك ، اعادەاولنمق. كری كيتمك : تدنی ايتمك . آرقەيه طوغری حركت ايتمك .

گِريان [ف ص] آغلايان .

گِريبان [ف ا] البسه ياقەسی . كريبان چاك: ياقەسی ييرتلمش مغموم.

گِريخته [ف ص] فراری .

گُرِيز [ف ا] فرار . قاچمق . (ص) فراری. كريزگاه : قاچەجق ير . (ادبياتده) بر شيئی سويلەمك ايچون ايجاد اولونان وسيله . مردم كريز: انساندن قاچان ، كيمسه ايله الفت ايتمين آدام .

كريز [ت ا] چركف لغمی .

گِريزان [ف ص] قاچان . (ح) قاچەرق .

گِريزمه [ت ا] زراعتده طوپراغی درينجه قازوب آييقلامق .

كريش ، كيريش [ت ا] دوشەمه تختەلرينك آلتنه قونان آغاجلر. ايپليك حالنده كسيلەرك كرلمش قورودلمش باغرصاق تلی كه سازلره قونور .

كَريم [ع ص] عنايت واحسان ايديجی. جومرد . بويوك .

كَريمه [ع ص] كريمك مؤنثی . (ا) توركجەده «قيز اولاد» معناسنده قوللانيلير .

کُرَیوه [ع‌ا] کوچوك کره . جمی: کریوات . کریوات حمرا : قانی ترکیب ایدن وکوزله کورولمین یووارلاججقلرك قرمزی اولانلری . بیاض اولانلرینه‌ده «کریوات بیضا» دینیر .

گریوه [فا] چیقماز یول. ایچندن چیقلمه‌سی زور. مشکلات .

کَریه [عص] پیس ، مردار .

گریه [فا] آغلامه .

کَریهه [ع‌ا] کریه‌نك مؤنثی: ایکرنج‌شی.

کَز [تا] دفعه ، کره .

گَزدیرمك [تف] طولاشدیرمق، یوروتمك ، آزار آزار دوکمك .

گَزگین ، گزگینجی [تص]چوق کزمش ، چوق یر کورمش .

گَزلمك [تف]طولاشلمق،اکلنمك.

گَزمك [تف] یورومك ، حرکت ایتمك . تفرج ایتمك . ال اوستنده کزمك : محترم اولمق . اللرده کزمك : مرغوب و معتبر اولمق . بوش کزمك : آواره‌لك ایتمك ، ایشسز طورمق : ذیللرده کزمك : شیوع بولمق ، فنالغی سویله‌نمك ، کزوب طوزمق : طولاشمق .

گزمه [تا] تنزه، کزینتی .

گَزند [فا] ضرر . آفت .

گَزنتی [ت ا] کزمه. تنزه .

گَزیجی [تا] سیاح . تنزه .

گُزیده [فص] سچلمش . منتخب.

گُزین [ف ص] سچلمش ، انتخاب واختیار ایدلمش . سچن ، اختیار ایدن. عزلت کزین : عزلتی اختیار ایدن .

گَزیده [فص]ایصیرلمش. مار کزیده: ییلان طرفندن صوقولمش .

کَژ [فص] اکری. کژچشم: شاشی.

کُژدم [فا] قویروغی اکری،عقرب.

کَس [فا] کیمسه . شخص . بیکس : کیمسه‌سز .

کَساد [ع ا] سورومسزلك : مشتری قیطلغی .

کُسار [فص] ایچن، یین. میکسار: شراب ایچن . غمکسار: غمی یین وبرینك غمنه اشتراك ایدن .

کَثافت [ع ا] پارلاق بر جسمده حاصل اولان بولانیقلق .

كَسالت [ع] تنبلك .

كِسب [ع ا] قازانج. تمتع. چاليشوب قازانمق .

كِسبى [ع ص] صوكره‌دن قازانيله‌رق اكتساب ايديلان ، فطرى اولمايان .

كُستاخ [ف ا] عارسز : ادبسز . كستاخانه : ادبسزجه‌سنه .

كستاخلق [ت ا] ادبسز .

كَستانه [ت ا] معروف ميوه . متعدد نوعلرى واردر .

كستانه‌جى [ت ا] كستانه صاتان.

كستانه‌لك [ت ا] كستانه آغاجلرندن مركب اورمان .

گُستر [فص] يايجى ، دوشه‌يجى ، نشر ايديجى . عدالت كستر: عدالت نشر ايدن .

كَسّديرمك [ت ف] قطع ايتديرمك . قرار ويرمك . حكم ايتمك . تخمين ايتمك . بوغاز لانمق ، اويقو كسديرمك : اويقوسنى آلمق . باشنى كسديرمك : عناد واصرار ايتمك . كوزه كسديرمك : يايه‌بيله‌جكنى آكلامق . كوز قورمق .

كسديرمه [ت ا] تخمين . قيصه يول .

كَسَرْ [ت ا] بر طرفى كسكين . او بر طرفى چكيچ . يچيمنده تخته صابه كچيرلمش مرانغوز آلتى. نعلينجى كسرى : دائما قوللانانلك اوكنه طوغرى يونتار برنوع كسردركه مجازاً منفعت پرست آدمه تعبير اولونور .

كَسْر [ع ص] قيرمق ، پارچه‌لامق . بر شيئك نصفى ، ربعى كبى جزوء . پك آز شى .

كَسْره [ع ا] اسره حركه‌سى ، بر حرفى اسره اوقوتان حركه .

كِسْرى [عص] اسكى ايران حكمدارلرينك لقبى. جمعى: اكاسره.

گُسَسْته [ف ص] قوپمش ، قيرلمش. صاليويرمش . كسسته مهار، يولارى قوپمش ، باشى بوش ، كندى باشنه حركت ايدن لاقيد ، لاابالى آدام .

كسفت [ع ص] جزء ، پارچه ، پاره .

كَسَكْ [ت ا] قازيلان ويا سورولان طوپراقده چيقان ايرى پارچه‌لر . باشقه يره ديكمك ايچون چمنله برابر چيقاريلان درت كوشه طوپراق پارچه‌لرى .

كَسكى [ت ا] كسيجى آلت . دال كسمكه مخصوص اوفاق بالطه.

کسکین [ت‌ص] چوق کسراولان، أیی بیلنمش . سرت ، قو-
تلی، شدتلی، مؤثر، فعال، سرعتلی، کسکینلك : آلت قاطعه‌نك چوق کسیجی اولمسی. سرتلك ، شدت، تأثیر . کسکینلشمك ، کسکنلتمك: کسکین اولمق ، کسکین ایتمك . سرتلشمك ، سرتلشدیروب ، قوت پیدا ایتمك ، قوتلندیرمك . فعال اولمق ، فعال ایتمك .

کَسَل [ع‌ص] کوشکلك ، تنبلك ، اوشنمك .

کَسْلان [ع‌ص] اوشه‌نیجی ، اوشه نن ، کوشك ، تنبل .

کسمك [ت ص] کسیجی بر آلتله آییرمق ، قطع ایتمك . طو-
غرامق ، پارچه‌لره بولمك ، قایناپان بر مایعی دیکدیرمك . دوام ایتد-
یرمه‌مك آرالق ویرمك. سوزلشمك. ازاله ایتمك . یونتمق . بوغازلامق . اوکنی کسمك : مانع اولمق . باش کسمك: باش أکمك، سرفروایتمك بوین کسمك : تابع اولمق . حساب کسمك : حسابی تمیزله‌مك . عقل کسمك : آکلامق . قیصه کسمك: اوزاتمامق . کوز کسمك : کندینه کوکنمك . کسوب آتمق : قطعی صورتده حل ایتمك . کسشمك : قرارقطعی‌ویرمك. کسلمك: آرقه‌سی کلمامك .

کسمه [ت ا] کسمك مصدرینك خفیفی : کسیش ، قطع ایدیش. اوزوم شیراسیله نشاسته‌دن یاپلمش وپارچه‌پارچه کسیلمش پستیل، لوقوم پارچه‌سی . قیا وسرت کیل طبقه‌سنده یول آچمق ایچون یاریلان یر .

کَسمیك [ت ا] باشاق صاپی پار-
چه‌لری،پارچه‌پارچه کسلمش شی . کسیلمش وپینیره تحول‌ایتمش سود .

کَسُوب [ع ص] زیاده کسب ایدیجی، چوق قازانیجی .

کِسْوَت ، کسوه [ع ا] روبه ، لباس ، کییله‌جك شی .

کُسور [ع ا] کسرك جمعی : جمع الجمعی : کسورات. کسرلر. جزؤلر .

کُسوف [ع ص] کونش طوتلمق ، آیك‌ارض‌ایله کونش آراسنه کیرمسندن ضیای‌شمسك بزه‌کلمه‌مسی.

کَسول [ع‌ص] اوشه‌نیجی ، تنبل.

کَشی [ذ ا] بر کمسه ، شخص واحد ، بر کیشی .

کَسی [ت‌ا] چماشیر ، ایچ البسه‌سی.

کَسید [ع ص] بکمسز ، قیمتسز. آشاغی شی ، ادنا .

کَسیك [ت ص] کسلمش ، مقطوع . سقط ، بوزوق . یورغون .

کسیکلك [ت ص] سقطلق ، یورغونلق ، وجودده حس اولنان قیریقلق .

کسیم [ت ص] کسیش ، کسمه ، ترك وتعطیل ، بچیم ، شکل ، طور . بر شیئه تقدیر اولنان بها . صو کسیمی ، : کمینك سویه کوموله جکی درجه .

کَش [ت ا] یاغسز عادی پنیر . طوزلی سوت کسمیکی .

کَش [ت ص] عقلسز ، احمق ، زوبه ، بدلا .

کَش [ف ص] « چکمك معناسنه اولان ، کشیدن » مصدرندن امر حاضردر . لسانمزده ترکیبسز قوللانیلماز » : محنتکش : محنت چکن . سوداکش : سودا چکیجی . جفاکش : جفا چکن . چله کش : چله چکیجی .

کُش [ف ص] « کش مصدرندن . ترکیبسز قوللانیلماز » دشمن کش : دشمن اولدیرن . عاشق کش : عاشق اولدیریجی . زبونکش : عاجزلری أزن .

گُشا [فص] آچیجی ، آچان « ترکیبسز قوللانیلماز » دلگشا : کوکل آچیجی ، مفرح . ممالك گشا : مملکت آچیجی ، فاتح .

گُشاد [ف ص] آچیلمه ، آچیلیش . بر نوع طاوله اویونی .

گشاده [فص] آچیلمش ، آچیق ، گشادکی : گشادهلك ، آچیقلق .

گشاده دل [ف ص] کریم ، منعم ، جومرد . شن و بشوش آدم .

گشادهزبان [ف ص] أیی و کوزل سویلین ، فصیح ، بلیغ .

کَشّاف [ع ص] پك زیاده کشف ایدیجی ، قوللایلقله آکلایان .

کَشاکَش [ف ا] چکشمه ، منازعه ، مناقشه . جنك ، غوغا . برشیئی ایکی کیشینك طوتوب چکیشمه سی . پهلوان کولهشی ، مصارعه . بربرینی متعاقب کلن غم و کدر .

کَشان [ف ص] چکیجلر ، چکنلر ، غمکشان : غم چکنلر .

کَشان [ت ا] زنجیردن یولار . ادرنه ولایتنده بر شهر .

کَشان بر کَشان [ف ص] زورله کوتورمه . چکهچکه کوتورمه .

گُشایِش [فا ص] آچیلمه ، آچیلمش . آچیقلق . صافیت ، رونق .

گُشاینده [ف ص] آچیجی ، آچان ، فرحلاندیران .

کِشْت [ف ا] اکین . کشتزار : اکینلك ، تارلا . کشتکار : أکینجی .

کَشت [فا] گچمه ، گەزمه ، سیر وسیران .

کُشتار [فا] قوربان ، مذبوح ، بوغازلانمش .

کُشتره [فا] دولکرلرك اوزون رندەسی . کستره .

کُشتگان [د ص] کشتەنك جمعی : اولولر . کشتکان زنده : شهیدلر .

گشت وگذار [فا] گەزمه ، طولاشمه ، سیاحت ، سیر وسیران .

کُشته [فص] اولمش، اولدیرلمش، مقتول .

کَشتی [فا] گمی ، سفینه . کشتیٔ بخار : واپور. کشتیٔ آهنین: زرهلی .

کُشتی [فا] کورش ، مصارعه ، پهلوانلق .

کَشتیبان [فا] گمی قاپودانی، گمیجی، ملاح . گمی صاحبی .

کَشتیگاه [د ا] لیمان ، مرسی ، گمیلرك دمیر آتدقلری یر .

کَشتیگیر [ف ص] گمی یاپان ، گمی مارانغوزی .

کُشتیگیر ـ کشتگیر [فص] کورەش طوتیجی ، طوـ تاقات، پهلوان ، مصارع ، آتلەت.

کُشتنی [ف ص] اولدیرلمکه لایق ، قتله سزا ، چوق فنا آدام .

کَشف [ع ص] بر شیئك اورتوسنی قالدیرمق ، آچمق ، میدانه چیقارمق، گیزلی برشیئی عیان ایتمك. «مادیات و معنویاتده قوللانیلیر » . تخمین وحساب ایتمك. غیبه آشنا اولمق.

کَشفیات [ع ا] کشفك جمعی: میدانه چیقاریلان شیلر .

کَشکَش [فا] دوگولمش بغدایدن یاپیلان برنوع طعام. کشکك.

کَشکَك [ت ا] کشکش ، دوگولمش بغدایدن یاپیلان یمك .

کَشکول [فا] دیلنجی کاسەسی . اسکیدن درویشلرك طاشیدیـ قلری تختەدن ویامعدندن معمول ایپ ویازنجیره آصیلی برنوع کاسه، چکول.

کشکول فقرا [ت ا] دوگولمش فیستق وهندستان جویزندن معمول برنوع سودلی طاتلی .

کشمش [فا] قورو اوزوم .

کَشمَکَش [فا] نزاع، مجادله، جنك، غوغا ، اوغراشمه .

کَشنده [ف ص] چکیجی ، چکن . صبر ایدن آدم .

کُشنده [فص] اولدیریجی، اولدیرن، قاتل .

کشنیش ـ کشنیز [فا] کوزل قوقولی معروف تخم ، کشمش .

گشوده [ف ص] آچیلمس ، آچیق، مفتوح ، کشاده .

کشور [فا] اقلیم، ولایت ، مملکت. کشور کشا : فاتح . کشور کیر : حکمدار .

کیشی [ت ك] آدام ، شخص ، کس ، کمسه ، أر کشی : ارکك . خاتون کشی : قادین . هر کشی : هر کس .

کشیده [د ص] چکلمش، طارتلمش، کشیده قامت: اوزون بویلی. کشیده‌رو: اوزون یوزلی، چهره‌سی مدور اولمیان .

کشیش [فا] پاپاس ، راهب . کشیشخانه: مناستر، صومعه.

کشیشلمه [ت ا] کشیش طاغی جهتندن أسه‌ن جنوب شرقی روزکاری .

کصود [ع ص] مقصده وارمادن کیری دونمك ، چکلمك ، رجعت ایتمك .

کظم [ع ص] غیظ وحدتی ضبط ایتمك ، میدانه چیقارمامق . اوفکه‌یی هضم ایلمك .

کظم [ع ص] حدت وغضبنی ضبط ایدن ، اظهار ایتمین .

کعب [ع ا] وجودك اویناق یر-لری، مفاصل. طوپوق. آشیق. طاوله زاری . شان‌وشرف . کعبه وارمامق: طوپوغنه بیله یتیشه‌مامك .

کعبه [ع ا] اسلامك قبله‌سی اولان بیت‌الحرام . قبله‌گاه .

کعوب ـ کعوبت [ع ص] قیز ممه‌سنك قابارمسی بویومسی .

کف [ع ص] منع ایتمك . امتناع ایتمك . کف‌ید : أل‌چکمك ، واز کچمك .

کف [ع ا] أل ، آووچ ، پنجه. جمعی : کفوف : آووچلر .

کف [فا] کوپوك ، دالغالرك اوزرنده حاصل اولان بیاض کوپوکلر .

کفائت [ع ص] بر شیئه مساوی ومکافی اولمق . کفو اولمق.

کفارت [ع ا] کناهلری ستر ایدیجی ، اورته‌ن . کناهی عفو ایتدیرمك ایچون ویریلان صدقه ویا طوتولان اوروج .

کفاف [ع ا] برشیئك مثلی. عین مقداری. احتیاج دفع ایلیه‌جك قدر رزق ، آنجق یشایاجق معاش.

کفال [ت ا] بالق یومورطه‌سی و حاویار چیقان مقبول ومعروف بالق .

کَفالت [ص] بوینه آلمق، برینه عائد شیئی تعهد ایتمك. کفالت بالتسلیم: مالك تسلیمنه کفیل اولمق. کفالت بالدرك: مبیعك صاغلاملغنه بایعك نفسنه کفیل اولمق. کفالت بالمال: مالك اودەمسنه کفیل اولمق. کفالت بالنفس: شخصك نفسنه کفیل اولمق. کفالت نقدیه: نقد دیپوزیتو ایتمك صورتیله کفیل اولمق.

کفایت [ع ص] یتیشیر اولمق، ألویرمك، کافی کلمك.

گُفتار [ف ا] سوز، کلام، لاقیردی. گفت وشنید: دیدی قودی. گفت وگو: قیل وقال، سوز، دیدی قودی.

کَفج [ف ا] آغیزدن آقان صو وکوپوك، صالیا.

کَفچه [ف ا] کپچه.

کُفر [ع ص] اللهی وپیغمبری انکار ایتمك. ظلمت، قاراکلق. سوکوب صایمق، طعن ودشنام.

کفران [ع ص] نعمتی، احسانی انکار ایتمك. أیلکی اونوتمق.

کَفَره [ع ا] کافرك جمعی: کافرلر: ایمانسزلر، انکار ایدنلر.

کَفش [ف ا] پابوج، آیاق قابی، کفش دوز و کفشکر: پابوچ دیکن، پابوچجی.

کَفگیر [فا] کوپوك آلمغه مخصوص دلیکلی کپچه، دلیکلی قاب. کەوکیر.

کِفل [ع ا] حصه، نصیب، مثل، نظیر.

کَفَن [ع ا] اولو صاریلان بز. انسانك دنیادن کوتورەجکی کوملك. جمعی: اکفان.

کَفنه [ت ا] قاتی شی دیکیشجیلرینك اللرینه کچیردکلری دمیرلی قایش.

کُفو ـ کفوء [ع ا] أش، مثل، هما، قدرجه مساوی.

کَفَه [ت ا] آت تیمارنده قوللانیلان قیلدن کیسه، کەبره.

کَفّه [ع ا] ترازی کوزی. ترازینك درهم ویا اشیا قویدقلری قابلرندن بهری.

کَفیل [ع ص] بوینه آلان، تعهد ایدن، کفالت ایلین.

کَفیّه [ت ا] بوینه آتیلان، باشه صاریلان ایپکلی قاش.

کُفیه [ع ا] کچینەجك غدا، کفاف نفس ایدەجك شی.

کِکرك [ت ا] قابورغه کمیکلرینك الك آلتی، ضلع کاذب.

ککیرمك [ت ص] معدەدە حاصل اولان غازی آغزدن چیقارمق.

كَكره [ت ص] دیلی بوروشدیران، آچیمتراق، اکشی .

گَكره‌مك [ت ص] ككره اولمق ، اکشییوب قابارمق ، اختمار .

گَكيز [ت ا] بورون دلیکنك بوغازده برلشدیکی آغزی . کنز .

كَكليك [تا] معروف و معلوم آو قوشی. اتی غایت مقبول ولذیذدر .

ككليك

كَكَه ـ ككه‌مه [ت ص] سوز سویلرکن بعض حرفلری دفعاتله تکرار ایده‌رك سویلین آدم . لکنت .

ككه‌لمك [ت ص] سوزی شاشیره‌رق سویلمك ، جوابدن عاجز قالمق .

گَكيش [ت ص] بول ، واسع ، اکلی ، عریض . قیدسز ، لاابالی، قلندر مشرب. ككيشلتمك: ككيش ایتمك ، بوللاندیرمق . ككيشله‌مك. ككيشلنمك: بوللانمق، توسع ایتمك .

كَكيك [تا] طعمی یاقیجی وسرت قوقولی براوت. صویی قارن صا-نجیسی ایچون استعمال اولونور .

كُلْ [عد] هر، هپ، بوتون. کلی: کله منسوب ، کثرتله . کلیاً: کلی اوله‌رق ، بوسبوتون .

كَلْ [ت ص] برخسته‌لق اثری اوله‌رق باشنك صاچلری دوکولمش آدم. آغاجی ، اوتی اولمیان اراضی .

گَلْ [ت ف] گلمکدن امرحاضر . یأنمه یاقلاش ، یقین اول، گل کیت: برینك ایشی ایچون بوکون کیت یارین گل دیه‌اویالاندیرلمسندن کنایه‌در.

گُلْ [ف ا] معروف کوزل قوقولی چیچك، ورد . علی‌العموم چیچك .

گل

گِل [فا] بالچق ، چامور ، کیل .

كَلّا [عج] هیچ ، اصلا، قطعاً .

كَلاء [عا] یشیل اوت ، چایر، چمن.

كِلاب [عا] کلبك جمعی : کوپکلر.

گُلاب [فا] گل صویی . گلابدان: ایچنه گل‌صویی قونیلان‌اوجی سیوری قاب . گلابدانلق .

گُلّاج [ف ا] نشاسته‌دن غایت اینجه یاپیلان طاتلی یوفقه‌سی .

گلاس [فا] كراز معروف ميوه .

كَلاغ [عا] قره قارغه ، قوزغون ديلان قوش .

كَلال [عص] يورغونلق ، بزكينلك بى تابلق .

كُلاله [فا] قيويرجق صاچ ، چيچك دسته‌سى .

كَلام [عا] سوز، قول، سخن. كلام قديم : قرآن .

كَلان [فص] ايرى كووده‌لى، جثه‌لى، هيبتلى ، بويوك وجودلى .

كُلاه [فا] باشه كيلان ابتدائى سرپوش. برنوع قالپاق كه كچه‌دن ياپيلير. مناره‌نك تپه‌سنده‌كى سيورى وقورشون اورتولو يرى . چوجقلرك كاغدى بوكه‌رك باشلرينه كچيردكلرى اوجى سيورى شى . كلاهجى : حيله‌كار . كلاه كيديرمك: حيله‌ايتمك، آلداتمق. كلاه قاپمق : ال چابوقلغيله بر شيئى قاورامق، كچه كلاه:مطرود،اوزنده‌كى رتبه‌نك رفعى‌ايله طردايدلمش كيمسه.

كَلْب [عا] كوپك. يرتيجى جانوار، آرسلان، قاپلان،قوردوامثالى. جمعى : كلاب .

گلبانك [فا] يوكسك آواز . بر آغيزدن چيقان سس .

كُلْبت [عا] شدت ، مشقت ، اذا رنج ، زحمت ، مشكلات .

گُلبَدَن [فص] كل بدنلى، بدنى كل كبى نازك ولطيف اولان .

گَلبَرى [تا] هر هانكى بر شيئى بالخاصه اوجاقده‌كى آتشى ايلرى چكمك ايچون قوللانيلير دمير آلت .

گُلبشكر [فا] كل رچلى، طاتليسى. كل ياپراقلرينى شكرله يوغوره‌رق ياپيلان طاتلى . اكلى ملايمت ويرير .

كَلبَك [تا] يازين باغچه‌لرده اوتلر و چيچكلر اوزرنده اوچان سوسلى بوجك. قويونلرك جكرلرينه عارض اولان بر خسته‌لق . بعض ماكنه‌لرده، قاپووپنجره‌لرده‌اسقورلى بر نوع ماندال .

كلبك اوتى [تا] طاغ يونجه‌سى ، يبانى يونجه كه ياپراقلرى كلبك قنادينه بكزه‌ر .

كَلبكلى [تص] كلبك دنيلان جكر خسته‌لغنه اوغرامش قويون.

گُلبُن [فا] كل فدانى ، كل آغاجى. (مج) قدوقامتى لطيف دلبر .

كلبه [فا] قولوبه . طار وقارانلق اوطه، دكان، بكجى ، قره‌قول قولبه‌سى .

كَلبَتان [عا] كلبدن، كريتن. طوتوب چيوى چيقارمق ايچون قوللانيلان دمير قيصقاج .

كَلبچه [تا]اصحاب جرائمك بيلكارينه كچيريلوب فرارلرى منع اولنان حلقه .

كلبير [ت ص] زحمتسز، كلفتسزو يا پك اهون فيأتله أله كچن مال .

كلچه [ت ا] يكپاره دو كولمش معدن، هنوز اريدلمامش معدنى كتله .

كلچهر [فص] چهره‌سى كل كبى لطيف ورنكين اولان .

كلچين [فص] كل طوپلاييجى ، كل دوشيرن . (مج) أيبلكه نائل اولان .

كلخان ، كلخن [فا] حماملرده صوبى و حماى ايصتمق ايچون آتش ياقيلان محل. كلخانى: سرسرى ، چاپقين ، كلخان بكى .

كلدان [فا] چيچكلك ، چيچكلرى صو ايله قويدقلرى قاب .

كلدسته [فا] كل دمتى، چيچك دمتى، بوكت .

كلر [ت ء ا] هر درلو كرتنكله‌نك اسم عموميسى .

كلرخ ، كلرخسار ، كلروى [د ص] كل يناقلى ، كل يوزلى ، كوزل .

كلزار، كلستان، كلشن [ف ص] كل باغچه‌سى ، چوق كل بولنان باغچه .

كلس [ء ا] كيرچ . كلاس : كيرچجى، كيرچ ياپان ، كيرچ صاتان .

كلش [ت ص] كل ، كل باشلى ، طاسلاق .

كلش [ت ص] كله ، ورود ، وصول، طور، طرز، صورت.

كلعذار [فص] كل يناقلى، يناقلرى كل كبى قرمزى اولان .

كلفام [فص] كل رنكلى ، وردى رنك .

كلفت [ء ا] مشقت ، زحمت ، رنج . مشقتله ايش كورمك. مراسم .

كلك [ت ا] اوفوروب شيشيرلمش طولوملردن ياپيلان صال. دجله نهرنده چوق قوللانيلير .

كلك [ف ص] اولمامش، خام قاوون وقارپوز .

كلك [ف ا] قامش قلم ، قلم ، يازى يازيلان شى .

كلكشت [ف ا] كزيله‌جك ير ، تفرجكاه ، مسيره ، چمنستان .

كلكون [ف ص] كل رنكلى ، كل رنكى .

كلكونه [د ص] كل رنكلى . (ا): بر نوع قادين دوزكونى.

كليم [ء ا] كلمه‌نك جمعى : كلمه‌لر ، لفظلر ، جمله‌لر .

كلم [تا] لاحنه ، قاپوسقه ، لاخنه جنسى سبزه .

كلمات [ء ا] كلمه‌نك ديكر جمعى : كلمه‌لر ، لفظلر ، سوزلر .

گلمك [ت ص] بری‌یه طوغری حرکت ایتمك . ورود ایتمك ، دونمك ، عودت . حلول ایتمك ، باشلامق. ظن اولنمق، تخیل ایدلمك. صالح ومساعد اولمق. آرقه‌دن کلمك: کیریدن یوریمك . آشاغی کلمك : اینمك ، دوشمك . آغیزه کلمك : کوجه کیتمك. الدن کلمك : کوجی یتمك . ایشه کلمك ، صالح ویارار اولمق . ایمانه کلمك : اهتدا ایتمك ، عناددن واز کچمك . باشه کلمك : بر حادثه‌یه معروض اولمق . باشی طاشه کلمك : پشیمان اولمق. بورندن کلمك: بر اکلنجه، بر نعمتك صوکی کله‌مك ، بر بلا ایله اولکی ذوق اونوتمق . دیله کلمك : فنا شهرت بولمق. راست کلمك : تصادف ایتمك. میسر اولمق . عهده‌سندن کلمك : بجره‌بیلمك ، اجرا ایده‌بیلمك . قارشی کلمك : مخالفت واطاعتسزلك ایتمك . قلمه کلمك : یازیله‌بیلمك ، تعریف اولونه‌بیلمك . کندینه کلمك: آییلمق، غفلتدن اویانمق، عقلی باشنه کلمك . یان کلمك : غائله‌سز اولمق. دوشونمامك . یرینه کلمك : یاپلمق . یوله کلمك : موافق اولمق، اوصلانمق. کلن کیدن : مسافرلر، یولدن کچنلر. کله‌جك : آتی ، مستقبل، اوکده‌کی. قضا وقدر . کلیر: ایراد، واردات .

کلمه [ع ا] بر تك لفظ ، بر تك سوز ، جملهٔ مخصوصه .

گلمیخ [فا] قاپو قانادلرینه ، دولاب قاپولرینه چیوی آلتنه قونیلان پول ، قابارا .

گلنار [فا] نار چیچکی .

گلنخل [فا] کل آغاجی .

گلنگبین [فا] بال ایله یاپیلان کل طاتلیسی .

گلنك [تا] قازمه ، طاش قیرمغه مخصوص بویوك بر قازمه.

گلو [فا] انسان وحیوان بوغازی، حلقوم .

گلوبند [فا] کردنلك، بویون باغی، بویونه باغلانان هرشی .

گلوگیر [فا] بوغازده قالان شی ، یبانی آرمود .

گله [فا] سوری، قویون سوریسی، حیوان سوریسی .

گله [فص] یانوب یاقلمه ، شکایت، درد دوکمه .

کله [فا] باش، باشك تپه‌سی . کله قولاق یرنده: چالملی، قوروملی، وقارلی .

گله [تا] طوب مرمیسی ، کولله.

کله [فا] « ها اوقونور » کلاهك مخففی برنوع قالپاق .

کلّی [ع ص] چوق ، کثیر، بوتون .

کلیّاً [ع ص] چوق اوله‌رق، بوسبوتون ، هپسی .

کلیّات [ع ا] چوقلق، هپسی برمؤلفك بوتون آثارینی حاوی مجموعه .

کلید [ف ا] آناختار ، آناختار ایله آچیلان آلت مخصوصه .

کلیسا [ف ا] خرستیانلرك عبادتخانه‌سی، کلیسه . مناستر .

کلیل [ع ص] کسمز ، کور قلینج و بچاق. یورولمش ، یورغون، ایی کورمز .

کلیم [ع ص] کندوسیله مکالمه اولنان کمسه ، خطاب اولنان ذات ، مخاطب .

کلیم [ف ا] دوشه‌مه ، بساط، یوکدن معمول سرگی ، قالین صدف ، قبا یوك قماشکه درویشلر کییرلر .

گلین [ت ا] یکی تأهل ایتمش قادین.

گلینجك [ت ا] صاکسار جنسندن وفقط اوندن کوچوك .

کلینجك

طاووقلره ویومورطه‌لره مسلط اولان بر حیوان .

گلینجك [ت ا] ترلالرده ، چایرلرده یك چوق یتشیر آل رنكلی معروف چیچك .

کلیه [ع ا] بوبرك . وجود انسانی وحیوانیده داخل مهم آلاتدن اولوب ادرار افراز ایدن اعضا .

کم [عد] نه قدر ؟ ، قاچ ؟ (ا) البسه‌نك قولی ، یك .

کم [ف ص] آز ، قلیل ، نقصان، دون .

گم [تا] آتی ضبط واداره ایچون آغزینه طاقیلان دمیر آلت ، لجام، کمی آزی‌یه آلمق: سرکشلك ایتمك . کم آلمق : اداره‌سی قابل اولمق .

گم [ف ص] غائب ، ضایع ، مفقود.

کما [عد] کبی ، مثللو : کما کان: اولدن اولدیغی کبی. کمافی السابق: سابقده‌کی کبی. کمافی الاول : اولکی کبی. کماینبغی : لایق اولدیغی کبی . کماهی :اولدیغی کبی .

کمائن [ع ا] کمینك جمعی : پوصویه کیزلنمش آدملر .

کماة [ع ا] کمی‌نك جمعی : بهادرلر . شجیعلر .

گماشته [ف ا] وزیر، وکیل .

یکی رسملی تورکجه قاموس

لوحه ۱۵ : ۸۵۱ نجی صحیفه‌یه مراجعت

لوحه ١٦ = ٨٥١ نجی صحیفه‌یه مراجعت

كمال [ع ا] بر شيئك بوتون اجزاسنك تمامى . تمام ، نقائصدن عارى اولمق . صفات عاليه ايله اتصاف . علم ، عرفان، فضيلت . مكمليت . دكر ، قدر، بها. سن كمال : اوتوز ايله اللى ياش آراسى .

كمان [فا] ياى،قوس. كمان ابرو : كمان قاشلى. كمانكش : ياى طوتان وچكن .معروف چالغى .

كمان

گمان، گمانه [فا] ظن، شبهه ، صانمه ، ايشكيل .

كمتر [ف ص] اكسيك ، ناقص . كمترانه : كمترجه‌سنه . كمترين: اك آز ، اك اكسيك، حقير .

كمر [فا] قوشاق ، بله باغلانان شى. ايچنه آلتون پاره قونيلوب بله باغلانان شى . طاوان ، طاق . قوس شكلنده بنا .

گمراه ، گمره [ف ص] يولونى شاشيرمش، آزغين.

گومروك [ت ا] مملكته كيرن اشيادن آلينان رسم. بورسمى تحصيل ايدن دائره .

كمسال [ف ص] كنج ، ياشى، سنى آز .

كمعقل [ف ص] عقلى آز ، احمق ، ادراكسز ، فهمسز .

كمعيار [ف ص] عيارى بوزوق ، عيارى نقصان . مغشوش .

كمقيمت [ف ص] دكرسز ، قيمتى اولميان ، بر شى ايتمز .

گمگشته [ف ص] ضايع اولمش، هلاك اولمش ، وفات ايتمش .

كمگو [ف ص] آز سويلين ، آز سوزلى ، سكوتى .

كملك [ت ص] كوتولك، فنالق ، ضرر ويرمك . بلا وآفت.

كم‌مايه [ف ص] دنى ، فرومايه ، ناكس ، صويسز .

كمنام [ف ص] نامى وشهرتى اولميان. عادى ، دكرسز .

گمنام [ف ص] نام و نشانى يوق اولمش ، اونودلمش .

كمند [فا] ايلك ، باغ . بر حيوانى طوتمق ايچون آتيلان اوجى ايلمكلى اوزون ايپ .

كمنه [ت ا] قره صو دنيلن كوز علتى .

كمون [ع ص] كيزلنمك ، اختفا ايتمك ، پوصويه كيرمك .

كمى [ع ص] شجيع، بهادر، دلبر. مسلح آدام .

گمى [ت ا] صو اوزرنده سير وحركته واسطه اولان بويوك

تكنه . آتش كميسى : واپور . حرب كميسى : سفائن حربيه. تجار كميسى : اشياى تجاريه نقل ايدن سفينه. كميجى : طائفه، كمى صاحبى. كميجيلك : كمى قوللانمق صنعتى ، ملاحت .

كمياب [ف ص] آز بولنان. نادر.

كُمَيْت [ع ا] قرمزى شراب. يله‌سى، قويروغى سياه طورى آت .

كَمِّيت [ع ا] مقدار. عدد، قدر، بويوب كوچلسى ممكن اولان هر شى . علوم رياضيه‌نك موضوعاتى . مقدار معين . جمعى : كميات .

كَميرمك [ت ص] ديش ايله قازيمق. ديش ايله اويمق .

كَميك [ت ا] انسان وحيوانك اسكلتنى تشكيل ايدن بياض وسرت ماده‌لرك هر برى. استخوان، عظم .

كَمين [ع ص] جنك زماننده پوصويه كيرمش عسكر . جمعى : كمائن .

كَمين [ف ص]پوصو. كمينكاه وكمينكه: پوصو يرى ، پوصو طوتيلان كيزلى ير .

كَمينه [ف ص] ناقص، عاجز، صغير، پك جزئى .

كَن [ف ص] قازيجى قازان . يالكز قوللانيلماز. كوه كن: طاغ ياران، طاغ دويرن.

كَنار ، كناره [فا] اوج، نهايت، صوك . يان طرف ، ساحل ، قيى. قوجاق ، آغوش .

كَنّاس [ع ص] سوپوريجى ، سوپوركه‌جى .

كُنام [ف ا] يبانى حيوان اينى ، آرسلان يتاغى. آرام اولنه‌جق ير. اورمانلق .

كُنان [ف ص] ايدرك ، ايديجى ، ايدن . « يالكز قوللانلماز » ناله كنان: فرياد ايده‌رك .

كُناه [ف ا] اللهك امرينه مخالف حركت . كناهكار : كناه ايشله‌ين .

كِنايه [ع ص] سوزى قپالى سويلمك، برشى سويليوب ديكر برشى مراد ايتمك. تعريض .

كُنْبَد [ف ا] قبه ، كرلى مدور طاوان .

كَنْج [ت ص] تازه ، دليقانلى ، كوربه ، هنوز كماله ايرمامش.

كَنْج [ف ا] خزينه، دفينه، كومولو مال. كنجور : خزينه‌دار .

كُنج [فا] كوشه، بوجاق، زاويه.

كُنْجايش [ف]صيغيشمه ، كوشه‌يه صوقوله ،استيعاب اولنه.

کنجشك [فا] سرچه قوشی ، عصفور .

کنجیده [ق ص] صیقیشمش ، صیقیشدیرلمش .

گنجینه [فا] خزینه ، دفینه .

کند [ت ا] قلعه ، قصبه : طاش کند کبی .

گندم [فا] بوغدای. گندم گون: بوغدای بکزلی. گندم نما : یوزه کولوب آلدادان .

کنده [فا] چوقور ، صندق . قوپازلمش .

کنده [تا] پهلوانلغك براویونی. (مج) کونده‌دن آتمق : علی‌الغفله مغلوب ایتمك، آلداتمق، آتلاتمق.

کندیر [تا] کنویر دنیلن اوتك اوزون واینجه الیافی ، بو الیافدن یاپیلان ایپ .

کنز [ع د] خزینه، دفینه. جمعی: کنوز .

کنف [ع ا] جانب ، طرف جمعی: اکناف . (ت ا] آیاق یولی . آبدستخانه .

کنك [فا] صو یوللرنده‌ولغملرده قوللانیلان کنیش وطوپراقدن معمول بورو .

کنگر [تا] یابان انکناری دنیلن سبزه .

کنگر اوتی [ت ا] آبی یونجه‌سی دنیلن وآناطولیده عصاره‌سندن ساقز کبی بر ماده چیقاریلان دیکنلی بر اوت .

کنگره [فا] قبه‌نك تپه‌سی ، الك یوکسك یری ، قلعه دیوارلری اوزرنده یاپیلان شرفه .

کنون [ع ص] بر شیئی کیزله‌مك.

کنه [فا] حیوانلك ممه‌لرینه‌یاپیشان ضررسز، طفیلی بر اوروجك .

کنه

کنه اوتی [ت ا] عصاره‌سندن هند یاغی چیقاریلان بر اوت .

کنه [ع ا] بر شیئك حقیقتی ، ماهیتی ، جوهری ، بر شیئك نهایتی .

کنیز، کنیزك [فا] جاریه، حلایق.

کنیسه [ع ا] کلیسه .

گنیش [ت ا] بول ، واسع ، اکلی .

کنیف [ع ا] آبدستخانه، کنف.

کنین [فر] سولفاتو دنیلن وصیتمه‌یه قارشی استعمال اولنان علاج .

كُنيه [ع ا] لقب ، بر آدمی پدری ، والده‌سی ، اولادی کبی برینه اضافتله تسمیه . بر عسکرك ویا بر مأمورك هویت رسمیه‌سنی کوسترن مشروحات .

گُوا ، گواه [ف ا] شاهد، بینه .

گُوار ، گوارا [ف ا] هضمی ، تناولی قولای مأکولات .

گُوارِش [ف ا] هضمه یاردی اولان ترتیب.

کَواکِب [ع ا] کوکب جمعی : ییلدیزلر. کواکب شناس: منجم .

گُواهی [ف ص] شاهدلك ، شهادت .

گوبْره [ت ا] انبات قوتی آرتدیرمق ایچون آراضی‌یه دوکیلن حیوان فیشقیسی. بونك صناعی‌سی‌ده واردر .

گوبَك [تا] انسانك وبعض حیوانلرك قارنلرینك اورته‌سنده‌کی چوقورمسی یر . مارول کبی بعض میوه و سبزه‌نك اورته‌سنده بولنان قسمی . مرکز ، تام اورته یر .

کوپ [ت ا] طوپراقدن معمول قارنلی آغزی ودیبی‌دار بویوك قاوانوز . کوپه بینمك : صوك درجه حدتلنمك .

کوپْری [ت ا] صویك بر طرفندن دیکر طرفنه کچمك ایچون تخته‌دن ، طاشدن ویا دمیردن یاپیلان یول .

کوپریجیك [تا] اوموز باشلرندن کوکسك اوست اوجنه اوزانان ایکی کمیك .

کُوپَشْته [ت ا] کمینك کنارلرنده و قورقولق مقامنده اولان سپر .

کوپَك [تا] انسانه صداقتی وخدمتی ایله معروف حیوان . کوپك بالغی: برجنس ییرتیجی بویوك بالق. کوپك دیشی : انسانك آغزنده‌کی درت سیوری دیش . کوپك ممه‌سی : قولتوق آلتنده چیقان بر نوع چیبان .

کوپك

کوپکله‌مك : یورغون دوشمك ، یاپدیغنه نادم اولمق .

کوپورمك [ت ص] کوپوك حاصل ایتمك ، اختمار . آغزی کوپورمك : چوق حدت ایتمك ، قودورمق. کوپورتمك: قیزدیرمق. کوپوك حاصل ایتدیرمك.

کوپوك [تا] صولی شیلرك چالقانمسندن وصابون کبی موادك

صوايله اريدلسندن حاصل اولان ايجى هوا طولو قبارجقلر. دكز كوپوكى: لولهطاشى دنيلان بياض ويوموشاق معدن . غايت خفيف مائى رنك .

كوپه [تا] قادينلرك وبعض ارككلرك قولاقلرينه طاقدقلرى حلقه ، قولاقده كوپه اولمق : اونوتمامق . كوپه چيچكى : معروف بر چيچك.

كوت [ت ص] سيورى اولميان.

گوت [تا] مقعد ، ورا ، كرى.

كوتاه، كوته [ف ص] قيصه، بويسز.

كوتك [ت ا] طياق ، صوپه ، ضرب .

كوتو ، كوتى [ت ص] أيى اولميان، فنا ، چيركين . كوتيلك : فنالق ، مضرت .

كوتوردهمك [ت ص] كوتور كوتور سس چيقارمق.
كوتوردتمك : كوتور كوتور سس چيقارتمق .

گوتورمك [ت ص] باشقه يره نقل وسوق ايتمك ، آلوب كيتمك ، قالديرمق ، تحمل ايتمك . صو كوتورمك: تأويل ايديليراولمق. كوتورى : طوپدن ، هپ بردن .

كوتوروم [ت ص] آياغه قالقاميان ، يورويهميان ، سقط ، اوتوراق .

كوتوك [تا] آغاجك قالين اولان آشاغى طرفى، جذع. اوزوم آغاجى . اساس دفترى ، سجل دفترى . پك سرخوش .

كوثر [ع ا] جنتده برنهرك اسمى. بو نهرك سود كبى بياض، بال كبى طاتلى، شراب كبى مكيف صويى .

گوج [ت ص] قوت ، قدرت ، جبر، شدت. مشكل. انفعال. ايش كوج : مشغوليت . كوج بلا : پك زورلقله. كوجه كيتمك : منفعل ، متأثر اولمق . كوجلشمك: زحمتلى اولمق. كوجنمك : طارلمق. كوجندیرمك: طارلتمق . كوجنيك: طارغين .

گوچ [ت ا] طاشنمه ، نقل خانه ايتمه . رحلت ، هجرت . بر يردن ديكر يره كوتوريلان اشيا.

گوچبه [ت ا] بر يرده مسكون اولميوب يردن يره كوچ ايدن ، عشيرت . بدوى .

گوچرتمك ، گوچرمك [ت ص] كوچ ايتديرمك، بريردن بريره نقل ايتديرمك.

گوچك [ت ا] رقاصلق ايدن اوغلان .

كوچك ، كوچوك [ت ص] اوفاق، بويوك اولميان ، ياشى آز اولان .

كوچمك [ت ص] بر يردن بر يره نقل خانه ايتمك، كوچ ايتمك. ارتحال ايتمك . بنا چوكمك .

كوچوجك [ت ص] پك كوچوك، غايت اوفاق .

كوچه [فا] طار سوقاق ، اينجه يول . محله، كوشه .

كودرى [ت ص] الديوەن وسائره اعمال اولونور اينجه ويو- موشاق دری .

كودك [فا] چوجق ، صبى ، طفل .

كودمك [ت ص] سوق ايتمك ، آرقەسندن سورمك . رعى ايتمك . كين كودمك: انتقام بسلەمك.

كودوك [ت ص] قويروقسز ، قو- يروغى كسيك .

كودن [فص] احمق ، ادراكسز. فهمى آز .

كور [فص] اعمى ، كوزى كورمين. آلت قاطعەنك كسمزلكى .

كور [فا] مزار ، قبر ، مرقد .

كور [ت ص] چوق ، بول، مبذول، وافر ، كثير .

كورآب [فا] سراب .

كورآبه [فا] قبر، تربه ، اوزرنده قبه اولان مزار .

كوربوز [ت ص] كوستريشلى، سرپلش، ايرى يارى ، سميز .

كوربه [ت ص] كنبج ، تازه ، قار- تلاشمامش . ترفنده .

كوردان [فر] ديش قاريشديرمغه مخصوص آغاجدن ويا كميكدن هلال .

كورش [تا] كولەش ، مصارعه ، پهلوان اويونى .

كورفز [يونانجه] قرەايچنه صوقلمش دكز قطعەسى، قوى، خليج.

كورك [تا] حيوان پوستى، بعض يوموشاق تويلى حيوانلرك دريسندن ياپيلان لباس معلوم. فروه .

كورك [تا] طوپراق، كومور كبى شيلرى آلمغه مخصوص آغاجدن ويا دميردن معمول اوزون صاپلى معروف آلت . صندال وقايق كبى كوچوك تكنەلرى يوروتمك ايچون قوللانيلان اوجى ياصى تخته. محكو- ملرك آياغنده دمير اولديغى حالده خدمات شاقەده بولنديرلمسى جزاسى .

كورك [ت ص] چابوق وقولاى قيريلان . اينجه ديلينمش وفوروننده قورودلمش أكلك .

كوركن [ت ا] سرت وطيانقلى ، جلا قبول ايدن بر آغاج .

كوركو ، كوركى [ت ا] تجربه ، آزمايش .

كورله مك [ت ص] كور كور ايتمك، كورولتو چيقارمق، شمشك چاقوب شدتلی سس چیقارمق، اولمك، وفات ایتمك.

كوروشمك [ت ص] بر قاچ كشی بربرینی كورمك. ملاقات ایتمك، قونوشمق، مكالمه ومذاكره ایتمك.

كورمك [ت ص] كوز ایله باقمق، آكلامق، ادراك ایتمك، محاكمه، ملاحظه ایتمك. اوغرامق، نائل اولمق.

كوروك [ت ا] اوفله یه رك آتش یاقمغه ویاخود مایع برشیئی اطرافه صاچمغه مخصوص معروف آلت، فایطونك آرقه سنده آچیلور قاپانیر كولكه لك.

كوروك

كوروجه [ت ا] قادینك قوجه سنك قیز قارده شی.

كورونمك [ت ض] مرئی ونمایان اولمق. كوزله كورینور حالده اولمق. ظهور ایتمك.

كورولده مك [ت ص] كورولتی ایتمك. كورله مك.

كوره [ت ص] نظراً، تطبیقاً، باقیلورسه، عندنده، فكرنجه.

كوره نك [ت ا] عادت، اصول. كوركی، تجربه.

كوریجی [ت ص] اولنه جك اركك ایچون كلینلك قیز كورمكه كیدن قادین.

كوز [ت ا] كورمك آلتی. عضو بصر. صو قایناغی. دلیك، چوقور. دولاب، چكمجه كبی شیلرك آیرلدیغی قسملردن هر بری. نظر. محبت، اعتبار. كوزه كیرمك: مقبول ومعتبر اولمق.

كوز [ت ا] صوك بهار، خریف، خزان. كوزین: صوك بهارده.

كوز [ت ا] آتش قوری، یانمش وقیپ قیرمزی اولمش كمور واودون.

كوزه تمك [ت ص] قورومق. باقمق، دقتله، كیزلیجه باقمق، بكلمك. رعایت ایتمك. كوزتدیرمك: قوروتمق، محافظه ایتدیرمك.

كوزطاشی [ت ا] زاج، كبریتیت نحاس دنیلان زهرلی بر علاج.

كوزكو، كوزكی [ت ا] آیینه، مرآت.

كوزل [ت ص] كوزه أیی كورینن، شكلی، صورتی تقدیر اولنان. عیبسز، قصورسز. محبوبه. اعلا، أیی، خوش.

گوزلُك [ت ا] أیی کورمك ایچون کوزه طاقیلان جامدن ویا طاشدن معمول آلت .

گوزلَه [ت ا] بعضاً پنیرلی وبعضاً شکرلی خوردن یوفقه صورتنده یاپیلان طعام .

کوزه [فا] دستی ، صودستیسی. طوپراقدن صو قابی .

گوزیکمَك [ت ص] کورونمك ، کوزه چارپمق ، مرئی اولمق .

کوس [فا] اسکیدن بر قافله نك حرکتی اثناسنده چالینان بویوك داوول . شمدیکی موسیقه یرینه حربده چالینان بویوك داوول .

گوساله [فا] هنوز برياشنده بولنان صیغیر یاوریسی، طانه. کوسله.

کوسبه [ت ا] یاغی آلنمش حبوبات پوصه سی .

کوستبَك [ت ا] تارلالری قازارق تخملری میدانه چیقاردیغی جهتله زراعته مضر کمیریجی کوچوك بر حیوان .

گوستِرمَك [ت ص] ارائه ایتمك، اظهار ایلمك ، دلالت ایتمك . قارشوسنده طوتمق . کوستریشلی: یاقیشیقلی .

کوستَره [ت ا] صرانغوزلرك قوللاندقلری اوزون رنده .

کوستَك [ت ا] حیوانلرك آیاقلرینه طاقیلان باغ . ساعت قوردونی . کمی دیرکلرینی بوردالره باغلایان ثابت خلاط. کوستکلهمك : حیوانی آیاغندن باغلامق ، برینك آیاغنه چلمه اورمق .

گوسفَند ، گوسپَند [فا] قویون، غنم.

کوسکون [ت ص] طارغین خاطری قیریق ، مأیوس، متأثر.

کوسکون اوتی [ت ا] یاپراغنه طوقونلدیغی زمان کوسه ن بر اوت.

کوسکون اوتی

کوسکی ، کوسکو [ت ا] طاش قیرمق ، دیوار دلمك کبی ایشلره یارایان اوجی سیوری دمیر صوپا. اوجاقده اودنلری طیامق ایچون قونیلان دمیر چوبوق . قاپو وپنجره لرك آرقه لرینه ، آچیلمامق ایچون وضع اولنان دمیر .

کوسَله [ت ا] صغیرومانده دریسندن یاپیلان سختیان. کوسله طاشی: بیلکی طاش کبی قوللانیلان برنوع قوملی طاشی .

کوسَم ، کوسَمَن [ت ا] اوروشمغه آلیشدیرلمش قوچ وتکه . سورونك اوکنده کیدن

قوچ ویا تکه . دوه‌لرك اوکنده کیدن مرکب . قیلاغوز .

کوسَمك [ت ص] کوجنمك، طارلمق، مأیوس ومفتور اولمق .

کوسه [ف ص] صقال وبیینی طبیعی صورتده اولمیان ویاخود پك آز وسیرك اولان .

گوش [ف ا] قولاق، اذن. کوش جان: جان‌قولاغی. کوشدار: قولاق طوتان، لایقیله دیکله‌ین . کوشزد : ایشیدیلن شی. کوشمال: قولاق بورمه ، تأدیب. کوشوار : کوپه . کوش ایتمك : ایشیتمك ، دیکله‌مك .

گوشاب [ف ا] پکمز . خوشاف .

گوشْت [ف ا] أت . لحم .

گوشْتَره [ف ا] کوستره ، مرانغوز رنده‌سی .

گوشِش [ف ص] چالیشمه ، سعی ، جهد ، اقدام .

کوشْك [ف ا] مزین بنا ، قصر ، یازلق ایچون یاپیلان خانه . صیفیه اقامتکاهی .

کوشه [ف ا] بوجاق. زاویه، ایکی حدودك برلشدیکی یر . انزوا محلی . کوشه‌یه چکلمك : بر ایشه قارشمامق . کوشه مفتبسی : مغرور آدام . کوشه‌قاپماجه: برنوع چوجق اویونی .

کوف [ت ا] رطوبت تأثیریله بر شیئك اوزرنده حاصل اولان یشیلمسی ویاخود پاموق کبی بیاض اینجه توی. کوفلنمك: کوف طوتمق. اوزرنده کوف پیدا اولمق ، قالوب اسکیمك .

کوفْتَر [ت ا] اوزوم شیراسندن یاپلمش قالین پستیل .

کوفْتون [ف ا] صیغیرلره یدیریلن صوصام و کتن تخمی پوصه‌سی، کوسبه.

کوفْته [ف ا] قییلمش أتدن یاپیلان طعام . کوفته خور : طفره فروش . نازکانه تکدیر تعبیری . (مج) یورغون ، بی‌تاب آدام .

کوفَکی [ت ا] سونکر وسونکر کبی شیلر . کوفکی‌طاشی: سونکر طاشی .

کوفه [ف ا] بویوك سپت. حماللرك آرقه‌لرنده طاشیدقلری ایری سپت . کوفه‌لك : قمیلدایامیه‌جق درجه‌ده سرخوش .

کوفی [ع ص] کوفه شهرنده‌اسکی زمانده ایجاد ایدلمش برنوع یازی .

کوك [ع ص] اوت و آغاجك بر آلتنده‌کی داللری ، جذر ، اصل. برشیئك آلت طرفی ، تمل. منشاء ، اساس . بر شیئك آرقه طرفی . علاج اوله‌رق قوللانیلان قوری اوتلر. کوکلشمك: یرلشمك. قوتلشمك. کوکنی قوروتمق، کوکنه کبریت صویی دوکمك ، کوکنه داری اکمك: بوسبوتون محو ایتمك.

گوك [ت ا] سما ، آسمان . فضا ، جو ، اوستمزده‌کی بوشلق . باشی گوکه ایرمك: پك زیاده افتخار ایتمك . گوك بز : کویلی قادینلرك انتاری یاپدقلری قالین ماوی بز . گوك یمش : خام میوه. گوم گوك: ماس ماوی ، قویو ماوی. گوکچه ، گوکچیل : ماوی‌یه چالار .

کَوْکَب [ع ا] ییلدیز ، نجم، اختر.

کَوْکَبه [ع ا] بر تك ییلدیز . انسان جماعتی ، آلای .

کَوْکَبه [ف ا] طنطنه ، دارات ، احتشام . حیثیت وشهرت. غلبه‌لك ، کثرت .

گوکچَك [ت ص] گوزل، لطیف، شیرین .

گوکده ، گووده [ت ا] وجود، بدن ، جسم ، تن، انسانك وحیوانك بوتون وجودی. داللردن باشقه آغاجك گووده‌سی . گوکده‌یه آتمق: ییمك وتناول ایتمك. گوکده‌لی : ایری وجودلی .

کوکُرْد، کوکورت [ت ا] صاری رنکده ، یاندینی زمان ماوی بر آله‌وچیقاران وبوغوجی بر قوقو حاصل ایدن معدنی ماده ، کبریت .

گوگَرته [ت ا] سفینه‌لرده قاره‌نك اوستی ، کمینك باشدن قیچه قدر اوست قات دوشه‌مه‌سی .

کوکرجین

گوگَرْجین [ت ا] معلوم مونس قوش، حمامه، کبوتر .

گوگَرَه‌مك [ت ص] آغزی کوپورمك ، آزمق ، قیزمق.

گوگَز، گووه‌ز [ت ص] قویو موره چالار رنك .

گوگُس [ت ا] انسان بدننك اوموزلریله قارنی آراسنده‌کی اوك قسمی . صدر ، سینه . حیوانك اوك آیاقلری ایله قارنی آراسنده کی قسمی . کمینك اوکی . جبهه‌سی . البسه‌نك گوکسه کلن یری. طاووق گوکسی : طاووغك گوکسی أتیله وسودله‌یاپیلان طاتلی. گوکس گچیرمك: ایچ چکمك ، تحسر ایتمك . گوکس

كرمك: كوونمك، طيانمق. كوكس ويرمك : قارشى كلمك . كوكسلك: البسه‌نك اوك طرفنى كيرلنمكدن محافظه ايچون كوكسه طاقيلان بز ، پروسته‌لا .

كوكُل [ت ا] انسانك مركز حسياتى، يوره‌كك معنوى جهتى. قلب، فؤاد ، يوره‌ك . سوكى ، شفقت ، عشق ، علاقه . ايسته‌ك ، هوس ، آرزو . رضا ، موافقت . كبر ، غرور . خاطر . معده .

كوكم ، كوكوم [ت ا] صو طاشيمغه وآتشده قايناتمغه يارايان باقردن دسق . بويوك قهوه جزوه‌سى .

كوكنار [ف ا] آق چام آغاجى .

كوكنمك ، كوونمك [ت مص] اعتماد ايتمك، استناد ايتمك ، طيانمق . اجرا ايده‌بيله‌جكنه امنيت ايتمك . عقل كسمك.

كوكه ، كووه [ت ا] يوكلى قماشلره مسلط اولان كوچوك بر بوجك .

كوكى ، كووى [ت ا] اولنمك اوزره بولنان ويكى اوله‌نن اركك ، داماد .

كول [ت ا] اطرافى قره ايله محاط صو بريكنتيسى ، طورغون صو ، بحيره .

كول [ت ا] يانان بر شيئك يانده‌قدن صكره براقديغى اينجه توز ، رماد، خاكستر. كول‌رنكى: قورشونى ، غرى . كول كديسى: منغال باشندن آيرلميان تنبل آدم .

كولاب [ف ا] كول ، غدير . بويوك طالغه .

كولْجِر [ت ا] بر نوع بغداى خسته‌لغى .

كولْكَن [ت ا] كوركن آغاجى . سرت ودايانقلى بر آغاچ .

كولّمه [ت ا] ياس خسته‌لغى ، باغلرده حاصل اولان برنوع خسته‌لق .

كولْكه [ت ا] كونشه قارشى بولنان هر هانكى بر جسمك مخالف طرفه‌ويا آلتنه براقديغى سياه عكس ، سايه ، ظل . رسملرده كولكه‌يى كوسترمك ايچون ياپيلان آچيق سياه بويا . حمايه . وقايه ، تصاحب . كولكه‌سندن قورقمق : پك زياده محترز اولمق .

كولْمَك [ت مص] يوزنده بشاشتله اظهار سرور ايتمك ، ضحك، خنده . اكلنمك ، استهزا ايتمك ، مسخره‌يه آلمق . كولنج : كولونه‌جك شى ، استهزا ايديله‌جك حال وحركت . كولج : كولر يوزلى . يوزه كولمك : يالاندن تصديق ايدر كبى كورونوب آلاى ايتمك .

کوله [ت ا] قول ، بنده ، عبد، پاره ایله صاتین آلنمش آدم .

کوله‌مَن [ت ا] وقتیله مصرده وبغدادده اجرای حکومت ایدن کوله‌لردن برطائفه .

گومبورده‌مَك [ت ص] طوب کبی سس چیقارمق .
کومبور کومبور ایتمك .

کومَس [ت ا] اهلی طیوراتك کیجه‌لری کچیردکلری محل ، طاووق آخیری . اوفق و غیر منتظم مسکن، قولوبه.

گومُش ، گوموش [ت ا] معلوم بیاض وقیمتلی معدن . کوموش بالغی : کوموش کبی پارلاق بر نوع کوچوك بالق . کوموش سروی : مهتابك دکز ، کول صولری اوزرنده عکسندن حاصل اولان اوزون پارلاقلق .

گومْلَك [ت ا] اثوابك آلتندن ، تن اوزرینه کییلن چماشیر . کوملکدن کچیرمك : اولادلق ایتمك، اولاد ایدنمك .

گومْمَك [ت ص] یرك ویا بر شیئك ایچنه صوقمق ، باتیرمق ، بر شیئی برشی ایچنده اورتمك ، صاقلامق ، کیزله‌مك ، دفن ایتمك. بر فدان ویا تخمی دیکمك .

کومور [ت ا] یاقیلان اودونلردن حاصل اولان سیاه برماده‌که منغاللرده تکراریاقیلور. طبقات آرضك آلتنده قاله‌راق تحجر ایتمش انقاض نباتیه‌دن حاصل اولان سیاه برماده‌که اوجاقلرده یاقیلور . فحم .

کومه [ت ا] طوپراق ویاخود اوفاق دانه‌لی شیلرك ییغینی، یوکسك محل .

کَون [ع ص] اولمق وحدوث، وارلق ، وجود .

گون ، گونه [فص] رنك ، لون، « یالکز قوللانلماز »
کونا کون : رنك رنك .

گون [ت ا] کونش ، آفتاب ، شمس .

گون [ت ا] صباحدن ایرتسی صباحه قدر اولان زمان، یکرمی دورت ساعتلك وقت، روز، نهار. زمان، عهد ، دور . اقبال ، سعادت . یوم مخصوص. کون آشیری : ایکی کونده بر .

گون [ت ا] دباغلانمش دری ، کوسله .

کون [ت ا] مقعد ، قیچ .

گونْدر [ت ا] اوجنه بر شی طاقیلان صیریق ، مزراق ، بایراق صیریغی . اووه‌ندیره. کمینك قیچنده‌کی سنجاق دیره‌کی .

گوندَرْمَك [ت ص] یوللامق ، ارسـال ایتمك ، اعزام ایلمك. کری کوندرمك : رد ایتمك.

کوندوز [ت ا] کونك آیدینلق اولان قسمی . دنیانك آیدینلق بولندیغی زمان .

کونش [ت ا] دنیایی آیدینلاتان آسمانی جسم ، آفتاب ، خورشید. کونشی بالچقله صیوامق : پك آشکار بر شیئی انکار ایتمك .

کونلك [ت ا] کوزل قوقولی بر نوع ساقز ، میعه ، لبان .

کونین [ع ا] عالم جسمانی و عالم روحانی ، دنیا و آخرت .

کونیه [ت ا] اوچ کوشه‌لی و چیزکی چیزمکه مخصوص جدول، انواع مختلفه‌سی اولان هندسه آلتی. معمار و مرانغوزلرك یاپدقلری شیلرك طوغری اولوب اولمدیغنی اولچمك ایچون قوللاندقلری کوشه‌لی آلت .

کوه ـ که [ف ا] طاغ ، جبل . کوه آتشفشان: یانارطاغ. کوهسار : طاغلق ، طاغ تپه‌سی . کوهستان: طاغلق، طاغلری چوق یر.

کوه [ف ا] نجاست ، پیسلك .

کوهر ، کهر [ف ا] جوهر، الماس. پاك کوهر : اصلی ونسلی پاك اولان . بد کوهر : صویسز، اصلسز. کوهری: مجوهر صاتان ویاپان. کوهرین : مجوهرلی،

مرصع. نقطه‌لی حرفلری حساب ایدیلن تاریخ .

کوی [ف ا] ، محله ، سوقاق ، سمت .

گوی [ف ا] یوارلاق شی، طوب ، چوکان طوپی .

گویا [ف ص] سویله‌ییجی، سویله‌ین. (ادات تشبیه) صانکه .

که ، کاه [فا] صمان. پارچه‌لانمش قوری اوت .

کهان [ف ا] کوچوکلر، صغار .

گهان [فا] وقت، زمان. تا کهان: وقتسز ، بردنبره .

کهانت [ع ص] غیبدن خبرویرمك. فالجیلق ، باقیجیلق .

کهربا [فا] کهربار دنیلان صاری معدن .

کهرچله [ت ا] کووه‌رچله دنیلان وباروتك مادهٔ اساسیه‌سی اولان شی .

کهف [ع ا] طاغلرده اویولمش یر، بویوك مغاره. صیغینه‌جق محل. التجا ایدیله‌جك ذات .

کهکشان ، کاهکشان [فص] یاغمور ذراتنك آرا- سندن کچن ضیای شمسك افق اوزرنده حاصل ایلدیکی رنکارنك قوس ، قوس قزح ، علائم السما .

کَهل [ع ص] صقالنه قیر دوشن، اختیارانی باش کوسترن کمسه. اوتوزدن اللی یاشنه قدر اولان آدم.

کَهله [تا] پیسلکدن حاصل اولان وبیت دنیلان حشره .

کُهن ، کُهنه [فص] اسکی، قدیم.

کَهَنه [ع ا] کاهنك جمی: کاهنلر، غیبدن خبر ویره‌نلر .

گهواره [فا] بشیك ، مهد .

کُهوف [عا] کهفك جمی: مغاره‌لر.

کُهول [عا] کهلك جمی ، اختیارلر.

گوَزه [ت ص] چوق سویلین ، بوش بوغاز .

کَهیا [ت ا] کتخدا ، کاهیا ، بر خانه‌نك ویا چیفتلکك اداره‌سنه باقان آدم .

کُهیلان [ت ص] جنس عرب آتی .

کَی [فد] نه زمان ، نه وقت ، قچان .

کَی [ع ا] قیزغین دمیر ایله وجودك بریرینی ویا یاره‌یی داغلامق .

کیازار [فا] چایرلق ، اوتلاق ، مرعا .

کِیاسَت [ع ا] زیرکلك ، فطانت.

کَیّال [ع ص] کیله ایله اولچن ، کیله‌جی .

کیانوس [فرا] لاجورد رنکلی بر کیمیوی ماده .

کیاه ـ کیه [فا] تازه اوت،نبات. کیاه نمناك: سمیز اوتی دنیلن سبزه.

کیتاره [فرا]الافرانغه‌موسیقی آلاتندن کمانه‌بکزر وعود کبی چالینیر. بر ساز .

گیتمك [ت ص] اوزاغه انتقال ، ذهاب . اوزاقلاشمق ، غائب اولمق. منتهی‌اولمق. یوورمك.

گیتی [فا] دنیا ، جهان ، عالم . گیتی‌نورد : سیاح .

گیجشمك ، گیجنمك [ت ص] خفیف‌صو-رتده قاشنمه ، طاتلی طاتلی قاشنمه.

گیجه [ت ا] کونك قاراکلق اولان قسمی ، لیل ، شب ، کیجه قوشی : یاراسه .

کَید [ع ا] حیله ، مکر . آلدانمه .

گیدَرمك [ت ص] ازاله ایتمك . بر یردن‌قالدیروب کوندرمك.

گیدشمك [ت ص] قاشینمق ، کیجیشمك .

کیر [ت ا] پسلك ، بولاشقلق ، مردارلق .

کیرَج [تا] بر نوع طاشی یاقه‌رق استحصال اولنان معروف بیاض‌ماده که صیوا وباده‌نه یاپیلیر .

گیرودار [فا] محاربه، جنك، غوغا.

گیریشمك [تص] بربرینه قارشمق، بربرینه کیرمك، صوقلمق، مداخله ایتمك ، باشلامق .

گیرگین [تص] هر یره صوقیلان ، هر کسله کوریشه‌ن، صوقاغان. چاتقین .

گیرمك [ت ص] ایچری وارمق ، صوقلمق ، دخول ایتمك . آرایه کیرمك : میانجیلق ایتمك . بربرینه کیرمك : بویوك تلاشه دوشمك . رنکدن رنکه کیرمك: پك‌صیق تحول ایتمك، محجوب اولمق.

گیزلمك [ت ص] صاقلامق ، ستر ، اخفا ، کتم .

کیس [ع ا] پارا کیسه‌سی . رحمده چوجق یاتاغی .

کَیس [عص] ذکا ، فطانت .

کَیِّس [عص] ظریف ، زیرك .

گیسو [فا] اوموز اوستنه دوکیلن صاچ ، زلف ، کاکل . نجم کیسودار : قویروقلیییلدیز .

کیسه [فا] کوچوك طوربه، کیسه. کیرچیقارمق ایچون حمامده قوللانیلان صوفدن معمول طوربه. کیسه بر : یان کسیجی .

کیشنَمك [تص] آتك شدتلی سس چیقارمسی، صهیل .

کَیف [ع ا] حال، صحت ، مزاج. آرزو ، هوس ، ایسته‌ك .

کَیفیت [ع ا] بر شیئك حالی ، ایی ویا کوتو اولمسی . بر وقعه‌نك صورت جریانی . ماده ، خصوص ، ایش .

گَیك [تا] چتاللی، بوداقلی بوینوزی بولنان معروف وحشی حیوان.

کیك

کیك [فرا] اوزون اینجه صندال.

کیلار [ت ا] ارزاق ، ذخیره وسائره قونمغه مخصوص کوچوك اوطه .

کَیلوس [فرا] طعامك معده‌ده هضمی صره‌سنده باغیرصاقلره مخصوص بیاض قان طمارلرنده جریان ایدن سود کبی مایع .

کیلو غِرام [فرا] بیکی اوقه ، بیك غراملق وزن .

كيلو مترو [فرا] بيك مترولق مسافه.

كيله [ت ا] حبوبات اولچوسی ، اولچك .

كيليوتين [فرا] فرانسه‌ده اعدامه محكوم اولانلرك بوينی كسمكه مخصوص ماكنه.

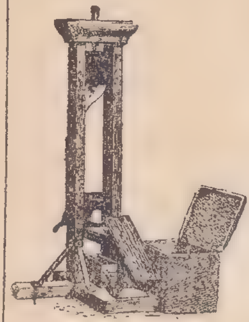

كيليوتين

گيمك [ت ص] البسه و سائره‌يی بدنه گچيرمك . اوزرينه آلمق . (مج) غرض پيدا ايتمك .

كيموس [ع ا] معده‌ده عكك افرازاتيله برلشه‌رك خمور حالنه گلمسی .

كيميا [عا] عضوی وغير عضوی جسملرك يكديكرينه تأثيرا- تندن وبونك تابع اولديغی قوانيندن باحث مهم برعلم . عادی معدنلری آلتون وكوموش ياپمق علم باطلی .

كين [ع ا] عداوت ، بغض ، حقد وحسد .

كينت [ت ا] ايكی قاتی ماده‌يی بربرينه ربط ايدن اوجلری قيوريق دمير رابطه .

كينه [فا] كين ، قلبده‌كی بغض وعداوت ، حسد .

كينه‌گاه [وا] جنك يری ، محا- ربه ميدانی ، معركه .

كيوان [فا] زحل نامنده‌كی سياره.

كيول ـ كئول [عا] اسپرتو، روح.

ل

ل تورکجه الفبانك يكرمی آلتنجی حرفی اولوب « لام » طرزنده تلفظ ايديلير .

لِ [عجر] ايچون ، دن دولايی . « لهذا » : بونك ايچون . « لحكمةٍ » : بر حكمته مبنی.

لا [ع ص] حرف نفی‌در . « لايعد ولايحصا » : صاييه‌گلمز .

لاأبالی [عص] علاقه‌دار كورونمه‌ين، قيدسز، مبالاتسز. تكليفسز، صايغيسز .

لااقل [ع] اك آزدن، هيچ اولمازسه.

لابد [عص] ترکی ممكن اولمايان ، الزم ، ضروری .

لابس [عص] كيين ، كيمش .

لابجين [ت ا] قايطانله باغلانير، قولاقلى مست.

لابا [تا] صولى پيلاو. كتن توخو-مندن وساڭرەدن ياپيلان علاج.

لاپاجى [ت ص] لاپا يەمەسنى چوق سەون. راحتدەوناز ايچندە بويومش.

لاتا، لاطا [تا] ياقاسيلەقوللرى سترە بچمندە اوزون جبە.
دار واوزون جام كراستە.

لاتين [تا] اسكى وبويوك برقوم كە فرانسزلر، ايتاليانلر واسپانيا-ليلر بونلردن تشعب ايتمشدر.

لاتينجە [ت ا] اسكى روماليلرك سويلەدكلرى لسان.

لاجَرَم [ع ح] البتە، ناچار، شبهەسز.

لاَجْلِ [ع تر] سببيلە. مقصديلە، ايچون. «لاجل التحصيل»: تحصيل ايچون.

لاجِوَرْد [ف ا] ماوى رنكلى قيمتلى برطاش. بوطاشك رنكى، قويو ماوى رنك.

لاحِق [ع ص] يتيشوب اولاشان، آرقادن كلوب برلەشن. شيمديكى، سابق مقابلى.

لاحقە [ع ا] علاوە، ذيل.

لاحِم [ع ص] دائما أت يين: حيوانات لاحمە.

لاحَوْل [ع ا] معروف جملهٔ دعائيە نك ايلك كلمەسى كە برتهلكە ظهورندە ويا صبرك توكنديكنى اظهار مقامندە قوللانيلير.

لاخ [فد] ادات مكاندر. «سنكلاخ»: طاشلق.

لاخَنا ـ لاخانا [يونانجەدن] معروف بويوك طوپارلاق سبزە.

لادەن [ت ا] كريددە يتيشن بر جنس چالينك ضمغى.

لاز [ت ا] طربزون وچوروك صو جوارلرندە ساكن بر قوم.

لازال [ع تر] زائل واكسيك اولما-سون معناسنە دعا تعبيريدر.

لازِق [ع ص] ياپيشان، ياپيشقان.

لازِم [ع ص] لزوملى، تركى جائز اولمايان. وجودينە احتياج اولان شى. صرف علمندە حدثى ديكرينە تجاوز ايتمەين فعل.

لازِمە [ع ا] اجراسى لازم اولان شى، وظيفە، وجيبە.

لاستيك [تا] قاڭو چوقدن معمول اولوب چكيلدكدە اوزايان مادە، قيشين كييلن قاڭوچوقدن غالوش. «لاستيكلى سوز»: هرطرفە چكيلەبيلير سوز.

لاسِيَّما [ع تر] باخصوص، بالخاصە، هلە.

لاشقا [يتا] كمى خالاطنك كوشه ـ ديلوب بوشه بيراقلماسى .

لاشك [عتر] شبهه‌سز ، البته .

لاشه [فا] اولمش حيوان ، لش ، جيفه ، (مج) متعفن شى .

لاشى [عص] جزئى ، هيچ .

لاصق [عص] ياپيشان ، ياپيشيق .

لاعلى التعيين [عتر] تعيين وتخصيص ايتمكسزين ، هر نه وهركيم اولورسه ، كايشى كوزل .

لاغ [فا] شاقا ، هزل ، مزاح .

لاغر [فص] ضعيف ، أتسز ، آريق .

لاغم ـ لغم [تا] « يونانجه‌دن » يرآلتنده‌اوستواورتولو خندق ، صيچان‌يولى . كريز . باروتله دولدورولوب آتش ويريلك اوزره آچيلمش ير .

لاف [فا] لاقيردى ، سوز . بوش و واهى سوز . قونوشما . لاف آتمق : دوقوناجق سوز سويله‌مك .

لافزن [فص] چوق سوز سويله‌ين ، كه‌وه‌زه . آتوب طوتان .

لاق ـ لاغ [تد] محل ومكان‌بيان ايدوب اسملرك آخرينه الحاق اولونور . قيشلاق : قيش محلى . آولاق : آو يرى . قوملاغ : قوملق ير ، قومسال ، پلاژ . بعض اسملره وفعله ملحق‌اولوب صفت‌ده تشكيل ايدر : چاتلاق ، جاولاق .

لاق [فرا] كول . باغچه‌لرده‌كى كول تقليدى‌خاووض .

لاقيردى [تا] سوز ، كلمه ، لاف ، قونوشما ، صحبت . مذاكره . نزاع ، مخالفت . «لاقيرديسى اولماز» : قاله آلينمايه دكمز . «لاقيردى‌قاريشدير ـ مق » : فتنه وفساد قوپارمق .

لاقيرديجى [ت ص] چوق لاقيردى سويله‌ين ، دائما لاقيردى بولان ، سكوتى اولمايان .

لاكردا [تا] معروف طوزلانمش باليق .

لاكه [تا] قيمتلى بر نوع تاختا .

لاكين [تد] آما ، فقط ، شوقادار واركه ، آنجاق .

لال [فص] ديلسز ، ابكم . نيوسزى رنك .

لآل [عا] لولونك جمعى : اينجيلر .

لالا [فا] چوجوغى كزديرن اركك خدمتجى .

لالانغا [تا] طاواده‌پيشمش‌يومور ـ طالى خامور طاتليسى .

لاله [فا] معروف كوزل چيچك .

لاله [ت ا] اسکیدن اسیر ومجرملرك بویونلرینه طاقیلان دمیر حلقه.

لاله

لامبا [ت ا] پترول یاقمایه مخصوص مختلف جسامت وظرافتده قاندیل.

لامبا [تا] بیو .

لامبالی [تص] کناری بربرینه قاووشاجق صورتده بیولی .

لامع [ع ص] پارلایان ، پاریلدایان ، پارلاق .

لامس [عص] تماس ایدن ، أل ایله دوقونان .

لامسه [عا] دوقونمقله دویمق حسی، لمس خاصه‌سی .

لامع [ع ص] لمعان ایدن ، پارلایان، پاریلدایان .

لامعه [ع ا] پارلایان شی .

لامکان [عص] یرسز . مکانسز .

لاندو [فرا] اوستی آچیلیر وقاپانیر بویوك بینك آراباسی .

لانه [فا] یووا ، آشیان .

لاو [غرا] یانار داغلردن فیشقیران مادهٔ سیاله .

لاوابو [فرا] یوز ییقامه‌یه مخصوص لوازمی حاوی برنوع ماصا .

لاوابو

لاوانطا [یتا] اوفاق مور چیچکلی کوزل قوقولی اوت . کوزل قوقولی توالت صویی .

لاوطا [ت ا] دوغامایان چوجوقلری آنالرینك رحمندن آلمایه مخصوص قیصقاچ کیبی برآلت . لاوطا . ایله چوجوق آلان طبیب ویا قابله .

لاووطا [ت ا] برنوع تللی چالغی .

لاهوت [ع ا] الوهیت ، ربانیت ، روحانیت ، ناسوت مقابلی . «عالم لاهوت»: روحانیلر عالمی ، عالم معنوی .

لاهوتی [عص] الوهیته، عالم معنوی وروحانی‌یه منسوب، علوی، قدسی .

لاهوراکی [ت ا] هند لاهوریسنه تقلیداً یاپیلان یوکدن اینجه بر قوماش .

لاهوری [ت ا] هندستانك لاهور شهرنده یاپیلان نفیس قوماش .

لايتجزى [عص] جزءلره وقسملره تقسيم اولونامايان، پارچالاناماز .

لايتغير [عص] تغير ايتمز ، دكيشمز.

لايح ـ لائح [عص]ظاهر، آشكار. پارلاق ، پاريلدايان . خاطره كلن .

لايحصى [عص] صاييلماز، پك چوق.

لايحه [ءا] خاطره كلن ترتيب . تصور . دوشونولن بر ترتيب وتصورى حاوى قلمه آلينان و بر مقام رسمى يه تقديم قيليلنان ورقه .

لايخطى [عص] خطا ايتمز، خطاسز.

لايزال [عص] زوال بولماز ، ابدى.

لايطاق [ء ص] طاقت كتيريله مز ، تحمل اولونماز . « تكليف مالايطاق » : تحمل وقبول ايديله مز تكليف .

لايعد [ء ص] صاييسز، پك چوق .

لايعقل [عص] عقلى باشنده اولمايان. دالغين .

لايعنى [عص]معناسز. « مالايعنى »: مناسبتسز ومعناسز شى ، صاچما صاپان .

لايق ـ لائق [ء ص] ياقيشان ، مناسب ، شايان .

لايموت [ء ص] اولمز ، فنا بولماز، ابدى .

لئيم [عص] آلچاق ، دنى .

لب [فا] دوداق . كنار: لب دريا. « لبالب »: دولو، آغيزآغيزه.

لب [ءا] ايچ ، بادم كبى ميوه لرك ايچى. أوز. قلب،عقل. « صوك معناده جمعى اولان الباب قوللانيلير.». «اولوالالباب» : ارباب عقل وذكا .

لبابت [ءا] عقل وفطانت .

لباس [ء ا] كييله جك شى ، روبا ، اثواب . جمعى اولان البسه لسانمزده مفرد كبى قوللانيلير .

لب بسته [ف ص] دوداغى باغلى ، سسز ، ساكت .

لب ريز [فص] طاشقين .

لبس [ء ا] كيجه . ايكى شيئى بربرندن فرق ايده مه مه . « بومعناده التباس داها مستعملدر».

لبلاب [ء ا] صارماشيق اوتى .

لبله بى ـ لبلبى [تا] قاورولمش نوخود .

لبن [ءا] سوت .

لبنى [ءا] سوته متعلق ويا سوت قبيلندن اولان .

لبيب [عص] عقللى ، فطين ، ذكى .

لَبَّيك [ع تر] نه امر كزوار؟ امر كزه منتظرم . بويورك ، افندم ؟.

لَپيسقه ـ له پيسقا [ت ص] آچيق كستانه ويا قويو صارى كوزل صاچ .

لِثام [ع ا] نقاب ، يوز اورتوسى ، ياشماق .

لِثَه [ع ا] ديش أتى .

لِجام [ع ا] ديزكين ، كم .

لُجّه [ع ا] انكين دەكيز ، عمان ، صويك چوق ودرين محلى .

لِحاظ ـ لحاظه [ع ا] كوز اوجيله باقما .

لِحاف [ع ا] اورتونه‌جك شى ، يورغان . زار ، قابوق .

لَحامت [ع ا] اتليلك ، سمیزلك .

لَحْد [ع ا] قبر ، مزار . كاركير ومنتظم مزار .

لَحْظه [ع ا] بر كوز آتما . كوز قيرپاجق قادار آز بر زمان ، آن . « برلحظه‌ده » : كوز آچوب قاپايىنجه‌يه قادار ، آن واحده‌ده .

لَحْم [ع ا] أت .

لَحْن [ع ا] كوزل وقاعده‌لى سس ، آهنك ، أزكى . قاعده‌يه مغاير قرائت .

لُحوق [ع ا] اولاشما ، ايريشمه ، تابع اولما .

لحوم [ع ا] لحمك جمعى . أتلر .

لحيه [ع ا] صاقال .

لُخوصه ـ لوخوصه [ت ا] يكى دوغورمش قادين .

لَدْغ [غ ا] ييلان ويا عقربك صوقماسى .

لَدُنْ [ع ا] نزد ، عند ، قرب . نزد الهى . « علم لدن » : علم الهى ، علم غيب ، اسراره وقوف علمى .

لَدُنّيات [ع ا] اسرار وخفايا . بر ايشك كيزلى جهتلرى .

لَدى [عظ] عند ، نزد ، وقوعنده ، اثناسنده . « لدى التحقيق » : تحقيق اولوندقده . « لدى الحاجه » : احتياج كورولدكده .

لَذّات [ع ا] لذتك جمعى ، لذتلر .

لَذائذ [ع ا] لذيذه‌نك جمعى ، لذتلى شيلر ، ذوقه واكلنجه‌يه‌متعلق شيلر ، مادى و شهوانى ذوقلر ، هوسات نفسانيه .

لَذّت [ع ا] آغيزله دويولان حس ، ذوق ، طات ، چاشنى ، طاتليلق . خوشلانما ، حظ .

لِذالك [ع تر] بوندن دولايى ، بوسببدن ، بونك ايچون .

لَذيذ [ع ص] لذتلی ، طاتلی. طعمی کوزل .

لَر [ت د] تورکجه جمع اداتی‌در. قالین هجالی کلمه‌لرده فتحهٔ ثقیله ایله «لار»طرزنده اوقونور. «و»ایله نهایت بولان ضمیر واسم اشارتلرده باشنه بر « ن » کتیریلیر : بونلر ، اونلر ، شونلر .

لرزان [ف ص] تیتره‌ین .

لَرزش [ف ا] تیترمه ، رعشه .

لَرزه [ف ا] تیتره‌یش ، رعشه .

لُزوج ـ لزوجَت [ع ا] یاپیشقانلق ، یاپیشوب اوزاما .

لَزوق [ع ا] یاقی کبی بدنه یاپیشدیریلان علاج .

لزوم [ع ا] لازم اولما ، ایشه یاراما، احتیاج .

لِسان [ع ا] دیل . لهجه ، لغت . سوز ، نطق ، تکلم. « لسان حال » : بر شخص ویا شیئك حال وطوروندن آکلاشیلان شی. «لسانه کلمك » : علیهنده سوز سویلنمك .

لُسوق [ع ا] یاپیشما ، یاپیشیقلق .

لَش [ت ا] أولمش حیوان ، لاشه : جیفه . (مج)فنا قوقان.

لَشکر [ف ا] عسکر . اوردو .

لشکرگاه [ف ا] اوردوکاه .

لَصق [ع ا] یاقی .

لُصوق [ع ا] یاپیشما .

لَطافَت [ع ا] لطیفلك، خوشلق ، ملایمت . کوزه‌للك .

لَطائف [ع ا] لطیفه‌نك جمعی: لطیفه‌لر.

لُطف [ع ا] أیلك ویوموشاقلقله معامله،رفق وملایمت،نوازش، ایلك ، احسان . مساعده .

لُطفاً [ع ا] کرم وعنایت بویورارق، لطف ومساعده ایده‌رك .

لَطمه [ع ا] توقات ، سالله .

لَطیف [ع ا] ملایم ، یوموشاق ، نازك ، خوش . شیرین ، کوزل. روحانی. «اسماءحسنادندر.»

لَطیفه [ع ا] کولدوره‌جك توحاف و کوزل سوز ویا حکایه ، شاقا ، مزاح .

لُعاب [ع ا] صالیا .

لَعب [ع ا] اویون .

لُعبه [ع ا] اویون ، اویونجاق . هرکسك اکلنجه‌سی .

لُعْبيات [ع ا] اويونه متعلق اكلنجه‌لر.

لَعْل [ع ا] ياقوت كبى قيرميزى قيمتدار برطاش. قادين دوداغى و شراب كبى قيرميزى شيلردن كنايه اولور. قيرميزى بر جنس كوزل مركب.

لَعَلَّ [ع د] شايد، احتمال كه، بلكه. «ليت لعل»: بو كون يارين ديه صاللاما.

لَعْن [ع ا] لعنتلمه، بد دعا. خيردن اوزاقلاشديرما. آفاروز ايدلمه.

لَعين [ع ص] اللهك عفو و مرحمتندن محروم، ملعون، مطرود و مردود.

لُغات [ع ا] لغتك جمعى.

لُغَت [ع ا] بر ملتك ويا قومك سويلديكى لسان. بر لسانى تركيب ايدن كلمه‌لرك بهرى، سوز. بر لسانك كلمه‌لريله معنالرينى، اصل و اشتقاقلرينى بيلديرن علم و كتاب. قاموسك برآز كوچوكى، مختصرى.

لُغَز [ع ا] معما، بيلمه‌جه، ياكيلتاج.

لَغْزان [ف ص] سورچن، قايان.

لَغْزيده [ف ص] سورچش، قايمش.

لَغْو [ع ص] صاچما، بوش سوز، عبث. خطا، ياكيلما. فسخ وابطال، قالديرما.

لُغَوى [ع ص] لغته منسوب، علم لغته دائر.

لَغْويات [ع ا] بوش سوزلر، صاچما صاپان شيلر.

لَفّ [ع ا] صارما، طوپلاما. ظرف ايچينه صوقما. «لف ونشر»: بر قاچ اسمى ذكر ايدوب صوكرا هر برينه عائد صفت ويا فعللرى صيرالامق كه بر صنعت ادبيه‌در.

لَفّاً [ع ح] صارارق، صاريلمش اولديغى حالده.

لفافه [ع ا] صارغى.

لَفْظ [ع ا] سوز، كلمه، معنالى ومعناسز اولارق آغيزدن چيقان سوز. كلمه‌نك تلفظى وشكلى.

لَفْظه [ع ا] بر تك كلمه: لفظهٔ جلال.

لَفيف [ع ا] صرف عربيده حروف اصليه‌سندن ايكيسى حرف علت اولان فعل.

لك ـ لِق [ت د] صفتلره لاحق اولوب مصدريت معناسيله اسملر تشكيل ايدر: اييلك، كوزلك، دوغرولق. اسملره لاحق اولارق صفت تشكيل ايدر: قيشلق، بايراملق، جهنملك. اسم مكان‌ده تشكيل ايدر: اورمانلق، چيچكلك.

لِقاء [ع ا] يوز، سيما. بولوشما، قاووشما، ملاقات.

لَقَبْ [ع ا] صو كرادن قونولان آد. عنوان . جمعی : القاب .

لَقْلَقْ [ع ا] لكلك دينيلن معروف قوش . بو قوشك چيقارديغی سس . (مج) : بوش لاقيردی ، صاچما سوز ، كەوەزەلك .

لَقْلَقَه [ع ا] لكلك سسی . (مج) مناسبتسز ومعناسز سوزلر ، هذيان .

لَقْلَقيات [ت ا] صاچما صاپان سوزلر، بوش لاقيرديلر .

لقمان [ع ا] قديم ومشهور بر طبيب وحكيمك اسمی . طبيب. « لقمان روحی » : بر نوع سيال اسپرتو اولوب طبابتده چوق مستعملدر .

لُقْمه [ع ا] بر دفعەده يەنيلن ييەجك ، لوقما . آز مقدار ، پارچا . معلوم يووارلاق طاتلی .

لُقْمەشمار [ف ص] لوقما صاييجی ، خسيس .

لُقوم ـ لوقوم [ت ا] معلوم يوموشاق طاتلی، راحت حلقوم دينيلان يوموشاق شكر . « قوش لوقومی »: چوجوقلر ايچون صاتيلان يومورطالی، طاتلی ، اينجه ومدور بر خامور .

لَقيط [ع ا] سوقاغه آتيلوب بولونان يكی دوغمش چوجوق، متروك چوجوق .

لَقيطه [ع ا] سوقاقده بولونمش قيز چوجوغی .

لِگام [غ ا] گم ، ديزگين .

لَگَنْ ـ لەگن [ت ا] أسكيدن ايچنده أل ييقانان معروف قاب . بونك چاماشير ييقامەسنه مخصوص نوعیده واردر .

لٰكِنْ [ع حر] لكن، فقط، آما، آنجاق .

لَكْنَت [ع ا] ديلدەكی طوتوقلق ، پلتكلك .

لَكه [ت ا] بەنك ، داملا أثری ، اوفاق كيرليلك نشانەسی . وجودده حاصل اولان طبيعی نشانەلر . (مج) : عيب ، نقيصه ، موجب ذلت حال ، شائبه .

لَكەلَنْمَك [ت ف] لكه پيدا ايتمك. پيسلنمك . عفت وفضيلتنه خلل كتيرمك .

للّه [ع تر] الله ايچون .

لَمْح ـ لمحه [ع ا] بر دفعه باقا . بر گوز آتيش . پارلاما، پيريلداما. « لمحةالبصرده »: بر گوز آتينجايه قادار ، بر آن ايچينده . جمعی : لمحات .

لَمْس [ع ا] أل ايله دوقونما، تماسله آكلاشيلان دويغو .

لمع ـ لمعان [ع ا] پارلداما، پارلاما.

لمعه [ع ا] پارلتی. جمعی: لمعات.

لمؤلفه [ع ز] بوراده لام حرف جری تملك و اختصاص معناسنه‌در: مؤلفك كندی سوزی. لمحرره، لمترجمه كبی تركیبلرده بو قبیلدندر.

لم یزل [ع ص] زائل اولماز، زوال بولماز، ابدی.

لنفا [ع ا] وجودك بعض دامارلرنده جولان ایدن براق بر مایع.

لنفوی [ع ا] دورت مزاجدن بری كه صاحبی قانسز وضعیف اولور.

لنك [ف ص] طوپال.

لنگر [فا] واپور ویا كمی‌ده‌میری.

لنگر [ت ا] كنارلری اكلی باقیردن صحن ویا تپسی.

لو [ع د] ادات شرط اولوب لسانمزده یالكز أولنه «و» علاوه‌سیله قوللانیلیر: ولو: حتی، بیله، اولسه‌ده.

لواء [ع ا] بایراق، سانجاق، رایت. أسكیدن بر ولایتك منقسم اولدیغی اقسامك بهری كه بر قاچ قضادن متشكلدی. ایكی آلایدن متشكل قوهٔ عسكریه. میرآلایدن بویوك، فریقدن كوچوك رتبهٔ عسكریه.

لواحق [ع ا] لاحقه‌نك جمعی. علاوه‌لر.

لوازم [ع ا] لازمه‌نك جمعی. جمع الجمعی: لوازمات: عسكرك، اوردونك اعاشه والباسنی وسائر احتیاجاتنی تأمین ایدن دائره.

لواطه [ع ا] لوطیلك دینیلن شنیع ومكروه فعل.

لوام [ع ص] چوق لوم وسرزنش ایدن، چوق ذم وفصل ایدن.

لوامع [ع ا] لامعه‌نك جمعی. پارلاقلر.

لوایح [ع ا] لایحه‌نك جمعی. لایحه‌لر.

لوائم [ع ا] تقبیحه شایان ایشلر. لائمه‌نك جمعی.

لوب [ت ص] بویوك ومدور. بردن یوتولاجق بر شكل وصورتده اولان. یوموشاق وقالین: لوب أت. لوب شكر.

لوبوت ـ لوبوط [ت ا] قیصا وقالین صوپا.

لوث [ع ا] كیر، پیسلك، مرداری. «معنویاتده‌ده قوللانیلیر»

لوجا [یتا] حجره، كوچوك بولمه. تیاتروده بر قاچ سیرجینك استیعابنه كافی خصوصی بولمه. اصنافك ایشلرینی مذاكره ایچون طوپلاندقلری محل، لونجا. فارماصونلرك اجتماع یری.

لَوْح [ع ا] تخته، تاختادن وسائره‌دن یاپیلان یاصصی صحیفه . (مج) لوح خاطر : حافظه. لوح محفوظ : مقدراتك محفوظ بولوندیغی لوح معنوی .

لَوْحَشَ الله [ع تر] الله اوزاقلاشدیرما‌سین. « ماشاالله وبارك الله کبی تحسین تعبیریدر . »

لَوْحه [ع ا] یازی و رسمی محتوی چرچیوه‌لی کاغد ویا مشمع . بر صحیفه‌نك اوزه‌رنده قالین یازی . رسملی صحیفه ، تابلو .

لودوس [ت ا] جنوب روزکاری. باطی لودوسی: جنوب غربی روز کاری .

لور [ت ا] بیاض ویوموشاق بر نوع تازه پینیر .

لَوْرك ـ له‌ورك [یونانجه‌دن] آتی چوق لذتلی ایری بر بالیق .

له‌ورك

لَوْز [ع ا] بادم .

لوسترو [یتا] قوندورا بویاسی ، جلاسی .

لوستروجی [ت ا] قوندورا بویایان آدام .

لوش [ت ه] آز قارا کلیق ، چوق آیدینلق اولمایان، تنبل، که‌وشك: لوش چوجوق .

لوطی [ع ص] ار ککه فعل شنیع اجرا ایدن .

لَوْعه [ع ا] عشقدن ویا آلام روحیه‌دن یوره‌کده حاصل اولان یانیقلق ، سوزش، یانوب یاقیلما.

لوغاریتمه [یونا] مثلثات علمنده‌قو- للانیلان معروف حساب جدولی .

لوَفَر [یونا] معلوم لذیذ بالیق .

لوقانطا [یتا] اجرتله یمك یه‌نیلن محل .

لوقره [ت ا] بر جنس سرچه .

لوقما [ت ا] لقمه .

لوقوموتیف [فرا] ده‌میر یول آرابالرینی چکن ما- کینه‌لی آرابا .

لوُکْس [فرا] زینت ، سوس . طنطنه و دبدبه . اسراف وسفاهت .

لوك [ت ص] آغیر، بطال ، خانطال.

لُؤْلُؤْ [ع ا] اینجی .

لوله [ت ا] چوبوغك اوجونه طا- قیلان طوپراقدن توتون ظرفی .

چشمه وسمائره‌يه طاقيلان كوچوك بورو ، صو اولوچوسی .

لوله‌جی [ت ا] چاموردن چوبوق لوله‌سی وسائره‌ياپان صنعتكار.

لَوْم [ع ا] ذم ، فصل ، عتاب ، پايلاما .

لومبار [يتا] حرب سفينه‌سنده طوپ آغزی او كنده‌كی دەليك .

لومبوز [ت ا] واپور قامارەلرينك طوپارلاق و كوچوك پنجره‌سی

لَوْن [ع ا] رنك ، بكز . دورلو ، چشيد .

لونجا [ت‌ا] اصنافك مذا كره‌يری .

له‌وانتن [فرا] شرق اهاليسندن اولديغی حالده كنديسنی آوروپالی طرزنده كوسته‌رن، فرنك‌مقلدی خرستيان ، طاتلی صو فرنكی .

لَوَنْد [فا] «يتا» وقتيله ونديكليلرك شرق مملكتلرندن آلدقلری بحريه نفری ، خفيف عسكر . (ص) : خفيف وجوال وياقيشيقلی ، ايريجه ياپيلی كوزل .

لَه [ع تر] اونك ايچون ، اوكا ،

لَهَب [ع ا] آلەو .

لَهْجه [ع ا] سويله‌نيلن لسان ، ديل ، لغت ، لغت كتابی . بر لسانك شعبه‌لرندن بری .

لَهْجه [ت ا] چهره ، بكز : لهجه‌سی بوزوق .

لَهْجه [ت ص] لهليلرك لساننده وطرزنده اولان ، له لسانی.

لِهذا [ع تر] بونك ايچون .

لهفان [ع ص] قلبی يانيق ، متحسر.

لَهْو [ع ا] اويون، لعب، اكلنجه.

لَهيب [ع ا] آلەو ، حرارت .

لَهيم [ت ا] معدنلری ياپيشديرمايه يارايان قالای وسائره .

لياقَت [ع‌ا] لايق اولما ، استحقاق. اقتدار ، مزيت ، فضليت ، هنر واهليت .

لَيال ـ ليالی [ع‌ا] ليل‌ك جمعی: كيجه‌لر.

لِئام [ع‌ا] لئيم‌ك جمعی : لئيملر.

ليپاری [يونا] اوسقومرويه بكزه‌ين بر جنس باليق .

لَيْتَ [ع ا] اولسايدی ، كاشكه . «ليت ولعل»: بوكون يارين كبی سوزلرله اويالاندیرما .

ليتره [فرا] برنوع اولچك ، ليبره.

ليتوغرافيا ـ ليطوغرافيا [يونا] طاش باصماسی .

لَيث [ع ا] آرسلان .

ليرا [ايتا] يوز غروشدن عبارت آلتون سكه ويا كاغد .

ليس [ف ص] يالايجى . تركيبسز قولانيلماز : كاسه ليس : چاناق يالايان ، دالقاووق .

ليسه [فرا] يونان حكماى قديمه سندن آرسطونك محل تدريسى اولوب آتنه جوارنده ايدى . آرسطونك مسلك فلسفيسى . تالى صنفلرى احتوا ايدن منتظم وليلى مكتب .

ليف [ع ا] خرما آغا جندن چيقان ايبليك .

ليقورينوز [يونا] كفالدن و كا بكزەر باليقلردن ايسده قوروتولارق ياپيلان باليق باصديرماسى .

لَيك [فد] لاكين . «بو كون متروكدر . قدما نظمده قوللانيرلردى . »

ليكور [فرا] اسپرتوسى آز مشروبات ، طاتلى مسكرات .

ليكيداسيون [فرا] تنزيل فيأت ايله مال صاتيش . تسويهٔ حساب ، حساب كسمه ، تصفيه .

لَيل [ع ا] كيجه .

لَيلاء [ع ا] پك قارا كليق كيجه ، اوزون كيجه . مشهور مجنونك معشوقه سى .

لَيلَك [ت ا] اوزون غاغا و اوزون آياقلى معروف قوش .

ليلك

لَيله [ع ا] بر تك كيجه . ليلهٔ قدر : قدر كيجه سى .

لَيلى [ع ص] كيجه يه منسوب ، كيجه وقتى واقع اولان . كيجه ايچنده ياتيلان : ليلى مكتب .

ليمان [يونا] واپورلرك روزكاردن ، فورطينادن بارندقلرى طبيعى وياصنعى ير ، مرسا ، قوى . (ص) ساكن : ده كيز سوت ليمان .

ليمانلامق [ت ف] ليمانه كيرمك ، ليمانده دورمق . ياتيشمق ، سكونت بولمق .

ليمانلق [ت ا] ليمان كبى محفوظ ير ، سكون ، سكونت : اورتالق سوت ليمانلق . (ص) ليمانلق بر ير . هوا ليمانلق ايدى .

ليمون [يونا] پورتاقال جنسندن فقط صارى وا كشى معروف نسنه .

لیموناطا [ت ا] صو وشکرله لیمون صویندن عبارت شربت .

لیمونلق [ت ا] قیشین لیمون وپورتاقال آغاجلرینی واوکا بکزر نبا- تات وچیچکلری بارینديرمايه مخصوص صوباسز جامکان .

لیمونی [ت ص] لیمون رنکنده، آچیق صاری .

لیدەر [فرا] فرقهٔ سیاسیه رئیسی .

لیمه [فا] دیلیم، اوزون دیلیم، پارچا.

لَیِّن [ع ص] یوموشاق، نرم، ملایم .

لینَت [ع ا] یوموشاقلق ، ملایمت ، اسهال .

لئیم [ع ص] لومه لایق ، دنی، رذیل، آلچاق .

لینچ [نکلیز] وحشیانه بر طرزده آدام أولدورمه ، غیر رسمی اعدام ، رجم .

م

م تورکجه الیفبەنك یکرمی یدنجی حرفیدر . بعض تورکجه کلمەلرك ایلك حرفنه قونولارق اوکلمه ایله برابرمهمله تشکیل ایدر: ایش میش، ساعت ماعت. ضمیر اضافینك مفرد متکلمیده اولور : اوغلم ، طلبەم.

ما [ع ا] اسم موصول اولوب بعض عربی ترکیبلرده بولونور و « او شیئی که ..» معناسنه کلیر. «ماقبل» اوستده کی . « مابعد » آلتده کی . « ماشاءالله »: اوشیئی که الله ایستر، اللهك ایسته دیکی. «ماجرا» : جریان ایدن شی .

ماء [ع ا] صو .

مَآب [ع ا] عودت ورجعت ایدیله- جك یر. صیغیناجق محل، ملجأ.

مَآثِر [ع ا] کوزل اثرلر ونشانەلر، اسلافك شایان افتخار اثرلری.

مَآثِم [ع ا] کناهلر .

مَآخِذ [ع ا] مأخذك جمعی. مأخذلر.

مآل [ع ا] خلاصه ، زبده ، معنا، موضوع .

ماباقی [ع ا] بقیه ، باقی قالان شی .

مابه الافتخار [ع تر] کندیسیله افتخار اولونان ، کندیسیله اوکونولن .

مابَین [ع ا] آرادەکی شی ، آرالق، آرا . حرم ایله سلاملق آرا- سندەکی اودا ویاداٸره . سرای مأمورلرینك اوطوردقلری داٸره .

مات [تا] شطرنج اویونندە مغلوبیت، علی‌العموم مغلوبیت .

ماتقدّم [عا] تقدم ایدن شی، کچمش زمان .

مأثم [عا] أولو ایچون سیاه البسه کییوب آغلایش، یأس .

مأثوره [عا] اسلافدن روایت ونقل اولونان خبرلر .

مأثوم [عص] صوچلی، کناهلی .

ماجِد [عص] شرف صاحبی، عالی، شانلی .

ماجَرا ـ ماجری [عا] جریان ایدن شی، حادثه، وقعه، سرکذشت .

مأجوج [تا] اسم خاص اولوب کویا یأجوج ایله برابر آخرزمانده تخریبات یاپاجق قیصا بویلی برقوم .

مأجور [عص] اجروثوابه نائل اولان .

ماچ [نکلیز] ایکی مخالف طرفك فود بول ویا ایکی مخالف کشینك بوقس اویناسی .

ماچین [تا] چینك جنوبنده برقطعه . چین .

ماحَصَل [عا] حاصل اولان شی، نتیجه .

ماحَضَر [عا] حاضر اولان شی، موجود وحاضر اولان یمك .

ماحی [عص] محو ایدن . «مادیات ومعنویاتده مستعملدر . »

مأخَذ [عا] برشیئك اخذ اولوندیغی یر، منبع .

ماخَلَق‌الله [عتر] اللهك یاراتدیغی شیلر، بو قدر مخلوقات، جم غفیر، قالابالیق .

مأخوذ [عص] اخذ اولونمش، مقبوض .

مأخوذات [عا] مأخوذك جمعی: آلینان پارا، دفترده آلینمش پارانك یازیلدیغی قسم، مقبوضات .

مادام [عتر] دوام ایتدکجه، دائم وباقی اولدقجه. «مادام‌الحیات»: صاغ اولدقجه .

مادام ـ مادام که [عذ] چونکه .

مادام [فرا] خانم، أولنمش قادین، زوجه .

مادامپول [تا] پاتیسقا .

مأدبه [عا] ضیافت، دوکون .

مادِح [عص] مدح ایدن .

مادَر [فا] آنا، آنه، والده .

مادَرزاد [فص] آنادن دوغمه، جبلی، طبیعی .

مادمازل [فر] قیز، أولنمه‌مش قادین، کوچوك خانم .

مادون [عا] آلت طرف، آلت، امر آلتنده بولونان .

مادّه [ع ا] اصل ، جوهر ، مایه ، جسم ، عنصر. ال ایله طوتولور وکوزل کورونور شی. کیفیت ، ایش. قانون ونظاملرك فقره‌لری .

ماده [ف ا] دیشی حیوان .

مادّی [ع ص] ماده‌یه منسوب ، جسمانی ، حقیقی وفعلی .

مادّیون [ع ا] مادی‌نك جمعی ، یالکز مادی شیلره ایناننان .

مادّیات [ع ا] مادی‌نك جمعی: حقیقت ، شأنیت .

مأذون [ع ص] اذنلی . بر مکتبدن شهادتنامه آلان .

مأذونیّت [ع ا] اذن ، رخصت . صلاحیت .

مار [ف ا] ییلان .

مار [ع ص] مرور ایدن ، کچن . « مارالذکر » ذکری کچن .

مارین [ع ا] مارك جمعی ، کچنلر . « مارین وعابرین » : کلوب کچنلر .

مارانغوز [یتا] دولاب وساٸره کبی اینجه تاختا ایشلری یاپان آدام.

ماربوچ [تا] اینجه مشیندن یاپیلمش بوروکه نارکیله یه طاقیلیر .

مارت [ت ا] سنه‌نك اوچنجی آیی . « مارت هواسی » : قرارسز ، هرجائی .

مارتاوال [ت ا] صاچما سوز .

مارتی ـ مارطی [تا] ده کیزقوشی.

مارطی

مارِد [ع ص] عنادجی . « متمرد داها چوق قوللانیلیر . »

مارس [ت ا] طاولا وساٸر اویونلرده بر طرفك هیچ بر صایی قازانامامامسی .

مارش [فرا] عسکره ویریلن یورویوش قوماندهسی. عسکری ووطنی شرقی ، بر مؤسسهٔ علمیه‌یه مخصوص شرقی .

مارشاندیز [فرا] اشیا وامتعهٔ تجاریه . یوك تره‌نی .

مارصووان [تا] ایی جنس أشك.

مارصیق [ت ا] یاقیلدیغی زمان چوق دومان وقوقو ویروب باشه ووران کومور .

مارقا [یتا] علامت ، نشان ، اشارت مخصوصه .

مارکی [فرا] قونتدن یوکسك برعنوان اصالت .

مارکیز [فرا] مارکی زوجه‌سی .

ماروكن [فرا] کچی دریسندن هر نوع سختیان .

مارول [ت ا] چی یه‌نیلن و صالاطه سی ده یاپیلان معروف نبات .

مارول

ماریا [ت ا] دیشی قویون . دیشی قویون أتی .

مازغال [ت ا] قلعه دیوارلرنده‌کی دار دلیکلر .

ماس [ت مه] « ما » ایله باشلایان بعض تورکجه صفتلرك باشنه کیروب مبالغه افاده ایدر: ماس ماوی.

ماسبق [ع ا] سبق ایدن ، کچن ، کچمش .

ماسق [ت ا] کوچوك کوپك . « ماسق باجاق » : باجاقلری پك قیصا آدام .

ماستیقا [یونا] ساقیزله یاپیلان راقی .

ماسساژ ـ ماساژ [فرا] اوویشدیرما ، دلك. دلك وتماس ایله یاپیلان تداوی .

ماسقارا [ت ص] کولونچ وکپازه.

ماسکه [فرا] اورتو ، نقاب : ماسکه‌لی بالو .

ماسوا [ع ا] اوندن باشقا . اللهك غیری اولان کافهٔ مخلوقات وموجودات .

ماسورا [ت ا] چیقریقده ایپلیك صاریلوب مکیکه طاقیلان قلم. چشمه زیوانه سی .

ماشاءالله [ع ز] اللهك ایسته دیکی، الله هرنه ایسترسه. تقدیر وتحسین ونظردن حفظ ایچون سویله‌نیلیر: ماشاءالله نه ذکا !.

ماشا [ت ا] آتش طوتمایه مخصوص چاتال آلت . ماشا شکلنده مختلف جسامتده آلتلر .

ماشرابا [ت ا] صوایچمه یه مخصوص قاب .

ماشطه [ع ا] کلینی سوسله‌ین قادین، مشاطه .

ماشالی [ت ص] ماشایه بکزه‌ین بر آلتی اولان: «ألی ماشالی»: ادبسز .

ماشی [عص] مشی ایدن، یوروین.

ماشیاً [ع تر] یایان کیده‌رك .

ماصدق [ع ا] صادق اولان شی، معنا . اویغون ، مطابق .

ماصه ـ ماصا [ت ا] یمك یه‌مه‌یه ویا یازی یازمایه مخصوص دورت آیاقلی تاختادن یاپیلان شی ، ترابه‌زه . صوفرا .

ماضی [ع ص] کچمش ، کچمش زمان .

ماعدا [ع ا] باشقا ، غیری ، فضله .

ماعونا [ف ا] آغیر وبویوك قاییق ، ماوونا .

مافات [ع ا] فوت اولان شی . الدن چیقان شی . « تلافیٔ مافات » : غائب ایدیلن شیئه مقابل باشقا بر شی قازانما .

مافوق [ع ا] اوستده بولونان ، اوست ، یوقاری . آمر .

مافی البال ـ مافی الضمیر [ع تر] کوکلده اولان شی .

مافیش [ت تر] بیتدی ، یوق ، قالمادی .

ماقبل [ع ا] اوکده کی ، مقدم .

ماکان [ع ا] اسکی طرز وشکل . « کما کان » : أسکیدن اولدیغی کبی .

ماکث [ع ص] مکث وتوقف ایدن .

ماکر [ع ص] مکر وحیله ایدن ، حیله کار .

مأکل [ع ا] ییه جك شی ، ایراد ، منبع استفاده .

مأکولات [ع ص] اکل اولونمش شیلر ، ییه جك شیلر ،

ماکیان [ف ا] طاووق .

ماکینه [فر ا] بخار ، صو ، زنبرك ، وسائره ایله ایشله ین آلت .

مال [ع ا] قیمتلی شی ، ایراد ، ثروت . واردات . (مج) فنا آدام . «مال ایتمك» : اهمیت ویرمك . « بیت المال » : وارثلری اولمایان ترکه یی حفظه مأمور دائره . «رأس المال » : سرمایه . جمعی : اموال . « اموال منقوله » : نقل اولونابیلیرماللر . «اموال غیرمنقوله» : أو کبی ، اراضی کبی نقلی غیرقابل اولان ماللر .

مال [ف ص] سورن ، سورولن . « رومال » : یوز سورن .

مالاق [ت ا] ماندا یاوروسی .

مالاکلام [ع ص] سوز کوتورمز ، دییه جك یوق .

مالامال [ع ص] دولو ، دوب دولو ، لبالب .

مالانهایه [ع ص] صوکسز ، بی پایان .

مالایعنی [ع ا] معناسز سوز ویا ایش .

مالپرست [فا] مالە حریص ، خسیس .

مالخولیا ـ مالیخولیا [ع ا] قارا سودا ، مراق ، قوروتی .

مالزَم ـ مالزمه [ع ا] لازم اولان شی. حوائج. آلات وادوات .

مالش [ف ا] سورمه ، اوغما . « مالشكر » : دلاك .

مالطه‌طاشی [ت ا] يوموشاق بر جنس طاش .

مالِك [ع ص] صاحب ، افندی . متصرف، تصرف واداره ایدن.

مالِكانه [ف ا] اراضیٔ اميريه‌دن ويريلن بويوك وكنيش ير ويا چيفتلك .

مأْلوف [ع ص] آليشمش، آليشيلمش، آليشيق .

ماله ـ مالا [ت ا] خرج سورمه‌يه مخصوص صيواجی و ديوارجی آلتی .

مالی [ف ص] دولو .

ماليده [ف ص] سورولمش، اوغولمش.

ماليه [ع ا] دولتك واردات ومصارفنی اداره ايدن دائرهٔ رسميه .

ماما [ت ا] چوجوق لسانده : آنه . عك .

مامَضا ـ مامَضی [ع ا] كچن شی، كچمش شی. «مضی مامضی» : كچميشی اونوتالم .

مامَلَك [ع ا] مالك اولونان شی . تصرف اولونان مال .

مأْمَن [ع ا] امنيت ايديله‌جك ير، ملجأ .

مأْمور [ع ص ا] امر اولونمش ، بر ايشك اجراسنه تعيين ايديلمش آدام .

مأْموريت [ع ا] بريسنه امر وحواله ايديلن دولت ايشی . خدمت ، وظيفه ، منصب .

مأْمول [ع ص] اميد اولونمش، اومولمش. محتمل .

مأْمون [ع ص] امين قيلينمش ، محفوظ ، قورقوسز .

مانتو [فر ا] اوسته كييلن كنيش لباس . قادينلرك سوقاقده كيدكلری اوزون لباس .

مانجانا [يتا] كميلرده بويوك صو آنباری .

مانجا [يتا] عادی طعام .

ماندا [ت ا] صو صيغيری . (بج) قابا وايری آدام .

مانداره‌ن [فر ا] چين وزيرلرينه و ناظرلرينه آوروپاده ويريلن عنوان .

ماندال [ت ا] قاپو وپنجره قاپامايه مخصوص دونر تاختا ويا دەمير .

ماندالينا [ت ا] پورتاقال جنسندن معروف لذتلی ميوه .

ماندرا ـ ماندیرا [ت ا] اوستی اورتولی كوچوك آغیل .

ماندولین [فرا] بر نوع تللی موسیقی آلتی .

مانده [ف ص] قالمش. «پس مانده»: كیری قالمش . متروك. «عمل مانده » : كوتوروم .

مانطار [ت ا] قاراكلیق ورطوبتلی یرلرده یتشیدیریلن معروف نبات. میشه آغاجی قابو- غندن چیقان، شیشه و فوچی طیپاسی یاپیلان یومو- شاق بر ماده، طیپا.

مانطار

«مانطاركیبی»: پك چابوق یتیشن شی. «مانطارآتمق» : یالان سویلەمك .

مانع [ع ص] منع ایدن ، انكل ، بیراقمایان. (ا) : عذر، معذرت.

مانعه [ع ا] منع ایدن شی، انكل. عذر .

مانغا [ت ا] اون عسكردن مركب كومه .

مانغال [ت ا] آتش قویمایە مخصوص معلوم قاب .

مانغانەز [فرا] اجسام بسیطەدن بر نوع سرت معدن .

مانغیر [ت ا] اسكی باقیر سكه . علی العموم پارا .

مانقافا [ت ص] قالین قافالی ، آبدال .

مانكن [فرا] ترزی و البسەجی دكانلرینه قونیلان مجسم انسان تصویری (مج) . مسلكسز ، وشخصیتسز وبر آلت كیبی قوللا- نیلان آدام .

مانند [ف ص] بكزر ، أش ، نظیر .

مأنوس [ع ص] الفت وانسیت اولو- نمش، آلیشیلمش. آلیشیق، مألوف ، مونس .

مانەورا [فرا] كیدوب كلەرك یاپیلان مختلف حركتلر . بویوك عسكری تعلیم. حرب تقلیدی. (مج): حیله، دسیسه.

مانی [ت ا] یانیق شرقی .

مانی [فرا] فرط ابتلا ، جنت .

مانیا [ع ا] مراق ، ابتلا ، جنت .

مانیفاتورا [فرا] فابریقا منسوجات ومصنوعاتی ، معمولات صناعیه .

مانیفستو [یتا] امتعەنك جنسی وقیمتنی بیلدیرن وكومروكه كوسترلمك ایچون تجاره كوندەریلن ورقه .

مانيقا [تا] واپورلرده آنبارلره وماكينه دائره‌سنه هوا ويرمه‌يه مخصوص بزدن باجا .

مانيكور [فرا] طيرناق تووالتی .

مانيوه‌لا [يتا] بر اوجی استناد كاهنده ديكر اوجی حركت ايدن وآغير اشيانی قالديران اوزون ده‌ميردن قول، صاپ، محور.

مانيوه‌لا

مأوا ـ مأوی [عا] مسكن ، ملجأ ، يورد .

ماوراء [عا] آرد ، كيری طرف ، برشيئك اوته‌سنده ويا كيريسنده، « ماوراء النهر » : جيحون نهرينك اوته‌سنده اولان قطعهٔ آراضی .

ماوقع [عا] واقع اولان شی ، حادثه ، سركذشت .

مائی [عص] صويه منسوب . دكيز صويی رنكنده ، ماوی .

ماوی [تص] كوك رنكی .

ماويش [تص] آچيق ماوی كوزلی (انسان) .

ماويمسی ـ ماويمتراق [تص] آز ماوی ، ماويه چالار .

ماه [فا] قمر ، آی . عربی‌سنه‌نك اون ايكيده بری . ماه بماه : آيدن آيه .

ماهتاب ـ مهتاب [فا] آی آيدينلغی، اون‌دوردت كيجه‌لك آی ، بدر . آی كبی پارلايان بر نوع فيشنك . (مج) : استهزا ، آلای ، ذوقلنمه .

ماهچه [فا] سانجاق باشنه ، مناره وقبه تپه‌لرينه آی شكلنده قونولان شی ، هلال رسمی.

ماهر [عص] مهارتلی ، بجه‌ريكلی ، اوستا .

ماهرو ـ مهرو [فص] آی يوزلی، كوزل .

ماهواره [فا] آيليق ، آی باشنده ويريلن اجرت .

ماهموز [تا] چيزمه ويا پوطينك آرقاسنه طاقيلان چليكدن سيوری ديشلی آلت. سفائن حربيه‌نك باش طرفنده ايلرويه دوغرو چيقان اومورغا ديرسكی .

ماهو [ع تر] اوكه ، شوكه .

ماهون [تا] قويو رنكلی وكوزل جلاآلير برنوع قيمتلی آغاج .

ماهی [فا] باليق .

ماهيت [عا] بر شيئك كنهی وحقيقتی ، اصل .

ماهیه [تا] آیلق، معاش . رمضان کیجه‌لری مناره‌لر آراسنه قاندیللرله یاپیلان یازی ورسم .

ماهون

مایا [تا] اکمکه وسائره‌یه قونولان ماده . خامور .

مایاسیل [تا] وجودده‌کی صولی چاتلاقلر . باصور .

مایالق [تص] مایایه واکشیتمه‌یه یارایان . دامیزلق.

مایخوش [ذص] اکشیجه .

مائده [عا] طعام . ضیافت .

مایِس [تا] افرنجی سنه‌نك بشنجی آیی . یاش صیغیر تەزه‌کی .

مایەسترو [فرا] موسیقی معلمی، بویوك موسیقیشناس ، شف اورکستر .

مایِع [عص] صو کبی آقان ، صو حالنده بولونان .

مائِل [عص] میل ایتمش ، بر طرفه اکیلمش ، ایکری . قابلیت واستعدادی اولان. طالب، هوسکار، دوشکون .

مایمون [تا] معلوم حیوان (مج) : چیرکین، توخاف. «مایمون اشتهالی» : ثباتسز ، هر جائی .

مایمون

مایمونجیق [تا] هر کیلیدی آچار خیرسیزآناختاری.

ماینا [یتا] یلکنلرك ایندیریلمه‌سی. (مج) : بیراقمه ، ترك .

مأیوس [عص] یأسلی ، امیدسز .

مأیوسِیت [عا] یأس،امیدسزلك، فتور .

مایو [فرا] دەکیز بانیوسنده کییلن لباس .

مایونه‌ز [فرا] زیتون‌یاغی وسیرکه وسائره ایله یاپیلان تربیه .

مایه [قا] جوهر، اساس ، عنصر، مایا، سرمایه ، ثروت .

مُباح [عا] ایشلنمه‌سی نه حرام ، نه حلال اولان شی . جائز .

مَباحِث [عا] مبحث‌ك جمعی : بحثلر .

مُباحِث [ع ص] مباحثه ايدن ، بحثه طوتوشان .

مُباحَثه [ع ا] بر ايش ويا علم اطرافنده ايديلن سوز ، مكالمه ومصاحبه .

مُبادِر [ع ص] مبادرت ايدن .

مُبادَرَت [ع ا] عزم وغيرتله باشلاما ، ابتدار .

مُبادَله [ع ا] برشيئك ديكر شي ايله دكيشديريله‌سی ، دكيش دوقوش ، ترامپا .

مَبادی [ع ا] مبدأك جمعی : باشلانغيچلر .

مُبارِز [ع ص] مبارزه ايدن .

مُبارَزه [ع ا] قارشيلقلی جنك ايتمه ، بريله باش باشه غاوغا ايتمه ، دوئللو .

مُبارَك [ع ص] بركتلی . اوغورلی ، متيمن . عزيز ، مقدس ، شايان حرمت . استهزا مقامنده قوللانيلير : آمبارك !.

مُباشِر [ع ص] ايشه باشلايان : (ا) حاكمك امرينی تبليغه مأمور آدام ، محضر .

مُباشَرَت [ع ا] باشلاما ، كيريشمه ، ابتدار . جماع ، چيفتلشمه .

مُباعَدَت ـ مباعده [ع ا] بربرندن او زاقلاشما . مفارقت .

مُبالات [ع ا] اعتنا ، تقيد ، دقت .

مَبالِغ [ع ا] مبلغك جمعی : مبلغلر .

مُبالَغه [ع ا] چوق چاليشما ، بر ايشی قصورسز ياپما . شيئی حقيقتده اولديغندن فضله كوسترمه ، بويوتمه ، اعظام .

مُبالَغه‌جی [ت ص] مبالغه و اعظام ايتمه‌يی سه‌ون ، داللانديروب بوداقلانديران .

مَبانی [ع ا] ابنيه ، ياپيلر . تمل ، اساس .

مُباهات [ع ا] افتخار ايتمه ، اوكونمه .

مُباهی [ع ص] افتخار ايدن ، اوكون .

مُبايَعه [ع ا] صاتون آلما . آليش ويريش .

مُبايِن [ع ص] مخالف ، باشقا دورلو اولان ، ضد .

مُبايَنَت [ع ا] آيريلق ، مخالفت ، ضديت .

مُبْتَدا [ع ا] باشلانيلمش شی ، باشلانغيچ . جمله‌نك باشنده بولونان مسنداليه .

مُبْتَدِع [ع ص] يكيدن برشی ياپان ، ابداع ايدن .

مُبْتَدی [ع ص] يكی باشلايان ، عجمی .

مُبْتَذَل [ع ص] اعتبارسز ، ذليل ، كپازه ، چوق بول واوجوز .

مبتسم [عص] ابتسام ایدن، کولومسه‌ین.

مبتل [اع] ایصلانمش .

مبتلا [عص] دوشکون، ابتلالی، عاشق.

مبتنی [عص] ابتنا ایدن، بنا اولونان، مؤسس . (مج) مستند .

مبتهج [عص] مسرور، سه‌وینجلی .

مبجل [عص] تبجیل وتعظیم اولونمش، معزز ومحترم .

مبحث [اع] برشیئك بحث اولوندیغی یر ، مقاله .

مبحوث عنه [عتر] بحث اولونان شی، مذکور .

مبدأ [اع] بر شیئك باشلاندیغی زمان ، باشلانغیج .

مبدع [عص] ابداع ایدن ، موجد . یوقدن وار ایدن .

مبدل [عص] تبدیل ایدیلمش، دکیشدیریلمش .

مبذر [عص] تبذیر ایدن ، اسراف ایدن .

مبذول [عص] بذل وصرف اولونمش، بول ، چوق .

مبذولیت [اع] بوللق ، چوقلق .

مبرا [عص] تبرئه اولونمش ، بری ، منزه ، عاری .

مبرات [اع] خیرات ، حسنات .

مبرد [اع] تورپو ، اکه .

مبرد [عص] تبرید ایدن، صوغوتان.

مبرد [عص] تبرید اولونمش، صوغودلمش.

مبرز [عص] ابراز ایدن ، کوسته‌رن.

مبرم [عص] ابرام اولونمش ، دفعی غیر قابل .

مبرور [عص] خیرلی ، مقبول .

مبرهن [عص] برهان ایله اثبات اولونمش ، مثبت .

مبسوط [عص] یاییلمش، آچیلمش، سه‌ریلمش . مفصل .

مبشر [عص] تبشیر اولونمش ، مژده ویریلمش .

مبشر [عص] تبشیر ایدن، مژده‌ویرن.

مبصر [اع] باقیجی ، بکله‌یجی ، دقت ایدیجی .

مبطل [عص] ابطال ایدن ، محو ولغو ایدن .

مبعوث [عص] بعث وارسال اولونمش، کونده‌ریلمش (ا) ملت وکیلی.

مبغوض [عص] بغض اولونان ، بغض وکینه‌دوچار اولان.

مبلغ [اع] پارا ، پارا مقداری .

مبلّغ [عص] تبليغ ايدن ، بر امرى محلنه يتيشديرن .

مبلول [عص] ايصلاق ، ايصلانمش، ياش .

مبنى [ع ا] بنا يرى ، بنا . جمى : مبانى .

مبنى [عص] بنا اولونمش، ياپيلمش. (مج) مستند، دن دولايى .

مبهم [ع ص] آ كلاشيلاماياجق بر حاله قونولمش ، مشوش .

مبهمات [ع ص] كنايه‌نك مبهم بر معنايه دلالت ايدنلرى .

مبهوت [ع ص] شاشقين، متحير ، حيران .

مبيض [ع ا] قادينلرك و ديشى حيوانلرك رحمنده يومورتا. جقلرك بولونديغى محل .

مبيّض [غ ا] تبييض ايدن كاتب، مسوده‌لرى بياضه چكن .

مبين [ع ص] حق وباطلى آييران . واضح ، آشكار .

مبيّن [عص] آشكار وبيان اولنان، ميدانه چيقاريلان .

متابع [ع ص] تابع اولان، اويان.

متابعت [ع ا] تابع اولما ، اويما ، آرقاسى صيرا كيتمه .

متأثر [عص] تأثر ايدن ، محزون، دوقونولمش .

متأخر [ع ص] صوكرا كلن ، صوكرا كى .

متأدب [عص] تأدب ايدن، ادبلى، تربيه‌لى .

متأذى [ع ص] اذيتده بولونان ، صيقيلان .

متارك [ع ص] متاركه ايدن .

متاركه [ع ا] محاربه‌نك طرفينك موافقتيله تعطيلى. موقتاً تعطيل مخاصمات . بر شيئى حالى اوزرنده ترك ايتمه .

متأسف [ع ص] تأسف ايدن ، كدرله‌نن .

متاع [عا] صاتيلاجق مال ، قيمتلى اشيا ، (مج) سرمايه . فنا آدام : بن اونك نه متاع اولديغنى بيليرم . جمى : امتعه .

متاعب [عا] يورغونلقلر ، مشقتلر .

متألم [ع ص] الملى ، مكدر ، محزون.

متاليك ــ مه‌ته‌ليك [ت ا] اون پارالق سكه ، « مه‌ته‌ليكه قورشون آتييورم. » : هيچ پارام يوق .

متأمل [ع ص] تأمل ايدن ، دقتله دوشونن .

متانت [ع ا] متين وقوى اولما . صاغلاملق ، ثبات ، عزم ،

مُتَأنّى [ع ص] تأنى ايدن ، تمكينلى داورانان، دوشونه‌رك حركت ايدن ، عجله ايتمه‌ين .

مُتَأنّيانه [ف ص] بصيرتكارانه، درين دوشونه‌رك .

مُتَأهّل [عص] تأهل ايدن، أوله‌نن، أولى .

مُتَأيِّد [عص] تأيدايدن ، قوتله‌نن .

مُتَبادِر [عص] تبادر ايدن، بردن بره ذهنه كله .

مُتَبادِل [عص] تبادل‌ايدن، بربرينك يرينه كچن. نوبتله دكيشن.

مُتَبارِز [ع ص] تبارز ايدن .

مُتَباعِد [ع ص] تباعد ايدن ، اوزاقلاشان .

مُتَباقى [ع ص] باقى قالان ، كيرى قالان .

مُتَبايِن [ع ص] بربرينه ضد اولان.

مُتَبَحِّر [ع ص] تبحر ايدن ، دريا كيبى علمده درين اولان ، عالم وفاضل .

مُتَبَخِّر [ع ص] تبخر ايدن ، بخاره منقلب اولان .

مُتَبَدِّل [عص] تبدل ايدن، دكيشن، دكيشمش .

مُتَبَرِّع [ع ص] تبرع ايدن ، هديه ايدن .

مُتَبَرِّك [ع ا] مبارك ، كنديسيله تيمن اولونان .

مُتَبَسِّم [عص] تبسم ايدن، كولومسه‌ين،

مُتَبَصْبِص [ع ص] تبصبص ايدن ، دالقاووق .

مُتَبَصِّر [ع ص] كوزى آچيق ، بصيرتكار .

مُتَبَلْوِر [ع ص] تبلر وتجسم ايدن ، بلورلانان ، دوكمش اولان ، توضح وانكشاف ايدن .

مَتْبُوع [ع ص] كنديسنه تبعيت اولونان حكمدار .

مُتَبَيِّن [ع ص] تبين ايدن، ميدانه چيقان . ظاهر .

مُتَتابِع [ع ص] بر برى آردنجه كلن ، متعاقب .

مُتَتَبِّع [عص] تدقيق وتتبع‌ايدن، تتبعات علميه وادبيه‌ده بولونان ، عالم .

مُتَتَوِّج [ع ص] تاج كيمش، تاجلى. سوسلو ، مزين .

مُتَجاسِر [ع ص] جسارت ايدن ، جرأت ايدن .

مُتَجانِس [ع ا] بر جنسدن اولان، عينى جنسدن .

مُتَجاوِر [ع ص] جوارده بولونان، ياقين ، قومشو .

مُتَجاوِز [ع ص] تجاوز و تعرض ايدن . كچن .

مُتَجاهِل [ع ص] تجاهل ايدن بيلمه‌مزلكدن كلن .

مُتَجَبِّر [ع ص] جبر وزورله حركت ايدن ، جبار .

مُتَجَدِّد [ع ص] تجديد ايدن ، يكيله‌ين .

مُتَجَزِّی [ع ص] جزءلره تقسيم اولونان ، پارالانان .

مُتَجَسِّد [ع ص] وجود بولان ؛ جسد حالنه كچن .

مُتَجَسِّس [ع ص] تجسس ايدن ، تفتيش ايدن .

مُتَجَسِّم [ع ص] تجسم ايدن، وجود بولان .

مُتَجَلِّد [ع ص] جلادت كوسته‌رن.

مُتَجَلِّی [ع ص] تجلی ايدن، ميدانه چيقان ، عيان .

مُتَجَمِّع [عص] تجمع ايدن، طوپلانان.

مُتَجَنِّن [ع ص] تجنن ايتمش ، ده‌ليرمش .

مُتَحاب [عص] آرالرنده محبت اولان، سه‌ويش ، بربرينه دوست اولان : دول متحابه .

مُتَحاشی [ع ص] تحاشی ايدن ، چكينن .

مُتَحَتِّم [ع ص] الزم ، واجب .

مُتَحَيِّر [ع ص] پختيلانمش ، تحير ايتمش .

مُتَحَجِّر [عص] تحجر ايتمش، طاش اولمش .

مُتَّحِد [ع ص] اتحاد ايتمش ، برلشمش ، متفق .

مُتَحَدِّث [ع ص] تحدث ايدن ، ظهور ايدن ، يوقدن وار اولان ، ميدانه كلن .

مُتَحَرِّك [عص] حركت ايدن، قيميلدانان.

مُتَحَسِّس [عص] دويان، دويغولی، متأثر .

مُتَحَشِّد [عص] تحشد ايدن، طوپلانان.

مُتَحَصِّل [ع ص] تحصل ايدن، تولد ايدن .

مُتَحَصِّن [عص] تحصن ايدن، قلعه‌يه قاپانان .

مُتَحَقِّق [ع ص] دوغرولغی ميدانه چيقان .

مُتَحَكِّم [ع ص] حاكم وآمر كسيلن.

مُتَحَلِّل [ع ص] اجزاسی آيريلان، أريين ، چوزولمش .

مُتَحَلِّی [عص] دوناتان، سوسله‌نن.

مُتَحَمِّض [ع ص] تحمض ايدن ، اكشيين .

متحمل [ع ص] تحمل ایدن ، قاتلانان .

متحول [ع ص] تحول ایدن، دکیشن. متلون .

متحیر [ع ص] شاشان، شاشمش، شاشقین .

متحیز [ع ص] تحیز ایدن ، ممتاز برموقع اشغال ایدن، صاحب نفوذ ، معتبر .

متخالف [ع ص] مخالف بولونان ، بربرینه اویماپان .

متخذ [ع ص] اتخاذ اولونان، قبول ایدیلن ، قوللانیلان .

متخصص [ع ص] برشیئه مخصوص اولان . بر علم وفنده اختصاص پیدا ایدن ، بر علمده درین تتبعاتده بولونان .

متخلق [ع ص] برخوی ایله متصف اولان ، اخلاق پیدا ایدن.

متخلد [ع ص] بریرده ابدی قالان.

متخمر [ع ص] تخمر ایدن، اکشیین.

متخیل [ع ص] تخیل ایدن، خیالاته دالان .

متداخل [ع ص] بربرینه داخل اولان ، بیریکن .

متدارك [ع ص] تدارك ایدن ، یتیشوب اولاشان .

متداول [ع ص] تداول ایدن ، کچن ، قوللانیلان .

متدرس [ع ص] تدرس ایدن، درس آلان .

متدائر [ع ص] دائر ومتعلق اولان.

متدنی [ع ص] تدنی ایدن. کیریلەین.

متدین [ع ص] دیندار . بورج ایدینن ، بورجلی .

متذبذب [ع ص] قرارسز، متردد، قاریشیق .

متذکر [ع ص] تذکر ایدن . بر ایشه دائر سویلەشن .

متذلل [ع ص] تذلل ایدن، کندینی ذلیل کوستەرن .

متذوق [ع ص] ذوق آلان، طادان.

متراخی [ع ص] اکیکن، آغیرداورانان.

مترادف [ع ص] یکدیکرینه تابع اولان . معناسی بر اولان

متراکم [ع ص] تراکم ایدن، بیریکن .

مترتب [ع ص] ترتب ایدن ، عائد اولان، ایجاب واقتضا ایدن.

مترجَم [ع ص] بر لساندن دیکر لسانه چەوریلمش .

مترجِم [ع ص] بر لساندن دیکر لسانه چەویرن .

مترجى [ع ص] رجا وامید ایدن.

مترحم [عص] ترحم ایدن، آجیيان.

متردد [ع ص] تردد ایدن ، قرار ویره‌مه‌ین ، قرارسز .

متردى [عص] تردى ایدن ، انحطاط حالنده بولونان ، فساد اخلاقه اوغرایان. (فر) ده‌ژه‌نه‌ره.

مترس [ع ا] طوپراق سپر .

مترس ـ مه‌تره‌س [فرا] معشوقه، قاپاتما .

مترسب [ع ص] ترسب ایدن ، دیبنه چوکن .

مترشح [عص] ترشح‌ایدن، صیزان.

مترصد [ع ص] ترصد ایدن ، کوزه‌دن .

مترفه [ع ص] رفاه و سعادت ایچنده یاشایان .

مترقب [ع ص] ترقب و انتظار ایدن ، کوزه‌دن .

مترقى [عص] ترقی‌ایده‌ن‌ایلروله‌ین، یوکسلمش .

متركب [ع ص] ترکب‌ایدن،دیکر شیله برله‌شن .

مترنم [عص] ترنم‌ایدن، کوزل‌سسله ویاواشجه‌شرقی‌سویله‌ین.اوتن.

مترو [ینا] متره ، طول واحد قیاسیسی ، یکی آرشون .

متروك [عص] ترك اولونمش ، بیراقیلمش .

متروكات [ع ا] متروك‌ك جمعی : أولن بر آدامك قالان اشیا واموالی ، مخلفات .

متروكه [ع ا] بیراقیلمش قادین ، مطلقه .

متره‌پولید [یونا] رئیس روحانی ، دسپوط .

متزاحم [عص] قالاباليقدن صیقیشان ، بیریکن .

متزاید [عص] تزاید ایدن، آرتان ،

متزلزل [عص] تزلزل‌ایدن،صاللانان.

متزوج [عص] تزوج‌ایدن، أوله‌نن، متأهل .

متزين [عص] تزین‌ایدن ،سوسله‌نن.

متسامح [عص] تسامح ایدن ، مسامحه کوسته‌رن .

متساوى [ع ص] بربرینه مساوی اولان ، أش اولان .

متستر [عص] تستر ایدن، اورتونن، کیزله‌نن .

متسع [عص]توسع‌ایتمش، کنیشله‌مش .

متسلسل [عص]تسلسل‌ایدن،زنجیرلنن، بربرینی تعقیب ایدن .

متسلط [عص] تسلط‌ایدن،صاتاشان، مسلط اولان ، زوربا .

مُتَسَلِّم [عص] تسلم ایدن، تسلیم اولونان شیئی آلان .

مُتَسَلِّي [عص] تسلی بولان ، برآجی ویا زیانه مقابل بر سرور ویا فائده كوروب اضطرابی اونو - تور كبی اولان .

مُتَسَمِّم [عص] تسمم ایدن، زهرله‌نن.

مُتَسَيِّب [عص] تسیب ایدن ، لاقید.

مُتَشَابِه [عص] بربرینه بكزه‌ین .

مُتَشَاعِر [عص] تشاعر ایدن، شاعر كچینن .

مُتَشَاكِل [ع ص] شكل وصورتجه مشابه اولانلرك بهری .

مُتَشَبِّث [عص] تشبث ایدن، هرایشه كیریشن ، عزمكار .

مُتَشَتِّت [عص] تشتت‌ایدن، داغیلان، پریشان اولان .

مُتَشَرِّع [ع ص] فقه وشریعتده تمایز ایدن .

مُتَشَخِّص [ع ص] تشخص وتجسم ایدن .

مُتَشَدِّد [عص] تشددایدن،شدتله‌نن.

مُتَشَرِّف [عص]تشرف‌ایدن،شرفله‌نن.

مُتَشَعِّب [عص]تشعب‌ایدن،شعبه‌له‌نن.

مُتَشَفِّي [عص] انتقام آلمقله یوره‌كی تطمین ایدیلن .

مُتَشَكِّر [عص] تشكر ایدن . اییلكه قارشی مدح‌وثناده بولونان.

مُتَشَكِّل [عص] تشكل ایدن ، شكل باغلایان .

مُتَشَكِّي [عص] شكایت ایدن .

مُتَشَوِّش [ع ص] تشوش ایدن ، قارما قاریشیق اولان .

مُتَشَوِّق [عص] چوق‌شوق‌وآرزوسی اولان .

مُتَشَيِّد [ع ص] تشید ایدن ، متین ومحكم اولان .

مُتَصَاحِب [ع ص] تصاحب ایدن ، حمایه ایدن .

مُتَصَادِف [ع ص] تصادف ایدن ، راست كلن .

مُتَصَادِم [عص]تصادم‌ایدن،چارپیشان.

مُتَصَاعِد [عص] تصاعدایدن، یوقاری چیقان .

مُتَصَدِّر [عص] اوست باشه كچوب اوطوران .

مُتَصَدِّق [ع ص] تصدق ایدن ، صدقه ویرن .

مُتَصَدِّي [ع ص] تصدی ایدن ، بر ایشه تشبث ایدن .

مُتَصَرِّف [عص] بر ایشی ویاشیئی ایسته دیكی كبی ادا ره

واستعمال ایدن . مالك ، صاحب. أسكيدن واليدن كوچوك، قائمقامدن بویوك ملكيه مأموری .

مُتَّصِف [ع ص] اتصاف ایدن . بر صفتله وصفلانمش اولان

مُتَّصِل [ع ص] بیتشیك ، آراقسز، بلا فاصله دوام ایدن .

مُتَصَلِّب [ع ص] تصلب ایدن، قاتیلاشان .

مُتَصَلِّف [ع ص] فضله مزیت ادعاسنده بولونان، شارلاتان.

مُتَصَنِّع [ع ص] تكلفله كندی اطوار وافكارینی كوزل كوسته‌رن.

مُتَصَوَّر [ع ص] تصور اولونمش ، ذهنده صورت ویریلمش ، مصمم .

مُتَصَوِّر [ع ص] تصویر ایدن .

مُتَصَوِّف [ع ص] تصوف دینیلن مسلكه منسوب اولان ، صوفی .

مُتَضَاد [ع ص] بربرینه ضد اولان.

مُتَضَاعِف [ع ص] تضاعف ایدن، قات قات آرتان .

مُتَضَرِّر [ع ص] ضرره اوغرایان .

مُتَضَرِّع [ع ص] تضرع ایدن ، تذلل ایله یالواران .

مُتَضَمِّن [ع ص] تضمن ایدن ، ایچنه آلان ، حاوی .

مُتَطَابِق [ع ص] تطابق ایدن ، اویغون كلن .

مُتَطَبِّب [ع ص] كندیسنه طبیب سوسی ویرن .

مُتَظَاهِر [ع ص] تظاهر ایدن، كورونن .

مُتَظَلِّم [ع ص] تظلم ایدن ، ظلمدن شكایت ایدن .

مُتَعَادِل [ع ص] تعادل ایدن ، بربرینه دنك اولان .

مُتَعَارِف [ع ص] هر كسك طانیدیغی، معروف ، مشهور .

مُتَعَاطِی [ع ص] تعاطی ایدن ، بربرینه ویرن .

مُتَعَاقِب [ع ص] تعاقب ایدن ، بربرینك آرقاسندن كلن .

مُتَعَال [ع ص] عالی ، یوكسك .

مُتَعَالِی [ع ص] تعالی ایدن، یوكسه‌لن .

مُتَعَامِی [ع ص] تعامی ایدن، كورمز كبی كورونن .

مُتَعَاوِن [ع ص] بربرینه یاردیم ایدن .

مُتَعَاهِد [ع ص] معاهده عقد ایدنلرك هر بری .

مُتَعَبِّد [ع ص] عبادت ایدن .

مُتْعِب [ع ص] اتعاب ایدن ، یورغونلق ویرن .

مُتَعَبِّس [عص] تعبس ایدن ، صو- راتیٔ اکشیدن .

مُتَعَجِّب [عض] تعجب ایدن ، شا- شان .

مُتَعَجِّل [ع ص] تجله ایدن .

مُتَعَدِّد [ع ص] تعدد ایدن ، بر قاچ دانه اولان ، چوق .

مُتَعَدِّی [ع ص] تعدی ایدن ، ظلم وتجاوز ایدن . فاعلندن مفعول بهه تجاوز ایدن فعل .

مُتَعَذِّر [ع ص] عذری اولان ، کوج ، غیر قابل .

مُتَعَرِّض [ع ص] تعرض ایدن ، هجوم ایدن ، طاقیلان .

مُتَعَسِّر [ع ص] کوجلەشن ، کوج ، زحمتلی .

مُتَعَصِّب [ع ص] تعصب ایدن ، عصبیت کوستەرن ، برعادت وفکره طرفدارلق ایدن . دیکر دین اربابنه خصومت کوستەرن . ترقی ومدنیته دشمن اولان . قابا وجاهل صوفی .

مُتَعَظِّم [ع ص] عظمت صاتان ، کبرلی ، مغرور .

مُتَعَفِّن [ع ص] تعفن ایدن ، فنا قوقان ، قوقمش .

مُتَعَلِّق [ع ص] تعلق ایدن ، منا- سبتی وایلیشیکی اولان ، مربوط ، منسوب . عائد ، راجع .

مُتَعَلِّقات [ع ا] متعلقك جمعی : تعلقات ، اقربا . بر جملەنك معناسنی اتمام وایضاح ایدن کلمەلر ، متممات .

مُتَعَلِّل [ع ص] تعلل ایدن ، بر ایشی تأخیر ایدن .

مُتَعَلِّم [عص] علم اوکرەنن ، درس آلان ، شاکرد ، طلبه .

مُتَعَمِّد [عص] تعمد ایدن ، برایشی قصداً ایشلەین: قاتل متعمد : بیله بیله ، ایستەیه ایستەیه آدام اولدورن .

مُتَعَمِّم [ع ص] عمومی اولان ، هر کسه شامل اولان .

مُتَعَنِّد [عص] تعند ایدن ، عنادجی .

مُتَعَوِّج [عص] اکریلن ، چارپیق .

مُتْعَه [ع ا] عقد اولونان موقت نکاح .

مُتَعَهِّد [ع ص] تعهد ایدن ، اوزرینه آلان . (ا) . بر دائرهٔ رسمیەیه لازم اولان ارزاق وسا- ئرەیی تدارك واعطا ایدن آدام .

مُتَعَیِّش [عص] تعیش ایدن ، یاشا- یان ، کچینن .

مُتَعَیِّن [عص] تعین ایدن ، معین ، مقرر ، آشکار .

مُتَغافِل [ع ص] غافل کبی داورا- نان .

متغایر [ع ص] مغایر اولان .

متغلّب [ع ص] تغلب وتحکم ایدن، زورله آلان ، زوربا .

متغلّبه [ع ا] ایسته‌دیکنی یاپانلر ، زوربالر ، دره بکلری .

متغیّر [ع ص] دکیشن، باشقالاشمش. بوزولمش ، بوزوق .

متفاوت [ع ص] فرقلی .

متفحّص [ع ص] تفحص ایدن ، آراشدیران ، تحقیق وتدقیق ایدن .

متفرّج [ع ص] تفرج ایدن ، کزوب اکلنجه‌یه کیدن . جمعی : متفرجین .

متفرّد [عص] تفرد ایدن ، نظیری اولمایان ، تمایز ایدن .

متفرّع [ع ص] فرعله‌نن ، دال بوداق پیدا ایدن ، متشعب .

متفرّق [عص] آیریلمش، داغینق، پریشان .

متفرّقه [ع ا] مختلف مصرفلر، بو مصرفلره مقابل ویریلن مبلغ .

متفسّخ [ع ص] تفسخ ایدن ، چوروبوب داغیلان .

متّفق [عص] اتفاق ایدن، برله‌شن.

متفکّر [ع ص] تفکر ایدن، درین دوشونن ، عالم ، فیلسوف. دالغین .

متفنّن [ع ص] تفنن ایدن ، هرفنه آشنا اولان .

متفوّق [عص] تفوق ایدن، اوست کلن ، فائق .

متقابل [ع ص] تقابل ایدن ، قارشیلقلی .

متقارب [عض] بربرینه یاقین اولان.

متقاطع [عص] بربرینی قطع ایدن، بربرینك اوستندن کچن .

متقاعد [عص] تقاعد ایدیلن، خدمت دولتدن چکیلن . جمعی : متقاعدین .

متقدّم [ع ص] تقدم ایدن ، اوکه کچن. اسکی. تقدم اولونان.

متقدّمین [عا] اسکی آداملر ، قدما

متقرّب [عص] تقرب ایدن، یاقلاشان.

متقلّد [ع ص] طاقینان ، قوشانان . درعهده ایدن .

متقلّص [عص] تقلص ایدن، چکیلوب بوزولن .

متقیّد [عص] تقید ایدن ، دقتلی .

متّکا [عض] اتکا ایدیله‌جك شی، دایانیلاجق یر .

متكاثف [ع ص] تكاثف ايدن، صيقلاشان.

متكاسل [عص] تكاسل كوستەرن، اوشەنن. تنبل.

متكامل [عص] تكامل ايدن، تدريجى ترقى وتكمل ايدن.

متكبر [ع ص] بويوكلك صاتان، كبرلى.

متكدر [عص] كدرلەنن، كدرلى.

متكرر [عص] تكرر ايدن، مكرر.

متكفل [عص] تكفل ايدن، كفيل اولان.

متكلم [عص] تكلم ايدن، سويلەين.

متكلمين [عا] اهل سنتك علوم دينيه علماسى.

متكمن [ع ص] كيزلەنن، پوصويه كيرن.

متكون [عص] حاصل اولان، وار اولان، موجود.

متلاشى [عص] تلاش ايدن، تلاشلى.

متلاطم [ع ص] بربرينه چارپان، چيرپينتيلى، دالغالى.

متلافى [عص] تلافى ايدن.

متلاقى [عص] تلاقى ايدن، بولوشان، قاووشان.

متلذذ [عص] لذت بولان، خوشلانان.

متلف [عص] اتلاف واسراف ايدن، مهلك.

متلقى [عص] تلقى ايدن، اخذ وقبول ايدن.

متلون [عص] رنكدن رنكه كيرن، بويالى. ثباتسز، دونك.

متلهب [عص] آلەولەنن، آلەولنمش.

متلهف [عص] تلهف ايدن، محزون ومتحسر.

متلين [عص] يوموشايان، يوموشاق.

متماثل [ع ص] بربرينه بكزەين، مشابه.

متمادى [عص] تمادى ايدن، اوزانان، دواملى.

متماديا [ع ح] سوركلى، بلافاصله، آراسز.

متمارض [عص] كنديسنى يالاندن خسته كوستەرن.

متمايل [عص] تمايل ايدن، بر طرفه أكيلمش.

متمتع [عص] تمتع ايدن، قازانان، كار ايدن.

متمثل [عص] تمثل ايدن، برشكل وصورته كيرن.

متمدن [عص] مدنى اولان. مترقى ملتلر كبى حيات سورن.

مُتَمَرِّد [عص] ديك كلن ، عنادجى ، فنالقده اصرارايدن، عاصى .

مُتَمَسِّك [عص] تمسك ايدن ، صيقى صيقى طوتونان .

مُتَمَكِّن [عص] مكان طوتان، يرله‌شن.

مُتَمَلِّق [عص] تملق ايدن، يالتاقلانان، مداهن .

مُتِمّ [عص] اتمام ايدن ، بيتيرن . جمله‌يى اتمام ايدن شيلر .

مُتَمَنِّى ـ متمنا [عص] تمنى اولونمش، آرزو ايديلمش .

مُتَمَنِّى [عص] تمنى و طلب ايدن ، آرزو ايدن .

مُتَمَوِّج [عص] تموج ايدن، دالغالا- نان ، دالغالى .

مُتَمَوِّل [عص] مال وثروت صاحبى، زنكين .

مُتَمَهْدى [عص] مهديلك دعواسنه قالقيشان .

مُتَمَيِّز [عص] تميز وتفرد ايدن ، امثالنه فائق اولان .

مُتَمَيِّع [عص] مايع حالنه كلن .

مَتْن [عص] كتابك اصل عباره‌سى ، مندرجاتى .

مُتَناسِب [عص] تناسبلى ، اويغون ، موافق ، بربرينى طوتان .

مُتَناظِر [عص] بربرى قارشيسنده بولونان ، قارشيلقلى .

مُتَنافِر [عص] بربرندن نفرت ايدن، ايكره‌نن ، بربرينه اويمايان، بربرينى سومه‌ين ، ضد .

مُتَناقِص [عص] نقصان كلن ، آز اولان .

مُتَناقِض [عص] ايكى سوزى بربرينه مخالف اولان .

مُتَناهى [عص] نهايت بولان ، بيتن.

مُتَنَبِّه [عص] اويانان ، عبرت آلان، عقلنى طوپلايان .

مُتَنَبّى [عص] نبوت دعواسنده بولونان، پيغمبرلك طاسلايان .

مُتَنَزِّل [عص] تنزل ايدن، ياقيشمياجق برشى ارتكاب ايدن، آلچالان.

مُتَنَزِّه [عص] تنزه ايدن ، كزوب اكلنن .

مُتَنَصِّر [عص] تنصر ايدن، خرستيان اولان .

مُتَنَعِّم [عص] رفاه و نعمت ايچنده ياشايان.

مُتَنَفِّذ [عص] نفوذلى، نفوذ صاحبى.

مُتَنَفِّر [عص] نفرت ايدن، ايكره‌نن .

مُتَنَفِّس [عص] تنفس ايدن، صولوق آلان .

مُتَنَكِّر [عص] بالالتزام طانيلمياجق حال وقيافته كيرن ، هويتنى كيزله‌ين .

مُتَنَوِّع [ع ص] تنوع ایدن ، دورلو دورلو ، مختلف .

مُتَواتِر [ع ا] خلق آره‌سنده سویله‌نیلن ، شیوع بولان .

مُتَوارِث [ع ص] میراث قالان .

مُتَوارِد [ع ص] توارد ایدن ، کلن .

مُتَواری [ع ص] کیزله‌نن ، صاقلی .

مُتَوازِن [ع ص] توازن ایدن ، وزنلری بر اولان .

مُتَواضِع [ع ص] آلچاق کوکللی ، کبرسز .

مُتَوافِق [ع ص] اویغون کلن . بربرینه موافق اولان .

مُتَوالی [ع ص] بر بری آردنجه کیدن ، دائمی ، آراسز .

مُتَوَجِّه [ع ص] توجه‌ایدن ، یوزینی بر جهته دوندورن . توجه وعیتی اولان .

مُتَوَحِّش [ع ص] توحش ایدن ، وحشیله‌نن ، اورکن ، قورقان ، قورقمش .

مُتَوَرِّع [ع ص] تقوی صاحبی اولان ، پرهیزکار .

مُتَوَرِّم [ع ص] تورم ایدن ، ورملی .

مُتَوَسِّط [ع ص] توسط ایدن ، آرایه کیرن . اورتا حالده اولان ، اورتاده کلن ، وسطی .

مُتَوَسِّع [ع ص] توسع ایدن . کنیشله‌ین .

مُتَوَسِّل [ع ص] توسل وتشبث ایدن ، بر وسیله‌یه صاریلان

مُتَوَطِّن [ع ص] بر یری وطن اتخاذ ایدن ، یرله‌شن .

مُتَوَغِّل [ع ص] توغل ایدن ، چوق مشغول اولان .

مُتَوَفّی ــ متوفا [ع ص] وفات ایتمش ، أولو .

مُتَوَقّی [ع ص] احتراز ایدن ، صاقینان .

مُتَوَقِّع [ع ص] امیدایدن ، ایسته‌ین .

مُتَوَقِّف [ع ص] دوران . تعلق ایدن ، منوط ، وابسته .

مُتَوَکِّل [ع ص] اللهدن کلنه راضی اولان .

مُتَوَلِّد [ع ص] دوغان . (مج) نشأت ایتمش ، منبعث ، متحصل .

مُتَوَلّی [ع ص] بروقفك اداره‌سنه مأمور آدام .

مُتَوَهِّم [ع ص] وهملی . چوق حساب ایدن .

مُتَهالِك [ع ص] کندینی تهلکه‌یه آتاجق درجه‌ده بر ایشه عجله ایدن .

مُتَهَکِّم [ع ص] مستهزی ، مغرورانه أکله‌نن .

مُبْهَم [ع ص] شبهه اولونان، كند يسنه جرم اسناد اولونان . قباحتلى .

مُبْهُور [ع ص] حدتله نه ياپديغنى بيلمه‌ين ، كوزى دومانلى .

مُبْهِيج [ع ص] تهيج ايدن ، هيجانه كلن ، جوشقون .

مُبْهِي [ع ص] حاضرلانمش، حاضر .

مُتَيَسِّر [ع ص] قولايلقله حصوله كلن ، ميسر اولان .

مُتَيَقِّظ [ع ص] اويانيق ، كوزى آچيق ، غافل اولمايان .

مُتَيَمِّن [ع ص] ميمنتلى ، مبارك ، بركتلى ، مسعود .

مَتِين [ع ص] صاغلام ، دايانيقلى ، ثباتلى ، سوزندن دونمز ، شايان اعتماد .

مُثاب [ع ص] ثوابه نائل اولان .

مُثابَرَت [ع ا] مداومت ، دواملى چاليشما .

مَثابه [ع ا] درجه ، مرحله .

مِثال [ع ا] نمونه، اورنك، برشيئك آكلاشيلماسى ايچون ايراد اولونان نمونه . جمعى : امثله .

مَثانه [ع ا] سيديك‌يولى، سيديكك بولونديغى محفظه .

مُثْبَت [ع ص] اثبات ايدلمش ، محقق .

مُثْبِت [ع ص] اثبات ايدن ، دليللرله كوستەرن .

مِثْقال [ع ا] بر بچق درهملك‌وزن.

مِثْقَب [ع ا] بر شيئى دەله‌جك آلت . بورغى .

مِثْل [ع ا] كيبى ، بكزر ، نظير ، أش . مقدار ، جمعى : امثال .

مَثَل [ع ا] مثال. نمونه‌اولاراق ايراد اولونان سوز . قصه ، اخلاق كوچوك حكايه ، ماصال. « ضرب مثل ، ضروب امثال » : آتالر سوزى .

مَثَلا [ع ح] مثال مقامنده ، فرضا.

مُثَلَّث [ع ص] اوچلى ، اوچ قات، اوچ شيدن متشكل. «اتفاق مثلث » : اوچ دولت آراسنده عقد اولونان‌اتفاق. اوچ‌ضلع‌واوچ زاويه‌لى شكل هندسى .

مُثَلَّثات [ع ا] مثلث‌شكللرك قواعدندن و بونلر واسطه‌سيله مساحه اصولندن بحث ايدن علم .

مِثْللو [ت ص] كبى، قبيلندن، بكزر.

مُثْمِر [ع ص] ثمره‌لى ، ميوه‌لى ، محصولدار . فائده‌لى .

مُثمّن [عص] سکزلی ، سکزلك ، سکز جزءدن متشکل ، سکز کوشەلی ویا ضلعلی .

مَثنَوی [عا] هرایکی مصراعی آیری آیری قافیەلی اولان أسکی بر شکل نظم که بونکله اکثریا منظوم حکایەلر یازیلیردی . مولانا جلال‌الدینك بوشکل نظمده فارسی لسانیله یازیلمش مشهور اثرینەده علم اولمشدر .

مَثنَویات [عا] مثنوی شکلنده یازیلمش شعرلر .

مُثنّی ـ مثنا [عص] ایکیلی، ایکیلك، ایکی جزءدن متشکل .
«اتفاق مثنا»: ایکی دولت آراسنده عقد ایدیلن اتفاق .

مَثوبه [عا] ثواب. جمعی : مثوبات .

مَثول [عا] بویوك برذاتك حضورنده آیاقده دورما .

مَثیل [عا] شبیه ، نظیر ، بکزر .

مُجاب [عص] قبول اولنان، قبول جوابی آلان .

مجادل [عص] مجادلەایدن، غاوغاجی.

مُجادَله [عا] آتیشما ، منازعه ، غاوغا .

مُجاذَبه [عا] بربرینی جذب ایتمه، چکمه.

مَجاری [عا] مجرانك جمعی: صویوللری.

مَجاز [عا] حقیقی معناسیله مناسبت ومشابهتی اولمیان دیکر برمعنایه قوللانیلان سوز .

مُجاز [عص] اجازت آلمش، مأذون. جائز ، مشروع ، حلال .

مُجازات [عا] جزاویرمه. ویریلن جزا.

مُجاسِر [عص] جسارت‌ایدن، قورقمیان.

مُجاسَرت [عا] جسارت‌ایتمه، قورقمامه.

مُجال [عا] دونولەجك یر. قوت، اقتدار . امکان .

مَجالِس [عا] مجلسك جمعی: طوپلانیلان یرلر .

مُجالَست [عا] مجلس تشکیل ایتمه . برلکده اوطورما .

مَجامِع [عا] مجمعك جمعی: اجتماع‌کاهلر.

مُجامَعه ـ مجامعت [عا] معاملهٔ زوجیه، جماع .

مَجامیع [عا] مجموعەنك جمعی: مجموعەلر.

مَجّان [عص] اجرتسز ، پاراسز .

مَجّاناً [عص] اجرتسز اولارق . بادهوا .

مُجانَبت [عا] بر طرفه چکیلمه ، صاقینما ، احتراز .

مُجانِس [عص] بر جنسدن اولان ، متجانس .

مُجانَسَت [ع ا] بر جنسدن اولمق ، بکزه‌مه .

مَجانین [ع ا] مجنونك جمعی : دلیلر .

مُجاوَبه [ع ا] بربرینه جواب ویرمه . معارضه .

مُجاوِر [ع ص] قومشو ، یاقین . معتکف .

مُجاوَرَت [ع ا] قومشولق ، یاقینلق . اعتکاف .

مُجاهِد [ع ص] جهاد وحرب ایدن . یوکسك بر مقصد اوغورنده دائما مجادله ومبارزه ایدن . جهد ایدن ، چوق چالیشان . زمانمزك اك بویوك مجاهدی مصطفی کمال پاشادر .

مُجاهَده [ع ا] جنك ایتمه یوکسك ومقدس برمقصد اوغورنده مجادله ایتمه . چالیشما .

مُجْبَر [ع ص] اجباراولونمش ، کندیسنه زور ایدیلمش .

مجبِر [ع ص] اجبار ایدن ، زورلایان .

مَجْبور [ع ص] زورله صالدیریلمش ، زور کورمش ، چاره‌سز ، مضطر .

مَجْبورِیَّت [ع ا] مجبور اولمق ، زور- کورمه .

مَجبول [ع ص] یارادیلمش ، مخلوق ، متخلق .

مُجْتَبی - مجتبا [ع ص] سه‌چیلمش ، ممتاز .

مُجْتَر [ع ص] که‌ویش کتیره‌ن : حیوانات مجتره .

مُجْتَمِع [ع ص] طوپلانمش ، طوپلی ، برلشمش .

مُجْتَنِب [ع ص] اجتناب واحتراز ایدن ، چکینن .

مُجْتَهِد [ع ص] احکام استخراجنه مقتدر اولان ، عالم و متبحر امام .

مَجْد [ع ص] بویوکلك ، اولولق ، اصالت .

مُجِد [ع ص] جد و سعی ایدن ، چالیشان .

مُجَدِّد [ع ص] هرشیئی یکیلشدیرن ، بر مملکته یکیلك ویرن ، اسکی و کهنه اصول وعاداتی ییقان : تورکلرك اك بویوك مجددی مصطفی کمال پاشادر .

مُجَدَّد [ع ص] یکی ، یپ یکی ، هیچ قوللانیلمامش .

مَجْدی [ع ص] بویوك ، شرفلی .

مَجْذوب [ع ص] جذب اولونمش ، جذبه صاحبی ، عشق الهی‌یه مظهر . دلی ، آبدال .

مَجْذوم [ع ص] جذاملی . مسکین علتنه دوچار اولان .

مَجْرا - مجری [ع ا] صویولی . لغم . (مج) بر ایشك طرز اجراسی .

مجرب [ع ص] تجربه اولونمش .

مجربات [ع ا] تجربه ایدیلمش ایشلر وشیلر .

مجرد [ع ص] تجرید اولونمش ، صویولمش، چیپلاق. یالکز. صاف. خالص. أولنمەمش، بکار. مادی وجسمانی اولمایان . آنجاق ، صرف. غیر محدود مسافه .

مجردات [ع ا] مادی و جسمانی اولمایوب معنوی وانفسی اولان شیلر .

مجرم [عص] جرم وقباحت ایشلەین، قباحتلی .

مجروح [ع ص] یارالی . رد اولونمش، باطل ، غیر مقبول.

مجرور [ع ص] سورو کلنمش ، جر ایدیلمش .

مجزوم [ع ص] قرار ویریلمش ، کسدیریلوب آتیلمش، محقق، معلوم .

مجسم [عص] جسمی اولان، وجودلی ، تجسم ایتمش (مج) جسم پیدا ایتمش بر حال معنوی: فضیلت مجسمه .

مجعول [عص] یاپیلمش ، مصنوع، احداث اولونان .

مجلا ـ مجلی [عص] جلا ایدیلمش، پارلاق .

مجلد [ع ا] تجلید ایدن ، کتابلری جلدلەین آدام .

مجلد [عص] تجلید اولونمش. جلدلی.

مجلدات [ع ا] مجلد اولان کتابلر.

مجلس [ع ا] اوطوراجق یر . مذاکره ومناقشه ایچون طوپلانمش انسانلرك مجموعی وطوپلاندقلری محل. جمعیت، انجمن، شورا.

مجلس آرا [ف ص] کوزل وتوخاف سوزلرله مجلسی سوسلەین ، شنلندیرن .

مجلوب [ع ص] جلب اولونمش . میل ایتدیریلمش، دوشکون، مبتلا ، مفتون.

مجله [ع ا] کتاب ، مجموعه .

مجمر [ع ا] بخوردان .

مجمع [عا] محل اجتماع ، طوپلانیلان یر .

مجمل [ع ص] اجمال اولونمش ، قیصا ، مختصر ، خلاصه .

مجموع [ع ص] طوپلانمش . (ا). طوپلانمش شی .

مجموعه [عا] بیریکدیریلمش شیلر، قوللکسیون. رساله . هفتەلق ویا آیلق غزته .

مجنون [ع ص] دەلی ، چیلغین . (مج) : عاشق .

مَجُوسی [ع ص . ا] مجوسی دیننه تابع، آتشپرست .

مُجَوَّف [ع ص] ایچی بوش، اویوق.

مُجَوْهَر [ع ص] الماسلی ، مرصع . نقطه‌لی حرفلری ابجدله حساب اولوندقده تاریخ چیقان بیت ویا عباره .

مُجَوْهَرات [ع ا] قیمتلی طاشلرله مزین طاقیملر .

مُجَهَّز [ع ص] تجهیز اولونمش ، مالزمه‌سی و اسلحه‌سی اکمال ایدیلمش .

مُجَهِّز [ع ص] تجهیز ایدن، لوازمی تدارك و اکمال ایدن .

مَجْهُود [ع ا] جهد ، سعی ، جهد اولونمش ، قدرت ، مقدرت .

مَجْهُول [ع ص] بیلنمه‌ین ، معلوم اولمایان .

مُجیب [ع ص] اجابت ایدن، قبول ایدن .

مَجید [ع ص] مجد وشرف صاحبی، عالی ، محترم .

مَجیدِیّه [ع ا] عبدالمجید زماننده احداث ایدلمش یکرمی غروشلق کوموش سکه .

مُجیز [ع ص] اجازت ویرن .

مَچ [ت ا] اکسز ودوز قیلنچ .

مَحابا [ع ا] دائما « بی » اداتیله قوللانیلیر . بی محابا : قید واندیشه ایتمه‌یه‌رك ، چکینمه‌یه‌رك ، پرواسزجه .

مُحادَثه [ع ا] بربرینه حکایه سویله‌مه ، قونوشما .

مُحاذی [ع ص] بر حذاده بولونان.

مَحاذیر [ع ا] محذورك جمعی: عذرلر.

مُحارِب [ع ص] حرب ایدن ، حربده ماهر ، جسور .

مُحارَبه [ع ا] جنك ، حرب اثناسنده وقوع بولان مصادمه.

مَحارسه [ع ا] وقایه ، محافظه .

مُحاسِب [ع ص] حساب بیلن، حساب ومعاش ایشلرینه باقان .

مُحاسَبه [ع ا] حسابلاشما ، حساب کورمه حساب طوتمق اصولی. دائره‌لرك حسابات شعبه‌سی .

مُحاسَبه‌جی [ت ا] بر دائره‌نك امور حسابیه‌سنه باقان مأمور .

مَحاسِن [ع ا] حسنك جمعی ، کوزللکلر .

مُحاصِر [ع ص . ا] محاصره ایدن، برقلعه‌یی ویا موقع عسکری‌یی قوشادوب ارزاق ومهمات یوللارینی کسن . جمعی : محاصرین .

مُحاصَره [ع ا] بر قلعه ویا موقع عسکری‌یی احاطه ایدوب ارزاق ومهمات یوللرینی کسمه ، قوشاتما .

مُحاضَره [عا] ادبی وتاریخی مصاحبه ویا حکایه .

مُحاط [ع ص] اطرافی چه‌وریلمش، قوشادیلمش، بر شیئك ایچنده بولونان ، مظروف .

مُحافِظ [عص] محافظه ایدن ، بکجی، قلعه قوماندانی .

مُحافَظه [ع ا] صاقلاما ، صیانت . ترك ایتمه‌مه .

مَحافِل [ع ا] محفل‌ك جمعی : محفللر .

مُحاق [ع ا] آیك صوك کیجه‌سی.

مَحاكِم [ع ا] محكمه‌نك جمعی : محكمه‌لر .

مُحاكَمه [عا] دعوا ایچون حاكمك حضورینه کیتمه . حکم‌ایتمه.

(مج) : بر ایشی و مسأله‌یی تدقیق وتعیین ایده‌رك قرار ویرمه .

مَحالّ [ع ا] محل‌ك جمعی : یرلر ، محللر .

مُحال [ع ص] امكانسز ، غیر قابل.

مُحالات [عا] محال‌ك جمعی . ممكن اولمایان شیلر .

مُحامات [ع ا] برندن بر شیئی دفع ایتمك . نگهبانلق‌ایتمه. دعوی وكالتی یاپما .

مُحامِد [ع ا] محمدت‌ك جمعی : مدح و ستایشلر ، کوزل خویلر .

مُحاوَره [ع ا] مكالمه ، قونوشما .

مُحِب [ع ص] محبتی اولان، سه‌ون، سه‌ویشن . دوست .

مَحَبَّت [ع ا] سه‌ومه، سه‌ویشمه ، سه‌وكی . عشق . صمیمیت .

مَحْبَس [ع ا] حبس ایدیلن یر . حبسخانه ، زندان .

مَحْبوب [ع ص] سه‌ویلن، معشوق، سه‌وكیلی . كوزل .

مَحْبوس [ع ص] حبس اولونمش ، موقوف .

مَحبوسخانه [فا] محبس ، زندان.

مُحْتاج [ع ص] احتیاجی اولان . لزومی اولان.فقیر، یوقسول.

مُحْتَجِب [ع ص] احتجاب ایدن ، كیزله‌نن ، مستور .

مُحْتَرِز [ع ص] احتراز ایدن ، صاقینان ، چكینن .

مُحْتَرِص [ع ص] شدتله چوق شی ایسته‌ین ، أملنی تطمین‌ایده‌مه‌ن .

مُحْتَرِق [ع ص] یانان ، یانمش .

مُحْتَرَم [ع ص] شایان حرمت وتعظیم ، معزز ، قیمتلی .

مُحْتَسِب [ع ا] اسکیدن بر نوع کومروك ویابلدیه مأموری .

مُحْتَشَم [ع ص] حشمتلی ، شعشعه‌لی ، هیبتلی .

مُحْتَضَر [ع ص] أولومه چوق یاقلاشان ، جان چکیشن .

مُحْتَکِر [ع ص] تجارتده حیله وانصافسزلق کوسته‌رن .

مُحْتَلِج [ع ص] تیتره‌مه علتنه دوچار اولان .

مُحْتَمَل [ع ص] ممکن ، مأمول ، احتمالی بولونان .

مُحْتَوی [ع ص] جامع وشامل اولان . حاوی ، ایچنه آلان .

مُحْتَوِیّات [ع ا] مندرجات . برشیئك ایچنده بولونان شیلر .

مَحْجوب [ع ص] پرده‌لی ، مستور . اوتانان . اوتانغاج ، حیا وتربیه‌لی .

مَحْجوز [ع ص] حجز ایدیلمش ، محکمه قراریله باغلانمش ، تصرفدن منع اولونمش .

مُحَدَّب [ع ص] قانبورلاشدیریلمش ، قانبور ، تومسکلی

مُحْدَث [ع ص] ضوکرادن وجوده کلمش ، قدیم اولمایان ، مخلوق . یکی ، اسکیدن اولمایان .

مُحْدِث [ع ص] احداث ایدن ، یکیدن یاپان .

مُحَدِّث [ع ا] حدیث نقل ایدن ، حدیث عالمی .

مُحَدِّد [ع ص] تحدید ایدن ، حدود قویان .

مَحْدود [ع ص] تحدید اولونمش ، حد تعیین ایدیلمش . اطرافی احاطه اولونمش . ناقص . « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر . »

مُحَذِّر [ع ص] تحذیر ایدن ، صاقیندیران .

مَحْذور [ع ا] حذر اولوناجق شی ، مانع .

مَحْذوف [ع ص] حذف اولونمش ، آرادن چیقاریلمش .

مِحْراب [ع ا] جامع ومعبدلرده امام یری . (مج) : اقتدا اولوناجق یر .

مِحْراق [ع ا] ضیانك آیینه وسائره‌یه عکس ایتدیکی نقطه مقابلنده‌کی نقطه .

مُحَرِّر [ع ص] تحریر ایدن ، یازان ، کاتب . غزته‌یه یازی یازان ، کتاب تألیف ایدن .

مُحَرَّر [ع ص] تحریر اولونمش ، یازیلمش .

مُحَرَّرات [ع ا] يازيلمش شيلر ، مكتوبلر، رسمي‌أوراق.

مُحْرِز [ع ص] احراز ايدن ، قازانان .

مُحْرَز [ع ص] احراز اولونمش .

مُحَرِّص [ع ص] حرصلانديران .

مُحَرَّف [ع ص] تحريف اولونمش، تغيير ايديلمش .

مُحْرِق [ع ص] ياقان . (مج) : سوزشلی ، مؤثر .

مَحْرَك [ع ا] اوزرنده حركت اولنان دائره ، سياراتك اوزرنده سير ايتدكلری موهوم دائره‌لرك يری . جرمينك رسم ايتديكی قوس .

مُحَرِّك [ع ص] تحريك ايدن ، اويناتان ، حركته كتيرن . (مج) : تشويق ايدن، آياقلانديران.

مَحْرَم [ع ا] حرام . ازدواجی غير جائز اولان اقربا (مج) : برينك اسرارينه واحوال خصوصيه سنه واقف، تكليفسز، ايچلی طيشلی. كيزلی ، سر .

مُحَرَّم [ع ص] حرام قيلنمش. عربی سنه‌نك ايلك آيی . محرمات : حرام وممنوع شيلر .

مَحْروس [ع ص] حفظ اولونان ، محفوظ . « مؤنثی اولان محروسه بويوك شهر معناسنه‌ده كلير.»

مَحْروق [ع ص] ياغمش . يانيق .

مَحْروقات [ع ا] اودون ، كومور كبی ياقيلان شيلر .

مَحْروم [ع ص] نصيبسز . ايسته ديكنه موفق اولامايان . الی بوش قالان .

مَحْزون [ع ص] حزنلی ، كدرلی ، تاسالی .

مُحْسِن [ع ص] احسان ايدن ، اييلك ايدن .

مُحَسِّن [ع ص] تحسين ايدن، كوزل قيلان .

مُحَسَّنات [ص ا] كوزل شيلر ، كوزل خويلر .

مَحْسوب [ع ص] حساب اولونمش ، صاييلمش، حسابه كچيريلمش.

مَحْسود [ع ص] حسد ايديلن ، هر كسك حسدينی جلب ايدن .

مَحْسوس [ع ص] حس اولونمش، دويولمش ، سه‌زيلن .

مَحْشَر [ع ص] طوپلانيلاجق ير . حشر اولوناجق محل وزمان، قيامت . (مج) : چوق قالاباليق ير، مدهش ازدحام .

مَحْصود [ع ص] حصاد ايديلمش ، بيچيلمش .

مَحْصور [ع ص] محاصره ايديلمش ، اطرافی قوشاديلمش .

مَحْصول [ع ص] حصول بولان ، وجوده كلن .

محصولات [ع ا] محصول ك جمعى . حبوبات، حيوانات اهليه دن سوت ویاغ وسائره كبي الده ايديلن فوائد . صنايعدن حاصل اولان مواد مختلفه .

محصولدار [ف ص] محصولاتى چوق اولان ، منبت .

مَحْض [ع ص] خالص ، صاف ، ساده ، صرف .

مَحْضا [ع ح] يالكز ، آنجاق ، ساده . مجرد .

مَحْضَر [ع ا] حضور يرى، پيشكاه، بويوك بر ذاتك اوكى . حاضر اولما ، حضور . بر چوق ذوات طرفندن مشتركاً امضا اولو- نارق تقديم اولونان استدعا، عرض محضر .

مُحْضِر [ع ا] محكمه خدمه‌سى ، مباشر .

مَحْظور [ع ص] منع اولونمش ، ياقلاشيلماسى غير جائز .

مَحْظورات [ع ا] ممنوع و حرام اولان شيلر .

مَحْظوظ [ع ص] حظ ايدن، خوشلا- نان ، ممنون .

مِحْفَظه [ع ا] بر شيئك حفظ اولو- نماسنه مخصوص قوطو .

مَحْفِل [ع ا] طوپلانيلاجق ير ، اجتماع محلى .

مَحْفوظ [ع ص] حفظ اولونمش ، صاقلانمش، امين. أزبرلنمش.

مَحَفّه ـ مِحَفّه [ع ا] دوه‌نك اوستنه قونولان قارشيلقلى اوطورولاجق بر نوع سپت .

مُحِق [ع ص] حق يرينه كتيرن ، حقلى ، دوغرو .

مُحَقَّر [ع ص] تحقير اولونمش، ذليل.

مُحَقِّر [ع ص] تحقير ايدن .

مُحَقَّق [ع ص] تحقيق اولونمش ، دوغرولغى آكلاشيلمش . دوغرو ، صحيح . (ا) : شبهه‌سز، مطلق .

مُحَقِّق [ع ص] تحقيق وتدقيق ايدن، حقيقتى ميدانه چيقاران ، سوزينى دليللرله اثبات ايدن .

مَحَك [ع ا] اوزه‌رنده آلتونك عيارينه باقيلان سياه طاش . (مج): بر شيئك ويا شخصك دكرينى كوسته‌رن شى ، معيار .

مُحْكَم [ع ص] صاغلام ، متين .

مُحْكَمات [ع ا] حكمى متضمن آيتلر.

مَحْكَمه [ع ا] دعواره باقان رسمى دائره .

محكوك [ع ص] حك اولونمش ، قازنمش .

محكوكات [ع ا] حكاكلق ايشلری، قازنمش رسملر ويازيلر.

محكوم [ع ص] حكم آلتنده بولونان، تابع. حكم اولونمش، حكم كيمش . « محكوم به » : حكم وقراری ويريلمش. «محكوم عليه»؟ عليهنه حكم اولونمش ، دعوايی غائب ايتمش. « محكوم له » : لهنه حكم ايديلمش .

محكی [ع ص] حكايه اولونمش ، منقول .

محل [ع ا] مكان ، ير ، مقام . « نابمحل » : مناسب اولمايان ، نابجا .

محلات [ع‍ا] محله‌نك جمعی : محله‌لر .

محلل [ع ص] تحليل ايدن، مركب برجسمی حل ايدوب جزءلره آييران. براثری تدقيق وتحليل ايدن، مدقق .

محلول [ع ص] حل اولونمش ، داغيلمش . وارثی اولماديغی حالده وفات ايدن آدامك وقفه،ميری يه عائد (ميراثی)

محلولات [ع ا] محلولك جمعی . محلوللر .

محله [ع ا] بر شهر ويا قصبه‌نك منقسم اولديغی پارچالرك بهری.

« محله قاريسی » : تربيه‌سز قادين.

«محله چوجوغی»: عارسز وتربيه‌سز چوجوق .

محلی [ع ص] بر محله مخصوص ، يرلی ، بر يرك محصولی .

محلی [ع ص] سوسلی ، دوناتمش.

محمدت [ع ا] ستايش، مدح وثنايه لايق حركت، شكران، تشكر.

محمدی [ع ص] حضرت محمده ودين اسلامه منسوب .

محمل [ع‍ا] يولجی اوطورمق ايچون دوه اوستنه قونولان سپت .

محمود [ع ص] مدح اولونمش، مدحه لايق .

محمول [ع ص] يوكلنمش ، چوق يوكلی. حمل واسناد اولونان.

محموم [ع ص] حمالی ، صيتمالی .

محمی [عص] حمايه اولونان، برينك حمايه‌سنده بولونان .

محميه [ع ا] بر شيئی حفظ ايتمه . بويوك شهر .

محن [ع ا] محنتك جمعی .

محنت [ع‍ا] اذيت، مشقت، زحمت. درد ، ألم :

محو [ع ا] يوق ايتمه ، اورتادن قالديرما. خراب ايتمه، باطيرما . يوق اولما ، خراب ومضمحل اولما.

مِحْوَر [ع ا] چرخ كبی دونن شيلرك اورتاسندن كچن اوق . براوجی قطب شمالی‌يه ، ديكر اوجی قطب جنوبی‌يه منتهی اولمق اوزره مركز ارضدن كچديكی فرض اولونان موهوم خط .

مُحَوَّل [فص] تحويل وتغيير اولونمش. احاله و سپارش اولونمش ، تحميل ايديلمش .

مُحَوَّلات [ع ا] دولت بورجی اولوب تأديه‌سی برولايته ويا دائره‌يه احاله اولونان پارا .

مَحْوِيَّت [ع ا] تواضع، آلچاق كوكلليلك.

مُحَيِّر [ع ص] حيرت ويرن، شاشيرتان.

مُحيط [ع ص] احاطه ايدن. شامل، محتوی. انسانك ايچنده‌ياشاديغی حيات دائره‌سی ، (فرا) ميليو .

مُحْيي [ع ص] احيا ايدن، ديريلتن .

مُخ [ع ا] ايليك . كميك ايچنده‌كی ياغ .

مُخابِر [ع ص] مخابره‌ايدن، خبرله‌شن، مكتوب يازان .

مُخابَره [ع ا] خبرلشمه، مكتوبلاشمه .

مُخادَنَت [ع ا] دوستلق .

مَخاديم [ع ا] مخدومك جمعی : اوغوللر .

مَخارِج [ع ا] مخرجك جمعی : چيقاجق يرلر .

مَخازِن [ع ا] مخزنك جمعی : مغازه‌لر .

مُخاصِم [ع ص] دشمن ايكی كشينك ويا دولتك هر بری .

مُخاصَمه [ع ا] دشمنلك، خصومت، منازعه .

مُخاطِب [ع ص] خطاب ايدن، برينه سوز سويله‌ين .

مُخاطَبه [ع ا] بربرينه خطاب ايتمه، مكالمه .

مُخاطَره [ع ا] تهلكه .

مُخافه [ع ا] قورقو .

مُخالَصَت [ع ا] صميميت ، صميمی دوستلق .

مُخالِف [ع ا] مخالفت ايدن، اويمايان، قارشی كلن . ضد .

مُخالَفَت [ع ا] مخالفلك، اويمامقلق. ضديت ، دشمنلك ، قارشی كلمه .

مُخْبِر [ع ص] اخبار ايدن ، خبر ويرن . غزته‌لره خبر وحوادث يتيشديرن .

مُخْتار [ع ص] اختيار وانتخاب اولونمش، سچيلمش . كزيده ، ممتاز . ايسته‌ديكی كبی حركت ايده‌بيلن . بر كوی ويا محله اهاليسی طرفندن

محله ایشلرینه باقمق ایچون انتخاب اولونان آدام .

مُختاریت [ع ا] آیریجه و امتیازلرله اداره اولونان حال و وضعیت.

مُختَرِع [ع صـ] اختراع ایدن، یکی برشی وجوده کتیرن، موجد. مفتری .

مُختَرَعات [ع ا] ایجاد و اختراع اولونان شیلر .

مُختَص [عصـ] خصوصی، مخصوص.

مُختَصَر [ع صـ] اختصار ایدیلمش، قیصا کسیلمش ، مجمل .

مُختَفی [ع صـ] کیزله نن، کیزلنمش، صاقلی .

مُختَل [عصـ] بوزولمش، قاریشمش، انتظامسز .

مُختَلِس [عصـ] اختلاس ایدن، چالان.

مُختَلِط [ع صـ] مختلف افراد ویا اجزادن متشکل، قاریشیق .

مُختَلِف [عصـ] دورلو دورلو اولان، متنوع . « مختلف فیه » : اونده اختلاف آرا بولونان .

مُختَمِر [عصـ]مایه‌لانان ، اکشیین، شراب اولان . یاشماقلانان .

مُختَنِق [ع صـ] بوغولان ، مخنوق.

مَختوم [ع صـ] مهرلنمش، مهرلی.

مَختون [عصـ] ختان اولمش، سنتلی.

مُخَدِّر [ع صـ] حسی ابطال ایدن ، اویوشدیریجی .

مُخَدِّش [ع صـ] تخدیش ایدن ، طیرمالایان .

مُخَدَّره [عصـ] عفیف قادین . جمعی: مخدرات .

مَخدوم [ع صـ] خدمت اولونان . (ا)اوغول، اولاد، چوجوق.

مَخذول [ع صـ] حقیر ، پریشان .

مُخرِب ، مُخَرِّب [ع صـ] خراب ایدن (ا)طورپیدو.

مَخرَج [ع ا] چیقیلاجق یر. حرفلرك و سسلرك آغیزدن چیقدقلری محل. برمسلك ایچون آدام یتیشدیرن مکتب ویا دائره. داخلی محصولات و امتعه‌نك صرفی ایچون خارجده بولونان محل .

مُخرَج [عصـ] چیقمش ، یتیشمش، چیقاریلمش .

مُخَرِّش [عصـ] تخریش ایدن، طیرمالایان ، آزدیران .

مَخروط [ع ا] آلتی، دائره‌شکلنده واوستی سیوری شکل مجسم.

مَخزَن [ع ا] اشیا حفظنه مخصوص قاپالی یر ، آنبار . یر آلتی، بودروم .

مُخَصَّص [عص] تخصیص اولونمش، آیریلمش .

مُخَصَّصات [عص] تخصیص ایدیلمش معاش وسائره، تخصیصات. بودجه‌دن هر دائره‌یه آیریلان پارا.

مَخْصوص [عص] تعیین ایدیلمش ، منحصر ، عمومی اولمایان ، یالکز برینه عائد اولان، خصوصی، (ا) بالخاصه ، بالالتزام .

مَخْصوصاً [عح] صورت مخصوصه‌ده، بالالتزام .

مُخْطِر [عص] اخطار ایدن، خاطرلاتان.

مُخْطِره [عا] بر ایشی خاطرلاتمق ایچون ویریلن ورقه، مذکره. اونوتمامق ایچون یازیلان خاطره کلنلر.

مُخَطَّط [عص] تخطیط ایدیلمش ، چیزیلمش . بیولی .

مَخْطوط [عص] یازیلمش، چیزیلمش .

مُخْطی [عص] خطا ایدن، کناهکار.

مُخَفَّف [عص] تخفیف اولونمش ، خفیفلندیرلمش . اختصار اولونمش (کلمه) .

مُخَفِّف [عص] خفیفلندیرن . جزایی تخفیفه سبب اولان، اسباب مخففه .

مَخْفی [عص] کیزلی .

مُخِلّ [عص] اخلال ایدن ، بوزان ، دوقونان .

مُخَلّا [عص] تخلیه اولونمش ، بوشادیلمش .

مِخْلَب [عا]ییرتیجی قوش پنچه‌سی .

مُخَلَّد [عص] دائم ، باقی ، ابدی .

مَخْلَص [عا] اسم اصلیدن باشقا طاقیلان اسم .

مُخْلِص [عص] دوستلغی ویا عبادتی صمیمی اولان .

مُخَلِّص [عص] تخلیص ایدن، قورتاران.

مُخَلَّف [عص] کریده قالان ، اولن آدامك بیراقدیغی .

مُخَلَّفات [عا] اولن آدامك بیراقدیغی شیلر ، ترکه .

مَخْلوط [عص] قاریشدیریلمش، قاریشیق. صاف وخالص اولمایان .

مَخْلوق [عص] خلق اولونمش، یاراديلمش . جمعی : مخلوقات .

مُخَلّی [عص] تخلیه ایدن، بوشالدان. «مخلیة الهوا» : هوایی بوشالتمایه مخصوص آلت .

مُخَمَّر [عص] تخمیر اولونمش ، یوغورولمش ، مایالانمش .

مُخَمَّس [عص] تخمیس ایدیلمش، بشلی، بشه ابلاغ اولونمش ، بش

ضلعلی شکل هندسی. هر بندی بشر مصراعدن مرکب شکل نظم .

مخمن [عص] تخمین وتقدیر ایدلمش.

مخمّن [ع ص] تخمین وتقدیر ایدن ، مقدار وبها تعیین ایدن. (فرا) استیماتور .

مخمور [عص] سرخوشلقدن ویااویقودن سرسم ، سوزەرك طاتلی طاتلی باقان (کوز) .

مخنّث [عص] فناخویلی، نامرد، آلچاق.

مخنّق [عص] بوغان ، بوغوجی .

مخنوق [عص] بوغولمش، بوکالمش .

مخوف [عص] قورقولی ، تهلکەلی ، قورقونج .

مخیّر [عص] برشیئی قبول ویا انتخابده سربست. بکەنیلمەدیکی تقدیرده اعاده اولونمق شرطیله صاتیلان .

مخیّل [عص] تخیل اولونمش، دوشو- نولمش ، خیالی .

مخیّلات [عا] خیال قبیلندن اولان شیلر.

مدّ [عا] اوزاتما ، چکمه . یایما ، دوشەمه. بر حرفی وخصوصیله الیفی چکمه. الیف اوزرینه قونولان معلوم اشارت. صولرك قارایەدوغرو اوزانماسی .

مدّاح [ع ص] چوق مدح ایدن . (ا) توخاف حکایەلر نقل ایدن مقلد آدام .

مداخله [عا] قاریشما ، أل صوقما. توسط ، میانجیلق .

مداد [عا] یازی یازیلان مرکب .

مدار [عا] دونن برشیئك مرکزنده استناد ایتدیکی یر. نقطهٔ استناد، وسیله، سبب ، واسطه، یاردیمجی. برسیارەنك کونشك اطرافنده دونر- کن چیزدیکی داٸره . خط استوانك ایکی جهتنده اولان ایکی موهوم داٸره.

مدارا ـ مدارات [ع ا] ظاهرده دوستلق کوستر- مه ، حسن معامله ، یوزه کولمه .

مدارس [ع ا] مدرسەنك جمعی : مدرسەلر ، مکتبلر .

مدافع [ع ص] مدافعه ایدن، هجومه مقابله ایدن . (ا) بر قلعەیی محافظه ایدن عسکر .

مدافعه [عا] هجومه مقاومت ایتمه، دایانما. حمایه ایتمه ، صاحب چیقما .

مدام [ع ص] داٸمی ، باقی . (ا): شراب ، می .

مدانی [ع ص] یاقین . نظیر ، بکزر .

مداوات [ع ا] خستەیه باقوب علاج ویرمه ، تداوی .

مُداوَله [ع ا] الدن اله کزدیرمه، ویروب آلما ، تعاطی .

مُداوِم [ع ص] دوام ایدن ، دوا- ملی .

مُداوَمَت [ع ا] دائمی چالیشما ، دوام واقدام .

مُداوی [ع ص] تداوی ایدن ، علا جلایان .

مُداهِن [ع ص] مداهنه ایدن ، دالقاووق .

مُداهَنه [ع ص] دالقاووقلق . یوزه کوله ، تبصبص .

مَدایِح [ع ا] مدیحه‌نك جمعی . مدحه لایق افعال وحرکات.

مَدایِن [غ ا] مدینه‌نك جمعی . شهرلر .

مُدبِر [ع ص] ادباره اوغرامش ، بدبخت .

مُدبِّر [عص] تدبیرلی ، دوراندیش .

مُدّت [ع ا] زمان ، وقت ، زمان مسافه‌سی . زمانك بر جزئی.

مَدْح [ع ا] برینك ایلکنی سو- یله‌مه ، ثنا ،

مِدْحَت [ع ا] مدح، اوکمه ، ثناء ستایش .

مُدَّخَر [ع ص] بیریکدیریلمش ، آنباره قونولمش .

مَدْخَل [ع ا] کیره‌جك یر ، قاپو، (فرا) : آنتره. باشلانغیج. قاریشما ، پارماغی اولما .

مَدْخول [ع ص] تعریض اولونمش ، معیوب ، مذموم .

مَدَد [ع ا] یاردیم ، امداد ، ایواه، یازیق .

مَدَدرَس [ف ص] یاردیمه یتیشن ، یاردیمجی .

مُدِر ، مُدِرّ [عص] ادراروبرن، چوق آقیتان .

مُدَرَّج ـ مُدَرَّجه [عص]صیردیون. داریول . مسلك، طریق .

مُدَرِّس [ع ا] درس ویرن آدام، معلم. دارالفنون خواجه‌سی. (فرا) : پروفسور .

مَدْرَسه [ع ا] درس اوقوتدورولان محل ، مکتب .

مُدْرِك [ع ص] ادراك ایدن، قاو- رایان . یتیشن ، آیران ، کمال بولان ، بلوغه ایرن .

مُدَّعا ، مدعی [ع ا] دعوی اولو نان شی، سبب دعوا اولان ماده .

مَدْعو [ع ص] دعوت اولونمش، دعوتلی .

مُدَّعی [عص]دعوی ایدن،دعواجی. ادعا ایدن .

مَدْفَن [ع ا] دفن اولونان یر ، مزار .

مَدْفوع [ع ص] دفع اولونمش . ویریلمش ، چیقاریلمش .

مَدْفوعات [ع ا] صاندیقدن چیقان پارا ، مقبوضات مقابلی .

مَدْفون [ع ص] دفن اولونمش ، کومولمش .

مُدَقِّق [ع ص] تدقیق ایدن ، دقتله آراشدیران .

مُدَلَّل [ع ص] دلیل ایله ثابت .

مَدْلول [ع ص] دلالت اولونان ، کوستەریلن . (ا) معنی ، مآل ، مفهوم .

مُدُن [ع ا] شهر معناسنه کلن مدینه‌نك جمعی .

مَدَنی [ع ص] شهری، شهره منسوب، یوکسك ومترقی .

مَدَنِیَّت [ع ا] مدنیلك ، ترقیات فنیه‌یه موافق بر طرزده یاشایيش ، ملی ، اجتماعی وفردی حیاتك یوکسکلکی ، علوم وفنون ، تجارت وصنایعك ترقیسندن حصوله کلن منظرهٔ رفاه وتعالی .

مُدَوَّر [ع ص] چه‌ویرلمش ، دور ایدیلمش . یووارلاق ، دکیرمی .

مُدَوَّن [ع ص] تدوین اولونمش ، کتاب حالنه قونولمش .

مُدَوَّنات [ع ص] تدوین اولونمش اثرلر .

مُدْهِش [ع ص] دهشت ویرن ، قورقونج .

مَدْهوش [ع ص] دهشت و حیرته دوچار اولان . متحیر .

مَدَی [ع ا] اوزانما ، امتداد . «مدی البصر» : کوز ایره‌بیلدیکی قادار .

مَدیحه [ع ا] مدحی حاوی اثر ، مدحیه .

مَدید [ع ص] چکیلمش . اوزون ، چوق سورن .

مُدیر [ع ص] اداره ایدن . اداره‌یه مقتدر . (ا) بر دائره‌نك اداره‌سنه مأمور ذات .

مُدیرِیَّت [ع ا] مدیرلك ، مدیر صفت ووظیفه‌سی . بر مدیرك اداره‌سنده‌کی دائره .

مَدینه [ع ا] شهر ، بلده . حجازده معلوم مقدس شهر .

مَدیون [ع ص] بورجلی .

مذاب [ع ص] اذابه ایدیلمش ، أریتیلمش .

مَذابِح [ع ا] مذبحك جمعی : مذبحه‌لر .

مذاق [ع ا] ذوق ، طاتما ، لذت دویما .

مُذاكَره [ع ا] بر ایش ایچون اوزون اوزادی یه سویلشمه. طلبه‌نك بربریله درس چالیشماسی .

مَذاهب [ع ا] مذهبلر، مسلكلر ،

مَذبَح ـ مذبحه [ع ا] یه‌نیلن حیوانلرك كسیلدیكی یر . سلخخانه .

مُذَبذَب [عص] برشیئه قرار ویره‌مه‌ین، مترددد . قاریشیق ، تذبذب ایچنده بولونان .

مَذبوح [ع ص] ذبح اولونمش ، بوغازلانمش .

مذبوحانه [ع ح] بوغازلانمان حیوانلرك چیرپینیشلری طرزنده .

مُذَکَّر [عص] حقیقی ویالفظی ارككه دلالت ایدن(اسم). اركك .

مُذَكَّره [عا] بر ایش حقنده آمره ویریلن ورقه ، مخطره ، تقریر ، تذكره .

مَذكور [ع ص] ذكر ایدیلمش ، آكیلمش .

مَذَلَّت [عا] حقارت ، آلچاقلق ، ذلت .

مَذَمَّت [عا] ذم ، تقبیح . مذموم ایش .

مَذموم [عص] ذم اولونمش. چیركین، معیوب .

مُذنِب [عص] مجرم ، كناهكار .

مَذهَب [ع ا] كیدیلن یول ، طریق، مسلك . دین ، دینك شعبه‌لرندن هر بری .

مُذَهَّب [ع ص] آلتون یالدیزلی ، آلتون یالدیزلانمش .

مُذَهِّب [ع ا] آلتون یالدیزجیسی.

مُذَیَّل [ع ص] ذیل ایدیلمش ، علاوه‌لی . آلتنه جوابی یازیلوب اعاده اولونان (تذكره) .

مُرّ [ع ص] آجی .

مَرء [ع ا] آدام ، اركك .

مِرآت [ع ا] آینه ، آینا .

مُرابِحه [ع ا] چوق فضله آلینان فائض .

مَراتِب [ع ا] مرتبه‌نك جمعی . رتبه‌لر ، درجه‌لر .

مُراجَعَت [ع ا] كیری دونمه . باش وورما ، دانیشما .

مَراحِل [ع ا] مرحله‌نك جمعی . منزللر ، مرحله‌لر .

مَراحِم [ع ا] مرحمتك جمعی . مرحمتلر .

مُراد [ع ا] آرزو اولونان شی ، ایستك ، مقصد ، مرام .

مُرادِف [ع ص] لفظلری آیری ، معنالری بر اولان، مترادف .

مرار [ع ا] مره‌نك جمعی. كره‌لر، دفعه‌لر .

مرارت [ع ا] آجيلق .

مراسله [ع ا] مكتوبلاشما، مكاتبه، مخابره .

مراسم [ع ا] رسمی معامله‌لر ، عادتلر .

مراضعه [ع ا] أمزیرمه ، سود ویرمه.

مراعات [ع ا] باقما . صايما ، صاينمى ، رعايت . « مراعات نظير » : تناسب دينيلن بر صنعت ادبيه .

مرافعه [ع ا] محكمه‌يه مراجعت ؛ خصمى محكمه‌يه جلبله محاكمه اولما .

مرافق [ع ص] رفاقت ايدن ، برلكده بولونان .

مرافقت [ع ا] آرقاداشلق، رفيقلك، برلكده بولونما .

مراق [ت ا] قارا سودا . بر شيئى آكلامق واوكرنمك آرزوسى. هوس، ابتلا، وسوسه. كدر، اوزونتو. «مراق صارمق»: چوق هوس ايتمك .

مراقبه [ع ا] باقما ، كوز آلتنده بولوندورما . دينى وجد واستغراق .

مراقد [ع ا] مرقدك جمعى : مزارلر .

مراكب [ع ا] مركبك جمعى : كميلر .

مراكز [ع ا] مركزك جمعى : مركزلر .

مرام [ع ا] آرزو ، ايستك . مقصد ، نيت .

مراهق [ع ا] بلوغه ياقلاشمش اركك چوجوق .

مرايا [ع ا] مرآتك جمعى . آيينه‌لر .

مرائى [ع ص] رياكار،ايكى يوزلى.

مربا [ع ا] شكرله أزيله‌رك قايناديلان ميوه انواعى ، بر نوع رچل .

مربع [ع ص] دورتلى . دورت شيدن مركب، (ا): دورت كوشه‌لى ودورت ضلعلى شكل هندسى . بر عددك كندى مثليله ضربندن حاصل اولان مقدار . مسافه‌نك طولاً وعرضاً اولچولمسى . باغداش قورارق اوطوروش .

مربوط [ع ص] ربط اولونمش ، باغلانمش، متوقف، منوط . عائد ، منسوب .

مربوطات [ع ا] بر شيئه عائد ومربوط اولان شيلر .

مربوطیت [عا] ارتباط واتصال. رابطه وصمیمیت .

مربی [ع ص] تربیه ایدن ، تربیه‌جی . خصوصی معلم ویا معلمه .

مرت [ت ص . ا] بویوك وچیركین شی .

مرتب [ع ص] ترتیب اولونمش ، صیرایه قونمش . یالاندن ترتیب اولونمش. تخصیص اولونمش.

مرتب [ع ص] ترتیب ایدن . حاضرلایان . (ا) : مطبعه‌ده یازی‌یی‌دوكمه حرفلرله دیزن ایشجی.

مرتبات [ع ا] تخصیصات ، افراد عسكریه . سفائن حربیه ضابطان وافرادی .

مرتبط [ع ص] ارتباط ایدن ، باغلی ، منسوب .

مرتبه [ع ا] درجه ، باصاماق . رتبه . مقدار .

مرتجل [ع ص] ارتجالاً شعر سویله‌ین ، حاضر جواب .

مرتحل [ع ص] ارتحال ایدن ، أولن .

مرتد [ع ص] ارتداد ایدن ، دین اسلامی ترك ایلین .

مرتسم [ع ص] ارتسام ایدن ، رسمی چیقان .

مرتشی [ع ص] رشوت آلان .

مرتضی ـ مرتضا [ع ص] بكینلمش، منتخب . حضرت علیك لقبی .

مرتعش [ع ص] ارتعاش ایدن ، تیتره‌ین .

مرتفع [ع ص] یوكسه‌لن ، یوكسك .

مرتك [ت ا] دورت كوشه‌لی كراسته آغاجی . دیرك . « الیفی مرتك ظن ایتمك » : جاهل اولمق ، امی اولمق .

مرتكب [ع ص] ارتكاب ایدن ، فنالق یاپان، رشوت آلان.

مرثیه [ع ا] ساغو ، وفات ایدن بر آدامك اوصاف وفضائلندن باحث شعر ویا نطق .

مرج [ع ا] قاریشما. « دائما هرج ومرج كلمه‌سیله برابر قوللانیلیر . » هرج ومرج : قارما قاریشیق .

مرجان [ع ا] دكیزدن چیقان معروف قیرمزی بونجوق .

مرجح [ع ص] ترجیح اولونان، دیكرندن زیاده بكه‌نیلن ، ایلری، شایان ترجیح.

مرجان

مرجع [عا] رجعت اولوناجق یر، مراجعت اولوناجق محل .

مَرجَمك [ع ا] معروف اوفاق ومدور دانه‌لی حبه . « مرجمکی فورونه ویرمك » : اویوشمق، غراروپرمك.

مرجمك

مَرجو [ع ص] رجا اولونمش ، مأمول .

مَرحَبا [ع ح] سلام‌ویروب اوطوران آدامه خطاباً توجیه واستعمال اولونان بر التفات تعبیری‌اولوب‌اصل معناسی: «کنیش ومعمور یره کلدیکنز ، راحت ایدیکز ، قورقماییکز . » دیمکدر . تحسین‌وتقدیر مقامنده‌ده مستعمل‌در.

مَرحَله [ع ا] منزل ، بر کونلك یول ، ایکی قوناق آراسی . دونوم نقطه‌سی .

مَرحَمت [ع ا] آجیما ، شفقت

مَرحوم [ع ص] اللهك رحمتنه مظهر اولان . رحمتلك ، وفات ایدن .

مُرَخَّص [ع ص] رخصتلی ، اذنلی. (ا) : بر حکومتك دیکر حکومت نزدینه صلاحیت کامله ایله کوندەردیکی ممثل .

مَرد [ف ا] انسان . ارکك . (ص): یکیت، جسور، حمیتلی. «نامرد» : آلچاق ، قورقاق .

مُرد [ف ص] أولمش ، کبرمش ، « حیوانات حقنده قوللانیلیر .»

مُردار [ف ص] پیس ، ملوث ، موردار .

مَردانَکی [فا] مردلك، یکیتلك، جسارت .

مَردانه [فص] جسورانه ، حمیتکارانه ، ارککجه .

مَردانه [ت ا] مطبعه‌لرده دیزیلمش صحیفه‌لره مرکب سوره‌ن اسطوانه . تارلانك ایشلنمش طوپراغنی‌باصدیرمایه مخصوص‌اسطوانه.

مَردُم [فا] انسان ، آدام .

مَردُمَك [فا] کوچوك انسان ؛ ببك . « مردمك چشم »: کوز ببکی .

مَردود [ع ص] رد اولونمش . جرح اولونمش ، چورودولمش . ملعون .

مَردوم [تا] کوچوك دانه‌لی‌سیاه بر نوع أریك .

مُرده [ف ص] أولمش. (ا) : أولمش آدام ، میت ، متوفی .

مرزوق [ع ص] رزقلانمش ، رزقی ویریلمش .

مرزغه [ع ا] باطاقلق ، متعفن صو بریکینتیسی .

مرسا ـ مرسی [ع ا] واپورك دەمیر آتدیغی محل ، لیمان .

مرسل [عص] کوندەریلمش، ارسال ایدیلمش . « مرسل الیه »: کندیسنه بر شی کوندەریلن .

مرسل [ع ص] ارسال ایدن ، کوندەرن .

مرسلات [عص] کوندەریلن شیلر.

مرسلین [عا] کوندەریلن پیغمبرلر.

مرسم [ع ص] ترسیم اولونمش ، رسملرلەدونادیلمش، رسملی، مصور.

مرسوم [ع ص] یازیلمش، اشارت اولونمش . ذکری کچمش، مذکور . رسم اولونمش . عادت حکمنه کچمش، معتاد. جمی: مراسیم.

مرسین [ت ا] کوزل قوقولی بر آغاچ که قیشین یاپراقلری دوکولمز .

مرشد [ع ص] ارشاد ایدن ، دوغرو یولی کوستەرن .

مرصاد [ع ا] کوزەتیلن یر، محل ترصد. رصد دوربینی .

مرسین آغاجی

مرصع [ع ص] جوهرلر و قیمتلی طاشلرله سوسلنمش. ایکی مصراعده ویافقرەده لفظلرك وزن وقافیه توافقندن عبارت صنعت ادبیه .

مرصوص [عص] صاغلام، متین .

مرض [عا] خستەلق، علت، درد.

مرضا ـ مرضی [ع ا] مریضك جمی . خستەلر .

مرضاة [عا] رضا ، خوشنودلق.

مرضع [عص] سودویرن، امزیرن.

مرضعه [ع ا] چوجوق امزیرن قادین، سوت نینه .

مرعا ـ مرعی [ع ا] اوتلاق ، چاییرلق .

مرعی [ع ص] رعایت اولونان ، معتبر. مقبول، حکمی جاری، متداول ، مفسوخ اولمایان .

مرغ [فا] چاییر .

مُرْغ [ف ا] قوش. «مرغ نامه بر»: کوکرجین .

مُرْغاب [ف ض] صوقوشی، اوردك.

مَرْغُوب [ع ص] رغبت اولونمش، بکلنیلمش .

مَرْفوع [ع ص] رفع اولونمش ، قالدیریلمش ، فسخ ولغو ایدیلمش. ضمه ایله حرکه‌لنمش .

مُرَفَّه [ع ص] رفاه ایچنده یاشایان، حال ووقتی چوق ایی اولان. « مرفهاً » : راحت اولارق ، هر دورلو احتیاجاتی تأمین ایدیله‌رك .

مرقات [ع ا] مردیون، باصاماق.

مَرْقَد [ع ا] یاتاجق یر ، یاتاق. مقبر ، مزار .

مُرَقَّع [عص] یامالی . یامالی خیرقه.

مُرَقَّعه [ع ا] حسن خط نمونه‌سی، خطاط مشقی .

مُرَقَّم [عص] ترقیم اولونمش،یازیلمش، محرر .

مَرْقوم [ع ص] یازلمش ، اسمی یازیلی ، مذکور .

مَرْك [ف ا] أولوم. «مرکا مرك»: وبا ، قوله‌را کبی عمومی‌أولوم.

مَرْکَب [ع ا] بینیله‌جك شی. أشك کبی جمعی : مراکب .

مُرَكَّب [ع ص] ترکیب اولونمش، ایکی ویا داها زیاده شیئك قاریشماسندن حاصل اولمش. « جهل مرکب » : کندینی عالم ظن ایدن جاهلك جهالت وغفلتی .

مُرَكَّب [ت ا] یازی یازمایه مخصوص بویالی صو .

مَرْکَز [ع ا] دائره ویا کره‌نك تام اورتاسی . وسط ، اورتا. قرار قیلینان یر. برحکمدار ویا رئیس جمهورك ویا والینك اوطوردیغی یر . بردائره‌نك عمومی اداره خانه‌سی. پولیس قارا قولی . طرز وصورت : سزك فکرکز نه مرکزده‌در .

مَرْکوز [ع ص] رکز اولونمش ، صاپلانمش ، دیکیلمش .

مَرْمَر [یونانجه‌دن] معروف متین ونفیس طاش. بیاض وایجه بر نوع بز . « مرمر شاهی » : بوبه‌زك بر نوعی .

مَرْموز [ع ص] رمز ایدیلمش ، ایما ایدیلن ، کیزلیجه ویا رمز واشارتله افهام اولونان .

مَرْمی [ع ا] آتیلمش شی. اسلحهٔ ناریه ایله آتیلان دانه ، قورشون ، کله .

مُرُوَّت [ع ا] مردلك . فضیلت وانسانیت . بابا و آنانك سعادتی .

مُرَوِّج [عص] ترویج ایدن، رواج قازانديران . (مج) اعتبار ویرن ، انفاذ ایدن .

مَرْوَحه [عا] اووا، صحرا روزکارلی یر .

مِرْوَحه [ع ا] یلپازه .

مُرُور [ع ا] کچمه .

مُرُورِيّه [ع ا] مرور تذکره‌سی . بر یردن کچیلیرکن آلينان رسم .

مَرْوِى [ع ص] روایت اولونمش ، منقول ، شایع .

مَرَّه [ع ا] دفعه ، کره .

مَرْهَم [عا] یارا اوزرینه‌قونولان يوموشاق دوا .

مَرْهُون [ع ص] ترهين اولونمش، رهنه قونمش .

مَرِّيخ [ع ا] كونشك اطرافنده دورایدن سیاره‌لرك بشنجیسی . سیار بر ییلدیز .

مُرِيد [ع ا] بر شیخه انتساب ایدن آدام . برشیخك طلبه‌سی . درویش ، شاکرد . تلمیذ .

مَرِيض [ع ص] مرضلی ، علیل ، خسته .

مَرْيَم [عا] حضرت عیسانك والده‌سی .

مَرْئِى [ع ص] رؤیت اولونان ، کورونن .

مِزاج [ع ص] طبیعت . وجود بشرده وظائف عضویه‌دن برینك سائرلری اوزه‌رینه غلبه‌سندن حاصل اولان کیفیت: مزاج عصبی . صحت . فکر . « نامزاج »: کیفسز، خسته .

مِزاجگیر [ف ص] کیفه کوره حرکت ایدن ، هرکسك کیفنه وآرزوسنه خدمت ایدن .

مِزاح [ع ا] لطیفه ، اکلنجه ، شاقا ، آلای .

مَزاحِم [ع ا] لسانمزده زحمتك جمی اولارق مستعملدر .

مُزاحَمه [عا] صیقیشدیرمه، مشقت ویرمه . ازدحام .

مَزاد [ت ا] صاتمق اوزره برمالی چارشی‌یه چیقارمه .

مَزار [ع ا] زیارت یری ، زیارت اولونان قبر . لحد . قبر . «مزار قاچقینی » : ضعیف آدام .

مَزارِسْتان [ف ا] مزارلرك بولوندیغی کنیش یر .

مَزارِع [ع ا] مزرعه‌نك جمی . زراعت یرلری .

مَزامير [ع ا] مزمارك جمی . نایلر ، دودوکلر .

مَزايا [ع ا] مزيتك جمعى. رجحان سببلرى.

مُزايده [ع ا] مزاد ايتمه، بر مال وملكك الكزياده پارا ويرەنه ويريلمك اوزرەدلال اليله صاتيلماسى.

مَزبله [ع ا] سوپرونتولك، پيسلك دوكولن يِر.

مَزبور [ع ص] يازيلمش، ذكرى كچمش، مرقوم.

مَزج [ع ا] ايكى شيئى بربرينه قاريشديرما.

مُزخرف [ع ص] يالانجى يالديزلرله سوسلەنن. تللنديرلمش يوللانديريلمش يالان.

مُزخرفات [ع ا] ساخته سوسلر وبويالر. پيسلكلر، سوپرونتولر.

مُزداد [ع ص] آرتمش، چوغالمش، زيادەلشمش.

مُزدحم [ع ص] ازدحاملى، قالاباليق.

مِزراق [ع ا] اوزوق صاپلى واوجى سيورى دەميرلى حرب آلتى كه سواريلر قوللانير. قارغى.

مَزرعه [ع ا] تارلا، أكين يرى.

مُزركش [ع ص] صيرمالى، صيرما ايله ايشلنمش.

مَزروع [ع ص] زرع اولونمش، اكيلمش.

مُزعج [ع ص] ازعاج ايدن، اوصاندبران. صيقينتيلى.

مَزق [ع ا] يارما، ييرتما.

مُزكّا ـ مزكى [ع ص] تزكيه ايديلمش، صاف وتميز حاله قونولمش.

مُزكّى [ع ص] تزكيه ايدن، صاف وخالص حالەقويان. أولونك حال و شانى جماعتدن صوروب تصفيه وتزكيه ايدن.

مَزلقه [ع ا] آياق قاياجق يِر. (مج) خطايه دوشولەجك شى ويا ايش.

مِزمار [ع ا] ناى. نى، دودوك. زبور سورەلرينك هربرى.

مُزمِن [ع ص] اوزرندن چوق زمان كچمش، أسكيمش، أسكيەرك يرلشمش (خستەلق).

مُزوِّر [ع ص] دولابجى، فسادجى. ساختەكار. يالانجى.

مَزه [فا] طات، لذت. راقى وسائره ايله يەنن چرز، مەزه.

مُزهِر [ع ص] چيچكلى. سوسلو.

مَزيّت [ع ا] رجحان، فضليت. تفوق.

مَزيد [ع ا] چوغالما، زياده اولما، آرتما. «مزيدفيه»: حروف

اصلیه‌سی اوزرینه حرف علاوه ایدلمکله بناسی دکیشدیریلمش (فعل).

مُزَیِّف [عص] تزییف ایدن، استهزا وتحقیر ایدن.

مُزیل [عص] ازاله ایدن، یوق ایدن.

مُزَیَّن [ع ص] تزیین اولونمش، سوسلنمش، سوسلی.

مُژده [فا] بشارت، سه‌وینج خبری. أیی برخبر کتیرن آدامه ویریلن بخشیش.

مُژگان [فا] کیرپیك. «مژه‌نك جمعی ایسه‌ده مفرد قوللانیلیر.»

مُژه [فا] کیرپیك. جمعی: مژکان.

مَس [ع ا] تماس، دکمه، دوقونما. واقع اولما.

مَساء [ع ا] آقشام.

مُسابَقَت ـ مسابقه [ع ا] یاریشما، یاریش، رقابت.

مَساجِد [ع ا] مسجدك جمعی: جامعلر.

مَسّاح [ع ا] اراضی اولچن آدام، مهندس.

مَساحه [ع ا] اراضینك فن دائره‌سنده اولچوله‌سی. هندسه‌نك بوندن بحث ایدن قسمی: فن مساحه. «مساحهٔ سطحیه»: بر اراضینك ویا جسمك سطحنك مقدار و کنیشلکی.

مَسار [ع ا] مسرتك جمعی: سرورلر.

مُسارَعَت [ع ا] سرعت کوسترمك، عجله ایتمك.

مُساعِد [عص] مساعده ایدن. اویغون، الویریشلی، موافق.

مُساعَده [ع ا] معاونت. اذن. موافقت.

مُساعَفه [ع ا] مساعده.

مَساعی [ع ا] سعی و غیرتلر، چالیشمالر.

مَساغ [ع ا] مساعده، جواز، رخصت.

مُساغ [ع ص] جائز، مباح، ممنوع دکیل.

مُسافِر [ع ص] یولجی، سیاح. برینك أوینه قونان، قونوق.

مُسافَرَت [ع ا] سیاحت. مسافرلك.

مُسافِرخانه [فا] خان، هوتل.

مَسافه [ع ا] ایکی محل آراسنده‌کی اوزاقلق، بعد.

مَساکِن [ع ا] مسکنك جمعی: اقامتکاهلر.

مَساکین [ع ا] مسکینك جمعی: فقیرلر.

مَسالِك [ع ا] مسلکك جمعی: یوللر.

مُسالَمَت [ءا] صلح ، باريشيقلق .

مُسامِح [عص] مسامحه ايدن .

مُسامَحه [ءا] يوموشاق ولطفكار داورانما ، كورمه‌مزلكه كلمه، قباحته‌قارشى‌شدت كوسترمه‌مه. تكاسل ، دقتسزلق وقيدسزلق .

مُسامَره [ءا] كيجه‌ويريلن اكلنجه، كيجه اوينانان اويون وسائره .

مَسامِع [ءا] مسمعك جمعى: قولاقلر.

مَسامير [ءا] مسمارك جمعى: چيويلر.

مَسانِد [ءا] مسندك جمعى: منصبلر .

مُساوات [ءا] مساويلك، برابرلك، فرقسزلق .

مُساوى [ءا] بر حال ودرجه‌ده اولان ، فرقسز ، برابر، معادل .

مَساوى [ءا] كوتولكلر ، چيركين و فناحاللر ، سيآت . « مفردى لسانمزده قوللانيلماز . »

مُساهَله [ءا] قولايلق ويوموشاقلق كوسترمه .

مَسائِل [ءا] مسئله‌نك جمعى: مسئله‌لر.

مُسَبِّب [عص] سبب اولان، سببيت ويرن .

مُسَبَّع [عص] يديلى ، يدى جزءدن مركب . يدى قات ، يدى ايله ضرب اولونمش ، يدى ضلع وزاويه‌لى ، يدى مصراعلى .

مَسبوق [عص] سبق‌ايتمش، كچمش.

مَست [فص] سرخوش ، كيف . بايغين .

مَست [تا] بر نوع يوموشاق آياق قابى ، لاپچين .

مُستَأجِر [عص] استيجار ايدن ، كيرا ايله طوتان ، كيراجى.

مستأذن [عص] اذن ايسته‌ين .

مُستَأمِن [عص] استيمان ايدن ، تسليم اولان .

مُستَأنِس [عص] استيناس ايتمش ، آليشمش .

مُستَبان [عص] ظاهر ، ميدانده اولان .

مُستَبِد [عص]استبدادايدن، كيمسه‌يى ديكله‌مه‌يه‌رك باشلى باشنه حركت ايدن . ديك قافالى . ظالم ، جبار .

مُستَبدَل [عص] استبدال ايديلمش . دكيشديريلمش .

مُستَبشِر [عص] استبشار ايدن ، مژده آلان .

مُستَبعَد [عص] اوزاق عد ايديلمش، بعيد ، كوچ .

مستتر [عص] استتار ایدن، کیزله‌نن.

مستثقل [عص] استثقال ایدیلمش ، بارداته قبول اولونمش . ثقیل ، منفور .

مستثنا ـ مستثنی [عص] استثنا ایدیلمش، آیریلمش، ممتاز ، کزیده ، اوستون .

مستجاب [عص] آرزوسی قبول اولونان.

مستجلب [عص] استجلاب ایدن ، جلب وجذب ایدن .

مستجمع [عص] طوپلایان ، حاوی، شامل .

مستحاثه [عا] پك اسکی زماندن‌یر آلتنده قالوب تحجر ایتمش حیوانات ویا نباتات .

مستحب [عص] سه‌ویلن، بکه‌نیلن، مقبول . فرض و واجبك غیری ثوابلی عمل .

مستحسن [عص] استحسان ایدیلمش ، بکه‌نیلمش .

مستحصل [عص] استحصال ایدن، ألده ایدن. پارا قازانان.

مستحضر [عص] استحضار ایدن، حاضرلایان .

مستحضرات [عا] خاطرده طو-تولوب ایجابنده‌صرف اولونان ادبی وتاریخی معلومات‌متنو-عه ، محفوظات . حاضر علاجلر : مستحضرات طبیه .

مستحق [عص] استحقاق اولان، حقلی ، لایق .

مستحقر [عص] حقیر ، ذلیل ، اعتبارسز .

مستحکم [عص] استحکام‌ایدیلمش، محکم ، متین .

مستحیل [عص] غیر قابل ، محال.

مستخبر [عص] استخبار اولونمش، دویولمش .

مستخدم [عص] استخدام اید-یلمش ، قوللانیلان .

مستخرج [عص] استخراج‌اولو-نمش ، بر شیدن چیقا-ریلمش .

مستدام [عص] دواملی ، دائم ، باقی .

مستخلص [عص] استخلاص‌ایدن، قورتاران .

مستدعا ـ مستدعی [عص] استد-عا ایدیلمش ، طلب ورجا اولونمش .

مستدعی [عص] استدعا ایدن ، بر شی طلب ودعواایدن.

مستدل [عص] استدلال اولونمش، دلیل کتیریلمش ، بر دلیل ایله اثبات اولونان .

مُسْتَدِير [ع ص] ده‌کیرمی اولان ، دائره شکلنه کیرن .

مُسْتَدِيم [ع ص] دواملی، سورکلی، باقی .

مُسْتَرجا ـ مسترجی [ع ص] رجا اولونان ، مأ-
مول .

مُسْتَرْحَم [ع ص] استرحام ایدیلمش، یالواریلمش .

مُسْتَرِیح [ع ص] راحت بولان ، راحتلانان .

مُسْتَزاد [ع ص] زیاده‌لشمش . او-
زون مصراعلره غایت قیصا
مصراعلر علاوه ایدیلمك صورتیله
میدانه کلن شکل نظم .

مُسْتَشار [ع ص] کندیسیله استشاره اولونان. وکالتلرده‌وکیللردن
وسفارتلرده سفیرلردن صوکره اك
بویوك مأمور .

مُسْتَشْرِق [ع ا] علوم و ادبیات شرقیه وخصوصیله تورك
لسان‌وادبیاتیله‌مشغول‌اولان آوروپالی
متتبع .

مُسْتَشْهَد [ع ص] استشهاداولونمش. شاهد طوتولمش . اکثریا
یوکسك اثرلر حقنده قوللانیلیر :
مستشهدات ادبیه .

مُسْتَصْحِب [ع ص] برینی ویا بر شیئی یاننه آلان .

مُسْتَصْحَب [ع ص] برینك یاننه آلینمش آدم ویا شی .

مُسْتَطاب [ع ص] خوش ، کوزل.

مُسْتَطِیل [ع ص] اوزانان،اوزون. (ا) ایکی ضلعی اوزون
شکل هندسی .

مُسْتَظِل [ع ص] کولکه‌ده‌اوطوران، کولکه‌لنمش . حمایه‌ده‌بولو-
نان، صیغینان .

مُسْتَعار [ع ص] عاریت آلینمش . ایکره‌تی . « نام مستعار » :
ساخته اسم .

مُسْتَعان [ع ص] کندیسندن یاردیم طلب‌اولونان. صفت‌الهیه‌دن-
در .

مُسْتَعْجَل [عص] استعجال‌اولونان، عجله ایش .

مُسْتَعِد [عص] استعدادلی،قابلیتلی، ذکی .

مُسْتَعْرَب [ع ص] عربلاشمش .

مُسْتَعْطِف [عص] استعطاف‌ایدن، شفقت ایسته‌ین .

مُسْتَعْفی [ع ص] استعفا ایدن، عفو طلب ایدن .

مُسْتَعْمَر [ع ص] استعمارایدیلمش، معمور ایتدیریلمش .

مُسْتَعْمِر [ع ص [معمور ایدن .

مستعمره [ع ا] مهاجر اسكان ايدلمش مملكت، مستملكه. جمعی : مستعمرات .

مستعمل [ع ص] استعمال اولونمش. اسكی ، مجدد اولمایان ، قوللانیلمش .

مستعین [ع ص] استعانه ایدن ، یاردیم طلب ایدن .

مستغرب [ع ص] استغراب ایدن ، غریب كورن، شاشان .

مستغرب [ع ص] تعجب اولونان ، غریب .

مستغرق [ع ص] دالمش ، باتمش . دالغین ، مدهوش .

مستغفر [ع ص] استغفار ایدن ، كناهلرك عفوینی ایسته‌ین .

مستغلات [ع ا] اوستی اورتولو عقاراتدن ماعدا ایراد كتیره‌ن شیلر.

مستغنی [ع ص] احتیاجی اولمایان ، تنزل ایتمه‌ین. طوق كوزلی.

مستفاد [عص] آكلاشیلمش ، قازانیلمش ، كار ایدیلمش ، استفاده اولونمش .

مستفتی [ع ص] استفتا ایدن ، فتوا ایسته‌ین .

مستفسر [ع ص] استفسار ایدن ، صوران .

مستفید [ع ص] استفاده ایدن ، فائده بولان .

مستفیض [ع ص] استفاضه ایدن ، فیض بولان .

مستقبل [ع ص] استقبال اولونان . كله‌جك زمان ، آتی .

مستقبل [ع ص] استقبال ایدن ، قارشیلایان .

مستقر [ع ص] استقرار ایدن ، یرلشمش ، ثابت .

مستقرض [عص] استقراض ایدن، اودونج پارا آلان .

مستقل [عص] استقلال صاحبی اولان. مربوط وتابع اولمایان ، باشلی باشنه ، سربست و آزاده ، بی‌طرف . محضا ، آنجاق .

مستقیم [عص] دوغرو، دوز. عفیف.

مستكره [عص] استكراه اولونان، چیركین ، منفور .

مستكن [عص] كیزله‌نن، صاقلانان.

مستلزم [عص] استلزام ایدن، ایجاب ایدن .

مستمد [عص] استمداد ایدن، یاردیم ایسته‌ین .

مستمر [ع ص] سوركلی ، دائمی . ثابت ، محكم .

مستمع [عص] استماع ایدن، دیكله‌ین.

مستملكه [ع ا] مستعمره . (فرا) قولونی .

مستمند [فص] محزون ، دردلی ، زواللی .

مستنبط [ع ص] استنباط واستدلال اولونان. ضمناً آکلاشیلان.

مستند [عص] استناد ایدن، برشیئه دایانان .

مستنسخ [ع ص] قوپیه ایدن ، بر شیئك عینی آلان .

مستنطق [ع ص] استنطاق ایدن ، صوران . محاکمه‌دن اول مظنونی استجواب ایدن مأمور .

مستنکف [عص] استنکاف ایدن، یوز چه‌ویرن . رأی ویرمکدن امتناع ایدن .

مستنیر [عص] استناره‌ایدن، نورلانان.

مستوجب [عص] مستحق ، جالب ، لایق .

مستودع [عص] برشیئی برینه تودیع ایدن .

مستودع [ع ص] تودیع ایدیلمش ، امانت بیراقیلمش .

مستور [ع ص] ستر اولونمش ، اورتولو ، کیزلی .

مستوفی [ع ص] کافی ، دولغون : مستوفی معاش .

مستولی [عص] ضبط واستیلا ایدن. سرایت ایدن ، داغیلان ، ساری .

مستوی [عص] دوز، هرطرفی بر.

مستهجن [ع ص] چیرکین ، غلیظ ، معیوب .

مستهزی [عص]استهزا ایدن، اکله‌نن.

مستهلك [ع ص] صرف واستهلاك ایدن ، قازانمایوب ساده پارا ییین .

مستی [فا] مستلك ، سرخوشلق .

مسجد [ع ا] سجده قیلیناجق یر . جامع، منارەسز کوچوك جامع.

مسجع [عص] سجعلنمش ، سجعلی یازی .

مسجل [ع ص] تسجیل ایدیلمش ، سجله کچیریلمش .

مسجود [عص] سجده اولونمش .

مسح [ع ا] أل ایله صیغاما، أل سورمه.

مسحر ــ مسحور [ع ا] سحر ایدیلمش ، بوـ کولنمش .

مسحوق [عص] دوکیلوب توز حالنه قونمش .

مسخر [ع ص] تسخیر اولونمش ، أله ایدیلمش .

مسخره [ع ا] ذوقلنمه ، اکلنمه ، استهزا (ص) کولونج، کپازه، ماسقارا .

مسخن [عص] تسخين ايدن، ايصيدان.

مسدس [عص] تسديس ايدلمش، آلتى قسمدن متشكل، آلتيلى. آلتى ضلع و كوشه‌سى اولان . آلتى مصراعدن مركب منظومه .

مسدود [عص] سداولونمش، قاپانمش.

مسرت [عا] سه‌وينج، سروروشادى.

مسرف [عص] اسراف ايدن، بيهوده يره مالنى صرف ايدن .

مسرود [عص] سردوبيان اولونمش، مذكور .

مسرور [عص] سرورلى ، ممنون ، سه‌وينجلى .

مسروريت [عا] سرور، سه‌وينج، شادمانى .

مسروق [عص] سرقت ايدلمش ، چالينمش .

مسطح [عص] دوم‌دوز ، ياصصى . طول و عرضى اولوب عمق وارتفاعى اولمايان .

مسطر [عا] سطرك دوز كيتمه‌سى ايچون كاغدك آلتنه قونان قالين‌چيزكيلى كاغد. طاشچى جدولى.

مسطره [عا] زاويه‌لرى اولچمه‌يه مخصوص هندسه آلتى ، زاويه جدولى .

مسطور [عص] سطرلنمش، يازيلمش.

مسعدت [عا] سعادت ، بختيارلق ، قوطلولق .

مسعود [عص] سعادتلى ، بختيار ، قوطلو .

مسفور [عص] يازيلمش ، مذبور ، مذكور ، مرقوم .

مسقط [عا] سقوط ايديلن ير . « مسقط رأس » : دنيايه كلينن ير ، وطن اصلى .

مسقف [عص] طاوانلانمش، أوستى طاوانله اورتولى .

مسقفات [عا] أوستى اورتولى وسقفلى اولان مبانى .

مسك [عا] معروف كوزل قوقولى شى.

مسكت [عص] صوصديران، سكوته مجبور ايدن، اعتراضه ميدان بيراقمايان .

مسكر [عص] سرخوش ايدن. مست ايدن

مسكرات [عا] سرخوشلق ويرن شيلر .

مسكن [عا] اوتورولان ير، اقامتگاه.

مسكن [عص] ياتيشديران ، اويو - شديران، آغرى‌يى دوردوران.

مسكنت [عا] مسكينلك ، فقيرلك. عجز وضعف، بچه‌ريكسزلك.

مسكوك [عص] سكه‌لى ، دامغه وورولمش، پاراحالنه قونمش.

مسكوكات [ع ا] ضرب اولونمش پاره‌لر.

مسكون [ع ص] اوطورولان، اهالیسی اولان. «غیر مسكون»: ایصسز، ایچینده اوطورولمایان.

مسكی [ع ص] مسك قوقولی. «مسكی الختام»: كوزللكله ختام بولان.

مسكین [ع ص] فقیر، بیچاره. عاجز، بچه‌ریكسز، میمینتی. «مسكین علتی»: جذام.

مسلح [ع ص] سلاحلی، سلاحلانمش.

مسلسل [ع ص] زنجیر كبی بر برینه باغلی اولان، بر سلسله‌یی تعقیب ایدن.

مسلط [ع ص] تسلیط ایدیلمش، اوزرینه صالدیریلمش، مزعج.

مسلك [ع ا] یول، كیدیش، طور وحركت، طرز، اصول. انسانك ایشی وصنعتی، وجدان، سجیه.

مسلم [ع ص] اسلام دینه تابع اولان، مسلمان.

مسلم [ع ص] تسلیم اولونمش، مقرر، مثبت.

مسلمات [ع ص] انكار ایدیله‌مه‌ین قضیه‌لر، بدیهیات.

مسلمان [ف ص] مسلم. (مج) دوغری، مستقیم.

مسلوب [ع ص] سلب اولونمش، آلینمش، صویولمش. «مسلوب الشعور»: ده‌لی.

مسلول [ع ص] صیریلمش، قینندن چیقاریلمش. ورم علتنه مبتلا، ورملی.

مسما ــ مسمی [ع ص] تسمیه اولونان، اسم ویریلن، آد قونولان.

مسمار [ع ا] چیوی، اكسر.

مسمع [ع ا] قولاق. خسته نك قلبنی دیكله‌مه‌یه مخصوص بر آلت.

مسمن [ع ص] سمین، سمیز. سمیرتن.

مسموع [ع ص] ایشیدیلمش، دویولمش، دیكله‌نیلیر، شایان استماع، شایان قبول.

مسموعات [ع ا] ایشیدیلن خبرلر. دویولان شیلر.

مسموم [ع ض] زهرلی. زهرلنمش.

مسمه [ع ا] دریده‌كی اوفاق دلیكلر كه بدن بونلرله تنفس ایدر و تر اورادن چیقار. «لسانمزده بو كلمه‌نك جمع الجمعی اولان مسامات مستعملدر.»

مسن [ع ص] یاشلی، كچكین، اختیار.

مسند [ع ا] دایانیلان شی. استنادگاه. رتبه، درجه، منصب.

مُسْنَد [ع ا] برجله‌نك اسناد اولونان جزئی، خبرويافعل. «مسنداليه» جمله‌نك ديكر برجزئی كه مسند اوكا اسنادوحمل اولونور، مبتدا ويافاعل.

مُسِنّ [ع ص] قابارتما .

مَسْنون [ع ص] عادت اولمش، معتاد. سنت ايجابندن اولان .

مِسْواك [ع ا] ليفلی و كوزل قوقولی بر آغاچ كه اسكيدن ديش فورچاسی يرينه قوللانيليردی .

مُسَوِّد [ع ص] مسوده يازان ، بر موضوعی قلمه آلان، كاتب.

مُسَوَّده [ع ا] بر موضوع حقنده ايجابنده تصحيح ايدلك اوزره قلمه آلينان يازی .

مُسْهِل [ع ص] اسهال ويرن ، عمل ايتديرن .

مَسْهوف [ع ص] چوق صوصامش ، تشنه .

مُسَيَّب [ع ص] لاقيد، اهالجی، تنبل.

مَسيح ـ مَسيحا [ع ا] حضرت عيسى. «مسيحادم» حضرت عيسى كبی أولولره جان ويره‌جك قوتده بولونان .

مَسيخ [ع ص] حيوان صورتنه كيرمش (انسان) . غلظ طبيعت .

مَسيره [ع ا] سير يری ، تفرج محلی .

مَسيل [ع ا] صويك آقديغی ير، صو ياتاغی .

مُسيل [ع ص] اساله ايدن ، آقيدان .

مَسْئَله ـ مسأله [ع ا] سؤال اولونوب جوابی ايسته‌نيلن شی . بر علم وفنه دائر حل ايديله‌جك شی. حلی مشكل اهميتلی ماده وكيفيت .

مَسْئول [ع ص] سؤال اولونان ، صورولان ، ايسته‌نيلن ، فعل وحركتندن جواب ويرمه‌يه مجبور و ياپيلاجق قصورك جزاسی كنديسنه عائد اولان .

مسْئوليت [ع ا] بر شخصك عهده‌سنه توديع ايديلن ايشدن دولايی سؤاله معروض اولماسی وايجابنده تجزيه ايديله‌سی .

مُشابِه [ع ص] بكزه‌ين ، مماثل ، نظير .

مُشابَهت [ع ا] بكزه‌ييش .

مَشاتلق [ت ا] يهودی مزارلغی .

مُشاتَمه [ع ا] دوكوشمه ، آتيشما .

مُشاجَره [ع ا] دوكوشمه ، غاوغا.

مُشارٌاليه [عص] كنديسنه اشارت اولونان. مذكور. «بويوك ذوات حقنده قوللانيلير . »

مُشارٌ بالبنان [ع ص] كنديسنه پارمقله اشارت اولو ـ نان ، مشهور ، ممتاز .

مَشارِق [ع ا] مشرق‌ك جمعی : كونش طوغدیغی یرلر .

مُشارِك [ع ص . ا] مشاركت‌ايدن، ذی مدخل . شريكلردن هر بری ، اورتاق .

مُشارَكَت [ع ا] بر ایشده باشقا. لریله برابر بولونما ، او- رتاقلق . شريكلك .

مَشّاطه [ع ا] كابينی سوسله‌ین قادین .

مُشاع [ع ص] اشاعه اولونمش . حصه‌دارلر آراسنده مشترك قوللانیلوب تقسيم اولونمایان ، بر محل اهالیسنه مشتركاً عائد اولان.

مُشاعَره [ع ا] شعر سویلشمه .

مَشاعِل [ع ا] مشعل‌ك جمعی . مشعله‌لر .

مَشاغِل [ع ا] مشغله‌نك جمعی . مشغولیتلر .

مُشافَهه [ع ا] آغیز آغیزه سو ـ یلشمه ، یوز یوزه قونوشما .

مَشاق [ع ا] مشقت‌ك جمعی . زحمتلر .

مَشام [ع ا] قوقو آلاجق یر ، بورون ، ككیز .

مُشاكَله [ع ا] شكلجه بر اولمق ، بكزه‌مك .

مُشاوِر [ع ص] مشاوره ایدن ، مستشار .

مُشاوَرَه [ع ا] مشورت ایتمك ، بر قاچ طبيبك بر یره كلوب خسته‌نك مرضنی تشخيص وطرز تداوی‌یی تثبيت ايديشلری . (فرا): قونسولتاسیون .

مُشاهِد [ع ص] مشاهده ایدن ، كوزله كورن .

مَشاهِد [ع ا] مشهدك جمعی : شهیدلكلر .

مُشاهَده [ع ا] كوزله كورمه ، رؤيت . جمعی : مشاهدات: كورولن شیلر ، مشهودات .

مَشاهِر [ع ا] مشهرلر ، سركیلر .

مُشاهَره [ع ا] آیلقله طوتما .

مَشاهیر [ع ا] مشهورلر، معروفلر.

مَشایِخ [ع ا] شیخلر ، مرشدلر.

مُشْبَع [ع ص] دویمش ، طوق ، مشبوع .

مَشْبوع [ع ص] دویمش ، طوق.

مشبّه [ع ص] تشبيه اولونان ، بكزه‌ديلن . « مشبه‌به » : كنديسنه تشبيه اولونان .

مشت [قا] يومروق ، آووج .

مشتا [ع ا] قيشين اوطورولان ير ، قيشلاق .

مشتاق [ع ص] اشتياقلى ، كوره‌جكى كلن .

مشتبه [ع ص] حقنده اشتباه اولونان ، شبهه‌لى .

مشتد [ع ص] اشتداد ايدن ، شدتله‌نن ، آزان .

مشترك [ع ص] ايكى ويا داها زياده شخص طرفندن قوللانيلان .

مشترك [ع ص] اشتراك ايدن ، ذى مدخل ، اورتاق .

مشترى [ع ص] صاتون آلان ، طالب . كونشك اطرافنده دونن سياره‌لرك الك بويوكى .

مشترن [ف ص . ا] يومروق اوران ، يومروق اورمقده ماهر آدام بوقسور .

مشتعل [ع ص] اشتعال ايدن ، طوتوشمش .

مشتغل [ع ص] اشتغال ايدن ، ايش ايله اوغراشان .

مشتفى [ع ص] شفا بولان ، أيى اولان .

مشتق [ع ص] اشتقاق ايتمش ، ديكر بر كلمه‌دن چيقمش .

مشتكا ـ مشتكى [ع ص] شكايت اولونان ماده ، شكايت ، شكوى .

مشتكى [ع ص] شكايت ايدن ، شكايتجى .

مشتمل [ع ص] اشتمال واحتوا ايدن ، قاورايان .

مشتملات [ع ا] برشيئك ايچنده‌كى شيلر . برشيئك ملحقات وتفرعاتى .

مشته [ع ا] بيچاق ، خنجر قبضه‌سى كبى آووج ايله طوتولاجق شى . برنوع ضرب وجرح آلتى .

مشتها ـ مشتهى [ع ص] اشتهايى موجب اولان .

مشتهر [ع ص] اشتهار ايدن ، مشهور .

مشتهى [ع ص] اشتهاسى اولان ، آرزو ايدن .

مشتهيات [ع] آرزو اولونان شيلر . لذتلى وذوقلى شيلر .

مشجره [ع ا] آغاجى چوق ير ، آغاجلق .

مشحون [ع ص] دولو ، مملو .

مشخص [ع ص] تشخيص ايدلمش ، طانيلمش ، تجسم وتمثل ايتمش . تفريق اولونمش . ممتاز .

مُشَخِّص [عص] تشخيص ایدن، تفریق وتعیین ایلهین. تشخیص امراضده ماهر، ممثل.

مُشَدَّد [ع ص] تقویه اولونمش. شدت کسب ایتمش، آرتمش. ایکی کره اوقونان حرف.

مُشَدِّد [عص] قوت ویرن. شدتی آرتدیران. «اسباب مشدده»: جزانك شدتلنمسنی موجب سببلر.

مَشْرَب [ع ا] ایچمه، ایچه‌جك یر. خوی، طبیعت، عادت. گیدیش، مسلك.

مَشْرَبه [ع ا] صو ایچمه‌یه مخصوص قاب، ماشرابا.

مُشَرِّح [عص] تشریح ایدن، تشریح عملیاتی یاپان طبیب.

مِشْرَط [ع ص] جراح نیشتری.

مُشْرِف [عص] یوکسك یره چیقان، اطرافه باقان. بر حاله یاقلاشان، یوز طوتمش.

مُشَرَّف [ع ص] شرفلنمش، شرفلی.

مَشْرِق [ع ا] کونشك دوغدیغی یر. « مشرق اعظم » : هر ملت ماصونلغنك مرکز ورياستی.

مُشْرِك [ع ص] اللهه شریك قوشان، کافر.

مَشْروب [ع ص] ایچیلمش ، ایچیلن شی.

مَشْروبات [ع ا] ایچیلن شیلر.

مَشْروح [ع ص] شرح اولونمش، آچیلمش، ایضاح ایدیلمش.

مَشْروحات [ع ا] ایضاح ایچون یازیلان شیلر، تفصیلات.

مَشْروط [ع ص] شرط قیلنمش ، شرطلی.

مَشْروطه [ع ا] صاتیلماق شرطیله برینه ترك اولونان أو وسائره.

مَشْروع [ع ص] جائز ، مقبول ، دوغرو.

مُشْعِر [عص] اشعار ایدن، تحریراً بیلدیرن.

مُشَعْشَع [عص] شعشعه‌لی، پارلاق، مطنطن.

مَشْعَل ـ مشعله [ع ص] تنویره مخصوص آلت. قاندیل. لامبا. نور وضیا.

مَشْغَله [ع ا] مشغولیت ، ایش.

مَشْغول [عص] برایشله اوغراشان. ایشی چوق. دالغین.

مَشْغوف [ع ص] مفتون، عاشق.

مُشْفِق [ع ص] شفقتلی، مرحمتلی ، محبتلی.

مَشْق [عا] یازی اورنکی. موسیقی درسی ، تمرین.

مَشَقَّت [ع ا] كوجلك ، زحمت ، اذیت .

مُشك [ع ا] مسك دینیلن كوزل قوقولی شی .

مُشكِل [عص] كوج، زور، چتین.

مُشَكَّل [عص] شكل وقیافتی یرنده، شكللی ، قوجامان .

مُشكِل پسند [فص] كوچ بكه‌نن، هرشیئه بهانه بولان .

مَشكور [ع ص] كندینه شكر اولونمش ، تشكره لایق ، ممدوح ، مقبول .

مَشكوك [ع ص] شك اولونمش ، شبهه‌لی .

مُشكین [فص] مسك قوقولی .

مَشلَح [ع ا] عربلرك كیدیكی بر نوع اوستلك لباس كه اولجه یلدیرمه یرینه قادینلرده كیرلردی.

مُشَمَّس [عص] كونشه سه‌ریلمش ، كونش كورمش .

مُشَمَّع [ع ص] اوستی بالمومی ویا قاووچوق قاپلانارق صو كچمه‌یه‌جك بر حاله قونولمش . (ا) یاغمورلق، موشامبا . (فرا) أمیرمه آبل .

مَشمول [عص] برشیئك ایچنده بولونان.

مُشمَئِز [عص] یوزینی بورو شدیران، صورات آصان . استكراه ایدن .

مِشوار [ع ا] روش ، طور، حال۔ دوروش .

مَشوَرَت [ع ا] دانیشما ، سویلشمه، مذاكره .

مُشَوِّق [عص] تشویق ایدن ، شوقه وغیرته كتیرن .

مَشهَد [ع ا] بر آدامك شهید اولدیغی ویا برشهیدك مدفون بولوندیغی یر ، شهیدلك .

مَشهود [عص] كوزله كورولن .

مَشهودات [ع ا] كوزله كورولن شیلر.

مَشهور [ع ص] شهرت قازانمش ، هركس طرفندن بیلینن ، آدلی صانلی . « غلط مشهور » : اساساً یاكلیش اولدیغی حالده خلق طرفندن قوللانیلان كلمه ویا تعبیر .

مَشی [ع ا] یورومه ، یورویش .

مَشیب [ع ا] اختیارلق ، صاچ بیاضلانماسی .

مَشیَّت ــ مشیئت [ع ا] ایسته‌مه. آرزو.

مَشیَخت [ع ا] شیخلك . اسكیدن شیخ الاسلام مسندی .

مُشَيَّد [ع ص] تشييد ايديلمش ، صاغلام صورتده بنا وتأسيس اولنمش .

مُشير [ع ص] امر واشارت ايدن . (ا) اك بريوك رتبه‌لى عسكر.

مَشيمه [ع ا] صوك ، دول ياتاغى .

مَشين [ت ا] دباغت ايديلمش قويون دريسى. (ص) مشيندن معمول.

مَشئوم [ع ص] شآمتلى، اوغورسز، منحوس .

مَص [ع ا] امه ، أمه‌رك چكمه .

مُصاب [ع ص] اصابت ايتمش، دوچار، دوشكون برآفته طوتولمش.

مُصابَره [ع ا] صبر ايتمه .

مَصابيح [ع ا] قنديللر ، فنارلر ، لامبه‌لر .

مُصاحِب [ع ص] بريله مصاحبه ايدن، قونوشان .

مُصاحَبَت [ع ص] صحبت ايتمه، قونوشما.

مَصاحِف [ع ا] مصحفلر .

مَصادِر [ع ا] مصدرك جمعى: مصدرلر.

مُصادَره [ع ص] ممنوع برشيئك رسماً ضبطى .

مُصادِف [ع ص] تصادف ايدن ، راست كلن .

مُصادَفَت [ع ا] راست كلمه .

مُصادَقَت [ع ا] صادقانه معامله، صدق وخلوص. صميمى دوستلق.

مُصادَمه [ع ا] چارپيشما ، طوتوشما، ووروشما. كوچوك محاربه.

مُصارَعه [ع ا] پهلوانلق، كوره‌شمه.

مَصارِف [ع ا] مصرفلر ، صرف اولنان شيلر .

مَصاعِب [ع ا] صعوبتلى ايشلر ، كوچلكلر .

مُصافات [ع ا] صاف صميمى دوستلق.

مُصافَحه [ع ا] عرض محبت مقامنده أل طوتوشما .

مَصال ـ ماصال [ت ا] چوجوقلره سويله‌نيلن حكايه (مج) صاچما سوز .

مَصالِح [ع ا] مصلحتك جمعى: ايى شيلر.

مُصالَحه [ع ا] باريشما ، اوزلاشما ، صلح اولما. صلح ومسالمت، آسايش .

مُصاهَرت [ع ا] صهريت ، ازدواجدن دولايى حاصل اولان قرابت .

مَصائِب [ع ا] مصيبتلر، فلاكتلر،

مِصباح [ع ا] تنويره مخصوص آلت ، مشعل ، ايشيق .

مصحح [ع ص] تصحيح اولونمش، يا كايدشسز .

مصحح [ع ص] دوزه‌لدن، مطبعه‌ده ديزيلن يازيلرك خطالريني تصحيح ايدن.

مصحف [ع ا] صحيفه‌لردن متشكل يازيلمش شئ ، كتاب . قرآن كريم .

مصحوب [ع ص] برابر آلنمش، برلكده كوتورولن .

مصحوباً [ع ح] برلكده اولديغى حالده ، برابر اوله‌رق .

مصداق [ع ا] بر شيئك دوغرولغنى اثباته يارايان شى .

مصدر [ع ا] بر شيئك صدور ايتديكى ير ، منبع ، مبدأ. فعللره وصفتلره مأخذ اولان اسم كه حدثه دلالت ايدوب زمانه دلالت ايتمز .

مصدع [ع ص] تصديع ايدن، باش آغريتان .

مصدق [ع ص] تصديق ايديلمش ، كرچكلنديريلمش .

مصدق [ع ص] تصديق ايدن ، دوغرو اولديغنى تأكيد ايدن.

مصر [ع ا] شهر، مملكت، جمعى: امصار . آفريقانك شمال شرقيسنده‌كى معروف خطه .

مصر ـ مصير [تا] معروف صارى وياصى دانه‌لى حبوبات نوعى .

مصر بوغدايى

مصر [ع ص] اصرار ايدن ، سوزويا طلبنده عناد ايدن .

مصراع [ع ا] قاپو قانادى . بر بيتك ايكى سطرندن بهرى. منظوم سطر .

مصرح [ع ص] تصريح اولونمش، آچيقدن آچيقه بيان وتفصيل ايديلمش .

مصرف [ع ا] صرف ايديله‌جك ير . خرج ، احتياجى تأمين ايچون ويريلن پارا .

مصروع [ع ص] صرعه‌لى، صرعه‌يه طوتولمش .

مصروف [ع ص] صرف وخرج اولونمش . « ماديات ومعنوياتده قوللانيلير . »

مصطبه [ع ا] سد ، پيكه ، ميخانه ماصه‌سى .

مُصطَفا ـ مصطفى [ع ص] اصطفا ایدیلمش ، سچیلمش ، منتخب ، گزیده . پیغمبرمزك اسمی .

مُصْطَفى كمال (غازی) [ع ا] حرب عمومیدن مغلوب ومضمحل چیقان واستقلالنی غائب ایدن تورکیه یی یکیدن جانلاندیران ومستقل ، شایان حرمت ، قوتلی ومدنی بر تورکیه یاراتان غازی مصطفى كمال پاشا تورکیه جمهوریتنك ایلك رئیس جمهوری در . ازمیرده یونانلیلری دکزه دوکن و تورکیه ده ترقی ومدنیته مانع و حائل خرافه لری تماماً ییقان مصطفى كمال پاشا تورکلرك اولمز ملی قهرمانی، بوتون جهان مدنیتك اك بویوك داهیسی در .

تولدلری: ١٨٨٠ ،مکتب حربیه دن ارکان حربیه یوز باشیلغیله نشأتلری ١٩٠٤ در

مُصْطَلَح [ع ص] اصطلاحلی ، ساده لکدن عاری، مکلف ومعقد.

مِصْعاد [ع ا] صعود آلتی ، مرد یون . آسانسور .

مُصَغَّر [ع ص] تصغیر ایدیلمش ، کوچولتلمش .

مُصَفّا ـ مصفى [ع ص] تصفیه ایدیلمش، صاف وخالص.

مِصْقَله [ع ا] معدن پارلاتمق ایچون قوللانیلان آلت .

مَصِل [ع ا] قان، سود ویوغور تك ایچنده بولونان صو .

مُصَلّا ـ مصلى [ع ا] نماز گاه ، جنازه نمازی قیلینان یر ، « مصلا طاشی » : جنازه نك قوندیغی طاش .

مَصْلاق ـ ماصلاق [ت ا] دائما آقارصو یولی. کوچوك حوض ، یالاق .

مُصْلِح [ع ص] اصلاح ایدن ، ایی حاله گتیرن ، باریشدیران .

مَصْلَحَت [ع ا] اییلك وصلح ومسالمت یولی. ایش ، کیفیت، خصوص . « اصحاب مصالح » : ایش صاحبلری .

مَصْلَحَتگُذار [ف ص] ایش بیلیر، ایش گورن . سفیر وکیلی ، کوچوك ایلچی .

مُصْلوب [ع ص] صلب اولونمش ، آصیلمش .

مُصَلّی [ع ص] نماز قیلان ، نمازی قاچیرمایان .

مُصَمَّم [ع ص] تصمیم ایدیلمش ، قراری ویریلمش .

مُصَنَّع [ع ص] صنعتله یاپیلمش ، کوزل ومکلف .

مُصَنَّف [ع ص] تصنیف وتألیف اولونمش، صیرایه قونمش.

مُصَنِّف [ع ص] تصنیف و تألیف ایدن ، کتاب تحریر ویا جمع ایدن .

مُصَنَّفات [ع ا] جمع وتحریر ایدیلمش کتابلر ، تألیفات .

مَصْنوع [ع ص] صنعت محصولی ، صنعتکارانه‌یاپیلمش. ساخته. یاپما ، دوزمه .

مصنوعات [ع ا] یاپیلمش شیلر ، صنعت‌محصولاتی،معمولات دوزمه حوادث .

مُصَوَّر [ع ص] تصویر و تصور اولونمش. تصویرلرله‌مزین، رسملی .

مُصَوِّر [عص] تصویر ایدن، رسام.

مَصُون [ع ص] محافظه آلتنده اولان ، امین ، سالم ، صاغلام .

مُصیب [ع ص] اصابت ایدن . یا کیلمایان، دوغرو .

مُصیبَت [ع ا] قضا ، فلاکت ، آفت . « خلق آراسنده منحوس‌وصر دارمعنالرینه‌ده‌قوللانیلیر. »

مُصَیْقَل [ع ص] یالدیزلی ، جلالی ، مجلا .

مَضاء [ع ف] یالکز شو تعبیرده قوللانیلیر : مضا مامضا : کچن کچدی ، ماضی‌یی اونوتالم .

مَضابِط [ع ا] مضبطه‌نك جمعی : مضبطه‌لر .

مَضاد [عص] ضد اولان، مخالف . (فرا) آنتی « مضادتعفن »: تعفنی ازاله ایدن شی .

مَضار [ع‌ا] مضرتك جمعی:مضرتلر، ضررلر .

مُضارَبه [ع ا] دوکوشمه ، غاوغه ایتمه . بر طرفدن سرمایه ودیکر طرفدن سعی قونمق اوزره عقد اولونان شرکت .

مُضارِع [ع ا] حال و استقباله دلالت ایدن صیغه .

مُضاعَف [ع ص] ایکی قات ، قات قات .

مُضاف [ع ص] اضافه اولونمش ، قاتیلمش ، ضم ایدیلمش . دیکر براسمه‌مربوط اسم که‌دیکرینه ده مضاف الیه دینیلیر .

مُضافات [ع ا] مضافلر ، ضمائم ، ملحقات .

مَضامين [ع ا] مضمونك جمعی : معنالر ، مفهوملر .

مُضايقه [ع ا] صيقينتی ، دارلق ، مشكلات . زوكورتلك ، پاراسزلق .

مَضبوط [ع ص] ضبط اولونمش . يازيلمش ، قيد ايديلمش . خاطرده محفوظ. قوللانيشلی .

مَضبطه [ع ا] برمجلس ويا هيئتك نتيجهٔ مذاكراتی متضمن امضالانان قرارنامه. برقاچ كيشی طرفندن يازيلوب برداٸرهٔ رسميه يه ويريلن ورقه.

مُضحِك [ع ص] كولدورن، توخاف، قوميق .

مُضحِكه [ع] اكلنجه‌لی اويون ، قومه‌دی. جمعی: مضحكات.

مُضِر [ع ص] اضرار ايدن ، ضرر ويرن ، ضررلی .

مِضراب [ع ا] تللی چالغيلرك تللرينه وورمايه مخصوص كميك ويا ساٸره‌دن چوپ .

مَضَرَت [ع ا] ضرر ، زيان .

مَضروب [عص] ضرب اولونمش وورولمش .

مُضطَر [ع ص] اضطراب وصيقينتی ايچنده بولونان ، متأثر . راحتسز .

مُضِل [ع ص] اضلال ايدن، دوغرو يولدن صاپيتان .

مُضمَحِل [ع ص] محو و پريشان اولان .

مُضمَر [ع ص] اضمار ايدن، قلبنده كيزله‌ين :

مَضموم [ع ص] ضمه‌ايله اوقونان، ضمه حركه‌لی .

مَضمون [ع ا] مآل ، مفهوم ، معنا . تكنه‌لی وجناسلی كوزل سوز .

مُضی [ع ص] ضيا ويرن ، پارلاق .

مُضَيِّق [ع ص] تضييق ايدن، صيقان، دارلاشديران .

مَضيق [ع ا] دار ير ، صيقينتيلی محل .

مَطابِع [ع ا] مطبعه‌لر .

مُطابِق [ع ص] مطابقت ايدن ، اويغون ، موافق .

مُطابَقَت [ع ا] موافقت ، اويغونلق.

مُطاع [ع ص] اطاعت اولونان ، متبوع .

مُطاف [ع ص] طواف و زيارت اولونان .

مَطاف [ع ا] طواف ايديلن ير .

مَطالِب [ع ا] مطلبك جمعی : ايسته‌نيلن شيلر .

مُطالَبه [ع ا] طلب ایتمه. ایستهمه. دعوی، ادعا.

مَطالِع [ع ا] مطلعك جمعی: باشلانغیجلر.

مُطالِع [ع ص] مطالعه ایدن، اوقویان.

مُطالَعه [ع ا] بر ایشی ایجه دوشونمه. ملاحظه. آكلامق شرطیله اوقویش.

مُطاوَعَت [ع ا] مطیع و تابع اولما، اویما، موافقت ایتمه.

مُطاوَله [ع ا] وعده‌یی اوزاتما، سورونجمه‌ده بیراقما.

مَطایا [ع ا] مطیه‌نك جمعی. بینك حیوانلری.

مُطایَبه [ع ا] ملاطفه، شاقالاشما.

مَطْبَخ [ع ا] یمك پیشیریلن یر. موطباق.

مَطْبَعه [ع ا] كتاب وغزته باصمایه مخصوص یر.

مَطْبوخ [ع ص] طبخ اولونمش، پیشیریلمش.

مَطْبوع [ع ص] طبع اولونمش، باصیلمش. طبیعته موافق، لطیف.

مَطْبوعات [ع ا] طبع اولونمش شیلر. غزته ومجموعه‌لر.

مَطْحون [ع ص] طحن اولونمش، اوكودلمش.

مَطَر [ع ا] یاغمور. باران.

مُطَرّا ـ مطری [ع ص] طراوتلی. تازه. سوسلی.

مَطْراباز ـ مادراباز [ت ا] اوجوز آلوب بهالی صاتان آدام، محتكر، حیله كار.

مُطْرِب [ع ص] طرب وذوق ویرن، چالان، چالغیجی.

مَطْرَح [ع ا] طرح ایدیله‌جك یر.

مِطْرَقه [ع ا] چكیج. طوقماق، دكنك.

مُطَّرِد [ع ص] اطراد اوزره كیدن، صیرالی، منتظم، یكنسق.

مُطَرَّز [ع ص] ایشله‌مه‌لی، سوسلی.

مَطْروح [ع ص] طرح اولونمش. آتیلمش.

مَطْرود [ع ص] طرد ایدیلمش قوغولمش.

مَطْروش [ت ص] فارسی تراش كلمه‌سندن اویدورولمش بر اسم مفعول‌در.

مَطْره ـ ماطارا [ت ا] عسكرك یانلرینه آصدقلری مشیندن ویا تنكه‌دن صو قابی.

مَطعون [ع ص] طعن وتعييب اولو. نمش ، وبايه طوتولمش .

مُطَلّا [ع ص] طلالى ، يالديزلى .

مَطلَب [ع ا] ايستەنيلن شى ، مقصد ، مدعا .

مُطَلسَم [ع ص] طلسملى ، بوكولى.

مَطلَع [ع ا] طلوع ايدن ير ، طلوع. قصيده وغزلك ايلك بيتى .

مُطَّلِع [ع ص] بر ايشه اطلاعى اولان ، خبردار .

مُطلَق [ع ص] اطلاق ايديلمش ، صاليويريلمش ، سربست . بهمه حال .

مُطلَقاً [ع ح] بهمه حال ، بلاقيد وشرط .

مُطَلَّقه [ع ا] بوشانمش زوجه .

مَطلوب [ع ص] طلب اولونان ، ايستەنيلى . آلاجق . (ا): مقصد ، آرزو ، ايستەنيلن شى . جمعى : مطلوبات .

مَطمَح [ع ا] كوز ديكيلان شى .

مَطمور [ع ص] طوپراق آلتنه كومولمش .

مَطموره [ع ا] محزن . قبر .

مُطمَئِن [ع ص] اطمئنان حاصل ايتمش ، شبهەسى قالمامش ، قانمش ، امين .

مُطَنطَن [ع ص] طنطنه ودبدبەلى ، حشمتلى وشعشعەلى .

مُطَوَّل [ع ص] اوزادلمش، اوزون.

مَطوى [ع ص] قيويريلمش ، بوكولمش . صاريلى .

مَطوياً [ع ح] صاريلى اولارق .

مُطَهَّر [ع ص] تميزلنمش ، پاك ، مقدس .

مُطَيَّب [ع ص] تطييب اولونمش ، كوكلى خوش ايدلمش .

مُطيع [ع ص] اطاعت ايدن ، اطاعتلى ، سوز ديكلدين .

مَطيه [ع ا] بينك حيوانى .

مَظالِم [ع ا] ظلملر ، حقسزلقلر .

مَظاهِر [ع ا] مظهرك جمعى : ظهور محللرى .

مُظاهِر [ع ص] مظاهرت ايدن ، ياردیم ايدن .

مُظاهَرَت [ع ا] معاونت، ياردیم ، آرقا .

مَظروف [عص] ظرفلانمش ، ظرفه قونمش . قابلى ، ملفوف .

مُظَفَّر [ع ص] املنه نائل اولان. دشمنه غلبه ايدن .

مُظَلَّل [ع ص] كولكه‌لى، كولكه‌لنمش .

مُظْلِم [ع ص] قاراكليق . مجهول . منحوس .

مَظْلوم [ع ص] ظلم كورمش ، غدره اوغرامش . سسسز، حليم .

مَظْنون [ع ص] ظن اولونان ، شبهه ايديلن ، شبهه‌لى . محاكمه‌دن و اتهامدن اول استنطاق اولونان .

مَظَنَّه [ع ا] بر شيئك وجودينك ظن اولونديغى يرـ ظن وشبهه اولونان . « مظنةٔ سؤ » : كندـ يسندن فنالق بكله‌نن آدام .

مَظْهَر [ع ا] بر شيئك ظاهر اولديغى محل ويا شخص . نائل . موفق .

مَعْ [ع ج] ايله ، برابر . « مع هذا » : بونكله برابر . « مع الممنونيه » : ممنونيتله .

مَعاً [ع ح] برابر ، برلكده .

مَعاء [ع ا] باغير صاق . جمعى : امعاء .

مَعابِد [ع ا] معبدك جمعى . عبادتخانه‌لر .

مَعابِر [ع ا] معبرك جمعى : كچيدلر.

مُعاتِب [عص] عتاب ايدن ، تكدير ايدن .

مُعاتَب [ع ص] عتاب ايدلمش ، تكدير اولونان .

مُعاتَبه [ع ا] تكدير ايتمه .

مَعاد [ع ا] عودت ايديلن ير ، دونوله‌جك محل، آخرت .

مُعاد [ع ص] اعاده ايديلمش .

مُعادات [ع ا] دشمنلق ، ضديت .

مُعادِل [ع ص] مساوى ، برابر ، نظير .

مُعادَله [ع ا] ايكى شى آراسنده موازنه ، مساوات . جبرده آرالرنده مساوات ومناسبت بولونان قارشيليقلى ايكى كميتدن عبارت هيأت .

مَعادِن [ع ا] معدن‌ك جمعى . معدنلر .

مَعاذ [ع ا] صيغينيلاجق ير، ملجأ، صيغينما . التجا .

مُعاذَرَه [ع ا] عذر ديله‌مه ، بهانه ايتمه .

مَعاذير [ع ا] معذرتك جمعى. عذرلر، بهانه‌لر .

مَعارِج [ع ا] معراجك جمعى: چيقيلاجق يرلر .

مُعارِض [عص] اعتراض ایدن، قارشی کلن.

مُعارَضه [عا] بربرینه قارشی کلمه، مخالفت. غاوغا.

مُعارِف [عا] معرفتك جمعی: علوم وفنون. «معارف وکالتی»: مکتبلره، علم وعرفانه عائد امور وخصوصاته باقان رسمی دائره ومقام.

مُعارَفه [عا] طانیشما، بیلیشمه، الفت.

مَعارِك [عا] معرکه‌نك جمعی: حرب میدانلری.

مُعارکه [عا] جنك ایتمه، محاربه.

مَعاش [عا] یاشاییش. کچینه‌جك شی، مدار تعیش. آیلق اجرت.

مَعاشِر [عا] معشرك جمعی. جماعتلر.

مُعاشِر [عص] معاشرت ایدن، هرکسله ایی کچینن.

مُعاشَرَت [عا] بربریله ایی کچینمه، خلق ایله امتزاج ایتمه.

مُعاشَقَه [عا] عاشق اولما، قارشیلقلی عشق، سه‌ویشمه، عشق.

مُعاصِر [عص] هم عصر، برعصرده یاشایان، برعصرده یاشامش اولان، عصر حاضرده یاشایان. عصری، موده‌رن.

مُعاصِرین [عا] برعصرده یاشامش انسانلر. عصر حاضرده یاشایانلر.

مَعاصی [عا] معصیتك جمعی. کناهلر.

مُعاف [عص] عفو اولونمش، معفو، مستثنی.

مُعافِیَّت [عا] معافلق. استثنا، امتیاز. برشخصك برخسته‌لقدن متأثر اولماماسی.

مُعالَجه [عا] علاج قوللانما. جمعی: معالجات.

مَعالی [عا] بویوکلکلر. یوکسك حسلر وفکرلر.

مُعامَله [عا] بربریله ایش یاپما، هرکسه قارشی فعل وحرکت. بر دائرهٔ رسمیه‌ده اوراقك کچیردیکی مختلف صفحه‌لر. آلیش ویریش، ایش، تجاری مناسبت. «معامله‌جی»: صرافلق ایله مشغول آدام. یوکسك فائضله پارا ویرن، مرابحه‌جی.

مُعانِد [عص] عنادجی.

مُعانَقَه [عا] قوجاقلاشما.

مَعانی [عا] معنانك جمعی: مأللر، مفهوملر.

مُعاوَدَت [عا] عودت، کیری دونمه، رجوع.

معاوضه [ءا] برشیئی بر شیئه بدل ویرمه ، مبادله ، ترامپا . انتریقه‌لی ، دوبارالی ایش .

معاون [عص] معاونت ایدن، یاردیم ایدن. بویوك مأمورلرك معیتنه ویریلن مأمور .

معاونت [ءا] یاردیم ، یاردیم ایتمه .

معاهد [ع ص] آرالرنده عهدومیثاق ایدنلرك هر بری، معاهده ایدن.

معاهده [ع ا] بربریله عهد وپیمان ایتمه، ایکی دولت آراسنده عقد اولونان عهد ..

معایب [ءا] عیب اولان شیلر، لکه‌لر، قصورلر .

معایده [ع ا] بایرام‌لاشما ، بربرینه بایرامی تبریك ایتمه .

معاینه [ءا] کوزدن کچیرمه، تفتیش تدقیق . خسته‌یی یوقلاما .

معاینه‌جی [تا] یوقلایان ، باقان ، معاینه ایدن آدام .

معاینه‌خانه [ف ا] طبیبك خسته‌لره باقمق ایچون آچدیغی دائره.

معبد [ء ا] عبادت یری، جامع ، کلیسا ، خاورا .

معبر [ءا] کچیله‌جك محل ، کچید .

معبر [عص] رؤیا تعبیرایدن، رؤیادن معنا چیقاران .

معبود [ءا] کندیسنه عبادت اولونان، جناب حق . صنم ، پوت .

معبوده [ءا] پرستش ایدیلن پری، صنم ویا کوزل قادین .

معتاد [عص] اعتیاد اولونمش، عادت ایدینیلمش .

معتبر [ع ص] اعتبارلی ، خاطری صاییلیر ، معروف . شایان اعتماد .

معتدل [ع ص] اعتدال ایله متصف اولان، اورتاحالده بولونان، مفرط اولمایان، سرت وشدتلی اولمایان. ملایم ، یاواش ،

معتذر [عص] اعتذار ایدن ، عذر دیله‌ین .

معترض [عص] اعتراض ایدن، قارشی کلن .

معترف [عص] اعتراف ایدن، قصورینی سویله‌ین .

معتزل [عصا] اهل سنتدن آیریلوب قدری منکر بر مذهب.

معتسف [عص] ظلم واعتساف ایدن.

معتصم [عص] تمسك ایدن ، ال ایله طوتونان . فنالقدن چکینن.

معتق [عص] اعتاق اولونمش، کوله‌لکدن آزاد ایدیلمش .

معتقد [عص] اعتقاد ایدن، اینانان، دیندار .

معتكف [عص] اختيار عزلت ایدن، عبادته حصر زمان ایله‌ین.

معتل [عص] علتلی، علیل.

معتمد [عص] اعتماد اولونان، شایان اعتماد، کووه‌نیلن، امین.

معتنا ـ معتنی [ع ص] اعتنالی، اهمیتلی، دقت‌واهتمامه لایق.

معتوق [عص] آزاد اولونمش، آزادلی، معتق.

معتوه [عص] عته کتیرمش، بوناق.

معجب ـ معجب [ع ص] تعجب و حیرت ویرن.

معجز [عص] باشقالرینی عاجز بیراقان. کیمسه‌نك یاپاماباجغنی یاپان، بر هنر وصنعت ابداع ایدن.

معجز [عص] تعجیز ایدن، یاپیشقان، اوصاندیران.

معجزه [ع ا] خارقه، خارق العاده ایشلر. پیغمبرلردن صادر اولان خارقه‌لر.

معجل [عص] تعجیل ایدیلمش، عجله‌لی. وعده‌سز، مهلتسز، پیشین «مهر معجل»: پیشین ویریلن آغیرلق، جهاز بدلی.

معجم [عص] نقطه‌لنمش، نقطه‌لی.

معجون [ع ا] خامور قوامنده برشی ویا علاج. بر نوع یاپیشقان طاتلی. جاملرك كنارلرینه سورولن بر نوع خامور. جمعی: معاجین.

معد [عص] اعداد ایدن، حاضرلایان.

معدل [عص] تعدیل ایدن، مساوی وبرابر یاپان. دکیشدیرن.

معدلت [ع ا] عدالت، حقانیت، دوغرولق.

معدن [ع ا] آلتون، کوموش، دمیر، قورشون، باقیر کبی مختلف جسملرك هر بری. بونلرك چیقدقلری یر. کیمیاده نشوونماسی اولمایان جسم، جوهر. آلتون وکوموشك غیری معدنی اجسام.

معدود [عص] صاییلی، صاییلمش. محدود، منحصر.

معدوم [ع ص] موجود اولمایان، یوق اولان.

معدوی [عص] معده‌یه متعلق. معده ایچون فائده‌لی.

معده [ع ا] یه‌نیلن شیلرك اوکه‌ کیتدیکی کیسه، قورصاق.

معذب [عص] تعذیب ایدیلمش، اذیت چکن.

معذب [ع ص] تعذیب ایدن، عذاب واذیت ویرن.

معذرت [ع ا] عذر، بهانه. عذر دیلمه. عفو ایسته‌مه.

معذور [عص] عذری اولان، قصوری شایان عفو اولان.

معرا ـ معرای [ع ص] صویولمش ، چیپلاق. بوش. خالی

معراج [ع ا] چیقیلاجق ویا یوکسله جك یر . مردیون . عروج ، کوکه چیقما .

معرب [ع ص] تعریب اولونمش ، عربلاشمش .

معرض [ع ا] عرض اولونان محل ، مقام . سرکی ، مشهر .

معروف [ع ص] تعریف ایدیلمش ، اطرافیله بیلدیریلمش. معلوم ، بللی .

معرف [ع ص] تعریف وتعیین ایدن ، اطرافیله آکلاتان .

معرفت [ع ا] علم ، بیلمه . هنر ، مهارت. توخافلق ، بکه نیلمه ین حرکت .

معرفه [ع ا] نحو عربیده حرف تعریفله مدلولی تعیین اولونمش اسم .

معرقه [ع ص] ترله تن ، ترکتیرن .

معرکه [ع ا] حرب میدانی .

معروض [ع ص] عرض اولونمش ، بر شیئك قارشیسنده بولونان . سه ریلمش ، سرکی حالنده اولان . بویوك بر ذاته عرض اولونان . مذکور ، عرض وبیان اولونان . « معروضات » : بویوك بر ذاته سویله نیلن شیلر .

معروف [ع ص] معلوم ، بیلین . مشهور . عقلك ایلیکنی ادراك ایتدیکی فعل. «امر بالمعروف نهی عن المنکر» : مقبول شیلرله امر غیر مقبول شیلردن نهی .

معزز [ع ص] عزیز ، عزت وشرف صاحبی . قیمتلی ، سه وکیلی .

معزول [ع ص] عزل ایدیلمش ، وظیفه سندن چیقاریلمش .

معسکر [ع ا] اوردو یری ، اردوکاه .

معشر [ع ا] برلکده یاشایان ، جماعت ، جمعیت .

معشر [ع ص] اون جزءدن متشکل ، اونلی. اون ضلعی وزاویه سی اولان شکل هندسی .

معشوق [ع ص] عشقك سبب حصولی اولان وجود ، عشق ایله سه ویلن ، سه وکیلی .

معصوم [ع ص] قباحتسز ، کناهسز . (ا) کوچوك چوجوق .

معصیت [ع ا] عاصیلك ، اطاعتسزلك . کناه .

معضل [ع ص] کوج ، مشکل .

معضلات [ع ا] کوج وآغیر ایشلر مهم ومشکل مسأله لر .

معطر [ع ص] تعطیر ایدیلمش ، کوزل قوقولی .

معطل [ع ص] بوش بیراقیلمش ، متروك ، بطال ، بوش ، ایشسز .

معطوف [ع ص] عطف اولونمش. اکیلمش ، مائل. اسناد اولونان ، عائد اولان .

معطی [ع ص] اعطا اولونمش ، ویریلمش .

معطی [ع ص] اعطا ایدن ، ویرن.

معظم [ع ص] اعظام ایدیلمش ، بویودلمش . (ا) بر شیئك اك بویوك قسمی .

معظم [ع ص] بویودلمش . مبجل. محتشم ، معظم .

معظمات [ع ا] بویوك و آغیر ایشلر ، مسائل مهمه .

معفو [ع ص] عفو اولونمش .

معقب [ع ص] تعقیب ایدن، آردی صیرا کلن .

معقد [ع ص] تعقید ایدیلمش ، دوکوملنمش . مغلق .

معقود [ع ص] عقد اولونمش ، باغلانمش .

معقول [ع ص] عقله موافق، عقله یاقین .

معقولات [ع ا] عقل ایله بیلینن مثبت شیلر ومسأله‌لر .

معکوس [ع ص] ترسنه‌چه‌وریلمش. ترس ، ضد ، مشئوم . انعکاس ایدن .

معلق [ع ص] تعلیق ایدیلمش ، آصیلمش .

معلل [ع ص]علت وسبب کوسته‌ریلمش. علتلی ، سببلی .

معلم [ع ص] تعلیم اولونمش، تعلیملی: معلم عسکر .

معلم [ع ص] تعلیم ایدن، اوکره‌تن، درس ویرن ، خواجه .

معلن [ع ص] اعلان ایدن. بیلدیرن.

معلول [ع ص] علتلی ، خسته‌لقلی ، کوتوروم .

معلوم [ع ص] بیلینن . بللی .

معلومات [ع ا] بیلینن شیلر . بیلیش، وقوف .

معلوماتلی [ت ص] چوق شی بیلن، عالم .

معلی ـ معلا [ع ص] عالی، یوکسك، بلند .

معمار [ع ا] بنا مهندسی، انشاآته نظارت ایدن ، بنانك پلاننی ترتیب وتنظیم ایله‌ین .

معماری [ع ا] معمارلق . معمارلق فنی .

معمر [ع ص] چوق یاشایان، عمرلی.

معمورلق [ت ص] عمرانلی، شرفلی، ایشلنمش ، أکیلمش ، مسکون . باقیملی .

معموره [ع ا] مسکون ، زنکین ومسعود مملکت . شهر ، بلده .

معموریت [ع ا] عمران . ثروت، رفاه مترقی بر شهرك حالی .

معمول [ع ص] یاپیلمش ، ایشلنمش . « معمول به » : کندیسیله عمل اولونان .

معمولات [ع ا] وجوده کتیریلن ایشلر واثرلر ، مصنوعات .

معمی ـ معما [ع ا] معناسی کوج آکلاشیلیر شی ، بیلمه‌جه . حلی مشکل ، مغلق ، سر ، مشوش .

معند [ع ص] عناد ایدن ، عنادجی .

معنون [ع ص] بر عنوان ایله طانیلمش ، عنوانلی .

معنی ـ معنا [ع ا] بر کلمه ویا کلامك افاده ودلالت ایتدیکی شی ، مفهوم ، مدلول . ا ج ، روح ، باطن . رؤیا . سبب معقول .

معناسز [ت ص] هیچ بر شیئه دلالت ایتمه‌ین . سببسز ، مناسبتسز ، صاچما .

معنبر [ع ص] عنبرلی ، عنبر قوقولی ، کوزل قوقولی .

معنوی [ع ص] معنا ومدلوله منسوب . باطنه وروحه منسوب ، مادی اولمایان .

معنیدار [ف ص] معنالی ، معناسی اهمیتلی .

معوج ـ معوج [ع ص] اکریلمش ، اکری ، بوکولمش .

معونت [ع ا] امداد ، یاردیم . رزق ، لوازم .

معونه [ع ا] معلوم بویوك قاییق ، ماوونا .

معهود [ع ص] بیلینن ، معلوم . « مقام تحقیر واستهزاده مستعملدر . »

معیار [ع ا] بر شیئك قیمتنی آکلامقایچون آلت ، عیار مقیاسی .

معیبات [ع ا] تعییب اولنان شیلر ، ملوث ومستهجن ایشلر .

معیت [ع ا] آرقاداشلق ، برابرلك ، بر آمرك تحت امرنده بولونما . تحت امرده بولونان هیئت .

معید [ع ص] اعاده ایدن . (ا) : طلبه‌یه درسی تکرار ایدن ذات ، مذاکره‌جی ، معلم معاونی .

معیشت [ع ا] یاشاییش ، کچینمه طرزی ، یاشامق ایچون لازم کلن اسباب ووسائط .

معین [ع ا] معلوم شکل هندسی .

مُعين [ع ص] معاون ، ياردیمجی .

مُعَیَّن [ع ص] تعيين وتخصيص اولولمش ، تحدید ایدلمش .

مَعیوب [ع ص] تعییب اولونان ، عیبلانان . عیبلی .

مُغ [فا] مجوسی ، آتشپرست . جمعی : مغان . « پیر مغان » : میخانه‌جی .

مَغارِب [ع ا] مغرب ك جمعی : باطیلر .

مَغاره [ع ا] یر آلتنده‌کی اویوق، ایین ، غار .

مَغازه ـ ماغازا [فرا] بویوك دكان. اشیا قونان ده‌پو .

مُغالَطه [ع ا] معقول سیب ودلیلسز مدافعه ومباحثه .

مُغایِر [ع ص] ضد ، مخالف ، فرقلی

مُغایَرت [ع ا] اویغون اولمایش ، عدم موافقت . باشقا دورلو اولما .

مُغبَچه [فا] مجوسی چوجوغی . ساقی .

مُغبَرّ [ع ص] توزلانمش . (مج) : کوجنمش .

مَغبوط [ع ص] کندیسنه غبطه اولونان، حالنه ایمره‌نیلن .

مَغبون [ع ص] آلیش ویریشده آلدانمش .

مُغتَرِب [ع ص] غربته چیقان . غروب ایدن ، باتان .

مُغتَنِم [ع ص] اغتنام ایدن ، غنیمتدن استفاده ایدن .

مَغدور [ع ص] غدره وحقسزلغه اوغرامش . محتاج .

مَغدانوس ـ مایدانوز [یونا] معروف سبزه .

مُغَذّی ـ مغدی [ع ص] غدالی ، بسله‌یجی .

مَغرِب [ع ا] کونشك باتدیغی یر، باتی ، غرب . کونشك باتدیغی زمان ، آقشام . آفریقانك مصردن ماعدا شمال سواحلی .

مَغرِبی [ع ص] مغربلی ، فاس خلقندن اولان .

مَغرور [ع ص] غرورلی ، کبرلی . برشیئه کووه‌نه‌رك آلدانان.

مَغروس [ع ص] غرس اولونمش ، دیکیلمش .

مَغروق [ع ص] غرق اولمش، صوده بوغولمش .

مَغز [فا] دماغ ، بین ، ایلیك ، عقل .

مُغتَسَل [ع ا] أولولری ییقادقلری یر.

مَغشوش [ع ص] خالص اولمایان . قاریشیق . حیله‌لی .

مَغشی [ع ص] بایلمش. عقلی کیتمش. حیران .

مغصوب [ع ص] غضب اولونمش . زورله آلينمش .

مغطوس [ع ص] صويه باتيريلمش .

مغفر [ع ا] حربده عسكرك كيديكى دەمير طاس .

مغفرت [ع ا] اللهك كناهلرى عفو ايتمەسى ، رحمت .

مغفل [ع ص] اغفال ايدن ، آلداتان .

مغفل [ع ص] اغفال اولونمش .

مغفور [ع ص] عفو اللهى يەمظهر اولان ، عفوى دعا ايديلن ، مرحوم .

مغلطه [ع ا] بوش سوزلر ودليلر ، صاچما سوز .

مغلق [ع ص] قاپالى ، كيليدلى . (مج) كوچ آكلاشيلان .

مغموم [ع ص] غملى ، محزون ، تاسالى . بولوطلى ، زبون .

مغنزيا ـ ماغنەزييا [فر ا] معروف بر معدن .

مغنى [ع ص] غناويرن . مستغنى قيلان ،

مغنى [ع ص] تغنى ايدن ، شرقى سويلەين ، خوانندە .

مغول ـ موغول [ت ا] چينك شمالندە تورك عرقندن اسكى بر قوم .

مفاتيح [ع ا] مفتاحك جمعى : اناختارلر .

مفاخر [ع ا] مغخرتك جمعى : فخر ايديلەجك شيلر .

مفاخره ـ مفاخرت [ع ا] باشقالرينه قارشى تفخر ايتمە ، اوكونمە .

مفاد [ع ا] افادە اولونان شى ، مآل ، مفهوم .

مفارق [ع ا] مفرقك جمعى : باش تپەلرى .

مفارق [ع ص] مفارقت ايدن ، برندن آيريلان .

مفارقت [ع ا] آيريلما ، اوزاقلاشما ، افتراق

مفاسد [ع ا] مفسدتك جمعى : فسادلر .

مفاصل [ع ا] مفصلك جمعى : اويناقە يرلرى .

مفتاح [ع ا] آناختار . شيفرە حلى ايچون جدول .

مفتخر [ع ا] افتخار ايدن ، اوكونن .

مفترس [ع ص] ييرتيجى .

مفترى [ع ص] افترا ايدن .

مفتش [ع ص] تفتيش وتدقيق ايدن . تدقيق وتحقيقه مأمور ذات .

مفتقر [ع ص] افتقار ايدن ، محتاج .

مفتوح [ع ص] فتح اولونمش . آچيلمش ، آچيق . اوستونلى .

مُفْتُون [ع ص] مبتلا ، دوشكون ، عاشق : حيران، پك متحير.

مُفْتی [عص] فتوى ويرن . (ا) دينى مأمور .

مَفْخَرَت [ع ا] افتخار ، اوكونمه .

مَفْخَر [ع ا] افتخار ايديله‌جك سبب.

مُفَخَّم [عص] تعظيم وتكريم اولونمش، مبجل .

مَفَرّ [ع ا] فرار ايديله‌جك ير ، قاچاماق .

مُفَرِّح [ع ص] فرحلق ويرن ، آچيق ، كشايشلى .

مُفْرَد [ع ا] تك ، يالكز ، بسيط .

مُفْرَدات [ع ا] بسيط شيلر . طوپدن معلوم اولان . شيلرك تفصيلات وتفرعاتى . بر عباره‌يى تركيب ايدن كلمه‌لرك هر برى، تك تك بيتلر .

مُفْرَز [ع ص] آيريلمش ، افراز ايديلمش ،

مُفْرَزه [ع ا] بويوك بر قطعهٔ عسكر-يه‌دن آيريلمش بر قول .

مُفْرِط [ع ص] افراط درجه‌سنده اولان ، حداعتدالى آشان.

مَفْرَق [ع ا] باش تپه‌سى . جمعى: مفارق .

مَفْرُوش [ع ص] دوشنمش ، دو-شه‌لى .

مَفْرُوشات [ع ا] دوشه‌مه ، أو اشياسى ، موبيله .

مَفْرُوض [عص] فرض قيلنمش، واجب ، الزم .

مَفْرُوق [ع ص] آيرى، آيريلمش .

مُفْسِد [ع ص] فسادجى ، نفاق قوپان. بوزان، فنالاشديران.

مَفْسَدَت [ع ا] قاريشديرما ، منا-فقلق ، فساد . بوزوقلق ، فنالق .

مُفَسِّر [عص] تفسير ايدن ، قاپالى ومختصر بر شيئك معناسنى ايضاح وتفصيل ايدن. قرأنك متننى شرح وايضاح ايدن .

مَفْسُوخ [عص] فسخ ولغو ايديلمش، ابطال اولونمش .

مَفْصَل [ع ا] وجودك اويناق يرى.

مُفَصَّل [ع ص] تفصيلاتلى ، مختصر اولمايان ، اوزون اوزادى‌يه آكلاتيلان .

مَفْطُور [ع ص] فطرى ، جبلى . ياراديلمش ، مخلوق .

مَفْعُول [عص] ياپيلمش ، ايشلنمش.

مُفَكِّر [ع ص] تفكر ايدن ، دو-شونن . « قوهٔ مفكره » : دوشونمك قوتى .

مُفَكوك [ع ص] فك ايديلمش . آيريلمش ، چيقاريلمش .

مَفقود [ع ص] موجود اولمايان ، معدوم . يوق .

مُفلِح [ع ص] فلاح وسلامت بولان .

مُفلِس [ع ص] افلاس ايدن . زوكورت .

مَفلوج [ع ص] نزول اصابت ايتمش، منزول.

مُفَوَّض [ع ص] تفويض و احاله اولونمش .

مَفهوم [ع ص] فهم ايديلمش، آكلاشيلمش. (ا) : معنا، مأل، موضوع ، مدلول .

مُفيد [ع ص] افاده ايدن ، آكلاتان، معنالى . فائده‌لى ، نافع .

مُقابِل [ع ص] قارشى قارشى‌يه ، بر شيئك قارشيسنده بولونان . بدل مقامنده اولان ، معادل.

مُقابَله [ع ا] قارشى قارشى‌يه بولونما ، قارشيلق . قارشى كله ، قارشيلق ويرمه. قارشيلاشديرما ، تطبيق ايتمه .

مُقاتَله [ع ا] بربرينى أولدورمه، ووروشما، چوق قان دوكمه. محاربه ، غاوغا .

مُقارِب [ع ص] بربرينه قريب اولان ، ياقين .

مُقارَبَت [ع ا] ياقينلق ، اقربالق .

مُقارِن [ع ص] بيتيشيك ، ياقين، اولاشمش .

مُقارَنَت [ع ا] ياقينلق ، تلاقى ، اولاشما .

مَقارنا ـ ماقارنا [يتا] خاموردن دوكولمش معلوم غدا .

مُقاسَمه [ع ا] آراده تقسيم ايتمه ، پايلاشما .

مَقاص ـ ماقاص [ت ا] يومو- شاق شيلرى كسمه‌يه مخصوص معلوم آلت .

مَقاصْدار ـ ماقاصدار [ت ا]تر- زى دكانلر- نده اثوابى بيچن اوستا .

مُقاطَعه [ع ا] آراضينك معين بر كيرا مقابلنده تمليكى . مقطو- عاً ويريلن اجاره .

مَقال [ع ا] سويله‌مه ، سويله‌يش ، سوز ، كلام .

مَقاله [ع ا] بر موضوع حقنده يازيلان شى . بند ، بحث .

مَقام [ع ا] دورولان ير، دوراق، مكان. مسند ، منصب ، بويوك مأموريت موقعى . موسيقى طرزى ، آهنك .

مُقاوَله [ع ا] سوزلشمه ، قول ايتمه . بر ايش حقنده وير-

يلن قرار. شرائطی حاوی اولارق تنظيم اولونان سند .

مقاوِم [ع ص] مقاومت ايدن، دا- يانان .

مقاومت [ع ا] قارشی دورما ، دايانما .

مقايسه [ع ا] اولچمه ، اولچو . قياس ، تقدير .

مقبَر ـ مقبره [ع ا] مزار، مزا- رلق. جمعی : مقابر.

مقبِل [ع ص] اقباللی ، مسعود .

مقبوض [ع ص] قبض ايديلمش ، آلينمش ، مأخوذ . (ا) : قبض سندی .

مقبول [ع ص] قبول اولونان . معتبر ، بكه‌نيلمش ، خوشه كيدن .

مقتبَس [ع ص] بر يردن اخذ واقتباس ايديلن .

مقتبِس [ع ص] اقتباس ايدن .

مقتدا [عص] اقتدا وامتثال اولونان، اويیلان . اوكده بولونان ، رئيس .

مقتدِر [ع ص] اقتدارلی ، قوتلی . بجريكلی .

مقتدی [عص] تابع اولان، اويان.

مقتصِد [ع ص] اقتصاد ايدن ، اداره‌لی . اقتصاد علمنه واقف . (فرا) : اقونوميست .

مقتضا [ع ص] اقتضا ايدن ، لازم كتيريلن .

مقتضی [ع ص] اقتضا ايدن، لازم كان ، لازم .

مقتفی [عص] اقتفا ايدن ، برينك آردی صيرا كيدن .

مقتَل [ع ا] قتل ايديله‌جك ير ، قتل محلی . جمعی : مقاتل .

مقتول [ع ص] قتل اولونمش ، أولدوروامش .

مقدار [ع ا] كميت، قادار، قسم، پارچا . جمعی : مقادير .

مقدّر [ع ص] مقداری معين . الله طرفندن تقدير اولونمش. (ا): قدر، قضا .

مقدّرات [عا] الله طرفندن تقدير اولونمش شيلر ، قدر ، طالع .

مقدرت [ع ا] قدرت ، اقتدار ، كوج .

مقدّس [ع ص] پاك ، مبارك . معزز ، دينی قيمتی حائز .

مقدَم [ع ا] وصول، كلمه، عودت.

مقدِم [ع ص] اقدام ايدن، چاليشان، دواملی .

مقدم [عص] ایلریده اولان ، اوکده بولونان یر .

مقدّم [ع ص] تقدیم ایدن .

مقدما [ع ص] اولجه، بوندن اول.

مقدمه [ع ا] باشلانغیج، مدخل.

مقدوح [ع ص] قدح اولونمش ، طعن ایدیلمش ، مذموم ، معیوب .

مقدور [ع ص] قدر اقتضاسندن اولان . (ا) : قدرتیتدیکی درجه ومقدار ، الدنکلن ، کوج، قدرت ، استطاعت .

مقر [ع ا] قرارکاه ، دورولان محل. اقامتکاه ، مسکن . مرکز ، پایتخت .

مقر [ع ص] اقرار ایدن ، انکار ایتمه ین.

مقراض [ع ا] ماقاص .

مقرب [ع ص] تقریب ایدلمش ، یاقلاشمش ، یاقین .

مقرّب [ع ص] تقریب ایدن ، یاقلاشدیران .

مقرر [ع ص] قرارشدیریلمش ، مصمم . ثابت ، شبهه‌سز .

مقرر [عص] تقریر ایدن، اطرافیله ایضاح ایدن .

مقروض [عص] قرض اولونمش، اودونج ویریلمش .

مقرون [ع ص] یاقینلاشدیریلمش ، یاقین ، بیتیشیك .

مقسّط [ع ا] تقسیطلی .

مقسم [ع ا] تقسیم ایده‌جك یر ، صویك تقسیم محلی ، ماصلاق.

مقسم [ع ص] تقسیم اولونمش ، بولونمش ، آیریلمش .

مقسّم [عص] تقسیم ایدن، آییران .

مقسوم [ع ص] تقسیم ایدیلمش ، آیریلمش . (ا) حسابده تقسیم اولنان عدد .

مقصد [ع ا] قصد، مرام، نیت، جمعی : مقاصد .

مقصود [ع ص] قصد اولونمش ، ایسته‌نیلن ، مطلوب .

مقصور [عص] قیصادیلمش، محدود، منحصر . مدسز اوقونان .

مقصوره [ع ا] بویوکلر ایچون جامعلرده اطرافی یوکسك محل. مقصورك مؤنثی.

مقطر [ع ص] تقطیر ایدیلمش ، انبیقدن چکیلمش .

مقطع [ع ا] برجسمك کسیلدیکی یر . بر غزلك صوك بیتی .

مقطّع [عص] کسیلمش ، کسیك، آیری .

مُقَطَّعات [ع ا] كسيك شيلر ، ناتمام پارچالر . ناتمام شعرلر، مختلف قصيده وغزللردن آلينمش بيتلر .

مَقطوع [ع ص] كسيلمش . فيأتى كسيلمش، پازارلقسز. وزن واولچو ايله صاتيلمايان ، كوتورى.

مَقطوعاً [ع ا] مقطوع اولارق . كوتورى اولارق، طوپدن.

مَقعَد [ع ا] اوطورولاجق محل . اوتورما يرى ، قيچ .

مُقَعَّر [ع ص] اورتاسى چوقور اولان، محدب مقابلى .

مُقَفّا ـ مقفى [ع ص] قافيه‌لى .

مُقَلَّب [ع ص] باشقا قالبه صوقان، دكيشديرن .

مُقَلَّد [ع ص] تقليد ايديلمش .

مُقَلِّد [ع ص] تقليد ايدن، برشيئك عينى ياپان. قوميق، ماسقارا .

مَقلوب [ع ص] ترسنه چه‌وريلمش، آلتى اوستنه كتيريلمش .

مَقلوع [ع ص] قلع اولونمش، سوكولمش، قوپاريلمش .

مُقمِر [ع ص] مهتابلى، آى آيدينلغيله پارلايان .

مِقناطيس [ع ا] ده‌ميرى جذب خاصه‌سنه مالك جوهر . طبيعتده‌كى الكتريك .

مُقنِع [ع ص] قناعت حاصل ايتديرن، قانديران .

مُقَنَّن [ع ص] معين، مرتب، منتظم، مطرد .

مُقَوّا [ع ص] صاغلاملاشديريلمش . (ا) معلوم قالين كاغد، موقاوا .

مُقَوَّس [ع ص] ياى كبى اكرى . بوكولمش. قوسلى .

مَقوله [ع ا] نوع، چشيد، جنس، قبيل .

مُقَوّى [ع ص] قوت ويرن ، قوتلنديرن .

مَقهور [ع ص] قهرايديلمش، زبون، مغلوب. مضمحل، محو اولان.

مِقياس [ع ا] اولچو آلتى. نسبت، درجه .

مُقَيِّد [ع ص] قيدلى ، باغلى ، ايشه اهميت ويرن . دفتره قيد اولونمش .

مُقَيَّد [ع ص] قيد ايدن. باغلايان . (ا) دفتره كچيرن مأمور .

مَقيس [ع ص] برشيئه قياس اولونمش، قياس قبول ايدن ، بكزه‌ديله بيلير .

مُقيم [ع ص] اقامت ايدن، اوطوران .

مُقيئ [ع ص] قى ايتديرن، قوصدوران.

مُكابَره [ع ا] مباحثه‌ده نزاع ، آغيز قالاباليغيله الزام واسكاته چاليشما .

مُكاتَبه [ع ا] مكتوبلاشما، مخابره .

مَکّار [ع ص] چوق مکر ایدیجی ، حیله کار .

مَکارِم [ع ا] مکرمت ك جمعی . أیی شیلر .

مَکاره [ت ا] اشیا طاشییان حیوان، طابورلرده اشیا طاشیان حیوانلر .

مُکافات [ع ا] أییلکله قارشیلاما .

مُکالَمه [ع ا] قونوشما. مذاکره .

مَکان [ع ا] محل ، یر. اقامتکاه .

مَکانَت [ع ا] ثبات، وقار، متانت. قوت ، نفوذ .

مُکِبّ [ع ص] بر شیئك اوزه‌رینه چوق دوشن، چوق چالیشان .

مَکْتَب [ع ا] یازی یازیلاجق یر . تحصیل علم ایچون دوام ایدیلن یر ، عرفان مؤسسه‌سی . جمعی : مکاتب .

مُکْتَسَب [ع ص] اکتساب اولونمش، قازانیلمش .

مُکْتَسِب [ع ص] اکتساب ایدن ، قازانان .

مَکْتوب [ع ص] یازیلمش، یازیلی . (ا) برینك دیکرینه یازدیغی کاغد . جمعی : مکاتیب .

مَکْتوبلاشمق [ت ف] بربرینه مکتوب یازمق، مخابره ایتمك .

مَکْتوم [ع ص] کتم اولونمش ، کیزلنمش .

مَکْتومات [ع ا] کیزلنمش شیلر.

مَکْث [ع ا] توقف، آرام، دورما.

مُکَشِّف [ع ص] تکشیف ایدن ، قویولاشدیران .

مُکَحَّل [ع ص] کوزینه کحل چکمش. سورمه‌لی .

مُکَدَّر [ع ص] بولاندیریلمش. کدرلی، محزون .

مُکَذِّب [ع ص] تکذیب ایدن ، یالانی میدانه چیقاران .

مَکْر [ع ا] حیله . خدعه.

مَگَر [ف د] آنجاق، شو قادارکه. حالبوکه . غالبا .

مُکَرَّر [ع ص] تکرار ایدیلمش ، بربری اوستنه، دفعاتله وقوع بولمش .

مُکَرِّر [ع ص] تکرار ایدن .

مُکْرِم [ع ص] اکرام ایدن ، آغیرلایان ، مسافرپرور .

مُکَرَّم [ع ص] تکریم و تعظیم ایدیلمش ، محترم ، معزز .

مَكْرَمَت [ع ا ـ] كرم ، شرف وعزت، جومردلك .

مَكْرُوه [ع ص] ايكرنج ، كريه ، منفور. ديناً مقبول اولمايان.

جمی : مكاره .

مَكْسَب [ع ا] قازانج . قازانمايه واسطه اولان ايش .

مُكَسَّر [ع ص] كسر ايديلمش ، قيريلمش ، قيريق .

مَكْسُوب [ع ص] كسب اولونمش، قازانيلمش .

مَكْسُور [ع ص] كسر اولونمش ، قيريلمش . اسره .

مَكْشُوف [ع ص] ميدانه چيقاريلمش، بولونمش ، آچيلمش ، آشكار ، آچيق .

مُكَعَّب [ع ص] زار شكلنده مساوی آلتی وجهی اولان . طول وعرض وارتفاعی بر اولان . بر عددك ايكی دفعه كندی مثليله ضربندن حاصل اولان (عدد) .

مُكَفَّل ـ مَكْفُول [ع ص] كفالته مربوط، كفيللی.

مَكْفُول بِه [ع ص] كفالتله تعهد اولونان.

مَكْفُول عَنْه [ع ص] كفيلی بولونان.

مُكَلَّف [ع ص] تكليف ايديلمش ، برشيئك اجراسی كنديسندن ايسته نيلمش، حكومته مالاً وياخود بدناً خدمته مجبور . كلفتی چوق ، كلفتله تزيين ايديلمش ، طنطنه‌لی .

مُكَمَّل [ع ص] تكميل ايديلمش، كماله ايرمش . قصورسز ، تام، چوق أيی و كوزل .

مُكَمِّل [ع ص] تكميل ايدن، بيتيرن.

مَكْنَت [ع ا] قوت ، اقتدار .

مَكْنُوز [ع ص] يره كومولمش . صاقلانيلمش .

مَكْنُون [ع ص] صاقلی ، كيزلی . ديزيلمش

مُكَوَّن [ع ص] تكوين ايديلمش ، ياپيلمش ، وجود بولمش.

مُكَوِّن [ع ص] تكوين ايدن، ياپان، حصوله كتيرن .

مُكَوَّنات [ع ا] وجود بولمش شيلر، موجودات ، مخلوقات .

مَكَّه [ع ا] پيغمبرمزك تولد ايتديكی مقدس شهر .

مِكْيال [ع ا] حبوبات اولچوسی ، اولچك .

مَكِيده [ع ا] حيله. جمی : مكائيد.

مُكَيِّفات [ع ا] كيف ويرن، سرخوشلق كتيرن شيلر .

مَكِيك [ت ا] ايپليك صاريلی ماصره ايچنه قونيلان چولحه ويا

دیکیش ما کنه‌سنك معلوم آلتی . « مکیك کیبی » : متحرك، بر یرده دورماز. «مکیك دوقومق »: متصل کیدوب کلمك .

مکیك

مَکین [عص] اوتوران ، یرلشمش ، تمکینلی، وقور، نفوذ صاحبی.

مُل [فا] شراب ، خمر .

مَلَأ [عا] مشورت. قومك اولولری . جماعت خوی، طبیعت.«علی ملاء الناس»: هرکسك کوزی اوکنده.

مُلّا ـ منلا [عا] بر رتبهٔ علمیه . اسکیدن ولایت قاضیسی. خوجه ، عالم . طالب علم ، طلبه.

مُلابَسه [عا] التباس ، بکزه‌ین ایکی شـیئك یکدیکرندن فرق ایدیله‌مه‌مسی . مناسبت .

مَلّاح [عا] کمیجی .

مَلاحَت [عا] کوزل یوزلیلك ، کوزللك .

مِلاحَت [عا] کمیجیلك، سیرسفائن فنی .

مُلاحَظه [عا] کوز اوجیله باقا . باقشمق . اینجه دوشونمه ، تفکر ، مطالعه ، تأمل .

مَلاذ [عا] باریناجق یر، صیغیناجق محل ، پناه .

مُلازِم [عص] بر یردن ویا بر شخصدن آیریلمایان . (۱) معاشسز خدمت ایدن مأمور ، الك کوچوك ضابط رتبه‌سی .

مُلازَمَت [عا] بر یردن ویا بر شخصدن آیریلماما. مداومت . مأمور نامزدی .

مُلاصِق [عص] یاپیشیق ، بیتیشك .

مُلاطَفه [عا] لطف ایله معامله . شاقالاشما .

مُلاعَبه [عا] اویناشما .

مُلاقات [عا] قاووشما ، بولوشما ، بولوشوب کوروشمه .

مُلاقی [عص] ملاقات ایدن، قاووشان، کوروشن .

مَلال ـ مَلالَت [عا] اوصانما ، بیقما ، صیقیلما ، یأس وفتور .

مَلامَت [عا] لوم وعتاب ایتمه ، آزارلاما، چیقیشما، سرزنش.

مُلامَسه [عا] تماس ایتمه ، بر برینه دوقونما .

مَلامی [عا] کلبیون مسلکنه یاقین بر مسلك، اومسلکه منسوب اولان .

مَلاهی [عا] لهو ولعب ، اویونلر ، اکلنجه‌لر .

مَلائك ـ مَلائکه [ع ا] ملکلر .

مُلائِم ـ مُلایِم [ع ص] یاواش ، یوموشاق . اویغون . انقباض اولمایان .

مُلایَمت [عا] ملایملك .

مَلبَس [عا] کییله‌جك شیلر ، لباس .

مُلتَبِس [عص] کییلیمش . التباسلی ، مشوش .

مَلبوسات [عا] کییله‌جك شیلر ، البسه .

مِلَّت [عا] برغرقدن اولان جماعت . بر دیندن اولان قوم .

مُلتَبِس [ع ا] التباسلی ، دیکر بر شیدن فرق اولوناماز .

مُلتَجا [ع ا] التجا اولونان یر .

مُلتَجی [عص] التجا ایدن ، صیغینان ، حمایه طلب ایدن .

مُلتَزِم [عص] التزام ایدن ، طرفدارلق ایدن ، واردات دولتدن بر شیئك تحصیلنی اوزرینه آلان .

مُلتَزَم [عص] التزام اولونان ، ترویج ایدیلن .

مُلتَصِق [ع ص] التصاق ایدن ، بیتیشن ، یاپیشیق .

مُلتَفِت [عص] التفات ایدن . اهمیت ویرن .

مُلتَقِط [ع ص] التقاط ایدن ، ده‌وشیروب آلان .

مُلتَقا ـ ملتقی [ع ا] ایکی شیئك برلشدیکی یر .

مُلتَقی [عص] قاووشان ، بولوشان ، برله‌شن .

مَلتَم ـ مه‌لته‌م [تا] خفیف أسن قارا روز کاری .

مُلتَمَس [ع ص] التماس ایدیلمش ، التماسی آرزو ایدیلن .

مُلتَمِس [ع ص] التماس ورجا ایدن ، برینك لهنده‌ایشینك ترویجنی ایسته‌ین .

مُلتَهِب [ع ص] التهاب ایدن ، آله‌ونن . شیشوب قیزاران .

مَلجَأ [ع ا] التجا اولوناجق یر ، صیغیناجق محل .

ملح [ع ا] طوز . جمی : املاح .

مُلحِد [ع ص] دینسز ، ایمانسز . جمی : ملاحده .

مُلحَق [ع ص] الحاق اولونمش ، صوکرادن قاتیلمش ، ضم ایدیلمش .

مُلحَقات [ع ا] ضملر ، علاوه‌لر . بر مرکزه تابع ومربوط یرلر .

مُلَحَّم [ع ص] شیشمان ، أتلی.

مَلْحَمه [ع ا] بویوك وقانلی محاربه.

مَلْحوظ [ع ص] ملاحظه اولونان ، محتمل

مُلَخَّص [ع ص] تلخیص ایدیلمش . خلاصه ایدیلمش اولان .

مَلَز ــ مه‌له ز [ت ا] مختلف ایکی جنسدن دوغمش . اصلی قاریشیق اولان .

مُلْزَم [ع ص] مباحثه‌ده الزام ایدیلمش. سکوته مجبور اولان .

مُلْزِم [ع ص] الزام واسکات ایدن ، صوصدوران .

مَلْزوم [ع ص] باشقه‌سی طرفندن کندینه لازم قیلنمش اولان دیکر برشیئك ایشه یارامسی ایچون اونك‌ده بولونماسی لازم کلن .

مَلَمِش [ت ا] چوق مه‌له ین، چیفته قوزولی قویون .

مَلْصوق [ع ص] الصاق اولونمش ، یاپیشدیریلمش .

مُلَطَّف [ع ص] تلطیف ایدن ، یوموشاتان .

مَلْعَبه [ع ا] اویون ، اویونجاق . جمی : ملاعب .

مَلْعَنَت [ع ا] ملعونلق ، لعنه مستحق حرکت .

مَلْعون [ع ص] لعنته دوچاراولان، مردود ، مطرود .

مُلْغا ــ ملغی [ع ص] لغو و فسخ ایدیلمش .

مَلْفوف [ع ص] لف ایدیلمش ، بر ظرفك ایچینه قونولمش .

مَلْفوفات [ع ا] بر مکتوب ویا تحریراته صاریلی اوراق .

مُلَقَّب [ع ص] لقبلی ، عنوانلی .

مَلَك [ع ا] عالم روحانی سکانی ، فرشته . (مج) : چوق کوزل وحلیم انسان . جمی : ملائکه .

مَلِك [ع ا] حکمدار، جمی: ملوك.

مُلْك ــ مِلْك [ع ا] تصرف اولونان شی، ایرادویرن. غیر منقول مال . بر دولتك تحت اداره وتابعیتنده بولونان مملکت . جمی : املاك .

مُلْكدار [ف ا] ملك صاحبی ، حکمدار .

مَلَكوت [ع ا] بویوك ملك وسلطنت. عالم غیب، ملائکه وارواح عالمی .

مَلَكه [ع ا] تجربه ایله ألده ایدیلن اقتدار ومهارت ، ممارسه ، استادلق .

مَلِكه [ع ا] قادین حکمدار. حکمدار زوجه‌سی ، قرالیچه .

مُلْكیّه [ع ا] مملکتی اداره ایله موظف،عسکرك غیری صنف.

مِلَل [ع ا] ملت ك جمعی . ملتلر ، قوملر .

مُلَمَّع [ع ص] پارلاق ، رنكا رنك . « تورکجه‌ده غلط اولارق : بولاشمش ، آلوده ، ملوث معنالرنده قوللانیلیر . »

مَلَوان [ع ا] کیجه وکوندوز .

مُلَوَّث [ع ص] تلويث ايدیلمش ، پیس ، بولاشیق .

مَلول [ع ص] ملاللی ، بزکین ، اوصانچ کتیرمش .

مُلَوَّن [ع ص] رنکلی . بویانمش ، بویالی .

مُلْهَم [ع ص] الهام ايديلمش . قلبه تلقين اولونمش .

مُلْهِم [ع ص] الهام ايدن ، روحه الهی برفیض ویرن .

مَلْهوف [عص] قلبی یانیق ، محزون .

مِلّی [ع ص] بر ملته منسوب ویا مخصوص .

مِلّیت [ع ا] برملتی دیکر برملتدن آییران احوال و خصوصاتك هیئت مجموعه‌سی .

مَلیح [ع ص] کوزل ، شیرین .

مَلیك [ع ا] ملك صاحبی ، حکمدار .

مُلَیِّن [عص] تلیین ایدیجی ، یوموشالدیجی . لینت ویرن .

مَمات [ع ا] أولوم ، موت ، وفات .

مُماثِل [عص] مشابه ، بکزه‌ین ، کبی .

مُماثَلَت [ع ا] مشابهت ، بکزه‌ییش .

مُمارَسه [ع ا] تجربه‌ایله الده ايديلن مهارت . آلیشیقلق ، أل آلیشیقلغی .

مُماس [عص] تماس ايدن ، دوقونان .

مُماشات [ع ا] برابر یورومه ، یولداشلق . خوش کچینمك ایچون اویغونلق کوسترمك .

مُماطَله [ع ا] وعده‌یی ، بورجی اوزاتما .

مَماليك [ع ا] مملوك ك جمعی : کوله‌لر .

مُمانَعَت [ع ا] مخالفت ، قارشی دورما ، مانع اولما .

مُمْتاز [عص] امتیازلی . اقرانه فائق ، کبار ، کزیده .

مُمْتَثِل [ع ص] امتثال ایدن ، اویان .

مُمْتَد [ع ص] امتداد ایدن ، اوزانان ، دواملی .

مُمْتَزِج [ع ص] امتزاج ایدن ، بربرینه اویان ، اویوشان ، امتزاجلی .

مُمْتَلی [ع ص] دولو . معده دواغو . نلغنه اوغرایان .

ممتنع [عص] امتناع ایدن ، راضی اولمایان .

ممثل [عص] تمثیل ایدن، بکزه‌تن. کتاب وسائره طبع ایدن ، طابع. غدایی قانه واته تحویل ایدن، (ا) : آقتور . مرخص ، بر ملتی ویا هیئتی تمثیل ایدن ذات .

ممدوح [عص] مدح اولونمش ، مدحه لایق ، مقبول .

ممدود [عص] اوزادیلان، مدلی . اوزون .

ممر [عا] مرور ایدیله‌جك بر ، یول .

ممزوج [عص] قاریشمش ، قاریشیق.

ممسك [عص] امساك ایدن ، خسیس .

ممسوح [عص] مسح اولونمش ، ال ایله صیوانمش .

ممشا [عا] آیاق یولی، آبدستخانه.

ممضا ـ ممضی [عص] امضا اولونمش ، امضالی .

ممضی [عص] امضا ایدن .

ممکن [عص] امکانی اولان ، محال اولمایان ، قابل .

ممل [عص] اوصاندیران،بیقدیران.

مملحه [عا] طوز چیقان بر ، طوزلا .

مملکت [عا] شهر ، بلده. اولکه، دیار . جمی : ممالك .

مملو [عص] دولو ، مشحون .

مملوك [ع ص] برینك ملکی اولان ، تصرف ایدیلن . (ا) کوله ، قول ، اسیر .

مملوکیت [عا] کوله‌لك ، قوللق .

ممنوع [عص] منع ایدیلمش، مساعده اولونمایان ، یاصاق .

ممنون [ع ص] سه‌وندیریلمش ، مسرور ، محظوظ . منتدار . راضی .

ممنونیت [عا] خشنودلق. سه‌وینج، مسرت .

ممهد [ع ص] یایان . تنظیم وتسویه ایدن .

ممیت [عص] اماته ایدن ، اولدورن. مهلك .

ممیز [ع ص] تفریق وتمییز ایدن ، ایی‌یی کوتودن آییران .

مه‌موراندوم [فرا] بر مسأله‌نك حالنی مختصراً بیلدیرن لایحه ویا مخطره .

من [عا] ایلك ایتمه ، احسان . منت .

مناجات [عا] اللهه یالوارمه . جناب حقه دعا وتضرعی حاوی . قصیده .

مُنادی [عص] ندا ایدن، چاغیران. دلال.

مَنار [ع ا] فنار قوله‌سی. یول کنارنده دیکیلن علامت.

مَناره [ع ا] اذان قوله‌سی، میناره.

مُنازِع [ع ص] نزاع ایدن، غاوغاجی.

مُنازِعٌ فیه [ع ص] حقنده اختلاف اولان، غاوغالی، دعوالی.

مُنازَعه [ع ا] نزاع، مخالفت، آغیز غاوغاسی.

مُناسِب [ع ص] بر نسبت اوزره بولونان، مناسبتلی، موافق. لایق، شایان.

مُناسَبت [ع ا] مناسبلك، ایکی شی آراسنده‌کی نسبت، موافقت، اویغونلق، یاقیشما. قرابت. وسیله جمعی: مناسبات.

مَناسْتِر ـ ماناستیر [ت ا] تارك دنیالرك بولوندقلری یر، دیر.

مَناسِك [ع ا] حج اثناسنده یاپیلماسی معتاد مراسمك هیئت مجموعه‌سی.

مُناصِفه [ع ا] یاری یاری‌یه بولوشمه، پایلاشما.

مُناظَره [ع ا] قاعده واصول داخلنده مباحثه.

مَناعَت [ع ا] چتینلك، متانت، ضبطی کوج برموقعك حالی.

مُنافات [ع ا] منافی اولما، بربرینه ضد اولما.

مُنافَرت [ع ا] بربرندن نفرت ایتمه، سه‌ویشمه‌مه.

مُنافَسَت [ع ا] حسد ورقابت ایتمه.

مَنافِع [ع ا] منفعتك جمعی: فائده‌لی شیلر.

مُنافِق [عص] نفاق وفساد ویرن، ایکی یوزلی.

مُنافی [ع ص] مغایر، ضد.

مُناقَشَه [ع ا] آتیشما، منازعه، مجادله. کورولتولی مباحثه.

مُناقَصه [ع ا] نقصانلاشمق. اجرت. وبدلك تنقیصی.

مُناکَحه [ع ا] نکاح قیمه، نکاح عقد ایتمه.

مَنال [ع ا] نائل اولونان شی، مال.

مَنام [ع ا] اویقو، رؤیا.

مَنّان [ع ا] چوق احسان ایدن، جناب حق.

مُناوَبه [ع ا] نوبتله ایش کورمه.

مُناوَله [ع ا] صونما، ال اوزادوب برشی ویرمه.

مَناهی [ع ا] ایشلنمسی ممنوع شیلر. محرمات.

مَنبَت [ع ص] اوت بیتن یر، اوتلاق، چایر.

مُنبِت [ع ص] اکیلن شیئی کوزل یتیشدیرن.

مِنبَر [ع ا] جامعده خطبه اوقونان یر. جمعی : منابر.

مُنبَسِط [ع ص] آچیق، یاییلمش. فرح.

مَنبَع [ع ا] صویك یردن چیقدیغی محل، قایناق. جمعی : منابع. (مج) برایش ویا حوادثك چیقدیغی یر.

مُنبَعِث [ع ص] بعث اولنمش، کوندەرلمش. ایلری کلمش، نشأت ایدن، متولد.

مُنَبِّه [ع ص] تنبیه ایدن، اویاندیران، ایقاظ وارشاد ایدن. اویوشوقلغی دفع ایدن.

مِنَّت [ع ا] برینه ایلك ایتمه. لطف وانعام. یاپیلان برایلکی باشه قاقه. شکر، حمد. کورولن بر ایلکه عرض شکران ایتمه. « بی‌منت » : ایتدیکی ایلکی باشه قاقماز، کریم.

مِنتان ـ میتنان [تا] باصما وسائره دن یاپیلان قوللی وابتدائی بر نوع یلك.

مُنتِج [ع ص] انتاج ایدن، تولید ایلەین، نتیجه ویرن.

مُنتَحِر [ع ص] انتحار ایدن، کندینی أولدورن.

مُنتَحِل [ع ص] انتحال ایدن، اثر چالان (محرر).

مُنتَخَب [ع ص] انتخاب اولونمش، سەچیلمش، کزیده.

مُنتَخِب [ع ص] انتخاب ایدن، مجلسلره اعضا سچن.

مُنتَخَبات [ع ا] مختلف محررلرك اثرلرندن سچیلمش یازیلری محتوی کتاب.

مِنَّت‌دار [ف ص] کوردیکی ایلکه قارشی محجوب ومتشکر بولونان.

مُنتَسِب [ع ص] انتساب وارتباطی اولان.

مُنتَشِر [ع ص] انتشار ایدن، یاییلان. داغینیق. دویولمش، شیوع بولمش، طبع ونشر اولونمش.

مُنتَصَف [ع ص] یاریلانمش. (ا) یاری، نصف.

مُنتَظَر [ع ص] بکلەنیلن، مأمول.

مُنتَظِر [ع ص] انتظار ایدن، بکلەین.

مُنتَظَم [ع ص] صیرالانمش، ترتیبلی، نظاملی.

مُنتَفِع [ع ص] انتفاع ایدن، فائده کورن، قازانان.

منتقل [عص] انتقال ايدن ، كچن ، ميراث قالان . أولن .

منتقم [عص] انتقام آلان .

منتن [عص] پيس قوقان، متعفن .

منتها — منتهى [ع ا] صوك نقطه . صوك، نهايت، عاقبت، اوج .

منتهى [ع ص] صوك درجه‌يى بولان. بيتن . صوك .

منثور [عص] نشر اولونمش، سرپيلمش، داغيلمش . منظوم اولمايان يازى ويا اثر .

منثوره [عا] كوزل يازيلمش منثور شعر .

منجذب [ع ص] جذب اولنان ، برشيئه دوغرو چكيلن .

منجر [ع ص] جر اولنان ، بر طرفه چكيلن . قايوب بر طرفه كيدن. بر حاله منتهى اولان .

منجلى [عص] آچيلان ، پارلايان. عيان ، آشكار ، روشن .

منجم [عا] علم نجومه آشنا اولان، ييلديزلردن احكام چيقارمق ظن باطلنده بولونان آدام .

منجمد [ع ص] انجماد ايدن ، دونان ، دوكوق .

منجنيق [ع ا] طوپك اختراعندن اول قلعه دوكمك ايچون آغير وبويوك طاشلر آتمايه مخصوص ماكينه ، بر نوع صاپان .

منجى [ع ص] نجات ويرن ، قورتاران ، خلاصكار . منجى ملت غازى مصطفى كمال پاشادر .

منحدب [ع ص] قانبورلاشمش ، اكرى .

منحرف [ع ص] انحراف ايدن ، صاپان، چارپيق. دكيشمش. محتده اولمايان . ايكى ضلعى موازى وديكر ايكيسى غير موازى اولان شكل هندسى .

منحصر [ع ص] انحصار ايدن ، محدود . يالكز بر شى ويا شخصه مخصوص اولان .

منحط [ع ص] يوكسك اولمايان . آلچاق : منحط اراضى .

منحل [ع ص] حل اولونمش ، چوزولمش. آچيق ، قادروده بوش كوزوكن ، مأمورى اولمايان وظيفه .

منحنى [ع ص] انحنالى ، كمرلى ، اكرى ، قوسلى .

منحوس [ع ص] اوغورسز، مشئوم.

منخسف [ع ص] انخساف ايدن، سونوك قالان . كونشك ضياسندن برمدت محروم قالارق قارارمش اولان (آى) .

مُنْخَنِق [ع ص] بوغولان .

مَنْد [ف د] اسملرك آخرينه كلير واونلرى صفت ياپار. «دردمند» دردلى .

مُنْدَرِج [ع ص] درج وادخال اولو- نمش ، بر شيئك ايچنده بولونان .

مُنْدَرِجات [ع ا] كتاب ، مجموعه و غزتهنك محتوياتى ، ايچينده بولونان مادهلر وبحثلر .

مُنْدَرِس [ع ص] محو اولوب اثرى قالمايان .

مُنْدَفِع [عص] دفع ايديلن، صاوولان.

مُنْدَمِج [ع ص] بر شيئك ايچينه صوقولمش ويا صاريلمش ، درج وادخال اولونمش .

مَنْدوب [ع ص] ايى ، مقبول ، مستحسن .

مَندهبور [ت ص] خايلاز، ياراماز، خيرسز .

مَندهرك [ت ا] صنعى ليمان .

مَنْديل [ت ا] كوچك حاولى . بورون وأل سيلمهيه مخصوص جيبده طاشينان دورت كوشهلى بز.

مُنْذِر [عص] انذار ايدن، صوكندن قورقيدان .

مَنْذور [عص] نذر اولونمش، آداق.

مَنْزِل [ع ا] قوناق يرى . ايكى قوناق آراسندهكى مسافه ، مرحله . مسكن ، خانه . مرميلرك قطع ايتديكى مسافه ، آتيم . جمعى : منازل .

مُنَزَّل [ع ص] ايندير يلمش، كوكدن اينمش .

مَنْزِلجى [ت ا] منزل بيكيرلريله كيدن تاتار ، پوستاجى .

مَنْزِله [ع ا] درجه ، مرتبه، پايه.

مَنْزول [ع ص] نزول اصابت ايتمش ، كوتوروم .

مُنْزَوى [ع ص] انزوا ايتمش ، كمسه ايله كوروشمهين .

مُنَزَّه [ع ص] سالم ، برى ، مبرا . تنزيه ايديلمش، قصوروقباحتدن برى قيلينمش .

مُنْسَد [ع ص] قاپالى، طيقالى .

مُنْسَلِب [ع ص] سلب اولونمش ، غائب اولمش ، محو اولمش.

مُنْسَلِخ [ع ص] دريسى صويولمش ، يوزولمش .

مَنْسوب [ع ص] برشى ويا شخصه نسبت وتعلق اولان .

مَنْسوبات [ع ا] تعلقات ، متعلقات .

مَنْسوج [ع ص] نسج ايدلمش ، أورولمش ، دوقونمش .

مَنْسوجات [ع ا] نسج اولونمش مواد، دوقومقله وجوده كلن معمولات ، دوقومالر .

مَنْسوخ [عص] ابطال ايدلمش .

مَنْسى [عص] اونودولمش .

مَنْشَأ [ع ا] نشأت اولونان ير . اصل، اساس .

مُنْشَآت [عص] قلمه آلينمش شيلر. فن انشايه متعلق اثرلر . مكتوبلر، مكتوبلردن متشكل كتاب.

مِنْشار [عص] دستره ، بيچقى .

مُنْشَرِح [ع ص] انشراحلى، آچيق، فرحلى .

مُنْشَعِب [ع ص] قوللره ، شعبه‌لره آيرلمش ، داللانمش ، چاتاللانمش .

مُنْشَق [عص] يارلمش، شق ايدلمش.

مَنْشور [عص] نشر واشاعه اولونمش. فرمان ، برات . معلوم بر شكل هندسى .

مُنْشى [ع ا] مقتدر كاتب ، اهل انشادن اولان . محرر اديب.

مَنْصِب [عص] تعيين اولوناجق ير ، مقام ، مسند ، مأموريت . جمعى : مناصب .

مَصَبّ [ع ا] نهرك دكزه دوكولديكى ير .

مُنْصَب [عص] انصباب ايدن، دوكولن ، دكيزه و يا ايرماغه قاريشان .

مُنْصَرِح [عص] صريح ، صراحتلى، آچيق ، ظاهر .

مُنْصَرِف [ع ص] كيرى دونن، آرقه چويرن. تصريف اولنان اسم .

مُنْصِف [ع ص] انصافلى .

مَنْصوب [ع ص] ديكيلمش ، قونولمش ، موضوع . نصب وتعيين اولونمش .

مَنْصور [ع ص] غالب ومظفر اولان.

مَنْصوص [ع ص] قرآنده صراحتله بيان اولونان .

مَنَصّه [ع ا] كلين صانداليه‌سى . ظهور وتجلى يرى .

مُنْضَم [ع ص] ضم اولونان ، صوكرادن قاتيلان .

مُنْطَبِع [ع ص] طبيعتده مركوز . جبلى . مطبوع ، كوزل ، طبعه موافق .

مُنْطَبِق [ع ص] انطباق ايدن ، اويغون ، موافق .

مُنْطَفى [ع ص] سوندورولمش ، سونن .

مَنْطِق [ع ا] نطق، سوز، كلام. معقول وقوتلی ودوغرو سوز سویلەمك اصول و قواعدندن بحث ایدن علم .

مِنْطَقه [ع ا] قوشاق ، كمر . قطعه، حوالی. یر ، دائره. جمعی: مناطق.

مَنْطِقی [عص] علم منطقه منسوب، منطق قواعدینه موافق . چوق دوغرو ومعقول .

مُنْطَلِق [عص] سربست براقیلمش، صالیویریلمش .

مَنْطُوق [ع ص] سویلنمش . (ا): سوز . نطق . مفهوم ، موضوع ، مآل .

مَنْظَر [ع ا] كورونن یر ، كورونوش ، صورت .

مَنْظَره [ع ا] سیر ایدیلن برموقع، كوزك احاطه ایتدیكی مواقعك كورونیشی وبویله مواقعی تصویر ایدن رسم .

مُنَظَّف [ع ص] تمیزلنمش ، تنظیف اولنمش .

مَنْظُور [ع ص] نظر اولونان ، باقیلان .

مَنْظُوم [ع ص] نظامنه قونمش ، ترتیب وتنظیم اولونمش . وزنلی، قافیەلی یازی.

مَنْظُومه [ع ا] صیرا ، دیزی . موزون ومقفا سوز، نشیده ، شعر . الكتریك طاقیمی .

مَنْع [عص] ویرمەمك، اسیركەمك. كیری طوردیرمق، یساق ایتمك.

مُنْعَدِل [ع ص] عدول ایدن، طوغری یولدن صاپان .

مُنْعَدِم [عص] یوق اولان، معدوم.

مُنْعَزِل [ع ص] معزول اولان، عزل ایدیلن .

مُنْعَطِف [عص] تمایل ایدن، میلەنن، توجه ایلین .

مُنْعَقِد [عص] انعقاد ایدن، قوریلان. ایكی طرفجه قبول اولنان .

مُنْعَكِس [ع ص] انعكاس ایدن ، چەوریلان ، مقابلنه دونن.

مُنْعِم [ع ص] انعام واحسان ایدن، ولی نعمت .

مُنَعَّم [ع ص] نعمتلندیرلمش، رفاهه نائل ایدلمش .

مَنْعُوت [ع ص] كوزللكله وأییلكله موصوف، مدح وثنا اولنمش.

مَنْغال [ت ا] آتش قونلغه مخصوص آیاقلی معدنی قاب .

مُنْفَتِح [ع ص] مفتوح، آچیلمش، كشاده . ضبط اولنمش .

مُنْفَجِر [ع ص] آچیلان، سوكەن. یردن قاینایوب آقان .

مُنْفَذ [ع ص] نفوذ ایده‌جك یر ، ایچنه ایشلیه‌جك محل . دلیك .

مُنْفَرِج [ع ص] آراسی آچیق اولان . آچیلان .

مُنْفَرِد [ع ص] انفرادایدن، یالکز اولان. یانده کمسه بولونمیان.

مُنْفَرِق [ع ص] آیریلان، افتراق ایدن.

مُنْفَس [ع ا] نفس آله‌جق و ویره‌جك یر ، نفسلك .

مُنْفَسِخ [ع ص] کنیشله‌نن، بوللاشان، توسع ایدن .

مُنْفَصِل [ع ص] انفصال ایدن، یرندن آیریلان ، معزول اولان .

مُنْفَصَل [ع ص] کسیلن ، قوپان ، اوزولن ، قیریلان .

مُنْفَطِر [ع ص] انفطار ایدن، یاریلان.

مَنْفَعَت [ع ص] فائده، کار، قازانج، استفاده .

مُنْفَعِل [ع ص] انفعال ایدن، متأثر اولان، کوجنمش، کوسمش.

مُنْفِق [ع ص] انفاق ایدن ، خرج ایدوب توکته‌ن ، نفقه‌ویرن.

مُنْفَك [ع ص] انفکاك ایدن، آیریلان.

مُنْفَلِق [ع ص] انفلاق ایدن، یاریلان. پارچه‌لانان ، آچیلان .

مَنْفوخ [ع ص] نفخ اولنمش ، اوفله‌نمش . شیش و بویوك قارنلی .

مَنْفور [ع ص] نفرت اولنمش ، کندیسندن اورکولمش .

مَنْفوش [ع ص] حلاج طرفندن آتیلان پاموق کبی آتلمش، دیدلمش.

مُنْفَهِم [ع ص] آکلاشیلان ، فهم اولنمش .

مَنْفی [ع ص] نفی اولنمش ، سورولمش ، مثبت لك ضدی منفی .

مَنْفیٰ [ع ا] نفی واجلا یری، سورکون محلی .

مُنْقاد [ع ص] انقیاد ایدن، اطاعت ایلین ، رام اولان . انقیاد ایتمش ، مطیع .

مِنْقار [ع ا] قوش غاغاسی. طاشجی قلمی .

مُنْقَبِض [ع ص] طوپلانمش ، بوزولمش ، صیقیلمش . انقباضه دوچار اولان .

مَنْقَبَه [ع ا] باعث افتخار وصف، فضل ومزیت ، افعال حسنه .

مُنَقَّح [ع ص] تنقیح ایدلمش، ایی قسمی آلنمش ، منتخب .

مُنْقَرِض [ع ص] انقراض بولان ، آرقه‌سی ونسلی کسیله‌ن ، سونه‌ن .

مُنْقَسِم [ع ص] انقسام ایدن ، بولونه‌ن ، قسم قسم اولان.

مُنَقَّش [ع ص] نقشلی، زینتلی.

منقشر [ع ص] قابوغی صویلان ، قابوقسز .

منقص [ع ص] تنقیص ایدن ، أکسیلدن ، آزالدان .

منقص [ع ص] تنقیص ایدلمش . اکسیلدیلمش ، آزالدیلمش .

منقضی [ع ص] انقضا ایدن . تمام اولان ، بیتن .

منقط [عص] نقطه‌لانمش، نقطه‌لی.

منقطع [ع ص] انقطاع ایدن ، کسیلن ، ختام بولان ؛ آیریلمش ، اتصالی قالمامش .

منقل [ع ا] رنجبرلرك چامور طا- شیدقلری تکنه .

منقلب [ع ص] انقلاب ایدن ، دونه‌ن ، دکیشه‌ن .

منقلع [ع ص] کوکندن قوپاریلمش اولان ، سوکوله‌ن .

منقله [ع ا] زاویه ترسیم ومساحه- سنده قوللانیلان نصف دائره شکلنده هندسه آلتی .

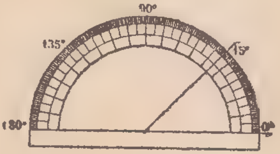

منقله

منقور [ع ص] دلنمش ، اویولمش .

منقوش [عص] نقش اولنمش، ایشنلمش، سوسلنمش ، نقشلی .

منقوض [ع ص] نقض اولنمش ، بوزولمش ، حکمی ابطاله اولنمش .

منقوط [عص] نقطه‌لنمش ، نقطه‌لی .

منقوع [ع ص] صوده قایناد‌لمش ، قاینارصوده‌خاشلانمش نباتك صویی .

منقول [عص] نقل اولنمش، آغزدن آغزه کچمش . باشقه یره قالدیرلمش، کوتورلمش ، نقلی ممکن اولان‌شی .

منکب [ع ا] اوموز ، کتف ایله قول کمیکنك برلشدیکی یر.

منکر [عص] انکارایدن، اینانمایان.

منکر [عص]انکارایدلمش، طانمامش، حرام وچیرکین اولان‌شی .

منکسر [ع ص] قریلمش، قیریلان، قریق. کوجنمش، منفعل.

منکسف [ع ص] انکساف ایدن ، کسوفه‌اوغرایان، طوتیلان.

منکشف [عص] انکشاف ایدن ، آچیلان، میدانه چیقان . کشف اولنمش .

منکنه [عا] صیقیشدیره‌جق، باصا- جق وطوتاجق آلت .

منكوب [ع ص] نظردن، اقبالدن ، دوـ شمش، محنت و مشقته اوغرامش .

منكنه

منكوحه [ع ص] نكاحلی قادین، زوجه، قاری .

منكوش [فا] كوپه، قولاغه طاقیلان حلقه .

منن [ع ا] منتك جمعی : ایلكلر ، احسانلر .

منوال [ع ا] طور ، طرز ، وجه صورت .

منور [ع ص] تنویر ایدن، نورلاندیران، آیدینلاتان .

منور [ع ص] تنویر ایدلمش ، نورـ لاندیرلمش ، آیدینلادلمش .

منوط [ع ص] تعلیق اولنمش ، ربط ایدلمش ، محول ، متوقف .

منون [ع] دهر ، زمانه .

منوی [ع ص] مقصود ، مرام نیت.

منوی [ع ص] منی یه منسوب، متعلق.

منویش [ت ا] طالغه ، بعض قماش ودمیراوزرنده بولنان طالغه لر.

منوم [ع ص] اویقو ویرن، اویودان.

منهاج [ع ا] آچیق وکنیش یول ، جاده ، شاهراه .

منهبط [ع ص] آشاغی اینن، دوشه ن.

منهج [ع ص] آچیق وكنیش یول، جاده . شاهراه. جمعی: مناهج

منهدم [ع ص] انهدام ایدن، ییقیلان.

منهزم [ع ص] انهزام ایدن، بوزولان، هزیمته اوغرامش .

منهمك [ع ص] انهماك ایدن، شدتله میل ایدن ، دوشكون .

منهوب [ع ص] نهب اولنمش، یاغما وغارت ایدلمش .

منهوش [ع ص] برحیوان طرفندن صوقلمش .

منهی [ع ص] نهی اولنمش ، منع ایدلمش ، یاساق اولنمش .

منهی [ع ص] انها ایدن ، تبلیغ ایدن .

منی [ع ا] [ا] منیه نك جمعی . امللر، آرزولر .

منی [ع ا] تولیدك ماده سی اولان لزوجتلی صو ، نطفه .

منیب [ع ص] انابه ایدن ، حقه رجوع ایلین. (ا) نافع یاغمور. كوزل بهار .

منیر [ع ص] نورلاندیران ، آیدینلاـ ندیران، پارلاق.

منیف [ع ص] بیوك ، عالی ، یوكسك ، بلند .

مَنیّه [ع ا] اولوم، موت . مقدار .

مَنبَع [ع ص] صارپ، كوچ‌چیقیلیر محل، أل ایریشمز یر .

مَوائِد [ع ا] مائده‌نك جمعی : ضیافتلر ، سفره‌لر.

مَوات [ع ا] جانسز ، روحسز ، منفعتی اولمیان اراضی، اكیلمیان طوپراق ،

مَواثِق [ع ا] موثقك جمعی: عهدلر، پیمانلر .

مَوّاج [ع ص] دالغالانان، دالغه‌لی .

مَواجِب [ع ا] موجبك جمعی : معاش . علوفه .

مُواجَهه [ع ص] یوز یوزه كلمك . قارشیلاشمق . قارشی . مقابل . حضور .

مُواخات [ع ص] [قارداشلق ایتمك. بربرینی قارداش ایتمك . دوستلق . مخالصت .

مُؤاخِذ [ع ص] مؤاخذه ایدن . تعریض ایدن .

مُؤاخَذه [ع ص] صوچه قارشی عتاب ایتمك . توبیخ .

مَواد [ع ا] ماده‌نك جمعی : امور . خصوصات .

مُوادَعه [ع ص] وداعلاشمق. وداع ایدشمك .

مُوارَثه [ع ص] بربرندن میراث یمك.

مَوارِد [ع ا] موردك جمعی: وارد اوله‌جق ، واراجق یرلر .

مُوارَده [ع ص] بریله برابر كلمك، جمعی مواردات : كلن شیلر.

مُوازات [ع ص] مقابللك ، قارشی قارشی اولمق. محاذی اولمق.

مُوازِن [ع ص] طارتیجه‌مساوی‌اولمق.

مُوازَنه مُوازَنَت [ع ص] ایكی شی بربرینه طارتیده مساوی اولمق .

مُوازی [ع ص] مقابل ، مساوی ، قارشی قارشی‌یه ، برابر .

مُؤاسات [ع ص] برینه یاردم ایتمك، مالاً وبدناً یاردم ایلمك . ایتام وارامله معاش باغلامق .

مَواشی [ع ا] اهلی حیوانات ، طوار .

مُواصَلَت ـ مواصله [ع ص] واصل اولمق ، اولاشمق ، قاووشمق .

مُواضَعه [ع ص] بحث ایدوب بدل قومق. یالاندن آلوب‌صاتمق، برینی اضرار ایچون ترتیب قورمق.

مُواظِب [ع ص] مواظبت ایدن ، ایدیجی .

مُواظَبَت [ع ص] بر شيدن آير يلماق ، دائما برابرنده بولنمق ، دوام ايتمك .

مُواعَده [ع ص] وعده‌لشمك، سوز- لشمك .

مُواعَظه [ع ص] وعظ ايتمك ، نصيحت ايتمك .

مُوافِق [ع ص] اويغون ، مناسب.

مُوافَقَت [ع ص] اويغونلق ، منا- سبلك ، مساعدلك .

مَواقِف [ع ا] موقفك جمعى: توقف محللرى . دوريله‌جق يرلر .

مُوالات [عص] دوستلق، محبلك.

مُوانِس [ع ص] موانست ايديجى ، انسيت ايدن .

مُوانَست [عص] آليشقلق ، انسيت، الفت .

مَوانِع [ع ا] مانعه‌نك جمعى : منع ايديجى شيلر ، آليقويجى شيلر .

مُؤَبَّد [ع ص] ابدى قلنمش ، باقى اولان . دائمى وابدى .

مُوبَمو [ف ص] اينجه‌دن اينجه‌يه ، تماميله ومفصلاً .

مَوت [ع ا] اولوم ، مرك ، حيوان ونباتك قوهٔناميه‌سنك زوالى.

مُؤتَلِف [ع ص] ائتلاف ايدن ، الفت ايدن ، آليشان .

مُؤتَمَن [ع ص] امنيت اولنمش ، اعتماد اولنمش . امين .

موتور [فرا] حركت ايتديرن ماكنه ، فابريقه‌نك آلات وادواتى ، اوتوموبيللرى ، طياره- لرى وسائره‌يى ايشله‌دن ماكنه . بو ماكنه ايله مجهز كمى وقايق .

مُؤَثِّر [ع ص] تأثير ايدن ، اثر براقان ، ايشله‌ين .

مَوثِق [عص]عهد وپيان، ميثاق. (مص) ايناغق ، اعتماد ايتمك

مَوثوق [ع ص] ايناغلمش . امنيت اولنمش . كوچك .

مَوج [ع ا] دالغا .

مُوجِب [ع ص] ايجاب ايدن. لازم قيلان . واجب ايلين .

مُوجَب [عص] ايجاب ايتديريلمش. لازم قلنمش .

مُوجِد [ع ص] ايجاد ايدن. وجوده كتيرن .

مُوجَد [ع ص] ايجاد ايدلمش . وجوده كتيرلمش .

مُوجِر [ع ص] ايجار ايدن. كرايه ويرن .

موجَر [ع ص] كيرايه ويريلان . ايجار ايديلن .

موجِز [ع ص] مختصر . قيصه ، ايجاز ايدلمش .

مُوجزن [فـ صـ] دالغالی . مواج .

مُؤَجَّل [ع صـ] تأجيل ايدلمش . تأخير ايدلمش. مهلت ويرلمش

مُؤَجِّل [ع صـ] تأجيل ايدن . تأخير ايلين . مهلت ويرن.

مَوجود [ع صـ] وار اولان . وار ايديلن. حاضر. غائب اوليه‌ن.

مَوجه [ع ا] دالغا . بر دالغا .

مُوَجَّه [عصـ] توجيه ايدلمش، يوزى برطرفه دونديريلمش. مناسب، اويغون .

مُوَحِّد [ع صـ] توحيد ايدن ، اللهى برله‌ين . مسلمان . جمعى : موحدين .

مُوحِش ــ مُوَحِّش [عصـ] توحيش ايدن، اوركودن. قلبه قورقو ويرن .

مُؤَخَّر [ع صـ] تأخير ايديلمش ، كيرى يه براقلمش، كجيكديرلمش

مُؤَخِّر [عصـ] تأخير ايدن ، كيرى يه براقان ، كجيكديرن .

مودا ــ موده [فرا] مرعى ومتداول اولان طرز ويچيم .

مُؤَدِّب [عصـ]تأديب‌ايدن،ادبلنديرن. تربيه ايلين .

مُؤَدَّب [عصـ] تأديب‌ايدلمش، ادبلنديرلمش، تربيه‌لى .

مَوَدَّت [عصـ] سه‌ومك، محبت‌ايتمك.

مُودِرن [فصـ] عصرى ، صوك زمانه منسوب ومتعلق ، يكى طرز واصول .

مُودِع [عصـ] امانت اوله‌رق ويرن، عاريت ويرن .

مَودود [ع صـ] سه‌ويلمش ، محبت اولنمش . دوست ايديلمش.

مَودوع [ع صـ] توديع ايدلمش ، امانت اولنمش ، احاله ايدلمش .

مودل [فرا] اورنك. نمونه. قالب.

مُؤَدِّى [عصـ] تأديه ايدن. اوده‌ين. سبب ، باعث .

مُؤَدّى [ع صـ] ادا ايدلمش ، تأديه اولنمش . معنى ؛ مفهوم .

مُؤَذِّن [ع] اذان اوقويان .

مُؤذِى [عصـ] اذا ايدن ؛ اينجيدن. جمعى : مؤذيات .

مور [فا] قارنجه .

مور [تصـ] معروف رنك .

مورِث [عصـ] ايراث ايدن؛ ويرن، حصوله كتيرن . ميراث بوراقان .

مُوَرِّخ [ع صـ] تاريخلنمش ؛ تاريخ قونلمش .

مُوَرِّخ [عص] تاریخ یازان ، تاریخ نویس .

مُوَرِّد [عص] کیدیله‌جك ، واریله‌جق یر .

مورس [فرا] دکز ایغیری دنیلن بر جنس بویوك ، دکزده وقاراده یاشار حیوان .

مورفین [فرا] آفیوندن استحصال اولنان اویوشدیریجی وسرخوش ایدن زهرلی بر مادۀ طبیه .

مَوْروث [عص] میراث قالمش ، وفات ایده‌نك قالان مالی .

مَوْرود [عص] واریلان یر ، محل ورود .

مُوریانه [فا] دمیر پاسی ، ژنکار .

مورینه [فرا] جکرندن بالق یاغی استحصال اولنان بویوك بالق.

موز [ع ا] معروف عربستان میوه‌سی .

موزاییق [فرا] رنکارنك طاشلردن یاپیلان تزیینات ، ادوار سالفه تزیینات معماریسی تقلیداً یاپیلان طاش دوشه‌مه‌لر ودیوار تزییناتی .

موز

مُوَزِّع [عص] توزیع ایدن، طاغیدان.

مُوَزَّع [ع ص] طاغیدیلان ، توزیع اولنان ، توزیع اولنمش .

مَوْزون [عص] طارتلمش، طارتیلان. وزنلی ، وزنه موافق شعر، دوزکون ، کوزل ، معتدل .

موزه [فرا] آثارعتیقه ، آثار علمیه تشهیرکاهی ، موزه خانه .

موستره [فرا] اورنك ، نمونه ، پارچه‌لردن متشکل نمونه‌لر.

مُوسِر [عص] صاحب‌یسار، زنکین، ثروت صاحبی .

مُؤَسِّس [ع ص] تأسیس ایدن ، اساسنی قویان : تورکیه جمهوریتنك مؤسسی مصطفی کمال پاشادر.

مُؤَسَّس [ع ص] تأسیس ایدلمش ، اساسی قونلمش . جمعی : مؤسسات .

مؤسسه [ع ا] امورخیریه ویاتجاریه‌یه عائد تأسیس ایدلمش محل.

مُؤَسِّف [ع ص] تأسف ایتدیرن ، کدر ویرن .

مَوْسِم [ع ا] وقت. علامت . سنه‌نك درت قسمندن هربری: بهار، یاز ، کوز وقیش . برشیئك وقتی وزمانی . جمعی : مواسم .

مُوَسْوِس [ع ص] وسوسه ایدن ، وسوسه‌لی .

مَوْسوم [ع ص] نشانلی، علامتلی، تمغالی. اسم قونلمش، تسمیه ایدلمش.

موسی ـ موسا [سریانی] حضرت موسی علیه السلام. اوستره .

موسیقار ـ موسیقال [فا] اوچ کوشه‌لی قا ـ
مش پارچه‌لرندن معمول و آغزله چالینیر بر چالغی آلتی . غاغاسنده‌کی برچوق دلیکلردن درلو درلو سسلر چیقاران بر قوش .

موسیقی [ت ا] « سریانیجه‌دن » اصوات ونغماتك اصول وقوا ـ عدندن بحث ایدن علم، الحان .

موسیو [فص] افندی . اجنبیلره قارشی قوللانیلیر .

موش [فا] فاره ، صیچان .

موش [فرا] استیم بوطدن بویوکجه بر واپور ، چتنه .

موشامبا [ت ا] اوزرینه بال موی سورلمش بز ، اوستنه قاتو ـ چوق سوریله‌رك صو کچمز بر حاله کتیریلان بر قوماش وبز . بویله قوماشدن معمول اوستلك، یاغمور ـ لق .

موشتو [ت ا] مژده ، بشارت ، تبشیر .

موشته [ت ا] « فارسیدن » یو ـ مروق. آیاق بغیسی دیکنلرك مشینی دوکدکاری دمیردن وياطوبجدن آلت .

موشّح [ع ص] توشیح اولنمش ، تزیین ایدلمش، سوسلنمش.

موشموله [ت ا] معلوم میوه ، بومیوه ـ نك آغاجی .

موشموله

موشکاف [فص] غایت دقتلی، قیل یاران آدام .

موصاقه [ت ا] قاورولمش قیمه ایله پیشیریلان سبزه .

موصِل [ع ص] ایصال ایدن ، واصل قیلان ، واردیران .

موصَل [ع ص] ایصال ایدلمش ، واردیرلمش .

موصِل [ع ص] آك ، ربط یری ، باغلاما یری .

موصلق [ت ا] ایسته‌نیلدیکی زمان برمایی آقتمق اوزره چشمه‌یه ، کوپه وساٸره‌یه طاقیلان بورمه .

موصندره [ت ا] طولاب ویوکلکله اوزری . کنیش راف .

موصوف [ع ص] وصف اولنمش ، تعریف ایدلمش .

موصول [ع ص] وصل اولنمش ، اکلنمش ، بتیشدیرلمش ، اولاشدیرلمش .

موصی [ع ص] وصیت ایدن ، وصی نصب وتعیین ایلین .

موصى [ع ص] وصيت ايدلمش ، وصی نصب اولنمش. موصی به: وصيت اولنان شی . موصی له : كندينه برشی وصيت اولنلن كمسه .

موصی [ع ص] توصيه ايدن ، بر ايشی سپارش ايلين .

موضح [ع ص] توضيح ايدن . واضح قيلان ، آشكار ايلين .

موضح [ع ص] ايضاح وتوضيح . ايدلمش ، عيان قلنمش .

موضع [ع ا] جمعی: مواضع. برشی قونيله‌جق یر . محل ، یر ، جای .

موضوع [ع ص] وضع اولنمش ، قونلمش . ترتيب وتنظيم اولنمش ، قرارلاشديرلمش، یاپلمش. بر علمده اوندن بحث اولنان شی، مقصود .

موضوعات [عص] موضوعك جمعی. مبحوث عنه ، مبنی عليه اولان شيلر .

موطن [ع ا] وطن طوتيلاجق یر، توطن ايديله‌جك محل. جمعی: مواطن .

موظف [ع ص] توظيف ايدن ، وظيفه ويرن ، تعيين ايلين.

موظف [ع ص] توظيف ايدلمش ، تعيين اولنمش ، وظيفه ویر- لمش ، معاشلی . جمعی : موظفين .

موعد [ع ا] سوز ويريلان یر . ملاقات محلی . جمعی: مواعد

موعظه [ع ا] برينك قلبنی يومو- شاداجق سوز ، نصيحت . جمعی : مواعظ .

موعود [عص] وعد اولنمش ، سوز ويرلمش . وعده‌سی معين شی .

موفر [ع ص] توفير ايدلمش ، چو- غالدلمش .

موفق [ع ص] موفقيت ويرن ، توفيق احسان ايدن .

موفق [عص] مظهر توفيق اولان، موفقيته نائل اولان .

موفقيت [ع ص] موفقلق ، موفق اولمق . مظهر توفيق اولمق.

موفور [ع ص] تام اولان شی . چوغالدلمش ، چوق اولان.

موقت [عص] وقتی تعيين ايدلمش. معين زمان ایچون یاپلمش ، ثه‌كره‌تی .

موقت [ع ص] وقتی تعيين ايدن ، ساعتلری كونشله دوزلدن .

موقتخانه [ت ا] موقته مخصوص اوطه .

موقد [ع ا] آتش ياقيلان اوجاق.

موقد [ع ص] ايقاد ايدن ، آتش ياقان .

مُوَقَّر [ع ص] توقير ايدلمش، آغيرلانمش ، حرمت اولنمش .

مُوَقِّر [عص] توقيرايدن، آغيرلايان، تعظيم ايلين .

مُوقِظ [عص]ايقاظ ايدن، اوياندیران.

مَوْقِع [ع ا] دوشه‌جك یر . یر ، محل . بر شيئك واقع اولديغى یر . جمى : مواقع .

مَوْقِف [ع ا] توقف محلى، دوراجق یر . جمى : مواقف.

مُوَقِّف [عص] توقيف ايدن ، دوردیران ، آليقويان .

مُوقِن [ع ص] يقين حاصل ايدن، شبهه‌سز بيلن . جمى : موقنين .

مَوْقُوت [عص] وقتى معين ، زمانى مقرر ومحدود اولان .

مَوْقُود [عص]ايقاد اولنمش. ياقلمش.

مَوْقُوف [ع ص] وقف اولنمش . آليقونلمش ، طوردیرلمش. توقيف اولنمش ، حكمدن اول حبس ايديلمش . ديكر بر شيئه عائد ومتوقف .

موقوفاً [عص] تحت توقيفده اوله‌رق.

مَوْقوفِيَّت [ع ص] موقت محبوسيت، قبل الحكم تحت توقيفه آلنمق.

مَوْكِب [ع ا] آلاى، كروه ، پياده وسواريدن مركب جماعت . چوق عسكر. جمى : مواكب .

مُؤَكَّد [عص]تأكيد ايدن،قوتلنديرن.

مُؤَكَّد [ع ص] تأكيد ايدلمش ، قوتلنديرلمش .

مُوَكِّل [ع ص] توكيل ايدن ، ايشنى باشقه‌سنه حواله ايلين .

مُوَكَّل [عص] توكيل ايدلمش، وكيل.

مَوْكول [عص] برينه حواله اولنان ايش، سپارش اولنان شى.

مَوْلِد [ع ا] انسانك طوغديغى یر ، زمان ولادت. جمى : مواليد .

مُوَلَّد [ع ص] توليد ايدلمش ، طوغوردلمش . صكره‌دن پيدا اولنمش . جمى : مولدات :

مُوَلِّد [عص] توليدايدن، طوغوران. طوغوردان ، أبه .

مُوَلِّدالحُموضه [ع ا] رنكسز،قوقوسز و لذتسز بر غازدركه صويك اونده طوقوزى وهوانك بشده‌برى بوندندر. تنفسه‌يارايان بودر.

مُوَلِّدالماء [ع ا] رنكسز ، قوقوسز ولذتسز برغازدركه صويك اونده‌برينى تشكيل ايدر. تنفسه‌يارامز.

مُؤَلِّف [عص] تأليف ايدن ، امتزاج ايدن. كتاب وجوده كتيرن. جمى : مؤلفين .

مؤلَّف [ع ص] تأليف ايدلمش . امتزاج ايتديرلمش . تأليف اولنمش كتاب . جمعى : مؤلفات .

مؤلِّم [ع ص] ألم وبرن ، اينجيدن ، آجيدان . كدرلنديرن .

مؤلَّم [ع ص] أللنديرلمش ، أللى ، كدرلى .

مولود [ع ص] يكى طوغمش چوجق ، صبى . جمعى : مواليد .

مولوز [ت ا] ياپيدن وانقاضدن حاصل اولان طاش طوپراق .

مولَوى [ع ص] مولانا جلال الدين رومى يه منسوب طريقه سالك اولانلر .

مولَوِيت [ع ص] مولويلك ، مولوى طريقنه منسوبلق . ملالق .

موله [يتا] عمله نك برآز ديكلنمسى . ايشك موقت تعطيلى .

مولى [ع ص] مالك الملك اولان الله تعالى ، مالك ، افندى ، ولى ، ديكرك ايشلرنده ولايتى اولان ، مربى ، معين . صاحب احسان . شانلى شرفلى آدم . جمعى : موالى .

مولّى [ع ص] برايشك تحقيق وتدقيقنه محكمه دن مأمور ايديلن ذات .

موم [ت ا] ايچ ياغنك ، بالمومنك ايچنه فتيل قونيله رق دكنك كبى ياپيلان واوجى ياقيلوب آيدينلق حاصل ايدن معروف شى .

مؤمِن [ع ص] ايمان ايدن ، اينانان ، تصديق ايدن . مؤنثى : مؤمنه جمعى : مذكرده : مؤمنين . مؤنثده : مؤمنات .

مومى اليه ـ موما اليه [ع ص] ايما ايدلمش ، اسمى كچمش . مؤنثى ، مومى اليها ـ موما اليها . تثنيه سى : مومى اليهما ، جمعى : مومى اليهم .

موميا [فرا] بهارات وعلاجلر ايله تحنيط ايدلمش انسان وحيوان قوريسى . هردرلو ياره يى درحال أيى ايتديكى ظن اولنان برمرهم . [illegible]

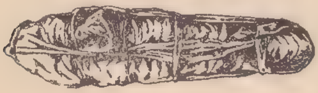

موميا

موميان [ف ص] اينجه بللى .

مومِسه [ع ص] زانيه ، فاحشه ، اوروسپو . جمعى : مومسات .

مؤنه [ع ا] سدرمق ايده جك قوت ، زاد وذخيره . زحمت ، مشقت ، محنت .

مؤنّث [ع ص] ديشى .

مونِس [ع ص] آليشديران ، انسيت ايتديرن . آليشيق ، انسيتلى . أنيس .

مؤوِّل [ع ص] تأويل ايدن ، ظاهر معناسنى ترك ايله باشقه معنايه حمل ايدن . رؤيا تعبير ايدن .

مؤوَّل [ع ص] تأويل ايدلمش ، باشقه معنايه حمل اولنمش .

مَوْهِبه [ع ا] بخشیش ، احسان ، عطیه . جمعی : مواهب .

مَوْهوب [ع ص] هبه اولنمش ، باغشلانمش . موهوب له : هبه‌یی قبول ایدن .

مَوْهوم [ع ص] وهم اولنمش ، توهم ایدلمش شی . وجودی اولمیان ، تخیل ایدیلن .

مَوْهِن [ع ص] ضعیف دوشورن ، ایراث وهن ایدن .

مَوْهون [ع ص] ضعیف آدام ، آریق .

موی [ف ا] قیل .

مویتاب [ع ا] قیل طوقویان ، موطاف .

مؤَیِّد [ع ص] تأیید ایدن ، قوتلندیرن .

مُؤَیَّد [ع ص] تأیید اولنمش ، قوتلندیرلمش .

مه [ف ا] ماه مخففی : آی . قمر .

مِه [ف ص] بویوك ، عظیم . جمعی : مهان .

مُهاب [عص] مهابتلی ، کندیسندن قورقولان ، اورکولن .

مَهابَت [ع ص] هیبت ، عظمت ، قورقونجلق . شان وشکوه .

مُهاجِر [ع ص] مهاجرت ایدن . چولق چوجغیله دیکر یره کوچن .

مُهاجَرَت [ع مص] هجرت ایتمك . بریردن دیکر یره کوچمك .

مُهاجَمه [ع مص] هجوم ایتمك ، صالدیرمق . جمعی : مهاجمات .

مِهاد [ع ا] دوشك ، بساط ، فراش .

مُهادَنه [ع ص] باریشمق ، مصالحه . جمعی : مهادنات .

مَهارَت [ع مص] ماهرلك ، اوستەلق ، زیرکلك ، ایشکذارلق .

مَهالِك [ع ا] مهلکه‌نك جمعی ، تهلکه‌لی یرلر .

مَهام [ع ا] مهمك جمعی : بویوك وکوچ ایشلر .

مهان [ف ا] مه‌ك جمعی : بویوکلر .

مُهان [ع ص] اهانت اولنمش ، ذلیل ، حقیر .

مَهانَت [ع ص] ذلیللك ، حقیرلك .

مَهْبَط [ع ا] اینه‌جك یر ، محل هبوط .

مَهْبِل [ع ا] قادین آلت تناسلیه‌سنك آغزی . فرجك آغزندن رحمه کیدن یول .

مَهْپاره [ف ص] آی پارچه‌سی ، چوق کوزل .

مَهْپَرَست [ف ص] آیه طاپان . کوزله طاپیجی ، عاشق .

مهتاب [فا] آى آيدنلغى . اون درت كيجه‌لك آى . بدر .

مهتدى [ع ص] اهتدا ايدن ، طوغرى يولى بولان ، مسلمان اولان .

مهتر [تا] قواص، چايلاق‌دنيلان دائره خدمه‌سى .

مهتر [فص] زياده بويوك ، اعظم. جمعى : مهتران .

مهترخانه [تا] اسكى زمانده‌وزرا قاپوسنده چاليان نوبت چالغيسى ،اسكى اصول‌موسيقى‌طاقمى، حبسخانهٔ عمومى .

مهتز [عص] اهتزاز ايدن ، تتره‌ين .

مهتوك [عص] هتك اولنمش ، ييرتلمش .

مهجور [ع ص] كنديسندن الفت قطع اولنمش، ترك ايدلمش.

مهجوريت [ع مص] ترك ايدلمك ، متروكيت ، الفت قطع اولنمق .

مهجه [عا] روح ، جان . جمعى : مهيج .

مهچه [فا] مناره تپه‌سنه ، سانجاق باشنه قونيلان آى. علم .

مهد [عا] بشيك، كهواره. جمعى: مهود. (مص) ياتيق ، دوشه‌مك ، بسط .

مهدوم [ع ص] هدم اولنمش ، ييقيلمش .

مهدى [عص] هدايته سوق‌ايدن، طوغرى يوله كوتورن .

مهدى [عص] اهدا ايدن ، هديه كوتورن .

مهذب [عص] تهذيب ايدن ، اصلاح ايلين ، خالص قيلان .

مهذب [ع ص] تهذيب ايدلمش ، اصلاح اولنمش ، تربيه‌لى.

مهر [غ ا] بدل نكاح . جمعى : مهور وامهار .

مهر [فا] كونش، آفتاب، شمس. شفقت ، محبت .

مهر [تا] خاتم. مكتوبلرك‌ومقاولاتك اوستنه باصدقلرى معروف شى.

مهر [ع ا] آت ياوروسى ، طاى . ديشيسى : مهره .

مهراس [ع ا] ديبك ، هاوان .

مهربان [فص] شفقتلى ، مرحمتلى، محب .

مهرجان ــ مهركان [فا] صوك بهار .

مهروى [فص] آى يوزلى ، يوزى آى كبى كوزل . جمعى : مهرويان .

مهره [ع ا] ماهرك جمعى : مهار- تليلر ، ماهرلر .

مُهره [ع ا] يووارلاق شی .

مَهْزول [ع ص] آریق ، ضعیف ، لاغر .

مَهْزوم [ع ص] منهزم اولمش، بوزلمش، مغلوب .

مَهَل [ع ا] رفق وملايمتله ويريلن زمان ، مهلت. (مص) تأخير ایتمك ، زه‌ده‌له‌مك .

مُهْلَت [ع ا] بر شیئك وعده‌سندن صكره ويريلان زمان . وعده‌يی اوزاتمه .

مَهْلقا [فص] یوزی آی کبی کوزل. غایت کوزل وپارلاق .

مُهْلِك [ع ص] هلاك ایدن، اولدیرن

مُهْلَك [ع ص] هلاك اولمش، اهلاك ایدلمش ، محو اولمش .

مَهْلَكه [ع ا] هلاك اولاجق یر ، تهلكه‌لی محل. (مص) اولمك، هلاك اولمق .

مُهِم [ع ص] هم وغم ويرن ، بويوك ایش ، كوچ فعل ، اهمیتلی ، تأخیری جائز اولمیان شی .

مَهْمَاأَمْكَنَ [ع تر] ممکن اولدیغی قدر، هر نه که ممکن اولورسه .

مُهِمّات [ع ص] مهمك دیکر جمعی اولوب لسانمزده لوازم عسکریه معناسنه استعمال اولونور : مهمات حربیه .

مِهْماز ـ مَهْمیز [فا] سواری چزمه‌لرینك اوكچه‌لرینه طاقیلان وحیوانی یوروتمكه یارایان اوجی سیوری دمیر . مهموز .

مِهْمان [فا] مسافر، ضیف، قونوق.

مِهْمان پَرْوَر [ف ص] مسافرپرور ، مسافری آغیرلایان .

مِهْمانخانه [ف ا] مسافرخانه ، مسافر اقامتنه مخصوص محل .

مِهْماندار [فص] مسافری کان ، مسافرك رفاقتنه ويريلن .

مِهْمانسَرای [فا] مسافرخانه، مسافره مخصوص بنا .

مِهْماننُواز [فص] مسافره اعزاز واکرام ایدن .

مِهْمانی [فص] مسافرلك ، مهمانلق.

مَهْموز [ت ا] چزمه وپوتين اوكچه‌سنه طاقیلان اوجی سیوری دمیر. (ع ص) معیوب، عیبلی. اصل حرفلرندن بری همزه اولان کلمه .

مِهَمّه [ع ص] مهم اولان خصوصات.

مُهْمَل [ع ص] اهمال ایدلمش، بوشلانلمش، حالی اوزره ترك ایدلمش . نقطه‌سز حرف . معناسز ، بر معنایه دلالت ایتمین کلمه .

مُهْمِل [ع ص] اهمال ایدن، بوشلایان، حالی اوزره براقان، ترك ایدن.

مُهَنْدِس [عص] هندسه فننه آشنا ، هندسه عالمی . جمعی : مهندسین .

مِهَنْك [تا] محك طاشی ، آلتونك عیارینی آکلامق ایچون قوللانیلان سیاه طاش. (مج) تجربه.

مَهوار [فص] آی کبی، غایت کوزل.

مَهواره [فا] آیلق، شهریه، معاش.

مَهوب [عص] هرکسك کندیسندن حذر ایدوب قورقدیغی هیبتلی آدام . (مج) آرسلان ، شیر .

مُهود [عا] مهدك جمعی : بشیکلر .

مَهوَش [عص] آی کبی، آی کبی کوزل.

مَهول [عص] قورقونج ، مدهش .

مُهَیّا [عص] حاضرلانمش ، آماده .

مُهیب [عص] قورقنج ، هیبتلی .

مُهَیِّج [عص] تهییج ایدن ، موجب هیجان اولان ، محرك .

مُهَیمِن [عص] قورقودن امین ایدن، محافظ، محب. اسماءالهیه‌دندر.

مَهین [عص] خور، حقیر، خفیف شی.

مُهین [عص] اهانت ایدن ، حقسز یره حقارت ایدن .

مُهَیِّئ [عص] تهیه ایدن، حاضرلایان.

مَی [فا] شراب ، خمر . می‌ناب : خالص ، صو قاتلمامش شراب . می‌آشام : شراب ایچن . می‌پرست : شرابه طاپان، کیجه کوندوز ایچن.

مَیاسما ـ مَیاسموس [فرا] چوروین نباتی وحیوانی مواددن چیقان فنا قوقولی بخار که صتمه‌نك سببی‌در .

مَیّال [عص] پك‌زیاده‌میل‌ومحبت‌ایدن.

مَیامِن [عا] یمنك جمعی : میمنتلر، برکتلر ، اوغورلیلقلر .

میان [فا] اورته ، وسط . بل .

مَیان‌اوتی [تا] ازمیر و حوالیسنده چوق چیقان وطبابتده قوللانلق اوزره اخراج اولنان بر نوع طاتلسی کوك .

میان اوتی

میان‌بَسته [فص] بلی باغلی ، خدمته آماده ، ایشه حاضر .

میان‌بَند [فص] قوشاق، کمر.

میانجی [ث ص] آرایه کیرن ، توسط ایدن .

میانخانه [ف ا] موسیقیده متوسط سس .

میاندار [ف ا] دلال ، بر ایشه واسطه اولان آدم .

میانه [ف ا] اورته ، وسط ، کردنلكك اورتاسنده‌کی ایری اینجی .

میاه [ع ا] ماء کلمه‌سنك جمعی : صولر .

میت ـ میّت [ع ص] اولو، ئولمش انسان ، مرده. جمعی: اموات وموات .

میته [ع ص] کندیلکندن اولمش حیوان ، لاشه .

میثاق [ع ا] عهد ، پیمان. جمعی: مواثیق .

میجو ـ موجو [ینا] کمیلرده طائفه چراغی ، میخانه‌جی چیراغی .

میخ [ف ا] چیوی ، اکسر ، قازیق .

میخانه [ف ا] شراب و سائر مسکراتك صاتیلدیغی وایچیلدیکی یر .

میخلادیز [ت ا] میقناطیس . دمیری جذب ایدن معلوم جوهر .

میخوار ـ میخواره [ف ص] شراب ایچن، شراب ایچمکه دوشکون ، عیاش .

میخوش [ف ص] طاتلی ایله اکشی آراسنده‌کی لذت .

میدان [ع ص] کنیش ، آچیق یر ، واسع ساحه .

میر [د ا] عربجه امیردن: بك، امیر ، رئیس .

میراث [ع ا] وفات ایده‌نك ورثه‌یه قالان اشیا ومالی. جمعی: موارث.

میرزا [ف ص] بك زاده . میرزا: اسمك صوکنده شهزاده، اسمك اولنده افندی دیمکدر. محمدعلی میرزا: شهزاده محمد علی ، میرزا مهدی : مهدی افندی کبی .

میزاب [ع ص] اولوق ، صو اولوغی .

میزان [ع ا] ترازی، جمعی: موازین. اون ایکی برجدن بری . حسابك طوغری اولوب اولمادیغنی آکلامق ایچون یاپیلان عملیه. میزان الحراره : حرارت درجه‌سی، ترمومتره . میزان الرطوبه : رطوبت درجه‌سی، هوانك رطوبتنی کوسترن آلت . میزان الریح : روزکارلرك سرعت واستقامتنی تعیین ایدن آلت. میزان المطر: یاغمور درجه‌سی، یاغان یاغمورلرك مقدارینی تعیین ایدن آلت.

میزان الهوا: هوادرجه‌سی ، بارومتره دینلن آلت ،

میزانه دیرکی [فرا] سفینه‌ میزان الهوا نك قیچ طرفنده‌کی دیرك .

میزبان [تا] مسافری اطعام ایدن، خانه صاحبی، ضیافت صاحبی

میزر [عا] پشتمال. جمعی : میازر .

میس [انکلیزجه‌دن] مادمازل ، کوچوك خانم ، باکر قیز .

میسر [عا] قمار اویونی .

میسر [عص] تیسیر ایدن ، قولایلاشدیران .

میسر [عص] تیسیر ایدلمش ، قولایلاشدیرلمش .

میسره [عص] زنکینلك، توانکری (۱) حربده صول جناحده‌کی عسکر .

میسیس ، میستره‌س [انکلیزجه‌دن] خانم ، مادام .

میسیونر [فرا] نشر دین ایله اشتغال ایدن راهب .

میش [فا] قویون . غنم .

میشه [تا] اودونی سرت معلوم آغاج .

میشین [فا] مشین ، قویون دریسندن یاپیلان سختیان.

میشه آغاجی

میعاد [عص] یکدیکرینه وعد ایتمك ، مواعده . زمان وعد . جمعی : مواعید .

میفروش [فص] شراب صاتان ، میخانه‌جی .

میقا [لاتینجه‌دن] اینجه صفحه‌لره آیریلابیلیر بر نوع معدن . میقا .

میقات [عا] برایشك معین وقتی. زمان ، وعد وقتی . وعد یری . حاجیلرك احرامه کیردکلری یر . جمعی : مواقیت .

میقادو [فرانسزجه‌دن] ژاپونیا ایمپراطورلرینك عنوانی .

میقروب [فرا] کوزله کوروله‌میوب خرده‌بین ایله کورلن حیوانجق ، حوین . جمعی : حوینات .

میکائیل [عا] مخلوقاتك ارزاقنه موکل ودورت بیوك ملکدن بری .

میکده [فا] میخانه ، مسکرات صاتیلان وایچیلن یر .

میكسار [ف ص] شراب ایچن ، عیاش .

میكون [ف ص] شراب رنكی، شرابی، قرمزی‌یه مائل رنك .

میل [ع مص] اكیلمك ، تمایل ایتمك. (ا) محبت ، توجه ، آرزو .

میل [ع ا] سورمه هلالی، یوللرده تعیین مسافه ایچون دیكیلن نشان. هر مملكتده طولی مختلف بر مسافه اولچوسی .

میل [فرا] قول عضله‌لرینی قو- تلندیرن بر نوع جمناستیق آلتی.

میلاد [ع ا] زمان ولادت. عیسی علیه‌السلامك زمان تولدی .

میلادی [ع ص] میلاده منسوب ، ولادت عیسایه عائد .

میلان [ع مص] اكیلمك. (ص) محبت، خواهش . طبیعت .

میلیار [ت ا] «فرانسزجه‌دن» بیك میلیون .

میلیون [ت ا] «فرانسزجه‌دن» بیك كره‌بیك، اون كره یوزبیك.

میمنت [ع ص] بركت ، سعادت ، یمنلیلك ، اوغورلیلق .

میمنه [ع ا] حربده صاغ جناحده‌كی عسكر .

میمون [ع ص] اوغورلی ، مبارك ، خجسته .

میمون ـ مایمون [ت ا] معروف حیوان. نسناس، شبك .

مینا [ف ا] شراب شیشه‌سی. قویومجیلرك كوموش وآلتون اوزرینه نقش ایتدكلری مینه .

میوه [ف ا] یمیش، فاكهه، میوه، ثمره.

ن

ن توركجه الیفبه‌نك یكرمی سكزنجی حرفی اولوب ادات نفیدر. كلمه‌نك آخرینه علاوه اولندیغی تقدیرده بر، مكان معناسنی افاده ایدر : تنكنا : داربر ، « پهنا » : كنیش محل كبی.

ناامید [ف ص] امیدسز ، مأیوس .

نااهل [ف ص] اهل اولمیان، اهلیتسز، لیاقتسز .

نائب [ع ص] وكیل ، قائممقام .

نائبه [ع ص] نائبك مؤنثی. بلا، مصیبت، بردنبره ظهور ایدن فلاكتلی وقعه. نوبتله كلن .

نائره [ع ص] آتش، آلهو. صیجاقلق. حرارت .

نائل [ع ص] مطلوب ومقصدینه ایره‌ن.

ناثم [عص] اویویان، اویقوده اولان.

ناب [فص] خالص، صاف، قاریشقسز.

ناب [عا] آزی دیشی، کوپك دیشی. یاشلی دەوه .

نابالغ [فص] بالغ اولمیان، بلوغه ایرمین.

نابت [عص] یردن بیتن ، نما بولان.

نابجا [فص] یرنده اولمیان ، محلسز .

نابدید [فص] بلیرسز، کورونمزاولان.

نابغه [عص] شانی بویوك آدم، فصیح شاعر .

نابکار [فص] مفسد ، فنالق یاپان . ایشسز، بوش دوران، تنبل .

نابمحل [فص] یرندەاولمیان، صرەسز، یولسز ، وقتسز .

نابود [فص] معدوم، موجود اولمیان، یوق اولان .

نابهره [فص] صویسز ، فرومایه ، طالعسز .

نابهنجار، نابهنکام [عص] وقتسز، موسمسز ، اصولسز .

نابینا [فص] آنادن طوغمه کور ، کورمز اولان ، اعمی .

ناپاك [فص] کیرلی ، مردار ، پیس .

ناپخته [فص] پیشمامش ، چیك ، خام. تجربەسز ، عجمی .

ناپروا [فص] پرواسز ، قورقوسز ، سرسم ، لاقید . جاهل .

ناپیدا [فص] کیزلی، نهان، کورونمین. « پیدا وناپیدا » بللی بلیرسز.

ناتراشیده [فص] یونتلمامش ، قابا ، تربیەسز .

ناتمام [فص] اکسیك ، نقصان

ناتوان [فص] قوتسز ، قدرتسز.

ناجاق [فا] بویوك بالطه .

ناجذ [عص] آزی دیشلرینك نهایتندەکی آلتلی اوستلی دیش.

ناجنس [فص] جنسی بوزوق ، اصیل اولمیان .

ناجی [عص] نجات بولان، قورتیلان.

ناچار [فص] چارەسز ، مجبور ، مضطر ، بیچاره ، زوالی ، لابد ، ضروری ، « چار ناچار » ایستر ایستەمز .

ناچیز [فص] برشی دکل، دکرسز، هیچ حکمندەاولان «ناچیزانه» عاجزانه ، ناچیزه لایق اولان .

ناحق [فص] حقسز ، «ناحق یره » : بغیرحق ، حقسز اولەرق .

ناحیه [ع ص] یان طرف ، جانب، کنار ، قضانك منقسم اولدیغی قسملردن هر بری ، وجود بشرك بر قسمی . جمعی نواحی .

ناخدا [ف ص ا] منکر ، ملحد. کمی قاپدانی ، سواری .

ناخلف [ف ص] خیرسز اولاد .

ناخن [ف ا] طیرناق ، ظفر .

ناخواه [ف ص] ایسته‌میه‌رك ، کرهاً. « خواه ناخواه »: ایستر ایسته‌مز ، طوعاً وکرهاً .

ناخوش [د ص] أبی و مقبول اولمیان ، خوشه کیتمه‌ین .

ناخوشگوار ـ ناگوار [ف ص] هضمی کوچ غیرقابل هضم .

ناداس [ت ا] تارلایی اکمزدن اول سوروب حاضرلامه .

نادان [ف ص] بیلمیان ، جاهل ، قابا ، خویسز .

نادر [ع ص] آز بولونور ، چوق اولمیان شی .

نادرست [ف ص] طوغری اولمیان، اکری، یاکلش .

نادرستی [فص] اکریلك، یاکلشلق، عدم صحت .

نادره [ع ص] نادر اولان شی ، وقوعی نادر اولان خصوص.

نادم [ع ص] ندامت ایدیجی، پشیمان اولان .

نادی [ع ص] ندا ایدن، حایقیران، چاغیران. مجلس ، انجمن .

نادیده [فص] کورلمامش ، امثالسز.

نار [ع ا] آتش ، اود .

نار [ف ا] معروف میوه « نار چیچکی» غایت پارلاق آل رنك.

ناردان [ف ص] نارك دانه‌لری . مج : کوز یاشی داملالری .

ناردنك [ت ا] اکشی پکمز ، میوه پکمزی .

ناردین [ف ا] سنبل رومی دنیلان چیچك .

نارسا [ف ص] متناسب اولمیان .

نارسیده [ف ص] ایریشمامش ، کماله ایرمه‌مش . نابالغ .

نارفته [ف ص] کیدلمامش ، کیدلمز محل . « ره نارفته » چیقماز یول .

نارقوتیك [فرا] اویوشدیریجی ، اویودیجی علاج .

نارکله [ف ا] تنباکی ایچمکه مخصوص آلت .

نارکله

نارکند [ف ا] نار باغچه‌سی .

نارنج ـ نارنك [ف ا] تورنج ، پورتقاله بكزر معروف ميوه .

ناروا [فص] لايق اولميان، ناسزا. ياقشماز .

ناری [ع ص] آتشه منسوب ، جهنملك .

نارين [ت ص] ضعيف ، ظريف، نازك ، اينجه .

ناز ـ نازش [فا] شيوه، جلوه، استغنا ، شماريقلق ، نياز، رجا . ناز بردار : ناز كوتورير ، ناز قالديرير اولان . ناز پرور : ناز ايدن ، نازلانان . « ناز پرورد ـ ناز پرورده »: ناز ونعمت ايچنده يتيشمش .

نازك [ف ص] اينجه، رقيق ، دقيق، نارين، يوقه. كوزل، سه‌ويملى. تربيه‌لى « نازكتر » : زياده نازك .

نازكلك [ت ص]اينجه‌لك،ظرافت، لطافت .

نازل [ع ص] اينن ، نزول ايدن.

نازلانديرمق [ت مص] نازلانمغى موجب اولمق .

نازلانمق [ت مص]ناز وعشوه ايتمك. كنديسنه‌يالوارتمق،شيارمق.

نازله [ع ا] بلا، مصيبت، داهيه، محنت .

نازنده [ف ص] ناز ايدن ، عشوه‌كار .

نازنين [ف ص] نازلى ، عشوه باز.

ناس [ع ا] انسانلر ، آدملر ، خلق.

ناساز [فص] دوزنسز ، اويغون اولميان .

ناسج [ع ص] دوقويان ، نسج ايدن . ترتيب وتنظيم ايدن.

ناسخ [ع ص] نسخ وابطال‌ايدن، استنساخ ايدن .

ناسزا [فص] لايق اولميان،لايقسز.

ناسق [ع ص] تنسيق وتنظيم ايدن، ترتيب ايلين .

ناسك [ع ص] عابد . زاهد .

ناسل [فرا] صندال ، بالونك آلتنده آصيلى اولوب ايچنه بالونجى بينن سپت .

ناسوت [ع ا] انسانلق ، ماديات .

ناسور [ع ا] ناصير ، آياقده وألده ظهور ايدوب انسانى فوق‌العاده مضطرب ايدن معروف شى .

ناسى [عص] اونوتان، فراموش ايدن.

ناسيونال [فرا] ملى ، ملته منسوب، ملت طرافدارى .

ناشاد [فص] كدرلی ، غملی .

ناشِد [عص] بشعر انشاد ایدن ، شعر اوقویان .

ناشِر [عص] نشر ایدن، یایان، صاچان، طاغیدان . بر اثری نشر ایدن . فرانسزجه‌سی: أدیتور .

ناشِط [ع ص] شادلق ، شن آدم .

ناشکفته [ف ص] آچیلمامش .

ناشی [عص] ایلری کلن، نشأت ایدن، طولایی ، سببله .

ناصِب [ع ص] نصب ایدن ، تعیین ایدن. دیکن، رکز ایدن .

ناصِح [عص] نصیحت ایدن، اوکود ویرن .

ناصِر [عص] نصرت ویاردیم ایدن .

ناصل ـ نصِل [ت د] نه کبی، نیجه، نه درلو ، نه‌جنس.

ناصور ـ ناصیر [ت ا] ألده و آیاقده حاصل اولان قالین دری .

ناصیر اوتی [ت ا] صاقسی کوزلی دنیلان چیچك .

ناصِیه [ع ا] آلن ، جبهه ، جبین ، پیشانی . جمعی : نواصی . « ناصیهٔ حال » چهره کوستریشی ، طور ، وضعیت .

ناضِخ [عص] کمال بولمش ؛ قوامه کلمش .

ناطِر ـ ناطور [ع ص] باغ وباغچه بکجیسی ، باغچوان. حمام خدمتجیسی، ناطیر .

ناطِس [عص] عالم ، دانا ، فاضل . معلوماتلی .

ناطِق [عص] تکلم ایدن ، سویلین . برافاده‌یی متضمن اولان .

ناطِقه [ع ا] سویلمك وتکلم ایتمك خاصه‌سی . ناطقه پرداز : طلاقت لسانیه‌سی اولان ، مرامنی کوزل افاده ایدن . « ناطقه‌پیرا » : سوزنی سوسله‌ین ، کوزل سوز سویلین .

ناظِر [عص] نظارت ایدن، نظر ایدن، باقان ، کوزه‌تن. جمعی : نظار. جبهه‌سی، یوزی بر جهته باقان بنا .

ناظِره [ع ا] کوز، چشم. نظر. بصر.

ناظِم [ع ص] تنظیم ایدن . دیزن ، ترتیبنه ونظامنه قویان . نظم ایدن ، منظومه سویلین .

ناعِجه [ع ا] یوموشاق یر .

ناعِم [ف ص] تازه نبات، یوموشاق سبزه . لطیف ویوموشاق شی

ناعِمه [ع ا] ناز و نعمتله پرورده اولمش . کمیکسز حیوانات .

ناعور [ع ا] قانی کسیلمش طمار. دکرمن قنادی .

ناعوره [ع ا] بوستان دولابی ، صو دولابی .

ناعی [ع ص] قره خبرجی ، وفات خبری ویرن . شوم آغزلی .

ناف [ف ص] کوبك، سره. اورته، وسط .

نافتالین [فرا] بویاجیلقده وچاشیرلری کوکه‌دن محافظه‌ده قوللانیلیر برمادهٔ کیمویه .

نافخ [ع ص] نفخ ایدن ، اوفورن

نافذ [ع ص] نفوذ ایدن، ایشله‌ین، اوته‌سنه کچن . « نافذالکلم » سوزی کچن .

نافر [ع ص] نفرت ایدن، اورکن.

نافرجام [ف ص] عاقبتی خیرلی اولمیان.

نافع [ع ص] نفع وفائده ویرن، فائده‌لی .

نافله [ع س] لازم دکل ایکن یاپیلان ایش ، فرضدن باشقه قلنان نماز. فائده‌سز، بوش شی . جمعی: نوافل .

نافور [ع ا] فسقیه .

نافه [ع ا] مسك آهوسی دنیلان حیوانك کوبکندن چیقاریلان مسك، کوبك مسکی : برنوع کورك.

نافی [ع ص] نفی ایدن . کیدرن ، ازاله ایلین .

ناقابل [ف ص] قابل دکل ، ممکن اولمیان . قابلیتسز .

ناقعرياب [ف ص] دیبی بولنمیان ، دیبسز .

ناقد [ع ص] آقچه‌نك قلبنی تمییزنی آییران، برشیئك ایسنی کوتوسنی تفریق ایدن .

ناقر [ع ص] اویان، قازان، حك ایدن. هدفه اصابت ایدن اوق.

ناقص [ع ص] نقصان اولان ، تمام اولمیان ، اکسیك ، قصورلی ، عیبلی . حسابده طرح اولنه‌جغنی کوسترن — شو ناقص اشارتی .

ناقض [ع ص] نقض ایدن، بوزان.

ناقل [ع ص]نقل ایدن، بریردن بریره طاشیان . روایت ایدن، سوز کوتورن. ضیا ، حرارت والکتریق کبی طبیعی قوتلرك انتقال وانتشارینه واسطه اولان .

ناقوس [ع ا] کلیسالرده چالینان چاك ، کیمیاده قوللانیلان چاك شکلنده جامدن قپاق .

ناقه [ع] دیشی دوه .

ناك [فد] ادات تکیف واتصافدر. تورکجه‌ده مقابلی « لی - لو - »

در ، اسمه لاحق اولور : غمناك: غملی ، کدرناك: کدرلی . فرحناك: فرحلی کبی .

ناکام [فص] مقصدینه نائل اولمیان، بدبخت ، محروم .

ناگه ـ ناکه [فص] وقتسز ، آنسزین، بردن بره.

ناکس [فص] صویسز ، آلچاق، فرومایه ، آدم اولمیان .

ناگهان ـ ناگهانی [فا] آنسزین. بردنبره کلن.

نال [فا] دودوك، مزمار. قامش قلم ، قلمك اینجه‌ده‌کی اینجه تل . قارغی قامشی ، شکر قامشی .

نالایق [فص] لایق اولمیان ، لیاقتسز .

نالش ـ ناله [ف ا] ایکله‌یش ، ایکلمه ، ایکیلدی .

نالان ـ نالنده [فص] ایکله‌ین ، ناله وفغان ایدن .

نام [عص ا] اسم ، آد، شهرت ، شان .

نامبارك [فص] مبارك اولمیان ، میمنتسز .

نامتصور [فص] خاطر وخیاله کلمین، متصور اولمیان .

نامتناهی [فص] نهایتسز . اوجی بولونمیان .

نامحدود [فص] حدودسز ، حد وپایانی اولمیان .

نامحرم [فص] محرم دکل. بیکانه، بیانجی .

نامحصور [فص] محصور اولمیان ، حصر ایدلمامش اولان .

نامدار [فص]ناملی ، شانلی ، شهرتلی .

نامربوط [فص] مربوط اولمیان ، سربست .

نامرد [فص] مرد اولمیان، آلچاق، لئیم .

نامرضی [فص] رضایه غیر موافق، بکنیلمین .

نامرغوب [فص] مرغوب اولمیان، رغبت اولنمیان .

نامزاج [فص] مزاجسز ، مزاجی قیریق ، کیفسز، خسته .

نامزد [فص] نشانلی ، بر قزله ازدواجی متصور. بر وظیفه‌یه تعیینی دوشونیلن .

نامسعود [فص] مسعود اولمیان ، بدبخت ، طالعسز .

نامسموع [فص] ایشیدلمامش ، مسموع دکل .

نامطبوع [فص] طبع اولنمامش، مطبوع دکل. طبعه خوش کلمین .

نامعدود [فص] صاییلماز، تعدادی ممکن دکل .

نامعروف [فص] معروف دکل . طانیمیان .

نامعقول [ف ص] عقله موافق اولمیان .

نامعلوم [ف ص] معلوم اولمیان ، بیلنمامش .

نامقبول [ف ص] قبول اولنمامش ، بکنلمه‌مش .

نامکور ـ نانکور [ت ص] ایدیکی اکمکی انکار ایدن ، ایلکی بیلمین .

ناملایم [ف ص] مناسبتسز ، اویغونسز ، ملایم دکل .

ناملی [ت ص] اسمی وشهرتی شایع اولان . تفنك وقلیلیج دمیری .

ناموافق [ف ص] موافق اولمیان ، اویغونسز .

نامور [ف ص] ناملی ، شهرتلی . شانی طانمش .

ناموزون [ف ص] وزنسز ، وزنی اولمیان .

ناموس [ع ا] بوتون فضائل انسانیه‌نك خلاصهٔ معانیسنی جامع بر کلمه‌در. عفت ، عصمت ، استقامت ، ادب، حیا ، نزاهت وسائره داخلدر . شریعت ، قانون، قاعده. بوصوك معنایه کوره جمعی: نوامیس در.

نام مستعار [ف ا] کندی اسمندن باشقه استعمال اولنان عاریت اسم .

نامناسب [ف ص] مناسب اولمیان ، مناسبتسز .

نامه [ف ا] مکتوب ، تحریرات . عشق ومحبته دائر یازیلان مکتوب.

نامهربان [ف ص] وفاسز، شفقتسز، محبتسز .

نامی [فص] ناملی. شهرتلی. طانمش.

نامی [ع ص] نما بولان ، بویوین، آرتان .

نامیه [ع ا] نشوونما بولمق خاصه‌سی، نشوونما بولان ، بویوین شی .

نان [ف ا] اکمك . نانپاره: اکمك پارچه‌سی، لقمه. نانجو : دیلنجی.

نانه [ت ا] معروف اوت ، منتا .

نانه

ناودان [ف ا] اولوق ، میزاب .

ناور [ف ص] ممکن، قابل. ناوران : ممکنات .

ناورد [ف ا]حرب، جنك ، غوغا ، دوکوش .

ناوردگاه : حرب‌میدانی ، معرکه .

ناوك [ف ا] اوق ، تیر ، سهم : ناوك انداز : کمانکش ، اوق آتان . ناوك مژکان : اوق کبی مؤثر اولان کیرپیك .

ناولون [فرا] كمی كیراسی، یولجی واشیا ایچون ویریلان كمی اجرتی ، ناول .

ناوی [فرا] كمی، قایق ، تكنه.

ناهِب [عصه] نهب ایدن، یغماایدن.

ناهِد ـ ناهده [ع صه] تورنج ممه‌لی قیز .

ناهِق [عصه] أشك كبی آكیران ، اشك سسلی .

ناهموار [فصه] اكری ، منحنی،دوز اولمیان .

ناهی [عصه] نهی ایدن ، منع ایلین .

ناهید ـ ناهیده [فا]زهره‌ییلدیزی، وه‌نوس .

نای ـ نا [فا] قامشدن‌یاپیلان‌معروف ساز ، نی.«نای‌زن» : نی چالان،نیزن. نایی: نایه‌منسوب،نایجی.

نایاب [فصه] بولنماز ، مثلی اولمیان .

نَبَأْ [ع ا] خبر .

نَبات [اع] اوت وآغاج كبی یردن بیتن شیلر . جمعی : نباتات .

نباتی : نباته منسوب ، متعلق .

نباتیون : علم نباتات علماسی .

نَبّاح [عصه] سسی شدتلی اولان . چوق سسلی .

نَباح ـ نِباح [اع]كوپك‌حاولامسی.

نَبّاش [ع صه] كفن صویجی .

نِبال [اع] نبلك جمعی : اوقلر .

نَبّال [ع صه] اوقجی ، اوق یاپوب صاتان .

نَبالَت [ع مصه] عالی قدر اولمق ، بویوكلك ، عظمت .

نَباهَت [ع مصه]شرف،شان‌وشهرت صاحبی اولمق (ا) شرف ، شان ، شهرت .

نَبْت [عمصه] اوت بیتمك. (ا) اوت. كیاه ، یردن بیتن شی .

نَبْذَه [ع ا] آز شی ، پارچه . بر شیئك بقیه‌سی .

نَبَرْد [فا] جنك ، حرب ، قتال ، غوغا . « نبرد آزما : چوق جنك كورمش ، حربده تجربه‌كار . « نبردگاه » : محاربه یری .

نَبْض ـ نَبَضان [عمصه]طمارآتمق، طمارك اوینامسی. بو آتمه‌نك محسوس اولدیغی یر . « نبض كیر » : مزاجه كوره سوز سویلین .

نَبْع ـ نُبوع [ع مصه] یردن‌قاینایوب آقمق .

نَبْل [اع] اوق ، تیر . [مصه] اوق یاپمق .

نبوب [ع ا] قامش وسائره‌نك بوغومی .

نبوت [عص] نبی‌لك ، پیغمبرلك .

نبی [عص] پیغمبر . رسول .

نبیذ [عا] خورما شرابی ، اوزومدن غیری شیدن یاپیلان مسکر .

نبیر ــ نبیره [عص] اولاد اولادی ، طورون .

نبیل [عص] عالی ، عالم ، فاضل .

نبیسه [عا] اوغل اولادی . حفید .

نبیه [عص] شریف ، نجیب ، نامدار آدام .

نپتون [فرا] کونشك اطرافنده‌دونن سیاره‌لرك بری .

نتف [ع مص] یولمق ، قوپارمق .

نتن [ع مص] فنا قوقمق ، تعفن .

نتیه ــ نتیه کیم [ت د] نصلکه ، اولدیغی کبی .

نتیجه [عا] دول ، محصول . برایشك صوکی وخلاصه‌سی . جمعی : نتایج .

نثار [ع مص] صاچمق ، طاغتمق . احسان ایتمك ، بخش ایلمك ، عطا .

نثار [عا] صاچیلان شی .

نثار [عص] صاچان ، طاغیدیجی .

نثر [عص] صاچمق ، طاغتمق . (ا) وزن وقافیه‌سز یازیلان سوز .

نجابت [عص] اصل ونسلی تمیز اولمه ، اصالت ، بویوکلك . کوزل خویلولق .

نجات [عمص] قورتلمق ، خلاص بولمق .

نجاح [عمص] برشیئه ظفریاب اولمق . حاجتی حصوله کلمك . خلاص اولمق ، قورتلمق .

نجار [عص] دولکر .

نجاست [عا] پیسلك ، مردارلق .

نجاشی [ع ا] حبش حکمدارلرینه عربجه ویریلان عنوان .

نجدت ــ نجادت [ع مص] شجاعت بهادرلق .

نجس [عمص] پیس ومرداراولمق . (ص) پیس مردار . تمیز اولمیان .

نجف [عا] عراقده حضرت علینك مدفون بولندیغی شهر . نجف طاشی : بللور کبی شفاف برطاش .

نجل [ع ا] اولاد ، چوجق ، فرزند . اصل ونسل .

نجم [ع ا] کوکب ، ستاره ، ییلدیز . جمعی : انجم ونجوم .

نجوی [عص] سراولان ، کیزلی سویلنن سوز . فیصلدی .

نَجيب [ع صـ] صويى تميز ، نسلى پاك ، اصيل ، كريم . جمعى : انجاب ، نجبا ، نجائب .

نَجيل [ع صـ] صاحب اصالت ، نسلى معروف .

نَحافَت [عصـ] ضعيفلك ، اينجه‌لك ، لاغرلك « نحيف » لاغر ، ضعيف ، اينجه . جمعى : نحاف

نُخبَه [ع صـ] هر شيئك ايسى ، ممتازى

نَحت [ع مصـ] يونمق ، يوتلق . ايكى كلمه‌دن بر كلمه ياپمق .

نَحر [ع مصـ] بوغازلامق ، ذبح ، كسمك .

نِحرير [ع صـ] عالم ، عاقل ، حقايق آشنا . جمعى : نحارير .

نَحز [ع مصـ] بر شيئله دورتمك . هوانده دوكمك .

نَحس ـ نُحوسَت [عمصـ]اوغورسزلق ، يمنسزلك(ا)اوغورسز .

نَحل [ع ا] بال آريسى . جمعى : نحول .

نِحله [ع ا] ملت ، مسلك ، مذهب . جمعى : نحل .

نَحمه ـ نَحيم [ع ا] كوكسدن چيقان سس .

نَحو [ع ا] طرف ، جهت ، يول ، جمعى : انحاء . كبى ، مثلا . لسان عربك اعرابنى بيلديرن علم معروف . نحوى : علم نحوه عائد ، نحويون : علم نحو علماسى .

نَخير [ع صـ] بوغازلانمش ، ذبح ايدلمش ، كسيلمش .

نَخيس [ع صـ] قيتلق ، قحط سنه‌سى ، اوغورسز .

نُحاس [ع ا] باقير .

نَحّاس [ع صـ] باقيرجى . جمعى : نحاسين

نُخاع [ع ا] ايليك ، آرقه كميكارينك ايچنده‌كى مردار ايليك .

نَخاله [ع ا] بغداى كپكى .

نُخبَه [ع صـ] سچيلمش ، منتخب ، كزيده .

نَخجير [ف ا] آو ، صيد ، آو حيواناتى ، آو يرى .

نُخُست ـ نخستين [ف صـ] برنجى ، اولكى .

نَخل ـ نَخيل [عصـ] خورما آغاجى .

نَخلزار ـ نخلستان [فر] خورمالق ، آغاجلق ، فدانلق .

نُخوت [ع مصـ] بيوكلنمك ، كبرلنمك ، تعظم ، كبر ، عظمت .

نُخود [ف ا] معروف دانه . نخودى : نخود رنكى .

نِد [ع صـ] بكزر ، مثل ، شبيه .

نداء [ع مص] چاغیرمق، باغیرمق، (ا) سس، صوت .

ندامت [ع مص] نادم اولمق ، پشیمانلق .

نداوت [ع مص] یاشلق ، علك، رطوبت .

ندب ـ ندبه [عمص] اولویه محاسننی صایارق آغلامق .

ندرت [ع مص] قلت، آزبولنمق ، نادرلك .

ندف [ع مص] پاموق آتمق، «نداف» پاموق آتان ، حلاج «ندیف» آتلمش پاموق .

ندم [ع مص] پشیمان اولمق، ندامت، پشیمانلق .

ندوه ـ نداوه [ع مص] مشاوره ، مذاکره .

ندید ـ ندیده [عص] أش ، مثل، همتا .

ندیم ـ ندیمه [ع ص] مصاحب ، همدم، مجلس ومحبت، ارقداشی . جمعی : ندماء

نذر [ع مص] برشیئی وعد وتعهد ایتمك . الله ایچون بر شیئی اجرایی درعهده ایلك. شرطه مقارن وعد . جمعی : نذور

نذیر [ع ص] عذاب ایله قورقیدان، نتیجه نك فلاکت اوله جغنی خبر ویره رك اخافه ایدن.

نذیره [ع ا] نذر ایچون ادا اولنان شی .

نر ـ نره [ف ص] ارکك .

نرجیس [عا] نرکس دینیلان چیچك.

نرخ [ف ا] حوایج ضروریه یه . حکومتجه قونیلان فیئات، نارق

نرد [ف ا] طاولا اویونی ، زار اویونی .

نردبان [ف ا] مردیون، درج.

نرکس [ف ا] معروف چیچك . محبوبه نك کوزل کوزی .

نرکس

نرکسه [ف ص] صنعی نرکس. نرکس قونیلان شیشه . اولکریلدیزی .

نرم [ف ص] یوموشاق ، ملایم ، مطیع ، سرکش اولمیان .

نریم ـ نریمان [فص] شجیع، بهادر.

نزار [عص] ضعیف، زبون، آریق.

نزاع [عمص] آرزو چکمك. چکشمك، خصومت ایتمك .

نزاکت [ع مص] نازکلك، ظرافت، قبا اولمامق .

نزاهت [ع مص] فنالقدن اوزاقلق ، عیبدن بریلك ، پاکلك ، تمیزلك « معنویاتده قوللانیلیر »

نزد [فا] یان ، عند .

نزدیك [فص] یقین ، قریب .

نزع [ع مص] سوکوب قوپارمق ، سوکمك . حالت نزع : جان چکیشمك حالی .

نزف [ع مص] قویونك صوینی کاملاً چکمك. قان آقمق، قان آقارق قوتسز دوشمك . قانامه .

نزل [ع ا] ضیافت ، مسافر ایچون حاضرلانان یمك .

نزله [عا] نوازل‌عاتی،زکام‌خسته‌لغی.

نزو [عمص] صیچرامق، آتلامق .

نزول [ع مص] قونمق، اینمك ، یوقاریدن آشاغی‌یه اینمك . (ا) اینمه دنیلان علت ، فلج .

نزهت [ع ا] سرور ، اکلنجه ، انشراح ، تفرج، کشایش. نزهتگاه ـ نزهتکده: تنزه وتفرج محلی .

نزیف [ع ص] چوق قان ضایع ایده‌رك قوتسز دوشه‌ن آدام.

نزیه [عص] نزاهت صاحبی ، پاك ، تمیز .

نژاد [فص] اصیل ، اصالت صاحبی. (ا) حسب ونسب .طبیعت . جبلت .

نژنك [فا] طوزاق ، قاپانجه .

نساء [عا] نسوأنك جمعی : قادینلر .

نَساء [ع ا] اویلوقدن آیاق طیرناغنه قدر اوزانان بر طمار .

نسّاب [عص] نسب‌علمنه‌آشنااولان.

نسّاج [عص] قماش دوقویان، چولحه.

نساجت [عمص] چولحالق .

نسئه [ع مص] ویره‌سی‌یه صاتمق .

نسب [ع ا] نسل ، انسانك اصلی، منسوب اولدیغی عائله .

نسبت [ع مص] اقربالق ، خصملق . مناسبت .

نستر ـ نسترن ـ نسترون ـ

نسترین [د ا] آغستوس کلی ، یبانی کل .

نسج [ع مص] دوقومق، اورمك .

نسخ [ع مص] دها ایی بر شیله ازاله ایتمك، حکمنی قالدیرمق. کتاب یازمق . (ا) معروف یازی .

نسخه [ع ا] يازيلى شى . كتابك بر عددى. دعا يازيلى كاغد، موسقه. جمعى: نسخ .

نسر [ع ا] كركس يعنى آق ، بابا دينيلن قوش . كركس .
نسر طائر : منطقه البروجك جهت شماليه‌سنده بر ييلديز. نسر واقع: جنوب جهتنده بر ييلديز .

نسرين [وا] نسرين دنيلان چيچك. وان كلى .

نسغ [ع ا] كسيلن دالدن آقان . صو .

نسف [ع مص] بنايى تملندن ييقمق.

نسق [ع مص] ترتيب وتنظيم ايتمك. « نسقساز »: ترتيب و تنظيم ايديجى .

نسك [ع مص] اللهه‌عبادت ايتمك .

نسل [ع ا] ذريت ، دول . جمعى: انسال .

نسم ــ نسمه [ع مص] صولوق آلوب ويرمك،نفس. روز كارك ملايم وآهسته أسمه‌سى .

نسناس [ع‌ا] مايمون ، ايرى‌مايمون، شبك .

نسوان [ع ا] قادينلر .

نسي [ع ص] اونودلمش، فراموش ايدلمش .

نسياً ــ منسياً [ع‌تر] تماميله اونودلمش ، كماليله فراموش ايدلمش .

نسيان [ع‌مص] اونوتمق ، فراموش ايتمك .

نسيب [ع ص] صويى تميز، اصيل، عالى نسب .

نسيج ــ نسيجه [ع ص]نسج‌اولنمش، دوقونمش .

نسيس [ع ا] اوله‌جك آدمك‌صوك نفسى. طاقتك‌صوك‌درجه‌سى، پك زياده آچلق .

نسيم [ع‌ا] لطيف ، ملايم روزكار .

نشأت [ع‌مص] يكيدن‌حيات‌بولمق.، حدوث .

نشادر ــ نشادور [ع ا] نشادر ، آمونياق توزى دنيلان وياقيجى بر ماده . نشادر روحى : آمونياق .

نشاره [ع‌ا] دستره طلاشى ، اينجه طالاش .

نشاستج [ع ا] نشاسته(فا). بغدايك ايصلادلق‌صورتيله‌چيقاريلان اونى ، نشاسته دنيلان اون .

نشاط [ع‌ا] شنلك،شادلق، سرور.

نشاف [ع ص] زياده نشف ايدن ، بر شيئى كنديه چكن . قوريدان . (ا) سونكر كاغدى .

نِشان [فا] علامت ، اثر . هدف ، اوق وتفنك نشانه‌سی. خدمته مقابل حکومتك ویردیکی کوکسه طاقیلیر علامت .

نِشتَر ـ نیشتر [فا] جراحك یارایی یارمق ایچون قوللا۔ ندیغی اوجی سیوری و کسکین آلت. نشتر .

نَشْئه [ت ا] سرخوشلق ، کیف . ذوق ومسرور.

نَشْر [ع مص] یایمق، طاغتمق، آچمق، صاچمق .

نُشره [ع ا] نسخه .

نَشْریّات [ع ا] غزته ایله ویاخود آغزدن یاییلوب نشر اولنان شیلر.

نَشْف [ع مص] سونکر کبی صویی چکمك . قوروتمق .

نَشْق [ع مص] برونه بر شی چکمك. نشوق : انفیه .

نُشو [ع ا] حیوان ونباتك بویومسی.

نُشور [ع مص] نشر ایتمك، طاغتمق. اولدکدن صکره دیرلمك .

نَشور [ع ص] زیاده‌سیله نشر ایدن ، چوق طاغیدان .

نُشوط [ع مص] تخم طوپراغی یاروب باش کوسترمك. یردن اوچ کوسترمك .

نَشوه [ع مص] سرخوشلق، کیف . ذوق وسرور .

نُشوه [ع مص] قوقلامق . قوقلایارق بیلمك .

نشیب [فا] انیش ، یوقوش مقابلی .

نَشید ـ نشیده [ع ا] شعر ، انشاد اولنان .

نَشیط [ع ص] نشاطلی، شن، مسرور.

نشیمَن [فا] اوطوراجق مکان ، یووا ، مسکن .

نَص [ع مص] آشکارا ایتمك . (۱) معناسنده صراحت اولان آیتلردن دلیل ایراد اولنان آیت. جمی: نصوص.

نِصاب [ع ا] سرمایه، مال. اوزرینه زکات لازم کله جك مقدار مال.

نُصّاح [ع ا] ناصحك جمی: نصیحت ویرنلر .

نُصّار [ع ا] ناصرك جمی : یاردم ایدنلر .

نِصاف [ع مص] برشیئی ایکی مساوی قسمه تقسیم ایتمك . عادلانه بولمك .

نَصْب [ع مص] دیکمك « مادیات ومعنویاتده قوللانیلیر» : برینی بریره تعیین ایتمك. نحو اصطلاحنده: اوستون حرکه‌لی .

نُصُب ـ نُصْب [ع ا] مشرکارك اوستنده قوربان کسدکاری طاشدن پوت .

نُصح ـ نَصاحه [ع مص] نصیحت ویرمك. نصیحت.

نَصر [ع مص] یاردم ایتمك.

نَصرانی [ع ص] خرستیان، عیسوی. نصرانیت : خرستیانلق . جمعی : نصاری .

نُصرت [ع مص] یاردم ایتمك، معاونت « معنویاتده قوللانیلیر . »

نِصف [ع ا] بر شیئك یاریسی ، یم .

نَصفت [ع مص] عدالت ، انصاف.

نَصفیّه [ع ا] بر نوع قیصه نای .

نَصل [ع ا] اوق اوجنده‌کی دمیر، تمرن . جمعی : نصول ونصال

نَصل [ت د] استفهام معناسنی افاده ایدر : ناصل . ناصل اولدی ؟

نَصوح [ع ص] عزم قوی وصادق قصد ایله اجرا اولنان .

نَصیب [ع ا] پای، حصه. قسمت، قدر .

نَصیحت [ع ا] اوکود ، پند ، موعظه . جمعی : نصایح .

نَصیر [عص] یاردم ایدن، مددکار، جمعی : نصراء .

نَضارت ـ نَضرت [عمص]تازه‌لك، طروات .

نَضیر [ع ص] تازه، طری، آبدار. آلتون .

نِطاح ـ نَطح [ع مص] حیوانك بوینوزیله اورمق ، طوس اورمق . نطوح : طوس اوران ، اوروشان قوچ .

نِطاق [ع ا] باش اورتوسی ، پشتمال .

نَطرون [ع ا] کهرجله . بوراق دنیلان طوزلیجه بر ماده .

نَطس [ت ا] ناداس، اکمه‌دن اول تارلایی سوروب حاضرلامه .

نَطع [ع ا] مشیندن یاپیلان مندر ، سختیاندن یره سه‌ریلن شی . جمعی : نطاع ونطوع

نُطفه [ع ا] طوری ، صافی صو . جمعی: نطاف . انسانك منیسی: جمعی : نطف .

نُطق [ع مص] سوز ، لافیردی ، معناسی آکلاشیلان شیلری سویله‌مك ، خطبه .

نَطوق [عص] کوزل سوز سویلین، چوق و بلیغ خطبه ایراد ایدن .

نَطیحه [ع ص] حیوانك بوینوزیله اوروب اولدیردیکی دیکر حیوان .

نَظارت [ع مص] برشیئه باقمق ، نظر ایتمك . ناظرلق .

نظّاره [ع ا] دوربين، كوزلك.

نظافت [عَ مص] تميزلك، پاكلك.

نظام [ع مص] دیزمك، ترتيب ايتمك، [ا] ديزى، ترتيب. قاعده قانون.

نظر [ع مص] برشيئه باقمق، كوز، نكاه

نظراء [ع ا] نظيرك جمعى: اقران، امثال .

نظم [ع مص] ديزمك . موزون كلام .

نظير [ع ص] أش، مثل . مانند .

نظيره [عا] برشعره مشابه اوله‌رق عين وزن و قافيه‌ده سويلنن شعر . جمعى : نظائر .

نظيف [ع ص] نظافتلى ، تميز ، پاك، طاهر. جمعى: نظائف

نعاس [ع مص] اويوقلامه ، اعصابه رخاوت كلمه .

نعامه [ع ص] دوه قوشى .

نعت [ع مص] برشيئى كوزل صورتده مدح ايتمك . حضرت پيغمبرك مدحنده سويلنن قصيده. جمعى: نعوت

نعجه [ع ا] ديشى قويون، جمعى : نعاج .

نعره [عا] هايقيرمه، باغيرمه، ناره.

نعس [ع مص] اويقوسى كلمك ، اويقو باصمق .

نعسان [ع مص] اويقوسى كلمش، اويقو باصديرمش آدم .

نعش [ع ا] جنازه . تنشير .

نعل [ع ا] نال ، حيوانك آياغنه چاقيلان دمير. آياق قابى. نعلبند : نالباند . نعلچه : يمنى و چيزمه‌نك اوكچه‌سنه اوريلان دميرپارچه‌سى. جمعى : نعال .

نعلين [ع ا] بر چفت نعل آياق قابى. تخته‌دن آياق قابى ، نالين .

نعم [ع د] جواب اداتى : اوت ، بلى ، آرى . درت آياقلى أتى يني‌ير اهلى حيوانات . جمعى : انعام .

نعماء [عا] نعمت، احسان، راحت، رفاه حالى بادى اولان شى . عطيه ، احسان ، نعمت معنويه .

نعمت [ع ا] خوش ديرلك ، رفاه وراحت، حال ومالك انتظامى. فرح ومسرت . جمعى : نعم .

نعناع ـ نعنع [ع ا] نانه دينلن اوت .

نعوذبالله [ع تر] الله‌ه صيغنيرز .

نعير [عص] نعره آتان ، حايقيران . فرياد وفغان.

نعيف [عص] ضعيف ، آريق .

نَعیم [ع ا] جنت، اللهك نعمتی. خوش دیرلك، رفاه، راحت. ثروت ومال.

نَغَل [ع ا] قویون آغیلی، ماندیرا. جمعی : نغول.

نَغْمه [ع ا] كوزل سس، ازكی. جمعی: نغم ونغمات.

نَفّاثه [ع ا] بویوجی قاری. سحرباز قادین.

نَفاد [عمص] بتمك، توكنمك.

نِفاذ [ع مص] نفوذ ایتمك، ایشله‌یوب اوته‌طرفه كچمك. امری وحكمی جاری اولمق.

نِفار [عمص] قورقمق، اوركمك.

نِفاس [ع ا] لحوسه‌لق حالی، چوجق دوغورمه. حیض كورمه.

نَفاسَت [عمص] نفیسلك، قیمتلیلك. مرغوب اولمق. لطافت.

نِفاق [عمص] ایكی یوزلیلك، منافقلق.

نَفْت ـ نفط [ع ا] معروف یاغ، غیر مصفا پترولی.

نَفْث [عمص] نفس ایتمك، اوفورمك.

نَفْح [ع مص] كوزل قوقو یاییلمق. روزكار اسمك.

نَفْحه [ع ا] كوزل قوقو، روزكارك بركره اسمه‌سی. جمعی: نفحات.

نَفْخ [عمص] اوفله‌مك، اوفورمك.

نَفْخه [ع ا] بر كره اوفورمه. قارن شیشكینلكی.

نَفَد [عمص] بتمك، توكنمك.

نَفْر [عمص] اوركوب قاچمق.

نَفْرت [ع مص] برشیدن اوركه‌رك قاچنمق. استكراه ایتمك، تیكسینمك.

نَفْرین [فص] لعنت، بد دعا.

نَفْس [ع ا] جان، روح، قان، جسد. برشیئك حقیقتی. هرشیئك عینی. جوهر. ایچ. ایچ طرف. جمعی : نفوس.

نَفَس [ع ا] صولوق. (مص) هوایی ایچری چكوب چیقارمق، تنفس ایتمك. جمعی : انفاس.

نَفْسانی [ع ا] نفسه منسوب.

نَفْسانیّت [ع مص] غرض، خصومت.

نَفْش [ع مص] آچمق، یایمق. یاموق ویون آتمق.

نَفْض [ع مص] صاچمق.

نَفْع [ع ا] فائده، منفعت.

نَفَقه [ع ا] اولاد وعیالنی كچیندیره‌جك شی : جمعی. نفقات.

نَفْل [عمص] واجب اولمیان عبادتی ایشله‌مك.

نفوذ [ع مص] برشیئك ایچنه کیروب اوته طرفنه کچمك . جاری وساری اولمق .

نفور [ع مص] اورکوب قاچمق .

نفی [ع مص] برشیئی یرندن آییرمق، بر شیئك یرندن آیریلمق .

نفیر [ف ا] فریاد ، ناله ، . اسکی بکتاشی درویشلرینك قوللاندیغی ماندا بوینوزندن بورو . اسکی موسیقی آلاتندن برنوع بورو.

نفیر [ع ا] طوپلانمش انسانلر ، کروه . نفرت ایدن ، قاچان .

نفیس [ع ص] قیمتلی ، لطیف ، خوش . هر کسك رغبت ایتدیکی شی . جمعی : نفائس .

نفیسه [ع ص] نفیس اولان شی.

نقاب [ع ا] بر شیئك یوزینه چکیلن پرده .

نقابت [ع مص] نقیبلك ، بر جماعته ریاست ایتمك .

نقاد [ع ص] آقچه‌نك خالصنی زیوفندن تفریق ایدن . ایی‌یی کوتودن سچن . ماهر ، اینجه کورن .

نقار [ع ا] چالغی ، موسیقی آلاتی.

نقاره [ع ا] داوول، کوس. دومبه‌لك. اسکی چالغی آلتلرندن بری.

نقاش [ع ص] نقش ایدن ، نقش اوسته‌سی .

نقال [ع ص] زیاده‌سیله نقل ایدن، سوز طاشیان .

نقاوت ـ نقایت [ع مص] پاکلك، تمیزلك، پاکیزه‌لك.

نقاهت [ع مص] خسته‌لقدن یکی قالقوب هنوز ضعیف اولمق .

نقب [ع ا] دلیك . (مص) دلمك .

نقبه [ع ا] رنك، لون . پاس، ژنك. پاچه‌سی قیصه دون .

نقد [ع ا] بیشین پارا. پارانك أییسنی کوتوسندن تفریق ایتمه . آلتون وکوموش مسکوکات . جمعی : نقود.

نقدینه [ف ا] حاضر آقچه ، پیشین پارا ، قیمتلی مال .

نقرات [ع ا] شرقی بندلرینك آخرنده تکرار ایدیلن مصرع ویا سوز . تکرار ایدن شی .

نقرس ـ نقریس [ع ام] مفصللرده حاصل اولان برنوع شدتلی آغریلر ، روماتیزمانك برنوعی

نقره [ع ا] کوموش ، مسکوك اولمیان فضه. کوچوك چوقور . اکسه چوقوری .

نقش [ع مص] درلو رنکلرله سوسله‌مك. بویله سوسلنمش شی جمعی : نقوش .

نَقْص [ع مص] آزالتمق، اكسيلتمك،

نُقْصان [ع مص] اكسيكلك، ناتماملق [ص] اكسيك، ناتمام.

نُقْض [ع ا] بنا ييقينتسى. جمى: انقاض.

نَقْض [ع مص] بوزمق، بوزولمق.

نُقْطه [ع ا] معلوم اولان[.] اشارتى. رياضياتده خطك نهايتى. منفرد موقع. يالكز نوبت بكله‌ين تك نفر. جمى: نقاط ونقط

نَقْل [ع مص] برشيئى برندن قالديروب باشقه‌يره كتورمك. حكايه ايتمك، روايت ايلمك. ايكنجى معنايه كوره جمى: نقول.

نَقْم ــ نقمه [ع مص] عقوبتله جزا ايتمك، مجازات ايلمك نعمت مقابلى.

نَقِى [ع ص] پاك، تميز، خالص، آيبقلانمش.

نَقيب [ع ا] بر جماعتك اوزرينه نظارت ايدن ذات، رئيس جماعت. جمى: نقباء.

نَقيبه [ع ا] نفس.

نَقير [ع ا] خورماچكردكنك آرقه‌سنده اولان بياض چوقورجق. غايت آزواوفاق شيدن كنايه‌اوله‌رق استعمال اولنور.

نَقيض ـ نقيصه [ع ص] اكسيكلك، قصور، عيب، جمى: نقائص.

نَقيض [ع ل] نقض ايدن، بوزان. جمى: نقائض.

نَقيمه [ع ا نفس، ذات، اصل، كوهر.

نَقيه [ع ص] حال نقاهتده بولنان، خسته‌لقدن يكى قالقوب هنوز ضعيف اولان.

نِكاح [ع ا] ازدواجك اساسى، تأهلك مبنى عليهى اولديغى معامله.

نِكار [ف ا] نقش، رسم، پوت، صنم. معشوقه، محبوبه.

نِكارَنده [ف ص] رسام، مصور.

نِكاشته [ف ص] يازلمش، تحرير ايدلمش

نَكال [ع ا] عذاب: اشكنجه، عقوبت

نِكاه ــ نكه [ف ص] باقيش، نظر.

نِكاهبان ــ نكهبان [ف ص] كوزجى، محافظ.

نَكْبَت [ع ا] مصيبت. فلاكت. بدبختلق.

نُكْته [ع ا] هركسك آكلامديغى قيالى كوزل سوز. جناسلى سوز. جمى: نكت ونكات.

نِكَران [ف ص] باقيجى. باقان.

نَكَره [عا] دلالت مخصوصه‌سی اولمیان اسم. مبهم. توخاف وغریب فقره‌لر وجمله‌لر. نکره‌کو: بویله شیلری ایراد ایدن آدام.

نَكَس [فص] خسیس. جری. بخیل.

نُكس [عمص] علتك كيرى كلسى. خسته‌لغك تکرار ایتسی.

نَكَل [عا] جزا واشکنجه اولنان شی. اشکنجه آلتی.

نِكو [فص] أیی، خوش.

نُكول [عمص] رجوع. امتناع ایتمك.

نِكون [فص] آلت اوست اولمش. ترسنه دونمش.

نگونسار [فص] باش آشاغی.

نِكوهش [فمص] لوم وتوبیخ ایتمك. ذم ایتمه.

نكوهیده [فص] مذموم.

نُكَهت [عا] کوزل قوقو. آغیز قوقوسی.

نَكیر [عص] بیلنمین شی. غیرمعروف

نگین [فا] یوزوك. خاتم.

نَم [فا] ایصلاقلق، رطوبت. نمناك، نملی، رطوبتلی.

نُما [فص] کوسترن. ارائه ایدن.

نَماء [ع مص] آرتمق، زیاده‌لشمك. بویومك.

نَماز [فا] معلوم عبادت. صلوة

نَمّاس ـ نَمّال ـ نَمّام [ع ص] سوز کوتورن. منافق، مفسد.

نُمایش [ف ص] کوستریش، ساخته کوستریش کورونش، منظره

نَمَد [دا] کیچه، یوکدن آیاقله تپه‌رك یاپیلان بر نوع کلیم. پك قبا یوك قماش.

نَمِر [عا] قاپلان جمعی: نمور.

نُمرُقه [ع ا] کوچوك یاصدیق، یوز یاصدینی. جمعی: نمارق.

نَمَط [عا] دوشك، فرش، بساط. رنکین: نوع، اسلوب، جمعی: نماط.

نَمَك [فا] طوز، ملح.

نَمَكسود [فص] طوزلانمش. یاصدیرمه.

نَمَكحَرام [ف ص] نانکور، نعمتی انکار ایدن.

نَمل ـ نمله [ع ا] قارنجه جمعی: نمال.

نُمُوّ [ع مص] برکتلنمك، آرتمق، بویومك، نما بولمق.

نُمود [فا] برشیئك علامتی، نشانی. ظاهری. نمودن مصدرندن. امرحاضرده اولور: كوستر، ارائه ایت.

نُموذَج [عا] نمونه.

نُمونه [عا] اورنك، مثال.

نَمیر [عا] طاتلی صو.

نَمیقه [عا] مكتوب، تحریرات. جمعی: نمائم.

نَنك [فا] عار، حیا.

نَنه [تا] بویوك والده، بابا وآنا آناسی.

نَنّی [تا] چوجنی اویوتمق ایچون سویلەنیلن شرقی.

نَو [فص] یكی، جدید.

نَوا ـ نوای [فا] نغمه، آواز. ذخیره، رزق، آزیق.

نَواب [عص] نیابت ایدن.

نُوّاب [عا] نائبك جمعی: نائبلر، وكیللر.

نَوائب [عا] نائبەنك جمعی: مصیبتلر.

نَوات [عا] خورما چكردكی، چكردك.

نَوّاح [عص] اولونك آرقەسندن آغلایان آدم.

نَوادِر [عا] نادر اولان شیلر.

نَوار [عا] آغاج چیچكی.

نَوازِل [عا] نزلەلر؛ اینن شیلر.

نُوازِش [فا] لطف، عنایت، التفات.

نَوال [عا] عطا، بخشیش. بهره، نصیب.

نَواله [عا] ییەجك شی، رزق. ذخیره.

نَوْآیین [فص] یكی طرز، یكی بر طرزی احداث ایدن.

نَوْباوه [عا] ترفنده میوه، تازه. هدیه.

نَوْبَت [عا] دفعه، كره، صره، مناوبه ایله بكلەنیلن زمان؛

نَوْبَت [فا] اسكیدن حكمدارلرك، وزرانك قاپولری اوكنده هر كون چالینان موزیقه.

نَوْبَتی [فا] مهتر باشی.

نَوْبَر [فا] ترفنده میوه. یكی آچیلمش چیچك. تازه قیز.

نَوْبَهار [فا] ایلك بهار.

نَوْجوان [فا] یكی یتیشمش دلیقانلی. تازه، كنج.

نَوْحه [عمص] سسله آغلامق. فریاد وفغان.

نودیه [عا] ندا ایدلمش، چاغیرلمش. اسم خاص اولەرق قوللانیلیر.

نَوْر [عمصَ] روشن اولمق، آیدینلق اولمق. آغاج چیچکی، جمی انوار.

نُور [ع ص] آیدینلق، روشنایی.

نور افشان ـ نور فشان [ف ص] نور صاچان، نورصا چیجی.

نورانی [ع ص] نورلی، آیدینلق، روشن.

نور پاش [ف ص] نور صاچان.

نَوْرَس [فص] یکی یتیشمش، تازه.

نَوْروز [فا] یکی کون. کونشك حمل برجنه نقل ایلە یکی کون. بهارك ایلك کونی.

نُوره [عا] کیرج وزرنیق ایله یاپیلان وقیل دوشورن علاج. حمام اوتی.

نَوْزاد [ف ص] یکی طوغان، یکی طوغمش.

نُوش [ف ص] ایچمه، شرب.

نُوشدارو [فا] تریاق. پانزهر.

نَوْشکفته [ف ص] یکی آچیلمش.

نُوشین [ف ص] لذیذ، لطیف، طاتلی.

نَوْط [ع مص] آصمق، تعلیق ایتمك.

نُوط ـ نوطه [فرا] موسیقی‌یه مخصوص یازی، بو یازیله یازلمش نغمه. رسماً برحکومتك دیکر حکومته تکلیف وتبلیغی.

نَوْع [عا] تورلو، کونه، قسم.

نَوْعاًما [عتر] بر درلو، برکونه.

نَوْعَروس [ف ص] یکی کلین.

نَوْك [فا] برشیئك اوجی، سیوری یری.

نُوکَر [فا] چاکر، قول، بنده، کوله.

نَوْل [ثا] عطیه، بخشیش. واپور اجرتی، ناولون.

نَوْم [عا] اویقو، خواب.

نُومَرو [فا] بر شیئك اوزرینه یازیلان عددی. نمره.

نَوْمید [ف ص] امیدسز.

نَوْنهال [وتر] تازه فدان.

نَوْهَوَس [فتر] یکی هوس.

نُون [عا] بالق. نون حرفنك اسمی.

نُونه [عا] چکه چوقوری، چاه زنخدان.

نوید [فا] مژده ، بشارت ، فرحلی خبر .

نویس * [ف ص] یازیجی ، یازان،

نه [ت د] ادات استفهامدر. نه دیور ، نه ایستیور کبی .

نُه [فا] طوقوز عددی .

نِهاب [ع مص] غارت ایتمك ، یغما ایلمك .

نهّاب [ع ص] یاغما ایدن ، غارت ایدن .

نَهاد [فا] رسم، روش، اسلوب، قاعده .

نِهاد [فا] اصل ، تمل ، بنیه ، طینت .

نَهار [ع ا] کون، صباحدن آقشامه قدر اولان وقت .

نهال [فا] طوغری ودوز کون فدان.

نهان [فا] کیزلی ، خفی .

نِهایَت [ع ا] اوج ، صوك ، ختام .

نَهب [ع مص] غارت ویغما ایتمك،

نَهج [ع ا] طوغری یول .

نَهر [ع ا] صویك آقدیغی یر. مجرا، چای ، ایرماق . جمعی . انهار ونهور .

نَهر [عا] یابیق، یاغ چیقاریلان آلت.

نُهزه [ع ا] فرصت .

نُهفته [ف ص] کیزلی ، مخفی .

نِهلیست [فر] حریت ومشروطیت طرفداری برفرقهٔ سیاسیه.

نُهم [فا] طوقوزنجی .

نَهَنك [فا] تمساح دینیلن حیوان .

نُهوض [ع مص] حرکت ایتمك ، قیام ایلمك . آیاغه قالقمق.

نُهی [عا] عقل ، ادراك .

نَهی [ع مص] منع ایتمك ، آلیقویمق، یاپدیرمامق .

نَهیب [ع ص] یغماجی ، غارتکر ، غارت ایدن .

نَهیق [ع ا] اشك آوازی، ظیرلامه.

نَهیه [ع ص] عاقل. عقللی ، خردمند.

نَی [فا] نای ، قامشدن موسیقی آلتی.

نِیاب [عا] نابك جمعی: حیوان طیرناقلری.

نِیابَت [ع مص] برینك موقعنه کچمك، برینه اوتورمق . نائبلك .

نِیاز [فا] حاجت ، احتیاج . میله ورغبت ، رجا .

نیام [ع مص] اویویانلر . اویقوده اولانلر . (ف) قین ، غلاف ، قلیف .

نیّت [ع مص] قصد وعزم ایتمك ، تصور ایتمك ، فكرینه قویمق. جمعی : نیات .

نیّر [ع ا] كونش ، آی .

نیران [ع ا] جهنم. آتشلر. نارك جمعی.

نیرنج ـ نیرنك [ف ا] سحر وافسون، كوز باغجیلق .

نیرو [ف ا] قوت ، قدرت .

نیروز [ف ا] نوروز .

نیزار [ف ص] قامشلق . سازلق .

نیزن [ف ص] نی چالان .

نیزه [ف ا] مزارق .

نیسان [سریانی] مارتی تعقیب ایدن آی .

نیستان [ف ص] قامشلق، سازلق. نیزار.

نیستی [ف ص] یوقلق ، عدم.

نیش [ف ا] سیوری او چ. آغو، زهر.

نیشكر [ف ا] شكر قامشی .

نیك [ف ص] أیی ، خوش .

نیكل [فر ا] كموشه بكزر بیاض بر معدن .

نیكو [ف ص] ایيلك ، خوشلق . صحت وعافیت .

نیل [ف ا] چیوید اوتی ، چیوید .

نیل [ع مص] نائل اولمق. مطلوبه ایرمك.

نیلان [ع مص] مقصدده نائل اولمق .

نیلوفر [ف ا] برنوع چیچك .

نیم ـ نیمه [ف ص] یاری ، نصف .

نیمتن [ف ا] منتان ، قوللی یلك .

نیوار [ف ا] كوكله بر آراسی .

نیوز [ف ا] وقوعات ، حادثات . احوال عالم .

نیوه [ف ا] ناله ، نوحه ، بكا .

و

توركجه الفبه‌نك یكرمی طوقوزنجی حرفی اولوب ایكی كلمه ویا جمله‌یی بر برینه ربطایله عینی حكمده جمع ایدر حرف عطفدر .

وا [ف د] کری‌ده ، آرقه‌ده .

وا [ع د] ادات ندادر . واه، یازیق ، آه واه .

وابسته [ف ص] آرقه‌سندن باغلی ، مربوط، مقید ، متوقف ، منوط .

واپسین [ف ص [اك کریده‌کی،اك صوکره‌کی .

واپور

واپور

[فر] بخار، استیم، بخارله متحرك کمی. قره‌واپوری: شمندوفر . دمیر یولی.

واثق [ع ص] اینانان ، اعتماد ایدن .

واجب [ع ص] یاپیلمسی الزم ، ترکی غیر جائز اولان .

واجبه ـ وجیبه [ع ص] واجب ، لازم، مقتضی اولان شی . جمی : واجبات .

واجد [ع ص] وجوده کتیرن .

واجز [ع ص] قیصه، موجز، منحصر.

واحد [ع ص] بر ، تك ، یالکز، یکتا ، منفرد ، نظیرسز .

وادی [ع ا] ایکی طاغ آراسی ،دره ، صومجراسی طرز، اسلوب .

وابل [ع ا] بویوك دانه‌لی یاغمور .

وار [ت ص] یوق اولمیان ، موجود، واقع ، باقی ، دائم . موجود اولمق . وار اول : چوق یاشا . وارایلمك: وجوده کتیرمك ، حاصل ایتمك . واری یوقی : هرنه‌سی وار ایسه. وارلق: موجودیت ، ثروت، زنکینلك .

وار [ف د] ادات تشبیه‌در. اواره وار : اواره کبی . مالك ، صاحب ، امید وار : امیدلی ، امید صاحبی کبی . کره، دفعه : یکوار : بردفعه . لیاقت ، مناسبت. واری: مشابه، بکزه‌ر: منقار واری : غاغا کبی .

وارث [ع ص] میراثجی. جمی :ورثه.

وارد [ع ص] ورود ایدن، کلن . وارده : کلمش اولان .

واردات [ع ا] املاك و عقاردن کلن نقود. حاصلات. فکره کلن شیلر .

واردا [فرا] كلمهٔ تنبيه‌در : دقت ايت، يولدن صاوول، صاقين. دستور .

وارديا [فرا] كيلرده بكله‌نيلن نوبت .

وارديان [ت ا] غارديان ، محافظ، بكجى .

وارسته [ع ص] قورتلمش ، خلاص اولمش . ايليشكسز .

وارمق [تمص] كتمك، يتشمك، واصل اولمق . منتهى اولمق، نتيجه‌لنمك . ياناشمق ، ياقلاشمق . اكلامق. حقيقته ايرمك. اره‌وارمق: قوجه‌يه كتمك . اوستنه وارمق : زورلامق ، ابرام ايتمك . فرقنه وارمق : سزمك .

واروش [ج ا] شهرك كنار محله‌لرى، قلعه خارجى .

وارون ـ وارونه [ف ص] ترسى دونمش، معكوس

واره‌كله [ت ا] بر خط اوزرنده كيدوب كلن شى .

واريل [فرا] كوچوك فوچى ، واريلجى: واريل ياپان وصاتان.

واريوس [ع ا] آغير طاشجى طوقماغى، بويوك دمير چكيج.

واز [ت ا] قراغت ، ترك . واز كچمك، واز كلمك: فراغت ايتمك، أل چكمك .

وازو [فرا] قاب ، صالونلره زينت ايچون قونيلان فغفورى وسا . قسونيا ايشى كوپ ، قيمتدار معادندن معمول قاوانوز .

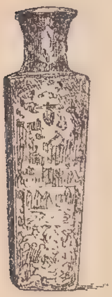

وازو

وازه‌لين [فر] يومو. شادنجى برياغ، بر نوع مرهم .

واژكون ـ واژكونه ـ واژون ـ واژونه [ف ص] ترسنه دونمش ، معكوس .

واسطه [ع ا] ايكى شيئى بتيشديرن شى . بر شيئك حصولى ايچون استعمال اولنان آلت ويا آدم . ميانجى . جمعى : وسائط .

واسع [ع ص] كنيش ، آچيق، بول .

واشاق [ت ا] پوستندن كورك ياپيلان كدى جنسندن بر حيوان .

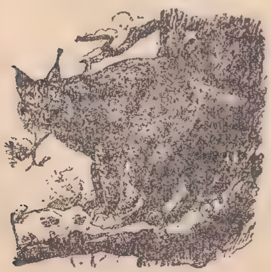

واشاق

واصف [ع ص] وصف ایدن ، وصف ایدیجی .

واصل [ع ص] وصول بولان ، اولاشان ، ایریشن .

واضح [ع ص] آچیق ، عیان ، آشکار .

واضع [ع ص] وضع ایدیجی ، قویان .

واطوس [ج ا] قالقان بالغنه بکزه‌ر بر بالق .

واعظ [عص] وعظ ایدن، نصیحت ایلین .

واغون [فرا] دمیر یول آرابه‌سی. او طرزده اولان هر آرابه.

واغون

واقتیز ـ واقتیس [فرا] یکی طوغان چوجغی ویا خرستیان اولان برینی پاپاسك کلیساده اوقونمش صو ایله ییقامسی. تعمید.

وافد [ع ص] ایلچی ، مرخص ، ممثل .

وافر [عص] چوق، کثیر. فراوان .

وافی [ع ص] تمام ، مکمل ، کافی .

واقع [عص] وقوع بولان ، کچن ، جریان ایدن .

واقعه [عا] وقوع بولان شی، وقعه. رؤیا، دوش. جنك . حادثه. مصیبت ، جمعی : واقعات .

واقف [ع ص] وقوفی اولان، خبردار . آشنا، آگاه ، بیلن. بر شیئی وقف ایدن .

واقی [ع ص] وقایه ایدن . صاقلایان ، محافظه ایلین .

والا [ف ص] یوکسك ، عالی ، بلند .

والد [ع ا] پدر ، بابا .

والده [ع ا] آنا ، مادر .

والدین [ع ا] آنا وبابا .

واله [ع ص] حیران ، متحیر ، سرسم .

والی [ع ص] بر ولایتك اداره‌سنه مأمور ذات . جمعی : ولات .

وام [ف ا] بورج ، دین .

وامپیر [فرا] خورتلاق ، قره قونجولوس .

وامق [ع ص] محبت ایدن ، عاشق، سودالی .

وان‌تیلاتور [فرا] صالون ویا اوطه‌ده هوایی تحریك ایچون قوللانیلان آلت، هوا کوروکی .

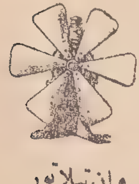

وان‌تیلاتور

واندا [فرا] ایری چیچکلی برنبات.

وانلیا [فرا] بو اسمله معروف میوه‌سی‌ینیلیر بر نبات .

وانلیا

واویلا [ع ا] ایواه ، یازیق . چیغلق، یایغره، فریاد وفغان.

واهب [ع ص] باغشلایان ، هبه ایدن .

واهمه [ع ا] قوروندی . حقیقتی اولمایان شیلره وجودویرمه.

واهی [ع ص] اساسسز ، بوش ، معناسز . جمعی : واهیات .

وای [هرلساندن] ادات تعجبدر : وای کلدیلری ؟ کبی . ادات تأسفدر . وای باشمه ! کبی .

وایه [فا] بهره ، نصیب .

وباء [ع ا] طاعون علتی .

وبال [ع ا] کناه، ثقلت ، شدت، عذاب .

وبر [ع ا] کدی‌یه بکزر بروحشی حیوان .

وبر [ع ا] دوه تویی ، طاوشان وامثالی تویی .

وتد [ع ا] آغاج قازیق، جمعی : اوتاد .

وتر [ع ا] یای کریشی ، چالغی‌تلی جمعی : اوتار .

وتر [ع ا] تك ، یالکز، تنها . عرفه کونی . یاتسو نمازندن صکره قیلنان اوچ رکعت .

وتیره [ع ا] یول، طریق ، مسلك. روش، دستور . جمعی: وتایر

وتین [ع ا] قلب داماری .

وثاق [ع ا] باغ ، بند ، قید .

وثقی [ع ص] پك صاغلام ، زیاده محکم .

وثوق [ع مص] ایناغق ، اعتماد ایتمك. محکملك. صاغلاملق.

وثیق [ع ص] صاغلام ، محکم .

وثن [ع ا] پوت ، صنم ، جمعی : اوثان .

وثیقه [ع ص] کندیسنه اعتماد اولنه‌جق شی . سند ، حجت جمعی : وثائق .

وجازت [ع مص] کلامك و جیز اولمسی مختصرمفیداولمق.

وِجاه [ع مص] یوزلشمك ، یوز یوزه کلمك .

وَجاهَت [ع مص] کوزل یوزلیلك، کوستریشلیلك. عزت، شرف.

وَجْد [ع ص] ذوق وشوق حالتی ، استغراق ، دالغینلق . غملی وغصه‌لی اولمق .

وُجْد [ع ص] طاقت ، قدرت .

وِجْد [ع مص] زنکین اولمق، غنا

وِجْدان [ع ا] حس درونی . برشیئك ایی ویا فنااولدیغنی انسانه احساس ایدن داخلی برقوت . محاکمهٔ عقلیه‌نك نتیجه‌سی .

وَجَع [ع ا] آغری ، صیزی ، درد ، ألم. جمی : اوجاع.

وَجَل [ع مص] اورکمك، قورقمق.

وَجِل [عص] اورکن ، قورقان .

وَجْنه [ع ا] یناغك یومرو یری. جمی : وجنات .

وُجُوب [ع مص] لازم اولمق ، واجب اولمق. لایق ومقرر اولمق .

وُجُود [عمص] بولمق. واراولمق، وارلق. [ا] بدن، کوکده

وُجُوه [ع ا] وجه‌ك جمی: ایلری کلنلر. یوزلر، چهره‌لر .

وِجْهه [ع‌ا] طرف ، سمت .

وَجْهه [ع‌ا] یوز ، روی ، جانب ، جهت. یوزدوندیریلان طرف.

وَجیبه [ع‌ا] واجب ولازم اولان . جمی : وجائب .

وَجیز [ع‌ص] قیصه ، مختصر .

وَجیع [ع ص] چوق آجیلی ، زیاده ألم ویرن .

وَجیه [ع ص] بر قومك بویوکی ، اولوسی . کوزل ، لطیف مناسب، لایق. صاحب جاه ومنزلت. جمی : وجهاء .

وَحْدانِیَّت [ع مص] برلك ، اللهك برلکی .

وَحْدَت [عمص] یالکزلق . تکلك. تنهالق ، خلوت .

وَحْش ـ وحیش [ع‌ص] یبانی وغیر مونس حیوان . اصسز . تنها ، غیرمسکون محل . جمی : وحوش .

وَحْشَت [عمص] غم، غصه. تنهالق. خلوت . قورقو ، خشیت . وحشیلك ، یبانیلك .

وَحْشی [ع‌ص] یبانی ، غیر مونس . اورکك، قورقاق. مرحمتسز، حس‌سز ، غدار . جمی: وحوش .

وَحَل [ع ا] چامورلی یر ، باتاقلق . جمی : وحول .

وَحى [ع ا] جناب حقك انبياء عظامك قلبنه اعلام ايلديكى شى .

وَحيد [عص] يالكز ، تك ، يكانه ، منفرد ، مثلسز ، نظيرى اولميان .

وَحيم [عص] صيجاق كون .

وَخامَت [عمص] كوچلك ، آغيرلق . اويغونسزلق ، ضررليلق .

وَخِم [عص] وخامتلى ، آغير ، كوچ ، ضررلى .

وِدّ ـ وداد [عمص] سه‌ومك ، محبت ، سه‌وكى . دوستلق .

وَداع [ع مص] آيريليركن مصاحبت ايتمك . الله سلامت ويرسون مراسمى . وداعلاشمق . بربرينه الوداع ديوب آيريلق .

وَدود [عص] دوست ، محب .

وَديد [ع ص] چوق محبتلى ، صادق دوست . جمى : اوداء .

وَديع [عص] باشقاسنك مالنى محافظه يى درعهده ايدن .

وَديعه [ع ا] توديع اولنان ، امانت ايديلن شى . جمى . ودايع .

وَراء [ع ا] آرقه ، كيرى ، ظهر ، اوته طرف .

وَراتيقه [ت ا] ويرانه پاپاتيه‌سى دنيلان چيچك .

وَراثَت [ع مص] وارثلك ، وارث اولمق .

وَرَثه [ع ا] ميراثجيلر . وارث ك جمى .

وَرْد [ع ا] كل دنيلان معروف چيچك . چيچك .

وِرْد [ع ا] حيوان صولايه‌جق ير . ذكر ، دائما دوشونيلن شى .

وَرْزِش [ف مص] چاليشمه ، سعى .

وَرْطه [ع ا] چوقور ، اوچوروم . تهلكه ، تهلكه‌لى ير ، مخاطره ، قورتلسى كوچ اولان ايش .

وَرَع [ع مص] كناهدن قورقوب صاقنمق ، تقوى .

وَرِع [ع ص] كناهدن صاقينان ، متقى ، پرهيزكار .

ورعه [ع مص] قورقاقلق .

وَرَق [ع ا] ياپراق ، كاغد ، كاغد كبى اينجه‌ياپلمش وياالديز ايچون قوللانيلان آلتون ، كوموش وسائر معدنى ياپراق .

وَرْقاء [ع ا] كوكرجين ، حمامه ، كبوتر .

وَرَقه [ع ا] تك ياپراق ، تك كاغد .

وَرَك [ع ا] قالچه كميكى .

وَرَم [ع ا] شيش . معلوم مهلك خسته‌لق . سل الرئه .

وُرود [ع مص] كلمك ، واصل اولمق .

وَروك [ع مص] يان ياتمق ، يان طيانمق .

وَرى [ع ا] مخلوق ، خلق ، عالم ، وكائنات جمعى : ورايا .

وَريد [عا] بويون طمارلرى ، ايچنده سياه قان بولنان طمار .

وَريق [ع ا] كوچوك ياپراق ، جمعى : وريقات .

وَزارت [ع مص] وزيرلك ، اك بويوك ملكيه رتبه‌سى .

وَزان [ف ص] أسن ، أسيجى ، هبوب ايدن .

وَزّان [ع ص] طارتيجى ، طارتان . وزن ايدن .

وَزانت [ع مص] رأيك صاغلاملغى ، اصابت فكر ، مصيب ملاحظه .

وِزر [ع ا] كناه ، صوچ ، قباحت . آغيرلق ، ثقلت .

وَزن [ع مص] طارتمق ، طارتلمق طارتاجق شى . طارتيله‌رق اكلاشيلان ثقلت ؛ مصرعلرك اولچوسى .

وَزنه [عا] طارتى . طارتمغه مخصوص آلت . خزينه ، پاره اخذ واعطا اولنان محل .

وَزير [عا] اك بويوك ملكيه رتبه‌سنى حائز آدم . مشير . جمعى : وزراء .

وِساده [ياصديق ، باش ياصديغى : جمعى : وسائد .

وِسام [ع ا] نمغالى . نشانلى ، نشان ، علامت .

وَساطت [ع مص] آرايه كيرمك ، ميانجيلق . واسطه اولمق .

وَسام ــ وسامت [ع مص] حسن وآن صاحبى اولمق كوزللك .

وَسخ [ع ا] كير ، پاس ، چرك ، مردارلق .

وَسَط [ع ا] اورته . ايكى شيئك آراسى . ايچ ، داخل .

وُسطى [ع ا] اورتانجه ، اورتاده‌كى . اورته‌پارمق .

وُسع [ع مص] بوللق . غنا ، ثروت . كوج ، قوت ، طاقت .

وُسعت [ع مص] كنيشلك ، بوللق ، قدرت وقوت .

وَسم ــ وسمه [ع‌مص] داغلامق ، داغلالامق ، نشان قويمق . [ا] نمغا ، نشان ، قاشه چكيلن راستيق .

وَسن ــ وسنه ــ وسَنه [ع ا] اويقو آغيرلغى ، اويوقلامه ، ايميزغانمه .

وَسواس [عا] شيطان ، ابليس ، نفسه عارض اولان وسوسه .

وَسوسه [ع ا] تردد ، شبهه ، ايچ راحتسزلكى ، فكر اضطرابى . جمعى : وساوس .

وَسيم [ع ص] كوزل يوزلى، سوسلى. نشانلى، تمغالى.

وَسيع [ع ص] كنيش، واسع، بول.

وَسيله [ع ا] بهانه، سبب، واسطه. جمعى: وسائل.

وَش [ف د] ادات تشبيهدر: كبى، مثللو، آسا.

وِشاخ [ع ا] حمائل، حمائل كبى اوموزدن باغلانان شى.

وُشاق [د ا] اوشاق، خدمتكار.

وَشَق [ع ا] واشاق دينيلن حيوان، بونك پوستندن ياپيلان كورك.

وَشْم [ع ا] بدنده ايكنه ايله وجوده كيريلن رسم. دوكمه. جمعى: وشام وشوم.

وَشْمه [ع ا] ياغمور دانه‌سى.

وَشيجه [ع ا] آغاج كوكى، آغاج كوكنده‌كى اينجه پوسكوللر.

وَشيمه [ع ا] شر وعداوت.

وَصّاد [ع ص] دوقوييجى، دوقويان، نسج ايدن.

وَصّاف [ع ص] وصف ايديجى، وصف ايدن.

وُصافَت [ع مص] خدمتكارلق، اوشاقلق.

وِصال [ع مص] اولاشمق، سوكيليسنه واصل اولمق.

وَصايَت [ع مص] وصيللق، امر وتنبيه، وصيت.

وَصَب [ع ا] خسته‌لق، آغرى صيزى.

وَصْف [ع مص] بر شيئى توصيف ايتمك. تعريف ايتمك، آكلاتمق، مدح ايتمك، اوكمك.

وَصْل [ع مص] بر شيئى بر شيئه اولاشديرمق، بيتيشديرمك. اولاشمق. بيتيشمك.

وُصْلَت [ع مص] اولاشمق، بيتيشمك. اولاشقلق، بيتيشكلك.

وُصول [ع مص] بيتيشمك، اولاشمق، كلمك.

وَصى [ع ص] كنديسنه برشى وصيت ايدلمش اولان آدم.

وَصيَّت [ع مص] متوفانك اولمزدن اول توصيه ايلديكى شيلر. مالنى اولمزدن اول وفاتى متعاقب تسليم اولنمق اوزره ترك وتبرعى.

وَصيد [ع ا] قاپو أشكى.

وَضّاح [ع ص] زياده آچيق، پك آشكار. بياض وكوزل يوزلى آدم.

وَضاحَت [ع مص] واضحلك، آچيقلق.

وَضاعَت [ع مص] آلچاقلق، فرومايه‌لك.

وَضْع [ع مص] قويمق، قونلق. ترتيب وتنظيم ايتمك.

وضوء [عمص] آبدست آلمق (١) آبدست .

وضوح [عمص] آچيقلق . ظاهرلك، پارلاقلق .

وضيع [ع ص] صويسز، فرومايه ، آلچاق .

وطاء [ع مص] آياقله چيكنه‌مك ، پايمال ايتمك .

وطر [عا] حاجت .

وطواط [عا] قرلانغيچ . ياراسه .

وطوطه [عا] طاووق قاراسى دنيلن علت. كيجه كوز كورمه‌مك.

وطن [عا] آدمك طوغوب بويوديكى وپاشاديغى مملكت .

وطنداش [عا] همشهرى، عين وطن اولادى .

وطى [ع مص] آياق آلتنه آلوب چيكنه‌مك . جماع ايتمك .

وطيد [عص] ثابت ، محكم .

وظيفه [عص] معين زمانلرده ويرلمسى مقرر اولان شى . برينك عهده‌سنه توديع اولنان ايش . جمع : وظائف .

وعاء ـ وعاء [عا] قاب، ظرف، محفظه . بدنده كى طمارلردن هر برى . جمع : اوعيه.

وعد [عمص] سوز ويرمك ، ياپاجغنى بيلديرمك . سوز ويريلن شى . جمع : مواعد .

وعده [عا] بر شى ايچون تعيين اولنان مدت. اجل ، موت. جمع : وعود .

وعظ [عمص] بر آدمه قلبنى يوموشاتاجق سوزلر سويلمك . سويلنن سوزلر .

وعيد [عمص] فنالغك كله‌جكنى بيان ايله قورقوتمق .

وغا [عا] جنك ، غوغا .

وغادت [ع مص] آلچاقلق . فرومايه‌لك .

وغد [ع ص] دنى ، فرومايه ، آلچاق .

وفاء [ع مص] عهدنده دورمق ، سوزينى طوتمق، وعدينى يرينه كتيرمك . دوستلقده ثبات ايتمك .

وفات [ع مص] اولمك، فوت اولمق. اولوم، موت ، جمع: وفيات.

وفاق [عمص] موافقت، اويغونلق . باريشقلق ، صلح .

وفد [ع مص] بر خدمت مخصوصه ايله بريره كتمك . بوصورتله كيدن هيئت . طاغ باشى . جمع : وفود .

وفرت [ع مص] چوقلق ، كثرت.

وَفْق [ع ص] اویغون ، موافق .

وُفُور [عمص] چوقلق ، کثرت . تمام اولمق .

وَفی [ع ص] تمام ، مکمل . وفالی.

وَفیر [ع ص] چوق ، کثیر .

وَقاحَت [عمص]حیاسزلق، ادبسزلك . اوتانمازلق .

وَقّاد [ع ص] آتشلی ، ضیادار ، پارلاق .

وَقار [عمص] آغیر باشلیلق، آغیر مشربلك، تمکینلی اولمق.

وَقّاص [ع ص] محارب، جنکجو .

وِقاع [ع ا] جماع . جنك وجدال.

وِقایه [ع مص]اسیرکه‌مك؛حفظ ایتمك.

وَقْت [ع ا] بر زمان ، هنکام . چاغ .

وَقَد ـ وَقَدان ـ وُقود [ع مص] آتش یانمق طوتوشمق.

وَقْر [ع ا] قولان آغیرلغی ، صاغیرلق.

وَقع [عمص] اعتبار وعزت . یوکسك یر .

وَقْعه ـ وَقیعه [ع ا]وقوعبولان حال، ماجرا ، حادثه . حرب، جنك. جمی: وقایع ووقوعات.

وَقْف [عمص]طوردیرمق، آلیقویمق. برملکی ویامالی خیراته تخصیص ایتمك .

وَقْواق [ع ا] میوه‌سی انسان باشنه بکزر بر آغاج .

وَقُود [ع ا] آتش یاقاجق شیلر ، محروقات .

وَقُور [عص] زیاده وقارلی ، تمکینلی.

وُقُوع [عمص] حصول بولمق، ظاهر اولمق . وجوب ، ثبوت .

وُقوف [عمص] بیلمك، بیلنمك. علم، بلیش، خبردارلق، طورمق.

وَقْوَقه [ع ا] قوربغه وطاووق سسی.

وَقیح [عص] اوتانماز ، حیاسز .

وَقید [ع ا] اودون وساٸره کبی محروقات .

وَکالَت [عمص]وکیللك، وکیل اولمق. برکسه‌نك کندی ایشنی باشقه‌سنه تودیع ایله اونی کندی مقامنه قویمسی .

وَکْر ـ وَکْن [ع ا] قوش یوواسی .

وُکُوب [عمص] یواش یواش یوریمك. اقدام ایتمك.

وکیل [ع ص] حافظ، باشقه‌سنك یرینه قائم اولان. کندیسنه بر ایش تفویض اولنان. جمی: وکلاء.

وُلاء [ع مص] قرابت . مالكك كوله وجاریه‌لری اوزرنده اولان حق ومناسبتی . حكومتك تبعه اوزرینه اولان حق نظارتی .

وَلاء [عمص] دوستلق، محبت .

وَلادَت [عمص] طوغورمق، طوغمق، تولد .

وِلایَت [ع مص] بر شیئه قدرت جهتیله تصرف، برینك ایشنی درعهده ایتمك . والیلك . والینك اداره‌سنده بولنان مملكت. ولی‌لك، اللهه یقین اولمق .

وَلایت [عمص] دوستلق ، صادق اولمق؛ معین ویاردمجی اولمق.

وَلَد [ع ا] یاورو، اولاد، ذریت، دول . جمع : اولاد .

وَلَو [عص] اولسه‌ده، بیله ، حتی.

وَلْوال [ع مص] ولوله ایتمك ، فریاد وفغان ایتمك .

وُلُوج [عمص] كیرمك ، دخول .

وَلُود [عص] چوق دوغوران قادین.

وَلُوع [ع ص] حریص .

وُلُوع [ع مص] حریص اولمق .

وَلْوَله [ع ا] حیرت ، شاشقینلق ، كورولدی ، یایغاره .

وَلَه [ع مص] سركشته‌لك، حیرانلق، افراط حزندن سرسملك. قورقمق، قورقو .

وَلْی [ع مص] برشیئك آرقه‌سندن برشیئك كلسی ، تعقیب ایتمك بری بری آرقه‌سندن كیتمك.

وَلی [عص] دوست، صدیق، صاحب، متصرف، حامی، وصی . اللهه یقین اولان ولی الله . جمع : اولیا .

وَلید [عص] یكی طوغمش چوجق . مولود، اولاد، چوجق، صبی .

وَلیك ـ ولیكن [ف د] لا كین، اما ، فقط .

وَلیمه [ع ا] دوكون ضیافتی ، دوكون . جمع . ولائم.

وَمْیه [ع ا] محنت ، مشقت ، داهیه .

وَنی [ع مص] ایشده كوشكلك كوسترمك .

وُوالَت [فرا] قادینلرك یوزلرینه طاقدقلری تولدن نقاب .

وورمق [ت مص] اورمق، ضرب ایتمك.

وولطومتره [فرا] الكتریق قوتنك میزانی .

وولطومترو

وُولْطَه [فرا] اولطه اورمق. كمی‌یی مخالف روزكارده ایلری كوتورمك ایچون صاغه صوله سوق ایتمك.

وولقان [فرا] ینار طاغ .

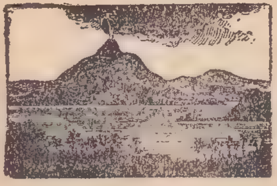

وولقان

وَهّاب [عص] چوق باغشلایان ، هبه ایدن .

وَهّاج [ع ص] زیاده آله‌ولی ، پك پارلاق یانان .

وَهْب [ع مص] ویرمك، بخش ایتمك ، باغشلامق .

وه‌تو [فرا] مخالفت ، عدم رضا . حکمدارك ، رئیس حکومتك رد حقی .

وَهْج ـ وَهَجان [ع مص] آتش آله‌ولنمك . پارلامق .

وَهْله [ع ا] هر شیئك اولی ، ابتدای امر. ایلك کوروشده حاصل اولان قورقو ، فزع .

وَهْم [عا] فکرك بلا قصد بر شیئه میلی . شك وتردد .

وَهْن [ع مص] کوشکلك، ضعف، فتور .

وَهُوب [ع ص] ویرکیسی چوق . احسان وعطیه‌سی کثیر .

ویدا ـ ویده [حا] بورغولی چیوی. ویده‌اناختاری: ویده‌یی سوکمکه مخصوص آلت، تورناویدا. ویدالی : ویده ایله یرلشدیرلمش . ویدالامق: ویده ایله صیقیشدیرمق.

ویران [ف ص] ییقیق ، خراب . محزون ، مکدر .

ویرانه [ف ص] خراب اولمش یر . ییقیلمش بنا .

ویرکو ـ ویرکی [تا] ویریش ، عطیه . اهالینك حکومته ویرمکه مجبور اولدقلری رسوم ، تکالیف ، جزیه .

ویرمك [تمص] اعطا ایتمك . هبه واحسان ایلمك . اوده‌مك .

ویره‌جك [تا] بورج ، دین .

ویریشدیرمك [ت مص] سوکوب صایمق ، علیهنده بولنمق ، حقنده سوز سویلمك .

ویزه [فرا] مرور تذکره‌سی ویساپورط اوزرینه مأموری طرفندن وضع اولنان کورولمشدر اشارتی .

ویزیته [فرا] زیارت ، کورشمکه کتمه . طبیبك خسته‌یی معاینه‌سی. طبیب اجرتی .

ویشنه [تا] اکشی کیراز، معروف میوه .

وَیل [ع د] تأسف کوستریر . واه یازیق . جهنمده بر وادینك اسمی .

وَیله [عمص] ملامت ، رسوایلق .

وینج [فرا] آغیر یوکلری قالدیرمق ایچون بخار ، الکتریق ویا قول ایله متحرك جراثقال ماکنه‌سی .

ویبا [یتا] دومنی اورته‌یه آله‌رق سفینه‌یی براستقامتده یوروتمك .

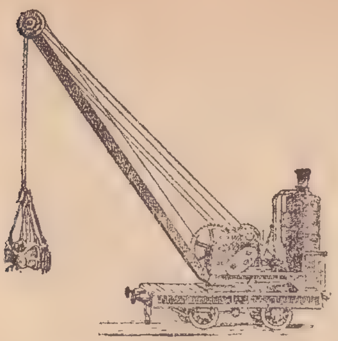

وینج

ه

تورکجه الیفبه‌نك اوتوزنجی حرفیدر .

ها [ت د] ادات تنبیه واخطاردر : بویله یاپما ها ! کبی . ادات استغراب : بویله دیدی ها ! کبی . ادات تصدیق : ها اویله ! کبی .

ها [ف د] فارسیده ذی روحك غیری اسملرك صوکنه کله‌رك جمع تشکیل ایدر : خانه ، خانه‌ها کبی .

هائِب [ع ص] قورقاق ، قورقان .

هائِل [ع ص] قورقونج ، هولناك ، شدید .

هائِله [ع ا] قورقونج بر وقعه . بویله بر وقعه‌یی مصور تیاترو اویونی ، درام .

هائِم [ع ص] متحیر ، سرکشته .

هابِط [عص] یوقاریدن آشاغی‌یه اینن .

هاتِف [ع ص] سس ویریجی ، ندا ایدن . غیبدن خبر ویرن ملك .

هاتِك [ع ص] هتك ایدن ،ییرتان ، جمعی . هتاك .

هاجِر [ع ص] هجرت ایدیجی ، بر یردن بریره کوچن . جمعی : هواجر .

هاجِسه [ع ا] قلب اندیشه‌سی . جمعی : هواجس .

هادِم [ع ص] هدم ایدن ، ییقان .

هادی [عص] هدایت ایدن ، طوغری یولی کوستررن .

هادِیه [ع ا] عصا ، باستون . دکزده کورینن سیوری قیا .

هار [ع ص] ییقیلمش، منهدم.

هارِب [عص] قاچان، فرار ایدن.

هازِم [ع ص] عسکری بوزان، غالب، منصور.

هاضِم [ع ص] هضم ایتدیرن، هضمی تسهیل ایدن.

هالِك [ع ص] هلاك اولیجی، محو وهلاك اولان.

هاله [ع ا] آیك اطرافنده حاصل اولان نورانی دائره.

هامِش [عا] کتابك، مکتوبك کناری

هامون [فا] دوز اووا، صحرا.

هامّه [عا] قافاطاسی. باشك تپه‌سی، برقومك رئیسی. بایقوش دینیلن قوش.

هامه [عا] کوچوك بوجك. جمعی: هوام.

هانکی [ت د] قنغی کلمه‌سنك یکی املاسی. ایکی ودها زیاده شیلردن برینك تعیینی ایچون سؤال اداتیدر: هانکیسی یکی.

هاوِن [فا] بویوك صاپلی برنوع چالغی.

هاوان ـ هاوَن [ت‌فا] ایچنده برشی دوکمکه مخصوص قاب.

هاوان

هاووج [تا] معروف سبزه.

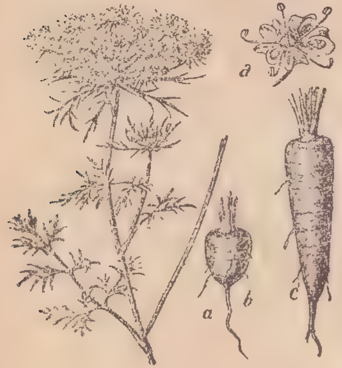

هاووج

هاورا ـ هاوره [تا] یهودی عبادتخانه‌سی. (مج) کورولدیلی محل.

هاووروز [ت ا] آبدست بوزیله‌جق قاب، لازملق، اوطوراق.

هاولامق [ت مص] کوپك اولومق، هاوهاو باغیرمق.

هاوِیه [عا] جهنمك آلت طبقه‌سی.

های [ف د] وای. آی.

هایدی [ت د] همان، درحال، دورمه‌دن.

هایقیرمق [ت مص] یوکسك سسله باغیرمق، ندا ایله چاغیرمق.

هایلاز [ت ا] ایشسز وکوجسز وقت کچیرن، تنبل واوغورسز، سرسری.

های های [ت د] تصدیق مقامنده قوللانیلیر. های های اویله، های های کیدهلم کبی.

های هوی [فا] ارباب طربك غلغله سی. غلغله، شماته. کوروللدی و باتیردی.

هباء [عا] اینجه توز، غبار. ذره بر دنبره تلف اولان، بیهوده یه کیدن.

هبط [ع مص] آشاغی یه ایندیرمك، آشاغی یه اینمك.

هبنقه [ع ص] غایت احمق، بدلا. صوك درجه احمق بر آدمك اسمی.

هبوب [ع مص] روزکار اسمك. روزکارك اسمسی.

هبوط [ع مص] اینمه، انیش.

هبه [ع مص] باغشلامه، برمالی بلا عوض برینه ویرمه، (۱) باغشلانیلان شی.

هپ [ت د] ادات استغراقدر: هر، کافه، بوتون، دائما، هر وقت.

هتف [ع مص] سسلنمك. (۱) سس، آواز.

هتك [ع مص] هتك ایتمك، ییرتمق.

هجاء [ع مص] هجو ایتمك، ذم ایتمك.

هجاء ـ هجاو [ع ص] هجو ایدن، فنا سوز سویلین.

هجر [ع مص] آیرلمق، ترك ایتمك.

هجر [ع مص] آیریلق، فرقت، افتراق، صاییقلامه، صاچمه لامه.

هجران [ع مص] آیریلق، فرقت.

هجرت [ع مص] ترك ایتمه. خانه وخانماندن آیریلمه، کوچمه، مملکتی ترك ایله باشقه یره کیدوب یرلشمه.

هجنت [ع ص] عیب، قصور، محذور، ناکسلك، بداصللق.

هجو [ع مص] شعر ایله برینی ذم ایتمك، برینك معایبنی نظماً صایمق.

هجوم [ع مص] بردنبره صالدیرمق، اوزرینه آتلمق، صیچرامق.

هجوم [ع ص] هجوم ایدن، صالدیران. آغاجلری وبنالری قوپاران شدتلی روزکار.

هجین [ا ع] چوق سرعتلی یورویش بر نوع دوه.

هدایت [ع مص] طوغری یوله کوتورمك. حق یولنی بولمق. طوغری یوله کیتمك.

هدب [ع ا] کیرپك، صاچاق. جمعی: اهداب.

هدر ـ هدرت [ع مص] برینك قانی دوکمك،

قان دوکمکی مباح قیلمق . باطل ، ضایع ، یوق یره کیتمه .

هَدَف [ع ا] نشان ، نشانکاه . مقصد ، مرام .

هَدْم [عمص] ییقمق، خراب ایتمك.

هُدْن [ع ا] صلح ، آسایش .

هُدْهُد [ع ا] چاووش قوشی دینیلن معروف قوش. جمی: هداهد وهداهید .

هُدی [ع مص] طوغریلق، طوغری یول .

هدی [ع ا] حج قربانی .

هَدیّه [ع ا] آرمغان ، تحفه، مبارك وقیمتدار برشیئه ویریلان بدل. جمی : هدایا

هَذَیان [ع مص] بیهوده ، معناسز سوز سویلك . بویله‌سوز

هر [فد] ادات استغراقدر: بوتون، کافه ، جمیع ، جمله . هربار : دائما. هرچه باداباد: هرنه‌اولورسه اولسون . هرکاه : هروقت . هر نه ایسه : نصلسه . هر نه قدر : کرچه. هرآینه: ناچار، بهمه‌حال .

هِر [ع ا] کدی دینلن معروف حیوان. هره : دیشی کدی . هریره : کدی یاوروسی .

هِراس [ف ط] قورقو ، خوف . هراسه : قورقولق .

هراسان [فص] قورقان ، قورقوجی.

هَرَج [ع ا] « دائما مرج ایله قوللانیلیر » قاریشقلق . هرج ومرج : آلت اوست اوله .

هَرجایی [ف ص] ثباتسز، قرارسز، وفاسز ، متلون .

هَرجاییلك [ف مص] ثباتسزلق ، وفاسزلق . .

هَرجایی‌منکشه [ت ا] یاپراقلری بر قاچ رنکلی معروف چیچك .

هَرزه [ف ا] بوش ، بیهوده، عبث، هرزه وکیل : بوش بوغاز ، لزومسز چوق سویلین ، هذیان ایدن .

هَرَك [ت ا] باغ داللرینی، فاصولیه کبی سبزه‌لری باغلامق ایچون یره دیکیلن دکنك .

هرکز [ف ا] اصلا، هیچ برزمان.

هَرَم [ف ا] قوجالق . پیرلك .

هُرمُز [ف ا] هرشمسی آیك ایلك کونی ، مشتری ییلدیزی .

هَرْوَله [ع مص] قوشمق .

هَریسه [ع ا] کشکك دنیلن طعام

هَزار [فا] بيك ، الف . بلبل ، عندليب .

هَزارپا [فا] قرق آياق دنيلن بوجك .

هَزارفَن [فص] چوق صنعتكار، چوق شى بيلن .

هَزال [عمص] ضعيفلك، لاغرلك. آريقلق .

هُزام [ت ا] تورك موسيقيسنده بر پرده .

هِزَبر [ع ا] آرسلان ، شير . جمعى : هزابر .

هَزل [ع مص] لطيفه ايتمك، شاقالاشمق . [ا] شاقا ، لطيفه طرزنده سوز . مزاحله قاريشيق شعر ، مزاحى حكايه . جمعى ، هزليات .

هَزم [ع مص] عسكرى بوزوب قاچيرمق. مغلوب ومجبور فرار ايتمك .

هَزيم [ع ا] كوك كورلديسى . آت كشنه‌مسى ، صاغناقلى ياغمور .

هَزيمت [ع مص] حربده عسكرك بوزولمسى ، بوزغونلق.

هَستى [فص] وارلق ، وجود ، موجوديت .

هُش ـ هوش [فا] عقل .

هَش [عص] آچيق يوزلى ، شن ، شادان .

هَشت [فا] سكز .

هَشتاد [فا] سكسان .

هَشتُم ـ هشتمين [فا] سكزنجى .

هُشيار [فص] عقللى ، اويانق .

هَشيم [عص] قيرلمش، اوفادلمش شى.

هَشيمه [ع ص] آغاچلرى قوريمش ارض ، قورى اودون . قوريمغه باشلامش آغاچ .

هَضم [ع مص] طعامى معده‌ده اريتمك، وجودى بسله‌يه‌جك حاله كلمك. صبر ، تحمل ، جبر نفس .

هفت [فا] يدى . /

هَفتاد [فا] يتمش .

هَفتُم ـ هفتمين [فا] يدنجى .

هَفته [فا] يدى كوندن عبارت اولان مدت .

هفته‌لق [ت ا] هفته‌ده بر چيقان غزته وسائره . هفته‌ده بر آلينان اجرت. هفته‌لقلى: هفته‌ده بر ويريلان اجرتله چاليشان .

هَفَوان [عمص] سرعتله كتمك، آياق قايوب سورچمك .

هَفوه [ع مص] سورچمك ، خطا ، ذله . جمعى : هفوات .

هكبه [ت ا] حیوانه قونیلان ایکی طرفلی خرج .

هکیم [ت‌صد] طبیب ، دوقتور .

هلاك [ع مص] اولمك ، فنا صورتده اولمك ، کبرمك . چوق یورولمق . تباه اولمق. (ا) اولوم . موت .

هلال [عا] یکی آی . ماه‌نو. جمی: اهله. هلال‌ابرو: هلال‌قاشلی، کوزل محبوبه .

هلاهل [عا]پانزهری‌اولمیان‌وچاره‌سی بولنمیان زهر . سم قاتل .

هلزون [عا] بورغی‌کبی‌صارلمش‌شی. برشکل هندسی .

هلمه‌لنمك [ت مص] قایناپان برشی یوموشایوب أزلمك .

هلو [ع ا] تویسز شفتالی .

هله [ت د] خصوصیله، نهایت . قالدیکه . هیچ اولمازسه، باری.

هلیجه [ع ا] خالی ، قالیچه .

هلیمه [ع ا] حبوباتك قایناپوب ازلمسندن حاصل اولان لزوجیتلی صو .

هم [ف ت د] برابر ، معاً : هم بزم : بر مجلسده برابر بولنان . همعنان : آت باشی برابر کیدن . همنام : ایکیسیده بر اسمله تسمیه اولنان کبی . ادات عطفدر ، ایکی شیئی ویا ایکی حکمی برشیده جمع ایدر : هم او هم بن کبی .

هم [ع ا] کدر ، غم ، غائله ، جمی : هموم .

هما [ف ا] اسمی وار جسمی یوق بر قوشدرکه غایت مبارك عد ایدیلور .

هماپرواز [فا] هماکبی یوکسکلرده اوچان .

همارە [ف ص] دائما ، همیشه .

همال [ف ص] نظیر ، قرین، همتا ، بکزەر . بی‌همال : بی‌نظیر .

همام [عص] قومك بویوکی، اولوسی، بویوك همت صاحبی . صاحب رأی وتدبیر .

همان [د] حصر و استعجال افاده ایدر . یالکز ، درحال .

همایون [ف ص] قوتلی ، مسعود ، مبارك .

همباز [ف ص] اورتاق ، شریك .

همبزم [فص] ارقداش، رفیق، انیس.

همپایه [ف ص] بر درجه‌ده، برحال وعیارده .

همت [ع ا] فعله چیقارلمسی‌ایسته‌نیلن خصوص، قلبك قصدی. جهد ، اقدام. لطف، کرم. جمی: همم .

همتا [ف ص] أش ، دنك ، نظير، مثل .

همج [ع ا] غايت كوچوك برنوع سيورى سينك. مج: جاهل ، عاجز وهيچ مثابه‌سنده اولان آدم.

همجنس [ف ص] برجنسدن، جنسى بر اولان .

همجوار [ف ص] برسمتدن ، بر جواردن . قومشو .

همحال [ف ص] برحاللى، برحالده.

همخانه [ف ص] أو آرقداشى ، بر أوده اوتورانلر .

همداماد [ف ص] همشيره زوجى ، باجاناق .

همدست [ف ص] برليكده چاليشان، ارقداش . متفق .

همراز [فص] سرداش، محرم اسرار.

همراه [فص] يول ارقداشى، برلكده يولجيلق ايدن .

همرأى [فص] برفكرده ، عينى رأيده بولنانلردن هر برى .

همزه [ع ا] حرف مد وحرف املا كبى اوقونمايوب كندى كندينه ساكن ويا متحرك اوقونان اليف حرفى ـ ء شكلنده يازيلان حرف .

همزه [عا] وسوسه .جمى:همزات.

همسبق [ف ص] مكتب آرقداشى ، صنف آرقداشى .

همسر [ف ص] قارى و قوجه‌دن هر برى .

همشهرى [ف ص] بر مملكت، عينى مملكت خلقندن اولان .

همشيره [ف ص] قز قارداش .

همكيش [ف ص] ديدداش ، دين قارداشى .

همنشين [ف ص] برابر اوتوروب قالقان ، انيس ، جليس .

هموار [ف ا] دوز ، مستوى ، اويغون ، موافق .

همواره [ف ظ] دائما، هر زمان ، هر وقت .

هومت [عمص]پك زياده اختيارلامق. پير فانى اولمق .

همهمه [عا] آرسلانك كوموردهمسى.

همه [ف ا] هپ ، بوتون ، هر .

هميان [ف ا] طقارجق بله باغلانان اوزون كيسه. چانطه. كمر، قوشاق .

هميانچه [ف ا] هميانك كوچوكى .

هميشه [ف ظ] دائما ، هرزمان، هر وقت .

هنجار [فا] يول، طريق. روش، طرز. قاعده، اصول. رنك، لون .

هَنْجام [ف ص] الندن برشی کلمین. تنبل آدم .

هِنْد [ع ا] آسیاقطعه‌سنك جنوبنده‌کی واسع مملکت ، هندستان .

هِندِباء [ع ا] یك وصالاتاپاپیلیر معروف سبزه.

هندبا

هَنْدَسه [ع ا] علوم ریاضیه‌دن مهم بر شعبه .

هَنْدَك [ت ا] قلعه ، استحکام ، تارلا کبی یرلرك اطرافنه قازیلان اوزون چوقور . چوقور ، مزار .

هِنْدو [ق ص] هندستانك مجوسی اهالیسی. مجوس دیننه منسوب هندلیلر . (مج) سیاه رنکلی .

هِنْدی [ع ا] علی العموم هندستان خلق . هندستانه منسوب.

هِنْدی [ت ا] هندستاندن کتیرلدیکی ظن اولنان برنوع بویوجك طاووق . هندی کبی قابارمق؛ چالم صاتمق .

هُنَر [فا] صنعت ، معرفت، اوسته‌لق . فن ، نازك صنعت .

هُنَر پیشه ـ هنر مند ـ هنر ور [ف ص] اهل هنر ، صنعت صاحبی. معرفتلی آدام .

هَنْگام [ف ظ] وقت ، زمان ، موسم ، اثناء .

هَنْگامه [فا] جمعیت ، معرکه ، جنك ، غوغا هنکامه‌جو: غوغاجی ، خلق باشنه طوپلایان .

هَنْگامی [ف ص] درحال تکون ایدن مخلوقات

هَنوز [ف حا] شیمدی‌یه قدر ، بو آنه دکین ، حالا . یکی، آنجق همان .

هَنی [ع ص] هضمی قولای . صحته موافق .

هَنیاً [ع تر] عافیت اولسون .

هَنین [ع مص] اغلامق، بکا .

هُوَ [ع ض] او ، کیمسه . کماهو. حقه : حقیله ، لایقیله . هوسی هوسنه : طبق طبقنه .

هُو [ع ا] جناب حق. کلمهٔ ندا . هو ، یاهو ! ای بکا باق !

هَواء [ع ا] بر ایله کوك آراسی، جو ، کرهٔ نسیم . کرهٔ ارضده اولان حیواناتك نفس آله‌رق حیاتنك ادامه‌سنه یارایان غاز. خفیف روزکار، بر بنانك اوستنه بنا یاپمق حقی . برموقعك احوال وشرائط صحیه‌سی. موسیقی آهنکی ، مقام ، پرده .

طبیعتك فنا شیلره میل وآرزوسی .
عشق ومحبت .

هَواآلمق [ت مص] نفس المق ، آچق بر یرده بولونمق ، کزمك .

هَوا پَرَست [فص] عقلنه کلنی یاپان. بیهوده آرزولر بسله ین. هوساتنه تابع اولان ، سفیه .

هَواجیوا [فا] قرمزی بویااعمال اولونور وطبده قوللانیلیر. معروف کوك .

هَوادار [فص] اطرافی آچیق ، روزکار اوغراغی . یار ، دوست ، عاشق .

هوالاندیرمق [تمص] هواآلدیرمق، تنفس ایتدیرمك ، هواسنی دکیشدیرمك . یوقارییه آتمق ، اوچورمق . هوا وهوسه ، سفاهته سوق ایتمك .

هوالاتمق [تمص] یوکسکه قالقمق، اوچق، سودایه دوشمك. سفاهته دوشمك .

هَوان [عمص] خواروذلیل اولمق خوارلق ، ذلت.

هوایه اویمق [تمص] نفسك هواسنه تابع اولمق . هرحاله و زمانه اویمق .

هوایی [عص] هوایه منسوب. باطل، بوش، معناسز .. هوا وهو-

سـنه مغلوب آدم . سفیه . آچیق ماوی رنك .

هوپْپا [ت ص] خفیف مزاجلی آدم، دلیشمن . شیماریق .

هوپپالق [ت مص] خفیف مزاجلیلق، شیماریقلق .

هُودُك [ت ص] قابا آدم، اموردنیادن بی خبر کمسه، مدنیته بیکانه ،

هوده [فا] حق، درست، طوغری. تورکجه ده دائما «بی» ادات نفیی ایله برابر «بیهوده» شکلنده قوللانیلیر.

هور [فا] کونش .

هَوَس [ع ا] آرزو، نفسك ایسته‌کی. ایسته‌ك، کچیجی عشق موقت میل .

هَوَس ایتمك [تمص] اوزنمك، آرزو ایتمك ، میل کوسترمك.

هَوَسکار ــ هوسناك [فص] هوسلی، هوس ایدن ، میل ایدن .

هَوَسنی آلمق [ت مص] بر شـیدن اوصانمق . آرزوسنی آلمق ،

هوش [فا] عقل، شعور، قوهٔ ممیزه. جان ، روح . قلب .

هُوشْربا [فص] عقلی قاپان ، عقلی ازاله ایدن. اندیشه .

هُوشْربوده [فص] عقلی آلنمش ، سرکشته ، دیوانه ، بایغین .

هوشمند [دص]عقللی، عقلی باشنده.

هوشنك [ذا] عقل وادراك، آگاهی.

هوشیار [فص]عقلی یاراولان. عقللی.

هوگویك [ذا] اسحق قوشی.

هول [عمص] قورقوتمق. (ا)قورقو، خوف، بیم. جمعی: اهوال

هولناك [عص] قورقونج، قورقولو.

هون [عمص] اهونلك. سهولت، قولایلق. سکینت، وقار. جزئی وحقیرشی.

هونك [ت ا] آصیلمق اوزره بر صاپه کچیرلمش میوه دمتی.

هونکور، هونکوردی [تا مص] سسله.

هیچقره‌هیچقره: هونکور هونکور آغلامه کبی.

هوی [عا] عشق، مفتونیت، آرزو، اشتیاق. نفس اماره‌نك بر شیئه میلی. جمعی: اهواء.

هوی [فرا] معدن کموری.

هویت [عا] مرتبهٔ وحدت، جناب حقك وارلغی. اصل، ماهیت، حقیقت، بر شخصك کیم و نصل اولدیغی.

هویدا [فص] بللی، عیان، آشکار، ظاهر، هرطرفدن کورینن.

هی [تد] اشتکا وتحسری کوسترير اداتِ ندادر: هی کیدی کنجلك!. اخطار و تنبیه اداتیدر: هی بکا باق!. ادات تقدیر و تحسین: هی نه کوزلسك؟

هی [ع ص] هو ضمیرینك مؤنثی: او، او قادین. کاهی: اولدیغی کبی.

هیئت [ع ا] شکل، صورت، قیافت، کورونیش، وضعیت. برشخص معنوی تشکیل ایدن کسانك مجموعی. اجرام سماویه‌دن باحث علم. جمعی: هیأت.

هیئتیله [ت تر] اولدیغی کبی، طاقمیله، تبدیل وتغییرایدلمیه‌رك.

هیبت [ع مص] اولولق، عظمت، مهابت، قورقونجلق.

هیبتلی [ت ص] هیبت صاحبی اولان. مهابتلی، قورقونج.

هیجا [عا] جنك، جدال، محاربه.

هیجان [عا] اضطراب، تحرك، حرکت‌ایتمه، جوشمه. میل. تأثرله قاریشیق غلیان.

هیچ [ف ص] لاشی، معدوم. آز بر شی. نفی ونهیه مخصوص ادات تأکیددر: هیچ کچمدی. انکاری اهملامق شرطیله استفهام

جمله‌لرینه داخل اولور : هیچ اونی کوردکمی .

هیچه‌صایمق [ت‌تر] لاشی‌عد ایتمك. اهمیتسز تلقی ایتمك .

هیچقرمق [ت مصد] ایچنی چکه‌رك طیقانه طیقانه اغلامق.

هیچقریق [تا] اغلارکن‌ویاخود بوغازده بر شی قاله‌رق کوکسدن‌کلن وزورله چیقان سس.

هیزم ــ هیزم [فا] قوری‌اودون.

هیکل [عا] بویوك جثه‌لی شی . معبد ، پوتخانه.. بر وقعه‌یی خلقه دائمی صورتده اخطار ایتمك ایچون مشهور بر ذاتك‌طوبجدن ویا طاشدن یاپیلوب برمحله رکزاولنان صورتی. جسم، مجسم‌انسان‌ویاحیوان صورتی. پوت، صنم. جمعی: هیاکل.

هیکلتراش [ع ص] طاشدن ویا طوبجدن هیکل‌یاپان‌آدم.

هیکلتراشی [ع ص] هیکل یاپمه‌فنی. صنایع نفیسه‌دن‌برشعبه.

هیلان [ع ا] برقایسی، اراضینك برطرفه کیدوب چوکسی .

هیله [فا] حیله ، دسیسه ، دك

هین [ع ا] قولای . آسان .

هیمه [ع ا] یاقیلاجق اودون .

هینه [ع ا] معتدلانه وقار .

هیوب [ع ص] هیبتلی ، عظمتلی ، قورقونج .

هیولا [ع ا] ماده ، ماهیت ، اصل ، ذهنده و فکرده تجسم ایدن‌شی، تصور اولنان‌شکل. جانسز ، درمانسز ، یوق جکمنده اولان .

هیولانی [ع ص] هیولایه‌منسوب، هیولا قبیلندن اولان .

هیهات [عد] استبعاد یعنی‌اوزاق کورمك اداتیدر : هیهات ! کندیکی آدامی ظن ایدییورسك ؟ تحسر أداتیدر : هیهات ! کنجلك الدن کیتدی . ایواه! یازیق! حیفا .

ی

ی تورکجه‌الیفبه‌نك اوتوزبرنجی‌حرفی اولوب حروف صوتیه‌دندر .

یا [ت‌د] اداتتصدیقدر، جواب مقامنده استعمال اولونور: نه ظن ایتدك یا ؟ ادات تهدیددر : یاحقمی ویریرسك یاسن بیلیرسك. أدات شرطدر : یا ایسته‌دیکك کبی اولمازسه؟ ادات تعجبدر: یاویله‌می؟ ادات ندادر : یا الله ! کبی .

یائس [ع ص] مأیوس ، نومید .

یاب [فا] « یافتن » بولمق مصدرندن امر حاضر اولوب بول وبولیجی دیمکدر . تورکجه‌ده ترکیبسز قوللانلماز . فنایاب : فنا بولیجی ، نایاب : بولنمیان کبی .

یابان ـ بیابان [فا] ایصسز، مسکون اولمیان یر ، چول ، صحرا، بیابان. یابان آدمی : وحشی. یابانی : یابانه منسوب ، وحشی .

یابا [ت ا] کویلیلرك چایرلرده و خرمن یرلرنده اوت و صمان آتمق، اکین صاوورمق ایچون قوللاندقلری چتاللی کورەك .

یابا

یابالامق [ت مص] یاباقوللانمق، یابا ایله اوت وصمان آتمق .

یابس [ع ص] قوری ، یاش اولمیان، رطوبتسز .

یاپ [ث د] أدات تأکید اولوب تورکجه‌ده یالکز « یالکز کلمه‌سیله برابر استعمال اولونور . یاپ یالکز کبی »

یاپاغی ـ یپاغی [ت ا] قویوندن قیرقیلان و ایپلك یاپلمق اوزره اویله‌جه براقیلان یوك . یوموشاق یوك .

یاپراق [ثا] بهار و یاز موسملرنده آغاج داللرینی تزیین ایدن یشیل اوراق . کتاب ، کاغد کبی شیلرك ایکی صحیفه تشکیل ایدن بر قات کاغدی . اینجه وقات قات اولان شیلرك بهر قاتی . یاپراق آشیسی : آغاجلری یاپراق ایله آشی یاپمق ـ یاپراق دوکومی : صوك بهار. یاپراقلانمق: آغاجلرده یاپراق پیدا اولمق.

یاپشمق [ت مص] ایکی شی بربریله آیرلیه‌جق صورتده برلشمك، التحاق ایتمك . ایکی شی بربرینه طوقونمق . یان یانه ویا اوست اوسته بیتیشمك. صیم صیقی صارلمق. مسلط اولمق ، تعجیز ایتمك .

یاپمق [ت مص] قیلمق ، ایشله‌مك ، اعمال وانشا ایتمك . وجوده کتیرمك ، تأسیس ایلمك، دوزلتمك، بجرمك . کوکل یاپمق : خاطرینی خوش ایتمك . کیفنی ، یوواسنی یاپمق: حقندن کلمك ، تأدیب ایتمك.

یاپنجاق [ت ا] چاووش اوزومندن صکره یتیشه‌ن طاتلی ومقبول بر نوع اوزوم .

یاپی [ت ا] بنا، یاپیلمه. بنیه، وجود.

یاتسی ـ یاتسو [ف ا] کیجه اورتالق تماميله قراردقدن صکره قیلنان نماز . بو نمازك وقتی وزمانی .

یاتشمق [ت مصـ] حدت وشدتی سکونت بولمق . قیزغینلغی مندفع اولمق . غوغا و کورولدی آزالمق. قبوله‌ورضا کوسترمکه تمایل ایتمك .

یاتغین [ت‌صـ] بر طرفه میل ایتمش، اکریلمش . چوق قاله‌رق چورومکه باشلامش .

یاتمق [ت‌مصـ]یتاغه کیروب اوزانمق، یره بویلی بوینه سـه‌ریلمك . اویومق ، خسته اولمق . بر طرفه میل ایتمك. بریرده‌مدت مدیده‌قالمق.

یاخود [ف د] ادات عطف وبعضاً ادات تردید اولور. «یا» ایله مترادفدر .

یاد [ف ا] خاطر، کوکل ، فکر . خاطرلامه ، آکمه ، تذکر .

یادکار [ف ا] خاطرلامه‌یه واسطه اولان هدیه ، برکزار .

یادیرغامق [ت مصـ] یابانجی نظریله باقمق . بیلمیورکبی طاورانمق . بردنبره طانیامامق .

یار [ت ا] یارلمش یر ، غایت چوقور محل ، اوچوروم . ورطه ، تهلکه . یاردن آتمق : آلداتوب ورطه‌یه دوشورمك .

یار [ت ا] آغیزده طوپلانان صو . توکروك .

یار [ف ا] دوست . آرقداش . محبوبه . معشوقه . سه‌وکیلی .

یارا [ف ا] قوت،قدرت، طاقت، مجال.

یارا ـ یاره [ت ا] جریحه . بیچاق ، قورشون ایله اورلمق ویا چیبان چیقارمق دولاییسیله وجودك هرهانکی بر یرنده آچیلوب ایشله‌ین جرحه .

یاراتمق [ت‌مصـ] یوقدن وارایتمك. خلق ایلمك. وجوده کتیرمك. ایجاد واحداث ایتمك .

یارادان [ت صـ] یارادیجی ، خلق ایدن . جناب حق .

یارادیلش [ت‌صـ] جبلیت، طبیعت. بنیه ، مزاج .

یارار [ت صـ] الویریشلی، قوللانیلیر صالح ، مفید ، نافع . اهلیتلی ، مقتدر .

یاراسه ـ یراسه [ت ا] کیجه‌قوشی، شب پره .

یاراشمق [ت مصـ] یاقیشمق، اویغون اولمق ، اویمق ، موافق ومناسب کورمك .

یارالامق [ت‌مصـ] جرح ایتمك. آلت جارحه‌ایله وجودنده‌جرحه آچمق ، عیبلامق . قصورلی ایتمك .

یاراماز [ت صـ] الویریشلی اولمیان، غیرصالح، خیرسز، فائده‌سز، مضر. کورولدیجی، راحت‌دورمایان. زورba، فنا خویلی . مضر .

یارامق [ت مصـ] ایشه کلمك، الویریشلی اولمق. فائده‌لی، منفعتلی اولمق.

کندیسندن استفاده ایدلمك: اویغون وموافق کلمك .

یارانمق [تَ مص] برینك ایشنه یارایاجق ، فائده‌لی اوله‌جق صورتده حرکتده بولنمق ، کوزه کیرمك، برینك خوشنه کیده‌جك صورتده ایش کورمك .

یارپوز [ت ا] بر نوع ککلیك اوتی .

یارداق [ت ا] رفیق ، یاردمجی ، ارقداش . یاماق .

یارده [انکلیز] طقسان بر ساتیمترو طولنده انکلیز اولچوسی .

یاردیم ـ یاردم [ت ا] معاونت ، امداد ، مظاهرت.

یاریشمق [ت مص] بن دها اییم دیه بربله ادعاده بولنمق . مسابقه ایتمك . قوشویه چیقمق .

یارلیغامق [ت مص] دعوایی فصل ایتمك ، حکم ایتمك .

یارمق [ت مص] بر شیئی بویلی بوینه ایکی‌یه و دها زیاده پارچه‌لره آییرمق . بولمك . کسمك . کسوب آچمق . اورارق یارا آچمق.

یاری [ت ا] نیم . بر شیئك تام ایکیده بر قسمی .

یارم [ت ا] برك یاریسی . نصفی . اکسیك ، نقصان ، ناتمام .

یارین [ت ا] بوکونی تعقیب ایدن کون ، فردا .

یاز [ث ا] سنه‌نك صیجاق موسمی، صیف .

یازلامق [ت ص] یازه یه‌تیشمك، یازی کچیرمك . یاز زمانی. بریرده اوتورمق . یاز کبی اولمق .

یازمق [ث مص] قلم ایله برسطح اوستنه حرفلری رسم ایتمك. تحریر ، تألیف و تصنیف ایتمك. مکتوبله بیلدیرمك. اشعار ایتمك .

یازی [ث ا خط ، یازیلان شی . مشق ، حرفلرك رسمی .

یازین [ث ص] یازموسمی. یاززماننده.

یاس [ث ا] ماتم .

یأس [ع مص] مأیوسیت، امیدسزلك.

یاساق ـ یساق ـ یساغ [ف ث ا] قانون نظام، ممنوع . منع ، نهی ، زجر .

یاسمن ـ یاسمین [فا] معروف کوزل قوقولی چیچك .

یاسمین

یاش [ث ا] ایصلاق ،

صولی، نملی، قورومامش، رطوبتلی، کوزدن آقان صو ، دموع. عمرك مقداری ، سن .

یاشا ـ یشا [ت ا] چوق معمر اول. عمرك اوزون اولسون .

یاشامق [ت مصـ] صاغ ، برحیات اولمق ، عمر سورمك ، کچنمك ، تعیش ایتمك .

یاشماق ـ یشماق [ت ا] فراجه زماننده قادینلرك یوزلرینه طوتدقلری اینجه بیاض تولبند. باش اورتوسی .

یاصدیق ـ یصدیق [تا] اوزرینه طیانیلان و باش آلتنه قونیلان پاموق ویوك دولو طوربه . بیغك اوجلری آلتنده صقالدن طراش ایدلیوب براقیلان قیللر. فدانی دیك دوردورمق ایچون دیبنه ییغیلان طوپراق کومه‌سی .

یاصلانمق [ت مصـ] طیانمق، استناد ایتمك .

یاصی [ت ا] دوز ، مستوی ، مسطح . باصیق .

یاصیلاشمق [ت مصـ] یاصی اولمق، ازیله‌رك پستیل کبی اولمق.

یاغ [ت ا] سوتدن چیقاریلان یوموشاق ماده که یمکه قونیلور. أتك ایچنده‌کی مادهٔ شحمیه ، شحم . زیتون کبی دانه‌لردن صیقیله‌رق چیقاریلان لزوجتلی مایع. چیچکلردن تقطیر ایدیله‌رك چیقاریلان دهن . بعض حیواناتدن چیقاریلان زیوت . یردن چیقان زیوت معدنیه .

یاغر [ت ا] آتك اوموزنده‌ا کرك طوقانمسیله حاصل اولان یاره .

یاغز [ت ا] سیاه پارلاق رنکلی آت.

یاغلق [ت ا] مندیل. چوره، حاولی، بچته .

یاغمق [ت مصـ] یوقاردن آشاغی‌یه سه‌رپلمك. قار ویاغمورك یره دوشمه‌سی . چوق کلمك .

یاغمور [ت ا] بلوطلردن یره‌داملایان صو قطره‌لری ، باران .

یافته [ف صـ] بولمش ، بولنمش « دائما ترکیب ایله استعمال اولونور » حصول یافته : حصول بولمش کبی .

یافته [ت ا] قوطی وشیشه‌لرك اوستنه تعریفاتی حاوی اولارق یاپشدیریلان کوچوك کاغد. کوچوك اعلان ورقه‌لری. محکومینك جرمنی بیان ایدر اولاراق بوینلرینه آصیلان ورقه .

یافه [ف ا] هذیان ، معناسز سوز ، یاوه .

یاقالامق [ت مصـ] یاقاسندن طوتمق . یتیشوب طوتمق، بولوب طوتمق.

یاقالانمق [ت مصـ] یاقاسندن طوتلمق. یتیشیلوب طوتلمق. أله کچمك.

یاقاموز [یونان] کیجه‌لری دکزك قاریشدیرلسندن چیقان آیدینلق، فوسفور شعله‌لری .

یاقشمق [ت مص] یاراشمق، اویمق، موافق ومناسب کلمك .

یاقلاشمق [ت مص] یاقین کلمك . یناشمق ، بکزتمك .

یاقوت [ع ا] قیمتدار بر طاش . قرمزی وصاری وکوك رنکلری واردروغایت مقبولدر. جمع: یواقیت.

یاقه ـ یقه [ت ا] البیسه‌نك بویونی احاطه ایدن قسمی . کریبان . قیی ، ساحل .

یاقی [ت ا] دری‌یی قابارتوب صو آقیتمق ویاخود یارایی ایشلتمك ایچون یاپشدیریلان شی ، بدنك هرهانکی بر طرفنه یاپشدیریلان بز ویا کاغد اوزرینه سورولمش علاج .

یاقین ـ یقین [ت ص] اوزاق اولمیان، قریب . آز وقت اول. آز وقت صکره. بکزه‌ین . مشابهتی اولان . وقوعی قریب اولان .

یاقینلاشمق [ت مص] یاقلاشمق ، یاناشمق، قریب اولمق.

یاکلتمق [ت مص] سهو و خطا ایتدیرمك، آلداتمق. یاکلش ایش یاپدیرمق .

یاکلمق [ت مص] سهو و خطا ایتمك. یاکلش یاپمق. خطاده بولنمق.

یال [ذ ا] بویون ، کردن .

یالاپ [ت ص] مکرر اوله‌رق قوللانیلیر : یالاپ یالاپ: پارل پارل .

یالابیق [ت ص] پارلاق، پارلدایان، ایشی‌ین .

یالاق [ت ا] حیوانلرك ایچندن صو ایچدکلری قاب .

یالامق [ت مص] دیل ایله سیلمك. یانندن طوقونارق کچمك .

یالان [ت ا] اصلسز، حقیقته مغایر، خلاف واقع سوز ویا ایش .

یالبه [ت ا] طالغه‌لرك تأثیریله کمینك ایکی طرفه صاللانمسی .

یالتاقلانمق [ت مص] تبصبص ایتمك، تملق ایتمك . مداهنه ایتمك. خوش کورونمکه چالیشمق .

یالچین [ت ص] یلك دیك ، پك صارپ .

یالدیز [ت ا] بر شیئك اوزرینه سوریلن آلتون ویا کوموش. بر سوزك وایشك یالان اوله‌رق سوسی.

یالدیزلامق [ت مص] یالدیز سورمك. تذهیب. یالاندن سوسله‌مك. کوز بویامق .

یالکز [ت د] تك، منفرد، برابرنده باشقه‌سی اولمیان ، ساده ، محضا ، مجرد .

یالکزلق [ت مص] تنهالق، وحدت، انفراد .

یالوارمق [ت مص] رجا ایتمك ، نیازده بولنمق .

یالی [ت ا] دکز و نهر کناری، ساحل، قییی. ساحلخانه.

یالَیت [ع فد] نه اولوردی، کاشکی.

یالیم [ت ا] بچاق. قیلیج وسائره‌نك کسکین طرفی.

یالیك ـ یالین [ت ا] آله‌و.

یالکلانمق [ت مص] پارلامق، آله‌ولنمك.

یالین [ت ص] ساده، تك، چیپلاق.

یاماچ [ت ا] بایر محل، سطح مائل.

یاماق ـ یماق [ت ا] چراق، یاردمجی.

یامری یومرو [ت ص] اکری بوکری.

یامان ـ یمان [ت ص] قورناز، جادالوز، حیله‌کار، مرحمتسز، فنا.

یامه [ت ا] بر دلیکی ویا ییرتیغی قاپاتمق ایچون قوللانیلان پارچه. بعض آدملرك یوزلرنده بولنان لکه.

یامه‌مق [ت مص] دلیکی ویرتیغی یامه اوره‌رق قاپاتمق، تعمیر.

یام‌یام [ت ص] انسان‌اتی ییه‌ن‌وحشی آداملر.

یان [ت ا] اون، آرقه، اوست و آلت طرفدن غیری اولان طرف. کنار، جهت، سمت، جولر. عند، نزد.

یانپوری [ت ص] چارپوق، اکری بوکری.

یاناشمق ـ یناشمق [ت مص] یاقلاشمق، یانه صوقولمق، تقرب ایتمك.

یاناق ـ یناق [ت ا] یوزك ایکی طرفندن هر بری. رخسار.

یانغین [ت ص] یانق، محترق. متأثر. متضرر. بر یرده ظهور ایدن آتش.

یانمق [ت مص] آتشلنمك. آتش طوتوشمق. پارلامق. آتشه معروض قالمق. ضرر وزیان کورمك. متأثر اولمق. تأسف ایتمك.

یاواش ـ یواش [ت ص] سرعتلی اولمیان. آغیر. أهمیتسز. یوموشاق. خفیف.

یاوان [ت ص] یاغسز، لذتسز. طاتسز.

یاوَر [ف ص] یاردمجی. معین. مساعد.

یاورو ـ یاوری [ت ا] هر نوع حیوانك کوچوکی. هنوز طوغمش.

یاوشاق [ت ا] هنوز سرکه‌دن چیقمش وجانلانمش بیت.

یاووز [ت ص] شدتلی. پك سرت، فوق‌العاده. حاذق. ماهر.

یاووقلی [ت ص] نشانلی، سه‌وکیلی.

ياوه [فا] معناسز ، بيهوده سوز .

ياى [ت ا] اوق آتمغه مخصوص معروف آلت ، كمان . اسنه‌ين آلت ، زنبرك .

يايا ـ يايان [ت ص] آياقله يورويں، پياده. محروم، بى‌بهره.

يايغره [تا] يوكسك سسله باغيرمه، كورولدى . تلاش، ولوله .

يايغى [ت ا] يره و بر شيئك اوستنه سه‌ريلن شى ، كليم .

يايق [تا] ياغ چيقارمق ايچون سوت چالقا- دقلرى معروف فوچى .

يايق

يايلا ـ يايلاق [ت ا] يازين كيديلوب اوتوريلان يوكسك وسرين ير . طاغده يازلق اقامتكاه .

يايمق [ت مص] آچمق ، سه‌رمك، طاغتمق . حيوان اوتلاتمق .

يايوان [ت ص] آچيق، كنيش، بول.

يباب [ف ص] ويرانه ، ييقيق ، بوزوق .

يبوست [ع مص] قورولق . ياش اولمامق. رطوبتسزلك .

يتاق [ت ا] دوشه‌ك . قاريوله ، سدير . مكان، ملجاء. مجرا .

يتشمك [ت مص] اولاشمق. ايريشمك. حاصل اولمق . نشئت ايلمك. كماله ايرمك . برزمانده يتامق.

يتمش [ت ع] ٦٩ دن صكره‌كى عدد .

يتمك [ت مص] الويرمك، يتيشمك، واصل اولمق ، جانه يتمك : بيقوب تحملى قالمامق .

يتيم [ع] يالكز ، تك ، يكانه . باباسى أولمش چوجق .

يثرب [ع ا] مدينهٔ منوره شهرى .

يخ [فا] بوز .

يخچه [فا] ياغان طولو ، برد . ژاله ، چيك .

يخشى [تا] أيى ، كوزل ، اعلا .

يخنى [فا] ذخيره، پيشمش شى. معروف أت يمكى .

يد [ع ا] أل . قوت ، قدرت .

يدك [تا] حيوانى چكه‌جك ايپ. آقنديلرده قايغى چكدكلرى ايپ. چكيلوب كوتوريلن بوش آت. لزومى ايچون بولنديريلان شيلر .

يدمك [ت مص] چكوب كوتورمك.

يدى [تا] آلتيدن صوكره كلن صايى.

يديرمك [تمص] يبه جك ويروب يوتدورمق . حيوانه يم ويرمك. صرف واستهلاك ايتديرمك.

ير [ث مص] قره ، طوپراق . ارض پارچه‌سی. محل ، مملكت ، وطن ، مقام ، منصب .

يراعه [ع ا] قامش . قامش قلم .

يراغ [ت ا] سلاح؛ آلت حرب. لوازم ؛ مهمات .

يرحمك الله [عتر] الله سكا رحمت ايتسون .

يرقان [ع ا] صاريلق علتی .

يرلشمك [ث مص] يرطوتمق؛ ير بولوب اوطورمق . قرار ايتمك . بر محلده دائم اوطورمق . اشياسنی يرلی يرينه قويمق .

يرليغ [ت ا] اراده ؛ فرمان .

يرمغان [ف ا] آرمغان ، هديه .

يزدان [فا] جناب حق . يارادان .

يسار [عص] زنكينلك ، وارلق ، ثروت . صول طرف .

يسر [عمص] قولای اولمق، قولايلق، (ص) قولای ، يواش شی .

يسر [ع مص] قولايلق ، آسانلق ، سهولت . زنكينلك .

يسری [ع ا] صول طرف .

يسری [ت ا] برجنس سياه وپارلاق آغاج .

يسور [عص] قارباز، دائماقاراوينايان آدم .

يسير [ع ص] آز ، قليل . قولای ، سهل . قارباز .

يشب ــ يشم [ع ا] درلو رنكلری اولان قيمتلی برطاش.

يشيل [ت ص]صاری ايله ماوی رنكلرك امتزاجندن حاصل اولان رنك. چمن رنكی ، تازه ، خام سبزه .

يعنی [ع د] مقصد شودركه ، شو ديمكدركه : معناسی بودر .

يغلاوی [ع ا] صاپلی طاوا .

يغما [ف ا] غارت ، غصب ، تاراج.

يقطين [ع ا] قباق ، خيار ، قاوون وقارپوز كبی يره‌يايیلان نبات.

يقاظت [عمص] اويانقلق ، بيدارلق.

يقظه [ع ا] اويانقلق حالی، بيدارلق.

يقين [ع ا] برشيئی شكسز اوله‌رق بيلمك .

يك ــ ين [ت ا] أثواب وچاشيرك قولی ؛ يانی .

يك [ع ا] بر ؛ بردانه؛ بر عددی. تك ؛ يالكز .

یكان ـ یكان [فص] بربربر؛ آیری آیری.

یگانه [فص] بریجك؛ أشی اولمیان. نظیرسز.

یكبار ـ یكباره [فص] برکره؛ بر دفعه. بردفعه‌ده.

یكپاره [فص] برپارچه، بوتون، قیریقسز. أکسز.

یکتا [فص] نظیرسز، بر دانه، مثلی اولمیان.

یكدم [فا] بر دم، بر نفس، بر آن.

یكدن [فا] بردن، دفعةً، پارچه پارچه اولمیه‌رق.

یکدیگر [فا] بربری، ایکیسیده، بر چوغی‌ده.

یگرمی [تا] اون طوقوزدن صکره‌کی عدد.

یك رنك [فص] بررنکده، عینی رنکده.

یكزبان [فص] بر دیللی، آغزی بر. بر آغیزدن.

یکساله [فص] بر سنه‌لك، بر یاشنده.

یکسان [فص] دائما. بر دوزی‌یه، بر اسلوبده. مساوی.

یکشنبه [فا] بازار کونی، یوم الاحد.

یكمك ـ ینمك [ت مص] غلبه چالمق. شدتی آزالتمق.

یگن [تا] قارداش اولادی، برادر زاده.

یکون [عا] حسابك مجموعی. حسابك طوپی.

یکه [تا] کمی‌یی چویرمك ایشنی کورن دومنك مانیوه‌لاسی.

یکه‌تاز [فص] فوق العاده شجیع. پك جسور آدم. قهرمان.

یکی ـ یڭی [ت ص] قوللانلامامش، اسکی اولمیان. نوظهور. عجمی، تجربه‌سز.

یکیت [ت ص] کنج، قوتلی. جسور؛ بهادر.

یکیله‌مك [ت مص] اسکی‌یی یکی ایله دکیشدیرمك، تکرار ایتمك.

یل [تا] روزکار؛ روماتیزمه وامثالی. قارنده طوپلانان غاز.

یلپازه [تا] صیجاق هوالرده روزکار حاصل ایتمك ایچون یلپازه قوللانیلان معروف شی. مروحه.

یلتنمك [ت مص] برشیئه اوزنمك. تقلیده چالیشمق.

یلدیرمه [تا] قادینلرك صیفیه‌ده کیدکلری اوستلك.

یلك [تا] قوش قنادینك اوزون تویلری. قولسز، اونی آچیق منتان.

يلكن [تا] روزكار ايله يورو تمك ايچون كمينك ديركلرينه كردكلرى قالين بز .

يلكن

يللنمك [ث مص] يلپازه ايله كنديسنه يل ويرمك . قارنده كى غازى مقعددن چيقارمق .

يلوه [ث ا] چوللق دنيلان قوش .

يله [فا] صالمه . اوتلاغه صالبير-لمش حيوان سوريسى . [ت ا] آت صاچى ، آرسلان صاچى .

يم [ث ا] حيواناتك ييه جكى . مج : حيله ، ساخته اوضاع . [ع ا] دكز ، دريا .

يمامه [ع ا] اهلى كوكرجين .

يمك [ث مص] چكنه يوب يوتمق ، طعام ايتمك . كميرمك . آشنديرمق . صرف ايتمك . معروض اولمق . [ت ا] ييه جك شى ، طعام .

يملك [ت ا] حيوانلره ايچنده يم ويريلان محل .

يمن [ع م] ميمنت ، مباركلك ، اوغورليلق .

يملك

يمنى [ت ا] قادينلرك وطشره خلقنك باشلرينه باغلادقلرى توابند . اوكچه سز برنوع آياق قابى .

يمورطه [ث ا] قوش ، بوجك ، بالقلرك طوغوردقلرى قابوقلى دانه .

يمورطه

يمورطلامق [ث مص] يمورطه ياپمق ، اويدوروب سويلمك .

يميش [ثا] ميوه ، فاكهه . قورى انجير .

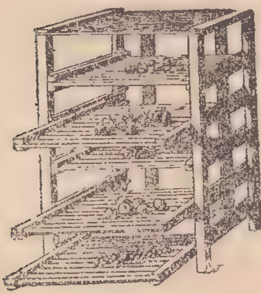

يميشلك

يميشلك [ت ا] سفره ده ايچنه يميش قونيلان قاب . يمش دولابى .

یمین [عا] صاغ جهت، صاغ طرف. آند، قسم.

ینبوع [عا] پیکار، چشمه، قایناق، منبع.

ینگج [تا] یان یان یوروین معروف صو حیوانی. چغانوس.

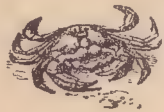

ینکچ

ینگه [تا] برادر، دایی، عموجه زوجه‌سی. کلینه رهبرلك ایدن قادین.

ینیرجه [ت ا] وجودی اویارق بویوین چیبان. غانغرن.

یوارلاق [ت ص] مدور، دکرمی، طوب کبی، کروی.

یوارلامق [ت مص] تکرله‌مك، دوندیره‌رك یوروتمك. اساسسز برشی سویلمك.

یواشه [تا] سرکش آتلری ضبط ایچون دوداقلرینه طاقدقلری تخته قیصاج.

یوباز [تا] ایری، قابا، قوتلی آدم. قبا صوفی.

یوتمق [ت مص] بوغازدن آشاغی ایندیرمك. غصب ایتمك. تحمل ایله سکوت ایتمك.

یوجه [تص] یوکسك، مرتفع.

یورد [ت ا] یر، مملکت، وطن، مسکن، املاك واراضی.

یوردام [ت ا] ألندن ایش کلمك، تدبیر. صره، مناسبت.

یورطی [تا] خرستیان بایرامی.

یورغان [تا] یاتانك اوستنه اورتیلن شی. لحاف.

یورغون [تص] یورولمش، چوق زحمت چکمش. مجالسز.

یورغه [تا] آتك برنوع یورویشی، او صورتله یوروین آت.

یورمق [تمص] یورغون دوشورمك، زحمته صوقمق. تعبیر وتفسیر ایتمك. عد وحمل ایتمك. صایمق.

یوروك [تص] أیی وچابوق یوروین آت. کوچن خلق، کوچبه.

یورومك [ت مص] آیاقله کیتمك، آدیم آتارق ایلریله‌مك. هجوم.

یوره‌ك [ت ا] قلب، کوکل. جسارت، مرحمت، شفقت.

یوز [تا] طقسان طقوزدن صکره‌کی صایی. انسان وحیوان باشنك اوك طرفی، چهره، برینك طیشاریسی، قماشك طوغری طرفی. سبب.

یوز باشی [ت ا] عسکرده بلوك قوماندانی.

یوزمك [ت مص] حیوانك دریسنی صویمق. صوده باتمیه‌رق ایلرلمك.

یوزوك [ت ا] پارمغه زینت ایچون طاقیلان حلقه.

یوسفجق [ت ا] قوصه‌ونك بر نوعی. برجنس کله بك .

یوصمه [ت ص] ظریف ، ادالی ، عشوه‌باز.

یوصون [ت ا] آغاج کوکلری ، طاشلراوزرنده حاصل اولان یشیل ویوموشاق چیمن.. دورغون صو اوستنده حاصل اولان یشیللك.

یوغورت [ت ا] صنعی‌اکشیدلمش وقویولاشدیرلمش سوت .

یوغورمق [ت مص] اون کبی شیلری خامور یاپمق ، یوموشاق شیلری‌أل ایله‌أزه‌رك قاریشدیرمق .

یوغون [ت ص] قالین، قابا، ایری وجولی آدم .

یوف [ت ا] یازیق ! بیهوده . بوش .

یوفقه [ت ص] اینجه ، رقیق . بورکلك خامور ، یازی .

یوق [ت ص] اولمیان، غیر موجود، معدوم .

یوقاری [ت ا] یوکسك، یوکسکده بولنان، عالی، بالا .

یوقسول [ت ص] یوقلق ایچنده بولنان ، فقیر ، محتاج .

یوقلامق [ت مص] برشیئی‌اکلامغه چالیشمق، آرایوب طارامق. تحقیق ایتمك . دنه‌مك .

یوقوش [ت ا] یوکسکه منتهی‌اولان یول، سطح مائلك یوقاری‌یه طوغری وضعیتی .

یوك ـ یون [ت ا] قویون توکی ، یاپاغی، پشم ، صوف .

یوك [ت ا] نقل‌اولنان‌اشیا، آغیرلق. درعهده ایدیلان‌شی. وظیفه .

یوکسك [ت ص] یوجه ، آلچاق اولمیان. فضله ، آرتمش .

یوکسلمك [ت مص] یوجلمك ، یوقاری قالقمق .

یوکسوك [ت ا] ایکنه‌یی ایتمك ایچون پارمغه‌طاقیلان شی .

یوکسوك اوتی [ت ا] وه‌جیتال یوکسوك دنیلن بر اوت .

یول [ت ا] اوستنده یورینیر ، کچیله‌جك محل ، راه ، طریق ، عادت. کمینك سرعتی .

یولار [ت ا] حیوانی باغلامق ایچون باشنه طاقیلان شی .

یولاف [ت ا] معروف حبه ؛ علف .

یولمق [ت مص] چکوب قوپارمق . صویمق ، دولاندیرمق .

یوم [ع ا] کون. کوندوز، دنیانك آیدینلق اولدیغی مدت .

یوماق [ت ا] طوپ کبی یووارلاق صاریلمش ایپ ویا ایپلك .

یوماقلاتمق [ت مص] شیشوب یومرو اولمق. صاریلمق.

یومروق [ت ا] پارمقلری قپامق ایله ألك آلدیغی شکل. مشت .

یومشاق ـ یوموشاق [تا] سرت وقاتی اولمیان

یومق [ت مص] ییقامق .

یومق [ت مص] کوز قپاقلرینی قاپامق، پارمقلری بوکمك .

یونجه [ت ا] حیوانلره یدیریلیر معروف اوت .

یونغه [ت ا] کسیلن کرسته، قیریلان اودوندن چیقان اوفاق پارچه .

یونتمق [ت مص] قلم کسمك، کرسته یی، آغاجی کسوب دوزلتمك ، طاشی دوزلدوب بر شکله قویمق .

یووا [ت ا] قوشلرك و بوجکلرك مسکنی، لانه . کوچوك وفقیرانه أو . ماکنه‌ده ویده و سیلیندیرك

قیرلانغیچ یوواسی

کیردیکی دلیك . چوقور ، دلیك .

یوها [ت ا] تحقیر وترزیل صیحه‌سی، یوها دیه باغیرمق .

ییتمك [ت مص] ضایع اولمق ، غائب اولمق، یولنی شاشیرمق.

ییرتمق [ت مص] یوموشاق شیئی پارچه‌لامق ، ایکی یه آییرمق، یارمق.

ییغمق [ت مص] حبوباتی ، اشیایی بر بری اوزرینه قویوب کومه یاپمق .

ییقامق [ت مص] صو ایله تمیزله‌مك . یومق ، غسل ایتمك .

ییقمق [ت مص] هدم ایتمك، تخریب ایتمك ، یره دویرمك .

ییل [ت ا] سنه ، اون ایکی آیدن عبارت زمان .

ییلان

ییلان

[ت ا] اوزون، مضر وزهرلی حیوان . افعی ، حیه .

ییلانجق [تا] بر نوع خسته‌لق . معروف یارا .

ییلیشمق [ت مص] صیرتمق ، چیرکین چیرکین تبسم .

ییلمق [ت مص] اورکمك ، کوزی قورقمق .

ییو [ت ا] بر شیئك ایچنده ویا طیشنده‌کی اویوق چیزکی . بر زیوانه‌نك ایچنه ویا ویده‌نك اوستنه یاپیلان هلزونی اویوق .

یکی

رسملی

تورکجه قاموس

تابلولره عائد فهرست

١ لوحه — فائده‌لی قوشلر

٨٠ نجی صحیفه‌ده

چاییر قوشی
دیکر نوعی
بهار سرچه‌سی
لاواندییر
آلاجه سرچه
لوریو
قرمزی بوغاز
بلبل
ماوی بوغاز
١ دیوار بلبلی
١ قزل قویروق
١ قایا قارا طاووغی
١ ماوی قارا طاووق
١ قیرجیل ترا که
١ سیوری برون ترا که

١٦ چوبان تراکه‌سی
١٧ چیفیرتغان
١٨ قره‌باش اوتلکن
١٩ کوه‌زه اوتلکن
٢٠ هیپولاییس پولیغلوت
٢١ روسرول
٢٢ قراغمیت
٢٣ تروغلودیت
٢٤ چالی طاووغی
٢٥ چالی قوشی
٢٦ کمورجی آری قوشی
٢٧ ماوی آری قوشی
٢٨ تپه‌لی آری قوشی
٢٩ اوزون قویروق آری قوشی
٣٠ رمیز

٣١ بیقلی آری قوشی
٣٢ سینك قوشی
٣٣ باجه قیرلانغیجی
٣٤ پنجره قیرلانغیجی
٣٥ ساحل قیرلانغیجی
٣٦ چوبان آلداتان
٣٧ مارتی
٣٨ دیکر نوعی
٣٩ ایسترن
٤٠ دیکر نوعی
٤١ کیفت
٤٢ یوواه‌ودللری (صنعی)
٤٣ کوچوك قوشلر ایچون تونه‌لك
٤٤ قوش یووالرینك محافظه ترتیباتی
٤٥ دیوارلرده قوش یوواسی

٢ لوحه — فائده‌لی قوشلر

٨١ نجی صحیفه‌ده

آتمه‌جه
قوبه‌رشاهینی
قوقوماو قوشی
بایقوش
پوهو قوشی
ویرانه بایقوشی
کوچوك بایقوش
آغاج قاقان
یشیل آغاج قاقان
١ بورقول

١١ رولیه
١٢ آری قوشی
١٣ اسحق قوشی
١٤ آغاج طیرمانان
١٥ نیفودروم
١٦ هدهد
١٧ اووه‌یك
١٨ عادی سرچه
١٩ طاغ سرچه‌سی
٢٠ صارماشیق سرچه‌سی

٢١ ارکك ساقاقوشی
٢٢ دیشی ساقاقوشی
٢٣ چتال غاغا
٢٤ یشیل اسپینوز
٢٥
٢٦ آردان اسپینوزی
٢٧ ملز ساقا
٢٨ ثارین
٢٩ ژینی
٣٠ دانتورون

٣١ لینوت
٣٢ یوسفجق
٣٤ صاری آصمه
٣٤ چالی قوشی
٣٥ قره‌طاووق
٣٦ فنا یرلشدیرلمش صنعی یووا
٣٧ أیی یرلشدیرلمش صنعی یووا
٣٨ یووا ایچون چاتال
٣٩ تلدن یووا اسکاتی
٤٠ ساقاوامثالنی بسله‌مك
٤١ سرچه‌لر ایچون چارداق
٤٢ یم قوطولری
٤٣ قیش ایچون سپرلی یمخانه

٣ لوحه — قوشلر

١٦٠ نجی صحیفه‌ده.

١ بالقچی مارتی
٢ قره مارتیسی
٣ صقاللی قوش
٤ تانیسیپتر
٥ آرکوس
٦ ئه‌په‌رونیه
٧ یبانی کوکرجین
٨ عادی کوکرجین
٩ پوقرازی
١٠ سولون
١١ ایده‌ر اوردکی
١٢ یبانی اوردك
١٣ هارل اوردکی
١٤ سارسول اوردکی
١٥ سوشبه اوردکی
١٦ آم‌هرس سولونی
١٧ تراغویان سولونی
١٨ لوفوفور
١٩ غانغا
٢٠ بیلدیرجین
٢١ قرمزی ککلك
٢٢ ژه‌لینوت
٢٣ عادی سولون
٢٤ پتراس لیر
٢٥ تاله‌غال
٢٦ قولاقلی سولون
٢٧ قرمزی فلامان
٢٨ } ٢٩ } پنبه فلامان
٣٠ چولاق
٣١ بالقچیل
٣٢ کوچوك طوی
٣٣ آغامی
٣٤ په‌ن‌غوئه‌ن
٣٥ مانشو
٣٦ قورموران
٣٧ غره‌پ
٣٨ قاشیقجی قوشی
٣٩ قاراباتاق
٤٠ مقارو
٤١ ایسنرن
٤٢ سلطان طاووغی
٤٣ وانو
٤٤ اوزون باجاق
٤٥ قره‌باش مارتی
٤٦ غری مارتی
٤٧ ناندو دوه‌قوشی
٤٨ عادی دوه‌قوشی
٤٩ طیقناز دوه‌قوشی
٥٠ بودور دوه‌قوشی
٥١ غری طورنه
٥٢ تپه‌لی طورنه
٥٣ آپته‌ریکس
٥٤ مرابط قوشی
٥٥ غورا
٥٦ } ٥٧ } قومباتان
٥٨ لیلك
٥٩ ایبیس
٦٠ یاصی غاغا
٦١ پالانیسه‌پ

٤ لوحه — قوشلر

١٦١ نجی صحیفه‌ده

١ قوندور
٢ آق بابا
٣ شاهین
٤ بالبوزار
٥ غرتدوك
٦ ئه‌فره
٧ قارتال
٨ زیبانه‌ت
٩ ساقا قوشی
١٠ گردنلكلی پاپاغان
١١ کول تپه پاپاغان
١٢ طوطی
١٣ شازمورنیك
١٤ توراقو کوکرجینی
١٥ فلوریه
١٦ ماوی آری قوشی
١٧ مه‌لوپیست
١٨ قیرساقاسی
١٩ صاری تپه‌پاپاغان
٢٠ اوزون‌قویروق‌پاپاغان
٢١ آری قوشی
٢٢ دول قادین قوشی
٢٣ یشیل آغاچ قاقان
٢٤ قرمزی بویون
٢٥ قیرلانغیج
٢٦ چوبان قوشی
٢٧ پس تا کول
٢٨ صاری بویون
٢٩ قیصه قاناد
٣٠ هدهد
٣١ تپه‌لی آری قوشی
٣٢ جنت صاقساغانی
٣٣ جنت قوشی
٣٤ کرکه‌دان قاله‌اوسی
٣٥ حبشستان قاله‌اوسی
٣٦ امریقا پاپاغانی
٣٧ دیکر نوعی
٣٨ مکسیقا سرچه‌سی
٣٩ پارلاق سرچه
٤٠ جنت پاپوسی
٤١ ئه‌پیاق
٤٢ صانوسینك‌قوشی
٤٣ لوقورنپس‌سینك‌قوشی
٤٤ طوپلی‌سینك‌قوشی
٤٥ سوینانغا
٤٦ لوفوزهین
٤٧ سیفیله
٤٨ مانوقور
٤٩ بشیلیاق قوشی
٥٠ هلیوماسترسینك‌قوشی
٥١ امریقا آری قوشی
٥٢ بوردون‌سینك‌قوشی
٥٣ صاری‌یاقوت سینك قوشی
٥٤ استه‌رنوقلیت
٥٥ صاقساغان
٥٦ عادی آری‌قوشی

٥ لوحه — بالقلر

٢٤٠ نجی صحیفه‌ده

١ لوره‌ك بالغی
٢ دکز بارکیری بالغی
٣ بالاموط‌بالغی
٤ دیکنلی بالق
٥ آنجویس‌بالغی
٦ کفال بالغی
٧ دیل بالغی
٨ قدیرغه بالغی
٩ قیرلانغیج بالغی
١٠ لیباری بالغی
١١ کنیش دیل بالغی
١٢ اسقومری بالغی
١٣ پیسی‌بالغی
١٤ کدی بالغی
١٥ مزیت بالغی
١٦ زارغانا بالغی
١٧ جام کوز بالغی
١٨ آتش بالغی

۱۹	رینغا بالغی	۲٦	اسقورپیت بالغی	۳۳	کوچك بالق
۲۰	یاصی بالق	۲۷	استرونکیلوس بالغی	۳٤	طاتلی صو قایا بالغی
۲۱	کوپك بالغی	۲۸	طورنا بالغی	۳٥	طاتلی صو چاچه بالغی
۲۲	طاتلی صوخانی بالغی	۲۹	تراغوتیه بالغی	۳٦	صدف بالغی
۲۳	یلان بالغی	۳۰	صوم بالغی	۳۷	سازان بالغی
۲٤	آلا بالغی	۳۱	مرسین بالغی	۳۸	یشیل سازان بالغی
۲٥	تکیر بالغی	۳۲	بوفا بالغی	۳۹	طاتلی صو کفال بالغی
				٤۰	چیان بالغی

٦ لوحه — بالقلر

۲٤۱ صحیفه‌ده

۱	دکز بالغی	۱۱	فیل بالغی	۲۱	بهتا بالغی
۲	لورك بالغی	۱۲	اوکوز بالغی	۲۲	دوربین بالغی
۳	قره‌کوز بالغی	۱۳	استاورید بالغی	۲۳	طاتلی صو بالقلری
٤	دکز قایا بالغی	۱۳	چناقوب بالغی	۲٤	قایا بالغی
٥	دکز اسقورپیت بالغی	۱٥	ایکنه بالغی	۲٥	اوزون مورینا بالغی
٦	بودرول بالغی	۱٦	یاصی بالغی	۲٦	کبار آلا بالغی
۷	قوم بالغی	۱۷	تکیر بالغی	۲۷	عادی آلا بالغی
۸	قیلیج بالغی	۱۸	حوض بالقلری	۲۸	قره‌کوز بالغی
۹	آیی بالغی	۱۹	بانتودون بالغی	۲۹	پلاتانیا بالغی
۱۰	طاش بالغی	۲۰	سقالریه بالغی	۳۰	شیرقا بالغی

۷ لوحه — کورك حیوانلری

۳۲۰ صحیفه‌ده

۱	آلاجه مایمون .	۹	سنیوت .	۱۸	مسك کدیسی .
۲	قورد .	۱۰	وحشی کدی .	۱۹	واشاق .
۳	عادی تیلکی .	۱۱	ویزون .	۲۰	صو سموری .
٤	پارلاق تیلکی .	۱۲	فووین .	۲۱	دکز سموری .
٥	بیاض تیلکی (قیش)	۱۳	سمور .	۲۲	غلوتون .
٦	بیاض تیلکی (یاز)	۱٤	زردوا .	۲۳	آوسترالیا تیلکیسی
۷	کوستبك .	۱٥	قاقم .	۲٤	سنجاب .
۸	زه‌نت .	۱٦	پوتوا .	۲٥	ساریغ .
		۱۷	موفه‌ت .	۲٦	آیی بالغی .

٢٧ تفتیك كچیسی .
٢٨ روس طابی .
٢٩ ژه اومیس .
٣٠ اسپالاقس .
٣١ قویون وقوزی .
٣٢ بویوك شینشیلا .
٣٣ كوچوك شینشیلا .
٣٤ هامستر .
٣٥ مارموت بوباق .
٣٦ كموشی طاوشان .
٣٧ قاستور .
٣٨ اونداسترا .
٣٩ طورنا .
٤٠ یبانی اوردك .
٤١ پلاتا قاستوری .
٤٢ بیاض طاغ طاوشانی
٤٣ عادی طاوشان .
٤٤ روس آطه طاوشانی .

٨ لوحه — كورك حیواناتی
٣٢١ نجی صحیفه‌ده

١ اركك آرسلان .
٢ دیشی آرسلان .
٣ قاپلان .
٤ كوچوك پارس .
٥ ژاغار (برنوع قاپلان).
٦ آسیا پارسی .
٨ یبانی كدی .
٩ پوما .
١٠ واشاق .
١١ بیاض آیی .
١٢ عادی آیی .
١٣ مالەز آییسی .
١٤ قورد .
١٥ آیی بالغی .
١٦ كچی .
١٧ آرسلان دریسی .
١٨ قاپلان دریسی .
١٩ بیاض آیی دریسی.
٢٠ تیلكی دریسی .
٢١ قاپلان وتیلكی دریسندن شانسیلیەر .
٢٢ كیبك دریسی الدیوەن :
٢٣ طاوشان دریسندن شوفور قاسكتی .
٢٤ آستراغان یاقه .
٢٥ قاقم یاقه .
٢٦ بیاض آستراغان قالپاق .
٢٧ سمور قالپاق .
٢٨ لوتر مارین قاش قول .
٢٩ ویزون بویون آتقیسی
٣٠ لوتر بویون آتقیسی.
٣١ اسقونس بویون آتقیسی .
٢٢ آستراغان بویون آتقیسی .
٣٣ قاقم قراوات .
٣٤ مغرل كچیسی بویون آتقیسی .
٣٥ مارت دریسی بویون آتقیسی .
٣٦ ماوی تیلكی بویون آتقیسی .
٣٧ سمور مانشون .
٣٨ قاقم مانشون .
٣٩ كموشی تیلكی مانشون
٤٠ آستراغان مانشون.
٤١ بیاض تیلكی مانشون
٤٢ اسقونس یاقا .
٤٣ غری مایمون مانشون
٤٤ ژاپون تیلكیسی قراوات .
٤٥ قاستور وقاقم مانشون

٩ لوحه — حیوانات اهلیه
٤٠٠ نجی صحیفه‌ده

١ دوغ (كوپك) .
٢ ژاپون فینوسی .
٣ زاغار .
٤ آپانیول .
٥ چوبان كوپكی .
٦ عادی كدی .

٧ وان كديسى .
٨ فلامان بوغاسى .
٩ اوكوز .
١٠ قونته اينكى .
١١ پرشرون جنسى آت
١٢ تاربه جنسى آت .
١٣ قاطر .
١٤ مركب .
١٥ روس آطه طاوشان
١٦ عادى آطه طاوشان
١٧ دوشوك قولاق طاوشان .
١٨ يورقشير دوموزى
١٩ كلنجك .
٢٠ بەزريشون جنسى قويون .
٢١ ساوزداون جنسى قويون .
٢٢ مەرينو قوچى .
٢٣ كچى .
٢٤ يەزيفور دوموزى.
٢٥ عادى دوموز .
٢٦ قوشنشين خروسى
٢٧ لافلەش خروسى .
٢٨ هودان طاووغى .
٢٩ طاووس .
٣٠ هندى .
٣١ قاپوسەن كوكرجينى
٣٢ طاووس كوكرجينى
٣٣ ژاوا خروسى .
٣٤ سولون .
٣٥ سياح كوكرجين .
٣٦ اوردك .
٣٧ قاز .
٣٨ نمسه طاووغى .
٣٩ سياه طورنا .
٤٠ بياض طورنا .
٤١ قارولين اوردكى .
٤٢ ماندارەن اوردكى .
٤٣ بنغال قناريەسى .
٤٤ آستريلد قناريه .
٤٥ پادوا قناريەسى .
٤٦ فرانسيسكن قناريه.
٤٧ عادى قناريه .

١٠ لوحه — وجود بشر

٥٦١. [illegible] نجى صحيفەده

١ عظم جبهى .
٢ قوس حاجبى .
٣ ثقبهٔ بصريه .
٤ عظم انف .
٥ عظم ميكمه .
٦ ثقبهٔ تحت الحجاجيه
٨ فك اسفل .
٨ فك اعلا
٩ عظم ترقوه ـ كوپرجيك كميكى .
١٠ نتؤ اخرمى .
١١ تنوئى غرابى .
١٢ رأس عضد .
١٣ عظم قص ـ كوكس تختەسى كميكى .
١٤ عظم عضد ـ بازو كميكى .
١٥ اضلاع ـ قبورغه كميكلرى .
١٦ عمود فقرى .
١٧ عظم حرقفه .
١٨ حفرهٔ حرقفيه
١٩ عظم زند .
٢٠ كعبره .
٢١ رسغ اليد ـ بيلك
٢٢ مشط اليد
٢٣ سلاميات
٢٤ عظم فخذ ـ اويلق كميكى
٢٥ رضفه ـ ديز قپاغى ـ آغيرشيق كميكى
٢٦ عظم قصبه ـ لوله كميكى
٢٧ شظى
٢٨ كعب ـ طوپوق كميكى

٢٩ رسغ القدم ـ آیاق کمیکی
٣٠ مشط القدم
٣١ سلامیات
٣٢ عظم جداری
٣٣ عظم صدغی
٣٤ نتؤ عذاری
٣٥ عظم وجنی
٣٦ مجرای سمع خارجی
٣٧ نتؤ حلمی
٣٨ ثقبهٔ ذقنیه ، رباط غرابی ترقوی
٣٩ کوپریجیك کمیکنك رباطی
٤٠ مفصل کتفیٔ عضودی
٤١ مفصل حقّی
٤٢ ذیل خنجری
٤٣ مفصل مرفق ـ دیرسك اویناغی
٤٤ رباط عجزیٔ فقریه
٤٥ قوس فاللوب
٤٦ رباط برشن
٤٧ مفصل رسغی
٤٨ مفصل شنطی قصبی
٤٩ رباط رضفی
٥٠ رباط قدم
٥١ شقاق
٥٢ الماجق ـ یناق
٥٣ بویون
٥٤ اوموز
٥٥ کوکس
٥٦ شرسوف
٥٧ فصد ـ مرفق
٥٨ قاسیق ـ مغبن
٥٩ ال
٦٠ فخذ ـ اویلوق
٦١ دیز ـ رکبه
٦٢ باجاق ـ ساق
٥٣ طوپوق ـ کعب
٦٤ دماغ ـ مخ
٦٥ دماغچه ـ مخیخ
٦٦ نخاع شوکی
٦٧ اعصاب جذع
٦٨ عصب متوسط
٦٩ عصب کعبری
٧٠ ضفیرهٔ عجزیه
٧١ عصب زندی
٧٢ عصب ورکیٔ کبیر
٧٣ باش ـ رأس
٧٤ جبهه ـ آلین
٧٥ تفاح آدم
٧٦ یومروق
٧٧ قولتوق ـ ابط
٨٧ بوکر ـ مراق
٧٩ قالچه
٨٠ بطن
٨١ آیاق

١١ لوحه — حشرات

٤٨٠نجی صحیفه‌ده

١ بوآ ییلانی
٢ نازك ییلان
٣ اونه‌کت ییلانی
٤ چنغرقلی ییلان
٥ قروتال ییلانی
٦ آلاجه ییلان
٧ صاغیر ییلان
٨ قوربغه
٩ قاره ییلان
١٠ انکرك ییلانی
١١ اوروپلات
١٢ ایغان
١٣ بوقلمون
١٤ عادی کرتنکله
١٥ بازیلیق
١٦ واران
١٧ پزودوب
١٨ زونور
١٩ مولوش
٢٠ سینق
٢١ هه‌لوده‌رم
٢٢ اژدرها کرتنکله‌سی
٢٣ بویوك قوربغه
٢٤ صو قوربغه‌سی
٢٥ قاره قوربغه‌سی

۲۶ سمندر
۲۷ قوجا قافا قوربغه
۲۸ پروته کرتنکله‌سی
۲۹ تریتون کرتنکله‌سی
۳۰ فیل طوسبغه‌سی
۳۱ شه‌لون طوسبغه
۳۲ تمساح
۳۳ قایمان تمساحی
۳۴ چایبر طوسبغه‌سی
۳۵ صو طوسبغه‌سی
۳۶ ماتاماتا طوسبغه‌سی
۳۷ ییلان بیه‌ن طوسبغه‌سی
۳۸ ئه‌مید طوسبغه‌سی
۳۹ تریونیکس طوسبغه
۴۰ غادیال تمساحی

۱۲ لوحه — بوجکلر ۴۸۱ نجی صحیفه‌ده

۱ سیسندل
۲ پارلاق قاراب
۳ ئه‌مپوز
۴ آشنه
۵ مانت
۶ استافیله‌ن
۷ قولوزوم
۸ مالاشی
۹ لیبه‌لاول
۱۰ پانورپ
۱۱ یالدیزلی قاراب
۱۲ سه‌رسه‌ریز
۱۳ ره‌ددو
۱۴ اسفنکس
۱۵ آغریون
۱۶ قوقسینه‌ل
۱۷ لامپیر
۱۸ قانتارید
۱۹ سیشه‌ر
۲۰ ارکك دریل
۲۱ هوپلی
۲۲ کومه‌ن
۲۳ اودیه‌ر
۲۴ ایشنومون
۲۵ آموفیل
۲۶ به‌مبه‌کس
۲۷ ارسلان قارنجه
۲۸ آری
۲۹ میلابر
۳۰ ایپك بوجکی
۳۱ ایپك بوجکی کله‌بکی
۳۲ دیشی دریل
۳۳ تخته قوریسی
۳۴ سیوری سینك
۳۵ اوئه‌سنر
۳۶ کووه
۳۷ آلتیس
۳۸ رین شیت
۳۹ دیشی فلوکسرا
۴۰ قانادلی فلوکسرا
۴۱ ارکك فلوکسرا
۴۲ اومولپ
۴۳ آغاچ بیتی
۴۴ چایرچکرگه‌سی
۴۵ بغدای بیتی
۴۶ آت سینکی
۴۷ قارنجه
۴۸ تسبیح بوجکی
۴۹ أو سیوری سینکی
۵۰ پیره
۵۱ بیت
۵۲ تزه تزه
۵۳ اوسته غومی
۵۴ آتناژه‌ن
۵۵ له‌پیزم
۵۶ لیپاری کله‌بکی
۵۷ باغ کله‌بکی
۵۸ پروانه
۵۹ قوروبوس
۶۰ پیس سود
۶۱ آغروتید
۶۲ امریقا بغدای بیتی
۶۳ بروش
۶۴ قالاندر
۶۵ صغیر سینکی
۶۶ ده‌رمست
۶۷ سه‌سیدومی
۶۸ سه‌رابیکس
۶۹ پیه‌رید کله‌بکی

٧٠ اپونوموت کله‌بکی
٧١ هلیوبیوس
٧٢ بوستریش
٧٣ برنوع آری.
٧٤ وریلله‌ت
٧٥ برنوع پروانه
٧٦ قاریو قاپس کله‌بکی
٧٧ طوپه‌ن
٧٨ اشك آریسی
٧٩ قیصاج بوجکی
٨٠ دانغ
٨١ زوزه‌ر کله‌بکی
٨٢ قوسسو کله‌بکی
٨٣ لیکت
٨٤ آغاج بوجکی
٨٥ قریزومه‌ل
٨٦ دریغور
٨٧ قریوسه‌ر
٨٨ اغستوس بوجکی
٨٩ بیاض طرطیل
٩٠ افریقا چکرکه‌سی
٩١ لوقان
٩٢ دیشی ترمیت
٩٣ محافظ ترمیت
٩٤ ایشجی ترمیت
٩٥ ارکك ترمیت
٩٦ طرطیل
٩٧ اوچار چکرکه
٩٨ قورنیلیه‌ر

١٣ لوحه — اوروپا

٥٦٠ صحیفه‌ده

١ لاپونیالی
٢ اسلاندالی
٣ نوروچلی
٤ اسقوچیالی
٥ هولاندالی
٦ اووه‌رینیالی
٧ بریتانیالی
٨ آرلاسلی
٩ باسق
١٠ آرناوود
١١ رومانیالی
١٢ روس
١٣ اسپانیول
١٤ ایتالیان
١٥ الزاسلی
١٦ اوستریالی
١٧ بالینه بالغی
١٨ بیاض آیی
١٩ تپه‌لی فوق بالغی
٢٠ عادی فوق بالغی
٢١ شمال کییکی
٢٢ قار قازی
٢٣ شمال شاهینی
٢٤ شمال بایقوشی
٢٥ واشاق
٢٦ غادی آیی
٢٧ قورد
٢٨ کیرپی
٢٩ قارتال
٣٠ طوغان
٣١ شبك
٣٢ یبان کدیسی
٣٣ یبان کچیسی
٣٤ یبان قویونی
٣٥ طاغ صیچانی
٣٦ کییك
٣٧ ارکك ودیشی قره‌جه
٣٨ ارکك ودیشی بنکلی کییك
٣٩ آوروپا آهوسی
٤٠ اوروپایبان اوکوزی
٤١ طاغ دوه‌وزی
٤٢ طاوشان
٤٣ تیلکی
٤٤ لیلك
٤٥ بالقجیل
٤٦ چوللق
٤٧ قومباتان
٤٨ طوی قوشی
٤٩ شیلیاق قوشی
٥٠ ککلیك
٥١ طورنا
٥٢ پوهو قوشی

۱٤ لوحه — آسیا

۱	ژاپونیالی
۲	چینلی
۳	موغول قادینی
٤	اناطولی
٥	هند قادینی
٦	افغان
۷	بویوك مایمون
۸	اوزون قویروق مایمون
۹	قاپلان
۱۰	پارس
۱۱	اوزون دوداقلی آیی
۱۲	عادی آیی
۱۳	هند فیلی
۱٤	کرکدان
۱٥	تاپیر
۱٦	وحشی آت
۱۷	دوه
۱۸	ماندا
۱۹	یبان اوکوزی
۲۰	مسك آهوسی
۲۱	جیلان
۲۲	ماهور کچیسی
۲۳	چین آهوسی
۲٤	داوود کیکی
۲٥	هند کرکسی
۲٦	طوغان
۲۷	طاووس
۲۸	یالدیزلی سولون
۲۹	جنت قوشی
۳۰	مانچوری طورناسی

٥٦۱ نجی صحیفه‌ده

۳۱	قاشیقجی قوشی
۳۲	عربستان ییلانی
۳۳	تمساح
۳٤	اطلاس کاه‌کی
۳٥	بانیان آغاجی
۳٦	روبارب آغاجی
۳۷	چای
۳۸	رچینه آغاجی
۳۹	بوراسوس
٤۰	قاقائو آغاجی
٤۱	قارپوتا آغاجی
٤۲	شکر قامشی
٤۳	روشانغ آغاجی
٤٤	هزاره‌ن
٤٥	نیلوفر

۱٥ لوحه — آفریقا

۱	عرب
۲	اولادنائلدن بر قادین
۳	حبش
٤	سودانی
٥	قافر
٦	هوتانتولی
۷	شامپانزه مایمونی
۸	قولوب مایمونی
۹	هامادریاس مایمونی
۱۰	زرافه
۱۱	هجین دوه‌سی
۱۲	وحشی مرکب
۱۳	یبان قوچی
۱٤	ژه‌ربواز
۱٥	اوریقته‌روب
۱٦	فیل
۱۷	دکز آیغیری
۱۸	قاقوشه‌ر
۱۹	کرکدان
۲۰	امیدبورنی کیکی

٦٤۰ نجی صحیفه‌ده

۲۱	جیلان
۲۲	بوبال کیکی
۲۳	غنو کیکی
۲٤	آرسلان
۲٥	قپلان
۲٦	چقال
۲۷	دوه قوشی
۲۸	تپه‌لی طورنا
۲۹	فلامان
۳۰	افریقا بالقجیلی

٣١ مرابط قوشی
٣٢ مصرلیلكی
٣٣ تمساح
٣٤ آفریقا پیلانی
٣٥ باوباب آغاجی
٣٦ خورما آغاجی
٣٧ دیكرنوع خورما آغاجی
٣٨ وه‌لویشبق
٣٩ موز آغاجی
٤٠ لاتانیه خورما
٤١ پاپیروس
٤٢ ماندا

١٦ لوحه — آمریقا

٦٤١نجی صحیفه‌ده

١ اسكیمو
٢ قرمزی دری
٣ مكسیقالی
٤ پرولی
٥ بوتوكودو
٦ آروقان
٧ ساژو مایمونی
٨ آته‌ل مایمونی
٩ اولویان مایمون
١٠ پوما
١١ ژاغار
١٢ آمریقا آییسی
١٣ آمریقا تیونی
١٤ موفه‌ت
١٥ تاپیر
١٦ وحشی ماندا
١٧ آمریقا كیكی
١٨ آمریقا جیلانی
١٩ قاستور
٢٠ چایر كوستبكی
٢١ قابیه
٢٢ برنوع مایمون
٢٣ امریقا طوسبغه‌سی
٢٤ آكل النمل، قارنجه‌یه‌ن
٢٥ قوندور قوشی
٢٦ آمریقا پاپاغانی
٢٧ توقان قوشی
٢٨ سینك قوشی
٢٩ آمریقا ده‌وه قوشی
٣٠ آمریقا ككلكی
٣١ آمریقا طورناسی
٣٢ تپه‌لی قاره طاووق
٣٣ بوآ پیلانی
٣٤ قروتال پیلانی
٣٥ آمریقا تمساحی
٣٦ قنه قنه آغاجی
٣٧ قاقائو آغاجی
٣٨ پالت آغاجی
٣٩ ویقتور وه‌جیا
٤٠ سه‌روز
٤١ آغاج حالنده سه‌روز
٤٢ فرنك انجیری
٤٣ ئه‌شینو قاقتوس
٤٤ آمریقا سرویسی
٤٥ آنتوریوم
٤٦ تورنه‌لیا
٤٧ اون سیدیوم
٤٨ وانیلیا
٤٩ برومه‌لیا
٥٠ آغاج حالنده اكری اوتی

حیات ومکتوبلر

ایکی جلد

« رسملی تورکجه قاموس » ك باشلیجه محررلرندن وقیمتلی ادیب ومعلملرمزدن رائف نجدت بكك حیات اجتماعیه‌مزك بوتون صفحه‌لرینی کوسته‌رن بو پك مهم اثرینی بوتون قارئلرمزه اهمیتله توصیه ایده‌رز. برنجی جلدك فیأتی اللی ، ایکنجینك یتمش بش غروشدر . کتبخانه‌مزده بولونور . و طشره‌یه کونده‌ریلیر .

SÖZLÜK